Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
G
150
5
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

605016 Vill. 9. 150 (5)

CAPITVLORVM REGNI SICILIAE SERENISSIMI REGIS ALPHONSI LVCVBRATIONVM TOMVS QVINTVS,

In quo præter iura Pandectarum Officialibus taxata, Notariorum, Prouiditoris Castrorum, Secretiarum, gratias, priuilegia, & immunitates, officia diuersorum Tribunalium Regiorum Sigillorum, Donatiuorum, Contractuum, & Gabellarum.

Habes Bullam S. D. N. Papæ Nicolai V. Regiamquè Pragmaticam super censibus editam post Cap. CCCLV. quos vulgo nominamus subiugationes, spoliorum Prælatorum, inuestiturarum, ac feudalium causarum, materias Ciuiles, & Criminales.

Et tandem nonnulla super Clausula, vt Banchus in capit. vltimo, Indexque tum Titulorum, tum etiam argumentorum, summariorum, & materiarum diffusius demonstrat.

AVTHORE MARIO MVTA IVRISCONSVLTO,
Regioquè Consiliario, nunc tertia vice Regiæ Curiæ Iudice
Felicis Vrbis Panhormi.

Biblioteca Nazionale V. E. III NAPOLI

PANHORMI, Ex Typographia Decij Cyrilli, MDCXXIIII.

SVPERIORVM PERMISSV,
Ad instantiam Gulielmi de Hippolito.

Digitized by Google

Digitized by Google

CAROLO TAPIA

MARCHIONI BELMONTIS

ET IN SVPREMO CONSILIO REGIS CATHOLICI

PRO REBVS ITALICIS REGENTI OPT.

MARIVS MVTA S.P.D.

DIVINVS ille Plato, Regens, & Marchio Illustrissime, innumeras quidem, fateor, Deo gratias agere consueuit, quòd videlicet hominem illum, non mutum animal, quòd marem, non fœminam, quid plura? quòd Græcum, non Barbarum, quòd Athenienſem, non Thebanum hominem creaſſet. Verumtamen quòd Socratis ipſius ætate, non alio vſquam tempore natus eſſet, immortales illi ſemper gratias habebat, quippequi haberet ea tempeſtate, Virum planè Sapientem, & doctum admodum, à quo cùm doceri, tum inſtrui potuiſſet Plato: Simile quid mihi plane videtur accidiſſe, qui te habeam Mecænatem, Doctoremque optimum, cui lucubrationes has in tomum hunc quintum Capitulorum Regni Siciliæ Sereniſſimi Regis Alphonſi in lucem editas dicare poſſim, per quem lumen, ſplendoremque nominis, & gloriæ ſortiantur non exiguum, A quo doctiſſimi ſint in iura Regni Neapolitani Commentariorũ tomi conſcripti, & celebres, inter lecturas Noſtrorum Repetentium, additæ ſumma cum ingenij laude explanationes non vulgares. Habe igitur tibi, tuoque nomini dicata, quamuis exigua ingenij mei, velut in humum, ſic in animum tuum iacta ſemina, quæ maiori cum fœnore ſemper reddit, vt grata, quæ gratis exceperit. Vale, Panhormi die 24. Auguſti, 1623.

Digitized by Google

INDEX TITVLORVM.

De omnibus iuribus ſoluendis Iudicibus, quomodo, & quando, & in quibus cauſis tam ciuilibus, quà criminalibus. Cap. 205.

De iuribus Aduocatorum. Cap. 236.

De iuribus Magiſtri Notarij, tam Magnæ Regiæ Curiæ, quàm Sacræ Conſcientiæ. Cap. 244.

De oneribus Magiſtri Notarij. Cap. 245.

De iuribus Archiuiorum. Cap. 246.

De iuribus Commiſſariorum. Cap. 247.

De iuribus Seruientium Cap. 248.

De Carcerario, & eius iuribus. Cap. 249.

De iuribus Officij Protonotarij, Magiſtrorum Rationalium, & Secretariorum, Cap. 250.

De iuribus Algoziriorum, & eius Curiæ. Cap. 251.

De iuribus Referendariorum. Cap. 252.

De pœna, & denunciatoribus contrauentium. Cap. 253.

De Notarijs. Cap. 254.

Quòd Notarius non examinetur, niſi conſtiterit de ſua legitimatione, moribus, et vita. Cap. 255.

Quòd Notarius examinetur per Doctorem magnæ reputationis. Cap. 256.

Quòd acta debeant annotari in baſtardello, & non in pitacio. Cap. 257.

De numero teſtium in confectione, & caſſatione contractuum. Cap. 258.

De ſubſcribendis teſtibus in teſtamentis, et in contractibus ab vncijs quinquaginta ſupra. Cap. 261.

De inſtrumentis Cap. 263.

De ſpatium non demittendo in regiſtrandis actis, & de eis regiſtrandis infra menſem. Cap. 264.

De Reuiſoribus Capit. Cap. 266.

De regiſtrandis contractibus in forma publica ex contractu breui. Cap. 267.

De extenſione contractuum Notarij mortui iuxta formã conſimilium. Cap. 268.

De mentione faciendã in regiſtro cõtractus extracti in forma publica. Cap. 269.

De collatione facta, ſi petitur, fiat. Cap. 270

De Notarijs non debentibus in eorum contractibus patrocinari. Cap. 271.

De inſtitutione, & ſubſtitutione facienda per teſtatores, a Notarijs ſcribenda in vulgari eloquio. Cap. 272.

Quòd pugillare continuè deferatur a Notarijs Cap. 273.

Defuncto Notario, nihil de actis diſponente, acta ad quos pertineant. Cap. 274.

Vt antiquioribus honor reſeruetur iuxta matriculam. Cap. 275.

De ſolutionibus teſtamenti, & ipſius copia. Cap. 276.

De legati copia. Cap. 278.

De ſolutione libertatis facta in teſtamento. Cap. 279.

De ſolutione cõfectionis Inuctarij. Cap. 280

De ſolutionis copia. Cap. 281.

De ſolutione pedagij Cap. 282.

De eodem intra vrbem Cap. 283.

Pro ſolutione contractus emphiteotici. Cap. 284.

Pro copia eiuſdem. Cap. 285. (286.

Pro inſtrumentis in forma publica. Cap.

Pro contractibus rerum mobilium, & locationum. Cap. 287.

De iure citationis. Cap. 322.

De iure expignorationis. Cap. 323.

De ſalario Prouiſoris Caſtrorum, & eius Officialium. Cap. 332.

Ordinationes ſuper reformatione Gabellarum Regiæ Secretiæ felicis Vrbis Panhormi, & eorum officialium. Cap. 353.

Bulla Apoſtolica, & Pragmatica ſuper eiſdem. ibidem poſt Cap. 353.

Probibitio alienationis, ſeu pignorationis Officiorum, & Gabellarum Regiarum, ſeu rerum Demanialium. Cap. 357.

Impetratio, vt non imponatur nouum Vectigal. Cap. 358.

Quòd non procedatur per viam denuntiationis, ſed ad petitionem partium, quarũ interſit in capitalib. delictis. Ca. 359.

Quòd pars poſſit remittere in cauſis, in quibus Fiſcus poteſt procedere per inquiſitionem, & denuntiationem vſque ad apertura teſtium. Cap. 360.

De priuatione Commiſſariorum, & quando poſſint ire per Regnum. Cap. 361.

Quòd fiat viſitatio Regni per Viceregem cum Curia formata ſemel in anno. Cap. 362.

Syndicatio Officialium per Viceregem, & Iudices Magnæ Curiæ, & non per exteros

reo Syndicatores fiat. Cap. 363.
Vt infra ſemeſtre ſindicentur Officiales. Cap. 364.
Remiſſio generalis delictorum. Cap. 365.
De numero Iudicum Magnæ Curiæ. Cap. 366. (367.
De Iudice Sacræ Regiæ Conſcientiæ. Cap.
Quòd obſeruentur ordinationes, alias factæ per Viceregem, circa emolumẽta Officialibus faciunda, non obſtante aliquo quouis abuſu. Cap. 368.
Quòd Ritus Magnæ Curiæ reformetur per Sacram Regiam Maieſtatem. Cap. 369.
Quòd in deciſione cauſarum non interueniat Theſaurarius, nec Aduocatus fiſcalis. Cap. 370.
De pœna receptantium bannitos. Cap. 371.
De interpretatione guidaticarũ. Cap. 372.
Vt non ſuperſedeatur propter abſentiam Aduocatorum. Cap. 373.
Reuocatio guidaticorum. Cap. 374.
De ſententijs Magiſtrorum Rationalium. Cap. 375.
Abolitio ſigilli Magiſtrorum Rationaliũ. Cap. 376.
Pro officio Conſeruatoris, vt in eo non ſoluatur ius atramenti, ſeu regiſtratoriæ. Cap. 377.
De ordinatione taxatoris Sigilli. Cap. 378.
Exemptio Officialium de iure ſigilli, & aliorum iurium. Cap. 379.
Quòd Protbonotarius, & Secretarij ponere debeant mandatum intra prouiſionem. Cap. 380.
Quòd Secretarij duo tantum ſint idonei & ſufficientes, & non alij. Cap. 381.
Quòd reformentur exactiones ſigilli. Cap. 382.
Quòd priuilegia, & reſcripta regiſtrentur per duo regiſtra. Cap. 383.
Quòd ſint duo Algazirij tantum. Cap. 384.
Quòd Algozirij non conſequantur niſi tarenos duos pro quolibet captura, & quãtũ Seruientes & quantũ Porterij. Cap. 385
Quòd officia, & beneficia concedantur Siculis oriundis. Cap. 386.
Quòd Barones, & feudatarij non cogantur capere priuilegia confirmationum feudorum eorum, nec teneantur offendere titulum feudorum. Cap. 387.
Quòd Barones poſſint ordinare eorum filijs minoribus, vel mentecaptis Balium ad eorum libitum voluntatis. Cap. 388.
Quòd non ſoluatur decima pro bonis feudalibus venditis, ſeu datis in ſolutionem pro reſtitutione dotis. Cap. 389.
De additione hæreditatis bonorum feudaliũ poſt mortem Baronis morientis ſine hærede de ſuo corpore legitimè deſcendente. Cap. 390.
Quòd cauſæ Siculorum non extrahantur. Cap. 391.
De non extrahendo à proprio loco, & priuilegia habeant locum contra quemcumq; officialem. Cap. 392.
Quòd priuilegia, reſcripta, prouiſiones, & mandata intelligantur, & intelligi debeant, iuribus alterius ſemper ſaluis. Cap. 393.
Quòd imparę prouiſionum debeãt fieri per Præſidentem Conſilij, vel Viscancellarium. Cap. 394.
Quòd Caſtellani non poſſint eſſe Capitanei Cap. 395.
De Piratis faciẽtibus terrazzaniam. Cap. 396.
Quòd cauſæ Eccleſiaſtica perſonis Eccleſiaſticis communicantium. Cap. 397.
Quòd Viceres præſit ceteris Officialibus. Cap. 398.
De moneta argentea non fundenda. Cap. 399.
Ad iddem Cap. 400.
De oblatione centum viginti quinque millium florenorum. Cap. 401.
Quòd Prælati ſint exempti à dicta oblatione, ſi Papa imponet eis collectam. Cap. 402.
Quòd in ſupradicta oblatione nemo ſit exceptus. Cap. 403.
De exemptione ſigilli. Cap. 404.
Quòd nunquam derogetur iſtis capitulis. Cap. 405.
In dubio pro capitulis Regni fiat interpretatio. Cap. 406.
Iuramentum de obſeruatione capitulorũ. Cap. 407.
De generali remiſſione delictorũ. Cap. 408.
Quòd officia, quæ ſunt annualia, non poſſint in perpetuum dari. Cap. 409.
Quòd loca Demanij poſſint donari per Dominum Regem, & recipientes non ſint in pœna. Cap. 410.
Quòd in Ciuitate Panhormi nõ poſſint noua vectigalia imponi ratione tumultus facti per populum. Cap. 411.
Si in Ciuitate, & terra eſt copia Doctorũ, alij non poſſint eſſe iudices. Cap. 412.
De iure Secretariorum, Magiſtrorum Notariorum, Rationalium, & aliorum Scriptorum Conſeruatoris. Cap. 413.
Quòd officia, ſeu beneficia Eccleſiaſtica non dentur, niſi Siculis. Cap. 414.
Quòd perſonæ Eccleſiaſticæ nõ poſſint iudicari, ſeu conueniri, niſi per Prælatos, ſeu alias pſonas Eccleſiaſticas. Cap. 415.

Quòd

Quòd nullus, niſi Siculus, vel vxoratus in Regno poſſit habere officium, vel beneficium in eo. Cap. 416.
Quòd officiales annales mutẽtur quolibet anno in menſe Septembris. Cap. 417.
Quòd contra capitula non poſſit aliqua diſpenſatio fieri, niſi congregato Conſilio generali collegialiter. Cap. 418.
De numero Secretariorum, & Algozirorũ, & quòd in abſentia eorum, vel Iudicum Magnæ Curiæ, non poſſit aliquis ſubſtitui. Cap. 419.
Quòd nulla Ciuitas, terra, & locus ſint exẽpti à collectis ipſis. Cap. 420.
Quòd pœna impoſita per ſuperiora Capitula receptatoribus bannitorum, vel forijudicatorum non poſſint augeri, vel minui. Cap. 421.
De officio Iudicis Sacræ Conſcientiæ, & quòd poſſit de triennio in triennium ſyndicari. Cap. 422.
Quòd res de Demanio non poſſint alienari. Cap. 423.
Quòd non ſoluatur ius ſigilli pro dictis Capitulis. Cap. 424.
De taxa facienda per Deputatos. Cap. 425.
De fideiuſſoribus de præſentando. Cap. 426.
Quòd non debeant eſſe Conſules, nec Syndici idiotæ in Regno. Cap. 427.
De non faciendis litteris guidaticis, ſeu ſuperſeſſorijs, vel moratorijs in præiudicium Iuſtitiæ. Cap. 428.
De nõ alienandis officijs, quæ ſint annalia. Cap. 429.
De non procedendo per viam inquiſitionis, vel denunciationis in crimine vetando. Cap. 430.
Quòd Aduocatus Fiſcalis non poſſit patrocinari pro alijs. Cap. 431.
Quòd omnes Officiales debeant obſeruare iſta capitula. Cap. 432.
Quòd ſi impetratur aliqua prouiſio contra Capitula ſit nulla ipſo iure. Cap. 433.
Quòd prædictis capitulis nunquam intelligatur eſſe derogatum per aliquem actum. Cap. 434.
De interpetratione Capitulorum. Cap. 435.
De modo intelligendi reſcripta Regis. Cap. 436.
De non ſoluendis decimis in adiudicationibus, ſeu venditionibus feudorum. Cap. 437.
De non ſoluendo ius tareni per Panhormitanos, de alienationibus factis cum pacto de retrouendendo. Cap. 438.
Quòd Siculi ſint, & eſſe debeant exempti in Genua, ſicut Genuenſes in aliquibus locis Siciliæ. Cap. 439.
De non mittendis Commiſſarijs per Regnũ. Cap. 440.
Quòd Clerici durãte tempore ſolutionis, nõ debent ſoluere aliam collectam. cap. 441.
De non extrahendis cauſis à dicto Regno Siciliæ. Cap. 442.
De non conueniendis criminaliter contrahentibus in quorumque contracta. Cap. 443.
De reſtitutione Status Ciuitatis Meſſanæ ad priſtinum. Cap. 444.
Quòd non derogetur priuilegijs, & immunitatibus Regni. Cap. 445.
De non gabellandis ſigillis per Officiales. Cap. 446.
De mutatione Iudicum Magnæ Curiæ. Cap. 447.
De ſubuentione Regis, pro iſtis capitulis concedendis. Cap. 448.
Iuramenta de obſeruatione Capitulorum. Cap. 449.
De remiſſione dictorum Cap. 450. & 451.
De inueſtitura, & homagijs. Cap. 452.
De remiſſione pœnarum. Cap. 453.
De remiſſione facta Prælatis, & Baronibus in alienationibus feudorum. Cap. 554.
De remiſſione Notariorum. Cap. 455.
De immunitatibus Prælatorum, & Baronum. Cap. 456.
De appellationibus in terris Prælatorum, & Baronum, &c. Cap. 457.
De priuilegio remiſſionis, & quòd poſſint cõmicti proceſſus in criminali. Cap. 458.
Quòd habentes feuda plana habeant iura dohana, & baiulationis. Cap. 459.
Confirmatio Pragmaticarum Regis Martini. Cap. 460.
De gabella fundici ſublata. Cap. 461.
De Aduocato Fiſcali non patrocinando pro priuato. Cap. 462.
Quòd cauſæ extra Regnum non extrahantur. Cap. 463.
Contra receptantes delinquentes, vt non augeatur pœna. Cap. 464.
Quòd Regij Officiales, & Aduocati ſint liberi, & exempti à iure ſigilli. Cap. 465.
De taxatione iurium Secretariorum, & aliorum Officialium. Cap. 466.
Quòd Fiſcus non poſſit ſubintrare in ſpretis pœnis. Cap. 467.
De modo procedendi in cauſis Fiſcalibus. Cap. 468.
Quòd officia ſint annalia. Cap. 469.
Quòd Officiales habentes quiſtantias, non moleſtentur. Cap. 470.
Quòd in furtis non fiat compoſitio aliqua. Cap. 471.
Quòd gratia granorum reducantur ad priſtinum

ſtinum,Cap 472.
Quòd aſſignatarij non accipiant apocham à Theſaurario,Cap.473.
De Doctoribus Panhormitanis, Cap 474.
De conſeruatione actorum Iudicum Delegatorum,Cap.475.
De obſeruantia Capitulorum, Cap.476.
De exemptione ſigilli,Cap.477.
De ſpolijs Prælatorum mortuorum, Cap. 478.
De regiſtro Cancellarij Siciliæ,Cap.479.
Quòd præſentia Capitula interpetrentur in fauorem Regni, Cap.480. & 481.
Quòd ſemper ſint in viridi obſeruantia Capitula, Cap.482.
Quòd non derogetur priuilegijs Ciuitatum & locorum Regni. Cap.483.
Relaxatio rationum præteritarum tribus Bracchijs,Cap.484.
Confirmatio, & declaratio terrarum de Baronia,Cap.485.
De reuocandis guidaticis, moratorijs, & alijs ſuperſeſſorijs,Cap 486.
De fabricatione monetæ,Cap 487.
De oblatione donatiui,Cap. 488.
De remiſſione generali,Cap.489.
Quòd Prælati & Barones poſſint componere,& perdonare Cap 490
Pro illis, qui per iactum baliſtæ à littore maris infra habent territorium, Capit. 491.
Tollitur Pragmatica, per quam mandabatur, quòd fieret denunciatio Curiæ, Cap.492.
Quòd Barones habeant reuiſiones cauſarum, Cap.493.
Gabella tareni,& caxiæ conceſſa Prælatis, & Baronibus,Cap.494
Tollitur Pragmatica de frumento retinendo vltra annum,Cap 495.
De dandis, vel non dandis actis originalibus,Cap. 496.
Quòd nõ exigatur collecta aliqua,Cap.497
Quòd nullus ſit exemptus à dõnatiuo, Cap. 498.
Quòd non derogetur Capitulis, & priuilegijs per ſuam Maieſtatem conceſſis, Cap. 499.
Conceſſio dilationis pro ſoluendo donatiuo. Cap. 500.
De Iudicibus Magnæ Curiæ,Cap 501.
Quòd Locumtenens, & Iudices Magnæ Curiæ non exerceant officium per ſubſtitutum,Cap. 502.
In ſpretis pœnis, & mandatis Fiſcus non ſubintret, Cap.503.
De pretij monetæ aureæ,Cap.504.
Quòd priuilegijs Ciuitatum,terrarum, & locorum non derogetur,Cap.505.
Exemptio præſentium à iure regiſtri, & ſigilli,Cap.506.
De non ſoluendis alijs Gabellis,quam ordinarijs.Cap.507.
De armamento Galearum, Cap. 508.
De obſeruatione Capitulorum pro bracchio Eccleſiaſtico, & ſic exemptum,decima Papale ſuperueniente, Cap 509.
Quòd Bracchium Eccleſiaſticum intelligatur in contributione.Cap.510
De cauſis Eccleſiaſticis non committendis laicis.Cap 511.
De reſiduo collecta.Cap.512.
De taxatoribus Collectarum, & Deputatis. Cap.513.
De litteris Viceregijs regiſtrandis per vnũ regiſtrum tantum. Cap 514.
De regiſtris Secretariorum mortuorum. Cap 515.
De obſeruantia capitulorum, & quod prouiſio facta in contrarium non valeat. Cap.516.
De confirmatione priuilegiorum Prælatorum, Baronum,& aliorum. Cap.517
De contributione Prælatorum in præſenti donatiuo. Cap 518.
Quòd perſonæ Eccleſiaſticæ capiant poſſeſſionem, ſiue inueſtituram.Cap. 519
De ſalario Porterij, & Commiſſarij deſtinati pro collectis.Cap.520
Quòd perſona Eccleſiaſtica facultoſa non conſtringatur ſoluere plus rata. Cap. 521.
Quòd perſonæ Eccleſiaſticæ ſint exemptæ à gabellis, præſertim vini Cap 522.
Quòd Officialis exiſtens extra Regnum non poſſit facere prouiſiones in Regno. Cap 523.
De proſonetis Panhormitanis. Cap.524.
De conſule panniorum Vrbis Panhormitanæ.Cap.525.
De oblatione facta pro accedendo contra Turcam.Cap.526.
Quòd ſint quatuor Algozirij in Regno tãtum.Cap.527.
Quòd infra biennium cauſæ reuidentur. Cap 528.
In cauſis reuidendis ſeruetur ſtylus Magnæ Curiæ.Cap.529.
Pecuniariæ ſolutio qualiter debeat fieri inter contrahentes,Cap 530.
De prouiſione Iudicum in ſententijs proferendis. Cap.531.
De iure triceſimæ non ſoluendæ. Capit. 532.
Quòd in reuenditionibus Baroniæ, & feudorum non ſoluatur decima. Cap. 533.
Quòd Locumtenens, & Iudices à quorum interloquutorijs appellatur,nõ interſint in

in consilio.Cap.534.
De prouisione Iudicum delegatorum Magnæ Curiæ.Cap.535.
De taxatione facienda per Bracchium Ecclesiasticum.Cap.536.
Quòd superſedeatur in alijs ſolutionibus, durante tempore præſentis donatiui. Cap.537.
Quod donatiuum intelligatur perſonale, & non ad hæredes.Cap.538.
Quando ſoluatur præſens oblatio.Cap.539.
Quòd expectetur per quatuor menſes deffectu cauſæ, ſi Regia Maieſtas voluerit vocare cauſ.Cap.540.
De Cancellario. & eius taxatione iuris. Cap.541.
De oblationis factis per Ambaſciatores Regij donatiui.Cap.542.
Interpetratio Principis Regis Alphõſi ſuper illis verbis adiectis in fidetuſſionibus Bãcalibus videlicet fidetuſſit, vt Banctus in forma Curiæ.

Finis Indicis Titulorum.

CA

CAPITVLORVM REGNI SICILIAE SERENISSIMI REGIS ALPHONSI LVCVBRATIONVM

TOMVS QVINTVS

IN QVO, PRAETER IVRA PANDECTARVM OFFICIALIBVS taxata, Notariorum, Prouiditoris Castrorum, Secretiarum gratias, priuilegia, & immunitates, Officia diuersorum Tribunalium, Regiorum sigillorum, Donatiuorum, Contractuum, & Gabellarum,

HABES BVLLAM S.D.N.PAPÆ NICOLAI V. ET REGIAM PRAGMATICAM super Censibus additam post Cap. CCCLV. quos vulgò nominamus subiugationes, spoliorum Prælatorum, inuesticurarum, ac feudalium causarum, Materias Ciuiles, & Criminales.

Et tandem nonnulla super Clausula, et Bancis in Capit. vltimo, indexque Titulorum diffusius demonstras.

Authore Mario Muta Iurisconsulto, Regioque Consiliario.

ORDINATIONES FACTAE PER MAGNIFICOS, ET POTENTES DOMINOS VICEREGES,

Regnante Sereniſſimo Alphonſo Rege Aragonum, Siciliæ, &c.

Super Iuribus soluendis Curialibus Regijs apud Vrbem Panhormi Anno Domini MCCCXX. De Menſe Martij XIII. Indictione.

De omnibus Iuribus soluendis Iudicibus, quomodo, & quando, & in quibus causis tam Ciuilibus, quàm Criminalibus. Cap. CCV.

IN primis statuunt, ordinant, & disponunt dicti Magnifici Domini Vicereges, quòd si agatur criminaliter tantum, itaquòd non petatur restitutio bonorum, pro determinatione dictæ causæ criminalis, Iudices, siue sententia veniat absolutoria, siue condemnatoria, nihil capiant pro eorum prouisione.

SVMMARIVM.

Pandecta seruari debent sub vinculo iuramenti per officiales, n.1. & 6. sub pœna periurij, infamiæ, priuationis officij, ad restitutionem dupli, & alias pœnas arbitrarias, et possunt denuntiari, ne fiant extorsiones, n.3. & seq.

Pandecta dicitur à pan, quod est totum, vel omne, & dicta, idest doctrina, vel capio, ibid.

Pandectas fieri facere, spectat ad Principē, n.2.

Officiales nil capiant iurium vltra quàm sit taxatum, n.4 & seq. nec stat in eorum potestate recipere quantum volunt, sed quantum est taxatum in Pandectis, n.8.

Iudices, & delegati non capiant candelas, nec prouisiones, nisi sibi taxatas per magistrum Notarium, num.5.

Aerarij Fiscales habent tarenos tres pro qualibet vncia, num.7.

Copiæ scripturarum quando dantur, non potest recipi plusquam est taxatum in Pandectis, num 8. non obstantibus quibusuis consuetudinibus, quæ dicuntur abusus, n.9. & quandoque nil soluitur, n.10.

Pandectæ aliquando permittunt, vt nil soluatur pro iuribus, n.10.

Iudex criminalis potest incidenter condemnare similiter ad restitutionem bonorum, si est petitum, & percipere ius prouisionis, n 11.

Iudices olim percipiebant tricesimæ pro sententijs ferendis, hodie prouisiones taxatas, n. 12. Tricesima loco successerũt iura prouisionũ, ib.

Iudices absentes à Curia pro negotijs proprijs, & non pro seruitio Curiæ, non participant cum alijs Collegis in emolumentis, n. 13.

Iudicibus duobus sufficit mitti processus, et scripturas maximè in minimis, nisi partes velint ad alios mittere, n. 14 fallit in scripturis inter partem, & fiscum, nam debent omnibus Iudicibus mitti, n.15. & an illi, qui viderint, & non viderint scripturas teneantur omnes insimul conferre, n.17 & seq.

Fisci scripturas, & processus non sufficit esse visas per duos Iudices, sed per omnes, ibid.

Iudices tenebantur decidere, & sententiare infra decem dies post conclusum in causa, nisi in casibus, num. 16.

Iudices omnes tenentur insimul conferre negotia etiam illi, qui nõ viderint scripturas, nec processus, n. 17. & seq.

Iudices plures ordinarij, siue delegati si sint, an vnus solus possit exercere iurisdictionem sine alijs, & quomodo, & ex actu generali, n.18.

Pedagium vltra quòd datur officialibus cũtibus extra menia, debet dari etiã equitatura, n.19 Medico eunti extra menia, et extra ad curandum infirmum, debet etiam dari equitatura, ibidem.

Visitatori sunt subministranda alimenta, & equitatura, ibid.

Pandectæ seculares, an ligent ecclesiasticas personas, remissiuè, n.20.

EXplicitis iam lucubrationibus Tomi quarti super Capitularib. Regni huius Regis Alphõsi Seremissimi, ac Victoriosissimi, sequor nunc reliquorum ipsiusmet Lecturas in hoc 5. tomo, quæ ideo in duos diuisi, ne cartosum satis componeremos librum. Et quidem iste tomus licet non intrer cum illis Proœmijs, cũ quibus alij, tamen quia est consecutiuus eorum, quæ in d. superiori libro diximus circa Rituum ordinationes, hac de causa voluit subnectere Rex ipse quædam capitula respicientia modum circa iura soluenda Iudicibus, Aduocatis, & de quibus serio ponam infra in cap. 236. tit. de iurib. Aduocatorum per tot. cap. 243. Magistris Notarijs (de quibus est etiam aliud cap. 15. Regis Federici, tom. 2.) Archiuarijs, Comissarijs, Seruientibus, Carcerarijs, Prothonotario, Magistris Rationalibus, Secretarijs, Algozirijs, Referendarijs, de quorum singulis habes particularem rubricam, & titulum in infrascriptis capitulis vsque, & per tot. capit. 253. vbi in fine concluditur, in tit. de pœna contrauenientium, & in tit. de denunciatoribus contrauenientium, ac statuitur

1 istas Pandectas obseruari † sub vinculo iuramenti, & eorum, quod hic dispositum est, non prætereatur, istud enim importat, pandecta, à pan, quod est totum, & decta, idest doctrina, l.2. §. cum antea, & ibi Alber. de Rosat. C. de vet. iur. enucleand. & in dictionario, verbo Pandecta, Abb. in cap. quamuis, col. 4. de iud. Io. Bertacch. in repertorio, verbo Pãdecta, par. 4. fol. meo 16. col. 1. vel à pan. i. omne, & decta, idest capio, ex Aul. Gellio, lib. 16. noct. Acti. cap. 11. Sim. Schard in suo Lexicon iuris expurgato, verbo, Pandectas, & per ea, quæ tradit à Ponte decis. 5. qui loquitur de Pandectis Regijs circa exemptionẽ, vel solutionẽ sigilli, vt dico infra in cap. 378. in vers. an autem, & in cap. 382. vbi † quòd ad ipsũ

2 Principẽ spectat fieri facere pãdectas. Schard. loco citato; & tetigi in Pragmaticis huius Regni, tit. 24. de offi. Notariorum, n. 34. vbi loquor de pandectis Notariorũ, tom. 1. ipsarum Pragmat. astringendo † officiales, vt tenaciter obseruent sub pœna periurij, & infamiæ, ac priuationis officij, ad restitutionẽ duppli, & ad alias pœnas arbitrarias, vt ibidẽ quod dupplum possint consequi, etiam illi, qui eos denuntiauerint, vt in d. cap. 253. & confirmata per capit. 368. & cap. 382. & cap.

3 413. eiusdem Regis, in quibus vult semper obseruari pandectas, ne fierent extorsiones circa iurium exactiones sub pœna vnciarũ x. totiès, quoties cõtrauentum fuerit Fisco applicãdarum, vt in d. cap. 413. Sic ẽt est ordinatum infra in cap. 466. vt Officiales † non capiant vltra debitum, quàm taxatum sit, & loquitur de Secretarijs, alijsque officialibus, & concordat Pragmat. 2. §. 4. tit. 2. de offic. Iud. M.R.C. d. tom 2. vbi remissiuè ad hoc loquor, & per ea, quæ subdam inferius, n. 8. in

4 effectu statutũ est, vt nullus Iudex, nec Delegatus quicquã percipiat pro cãdelis, vel pro iuribus

5 iuribus † niſi prius taxarum fuerit per Magiſtrum Notarium M. R. C. vel S. R. C. & ſic de alijs Tribunalibus, & Iudicibus, alias habeatur pro ſubornatione, tam in Iudice recipiente, quàm in parte dante, vt ſubdam inferius, & ſolet eſſe de caſibus Syndicatorum, qui interrogant in hoc officiales, & ſic realiter eſt materia Pandectarum, quas melius reformatas habemus, & concordantes in fine omnium Capitulorum Regni. ¶ Igitur ab iſto capit. vſque ad cap. 254. excluſiuè non me extendam, pro vt ſoleo in alijs ſcribere Capitulis, de quibus Pandectis aliqua tetigi ſupra in cap. 20. Regis huius Alphon. d. tom.
6 4. vbi † quòd debent ſeruari ad vnguem, ita etiam habes infra certas alias pandectas, & ordinationes poſt cap. 291. vſque ad cap. 331. circa officiales Vrbis Meſſanę, tam Iudices, Straticotum, Magiſtrum Notarium,
7 Ærarios, † quibus etiam tareni tres erāt taxati, ex ijs, quæ adduxi in ipſis pragmaticis, tit. 4. de recuſat. iudicum ampl. 28. n. 66. Carcerarium, Comeſtabilem Seruientes, & alios confirmando in omnibus cap. 7. Regis Martini ſup. tom. 3. quæ in aliquibus concordant cum pandectis ordinarijs communibus in toto Regno, in aliquibus non obſeruantur in nihilo, & ideo factæ ſunt, vt dicitur ibidem in fine, ibi (*prædicta omnia capitula, &c.*) vt obſeruētur in toto Regno, tamen hoc vult Rex ſine priuilegiorum aliorum locorum præiudicio, & ob iſtam rationem factę etiam ſunt illæ pandectæ Meſſanæ. Dicam tamen nonnullæ in eis, prout in progreſſu videri poteſt, & ſentitur per Conſtit. Regni, puritatē, vbi Afflict. ſub n. 14. tit. 60. de præſt. Sacram.
8 lib. 1. qui ait † quòd pro ſcripturis, & copijs non recipiatur vltraquam taxatū ſit in Pandectis, nec ſtat in poteſtate officialium recipere à partibus quantū volunt, ſed quantum eſt taxatum per dictos Magiſtros Notarios, vt tetigi ſuperius, idem Afflict. in Conſt. Magiſtri Camerarij, n. 16. eod. tit. non obſtantibus quibuſuis conſuetudinibus, † & obſeruātijs, quæ in contrarium allegarentur, quia dicerentur abuſus, ex his, quæ dixi ſupra in
9 cap. 26. Regis Federici, tom. 2. & diceretur corruptela, Luc. de Penn. in l. inſtat, C. de iure fiſci, lib. 10. idem Afflict. in d. conſtit Magiſtri Camerarij, num. 14.

10 Immo aliquoties videmus, † quòd nil ſoluitur; vt habes hic in aliquibus caſibus expreſſis in cap. 217. 218. 226. & 227. arg. eorū, quæ videbimus etiam infra in d. cap. 378. vbi à iuribus ſigilli ſunt exemptæ certæ perſonæ ex pandectis Regijs, & protegiſtro, & notamentis in officio Conſeruatoris habes infra capit. 377.

Noto primo ex d. cap. 205. & 206. ibi (*ſi agatur criminaliter tantum, ita quòd non petatur reſtitutio bonorum*) quòd poteſt
11 Iudex † criminalis etiam incidenter condēnare ad reſtitutionem bonorum, ſi eſt petitū, & percipere ius prouiſionis, ſi reus eſt habilis, vide, quæ poſui in cap. Rit. 148. n. 2. & 3. d. to. 4. & in cap. 6. Regis Petri per totū inter cap. Regis Federici, fol. 372. & ſeq. cod. to. 2. & tit. 47. de furtis, n. 22. d. to. 1. pragmaticarū.

Secundo Noto à cap. 211. cum ſeqq. vſque ad cap. 221. & cap. 227. quòd ius triceſimæ
12 erat ſalarium, † ſiue iura quædam, quæ dabantur Iudicibus pro ſententijs ferendis, hodie ſunt prouiſiones taxatę per pandectas, tetigi in d. cap. Regni 7. Regis Martini à n. 45. vſque ad num. 54. tom. 3.

Tertio Noto ex d. cap. 221. quòd Iudices
13 † abſentes à Curia pro negotijs proprijs, & non pro ſeruitio, & factis Curiæ, non participant cum alijs Collegis præſentibus in emolumentis, videas in ſua materia infra in cap. Regni 71. Regis Ioannis ſub verſic. durante, tom. 6. ibi nono gaudent, ex Affl. ct. in conſtit. Hoſticæ tit. 20. de excep. Hoſti. nu. 8. qui dicit etiam quòd ſi quis eſt abſens tam ex cauſa priuati commodi, quàm Reip. habet priuilegium in totum, ſi de licentia Principis receſſit, ex Alberic. de Roſat. in l. nō vetè, ff. quib. ex cauſſ. maior ibiq; Gugl. de Cuneo.

Quarto Noto ex cap. 224. quòd ſufficit
14 † partibus litigantibus mittere proceſſus, aut ſcripturas duobus Iudicibus, maximè à decem vntijs infra, vide cap. 300. niſi partes velint ad plures mittere, eſt conſimile, & feci de hoc mentionem in cap. 4. Regis huius Alph. ſupra d. to. 4 & infra in eo. cap. 300. vbi idem habes, quod hic, nempè, quòd in leuibus partes non tenentur mittere proceſſus, niſi Iudici vni, & in grauibus, duobus Iudicibus, & ſit in electione partium, fallit in ſcripturis inter partem, † & fiſcum, quæ debent
15 videri per omnes tres Iudices ſedis criminalis, dixi in Pragmat. tit. 5. de offic. Aduoc. & Procur. fiſcalis n. 4. tom. 1. pragmaticarum. Subdebatur plus etiam in d. cap. 4. vt Iudices † tenerentur infra decem dies pronuntiare, addo conſtit. Regni, incip. hac lege, tit.
16 40. Vt poſt renunciationem infra decē dies pronuntietur in omnibus, lib. 1. niſi, vt ibi habes in illis caſibus, in quibus conſulteretur Princeps, nam tunc nō aſtringitur Iudex ſententiare proceſſum infra dictos decem dies poſt concluſum in cauſa, vel ſi nouus caſus emerſerit, prout ibidem, & quicquid ſit illa Regni conſtitutio cū ſimilibus, à qua videtur deſumptum, d. cap. 4. Regis Alphonſi, non ſeruatur, quoad hoc, vt dicit ibi Gloſſator Marinus Ad vnū aduerto in d. cap. 224. quod

17 tam videntes † simul processus, quàm non videntes debeant insimul conferre tam in facto quàm in iure, omnesque simul dare voces in decisionibus causarum, & cogita hoc an sit verum, & vide quæ pono infra in capit. 366. sub versic. Noto consequenter.

Et sic esto quòd plures Iudices, siue Ordinarij, siue Delegati, possunt nō omnes exer-
18 cere iurisdictionem, † sed sufficit vnus solus sine alijs, l. vnica, ff. de offic. Consul. cap. cum plures. de offic. deleg. Iacobin. de S. Georgio, de feudis, in verbo Marchio, sub versic. dubitatur etiam. fol. 15. & 16. propter quod solet dici, quòd M. Curia residet in vno, intelligo non circa decisionem processuum, & per hoc dicitur in cap. 224. quòd videntes simul cū non videntibus Iudicibus omnes simul debēt dare voces in decisionibus ipsarum causarū, nisi ex commissione indiuidua, & specifica ex his, quæ vidimus super actu gñali in pragmaticis tit. 2. de off. Iud. M. R. C. in prag. 16. n. 1. to. 1. & est materia infra in ca. Regni, & Imper. Carol. V. sub vers. Nota ibi, tom. 8.

Quinto notaex cap. 312. infra, quòd vltra
19 pedagiū, † quod datur officialibus euntibus extr mœnia, & foras, ex longo itinere, debēt dari æquaturæ, arg. Medici, cui eunti ad curandum infirmum extra Ciuitatem, debētur sumptus pro victu, & alijs vltra salariū, arg. cap. si Episcopus de offic. ordin. in 6. & ibi gl. in verbo, prouidere, ibi, vt parent sibi equos, & prout suo loco dixi de Visitatoribus, Ioa. Bertac. in verbo, Medicus, par. 3. tit. 333. col. 4 Rip. in l. quominus, n. 21. ff. de fluminib. ea. cū Apostolis, de cēsib. & arg. eorū, quæ posui in cap. 5. Regis Iacobi, tom. 1. cū ibi citatis.

An autem hæ pandectæ ligent ita curias
20 † seculares sicuti spirituales, vide quę dicūtur infra in cap 326. & cap. 327. 328. 329. quæ locuntur de Officialibus Messanæ, & de isto particulari tangā in cap. 28. Regis Philippi, prope principium, tom. 9.

CAP. CCVI.

ITem quòd vbicumque agitur contra aliquem criminaliter, & ex officio petitur restitutio bonorum, liceat Iudicibus recipere eorum prouisiones pro sententia ferenda, non pro causa criminali, sed pro bonis restituendis, in quibus accusatus fuerit condemnatus, dum tamen accusatus ipse sit sufficiens ad refectionem, siue solutionem prouisionis solutæ, & aliarum expensarum.

CAP. CCVII.

ITem quòd Iudices Magnæ Curiæ, vbi proceditur per viam executionis, & interponitur primum, & secundum decretum tantum, itaquòd nullæ fiant oppositiones, pro executione, & interpositione primi, & secundi decreti tantum recipiant granos sex pro vncia. Si verò aduersus executionem fiant oppositiones, antequam procedatur ad aliquam sententiam, an executio procedere debeat, vel nō, audiantur oppositiones, & defensiones debitoris, etiam concluso processu: In causa oppositoria feratur vna sententententia, pro iure prouisionis sententiæ prædictæ habeant Iudices Magnæ Curiæ, vltra prædictos granos sex eis debitos ratione executionis, granos decem pro qualibet vncia, reseruato nihilominus iure sigilli, & Magistri Iustitiarij.

CAP. CCVIII.

ITem vbi non proceditur per viam executionis, sed per termini dationem, vel quacumque alia via, quàm via executionis, Iudices Magnæ Regiæ Curiæ, & quicumque alij, siue sint superiores, siue inferiores, etiam si sint Arbitri, vel arbitratores, seu Delegati, si causa coram eis vertens non transcendit vncias decem, habeant pro iure eorum prouisionis tarenum vnum pro vncia: si verò transcendit vncias decem, non possint recipere vltra granos quindecim pro vncia, dum tamen nulla prouisio cuiuscumque causæ, etiam maximæ, vtputa Comitatus, vel similium, vel maiorum, possit transcendere vltra vncias viginti.

Item

CAP. CCIX.

ITem prouiſio Iudicum pro ſententijs ferendis non intelligatur eſſe acquiſita, niſi poſt aperta puncta. Si tamen partes poſt aperta puncta, & ante ſententiam ſe concordauerint, ſit eis ſolum medium ius prouiſionis quæſitum.

CAP CCX.

ITem quãdo in iudicio opponitur exceptio ad impediendum litis ingreſſum, & ſuper tali exceptione fertur ſententia, Iudices non poſſint capere vltra granos quinque pro vncia; ita tamen quòd nulla prouiſio in huiuſmodi cauſis poſſit tranſcendere vncias quinque: aduertant tamen Iudices ad qualitatem cauſarum, & perſonarum, ſuper quo eorum conſcientias oneramus.

CAP. CCXI.

ITem Iudices Magnæ Curiæ pro iure triceſimæ non poſſint capere vltra tarenũ vnum pro qualibet vncia, videlicet granos decem à qualibet partium, dum tamen prædicti Iudices pro dicto iure triceſimæ recipiendo ad rationem prædictam non poſſint habere vltra vncias viginti ab vtraque parte: ſi vero cauſa, pro qua ſoluitur ius triceſimæ, eſſet de Comitatu, vel de magna Baronia, vel de magna ſummà tranſcendente vltra vncias mille, poſſint, & valeant recipere ius triceſimæ ſolitum, dum tamẽ ab aliqua partium non recipiant vltra vncias vigimti.

CAP. CCXII.

ITem vbi ſoluitur ius triceſimæ, Iudices Magnæ Curiæ nullum ius prouiſionis capiant.

CAP. CCXIII.

ITem vbi agitur poſſeſſorio, pro qualibet vncia ſoluantur grani decem, videlicet grani quinq; à qualibet partium, ita tamen quòd in huiuſmodi cauſis nulla triceſima pro vna cauſa poſſit tranſcendere vncias viginti.

CAP. CCXIIII.

ITem ſi ius triceſimæ eſt ſolutum ſemel, licet Iudices mutentur, non debeat ipſum iterum exigi ab alijs Iudicibus nouiter creatis.

CAP. CCXV.

ITem ſi priuilegiatus litigat cum non priuilegiato, Iudices ſuper triceſima curialiter ſe habent.

CAP. CCXVI.

ITem vbi dubitatur de valore rerum, & bonorum deductorum in iudicio pro iure Curiæ ſoluendo, ſtetur ſuper ipſorum valore Sacramento actoris.

CAP. CCXVII.

ITem in cauſis Eccleſiarum pro iure triceſimæ nihil ſoluatur.

CAP. CCXVIII.

ITem triceſima non ſoluatur in cauſis criminalibus, nec in cauſis appellationũ, nec in cauſis, quæ deducũtur ad Magnam Curiam per viam Conſultationis, relationis, & grauaminis, & etiam non ſoluatur in cauſis perſonarum priuilegiatarum, nec in cauſis Fiſcalibus, ac etiam non ſoluatur in cauſis pauperum, in egeſtate viuentium.

CAP. CCXIX.

ITem in omnibus ciuilibus cauſis, vbi procedituꝛ ex abrupto, & ponitur quæ-

ſtio

ſtio in puncto iuris,& ſunt cauſæ, quæ non recipiunt æſtimationem,vt in officijs, ſi eſt quæſtio inter duos,de eis non debet ſolui triceſima.

CAP. CCXX.

ITem ſi agitur de furto,vel alio crimine, & Iudex mandat delinquentem puniri,& rem reſtitui,non ſoluatur ius triceſimæ.

CAP. CCXXI.

ITem quòd Iudex abſens à Curia pro proprijs negotijs,& non pro factis Curiæ, non participer cum præſentibus in emolumentis ipſius Curiæ.

CAP. CCXXIII.

ITem quòd pro pedagio Regij Locumtenentis euntis per Regnũ,non pro factis Curiæ,ſed pro intereſſe priuatorũ,ſoluantur tareni xij. pro qualibet die,cum ipſe Locumtenens habeat à Curia ſalarium condecens;& Iudici Magnæ Regię Curiæ in eo caſu pro qualibet die ſoluãtur tareni octo, & eodem modo ſoluantur Iudici Sacræ Regiæ Conſcientiæ.

CAP. CCXXIII.

ITem pro iure ceræ in proceſſu, qui non tranſcendit vncias decem, ſoluatur Iudici videnti ipſum proceſſum tarenus vnus,& grani decem; ſi verò tranſcendit ſummam vnciarum decem,vſque ad ſummam quinquaginta vnciarum, ſoluantur eidem Iudici tareni duo,& ab inde vſque ad vncias centum,ſoluantur ipſi Iudici tareni tres,& ab vncijs centum vſque ad ducentas,ſoluantur tareni quatuor,& ab inde ſupra,cuiuſcumque ſummæ ſit,poſſit dictus Iudex habere pro iure ceræ,vltra tarenos ſex.

CAP. CCXXIV.

ITem quòd partes litigantes non teneantur mittere proceſſus,niſi duobus ex Iudicibus,niſi partes ipſæ velint pluribus Iudicibus mittere,videntes ſimul cum non videntibus proceſſus, ſine alio iure ceræ debeant conferre, tã in facto,quàm in iure, & omnes ſimul dare voces in deciſionibus cauſarum.

CAP. CCXXV.

ITem pro moratorijs concedendis, Iudices nil capiant pro earum conceſſione, niſi tantum ius litteræ,videlicet ab vncijs quatuor infra tarenum vnũ tantum, & ab vncijs quatuor ſupra, tarenos duos,& non vltra.

CAP. CCXXVI.

ITem quoties fit aliqua littera de Iuſtitia, licet in eadem littera addatur aliqua qualitas,ſeu clauſula,quæ dependet ex negotio,de quo fit litera de Iuſtitia,Iudicibus nihil ſoluatur,propter dictam additionem vltra ius litteræ ſolui cõſuetũ.

CAP. CCXXVII.

ITem ſi petitur aliqua prouiſio, ſeu litera pro cauſis non pendentibus in Magna Curia, vel in Curia Sacræ Regiæ Conſcientiæ, & expedit videre aliquas ſcripturas pro viſione earum Iudex poſſit capere tarenum vnum, & non vltra: pro cauſis vero pendentibus in Magna Regia Curia, ſi pro eis eſt ſolutum ius triceſimæ,pro viſione ſcripturarum,quæ videntur pendente lite, nihil ſoluatur,ſi vero non eſt ſolutum ius triceſimæ, pro viſione earundem ſcripturarum facientium ad cauſam eandem pendentem, Iudex eas videns non poſſit capere vltra tarenum

vnum

vnum, & id quod ſoluitur pendente lite, pro viſione dictarum ſcripturarum, excomputetur Iudicibus in eorum iure prouiſionis, tempore ſententiæ ferendæ.

CAP. CCXXVIII.

ITem Iudices Magnæ Curiæ, & Sactæ Conſcientiæ nihil capiant pro his, quæ ſunt poſt deciſionem cauſæ, ſeu poſt ſententiam, ſi talia faciunt ad inſtantiam finitam, reſeruato iure executionis.

CAP. CCXXIX.

ITem pro decreti Baleatus pupillaribus, & iudicialibus non ſoluãtur, niſi grani decem pro vncia, dum tamen pro aliquo decreto non poſſit capi aliquid vltra vncias triginta; iura vero decretorum diuidantur more ſolito cum Regio Locumtenente.

CAP. CCXXX.

ITem pro extractione à banno, & iure litterarum ſoluantur tareni xj. & grani quindecim.

CAP. CCXXXI.

ITem Iudex ſubſcribens ſe in aliquo decreto, vel inſtrumento, habeat tantum tarenum vnum.

CAP. CCXXXII.

ITem pro iure executionis faciendæ in loco, vbi reſidet Curia, ſoluantur Iudicibus grani ſex, & Magiſtro Iuſtitiario grani ſex pro qualibet vncia; ſi vero fit executio in alio loco, quàm vbi reſidet Curia, pro qualibet vncia ſoluantur grani viginti quatuor, de quibus Iudicibus tantum debeantur grani ſex pro qualibet vncia, & idem intelligatur diſpoſitum de executione faciendi per Iudicem Sactæ Regiæ Conſcientiæ, & alios Iudices exequentes eorum ſententia.

CAP. CCXXXIII.

ITem Iudices pro inſinuando donationes non poſſint capere vltra tarenos ſex, ſi tamen fuerit inſinuatio facienda cauſæ donationis Comitatus Caſtri, vel feudi magni, reddituum annuorum vnciarum quinquaginta, vel bonorum, valoris vnciarum quingentarum, poſſint capere vſque ad vnciam vnam.

CAP. CCXXXIV.

ITem quòd nullus Iudex poſſit capere aliquid, quod ſapiat ſubornationem, & ſi aliquis tentat eum ſubornare, tentatus teneatur eum denunciare Magnificis Dominis Viceregibus.

CAP. CCXXXV.

ITem quòd Iudices pro ſententijs ferendis, et ipſorum prouiſionibus non poſſint depoſitum fieri facere, niſi poſtquam incæperint videre proceſſus): ita tamen quòd poſt factum dictum depoſitum, non poſſint prouiſionem, ſeu ius prouiſionis capere à loco, vbi factum eſt depoſitum, niſi poſt latas ſententias.

Ab iſtis capitularibus 206 per tot. cap. 235. iam habes ſup. in d. cap. 201. vbi poſui in Notabilibus.

De iuribus Aduocatorum. Cap. CCXXXVI.

ADuocatus Fiſci teneatur pro nihilo aſſumere, et ducere cauſas pauperum, et Iudices, et Notarij, atque alij Curiales pro dictis cauſis pauperum ab eis nihil capiant, ſed omnia teneantur facere gratis, et pro Deo.

SVMMARIVM.

Aduocati, & Procuratores debent gratis ſeruire pauperibus, n. 1.

Aduocati, & Procuratores poſſunt conſque retinere ſibi ſcripturas clientum, quouſq; de ſalario eis fit ſatisfactum, n. 2. declara pro ſumptibus in cauſa factis, ſecus pro mercede, n. 3. & ſeq. vbi idem in Iudice. ſecus in ſcriptore, n. 5.

Seri-

Scriptura, acta, & inſtrumenta non dantur Aduocatis, & Procuratoribus loco pignoris, ſed vt videantur, idem eſt in iudice, n. 4. fallit in ſcriptore, n. 5.

Scriptor poteſt habere ius retentionis in rebus ſcriptis, n. 5.

Aduocati, & Procuratores non poſſunt petere lite pendente maius ſalarium, quàm conuentum, n. 6. & olim erat taxatum. & quomodo num. ſeqq.

Salarium Aduocatorum olim erit taxatum ad ſexageſimam partem litis, quæ erat in iudicium deducta, n. 7. et altius ad ſummam aureorum centum, vel ad 20. libras Turonenſ. etiam ſi cauſa eſſet de vno Regno, n. 8. fallit ſecundum ſecundam Aduocatorum, & in criminalibus cauſis. n. 9.

Salarium ſemper debetur Aduocatis, & Procuratoribus, eſto perditerint cauſas, abſq; dolo, n. 10. eſto non aduocaſſent, non tamen per eos ſtetiſſet, num. 11. aut eſſent infirmi, num. 13.

Aduocati, & Procuratores eſto non aduocaſſent, ſed non ſtetiſſet per eos, conſequi debent ſalaria, n. 11. fallit, n. 12. eſto eſſent infirmi, num. 13.

Officialis, qui non adminiſtrauit non conſequitur ſalarium, num. 13.

Salarium an debeatur ſi partes inter ſe concordant, Aduocato ſciente, & nihil dicente, & quando, n. 14. & quid quando Aduocatus eſt factus Regius Conſiliarius, vel Præſidens, n. 15.

Aduocatus, ſi eſſet creatus Præſidens, vel Regius Conſiliarius, an conſequi poſſit ſalarium, num. 15.

AB iſto cap. 236. vſque, & per totum cap. 243. dicam breuiter nonulla, quatenus fit mentio de iuribus Aduocatorũ, † & Procuratorum, & ſimilium, & tetigi in cap. Ritus 176. num. 2. tom. 4. & per ea, quæ poſui in pragmaticis, tit. 6. de offic. Aduoc. & Procur. paup. tom. 1. pragm. vbi quòd gratis debent ſeruire pauperibus, vt hic, quibus eſt permiſſum adhuc poſſe pro eorum ſalarijs, mercede, & labore, ac licitum ſit eouſque apud ſe retinere acta, † & ſcripturas, donec ipſis de honorario ſatisfiat, vt tetigi infra in cap. Regni 62. Regis Ferdin. ſub uerſic. & iterum tom. 7. Gayll. in pract. obſeruat. xij. num. 5. eo quia labor ipſorum iuſtam retinendi cauſam tribuat, glo. in verbo, propter, & in l. colonus, ff. de vi, & vi armat. & in l ſi quis rem, ff. de acquir. poſſeſſ. quæ iura adducuntur per Modernum Saxonicum in tract. de proceſſib. executiuis, part. 1. cap. 2. n. 214. & 215. addo Carrocc. in tract de locat. & conduct. quæſt. 7. de mercede iudiciali, fol. 22. num. 69 Bart. in l. quæ omnia, §. plane, ff. de procurat.

Quod eſt verum, quando retinerent † pro ſumptibus in cauſa facts, ſecus pro mercede, ita Carrocc. vbi ſupra in tit. de expenſis, quæſt. 1. melioramentorum, num. 4 & ita videntur concludere Bart. Alberic. de Roſat. Fulgoſ. & Iaſon in l. ſi non ſortem, §. ſi centũ, n. 10 ff. de condit. indebit. quia inſtrumenta, acta, & ſcripturæ non dantur loco pignoris, † ſed & videantur, & examinentur, l. ſi procuratorem, ff. mand. & iddem eſt in Iudice, & ita intelligitur text. in l. quæ omnia, in fine, ff. de procur. vbi Bart. Paul. & Angel. & in puncto concludit Boer. deciſ. 15. nu. 3. per l. qui propriè, §. litis impendia, ff. de proc. vbi gloſſ. & DD, & dicit eſſe hoc verius, itaque aliàs fuiſſe ſtabilitum in Francia per obſeruationes Regias Caroli, maximè quando Ipſis Aduocatis, & Procuratoribus ſuſcipientibus mandatum, fuiſſet conuentum de ſalario, vt poſſ tex. in l. idemque, §. idẽ Iabeo, ff. mand. tangit Surd. conſ. 309. num. 10. lib. 3. licet in ſcriptore † permiſſum ſit, vt videbimus in cap. Regni 60. Regis Ioannis, ſub verſic. Noto, tom. 6.

Eſt verum, quòd tales Aduocati † non debent petere maius ſalarium lite pendente, ſed illud, quod ab initio fuit conſtitutum, vt per Affl. in conſtit. Regni, Aduocatus, ſub n. 13. tit. 81. de præſtat. Sacram. & conſtit. hac edictali, tit. 81. de ſalario Aduocatorum, lib. 1. quia eſſet cupiditas in acquirendo, & nihil eſt innouandum inter Aduocatum, & Clientulum lite pendente ſuper dicto ſalario ab initio inito, & licet per d. conſtit. Regni, hac edictali, tit. 82. de ſalario Aduocatorum eſſet taxatum dictum ſalarium † ad ſexageſimam partem litis, & rei, quæ in iudicium deducebatur, adeo vt dixerint olim nonnulli peccare Aduocatos vltra recipientes, & ponere animas in magno periculo, vt etiam ſentitur hic in cap. 241. & 242. ibi (*eorum conſcientias oneramus*). Hinc Specul. in tit. de ſalario Aduocatorum † dixit nõ poſſe petere pluſquam ſummam 100. aureorum, quantacumque ſit cauſa, etiam de vno Regno, Bart. in l. 1. §. diuus Seuerus, ff. de muner. & extraordin. cognit. & de iure Conſtitutionis Gregorij X. in cap. properandum, §. cæterum de poſtul. non poterat recipi vltra 20. libras Turonenſes, & hoc in cauſis ciuilibus, vt ſubdam nunc; tamen ibidem Affict. in dictis Conſtit. tenet contrarium, dicens quòd non ſeruatur illa conſtitutio, quia ſecundum ſecundam Aduocatorum poteſt

maius

9 maius † ſalarium percipi proportionabile laboribus, nec peccatum incurritur, & ita ait Bald. in cap. in omni, extr. de teſtib. ſubdens, quòd abſit, vt tot, & tanti Aduocati ex hoc eſſent damnati, & maximè in cauſis criminalibus, de quibus hic fit mentio in cap. 239. cũ ſeqq. quia poteſt plus accipi, vt poſt eundẽ Bald. in l. ſi pater in fine, de donat. & in l. 1. C. mand. ait Ioa. Ant. Batius ad Aſſict. loco citato, vel etiam aliqua ponit de ſalario, & latè per Viuium deciſ. 123. per tot. qui in initio ait vilem dici Aduocatum, qui pro modico ſalario allegat, & cõtemptibilis eſt,

¶ In tantum etiam eis debetur ſalarium
10 † nõ obſtãte, quòd perdiderint cauſas abſq; tamen eorum dolo ex his, quæ tetigi remiſſiuè in d. cap. Regni 62. Regis Ferdin. loco ci-
11 tato. ¶ Item eſto non Aduocaſſent † non tamen ſtetiſſet per dictos Aduocatus, ideoque ſi v.g. Aduocatus promiſiſſet aduocare pro tali per vnum annum pro ſalario conuento ſoluendo tertiatim ſingulis quãtuor menſib. & ille nullas cauſas in illo anno habuit, cõſequetur vtique ſalarium, Aſſl. n. 5. quia non ſtetit per eum, l. fin. C. de condict. cauſ. dat. l. qui operas, §. fin. ff. locati, Bart. in l. ſi vno, §. item cum quidam, eod. tit. & in l. 1. §. diuus, ff. de var. & extraord. cognit. verſic. viterius quæro, & hæc eſt opinio ve-
12 rior, non obſtante † quòd alibi legamus, quòd officiali, qui non adminiſtrauit, nõ debeatur ſalarium, vt ipſe Aſſl. refert, nam in alijs terminis loquuntur ibi Doctores. ¶ Item etiam ſi fuiſſet infirmus dictus Aduocatus,
13 † & nõ potuiſſet aduocare, etenim non ſtetit per eum, vnde eſto, quod Clientulus alium duxit Aduocatũ, adhuc debetur ſalariũ illi infirmo, idẽ n. 6. qui ſubdit, quòd non tenetur reſtituere, ex Bart. Alex. Imol. & Spec. & benè dicũt, nã ſi aliàs v.g. ſalariũ non eſſet exactũ, dubitaretur, vt non deberet ſolui, cũ ſolũtũ exburſare eſſet durius, quã nõ ſolutũ ſolùere

Aduertendum eſt etiam quòd quando eſt
14 facta tranſactio † inter inter partes litigantes, Aduocato ſciente, & nihil dicente, tunc ſimiliter non debetur ſalarium, aliàs ſecus ſi tranſigit cum eius conſilio, vide, quæ poſt Cyn. Specul. & Ioa. Adr. ait Aſſl. in conſt. Regni, Conſtitutionum. n. 10. tit. 70. de triceſima, lib. 1. & in d. conſtit. Hac edicta ali ſub n. 6. vbi reperijt eoſdem DD. eaſdẽq; quæ autho-
15 ritates: ſicut nec minus debetur † ſalarium ei, qui eſt factus Regius Cõſiliarius, vel Præſidens, niſi pro præterito, quia quo ad futurum non tenetur amplius aduocare, ex quo conſtitutis in dignitate, viliſſimum reputatur exercitiũ Aduocationis pro ſalario habendo, vide quę aduco in prag. 2. ti. 2. de offc. Iud. M. R. C. § 1. n. 4. cũ ſeqq. to. 1. pragm. cum ibi citatis fol. 23. & tranſit hic Boniorn. & alij.

CAP. CCXXXVII.

ITem Aduocati, & Procuratores pro ipſorum ſalario non poſſint recipere vltra granos quindecim pro vncia, præterquàm in cauſis, quæ ſunt ab vncijs decem infra, in quibus poſſunt recipere tarenum vnum pro vncia. Si vero ſententiæ ſint magnæ, adeoquòd recipiendo granos quindecim pro vncia, attenta magnitudine cauſarum, Aduocati, & Procuratores habeant vltra vncias viginti pro qualibet prædictarum cauſarũ, eo caſue ſt prouiſum, quòd pro nulla cauſa, etiam maxima prædicti Aduocati, & Procuratores poſſint capere ab aliqua partium vltra prædictas vncias viginti, & hoc in cauſis, vbi non eſt proceſſum per viam executionis: ſi vero cauſa fuerit alicuius Comitatus, vel magnæ Baroniæ, vel ſummæ tranſcendentis vltra vncias mille, poſſint, & valeant recipere, & habere vſque ad ſummam vnciarum quadraginta.

CAP. CCXXXVIII.

ITem vbi proceditur per viam executionis, ſi tãtum petitur, quòd fiat executio, & facta executione, interponitur primum, & ſecundum decretũ, Aduocatus, & Procuratores nõ poſſint petere vltra granos ſex pro vncia: ſi vero poſt executionem factam fiant oppoſitiones, & fertur ſententia in cauſa oppoſitoria, eo caſu tam pro executione, quàm pro cauſa oppoſitoria, quam pro confectione primi, & ſecundi decreti, Aduocatus, & Procuratores non

possint capere vltra granos decem pro vncia, ita tamen quòd pro vna causa non possint habere vltra prædictas vncias vinginti.

CAP. CCXXXIX.

ITem Aduocati,& Procuratores pro causis criminalibus,vbi non venit puniendus accusatus pæna sanguinis, sicut est pro iniurijs verbalibus, & actualibus,non possint ab aliqua partiũ vltra tarenos quindecim pro ipsorum salario capere: si vero venit puniendus pæna sanguinis citra mortem, nõ possint capere vltra vnciam vnam, vbi vero venit imponenda pæna mortis, non possint capere vltra vncias tres,nisi conditio delinquentis, & processus inde factus, et delicti qualitas aliud persuadeant, quo casu de ipsorum salario stetur arbitrio Magnificorum Dominorum Viceregum.

CAP. CCXL.

ITem vbi ponitur executio ad impediendum litis ingressum, Aduocati, & Procuratores non possint capere ab aliqua partium vltra quàm supra in huiusmodi causis est statutum in Iudicibus.

CAP. CCXLI.

ITem Aduocati, & Procuratores in causis, vbi non fiunt acta, siue in causa appellationum,siue in causa supplicationum,non possint capere vltra granos decem pro vncia,& præcaueant eorum conscientias, ne faciant acta,quæ non sint necessaria.

CAP. CCXLII.

ITem Aduocati,& Procuratores in causis, quæ non pendent in Curijs, vbi ipsi patrocinantur,sed faciunt verbum in Curia, petendo aliquam literã, vel allegando aliquod grauamen,&petendo partibus de iustitia prouideri,nõ possint ab aliqua partium petere vltra tarenos tres, nisi de mandato Iudicum haberẽtur allegare in iure, quo casu non possint pro allegationibus in aliqua causa faciendis habere vltra vnciam vnam, vel duas, attenta qualitate causæ, super quibus eorum conscientias oneramus.

CAP. CCXLIII.

ITem Consultores in iure, & in scriptis non possint capere vltra granos decem pro vncia, pro consulendo.

In his omnibus videas adnotata supra in cap.a 36.vsque huc, ob id nihil in istis scribo.

De Iuribus Magistri Notarij, tam Magnæ Curiæ, quàm Sacræ Conscientiæ. Cap. CCXLIIII.

MAgister Notarius pro quolibet teste recepto,siue in Magna Curia, siue in Curia Sacræ Conscientiæ habeat granos decem.

Item pro copia cuiuslibet testis habeat Magister Notarius granum dimidiũ.

Item pro copia cuiuslibet capituli cum responsione habeat granum dimidiũ.

Item pro copia cuiuslibet protestationis habeat granos quinque.

Item pro receptione cedulæ, & ipsius registratione,suis expensis faciendæ,habeat granos quinque.

Item pro iure fideiussionis recipiendæ,habeat granos decem.

Item

Item pro dando copiam fideiuſſionis ſuis expenſis habeat granos decem.
Item pro copia literæ ipſius ſcripturæ granos quinque.
Item pro præſentatione proceſſus,& conſtitutione Procuratoris habeat granos decem: vbi vero non eſt conſtitutus Procurator, nihil ſoluatur, cum proceſſus non habeatur pro præſentato ante conſtitutionem Procuratoris.
Item ſi defecit aliqua pars proceſſus alicui partiũ,& peteretur copia partis deficientis,& ipſius proceſſus,Magiſter Notarius teneatur dare copiam prędictæ partis deficientis,& pro parte deficiente faciat ſibi ſolui ius ſuum,& non pro toto proceſſu.
Item Magiſter Notarius pro accommodando proceſſum Aduocato tantum capiat mediũ ius eius, quod habuiſſet,ſi proceſſus fuerit copiatus,dum tamen non poſſit pro vno proceſſu capere vltra duos florenos;& ſi ſemel eſt ſolutum prædictum ius Magiſtro Notario,quantumcunque pluries Aduocato ſoluentis accomodauerit prædictum proceſſum nihil plus capiat.
Item pro copia ciuslibet proceſſus, copiandi, expenſis Magiſtri Notarij, tranſmittendi ad Iudicem Sacræ Conſcientiæ, habeat Magiſter Notarius pro ſuo iure,& ſcriptura pro quolibet capitulo,cum reſponſione,granum vnũ, pro quolibet teſte, granum vnum, & pro quolibet proteſtato, granos decem, itaquòd det totum proceſſum expeditum,& clauſum, & nihil vltra capiat,niſi granos decem pro litera.
Item iura decretorum,literarum,& executionum,diuidantur inter Iudices,& Magiſtrum Notarium,qui Magiſter Notarius ſine alia ſolutione teneatur dare decretum expeditum, & regiſtratum, dummodo det Archiuario ius ſolitum pro regiſtrando.
Item pro caſſatione fideiuſſionis ſoluantur Magiſtro Notario grani decem.
Item pro caſſando bannum habeat granos decem.
Item pro ſcribendo depoſitum habeat granos decem.
Item pro ſcribendo æſtimationem pignorum habeat granos decem.
Item pro caſſando contumatiam habeat granos decem.
Item pro ſcribendo adiudicationem bonorum habeat granos decem.
Item pro ſcribendo executionem factam habeat granos quinque.
Item pro ſcribendo ſententiam habeat granos decem,ab vncijs xx.infra aſcẽdentibus vſque ad centũ,tarenum vnum;& à centum quinquaginta infra, tarenum vnum,& grana decem,& ab inde ſupra,pro quolibet centenario habeat tarenum vnum,dum tamen non poſſit capere vltra florenum.
Item pro copia ipſius ſententiæ,& eius ſcriptura,habeat granos decem.
Item pro redigendo ſententiam in formam publicam,ab vncijs quinquaginta infra, habeat tarenos tres: ab vncijs quinquaginta ſupra, vſquead centum, habeat tarenos ſex, ab inde ſupra habeat pro quolibet centenario tarenos ſex, dum tamen non excedat, pro quacumque ſententia, vnciam vnam.

Item pro ſcribendo ſententiam banni, vel foriudicationis, vbi proceditur ad petitionem Curiæ nihil capiat; ſi verò procedatur ad petitionem partis, habeat granos decem.

Item quando Magiſter Notarius vadit tanquam Commiſſarius per Regnum ad petitionem partium ſine Iudice Magnæ Regiæ Curiæ, habeat pro ſuo pedagio in dies tarenos quinque, & nihil capiat pro iure receptionis teſtium,& nihil vltra habeat pro receptione teſtium; Si verò teſtes recipiũtur per alium Commiſſarium eumdem per Regnum in Magna Curia, granos duos pro quolibet teſte.

Item Magiſter Notarius,ex eo,quia in ius literarum cõcurrit cum Iudicibus, teneatur illas pro nihilo regiſtrari facere.

Itẽ Magiſter Notarius Sacræ Conſcientiæ habeat ius ſuum,quod cõſueuit habere ratione executionis ſententiarum.

De oneribus Magiſtri Notarij. Cap. CCXLV.

MAgiſter Notarius teneatur dare Archiuario,quãdo vadit per Regnum, quolibet die tarenum vnum.Item teneatur ſeruire Fiſco, & pauperibus pro nihilo.

Item quando vadit per Regnum cum Curia, teneatur deferre acta pendentia pro nihilo.

Item debeat conducere Archiuium,pro retinendis actis ſuis expenſis.

SVMMARIVM.

Magiſtri Notarij non debent ſeruare proceſſus penes ſe, ſed penes Curiam in Archiuio,& acta Delegatorum,& Arm.Capitaneorum, num.1.

Magiſter Notarius taxat iura prouiſionũ, & tabulas expenſarum, & quomodo,nu 2. & ſeq.

Expenſarum tabula quando taxantur, quomodo taxetur ius prouiſionis,ibid.

Magiſter Notarius debit tenere quinternionem prouiſionem,ibid.

Collector non debet exigere maius ius prouiſionis,quàm per Magiſtrum Notarium ſit taxatum,n.3.

EST neceſſarium hoc officium, videquæ dixi de his duobus capitularibus in Pragmaticis, eod.tit.19.to.1.pragmaticarum, & dicit Afflict.in conſtit. Regni Magiſtri Camerarij,num.15.tit.60.de Sacramen.præſtand. lib.1. quòd † Magiſtri Notarij non debent ſeruare proceſſus penes ſe,ſed penes Curiam in Archiuio, etiam acta Delegatorum, & Armorum Capitaneorũ extra Regnum, arg. cap.475. infra eod. vbi idem diſponitur de Magiſtro Notario Sacræ Regiæ Conſcientiæ, qui conſeruat penes ſe acta, & ſententias Iudicum Delegatorum in cauſa,& reuiſionum per tradita infra in cap. 361. & ſentitur in hoc cap 244.in verſic.fin. in textu argum.eorum,quæ dixi de Commiſſarijs in pragm.vnica, tit 25.ſub n.2.eod.to. 2 1.pragmaticarum. Cuius eſt etiam † taxare iura prouiſionum,& in verificatione tabulæ expenſarũ Magiſter ipſe Notarius aduertere debeat, nec verificet ius prouiſionis,niſi iuxta taxationem ſcriptam per eum, facta comprobatione tum quinternione, quem debeat tenere, ne fraudes omnino commictantur; vt habetur in pragm. 5. §. 2. tit. 2. de offic. iudic. M.R.C.d.tom.1.vbi remiſſiuè adnotaui, & in textu fit mentio de officio 3 collectoris, † ne exigat maius ius prouiſionis, quã fuerit per ipſum Magiſtrum Notarium taxatum, & quæ ſcripſi de Collectore ſupra in cap. 17. & 43. Regis Alph.n.7.to 4.

De in-

De iuribus Archiuariorum. Cap.CCXLVI.

PRO perquiſitione proceſſuum,literarum,& aliarum ſcripturarum, habeat Archiuarius pro actis cuiuslibet anni,quæ quærit,granos decem: Ita tamẽ,quòd ſi ſunt elapſi multi anni,& quærit acta,niſi vnius anni,non habeat,niſi tarenum vnum,præterquam dè ſententijs,& literis regiſtratis, de quibus habeat granos decem.

Item pro ordinando proceſſum, & ipſum ſuendo, & faciendo eiuſdem collationem,habeat granos quindecim,& hoc,vbi ſunt facta acta in Magna Curia,& in Curia Sacræ Conſcientiæ: ſi verò nulla acta facta,ſed expeditur proceſſus per eadem acta,habeat Archiuarius,tempore,quo proceſſus mittitur ad Iudices,granos decem, & prædicta intelligantur, niſi quæſtio eſſet de Terra, vel de Comitatu, vel de feudo magno, reditus ad minus vnciarum quatraginta annuatim,quo caſu poſſit petere pro dicto iure, tarenos duos ad altius.

Item pro remiſſione proceſſuum, quando Magna Curia recedit à locis priuilegiatis ad Curias inferiores, habeat Archiuarius pro quolibet dictorum proceſſuum granos decem.

Item habeat pro verificatione expenſarum granos quinque.

Item habeat, vt dictum eſt ſupra, quando Magna Curia vadit per Regnum, tarenum vnum à Magiſtro Notario.

Item Archiuarius ſeruiat,& ſeruire teneatur, vt hactenus ſeruire conſueuit.

Item pro regiſtrando literas, & cedulas habeat pro qualibet granos quinque, dum tamen non regiſtrentur literæ,quæ non conſueuerunt regiſtrari,quæ tantum notantur.

Vide in dictis Pragmaticis,de offic.Magiſtri Notarij,verſic.de ſecundo,d.to.1,pragmaticarum.

De iuribus Commiſſariorum. Cap. CCXLVII.

COmmiſſarij pro iure cuiuslibet literæ,etiam patentis,vel executoriæ, vel cum forma priorum,habeant granos decem.

Item pro vnico pedagio in Ciuitate,& ſi in eodem pedagio recipiat plures teſtes,habeat Commiſſarius granos decem.

Item pro pedagio extra Ciuitatem,ſi Commiſſarius redit eadem die, habeat tarenos duos;ſi vero nõ redit eadem die, & vadit cum Iudice Magnæ Curiæ,habeat tarenos tres;ſi vero vadit ſine Iudice Magnæ Curiæ,habeat tarenos quatuor,& pro receptione teſtium nil vltra capiat.

Item pro iure receptionis teſtiũ vltra granos duos, quos habet Magiſter Notarius,habeat Commiſſarius granos quatuor pro quolibet teſte,& hoc quãdo teſtes recipiuntur in loco,vbi Curia reſidet.

Item pro ſcribendis interrogationibus, & reſponſionibus partis pro quolibet

capitulo

capitulo, in quo pars ſubibit, habeat granum dimidium.

Item pro interroganda parte ſuper aliqua apodixa, ſeu litera, habeat granos quinque.

Item quòd omnes Commiſſarij, & alij Curiales Magnæ Curiæ, matriculétur apud acta ipſius Magnæ Curiæ, aliàs non habeantur pro Curialibus.

Item ſi aliquis Iudex, vel Commiſſarius, vel Monterius vadit per Regnum ad petitionem plurium, quòd quiſque teneatur ſoluere pedagium in eundo, vel redeúndo, ita quòd ab vno non capiatur pedagium pro eundo, & redeundo.

Item Commiſſarij euntes tenentur omnino dimittere acta Magiſtro Notario, cum conſecutione iuris ſui, aliàs tanto tempore ſtentur in carcere, quanta acta ſteterint extra actorum locum in ſui poſſe.

Item ſcriptores pro copia cuiuslibet folij capitulorum cum reſponſionibus, habeant granos quatuor, pro copia vero cuiuslibet folij teſtium, vel proteſtatorium, habeant granos ſex.

---

[1] Vide, quæ poſui in pragmatica 3 num. 11. & ſeq. & pragm. 8. num. 22. tit. 2. de offic. Iud. M.R.C. & in tit. 20. de offic. Commiſſariorum, tom. 1 & tanguntur ibi multa, & præcisè ſuper dando iuramento de inimicitia teſtibus, & parcas Ballus in hoc in ſuis adnotat. ad pragm. tit. 19. fol. 223. qui tenet, quòd accuſati non poſſint allegare defectum non ſeruatæ formæ pragmaticarũ, & capitulorum Regni diſponẽtium, quòd Commiſſarij debent curare, vt iuretur cum iuramento per teſtes deponentes de inimicitia, quia non puto hoc verum, per ea, quæ in dictis locis poſui, & in pragm. 3. tit. 28. num. 4. fol. 295. arg. eorum, quę ſcripſi in cap. 51. Regis Mart. vers. 1. to. 3.

De iuribus Seruientium. Cap. CCLXVIII.

ITem pro citando partem capiet Seruiens pro qualibet citatione granos quinque.

Item pro citandis teſtibus à quinque infrà, habeat Seruiens pro quolibet teſte citando granos duos, à quinque verò ſupra, habeat granum vnum pro citatione cuiuslibet teſtis.

Item pro deferendo proceſſum, habeat Seruiens granos quinque, ac etiã habeat granos quinque pro deferendo cedulas, & alias ſcripturas Iudicibus, vel partibus.

Item pro expignoratione, vel ponendo partem in poſſeſſionem, habeat Seruiens granos decem.

Item pro capiẽdo aliquem de perſona habeat tarenum vnum, quando captus non præſtat de ſe præſentando, & carceratur: ſi verò præſtat, nec carceratur, tantum habeat granos decem.

Item pro faciendo aliquem liberari à carceribus, habeat granos quinque.

Item pro banniendis poſſeſſionibus, vel pignoribus vſque ad venditionem incluſiuè, habeat Seruiens granos decem.

Item pro banniendis, vel foriudicandis hominibus, ad petitionem partis, habeat

beat Seruiens tarenos tres, si verò bannitur, vel foriudicatur ad petitionem Curiæ, nihil habeat.

Item Seruientes habeant tarenum vnum pro contumacia, & expignoratione, à perseuerante in contumacia, vsque ad pignorationem sine iusta causa.

Item pro pedagio habeant, quando vadunt extra Ciuitatem per Regnum, tarenos duos pro quolibet die.

S V M M A R I V M.

Porterios, Monterios siue Seruientes ad quē spectet creare, n. 1.

Aduocatus Fiscalis an possit creare Porterios, ibid.

Magister Notarius an creare possit Porterios, ibid.

Porterij, siue Seruientes, aut Monterij Regia Curiæ Prætoris, & aliorum tribunalium non possunt facere relationes in M. R. C. nec Magister Notarius eas scribit, num. 2.

Porteriorum officium est citare, capere de persona, & mittere in possessionem, n. 3.

Porteriorum iura sunt taxata, si plus accipiunt, delinquunt, nu. 4.

Porteriorum numerus olim erat taxatus, ibid.

IN hoc cū cap. 251. infra, vide quæ scripsi in Prag. 2. §. 3. tit. 2. de offic. iud. M. R. C. tom. 1. pragmat. vbi habes † ad quem spectat creare Porterios, Seruientes, siue Monterios, vt sic vocantur supra cap. 247. in fine, & vidi quodam, de quo dubito, quòd Aduocatus Fiscalis, & Magister Notarius possunt creare Porterios, notaui in margine pragmaticæ prædictæ, num. 1. ex ordinationibus M. R. C. positis in tom. 2. pragmaticarum, fol. 354 §. 72. & tetigi in tit. 5. ipsarū pragm. sub nu. 6. & de Monterijs, † & Seruientibus Curiæ Prętoris Panhormi, & aliorum tribunalium nō possunt facere relationes in d. M. R. C. dixi ibidem, n. 7. neq; Magister Notarius nō tenetur eas scribere, vt per prag. 14. §. 14. d. tit. 2. & ex eisdē ordinationibus, §. 73.

1

Hinc ergo colligo tria ad officium Porterij † nempe quòd potest citare, vt etiam infra in cap. 322. & in d. pragm. 2. posui loco citato, vbi subdidi, an & quando credulitas excusat, & feci mentionem de cap. 21 Regis Martini, num. 12. tom. 3. & quæ dixi etiam in dictis pragmaticis, tit. 30. de accusat. non recip. sub num. 6. Item potest capere de persona, & mittere in possessionem, videas in d. pragm. 2. §. 3.

3

Quantum ad versic. ītem Seruientes habeant tarenum vnum, &c. vide, quæ pono infra in cap. 471. prope princip. & de iuribus istorum Seruientium, & Porteriorum, & similium tangitur etiam in constit. Regni, in ciuilibus, vbi Affl. n. 6. & quòd quando officiales, & seruientes accipiunt plus quàm in eorum iuribus, delinquunt, aliquando habet tarenus duos, vt infra cap. 520. sed non seruatur, nec est in vsu illud capit, sic nec d. cap. 322, vbi numerus olim Messanę erat quindecim, hodie auctus, vt quasi in omnibus Curijs sic videmus etiam circa illorum exigentiam, sed adest hodie taxa pinguior, maximè quando pergunt extra Vrbem.

4

De Carcerario, & eius iuribus. Cap. CCXLIX.

CArcerarius Magnæ Curiæ teneatur ire post eandem Magnam Curiam per Regnum, aliàs perdat iura sua, quæ acquirantur alicui alteri, eligendo de consilio Magnificorum Dominorum Viceregem.

Carceratus si non pernoctat in carceribus, non teneatur soluere carcerario vltra granos decem; si verò in eisdem carceribus pernoctauerit, & ibi diu steterit, non tenetur soluere eidem carcerario vltra tarenum vnum.

De Carcerario,& eius iuribus,vide ſupra in cap. 12. Regis Federici fo. 2. in verſ. Pernoctãtes.

De iuribus officij Prothonotarij, & Magiſtrorum Rationalium, & Secretariorum. Cap. CCL.

SCribæ officij Prothonotarij,Magiſtrorum Rationalium,& Secretariorum faciant literas pertinentes,& ſpectantes ad eorum officia, itaquòd nullus impediat ſe de literis, & ſcripturis pertinentibus ad officium alterius, & ſi aliquis ipſorum contrafecerit,ſubiaceat pænis infraſcriptis.

Item ſcribæ officij Prothonotarij,Magiſtrorũ Rationalium,& Secretariorum & Conſeruatoris in ſolutionibus exigendis obſeruẽt ipſorum Pandectas,& præcaueant, ne aliquid vltra capiant,quòd ſi fecerint, punientur pænis infra ſtatutis.

Item Iudex Curiæ Magiſtrorum Rationalium, quando eſt quæſtio inter Fiſcum,& priuatos,nihil capiat de iure prouiſionis,ſiue obtineat Fiſcus,ſiue priuatus,ſi vero eſt quęſtio inter priuatos,capiat ſecundum quod eſt prouiſum ſupra in alijs iudicibus.

Poſui ſupra in cap. 59. Regis Martini,vbi tractaui nonnulla de officio Prothonotarij, tom. 3: vbique etiam de Secretarijs,nam de Magiſtris Rationalibus ſuo loco eſt dictum.

De iuribus Algozinorum,& eius Curia. Cap. CCLI.

REgius Algozinus habeat in eius aſſeſſorem aliquem peritum,coram quo & eodem cauſæ agitentur.

Item pro cauſis ciuilibus ipſe Algozinus,& alij de eius officio,excepto aſſeſſore,habeant tarenum vnum pro vncia, & non vltra.

Item aſſeſſor,ſi eſt factus proceſſus,& fert ſententiam, habeat pro vncia granos decem.

Item Algozinus, quando vadit de mandato Curiæ per Regnum pro factis priuatorum,& non pro factis Curiæ,habeat qualibet die tarenos decem.

Item pro iure executionis in Curia Algozini infra Ciuitatem, vbi eſt Curia, ſoluantur grani duodecim: ſi vero extra Ciuitatem fit executio, ſoluantur grani viginti quatuor, quæ pecunia diuidatur ſecundum quòd aliàs conſueuit diuidi.

Item pro iure carcerum,carceratus quicumque,vel quæcumque,Chriſtianus, vel Iudæus,ſi in carceribus, non pernoctauerit, ſoluat tarenum vnum; ſi vero in eiſdem pernoctauerit,tarenos duos; & ſi ſtat pro vita, habeat tarenos tres.ſi tamẽ longo tempore ſteterit in carceribus,tunc ſtet arbitrio Magnificorum Dominorum ſtatuere id, quod ſolui debet, & id, quod habebitur à carceratis, diuidatur more conſueto.

Item

Item Caſtellani pro iure carcerum non poſſint aliquid capere vltra id, quod fuit ſtatutum,& ordinatum in generali Parlamento Siracuſano.

Item pro captura cuiuslibet hominis habeant Seruientes tarenum vnum, niſi captus præſtet de ſe præſentando, quo caſu habeant granos decem.

Item pro citando habeant granos quinque.

Item pro recipiendis teſtibus granos quinque pro quolibet,& pro copia granum vnum.

Item pro fideiuſſione recipienda granos decem,& cancellatione granos decẽ

Item pro ſcribenda ſententia granos decẽ,& pro faciendo literas granos decẽ.

Item Seruientes officij habeant tarenos duos pro quolibet pro qualibet die, quando vadunt ſine Algozino, & quando vadunt cum Algozino, habeat quilibet tarenum vnum pro qualibet die.

SVMMARIVM.

Algozirÿ olim habebant ſuam Curiam, & Aſſeſſorem, & coram eo agitabantur cauſæ, & ferebat ſententias, num. 1.

Algozirÿ poſſunt conueniri ciuiliter, quàm criminaliter tam coram M.R.C quàm alijs tribunalibus, n. 2.

Algozirÿ non poſſunt recipere querelas partium, nec denuntiationes, nec informationes, ibid.

Algozirorum officium eſt exequi mandata Iudicum, capere, & aſſiſtere in audientijs, & viſitis, cum eorum virgis, & baculis, num. 3. & num ſeq.

Algozirÿ debent incedere cum eorum virgis, & præcedunt incedentes Magiſtratus, & arcent à ſubſellijs litigantes importũnum. 4. abſtineãt neminem tangere cum virga, & quomodo, n 5.

Dictum eſt ſupra de Porterijs, ſiue Seruientibus in cap. 248. de quibus hic etiam aliqua tanguntur, nunc in ſpecie ſubduntur aliqua de Algozinis, de quibus poſui in capit. 7. Regis Martini ſub verſic. de tertio 2 num 92. cum ſeqq. tom. 3. & infra in cap. 384. de quo ibidem meminimus & colligitur hic quodam mirabile, † nam antiquitus habebant eorum Curiam, & Aſſeſſorem, qui ferebat ſententias, & cauſæ Algozinorũ coram eo tractabantur, hodie receſſerunt ab hac aula, quia conueniuntur coram M. R. C. & coram alijs Magiſtratibus, † v.g. Panhormi, & Meſſanæ, tam ciuiliter, quàm criminaliter, ſicut nec poſſunt accipere querelas partium, nec denunciationes, neque informationes, vt tenetur Bouadil. in Politica, lib. 3 cap. 15. tit. de la viſita del carcel, n. 45. c. 2. Sed eorum officium eſt exequi Iudicũ † capere, & mãdata aſſiſtere in Audientijs cũ alia cohorte arctãdo importunos vltra quàm decens eſſet, accederent ex Iul. Polluc. lib 8. cap. 4. part. 54. Petr. de Greg. de ſyntagm. iur par. 3. lib. 47. cap. 10. num. 10. idẽ Bouadill. eod. lib. 3. cap. 14. dell'audiẽcia publica, num. 26. eod. tom. 2. cum eorum virgis, ſiue baculis luſtitiæ, de quibus in d. cap 7. Regis Mart. locutus fui, num 94. & in pragmat. tit 2 de offic. Iudic. M. R. C prag. 1 2. §. 3. num. 2. & 4. & per eundem Bouadil. eod. lib. 3. capit. 2. tit. de las precedencias ſub num. 13. 14. 15. ex Plutarch. in Romu. ibi (*alÿ baculis ſubmouentes vulgus*) & in actibus Apoſt. capit. 16. ibi (*miſerant virgiferos, &c.*) quamuis ibi realiter agatur de Duellis, Lictoribus, & alijs habentibus portellare, Petr. de Gregor. d. lib. 47. cap. 40. n. 10. qui ait quòd iſti Algozini participãt in hoc cum Lictoribus, quia deferunt virgas † & præcedunt incedentes Magiſtratus, & arcãt à ſubſellijs litigantes importunos, & quos iuberent, continuo comprehenſos vincirent, & per tradita in conſtit. pragmaticalibus Marci Antonij Colonæ, tit. dell'officio del Capitano della Guardia, §. 1 part. 2. fol. 94. Abſtineant ob id Algozini, ne vllos offendant, nec tangant cum dicta virga † quia aliter tenerentur de iniurijs, niſi ex cauſa reſiſtentiæ eis factæ, aut aliter corrigentes gentes tangerent, l. continet, ff. quod met. cauſ. l. nec Magiſtratibus, ff. de iniurijs, l. 16. dic. 9 par. 7 Litera apud Iabcenem, §. adijcitur, ff. de iniur. gloſ. in cap. cum voluntate, §. fin. de ſent. excomm & in cap. ex tenore eod. & in cap. ſi vero, cum ſimilib. per eũdem Bouadill. lib. 5. cap. 3. tit. quærellas y de mandas, num 129. d. tom. 2.

1 antiquitus habebant eorum Curiam, & Aſſeſſorem, qui ferebat ſententias, & cauſæ Algozinorũ coram eo tractabantur, hodie receſſerunt ab hæc aula, quia conueniuntur coram M. R. C. & coram alijs Magiſtratibus, † v.g. Panhormi, & Meſſanæ, tam ciuiliter,

2 quàm criminaliter, ſicut nec poſſunt accipere quærelas partium, nec denunciationes, neque informationes, vt tenetur Bouadil. in Politica, lib. 3 cap. 15. tit. de la viſita del carcel, n. 45. c. 2. Sed eorum officium eſt exequi

3 Iudicũ † capere, & mãdata aſſiſtere in Au-

De iuribus Referendariorum. Cap. CCLII.

REferendarius, quia eſt ſtipendiatus à Curia, pro vtilitate, et commodo ſubditorum Regiorum, pro decretationibus ſupplicationum habeat tãtum granos quinque, niſi de gratia ex voto expedita, quo caſu habeat granos decem, niſi excedat vncias ſexaginta, quo caſu habeat tarenum vnum, et teneatur ipſas dare partibus, ſine aliqua ſolutione, ſi tamen ipſe Referendarius ſcribit ſupplicationes, pro ſcriptura vniuſcuiuſque ipſorum non poſſit capere vltra granos quinque.

SVMMARIVM.

Secretariorum officium olim erat ſtipendiatum a Curiâ, & non erat tanta authoritatis, eſt vendibile, & olim erat vnus, num. 1.

Secretarij ſic dicti à ſecreto tenendo, & non reuelando, n. 2.

EST ſcriptum ſupra in cap. 59. Regis Martini, tom. 1. & infra in cap. 380. & 381. vbi de dignitate, & de regiſtris Secretariorum mortuorum, & alijs, & de ſcribis ipſorum in verſic. quantum attinet, hic ſolummodo videmus olim † hoc officium 1 ſtipendiatum à Curia, & in tanta mendicitate erat, vt etiam ipſi Referendarij poterant ſcribere, & copiare ſupplicationes, & percipiebant quid minimum, eratque vnus, vt hic cauetur, hodie non ſe impediunt in hoc, & habent ſuam Regiam Secretariam, & hoc officium eſt vendibile per ipſam Curiam, vide multa, quæ de hoc officio poſui in pragmat. tit. 22. de offic. Prothon. & Secretar. tom. 1.

2 pragmat. ſic dicti, quia † debent tenere omnia ſecreta, & non reuelare, ex traditis a Bouadill in d. ſua politica lib. 2. cap. 5. ſub nu. 27. tom. 1.

De Denunciatoribus contrauenientium. Cap. CCLIII.

ITem denunciantes eos, qui capitulis prædictis contrauenerint, habere debeant de bonis contrauenientium duplum eius; quod fuerit vſurpatum.

De pœna, & denunciatoribus contrauenientium.

ET quia fruſtra eſſet ordinationes prædictas condidiſſe, niſi teneantur, pariter, et obſeruentur, ſuæque debitæ executioni mandentur, et ipſarum tranſgreſſores pœnes legitimis coerceãtur, cum exigat peruerſorum audacia, vt nõ ſimus ſola prohibitione contenti, ſed pœnam etiã delinquentibus imponamus: ideirco mandamus cunctis perſonis, ſupra in ordinationibus prædictis declaratis, quòd debeant eaſdem ordinationes, tam in cauſis pendentibus, quàm etiam in cauſis futuris inconcuſsè obſeruare, et nihilominus prædictæ perſonæ, quæ in prædictis ordinationibus comprehenduntur, teneantúr, et debeant in præſenti, et in principio cuiuslibet anni iurare, tactis ſcripturis, eaſdem ordinationes, iuxta ipſarum continentiam, et tenorem inuiolabiliter attendere, et obſeruare. Contraueniens vero in præmiſſis, vel aliquo præmiſſorum

miſſorum aliquid vltra, quàm ſupra continetur, capiendo, ſit periurus, & tamquam periurus nunc pro tunc denuntiatus infamis, & tamquam infamis nũc pro tunc denunciatus ſit officio priuatus, & aliter arbitrio Dominorum caſtigandus, & teneatur pariter ad reſtitutionem duppli eius, quod contra prædictas ordinationes indebitè extorſerit. Item denuntiantes eos, qui capitulis prædictis contrauenerint, habere debeant de bonis contrauenientium duplũ eius, quod fuerit vſurpatum.

¶ *Pronuntiata per Dominos Vicereges Panhormi, ſecundo Maij, 1420. xij. Indictione.*

Habes ſupra in cap. 205. tam de hac concluſione, quàm de dicto capitulo præcedenti 253.

De Tabellionibus, & de eorum ſalario, & de ſolemnitate, contractuum Inſtrumentorum, & Teſtamentorum.

ALphonſus Dei Gratia Rex Aragonum, Siciliæ, &c. Vicerex in dicto Regno Siciliæ, vniuerſis, & ſingulis eiuſdem Regni Nobilibus, Patritio, Capitaneo, Prætori, Patritijs, Senatori, Baiulis, Iudicibus, Iuratis, & alijs Officialibus, ad quos ſpectet, & ſignanter publicis Tabellionibus, & Notarijs, Cõſiliarijs, & fidelibus Regijs dilectis ſalutem. Notificamus vobis, qualiter per Magnificos, & dilectos Conſiliarios Regios, Gilibertum de Centegles, Comitem Goliſani, & Baptiſtam de Platamone, olim Regni huius Vicereges noſtros prædeceſſores, matura, vt informamur, Regia deliberatione præhabita, nonnullas ordinationes, & capitula, officium publici Notariatus concernentia edita, & tempore eorum Viceregiatus officij publicata fuere, quorum per præſentium latorem, qui illa ſecum defert in eius diſcurſu in vnaquaque Ciuitatum, Terrarum, & locorum præfati Regni copiam inconcuſsè obſeruandam dari prouidimus, & iubemus, vt proinde vos Tabelliones præfati, eorum notitia habita, illa obſeruetis, voſq; cęteri officiales per Notarios antedictos obſeruari ad vnguem faciatis, eos puniendo, & caſtigando iuxta Capitulorum formam, ſi opus erit, quoniam Nos pro Regio ſeruitio, & Reipublicę vtilitate ſic fieri prouidemus, & mandamus; quare vobis dicimus, & mandamus, quatenus huiuſmodi noſtram prouiſionem exequamini, & ſeruetis, iuxta ſui continentiam pleniorem. Dat. Panhormi, die xvj Iunij, vij. Indictione. Ximen Durrea Leonardus Prothonotarius.

Initium Priuilegij. Cap. CCLIIII.

QVoniam magna Tabellionum fides quàm ſit Reipublicæ, humaniſque vſibus vtilis, dictu penè incredibile eſt, magiſque poteſt intellectu cõprehendi, quàm dici, pro conſeruanda igitur fide hac humanæ vitæ tam profigua, tãquam neceſſaria, viri ampliſſimi, & Magnifici Comes Gilibertus Cẽtegles, & Dominus Baptiſta de Plaramone, qui in præſentiarum Regno præ-

sunt, Sacri Regij Consilij matura deliberatione præeũte, præsentes leges decreuere, quæ in publicis actibus conficiendis, registrandisque ordinem imponunt, quo seruato, delinquendi, fabricandique falsũ omnis occasio tollatur; finem propterea Notariæ artis de facili adipisci Tabelliones poterunt, finis enim in omni arte quid præcipuum, & optimum censetur, cum sit in omni re ab vnoquoq; principaliter intentum, actis huiusmodi finis, fides est, quæ non minus à suspectione, quàm ab alijs custodiri à Tabellionibus decet.

SVMMARIVM.

Notariorum siue Tabellionum ars vocatur quorum magna est authoritas, n. 1.

Notarij semel ac de falsitate sunt damnati, eorum acta non valent, & sunt prohibita, n. 2 cum seqq.

Notarij falsitas in vno instrumento, facit resultare eandem suspectionem respectu aliorum instrumentorum n. 3.

Notarijs condemnatis de falso amputatur dextera secundum qualitates falsitatum, & aliquando comburuntur n. 4 declarat secus esse quoad alias falsitates præter actis & eius officium, n. 5. & seqq.

Tutor non remouebitur, vt suspectus, quoties suspectio non concernit tutelam, n. 6.

Notarius hereticus si fuit postea, vel excommunicatus, an instrumenta antea facta valeant dum catholicè viuebat. n 7

Notarius si fuit attusatus de falso, an possit perficere instrumenta, de quibus antea rogatus fuit, n 8. & honestius esset, vt interim se abstineat, n. 9.

Notario accusato de falso solet aliquãdo fieri iniunctio, vt interim se abstineat à confectione actorum, & postquam est cõdemnatus non potest exercere officium, n. 9.

1 SIC etiam autem Notariatus † vocat Pragmatica 4. tit. 24. de offic. Notariorum, tom. 1. & ibi posui in 5. notab. & in multis locis, & infra in cap. 273. vbi etiam habetur magnam esse authoritatem Tabellionum in toto Orbe.

Inter alia etiam illa de causa hæ ordinationes factæ sunt circa Notarios, vt ipsis omnis fabricandi falsum tollatur occasio, quæ in effectu maximæ est infamiæ ipsis, qui postquam sunt de tali falsitate condemnati,
2 eorum acta non valent, & sunt prohibita fieri. arg. eorum, quæ dicuntur de hæreticis, vt pulch. è ponit Surd. cons. 16. per tot. lib. 1. vbi ait, quòd scriptura facta à Notario etiã suspecto non probat ex Bald. cons. 402. Paris. cons. 162. n. 33. lib. 1. Ruyn. cons. 35. num. 10. vol. 4. quoties per testes, & per famam demonstraretur, quòd esset solitus similia facere, & per accusationem efficitur infamis de facto, quamuis non de iure, ex Gram. cõsil. ciuil. 66. n. 34. sobtens, † quòd ex falsitate
3 vnius instrumenti proueniente vitio Notarij, resultat suspicio falsitatis respectu aliorum instrumentorum, Crauett. cons. 134. n. 34. Ceph. Pedam. & alij, Speculat. tit. de instr. edit. §. instrumentum, versic. item opponitur quod Notarius, Paul. de Castr. consil. 203. DD. in l. iubemus, C. de probation. arg. regulę semel malus, in eodem genere mali,
4 imò vt plurimũ solet talibus Notarijs † condemnatis de falso per sententiam amputari dextera ex his, quę scripsi in prągm. eod. tit. 24. n. 54 & tit. 35. de falsis, à n. 14. vsque ad n. 21. tom. 1. cum ibi citatis, secundum qualitates falsitatum, & aliquando etiam incendio comburendus, si falsum nempè instrumentũ immunitatis conscripsisset, l. 1. C. de immunitatis conscripsisset l. 1. C. de immun. nemi conced. lib. 10 vbi Ioa. de Platea, Affl. in constit. Regni, Iudices, num. 9. & 10. rubr. 94. de elect. Official. lib. 1. addo Surd. vbi supra in princ. limitat tamen, & restringit ex procedere
5 † quoties falsitas esset fabricata proprio nomine circa ipsa instrumenta, quia nõ per hoc si Notarius v. g. sit punitus de falso quoad alias falsitates, ipse diceretur falsus quoad sua acta, & consequenter falsitas debet admitti in officio, & in instrumentis ipsius Tabellionatus, ratione quia tunc non dicitur fidelis in officio, n 12. & in eo membro punitur, sub quo deliquit, ex adductis infra cap. 430 versic. ad pęnam. Sicut dicimus de
6 tutore, † qui non remouetur, vt suspectus, si suspectio non concernit tutelam, & sic non sufficit, quòd fuerit falsus in reliquis, sed fides, & integritas requiritur circa ipsa instrumenta propria, alias si detegitur in hoc falsus, non valent postea instrumenta per eum facienda, quamuis antea facta valeant, nec diminuatur de eis fides, ex Spec. d. tit. de instr. edit.

edit. §. inſtrum. num. 21. vbi idem dicit in
7 Notario hæretico † cuius inſtrumenta valent, quæ facta ſunt, dum catholicè viuebat, Bal. in l. in exercendis, n. 7. C. de fid. inſtrum. Surd. num. 13. (facunt, quæ dico infra in cap. 110. Reg. Ferdin. vetus ſtatuit, tom. 7.) idem ſi ſit de excommunicato, vnde dixit Bart. in l. ad teſtium, §. conditionem, num. 3 ff. de
8 teſtam. quòd ſi Notarius † fuit accuſatus de falſo, poteſt perficere inſtrumenta, de quibus antea fuerat rogatus, & per hoc quandiu Notarius etiam falſus tolleratur in officio, valent acta per eum facta, Bald. in l. 1. n. 6. C. de teſtam. nam tolleratur in quaſi poſſeſſione, vt plura ſubdit Surd. vbi ſupra, n. 14. & ſeq. Aſſl. in conſt. Regni, iudices, rubr. 94. de elect. official. lib. 1. num. 11. ex Innoc. in cap. Fraternitatis, de hæretic. Luc. de Penna in l. ſi aliquid, C. de ſuſcept. & archar. lib. 10. Bart. in l. ſi ideo, ff. de cuiſt. & dicit idem Bart. in repet. l. Barbarius, num. 17. ff. de offic. Prætor. quòd † honeſtius eſſet, vt interim ſe
9 abſtineat, ideoque ſolet præcipi, quòd fiat iniunct. de non exercendo officium ante condemnationem, quia iam poſtquam eſt condemnatus, non poteſt exercere officium, Bart. Alex. & alij, de quibus per ipſum Aſſl. vbi ſupra, & per ea, quæ poſui in prooem. Capit. Regis Federici, part. 4. tom. 2. & dicit Aſſl. deciſ. 113. fuit dubitatum, vbi poteſt inhiberi Notario ne reaſſumat copiam teſtamenti, quod ab altera parte dicitur falſum, & hoc cum cauſa, nec ſint faciles Iudices in hoc ordinando.

Quòd Notarius non examinetur, niſi conſtiterit de ſua legitimatione moribus, & vita. Cap. CCLV.

IN primis ſtatuimus, neminem poſſe Notario artis examen ingredi, niſi per prius nobis, aut Prothonotario per litteras officialium loci, in quo habitat ſi ex legitimo matrimonio natus eſt, tum etiam de eius vita, & moribus conſtiterit. Leonardus de Bartholomæo Prothonotarius.

SVMMARIVM.

Notarius non debet eſſe naturalis, ſed legitimus, num. 1.

Notarius non dicitur ignobilis, nec vilis, n. 2. & num. ſeqq.

Notarij etiam poſiti ad banchum iuris non dicuntur ignobiles. num. 3.

Villani & angarij non poſſunt eſſe Notarij, ibidem.

COncordat cum cõſuet. Panhor. cap. 68.
1 vbi ſcripſi, num. 75. non debere † Notarium eſſe baſtardum, ſiue naturalem, & ita ait Aſſl. et in conſtit. Regni, in locis, num. 12. tit. 77. de iudicibus annal. lib. 1. ſubdens, nu. vlt. quòd qui Notarius ſcit ſe habere aliquem defectum occultum, vt quia nothus, baſtardus, &c. non poteſt facere inſtrumenta, & debet ſe abſtinere à faciendo ſecundũ Bart. in l. generali, C. de tabular. (argum. illius, qui vellet eſſe iudex M. R. C. vel alterius tribunalis, vt dicam infra eod. in cap. 366. verſic. ad vnum). Et ſubdendo textus hic, ibi, de moribus, & vita, vt tetigi in pragmat. tit. 24. de offic. Notar. in 5. not. tom. 1. ipſarum pragmaticarum, dat intelligere, quòd Notarius
2 non eſt ignobilis, † nec vilis, quia mores, & vitæ non conueniunt vilibus, vt voluerũt eſſe ignobiles aliqui DD. de quib. dix. in d. cõſuet. Panhor. cap. eod. 68. n. 71. Chaſſan. conſ. 64. num. 34. Roll. conſ. 66. n. 39. lib. 1. Gomez in §. in perſonam, n. 13. inſtit. de action. Bon. de Curt. in tract. de nobil. nu. 130. Dec. in cap. ex literis, num. 5. de probat. Tiraq. de nobilit. cap. 30. num. 9. Angel. conſ. 287. Primũ ad euidentiam, Bald. Oldrad. Crauett. Boer. & alij, de quibus per Menoch. cõſil. 18. num. 1. lib. 1. quos reprobat, num. 17. dicẽs eſſe dictos Notarios nobiles, loquor de ea nobilitate, quę æquipollet honeſtati, non de ea, quæ requirat quatuor quartus, vt aiũt, quicquid poſſ. eundem Angel. loco citato dixerũt Aſſl. in conſtit. Regni, ſicut accepimus num. 6. tit. 89. de fil. presbiter. lib. 1. & ita concluſi in d. conſuet. Panhor. 68. d. n. 71. ſic etiam determinat Alciat. in l. mercis appellatione, ff. de verbor. ſignif. Chaſſan. in cathal. gloriæ Mundi. part. xj. conſider. 9. Couarr. & alij, & ita aiunt tenere ſibi contrarios Bart. & Luc. de Penna in l. 1. C. de dignit. lib. 12. Ripa Reſp. cap. 26. n. 8. Idem Alciat. de præſumpt. regul. 2. præſumpt. 48. immo ipſe Menoch. videtur loqui num. 28. de Notarijs

3 tarijs etiam ad banchum iuris † vt sint nobiles ex Alex. Ruyn. Marsil. Paleot. Tiraq. & cæteris, & propterea dixi in d. pragm. d. tit. 24. eodem 5. not. de offic. Notar. quòd nullus villanus, aut angarius debet esse Notarius.

Quòd Notarius examinetur per Doctorem magnæ reputationis. Cap. CCLVI.

EOS, qui tabelliones effici cupiunt, per Prothonotarium, aut eius Locumtenentem, si Doctor fuerit, examinari volumus, si vero Locumtenens Doctor non fuerit, per Doctorem aliquem magnæ reputationis virum, ex commissione tamen dicti Locumtenentis, examinentur; Prothonotario vero, & eius Locumtenente absentibus, non, nisi per Doctorem, cui nos commissionem faciemus, examinentur, si vero contra huiusmodi nostri capituli formam Notarius commissionem obtinuerit, non facta examinatione per Prothonotarium, aut Doctorem aliquem, vt prædicitur, pro priuata persona eum haberi volumus. Leonardus Prothonotarius.

S V M M A R I V M.

Notarius non potest exercere officium, nec facere acta, nisi habeat priuilegium expeditum, sub pœna, num. 1.
Notariorum creatio spectat ad Regem, & est de Regalijs, n. 2.
Notarij debent esse matriculati, & quæ qualitates requirantur, ibid.

SImile est cum isto cap. aliud cap. Rit. 203. in tit. de Notarijs examinandis, vbi hucme remisi, tom. 4 ibique tetigi remissiuè, &
1 sic Notarius † non potest exercere officium, nec facere acta, nisi habeat priuilegium exeditum sub pœna priuationis officij, & aliorum reseruatorum in pragm. 4. tit. 24. de offic. Notar. tom. 1. vbi quòd creatio Notario-
2 rum spectat ad Regem † cum sit de regalijs, & ob id omnis Notarius debet esse matriculatus, sic infra in cap. 275. de quo dixi supra in cap. 7. Regis Martini, verfic. tertio, ibi, hi Algozirij tom. 3 & remissiuè in dictis pragmat. eod. tit. 24. de offic. Notar. in 5. notab. vbi quæ qualitates requirantur in Notarijs.

Quòd acta debeant notari in Bastardello, & non in Pitacio. Cap. CCLVII.

QVinterniolum, siue Bastardellum vnusquisq; Notarius apud se teneat, in quo bastardello actus publici, vt eorum moris est, breuiter notentur, pactaquè, quæ non sunt de natura contractus, quem magna cum diligentia, si ab officio priuari nequit, conseruet, & si contigerit aliquem actum publicum in pitacijs fieri, quòd per prius pitacia fiant eiusdem formæ, cuius est bastardellus, in quo publica acta sua die seruentur, & inserantur, data tamen facultate Notario scribendi, & publicandi acta in registro, bastardello omisso. Leonardus Prothonotarius.

S V M M A R I V M.

Notarij debent ponere acta in protbocollo, & non in folio separato, nec excusat consuetudo, num. 1.
Notarij non possunt inducere consuetudinē contra ius, ibidem.

EST

EST concordans cum pragm. 1. tit. 24. de offic. Notar. in verſic. *(per ſi preſente banda)* vbi ſcripſi, in 2. not. tom. 5. pragmaticarum, nec valet conſuetudo † non ponendi in prothocollo, ſed in folio ſepara-

to, nec excuſat, quia Notarij conſuetudinem inducere non poſſunt, vt ibidem, & in cap. ſeq. & ſupple infra in cap. 259. part. 4. verſi. ſed quomodo.

De numero teſtium in confectione, & caſſatione contractuum. Cap. CCLVIII.

IN omni publicatione, & caſſatione contractuum legitimus numerus teſtium interuenire debeat, omni conſuetudine, vel, vt rectius dicam, corruptela ceſſante, & ne legitimus numerus teſtium, quid ſit, ignoretur, conſtitutionem, inſtrumentorum robur, quæ in hac materia tenor eſt, in hoc capitulo de verbo ad verbum inſeri facimus. (*Inſtrumentorum robur, & ſolemnitatem augentes, vt de eorum fide nulla in poſterum dubitatio poſſit oriri, ſtatuimus, ſi quantitas, quæ in contractu deducitur, infra libram auri ſubſiſtat, de mobilibus, aut immobilibus, vel quibuslibet rebus, aut cauſis in inſtrumento duo teſtes bonæ & approbatæ opinionis ſubſcribãtur, præter Iudicem, & Notarium ſi autem libram auri excedat, tres teſtes probatæ fidei, vt dictum eſt præter Iudicem, & Notarium ſimiliter in eodem inſtrumento ſubſcribantur, qui debent, bent, vt dictum eſt, eſſe omni exceptione maiores & ſcientes literas, in locis, in quibus litterati poſſunt inueniri, alioquin aÿ etiam aſſumantur. Contra prædictam autem formam inſtrumenta confecta in poſterum nullam habeant firmitatem. Illò tenaciter obſeruando, vt in aliquo locorum noſtri Demanij Clerici cuiuſcumque ſint ordinis, in Iudices, & Notarios nullatenus ſtatuantur.*) Et quia in Regno iſto, quantam ſummam libra contineat, legiſſimi temporis lapſu incognitum eſt, licet de iure communi aureos ſeptuaginta duos comprehendat, tamen, pro ipſorum locorum varietate, ſtatuendo, declaramus libram vncias decem continere. Fiat ſecundum prædictam Regni conſtitutionem diſtinctio, an infra vncias decem quantitas ſubſiſtat, an excedat. Quantum verò ad id, quod in eadem Conſtitutione dicitur, quòd teſtes approbatæ opinionis in publicandis actibus interuenire debeant, vt tollatur omnis dubitatio in futurum, quæ poſſit oriri, volumus pro Notario præſumi, vt de teſtium idoneitate nihil eidem poſſit opponi vel impingi

Leonardus Prothonotarius.

SVMMARIVM.

Inſtrumenta debent continere legitimum numerum teſtium, num. 1. & quot & ſubſcriptionem, & alias ſolemnitates & quãdo, num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. ampliatur num. 10 limita num. 2. 3. 24. 25.

Notarij debent apponere in inſtrumentis legitimum numerum teſtium, ibidem.

Rex Siciliæ non eſt ſubditus Imperio, & poteſt facere legem poſitiuam in ſuis Imperijs, prout vult, num. 2.

Teſtes in inſtrumentis, & in alijs actis aliquando requiruntur duo, quandoque tres aliquando plures, quandoque nullus, 3. & quid in Peſcia n. 4. fellonia, num. 5. & quid in alijs caſibus, n. 6. 7. 8. 9. 10.

Emphiteuta ſi vult probare ſoluiſſe tamenum, quot teſtes requirantur, ibid.

Peſcia non conuincitur, niſi per quinque teſtes, & quando, n. 4.

Fellonia in probanda, quinque teſtes requiruntur, n. 5.

Iniuriarum actio, vt probetur, cauſa reuocandi legatum inter teſtatorem, & legatarium, quot teſtes requiruntur, n. 6.

Doctoris inuenis excellentia, vt probetur, vt præferatur ſimiliter, quot teſtes requirantur, n. 7.

Apodixa ſubſcripta quot teſtibus probari debeat, num. 8.

Seruo ſi reſtituantur per dominum inſtrumenta

menta

menta ſeruitutis, faciendo eum liberum, quot teſtes requirantur, num. 9.

Ingratitudo liquidè eſt probanda, & per quot teſtes, nec defertur iuramentum, num. 10.

Inſtrumentum non redditur ſuſpectum, quoties unus ex teſtibus contradicat, & numerum excederet, n. 11 & ſeq.

Confines duo ſi probant aliquid, & tertium confine eſſet falſum nihilobeſt, nec vitiatur demonſtratio, & quando ſecus. n. 12.

Indictio debebet neceſſario apponi per Notarios in inſtrumentis, n. 13. & eſt curſus quindecim annorum, nec vltra extenditur, & qua de cauſa fuit inuenta, n. 14.

Milleſimum debet apponi per Notarios in inſtrumentis, n. 15.

Notarij debent apponere in inſtrumentis omnes clauſulas ſolitas apponi, n. 16. & ſuam ſubſcriptionem n. 17 fallit n. 24.

Notarij debent cognoſcere perſonas contrahentes & ponere cognitum in inſtrumentis, num. 18.

Inſtrumentum minus ſolemne ſi producitur, ſi tamen ſecundum eius tenorem fuerit obſeruatum, probat, num. 19.

Inſtrumenta venientia de longinquis partibus, & vltra mare debent continere etiam omnes ſuas ſolemnitates, teſtes, ſubſcriptionẽ, milleſimũ, indictionẽ, &c n. 20 & n. 22.

Terminus vltra marinus quando petitur, debent partes iurare, & nominare teſtes, & non petent animo calumniandi, nec malitioſè, n. 21.

Litera de audientia teſtium exorata vltra locum & vltra marina, quando petuntur quid ſeruari debeat, ibid.

Inſtrumenta non confecta in Regno, an, & quando habeant hic executionem paratã, num. 22.

Inſtrumenta, in quibus non eſt expreſſa quãtitas, an debeant continere omnes ſolemnitates, prout alia, n. 23.

Inſtrumenta aliqua an ſint, quæ non requirant ſubſcriptionem. n. 24.

Inſtrumenta facta in vno loco, an, & quando ſeruari debeant in omni loco, n. 25.

Clerici non poſſunt eſſe Iudices, nec Notarij, & quando. n. 26. 27 28. 29.

Notarij Clerici, vel Apoſtolici, & Papales ſolent creari, & quomodo, num. 27. & ſeq. & num. 29.

Papa eſt propriatarius in Regno Siciliæ, num. 28.

Rex Siciliæ habet iuſtum titulum in Regno Siciliæ, ibidem.

Imperator, Rex, vel Princeps condens legem videtur excepiſſe authoritatem ſui ſuperioris, num. 29.

Reges Siciliæ poſſunt vti Papalibus, ſiue Apoſtolicis Notarijs, ibidem.

Libra in Regno importat vncias decem, & quid de iure Romanorum, & quomodo diſtribuatur, num. 30.

Vncia qualibet habet octo dragmas, ibid.

Dragma habet tria ſcrupula, ibid.

Excedere, & complere differunt. n. 31.

Notario nil poteſt impingi, & præſumptio ſemper eſt pro eo, num. 32 & ſeq. & n. 38.

Notarius vt excuſetur à falſo, ſufficit pro ſe habere conſuetudinem, ibid.

Notarij fides eſt validior, quàm dicta vnici teſtis duorum, vel trium, n. 33.

Notarius ſubſcribẽs aliter quàm probatum ſit, præſumitur potius per errorem, n. 34.

Inſtrumenta facta de nocte valent, non obſtantibus tribus luminibus, et ſufficit vnus num. 35. nec aſtringitur Notarius facere tali tempore n. 36.

Nox non prohibet fieri acta, & inſtrumenta, & quot lumina requirantur, & quando, ibidem.

Luminaria actia an, & quando de nocte requirantur, ibidem.

Notarius an, & quando teneatur facere inſtrumenta de nocte, maximè in teſtamentis, quia tenetur ſurgere, alias punitur, n. 36. 37. 38.

Teſtator ſi vult teſtari de nocte, debet Notarius vocatus ſurgere, alias poſſet puniri non accedens, n. 37, & ſeq.

Notarius licet dicatur ſeruus publicus, intelligitur quando in luce vnus ſolus adeſſet notarius, n. 38.

Notarius non excuſatur ob multitudinem negotiorum, & contractuum ſi euidenter apparet commiſiſſe falſitatem, ibid.

FIT mentio hic de Conſtitutione Regni, incip. inſtrumentorum robur, quæ eſt in tit. 83. de fide, & author. inſtrum. & ſecundum ordinem, Affli. & i 79. lib. 1. cuius tenor de verbo ad verbum hic poſitus eſt vſq; ibi, & quia in Regno concordat hoc cap. cũ pragmat. 1. tit. 24. de offic. Notariorum, tom. 1. in eo, quod dicit de teſtibus, nempè, vt ſint adnotati in pede inſtrumenti. Diuido contenta in illo capit. in quatuor partes in quarum prima dicitur, quòd ſi inſtrumentum cõtinet infra libram auri, duo teſtes requiruntur, ſi vltra, tres teſtes bonæ fidei, præter Iudicem, & Notarium, & ſubſcribantur, aliàs inſtrumenta ſint nulla. In ſecũda, quòd Clerici non ſint Iudices, neque Notarij, in tertia declaratur, quanta ſit libra, in quarta, & vltima dicitur quòd ſemper præſumatur pro Notario, adeo vnus ei poſſit impingi ¶ ij. ibi, illo tenaciter, ¶ iij. ibi, & ¶ quia, iij. ibi, quantum verò.

Dicitur

Dicitur ergo in prima huius capituli
1 parte, quòd in † omni inſtrumento legitimus numerus teſtium interuenire debet, vt multa apportaui in dict. pragmat. Regni Siciliæ, eod. titulo 24. de offic. Notariorum in 1. notab. ſcriptus per ipſos notarios, prout ex communi vſu ſic vtimur in Regno ex modo imperij, vt ibidem dixi, non quòd vſus Imperij præualeat, quia Rex non eſt
2 † ſubditus imperio, imo poſſit facere legem poſitiuam in ſuis Regnis, prout vult, vt tetigimus in proœm. Capitulorum Regis Iacobi, nu. 104. & 105. & in cap. 2. nu. 33. tom. 1. & in proœm capitulorũ Regni Regis Federici nu. 4. com. 2. & adnotaui in pragm. 1. nu. 24. & 6. tom. 1. pragmaticar. d. tit. 24. de offic. notar. Iſſern. & Aſil. in prologo Conſtit. Regni, Corſett. latè in tract. de Regib. quæſt. 48.
3 nempe quia ſi ſumus † à libra vna infra, ſufficiunt duo teſtes, aliàs tres (licet ſint aliqui caſus, in quibus nulli teſtes requiruntur, maximè in actis factis in Parlamẽto per ea, quæ tango infra in cap. 11. Regis Ioannis, verſ. acta etiam, tom 6.) ¶ Quamuis nonnullos adduxerim caſus in d. tit. 24. de offic. notar. à nu. 6. cum ſeqq. in d. 1. not. in quib. plures teſtes quàm duo requirantur, & addo etiam ſecũdum aliquos in caſu probationis ſoluiſſe canonem, nam volunt debere eſſe teſtes non minus quinque, maximè Salicet. in l. 2. col. 10. C. de iur. emphit. & idem tenuit in l. teſtium, oppoſ. 6. C. de teſtib. & eum ſecutus fuit Iaſon in l. 1. C. de iur. emphit. in gloſſ. in verbo, ſcriptura, ſed aliter tenuit in d. l. 2. nu. 134. vbi ipſemet Iaſ. ſe retractauit melius conſiderando, & ita tenuiſſe V. I. D. de Caſtell. Bald. & alios citatos per eum, citat eundem Bald. in l. fin. quæſt. 1. C. arbitr. tutel. vb. refert aliàs hanc quæſtionẽ fuiſſe de facto Venetijs inter duos Mercatores florentinos, & cauſa fuit commiſſa Paduæ conſulẽda, itaque reſponſum, & conſultum fuit per Rayner. de Forlin. & Argentinum, quicquid dicat Salicet. quem reprobat Iaſon, & cum iſta opinione Iaſonis tranſijt Fælin. in cap. ſicut, col. 5, verſic. tertia declaratio, in fine, extr. de re iudic. Purpurat. ad Iaſon. vbi ſupra. ¶ Sic habes in Re-
4 gno Neapolis † nam fiſcus non cõuincitur, niſi per quinque teſtes quando cauſa excedit dictam libram, ita Conſtit. Regni, quæſtiones, la prima, & ibi Aſil. col. fin. Adnotatio ad eundem Aſſict. in prælud. conſtit. Regni, quæſt. 15. in fine. ¶ Sic in proban-
5 da fellonia, in qua requiruntur † quinque teſtes, omni exceptione maiores, Guid. Pap. quæſt. 180. licet contrarium teneat Surd. poſt Dec. conſ. 561. ſub nu 15. vol. 4. ¶ Sic in
6 probanda inimicitia † cauſa reuocandi legatum inter teſtatorem, & legatarium, quia requiruntur ſeptem teſtes, aut ad minus quinque, vt refert. & ſequitur Iaſon in l. hæreditas, nu. 3. C. de his, quib. vt indign. & in l. filio, quem, nu. 7. ff. deliber. & poſth. & dicit hoc eſſe quoddã mirabile, ſed contrarium, & rectius tenuit idem Iaſon in l. fideicommiſſum, C. de fideicommiſſ. vbi dicit ſufficere duos teſtes, quicquid ſentiat Bart. in l. hæredes palam, §. ſi quid poſt, ff. de teſtam. ¶ Prout fallit in probanda excellentia, &
7 doctrina Doctoris iuuenis † quando veniret præferendus ſeniori, tunc enim debent eſſe 15. teſtes, latè Iaſon, & ibi Additio in l. cum quid, nu. 12. ff. ſi cert. pet. ¶ Quemadmodũ
8 in apodixa ſubſcripta † ſine qua debent eſſe tres teſtes ſecundum Bart. in l. admonendi,
9 num. 26. ff. de iureiur. ¶ Sic quando † dominus reſtituit inſtrumẽta ſeruitutis eius ſeruo, faciendo liberum, quia tunc per quinque teſtes debet hoc probari, l. vnica, §. illa etiam, C. de latin. libert. toll. ¶ Sic in pro-
10 banda ingratitudine † in qua quinque teſtes requiruntur, cap. 1. quot teſt. ſint neceſſar. vbi Bald. & Præpoſ. de quib per Surd. cõſ. 94. nu. 79. lib. 1. vbi ait quòd licèt ille textus loquatur in feudalibus, habet locum etiam in ingratitudine, Iaſon in d. l. admonendi, ff. de iureiur. Ripa in l. fin. C. de reuoc. donat. num. 196. Bertrand. qui de com. opin. teſtatur in conſ. 53. nu. 7. vol 1. Bald. in l. cum apertiſſimè, C. de ſecund. nupt. Cotta in verbo, ingratitudo, qui dicũt quòd liquidò probari debet, nec defertur iuramentũ. Ex quibus volo inferre, quòd ſi v. g. vnus ex teſtibus
11 † in inſtrumento deſcriptis, contradicat, non reddit inſtrumẽtum ſuſpectum, quoties non eſſet de ſubſtantia & numerum excederet, faciunt quæ dixi in deciſ. 74. num. 25. & inferius hic in 4. parte, quia adhuc perfectus remanet ipſius inſtrumenti, ac teſtium numerus ſecundum Bart. de quo memini ſupra tom. 4. in cap. 12. num. 5. Bald. conſ. 166. lib. 2. & Additio ad eum in eius ſcholijs, idem Bald. conſ. 79. lib. 5. Fælin. in cap. cum Ioannes, de fid. inſtr. Ioan. de Anan. conſ. 97. num. 3. Bart. in l. demonſtratio falſa, num. 15. ff. de cond. & dem. qui dicit quòd ſi res adfatietatem probetur ex duobus confinibus,
12 † & tertia demonſtratio adijciatur, licèt vera non ſit, non tamen vitiatur demonſtratio, faciunt quæ ſcripſi in cap. Ritus 97. nu. 6. d. tom. 4. & in terminis addo Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centur. 3. num. 11. Bald. conſ. 37. lib. 1. Dec. conſ. 101, Boſſ. tit. de fals. Boer. deciſ. 118. Reyn. conſ. 11. lib. 3. Pariſ. cõſil. 65. lib. 1. de quibus per Marcum Ant. Romeſcalenſ. ad ſcholia Bald. loco citato, cumulat plures Surd. conſ. 235. à num. 7. cum ſeqq.

lib.2. esto quòd appareret v. g. venditorem non habere alium fundum, quia hoc est verum in legato, & sic in vltima voluntate, quæ dependet ab vno solo, vt ibi per eum, num. 12. & seq. item secus est quando illa confinia, quæ essent falsa, conuenyent, etiam alijs prædijs venditoris, quia tunc in totum redditur falsa venditio, tuncquè res efficitur dubia, & non valet, num. 17. cum seq. & pulchrè per eum per totum illud consilium.

Item dico quòd notarius in ipsis instrumentis debet apponere (vltra indictionem
13 † quæ necessaria est, vt posui in Consuetud. Panhorm. cap. 36. nu. 21. & seq. & in pragm. prædict. s. d. tit. 24. nu. 1. & est text. in Auth. vt præponatur nom. imper. tit. 3. coll. 5. in princ. & ibi gloss. in verbo, indictionis, quæ
14 dicit quòd est cursus † quindecim annorum, & vltra non extenditur, quia antiquitus Romani singulis quindecim annis recipiebant tributum de toto mundo, in primo enim quinquennio recipiebant ferrum, vt inde fierent arma militibus Romanis, in secundo quinquennio, argentum, vt inde haberent stipendia milites, in tertio quinquennio, aurum, quod in ærario ponebatur, vt tempore necessario pro Republica Romanorum expenderetur, & ita etiam seruamus cursū illorum trium lustrorum, vt tetigi in cap. 98. Regis Federici, num. 6. tom. 2. & vide in d. gloss. quomodo colligatur indictio, & in §. si quæ vero, in d. auth. verbo, prima indictione) & Milleſimum †. vt ibidem num.
15 30. & in d. 1. notab. vbi de omnibus clausulis
16 † consuetis in instrumentis apponi tam de iure, quam de consuetudine, & suam subscriptionem
17 † de quibus, & cæteris alijs solemnitatibus vide per Affl. in constit. Baiulos, tit. 73. de scr. num. 17. cum plurib. subseqq. & seqq. eorum, quæ scribo infrà in cap. 268.

Animaduertendum est præterea, vt ipsi
18 notarij † semper debeant cognoscere personis contrahentes, hinc est quòd hodie dicitur, (*talis mihi notario cognitus*) aliàs si non cognoscatur, præstetur fides à duabus personis fide dignis cum expressa mentione in cōtract. bus, scilicet, cognitus per tales, vt dixi in decis. 38. num. 25. & in pragm. 7. & ibi adnotaui, d. tit. 24. de offic. notar. in 9. notab. & tit. 89. de verbor. signific. num. 5. d. tom. 1. pragmat. ac faciunt quæ scripsi infrà cap. 359. in 14. casu &. in cap. 22. Regis Ioann. in 4. illatione, tom. 6. ¶ Et circa omnia suprædicta facio conclusionem generalem, quòd si produceretur instrumentum
19 † minùs sollemne, si tamen secundum eius tenorem fuerit obseruatum, tale instrumentum probat Anell. de Bottis in d. constitu. instrumentorum robur, ex Aymon. consil. 101. num. 4.

Amplio 1. hanc primam partem, vt pro-
20 cedat etiam in instrumentis † quæ veniunt aliunde, adhuc de remota Prouincia, & vltra mare, vel alia longinqua parte (arg. illius termini vltra marinus, de quo scripsi in Ritu, cap. 171. num. 26. d. tom. 4. eo de quo sentitur etiam per Affl. in constit. Regni, causas, sub num. 7. tit. 50. qualiter Iustitiarij, lib. 1. vbi ait, quòd in Regno Neapolis erat quædam Pragm. Regis Ferdin. I. vbi super petitione dilationis vltramarinæ debent
21 partes iurare † & nominare testes, & facere depositum, & quòd non petāt malitiosè dictam dilationem, sed quòd realiter ibi habeāt, testes per cap. 1. de iurām. calum. lib 6. Cardin. in Clem. sæpè, quæst. 7. de verb. signific. & ita vtimur in omnibus literis, quæ exeunt super audientia testium, arg. eorum quæ dixi in Consuet. Panhor. cap. 14. num. 29. vide gloss. in constitu. in pecuniarijs, quæst. 5. Affl. in constit. animalia, sed quicquid sit vix hæ literæ exeunt de iacculo) ma-
22 xime si in dictis instrumentis † esset appositum pactum, quòd fiat Ritus, & executio in quauis mundi parte iuxta ei, quæ scripsi in decis. M. R. C. 118. sub versic. inter alia, vbi multa ad propositum facientia adduxi, & per ea, quæ tetigi supra in cap. 256. & addo in puncto huius ampliationis Affl. in d. constit. instrumentorum robur, num. 18. 19. 20. vbi ait quòd in his instrumentis, etiam quòd non adessent istæ sollemnitates, tamē attenditur consuetudo loci extra Regnum, vbi confecta sunt instrumenta, & non statuta Regni, vbi præsentantur, ex Bart. Bald. Specular. Oldrad. Alex. Ant de Butr. Anchar. & alijs per eum citatis in d. num. 18. maximè in instrumentis factis in modo cameræ, vt in d. decis. 118. posui & ex his, quæ subdam nunc num. 25.

23 Limito 1. hanc 1. partem † non procedere in illis instrumentis, in quibus non exprimitur quantitas, v. g. quia esset procurationis instrumentum, vel similium, quia non est necesse seruare in totum dictam formam, prout in ipso capit. & in d. constit. ratione quia hæc constit. & capit. sunt contra iura communia, in quibus non seruatur dicta sollemnitas, & loquuntur in instrumentis certā quantitatem continentibus, & non in alijs, ergo non recedemus ab eius constitutionis verbis, ita Bartholom. de Capua ibidem, & est text. huius Regni infra in cap. subsequenti, & cap. 262. & quicquid sit quasi in omnibus instrumentis vniformiter seruari videmus.

Limito

Limito 2. vt non ſit neceſſaria ſubſcrip-
24 tio † in inſtrumentis continentibus vnc. 50. infra, & in contractibus naulizationis, ſecuritatis, proteſtationum, & cambij, ita in d. cap. proximo immediatè ſubſequenti, & d. cap. 262.

Limito 3. vt teſtamenta facta in vno loco
25 † ſecundum loci ſtatuta, ſeruari etiam debeant in omni loco, etiam ſi alibi maior requiratur ſollemnitas, ita Surd. conſ. 486. nu. 5. vol. 4. poſt Gugl. de Cuneo in l. cunctos populos, C. de ſumm. trinit. & ibi Iacob. Buttrigar. & Corn. num. 5. Bart. conſ. 35. & 41. Bal. Salicet. Iaſ. & Alex. ſequuti per ipſum Surd. & tetigi ſuperius num. 22.

Venio ad 2. partem, in qua habes prohibitionem, ne Clerici, cuiuſcunque ordinis ſint,
26 ſtatuantur Iudices † nec Notarij, de quo particulari, maximè ne ſint officiales Regij, dixi ſupra in cap. 36. Regis Iacobi propè princ. tom. 1. poſt Vinc. de Franchis, & infra in cap. 511. verſic. vel tertio, & de alio, quòd non poſſunt eſſe notarij etiã ſcripſi in Conſuet. Panh. cap. 68. nu. 67. vbi poſui hoc eſſe de iure, quamuis de conſuetudine poteſt eſſe contrarium, vt habemus nos Conſuet. Panh. ibidem, ſicuti etiã Venetijs aliter ſeruatur de cõſuetudine, vt ait Matth. de Affl. & alij in d. conſtit. inſtrumentorum, & maximè quando Clericus feciſſet teſtamentum
27 † per manus Notarij Apoſtolici ſine iudice, in quo inſtituiſſet laicos, Eccleſiam, vel Clericos, an tale teſtamentum valeat, vide Carpic. deciſ. 101. relatum per Anell. de Bott. in d. conſtit. Dec. conſil. 20. col. 1. Afflict. deciſ. 166. quorum dicta faciunt ad propoſitum.

¶ Prout etiam poſſemus dicere de Notarijs Papalibus, ſiue Apoſtolicis, vt tetigi ſupra in cap. 22. Regis Martini, num 6. tom. 5. vbi habes an ſit neceſſe expediri executorias, quia cum Papa ipſe ſit proprietarius
28 † in Regno Siciliæ, à quo Regnum tenetur in feudum, per ea, quæ ſcripſi in d. proœm. Regis Iacobi d. num. 105. cum ibi concordant. tom. 1. & conſequenter iuſtum habet titulum ſicut in omnibus alijs Regnis, quicquid poſt Bart. ad l. lex 12. tabularum, ff. ad l. iul. mateſt ſcripſerit Io Bertrech. in ſuo repertorio, in verbo, Rex, fol. meo, 328. col. 4. part. 4 qui ignoranter dicit, quòd Rex Siciliæ non habens iuſtum titulum Regni, incidit in crimen læſæ Maieſtatis, nam hoc dictum ex omni capite turpiter eſt prolatum, & neſcio quomodo in hunc errorem incidere, & ſic in ſuos videtur creare notarios, cum proprietas ſit ſua, vt ait Andr. de Iſern. in d. conſtit. inſtrumentorum robur, vbi etiã Anell. de Bottis, arg. l. 2. §. in locum alterius, ff. de relig. & ſumpt. funer. Iaſon in l. traditionibus, col. 2. C. de pact. & in l. ſi domus, §. ſi pondus, col. 2. ff. delegat. 1. & in l. ſi is, qui, §. ſi iurauero, ff. de interd. in cauſ. Alex. in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus in princ. ff. de dann. inf. & conſ. 159. vol. 5. &, vt ſubdit ipſe Andr. de Iſern. quando Imperator, & quilibet Rex † vel Princeps condit aliquam lo-
29 gem, videtur excepiſſe authoritatem ſui ſuperioris, arg. cap. veniens, extr. de iureiur. l. Imperatores, ff. ad municipal. & plures refert vidiſſe inclitos Reges noſtros vti Papalibus Notarijs, & tunc vtendo Rex ſcienter, tollit in illo caſu diſpoſitionem à ſe factam, quod non poſſunt facere ſubditi lege aſtricti, cap. 1. de conſtit. in 6. gloſſ. in verbo, in ſufficientem, in cap. 1. de renunc. gloſſ. fin. in cap. præterea, 23. diſt. gloſſ. in verbo, quæſtio, in cap. ſæpe contingit, de appellat. Bald. in l. 2. C. ſi contr. ius. vel vtil. publ.

Et ad id, quod hic habetur (vt deueniam ad 3. partem) libram importare in Regno
30 vncias decem † vide in deciſ. 101. M. R. C. verſic. addebatur, & etiam ſcripſi in cap. 58. Regis Iacobi, tom. 1. num. 50 & per Couar. in tract. veter. collat. numiſm. cap. 2. quẽ in c. 65 Regis Feder. citaui, tom. 2. vbi Romanorũ libra diſtribuitur in vncias duodecim, vncia quælibet habet octo dragmas, dragma tria habet ſcrupula, & in pragmat. huius Regni, tit. 72. in 7. notab. d. tom. 1. pragmat. Intelligendo libram, etiam ſi eſſet completa, vt dicit Affl. in d. conſtit. regni, per l. ſi quis dixerit, ff. de verb. obligat. & l. 1. §. quod diximus, ff. de ſucceſſ. edict. & patet, quia, vt ipſe ait tam in d. conſtit. quàm in iſto Regni capit. ſubijciatur, ibi (*ſi autem libram auri exceſſerit*)
31 vtique differentia eſt inter excedere, & complere, l. ex qua ætate, §. vtrum, ff. qui teſt. facer. poſſ. l. 3. ff. de iur. immunit. cum ſimilib.

Vltimò quoad 4. partem concluditur
32 † quòd ſemper pro notario præſumendum eſt, ita vt nil ei poſſit imputari, nec impingi, eſto quòd hic dicatur, de teſtibus approbatæ fidei, & bonæ opinionis, maximè accedente conſuetudine, quæ eſt tantæ virtutis, vt excuſet notarium à falſo, vide Affl. in conſtit. Regni, Aduocatus, num 21. de præſt. ſacram. lib. 1. ex gloſſ. in cap. cum venerabilis, de conſuet. Butr. Abb. Felin. & Bald. allegati per eum, maximè pro ſubſtinendis, & adiuuandis inſtrumentis, prout realiter loquor, quia tunc eſt validior fides † Notarij,
33 quàm dictum vnici teſtis, duorum, vel trium, Imol. in cap. cum ſomnes, de fid. inſtrum. col. fin. Alex. conſ. 93. num. 11. lib. 5. qui dicunt hoc non reperiri ſcriptum ab aliquo, & eſſe verbum ſatis notabile, Dec. Felin. Boſſ. Ioan. Franc. Pata, & alij, de quib. per Amat. deciſ. 7.

num.3.& 4.Farinac.in pract. crimin. tit.de falsit & simul.contract.quæst.154. num.16.& quæst.85.nu.11. cum seqq. Gayll. & alij per Cencium in tract.de censib. art.10. part.2. cap.2. fol.135. & hic possunt adaptari quæ tetigi superius in 1.parte,hinc est quòd licet
34 Notarius subscripserit † aliter quàm probatum fuerit, attamen præsumitur potius per errorem quàm per dolum, vt voluit Matth. Antonian.ad Guid.Papæ,quæst.129. ex Alex. cons.174.vers.accedit,vol.1.Bart. & alij in l.quoties,§.1.ff.de hæred.instit.& per ea,quę tradidi in simili in decis. M.R.C.119. versic. est verum. ¶ Etiam in instrumentis factis
35 † de nocte,quæ possunt,fieri,vt scripsi in consuet.Panh.cap.36.num.27.28.29.& ex adductis infra in cap.452.limit.1. versic.quæsiuit, addo Surd.cons.158. lib.2. esto non adessent illa tria luminaria,de quib.in d. consuet. 36. posui, nam sufficit vnum lumen solum, vt per ipsum Surd. num. 10 11. & seq. vbi pulchrè demonstrat non esse de essentia, vt tria luminaria sint,num.13 14. maximè in testamentis,quicquid esset in alijs contractibus, & est tantum de consilio,non autem de præcepto ex Angel.Durand. & alijs num. 15. & est casus specialis circa inspectionem ventris, vt ibi per eum, nu.16. non in alijs actibus. Est verum, quòd non arctatur, neque
36 astringitur Notarius ad ea conficienda † celebranda,nec publicanda dicto tempore noctis, sicut de quolibet administrante Iustitiam scripsi supra in cap. 7. Regis Federici, sub versic.item Iustitia,tom 2. vbi quòd non tenetur facere iustitiam de nocte, nisi in casibus inopinatis, & iddem dico de Notario, qui in casu necessitatis tenetur surgere de nocte, v.g pro conficiendo testamento, vt ait Affl.in constit Regni, Baiulos,nu.4. tit.4.de ferijs.lib.1.quid dicit quòd si infirmus moritur,& esset vocatus notarius pro conficien-
37 do testamento de nocte,debet surgere † arg. Auth.de tabellionib.§.1.& §.non fingat,subdens,quòd isto casu, si non veneris Notarius posset puniri,per l.iubemus,C.de defens.Ciuit.& quia necessitas non habet legem, subdit ipse,quòd ponitur pro coactione Auth.vt iudic.sin.quoq. suffrag. §. eos, & §.oportet. ¶ In reliquis ergo, præter testamenta, non videtur quòd Notarius astringi possit ad contractus faciendos,& licèt dicatur seruus pu-
38 blicus † tamen intelligitur, quando vnus solus Notarius adesset in loco,quia tunc tenetur,si esset requisitus & vocatus, celebrare contractus,aliàs puniri posset, ita idem Affl.vbi supra,nu.33.& seq.dicens quòd non excusatur, etiam ob multitudinem contractuum,ex Bald. & Bart. cum similibus; quæ scripsi in Consuet.Panh. cap. 29. nu.13.& de cap. 68. num.64. tunc tamen non esset præsumendum pro Notario, quando euidenter appareret eum commisisse falsitatem circa dicta instrumenta,quia,& eo casu, constito, posset puniri, & pœna mortis, amputationis manus,& ignis, ex adductis supra in cap. 254. sub versic. inter alia.

Cap. CCLIX.

SI quantitas, quæ in contractu,vel cassatione deducatur,vncias quinquaginta excedat, testes literati, & non aliàs indistinctè in publicandis actibus adhibeantur, statim publicato contractu in bastardello, aut memoriali,siue regiſtro se subscribant, contractibus tamen naulizationis, securitatis, protestationis,cambij,aliarumque protestationum exceptis. Si vero quantitas infra vncias quinquaginta subsistat, nulla subscriptione testium opus est: si vero in contractu non apparet de quantitate, an summam excedat, relationi partium stetur, de qua, Notario mentione de ea facta, standum censemus. Aduertant tamen Notarij,quòd quando subscriptioni testium locus erit, si in bastardello, memoriali, aut prothocollo fiant interliniaturæ, cassaturæ, siue additus,de numero linearum additarum,cassaturarum,& interlineaturarum publico contractu mentionem faciant, statimque testes se subscribant.

Leonardus Prothonotarius.

SVM-

SVMMARIVM.

Contractus naulizationis valent, & poſſunt aſſecurationes fieri, num. 1. & ſeq.
Aſſecurationes poſſunt fieri de permittendo v.g. tali vaſello in portum, ibid.
Vaſſellum ſi aſſecuratur per Mercatores, debent pacta ad vnguem ſeruari, n. 2.
Securum qui promiſit aliquem ſeruare tenetur ſe obligare per ſtipulationem, n. 3. & poſt ſtatim cõuenire, vt ſoluat, non tenetur tamen fideiuſſorem, nec pignora dare, num. 4.
Proteſtatio nil fert an in fine, vel in principio contractus, apponatur antequam ſit perfectus, n. 5 & ſeq.
Decretum iudicum pro rebus minorum nil refert an in principio, vel in pede contractus apponatur, quia ſufficit, n. 6.
Apoſtille in margine contractus an ſit fides adhibenda, n. 7. cum ſeqq. vbi quid in teſtamento, n. 9.
Notarius apponens apoſtillam in margine contractus, an & quando reddat ſuſpectũ inſtrumentum, n. 8. & quid de baſtardello eius, num. 10.
Teſtamentum ſi reperitur ſcriptum in protocollo Notarij, & in margine ſunt aliqua apoſtilla addita an debeant reaſſumi, & quando de eis etiam dari copię, n. 9.
Baſtardellus Notarij an fidem faciat, n. 10.

TRia principaliter videatur conſiderata in iſto textu, primò, quòd ſi in inſtrumenta contineant vncias quinquaginta ſupra, tũc tam in contrahendo, quàm in delendo contractum, teſtes literati, & non alij adhibeantur, & ſe ſubſcribant ſtatim, exceptis contractibus naulizationis, ſecuritatis, proteſtationis, cambij, & aliarum proteſtationum, & excepto etiam, quando quantitas eſſet infra vncias quinquaginta. Secundò dicitur, quòd ſi in contractu non apparet de quantitate, tunc non eſt opus tali ſolemnitate, ſed credatur Notario, & partibus. Tertiò quòd teſtes debent ſe ſubſcribere, etiam quando in contractibus fierent per Notariũ interlineaturæ, & caſſaturæ ¶ ij. ibi, & verò iij. ibi, aduertant tamen.

Et tangitur hic de contractibus naulizationis, ſecuritatis, &c. (quia quo ad teſtium literatorum ſubſcriptionem, & quantitatem dixi ſupra in capit. præcedenti in prima parte, limit. 1. & 2.) qui contractus † valent in tantum, vt poſſint mercatores quodcumque vaſellum, vel nauim aſſecurare, quòd ad talem portum perueniet plena mercantię, ſuſcipiendo in ſe omne periculum cum lucro, accipiendo tres, vel quatuor pro centenario, vt dixi in deciſ. M. R. C. 3. & arg. eorum quæ poſui ſupra in cap. 2. Regis Iacobi, verſic. item quia tom. 1.

2 Eſt verum quòd pacta ipſa † aſſecurationis debent ad vnguem ſeruari, vnde ſi v. g. aliquis aſſecurauit talem nauim, vel vaſellum, ſuper quo aderant merces, ſi illæ merces eſſent ad aliud vaſallum translatæ, & contingerit naufragatio, non tenetur amplius aſſecurator, vt ſcripſi in d. deciſ. 3. ſub verſic. capita.

Quartum attinet ad id, quo hic etiam habetur de ſecuritate, dicas, quòd qui promiſit aliquem ſecurum ſeruare † tenetur
3 ſe obligare per ſtipulationem, ita Io. Petr. Surd. conſ. 457. num. 16. 17. 18. vol. 4. ex Doctoribus in l. 1. ff. qui ſatisd. cogant. vbi Caſtrenſ. num. 33. Alex. num. 5. Iaſon num. 74. Ruin. conſ. 19. num. 13. & ſeq. vol. 4. & iterum ſcripſi antea in conſ. 202. num. 8. lib. 2. vbi quòd qui ſimpliciter promiſit facere ſecurum, eſt obligatus per ſtipulationem promittere, licet non teneatur fideiuſſorem, aut
4 vel pignora dare, ex Bart. & Caſtrenſ. Alex. Martil. Specular. Ruyn. & alijs, idem Ruyn. d. conſ. 19. n. 13. & ſeq. vol. 4. inquiés, quòd qui promittit alique facere ſecurum, poteſt ſtatim conuenirj, vt ſoluat, quia videtur promiſiſſe ſe obligaturum, quem ſequitur ipſe Surd. n. 13. & per ea, quæ poſui ſupra in cap. 25. Regis Martini, num. 55. tom. 3. vbi de dantibus pecunias, vt ematur prædium tutum, & ſecurum pro cuſtionibus.

Ad id vero, quod hic habetur de proteſtationibus, quæ vt plurimum in contractibus cambij ſolẽt apponi, vt vidimus in pragmaticis, tit. 74. & 75. n. 25. tom. 1. pragm. dicas quòd non refert, vt proteſtatio ponatur in
5 fine, vel in principio contractus, antequam ſit abſolutus, l. contractus, C. de fid. inſtrument. Bart. in l. ſi ita ſit ſcriptum, num. 1. ff. de cond. caſ. 1. ſicut videmus in decreto appoſito in contractibus minorum, quod nil refert,
6 an in initio, vel in pede ſubſequatur † vt dixi in conſuetud. Pariſior. cap. 51. num. 66. ſufficit enim, vt vnico contextu actus ſit, quod eſt conſultius, quàm retro factum poſſea per decretum ſeparatum ab actu conualidare. Additio ad Bart. in l. ſi quis, §. iuſſum, in litera G ff. de acquir. hæredit.

De cambijs tangã infra in cap. 443. in 1. modo, & in d. pragmat. eodem tit. 74.

Circa ſecundam partem, ſum dixi ſupra, in d. tit. præcedenti poſt princip. & in d. 1. & 2. limitatione.

Capio ibi (*ſine additus*) ex 3. part. huius capit.

capit. & dicit Fælin. in cap.1.col, fin. de fid. inſtrum, & latè in cap.ex literis, col. 4. eod. tit. apoſtillæ † in margine fidem adhibendã non eſſe, etiam ſi eſſet eiuſdem Notarij manu ſcripta, præſertim ſi ignoraretur, an in continenti, vel ex interuallo fuerit addita, latè Alex. Bald. & Riminald. in l. ſi vnus, C. de teſtam. quem refert, & ſequitur Soccin. cõſ. 277. viſis col. 5. lib. 2. Ruyn. conſ. 215. col. 7. lib. 1. vbi tenet additionem marginalem nõ probare, Dec. conſ. 399. col. pen. Bart. in l. in fauorem. §. ſicut, ff. de teſtam. milit. Cõtrarium tamen tenet idem Alex. conſ. 147. col. 2. lib. 2 Anchar. & ſimiles relati per eundem in conſ. 14. lib. 6. & ità concludit Natta ad eum ibidem, qui dicit valere, ſi factæ ſint ab eodem Notario, Bald. conſil. 63 incip. in libro ſententiarum, & in rubr. C. de fid. inſtr. col. 13. ſecus ſi ab incognito, vt refert Paul. de Caſtr. conſ. 131. Dubium facit, lib. 2. latè Ruyn. conſ. 68. dub. 1. vol. 4. regulariter namque † apoſtilla Notarij poſita in loco ſubſtantiali reddit inſtrumentum ſuſpectum cum præſumatur addita poſt rogitum, vt aiunt, inſtrumenti, Curt. Iun. conſ. 52 in fine, Crauett. conſ. 134. num. 27. Menocch. de arbitr. iudic. caſu 187. num 34 Decian. conſ. 100. num. 10. vol. 2. quos ſequitur Surd. conſ. 151. num. 151. & iterum conſ. 173. num. 13. facit Imol. & Felin. in cap. ex literis, extr. de fid. inſtrum. & in cap. inter dilectos, eod. Berous conſ. 91. num. 4. lib. 3. & videtur text. in §. & quòd ſæpè, Auth. de triente & ſemiſſe, Moderni in l. contractus, C. de fid. inſtrum. latiſſimè Affict. in conſtit. Regni, Baiulos, n. 71. 72. 73. & 74 tit. 73. de ferijs, lib. 1. vbi referendo Paul. de Caſtr. in d. l. ſi vnus, ait quòd fuit obtemptum in practica, quòd ſi teſtamentum † reperiretur ſcriptum in Prothocollo Notarij, & in margine ſunt aliquæ apoſtillæ additæ continentes circumferentia ad teſtamentum, & in fine ipſius teſtamenti nulla eſt facta mẽtio de dictis apoſtillis, quòd vtiq; tale teſtamentum debet aſſumi ſine alijs apoſtillis, ex quo non dicũtur illæ habere diem, nec alia ſolemnia, ex Ioa. Andr. Angel. Bald. Bart. Ludouic. Alexand. Iaſon, & cæteris, & hoc, quando ſpectat ad factum contrahentium, quia non valet, aliàs, ſi ſpectaret ad Notarium, verbi gratia, quando dicit Notarius in margine, eſt cancellatum per errorem, aut aliter, tunc iſta apoſtilla probat, vt ibi latè per eum, aut eſto non eſſet cancellata, ſcripta tamen non eſſet eiuſdẽ manu Notarij, & ſubſcripta, vt ſolet.

Sed quomodo hic fiat mentio in duabus partibus noſtri textus de baſtardello, † tuę memoriali, aut veni mecum, vel pitacij, cã in prima, quàm in hac vltima 3. parte, & infra in cap. 262. & ſupra in cap. 257. comdicatur de iure, quòd quando Notarius ſcripſit in Baſtardello, ille Baſtardellus non faciat fidem ſecundum ea, quæ poſui in pragmaticis, tit. 14. de offic. Notariorum in 2. notab. d tom. 1. pragmat. ibidem reſoluas.

7 8 9 10

Cap. CCLX.

INſtrumentum, niſi ab omnibus teſtibus ad eius validitatem neceſſarijs, ſubſcriptum fuerit, iuxta præinſertæ conſtitutionis formam, omni robore careat. Leonardus Prothonotarius.

Eſt dictum ſupra in cap. 258. par. 1. à num. 1. cum ſeqq. vbi ſerio de hoc diſcuſſum eſt.

Cap. CCLXI.

CVM ſubſcriptione teſtis illiterati opus eſt, caſu, quo etiam illiterati in publicatione publicorum actuum adhiberi poſſunt, facto ſigno Crucis per alium ſe ſubſcribant. Leonardus Prothonotarius.

Iam de hoc ſcripſi ſupra in cap. 247. & in d. cap. 258. in 1. par. ibi habes latè de iſtis particularib.

Cap.

De ſubſcribendis teſtibus in teſtamentis, & in contractibus ab vncijs quinquaginta ſupra. Cap. CCLXII.

IN teſtamentis ſine quantitatis diſtinctione, diſtinctè teſtes in prothocollo, aut memoriali, ſiue baſtardello, vel ptaciis eiuſdem formæ, vt prædicitur, ſe ſubſcribant; Notarios prædictam ſolemnitatem ſubſcriptionis, tam in teſtamentis, quàm in contractibus, quantitatem vnciarum quinquaginta excedentibus; non ſeruantes, officij priuationem incurrant: verum ſi teſtes requiſiti noluerint ſe ſubſcribere, eo caſu fiat mentio per Notarium poſt publicationem actus, de ſe ſubſcribere nolentibus, cui Notario credi volumus. Et quia obmiſſa ſubſcriptione teſtium, fides publici actus poſſet in futurum vacillari, & ſuſpecta reddi, teſtes renitentes arbitrio noſtro puniantur.

Leonardus Prothonotarius.

SVMMARIVM.

Teſtamentum nuncupatiuum debet continere ſeptem teſtes, & quare, n. 1. ampliat. 2. 3. 4. 8. fallit num. 9. 10. & an debeant eſſe rogati, num. 5. 6. 7.

Teſtamentum non habens legitimum numerum teſtium non poteſt approbari per venientes ab inteſtato, n. 2.

Teſtamentum etiam de 12. vncijs confectum per inſtrumentum per Iudicem, Notarium, & duos teſtes, non valet, n. 3.

Teſtamento ſi vnus ex ſeptem teſtibus vacillat, & contradicit, facit vacillare aliud, num. 4.

Teſtes qui interuenerunt in teſtamento, an debeant eſſe rogati per teſtatorem, vel per alios, n. 5. & quo tempore, n. 6. fallit ſuper clauſula codicillari, n. 7.

Teſtamento ſi eſt omiſſa ſubſtitutio ex errore per Notarium, debet probari per ſeptem teſtes, n. 8.

Teſtamento ſi eſt captus error circa qualitatem, vel quantitatem, poteſt probari per maiorem numerum ſeptem teſtium ſuper ea circa voluntatem, n. 9.

Teſtamentum ſi eſt conditum in rure, ſufficiunt quinque teſtes, & quando, n. 10.

QVantum attinet ad ſubſcriptionem teſtium habes ſupra declaratum in cap. 258. in prima parte, ibi videas, & in limit. 1. & 2. tractabo huic ſolummodo de numero teſtium in ipſis teſtamentis, nam de alijs ſollemnitatibus ponam infra in cap. 272. & licèt hic non operatur quod teſtes debeant eſſe in teſtamentis † tamen clariſſimum eſt de iure debere eſſe ſeptem in teſtamento nuncupatiuo, vt latè ſcripſi in Conſuet. Panhor. cap. 36. à num. 41. cum plurib. ſeqq. vbi dedi plures ampliationes, & limitationes & modo addo alias vltra illas, & poteſt eſſe ratio, quia, vt dicit Afflict. in Conſtit. Regni inſtrumẽtorum robur tit. 83. de fide, & auth. inſtr. libel. maior ſubeſt ratio in vltimis voluntatibus, quàm inter viuos, & propterea maior numerus interuenire debet, lex enim plus timet in vltimis volũtatibus falſitatem, l. vlt. §. cum eorum, C. de fideicomm. vnde multo magis cautum, & ſollemne debet confici inſtrumentum in vltimis diſpoſitionibus, vbi potius dubitabatur, arg. l. 1. C. de carb. edict.

1

2 Ampliat igitur, vltra illas ampliationes, quas ſcripſi in d. conſuet. 36. procedere; vt nec tale teſtamentum, non habens ſollemnẽ numerum teſtium, poſſit approbari per venientes ab inteſtato, l. non dubium, C. de teſtam. Bart. in l. filio præterito, num. 30. ff. de inoff. rupt. teſtam.

3 Ampliat etiam ſi teſtamentum eſſet de duodecim vncijs confectum † quia, licèt ſcripſerit Marinus in d. conſtit. Regni, inſtrumentorum, quòd hodie poſſit fieri teſtamentum de 12. vncijs per inſtrumẽtum celebratum per Iudicem, notarium, & duos teſtes, tamen illa opinio non ſeruatur, immo communiter * reprobatur, vt dicit ibidem Anell. de Bottis, allegat in ſimili Luc. de Penna in l. mediterraneæ, C. de ann. & tribut. lib. 10. Cyn. in l. 2. C. de ſumm. trin. Specul. de inſtr. edit. §. compendioſè, verſic. quid ſi de conſuetudine, & latiſſimè Afflict. in d. conſtit. inſtrumentorum robur, latè Surd. conſ. 129. & ſeq. lib. 1.

4 Ampliat

4 Amplia vt procedat etiam quòd † vt hi ſeptem teſtes probarent, deponere debent de tota diſpoſitione, nec ſufficeret eos tantumodo partem recitare, ac deficiente vno teſte, corruit teſtamentum, etſi vnus ex teſtibus neceſſarijs contradicat teſtaméto, facit illud vacillare, & quòd hi teſtes debeant
5 eſſe rogati † ſicuti obſeruant quaſi omnes Notarij & videtur text. in l. hac conſultiſſ. C. de teſtam. ibi (rogatis teſtibus) ſufficitque à quocunque eſſe rogatos vt per Paul. de Caſtr. in l. hæredes palam, §. inteſtamen-
** tis, ff de teſtam. magis ** com. dicit Surd. vbi ſupra num. 25. Io: Fab. in §. fin. inſtit. de teſtam. ſiue à Notario, vt per ipſum Surd. d. nu. 25. qui vices teſtatoris obtinet Io: Fab. inſtit. de teſt. §. fin. Caſtrenſ. in d. l. hæredes palam, §. in teſtamento, Alex. Bereu. Craſſ. Alciat. & alij per ipſum Surd. ſiue per hæredem Rim. conſ. 254. nu. 19. Alciat. conſ. 570. nu 5. Mantic. infra adductus nu. 5. & tam ante te-
6 ſtamentū † quàm poſtea incontinenti, Bald. in l. fin. col. 3. C. de fideic. latiſſimè Chaſſan. in Conſuet. Burgund. tit. des ſucceſſions, gloſſ. par ſont teſtament, rubr. 7. §. 7. idem Surd. vbi ſupra num. 24. & ſeq. qui ait quòd hoc rogamen poteſt probari duobus teſtib. ex Bart. Caſtrē. Alex. & Iaſ. in l. 2. C. de bon.
* poſſ. ſecūd. tabulas, Imol. qui refert com. * in cap. cum eſſes, col. 14. de teſtam. Alex. conſil. 47. num. 4. lib. 2. Craſſ. in §. teſtamentum quæſt. 58. num. 6. Mantic. de coniect. lib. 12. tit. 16. num. 16. Sim. de Pret. in eod. tract. lib. 2. interpetr. 2. col. 3. nu. 43. & alios per Surd. vbi ſupra, vt de his tradit idem Surd. d. conſ. 129. num. 23. vſque ad num. 28. vbi ait, etiam ſi ageretur de probanda ſubſtitutione aliqua; eſt verum quòd quando adeſt clauſula codicillaris, tunc non eſt neceſſe eos eſſe
7 rogatos † & valet teſtamentum vt ait Boer. deciſ. 34. Iaſ. conſ. 124. num. 18. quem cum alijs affert Surd. conſ. 414. num. 32. & ſeq. vol. 4. vbi refert, num. 29. quòd eo ipſo quòd teſtes patiuntur deſcribi in ipſo teſtamento, tunc dicuntur rogari, ex Bald. in auth. rogati, num. 1. C. de teſtib cum ſimilibus.

Amplia, vt etiam omiſſio ſubſtitutionis, & ſic error, v.g. quia notarius omiſerit ſub-
8 ſtitutionem † nam adhuc debet probari per ſeptem teſtes, latè Surd. loco citato, & num. 31. poſt multos, quos allegat, Barbat. Dec.
* conſ. 105. nu. 3. eſt com * opinio Curt. Iun. & alios, vbi ſubdit quòd per eoſdem teſtes teſtamentarios debet hoc probari iſte error, num. 32. Vitalin. in tract. clauſul. verſic. ſequitur qualiter, Alex. in rubr ff. de acquir. poſſeſſ. & conſil. 140. num. 5. vol. 1. Abb. conſ. 10 num. 28. Salicet. Fulgoſ. & Caſtrenſ. in l. errore, C. de teſtam.

9 Fallit etiam vltra illas fallentias † adductas in d. Conſuet. Panh. 26. loco citato, quãdo probaretur aliquis error in dicto teſtamento circa qualitatem, vel quantitatem, quia ſufficit minor numerus, ſecus circa voluntatem. & diſpoſitionem, v.g. quia notarius omiſit ſubſtitutionem in dicto teſtamẽto, nam hoc probari debet etiam per ſeptem teſtes, Surd. loco citato, ex Fulgoſ. Iaſon. Dec. Vitalin. & cæteris.

Fallit adhuc quando teſtamentum eſſet
10 conditum in rure † nam ſufficiunt quinque teſtes, & ſic minor numerus, d. xi in cad. conſuet. num 62. addo Ioſeph. Ludouic. deciſ. 35. num 13. l. vlt. C. de teſtam. quæ concedit hoc priuilegium perſonis, non autem loco, & ideo ſi ciuis eſſet in villa, & non poſſet habere niſi quinque teſtes, non poteſt facere teſtamentum, ſic poſt Iacob. de Aret. concludit Bart. in l. conficiuntur. §. codicilli, num. 1. ff. de iure codicill. Surd. d. conſ. 129. num. 48. vbi ait duo requiri copulatiuè, quòd ſit ruſticus, & quòd rus inhabitet, aliàs ſi vnum deficiat, non eſt locus priuilegio, & num. ſeq.

De Inſtrumentis. *Cap. CCLXIII.*

IN inſtrumentis etiam Imperialibus, quibus partes extra Regnum vtuntur, forma præſentium capitulorum ſeruetur. Leonardus Prothonotarius.

Poſui ſupra in d. cap. 258. in 1. parte poſt principium, vbi facio mentionem de vſu Imperij, & correxi, ſiue declaraui hunc textum.

Cap. CCLXIIII.

REgiſtra in forma ampla communis folij, & non in folio plicato, fieri mandamus; copiæ vero publicorum actuum eadem forma dentur, in

hac

hac enim forma longè melius regiſtra, copiæquè apud partes conſeruabuntur. Leonardus Prothonotarius.

SVMMARIVM.

Copiæ actorum denegari non debent, num. 1. tam in forma publica, quàm breui, num. 2. & num. 6. 7.

Notarij publici de Demanio debent confice re inſtrumenta pro magiſtratibus Regni, & non per vaſſallos Baronum, & quare, num. 2.

Tranſumptus ſit de ſcripturis venientibus extra Regnum, & de alijs, & quomodo, num. 3.

Inſtrumentum ſi non poteſt conſici in vna membrana, vel folio de papiro fiat in pluribus, num. 4. & ſeq.

Inſtrumenta in quibus cartis ſcribantur, & an in qualibet materia puta papyro, pergamena, carta bombicina, &c. nu. 5. cum ſeqq. non in vili carta, num. 7. 8.

Inſtrumenti copia producta de protocollo Notarij plenam fidem facit, num. 6. & ſeq.

Scripturæ ſi ſunt deperditæ, earum copiæ probant, num. 7.

Ritus tamquam factus authoritate Regia, & cum ſacro Conſilio potuit diſpenſare Conſtitutionibus Regni circa ſcripturas curialiſtas, num. 8.

Inſtrumenta omnia, & acta regiſtrari debent, num. 9.

Regiſtrari debent acta per Notarios, ibid.

MVlta ſunt capitula continuatiua, quaſi tractantia materiam regiſtrorum, de quibus hic, vſque ad cap. 270. incluſiuè. Colligo Primo quòd copiæ actorum non
1 debent denegari † & ita importat illud verbum, (*dentur*) hic poſitum, de quo etiam ſcripſi in Conſuet. Panh. cap. 68. num. 78. & prout ſcripſi in pragmaticis tit. 24. de offic. Notar. in 3. not. tom. 1. pragmaticarum, & quæ habes infra in cap. 268. vbi loquor de Notario mortuo, & dum ſubditur hic, ibi (*publicorum*) datur intelligi omnia inſtrumenta, vel quicumque actus, qui in publicã formam eſſent redigendi pro magiſtratibus Regni, non valent, niſi fiãt per Notarios pu-
2 blicos de Demanio † & non per eorum ſubiectos, ita Additio ad Conſtit. Regni, inſtrumentorum robur, tit. 83. de fid & author. datur ratio, ne ſit timor dominorum, qui poſſet Notarios concutere, & allegat quoddã cap. Laſdilai, & quandoque contingit dari copias in forma publica, & in forma breui, de quibus omnibus particularibus habes infra in cap. 267. & 269. & vide Aſſl. in Conſtit. Regni Baiulos, tit. 73. de ferijs, lib. 1. quem citaui in d. pragm. in d. 3. not. qui ait, quòd reaſſumere, & tranſumptare ſignificant vnum, & iddem, num. 60. & 62. bene verum, quòd nos facimus differentiam, quia dicimus trãſum-
3 ptari ea † quę vt plurimũ veniũt extra Regnũ, vel de alijs ſcripturis priuatis, apodixis, &c. quæ dubitantur poſſe deperdi arg. eorũ, quæ ſcripſi de tranſumpto ſupra in cap. 61. Regis Iacobi, num. 5. tom. 1. & in deciſ. 74. num. 36. deciſ. 92. num. 11. vtputa de priuilegijs Regum, & ſimilibus, in quibus aduerte quòd in dictis priuilegijs tranſumptandis eſt de neceſſe quòd ſint cum manu Regis regnantis, vel eius Viceregis, aliàs tranſumpta nil probant, ita poſt Io. de Platea, & Luc. de Penna ait Aſſl. in conſtit. Regni, in locis, num. 26. tit. 77. de iudicib. annalib l. b. 1.

Secũdo colligo, ibi (*communis folij*) quòd
4 ſi vna membrana † non ſufficit, vel vnum folium, pro vno inſtrumento, poteſt fieri in duabus, & valet, vide Barthol. de Capua in Additionib. ad l. cũ fundi, in principio, ff. de euict. quem ſequitur Anell. de Bottis ad d. Conſtit. Regni, inſtrumentorũ robur, & ſufficit carta de papyro, & non de ære, nec de ligno, conſtit. Regni, Conſuetudinem, Bart. in l. 1. in princ. & ſ. ſi duobus, ff. de bon. poſſeſſ. ſecundum tabul. & melius in l. in commodato, num 7. ff. commod. & tetigi infra in cap. 272. tit. quòd pugillare, Speculat. in tit. de inſtr. edit. ſ. inſtrumentum, verſic. item quod eſt ſcriptum, Butr. in cap. 1. de fide inſtrum. vbi etiam quid in tabulis eburneis
5 † vel æneis, & facit ad lecturam Cap. Ritus huius Regni 110. & 111. in textu, ibi, (*ſed in carta bombicina*) vbi tetigi, tom. 4. & prout ſubdam inferius, quia in qualibet materia ſcribitur, valet de iure communi, vt in chartis de papyro, & alijs, eſt text. & ibi Bald. in l. donatio C. de donat. l. quoniam indignum, de teſtam. vbi idem Bald. & Bart. in l. chartæ, ff. de bonor. poſſeſſ. ſecundũ tabul. ibiquè etiã Bart. Salicet. & Angel. idem Bald. cõſ. 44. vol. 2. & facit quod ſcribit Io. Ant. Batius in Adnotat. ad Afflict. ſuper conſtit. Regni, in proœm. fol. 25. col. 4. qui ait, quòd etſi in Re-

gno inſtrumenta non probent niſi ſint in carta de bergameno cum ſubſcriptionibus teſtium,&c.tamen, ſubdit ipſe, quòd ſi pro-
6 duceretur † copia inſtrumenti de prothocollo Notarij,talis copia plenã fidem facit, arg. d.l.donatio,C.de don.& ideo licet dubitauerint aliqui, quòd non valeat conſuetudo in contrarium, tamen dic quòd valet iſta conſuetudo, vt nempe producatur copia, & per ea,quæ dixi incapit. Ritus 101. extenſione
7 5.d.tom. 4. maximè quando ſcripturæ † eſſent deperditæ,vt ibidem,vel propter incendium, aut depopulationem,vt per Surd conſil.245.num.30.lib.2.& per ea,quæ pono in materia dandarum ſcripturarum originaliũ infra in capit. 496. in 1.notab.licet olim debebat ſcribi inſtrumentum in carta de pergamino,vel papyro,& non in vili carta, quia reddebatur ſuſpectum, vt poſt Bald. & Alex. refert Aſſl in d.conſtit.Baiulos, nu.24 d.tit. 73.de ferijs, tamen nunc ſufficit quòd ſit in communi folio vt ipſe ſentit in num.ſeqq.& latiſſimè idem Afflict.in d.conſtit. conſuetudinẽ,tit.78.de initr.confic.eod. lib.1. vbi latè per totam,qui dicit hoc eſſe, vt euitetur falſitas,& ne poſſit abradi cremim aliàs apponeretur abraſio, & quia etiã melius conſeruantur in archiuijs,vt ipſe ſubdit,hodie tamen, ſubiungit ibidem,ſerua ſecundum conſuetudinem,& facit mentionem,num.11.de cartis bombicinis, prout in ſupradicto noſtro Ritu nam,ex quo conſuetudo ſic eſt,valet, vt ſcribatur in carta de bombice, & ſic alba, quæ eſt carta ordinaria, ſtante quia dictus Ritus
8 † fuit factus authoritate Regia, & cum Sacro Conſilio potuit diſpenſare dictis conſtitutionibus Regni in contrarium diſponentibus, vt ipſe Aſſl. ſentit, & maximè circa ſcripturas curialiſtas, quæ poſſint ſiquidem ſcribi in dictis cartis de bombice, Aſſi num. 17 18.

Tertio colligo, ex principio huius textus, quòd omnia acta, & inſtrumenta regiſtrari
9 debent,vt poſui in dictis pragm.d.tit.24.de offic.Notar.in 1.notab.& arg.eorum,quę adduxi ſupra in cap.22. Regis Martini verſ. declara quarto,tom.3.

De ſpatium non dimittendo in regiſtrandis actis, & de regiſtrandis contractibus infra menſem vnum. Cap. CCLXV.

NEmo in regiſtrò pro regiſtrandis publicis actis ſpacium dimittat,ſed cõtinuare ſcribat de die in diem, prout negotia occurrerint, ſi ſuſpicionẽ falſitatis euitare cupit, grauiore tamen animaduerſione eos affici volumus, quàm,vt ſufficit eis ſuſpicionis infamia. Statuimus etiam,tabelliones ad regiſtrandum omnes publicos actus, infra menſem vnum teneri, niſi legitima obſiſtente cauſa, puta infirmitatis, vel ſimili, tenẽtur tamen inquantum eis poſſibile eſt, potiſſimè ſi poteſtatem ſcribi faciendi habeant, vt regiſtrentur, ſi vero infra menſem non regiſtrauerint, per Prothonotarium ab officio Notariatus ſuſpendi per annum volumus, quo anno in officijs annalibus Ciuitatum, & Terrarum, Regni concurrere nequeant. Leonardus Prothonot.

Vide ſupra in cap.præcedenti,in verſic.tertio colligo, cum vbi citatis, & in cap. 259.par.3. verſic. ſed quomodo,& cum Afflict. in conſtit.Baiulos in xj not.concurrit Ferdin.Boniom.

De Reuiſoribus. Cap. CCLXVI.

IN quolibet anni principio,pro ordinatione noſtra ſeruanda,vnus,vel duo reuiſores regiſtrorum, pro loci qualitate per Prothonotarium, aut eius ſubſtitutum, quibus abſentibus per Iuratos locorum, eligantur, qui menſe quolibet habeant reuidere regiſtra loco,quo extant, contractus tamen præter diem, & teſtes reuidendo non legant; & ſi infra menſem vnum omnes

publicos

publicos actus per vnumquemque Notarium regiſtratos non inueniret, Prothonotario denuncient, pro qua denunciatione, caſu, quo ſuſpenſioni per annum locus foret, commoditas actorum omnium apud Notarium non regiſtrantem exiſtentium pro vno anno dictis reuiſoribus applicetur. Si vero reuiſores non denunciauerint, pœnam vnciarum decem incurrant. Volumus etiam, vt circa conſeruationem actorum antiquorum, ac modernorum obſeruantiam præſentium capitulorum exactiſſima diligentia curam gerant.

Leonardus Prothonotarius.

Eſt continuatio materia cum præcedenti capitulo, ibi videas in d.cap.259 part.3. verſic.ſed quomodo. Quantum vero ad id, quod in fine ſubditur hic, de conſeruatione actorum, videbimus infra in cap.268.

De regiſtrandis contractibus in forma publica ex contractu breui.
Cap. CCLXVII.

CVM regiſtrantur contractus in forma breui, ſi euenerit copiam dari in forma publica per extenſum iterũ regiſtrentur, & vbi in breui regiſtrati ſunt, mentiò fiat, quo in loco regiſtri fuerunt extenſi. Leonardus Prot.

Vide ſupra in d.cap.264.in verſic.Colligo primo, n.1.2.& ſeq.poſt Affl.& alios adductos, & tranſit hic Boniornus poſt cum in xj.notab.col.8.

De extenſione contractuum Notarij mortui iuxta formam conſimilium.
Cap. CCLXVIII.

NOtarij conſeruator actorum, ſi ab eo petitur, contractum aliquem per Notarium eius prædeceſſorem confectum extendi, ſine Curiæ licentia ſecundum conſimiles contractus in ſimili materia per anteceſſorem extẽſos, extendere valeat. Leonardus Prothonotarius.

SVMMARIVM.

Notario mortuo, poteſt conſeruator eius actorum dare copias de illius actis, & quomodo, num.1.

Notarius ſi non reliquit in ſuo teſtamento conſeruatorem eius actorum, collegium Notariorum, curam habet, n.2.

1 HIc habes quòd mortuo Notario † poteſt conſeruator eius actorum dare copias de illius actis ſecundum conſimiles contractus in ſimili materia per anteceſſores extenſos, vt poſui in pragmat. tit. 24.de offic. Notar. num. 24. tom. 1. ipſatum pragmat. quorum actorum conſeruationẽ tam antiquorum, quàm modernorum exactiſſima diligentia eſſe præcipitur, vt adhibeatur ſupra in cap. 258. par. 1. & cap. 264. prope princ.cum pragm. ibi citatis & in cap.266.

2 & infra in cap. 274. & quando † per Notarium non fuiſſet diſpoſitum de conſeruatore, tunc collegium Notariorum de eis curam habet, & cum hoc capit.tranſit ſimpliciter hic Bonior. & in capit.cum P. tabellio, de fid. inſtrum, Affli&. in conſtit. Baiulos, de For. col.18.& ſeq.

De mentione faciendâ in regiſtro contractus extracti in forma publica.
Cap. CCLXIX.

CVm datur contractus in forma publica per Notarium, in regiſtro mentio fiat. Leonardus Prothonotarius.

Habes ſupra in cap. 264. in verſic. Colligo primo, à n. 1. cum ſeqq. vbi de hoc diſcutio.

De collatione facta, ſi petitur, fiat. Cap. CCLXX.

IN omnibus copijs teſtamentorum, contractuum, omniumque publicorũ actorum, etiam ſi in breui forma dentur, in extracta ponatur clauſula, parte tamen petente, facta collatione, & non ſalua, parte vero non petente, dicatur, collatione ſalua, vt hactenus conſueuerunt. Leonardus Prothonot.

Scripſi ſupra in d. cap. 264. in verſic. Colligo primo, n. 2. poſt Aſſ. & alios ibidem citatos.

De Notarijs non debentibus in eorum contractibus patrocinari.
Cap. CCLXXI.

NOtarij in quæſtionibus, & controuerſijs, quæ ex publicis actibus per eos confectis oriuntur, patrocinari abſtineant, ne apud bonos, & graues fides eorum actorum, etiam & iudicium ſuſpectum reddatur, quod, vt omni ſuſpicione careat, quantum Reipublicæ interſit, nemo ignoret, contrauenientes ab officio aduocationis, & quidem cum infamia volumus amoueri. Leonardus Protbonotarius.

SVMMARIVM.

Notarij non poſſunt patrocinari in quæſtionibus quæ oriuntur ex actis publicis, n. 1. Notarius, & Iudex non poteſt quis eſſe, ibidem.

1 NOtarij abſtineant patrocinari † in quæſtionibus, quæ oriuntur ex actis publicis eorum h. d. & deſumitur argum. textus in l. fin. C. de Aſſeſſor. vbi datur ratio, ne, cum ad vtrumque feſtinãt, neutrum benè peragãt, & per gloſſ. ibidem, quę adducit verſum (*qui binos leporet vna ſectabitur bora, vno quandoque, quandoque carebit vtroque*) & poſui in cap. Regni 40. Regis Alph. ſupra tom. 4. ſic dicit Bald. in l. iubemus, de lib. cauſ. quòdquis nõ poteſt eſſe Notarius, & Iudex apoſtill. ad Bart. in l. inſtar, C. de iure Fiſci, lib. 10. & infra in cap. 32. Regis Ioannis ampl. 4. tom 6. ergo aliter in illis cõtro-

uerſijs, quæ non ex eorum actis naſcerentur, vt colligitur arg. à contrario ſenſu hic, & expreſsius infra in cap. 275. ibi (*tam in patrocinando*) & propterea in hoc cap. merito dicitur (*abſtineant*) quaſi quòd non prohibeantur, niſi obſtarent verba ſubſequentia, ibi (*cum infamia volumus amoueri*) ratio alia hic aſſignatur, & eſt, ne apud bonos, & graues fides eorum actorum, & iudicium ſuſpectum redderetur, & vide quæ ſcripſi in Conſuet. Panhor. cap. 68. num. 72. vbi quid ſi eſſet Notarius doctor? & ex hoc infero quòd Notarius non ſit vilis perſona, ſed nobilis, ex tactis ſupra in cap. 255. vbi ſimpliciter pertranſijt Boniorn. Calder. conſil. 2. Marſil. ſingul. 273. & per tradita à Conſtr. pract. quæſt. capit. 19. in 7. concluſ. verſic. ſecundo conſtat.

De in-

De inſtitutione, & ſubſtitutione facienda per teſtatores à Notarijs ſcribendo in vulgari eloquio. Cap. CCLXXII.

TEſtamentorum materia ſingularis, & difficilis eſt, multæque ſolemnitates, quia teſtantium non reddit arbitrium, à iure requiruntur, quæ à pleriſque Notarijs ignorantur, & ſi qui Notarij ſunt, teſtamentorum peritiam habentes, non tamen omnes teſtantium verba in vulgari ſermone prolata in latinum transferre, & aptare ſciunt, quinimmo aliquando contrarium eius, quod teſtator dixerit, dictant ſæpiſſimè vocabulis, & terminis legalibus in formularijs repertis vtuntur, quorum ſignificatum minimè intelligant, Doctoribuſq; difficiles ſunt, exempli gratia, ſolent enim in ſubſtitutionibus dicere, ſubſtituit vulgariter, & pupillariter, & per fideicõmiſſum, & ſimilia his quamplura, quid enim verba hæc importent, ignorant. Pro omni igitur dubitatione tollenda, quæ in futurum, propter prænarrata, poſſet oriri, ſtatuimus, quòd Notarij, cum teſtamenta conficiunt, verba, prout à teſtatoribus proferuntur, de verbo ad verbum vulgariter, quantum ad inſtitutiones, & ſubſtitutiones attinet, ſcribere teneantur, verum, ſi teſtator perſona imperita fuerit, teneantur recordari, ne ab eo deſcendentes, neque aſcendentes, qui primum gradum obtinent, prætereantur, ſed eis titulo inſtitutionis aliquid relinquatur, aliaquè, quæ de ſubſtantia teſtamenti, ſunt clauſulas etiam, & renuntiationes declarent. Leonardus Prothonotarius.

S V M M A R I V M.

Notarij, licet ex præſumptione iuris dicuntur docti, & periti, tamen eorum imperitia viget in Regno n. 1. & ſeq.

Notariorum imperitia mundum deſtruit, et bonorum virorum conſcientias ponit in periculo, teſtantium voluntates peruertit, & cauſat difficultatem, num. 2. quæ non nocet partibus, n. 5.

Notarij debent ſcribere de verbo ad verbum vulgariter inſtitutiones, & ſubſtitutiones factas per teſtatores, n. 3.

Teſtamenti verba debent eſſe certa, ibidem & num ſeq.

Teſtamenti de verbis ſi dubitatur, tunc dubium expediri debet ſecundum ſcripti inuirrationem, n. 3.

Notariorum imperitia non debet partibus nocere, n. 5.

Notarij debẽt admonere teſtatores, ne prætereant eorum aſcendentes, & deſcendentes, num. 6. ſaltim recognoſcendo in legitima, num. 7.

Teſtamentum eſt nullum ſi ſunt prætariti aſcendentes, & deſcendentes, ibid.

Filius familias regulariter non poteſt teſtari ſine conſenſu patris, nec donationem propter nuptias facere, n. 7.

DE ſolemnitate teſtamẽtorum circa numerum teſtium ſcripſi ſupra in capit. 1 262. hic ſupplebo aliquas, & licet † pro Notarijs quidem ſit præſumptio, quòd ſint docti, & periti, ſecundum gloſſ. in §. ſi ita ſcriptum, inſtit. de inutil. ſtipulat. Corn. Neuizan. Menoch. & alios per Surd. conſ. 144. nu. 12. lib. 1. tamen imperitia Notariorum in Regno aliquando viget, ſalua reuerentia aliquorum, quæ mundum deſtruit, vt tetigi ſuperius conſuer. Pachor. cap. 68. nu. 73. & ſeq. ſcribunt enim multi in contractibus, quorũ vim, & efficaciam neſciunt, v.g. talis mulier renuntiat Velleiano certiorata, & ignorant quid ſit velleianum, etenim tales cõtractus non valerent, vt ait Affl. in Conſtit. Regni, in locis, num. 24. & 25. tit. 77. de Iudicibus annalibus ex tanta eorum ignorantia, ob defectum examinis, vide, quę ſcripſi ſupra in cap. 256. & de hac imperitia exclamat Surd. conſ. 572. in princip. lib. 4. poſt Bald. Angel. Alex. Pic. Imol. Natt. Rip. Neuizan. Bernard. Roll.

Roll.Menoch.& alios,& iterum in conſ. 116. num.59.& 60.lib.1.vbi ait, quòd nedum eo-
2 rum imperitia † mundum deſtruit,ſed bonorum virorum conſcientias ponit in periculo, ex quo teſtantium voluntates ſæpe peruertunt,ex Angel.conſ. 338. Ripa in l.centurio, num.83.ff.de vulg & pupill.& cauſat difficultatem,latiſſimè Menoch.conſ.37 per tot.lib. 2. vbi quaſi infinitas clauſulas circa inſtrumenta recenſet,multæque clauſulę apponuntur, quæ non deberent apponi, nec ſunt de voluntate partium, ſed de conſuetudine & ideo nihil operantur, à num. 156. vſque ad num.172.

Qua de cauſa ſtatutum eſt hic per præſen-
3 tem textum, Primo † vt in confectione teſtamentorum, vulgariter ſcribant de verbo ad verbum quantum attinet ad inſtitutiones, & ſubſtitutiones & trāſit hic Bonior.ex Alex. conſ 21.col.6.vol.1.Bart.in l.ſi quis filiabus. ff de teſtam.tut.gloſſ.in l.1. C.de vſur. & in l. ſciendum,ff.de verb.obligat. Bald. in l. lege 12.tabularum C.de hæred. inſtit. in fine, ratione quia verba teſtamenti debent eſſe certa,vt per text.in l.in ijs, ff. de condit. & demonſtr.vb. Bart.ſubdit, quòd quando dicta verba eſſent certa, etiam quòd ſi pro illis occurreret dubitatio,tamen quia illa dubitatio diceretur extra teſtamentum,tunc poſſet determinari de bono, & æquo, ex quo eius diſpoſitio, velut lex, & certa deberet ſeruari per §.diſponat, Auth.de nupt. de quo tetigi in Conſuet.Panhor.cap 38 num.10.ſed ſi du-
4 bitaretur † de verbis teſtamenti, eo caſu,quia dubium eſſet in ipſo teſtamento, deberet expediri ſecundum ſcripti iuris rationem, nempè quòd habeantur rationes requiſitæ ad probandum teſtamentum, Bald. in l. cū allegas,in fine,de vſur. & in Auth. ad hæc, eod. tit. & ita refert ſe conſuluiſſe Venetijs, Paul.de Caſtr.in conſ.246.

5 Nō debet tamen † eorum imperitia partibus nocere, vt dixit de noſtratibus Ferdin. Boniorn. in cauſa Baccherij, verſic.quarto, &c.in feudalibus, vbi allegat l.errores, & l. ambiguitates,C.de teſtam.l.ſi librarius, ff.de regul iur.cap.cum cauſam, de reſcript. facit cap.Ritus, 203. vbi tetigi remiſſiuè, ſupra, tom.4.

Secundo ſtatutum eſt per iſtum text. vt
6 Notarij † admoneant, & aduertant teſtatores,ne prætereant aſcendentes,& deſcendentes, ſed eis aliquid titulo inſtitutionis relinquant,q.d.quòd aliter facien lo,teſtamenta eſſent nulla,hinc dixit Alex.cōſ.26.n.4.lib.1. per Auth.vt cū de app.cogn.§.aliud quoquè, quòd ſi mater,vel auia prætermerit filium,vel neptem, poteſt dici nullum, ac rumpi teſta-
* mentum earum,& eſſe com. * opinion.

Quantum autem dicitur in hoc capit. ibi (à teſtatoribus) modero, & limito intelligi de his, qui teſtari poſſunt, non autem in illis, qui nequeunt de bonis ſuis diſponere, vnde non ſolum notarius debet aduertere ad principale intentum, de quo hic, circa nempe inſtitutionem, & ſubſtitutionem faciendam,ſed etiam ad alia,quæ ſunt de natura ſui officij prænidere, & licet hic innuatur, quòd filiifamilias poſſint facere teſtamentū, dum ponitur ibi (neque aſcendentes) ſper quod datur aduertentia Notario,ſvt recordetur,ne prætereantur aſcendentes, neque deſcendentes per teſtatorem, attamen ſubaudias in terminis,in quibus poſſent diſponere, quia regulariter filiusfamilias non teſtatur
7 ſine † conſenſu ſpatris, vt poſui in Conſuet. Panh.cap.49.num.13.14.15.& 16. nec donationem propter nuptias facere poſſet ex latè adductis per Phil.Paſchal.in tract.de virib. patr.poteſt.cap.6.num.104.cum ſeqq. vſque ad nu.122.Et quamuis verū ſit,quòd hic dicitur, vt filijfamilias, & ſic deſcendentes recognoſcant ſuos aſcendentes in aliquo iure inſtitutionis,quando teſtantur,vt hic, ibi (*ſed eis titulo inſtitutionis aliquid relinquatur*) ſaltim dico in legitima iuxta tradita in alia Conſuet. Panh. cap. 47. num. 146. vſque ad num 152.quam nec ſufficit haberi iure fideicommiſſi,imo iure inſtitutionis expedit, in caſibus nempe, in quibus ipſis aſcendentibus competeret, nam ſunt caſus, in quibus non competit, prout eſt videre per ea, quæ dixi in deciſ. M R. C. 96. in princ. nihilominus vera ſunt in deſcendentibus ſui iuris,qui teſtari poſſunt, filij enim familias, cum ſint ſub poteſtate, non valerent teſtari, vt prædixi in d.conſuet.49.ex Bart.in l. 1. §. ſi filij, ff.ad Trebell. vbi Andr. Barbat. etiam in aduentitijs,Paul.de Caſtro conſ 202.l.quin poteſtate,ff.de teſtam.Cald. in l.ſenium,C. de teſtam. Io. de Imol. in l.tam his ff. de donat. idem Bart.in l.1.C.de ſacrol.Eccleſ.

Quòd pugillare continuè deferatur à Notarijs. Cap. CCLXXIII.

IN omni arte ſignum adeptæ peritiæ eſt delectabile operari, quod circa artis inſtrumenta maximè perpendi poteſt, pupillare igitur Notariæ artis præcipuum inſtrumentum, vnuſquiſque actu notariorum exercens ſine verecundia

recundia secum continuè deferat: magna quidem in toto orbe terrarum tabellionum authoritas est, maioriquè cum aptitudine, quàm ceteri aliarum artium, propter facilem eis Curiarum aditum promouentur, eosque propterea ad principalia huius Regni officia persæpè promotos nouimus, non deferentes vero, veluti eo abutentes, amictant. Leonardus Prothonotarius.

S V M M A R I V M.

Notarij differant continuè pugillare.
Pugillaria sunt quadam tabellæ, siue membranæ, in quibus scribitur, n. 2. & 4.
Instrumentum publicum valet etiam si in tabulis de ligno scribatur, aut alterius materiæ, num. 3.

1 BReuissimè summatur H. d. in summa, quòd pugillare † continuè deferatur à Notarijs, alias veluti eo abutentes amictant; obscurus videtur sermo, & puto quòd loquatur de illo quinterniolo, siue veni mecum, quem quotidie portant Notarij desuper dictum à pugillari, eo quia pugno comprehendatur, pugillaria enim † sunt quædam tabellæ cereæ, ligneæ, siue alterius materiæ, etiam
2 in membranis, & cartis, vt hodie seruamus, & ita est text. in l. in commodato, §. sicut autem, ibi (*ergo si pugillares, &c.*) ff. commod. vbi loquendo textus de eo, qui absentis negotia incepit gerere, subdit ibi, quòd si pugillares ipsi fuissent commodati, vt debitor sibi caueret, non rectè faciet commodans importunè repetendo, vnde Bart. ibi, nu 7. notauit,
3 quòd instrumentum † publicum valet, etiam si in tabulis de ligno scribatur, aut alterius materiæ, vtputa, citro, ebore, &c. vt de hoc habes supra in cap. 264. in versic. secundo colligo, & ita de his pugillaribus scripsit Plin.
4 cap. 11. lib. 13. idest esse quasdam tabulas † siue cartas, in quibus stilo scribamus, & ex authoritate Homeri asserit pugillarium vsum fuisse ante tempora Troiana, Catull. de Ame, ibi (*en negat mihi vera redditurum pugillaria,*) vel sic dicta à pungendo, ex Connan. lib. 7. cap. 3. num. 5. Simon Schard. in Lexicon iuris expurgato, verbo, pugillares, fol. meo 773. col. 1. in Sacra scriptura de his pugillaribus fit mentio in Epistola Missæ Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, vbi eius pater postulauit pugillare, vt scriberet nomen ipsius filij. Maxima tamen adhuc mihi dubitatio in mente residet, eo quia rationes quæ in hoc cap. subduntur, ibi (*sine verecundia continuè deferant*) & ibi (*non deferentes vero, veluti eo abutentes amictant*) non correspondent ad propositum eorum, quæ nunc dicta sunt, ideo posset intelligi, etiam de illo calamo, vt ita dicam, quòd continuè deferunt Notarij ad cingulum positum, cogita.

Defuncto Notario nihil de actis disponente, acta ad quos perueniant.
Cap. CCLXXIIII.

NOtario mortuo, nihil de actis disponente, quàmprimum Iurati illius, loci, vbi Notarius mortem obijt, acta penes Notarium idoneum per inuentarium deponi faciant, nobisque, aut Prothonotario absentibus denuncient, vt circa conseruationem eorum, casu, quo ad nos prouisio actorum prædictorum legitimè esset deuoluta, prouidere valeamus. Leonardus Prot.

S V M M A R I V M.

Notarij mortui acta, & nihil de eis disponentis, penes quem conseruentur, n. 1. & seq.
Notarij possunt eorum acta legare, & relinquere in testamento, & quid hodie, n. 2.
Secretarij non possunt moriendo disponere de eorum registris, n. 2.
Notarij discendentes in loco an debeant ibi dimittere acta, vel secum ferre possint, n. 4

H. d.

H. D. in ſumma quòd mortui Notarij acta † de quibus nil diſpoſuit, debent per officiales, ad quos ſpectat, & ſic per Iuratos locorum, in quibus mortuus eſſet, conſignari Notario idoneo per inuentarium, & interim dari notitia D. Proregi, vel Prothonotario, ad hoc, vt de eis prouideat circa ipſorum actorum Cõſeruatorem, de quo ſcri. ſi aliqua ſupra in cap. 268. Benè dicit hoc cap. ibi *(nihil de actis diſponente)* quia poteſt Notarius acta ſua legare † cui vult, & etiam donare in vita, vt dicit Bart. in l. quædã §. nihil intereſt ff. de edend. n. 3. Fælin. in c. inter d. lecto, de fid. inſtr. quãuis ex modernis Conſtitutionibus Pragmaticalibus recordor vidiſſe contrarium, per quas diſponitur non poſſe Notarium morientem alteri acta ſua relinquere abſque licentia Illuſtriſſ. D. Proregis, ſed vadant in poſſe Collegij ipſorum Notariorũ quod Collegium præſtat emolumenta illi, cui relicta fuerunt, niſi hæres eſſet ſimiliter Notarius, aliàs inuentariẽtur, & reponantur in Archiuius illarũ Ciuitatũ, & locorũ, vbi ſunt, ex c. Regni 22. Regis, & Imper. Caroli V. vbi ſuppleo infra, tom. 8.

Sic eſt diſpoſitam à ſimili infra in cap. 515. vbi eſt ordinatum, vt non poſſint ſecretarij diſponere de eorum regiſtris † ſed perueniant in poſſe perſonarum eligendarum per Suam Excellentiam, hodie vacunt, & remanent in Regia Secretaria, vt dixi in pragm. tit. 22. de offic. Proth. & Secretar, nu. 10. tom. 1. ipſarum Pragmat.

Quatenus verò hic dicitur ibi (loci, vbi Notarius mortem obijt) inducitur ad quæſtionẽ, an Notarij actorũ † vbi relinquũt officiũ, illa acta ſecũ portẽt, vel ibidẽ dimittãt ſub cuſtodia officij publici, vide Alex. in l. 2. col. 2. C. de edẽd. Natt. ad eundẽ Alex. cõſ. 58. lib. 1. & faciũt notata in eod. c. 22. Reg. Carol.

Vt antiquioribus reddatur honor iuxta matriculam. Cap. CCLXXV.

QVia antiquioribus ſemper deferendum eſt, propterea, vt ſine inuidia vnicuique honor reddatur, Notarios inter ſe, tam in patrocinando, quam in cæteris extraiudicialibus, ciuilibus, vrbaniſque actibus, protemporum prioritate adepti tabellionatus iuxta matriculæ ordinem apud Prothonotarium exiſtentis præferri volumus. Leonardus Prothonotarius.

SVMMARIVM.

Antiquioribus debet honor ſeruari, maxime in Aduocatis, n. 1. cum ſeqq. fallit n. 6. 7. 8.
Aduocati antiquiores antiquiorum loco ſedere debent, & præferri, ibid.
Dignitatem primam, qui habuit, alteri poſteriori præferri debet, n. 2.
Honor antiquioribus præſtandus eſt, ibid, & honorabilibus deferri, n. 4.
Antiquitatis authoritas magna eſt tam in reuentia, quàm in prærogatiua, n. 3.
Epiſcopi ſi ſunt pares in dignitate, præfertur qui Epiſcopatum prius habuit, ibi.
Teſtes ſeniores iunioribus præferuntur, n. 5.
Baro, vel Comes habens plures vaſſallos in numero copioſo præfertur pauciores habenti, ibidem.
Scholaris optimus præfertur Doctori inſufficienti, n. 6.
Prærogatiua ceſſat quandoque ratione ſubiecti, ibid.
Reuerentia debetur tam ab inferioribus, quàm à ſuperioribus, n. 7 & 8.
Iudex Maior ſuperueniens debet reuerentiã minori Iudici ordinario ibi regenti, n. 8.

PRimo ponitur quòd antiquioribus debet honor † ſeruari, ſic videmus in Doctoribus, quia antiquiores, antiquiorum loco ſedent, vt habetur in pragmaticis, in tit. de offic. Aduocat. tom. 1, in 2. notab. & poſui in Conſuet. Panhor. cap. 68. num. 43. & in cap. ſi aliquem, num. 79. ſupra tom. 1. & faciunt quæ ſcripſit Matth. de Affl. in prælud. Conſtit. Regni, quæſt. 26. vbi quòd datur æqualitas dignitatis † qui enim primus illam habuit, præfertur, l. 1. de conſuet. l. 1. ff. de albo ſcribend. & ibi gloſſ. cũ concordant, & ſic eſt de iuris diſpoſitione, quia antiquioribus honor eſt præſtãdus, & antiquior præferẽdus, vt ſubdam nunc num 4. plura per Bouadill. in ſua politica, lib. 3. cap. 1. tit. del reſpecto alos Corregidores, præſertim, num. 19. cum ſeqq. tom. 2. Afflict. vbi ſupra, qui plura cumulat, l. 1. C. de Conſul ib. lib. 12. & ſeq. tit. cap. quanto, de transl. epiſc. gloſſ. in Clem. Romani, de elect. cap. ordinationis, diſt. 75. Florian. de S. Petro in rubr. ff. ſi quadr. pauper. feciſſ. dicat. vbi quòd magna eſt authoritas antiquitatis, cui reuerentia † & prærogatiua debetur,

Fælin.

Fælin. latè in cap. 1. de maior. & obed. vnde inter ipſe Affl. num. 5. quòd Epiſcoporum, qui ſunt pares in dignitate, vnus præfertur alteri, ſecundum quòd prius conſequutus fuit Epiſcopatum, c. illud, diſt. 17. & in d. cap. 1. de maior. & obed. Sic habes ſupra in cap. 3. Regis Federici, tom. 1. quòd honor debitus honorabilibus † deferri debet, & per ea, quæ dico infra in cap. 11. Regis Ioãnis, verſ. Prælati tom. 6. Sic videmus ſubdit ipſe Affl. loc. cit. quòd teſtes ſeniores, † præferuntur iunioribus, per gloſſ. in l. cum quid, ff. ſi certe. per. inferens ad Comitatum, & Baronias, nam ſi eſſet quis Comes, vel Baro habens plures Vaſſallos in numero copioſo, & exceſſiuo, vt dico in d. cap. 11. Regis Ioannis, verſic. declara quarto, & tetigi in proœm. Capitulorum Regni Regis Federici, nu. 39. 40. 41. & ſeq. d. tom. 2. Beneuerum, quòd quoties daretur inæqualitas reſpectu ſubiecti † ceſſat prærogatiua in tempore, v. g. de ſcholari optimo, qui præfertur Doctori inſufficienti, vt ipſe ſubdit num. 2. per l. 1. C. de nau. ciuil. lib. 11. & recordor adnotaſſe ad Reformat. Studiorum clariſſimæ Ciuitatis Cataniæ, & ita pertranſit hic Boniorn. & Neuizan. in Sylu. nupt. lib. 5. num. 4. ratione meritorum, per gloſſ. in l. galſus, in princ. ff. deliber. & poſthum. quia propter viros eminentes interdum derogatur Iuſtitiæ, ex Parid. de Put. de ſyndic. in verbo, iuſtitia, Luc. de Penn. in l. ad ſplendidioris in fine, C. de diuerſ. offic. lib. 12. cap. de mulcta, de præb. Fælin. in cap. 1. col. 26. fallent. 7. extr. de conſtit. & poſui multa in ſua materia in hoc particulari in Conſuet. Panhor. cap 9. num. 22. 23. & in cap. 51. Regis Martini ſupra, tom. 3. à nu. 196. vſque ad num. 207. tom. 3. & in cap. 53. Regis Foldin. in 3. intellectu tom. 7. & per tradita in d. cap. 11. Regis Ioannis verſic. digniores ¶ Sicut videmus circa reuerentiam † quæ non ſolum ab inferioribus, ſed etiam à maioribus, & in Prouincia degentibus rectorib. Prouinciarum debetur l. nihil omnino C. de palat. ſacr. largit. lib. 12. vbi Platea infert, quòd maior Iudex ſuperueniens debet reuerentiam minori † Iudici ordinario ibi Regenti, Chaſſan. in Cathal. gloriæ mundi, part. 11. conſid. 13. Ioan. de Montagn. in tract. de author. magni conſil. verſic. tamen ad propoſitum, num. 7. cap. per tuas, & ibi gloſſ. de maior. & obed. Bouadill. vbi ſupra d. nu. 19. ¶ De Notario matriculato dixi ſupra in cap. 256.

De ſolutionibus teſtamenti, & ipſius copia. Cap. CCLXXVI.

PRo conficiendis teſtamentis, copiſque teſtamentorum dandis, Notarijs in hunc modum exſolui volumus; ſi quid relinquatur à teſtatore, pro iure confectionis, & copiæ, Notarius, qui legatum ſcripſerit, quaſi legato conſentiens, nihil vltra petere poſſit, ſi vero relinquatur aliquid Notario ſimpliciter, cauſa aliqua non expreſſa, legatum a ſcriptum pro iure confectionis, & copiæ intelligi volumus, itaquòd nil amplius conſequi valeat; ſi vero nil relinquatur, eo caſu ſecundum hæreditatis valorem, videlicet pro qualibet vncia vſque ad vncias centum, granos ſex, ab vncijs centum ſupra, granos quinque pro vncia Notario ſoluantur, dumtamen vncias quindecim non excedant. Leonardus Prothonotarius.

S V M M A R I V M.

Notarij non tenentur conficere inſtrumenta ſine mercede per pandectas taxata, num. 1. & ſeq.

Notariorum querela ſi adeſt, recurritur ad Prothonotarium, & eius Locumtenentem; vel ad ordinarios locorum; & quomodo, ibidem.

Notarijs ſi eſt facienda ſolutio pro contractu, an inſpici debeat tenor inſtrumenti, vel effectus, num. 2.

SEquuntur modo ab iſto capit. vſque ad cap. 291. pandectæ Notariorum, circa ſolutiones eorum iurium, & copiarum inſtrumentorum, quæ pandectæ iam etiam ſerio ſunt impreſſæ hodie ſeparatæ ab iſtis capitulis Regni, & merito quia Notarij † ſine mercede non tenentur conficere inſtrumenta, nec contractus, vt dixi in pragmaticis tit. 24. de offic. Notariorum, in 3. notab tom. 1. pragmaticarum, ſolummodo hic dico, quòd vbi circa pandectas, & ſolutiones non eſſet facta expreſſa mentio, proceditur tunc de ſimilibus ad ſimilia, & recurratur ſemper ad Prothonotarium, vel eius locumtenentem, in quorum abſentia puniũtur per ordinarios locorũ, facta prius relatione Domino Proregi, vt dixi in d. tit. 24. in d. 3. & 6. notabili, & infr. in c. 289. & 291. ex his, quæ tetigi ſuperius.

Declara,vt in materia ſolutionis faciendæ † dictis Notarijs,ſolutio ſit eroganda,ſecundum tenorem inſtrumenti,non ſecundum effectum, ideoquè, ſi v. g. pandecta dictaret, quòd ab vncijs decem ſupra habeat tot,& ab vncijs centũ ſupra,cõſequatur tot,erit inſpiciẽda ſubſtantia dicti inſtrumenti, quẽadmodum ſi dictaret ſtatutum, decimam eſſe ſoluendam, vt dixi in cap. 110. Regis Federici, verſic. declaratur 12. ſupra tom. 2. & tranſit hic Boniorn. ex Affli. & in conſtit. Baiulos in 9. not. de fer. & in capit. ſubſeq. vbi quòd emptor, non emptor ſoluere tenetur, arg. l. debet, vbi gloſſ. ff. de ædil. edict. & ſuo loco poſui.

Cap. CCLXXVII.

PRo confectione teſtamentorum tantum ab vnciis decem, & citra tarenũ vnum,ab vnciis verò decem ſupra, vſque ad vncias quinquaginta, tarenũ vnum,& granos decem: ab vncijs verò quinquaginta vſque ad centum,ſi bona non deſcribuntur in teſtamento, tarenos duos, ſi vero deſcribuntur, tarenos tres conſequantur: ab vncijs centum ſupra vſque ad quingentas, tarenos ſex, à quingentis vſque ad mille,tarenos duodecim; ab vncijs vero mille ſupra in infinitum, tarenos quindecim, &, cum contingerit copia dari, deducatur quid ſolutum erit ratione confectionis. Leonardus Proth.

De Legati copia. Cap. CCLXXVIII.

PRo legati copia, aut fideicommiſſi,vſq; ad vncias quinque, granos quinque, ab vncijs verò quinque vſque ad decem, granos decem; ab vncijs verò decem ſupra,grana duo cum dimidio pro qualibet vncia,ita tamẽ quòd vncias decem non excedant,conſequatur. Leonardus Proth.

De ſolutione libertatis facte in teſtamento. Cap. CCLXXIX.

PRo libertate in teſtamentis relicta, iure copiæ in forma publica, tarenos tres tantum Notarius habeat. Leonardus Proth.

De ſolutione confectionis inuentarij. Cap. CCLXXX.

PRo inuentarij confectione vſque ad vncias centum, granum vnum pro vncia exſoluatur; à centum verò ſupra,granum dimidium, dum tamen vncias duas,& tarenos quindecim non excedant. Leonardus Proth.

De ſolutione copie inuentarij. Cap. CCLXXXI.

Pro datione copiæ tantumdem exſoluatur. Leonardus Proth.

De ſolutione pedagij. Cap. CCLXXXII.

PRo pedagio Notarii intra vrbem,granos decem;extra vrbem, eadem die redeundo,tarenos tres conſequatur. Leonardus Proth.

De eodem extra Vrbem. Cap. CCLXXXIII.

Pro pedagio extra vrbem pernoctando,tarenos quatuor. Leonardus Proth.

De ſolutione contractus emphiteotici. Cap. CCLXXXIIII.

Pro confectione contractus emphiteotici,granos decem. Leonardus Proth.

De copia eiuſdem. Cap. CCXXXV.

Pro eorum copia in forma breui,tarenum vnum. Leonardus Proth.

Pro inſtrumentis in forma publica. Cap. CCLXXXVI.

Pro eorũdẽ copia in forma publica pro quolibet inſtrumẽto,tar. tres. Leo. Pro

De

De contractibus rerum mobilium, & locationum. Cap. CCLXXXVII.

PRO confectione contractuum rerum mobilium, & locationum vſque ad vncias viginti, granos quinque, ab vncijs verò viginti vſque ad centum, granos decem, ab vncijs verò centum ſupra, tarenum vnum. Leonardus Prothonotarius.

Pro datione copiæ ſupradictorum contractuum ab vncijs viginti citra in breui forma, granos decem, ab vncijs vero viginti vſque ad centum, tarenum vnum, ab vncijs verò centum ſupra, tarenos duos. Leonardus Proth.

Pro datione copiæ ſupradictorum contractuum in forma publica, ab vncijs viginti citra, tarenos duos, ab vncijs viginti vſque ad centum, tarenos tres; ab vncijs verò centum ſupra, tarenos ſex. Leonardus Proth.

Pro caſſatione ſupradictorum contractuum, ab vncijs viginti citra, granos quinque, ab vncijs viginti ſupra, granos decem. Leon. Proth.

Pro confectione contractuum bonorum ſtabilium burgenſaticorum, tarenum vnum; pro copia dictorum contractuum in forma breui, tarenum vnũ & granos decem; in forma vero publica, tarenos quatuor. Leon. Proth.

Pro confectione contractuum naulizationis, ſi nauis eſt apportatus vegetum centum citra, tarenum vnum, ſi verò maioris apportatus vſque ad quingentas vegetes, tarenum vnum, & granos decem; à quingentis verò ſupra, tarenos duos. Leonardus Proth.

Pro datione copiæ dictorum contractuum in forma breui, à centum vſque ad quingentas vegetes, tarenos duos, in forma verò publica, tarenos ſeptem, & granos decem. Leonardus Proth.

Pro datione copiæ dictorum contractuum in forma breui à quingentis vegetibus ſupra, tarenos tres, in forma vero publica, tarenos decem. Leonardus Proth.

Pro confectione contractus ſecuritatis, ab omnibus aſſecurantibus, tarenum vnum, & granos decem: pro copia dictorum contractuum in forma breui, tarenos duos, in forma autem publica, tarenos quatuor. Leonardus Prothonotarius.

Pro confectione proteſtationis cambij, granos decem, pro datione copiæ dictæ proteſtationis in forma breui, granos decem, in forma publica, tarenos duos. Leonard. Proth.

Pro confectione procurationis, ſiuè generalis, ſiuè ſpecialis, granos decem, pro copia ipſius in forma breui, tarenum vnum: pro datione verò copiæ dictæ procurationis in forma publica, ſi ſpecialis fuerit, tarenos duos, & granos decem, ſi verò generalis, tarenos quatuor. Leonard. Proth.

Pro confectione compromiſſorum ab vnciis viginti citra, granos decem, pro copia in forma breui, tarenum vnum, in forma publica, tarenos duos. Leonardus Prothonotarius.

Pro copia ſententiæ arbitrorum, ab vncijs viginti citra in forma breui, tarenum vnum, informa vero publica, tarenos duos, ab vncijs vero viginti informa breui, tarenum vnũ, & granos decem, informa vero publica, tarenos tres.

Leonardus Prothonotarius.

Pro tranſumptandis priuilegijs, literis, & alijs ſcripturis, ſi ſcriptura fuerit vnius folij communis, infra tarenos tres, ſi vero tranſcendit folium, tarenos ſex.

Leonardus Prothonotarius.

Pro conficiendis contractibus matrimonialibus vſque ad vncias centum, tarenos duos, pro datione copiæ eorundem contractuum informa breui, tarenum vnum, & granos decem, informa vero publica, tarenos quatuor.

Leonardus Prothonotarius.

Pro conficiendis contractibus matrimonialibus, ab vncijs centum vſque ad ducentas, tarenos tres, pro datione copiæ informa breui, tarenos duos, informa vero publica, tarenos ſex. Leonardus Prothonot.

Pro conficiendis contractibus matrimonialibus ab vncijs ducentis vſque ad quingentas, tarenos ſex, pro datione copiæ informa breui, tarenos tres, informa vero publica, tarenos nouem: à quingentis ſupra tarenos nouem; pro datione copiæ informa breui, tarenos ſex, informa vero publica, tarenos duodecim. Leonardus Proth.

Pro confectione contractuum aſſignationis dotium, & copia informa breui, & publica, idem, vt in promiſſionibus dotium. Leonardus Proth.

Pro confectione contractus dotalis, vbi interuenerit caſtrum, vel feudum, reditus ad minus vnciarum quinquaginta, vnciam vnam, pro copia informa breui, tarenos quindecim, informa vero publica, vnciam vnam. Leon. Proth.

Idem in aſſignatione dotium ſeruetur. Leonard. Proth.

Pro conficiendis quietantijs ab vncijs viginti citra, granos decem, pro copia informa breui, tarenum vnum: in forma publica, tarenos duos, ab vncijs verò viginti ſupra uſque ad ducentum, pro confectione: tarenum vnum, pro copia, tarenum unum, & granos decem: informa vero publica, tarenos tres; ab vncijs verò centum ſupra, tarenum vnum pro copia informa breui, tarenos duos, informa publica, tarenos ſex. Leonardus Proth.

Pro conficiendis contractibus manumiſſionum, tarenum vnum, pro copia informa breui, tarenos duos, informa publica, tarenos quatuor. Leon. Proth.

Pro confectione contractuum venditionum, & alienationum feudorum, caſtrorum, terrarum, & Ciuitatum, ac gabellarum, granos duos pro qualibet vncia pretij, vel valoris rei, dum tamen quòd vncias quindecim non excedãt, itaquòd Notarius teneatur dare copiam informa publica abſque aliqua alia ſolutione. Leonard. Proth.

Pro confectione contractuum reuenditionis feudorum, aliarumque rerum, quæ in præcedenti capitulo exprimuntur, vigore pacti in contractu venditionis appoſiti, ſi fiet reuenditio ab eodem Notario, qui venditionem confecit, tã

pro

pro confectione reuenditionis, quàm copiæ informa breui, vel publica cum inserto tenore dicti contractus venditionis cassæ pro qualitate, & quantitate rei, Notario exsolui volumus, dum tamen vnciam vnam ad altius accipere valeat. Si verò fiet ab altero Notario, tunc vsque ad vncias duas pro confectione, & copia in forma publica, attenta tamen qualitate, & quantitate rei venditæ, & nihil vltra consequi possit, etiamsi in reuenditione aliquid innouatum extiterit. Leonardus Proth.

Pro confectione contractuum donationum rerum burgensaticarum, ab vncijs quinquaginta citra, tarenum vnum, pro datione copiæ informa breui, tarenos duos, informa vero publica, tarenos tres. Leonard. Proth.

Pro confectione contractuum donationis ab vncijs quinquaginta vsque centum, tarenum vnum, & granos decem, pro copia informa breui, tarenos duos, in forma vero publica, tarenos quatuor. Leonard. Proth.

Pro confectione contractuum donationum à centum vnciis supra, tarenos duos, pro copia in forma breui tarenos duos, in forma vero publica, tarenos sex. Leonardus Proth.

Pro confectione contractus societatis ab vnciis quinquaginta citra, granos decem, pro copia informa breui, granos decem, in forma vero publica, tarenos tres. Leonard. Proth.

Pro confectione contractus societatis ab vnciis quinquaginta supra, tarenum vnum, pro copia in forma breui, tarenum vnum, in forma vero publica, tarenos tres. Leonardus Proth.

Pro confectione contractus accomandæ, tam in terra, quàm in mari ab vncijs quinquaginta citra, granos decem, pro copia in forma breui, tarenum vnum, in forma vero publica, tarenos tres. Leonardus Proth.

Pro confectione contractus accomandæ, in terra tantum ab vncijs quinquaginta supra, tarenum vnum; pro copia in forma breui, tarenum vnum, in forma vero publica, tarenos tres: si verò fuerit contractus accomandæ in terra, & in mari, pro confectione, & copia in forma breui, idem vt supra, in forma vero publica, tarenos quinque. Leonardus Proth.

Pro confectione transactionum ab vnciis quinquaginta citra, tarenum vnum, pro copia in forma breui, tarenum vnum, in forma vero publica, tarenos tres, ab vnciis vero quinquaginta supra vsque ad centum, tarenum vnum, & granos decem, pro copia in forma breui, tarenos duos, in forma verò publica, tarenos quatuor: ab vnciis verò centum supra, pro confectione tarenos duos, pro copia in forma breui, tarenos duos, in forma publica, tarenos sex: si verò fiet transactio de re feudali, seu baronia, pro confectione, & datione copiæ in forma publica, granum vnum pro vncia secundum valorem baroniæ, dum tamen uncias sex non excedat. Leonardus Proth.

Cap.

Cap. CCLXXXVIII.

VT actus publici magis de facili possint inueniri, quilibet Notarius de actis propriis de extero quolibet anno tabulam ordinet per Alphabetum, mercatorum more, in qua nomina omnium contrahentium describantur, & pro quolibet anno, quem perquirat, habeat granos quinque. Leonard. Prot.

Dixi supra in cap. 259. par. 3. sub verfic. sed quomodo, n. 10. fol. 30. cum ibi citatis.

Cap. CCLXXXIX.

SI quivero contractus sint, de quibus hic non fiat mentio, in solutionibus fiendis, procedi volumus de similibus ad similia. Et si qua dubitatio emerserit in minorem summam, per Prothonotarium, aut eius substitutum interpretationem fieri volumus. Leonardus Prothonotarius

Cap. CCXC.

PActa inita contra capitula hæc, quæ in solutionibus Notariis fiendis prouident, nullius esse momenti, certissimi iuris est. Leonardus Proth.

Cap. CCXCI.

IN omnibus prędictis Capitulis in contrauenientes secundum iuris formam summariè solum per Prothonotarium, aut eius Locumtenentem, ad cuius officium spectat, & his absentibus per ordinarios Ciuitatum, & locorum Regni procedi volumus, & vbi pœna in prædictis Capitulis apposita non est, pro delicti qualitate, facta nobis prius relatione, delinquentem iudicari censemus. Leonardus Proth.

Prædicta omnia Capitula in toto Regno, sine tamen priuilegiorum locorum Regni præiudicio, obseruari volumus, & iubemus. Leonardus Prot. Dat. in Vrbe Fælici Panhormi, xxiij. mensis Nouembris, IIII. Indictionis; Anno à Natiuitate Domini 1440. Gilibertus Centegles, & Baptista Platamone, Registrata in Cancelleria, Registrata penes Prothonotarium.

Videas de his supra in cap. 205. post principium, col. 2. vbi adduxi consimilia.

ORDINATIONES SVPER IVRIBVS SOLVENDIS OFFICIALIBVS.

Nobilis Ciuitatis Messanæ, facta per D. Nicolaum Specialem Vicerregem.

ALphonsus Dei gratia Rex Aragonum, & Siciliæ, &c. Vicerex in dicto Regno Siciliæ, Nobili Straticoto, Iudicibus, Aduocatis, Magistro Notario, ærario, Notarijs actorum, Seruientibus, & Officialibus alijs Regiæ Curiæ officij Straticoti, nec non omnibus, & singulis aliis Officialibus Curiæ cuiuscumque Magistratus Nobilis Ciuitatis Messanæ præsentibus, & futuris, salutem, & honoris augmentum. Diuersorum, ac plurium Ciuiũ quærela percepimus, quòd per aliquos ex vobis Officialibus Curiarum supradictarum neminem specificè nominando a litigantibus, seu quoquo modo ad easdem Curias recurrentibus, plerumque indebitas solutiones exigi-

exigitis ab eis, & iniustas exactiones diuersimodè facit in eorũ præiudiciũ, & Iustitiæ læsionem. Propterea causas, & lites, vltra debitos iuris terminos, negligenter, & desidiosè protenditis, & protelatis in graue dispendium, & temporis iacturam litigantium prædictorum. Quare fuit nobis humiliter supplicatum, vt super his de cõuenienti remedio prouidere deberemus, quorum iustis supplicationibus attẽtis, vobis, & cuilibet vestrum dicimus, & præcipiendo mandamus, quatenus, sub pœna priuationis officii, & per consequẽs annotationis infamiæ, & solutionis vnciarum auri quinquaginta, à quolibet ex vobis maioribus officialibus, & secundum condecentem ratam à minoribus exigendarum, & Regio Fisco applicandarum, ordinationem, declarationem, & decisionem per quondam Dominum Regem Martinum diuæ memoriæ olim factam super iuribus, solutionibus, & receptionibus vobis debitis, & debendis pro officio, labore, & exercitio, ac præeminentiis vestris cum illis additionibus, diminutionibus, & correctionibus, quæ nouissimè annotatæ fuerunt, & sunt, prout in præsentibus capitulis cõtinetur, præsentibus Iuratis, Iudicibus, & ciuibus multis, & in his consentientibus præsentialiter obseruare curetis, & debeatis, nullo tamen præiudicio generato vniuersitati, quin iterum petere possit reformationem in melius ordinationis prædictæ secundum temporis qualitatem, nec non causas, lites, & controuersias quæstiones, & dubia, coram vobis occurentia, infra tempora à legibus, & constitutionibus statuta, sub pœna prædicta expedire, & secundum Deum, & Iustitiam debito fine decidere, & determinare debeatis. Mandantes tenore præsentiũ Aerario, & Aerarijs dictæ Curiæ præsenti, & futuris, quatenus attendere, & obseruare debeant, ac perquirere, & diligenter annotare omnes officiales, transgressores ordinationis, & mandati præsentis, & eos, & quicquid comperetint in eis Fiscali Regio indicare, & veridicè referare, sub pœna priuationis officij, ac solutionis vnciarum auri quinquaginta ab eo per Regiũ Fiscum irremissibiliter exigendarum, prout in capitulis, inferius particulariter notatis, plenius continetur. ¶ Vidit Salimbenius Prothonotarius.

In primis Magister Notarius capiat tantum pro litera Iustitiæ tarenum vnum, ita quòd illam registret absque alia solutione. Salimbenius Proth.

Fit mentio in ista Pragmatica, quæ subsequitur immediatè post hoc cap. 291. de cap. Regni Regis Martini, quod est 7. vt habes supra tom. 3: & quæ posui ad capit. 36. eiusdem Regis Martini, remissiuè ad cap. 363. infra eodem, & ab hac pragm. vsque ad cap. 331. ponuntur quædam pandectæ circa officiales Nobilis Ciuitatis Messanæ, vt ex rubr. d. pragm. apparet, & ex ipsa lectura, est verum quòd infra in cap. 299. tractatur de expensis soluendis per succumbentes in iudicijs, ibi tango, & sic de alijs capitulis intermedijs existentibus, in quibus agitantur diuersæ materiæ, quàm pandectarum, vide quæ posui supra in cap. 205. vbi est materia ipsarum pandectarum, & ibi scripsi, qua de causa subnectuntur aliæ pandectæ hic.

Cap. CCXCII.

ITem Notarij actorum capiant pro quolibet teste pe eos recepto, tam si fuerit magnæ, quàm paruæ scripturæ, & causæ, granos quatuor, quorum

duo

Roll.Menoch.& alios,& iterum in conſ. 116. num.59.& 60.lib.1.vbi ait, quòd nedum eo-
2 rum imperitia † mundum deſtruit,ſed bonorum virorum conſcientias ponit in periculo, ex quo teſtantium voluntates ſæpe peruertunt,ex Angel.conſ. 338. Ripa in l.centurio, num.83.ff.de vulg & pupill.& cauſat difficultatem,latiſſimè Menoch.conſ.37 per tot.lib. 1. vbi quaſi infinitas clauſulas circa inſtrumenta recenſet,multæque clauſulę apponuntur, quæ non deberent apponi, nec ſunt de voluntate partium, ſed de conſuetudine & ideo nihil operantur, à num. 156. vſque ad num.172.

Qua de cauſa ſtatutum eſt hic per præſen-
3 tem textum, Primo † vt in confectione teſtamentorum, vulgariter ſcribant de verbo ad verbum quantum attinet ad inſtitutiones, & ſubſtitutiones & trāſit hic Bonior.ex Alex. conſ 21.col.6.vol.1.Bart.in l.ſi quis filiabus. ff de teſtam.tut.gloſſ.in l.1. C.de vſur. & in l. ſciendum,ff.de verb.obligat. Bald. in l. lege 12.tabularum C.de hæred. inſtit. in fine, ratione quia verba teſtamenti debent eſſe certa,vt per text.in l.in ijs, ff. de condit. & demonſtr.vbi Bart.ſubdit, quòd quando dicta verba eſſent certa, etiam quòd ſi pro illis occurreret dubitatio,tamen quia illa dubitatio diceretur extra teſtamentum,tunc poſſet determinari de bono, & æquo, ex quo eius diſpoſitio, velut lex, & certa deberet ſeruari per §.diſponat, Auth.de nupt. de quo tetigi in Conſuet.Panhor.cap 38 num.10.ſed ſi du-
4 bitaretur † de verbis teſtamenti, eo caſu,quia dubium eſſet in ipſo teſtamento, deberet expediri ſecundum ſcripti iuris rationem, nempè quòd habeantur rationes requiſitæ ad probandum teſtamentum, Bald. in l. cū allegas,in fine,de vſur. & in Auth. ad hæc, eod. tit. & ita refert ſe conſuluiſſe Venetijs, Paul.de Caſtr.in conſ.146.

5 Nō debet tamen † eorum imperitia partibus nocere, vt dixit denoſtratibus Ferdin. Boniorn. in cauſa Boccherij, verſic.quarto, &c.in feudalibus, vbi allegat l.errores,& l. ambiguitates,C.de teſtam.l.ſi librarius, ff.de regul iur.cap.cum cauſam, de reſcript. facit cap.Ritus, 203. vbi tetigi remiſſiuè, ſupra, tom.4.

Secundo ſtatutum eſt per iſtum text. vt
6 Notarij † admoneant, & aduertant teſtatores,ne prætereant aſcendentes,& deſcendentes, ſed eis aliquid titulo inſtitutionis relinquant,q.d.quòd aliter facien do,teſtamenta eſſent nulla,hinc dixit Alex.cōſ.26.n.4.lib.1. per Auth.vt cū de app.cogn.§.aliud quoquè, quòd ſi mater,vel auia prætercrit filium,vel neptem, poteſt dici nullum; ac rumpi teſta-
* mentum earum,& eſſe com. * opinion.

Quantum autem dicitur in hoc capit. ibi (à teſtatoribus) modero, & limito intelligi de his, qui teſtari poſſunt, non autem in illis, qui nequeunt de bonis ſuis diſponere, vnde non ſolum notarius debet aduertere ad principale intentum, de quo hic, circa nempe inſtitutionem, & ſubſtitutionem faciendam,ſed etiam ad alia,quæ ſunt de natura ſui officij prævidere, & licet hic innuatur, quòd filijfamilias poſſint facere teſtamentū, dum ponitur ibi (neque aſcendentes) ſper quod datur aduertentia Notario, vt recordetur,ne prætereantur aſcendentes, neque deſcendentes per teſtatorem, attamen ſubaudias in terminis,in quibus poſſent diſponere, quia regulariter filiusfamilias non teſtatur
7 ſine † conſenſu ſpatris, vt poſui in Conſuet. Panh.cap.49.num.13.14.15.& 16. nec donationem propter nuptias facere poſſet ex latè adductis per Phil.Paſchal.in tract.de virib. patr.poteſt.cap.6.num.104.cum ſeqq. vſque ad nu.122.Et quamuis verū ſit,quòd hic dicitur, vt filijfamilias, & ſic deſcendentes recognoſcant ſuos aſcendentes in aliquo iure inſtitutionis,quando teſtantur,vt hic, ibi (*ſed eis titulo inſtitutionis aliquid relinquatur*) ſaltim dico in legitima iuxta tradita in alia Conſuet. Panh. cap. 47. num. 146. vſque ad num 152.quam nec ſufficit haberi iure fideicommiſſi,imo iure inſtitutionis expedit, in caſibus nempe, in quibus ipſis aſcendentibus competeret, nam ſunt caſus, in quibus non competit, prout eſt videre per ea, quæ dixi in deciſ. M R. C. 96. in princ. nihilominus vera ſunt in deſcendentibus ſui iuris,qui teſtari poſſunt, filij enim familias, cum ſint ſub poteſtate, non valerent teſtari, vt prædixi in d conſuet.49.ex Bart.in l. 1. §. ſi filij, ff.ad Trebell. vbi Andr. Barbat. etiam in aduentitijs,Paul.de Caſtro conſ 202.l.quin poteſtate.ff.de teſtam.C.ld. in l.ſenium,C. de teſtam. Io. de Imol. in l.tam his ff. de donat. idem Bart.in l.1.C.de ſacrol.Eccleſ.

Quòd pugillare continuè deferatur à Notarijs. Cap. CCLXXIII.

IN omni arte ſignum adeptæ peritiæ eſt delectabile operari, quod circa artis inſtrumenta maximè perpendi poteſt, pupillare igitur Notariæ artis præcipuum inſtrumentum, vnuſquiſque actu notariorum exercens ſine ve-

recundia secum continuè deferat: magna quidem in toto orbe terrarum tabellionum authoritas est, maioriquè cum aptitudine, quàm ceteri aliarum artium, propter facilem eis Curiarum aditum promouentur, eosque propterea ad principalia huius Regni officia persæpè promotos nouimus, non deferentes vero, veluti eo abutentes, amictant. Leonardus Prothonotarius.

S V M M A R I V M.

Notarij deferant continuè pugillare.
Pugillaria sunt quædam tabellæ, siue membranæ, in quibus scribitur, n. 2. & 4.
Instrumentum publicum valet etiam si in tabulis de ligno scribatur, aut alterius materiæ, num. 3.

1 BReuissimè summatur H. d. in summa, quòd pugillare † continuè deferatur à Notarijs, aliàs veluti eo abutentes amictant; obscurus videtur sermo, & puto quòd loquatur de illo quinterniolo, siue veni mecum, quem quotidie portant Notarij desuper dictum à pugillari, eo quia pugno comprehendatur, pugillaria enim † sunt quædam tabel-
2 læ cereæ, ligneæ, siue alterius materiæ, etiam in membranis, & cartis, vt hodie seruamus, & ita est text. in l. in commodato, §. sicut autem, ibi (*ergo si pugillares, &c.*) ff. commod. vbi loquendo textus de eo, qui absentis negotia incepit gerere, subdit ibi, quòd si pugillares ipsi fuissent commodati, vt debitor sibi caueret, non rectè faciet commodans importunè repetendo, vnde Bart. ibi, nu 7. notauit,
3 quòd instrumentum † publicum valet, etiam si in tabulis de ligno scribatur, aut alterius materiæ, vtputa, citro, ebore, &c. vt de hoc habes supra in cap. 264. in versic. secundo colligo, & ita de his pugillaribus scripsit Plin.
4 cap. 11. lib. 13. ideſt esse quasdam tabulas † siue cartas, in quibus stilo scribamus, & ex authoritate Homeri asserit pugillarium vsum fuisse ante tempora Troiana, Catull. de Ame, ibi (*en negat mihi vera redditurum pugillaria,*) vel sic dicta à pungendo, ex Connan. lib. 7. cap. 3. num. 5. Simon Schard. in Lexicon iuris expurgato, verbo, pugillares, fol. meo 773. col. 1. in Sacra scriptura de his pugillaribus fit mentio in Epistola Missæ Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, vbi eius pater postulauit pugillare, vt scriberet nomen ipsius filij. Maxima tamen adhuc mihi dubitatio in mente residet, eo quia rationes quæ in hoc cap. subduntur, ibi (*sine verecundia continuè deferant*) & ibi (*non deferentes vero, veluti eo abutentes amictant*) non correspondent ad propositum eorum, quæ nunc dicta sunt, ideo posset intelligi, etiam de illo calamo, vt ita dicam, quòd continuè deferunt Notarij ad cingulum positum, cogita.

Defuncto Notario nihil de actis disponente, acta ad quos perueniant. Cap. CCLXXIIII.

NOtario mortuo, nihil de actis disponente, quàmprimum Iurati illius, loci, vbi Notarius mortem obijt, acta penes Notarium idoneum per inuentarium deponi faciant, nobisque, aut Prothonotario absentibus denuncient, vt circa conseruationem eorum, casu, quo ad nos prouisio actorum prædictorum legitimè esset deuoluta, prouidere valeamus. Leonardus Prot.

S V M M A R I V M.

Notarij mortui acta, & nihil de eis disponentis, penes quem conseruentur, n. 1. & seq.
Notarij possunt eorum acta legare, & relinquere in testamento, & quid hodie, n. 2.
Secretarij non possunt moriendo disponere de eorum registris, n. 2.
Notarij discendentes in loco an debeant ibi dimittere acta, vel secum ferre possint, n. 4

H. d.

H. D. in ſumma quòd mortui Notarij acta † de quibus nil diſpoſuit, debent per officiales, ad quos ſpectat, & ſic per Iuratos locorum, in quibus mortuus eſſet, conſignari Notario idoneo per inuentarium, & interim dari notitia D. Proregi, vel Prothonotario, ad hoc, vt de eis prouideat circa ipſorum actorum Cõſeruatorem, de quo ſcri. ſi aliqua ſupra in cap. 268. Benè dicit hoc cap. ibi *(nihil de actis diſponente)* quia poteſt Notarius acta ſua legare † cui vult, & etiam donare in vita, vt dicit Bart. in l. quædã §, nihil intereſt. ff. de edend. n. 3. Fælin. in c. inter d. lecto, de fid. inſtr. quãuis ex modernis Conſtitutionibus Pragmaticalibus recordor vidiſſe contrarium, per quas diſponitur non poſſe Notarium morientem alteri acta ſua relinquere abſque licentia Illuſtriſſ. D. Proregis, ſed vadant in poſſe Collegij ipſorum Notariorũ quod Collegium præſtat emolumenta illi, cui relicta fuerunt, niſi hæres eſſet ſimiliter Notarius, aliàs inuentariẽtur, & reponantur in Archiuijs illarũ Ciuitatũ, & locorũ, vbi ſunt, ex c. Regni 22. Regis, & Imper. Caroli V. vbi ſuppleo infra, tom. 8.

Sic eſt diſpoſitam à ſimili infra in cap. 515. vbi eſt ordinatum, vt non poſſint ſecretarij diſponere de eorum regiſtris † ſed perueniant in poſſe perſonarum eligendarum per Suam Excellentiam, hodie vacunt, & remanent in Regia Secretaria, vt dixi in pragm. tit. 22. de offic. Proth. & Secretar, nu. 10. tom. 1. ipſarum Pragmat.

Quatenus verò hic dicitur ibi (loci, vbi Notarius mortem obijt) inducitur ad quæſtionẽ, an Notarij actorũ † vbi relinquũt officiũ, illa acta ſecũ portẽt, vel ibidẽ dimittãt ſub cuſtodia officij publici, vide Alex. in l. 2. col. 2. C. de edẽd. Nart. ad eundẽ Alex. cõſ. 58. lib. 1. & faciũt notata in eod. c. 22. Reg. Carol.

Vt antiquioribus reddatur honor iuxta matriculam. Cap. CCLXXV.

QVia antiquioribus ſemper deferendum eſt, propterea, vt ſine inuidia vnicuique honor reddatur, Notarios inter ſe, tam in patrocinando, quam in cæteris extraiudicialibus, ciuilibus, vrbaniſque actibus, pro temporum prioritate adepti tabellionatus iuxta matriculæ ordinem apud Prothonotarium exiſtentis præferri volumus. Leonardus Prothonotarius.

S V M M A R I V M.

Antiquioribus debet honor ſeruari, maxime in Aduocatis, n. 1. cum ſeqq. fallit n. 6. 7. 8.
Aduocati antiquiores antiquiorum loco ſedere debent, & præferri, ibid.
Dignitatem primam, qui habuit, alteri poſteriori præferri debet, n. 2.
Honor antiquioribus præſtandus eſt, ibid, & honorabilibus deferri, n. 4.
Antiquitatis authoritas magna eſt tam in reuentia, quàm in prærogatiua, n. 3.
Epiſcopi ſi ſunt pares in dignitate, præfertur qui Epiſcopatum prius habuit, ibi.
Teſtes ſeniores iunioribus præferuntur, n. 5.
Baro, vel Comes habens plures vaſſallos in numero copioſo præfertur pauciores habenti, ibidem.
Scholaris optimus præfertur Doctori inſufficienti, n. 6.
Prærogatiua ceſſat quandoque ratione ſubiecti, ibid.
Reuerentia debetur tam ab inferioribus, quàm à ſuperioribus, n. 7 & 8.
Iudex Maior ſuperueniens debet reuerentiã minori Iudici ordinario ibi regenti, n. 8.

PRimo ponitur quòd antiquioribus debet honor † ſeruari, ſic videmus in Doctoribus, quia antiquiores, antiquiorum loco ſedent, vt habetur in pragmaticis, in tit. de offic. Aduocat. tom. 1, in 2. notab. & poſui in Conſuet. Panhor. cap. 68. num. 43. & in cap. ſi aliquem, num. 79. ſupra tom. 1. & faciunt quæ ſcripſit Matth. de Affl. in prælud. Conſtit. Regni, quæſt. 26. vbi quòd datur æqualitas dignitatis † qui enim primus illam habuit, præfertur, l. 1. de conſuet. l. 1. ff. de albo ſcribend. & ibi gloſſ. cũ concordant, & ſic eſt de iuris diſpoſitione, quia antiquioribus honor eſt præſtãdus, & antiquior præferẽdus, vt ſubdam nunc num 4. plura per Bouadill. in ſua politica, lib. 3. cap. 1. tit. del reſpecto alos Corregidores, præſertim, num. 19. cum ſeqq. tom. 2. Afflict. vbi ſupra, qui plura cumulat, l. 1. C. de Conſulib. lib. 12. & ſeq. tit. cap. quanto, de transl. epiſc. gloſſ. in Clem. Romani, de elect. cap. ordinationis, diſt. 75. Florian. de S. Petro in rubr. ff. ſi quadr. pauper. feciſſ. dicat. vbi quòd magna eſt authoritas antiquitatis, cui reuerentia † & prærogatiua debetur,

Fælin.

Fælin. latè in cap. 1. de maior. & obed. vnde infert ipſe Affl. num. 5. quòd Epiſcoporum, qui ſunt pares in dignitate, vnus præfertur alteri, ſecundum quòd prius conſequutus fuit Epiſcopatum, c. illud, diſt. 17. & in d. cap. 1. de maior. & obed. Sic habes ſupra in cap. 3. Regis Federici, tom. 2. quòd honor debitus honorabilibus † deferri debet, & per ea, quæ dico infra in cap. 11. Regis Ioānis, verſ. Prælati tom 6. Sic videmus ſubdit ipſe Affl. loc. cit. quòd teſtes ſeniores, † præferuntur iunioribus, per gloſſ. in l. cum quid, ff. ſi cert. pet. inferens ad Comitatum, & Baronias, nam ſi eſſet quis Comes, vel Baro habens plures Vaſſallos in numero copioſo, & exceſſiuo, vt dico in d. cap. 11. Regis Ioannis, verſic. declara quarto, & tenigi in procem. Capitulorum Regni Regis Federici, nu. 39 40. 41. & ſeq. d. tom. 2. Beneuerum, quòd quoties daretur inæqualitas reſpectu ſubiecti † ceſſat prærogatiua in tempore, v. g. de ſcholari optimo, qui præfertur Doctori inſufficienti, vt ipſe ſubdit num. 2. per l. 1. C. de nau. ciuil. lib. 11. & recordor adnotaſſe ad Reformat. Studiorum clariſſimæ Ciuitatis Cataniæ, & ita pertranſit hic Boniorn. & Neuizan. in Sylu. nupt. lib. 5. num. 4. ratione meritorum, per gloſſ. in l. gallus, in princ. ff. deliber. & poſthum. quia propter viros eminentes interdum derogatur Iuſtitiæ, ex Parid. de Put. de ſyndic. in verbo, iuſtitia, Luc. de Penn. in l. ad ſplendidiores in fine, C. de diuerſ. offic. lib. 12. cap. de mulct. de præb. Fælin. in cap. 1. col. 26. fallent. 7. extr. de conſtit. & poſui multa in ſua materia in hoc particulari in Conſuet. Panhor. cap 9. num. 22. 23. & in cap. 51. Regis Martini ſupra, tom. 3. à nu. 196. vſque ad num. 207. tom. 3. & in cap. 53. Regis Ferdin. in 3. intellectu tom. 7. & per tradita in d. cap. 11. Regis Ioannis verſic. digniores

¶ Sicut videmus circa reuerentiam † quæ non ſolum ab inferioribus, ſed etiam à maioribus, & in Prouincia degentibus rectoribus Prouinciarum debetur l. nihil omnino C. de palat. ſacr. largit. lib. 12. vbi Platea infert, quòd maior Iudex ſuperueniens debet reuerentiam minori † Iudici ordinario ibi Regenti, Chaſſan. in Cathal. gloriæ mundi, part. 11. conſid. 13. Ioan. de Montagn. in tract. de author. magni conſil. verſic. tamen ad propoſitum, num. 7. cap. per tuas, & ibi gloſſ. de maior. & obed. Bouadill. vbi ſupra d. nu. 19. ¶ De Notario matriculato dixi ſupra in cap. 256.

De ſolutionibus teſtamenti, & ipſius copiæ. Cap. CCLXXVI.

PRo conficiendis teſtamentis, copiſque teſtamentorum dandis, Notarijs in hunc modum exſolui volumus; ſi quid relinquatur à teſtatore, pro iure confectionis, & copiæ, Notarius, qui legatum ſcripſerit, quaſi legato conſentiens, nihil vltra petere poſſit, ſi vero relinquatur aliquid Notario ſimpliciter, cauſa aliqua non expreſſa, legatum a ſcriptum pro iure confectionis, & copiæ intelligi volumus, itaquòd nil amplius conſequi valeat; ſi vero nil relinquatur, eo caſu ſecundum hæreditatis valorem, videlicet pro qualibet vncia vſque ad vncias centum, granos ſex, ab vncijs centum ſupra, granos quinque pro vncia Notario ſoluantur, dumtamen vncias quindecim non excedant. Leonardus Prothonotarius.

S V M M A R I V M.

Notarij non tenentur conficere inſtrumenta ſine mercede per pandectas taxata, num. 1. & ſeq.

Notariorum quærela ſi adeſt, recurritur ad Prothonotarium, & eius Locumtenentem; vel ad ordinarios locorum; & quomodo, ibidem.

Notarijs ſi eſt facienda ſolutio pro contractu, an inſpici debeat tenor inſtrumenti, vel effectus, num. 2.

SEquuntur modo ab iſto capit. vſque ad cap. 291. pandectæ Notariorum, circa ſolutiones eorum iurium, & copiarum inſtrumentorum, quæ pandectæ iam etiam ſerio ſunt impreſſæ hodie ſeparatæ ab iſtis capitulis Regni, & merito quia Notarij † ſine mercede non tenentur conficere inſtrumenta, nec contractus, vt dixi in pragmaticis tit. 24. de offic. Notariorum, in 3. notab tom. 1. pragmaticarum, ſolummodo hic dico, quòd vbi circa pandectas, & ſolutiones non eſſet facta expreſſa mentio, proceditur tunc de ſimilibus ad ſimilia, & recurratur ſemper ad Prothonotarium, vel eius locumtenentem, in quorum abſentia puniũtur per ordinarios locorũ, facta prius relatione Domino Proregi, vt dixi in d. tit. 24. in d. 3. & 6. notabili, & infr. in c. 289. & 291. ex his, quæ tetigi ſuperius.

Declara,vt in materia ſolutionis faciendæ ꝑ dictis Notarijs,ſolutio ſit eroganda,ſecundum tenorem inſtrumenti,non ſecundum effectum, ideoquè, ſi v. g. pandecta dictaret, quòd ab vncijs decem ſupra habeat tot,& ab vncijs centù ſupra,cõſequatur tot,erit inſpicẽda ſubſtantia dicti inſtrumenti, quẽadmodum ſi dictaret ſtatutum, decimam eſſe ſoluendam, vt dixi in cap. 110. Regis Federici, verſic. declaratur 12, ſupra tom. 2. & tranſit hic Boniorn. ex Aſſ. & in conſtit. Baiulos in 9. not. de fer. & in capit. ſubſeq. vbi quòd emptor, non emptor ſoluere tenetur, arg. l. debet, vbi gloſſ. ff. de ædil. edict. & ſuo loco poſui.

Cap. CCLXXVII.

PRo confectione teſtamentorum tantum ab vnciis decem, & citra tarenũ vnum,ab vnciis verò decem ſupra, vſque ad vncias quinquaginta, tarenũ vnum,& granos decem: ab vncijs verò quinquaginta vſque ad centum,ſi bona non deſcribuntur in teſtamento, tarenos duos, ſi vero deſcribuntur, tarenos tres conſequantur: ab vncijs centum ſupra vſque ad quingentas, tarenos ſex, à quingentis vſque ad mille,tarenos duodecim; ab vncijs vero mille ſupra in infinitum, tarenos quindecim, &, cum contingerit copia dari, deducatur quid ſolutum erit ratione confectionis. Leonardus Proth.

De Legati copia. Cap. CCLXXVIII.

PRo legati copia, aut fideicommiſſi,vſq; ad vncias quinque, granos quinque, ab vncijs verò quinque vſque ad decem, granos decem; ab vncijs verò decem ſupra,grana duo cum dimidio pro qualibet vncia,ita tamẽ quòd vncias decem non excedant,conſequatur. Leonardus Proth.

De ſolutione libertatis facta in teſtamento. Cap. CCLXXIX.

PRo libertate in teſtamentis relicta, iure copiæ in forma publica, tarenos tres tantum Notarius habeat. Leonardus Proth.

De ſolutione confectionis inuentarij. Cap. CCLXXX.

PRo inuentarij confectione vſque ad vncias centum, granum vnum pro vncia exſoluatur; à centum verò ſupra,granum dimidium, dum tamen vncias duas,& tarenos quindecim non excedant. Leonardus Proth.

De ſolutione copiæ inuentarij. Cap. CCLXXXI.

Pro datione copiæ tantumdem exſoluatur. Leonardus Proth.

De ſolutione pedagij. Cap. CCLXXXII.

PRo pedagio Notarii intra vrbem,granos decem;extra vrbem, eadem die redeundo,tarenos tres conſequatur. Leonardus Proth.

De eodem extra Vrbem. Cap. CCLXXXIII.

Pro pedagio extra vrbem pernoctando,tarenos quatuor. Leonardus Proth.

De ſolutione contractus emphiteotici. Cap. CCLXXXIIII.

Pro confectione contractus emphiteotici,granos decem. Leonardus Proth.

De copia eiuſdem. Cap. CCXXXV.

Pro eorum copia in forma breui,tarenum vnum. Leonardus Proth.

Pro inſtrumentis in forma publica. Cap. CCLXXXVI.

Pro eorũdẽ copia in forma publica pro quolibet inſtrumẽto,tar. tres. Leo. Pro

De

De contractibus rerum mobilium, & locationum. Cap. CCLXXXVII.

PRO confectione contractuum rerum mobilium, & locationum vſque ad vncias viginti, granos quinque, ab vncijs verò viginti vſque ad centum, granos decem, ab vncijs verò centum ſupra, tarenum vnum. Leonardus Prothonotarius.

Pro datione copiæ ſupradictorum contractuum ab vncijs viginti citra in breui forma, granos decem, ab vncijs vero viginti vſque ad centum, tarenum vnum, ab vncijs verò centum ſupra, tarenos duos. Leonardus Proth.

Pro datione copiæ ſupradictorum contractuum in forma publica, ab vncijs viginti citra, tarenos duos, ab vncijs viginti vſque ad centum, tarenos tres; ab vncijs verò centum ſupra, tarenos ſex. Leonardus Proth.

Pro caſſatione ſupradictorum contractuum, ab vncijs viginti citra, granos quinque, ab vncijs viginti ſupra, granos decem. Leon. Proth.

Pro confectione contractuum bonorum ſtabilium burgenſaticorum, tarenum vnum; pro copia dictorum contractuum in forma breui, tarenum vnũ & granos decem; in forma vero publica, tarenos quatuor. Leon. Proth.

Pro confectione contractuum naulizationis, ſi nauis eſt apportatus vegetum centum citra, tarenum vnum, ſi verò maioris apportatus vſque ad quingentas vegetes, tarenum vnum, & granos decem; à quingentis verò ſupra, tarenos duos. Leonardus Proth.

Pro datione copiæ dictorum contractuum in forma breui, à centum vſque ad quingentas vegetes, tarenos duos, in forma verò publica, tarenos ſeptem, & granos decem. Leonardus Proth.

Pro datione copiæ dictorum contractuum in forma breui à quingentis vegetibus ſupra, tarenos tres, in forma vero publica, tarenos decem. Leonardus Proth.

Pro confectione contractus ſecuritatis, ab omnibus aſſecurantibus, tarenum vnum, & granos decem: pro copia dictorum contractuum in forma breui, tarenos duos, in forma autem publica, tarenos quatuor. Leonardus Prothonotarius.

Pro confectione proteſtationis cambij, granos decem, pro datione copiæ dictæ proteſtationis in forma breui, granos decem, in forma publica, tarenos duos. Leonard. Proth.

Pro confectione procurationis, ſiuè generalis, ſiuè ſpecialis, granos decem, pro copia ipſius in forma breui, tarenum vnum: pro datione verò copiæ dictæ procurationis in forma publica, ſi ſpecialis fuerit, tarenos duos, & granos decem, ſi verò generalis, tarenos quatuor. Leonard. Proth.

Pro confectione compromiſſorum ab vnciis viginti citra, granos decem, pro copia in forma breui, tarenum vnum, in forma publica, tarenos duos. Leonardus Prothonotarius.

Pro copia ſententiæ arbitrorum, ab vncijs viginti citra in forma breui, tarenum vnum, informa vero publica, tarenos duos, ab vncijs vero viginti informa breui, tarenum vnũ, & granos decem, informa vero publica, tarenos tres.

Leonardus Prothonotarius.

Pro tranſumptandis priuilegijs, literis, & alijs ſcripturis, ſi ſcriptura fuerit vnius folij communis, infra tarenos tres, ſi vero tranſcendit folium, tarenos ſex.

Leonardus Prothonotarius.

Pro conficiendis contractibus matrimonialibus vſque ad vncias centum, tarenos duos, pro datione copiæ eorundem contractuum informa breui, tarenum vnum, & granos decem, informa vero publica, tarenos quatuor.

Leonardus Prothonotarius.

Pro conficiendis contractibus matrimonialibus, ab vncijs centum vſque ad ducentas, tarenos tres, pro datione copiæ informa breui, tarenos duos, informa vero publica, tarenos ſex. Leonardus Prothonot.

Pro conficiendis contractibus matrimonialibus ab vncijs ducentis vſque ad quingentas, tarenos ſex, pro datione copiæ informa breui, tarenos tres, informa vero publica, tarenos nouem: à quingentis ſupra tarenos nouem; pro datione copiæ informa breui, tarenos ſex, informa vero publica, tarenos duodecim. Leonardus Proth.

Pro confectione contractuum aſſignationis dotium, & copia informa breui, & publica, idem, vt in promiſſionibus dotium. Leonardus Proth.

Pro confectione contractus dotalis, vbi interuenerit caſtrum, vel feudum, reditus ad minus vnciarum quinquaginta, vnciam vnam, pro copia informa breui, tarenos quindecim, informa vero publica, vnciam vnam. Leon. Proth.

Idem in aſſignatione dotium ſeruetur. Leonard. Proth.

Pro conficiendis quietantijs ab vncijs viginti citra, granos decem, pro copia informa breui, tarenum vnum: in forma publica, tarenos duos, ab vncijs verò viginti ſupra uſque ad ducentum, pro confectione: tarenum vnum, pro copia, tarenum unum, & granos decem: informa vero publica, tarenos tres; ab vncijs verò centum ſupra, tarenum vnum pro copia informa breui, tarenos duos, informa publica, tarenos ſex. Leonardus Proth.

Pro conficiendis contractibus manumiſſionum, tarenum vnum, pro copia informa breui, tarenos duos, informa publica, tarenos quatuor. Leon. Proth.

Pro confectione contractuum venditionum, & alienationum feudorum, caſtrorum, terrarum, & Ciuitatum, ac gabellarum, granos duos pro qualibet vncia pretij, vel valoris rei, dum tamen quòd vncias quindecim non excedãt, itaquòd Notarius teneatur dare copiam informa publica abſque aliqua alia ſolutione. Leonard. Proth.

Pro confectione contractuum reuenditionis feudorum, aliarumque rerum, quæ in præcedenti capitulo exprimuntur, vigore pacti in contractu venditionis appoſiti, ſi fiet reuenditio ab eodem Notario, qui venditionem confecit, tã

pro

pro confectione reuenditionis, quàm copiæ informa breui, vel publica cum inserto tenore dicti contractus venditionis cassæ pro qualitate, & quantitate rei, Notario exsolui volumus, dum tamen vnciam vnam ad altius accipere valeat. Si verò fiet ab altero Notario, tunc vsque ad vncias duas pro confectione, & copia in forma publica, attenta tamen qualitate, & quantitate rei venditæ, & nihil vltra consequi possit, etiamsi in reuenditione aliquid innouatum extiterit. Leonardus Proth.

Pro confectione contractuum donationum rerum burgensaticarum, ab vncijs quinquaginta citra, tarenum vnum, pro datione copiæ informa breui, tarenos duos, informa vero publica, tarenos tres. Leonard. Proth.

Pro confectione contractuum donationis ab vncijs quinquaginta vsque centum, tarenum vnum, & granos decem, pro copia informa breui, tarenos duos, in forma vero publica, tarenos quatuor. Leonard. Proth.

Pro confectione contractuum donationum à centum vnciis supra, tarenos duos, pro copia in forma breui tarenos duos, in forma vero publica, tarenos sex. Leonardus Proth.

Pro confectione contractus societatis ab vnciis quinquaginta citra, granos decem, pro copia informa breui, granos decem, in forma vero publica, tarenos tres. Leonard. Proth.

Pro confectione contractus societatis ab vnciis quinquaginta supra, tarenum vnum, pro copia in forma breui, tarenum vnum, in forma vero publica, tarenos tres. Leonardus Proth.

Pro confectione contractus accomandæ, tam in terra, quàm in mari ab vncijs quinquaginta citra, granos decem, pro copia in forma breui, tarenum vnum, in forma vero publica, tarenos tres. Leonardus Proth.

Pro confectione contractus accomandæ, in terra tantum ab vncijs quinquaginta supra, tarenum vnum; pro copia in forma breui, tarenum vnum, in forma vero publica, tarenos tres: si verò fuerit contractus accomandæ in terra, & in mari, pro confectione, & copia in forma breui, idem vt supra, in forma vero publica, tarenos quinque. Leonardus Proth.

Pro confectione transactionum ab vnciis quinquaginta citra, tarenum vnum, pro copia in forma breui, tarenum vnum, in forma vero publica, tarenos tres, ab vnciis vero quinquaginta supra vsque ad centum, tarenum vnum, & granos decem, pro copia in forma breui, tarenos duos, in forma verò publica, tarenos quatuor: ab vnciis verò centum supra, pro confectione tarenos duos, pro copia in forma breui, tarenos duos, in forma publica, tarenos sex: si verò fiet transactio de re feudali, seu baronia, pro confectione, & datione copiæ in forma publica, granum vnum pro vncia secundum valorem baroniæ, dum tamen uncias sex non excedat. Leonardus Proth.

Cap: CCLXXXVIII.

VT actus publici magis de facili possint inueniri, quilibet Notarius de actis propriis de extero quolibet anno tabulam ordinet per Alphabetum, mercatorum more, in qua nomina omniũ contrahentium describantur, & pro quolibet anno, quem perquirat, habeat granos quinque. Leonard. Prot.

Dixi supra in cap. 259. par. 3. sub verfic. sed quomodo, n. 10. fol. 30. cum ibi citatis.

Cap. CCLXXXIX.

SI quivero contractus sint, de quibus hic non fiat mentio, in solutionibus fiendis, procedi volumus de similibus ad similia. Et si qua dubitatio emerserit in minorem summam, per Prothonotarium, aut eius substitutum, interpretationem fieri volumus. Leonardus Prothonotarius

Cap. CCXC.

PActa inita contra capitula hæc, quæ in solutionibus Notariis fiendis prouident, nullius esse momenti, certissimi iuris est. Leonardus Proth.

Cap. CCXCI.

IN omnibus prędictis Capitulis in contrauenientes secundum iuris formam summariè solum per Prothonotarium, aut eius Locumtenentem, ad cuius officium spectat, & his absentibus per ordinarios Ciuitatum, & locorum Regni procedi volumus, & vbi pœna in prædictis Capitulis apposita non est, pro delicti qualitate, facta nobis prius relatione, delinquentem iudicari censemus. Leonardus Proth.

Prædicta omnia Capitula in toto Regno, sine tamen priuilegiorum locorum Regni præiudicio, obseruari volumus, & iubemus. Leonardus Prot. Dat. in Vrbe Fælici Panhormi, xxiij. mensis Nouembris, IIII. Indictionis; Anno à Natiuitate Domini 1440. Gilibertus Centegles, & Baptista Platamone, Registrata in Cancelleria, Registrata penes Prothonotarium.

Videas de his supra in cap. 205. post principium, col. 2. vbi adduxi consimilia.

ORDINATIONES SVPER IVRIBVS SOLVENDIS OFFICIALIBVS.

Nobilis Ciuitatis Messanæ, facte per D. Nicolaum Specialem Viceregem.

ALphonsus Dei gratia Rex Aragonum, & Siciliæ, &c. Vicerex in dicto Regno Siciliæ, Nobili Straticoto, Iudicibus, Aduocatis, Magistro Notario, ærario, Notarijs actorum, Seruientibus, & Officialibus alijs Regiæ Curiæ officij Straticoti, nec non omnibus, & singulis aliis Officialibus Curiæ cuiuscumque Magistratus Nobilis Ciuitatis Messanæ præsentibus, & futuris, salutem, & honoris augmentum. Diuersorum, ac plurium Ciuiũ quærela percepimus, quòd per aliquos ex vobis Officialibus Curiarum supradictarum neminem specificè nominando a litigantibus, seu quoquo modo ad easdem Curias recurrentibus, plerumque indebitas solutiones exigi-

exigitis ab eis, & iniustas exactiones diuersimodè facit in eorũ præiudiciũ, & Iustitiæ læsionem. Propterea causas, & lites, vltra debitos iuris terminos, negligenter, & desidiosè protenditis, & protelatis in graue dispendium, & temporis iacturam litigantium prædictorum. Quare fuit nobis humiliter supplicatum, vt super his de cõuenienti remedio prouidere deberemus, quorum iustis supplicationibus attẽtis, vobis, & cuilibet vestrum dicimus, & præcipiendo mandamus, quatenus, sub pœna priuationis officii, & per consequẽs annotationis infamiæ, & solutionis vnciarum auri quinquaginta, à quolibet ex vobis maioribus officialibus, & secundum condecentem ratam à minoribus exigendarum, & Regio Fisco applicandarum, ordinationem, declarationem, & decisionem per quondam Dominum Regem Martinum diuæ memoriæ olim factam super iuribus, solutionibus, & receptionibus vobis debitis, & debendis pro officio, labore, & exercitio, ac præeminentiis vestris cum illis additionibus, diminutionibus, & correctionibus, quæ nouissimè annotatæ fuerunt, & sunt, prout in præsentibus capitulis cõtinetur, præsentibus Iuratis, Iudicibus, & ciuibus multis, & in his consentientibus præsentialiter obseruare curetis, & debeatis, nullo tamen præiudicio generato vniuersitati, quin iterum petere possit reformationem in melius ordinationis prædictæ secundum temporis qualitatem, nec non causas, lites, & controuersias quæstiones, & dubia, coram vobis occurentia, infra tempora à legibus, & constitutionibus statuta, sub pœna prædicta expedire, & secundum Deum, & Iustitiam debito fine decidere, & determinare debeatis. Mandantes tenore præsentiũ Aerario, & Aerarijs dictæ Curiæ præsenti, & futuris, quatenus attendere, & obseruare debeant, ac perquirere, & diligenter annotare omnes officiales, transgressores ordinationis, & mandati præsentis, & eos, & quicquid compererint in eis Fiscali Regio indicare, & veridicè referare, sub pœna priuationis officij ac solutionis vnciarum auri quinquaginta ab eo per Regiũ Fiscum irremissibiliter exigendarum, prout in capitulis, inferius particulariter notatis, plenius continetur. ¶ Vidit Salimbenius Prothonotarius.

In primis Magister Notarius capiat tantum pro litera Iustitiæ tarenum vnum, ita quòd illam registret absque alia solutione. Salimbenius Proth.

Fit mentio in ista Pragmatica, quæ subsequitur immediatè post hoc cap. 291. de cap. Regni Regis Martini, quod est 7. vt habes supra tom. 3. & quæ posui ad capit. 36. eiusdem Regis Martini, remissiuè ad cap. 363. infra eodem, & ab hac pragm. vsque ad cap. 331. ponuntur quædam pandectæ circa officiales Nobilis Ciuitatis Messanæ, vt ex rubr. d. pragm. apparet, & ex ipsa lectura, est verum quòd infra in cap. 299. tractatur de expensis soluendis per succumbentes in iudicijs, ibi tango, & sic de alijs capitulis intermedijs existentibus, in quibus agitantur diuersæ materiæ, quàm pandectarum, vide quæ posui supra in cap. 205. vbi est materia ipsarum pandectarum, & ibi scripsi, qua de causa subnectuntur aliæ pandectæ hic.

Cap. CCXCII.

ITem Notarij actorum capiant pro quolibet teste pe eos recepto, tam si fuerit magnæ, quàm paruæ scripturæ, & causæ, granos quatuor, quorum duo

duo ſint Iudicum, et duo ipſorum Notariorum. Salimbenius Proth.

Cap. CCXCIII.

ITem pro copia cuiuslibet teſtis, quam dabit in ſcripris, granum vnum, ſimiliter de copijs capitulorum iudicialium. Salimbenius Prothonot.

Cap. CCXCIIII.

ITem pro alijſ copijs, ſi ſcriptura fuerit quantum vnum folium paginæ cõſiſtens in duobus folijs plenis, capiat Magiſter Notarius granos decem, quas dabit in ſcriptis; ſi vero eſſent capitula, itaquòd eſſet intermedium vacuũ in ipſis capitulis, granos ſex pro folio, intelligendo folium pro duabus chartis: hoc etiam obſeruabunt Notarij actorum dictæ Curiæ, et cæteri Notarii, ad quos ſpectet, et hoc intelligatur de capitulis ratiocinalibus. Salimb. Pro.

Cap. CCXCV.

ITem pro iure decreti cuiuſcumque quantitatis, Magiſter Notarius capiat tantum tarenos octo, et grana decem, et in alia manu, grana decem pro membrana, quod decretum dare teneatur parti in forma publica expedirũ, et hoc intelligatur à decem vncijs ſupra; ſi vero fuerit decretum minus vncijs decem, ſoluatur tantum Iudici videnti, tarenum vnum, et notario grani decem, et cum ponetur in forma publica, ſoluatur pro publicatione, ſicut ſolui conſuetum eſt de contractibus. Salimbenius Prothonotarius.

Cap. CCXCVI.

ITem omnes Iudices habeant pro decreto iudiciali, ſiue fuerit tutelare, ſiue quodcumque aliud, computato iure textus, et omnium, tarenos octo cũ dimidio: ſi vero non fuerit decretum iudiciale, hoc eſt ab vncijs decem infra, ſoluatur tantum pro iure textus, tarenus vnus. Salimb. Prothonot.

Cap. CCXCVII.

ITem Iudices capiant prouiſiones tantum de vltimis ſententijs, quæ determinant totam cauſam, itaquòd pro interlocutoria nihil capiatur, videlicet ab vncia vna vſque ad decem, tarenum vnum pro vncia, ab vnciis decem vſque ad viginti ſupra in infinitum, granos decem, ita quòd tota ſumma cõſideretur, et non ſeparatim. De aliis verò ſententiis interlocutoriis, ſiue incidentibus, et emergentibus, quæ non determinant totam cauſam, vtputa, an accuſatus ſe debeat in carceribus defendere, et ſimilia, non capiant ius aliquod de prouiſione, declarantes, quòd ſi feratur ſententias abſolutoria ab obſeruatione iudicij, ſoluatur medietas iuris tantùm. Salimb. Proth.

Cap. CCXCVIII.

ITem quòd Iudices capiant ius prouiſionis à parte obtinente, tam in ciuili, quàm in criminali immediatè poſt prolatam ſententiam, depoſitum verò fiat ante penes tutam perſonam, viſo proceſſu per vnum Iudicem, et depoſitarius teneatur reddere depoſitum ſuccumbẽtis eidem ſuccũbenti, qui depoſi

tarius

tarius ſit Magiſter Notarius. Et etiam in cauſis criminalibus, in quibus venit pœna mortis, capiant Iudices pro prouiſione vnciam vnam, mutilationis mẽbri, et deportationis, tarenos viginti duos, et granos decem, magnarum percuſſionum cum notabili ſanguinis effuſione, tarenos quindecim, fuſtigationis, vel relegationis, tarenos ſeptem, et granos decem, iniuriarum verbalium, etiam æquipolleant, tarenum vnum, et granos decem, actualium, tarenos tres. Salimbenius Prothonotarius.

Cap. CCXCIX.

ITem quòd in cauſis criminalibus victus victori condemnetur ad expenſas, non obſtante quacumque diſpoſitione huic forte contraria: Si vero Fiſcus ſubintrat, tenetur ad expenſas à tempore, quo ſubintrat, parte vero cedente, ſi ceſſerit ſecundum capitulum, optantes, tempore videlicet, quo Fiſcus ſubintrare non poteſt, non teneatur ad expenſas, aliàs ſi ceſſerit eo tepore, quo Fiſcus ſubintrat, et per conſequens alteri parti non prodeſt, teneatur ad expenſas. Salimbenius Prothonotarius.

SVMMARIVM.

Expenſas ſoluere tenetur ſuccumbens nedũ in cauſa ciuili, ſed criminali, n. 1. amplia num. 2. 3. 4. 5. 6 limita, n. 7. 8. 9.

Expenſas etiam ſoluere tenetur ſuccumbens in cauſa appellationis, & tam in primo, quàm in ſecundo iudicio, n. 2.

Expenſas ſoluere ad hoc tenetur victus victori, etiam ſi Fiſcus ſubintrauerit, & quando, num. 3.

Expenſas ſoluere tenetur, qui ſuccubuit habendo iuſtam cauſam litigandi, num. 4 & quomodo, n. 7. 8. 9.

Expenſas tenetur ſoluere victus, ſi eas maximè promiſerit per ſtipulationem cum refectione damnorum, intereſſi, & expenſarum, num. 5.

Expenſas ſoluere tenetur præſertim actor ſuccumbens, n. 6.

Reſtitutio non datur actori ſuccumbenti, ibidem.

Expenſas non tenetur ſoluere, victus habens iuſtam litigandi cauſam, prater errorem iuris, n. 7. 8. & quid ſtante ſtatuto, n. 9.

Expenſas non tenetur ſoluere, qui litigat habendo opinionem vnius Doctoris notabilis, & ſuccumbit, num. 8.

Statutum ſi declaret, vt victus victori condemnetur in expenſis, an intelligatur etiã in habente iuſtam cauſam litigandi, n. 9.

Expenſarum Tabula ſolet taxari per viciſſitudinem contra victum, & ſoluuntur grani quinque, num. 10.

FIt diuerſio quodammodo à materia incœpta, etenim à cap. 291. excluſiuè vſque ad cap. 331. tractatur de iuribus Officialium, & ſic circa pandectas, hic nihil de his, ſed de expenſis ſoluendis per ſuccumbentes tam in cauſis criminalibus, quàm ciuilibus, de quibus ſcripſi ſupra in Ritu in cap. 168. tom. 4. vbi facio multas ampliationes, & mentionem de iſto textu, vt hic cauetur † quòd tenetur ad expenſas ſuccumbens nedum in cauſa ciuili, ſed etiam in cauſa criminali, vt melius poſui ſupra tom. 1. in cap. 17. Regis Iacobi, n. 2. to. 1. &, ne fortè taxarentur, deciſimus quandoque, expenſis hinc inde compenſatis, in Regia Curia Prætoris, vltimo Ianuarij, 1623. & cõcordat circa has expẽſas cum cap. 72. infra ſub Rege Ferdin. tom. 7. in quo ſuppleo de illis iniunctionibus, quæ ſolent fieri accuſatoribus deſiſtentibus, & concordat etiam cum cap. 9. Regis Feder. ſupra, tom. 2. vbi etiam ſi denuntiatores deficiunt in probatione, ſoluunt expenſas.

Vltra ſupradictas ampliationes poſitas in d. cap. Ritus 168. addo procedere, vt ſuccumbens teneatur etiam ad expenſas † ſi appellans ſuccubuiſſet in caſu appellationis, ita dicunt communiter * DD. quòd condemnatur ex antiquis actis ad expenſas prædictas, vt ex Io. Andr. in regula iuris ignorantia, in 6. Bart. in l. properandum, §. ſin autem alterutra, C. de iudic. vbi etiam Bald. & Ang. ſic ait Corn. conſ. 181. num. 19. lib. 3. idem Bart. in l. generaliter, §. ſed iuramento C. de iuram. calum. vbi Salicet. & alij in l. fin. ff. de re iudic. Rot. deciſ. 245. incip. item licèt, Canonillæ in cap. vt debitus, & cap. ſæpè, de appellat. immo

ſubdit Ant.de Butr.in cap.finem litibus, col. 14.& 15 de dol. & contum. quòd Curia obſeruat,vt tam in expenſis primi iudicij,quàm cauſæ appellationis cõdemnatur, & ita ſolemus multoties obſeruare, per cap.ſæpe, de appellat.

3 Item amplia ex iſto textu † vt teneatur ad expenſas victus victori,etiam ſi fiſcus ſubintrauerit,& hoc à tempore,quo ſubintrat, adhuc parte cedente,& fiſcus ipſe potuerit ſubintrare,nam aliàs ſi ceſſerit eo tempore,quo fiſcus non potuerit ſubintrare,iuxta formam cap.optantes,quod eſt cap.Regni 117.Regis Federici,ſupra d.tom.2.vbi tetigi, ſub verſic: & quantum ad ſubintrantiam, tunc ad nullas teneatur expenſas,ita in iſto textu, ibi *(ſi vero fiſcus.)*

4 Amplio etiam †ſi haberetur iuſta cauſa litigandi, vt ponam inferius, in verſic.niſi.

5 Amplia præſertim † quando expenſæ eſſent promiſſæ per ſtipulationem cum refectione damnorum,intereſſe,& expenſarum litis,& extra,vt ſolet communiter in contractibus apponi,vt poſt Bald.Angel.Butr.Alex. Iaſon.Cremenſ. Dec. Marſil. March.Soccin. Alciat.Cæphal.Rollãd.Roman.Riminal. Caualc.& alios tradit Surd.conſ.142.num.2. & ſeq.lib.1. Dom.Caſtillo Collega, & conſtudens meus deciſ.7.à n. 28. vſque ad nu.33.& tetigi ſupra in cap.Ritus 112. n.66.d.tom.4.

Amplia quinto, præſertim in actore † quẽ iuſta cauſa nõ excuſat ab expẽſis,ex quo debebat eſſe certus de omnibus, & venire inſtructus,vt tetigi in deciſ.M R.C.84.n.9.vbi quòd nec iſto caſu actori datur reſtitutio, vt poſui in cap. 57. Reg.Mart. in 14.intellectu,tom.3.

Niſi primo, vt ſcripſi in d.Ritu 168. num. 7 17.haberetur iuſta † cauſa litigandi, & in d. cap.17.Regis Iacobi,num.8.tom.1.quia tunc excuſatur ab expenſis, & ideo præter errorẽ iuris, qui non cauſat iuſtam cauſam litigandi,vt dicit Corn.d.conſ.181.d.num.18.ratione quia debent conſuli ſæpè peritiores,ſemper,abſoluitur à prædictis expenſis, vnde infert, quòd ſi appellans habet opinionem 8 † vnius Doctoris notabilis,excuſatur ab expenſis,vt poſt Petr.Ioann.Andr. in d. cap. vt debitus,de appell.ex Anton.de Butr. Specul. Angel.Bald.Imol. & alijs ab ipſo Corn. citatis,& dixi etiã in dicap.Ritus, num.17.idcoque,ſi iuſta cauſa litigandi ſubeſt, excuſatur ab expenſis,etiã conuentionalibus,v.g.quando actor plus petijſſet, Surd.d. conſ.142.nu. 10.& ſeq.lib.1.ſed contrarius eſt ſibi ipſi, nã in conſ. 270. num.11. lib.2. ait quòd quando 9 ſtatutũ mandat † vt vitẽti victus condemnetur in expenſis, intelligitur etiam ſi habeat iuſtam cauſam litigandi, ne aliàs ſit ſuperfluum,ex Alberic.in tract.ſtat.part.2. quæſt. 191.Angel.in l.non ſolum,col.1.ff.de rei vendic.Ant. Gabr.com. * opin, lib. 2. tit. de expenſ.concluſ.1.num.1. argumento earum illationum, quas facio infra in cap. 45. Regis Ferdin. ampl 1. tom.7. ſed non puto verum, quia ſemper excuſatur, & ſtatutum regulatur ſecundum ius cõmune,iuribus vulgatis.

10 Solet obtinens ſententiam in ſui † fauorẽ fieri facere tabulam expenſarum prædictarum,pro cuius verificatione grani quinque adhuc hodie ſoluuntur, vide ſupra in cap. 246.ibi *(item habeat pro verificatione.)* infra & in cap.328.

Cap. CCC.

IVs candelarum in ciuilibus Iudici,vel Iudicibus videntibus ſoluatur ab vncijs decem infra dimidius rotulus ceræ,ab inde ſupra in infinitum,rotulus vnus; In criminalibus autem, pro deciſione finali, in cauſis arduis habeant rotulum vnum,in alijs dimidium, itaquòd à decem vncijs infra, vel in leuibus partes non teneantur mittere proceſſum,niſi vni, à decem vncijs ſupra, vel in grauibus,teneantur mittere duobus,de reliquis ſit in arbitrio, & volũtate partium,ſimiliter in arduis,cum vident proceſſum,an in vinculis cauſam dicant,omnes Iudices habeant rotulum vnum cum dimidio ceræ, quo caſu tempore deciſionis cera prædicta eis deducatur de ſumma prouiſionis, itaquòd dicta quantitas ceræ ſoluatur cuilibet videnti in caſu ſuo,præter quando habent declarare, an aliquis in vinculis cauſam dicat,& tunc ſoluatur, vt ſupra. Salimbenius Prothonotarius.

Cap.

Cap. CCCI.

ITem Aduocatis, & Procuratoribus ſoluatur tantum pro labore aduocationis, & procurationis ab vncijs decem infrà ad rationem de granis quindecim pro vncia, ab vncijs decem ſupra vſque ad vigintiquinque, vltra granos quindecim prædictos de eo, quod excedit vncias decem, capiant granos decē pro vncia, & ab vncijs vigintiquinque in infinitum ſupra, capiant granos ſeptem, & dimidium pro vncia, de eo, quod excedit dictas vncias vigintiquinque. Salimbenius Proth.

Cap. CCCII.

ITem Aduocati, & Procuratores, qui aduocant in cauſis criminalibus, habeant, & conſequantur tantum, eo modo, & quantum taxatum eſt ſuprà de Iudicibus. Salimbenius Proth.

Cap. CCCIII.

ITem pro copia cuiuſlibet inſtrumenti habeat Notarius, qui dat dictam copiam granos decem. Salimbenius Proth.

Cap. CCCIIII.

ITem pro iure executionis, tam pro iure Straticoti, quàm Magiſtri Notarij, ad rationem de granis duodecim pro vncia. Salimb, Proth..

Cap. CCCV.

ITem pro iure contumaciæ Aerario Fiſci tarenos tres, itaquòd habitans extra Ciuitatem purgare valeat contumaciam per totam diem ſequentem citationis. Salimbenius Proth.

Cap. CCCVI.

ITem pro littera de audientia teſtium, tarenum vnum. Salimbenius Prothonotarius.

Cap. CCCVII.

Item pro littera citationis, granos decem. Salimben. Prothon.

Cap. CCCVIII.

Item pro litteris commiſſionum, tarenum vnum. Salimben. Prothon.

Cap. CCCIX.

Item pro litteris ad ſubeundum, tarenum vnum. Salimb. Prothon.

Cap. CCCX.

ITem pro iure pedagij infra mœnia Ciuitatis, Iudex, & Notarius habeant eundo ad primum locum, in quo recepturi ſunt teſtes, primò Iudex habeat, ſi vadit, aliàs non, tarenum vnum, & Notarius granos decem, & ille Iudex, qui fuit proximus hebdomadarius, vadat pro pedagio prædicto. Salimbenius Prothonotarius.

Cap. CCCXI.

ITem ab inde recedendo ad alium locum diſtantem ab eo loco per domos viginti, vnum aliud pedagium ſit: ſimiliter diſcurrendo de loco ad locum. Salimbenius Prothonotarius.

Cap. CCCXII.

ITem extra Ciuitatem Iudex habeat pro pedagio ſuo tarenos duos, & Norius tarenum vnum, etiam habere debent equitaturas, ſi non habent proprias, & victum, & hoc vſque ad Scalettam, & Sanctum Gregorium, & ab inde vltra habeant dupplum pedagium, & equitaturas, vt ſupra, & victum, & ſi Iudex non iuerit, nihil habeat. Salimb. Proth.

Cap. CCCXIII.

ITem ille Iudex tantum habeat pedagium, qui perſonaliter vadit, & qui non vadit, pedagium non habeat. Salimben. Prothon.

Cap. CCCXIIII.

IN accuſationibus poſſit fieri dimiſſio, & tranſactio iuxta formam capituli Regni, quod incipit, Optantes, &c. etiam ſi delicta cõmiſſa ſint de nocte, vel in campis, vel in locis ſolitarijs, quacumque contraria conſuetudine non obſtante, quæ dici debeat corruptela. Salimb. Prothonotarius.

Vide ſupra ſuo loco in d.cap. Optantes, quod eſt cap. 117. Regis Federici, tom. 2.

Cap. CCCXV.

ITem carcerarius capiat à carceratis pro iure carceris granos quinque tantum pro quolibet, ſi carceratus ibi non pernoctauerit, vel diu ibi moram traxerit, capiat tantum tempore, quo liberabitur, granos decem, iuxta tenorẽ Regiæ conſtitutionis, quæ incipit, Crebra fidelium, & carcerarius habere debeat bonam domum carceris ad arbitrium Straticoti, & Iuratorum, qui pro tempore fuerint, in qua teneatur expendere vſque ad quartam partem eius, quod incabellat carcerem. Salimbenius Proth.

Carcerare pro bono regimine ad Principem ſpectat, n 1 & ſeq.

Principis eſt ſtatuere ea, quæ concernũt circa carceratos quoad bonum regimen, n. 2.

ISTud capit. cum duobus proximè ſubſequentibus tractat eandem materiam, de quibus vide ſupra in capit. 12. Regis Federici, tom. 2. ſub verſic. Noto, & verſic. in hoc textu, & verſic. pernoctantes, in omnibus dictis tribus verſiculis locutus fui. In quantum vero ad id, quod habetur in infrascripto cap. 317. de carceratis † pro bono regimine, & cap. 333. propè finẽ ibi (*pro regimine*) vide quæ adduxi in cap. 15. num. 58. Regis Martini, to. 3. & in cap. 43. huius Regis Alph. n. 2. ſupra co. 4. & ad Principẽ ſpectat ſtatuere
2 ea, † quæ concernũt, circa carceratos, quoad bonũ hoc regimen, ex his, quæ dixi in cõſuet. Panh cap. 57. n. 34. & habes etiã ſupra in alio cap. 52. eiuſdẽ Regis Martini. d. tom. 3. vbi in effectu ipſe Rex ſtatuit nonnulla, quæ ipſum bonum regimen reſpiciunt, non enim declarando cauſam, facit vt ſecretò res ſtet pro caſtigando aliquẽ, vt eſt videre per Bouadil. in ſua Politica lib. 2. cap. 5. num. 43. tom. 1. vnde ſapit quodãmodo de Regalijs, vt tango infra in capit. 456. in verſic. & quia, §. 48. licet paulatim mox ad alios habentes merum, & mixtum imperium ſit diuulgatum, non expreſſo tamen hoc dicere, de bono regimine.

Cap. CCCXVI.

SI quis verò capiatur de nocte, qui vadat hora incõgrua, & liberetur ſequẽti die, ſoluat pro iure carceris granos quinque tantum, ſi poſtmodum pernoctauerit, ſoluat granos decem. Salimbenius Prothonot.

Cap.

Cap. CCCXVII.

SI quis carcerabitur de mandato Straticoti, iuratorum, vel aloirum officialium de regimine, nihil capiat ab eo carcerarius, nec Seruientes. Salimbenius Prothonotarius.

De his duobus capitularibus vide ſupra in c. p. 315. vbi iam eſt tactum, n. 1. & 2.

Cap. CCCXVIII.

ITem Comeſtabilis, qui pro tempore fuerit, obtemperare teneatur mandatis dicti Straticoti in omnibus, itaquòd ex ſeipſo non valeat aſſumere aliquem in ſatellitem, cum ad dictũ Straticotum pertineat aſſumere, & priuare. Salimbenius Prothonotarius.

Cap. CCCXIX.

ITẽ quòd Satellites, qui pro tempore fuerint debeant recognoſcere in principales officiales dictos Straticotum in ſuum officium, & iuratos in eorũ officio, & non ipſum Comeſtabilem, niſi in quantum procederet de mandato, & beneplacito ipſorum Straticoti, & iuratorum, & cuiuſlibet ipſorum in eorum officio, ſecundariò tunc recognoſcant in officialem ipſum Comeſtabilem. Salimb. Proth.

Cap. CCCXX.

ITem Comeſtabilis, & Satellites debeant iurare in manibus Straticoti de exercendo benè, & legaliter officium eorum cum diligentia, & ſine fraude. Salimb. Proth.

Cap. CCCXXI.

ITem quotieſcumque Comeſtabilis, vel aliquis ex Satellitibus non gereret ſe bene, & legaliter, vt decet, quo ad Comeſtabilem, conſtito prius, ſit licitum dicto Straticoto, ſuſpendere eum ab officio, & reſcribere Domino Regi, vel Viceregi, & ſtare ſuis mandatis, quo vero ad ſeruientes poſſit priuare, & punire. Salimb. Proth.

SVMMARIVM.

Comeſtabilis officium aliud non eſt niſi officialis tamquã Algozirius, Porterius, etc. num. 1 & ſeq.

Comeſtabilis officium eſt obedire mandatis Straticoti, & iuratorum, & iurat de exercendo fideliter officium, n. 2.

Comeſtabilis delinquens non poteſt priuari ab officio, niſi conſulto Prorege, ſuſpendi ſic per Straticotum n. 3.

Satellites non bene gerentes ſe in officio an poſſint priuari à Straticoto, aut ſuſpendi, et quomodo ibidem.

Satellitum officium æquipollet Porterijs, & Seruientibus, n. 4.

1 NVllibi recordor ſcripſiſſe de hoc officio Comeſtabilis, † nec Satellitũ, de quibus tractatur à cap. 318. vſque huc, eſt verum quòd aliud non eſt, niſi officialis, tãquam Algozirius, Porterius, vel ſimiles, & Ærarius largo modo, de quo cogitatum eſt in cap. Ritus 97. ibi Ærario, qui aliud non eſt niſi Comeſtabilis, cui ſoluitur tarenus ille, vt ibidem pro contumacia comparentis, vt ibi tetigi, ſub num. 48. tom. 4. & clarius in cap. 58. Regis Iacobi, ſub num. 6. tom. 1. vbi
2 ſerio de hoc officio Comeſtabilis, † cuius erit obedire mandatis Straticoti, & iuratorũ, ac iurare de exercendo bene, & legaliter officium abſque fraude, aliàs poteſt ſuſpendi ab
3 officio, † non autem priuari, ſed nuntiari Proregi, vt hic (*& reſcribere Domino Regi, vel Proregi*) ſicuti nec poteſt priuare Satellites, ſed ſimiliter ſuſpẽdere, & nũciare

Satellitum

Satellitum vero officium non eſt aliud,ni-
4 ſi † porteriorum , ſiue ſeruientium , Liuius lib.2.ab vrbe, Ouid.1.faſtor. Cicer.contra Rull.& 2.Tuſculan.vbi de his birroarijs, ſiue ſatellitibus commemoratur,latè Farinat.tit. de carceribus,& carceratis, q.32.per tot.to.

De iure citationis. Cap. CCCXXII.

NVmerus Seruientium ſit quindecim , & in primis pro citando infra Ciuitatem capiat Seruiens granum vnum : Item ſi fierit citatio in confinibus Ciuitatis,granos duos , item extra Ciuitatem vſque ad milliare vnum cum dimidio , granos quinque ; item vltrà milliare vnum cum dimidio , ad quemcumque locum accedat,& quanto ſpacio diſtet, granos decem. Salimbenius Prothotarius.

Vide circa hoc cap.cum ſeq.ſupra in cap.248.tit.de iuribus Seruientium,ibi dictum eſt.

De iure expignorationis. Cap. CCCXXIII.

IN primis pro expignorando infra Ciuitatem , à tarenis quindecim infra tantum,granos quinque. Item à tarenis quindecim ſupra infra Ciuitatem, quantumcumque aſcendat ſummam, granos decem . Item extra Ciuitatem vſque ad milliare vnum cum dimidi o, granos decem . Item vltra milliare vnum cum dimidio,tarenum vnum . Item extra tenimentum tarenos duos ad ſuas expenſas . Item quando Seruiens habet pedagium,nõ habeat ius citationis . Item quando Seruiens ducit aliquem ad carceres infra Ciuitatem,habeat pro iure ſuo granos decem . Item extra Ciuitatem vſque ad milliare vnum cum dimidio, tarenum vnum . Item à miliari vno cum dimidio vſque ad milliaria decem, tarenos duos . Item extra tenimentum ad expenſas eorum , tarenos quatuor, ſi duxerint captiuum,ſi non duxerint , habeant medietatem iuris, et ſint duo Seruientes. Item quando ducunt homines ad carceres pro regimine nihil habeant . Item quando capiunt aliquem, euntem hora non debita, & incongrua, ſine lumine,tarenum vnum . Item propter mandatum de liberatione alicuius à carceribus , ſumens mandatum habeat granos duos tantum. Salimb. Proth.

Cap. CCCXXIIII.

ITẽ Aduocatus,qui appellauerit ab interlocutorijs incidentibus , aut emergentibus malè,& indebitè,ſit in pœna quartæ partis eius,quod petitur in iudicio,de quo cognoſcat Syndicator tempore Syndicatus. Salimben.Proth.

Recurre in pragm.tit.9 de offic.Aduoc.Procur.& Sollicit.in 1,notab.tom.1.pragmaticarum.

Cap. CCCXXV.

ITem quoties fiunt plures iniuriæ eodem tempore , in vna accuſatione tantum comprehendantur,& audiantur. Salimben. Prothon.

Vide plura ſimilia, quę adduxi ad pragm.tit.41.de armis prohibitis, num.63.64.65.66. tom. 1.pragmat.& quæ poſui ſupra in cap.5.Regis Federici,verſic.declara primo,tom.2.

Cap. CCCXXVI.

Item quòd omnia,& ſingula capitula ſupradicta intelligantur , & referantur

ad

ad omnes, & ſingulas Curias dictæ Ciuitatis ſeculares, & ſpirituales: Curia vero meridiana conſiderata modicitate qualitatis cauſarum illic ventilatarũ referat, & modificet ſe per capitula ſupradicta, eo modo, quo melius modificari, regulari, & referri poterit ad bonum arbitrium. Salimbenius Proth.

Cap. CCCXXVII.

ITem in poſſeſſorijs Iudices recipiant medietatem prouiſionis ſupradictæ. Salimb. Proth

Cap. CCCXXVIII.

ITem in concurſu creditorum omnes illi, qui non admictuntur, ſed excluduntur à ſatisfactione, nihil ſoluant, nec Iudicibus, nec Magiſtro Notario, ij vero, qui admictuntur, & habent ſatisfactionem, ſoluant Iudicibus mediã prouiſionem, vt in poſſeſſorijs, & Magiſtro Notario pro contractu, granos quinque, & pro tabula granos quinque, pro quolibet contractu, itaquòd in ſumma habeat granos decem tantum pro quolibet contractu pro omni iure, etiam tabulæ ab habentibus ſatisfactionem, & non alijs, quæ capitula obſeruentur in omnibus Curijs, vt mandatum eſt ſupra, Salimb. Proth.

Cap. CCCXXIX.

ITem omnia, & ſingula capitula ſupradicta obſeruentur ab omnibus, & ſingulis alijs Curijs dictæ Ciuitatis, tam ſpiritualibus, quàm temporalibus ſub pœna ſupra contenta. Salimbenius Prothonotarius.

In his quatuor capitulis vide quæ tetigi ſupra in cap. 205. in fine. an hæ pandectæ ligent Curias etiam ſpirituales hic videtur quòd ſic, ſed reſolue ex adductis infra in cap. 28. Regis Philippi, propè princip. tom. 9.

Cap. CCCXXX.

ITem quòd Caſtellani dictæ Ciuitatis teneãtur recipere carceratos, quoties officialis ad eos, vel ad eum tranſmictit, niſi cauſa legitima in contrarium obſiſtat, & de ſolutione dicti carceris obſeruetur capitulum Sereniſſimi Domini Regis Martini bonæ memoriæ celebratum in generali colloquio Ciuitatis Syracuſanæ. Salimbenius Prothonotarius.

Dum hic citatur cap. Regis Martini, dic eſſe capit. 39. tom. 3. & vult dicere hic (*colloquio Ciuitatis Catanie*) vt habes ibidem poſt cap. 31. ſed melius facit cap. 12. & 49. Regis Federici, vbi ſcripſi, & mentionem feci de hoc, num. 22. tom. 2.

Cap. CCCXXXI.

ITem cum Aerarius habere ſolet tarenos tres pro qualibet vncia, declaratur, & intelligi debeat de eo, quod realiter componitur, & recipitur, non habito reſpectu ad condemnationem, ſed ad exactionem: hoc etiam declarato, quòd ſi Straticotus, tempore relaxationis, & gratiæ, exprimit de certo iure habendo per Aerarium, quòd omnino ſeruetur, & habeat Aerarius. Salimb. Proth. Data in Nobili Ciuitate Meſſanæ, die 23. menſis Auguſti, iij, indictionis, ſub Anno Domini 1425. Nicolaus Speciali.

Dominus Vicerex mandauit mihi Salimbenio Prothonotario.

Vide ſupra in cap. 51. Regis Martini, in 8. obſeruantia, tom. 3. vbi ſerio de hoc diſcutitur

LI CAPITOLI FATTI SOPRA L'OFFICIO DEL Proueditore delli Caſtelli della Regia Corte.

De ſalario Prouiſoris Caſtrorum, & eius Officialium. Cap. CCCXXXII.

ITem imperoche l'officio del Proueditore, è capo, & membro delli Caſtelli del Regio Demanio, volemo de certa noſtra ſcientia, & così expreſsè comandiamo, che il Proueditore habbia per la ſua prouiſione vnci cẽto, & ſimilmente per il Scriuano vnci dodici ſopra le Secretie delle Città, Terre, & luoghi del Regno di Sicilia de primis introitibus, & reditibus Secretiarum prædicti Regni, & eodem modo per vn Porteri vnci dieci, non oſtante commandamento, ne executoria del Maſtro Secreto, ò di altro ſtatuto, & ordinatione ſopra li Secretij, ne di Viceſecreto, & di ogni altra noſtra ordinatione, capitoli, prouiſioni, & comandamenti, ſub quacumque verborum forma fatti, ò da fare à queſta preſente prouiſione per niſſun modo debbiano obſtare, ne contradire. Ioannes Secretarius.

SVMMARIVM.

Caſtrorum coram officialibus magis ſummariè proceditur, quàm coram alijs Magiſtratibus, num. 1.

SVbſequuntur modo certæ ordinationes in lingua vulgari malè compoſitæ circa officium Prouiſoris Caſtrorum vſque ad capit. 352. non immoror, ſed de his prouiſoribus tetigi ſupra in cap. 49. Regis Federici, ſub verſic. de ordinatione, tom. 2. & latius pono in pragmaticis, tit. 33. de officio Prouiſoris Caſtrorum, &c. tom 2. pragmaticarum, 1 ibi vide, & pauca tetigit hic Boniornus dicens, quòd coram iſtis officialibus Caſtrorũ magis ſummariè proceditur, quàm coram alijs Magiſtratibus ex Bald. & Salicet. in Auth. Niſi breuiores, C. de ſent. ex breui loq. recitand. Soccin. conſ. 56. vol. 4. vbi videas in quo ſignificatu accipiatur Caſtrum.

Cap. CCCXXXIII.

ITem eſſendo il Regio Proueditore in ciaſcheduno delli Caſtelli Regij Demanij, il Caſtello debbia eſſer tutto in ſuo potere, & che il Caſtellano nõ ſi habbia ad intromettere niente, ſin'à tanto che il Proueditore habbia eſpedito, & prouiſto il Caſtello, & fatta la viſione del Caſtello, il Caſtellano debbia celebrare, & inuiolabiliter oſſeruare il fidehomagio alla Regia Serenitate. Ioannes Secret.

Cap. CCCXXXIIII.

ITem che eſſendo il Proueditore nel Caſtello, ſi deue far venire innante tutti li Sergenti, & deue prendere Sacramento da ciaſcheduno di loro in abſentia Caſtellani, & habbia informatione di eſſi quanto ci ſiano ſtati, quanto tempo, & quant'hanno di prouiſione ciaſcheduno. Ioannes Secret.

Cap. CCCXXXV.

ITem ſe per auuentura alcuno delli Sergenti voleſſe partirſe dal ſoldo del detto Caſtello, lo debbia fare à ſapere al Caſtellano innante giorni otto, altramente che ſia in pena ſecondo la prouiſione del Proueditore. Ioannes Secretarius.

Cap. CCCXXXVI.

ITem se alcuno delli Sergenti si partisse dal Castello per defetto del Castellano, sia in pena per ogn'vno noui, la qual pena debbia esser della Corte, & spendersi in reparatione delli Castelli, in arbitrio del Proueditore. Ioannes Secretarius.

Cap. CCCXXXVII.

ITem che il Proueditore debbia fornire il Castello di armi, & di tutte le cose necessarie per fornimento del Castello, & ancora deue fornire di formenti, & dell'altre cose necessarie al vitto per tutto l'anno; necnon li sia lecito spendere, ò far spendere pro reparatione Castri infino ad onze tre, non obstante niuna prouisione, & assignatione per la Regia Maestà fatti quocumque modo, li quali formenti si debbiano comprare delli denari della Corte. Ioannes Prothonotarius.

Cap. CCCXXXVIII.

ITem il Castellano sia tenuto conseruare tutto il predetto formento de vita infino alla fine dell'anno, & che debbia cambiare il formento, che haue nel Castello ogn'anno al tempo delli raccolti, & similmente seruare tutti li formenti de vita fino alla fine dell'anno. Et se per auuentura infra l'anno il formento, faui, ò altri legumi, vino, formaggio, si guastasse, che il Castellano ne dia notitia al Secreto, & che incontinente si debbiano rinouare, ò permutare, di maniera che la Corte non sia dannificata, altramente tanto il Castellano, quanto il Secreto, delli loro beni, & prouisioni siano tenuti in emenda delle dette vettouaglie. Ioannes Secretarius.

Cap. CCCXXXIX.

ITem che il Proueditore debbia fare inuentario di tutti l'armi, & fornimenti, che siano nel Castello, reseruando vn'inuentario al Castellano, & l'altro se lo porti penes se, deinde Regni Siciliæ Magistris Rationalibus assignãdum. Ioannes Secretarius.

Cap. CCCXL.

ITem che ogni Castellano debbia in fine cuiuslibet anni assignare l'inuentario, che ha del Castello al Proueditore, & che il Proueditore anno quolibet li faccia inuentario nuouo more solito, com'è accostumato, per tanto che li fornimenti alcuna volta mancano, & alle volte crescono, com'è la mutatione delli formenti, & d'altri ligumi, & di altre cose, che sogliono accascare nel Castello. Ioannes Secretarius.

Cap. CCCXLI.

ITem deue hauere il Proueditore per ogn'vnza delle prouisioni delli soldesi, & delli Castellani, ogn'anno grana quattro, li quali ce li debbiano assignare li Secreti. Ioannes Secretarius.

Cap. CCCXLI.

ITem se per auuentura nell'innouamento del formento, & altri legumi, com'è detto nel tempo delli raccolti, ò innante si guadagnasse, quel guada-

gno sia della Corte, & se si perdesse alla Corte, la qual perdita rationabile in vettouaglie non auuiene giamai. Cæterum che il Castellano sia tenuto ricquediri all'inuocationi delle vittouaglie al Secreto, & quãdo per sorte per negligentia tanto del Castellano, quanto del Secreto, fosse ritrouato all'innouatione delle dette vittouaglie, che la Corte perdesse, siano tenuti ad emendare ogni interesse. Ioannes Secretarius.

Cap. CCCXLIII

ANcora essendo il Proueditore in ciascheduno delli Castelli Regij, fatta, more solito, la visitatione tanto di armi, quantò di vittouaglie; & di ogn'altra cosa, che sia nel Castello, debbia scriuere tutti li Sergẽti del Castello innanzi il Secreeo, denotando eorum nomina, & cognomina, & doppo darne la copia. Ioannes Secr.

Cap. CCCXLIIII.

ET in fine cuiuslibet mensis il Secreto debbia andare personaliter al Castello, ouero se s'informasse, mandar persona idonea, che debbia ricognoscere tutti li Sergenti di vno in vno, & quando forse alcuno di loro mãcasse nel detto Castello per suo difetto, ò per difetto del Castellano, che la loro prouisione sia riseruata per la Corte, del tempo, che sia stato nel Castello, niẽtedimeno il Secreto debbia penes se portare tutti li denari della prouisione contingente, tanto del Castello, quãto delli Sergenti, & personaliter à ciaschedduno dia il suo soldo pro rata eis cõtingente ogni mese, computando dell'impresstito, che il Secreto hauesse fatto al Castellano infra il mese per subsidio delli Seruienti. Ioannes Secr.

Cap. CCCXLV.

ANcora quando alcuno di loro si voglia partire dal Castello, il Castellano debbia chiamare il Secreto, & che insieme scriuano il giorno, che parte il detto Sergente, et il giorno, ch'entra l'altro, acciochè in altra visitatione per il Regio Proueditore da fare, il Secreto in scriptis li dia tutte le mutationi delli Sergenti, & che se ciò non facesse, tutta la fraude, che si trouarà nel tenere delli detti Sergenti, sia tenuto il Secreto denuntiare al Proueditore, ita che il Castellano lo debbia auuisare al Secreto delle dette mutationi, quando parte il Sergente, & torna l'altro, & quando non lo facesse, sia tenuto in aliquali pena, la quale debbia essere della Corte ad arbitrium Prouisoris. Ioannes Secretarius.

Cap. CCCXLVI.

ANcorche il Proueditore debbia riconoscere tutti li Sergenti, quali li parrà, che siano huomini di Castello, & che non siano huomini à seruitij delli Castellani, & che li sia lecito permutare li Sergenti, che nõ li sarà à proposito, & farcene mettere altro à suo arbitrio, dando à ciascuno la prouisione, che la Maestà Regia hà ordinato, facendoci fare fede, che non si habbiano ad intromettere ad altro, eccetto che à la guardia del Castello, ò à loro vicenda far quello, che li parrà à suoi seruitij. Ioannes Secretarius.

Cap.

Cap. CCCXLVII.

ITem, che se il Proueditore nel reconoscere delli fornimenti tanto di armi, quanto di vittouagli, & di ogni altra sorte per la Regia Serenitate mesi nelli Castelli, ritrouasse meno alcuna quantità delli detti fornimenti, che per defetto delli Castellani sia stato, vogliamo, & espresè commandiamo, che il Proueditore sopra li beni delli detti Castellani, distraccioni, et venditioni delli beni dell'istessi, nulla temporis data mora ad pecuniam manualem in emenda, ò uero sopra loro prouisioni, vbi melius sibi videtur expedire, authoritate præsentium, debbia comprare tutti quelli fornimẽti, che mancassero, & metterli nel Castello, super hoc à Regia Maiestate nullum aliud expectãdo mandatum. Ioannes Secr.

Cap. CCCXLVIII.

ITem, che nessuna persona, ne officiali di qualunque grado, & conditione si sia non si habbia ad intromettere delli Castelli, ne delli compagnoni deputati, & commoranti in guardia delli detti Castelli Regij Demanij in causa nessuna, che criminale sia, ò di persone, che detti officiali metteßero carcerati nelli detti Castelli per atto criminale, ò per altra maniera, che il caso accadesse, che se ne fuggissero, che li Castellani non si habbiano à constringere, ne suoi compagnoni, se non innante la presentia del SignorRe, & del Proueditore. Ioannes Secretarius.

Cap. CCCXLIX.

ITem che ogni Castellano possa far legna, & altr'opera di lignami per conseruatione, & vso delli Regij Castelli in qualunque bosco, & feudo dicti Regni Siciliæ, hauendo commissione, & lettera del detto Proueditore della detta legname, che nessun Barone, ne Conte, ne nessun'altra persona cuiuscũque gradus, & conditionis existat, che li possa vietare, sub pæna vnciarum quinquaginta all'opera delli detti Castelli d'applicarsi, la qual pena possa eseguire il Proueditore. Ioannes Secr.

Cap. CCCL.

ITem d'antica osseruanza, & consuetudine è, che li Giudei serui della Camera Regia debbiano ratione seruitutis fare le bandiere alli Castelli del sacro Demanio, & Impero, de certa nostra scientia, & speciali mandato vogliamo espresè, & commandiamo, che li Giudei habitatori delle Città, terre, & luoghi del Regio Demanio facciano le bandiere delli detti Castelli ad ogni requisitione del Proueditore, non ostanti priuilegij, immunità, et gratie olim per la Regia Maiestà alli detti Giudei fatti, ò da fare, che in tutto à questa presente ordinatione siano irriti, et cassi, et si fortè alcuno di loro fosse renitente, et nõ volesse fare le dette bandiere, che siano in quella pena, che per il detto Proueditore li sarà imposta, la quale si conuerta all'opera delli detti Castelli. Ioannes Secretarius.

In eo, quod hoc dicitur in principio, ibi *(che tutti li Giudei serui della Camera Regia)* concordat cum capit. 112. Regis Federici, supra, tom. 2. vbi posui in 1. notabili n. 22.

Cap. CCCLI.

ITem ſe per auuentura il Proueditore, facẽdo la viſita delli detti Regij Caſtelli, ritrouaſſe meno alcun Sergente nelli detti Caſtelli del numero ordinario per la Regia Corte, ò ſe per auuentura foſſero homini in ſeruitio delli Caſtellani, volemo eſpreſsè, che li detti Caſtellani, che ſi trouano in detta fraude, paghino per ogn'vno noue, la quale pena ſi debbia conuerter'ad arbitrio del Proueditore in reparatione delli Caſtelli. Ioannes Secretarius.

Cap. CCCLII.

PEr oſſeruanza, & continuatione delli predetti Capitoli, & di tutte le coſe in quelli contenti, largamente volemo, & ſic de certa noſtra ſcientia, & ſpeciali mandato, che all'innouationi, ordinationi, capitoli, et commandamenti per noi da farſi ſub quacumque verborum forma, ne alli preſenti capitoli non ſi poſſa contrauenire, anzi ſempre ſtiano in ogni loro robore, & firmità, & coſi commandiamo, & eſpreſsè vogliamo, che il Proueditore ſub fidelitate Regia debbia oſſeruare, & inuiolabiliter conſeguire la detta ordinatione delli preſenti capitoli. Dat. Panhormi, 2. die Maij, viij. indictionis, ſub Anno Domini 1415.

Dominus infans in conſilio mandauit mihi Ioanni de Tutela Secretario. Regiſtrata.

CAPITOLI, ET STATVTI ORDINATI, ET PROmulgati per il Magnifico, & Potente Signor Miſſer Nicola Speciali, Vicerè del Regno di Sicilia meſso per Re Alphonſo.

Fatti con deliberatione del Regio Conſiglio, & potiſſimè delli Nobili Maſtri Rationali, Conſeruatore, Theſorari, & del Secreto della Felice Città di Palermo, ſopra la reformatione delle gabelle della Regia Secretia della Città predetta, tanto per auanzamento della Regia Corte, & cuſtodia delle ſopradette gabelle, quanto per auanzo, & eſpedimento delli Mercadanti, che vſano nella prefata Città.

Cap. CCCLIII.

IN primis deue eſſer manifeſto à ciaſcheduno, che per l'infraſcritte ordinationi non ſia perdonato, ne eſcluſo alcuno, che contrafaceſſe all'ordinationi della detta Secretia, ne ſia in alcuna coſa derogato alli ſtatuti, & antiche pandette della Corte, anzi ſi debbi intendere, che chi contrafarà alli detti ſtatuti, debbia eſſer punito, et caſtigato, ſecondo che nell'antedette ordinationi ſi contiene. Stephanus Secretarius.

Cap. CCCLIIII.

ITem, acciòche tutti gli Officiali dell'antedetta Secretia ſiano indutti con ogni cura, ſtudio, et diligentia à ben ſeruire ciaſcheduno all'eſſercitio del ſuo officio, ſia ordinato di quà innanzi, che li prefati Officiali ſiano integramente pagati di loro prouiſioni, abſque exactione octo tarenorũ pro vncia, à talche ad eſſi ſia remota ogni occaſione, et eſcuſatione di non guardare, et auanzar li dritti della Regia Corte, ſecondo che nell'infraſcritti ſtatuti è denotato. Stephanus Secretarius.

Cap.

Cap. CCCLV.

ITem, che la Corte habbia la casa, che stà in costo la dohana, ad effettto di reponere le merçantie, che vengono alla terra da elpedirsi di dohana, vt infra, & ad effetto di starci della parte di sopra vna idonea, & sufficiente persona eligenda per la detta Regia Corte con sua moglie, & fameglia, habitandoci continuo di giorni, & di notti, la qual persona habbia à gouernare, & rendere bon conto di tutte le mercantie, ch'entraranno nella detta casa, & etiam alla casa della dohana, tanto per la Corte, quanto per li Mercanti, tenendo etiam le chiaui delle porte della marina, & di tutte le dette case, la qual persona hauerà carrico delle sopradette case della dohana, & mercantie, secondo che appare per li soscritti capitoli sopra ciò ordinati. Stephanus Secretarius.

Item hauerà dalla Corte per sua anna prouisione, il Massaro della detta dohana vnce dodici. Stephanus Secretarius.

Item hauerà dalla detta Corte per sua habitatione, & di sua fameglia, la parte di sopra della casa, posta allo costato della dohana, franca di loeri. Stephanus Secretarius.

Item sarà il predetto Massaro superiore à tutti li Guardiani del porto, & Sergenti della dohana, ità che li possa commandare nelli seruitij della Corte in dohana, & fuora di dohana, & sia tenuto, quando non faranno il douere, nè seruiranno come si deue, denontiarli al Secreto, che li castiga secondo che li parrà. Stephanus Secretarius.

Item terrà le chiaue della casa, & magazeni della dohana, & sarà tenuto di aprire, & di chiudere mattina, & sera, & giorno di festa, & di lauorante, quante volte sarà bisogno per acconcio della Corte, & delli Mercanti. Stephanus Secretarius.

Item hauerà à carrico di tenere, & gouernare le chiaui delle porte grande della marina, facendo aprire le dette porte in ortu Solis, & chiuderle nell'occaso, & debbia aprire il portello delle dette porte alli pescatori nel tempo ch'è vso, & consueto, & ad altre genti non debbia aprire insino all'alba chiara, & lo chiuderà immediate sonata la prima hora di notte. Steph. Secret.

Item farà sonare la campana posta nella dohana tutti li giorni lauoratiui, & già ordinati in dohana due volte il giorno, cioè la mattina, & poi di mangiare, la mattina immediatè in ortu Solis, & dura mez'hora, & il poi di mangiare immediatè passata mez'hora di poi di mezo giorno, & dura hora meza, sonando continuamente. Stephanus Secretarius

Item sarà tenuto di tenere vn libro, sopra il quale ordinatamente noterà, & farà introito, & esito di tutte le mercantie, che capiteranno nelli magazeni, seu case della detta dohana, tanto per mare, quanto per terra. Stephanus Secretarius.

Item, che il predetto Massaro tenga il registro delle polize di missioni, &

di

di eſtratti di mare, ſecondo è ſolito, & conſueto farſi per vno delli Guardiani del porto. Stephanus Secret.

Item hauerà carrico di guardare, & gouernare tutte le mercantie, che entraranno alle caſe, & magazeni della detta dohana in forma, che dopò poſſa rendere buon conto, & ſe alcuna coſa mancaſſe ſarà tenuto di ſodisfare de proprio. Stephanus Secretarius.

Item habbia carrico eſſo, & li Guardiani del porto con gran cura, & diligentia di notte, & di giorno, che non entri, ne eſchi della terra mercantia, ne coſa alcuna, oltra l'ordinationi, & capituli della dohana, tenendoſi per detto, che ſe per negligenza, ò malitia, eſſo, & li predetti Guardiani cõmetteranno errore, ò fraude alcuna, ſaranno caſtigati, & puniti ſecondo la continentia dell'infraſcritto capitolo, nel quale ſon'ordinate le pene de gl'Officiali della Secretia committendo fraude, ò negligenza. Stephanus Secretarius.

Item ſpeſſe volte di notte, & di giorno, quanto più ſarà poſſibile, farà diſcorrere alcuno delli Guardiani per tutte le mura della marina, guardando, che fraude, ne inganno ſia commeſſo per alcuno contra li dritti della Corte. Stephanus Secretarius.

Item ſia tenuto il predetto Maſſaro ogni giorno per continuo, tanto di feſte, quanto di altri giorni addonarſe, che li Guardiani ſiano alla marina al loco deputato, & ſtiano à fare il douere di quello, che ſon tenuti, & quando non ci ſaranno, ſia tenuto d'incuſarli al Notaro della dohana, che li ſcriuerà la giornata, intendendo. che delle giornate, che falliranno di non ſeruire ſenza licenza, ò legitima cauſa, perderanno il ſalario, ſecondo, ch'è ordinato per li altri Officiali della Secretia. Steph. Secret.

Item ordinamo, che la Corte ſudetta habbia, & tenga nella caſa della dohana tãte ſtantie, che ſiano ſufficienti ad eſpedimento delli mercantie, tãto da peſare, & eſpedire dentro la detta caſa, quanto per la terra, che ſiano al manco ſei, la metà per coſe groſſe, & l'altre per coſe ſottili, & habbia cerchi, & crocchi, & altre coſe neceſſarie à ſufficientia, per ſeruire dentro la caſa, & di fuora, & etiam vn paro di bilancie, che peſi da cinquanta rotola à baſſo. Steph. Secret.

Item, che tutte le dette mercantie, che ſi ſcarricaranno alla detta Città peruenienti per mare immediatè preſa per li Mercadãti la poliza dell'entrata, debbiano eſſere preſentati nelli magazeni della dohana, & nel loco per l'imballaturi, credenzeri, & cabelloti, quelli che ſi ci troueranno, debbiano eſſer viſti in queſto modo, videlicet ſe ſon panni Cathalaniſchi, che vengono di Cathalogna, ò altri panni, che vengono da Aquamorta, ò da Flandra, ſcuſute le balli ad alcuna delle bandi, per modo, che ſi poſſa vedere, che quantità, & di che conditione di panni ſono, & ſe ſon panni di Fiorẽza, ò di che conditione ſi voglia, che vengano da qualſiuoglia parte d'Italia,

ſi deb-

debbiano disballare, & vedere la loro quantità, & conditione, & se son panni di seta, debbiano esser disballati, & aperti del tutto, & cosi se son cindati, oro filato, seta, & ogni altro lauoro di seta, & similiter teli, canauazzi, & altre simili cose, & visto tutto diligentemente, debbia esser notato per l'imballatore, Credenzero, & Cabelloto, & dopoi li Mercadanti facciano portare le predette mercantie à lor magazeni. Stephanus Secretarius.

Item se la mercantia sarà cosa di peso, & di mesura, & fosse imballata, ò dentro qualche vassello, com'è lino, cottone, cannauo, oro filato, speciarie, cera, mele, oglio, argento viuo, chiouami, & simile altre mercantie, debbiano venire tutti alli magazeni della detta dohana à pesarsi, & notarse diligentemente il peso di tutte, riseruato però à gl'officiali predetti, che possano, se li parrà, far disballare alcuna delle dette balle, ò cercare alcuno delli detti vasselli. Stephanus Secretarius.

Item che il ferro, piombo, azzaro, ramo, fosse in gran quantità, per modo, che alli mercanti seguisse troppo spesa di farlo portare in dohana, non si debbia entrare nella porta della marina, che non sia passato per il Credenzero, seu Cabellotti, per la qual pesatura, non essendo venduto l'azzaro, ò ferro, la corte non ne debbia hauere alcuno pagamento per ragione della detta statia, percioche non è ragione, che debbia pagar due volte, stante che poi pagano, quando lo vendono. Stephanus Secret.

Item imperoche ci sono alcune mercantie, che son di poco valore, & sariano di gran spesa alli mercanti farle portare in dohana, come sono legnami, tauole, traui, costani, duhami di botti, carbone, legna di foco, frutti, & ancora vino, & altre mercantie grosse, & di poco valuta, questi tali debbiano solummodo, senza passare per dohana, esser contati, & pesati, secondo loro qualità, innante che entrino dentro la porta della marina, & poi pesati, & innante presa la poliza di dohana, sia lecito alli mercanti farsele portare alle loro case, & magazeni. Stephan. Secret.

Item quanto tocca alle cose, che entrano per terra, tutte quelle, che saranno imballate, com'è panni, drappi di seta, speciarie, lino, cannauo, coralli, cottone, merci, mele, & altre simili cose, zafarana, cimino, & altre merci, debbiano li bordonari senza dimora venire à sarricarle tutte in dohana, doue debbiano esser sballati, visti, pesati, et notati nel modo sudetto dichiarato. Li formaggi, & altre graxie possano esser portate alli magazeni, secondo è vsanza. Stephanus Secretarius.

Item che le polize fatte in dohana, tanto di lasciare entrare, quanto di lasciare estrahere non debbiano hauer valore, eccetto per quel giorno, & il secondo che son fatti, & più, & meno, secondo sarà notato sopra le dette polize. Stephanus Secretarius.

Item del fatto delle mercantie, che si hanno ad estrahere, tanto per mare, quanto per terra, si osseruarà in questo modo, che li Guardiani del porto,

ò Cre-

ò Credenzeri delli porti non lascino vscire mercantia alcuna, se la poliza della detta mercantia non è spedita per mano di tutti li Credenzeri, Cabellotti, ò vero exercituri, & aduertano bene di non lassar passare polize di piu di doi giorni scritti, ò di quanto più tempo conteneße la poliza. Stephanus Secr.

Item che nel mettere delli prezzi dell Zuccari, & altre mercantie, che si spediscono in dohana, li quali si hà costumato mettere il Credenzere della dohana, stante che è cosa, doue la Corte ne può riceuere assai detrimento, si proueda, che ci sia da qua innante il Secreto, Maestro Credenzero, il detto Credenzero, & Cabellotti, & altramente non si possa, ne debba fare. Stephanus Secretarius.

Item imperoche hora il fatto della statia è in buõ ordine, per maniera, che sempre ogn'huomo, che vorrà pesare hauerà presto, & buono espedimento, si ha ordinato (à benche questo si douea sempre osseruare) che ciascheduna persona di che conditione si voglia, che presumerà di pesare alcuna robba venduta, ò comprata senza la statia della Corte, che sia di cinquanta rotula in sù, per ciascheduna volta, sia in pena di onze doi, delli quali la metà sia della Corte, la quarta parte di chi accuserà, & l'altra quarta parte del Secreto. Stephanus Secretarius.

Item se alcun Mercadante, ò che persona si voglia presumerà di entrare, ò estrahere alcuna mercantia, ò robba di che conditione si sia, oltra l'ordinationi, & capitoli nouiter fatti, debbia perdere la detta mercantia, laqual sarà la metà della Corte; la quarta parte di chi accusara, & l'altra quarta parte del Secreto, à talche siano diligenti à guardare li diritti della Corte. Steph. Secr.

Item imperoche alcuni Credenzeri, & Cabelloti hanno presumuto per il tempo passato, non senza pregiuditio, & danno delli diritti della Corte, di non scriuere alli loro libri gl'introiti, & esiti delle mercantie al tempo debito, dilatando molti giorni, & mesi, andando poi alli libri delli altri, & copiandoli, se ha ordinato, che siano tenuti ogni giorno scriuere ciascheduno nelli loro libri, & dopò ogni mese in fine mensis si debbia trouare insieme il Mastro Credenzeri, & tutti gl'altri Credenzeri, & Cabelloti, & Massaro della dohana & li Credenzeri delli porti, li quali debbiano fare collatione insieme di loro libri. Talmente che ogn'vno si troua hauer notato al suo libro quelle cose, che appartengono al suo exercitio, & in caso che non lo facciano, & siano trouati delinquẽti di questa tale ordinatione, cadano in pena per ciascuna volta di tarì quindici d'applicarsi la metà al Regio Fisco, la quarta parte al Secreto, & l'altra quarta parte à chi accusarà, intendendosi, che se pure lassano passare il mese, che non sia fatta la detta collatione, la debbiano hauer fatta fra otto giorni del mese prossimo seguente, li quali otto giorni elapsi, in nessun modo alcun di loro possa hauere escusatione alcuna, & sia lecito al Secreto de facto far leuare la pena à quello che si ritrouerà delinquẽte. Stephanus Secretarius.

Item

Item ſia ordinato, che delle naui, che ſi hãno à partire dal porto della predetta Città, debbia eſſer fatto venire in dohana il Scriuano di ciaſcheduna con ſuo libro, doue ſon notate tutte le mercantie carricate ſopra quella naue, & nel loco gl'officiali, & gabelloti della dohona predetta debbiano fare collatione di loro libri cõ quello del ſopradetto ſcriuano, accioche ſi troui, ſe alcuna coſa è ſtata carricata oltra la debita forma, laquale debbia eſſe confiſcata, vt infra. Stephanus Secretarius.

Item à talche coſi com'è prouiſto per li precedẽti capitoli al guardare delle porte di mare, che non ſiano defraudati li diritti Regali, & ſimiliter ſia prouiſto di far buone guardie, & ordinationi alle porte di terra, donde ogn'hora ſi troua eſſer fatto grand'inganno, & fraude alli diritti della detta Corte, imperoche la porta del Palazzo al preſẽte deputata, & ordinata all'eſtrationi, & miſſione delle mercãtie di fora, & dentro la Città, e in loco deſerto, & inhabitabile, doue per non ci poter ſtare il Credenzero continuamente, come ſi doueria, ſi poſſono fare molti eſtratti, & miſſioni in gran fraude, & detrimento delli diritti Regali, ſia ordinato, che di quà innãte neſſuna perſona di qualſiuoglia ſtato, ò conditione ſi voglia, poſſa mettere, ne eſtrahere mercantia, ne robba alcuna cuiuſcumq; generis, ſaluo della porta di Termine, imperoche la detta porta è in loco congruo, & deſtro, nella quale debbia ſtar cõtinuamẽte, & habitare il Credẽzero, & il Portaro cõ loro moglie, & fameglia, il qual Credenzero ſia idonea, & ſufficiente perſona, & accioche habbia materia di ben ſeruire, habbia di ſalario onc. Stephanus Secretarius.

Item ſarà tenuto il detto Credenzero di prendere il pegno ſufficiente à ciaſcheduna perſona, che entra mercantia, & debbia mandare la detta perſona in dohana con la detta mercantia, & con vna poliſia all'officiale di dohana, che contenga tutta quella robba, che quella perſona hauerà entrato, & quella tal perſona ſi debbia procurare di hauere vn'altra poliza reſponſale da gli Officiali, et Credenzeri di dohana, per la qual poliza il predetto Credenzero ci debbia rendere il pegno. Stephanus Secretarius.

Itẽ ſia auiſato il predetto Credẽzero della porta di Termine di non laſſar paſſare per la porta all'eſtrahere alcuna mercãtia ſenza la poliza del ſpedimento, la qual non ſia piu vecchia, che di doi giorni, ſaluo ſe nella detta cedula nõ foſſe ſpecificato, et auuertàno di non pigliar poliza alcuna, che non ſi eſtraha prenſetialiter la mercantia, et ſiano tenuti di preſentare in dohana almeno ogni ſettimana vna volta tutte le polize, che ſaranno venute in loro potere, per fare collatione. Stephanus Secretarius.

Item ſia ordinato, che da quà iunante alcuna perſona di qualſiuoglia ſtato, grado, ò conditione, non debbia, ne poſſa eſtrahere, ò fare eſtrahere per ſe, ò per altri, alcuna mercantia poco, ne molto, di che conditione, et qualità ſi voglia, ne ſimilmente entrare, ò far' entrare per altre porte, che dalla porta di Termine, ſotto pena il patrone di perder la mercantia, et il Bordonaro di perder le beſtie, ſe ſaranno ſue, et ſe non di pagar onze

quattro,& se fosse pouero,& non haueſſe di pagare,pagato quello, che potrà insino alla detta somma,debbia stare vn mese prigione,ò più à discrettione del Secreto, la qual pena debbia esser la metà della Corte, la quarta parte del Secreto,& l'altra quarta parte dell'accusatore, seu denontiatore, intendendo però chi vscirà la detta porta di Termine, sotto la predetta pena non passi la porta della parte di fora,senza la poliza spedita di dohana, secondo è vso, & consueto,& quello,che entrarà,non entri la porte della parte dentro,senz'hauer denunciato ordinatamente tutto quello, che portarà al Credenzero della porta,ond'entrarà,lasciandosi il pegno secondo è vso,& cõsueto. Steph. Sec.

Item imperoche li tempi passati per poca proquisione, ch'è stata all'esercitio della gabella della Statia, la Corte, la Città, & tutti li mercanti hanno patito gran disconzo, & interesse, si hà ordinato,che il Cabelloto, che incãtirà la detta cabella, la debbia fare exerciri con doi exercitori idonei,& sufficienti, l'vno delli quali continuamente stia ad espedire le cose, che peruenirranno in dohana, & l'altro vada per la terra pesando, & espedendo quelle cose, che habilmente non potranno venire à pesarsi alla detta dohana, & vedanosi regiri, & intendere li detti Exercitori con il Credenzero nella forma, & modo ordinato ne gl'altri Capitoli,& quando il Credenzero sarà fuori della dohana, per pesare in altri luochi della Città, & bisognarà pesare, il Secreto debbia ordinare à sua discretione alcuno delli altri Credẽzeri, ò il Massaro, che scriua le cose, che si pesaranno in absentia del Credenzero della Statia,& dopò che le debbia riferire. Stephanus Secretarius.

Item sia ordinato, che ogni giorno, eccetto le feste commandate per l'Ecclesia descritte nella predetta casa della dohana,che si hãno da guardare, debbianosi recogliere alla dohana il Secreto, Mastro Credenzero, Cabelloti,& altri Officiali della dohana nel loco deputato, tanto la mattina,quãto il poi di mangiare in quell'hora, che sonerà la Campana posta nella detta dohana, & starci spedendo le cose occorrenti, & debeti à loro officij, per spatio di hore tre la mattina, & tre il poi di mangiare, & più à discretione, & voluntà del Secreto, secondo che li parrà necessario per le facende occorrenti, & in caso, che non si retrouano raccolti al fine del suono della detta Campana, & non stiano il detto spatio in dohana, ciascuno sia in pena, videlicet, chi mancarà la mattina, ò la sera,del salario di quattro giorni,& se mancarà per vn giorno, perda il salario di otto giorni, & nientedimeno il Secreto possa far espedire ad alcun'altro officiale di dohana quelle cose, che occorressero all'officio di quelli,che mãcassero: & sia tenuto il Notaro della Secretia ogni giorno trouarse alla dohana all' hore debite, in maniera, che possa addonarse di quelli, che falliranno, li quali tutti debbia scriuere in vn quaternolo, il quale sempre si possa vedere ad mandatum Regiæ Curiæ, sotto pena di perder l'officio, & essere in pena falsi,& sub eadem pæna li debbiano denontiare al Secreto ogni giorno,la qual pena debbia essere, & appli-

carse

carſe la metà alla Regia Corte, la quarta parte al Secreto, & la quarta parte al detto Notaro. Di più ſe al Secreto pareſſe neceſſario, etiam in giorno di feſta regere dohana tutti gl'officiali ſiano tenuti da venirci ad eius mandatum, non obſtante queſto capitolo. Stephanus Secretarius.

Item che neſſun Gabelloto, ſeu exercituri di gabelle debbia pagare ad alcuno Credenzeri, ne ad altro officiale della Secretia ſenza licenza del Secreto, ſotto pena per ciaſcheduna volta che lo faranno di oncia vna, applicando la metà alla Regia Corte, la quarta parte al Secreto, & l'altra quarta parte àchi accuſarà. Stephanus Secretarius.

Item perche manifeſtamente ſi vede, che la Corte è leſa, & defraudata nelli ſuoi diritti, & ragioni, portandoſe le loro mercãtie à loro caſe, & magazeni, imballati, non peſati, non viſti, non numerati, ſia ordinato, che da quà innante ſi oſſeruino gl'infraſcritti ordini, cioè che da cõtinente, che naue, galea, o altro nauilio gionga al porto, debbia eſſer chiamato in dohana, innante il Secreto, Credenzeri, & Gabellotti, che ſi troueranno, il Scriuano con ciaſcheduno con ſuo quinterno, & datoli Sacramẽto di dire verità, ſi debbia prẽder nota con buona diligẽza di mano ſua di tutte le mercantie che haueranno da ſcarricare in Palermo, & à chi ſi haueranno à conſignare. Steph Secr.

Item che non ſia perſona alcuna di qualſiuoglia conditione, che debbia preſumere entrare, ò eſtrahere, ne fare entrare, ò eſtrahere mercantia, ò altra robba della banda di mare, da altra parte, che dalla porta gráde, doue ſono deputati li Guardiani, ma ſe foſſe ſale, ò tonnina, con licenza del Secreto, mettendoci vn guardiano, poſſa eſtrahere, ò entrare del porticello, & neſſun'altra coſa ſi poſſa mettere, ne eſtrahere d'altra parte, che della porta ordinaria, ſotto la pena di perder la mercãtia, della quale la metà ſia della Corte, & l'altra metà di chi la troueſà, & oltra ciò la mercantia, che per alcuna perſona ſi troverà de lo cubo con l'altaro, con quanto tengono le pietre, che ha meſo il Secreto tanto verſo Caſtell'a mare, quanto verſo Santo Petro la bagnara, tutta quella mercantia ſia di chi la troverà, & denontiarà alla Corte, la qual perſona auctoritate propria la poſſa prendere, & il patrone della mercantia ſia tenuto di pena alla Corte, quanto varrà la detta mercantia, & ſe quelle perſone, che trouaſſero la detta mercantia non la denontiaſſero al Secreto, ſiano in pena di quanto varrà la detta mercantia. Stephanus Secret.

Item delle pene ſopra taſſate, delle quali ſi dice il Secreto hauere la quarta parte, ſi debbia intendere, che il detto Secreto ſi debbia applicare à ſe della detta quarta parte per inſino alla ſomma di onze trenta per anno, mà il reſtante ſia della Corte. Stephanus Secret.

Item che neſſuno officiale de la Secretia, ardiſca prendere beueraggi, exationi, ne pagamenti alcuni, ſaluo quelli che ſono leciti, iuridici debiti, & conſueti. Stephanus Secretarius.

Itẽ che tutti officiali della Secretia, cuiuſcũque ſtatus, & gradus ſint, che ſi

rittrouaſſero oltra la forma delli preſenti capitoli, ò per qualſiuoglia altra maniera,cõmettere alcuna fraude,ſiano in pena capitis,oltra li peni,ſtatuti,& ordinati per la Corte;et ſe cometteſſero manifeſta negligẽtia,per la quale ne redundaſſe euidentemente detrimento, et danno alla Regia Corte,ſiano priuati de'loro officij, et debbiano refar li danni, li quali per loro negligenza incorrerà la Corte. Dat Panhormi xv.die menſis Nouembris,v.indictionis,ſub anno Domini 1426.

Nicolaus de Speciali.

Regiſtrata penes Rationales. Notata in officio Conſeruatoris, xxi. Nouembris, v. indictionis, Anno ſupradicto 1426, intra Cappellam ſuperiorem Regij hoſpitij eiuſdem Vrbis, vbi Conſilium celebrari ſolit coram Magnifico, & Potente Domino Viceregę præſignato coram Nobilibus, & Egregijs Domino Rogerio de Paruta Milite, vnà cum ſocijs Regni Siciliæ, Magiſtro Rationali, & Antonio Morixino dicti Regni Theſaurario, de mandato eiuſdem Domini Viceregis præcedentia Capitula lecta, promulgata, & publicata fuerunt per me Stephanum Blundum Secretarium Regium, qui ſupra, audientibus, & præſentibus Secreto & Magiſtro Procuratore eiuſdem Vrbis, Magiſtro Credenzerio, Gayto, & Maſſario, & alijs officialibus dictæ dohanæ, ſiue Secretiæ in ſuprapoſitis capitulis ſeorſim diſtinctis, & notatis, & maximè Portarijs, & Credenzerijs portarum Vrbis ſupradictæ.

S V M M A R I V M.

Dohanam intrantes res, & raubæ debent ponderari, n. 1. & fieri ibi manifeſtũ, n. 3.
Dohanæ ius vocatur ius fundici, ibid. & num ſeq.
Dohana, & fundicus Regis idem eſt, num. 2.
Gabella poteſt quandoque tolli per Regem, ob publicam vtilitatem, ne mercimonia aliũ tendant, ibid
Dohanam ſi intrant raubæ, debet ibi fieri manifeſtum, num. 3.
Dohanæ ius ſoluitur de ſale, plumbo, ferro, azaro, &c. num. 4.
Dohana debet ſolui eo loci, quo applicat vaſſellum, vel nauis, & exonerantur mercãtiæ, eſto dominus naugij mutet propoſitum num. 5 & quid ſi vi tempeſtatis, aut aliàs ad locũ applicet, n. 7. aut eſſet de trãſitu n 8
Propoſitum principale ſemper attenditur, ibidem.
Dohana ius ſolui debet, eſto quòd res eſſent in modica quantitate & quare, num. 5.
Minima quandoque ſunt in conſideratione, ibid.
Nauigium ſi vi tempeſtatis, aut incurſu latronum applicat ad aliquem portum, an ibi teneatur ſoluere dohanam num. 7. & quid quando eſt de tranſitu, & quomodo, num. 8.
Dohanæ ius habent Barones, & feudatarij, & vniuerſitates ex conceſſione Regia, n. 9.
Dohanam fraudantes perdunt merces, & puniuntur alijs pœnis, etiam attentantes fraudare, num. 10. 11.
Affectus punitur non ſequuto effectu circa attentantes fraudare gabellas, ſicut in rebellione, num. 11.
Dohanam fraudans ſi moritur infra quinquennium poteſt fiſcus vindicare res, quæ inciderunt in commiſſum, aliàs non, num. 12.
Dohanæ de rebus defraudatis, & extractis, denuntiator habet ſuam partem, ſoluendam per fiſcum, & quomodo, num 13.
Extractiones quando denunciantur, habet denunciator ſuam partem, ibid.
Dohanæ officiales ſi committunt fraudem, aut manifeſtam negligentiam in Curiæ damnum, & patrimonij Regis puniuntur pœna capitis, num. 14 & ſeq.
Dohanerij, ſiue magiſtri fundicarij debent in negotijs eis permiſſis, eorumque officio omnem ſeruare puritatem ſine dolo, & quomodo, num 15 & ſeq.
Dohanæ officiales non poſſunt facere mercantias, nec emere res, & illas tenere in dohana, num. 16.
Dohanæ Officiales non debent petere ius dohanæ de rebus, de quibus non ſoluitur ius, num. 17.
Gabellæ ius ſiue dohanæ poteſt fraudari licitè, quando a dohanerijs petitur ius, quod non eſt ſoluendum, ibid.
Credenzerius eſt officialis deputatus per Regiam Curiam, qui facit quinternum de exactis, & liberatis cum cautelis, & quomodo, & poſſunt concedi officia per Regem ad credentiam, & quomodo, num. 18.
Officia poſſunt per Regem concedi ad credentiam, & emolumenta interim ſoluenda exiguntur per Credenzerium, ibidem.

Aliqua

ALiqua poſui in materia Dohanæ ſupra in cap. 42. Regis Iacobi, à n. 3. vſque ad num. 9. tom. 1. hic ab iſtis capitulis 353. 354. & 355. licet non ita politico ſermone procedant, cito vulgari lingua ſint compoſita, prout antecedentia, tamen habes plura de officio Maſſarij ipſius dohanæ, & de rebus omnibus intrantibus in ipſam
1 dohanam, † & de aliquibus, quæ ſufficit tantum, vt ponderentur, aut aliò vadant, vt in his §§. habes multa ad ſaturitatem, quod de iure conſtitutionum Regni vocatur ius fundici, ut ait Matth. de Afflict. in conſtit. Magiſtros fundicarios, tit. 86, de offic. Magiſtrorum fundicariorum, lib. 1. quia dohana, &
2 fundicus Regis idem eſt, † vt pulchrè ſentitur infra cap. 461. vbi Dom. Rex ad petitionē Regni ſubſtulit gabellam fundici olim fundatam in hac Vrbe Panhormi, & in alijs locis Regni, ob publicam vtilitatem, ne mercimonia per mercatores apportatæ aliò tendant, vt tetigi ſupra in cap. 15. Regis Martini à nu. 71. cum ſeqq. tom. 3. & ſic de omnibus rebus in ipſam dohanam intrantibus,
3 ibique depoſitis, & annotatis † vt dicitur, (*ſatto il manifeſto*) ſecūdum ea, quæ recordor ſcripſiſſe in pragmat. tit. 72. nu. 23. & 24. tom. 1. ipſarum pragmat. & ſic ſoluitur ius
4 dohanæ, † vt ſubdit ipſe Afflict. num. 2. de ſale, vt in multis locis habes per Surd. præciſè cōſ. 307. lib. 3. poſt Bart. Salyc. & Abb. Rol. laſ. Ruya. & alios, plūbo, ferro, & azzario (de quibus etiā hic diſponitur in §. (*item, che il piombo, ferro, &c.*) pro quibus dicit Afflict. facere cap. item pro iuribus, & in tit. de iure fundici, & in cap. ſoluitur ius fundici, in rubr. de fundico flagelli, & ita de hoc manifeſto faciendo ne fraudentur gabellæ ait Vinius deciſ. 156.

Et maximè quando ex propoſito diſceſſiſſet vaſſellum veniendi cauſa v.g. Panhormū,
5 † quia eoipſo quòd huc applicat, & exonerātur mercantia, debet ſolui dohana, etiam ſi dominus vaſſelli muraſſet propoſitum, & vellet ibidem diſcedere, quiā ſi fuit per officiales compulſus exonerare, debet ſoluere dohanam, quamuis differatur ſolutio, donec veritatur dicta mercantia, nam ſubdit ipſe, extendituir principale propoſitū, vt feci multas illationes in d. cap. 15. Regis Mart. verſ. item poſſum, quoties ergo voluntariè venit, debet ſoluere dictum ius fundi, Afflict. n. 6.
6 ¶ Item tam ſi dictæ res † exoneratę eſſent in maxima quantitate, ſiue modica, nam adhuc deberet ſolui ius prædictæ dohanæ, vtputa ce phiala vini cauſa guſtus, ſale, &c. ratione quia, quando parua quantitas ſoluitur reſpectu honoris, tunc debet haberi magna conſideratio, etenim quandoq; minima iunt adhuc in conſideratione, vt dicam infra in cap. 52. Regis Ioannis, ſub verſic. Ratio poteſt eſſe, tom. 6. vbi multa apporto, an, & quando minima ſint attendenda, & in cap. 1 Regis Ferdinandi I. in 1. notab. inter capitula Regis Martini, eod. tom. 3. non ſic
7 † quando ex vi tēpeſtatis, vel incurſu latronum huc attigiſſet, quia non tenetur ſoluere, pono infra in capit. 92. Regis Ioannis in §. item de nauibus, d. tom. 6. ex Bart. in l. 1. C. de Naufragat. lib. 11. Viuius d. deciſ.
8 156. num. 7. ſicut nec debetur, † quando vaſſellum eſſet per tranſitum, non pro Panhormo, v. g. ſed pro alijs locis, & Inſulis, vt ſubdit ipſe Afflict. in dicto num. 6. fuiſſe deciſum in Camera Neapolis, Alex. conſil. 86. vol. 4. præſtita cautione de ſoluendo dohanam, vbi exonerabit.

9 Simile ius dohanæ † habent Barones, & Feudatarij, & Vniuerſitates ex conceſſione Regia eis conceſſa, vide quæ dixi ſupra in cap. 10. Regis Martini ſub verſic. ſi igitur, ibi, vigeſimo primo, &c. d. tom. 3.

Fraudantes vero ipſam dohanam ſunt in
10 maxima pœna, † quia vltra quòd perdunt merces, poſſunt puniri etiam alijs pœnis, de quibus per Afflict. in d. conſtit. Magiſtros fundicarios, num. 10. vbi ſubdit plus, quòd etiam tentantes fraudare ſunt in eadem pœna, etiam quòd delicta non eſſent conſumata, ſed tantum attentata, ſicquè punitur
11 iſto caſu affectus † non ſecuto effectu, prout regulariter eſſet, nam ſtatutum puniēs delictum ciuiliter intelligitur, delictis conſumatis, ex Fælin. & alijs per eum citatis, argum. rebellionis, in qua punitur affectus, nō ſecuto effectu, dixi ſupra in capit. 48. Regis Mart. ampl. 3. d. tom. 3. cum concordantib. quæ citaui ad pragmaticas huius Regni tit. 41. num. 96. & tit. 47. num. 25. & tit. 72. num 41. vbi poſui de tentantibus fraudare gabellas, & extrahere in fraudem gabellæ. Et ſi moritur, ſubdit ipſe Afflict. fraudans
12 † ipſam dohanam, infra quinquennium, Fiſcus poteſt vindicare res, quæ inciderint in commiſſum, aliàs, elapſo eo, non ager, ex Bald. in l. 2. C. de vectigalibus, & commiſſ. & per Bertacch. in repertorio, ſver. gabella, & ver. dohana, & de omnib. contrauentionibus, & extractionibus rerū debentiū dohanā
13 denuntiator habebit partem ſuam † facit hoc cap. 355. propè finē, ibi in §. (*item che non ſia perſona alcuna,*) & Fiſcus poterit totam pœnam exigere, & poſtea dabit id quod parti denuntiatiori competit, Matheſilan. ſing. 70. quem refert, & ſequitur Annotatio ad Afflict. in prælud. conſtit. Regni, quæſt. 15. & ita intelligas, quæ in multis locis ſcripſi in hac materia denuntiationis in pragma-

pragmaticis præſertim,tit.40.num. 30. cum ſeqq. & tit. 82. num.16. cum ibi citatis to. 1.pragmaticarum,vbi loquor de reu velãtibus delicta, Surd. conſil. 24. num. 13. poſt Angel. & Nate.

Habes in iſtis §§. qui ſubſequuntur cap. 353 multa de Credenzerio,de quo tãgo inferius hic in verſic. Noto in iſto de Secreto vt ſcripſi ſupra in cap.60. eiuſdem Regis Martini, d.tom. 3. Magiſtro Notario, Maſſaro, Ponderatore, vulgo dicto, Piſaturi,& alijs gabellotis circa introitum, & exitum rerum dohanam ipſam tangentium, de quibus etiam ſeriò tracto in pragmaticis, in ſimili,tit.27 de officio Secreti,& aliorum officialium Fel.Vrb. Parh. tom. 2 ipſarum pragmat. vbi etiam confirmantur hæ ordinationes, & quaſi ſunt illæ pragmaticæ deſumptæ ab iſtis capitulis factæ tempore huius Nicolai Speciali Proregis in hoc Regno imponendo in fine horum capitulorum pœnam capitis, aut priuationis officij officialibus dohanæ, † qui committerent ſimiliter fraudem, aut manifeſtam negligentiam,ob quam reſultaret euidens iactura Curiæ, & patrimonio Regis cum refectione damnorum, & iſtud eſt, quod ait idem Affli&. in d. conſtit.Magiſtros Fundicarios num.7. vbi quòd iſti dohanerij, † ſiue Magiſtri Fundicarij debent in negotijs eis permiſſis, & in eorum officio ſeruare omnem puritatem ſine dolo,tam circa Regiam Curiam, & fideles Regios ſine malitia, & pravitate, & puri ab omni ſorde, & ambitionis face, non reſpiciendo proprium commodũ, Bald. conſil. ſciſmatis, col 7. ſubdens ipſe Affli&. contra illos Magiſtros Fundicarios, qui faciunt mercantias, & emunt res illas, † quas tenent in dohana, nam eis eſt hoc prohibitum, vt in d. pragmaticis eodem titul. 27. pragmat. 6. §. 1. niſi adhibeant inſtrumentum publicum, & teſtes ſic etiam dicti officiales dohanæ debent totaliter abſtinere, † ne petant ius dohanæ de illis rebus, de quibus non eſt ſoluendumius, nec exigant illud, ratio eſt,quia vltra quòd vertitur in animarum eorum damnum, & damnum etiam Regiæ Curiæ, nam ſi exigitur plus,mercatores poſſunt fraudare gabellas licitè, Affli&.num. 11.& 12.ex Bald. Abbat. Port.Angel. Speculat. Iacob. de Butrigar.& alijs in d.num. 12.

Noto ibi, ex quo agitur de officio Credenzerij, de quo etiam eſt tactum ſupra in capit. 32. Regis Peder. tom. 2. & per eæ, quæ ait Affl. in Conſtit. Regni Officiorum, num. 3. tit. 58. de offic. Magiſtri Camerę, lib. 1. vbi dixit † eſſe Officialem deputatum per Regiam Curiam, & faciat quinternum de exactis, & liberatis cum cautelis neceſſarijs, & ponit etiam in eodem loco, quòd certa officia poſſunt concedi per Regem ad credentiam, ideſt, quòd exigantur per illũ officialem iura ſpectantia ad ipſam Regiam Curiã infimul cum dicto Credenzerio, meminit etiam idem Affl.&. in Conſtit.Regni puritatem, nu. 4. de præſtand. Sacramento lib. 1. & ſupple de hoc officio Credenzerij in dictis pragmaticis, in reliquis videas conſecutiuam materiam à d. cap.353.

BVLLA APOSTOLICA, ET SACRA REGIA PRAGMATICA SANCTIO

Super cenſibus ad rationem de decem pro centenario inuiolabiliter obſeruanda.

ALPHONSVS Dei gratia Rex Aragonum, Siciliæ,&c. Vicerex in dicto Regno Siciliæ, vniuerſis, & ſingulis eiuſdem Regni Prælatis, Officialibus, Baronibus, & perſonis alijs, ad quos ſpectabit, præſentibus, & futuris, Oratoribus, Conſiliarijs, & fidelibus Regijs dilectis, ſalutẽ. Cum idem Sereniſſimus Dominus noſter Rex prouiderit, & mandauerit ſub hac forma. (*ALPHONSVS Dei gratia Rex Aragonum, Sicilia citra, & vltra Farum Valentiæ &c. Vniuerſis, & ſingulis præſentium ſeriem inſpecturis, tam præſentibus, quam futuris. Notum facimus, & teſtamur, quòd hiſterna die Sanctiſſimi Domini Noſtri NICOLAI Diuina prouidentia, Papæ V. litteras recepimus, eius vera Bulla plumbea in filis ſericis rubei, croceique coloris more Romana Curiæ Bullatas, non vitiatas, non cancellatas, neq; in aliqua ſui parte ſuſpectas, ſed omni prorſus vitio, & ſuſpitione carentes, tenoris, & continentiæ ſubſequentis. NICOLAVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Sollicitudo Paſtoralis officij fores noſtræ prouidentiæ pulſare non deſinit, vt indemnitati, ac ſtatui proſpero fidelis populi Curiæ noſtræ ſalitus commiſſi iuris moderando rigorem, per opportune prouiſionis remedia, quantum ex alto nobis permittitur, ſalubriter conſulamus: ſanè, ſicut fide dignorum relatione didicimus in Regno Siciliæ, ac certis alijs dominijs, & terris*

terris cariſſimi in Chriſto filij noſtri ALPHONSI, *Aragonum, & vtriuſque Siciliæ Regis, Illuſtris, auariti æ egestas, & damnandæ ambitionis improbitas quorumdam oculos adeo excecauit, vſurariaque prauitas illis in partibus in tantum excreuit, quòd incolæ, & habitatores partium illarum pecunijs indigentes eas vix aliter, quàm fœneratorum opera, quaſi mouditum, fœnus exercentium conſequi poſſent; & cum eas acceperint ſi in tempore percepta non reſtituãt breui eorum bona inſatiabilis vſurarum voragine miſerabiliter conſumuntur. & quòd in dominijs, & terris ipſius Regis vltra montes conſtitutis, videlicet in Regnis Aragonum, Valentiæ & Maioricarum, ac Principatu Cathaloniæ, & Comitatibus Roſſilionis, & Ceretaniæ, Vniuerſitates & ſingulares perſonæ, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſeculares, huiuſmodi pecunijs indigentes, vt cum minori incommodo eas habere poſſint per venditiones annualium cẽſualium, quæ mortua nuncupantur, ſuper domibus, poſſeſſionibus & proprietatibus ſpecialiter, vel etiam generaliter ſuper omnibus bonis redditibus emolumentis, iuribus, & rebus eorum, mediante tamen inſtrumento gratiæ redimendi onera eerũ ſibi vt plurimum proſpicere, & conſulere conſueuerũt quòd in prædictis eiuſdem Regis partibus, & Regnis vltra montes conſtitutis, non ſolum in longam conſuetudinem, de cuius contrario hominum memoria non exiſtit, more viuentium deductum eſt, ſed etiam per municipalia huiuſmodi Regnorum, & partium iura per Regem ipſum, ſeu eius prædeceſſores, cum conſenſu trium brachiorum, videlicet Eccleſiaſtici Miſterii, & Regalis promulgata ſpecialiter confirmatum. Cum itaque multis Incolis, & habitatoribus partium, & dominorum eiuſdem Regis citra montes conſtitutorum, indigentibus per huiuſmodi cenſualium venditiones ſubuenieri, ipſi que à fœneratorum vſuris eximi poſſint, ſed quia in hoc pecunijs abundante dubitantes vſurariam prauitatem commictere, & ſic eiſdem indigentibus more præmiſſo ſuccurrere formidant, in indigentium detrimentum, & fœneratorum eorumdem cuidens incrementum, pro parte eiuſdem Regis, aſſerentis ex ſubditis Serenitatis ſuæ quamplures grauium vſurarum voraginibus magnis hactenus pecunijs exhauſtos exiſtere. alios quoque in dies pecunijs egentes fœnore magis, atque magis opprimi, & vexari, nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt eis paterno compatientes affectu in præmiſſis de opportuna prouiſionis ope ſuccurrere præfataſque cenſualium venditiones cum clauſulis, & cautionibus ad earum validitatem inter venditores, & emptores mutuo conſenſu ineundis abſque læſione conſcientiæ, in Regnis Siciliæ, citra & vltra Farum fieri poſſe debere decernere, & declarare de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur pro debito miniſterij paſtoralis nobis diuinitus iniuncti, ſuper his ſalubriter prouidere, ac ſtatus, & indemnitatibus incolarum, & habitatorum Regnorum, & terrarum dicti Regis citra montes conſtitutorum præſentium, & futurorum quantum cum Deo poſſumus, ſubuenire cupientes, & attendentes, quòd Clero terrarum & dominiorum ipſius Regis vltra montes conſtitutorum, in ſuis olim indigentijs per venditiones prædictorum cenſualium Auctoritate Apoſtolica pluries conſulcum, & prouiſum fuit; præfato Regis in hac parte; ſupplicationibus inclinati, tam eidem Regi quam huiuſmodi Regnorum Siciliæ citra, & vltra Farum, omnibus, & ſingulis incolis, & habitatoribus, ac locorum, Ciuitatum, & terrarum vniuerſitatibus præſentibus, & futuris huiuſmodi cenſualia ſuper rebus, & proprietatibus ſuis, ac facultatibus, & emolumentis earundem, inſtrumento gratiæ pro conſimili pretio illa redimendi mediante, dummodo annualis cenſus huiuſmodi cenſualium decimam partem principalis recepti, ſeu pretij eorumdem non excedat, inter ſe contrahendi, vendendi, & emendi cum opportuna contrahentium ſecuritate, tuitione, & indemnitate, ac cum poteſtate, vendentes, perſonas, eorumque proprietates, reddit us, iura, iuriſdictiones, cenſus, ac omnia, & ſingula mobilia, & immobilia bona obligandi & obligari facienda, ac etiam quaſcumque alias obligationes, & ſubmiſſiones cuicumque foro, nec non renuntiationes, & promiſſiones, ſtipulationes panis iuramentis & alijs cautionibus vallatas, & alia quæcumque, de quibus inter ementes, & vendentes huiuſmodi cenſualia conuentum, & in pactum deductum fuerit, plenam licentiam & liberam auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus facultatem, decernentes, & declarantes, eoſdem incolas, & habitatores, ac locorum, Ciuitatum, & terrarum vniuerſitates cenſualia huiuſmodi modo præmiſſo in Regnis ipſis Siciliæ citra, & vltra Farum inter ſe liberè, & licitè contrahere, ac vendere, & emere poſſe; neque propterea vſurariam prauitatem commictere, dummodo aliàs quàm, vt præmictitur, quodlibet annuum cenſuale decimam partem principalis recepti, ſeu pretij venditionis ipſius non excedat, & penſionibus ſeu annualitatibus illorum in ſortem non computatis, pro totali redemptione præter principalem ſummam nihil vltra percipiatur ab emptore, vel exhibeatur à venditore, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus, ac priuilegijs Apoſtolicis, nec non ſtatutis etiam municipalibus, vel Regalibus, & conſuetudinibus Ciuitatum, & terrarum Regnorum prædictorum Siciliæ citra, & vltra Farum, etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauismque firmitate alia roboratis, etiam ſi de eis faciendæ*

ienda eſſet mentio ſpecialis, quæ hic haberi volumus, & habemus pro ſufficienter expreſſis, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, conſtitutionis, & declarationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei. & Beatorum Petri, & Pauli, Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrũ Anno incarnationis Dominicæ, 1452. pridie Calendas Octobris, Pontificatus noſtri, Anno ſexto.)

Ex quibus in hac parte indemnitati, ac proſpero ſtatui incolarum, & habitatorum huiuſmodi Regnorum noſtrorum Siciliæ citra, & vltra Farum rationibus, & cauſis in eis expreſſis multis modis plenè conſultum, atque proſpectum eſt, noſtra propterea laudatione, & acceptione dignum. Quo circa ſcienter deliberatè, & conſultè huiuſmodi Apoſtolicas litteras, & omnia, & ſingula in eis contenta tenore præſentium laudamus, & acceptamus, decernentes, & declarantes tanti roboris, & authoritatis exiſtere, quanti ea, quæ à noſtræ Maieſtatis prouidentia legem concedendo decreta, & ſtatuta ſunt. Plane circa exequutiones vigore contractuum huiuſmodi cenſualium faciendas, & exceptiones aduerſus eas quomodolibet opponendas, certum, & determinatum ordinem dare volentes, hac edictali lege perpetuò valitura ſancimus huiuſmodi cenſualium contractus, ſeu inſtrumenta tamquam res iudicatas nulla prouocatione ſuſpenſas, promptam, & paratam exequutionem habere, & non ſolum contra perſonas, res, & bona illorum, qui originaliter cenſualia huiuſmodi vendiderint, nec non eorum fideiuſſorum, hæredum, ſeu vniuerſalium ſucceſſorum, ſed etiam abſque aliqua bonorum principalis debitoris diſcuſſione, contra perſonas, & bona quorumcumque ſingularium detemptorum rerum, iurium, vel bonorum, ſuper quibus cenſualia ipſa fuerint ſpecialiter onerata, quandiu apud eos illorum detemptio fuerit: Quæ quidem executio nullo falſitatis, nullitatis, aut alterius cuiuſuis exceptionis obiectu impediri valeat quomodolibet, vel differri, præterquam realis ſolutionis, ſi de illa ante captionem perſonæ debitoris, vel eius bonorum iudicialem diſtractionem legitimè conſtiterit, authenticis documentis, vel alijs ſcripturis plenam fidem facientibus, ſed in cauſa executionis huiuſmodi, in qua ſolum de allegata realis ſolutionis exceptione, de qua ſupra diximus, conſtare habeat, tractare volumus, & ſuper ea inuicem prouiſionis iudicialis, contra quem inſtabitur, non audiatur appellans, ſupplicans, vel recurrens: Cognitione tamen ipſius allegatæ ſolutionis, ſi ea non obſtante adulteriora executionis proceſſum fuerit, & aliarũ quarumuis exceptionum, ſeu iurium, vtrique parti in alia iudicij inſtantia reſeruata: penſiones quidem huiuſmodi cenſualium, neque apud debitores, neque penes Curiam ad cuiuſuis inſtantiam emparari, vel ſequeſtrari poſſint, niſi qui ſequeſtrum, vel emparam inſtituerit, de debito prius docuerit authentico inſtrumento; Neque aliqua ex cenſualibus huiuſmodi, quæ pro redemptione rerum demanialium quouis modo alienatarum, aut pro ſubſidio, vel dono vobis, ſeu veſtris ſucceſſoribus facto, & de cætero faciendo, vendita, ſeu onerata fuerint, neque illorum annualitates, ſeu penſiones, propter quæuis

illorum

illorum emptorum, vel eorum etiam in rem ſucceſſorum crimina, vel delicta, præterquam pro crimine læſæ Maieſtatis in primo capite confiſcari, ſequeſtrari, aut in cauſam pignoris, vel aliter Fiſco etiam inſtante, deferri, apprehendi, aut publicari poſſint; & ſi fortè à nobis, vel à noſtris ſucceſſoribus, officialibus, ſeu miniſtris noſtris, vel eorum quouis officio, aut poteſtate fungentibus, aliqua ſuperſedimenta, guidatica, elongamenta, moratorias, ſalnoſconductus, mandata, inhibitiones, emparas, commiſſiones, euocationes, reſeruationes, prouiſiones, iuriſdictionis abdicationes, vel ſuſpenſiones, aut alia quæuis reſcripta ſub quauis forma, ſeu colore etiam pro quibuſcumque cauſis, publicam vtilitatem Regnorum noſtrorum, aut commodũ Curiæ noſtræ quomodolibet concernentibus, etiã pro eis, qui nobiſcum, aut pro noſtra Republica perſonaliter militarẽt, aut aliàs actu ſeruirent, aut pro alijs quibuſuis conſiderationibus, ſiue cauſis, quæ dici, exprimi, & excogitari poſſint, quãtumcumque vrgentibus, ad alicuius inſtantiam impetrari, vel motu proprio concedi contigerit, quæ exequutionibus vigore contractuum huiuſmodi cenſualium faciendis directè, vel indirectè impedimento eſſe poſſent, hac noſtra huiuſmodi edictali lege volumus, expreſsè decernentes quòd propterea ſic, vel aliter impetrata, vel conceſſa executiones huiuſmodi minimè impediri, differri, aut retardari poſſint, quinimmo eis non obſtantibus, executiones ipſæ ſuum debitum ſortiantur effectum, pœna vnciarum centum auri, quæ neque remicti, neq; componi poſſit, pro viribus inter Fiſcum, & creditorem huiuſmodi executionem proſequentem diuidenda tàm impetrantibus, quàm præſentantibus, & etiam Iudicibus, ſi illa forſitan admiſerint, vicibus ſingulis imminente. Præterea diſpoſitionb. Apoſtolicis, ſuperius inſertis, inherentes, volumus, atque decernimus, res, bona, vel iura ad præſtationem huiuſmodi cenſualium ſpecialiter obligata, propter penſiones eorum ſtatutis terminis non ſolutas, vel huiuſmodi rerum, iurium, vel bonorum deteriorationem, aut eorum alienationem, vel aliàs minimè incidere in cõmiſſum, quibuſuis pactionibus in contrarium initis, etiam pœna, aut iuramento firmatis obſiſtentibus vllo modo. Et, vt prædicta à nobis ſuperius conſultò, & deliberatè promulgata, perpetua ſtabilitate ſubſiſtant, per nos, & noſtros hæredes, & ſucceſſores quoſcumque, huiuſmodi cenſualium emptoribus, & eorum in rem ſucceſſoribus promittimus, & fidem publicam pollicemur, ea omnia, & eorum ſingula tenere, & inuiolabiliter obſeruare, & obſeruari facere, & contrafacere, vel venire, aut quouis reſpectu, ſeu colore aliquid eorum vllo vnquam tempore immutare. Itaque vniuerſis, & ſingulis Regijs officialibus, tam ordinarijs, quàm Delegatis, & alijs quibuſcumque quouis nomine officio, iuriſdictione, & poteſtate fungentibus, præſentibus, & futuris, dicimus, & diſtrictè præcipiendo mandamus ſcienter, & expreſsè, quatenus noſtram huiuſmodi edictalem legem, atque omnia, & ſingula à nobis ſuperius acceptata, laudata, decreta, & promulgata inuiolabiliter teneant,

& obſeruent, exequantur, & compleant, ac teneri, obſeruari, & compleri faciãt per quoſcumque, omni obſtaculo, & quibuſuis impugnationibus reiectis, & funditus repulſis, & non contrafaciant, neque aliquem contraire permittant, quauis ratione, vel cauſa. Vt autem præſens ædictalis lex, omnia quoque, & ſingula præſcripta omnibus innoteſcant, iubemus ea in Ciuitatibus huiuſmodi Regnorum inſignibus per loca ſolita voce præconia, aut per edictum publicè diuulgari. In quorum teſtimonium præſentes fieri iuſſimus noſtro communi ſigillo pendenti munitas. Dat. in Turri Octaui, die viceſima Menſis Octobris, Anno à Natiuitate Domini, 1452. Regni huius noſtri Siciliæ citra Farum, Anno decimo octauo, aliorum vero Regnorum noſtrorum, Anno triceſimo ſeptimo. REX ALPHONSVS. Dominus Rex præcedente eius Conſilij deliberatione, mandauit mihi Arnaldo Fonolleda, & viderunt Valentinus Clauer Vice. Rodoricus Falco. M. Ritius. Iacobus de Pilaia Aduocatus Fiſci. P. Regij Patrimonij Conſeruator Generalis: Propterea volentes, vt tenemur, Regijs obedire mandatis, vos Prælatos requirimus, & hortamur, vobiſque Officialibus Baronibus, et perſonis alijs, dicimus, et mandamus, quatenus priuilegium Regium præinſertum, omniaque, et ſingula in eo contenta exequamini, teneatis, & inuiolabiliter obſeruetis, ac teneri, & obſeruari per quoſcumque faciatis, iuxta eius continentiam plenioren, contrarium nullatenus tentaturi. Dat. in Vrbe felici Panhormi, die xiij. menſis Decembris, p. indictione, Anno 1452.

Lopximen Durrea.

Dominus Vicerex mandauit mihi Ioanni de Crapanzano. Regiſtrata in Cancellaria.

Littera publicationis ſupradictæ Pragmaticæ per totum Regnum.

ALPHONSVS Dei gratia Rex Aragonum, Siciliæ, &c. Vicerex in dicto Regno Siciliæ, Vniuerſis, & ſingulis Officialibus quarumuis Ciuitatum, terrarum, & locorum dicti Regni, ad quos præſentes peruenerint, & fuerint præſentatæ, Conſiliarijs, & fidelibus Regijs dilectis ſalutem. Il Sereniſſimo Signor Re, in virtù delli Bolli Apoſtolici, che à ſupplicatione di Sua Maeſtà il Sommo Pontefice li conceſſe, haue prouiſto, & fatto di nouo Pragmatica per ſuoi opportuni prouiſioni ſub data in Turri Octaui, xx. Octobris proximè prætériti con l'inſerto tenore delli Bolli predetti, che per leuare le graui eſtorſioni vſurarij, che per il paſſato s'vſauano in queſto Regno, ſia lecito de cætero arrendarſi, seu cenſarſi li beni, poſſeſſioni, & altri qualſiuoglia predij, carta gratiæ redimendi mediante, à raggione di dieci per centenario l'anno, ſecondo la forma della detta Pragmatica, la quale comanda, che ſia inuiolabiliter oſſeruata,

uata, & noi n'habbiamo fatto l'opportuni executorij ſub data Panhormi, xiij. Decembris indictionis inſtantis. Et per tanto, acciochè ſiano notorij à ciaſcheduno, huiuſmodi tenore vi comandiamo expreſsè ſub pœna Regiæ iræ, & indignationis, che ſtatim receptis præſentibus, ciaſcuno di voi nella Città, terra, ò loco à ſua giuriſdicione commeſſi, facciate mettere, & eſpedire per li lochi debiti, & conſueti il Bando in forma, che vi traſmettemo infradeſcripta, facendola dopò affigere nella piazza publica, inſieme con la copia delli detti noſtri executorij, doue è inſerto il tenore di tal pragmatica, li quali vi rraſmettemo con il lator della preſente, & facendoli ancora regiſtrare nelli voſtri atti, & le coſe premeſſe oſſeruate con effetto. Dat. in Vrbe Felici Panhormi, die xj. menſis Ianuarij, j. indictionis.

Lopximen Durrea.

Dominus Vicerex mandauit mihi Ioanni de Vincentio.

Forma banni, vt obſeruetur Bulla prædicta.

BAndo, & comandamento da parte dell'illuſtre Signor Viceré, che ſia ad ogn'vno manifeſto, come il Sereniſſimo Signor Re in virtù delli Bolli Apoſtolici, che à ſupplicatione di Sua Maeſtà il Sommo Pontefice li conceſſe, haue prouiſto, & fatto di nouo pragmatica per ſoi opportune prouiſioni ſub data Turri Octaui, die xx. menſis Octobris, Anno à Natiuitate Domini, 1452. con l'inſerto tenore delli Bolli predetti, che per leuare le graui eſtorſioni vſurarij, che per il paſſato s'vſauano in queſto Regno, ſia lecito de cætero arrendarſi, ſeu cenſarſi li beni, poſſeſſioni, & altri qualſiuoglia predij, carta gratiæ redimendi mediante, ſecõdo la forma della predetta Pragmatica à raggione di diece per centenaro l'anno, & che alli compratori non poſſano eſſere tali cenſuali impediti, ne ci poſſa eſſere fatta moleſtia alcuna, contrattando ſotto la forma nella predetta Pragmatica contenta, la quale Pragmatica per dechiaratione di chi ſe ne vorrà informare, e affixa con il preſente Bando, però il detto Signore comanda, che ciaſcuno debbia oſſeruare la Pragmatica predetta iuxta ſui continentiam, & tenorem.

SVMMARIVM.

Cenſus annuus bullaris nidum deſcendit ex iure ciuili, & canonico, ſed fuit hominũ moribus receptus ex iure gentium, num. 1° & per conſtitutiones Regni, num 3. & per capitula Regni, n. 4.

Cẽſus bullares in Regno ſunt licitis etiam ſine bulla, ibid.

Bullaris conſtitutio de cenſibus an ſit inducitiua iuris noui, vel declaratiua veteris, & antiqui, num. 2.

Cenſus bullares ſunt etiam approbati per Conſtitutiones Regni, n. 3.

Cenſus Bullares ſunt approbati per Capitula Regni, n 4.

Bulla originalis Papæ Nicolai ſuper cenſibus eſt conſeruata in Theſauro Maioris Panormitanæ Eccleſiæ ſignata manu Regis Alphonſi, ibid.

Contractus bullaris dicitur bona fidei, non stricti iuris, n 5. & seq.
Census, & subiugationes reducuntur ad titulum emptionis, & venditionis, n. 6.
Contractus omnes præsertim de iure canonico sunt bonæ fidei, ibid.
Subiugatio dicitur à iugo, & seruili impositione facta per debitores, nec est mirè vocabulum Siculorum, n. 7.
Census nomen multifariam accipitur, n. 8.
Episcopalis dignitas est culmen ipsius dignitatis, n. 9 & seq.
Episcopus quare dicatur habere pastorale fastigium, n. 10.
Papa quare mutet sibi nomen remissiue, ibidem.
Papa seruus seruorum Dei dicitur ex causa humilitatis, n. 11.
Papæ nullus debet se præponere, ibid.
Papa ideo se Episcopum appellat, quia Ecclesia cathedralis Romæ est Episcopatus S. Pontificis, n. 12. & seq.
Papa post coronationem solet ad Ecclesiam Lateranensem accedere personaliter, & possessionem solemniter capere, & populũ benedicere, ibid.
Lateranensis Ecclesia sic dicta, quasi quòd ibi erat latẽs rana, quam ibi euomit Nero, id est Diabolum n. 13.
Censuales contractus ligant etiam contra tertios non nominatos, n. 14 cum seqq.
Executio contractus subiugatorij vel censualis procedit etiam contra tertios, etiam pro censibus præteritis, ibid.
Tertius, & singularis possessor ligatur ex bullari contractu, licet in eo non sit nominatus, ibid. etiam pro censibus præteritis, n. 15. licet regulariter contra, nu. 16. 17. 18 subampliat n. 19.
Subiugata res transit cum suo onere penes quemcumque, ibid.
Instrumentum regulariter intelligitur apprehendere nominatum in eo, & eius hæredem, non tertium n. 17.
Tertius solet regulariter conueniri via hypotecaria, ibid.
Manus iniectio reseruata potest exerceri contra quemcumque singularem successorem talis rei n 18.
Hæredes tertij possessores possidentes bona subiugata tenentur pro censibus bullaribus de persona, etiam si confecerint inuentarium, & quomodo n. 19. & quid si insolutum dederint prædium vni subiugatario, an sint liberati tenendo alia, & quid si sint obligati ex contractu, sed non insolidum, quomodo conueniantur, n. 21. 22.
Hæredes plures se conueniuntur, tenentur regulariter pro hæreditarij portionibus, num. 21.
Hæres tertius possessor non potest se tueri inuentarij exceptione, n. 22.
Inuentarium non prodest in censualibus reditibus & quando, ibidem,
Tertius possessor tenetur in censibus bullaribus insolidum, & non pro rata rei possessæ, num 23.
Tertius quando conuenitur pro censibus bullaribus, debet res per eum possessas esse specialiter, ac nominatim, & non generaliter subiugata, n. 24. & discutiendũ est super speciali, n 26. & an, & quando possessis creditor, si velit incipere à rebus generaliter de obligatis, n. 25. & quibus casibus, n. 27. cum seqq vsque ad 32.
Discussio est necessaria, vt fiat de bonis prius specialiter obligatis, & mox ad generaliter deuenire, ibid.
Generalis obligatio non comprehendit bona vinculata, ibidem.
Specialis obligatio intelligitur esse facta, quando est dictum super omnibus, & singulis bonis, n. 27. vel super omnibus bonis mobilibus, & stabilibus, n. 29. vel omnibus bonis suis, n. 31. & quid de individuali obligatione, n. 28.
Obligatio generalis, specialis, vel individualis quomodo inducatur, num. 26. 27. 28. 29. 31.
Testamentum inter liberos non potest reuocari, nisi cum specialis mentione, ibid.
Subiugatio intelligitur facta specialiter pluribus modis, n. 26. 27. 28 29.
Fori sui omni priuilegio renuntians, dicitur renuntiasse specialiter, n. 30.
Subiugatio si est facta super tali fundo, si peruenerit in tertium, potest executiuè conueniri, num 32.
Tertius possessor esto esset femina potest in bulla executiuè conueniri, & an earearari, num. 33.
Femina tertia possidatrix in Bulla quomodo possit conueniri ratione personæ, ibid.
Tertius emens rem subiugatam ab illo, qui nunquam soluit, tenetur soluere, n. 35.
Tertius etiam tenetur soluere fructus peruẽtos penes se bona fide ex re subiugata n. 36.
Tertius possidens etiam minimam partem rei subiugatæ tenetur in totum soluere, num. 37.
Tertius possessor in bulla tenetur, esto similiter possideat, n. 38.
Possessio detinetur animo, ibid.
Tertius dum conuenitur in bulla, non est necesse, vt citetur, n. 39.
Tertius comparens pro suo interesse impedit executionem census, n. 40.
Tertius distemptor bonorum fideiussoris non potest

poteſt conueniri, omiſſa ſpeciali obligatione num 41.
Tertius poteſt audiri in bulla, quando agitur per primum, & ſecundum decretum realiter, & ſolenni interloqui. ſtent, dummodo non impediatur executio, n. 42.
Tertius poſſidens alieno nomine auditur, num. 43.
Tertius non poteſt conueniri pro cenſibus, quando ſatisfieri poteſt contra principalem, ex æquitate, n. 44.
Hypothecam anteriorem habens an admittatur in bulla, & quando, n. 45 46 47.
Subiugatarius citatus pro ſuo intereſſe in primo decreto excluditur in prima inſtantia, n. 46.
Pacta, & conditiones contractus bullares appoſita vitiantur, & non vitiant, n. 48. 69. cum ſeqq.
Solutionis probatio in materia cenſus bullaris non poteſt fieri, niſi per inſtrumenta, num. 49.
Apodixia priuata non valet in preiudicium tertij creditoris, ibid.
Contractus bullares circa annuum reditum poſſunt etiam celebrari ab eccleſijs, n. 50. cum ſeqq. limita n. 53.
Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ poſſunt facere contractus ſubiugatorios habita licentia ab Epiſcopo, n. 53.
Clerici in reſpicientibus ordinatoria, & nõ deciſoria ligantur ſtatuto ſæculari, n. 51.
Cenſualis contractus dicitur approbatus etiam à viris grauibus, & timorata conſcientia, n. 52.
Clericus poteſt ſubiugare ſuper ſuo patrimonio, ad cuius titulum fuit conſecratus cum licentia Epiſcopi, ibid.
Beneficiarius poteſt durante ſua vita imponere cenſum ſuper fructibus beneficij de licentia Epiſcopi, ibid.
Subiugatarius poteſt facere pactũ, vt tranſferatur poſſeſſio rei ſubiugatæ in ipſum creditorem ſubiugatarium, n. 54 & 87.
Cenſus annui impoſitio tenet eſto ſit impoſitus ſuper prædijs inutilibus, & quomodo, n. 55. & ſeq.
Cenſus non augetur auctis reditibus, ſicut illis diminutis non diminuitur, n. 56.
Sterilitas aliorum annorum an compenſetur cum vbertate aliorum, ibid.
Cenſualis reditus annuus poteſt etiam conſtitui in teſtamento, legato, donatione, & alijs contractibus, & quomodo, nu. 57. & in tranſactione, n ſeq.
Legatum poteſt relinqui in teſtamento iuxta formam Bullæ, n. 58.
Compenſatio non poteſt opponi in materia contractus ſubiugitorij, nu. 59. cum ſeqq.
Compenſatio eſt ficta ſolutio, ibid. nec ſatisfacit iuramento, n. 62. & 65.
Compenſare aliquando dicitur ſoluere, n. 60.
Prius, dictio, vbi adeſt inducitur forma, & ordo, num. 61.
Statutum correctorium inducẽs formam non verificatur in caſu fictõ, ibid.
Soluere, verbum, quandoque verificatur in quocumque actu, & per quẽcumque actũ & quando, non, n. 63.
Compenſatio non admittitur in cenſuali reditu bullari, eſto deſcendat ex alia credito ſimiliter priuilegiato, n. 64.
Compenſare non poteſt qui iurauit ſoluere, ob vigorem iuramẽti, n. 65. eſto eſſet generale, n. 66. cum ſeqq.
Iuramentũ præſtitè obligat ad factũ, ibid.
Iuramentum tranſit ad hæredes, n 67.
Retentio an admittatur in materia contractibus bullaris, n 68.
Compenſatio admittitur regulariter in multis caſibus, ibid.
Pacta quæcumque poſſunt per contrahentes apponi in contractibus ſubiugatorijs, niſi ſint expreſsè probibita, n. 69. cum ſeqq & quæ alia vſque ad n. 79. & quæ non valẽt a num 80. vſque ad num. 99.
Pactum factum per ſubiugantem quòd teneatur tempore famis, belli, peſtis, ſterilitatis, &c. valet & quomodo, n. 70.
Pactum, quòd ſi res vendita, aut ſubiugata eſſet alicui hypotecata, vel ſeruiret, quòd teneatur ſubiugans redimere, an valeat num. 71.
Venditio poteſt fieri ſub conditione reſolutiua, ſi res minus diſplicuerit, ibid.
Pactum quòd caſu, quo ſubiugãs vellet alienare teneatur potius ſubiugatario valet, n. 73. & quomodo, n. 74.
Pacta in contractibus titulo lucratiuo factis cum conſtitutione cenſus, valẽt, n. 75.
Pactum vt ſubiugans teneatur ſoluere cenſum de tertio in tertium, valet, & quando, num. 77.
Pactum, quòd non ſoluens cenſum per tantũ tempus per ſubiugatarium, cadat incommiſſum non valet, n. 80. 81.
Cenſus bullaris eſto non ſoluatur per mille annos non cadit incommiſſum, ibidem.
Cenſualis, ſiue ſubiugatorius contractus eſt diuerſus a contractu emphiteotico, n. 58. & ſeq
Cenſus bullaris non conſtituit aliquam realitatem, niſi obligationem perſonalem ad ius cenſus præſtandi, n. 82.
Pactum, vt non liceat ſubiuganti debitori alienare rem ſine conſenſu ſubiugatarij non valet, n. 83.
Pactum, vt ſubiugans non ſoluens in tempore,

pore, teneatur ad dannum lucri ceſſantis, & emergentis, non valet, & quando, n. 84. 85. 86. Intereſſe lucri ceſſantis, et emergentis an, & quomodo poſſit peti in bullari contractu, ibidem.

Subiugatio ſi eſt facta ad ſex, vel quatuor pro centenario, cum pacto quòd ſi non ſoluerit in tempore, teneatur ad ſeptem, vel octo pro centenario, valet, n 86.

Pactum quòd cenſus non redimatur non valet, & vitiatur, n 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. cum ſeqq. vſque ad n. 98.

Pacta contra ſubſtantiã contractus, vel accidentalia an, & quando vitiẽtur, ibid.

Feudorum per alienationem pactum contra naturalia, vel accidentalia, aut ſubſtantialia quomodo vitiatur, n. 89 90. 91 92. 93

Andreas de Iſern. magnæ authoritatis, nec eius dicta poſſunt impugnari, ibid.

Alienatio feudi facta contra ſubſtãtiam ipſius feudi non tenet, ſecus contra accidentalia, vel naturalia, num 90.

Pacta ſubſtantialia, naturalia, vel accidentalia quæ ſint, n. 91. & ſeq.

Mutui ſubſtantialia, & naturalia, quæ ſint, num. 92.

Subſtantialia, & accidentalia contractus, quæ ſint, n 90 91 92. 93. vſque ad nu. 98.

Pactum an vitiatur, ſi promittitur, vt cenſus bullaris anticipatè ſoluatur, n. 95.

Pactum de ſoluendo decem pro centenario eorum, quæ vertuntur in lite non valet, num. 96.

Pacta tendentia contra Bullas, & Regiam pragmaticam, earumque ſubſtantiam, & formam, & in contemptum non valẽt, num. 97. & quid de clauſula, quòd ſi eſſẽt appoſita aliqua pacta tendentia contra bullã, habeantur pro non appoſitis, n. ſeq.

Subingatorijs in contractibus ſolet apponi clauſula, quòd ſi eſſent appoſita pacta non apponenda, habeantur pro non appoſitis, num. 98.

Legatum ſi eſt relictum v. g. Hoſpitali de mille ſoluendis infra quinquennium, & dum non ſoluitur de ſoluendis quinquaginta annuis, non eſt vſura, n 100.

Hoſpitali, vel Eccleſia ſi relinquitur aliquid ſoluendum infra quinquennium & dum non ſoluitur, de dando tot ſingulo anno, valet, nec eſt vſura, ibid.

Donatio ſi eſt facta patri, vt det filio, nõ videtur illud donatum filius habere à patre, num. 101.

Cenſualis contractus bullaris ſingulis annis debetur nulla facta coacervatione, num. 102. cum ſeqq.

Coacervatio non fit in contractibus ſubiugatorijs, ibid.

Vſura dicitur fructus pecuniæ, & temporis vtilitas, quatenus durat pecunia vſus, num. 103.

Subiugatarius creditor eſto non exegerit cẽtum per decem annos poteſt omnia interuſuria decurſa exigere eſto excederent ſatis ſortem, num. 104.

Vſurarius contractus nõ eſt, eſto interuſuria excedant ſortem in Bulla, ibid.

Creditor qui fuit mitis, & placidus in non exigẽdo, benignus, & obſequioſus ſuo debitori, non ob id præiudicium facit ſibi, ibid.

Falſitatis exceptio non admittitur in Bulla, & Regia pragmatica, num. 105. niſi proueniret, ex ipſo inſtrumento, n. 106. vel ex falſitate teſtium in eorum verificatione, num. 107.

Falſum inſtrumentum non eſt veriſimile, quòd Princeps voluerit priuilegiare, ibid.

Sequeſtrum, nec empara non poteſt fieri ſuper cenſibus bullaribus, niſi doceatur de authentico inſtrumento, num. 108. 109.

Sequeſtrum eſt vna de ſpecibus executionis, & interim ſequeſtrans habere dicitur quãdam tenutam, ſiue cuſtodiam, n. 109.

Sequeſtrum tollitur data fideiuſſione in quindena cum ſit mediatis, n. 110.

Sequeſtro facto ſolet etiam mitti ad effectũ quòd tollatur, nunc. 111.

Cenſus bullares annui etiam conſtituti ab antiquo emi poſſunt per alios, vel cedi, nu. 112. vendi, permutari, locari, dotari, bypotecari, legari, inſolutum dari nu. 114.

Ceſſionarius cenſuum bullarium ſuccedit in locum, & iura, ac priuilegia cedentis tales cenſus, num. 113.

Rati promiſſionem habens an illam cedere poſſit, num. 115.

Ceſſionarius ſolet facere debitori ceſſo intimationem, nec poteſt reluitio fieri in eius præiudicium, num 116. & ſeq. et num. 128.

Nomen debitoris poteſt cedi, & fieri delegatio etiam ad cautelam cũ poteſtate variãdi, num. 117. cum pluribus ſeqq.

Ceſſio ad cautelam cum poteſtate variandi ſolet, vt plurimum fieri, nec ex hoc dicitur cedens liberatus, ibid. & quibus caſibus intelligatur liberatus, nec poteſt reuocari mandatum, num. 118. & ceſſus debitor iuſtè ſoluet, n. 122. 123 cum ſeqq.

Nomen debitoris quando eſt datum inſolutum, vel in cauſam iudicati, debitor dicitur liberatus, num. 118. & ſeq.

Nomen debitoris poteſt adiudicari, nu. 119. & ſeq.

Sequeſtro facto per creditores, dicuntur habere aliquam ſubſiſtentem bypotecam, & fit mox adiudicatio, & cõſtituitur pignus prætorium, num. 120. & an poſſint alijs ſequeſtrati

ſequeſtrati debitoris conuenire via executiua, num 121. niſi in Fiſco, num. 122. & in alio caſu, num. 123.

Fiſcus poteſt cõpellere debitorẽ ſui debitoris ad ſibi ſoluendum via executiua, nu. 122.

Sequeſtro facto, ſolet per iudices ordinari, quòd debitor ſequeſtratus ſoluat, vel depoſitet, num. 123 & ſeq & quando praſtitit in quindena, quid fiet, num. 126.

Debitori ſi fit præceptum, vel iniunctio per Iudicem quòd ſoluat Creditori ſui creditoris ſe, an debeat opponere, vel ſe defendere, ibid. & num ſeq.

Debitor, ad hoc vt ſoluat creditori ſui creditoris, debet habere delegationem, vel ordinem à ſuo creditore, num. 124. & an poſſit agere tamquam negotiorum geſtor, n 125. dumito creditore aliquãdo poteſt ſolui, ibi.

Ceſſione facta, omne periculum tranſit in ceſſionarium, num. 127.

Intimatio de reditibus ſi eſt facta per creditorem ceſſionarium, nõ poteſt in eius preiudicium fieri relaxatio, num. 128.

Ceſſione facta, tenetur cedens credere omnes actiones ſuo creditori ceſſo, vt facilius exigat, dum ſibi non nocet, num. 129.

Ceſſio ſi eſt facta ſimulata, poteſt in Bullari contractu opponi de viribus ceſſionis, nu. 130. vel ſi ceſſionarius eſſet corruus, n. 131

Apodixia facta in banco, vel in tabula dicitur realis ſolutio, & inſtrumentum publicum, n. 132. 150 nec cõpetit quindena, nec concedi dilatio, nec guidaticum n. 133. Apodixia in tabula, vel banco habet viã executiuam, & de perſona tenetur debitor, & quando, ibi.

Subingatio, ſeu cenſualis bullaris contractus poteſt fieri tam pro pecunia de contanti, quàm pro interuſurijs decurſis poſt contractum, n 134. 135. cũ pluribus ſeqq: Interuſurijs pro decurſis ſi eſt facta ſubingatio, an ſit anterior creditor alteri creditori ſubingatario contrahenti ante ſuam ſubingationem, ibid.

Subingatus ſub prædio poteſt etiam imponi alia ſubingatio, & quomodo, num 135.

Pretium alterius contractus poteſt transfundi in pretium ſubingationis, nu. 136.

Fructus decurſi poſſunt an ſortem duci, & de eis fieri nouã ſubingatio, num. 137. & num. 147.

Vſuræ vſurarum non ſunt permiſſæ, ſed prohibitæ, & inferas ad multa, num. 138. 139. 140.

Fructus fructuum non dantur, ibid.

Acceſſionis acceſſio non conceditur, ibid.

Speciebus multiplicatio non datur, ibid.

Fictio non generat aliam fictionem, ibid.

Tacitum non cenſetur aliud tacitum, ibid.

Intereſſe de intereſſe non datur, num 139.

Cãbia cambiorum non concedunt ur, ibid.

Aeſtimationem rei bis conſequi iniquum eſt, num. 140.

Commoda commoderum exigi non poſſunt, ibidem.

Terminus ad redimendum bona adiudicata eſt quatuor menſiũ quãdoq; minor n. 141.

Adiudicatio facta per creditores poteſt quãdoque in ſupremis tribunalibus magis ex gratia, quàm ex iuſtitia annullari vna cum fructibus, num. 142.

Decretum ſecundumquid caſu annullatur ex gratia Principis vna cum fructib. ibid.

Vſura triplici modo conſideratur, lucrativa, damni reſtaurativa, & commodi percepti recompenſativa, n. 143. cum ſeqq.

Vſura commodi percepti recompenſativa licitè percipi poteſt, & cenſus conſtitui iſto modo, num 144.

Lucrum ceſſans, & damnum emergens licitè exigitur in foro poli & fori, ibid

Tutores & curatores ſi vtantur pecunijs pupillorum tenentur ad vſuras, & intereſſe ex iſto commodo percepto. num. 145.

Vſura eſt licita in libris, aut quando vnũ eſt principale, alterum acceſſorium, vel in materia lucri ceſſantis conſtituti per arbitros pro bono parts aſſumptos, n. 146.

Interuſurijs pro decurſis poteſt fieri nouã ſubingatio, præſertim ex aſſenſu, nu. 147. & ſeq.

Cenſus bullaris dum conſtituitur an ſit bodie neceſſe quòd pecunia ſit de contanti, num. 148 cum ſeqq.

Pecunia ſi in conſtitutione cenſus detur de contanti, & poſtea repetitur, non valet contractus, ibidem.

Subingatio poteſt fieri etiam pro pretio tonnarum, olei, tritici, vini, & aliarum ſpecierum, & animalium generum, num. 157 158. vel pro pretio domus venditæ, num. 159. & ſeq. & num. 151. vbi contrarium olim, ſed non verum bodie num. 153. 154. 155. 156. cum ſeqq. vſque num. 159.

Pecunia numerata non eſt bodie neceſſaria in cenſuum conſtitutione, vt olim coram Notario & teſtibus, ſed ſufficit tantumdem habitum, vel receptum, nu. 150. cum ſeqq pluribus.

Pretio loco bodie ſufficit in cenſibus bullaribus conſtitutis, apodixa tabula, vel banci, & quæ ſint loco pretij, & venit oleum, frumentum, vinum, & alia, eſto aliqui teneant contrarium, num. 152. 153. 154. 155. 156. cum ſeqq. vſque ad nu. 159. dũmodo non dentur plures pretij quàm in ciuitate ſit, num. 161.

Pretij

Pretij fides ſufficit quòd bodie in bulla habeatur, eſto non interuenerit pecunia numerata, num 255. cum ſeqq.
Subiugatio poteſt fieri pro quolibet debito vero, & conuerti in ſolutionē pretij, nu. 157. 158.
Debitum ex vna cauſa verum poteſt in bulla in aliam conuerti, ibid.
Vendita ſi v.g. eſt domus, poteſt eius pretium conuerti in ſubiugationem ſuper eadem domo, num. 159.
Pretium cenſus bullaris ſi non fuit conſenſum ſtatim, ſed illinc ad duos, tres, vel quatuor dies, aut plures, an teneat ſubiugatio, num. 160.
Statim fieri dicitur id, quod fit ex interuallo, num. 161. & ſeq.
Incontinenti etimologia eſt, quaſi in actu ſimul tenenti, num. 162.
Dilationes, nec guidatia non poſſunt impedire executiones bullares, n. 163. & ſeq.
Dimidij ſolidi beneficiū non impedit extractus cenſuarios iuxta formā bullæ, n. 164.
Subiugatio poteſt impoſi etiam ſuper reditibus, num. 165. 166. 167.
Reditus veniunt appellatione immobilium, num. 166.
Tertius poſſeſſor redituum emptorum vedum in Bulla poteſt conueniri, ſed etiam ſi poſſideret prædia, ſuper quibus ſunt impoſiti dicti reditus, n. 167.
nſualis contractus ſuper bonis feudalibus
Celebrata formam bullæ tenet, num. 167. 169. 171. 172. 173. cum ſeqq. vbi idem ſuper piſcationibus fluminum, Iarrettis tonnarijs, tonis, melendinis, ſalinis, &c. declara, n. 176.
Feudum poteſt ſubiugari, ibid.
Feudi fructus a ſolo ſeparati, vel pendentes ſubiugari poſſunt, & conſiderantur, vt bona enfatici, num. 169. cum ſeqq.
Fructus pendentes intelliguntur etiam venditi, vendito fundo, ibid.
Statutum valet, per quod obligat alium pro alio pena pecuniaria, & quando n. 170.
Statutum obligans colonum pro domino ad fructus gabellarum, non valet, ibid.
Decimæ an debeatur Reſto pro ſubiugationibus rerum feudalium, num. 172. 174.
Feudum non dicitur ex hoc alienari, ſi vendantur fructus in perpetuum, n. 174.
Subiugatio tenet ſuper piſcationibus fluminum Iarrettarum, tonnarijs, tonis, melendinis ſalinis, minerijs aluminum, argenti, &c. num. 175.
Feuda hereditaria licet ſubiugari poſſint, ſecus in feudis patis, & prouidentiæ Principis cū clauſula iuxta fracborū, quatenus ſubiugatio durāte vita ſubiugātis, n. 176. vbi quid ſuper fructibus, & ſuper melioramentis, & eſt opus declaratoria, non afficere, num. 177. fallit pro cauſis afficientibus, num. 178.
Feudum pacti, & prouidentiæ poteſt ſubiugari pro cauſis afficientibus, num. 178.
Vinculata bona licet ſubiugentur, tamen poſt mortem ſubiugātis non tenet ſubiugatio, num. 179.
Subiugatio an teneat ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis, ibid.
Fideiuſſor poteſt per pactum intercedere in contractibus ſubiugatorijs, n. 180 cū ſeqq.
Cenſus impoſito vedum eſt realis, ſed perſonalis, num. 181.
Fideiuſſor poteſt pro ſua fideiuſſione, ſi vult aliquid accipere a correo, num. 182.
Fideiuſſores poſſunt renouari in contractibus ex pacto, ibid
Confines poſſunt renouari ex conuentione ſic inita, ibidem.
Vſuraria prauitas non incurritur ex contractibus cenſualibus bullaribus, num. 183. & ſeq.
Vſura an ſit quando datur pecunia apud Mercatores, vt inde licitus quæſtus percipiatur, num. 184. & quid de emente cenſus ad vitam num. 185.
Reditus emens ad vitam mentis, vel alterius, non incurrit vſuram nu. 185.
Cenſus vitalitius emere non eſt probitum, ibidem.
Tutor tenetur dare pecuniam pupilli ad ſubiugationes, n. 186.
Solutio in bulla debet apparere per authenticas ſcripturas, & inſtrumenta, n. 187. 188. cum ſeqq.
Inſtrumenta publica que dicātur, n. 188.
Solutio realis quæ dicatur, ibid.
Apodixa priuata non inducit realem ſolutionem, ibidem.
Pactum poteſt fieri de non probando ſolutionem niſi per inſtrumentum, num. 189. & quando, num. 190. & ſeq.
Dotale inſtrumentum non recipit probationem ſolutionis, niſi per aliud inſtrumentum, ibidem.
Statutum valet, vt probatio non aliter fiat, quàm per inſtrumentum, n. 191.
Teſtium probatio an & quando admittatur in bulla, num. 192. & ſeq. & nu. 194.
Præſumptio iuris & de iure, an & quando admittat probationem per teſtes, n. 191.
Confeſſio creditoris non inducit realem ſolutionem, ſe reluctante, n. 195.
Exceptio nulla admitti poteſt in Bullaribus contractibus, niſi realis ſolutionis, n. 196.
Executionis pars dicitur dū nō poſſit opponi aduerſus executionem, n. 197.

Excep-

Exceptiones omnes in Bulla tam directæ, quàm indirectæ excluſæ ſunt, num. 198. 199. *etiam rationabiles, num.* 203.
Confeſſio de recepto eſt ficta ſolutio, n. 199.
Solutio an dicatur realis ex confeſſione facta per creditorem, & quomodo, ibid.
Solutio realis vbi debet eſſe, excluditur omnis alia concreta exceptio, num. 200.
Contractus guarentigiatus æquipollet rei iudicatæ, num. 201.
Cedens an poſſit agere, & contra eum an poſſit opponi, tu ceſſiſti, n. 202.
Exceptio tollens ipſo iure actionem admittitur in Bullaribus contractibus, n. 204.
Exceptiones legitimæ non videntur reiectæ in Bulla, num. 205.
Officium Iudicis non admittitur in Bulla, & Regia Pragmatica, num. 206. *cum ſeqq. limita* 212. 213.
Officium Iudicis tantum eſt dicere, ac ſi extraordinarium remedium, num. 207. *vel actio in factum, vel condictio ex lege, aut ex interpetratione, num.* 208.
Officium Iudicis implorari non poteſt, quando ex ſtatuto denegatur exceptio, ex defenſio, aliàs ſecus, n. 209.
Officium Iudicis poteſt per Procuratorē implorari etiã in cauſis criminalibus, n. 210.
Officium Iudicis intelligitur imploratum ex clauſula, omni meliori modo, n. 211.
Officium Iudicis poteſt implorari etiam aduerſus executionem cauſatam, quoties exceptio habet ortum ex facto aduerſarij, num. 212. *aut qui cauſauit exceptionem fuiſſet in dolo, num.* 213.
Exceptio reſolutionis dominij nõ admittitur in Bulla in prima inſtantia, n. 214. *& ſeq.*
Reſoluto iure datoris reſoluitur ius acceptoris, num. 215.
Pactum de retrouendendo, etſi non ſit appoſitum in cenſualibus contractibus, habetur tamen pro expreſſo, num. 216.
Pactum de retrouẽdendo eſt de forma ſubſtantiali in bullaribus contractibus, & non accidentali, ibid.
Subiugatarius an habeat prælationem in re ſubiugata vendita. num. 217.
Prælatio an competat cenſuario in re vendita cenſui ſubnoxa. ibid.
Beneficium deducto ne egeat an poſſit in bulla admitti, n. 218.
Sterilitatis tempore an fiat in bulla remiſſio mercedis, num 219.
Subiugatio poteſt fieri etiam ad decem ſalmos frumenti, vegetes vini, cados olei, etc. pro centenario, num. 220. *cum ſeqq.*
Cenſus pecuniarius nedum eſt licitus, ſed etiam fructuarius, v. g. in frumento, vino, oleo, &c. num. 121. *& ſeq.*
Frumentũ cõſignari debet tẽpore recollectionis, & an proprijs ſumptibus, nu. 222.
Vinum promictens, conſignare tenetur vindemiarum tempore, ibid.
Oleum promictens conſignare creditori tenetur in vaſis, & in piſtrino, ibid.
Pretia variantur ex varietate temporis, & quando non n. 329 *& ſeq.*
Valor communis rerum quomodo conſideretur, num. 224.
Læſio conſideratur tẽpore contractus, ibid.
Meta ſi ſint ſcripta in libris, credendum eſt, num. 225.
Cenſuales contractus poſſunt celebrari, nedum inter Siculos, ſed etiam cum exteris in Regno, num. 226. *cum ſeqq.*
Cenſuales contractus iuxta formam Bullæ admiſſi ſunt ad communem vtilitatem, & commodum gentium, & negotiantium neceſſitates, num. 227. *& ne ſtabilia bona ſtatim venderentur cum actura, nu.* 228. *dũmodo celebrentur in Regno, n.* 229
Cenſuales contractus ad decem pro centenario in Regno debent confici, n. 229.
Subiugatio poteſt maximè fieri pro reluẽda alia maiori ſubiugatione, n. 230. *& ſeq.*
Pecunia poteſt dari ad cenſum cum pacto, vt conuertatur in reluitionem alterius cenſus, 231. *& an teneatur emptor probare verſionem, num.* 232.
Depoſitata ſi eſt pecunia, ad effectum, vt cõuertatur in emptionem redditũ, an debeat demonſtrari conuerſio, num. 232.
Vniuerſitates poſſunt ſubiugare reditus cum ſollemnitatibus, & licentia Principis, et decreto Iudicis, num. 233.
Cenſus bullaris poteſt etiam imponi ſuper iuribus, & incorporalibus, & iuriſdictionalibus, num. 234. *cum ſeqq.*
Iuriſdictio poteſt ſubiugari, vendi, & pignorari, num. 235. 236. 237. *ingabellari, affictari, num.* 238. 239.
Iuriſdictio incumbit ſuper terram, ſicut nebula ſuper paludem, n. 237.
Iuriſdictio põt affictari, et ingabellari, n. 238
Iuriſdictio venit appellatione bonorum mobilium, & immobilium, ibid.
Subiugatio poteſt etiam imponi ſuper fructibus, & emolumentis iuriſdictionis, conſiſtentibus in panis, mulctis, confiſcationibus, &c. num. 239.
Cenſus bullaris poteſt etiam imponi ſuper emolumentis, ſiue fructibus officiorum, v. g. Doctoratus, militiæ, & ſimilium, num. 240. *& ſeq.*
Emolumenta officiorum poſſunt etiam adiudicari, & ſequeſtrari, ibid.
Prebenda Canonici an poſſit in ſubſidium adiudicari, num. 241.

Fructus prebendæ, officium, doctoratus, militiæ, &c. an possint subiugari, adiudicari, sequestrari, ibid.
Census solutus, præsertim per longum tempus, tanto magis debetur si esset legitimè impositus, num.242.
Gabella debet solui ex contractibus subiugatorÿs, & à quibus, num.243.
Subiugatio potest fieri non solum pro se, sed etiam pro personis à se nominandis, & declarandis, num.244.
Declaratio potest fieri per emptorem census, quòd pura veritas v g. census spectat ad talem, ibid.
Census bullaris debet vendi francus ab omni grauamine, onere, &c. num.245. dummodò onus non spectet ad emptorem, n. seq.
Venditio census debet fieri sine onere emptori, nisi onus spectet ad ipsum, n.246.
Clausula solita apponi in cõtractibus subiugatorÿs, & censualibus, se contrahere velle iuxta formã Bullæ, & Regiæ Pragmaticæ, dicitur sanatoria, & saluatoria contractus, num.247.
Census annuales possunt imponi tã per personas, quàm per eorum procuratores, nu. 248. & seq.
Procuratores, factores, gestores possunt imponere, vel emere censui, ibid.
Census annualis acquiritur si pro quo emptus fuit, præsertim sequuta ratificatione, num. 249.
Absenti cum stipulatione Notarÿ potest acquiri census venditio, maximè stante iuramento, num.250 & seq.
Stipulatio Notarÿ facta absenti valet, præsertim accedente iuramento, n 251.
Nullitatis exceptio non admittitur in Bulla, num. 252. maximè executione plena, etiam si esset præuentum, nu. seq. nisi esset irreparabilis, num. 254 aut nisi esset defectu iurisdictionis, & potestatis, n. 255. vel si appareret ex actis euidenter, n.256. aut quando contineret contrarietatem, num. 257. aut quando preueniret ex alio statuto, num. 258.
Executio vbi est plena, non debet impediri exceptione falsitatis, nec nullitatis, esto esset præuentum, num.253.
Præscriptio nulla currit in Bulla, n.259.
Appellatio non admittitur aduersus Bullam, & Regiam pragmaticam super censibus, num. 260.
Simulatio non admittitur contra cõtractus bullares, n.261.
Exceptio rei iudicatæ in vno catamino non obest in Bulla, num. 262.
Catamenus vnus, non nocet in alio catamino, ibidem.
Discussio non est necessaria in contractibus censuarÿs bullaribus. & quo casu, n.263.
Grauamen non admittitur in Bullaribus censualibus contractibus, n.264.
Confiscari nõ possunt annualitates censuum bullarium. & quomodo, n.265.
Census Bullaris annuus quo tempore solui debet, num. 266. cum pluribus seqq.
Census pro rata temporis debentur, ibid.
Vsufructuarius census bullaris annui si moritur ante exactionem, ad quos transmittat fructus maturatos non exactos, num. 267. & seq.
Fructus non exacti per vsufructuarium ad quem transmittantur, num.268.
Solutio anticipata in censibus Bullaribus an valeat, & an dicatur mutuum, num. 269. cum seqq.
Mutuum dantes nihil indesperantes, fallit si sponte, & liberè datur, n.270.
Solutio in Bulla debet postposite fieri in fine anni, num.271. cum seqq.
Soluens post tempus minus soluere dicitur, sicut soluens ante diem plus soluit, num. 272. & seq.
Pactum, vt subiugans teneatur soluere censum anticipatè, vel de tertio in tertium an valeat, num.273.
Alimenta quo tempore sint præstanda annua, vel de mense in mensem, nu. 274.
Exceptiones admittit possunt aduersus contractum subiugatorium, parte non opponente, num.275. cum seqq.
Pragmatica circa Bullam censualem differt in alia instantia non defert probationes, num.276. & seq. & præposterat ordinem, num.279.
Statutum denegans exceptionem, non tollit actionem in alia instantia, n.277.
Metu si quis coactus est ad aliquid promittendum per instrumentum, si soluit, postea potest repetere, nu.278.
Statutum potest fatere, quòd post lapsum tẽpus denegetur in totum defensio, nu. 280.
Vsurarius si est contractus subiugatorius, potest admitti hæc exceptio, nu.281.
Vsurarius contractus si est & timeam rescindi, non possũ agere vt approbetur, ibi.
Agere potest quis contra aliquem, vt agat contra aliquem, num. 282.
Legatarius potest agere contra hæredem, vt agat, ibidem.
Minor si metum cõtraxit & timeam ne in posterum contractus rescindatur, non possum petere quòd aut rescindatur, aut ratificetur, n.283. secus è contra, n. seq.
Mulier, quæ sine solemnitate statutorum se obligauit potest cogere aduersariũ vt stet contractui, non è contra, n.284. cũ seqq.

Minor

Minor abſque ſolemnitate ſtatuti contrahens poſſ cogere ſuum aduerſarium, vt ſtetur contractui, non è conuerſo, ibid.
Fauorem in alicuius inducta tũc operãtur effectum, ſi illi placuerit, alias non, num. 285. & ſeq.
Minoris contractus abſque decreto factus valet ſi minor voluerit, & eſſet vtilis ſibi, num. 286.
Tertius poſſeſſor ſi vult deſinere poſſidere, non tenetur, niſi pro rata temporis, quo poſſedit, num. 287 cum ſeqq. pluribus.
Quandiu poſſederit, verbũ, importat tempus præteritum, & definendo, non tenetur, nu. 288. cum ſeqq.
Fidelitatis iuramentum tandiu poſſeſſor feudi præſtare tenetur, dum poſſidet, num. 289.
Poſſeſſor ſi deſinit poſſidere, ceſſat ius exequutionum, num 290. & ſeq.
Detemptor ſi deſinit poſſidere, amplius nõ tenetur, ibidem.
Poſſeſſor volens in poſſeſſione perſiſtere, ex propria tunc voluntate creditoribus ſubsugatarijs tenetur, etiam pro alijs annis, in quibus non poſſedit, n. 291.
Quindena non competit pro quandiu quis poſſidet, num. 291. nec dimittendo pro hoc eſt liberatus, num. ſeq.
Tertius poſſeſſor deſinens poſſidere, nõ effugit ſolutionem, quandiu poſſederit, num. 293.
Tertius poſſeſſor, contraquem eſt cauſata executio, eſto deſinat poſſidere, non euadit ſolutionem iurium præteritorum cenſualium, num. 294. & ſeq.
Tertius poſſeſſor, qui adimplenit in quindena non poteſt dimittere poſſeſſionẽ, num. 295.
Tertius poſſeſſor ſi ſoluit ſuo locatori, an liberetur a ſubiugatario contra ſe agenti, num. 295.
Solutio ſi ſit facta per tertium poſſeſſorẽ alteri quam cenſuario, an debeat iterum ſoluere ſubiugatario, ibid.
Subiugatorius, ſiue cenſualis contractus ſi eſt confectus cum vſura, non tenet, num. 297. cum ſeqq.
Cenſus conſtitutio ad decem pro centenariõ valet, num. 298. cum ſeqq.
Pretium in ſubiugationibus ad decem pro centenario dicitur legitimum, taxatum à publico, nec habet latitudinem infimi, medij, & ſupremi, ibid.
Vſurarius erit contractus in materia cenſus bullaris, dum ſubiugatarius debendo ſoluere centum, ſoluiſſet quartam partem, num. 299.
Pretiũ integrũ dum non eſt ſolutum per ſubiugatarium, reditus exceſſiuos, quos interim percepit, cogitur reſtituere, vel excomputare in ſortem, ibid.
Pretium ſi non eſt receptum, neque ſolutum, eſto habita fit fides de eo, ſubiugatio claudicat, ibidem.
Vſurarius eſt contractus, ſi accipiuntur vltra decem pro centenario, num. 300. cum ſequentibus.
Dummodo, dictio, importat modum, & cauſam finalem, ibidem.
Contractus ſubiugatorius in totum erit nullus, quando non eſt ſolutum totum pretium, nec poteſt valere eo modo, vt valere poſſit, num. 301.
Clauſula, valet vt valere poteſt ſi non valet, vt ago, fallit in contractibus deficiente forma, ibid.
Sors, & capitale in Bullaribus contractibus non debet eſſe repetibilis, num. 302. cum ſeqq. fallit, num. 304 cum ſeqq.
Vſurarius eſt contractus ſubiugatorius, ſi ſors eſt repetibilis, ibid.
Pactũ in tõcractibus ſubiugatorijs, quòd ſors repti poſſit, eſt reprobatum non obſtante iuramento, nec pignora aquiualẽtia retineri poſſunt, ibidem, fallit in caſibus, num. 304 cum ſeqq.
Sors, ſiue capitale in omnibus caſibus debet eſſe demortua, non repetibilis, num. 303.
Pignora æquiualentia non poſſunt retineri in materia bullaris cenſus, ibid.
Pactum in ſubiugatorijs contractibus, quòd ſors recipi poteſt, valet in fauorem fideiuſſorum, n. 304. vel ſi ſubingans non eſſet ſoluendo, num. 305. vel ſi adeſſet concurſus creditorum, num. 306.
Subingans ſi non eſſet ſoluendo, an poſſit repeti ſors, num. 305.
Creditorum concurſus quando adeſſet, an poſſit reputi ſors, num. 306.
Sors, & capitale dum non repetitur, ſemper currunt uſuræ, num. 307.
Cenſus temporaliter conſtitutus ex parte emptoris, non ualet, num. 308 & ſeq.
Venditor cenſus non aſtringi poteſt illum redimere, ſed voluntas, num 309.
Vſura non cadit facliter in muliere nobili mente, num. 310.
Cenſum ſi quis emit ad rationem de decẽ pro centũ viginti an poſſit dicere ſe læſum, & reduci facere contractum ad decem pro centenario, num. 311. & ſeq.
Minoribus datur reſtitutio in integrum mentibus centum pro decem pro centum viginti, num. 312.
Exceptio oriens ex eodem ſtatuto non excluſa intelligitur, n. 313. cum ſeqq. pluribus.
Exceptio, quòd v.g. contractus non eſt talis, de quo loquitur Bulla, & Pragmatica, poteſt admitti, num. 314.

Exceptio oriens ex ventre contractus admitti poteſt, ibid.
Exceptiones omnes prouenientes ex natura rei inſunt actioni intentatæ, & eam euacuant, & elidunt, & ſemper ſunt permiſſæ, num. 315.
Dos non poteſt peti, ſi matrimonium non eſt ſecutum. ibid.
Exceptio concreta oriens, et apparens ex inſtrumento, quo ſe fundat actor non intelligitur per ſtatutum excluſa, n. 316.
Exceptiones orientes ex facto aduerſarij nõ ſunt excluſæ, n. 317.
Exceptio intentionis, & facti non excluſa eſt in bulla, n. 318.
Exceptiones, quæ non trãdunt contra inſtrumentum, ſed limitant, & moderant, poſſunt opponi, n. 319.
Exceptio pacti liberatorij an admittatur in Bulla, num. 320.
Exceptio ſolutionis extenditur adſimiles eneruantes exceptiones, n. 321.
Solutio præſumptiua an admittatur in bulla, & quomodo, num. 322.
Inſolutum datio poteſt admitti in bulla, num. 323.
Allegationes iuris nunquam intelliguntur relictæ per ſtatutum, n. 324.
Extremorum verificationis ſubſtantia ſi deficit, poteſt excipi de hoc in Bulla, num. 325. & ſeq.
Teſtes ſi non probant ſuper extremorum verificatione, poteſt excipi de hoc, ibid.
Extremorum verificatio ſuper vno tenemento, non probat ſuper alio ibid.
Extremorum verificatio in Bulla ſit parte incitata, num. 326.
Teſtes in materia Bullæ circa verificationem extremorum ſolent recipi parte incitata, ibidem.
Subingata res ſi perijt, an cenſus amplius debeatur, n. 327. cum ſeqq.
Subingationis, vel cenſus obligatio licet ſit perſonalis, & hypoteca bonorum ſit pro maiori ſecuritate, an & quando fundus hypotecatus cenſeatur principaliter, & perſona acceſſoriè, n. 328.
Perſona obligatio, an & quando intelligatur acceſſoriè facta, ibid.
Cenſus an intelligatur diſſolutus perẽpta re ſubingata, & quid de perſona, vel ad fideiuſſores, nu. 329. cum ſeqq.
Peremptæ res ſubingata ſi eſt, an cenſus debeatur, vel de perſona, aut fideiuſſores teneantur, ibid.
Deperditus fundus ſubingatus ſi eſt, an fideiuſſores teneantur, n. 330.
Fideiuſſor per interitum, deperditam, & peremptionem rei obligatæ, an ſemper teneatur, ibidem.
Fortuito de caſu pactum an et quomodo valeat, num 331.
Tertius poſſidens iure familioritatis non tenetur in Bulla n 332 cum ſeqq.
Tutor habitans cum pupillo dicitur poſſidere iure familiaritatis, ibidem, & num. ſeq & quid ſi ſtaret cum tota familia, aut ſeminaret agros pro ſua vtilitate, n. 334.
Sententia lata contra tutorem mittitur executioni contra pupillum, ibid.
Tutor dicitur ſtare cum pupillo ad eum inſtruendum, n. 333. fallit, n. ſeq.
Tutor, qui ſtat cum pupillo in eius domo cum tota ſua familia, non deducere poteſt ad damnum pupilli penſionem domus in ratiocinio, num. 334.
Filius familias ſi ſtat cum patre in domo dicitur poſſidere iure familiaritatis nec executio contra eum tenet, n. 335.
Teſtes ſi ſunt falſi ſuper verificationibus extremorum, poteſt de hoc excipi etiam in Bulla, num. 336.
Subingata res ſi non reddit tot fructus pro concurrenti capitale, an cenſus reddi debeat, n. 337. cum ſeqq. & an ſuper alijs rebus ſaltim generaliter obligatis, nu. 340. 341. 342. 343. 344.
Cenſus bullaris impoſitus ſuper rebus nõ fructiferis an debeatur, ibid.
Subingata res debet eſſe fructifera, nu. 338. cum ſeqq.
Cenſus non debet eſſe otioſus, ſed impoſitus ſuper fundo apto nato ad fructiferandum, num 339.
Cenſus quoties eſt impoſitus ſuper prædijs infructiferis, eſt tantum obligatio perſonalis, n. 340.
Subingans ſemper ſolet in cõtractu ſubingatorio exprimere, & deſignare aliquod prædium in ſpecie, num 340.
Subingans non intelligitur vendere rem ſubingatã, nec tranſferre dominiũ ipſius in ſubingatarium, nec ipſe emerent. 341. Dominium rei ſubingatæ ſpecialiter nũquam, tranſit in ſubingatarium, ibid.
Cenſus ſi eſt impoſitus ſuper aliquo prædio & in rei veritate nõ poſſet reddere tãtã quãtitatem, nil facit quoties cũ dicto prædio eſſent alia bona obligata, n. 342. & ſeq.
Cenſus ſi eſt impoſitus ſuper re non capaci, et non ſufficienti, tenet pro ea parte, pro qua res ſuppoſita eſt, num. 343.
Cenſum bullarem emens ſuper prædio nõ ſufficiẽti ad cenſum, non dicitur cõmictere vſuram, ſed ignorantiam craſſam, n. 344.
Subingatio ad hoc, vt teneat, debent bona eſſe tẽpore ſubingationis in dominio ſubingantis, num. 345. & executio impeditur,

tur, num. 346. cum ſeqq. & an ſi poſtea ſuperuenerint, num. 348 & quot modis dicatur res eſſe in dominio ſubiugantis, num. ſeqq. maximè ſi agitur contra tertium, & non eſſemus in generali obligatione, num. 349. & an ſufficiat præſumptiua demonſtratio, n. 350.

Subiugata res eſto non ſit in dominio ſubiugantis, an teneat ſi poſtea in eum ſuperuenerit, num. 348. & 359. (ibid.

Dñio alicuius quot modis res eſſe dicatur,

Alienum ius non poteſt ſubiugari, nec iura paſſiua, n. 347.

Subiugata res ſufficit eſſe in dominio ſubiugantis, eſto poſtea dominium reſoluatur, num. 349.

Extrahens blada ſuper animali non ſuo, an tale animal publicetur, n. 351.

Super, dictio, importat dominiũ, ibidem, & num. 353 hypotecam, actionem perſonalem, & conſtituit ius in re, obligationẽ bonorum, & habet qualitatem rei inherẽtem, & eſt conſtituta ſeruitus, num. 354.

Suus, ſua, ſuum, importat dominiũ, n. 352.

Meus, mea meum poſſeſſiuum eſt, num. 353.

Tuus, tua, tuum, eſt poſſeſſiuum, ibid.

Dominium ſubiugantis intelligitur tam de directo, ſiue utili, ſiue pleno, aut de nuda proprietate, n. 355.

Emphiteota poteſt ſubiugare ſuper ſuo dominio, & fructibus, ibid.

Conductor non poteſt ſubiugationem imponere ſuper re conducta, n. 356.

Subiugatio impoſita per uxorem abſque cõſenſu uiri ſuper dotalibus bonis non tenet, num. 357.

Aliena res ſi ſcienter ſubiugatur abſque domini conſenſu poteſt repeti ſors et capitale, & reſcindi contractus ratione doli, & ſubiugans tenetur etiam ad intereſſe, num. 358. & inferas ad multa, num. 356. 357 & ſeq.

Sors, & capitale poteſt repeti quando eſt ſubiugata aliena res doloſe, & contractus reſcinditur, ibid.

Poſſidens naturaliter, ſeu ciuiliter tantum, non habens directum, neque utile dominium ſubiugare non poteſt, n. 359.

Dominus reuocabilis ſi ſubiugat, eo mortuo retractatur executio, & quomodo, n. 360.

Subiugatio poteſt imponi etiam per non habentem dominium, ſed v. g. quando tale prædium, vel reditus peruenißet ad ſe, num. 361. & ſeq.

Subiugatio tenet etiam ſuper bonis futuris, & ſuper rebus de nouo quæſitis, & quomodo, num. 362.

Generali ſub obligatione ueniunt pecunia, et bona de nouo quæſita, ibid.

Exceptio oriens ex capite iuſdem, vel alterius ſtatuti admittitur in bulla, num. 363. 365.

Exceptio, quæ non ſit friuola, ſed legitima admittitur in bulla, ibid.

Vxor, & maritus ſi ſubiugant, & ipſa ſe obligat contemplatione uiri, an teneat ſubiugatio num. 364.

Exceptiones limitantes, & reſtringentes ſtatutum admittuntur, n. 365.

Legitimatio perſonæ ſemper peti poteſt in iudicijs etiam in bulla, n. 366. cum ſeqq.

Tutor falſo, & putatiuo rectè ſoluitur quãdo ſi fecit contractum, n. 367 & ſeq.

Prælato putatiuo rectè ſoluitur, quoties contractus eſt cum eo factus, ibid.

Solutio facta filio, ſeruo, monacho, & falſo adminiſtratori, cum quibus eſt contractũ, liberat ſoluentem, n. 368.

Adminiſtratori etiam falſo ſi eſt facta ſolutio valet, ſi cum eo eſt contractum, ibid.

Exceptio reſolutionis dominij an admittatur in bulla, & quomodo, num. 369. cum ſeqq declara, n. 374.

Emphiteuta ſi ſubiuganit, & fuit mox ab eo reuocata res emphiteutica, an reſoluatur ſubiugatio, ibid.

Reſoluto iure dantis, reſoluitur ius accipientis, n. 370. 371. 372. declara, n. 374.

Subiugatio ſi eſt impoſita ſuper prædio ſubiecto pacto de retrouendendo ſi prædium redimitur, redit liber ad priſtinum ſtatum, n. 371.

Statum reijcions exceptiones intelligitur de diſſimilibus, non autẽ de ſimilibus n. 373.

Exceptio reſolutionis admittitur in ſecunda inſtantia, non ipſo iure, ſed per ſententiã, num. 374.

Vaſca, & eorum allenia non poſſunt expignorari ob debitũ cenſus bullarij, n. 375.

Extremorum verificatio facta per teſtes valens infra bimeſtre, num. 376.

Tertius poſſeſſor poteſt excipere de rata corporum, quotes actor poſſidet ſimiliter prædia ſubiugata, num. 377. cum ſeqq. fallit num. 381.

Subiugatarius, vel cenſuarius poſſidens prædia ſubiugata, deducis ſibi ratam corporum, ibidem.

Exceptio rata corporum, in quibus caſibus admittatur, ibid.

Rata corporum poſſeſſorum ſemper deducenda eſt, ibidem, & in quibus caſibus cum pluribus ſeqq.

Vniuerſitatis in debito plurium non poteſt executio contra vnum fieri, niſi pro rata ſua, n. 378.

Donatiuum Regium ſolui debet per tria Brachia pro rata, n. 379.

Rata portio eſt incerta, & in executione ſenten-

ſententia declarabitur poſitis æſtimatoribus, num. 380.
Aeſtimatores eligendi ſunt in materia rata corporum, ibidem.
Rata corporum non deducitur, ſi debitum ad vnum ſpectaret, num 381. aut quando ſubiugatarius eſt, qui agit, & nil poſſidet num. 382. vel eſto poſſideret, eſt promptus in ſoluentem transferre poſſeſſionem, & pignora, num. 384.
Cenſuarius bullaris ſi de prædijs ſibi ſubiugatis nihil poſſidet, non deducit ratam corporum n. 382.
Tertius poſſeſſor ſuper re ſubiugata tenetur inſolidum, ſiue realiter, ſiue perſonaliter, ibid. & num. ſeq.
Hypotecaria actio facit poſſeſſorem teneri inſolidum, num. 383.
Tertius poſſeſſor agens contra alium tertium poſſeſſorem poteſt abſque deductione rata agere, ſi eſt promptus transferre poſſeſſionem, quàm habet inſoluentem, nu. 384.
Fideiuſſori ſoluenti reſtituenda ſunt pignora per creditorem, n. 385.
Tertius, qui habet prouiſionem ab Excellentia ſua, quòd depoſitando tempore ſuo nũ moleſtetur, non eſt moleſtandus, n. 386.
Depoſitũ ſi ſit per tertios poſſeſſores de cẽſibus bullaribus tempore ſuo ex ordine Prorogis non ſunt inquietandi, ibid.
Relaxatio cenſus ſi eſt facta, reſolutus eſt cẽſus, num. 387. cum ſeqq. & quibus caſibus non, num. 389. 390. 391. 392.
Intereſſe peti poteſt, eſto capitale ſit ſolutum, quotus adeſt pactum, cum promiſſione damnorum, intereſſe, & expenſarum, num. 388.
Sors, ſiue capitale, eſto ſit ſolutum, poſſunt tamen etiam peti interuſuria, & intereſſe ſi adeſt pactũ, cum refectione damnorum, intereſſe, & expenſarum, ibid.
Clauſula, cum refectione damnorum, intereſſe, & expenſarum, facit, vt poſſit quandocumque peti intereſſe, & interuſurium, ibidem.
Relaxatio cenſus animo faciendi fructus ſuos non extinguit hypotecam, num. 389.
Retromenditio cenſus quotiens fit ex neceſſitate precedentis contractus, extinguatur hypoteca, ſecus ſi ex voluntate, n. 390.
Reditus ſi ſunt redempti, & de pretio empti alij reditus, dicuntur ſemper obligati primæ obligationi, n. 391. cum ſeq.
Relaxatio ſi eſt facta, & de capitali empti alij reditus, illi reditus ſemper ſunt obnoxij primæ obligationi, ibid.
Sequeſtrum ſi adeſt ſuper reditibus non poteſt fieri relaxatio in præiudicium ſequeſtrantis, num. 392.
Pactum, quòd capitale debeat depoſitari in tabula ad effectum emendi reditus, ſeruari debet, ibid.
Cenſus annui impoſitio bullaris non poteſt imponi ſuper perſonis tantũ ſubiugantibus, & nõ ſuper aliqua alia re, n 393. eũ ſeqq.
Subiugatio non poteſt imponi tantum ſuper operibus perſonalibus, aut ex laboribus perſonæ, n. 394.
Perſonalis obligatio in bullaribus contractibus an ſit acceſſoria ad realem obligationem, num. 395.
Subiugatio eſt ſeruitus, quæ debetur à re perſonæ, ibidem.
Perſonalis obligatio tenet in bulla quando eſt induſtrioſa, vtilis, & commoda, ſecus ſi inutilis, etiam ſuper ſeruo, num. 396. & num. 401.
Perſonæ obligatio, vel ne poteſt concipi per pactum ne teneatur quis n. 397.
Pactum, nequis teneatur de perſona valet, ibidem.
Subiugatio cẽſus ſolet fieri ſuper aliquo corpore ſpecialiter obligato cum hypoteca generali mox omnium bonorum, n. 398.
Cenſus ſi eſt impoſitus ſuper rebus mobilibus tantum non valet, ſed iunctis cum alijs bonis ſtabilibus, num. 399. cum ſeqq.
Bonorum immobilium appellatione, quæ veniant, num. 400. & ſeq.
Serui veniunt appellatione bonorum mobilium, num. 401.
Subiugatio impoſita tantum, & dumtaxat ſuper fructibus abſque ſubmiſſione alterius hypoteca non tenet, n. 402.
Cenſus annuus non poteſt conſtitui ſimpliciter ex reditu prædij, ibidem.
Exceptio dationis inſolutum admittitur in Bulla, etiam in prima inſtantia, nu. 403.
Exceptio cedendarum admittitur in Bulla etiam in prima inſtãtia, n. 404. cum ſeqq.
Cedi actiones debẽt ſoluenti correo integrũ, totum, num. 405. & quibus caſibus, & quibus non, num. 407.
Cedendarum beneficium eſt potius, vel onus annexum creditori, cui ſoluitur, quàm priuilegium conuenti, ibid.
Cedere qui nõ poteſt actiones, repellitur exceptione cedendarum, n. 405. & ſeq.
Exceptio cedendarum poteſt oppoſi etiam poſt ſententiam, num. 406.
Cedere actiones, & iura talia qualia aliquando quis ſolum tenetur, ibid.
Cedere iura, in quibus caſibus quis non teneatur, maximè contra ſeipſum, n. 407.
Creditor, qui cauſauit executionem pro vno catameno, & interpoſuit decretum, & fuit ſibi ſolutum, an poſſit pro alio agere, vel liberatum ſit pignus, num. 408. 409.

Ceſſio

Ceſſio hodie fieri ſolet cum clauſula, dummodo non retorqueat contra cedentem, ibidem.
Cedere iura non tenetur quis euincendo ob debitum poſtea contractum, num. 409.
Ceſſio iurium non competit creditori liberãdi alias hypotecas, n. 410.
Cedi iura an debeant tertio poſſeſſori, & quomodo, ibid.
Cedere iura non tenetur creditor quando ex dolo malo renunciatum eſſet in vtilitatẽ poſſeſſoris, cui ſciebat ſe iura debere cedere, num. 411.
Dolus nemini patrocinari debet, ibidem.
Exceptio erdendarum non obſtat mulieri repetenti dotem, eſto renunciauerit aliquibus hypotecis, n. 412.
Cedere iura contra ſeipſum quo caſu quis teneatur, num. 413.
Fideiuſſor obligatus cũ venditore cenſus, ſi poſtea emit censũ ipſum à creditore poteſt integrum cenſum exigere à principali inſolidum, num. 414. & quo caſu pro rata, num. 415. 416.
Tertius poſſidens ex cauſa pariter priuilegiata anteriori, poteſt ſe excipere etiam in prima inſtantia cõtra cenſuarios bullares, num. 417. cum ſeqq. & num. 423.
Attentata non reuocantur, ſi appellatio eſt nulla, num. 418.
Hypotecam anteriorem habens ſimilem priuilegiatam bullarem, præfertur cenſuario ſimiliter bullari poſteriori, eſto poſterior ſtaret in iure exigendi, num. 419. cum ſeqq. pluribus, extende, num. 425. limita num. 426.
Exceptio ſolutionis factæ alijs creditoribus habentibus par priuilegium bullare admittitur in cenſibus bullaribus, num. 420. cum ſeqq.
Actionem cui damus, multo magis exceptionem, ibid.
Spolio eſto non audiri quis poſſit, fallit in pari ſpolio, num. 421.
Actoris priuilegium ſi eſt reſpectu eiuſdem cauſæ, magis fauetur reo, ibid.
Creditor anterior ſubiugatarius ex cauſa adiudicationis facta de re ſubiugata, an poſſit conueniri ab alio concreditore poſteriore ſubiugatario, num. 422. cum ſeq.
Detemptor ex cauſa anteriori non poteſt extentiuè conueniri, n. 423.
Priuilegiatus contra pariter munitum eodem priuilegio, non vtitur ſuo priuilegio, num. 424.
Hypotecam anteriorem habens in cenſu bullari, præfertur etiam in eius interuſurijs, qui occurrerunt poſt contractum ſubiugatorium, num. 425.
Interuſuria decurſa poſt contractum ſubiugatorium cenſuum bullarium habent idem priuilegium, prout cenſus ipſe, n. 425.
Hypotecam anteriorem habens ſuper cenſibus bullaribus ſi ſibi in ediudicatione accollat onus poſterius dicitur poſſidere partim ex cauſa anteriori, & partim poſteriori, num. 426. & quid quando proteſtatus fuit ſe velle poſſidere ex ſuo credito anteriori, n. 427.
Adiudicatio ſi eſt facta partim pro credito anteriori, & partim poſteriori, totum creditum efficitur poſterius, ibid.
Poſſidere deſinens non tenetur niſi ratione ſuæ detentionis propriæ, non ex communi poſſeſſione, & detentione cobaredum, num. 428. & ſeq.
Communi poſſidentes an teneantur deſinendo poſſidere ratione eorum propriæ detentationis, ibid.
Haredes plures in communi poſſidendo an ſi aliquis ex eis deſinat poſſidere portionem ſuam, teneatur in Bulla, ibid.
Tertij poſſeſſores dimittendo rem, & cedendo non ſunt aſtricti, ſed ſolet interloqui, ſtet, num. 429.
Creditor ſubiugatarius ſi poterat ſibi ſatisfieri de cenſu, & non exegit, an præſumatur ſibi ſoluiſſe, n. 430. & ſeq.
Procurator ſi poterat ſibi ſatisfacere exiſtẽs creditor, & non ſibi ſoluit, an præſumatur ſibi ſoluiſſe, ibid.
Adminiſtrator bonorum alicuius ſi erat creditor, & poterat exigere, & non exigit, quid fiet, ibidem.
Tutor creditor bonorum pupilli, ſi poterat exigere ſuum creditum, & non exegit, quid fiet, ibidem.
Solutio præſumitur facta, ſi habendo facultatem exigendi, non exegit, num. 431.
Exceptio, quę oritur ex eadem ſententia, vel interlocutoria dante modũ, & conditionem non videtur in Bulla reiecta num. 432.
Fideiuſſio de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ debet omnino præſtari, dicta interlocutoria, præſtito prius &c. ibid.
Forenſes, ſiue exteri à Regno, an gaudeant priuilegijs bullæ, num. 433.
Contrarium imperium ad admittatur in bulla, & an ſit ſuſpenſiuum, n. 434.
Dotalia bona an poſſint ſubiugari per vxorem abſque mariti conſenſu, num. 435. cum ſeqq. & num. 439.
Vxor non poteſt de bonis dotalibus eleemoſinam facere, niſi marito conſentiente, nu. 436. cum ſeqq.
Eleemoſina non ſit de rebus alienis, & ideo vxor an, & quomodo poteſt eleemoſinam facere,

facere, num. 437. & seqq.
Maritus habet dominium rerum dotalium, num. 438. & num. 441. cum seqq.
Hypoteca, & pignus an confirmetur ex superuenientia bonorum, n. 440.
Aliena res an, & quando possit obligari, ibidem.
Census impositio potest etiam imponi super bonis tam præsentibus, quàm etiam quando erunt sua, ibid.
Maritus non tenetur ad debita contracta per eius vxorem constante matrimonio, nisi ante, num. 441.
Vxor dicitur domina rei dotalis imaginariè, & intellectu, non autem verè, & realiter, num 442. & quando cum seqq. & possidet naturaliter, & maritus ciuiliter, num. 444. & est quasi domina, num. 445. fallit num 447.
Dotis titulus nõ est expropriatiuus, sed commissiuus, ibidem.
Vxor soluto matrimonio dicitur vere domina dotis, num. 443.
Maritus dicitur possidere dotes ciuiliter, & vxor naturaliter, num. 444.
Vxor constante matrimonio dicitur quasi domina dotium, & abusiua, n. 445.
Filius viuente patre dicitur quasi dominus, ibid.
Vxor non potest obligari absque consensu mariti, num. 446.
Vxor potest alienare res dotales ratione necessitatis, num. 447. vel patiente viro, num. 448. vel quãdo subiugat super bonis non dotalibus, n. 450.
Necessitas non habet legem ibid.
Alienares si subiugatur, potest dominus petere seruationem indemnitatis à subiugãte, num. 449.
Vxor potest censum imponere super suis bonis non dualibus, num. 450.
Maritus potest subiugare bona dotalia si ea habuit æstimata, num. 451. & 452. & & quibus non, num 453. 454.
Dos si est data viro æstimata, facit emptionem, ibidem.
Æstimata si sunt data bona dotalia marito, transeunt in emptionem, & venditionẽ, efficitur dominus irreuocabiliter, et potest de illis disponere, ac si emisse, n. 452. fallit, num. 453 454.
Dotalia bona si sunt data æstimata, transeunt in emptionem, & venditionem esto maritus promiserit restituere dotes in pecunia, siue in ipsis rebus, & electio, est sua, ibid.
Dotalia bona esto sint data æstimata, in multis casibus non faciunt emptionem, nec venditionem, num. 453. 454.
Minor decem, & octo annorum subiugare non potest absque decreto, num. 455. nisi cum causa, num. 456. esto esset facta ad fauorem alterius minoris, vel priuilegiati, num. 457. esto lapsum est quinquennium maior, num. 458.
Minor, qui contraxit absque sollemnitatibus an factus maior sit obligatus, num. 458. esto contraxerit cum præsentia, & consensu patris, num. 459. 460 & quid si sit locupletior, num. 461.
Filiusfamilias minor si contrahit cum consensu patris, an eius obligatio teneat, nu. 459. & seq.
Patris consensus, & præsentia an validet contractum sui filij minoris absque decreto factum, si maximè commodum vertitur in eius commodum, num. 460.
Minor absque decreto Iudicis si imposuit censum, an eius contractus valeat, si esset factus locupletior cum alienis pecunijs, vel pro extinguendo sibi alium censum, n. 461.
Prodigus si subiugat, non tenet subiugatio, num. 462.
Prodigus alienare non potest, si est sibi interdicta administratio, ibid.
Prodigus an sit cirandus in dando sibi curatore, ibidem.
Filiusfamilias non potest census imponere, esto maior, nisi super castrensibus, vel quasi, num. 463.
Communem rem qui habet potest subiugare super sua parte, n. 464 cum seqq.
Diuisio dum non est facta, & interim est imposita subiugatio, tenet super tota re communi & super quolibet cespite, num. 465. & facta diuisione, oportet declaratoria, quòd non efficiat, n. 466. & seq.
Commune illud quod est, meum esse dicitur, ibidem.
Communis res, si eget refectione & pars cõtraria nollet reficere, possum ego solus reficere, & si pars nolit restituere portionẽ, priuatur parte sua infra quatuor menses, num 467.
Vsufructuarius non potest subiugare, & quare, num. 468. & seq.
Vsufructuarius nõ est dominus sed tantum administrator, n. 469. 472.
Vsufructuarius ea tãtùmodo potest facere quæ commodũ, & vtilitatẽ respiciunt, ibi.
Vsufructuarius potest facere actum retrouenditionis, & capere pretium, n. 470.
Feudatarius potest subiugare durante eius vita ibidem.
Vsufructuarius satisdat de vtendo, fruendo arbitrio boni viri n. 473.
Vsufructuario mortuo, expirat vsufructus, num. 473.

Vsu-

Vſufructus poteſt durare vita vſufructuarij vendi, & ſubingari, num. 474.
Vſufructuarius tenetur, dum poſſidet, ſolvere ſubingationes, num. 475.
Fori declinatoria non eſt excluſa in bullaribus contractibus, nõ obſtante quouis ſtatuto & inſtrumento guarentigiato, nu. 476.
Cedere bonis poteſt debitor cenſuum bullarium num. 477.
Cedens bonis dicitur vere ſolvere ex hoc miſerabili refugio, ibid.
Cedere bonis non tenentur Ciues Panhormi, ſed eius loco ſucceſſit annus continuus in carceribus, ibidem.
Decennium non debet eſſe lapſum in petitione cenſuum bullarium, ſed alia via agitur, num. 478. & ſeq.
Ritus non intelligitur derogatus per Bullã, & Regiam Pragmaticam, ibidem.
Statutũ vnum ab alio diſtinguitur, nu. 479.
Regiſtrari debent contractus ſubingatorij penes acta, & quomodo, aliàs non valent contra tertios, n. 480. in præiudicium contrahentium ſic, n ſeq. & quod ſtante promiſſione de rato, & facta poſtea ratificatione, num. 482.
Tertius poſſeſſor poteſt eosdem bullares contractus excipere, quòd v. g. non ſunt regiſtrati ibid.
Statuti forma ſi omittitur, eiusmodi omiſſio efficit, vt contractus ſint nulli, num. 481. & idem de ſollemnitate, num. 488.
Ratificatus ſi eſt contractus ſubingatarius, ſuper quo erat promiſſũ de rato, an iterũ facta ratificatione debeat inſinuari, n. 482.
Ratificatio licet trahatur ad præterita, an in præiudicium tertij num. 483.
Ratificatio ſolet fieri etiam cum inferto timore, ibidem.
Subingatio, ſine cenſus impoſitio non poteſt probari per teſtes, num. 484.
Euidentia facti eſt bona probatio, nec excluditur à ſtatuto, num. 485.
Liquidum ſi non eſt inſtrumentum, nec clarum, debet liquidari, & poteſt de hoc excipi, num. 486.
Inſtrumentum clarum dicitur ex ſua legis, ibidem.
Executio cauſata ante diem eſto, vt admittit is die ſolvat, non procedit, n. 487.
Statuti ſollemnitas ſi non eſt ſeruata, poteſt de hoc excipi in bulla, n. 488.
Depoſitum an ſufficiat eſſe factum in bullaris credito, n. 489. & ſeq.
Bamberij an poſſint vti pecunia penes ſe depoſitata, ibidem.
Depoſitarius an poſſit vti pecunijs penes ſe depoſitatis, ibidem.
Depoſitum debet realiter numerando fieri, nõ ex oblationis maſupij infolle, n. 490.
Solutio facta minori, & non tutori non liberat ſoluentem, nu. 491.
Pactum de retrouendendo debet adeſſe in Bullaribus cenſualibus contractibus, pro conſimili pretio n 492. cum ſeqq.
Redimens, ſiue redimens cenſus bullares non tenetur ad vſuras futuri temporis, ſed pro rata vſque ad diem ſolutionis, n. 493. & quid ſi ſolutio erat de tertio in tertium, num 494.
Pactum de retrouendendo, vbi adeſt poteſt quandocumque reluitio fieri ſoluendo ratam temporis ibid.
Pactum de retrouendendo habet debetor cenſus, & redimẽs, licet ſufficiat ſoluere capitale & ratam fallit quando cenſus ſoluebatur de tertio in tertium, n. 494.
Pactum de retrouendendo valet, dum non ſoluitur capitale ſoluatur quòd annuum, num 495.
Pactum de retrouendendo non debet eſſe limitatum in bullaribus contractibus ad decem annos, ibid & num. ſeq.
Pactum de retrouendendo in Bullaribus cõtractibus facit, vt quandocumque poſſint redimi, num. 496.
Depoſitum pecuniarum in reluitione cenſus ſuffiett ſoluere in quacumque moneta, nu. 497. vbi quid ſi eſt dictum in manibus proprijs.
Depoſitum ſi fieri debeat in manibus proprijs ex pacto, vel in tabula ad electionem creditoris, quid fiet, n. 498.
Depoſitum capitalis annui cenſus bullaris quando ſit, nulla eſt neceſſaria denuntiatio creditori, n. 499.
Semper, & quandocumque, importat, omni tempore, & omni caſu, n. 500.
Depoſitum pecuniarum annui cenſus bullaris redimpti, ſolet quandoque fieri ex pacto, vt de eis emantur reditus, vel prædia, aliàs depoſitum non valet, & currit cenſus, num. 501.
Cenſus bullares eſto ſint redimibiles, non obſtante quod ſint temporales, ſed perpetui, nu. 502.
Cenſus bullaris an ex pacto poſſit fieri, vt ſit perpetuus, & non redimatur, nu 503.
Cenſus reluitio, quando fit, ſolent repetitiõ expenſa, & quæ, & quomodo, n. 504.
Reluitio cenſus quando fit diſtribuitur rata temporis, num. 505.
Cenſus bullares annui non debent excedere decimam capitalis habiti, vel recepti, nu. 506. cum ſeqq.
Statutum, vel lex permittens ſoluere decem pro centenario validum eſt, & iuſtum, n. 507. & quid de iure, num. 512. vel ad ſeptem, octo, vel nouem pro centenario, n. 513.

Papæ dispensatio vt soluantur decem pro cẽ-tenario ad diffugiendum vsuras, valet, num. 508.

Iudæis est permissa vsura taxata, vt accipiãt quid pro capitale, & quomodo, num 509. & cum licentia num. 510.

Vsura à Iudæis nullus Rex, vel Princeps potest exigere absq; licentia Papæ, n. 510.

Vsura non est si ex animali locato per annũ tantum loerij percipiatur, quantum fuit emptum num 511.

Loerium animalis locati per annum an tantum possit percipi, quantum v. g fuit emptum, ibid.

Reditus solent de iure emi, vt prædium valoris centum reddat quinque, & sic reditus 20. annorum æquiualeant rei, num. 512.

Census solent vendi ad septem, octo, nouem, vel decem pro centenario, num. 513. & an ad undecim, duodecim, tredecim, &c. num. 514. cum seqq.

Contractus facti ante bullam vltra decem pro centenario debent reduci ad ipsam Bullam ad decem pro centenario, n. 515. & vitiatur in eo, quod excedit, num. 516. cum seq.

Census annualis impositus vltra decem pro centenario vitiatur in eo, quod excedit, n. 516. cum seq. & quid si excessus est modicæ quantitatis, num. 518. etiam in speciebus, num. 519.

Pretium taxatum debet esse in Bullaribus contractibus censualibus, num. 517.

Decima nedũ nõ debet excedere in pecunia, sed etiam in speciebus, vt puta frumento, vino, oleo, &c. num. 519.

HÆC Pragmatica cum suis Bullis Papæ Nicolai V. de qua Bulla hic seriõ mentio facta est, cuius etiam tenor de verbo ad verbũ ad verbũ insertus est, ac Pontificis Gregorij XIII. est impressa ad vnguẽ in 3. to. pragmaticarum, tit. 46. de censibus, &c. vbi aliqua dante Domino supplebimus quarum omnium, incipiendo primo ab extrauagant. Martini V. & Calisti III. de empt. & vendit. factis anno 1423. & in ann. 1455. & ipsius Nicolai V. ann. 1452. Pij V. ann. 1569. quæ non habuit effectum, nec exequuta fuit, & de hac Gregor. XIII. & à legibus Taurinis editis ann. 1509. à Regina Ioanna vxore Philippi I. & matre Caroli V. quæ tractauerunt modum censuum, facit mẽtionem Fælician. de censibus, cap. 1. sub num. 18. 19. & 20 post Barth. de Albornoz, tit. 2. lib. 3. & in lib. 5 nou. recopil. tit. 15. de los cẽsos Sarmẽt. lib. 7. Select. interpr. cap. 1. Hottoman. lib. 2. de vsur. & lib. 4 recopil. tit. de vsur. vbi etiam de Carolo V. & Philipp. II. qui leges similes de censibus composuerunt, vt per ipsum Fælician. & ante eos PR. fuit etiam cognitũ per Clement. V. ann. 1305. vt per text. in Clem. exiui de paradiso. §. cumque annui reditus, de verb. signif. Cencius de censibus, part. 1. quæst. 2. artic. 1. & per alia iura adducta per eum ibidem per totum, Auth. vt bi, qui oblig. &c. §. quoniam, versic. licebit. Anchar. Couarr. Rodoric Bened. Bou. Sarmient. Molin. Velasq. Auendan. Decian. & plures concludens ipse Cencius, num. 15. & seq. quòd hic census annualis † nedum descendit ex iure ciuili, & canonico, sed etiã fuit hominum moribus receptus ex iure gentium & per ea, quæ subdit idem Cencius, artic. 1. d. quæst. 3. Henricus de Medicis hic, qui dicit, quòd isti contractus Bullæ sunt licit. etiam sine Bullæ ex Paul. de Castr. cons. 189. Præsens dubium, part. 1. Canonistæ in cap. in Ciuitate, de vsur. Iacobi Chircus hic inquẽs quòd hæc Bulla est de iure communi per d. Clement. de empt. & vendit. & Bulla nil addit, sed statuit certum pretium, & iam ex iuris ciuilis dispositione valuit cõtractus, Hostiens. in d. cap. In ciuitate de vsur. Raul. de Castr. cons. 19. vol. 1. Laurent. de Rhodulph. in tract. de vsur. part. 1. quæst. 16. cum seqq. cum similibus, & per Prouinzal. qui ex Socc. iun. cons. 21. num. 12. vol. 1. tangit an valeat Bulla etiam in contractibus factis ante Bullam hanc, vt infra suo loco videbimus post fallentias, sub versic. declaratur
2 tertiò, & consequenter † non est inductiua, iuris noui, sed declaratiua iuris veteris, hinc Simon Scandius in Lexicon iuris, fol. 805. col. 2. scripsit, reditus iam quisque suos emat, Ioan. Philipp. de Patern. num. 5. & 28. hic, & consequenter videtur extendi bulla ad contractus factos ante illam Bullam ad decem pro centenario, capit. fin. de constit. fit. Dec. in cap. Clericatus col. 2. eodẽ arg. l. leges. C. de legibus, & eorum, quæ alibi recordor scripsisse, an, & quando lex trahatur ad præterita, in prag. tit. 12. & tit. 26. de dilat. n. 25. to. 1. prag. licet contrarium tenere videatur Io. Aloysius de septimò, n. 146. & 157. vsque ad finẽ, dicendo quod põt opponi de hoc, & quãnis Bald. in cap. vnico, n. 7. ti de feud. vasall. ab aliquo interpell. fuer. teneat, quod emptio annui reditus sit illicita, & in l. 12. C. de his, quæ pæn. nom. tũ subdit ipse Chirc. esse subintelligendus, quãdo annuus reditus cõstituitur ex operib. seu ex laboribus personæ, vt pono infra fallentia 21. Est etiam hæc
3 Bulla approbata per Constitutiones Regni Pragmaticales factas sub Illustriss. Marco Antonio Colonna olim Prorege in tit. de Bonis censualibus ad litteras suæ Catholicæ

licæ Maieſtatis Dat. ibid. 26. Auguſti. Ann. 1581. executoriatas, 1582. & intenditur per dictum ſummum Pontificem Nicolaum hic prouidere indemnitati, ac ſtatui proſpero Populorum fidelium, ad euitandam auaritiæ cæcitatem, ac quæſtus illicitos, & ambitionis improbitatem, & demum ad vſurariam prauitatem, qui modus contrahendi,
4 iuxta hanc Bullã circa hos contractus ſubiugatorios eſt adhuc approbatus per aliud cap. 443. infra hoc eod. tom. 5. ad x. pro centenario licitè, vt de promiſſione ſimili ſcripſi in deciſ. M. R. C. 81. verſicul. Inſuper, & quarto, & tãgo infra in 4. fallentia, & per Oldrad. conſil. 207. quem ſequitur hic Ballus, latè Montaltus, latiſſimè Ioan. Aloyſ. de Septimo hic, nu. 19. cum ſeqq. vbi refert vidiſſe oculis propriis in theſauro Maioris Panormitanæ Eccleſiæ originalem hanc bullam extractam manu iſtius Regis Alphonſi ſignatam, vbi inſeritur hæc Bulla, & latiſſimè per eum vſque ad num. 27 etiam emendo reditus ſuper feudis, territorijs, & gabellis, ſeu alijs bonis ſtabilibus, prout ibidem, ac in progreſſu ponã, & conſequenter dũ eſt admiſſus à tot. SS. Pontificibus Theologis, & Canoniſtis dicam cũ Sot. Cõrad. Medin. Couarr. Michael de Pa-
5 lat. & alijs eſſe cõtractuũ † bonæ fidei, ac nõ ſtricti iuris, licet Albornoz lib. 3. de arte contractuum, & poſt eum Fælician. de cenſibus, cap. 3. 6. 7. 9. & ſeqq. teneat eſſe ſtricti iuris, & non bene quia cẽſus, & ſubiugationes redu-
6 cuntur ad titulum emptionis, & venditionis, vt in contractibus in dies legimus maximè de iure canonico, per quod omnes cõtractus ſunt bonæ fidei, ex Bald. in cap. vnico in fine de plus petit. Iaſon in §. actionum n. 4. & in §. quadrupli ad finem inſtit. de act. l. vlt. C. de iure emphit. quæſ. 13. Galiaud. & Cagnol. in l. 4. §. Cato, num. 62. ff. de verb. oblig. & in l. 2. C. de reſc. vẽd. c. n. 65. eſto idẽ Fælician. in d. cap. 3. in fine dicat reprobari hanc Baldi opinion. ex eod. Iaſ. Couarr. Alciat. Sarmient. & Valaſc. idem Fælician. cap. 4. num. 9. d. lib. 1. & ita poſt alios tradit Gencius in d. tract. de cẽſibus, art. 1. part. 1. quæſ. 4. fol. 13. & latiſſimè part. 2. art. 2. cap. 1. q. 1. fol. 86. in tantum, vt ſolui videmus gabellam de his ſubiugationibus dico infra declaratione 2. verſ. itẽ addo n. 504. quicquid velint Paul. de Caſtro conſil. 290. ſub num. 4. lib. 1. Calcan. cõſil. 85. nu. 9 & ſub num. 10. Alciat. conſ. 3. n. 9. & 18. lib. 1. Sot. quæſt. 5. art. 1. qui tenuerunt cũ alijs relatis per Tiber. Decian. conſ. 2. n. 30. lib. 10. non poſſe vendi cenſum ſtatim conſtitutum eodem tempore, ſed ab antiquo, quia hæc opinio eſt falſa ex adductis infra ampl. 15.

Tractabo igitur ad latas habenas materiam ſubiugationum, ideo ſic dictarum
7 † ſubigo, ac quaſi ſeruili impoſitione factas per debitores, creditorũ ſeruos, vt cõiter dicitur, ſicuti in propoſito vtitur textus in l. fin. C. de Delator. lib. 10. ibi ſententiæ ſubiugari, & per text. in l. 2. vbi Luc. de Penna, C. de his, qui ex publici rationib. eod. lib. 10. in fine, ibi ſubiugetur, vbi ſubiugare eſt ſub iugum mittere ſecundum Papiam, & ſic realiter non eſt merè vocabulum Siculorum, vt ſcripſerunt D. de Tapia in librum 4. fol. 12. col. 1. ad Iura Regni Neapolis, tit. de cenſibus, ſed eſt etiam iuris, licet ibidem in d. l. fin. C. de delat. ponatur pro, domare, vincere, contundere, propterea dicitur, capitali ſententiæ ſubiugetur. Ideoque etiam dicitur, de cenſibus, in dictis Conſtitutionibus Pragmaticalibus, & alibi, quia eſt quodã ius exigendi penſionem de re vtili alterius,
8 licet aliàs multifariam hoc nomen † cenſus accipiatur, vt remiſſiuè recenſet idem Dom. Carol. de Tapia ad eadem iura Regni Neapolis. eod. tit. de cenſib. rubr. 3. fol. 6. lib. 4.

Tãgam etiam circa illa verba (*Nicolaus Epiſcopus*) quaſi notetur ex hoc quòd dignitas Epiſcopalis † non veniat appellatione
9 dignitatis, quia eſt culmen ipſius dignitatis ſecundum gloſſ. in cap. 2. de Præbend. lib. 6. Cardinal. Florentin in 5. notab. de renunc. Abb. in cap. ſolitæ de maiorit. & obedient. & in cap. quia periculoſum, de ſent. excomm. in 6. Alb. & deciſ 265. Illuſtriſſime, num. 16. idemque repetijt in prooem. Conſtit. Regni, fol. 23. ſub n. 3. vbi etiã ait, quòd ideo Epiſco-
10 pus dicitur habere paſtorale faſtigium, eſſqi nomen operis, & non honoris ſimpliciter, cap. qui Epiſcopatum, 7. q. 1. & quare Papa mutet ſibi nomen, vide in deciſ. M. R. C. 38. ſub num. 14.

11 ibi etiam (*ſeruus ſeruorũ Dei*) † dicitur hoc poni, cauſa humilitatis, vt habetur in princip. Decretal. ſicut quandoque non curat Papa, vt quis ſibi præponatur, prout fecit Imperator Lotharius, qui præpoſuit ſe Papæ Eugenio, vt in vſibus feudorum, tit. Imperator Lotharius, &c. vbi Andr. de Iſer fol. 21. etenim nullus reuerà præponi debet Papa, quia ipſe eſt maior omni Imperatore, & ibi per Additionem, & quæ ait Iſern. Sed realiter ideo Epiſcopum ſe Papa appellat, quia Eccleſia Cathedralis Vrbis Romæ eſt
12 Epiſcopatus Summi Pontificis, † vnde eſt quòd Papa poſt coronationem ſolet ad ipſã Eccleſiam Lateranenſem accedere perſonaliter, & poſſeſſionem ſollemniter capere, ac populum benedicere, vt poſt Rebuff. in gloſſis ſuis, tit. de appellatione commentorum, Cardinal. Tuchus in verbo, Lateranẽſis Eccleſia, tom. 5. ſuarum pract. concluſio-

num iuris, vbi etiam ex Alberic. refert. quòd
13 ob id † Lateranẽſis denominatur, quaſi quòd
latẽs rana, quã ibi euomit Nero, quę amplius
viſa eſt, & putatur ipſum Neronẽ ibidem euo
miſſe Diabolũ in ſpecie ranæ, quæ diſparuit.

Sed hęc ſatis, vnde ad vtilia accedendo
iuxta propoſitum noſtrum procedam hic per
ampliationes, & limitationes, vt clarius, &
cum facilitate inueniamus caſus, in quibus
poſſit interloqui, reijciantur, vel ſtent op-
poſitiones, quæ materia eſt quaſi ordinaria,
& currit per foros Iudicum, coram quibus
cauſantur executiones. Pono tantum modo
id, quod in ſumma dicatur, nempe quòd Bul-
lares, contractus cenſuales, ſiue ſubiugatorij
ſunt priuilegiatiſſimi, ac liciti.

Ampliatur ergo primo priuilegium hoc
Bullare, eſto ſit contra ius commune, l. ob
cauſam, C. de act. & obligat. vt procedat exe-
cutio adhuc in prima inſtantia, adhuc contra
14 tertium † non nominatum in contractu ſub-
iugatorio, etiam nulla facta excuſſione prin-
cipalis debitoris, vt dicam infra ampliatio-
ne 50. ac ſingularem ſucceſſorẽ, ſiue habeat,
vel non habeat cauſam à ſubiugante, ex ad-
ductis infra ampliatione 27. Prouinzal. hic
ex Aret. in rubr. ff. de acquir. poſſ. col. fin.
Curt. Iun. cõſ. 110. n. 19. ſubdẽs ipſe Prouinz.
n. 11. quòd quoties res ſubiugata detinetur
à detẽptore, cõcomitatur eius poſſeſſionem
ad inſtar realis actionis, maximè iunctis illis
verbis, ibi (*vel quomodolibet differri*) de qui-
bus poſt Alex. conſ. 95. n 6. to. 7 cũ ſimil. bus
hic per Henric. de Medices, qui ait quòd ter-
tius apprehẽditur, ideoq; etiam præteriti tẽ-
15 poris talia interuſuria ſoluere tenetur, † l.
imperatores, ff. de public. & vect. g. & per
Prouinzal. ac Iſern. in cõſtit. ſiue reali, l. de-
niq; de iure fiſci, l. 2. C. de prę d. & omn. reb.
nau. lib. 11. & quæ tãgo infra, n. 35. niſi ipſi ter
tij deſinant poſſidere, vt infra vid. bimus in
fallẽtia 3. addo Fęlin. in cap. quia. col. 1. de iu-
dic. Ballũ hic, qui cõcludit contra ſingulares
detẽptores poſſe agi ex Socc. conſ. 8. col. 3.
Alex. in l. 3. §. ẽcontrario, ff de acquir. poſſ.
Petrus de Gerard. ſingul. 18. Alex. in l. quod
dicitur, col. 2. ff. de verb. oblig. vbi etiam ſi
ageretur pro dictis penſionibus præteritis,
Cencius de cenſibus, part. 2. capitſc. 2. art. 1.
quæſt. 1. fol. 136. concludens teneri tam ad
tam ad cenſus decurſos, quàm decurrendos,
ex quo fundus tranſit cum ſuo onere, Co-
uarr. variarum reſolutionum lib. 3. cap. 7.
num. 10. & per ipſum Cencium deciſ. 90.
num. 5. & deciſ. 104. num. 10. & art. 1. par.
2. capit. 2. quæſt. 3. fol. 160. & iterum pul-
chrè articul. 6. part. 2. capit. 2. d. fol. 168.
maximè quando ſubiugatio fuit impoſita
ſuperi pſo fundo, & illius proprietate habita
relatione ad eius fructus, non autẽ eſſet im-
poſita dumtaxat ſuper ipſis fructibus, vt ſub-
dã hic inferius, ibi (*vel niſi ſubiugatio*) quic-
quid dicat ipſe à num. 11. cum ſeqq & quo-
ad fructus maturatos ante ſuam poſſeſſionẽ
conueniri debeat actione hypotecaria, vel
ſaluiano interdicto, quia hoc procederet de
iure communi, ſecus vigore huius pragma-
ticæ, per quam ſemper agetur actione per-
ſonali, & per Henric. de Medic. hic qui ait,
quòd tertius poſſeſſor nõ poteſt comparẽdo
impedire executionem, ſi ageretur perſona-
liter reſpectu rei deſoluendo, ſecus vero
quoties ageretur per primum, & ſecundum
decretum realiter, vt ſubdam hic inferius, ibi
(*aut niſi ageretur per primum, & ſecundũ
decretum*) quoties ſpecialiter, & in individuo
vel nominatim reditus eſſent ſubiugati ſu-
per prædijs per ipſos tertios poſſeſſores, &
detemptores poſſeſſis, nam poſſent etiam
perſonaliter capi, & cogi ad ſolutionem ſin-
guli inſolidum pro tempore, quo poſſident,
vt inferius dicam, vnde vt redeam. Vnde
ad propoſitum iſtius ampliationis primæ,
videmus, quòd executiuè agitur contra ter-
16 tios poſſeſſores † in hac materia bullaris cõ-
tractus, quod eſt regulariter contra diſpoſi-
tionem Rit. capit. 101. vbi dixi, moderatio-
ne 7. tom. 4. & hic me remiſi, & quæ poſui
ſupra in cap. 29 Regis Iacobi, num. 137. to.
1. Surd. conſ. 162. nu. 32. 33. lib 2. vbi quòd
ſi fundus pro cenſu eſſet obligatus, tamen
ſingularis rei cenſuatæ poſſeſſor non poteſt
conueniri perſonali actione. ex Guid. Papæ,
Foller. Rhodoan. Gigant. Gabriel. & alijs,
& ita dicit poſt Petr. de Gregor. hic de Po-
dio in d. Rit. 101. num. 50. & ibi Lætus de-
17 terminat, quòd regulariter inſtrumentũ ſolũ
ſubaditur contra obligatum, & eius hære-
des, & non contra ſingulares poſſeſſores per
text. in l. ea, C. de condit. ob turp. cauſſ. An-
gel. in l. 1. C. ſi aduerſ. creditor. quia contra
tales agi ſolet via hypotecaria, Philip. Fran-
ch. in cap. ex ratione, col. 26. de appellat. Ca-
rol. de Graſſis in tract. de exceptionibus in
præludijs, num. 215. vſque ad num. 254. (&
vide quæ ponit Mattrill. ad eundem Petr. de
Gregor. ſuper d. Bulla, q. 7. num. 41. an
faciant pro hoc diſcurſu) quia licet verum,
quòd poſſit quis ſolũmodo pactum fieri,
ne teneatur exequutiuè in perſona, ſed ſuper
bonis tantummodo, vt dixi in Ritu 193. nu.
18. d. tom. 4. tamen puto iſtud pactum ex-
tendi ad tertium, quia executiuè tenebitur
in materia bullæ, maximè ſi nihil de dicto
tertio expreſſum eſſet inter contrahentes,
argumento manus iniectionis reſeruatæ,
18 † quæ poteſt exerceri contra quemcumque
ſingularem ſucceſſorem talis rei, vt per Ioc

Phil.

Phil. Paternion. hic, & ſuo loco dixi in alio cap Rit. 192. d. to. 4. n. 61. ſicuti valere ſtatutũ, per quod obligatur alius pro alio pœna pecuniaria, tango inferius Ampl. xxj. nu. 170.

Subamplio etiam igitur, primo habere
19 locum hæc ampliatio contra hæredes † dũmodo poſſideant bona ſubiugata, ita fuiſſe deciſum per M. R. C. in fauorem Gaſparis Imbrunetta contra Don Didacum Caetano teſtatur hic Iacob. Chirco Anno 1506. xiij. indict. & Montalt. etiam ſi confecerint inuentarium, quia non conueniuntur, vt hæredes, ſed vt poſſeſſores, aliàs non, idem de Paternion. hic, qui dicit ita obtinuiſſe in eadem M. R. C. per l poſtulante, ff. ad Trebell. vbi gloſſ. & Paul. de Caſtro, Ancharan. conſil. 401. Prouinzalis ex Alciat. lib. 1. de verb. ſignif. fol. 14. Ioan. Aloyſ. de Septim. num. 110. Subdit tamen idem Ioan. Phil. de
20 Patern. quòd ſi v. g. hæres † cum dicto beneficio legis, & inuentarij dederit, vel diſtraxerit pro ſolutione creditorum rem, quæ eſſet vni creditorum ſpecialiter ſubiugata, intantum, dicit ipſe, diſſoluta eſt ſpecialis hypoteca, vt non poſſit amplius talis hæres moleſtari per text. in l. fin. § & ſi præfatam C. de iur. deliber. vbi Iaſ. Bart. Paul de Caſtr. & alij, Fælin. in cap ex parte ij 1. de offic. deleg. quod verũ puto, ſi talis creditor ſubiugatarius in totũ ſatisfactus fuerit, aliàs non puto verũ, ſi remanet creditor in alijs catamenis, eſt verũ q̃ ipſe Roder. de ann. redit. d. q. 9. n. 8 lib. 2. ſubdit q̃ ſi iſti tertij poſſeſſores eſſent hæredes primi obligati debitoris
21 principaliter ex contractu † non inſolidũ, prout ipſe principalis debitor (vel cum alijs inſolidum obligatis, iuxta l fin. C. de duobus reis, quia tunc ſunt æqualiter ad eundum reditum ex eodem fonte, & cauſſa obligati, vtriuſque recognitio, & interruptio omnibus nocet) eſſent aliter conueniendi, ſed pro parte, l. pro hæreditarijs, C. de hæred. vel act. vendit. Cencius in tract. de cenſibus par. 2. cap. 2. queſt. 3. art. 1. n. 20. fol. 160. quod tamen non puto verum, niſi in terminis iuriũ cõmunis, vt dixi in cap. Regni 54. Regis Martini, num. 53. tom. 3. & hoc caſu dicta interruptio ciuilis, vel recognitio ad alium non ſe extendit, l. 1. C. de præſcript. longi tempor. & d. l. fin. loquitur in veris correis ex vno, eodemque contractu, & ob id inſolidum tenentur, ſed in pluribus hæredibus, qui ſunt obligati, aliter, quàm ex natura cõtractus, non dicuntur verè correi, v. g. ex natura rei indiuiduæ, hæc obligatio dicitur exorbitans, datiua eſt à conſuetudine, & non natiua, eſtque magis realis, quàm perſonalis ex Modern. Parlienſ. in tract. diuidui, vel indiuidui, quamuis non ex hoc negat ipſe eod. tract. cap. 99. num. 1. teneat quòd non Cencius vbi ſupra, quin competat actio perſonalis contra hæredem, licet Auth. in & contra eum tenet ipſe Cencius, n. 9. poſt Folleriũ, Bon. & Fælician. quæ faciunt ad quæſtionem inter V. I. D. de Teſtay cũ I. V. D. de la Lomia, & iſte cohæres non teneretur niſi ratione ſuæ detemptionis, non aliorum, etiam pro indiuiſo poſſidentium, vt tango inferius fallentia 26. & conſequenter etiã de perſona, quoties detinẽt, eſto quòd cõtra eos ſint verificata extrema, quòd detinent, v. g. tanquam hæredes, etenim cum toto hoc etiam facta mentione inuentarij, coguntur de perſona adimplere, vt vidimus in cauſa V. I D Horatij Seidita contra Siluestrum Vernazza, & conſortes Ann. 1615. 18. Decembris in Curia Prætoris, licet ex alio capite mox deciſimus contra eum, vt videbimus infra in d fallentia 26. ex Petr. de Gregor. ſuper Bulla quæſt. 6. num. 6. & Additio. ad eum, quæ teſtatur ſic ſemper fuiſſe deciſum in M R C. poſt Montalt. de quo mentionem facio paulo infra hic, ibi, etiam igitur, Saccan. Iacob. Chiric. Bell. Bara. Io Aloyſ. de Sept. & alios, etenim quoties eſt tertius de-
22 tẽptor † nõ põt ſe tueri inuentarij exceptione, vt prætẽdebat ille de Vernazza, vt adimpleretur executio cõtra cũcauſata ſuper bonis, & nõ de perſona, quia den. ſtrato quòd detinet, tenetur adimplere de perſona.

Item ſubampliat ſecundo ipſe Montalt. vt
23 tertius teneatur † inſolidũ quoad principalem, ſubiugatarium, & non pro rata, & ideẽ de debitore principaliter ſubiugãte, quando in obligat cõtractu ſubiugatorio eſſet dictum, quòd oĩa bona inſolidũ, aliàs teneretur pro rata rei poſſeſſe, vt pono late inf. a in 18 fall. ¶ Eſt verũ, quoties res, de qua conuenitur
24 tertius eſſet † ſpecialiter ſubiugata, vt per Firmã hic, & pulchrè, & ſubtilius, & altius declarauit, licet obſcurè loquens ipſe Roderic. de ann. reditibus, d. quæſt. 9. ſub num. 28. lib. 2. vbi dicit, quòd ad hoc, vt agatur contra tertios poſſeſſores, requiritur, vt res ſubiugata, vel hypotecata ſit ſpecialiter, ac nominatim, & non generaliter obligata, vt
25 ſubdam inferius, & licet ſit verum, † quòd de iure poſſit creditor redituum, ſi velit, incipere inſolidum à rebus etiam generaliter obligatis tantum, & conuenire poſſeſſores debitores dictorum redituum, vel eorum hæredes, omiſſis hypotecis ſpecialibus, per l. creditoris arbitrio, ff. de diſtract. pignor. tamen reſpectu primi, & poſterioris creditoris non poteſt tertius conueniri, niſi bona per ſe ipſum poſſeſſa ſint ſpecialiter obligata d. l. 2. C. de pignor. vbi omnes DD. Modern. Parlienſ. in conſuet. tit. 1. §. 11. num. 13.

ita

ita colligitur ex mẽte huius ſtatuti, ibi *(ſpecialiter onerata)* & per Montalt. loco citato ex Alex. in l. ſi filiusfamilias, § ſi vir, col. 2. in fine, ff. ſolut. matr. Bald. in l. 1. C. commun. de legat qui dicit quòd quando agitur contra tertium poſſeſſorem, plus lædit ius commune, alterato modo agendi, & contra non debitorem, cuius deciſio eſt in terminis, ergo ſecus ſi eſſent generaliter obligata, & ratio eſt, quia, vt alibi vidimus in hac Bulla, ſtatuti verba ſunt præcisè intelligenda, prout ſtant, nec ſufficit quòd fiat ex æquipollẽtibus in materia ſtricti iuris, vt ſunt iura vulgaria, Alex conſ. 137. col. 4. verſic. & dicit Bald. vol. 2. & facit quod ait Ripa in l. 1. in fine, ff. de legat. 1. Io: Phil. de Patern. hic Iaſon in §. item ſeruiana, Inſtit. de action. vbi quòd excutiendum eſt primo ſuper ſpe-
16 ciali † hypoteca, antequam agatur ad bona generaliter obligata, ſentit hic Prouinz. ex Caſtr. in l. ſi conuenerit, de pignor. act. Mõtalt. ex Alex. in d. l. ſi filiusfamilias, §. ſi vir in quinquenni ũ, col. 2. ff. ſol. matr. Bald. Alexan. & alij, Fimia per l. 2. vbi Bart. C. de pignor. & conſequenter iſto caſu neceſſaria eſt excuſſio, vt pono infra, ampl. 50. num. 41. Surd cõſ. 209. n. 4. lib. 1. præſertim quoad bona vinculata, quæ non veniunt ſub generali ſubiugatione, Io: Phil. de Patern. hic per tex. l. obligatione generali, C. de pignor. Bart. in in l. codicillis, §. inſtituto, ff. de legat. 1. ¶ Niſi obligatio, & hypoteca eſſet de omnibus, &
17 ſingulis bonis, quia illud verbũ, ſingulis, importat ſpecialẽ obligationẽ, † Corradin. de Puteo, & idẽ Io: Phil. de Patera Iacob. Chirc. ex cod. Angel. in l. 1. §. prædium, & l. quæſitũ, ff. de pign. & per. text. in capit. vt circa de electi. in 6. vbi gloſſ. in verbo, omnia, & ſingula, Soccin. conſil. 300. vol. 2. Angel. Roman. & Corn. Franc. Arecin. conſ. 114. col. 2. Frãc. Curt. de feud. fol. 30. & ita ſubdit ipſe Montalt. ex Oldrad. conſ. 300. col. 3. gloſſ. in l. 2. C. de pignor. & latè in puncto poſui ſupra in cap. 28. quod eſt cap. Volentes, Regis Federici, ſub verſic. vna de rationibus, tom. 2. veniuntque præſentia, & futura, vt demõſtrabo infra, infallentia 12. & multo fortius ſi ſubderetur, omnia, & ſingula bona, præſertim vinea, domus, &c. quia tunc omnia bo-
18 na erunt obnoxia, & illa † obligatio de vinea, domo, &c. erit indiuidualis ſunt verba eiuſdem Montalti poſt Bartol. in l. 1. verbo ſpecialiter, ff. ſi contra ius, vel vtil. publ. cum ſimilibus poſt Oldrad. Alexan. & cæteros ait Io: Aloyſ. de Sept. n. 137. & addo aliqua inferius in xj. fallentia n. 340. cũ ſeq. argumento eorum, quæ dicit Paul. de Caſtr. & omnes in Auth. hoc inter, C. de teſtam. vbi licet teſtamentum inter liberos non poſſit reuocari, niſi cum ſpeciali mentione, nam ſufficit dicere, non obſtante quocumque teſtamento, etiam inter liberos, nec requiritur, vt dicatur, ſingulariter tali die, & tali ſcriptura, quia eſſet ſingularis, & indiuidua reuocatio; & põt applicari illa theorica Bart. qua vſus eſt in plurib. locis, vt bonũ ſit aliquid exprimi per genus, v. g. liberos, melius per ſpeciem, vt puta filios, optimè per indiuiduũ, nempe Petrũ, Martinũ, &c. Riminald. Iun. conſ. 235. num. 59. lib. 3.
¶ Aut quando fortaſſis eſſent ſubiugata
29 † omnia mobilia, & ſtabilia, vt poſt Bart. & alios in l. 1. ff. ſi quis in ius voc. non rer. inquiũt Io. Philip. de Patern. hic, & Fimia, quia iam ex hoc dicitur ſpecialiter facta ſubiugatio, Henricus de Medicis ex Bart. in l. 1. C.
* ſi contra ius, vel vtil. publ. & ita *cõmuniter intelligitur hic per Noſtrates qui dicũt quòd vtilius eſt ſic dicere, quàm præcisè, itaque vti in M. R. C. & per eundem Bart. in l. fin. ff. quod cum eo, vbi dicit quòd ſem-
30 per quòd ſcholaris renuntiat † omni priuilegio fori ſui, dicitur talis renunciatio ſpecialiter facta, ſecus ſi diceret, omni priuilegio, vel omni exceptioni, quia tunc diceretur generaliter, & per Bald. in l generaliter, C. de non num. pec. quæ nota ad renunciationem fori cum ſimilibus per ipſum de Patern. num 47. 48. 49. ¶ Aut etiam ſi
31 diceretur † ſubiugo omnia bona mea, nam non eſt ponere os in cælum eſſe ex hoc factã ſubiugationem ſpecialiter latè idem de Paternione, num. 51. cum ſeqq. quia tantum operatur ſpecialis quoad omnia, quantum ſpecialis ad ſuam ſpeciem, l. 1. vbi Bart. C. de pign. cum concord. Et ideo ſi v. g. ſubiu-
32 gaſti mihi decem ſuper tali fundo, † & prædio, non obſtante quòd poſtea illud alienes in tertium, poſſum agere executiuè vigore huius ſtatuti, nulla præſcriptione valens ſe tueri ipſe tertius, tam ſi ſciuerit dictum cenſum fuiſſe ſuper dicto prædio impoſitum, quàm ſi ignorauerit, faciunt notata a Chaſſand. in Cõſuetud. Burgun. tit. des cenſes, §. 2. col. 15. verſic. nunc ſuccedit, Alexand. conſ. 71. col. fin. lib. 1. Ferdin. Vaſquez poſt Tiraq. Bald. Gugliel. de Cuneo, & alios in tract. controuerſ. cap 60 num. 16. lib. 2. fol. 112. & vide quæ ait optimè Rodoric. in d. tract. de ann. reditib. ead. q. 9. à num. 24. vſque ad num. 30. lib. 2. & quæ tetigi in meo Repertorio, in verbo, creditor, vbi an poſſit impedire ſubhaſtationem, vt fiat cum ſuo onere, & ſcripſi de hoc latius infra in cap. 24. Regis inclati Ioannis, ſub verſic. datur ne autem, tom. 6.

Subampliat tertio hanc primam ampliationem † etiam ſi iſte tertius detemptor eſ-
33

fet

ſet femina, quia ex hac detentatione poſſet, nedum executiuè contra eam procedi ſuper bonis ſuis, ſed etiam poſſet carcerari, quod eſt mirabile, & eſſet limitatio ad Pragm. 6. tit. 24. de offic. Notariorũ, & ibi de practica ſcripſi in 8. notab. to. 1. Pragmaticarũ vbi quòd hoc non ſeruatur hodie.

Subãplia quarto, maxime quando ipſe
34 tertius accollauerit ſoluere † eſto cẽſum ipſe non impoſuerit, Cravett. conſil. 217. n. 7. & 8. Surd. deciſ 32 Felician. de cenſib. tom. 1. lib. 3. cap. 6. Auedan. de cenſib. Hyſpan. cap. 9. num. 10. Cencius de cenſibus, artic. 1. quæſt. 3. cap. 2. part. 2. fol. 260. n. 16.

35 Subamplia quinto etiã ſi tertius † emiſſet rem ſubiugatam ab illo, qui numquam ſoluit, ſic ſentit hic Corradin. de Puteo, ex Ioan. Andr. ad Specul. tit. de cenſibus, §. nunc domini, col. 3. Bart. & Specul. per eũ citatis, & per ea, quæ ſcripſi ſupra num. 15. vbi quòd tenetur ad cenſus præteritos.

Subamplio ſexto etiam ſi iſte tertius bonæ fidei poſſeſſor, & emptor poſſideret fructus peruentos penes ſe ex re ſubiugata,
36 † ita Ioan. Philip. de Patern. hic num. 15. ex Angel. in l. 1. §. cum prædium, ff. de pign. vbi idem de bonis exiſtentibus, & repertis in domo ſpecialiter ſubiugata.

Subamplia ſeptimo procedere executionem in totum contra ipſos tertios detem-
37 ptores, eſto poſſiderent partem † prædij ſubiugati, ſiue minimam partem, quia adhuc executio & adimplementum debet fieri pro toto, & non pro rata, & ita pluries deciſi, & per tacta ſupra, num. 13. & late infra in d. fallentia 18.

Subamplia octauo eſto tertius ciuiliter
38 poſſideret, † vt poſt Fælin. in cap. cauſam, num. 9. de reſcript. ait hic Prouinzal. quia animus eſt facti, & animo detinetur, ex Angel. in l. pro hærede, & Paul. de Caſtr. in l. qui iure, ff. de acquir. poſſeſſ. Socin. Alexan. Paul. de Caſtr. Grat. conſ. 87. num. 8. Rip. in rubr. de cauſ. poſſeſſ. & propr. num. 26. idem Grat. conſil. 37. nu. 7. vol. 2.

Subamplia nono, vt non ſit neceſſarium
39 vt citetur tertius † quicquid ex Fælin. in cap. ſed quia, col. penult. de iudic. clementiar. hic Prouinzal. ſocc. conſ. 89. lib. 3. loquor maximè in verificatione extremorum, vt infra, nu. 336.

Nũ tertius poſſideret iure familiaritatis, quo caſu non eſt locus huic ſtatuto, dicam infra tuo loco in fallentia 9. ¶ Vel niſi ſubiugatio ipſa fuiſſet impoſita tantum, & dumtaxat ſuper fructibus ipſius fundi, abſque ſubiectione, ſubiugatione, nec hypoteca ipſius fundi, per ea, quæ pono infra in fallẽtia 22. ¶ Vel niſi tertius compareret pro
40 ſuo intereſſe, † quo caſu poſſet etiam impedire executionem, non obſtante guarẽtigia, ſic in terminis Bullæ ait hic Corradin. de Puteo ex Bald. in l. 3. C. de execut. rei iudic. cũ ſimilibus, & ſuo loco dixi in cap. Rit. 110 limit. 3. to. 4. ¶ Vel niſi eſſet elapſũ decẽnium, vt pono infra in fallentia 39 ¶ Vel niſi ageretur cõtra tertiũ detemptorẽ bonorũ fideiuſſoris
41 † omiſſa ſpeciali obligatione principalis, quia tunc ſecus eſſet, rõne quia Pragmatica, quando loquitur contra tertium detemptorem non habet amplius conſiderationem ad ipſum fideiuſſorem, ſed ad principalem, & ad bona ſpecialiter obligata in indiuiduo, & nominatim, vt expoſui ſuperius nu. 26. ex Henric. de Medico, & cõmuniter * DD. Noſtratibus antiquis hic, & ita ait ipſe in hoc propoſito, ſubdens ipſe Henric. ſecus eſſe ſi bona fideiuſſoris adhuc eſſent ſpecialiter, & præcisè obligata, etenim tunc executiuè proceditur contra talem detemptorem detinentem iſthac bona fideiuſſoris, ſecus vero ſi generaliter, v. g. omnia bona.

42 ¶ Aut niſi † ageretur per primũ, & ſecundũ decretum, ſiue per adiudicationem, & ſic realiter, vt tetigi hic ſuperius in hac ampliatione prope principium, quia tunc poteſt comparendo tertius impedire executionem, ex adductis per ipſum Henric. de Medicis ex Calcan conſil. 1. num. 1. vel ſaltem audiri, & ſic dici ſtent, dummodo non impediatur executio, vt ibi per eũ ex Soccin. ſuperius citato, & per ea, quæ ſcripſi in cap. Ritus 110. n. 26. tom. 4. & in cap. Regni 198. Regis, & Imper. Caroli V. in verſic. ſecunda inſtantia, infra, tom. 8. & quicquid ſit variè fuiſſe deciſum in M. R. C. vt ſubdit ipſe
43 Henric. ¶ Aut niſi tertius poſſideret † alieno nomine, & non nomine proprio, Prouinzal. hic ex Curt. iun. conſil. 108. num. 28. Alexand. conſil. 51. vol. 1. ¶ Aut niſi poſſet
44 † creditor ſatisfieri ſuper bonis exiſtentibus penes debitorẽ, quia ex æquitate dico, non poſſet cõtra tertium agi Prouinzal. hic * & Montalc. per l. 3 C. de pignor. vbi Bart. de quo tamen dubito, Fimia, hoc iddem dicit, nam de rigore non eſt neceſſaria diſcuſſio pono infra ampl 50.

Amplia ſecundo, vt non poſſit etiam admitti, nec opponi exceptio † anterioritatis
45 dixi in deciſ. M. R. C. 54. nu. 1. & ſeq. vt puta quando ſuper eiſdem bonis adeſſent diuerſæ ſubiugationes, quod põt fieri quicquid ali qui voluerint, quicquid etiam voluerint Io: Azor. inſtit. Moral. par. 3. lib. 10. cap. 7. quæſt. 2. Martin. Bonancin. in tract. de contractibus diſput. 3. quæſt. 4. puncto vnico num. 9. qui voluerunt, & requiratur conſenſus anterioris ſubiugatarij, ad hoc vt validè poſſit impoſi cenſus ſuper fundo

alij creditori onerato, sed non est verum, vt per ipsum Cenciũ de censibus, art. 5. part. 1. cap. 3. quæst. 2. fol. 71. & quæ d. eam
46 infra ampl. 16. num. 135. ¶ Nisi ipse † subingatarius fuisset citatus pro suo interesse, vtputa in adiudicatione, vel in reuocatione, quo casu adhuc in prima instãtia excluderetur per anteriorem potiora iura habentem posui in decis. M.R.C. 26. propè principium.
47 ¶ Vel nisi † talis creditor esset pariter priuilegiatus, quia etiam in eadem prima instantia admittitur, & non reseruatur hæc exceptio in fine causæ, sed remanemus in terminis iuris communis, & ita tenent omnes in Regno, vt videbimus infra limit. 25.

Ampliatur tertio adhuc valere Bullam prædictam circa dictos contractus subiugatarios, vt etiam quòd adsint aliqua pacta
48 † & conditiones contra Bullam, quia vitiãtur, & non vitiant contractum Bullarem, latissimè pro infra ampliat. 10. num 69. cum pluribus seqq. tamquam sit impossibilitas circa accessoria, quę simili modo vitiantur, & non vitiant, tango infra declaratione 2. & in decis. M.R.C. 98. num. 39. & per ea, quæ ponderãtur in hoc proposito à Felician. de censibus, tom. 2. lib. 1. cap. 4. num. 6. & quamuis non placeat hoc Cencio in d. tract. de censibus, art. 6. part. 2. cap. 1. quæst. 1. fol. 98. & 99. à num. 16. cum pluribus seqq. qui ait quòd ex quo sumus in indiuiduis, nempè in contractibus, porrò vtile per inutile vitietur, esto in eis adsint plura capitula, tamen ipse loquitur in casu, quo v.g. pars pretij esset soluta, & altera non.

49 Ampliatur quarto, † vt nec possit fieri solutionis probatio, nisi per instrumenta, vt hic. & ponam infernus ampl. 24. & in declaratione tertia, & consequenter non valet apodixia priuata, & maximè ad præiudicium tertij, qui si fortè haberet instrumentum publicum posterius, præfertur ei, qui habet apodixiam anteriorem, nam posset fieri colluso tertio, & in postura fabricata tempore anticipato, vt in dies practicamus, vide pulchrè Surd consil. 82. num. 20. & 21. lib. 1. post Abb. Castrens. Barbat. Anchar. & alios, & num. 24. vbi pulchrè post Bertrand. Rip. Crauett. Alex. & reliquos, ergo secus per iuramentum, dixi in cap. Ritus 171. num. 21. dictom. 4.

50 Amplia quinto † vt etiam tales contractus circa annuum reditum possint consequenter celebrari ab Ecclesijs, vltra quòd est expressum hic in Bulla, bi propè principiũ, (*tam ecclesiasticæ quam seculares*) & ibi (*attendentes, quòd Clero terrarum, &c.*) Corradin. Puteo hic, qui vult procedere etiam in personis Ecclesiasticis, etiam habentibus priuilegium, cap. Odoardus. extra de solut. quia eo ipso quòd quis est hæres subiugantis, vel tertius, aut principalis compellitur cum eodem onere, prout subiugans, pulchrè Ioann: Philip. de Paternione hic qui subdit, num. 32. quòd ex qua versamur in respicientibus ordinatoria, & non decisoria
51 † ligantur Clerici litigantes statuto seculari ex Dec. in cap. Ecclesia col. 17. de constit. etenim non tolluntur, sed differuntur exceptiones, vt dicam infra in Ampl. 25. & fallentia prima, & ita ait Alex. in proposito huius ampliationis in l. de fidecommisso, C. de transf. Dec. in l. rogasti, §. si tibi, col. 2. ff. si cert. pet. Marcus Ant. Rouescalensis ad scholia Baldi, consil. 133. vol. 3. DD. in Auth. ad hæc, C. de vsur. & in l. 1. C. de summ. Trinit. & fid. Catholic. Felician. de censibus, tit. 3 prope finem, & consequen-
52 ter dicitur ex hoc approbatus iste similis cõsualis contractus ab hominibus nedum vulgaribus, & ordinarijs, sed etiam à viris grauibus, & timoratæ cõsciẽtiæ ex adductis per Cencium de censib. art. 4 part. 1. cap. 1. quęs. 4. num. 9. fol. 26. ex Iason. in l. 1. in 2. lectura, num. 41. C. de sacrosanct. Eccles. Tiraquell. Decian. & alij per eum. Habita tamen Episcopi licentia, † vt ex Bulla Clem. VIII. ait idẽ Cencius art. 1. & art. 2. part. 1. cap. 2. quæst. 3. sub num. 16. fol. 43. arg. eorum, quæ dicam infra Ampliat. 35. sic esse in vniuersitatibus subiugantibus latissimè idem Cencius d. art. 3. d. fol 43. 44. 45. vbi idem dicit de Clerico, quando subiugat super suo patrimonio, ad cuius titulum fuit consecratus, & idem super beneficio, nam põt isto modo Beneficiarius durãte sua vita imponere censum super fructib. ipsius beneficij, Follet de cẽsibus, tit. huiusmodi census, fol. 305. n. 18. vers. ego autem, & per ea, quæ ponam infra ampl. 37.

Ampliatur sexto, vt per possit subiugantẽ
54 † transferri possessio rei subiugatæ in creditorem subiugatarium, forte quia debitor esset dilapidator, aut aliàs, si possideret, non solueret, ex verbis contextus ibi (*cum opportuna contrahentium securitate*) & ita aliqui volunt, sed nihil allegant, vt dicunt Montalt. hic Riera in suis fragmentis, num. 3. qui exemplicat etiam quando subiugans esset tirannus, & Iacob. Clericus, & quæ dicã infra d. Ampl. 10. nu. 72. quamuis Cencius in hoc suo tract. de cẽsibus art. 2. par. 1. cap. 1. quæst. 3 fol. 1[illegible]. teneat in hoc contrarium.

Ampliatur septimo, vt non obstante quòd prædia, super quibus impositus esset census,
55 essent inutilia † nihilominus census ipse debebitur, ita Ant. Gomez de cõtractibus, cap. 2. num. 7. vbi loquens in emptione annui cẽsus, ait, quòd si res, super qua est constitu-

tus census, vno anno esset inutilis, fructumque casu aliquo fortuito contingente, non redderet, census nihilominus erit persoluendus; quia ficati census non augetur auctis
56 reditibus, † ita illis diminutis non diminuitur, Bertrand. consil. 238. num. 4. vol. 2. Abb. & alij relati per Surd. consil. 162. num. 15. 16. 17. lib. 2. cum sequ. propterea expectandus est exitus aliorum annorum subsequentium (& vide infra ad Ampl. 140.) si vberius eorum posset supplere, Gattenl. consil. 139. vol. 1. Bellocin. Gozadin. Gigas, Nicol. & alij per ipsum Surd. num. 15. sed, vt census extingueretur, necesse esset, quòd ipsa res perimatur in totum, vel in partem, vt dicam infra in fallentia 8. Et verum quòd res, super qua est impositus census, debet esse fru- 58
gifera, & apta subferre onus, aliàs secus à principio, vt videbimus infra in 11. fallentia. Tunc siquidem non tenetur soluere, quando essemus, nō in solutione cēsus, sed in solutione pensionis, quæ soluerentur per conductorē per ea, quæ dicam infra in cap. 443. in vers. sextus modus, vt sentit ipse Surd. loco citato (quānis etiā dubito hodie isto casu, quia fit promissio etiā in casu sterilitatis, &c.) & vide quæ dicā infra Ampl. 318. & in cap. 358.
57 Amplio octauo, vt nedum in contractu subiugatorio valeat cēnsus bullaris constitutio ex dicto titulo emptionis, & venditionis, sed etiam in testamento † legato, donatione, & quibuscumque alijs similibus contractibus, imò in his valeat quæcumque pacta, vt habes inferius, num 75. dummodo adsint substantialia Bullæ, idest pactum de retrouendendo, vt per Mastrill. decis. 164. de qua re vigil in decis. M. R. C. 73. sub verbis decendamus, ex Intrigl. quæst. 96. Pollen. fol. 337. num. 66. Cencius de censibus 2. part. 2. par. 1. cap. 1. quæst. 3. fol. 13. col. 1. num. 15. & ita post Autedan. Chassan. Federic. Martinez, & alios tradit idem Cencius, artic. 1. part. 2. quæst. 1. fol. 85. sicque posui in decis. 174.
58 vbi loquor de legato † relicto iuxta formam Bullæ, sic de cēnsu impositio per viam transactionis dixim alia decis. 120. Ideoque solet semper dici, iuxta formam bullæ, & habuimus in Tribunali Regiæ Curiæ Prætoris pro Christina Catanisi, & Attardo contra Ioannem la porta, Ann. 1615. vbi apparebat, quòd condam Hieronimus Catanisi instituerat hæredes particulares quatuor eius filias, inter quas erat ipsa, & legauerat vncias quadraginta reditus pro qualibet, & licet non dixerat, iuxta formam bullæ, tamen eorum frater communibus Don Raphael Catanisi hæres vniuersalis fecit subiugationem de dictis vncijs quadraginta reditus, quas imposuit super omnibus bonis hæreditarijs iuxta formam bullæ cum contractu subiugatorio in forma, & dictum fuit in fauorem dictæ Christinæ, quòd reijciantur oppositiones, & quòd præferatur dicto Ioanni per alium articulum separatum, de quo vide in decis. M. R. C. 35. n. 6. 7. & 8.

Ampliatur nono, vt nec possit opponi cōpensatio † circa huiusmodi materiam subiugationum contractuum, ex quo est facta solu- 59
tio, l. si debitor, ff. qui potior in pignor. habit. Bart. in l. duorum, ff. ob donationem, ff. solut. matrim. & post Paul. de Castr. Iason in Leum, qui fr. ff. incanero, ff. de iureiur. vbi quòd textus sit hic ubi (*præterquam voluit solutionis*) & pono infra in vltim. Reales, & ita posui in Consuet. Pandor. cap. 26. nū. 50. 51. 52. 53. tangit Ballus hic: Non obstant ei quòd aliquando habere soleamus, quòd compensare † siu soluere (idemque dixi de re- 60
gressibus supra in cap. 188. Ratus sub nu. 29. dicto num. 4. vbi petens pensionem debet soluere, & non compensare) Angel. consil. 232. Alex. consil. 12. lib. 2. cum similibus per Bōiorn. in d. Ratu 188. vbi etiam Franc. de Neapoli: Non obstat etiam, quòd ipsa compensatio non solutionis habeat; unde infertur DD. quòd non incurrit fatum, si compensat, Bartol. amplius non petas, ff. rem ratihabit. Decian. consil. 41. num. 77. fol. 2. Gozadin. consil. 69. in Laudio, Capitul. decis. 167. Natt. consil. 54. Grat. consil. 121. vbi 61
Rouscalensis ad scholia Bald. consil. 33. dub. 2. nam dicta opinio Bort. in d. l. non amplius non est vera, vt ait ipse Franc. de Neapoli in d. Ratu 188. & subdit ibidem Bonioru, quòd hæc statuta sunt formā, vbi (*nisi prius, etc.*) & vbi adest hæc dictio † inducitur ordo, & forma, vt posui in alio cap. Ratus 104. n. 4. eod. tom. 4. & infra in cap. 3. 4. Regis, & Imper. Caroli V. ampl. 2. cons. 8. & maximè prout sunt in d. Ratu 188. nam concurrunt ista tria videlicet (*non aliter nisi prius*) Tiedur. 62
de compensat. in princ. Tum quia statutum correctorum tradens formam non verificatur in facto dicti l. 1. §. 1. ff. ad l. falcid. capiendo ad nostram, de iureiur. vbi iuramento non * tacitè fit compensatio † ipso, & Corr. qui re- 63
stantur de comm. * opin. post Bonioru. vbi supra, & pono infrà num. 65. 66. & tanto magis si dicatur, & hæc Ratus, & exequi. & cætera, ex his, quæ in simili posui in decis. M. R. C. 176. in princ. quia hoc est de forma, & non modus solutionis, vt post Bald. Alex. & alios determinat Bonioru. vbi supra, & licet aliquoties videamus, quòd verbum, soluat, verificetur in quocumque actu, & per quemcumque actum, † per quem quis lucretur, vt per Ruyn. consil. 209. num. 27. lib. 1. per text. in l. 4. §. soluisse, iuncto §. ait Prætor,

ff. de re iudic. vbi Angel. & Alex. tamẽ ſtante hoc ſtatuto requirente manualem, realẽ, ſiue actualem ſolutionem, non verificatur in alia ſolutione æquipollenti, & eſt conforme doctrinæ Bartoli in l. ſolutionis, ff. de ſolut. qui ait quòd vbi quis tenetur ſoluere pecuniam, tunc ratione adiuncto requiritur ipſa actualis ſolutio, nec ſufficit prædicta fictæ numeratio, vt eſſet v. g. acceptilatio, & ſimilibus, & per Ruyn. vbi ſupra, quamuis Alex. & Ang. teneant contrarium, ſed non bene in hoc proposito. ¶ Non obſtante, quòd cõ-
64 penſatio † deſcenderet ex alio creditore ſimiliter priuilegiato, etiam ex forma bullæ, & ita deciſi in Regia Curia Prætoris Ann. 1621. 21. Octobris, quòd reijciantur oppoſitiones, in fauorem Patris Ioſephilla matinæ contra Don Petrum Pizzinga, nec procedunt ea quæ ponam infra in ſententia 25. quia ſunt in terminis poſſeſſionis, arg. ſolutionis factæ p tertium alteri etiam ſubingatario, vt dicam infra ſub num. 490. addo Graſſ. in tract. de except. except. 16. num. 4. & 59. & ita de Noſtratibus ſentiunt Riera hic, num. 6. remittendo ad Alex. & Apoſtilla Magna ad eum in l. 1. C. de iur. & facti ignor. Henric. de Medicis, qui dicit, quòd hæc exceptio in bulla eſt ſublata, eſto ſit ſimilis, vt volebat Ang. conſil. 181. aliàs 189. col. fin. vol. 1. ¶ Etiam dico vigore iuramenti, quod communiter in omnibus contractibus apponitur, vt prædixi ſuperius num. 62. cuius vigor,
65 † & virtus eſt, vt qui iurauit ſoluere, compenſare non poſſit ex quo obligat præcisè iuramentum ad factum, ſic de magis** com. opin. poſt Alex. Brun. Iaſon. Pedamontan. Abbat. Bald. Gorſett. Pariſ. Cremens. Crott. Boer. Neuizan. Cott. Nart. Rollan. Imol. Marſil. Cephal. Ioſeph. Ludouic. Viuium, Tiraq. & alios Surd. conſ. 82. num. 23. lib. 1. & conſ. 246. num. 15. lib. 2. Eſto quòd iuramentum
66 eſſet generale † ad omnia, v. g. promiſit omnia, & ſingula attendere, &c. Aſſl. deciſ. 163.
* & 381. vbi de com.* opin. cõtra Bart. & alios in 4. l. non amplius, ff. rat. haber. quicquid etiam dicat Soccin. iun. conſ. 79. in princip. lib. 3. & ita in hoc particulari poſt Navarr. ait idem Surd. conſ. 162. num. 38. lib. 2. & iterum d. conſ. 246. col. 2. & 3. & tale iura-
67 mentum tranſit ad hæredes † de com.* tenetur Intrigl. ſuper hac Bulla, quæſt. 22. de
* magis** com. etiam ait Io. Bapt. Aſinius in tract. de execut. §. 4. cap. 12. in fine, Canale deciſ. 35. num. 14. par. 1. & deciſ. 28. nu. 43.
* part. 2. com. refert. † refert, & ſequitur Carroc. in tract. de locat. & conduct. tit. de expenſis, fol. 212. num. 17. Eſt verum quòd ſuſpendit, vt licet non admittatur compenſatio
68 † retentio tamen ſic, quæ eſt fauorabilior de
** magis** com. idem Carroc. tit. de cõpenſ. n. 4. & 9. vbi vide latiſſimè treſdecim limitationes, & aliquas ampliationes, vel niſi debitor, qui iurauit eſſet pauper, vel oneratus filijs, idem Aſſl. d. deciſ. 163. item niſi eſſet planſula, ſola facti veritate inſpecta, vt ibi per eum, & Oſaſc. deciſ. 1. n. 27. quę tamen ſunt in alijs caſibus, non autem in materia præſentis Bullæ, Prouinzal. hic poſt multos, & remiſſiuè ad Alex. de ſeptimo, num 141. ex Felin. in cap. ſuborta, col. 2. de re iudic.
69 ¶ Ampliatur decimo, vt etiam in hac Bulla poſſint apponi quęcumque pacta percontrahentes, & ſunt verba textus hic ibi (*cum apportuna contrahentium ſecuritate*) Milanus, deciſ. 2. lib. 2. Matrit. deciſ. 95. & habes in facto in cauſa Don Cæſaris Mont'alto cũ Dominis de Sabia † dummodo non reperiãtur expreſsè prohibita, l. fin. §. 1. C. de iur. domin. impetr. Surd. conſ. 221. num. 20. lib. 2. aliàs vitiantur, & non vitiant, tetigi ſupra num. 48. ampl. 3. l. cætera, §. 1. vbi Alex. ff. de legat. 1. arg. eorum, quæ dicit Bonpra in cap. 119. Regis Federici. ¶ Ideoque valet
70 pactum, † quòd teneatur ſubingans etiam tempore famis, belli, peſtis (quod absit) grandinum, & ſterilitatis, & ſic caſus fortuita, licet eo non apparente, dignus eſſet debitor excuſatione, vt in conductore omnes ait Aſſl. deciſ. 258. & Additio ad eum, quæ ponit quomodo excuſetur à penſione, & per Couarr. pract. quæſt. cap. 30. vbi an ea finita, & celsãte, teneatur ingredi domum, & ſoluere pentionem, & per ea quæ ait Cencius art. 3. part. 1. cap. 3. quæſt. 2. col. 2. & 3. fol. 68. quia ſic ſuppletio ſuper alijs bonis, & annis, vt ibi per eum col. 3. & 4. & vide ſupra, ampl. 7. ſubdens ipſe Cencius dandam
18 eſſe dilationem debitori, vt ſequentibus annis ſoluat, quòd non eſt verum in materia noſtræ Bullæ, quæ vult, vt nulla dilatio detur, vt dicam infra Ampl. 19. & ſic nulla defalcatio debet fieri, vt poſt Pariſ. conſil. 75. num. 32. lib. 4 Federic. Martin. de cenſibus, cap. 6. num. 103. idem Cencius part. 2. cap. 1. art. 3. quæſt. 3. fol. 116. & deciſ. 144. Gomez. Soccin. & Surd. de quibus ibi per eum.
19 Niſi caſus fortuitus contingeret ſuper re ipſa ſubingata, & non ſuper fructibus, v. g. quia periiſſet prædiũ, vide inf. in 8. ſalientia.
71 ¶ Prout valere pactum concluditur, † quòd ſi res vendita eſſet alicui hypotecata, vel ſeruiret, quòd teneatur venditor redimere, & poſſet repeti ſors, vt pono infra limit. 4. quia dicunt DD. poſſe fieri emptionem ſub conditione reſolutiua, ſeu reſciſoria, etiam ipſo iure, l. ſi res ita, ff. de contrah. empt. Ant. de
20 Burgos in cap. ad noſtram, num. 59. de empt. & vendit. cum ſimilibus per Gaſpar. Cabell. in tract. diuidui, & indiuidui, num. 24. fol. 14. qui ait quòd poſſum emere, ſi res mihi

li diſplicuerit, vel ſub pacto redhibendi iuxta formam iuris regulato, ¶ Sicut † etiam
72 valet pactũ, quòd pro ſecuritate creditoris transferri poſſit poſſeſſio rei ſubiugatæ, in eũ vt exemplificaui ſupra, Ampl. 6. ¶ Prout valere pactum, ait idem Cencius part. 2. capit. 1. quæſt. 3. art. 4. num. 5. & 6. fol. 117. quòd
73 caſu, quo ſubiugans † vellet alienare, & vẽdere rem ſubiugatã, vtique teneatur potius ſibi vendere. & quòd alias poſſit retrahere. ex Sot. de inſtit. & iur. lib. 6. quæſt. 5. nu. 2. Federic. Martinez de cenſibus, cap. 6. num. 378. & ſeq. Molin. Zoannetẽ. & per Fælician. de cenſibus, cap. 10. num. 7. Roland. Oſaſcſ. & cũ ſimilibus latiſſimè idẽ Cencius part. 2. cap. 2. quæſt. 1. artic. 2. fol. 137. & deciſ. Rotæ 1474. nu. 4. part. 2. idem Cencius deciſ. 56. num. 6. Guttierrez pract. quæſt. lib. 2. cap. 167. num. 1. & articul. 3. & 4. ibidem fol.
74 140. num. 141. Eſt verum, † quòd ipſe loquitur ex quadam æquitate, vt teneatur denũtiare, & vendere potius ſubiugatario, non autem ex rigore, quia in rei veritate non tenetur hanc denunciationem facere, nec valebit tale pactum, vt demonſtro inferius, nu. 83. vt per Nauarr. in Commentar. de vſur. num. 92. gloſſ. 7. Molina diſput. 390. nu. 8. verſicul. vtrum autem, nec infertur præiudicium alijs habentibus ius prælationis magis priuilegiatum, vt ibi per eum in d. artic. 3. num. 11. cum ſeqq. ex Cæſar de Graſſis deciſ. 1. num. 2. de verbor. ſignifi. num. 10. Put. deciſ. 265. num. 2. & arg. eorum, quæ ſcripſi in Conſuet. Panhor. cap. 26. in 2. requiſito, n. 28. & in cap. volentes, quod eſt cap. 28. Regis Feder. Reſtrict. 13. num. 469. to. 2. idem
75 Cencius deciſ. 2. num. 7. ¶ Vel niſi † verſemur in contractibus titulo lucratiuo factis cum conſtitutione cenſus, puta donationis legati, &c. & prout exemplificaui ſupra Ampl. 8 num. 57. quia tunc valet quodlibet pactum contra, vel præter formam Bullæ, Nauarr. in d. Commentar. de vſur. num. 98. gloſſ. 17. Cencius d. art. 1. eod. fol. 111. num.
76 7. & ſeq. ¶ Vel niſi † adeſſet pactum, vt in reluitione cenſus pecuniæ debeant inueſturi in aliorum prędiorum emptionem, vt pono infra in verſicul. declaratur ſecundo, ibi, eſt verum ¶ Ideoque valere pactum, vt ſubiugãs
77 teneatur † ſoluere de tertio in tertium, quãdo maximè contractus eſſet ad octo pro cẽtenario, & ſic minus decem, vt ait hic Ioan. Aloyſ. de ſeptimo, nu. 114 aliàs putat quòd contractus debeat reduci ad legitimã formam, vide infra in verſic. quo autem tempore, & ſcripſi in deciſ. M. R. C. 109. ¶ *Sic*
78 valere † pactum, quod ſi debitor ſit in mora, poſſit repeti ſors, ex his, quæ vidimus in alia deciſ. M. R. C. 82. n. 2. & deciſ. 98. in principio, & latè diſcutio infra in 4. limitatione,
79 vbi habes de veritate ¶ Sic valere pactum, vt poſſit in contractu ſubiugatorio dari fideiuſſor etiam habes infra ampl. 22. ¶ *Secus* autem quando adeſſet pactum in hac materia appoſitum, vtputa, quòd non ſoluens cẽſum ſubiugatorium per tantum tempus in
80 ſtatutis temporibus † cadat incommiſſum. etenim non valet hoc pactum, ita hic in textu in fine, ibi (*præterea diſpoſitionibus, &c.*) ex latè traditis per Fælician. de cenſibus in proœm. num. 23. 24. 25. 26. per mille enim annos non ſoluens, numquam cadit incommiſſum, vt poſt Ruyn. Bonon. Ioan. Fabr. ait idem Cencius de cenſibus, part. 1. quæſt. 1. artic. 1. num. 18. & ſeq. & per hoc apparet eſſe diuerſum hunc contractum ſubiugatorium
81 à contractu emphiteotico, † quia non ſoluens, alienans, & deteriorans, non cadit in commiſſum, vt in d. textu noſtro ſuperius citato, & per eundem cencium part. 2. cap. 1. quæſt. 3. artic. 5. num. 17. quicquid velint nonnulli, vt fuerunt Leonard. Leſſe, Aſſl. & Iaſon, contra quos tenet ipſe Cencius num. 18. vbi citat multos ex Azor. Nauarr. Rebellin. Bonanc. Foller. Fælician. Lopez, Martinez, Salon, Gutierrez, Ceuall. Intrigl. Valaſc. Rodoric. & Auendan. idem Cencius art. 2. part. 2 quæſt. 1. fol. 137. Tunc verum eſſet, quando aliquis accipere rem in cenſu, hic autem nihil accipitur, ſed præſtatur cenſus pro pecunia recepta, vt ſubdit ipſe Fælician. num. 29. Ioan. Aloyſ. de Septim. hic num. 5. cum ſeqq. & num. 7. qui dicit, quòd bulla
82 † non conſtituit aliquam realitatem, vt tango infra, in xj. fallentia, num. 341. niſi obligationem perſonalẽ ad illud ius cenſus præſtandi promittentem, ex Alex. conſ. 18. vol. 5. Bald. cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit. col. 4. verſic. quæro numquid, vbi vult quòd iſte annuus reditus non ſit conſtitutus reſpectu fundi ſubiugati, ſed corporis fructuũ prædiorũ omnib. annis idẽ Cencius d. fol. 13. & ex traditis infra ampl. 16. n. 137. ¶ Inſuper ſubdit ipſe Fælician. loco citato, quòd nec valebit pactum, vt non liceat rem talẽ ſubiectam cenſui alienare ſine conſenſu eius, cui ipſe cenſus debetur, ſolũmodo ex æquitate, ex prælatione, quam vellet ſubiugatarius, valeret, vt tetigi ſupra, num. 73. & 74. ratione quia nihil dominij, nec poſſeſſionis eſt translatum per ſubiugantem, quicquid dixerit Ballus hic ex Anchar. & Domin. in cap. fin. col. 2. de rebus eccleſ. non alien. & ita habetur per ipſum Cencium d. articul. 2. part. 1. cap. 1. eod. quæſt. 3. num. 16. d. fol. meo 13. col. 1. & ſic etiam poſt Molinã, Fælician. Azor. Nauarr. & cæteros ait idem Cencius deciſ. 148. num. 12. & in eod. tract. de cenſib.

part.2.cap.1.quæſt.3.artic. 4.d.fol. 117. Nauarr. Boccacc. Leſſe, Michael. Salon, Gaſpar. Rodoriq. Ludou. Velazq. de Auendan. locis per eum citatis Et multo peius quando pactitaretur, vt aliàs poſſet ſors, & capitale repeti, vt dicã infra d.limit.4. ¶ Quemadmodũ nec valebit pactum, vt ſubiugans non ſoluensin tempore teneatur ad damnum lucri
84 ceſſantis, † & emergentis, vt per Cencium d.part.2.capit.1.quæſt.3.artic.5. fol.120. ex Boccaccio, Rodoriq. & Azor. cum multis adductis, etiam reſpectu fideiuſſoris, quia adhuc non valebit nu. 20. 21.22. cum ſeqq.
85 poſt multos ¶ Niſi illud intereſſe † tantum peti pót, quod venit præxãdũ ex iuris diſpoſitione, & ex ſentẽtia iudicis, vt ſubdit idẽ Cẽcius n.11. & propterea vitiabitur tale pactũ, n.12. cũ ſeqq. vtputa ad expenſas, quæ orirẽtur ſuper ipſo cenſu vendito, vt per eundẽ, num.16. ¶ Vel niſi loquamur in caſu, quo
86 v.g. ſubiugatio † cenſus eſſet facta ad ſex, vel quatuor pro centenario, quod tanto magis poteſt, vt videbimus infra, cum pacto, ſi non ſoluerit in tempore conuento, teneatur ad ſeptem, vel octo pro centenario, quia hęc non eſt vſura, ſed fœnus vberius ratione ſortis, & valet, vt poſt Rodoric. de ann. reditibus lib.2.quæſt.14.num.7. & ſeq. idem Cencius vbi ſupra, num.28.d. fol.122. col. 2. & ibi vide de nonnullis aliis pactis, quæ reprobantur, & vitiantur ¶ Sicuti nec puto
87 † valere pactum, vt ſubiugatarius ſtipuletur ſibi pactum, vt in ſe transferatur poſſeſſio rei ſubiugatæ, vtputa, ſi ſubiugans non ſolueret, tantummodo fortaſſis valeret, quãdo eſſet pro ſecuritate, ex adductis ſuperius num.54. & 72. ¶ Sicut nec etiam valebit pa-
88 ctum, vt cenſus non redimatur † quia vitiatur, & non vitiat in totum, ſed tantum in illa parte, in qua apparet vitium, & defectus ſubdam inferius, num. 94. maximè in contractibus titulo oneroſo factis, & quando pactũ non eſſet contra dictam ſubſtantiã contractus, ſed dumtaxat contra naturam eiuſdẽ bullaris contractus, ſiue accidentalia, Gayll. pract. obſeruat. lib. 2. obſeru.4.n. 3.arg. eorum, quæ dixi in d. cap. volentes num.10 d.tom.2.vbi concluſi valere pactum
89 † per alienationem feudorum contra naturalia, vel accidentalia ipſorum feudorum, non autem circa ſubſtantialia, prout voluit Andr. de Iſern. cuius doctrina eſt tantæ authoritatis, vt tantum nomen nactus ſit, ita vt nemo audeat eius dicta impugnare ſine præiudicio veritatis relatus per Authorem incertum ad conſil. 3. Octauij, Corſetti, n. 7. & 8. in feudalibus, vbi dicit quòd non tenet alienatio, quando eſt facta contra ſub-
90 ſtantiam feudi, † quia multũ intereſt, vtrum ſubſtantia feudi corrumpatur, vel eius qualitas, Bald. in cap. 1. col.pen. ſi vaſſall. feud. priuet. cui defer. & per tradita à Menoch. conſil.37.vſque ad num. 98. cum ſeq. lib.1. qui ponit, an, & quando Notarius teneatur apponere clauſulas, quæ contra, vel in fraudem inſtrumenti tendunt circa naturalia, vel
91 accidentalia contractus, & quæ ſint † & ita poſt eum Aluar. Valaſc. Surd. Bald. Felician. Abb. & mille declarat Cencius de cenſibus, part. 2. cap. 1. quæſt. 3. art. 1. num. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. cum pluribus ſeqq. fol. 112. & 113. vbi exemplificãdo, quæ ſint ſubſtantialia, & quæ ſint naturalia cũtractus cõcludit, quòd ſubſtantialia ſunt diſpoſitio ipſa contrahentiũ, & quo primũ res aliquid eſt, & ponit rem in quidditate, & ſine quibus non põt eſſe diſpoſitio, nec contractus, naturalia verò ipſius contractus ſunt qualitas innata ab initio generationis, ex quibus virtus contractus perficitur, & ſemper ineſſe videtur, niſi per pactum improprietur, & ſunt ea, quæ inſunt contractui, etiam ſi à partibus nihil dictum eſſet, v. g. ſubſtantialia mutui
92 ſunt, † vt mutuum conſiſtat in pondere, & menſura, & reddatur idem in genere, naturalia mutui ſunt, vt reddatur in eadem bonitate, vnde ſi aliter redderetur, non ideo minus mutuum deſinit eſſe, dic melius in contractu emptionis, & venditionis requiritur pretium de ſubſtantia, naturalia vero ſunt obligatio pro euictione, quæ tamen ex pacto remicti põt: item contractus emptionis, & vẽditionis requirit de ſubſtãtia, quòd ſoluatur pretium in pecunia numerata, poteſt tamẽ remicti hoc de conſenſu partium, quòd ſoluatur in alia ſpecie, & ſic poteſt uẽniri contra accidentalia, uel naturalia, quod potes adaptare ad id, quod dicimus hic (*habiti, vel recepti*) vt videbimus in ampl. 16.
93 Item ſubſtantiale eſt, † & pro forma, vt ſubiungetur ſuper immobilibus, ſicut pono infra in fallentia 21. ſuper rebus fructiferis, prout infra in fallentia xj. ſic de pacto de retrouendendo, vt habes infra etiã, ampl. 28. & ſic, vt me reducam, iſtud pactum vitiatur,
94 vt tetigi ſuperius n.88. † & demonſtro infra in Declaratione 2. ſub verſ. Nec ob id, Bald. in l. 1. num 4. C. de pignor. ubi Paul. de Caſt. num. 3. Plott conſil. 17. num. 17. Rimin. conſ. 91. num. 33. lib. 1. Intrigl. hic quæſt. 8. nu. 11. cum ſeqq. Cagnol. in l. contractus, num. 70. ff de regul. iur. Rhodoan de rebus eccleſ. non alien. tit. de caduc. ob inobſer. pact. Surd. conſil. 243. num. 29. lib. 2. Hondedd. conſ. 19. num. 9. & 25. lib. 2. ¶ Sicuti etiam uitiabitur
95 pactum † & non uitiabitur contractus, quãdo ex pacto eſſet pactitatum, ut anticipatè ſolueretur cenſus, uide infra poſt Ampliationes

pliationes d, verſicul quo autem tempore.
¶ Quemadmodum nec valet pactum de ſol-
96 uendis decem pro centenario † eorum, quæ vertuntur in lite, vt per ipſum Iacobum Chircum hic ex allegatis per Parid. de Puteo, tit. de excuſat. Aduocat. col. 3. ¶ Quaſi quod hæc omnia pacta ſint tendentia cõtra
97 Bullas, & Regiam Pragmaticam, earumque ſubſtantiam, & formã, quæ non valent, Molin. de contractib. part. 2. diſput. 392. num. 2. Boccacc. part. 2. num. 143. Roder. de ann. reditibus, lib. 2. quæſt. 1. num. 2. Alciat. conſil. 209. & in l. 1. §. ſed ſi mihi, ff. de verb. obligat. Prouinzalis hic, Couarr. tit. de ſponſalibus, part. 2. cap. 3. §. 1. cap. fin. de condit. appoſit. Fœlician. de cenſib. tom. 1. lib. 1. cap. 10. num. 28. & tom. 2. lib. 1. cap. 7. num. 4. idem Cencius, artic. 1. part. 2. cap. 2. fol. 136. Surd. conſil. 318. num. 27. lib. 3. Guttierez pract. quæſt. lib. 2. cap. 176. num. 5. Bald. Imol. & alij in l. 1. ff. de liber. & poſth. & de Noſtratibus idem Iacob. Chircus hic ait quòd omnes contractus facti in contemptum huius pragmat. & Bullæ ſunt nulli, & pacta non tenent ex not. per Bald. tit. de pac. Conſtant, Abb. in cap. inter cætera, & cap. dilectus filius de presbiter. & per verba pragm. in fine hic *(omni obſtaculo)* maximè quando contra-
98 hentes proteſtati eſſent, † quòd nolunt vti actu in pactis illicitis, & reprobatis, ſed in pactis iuſtis, & ad conſilium ſapientis, & ſe regulare iuxta terminos, & intentionẽ bullæ, vt pono infra, Ampl 42. num. 247. Cranett. conſil. 189. ſub num. 8. Cencius deciſ. 143. num. 2. & in d. tract. de cenſib. d. artic. 1. ead. part. 2. cap. 1. quæſt. 3. num. 3. cum ſeqq. fol. 111. & facit illa ordinaria Clauſula, quæ ſolet hodie apponi in contractibus ſubiugatorijs in fine, quòd ſi eſſent aliqua pacta, quæ tenderent contra mentem Bullæ, & Regiæ Pragmaticæ, quòd habeantur pro non appoſitis, & quòd poſſit clauſulari ad conſilium ſapientis, quia tunc non erit oſtinatio aliqua creditoris habentis cenſum, alioquin ſi ex pactione vellet vti contractu cum omnibus pactis etiam illicitis, tunc vera apparebit oſtinatio, eſſetque inutilis in totum, Caualcan. deciſ. 13. nu. 37. Additio ad Gayll. obſeru. lib. 2. concluſ. 4 num. 2. idem Cẽcius d. artic. 1. fol. 113. nu. 34. 35. ex Gratian. Roder. Guttierr. & alijs, & ita poſt Fœlician. Federic. Martinez, Stephan. Gratian. Scacc. & multas alias deciſiones tradit ipſe Cencius vbi ſupra, num. 13. & 14. vbi ſubdit maximè
99 † etiam quando pactum appoſitum contra ſubſtantiam prædictam contractus cenſualis poſſet tranſmutari in alium contractum, ſiue eiuſdem, ſiue alterius hominis, quia iſto adhuc caſu non vitiatur totus contractus ex Milanis deciſ. 2. num. 24. lib. 2. Fœlician. Martin. Federic. & Roderic. per eum citatis.

Ampliatur vndecimo in ſimili nedum non eſſe vſuram, quando aliquid ſoluitur vltra capitale iuxta formam huius Bullæ, uerum etiam quando aliquid legatum eſſet relictũ,
100 v.g. Hoſpitali de mille ſoluendis infra quinquennium, & dum non ſoluuntur, de ſoluẽdis interim aureis quinquaginta annuis, quia neque hæc diceretur uſura, ut in puncto ait Ioan Petr. Surd. d. conſil. 23. num. 4. & ſeq. per tot. lib. 1. etenim hoc potius dicitur onus hæredi impoſitum, & utrumque dicitur recipi, non ab hærede, ſed à teſtatore per l. profecticia, §. ſiquis certã, ff. de iure dot. ubi quòd
101 ſi † quis donat patri, ut det filio, non uidetur illud filius habere à patre, addo quæ dixi in deciſ. 108. M. R. C. de quadam uxore grauata reſtituere filijs ex eod. Surd. hic citato ibidem.

102 Amplia duodecimo, † ut omni futuro tẽpore, & ſingulis annis debeatur hoc interuſurium, ut tangam infra in 3. declaratione, adeo ut non fiat coaceruatio plurium annorum ad extenuandam ſortem, quicquid dicatur in Nouella Imperatoris Conſtit. 121. & 138. quæ non eſt Authentica, quicquid probent Galli in tract. de uſur. num. 46. & 103. uſque ad num. 107. Alciat. Lupus, & alij, de quibus per Surd. conſil. 302. lib. 3. quos ibi reprobat col. 2. cum ſeq. non obſtante quãdã ſententia, quæ olim fuit lata Ferrariæ, quæ reduxit uſuras ad æqualitatem ſortis principalis, & ratio eſt, vt ſemper debeatur hoc interuſurium, quia uſura dicitur fructus pe-
103 cuniæ, † & temporis utilitas, & quatenus durat pecuniæ uſus, uel durare poſſet eatenus debetur uſura, nam correſpectiuatur ad uſum, aliàs debitor ſubiugans locupletaretur cum iactura ſubiugatarij, ut ſubdit ipſe Surd. col. 2. ex Natt. conſil. 450. num. 14. Caſtrenſ. Signorol. & multis, & Doctores incõtrarium allegati loquuntur de uſuris, quæ percipiuntur in uno anno, quæ non debent excedere ſortem, & ita intelligit Bart. poſt text. in l. uſuræ, C. de uſur. ¶ Vnde eſto, quòd nõ exegerit creditor per decem annos v.g. põt exigere, & ſolui ſibi facere unc. cẽtũ
104 † eſto quòd capitale ſit ad totidẽ unc. centũ quia non poteſt imputari quicquam creditori cur non exegerit, & eſſet aliter melioris conditionis rigidus, & acerbus exactor, quã placidus, & mitis (ex traditis in deciſ. M. R. C. 42. ſub num. 29. & deciſ. 52. num. 43. & deciſ. 74. num. 12. & infra num. 494.) ut poſt Gallum, n. 46. ait ipſe Surd. num. 16. & ſic ſatis eſt quòd creditor fuerit benignus, obſequioſus, & mitis ſuo debitori, & nu. 17. 18. & 19. & ſentitur per Prouinzal. hic dum-

dicit

dicit quòd esto vixerit emptor per tractum temporis,ita vt interusuria excedãt sortem non ex hoc dicitur contractus vsurarius ex Bald.consil. 154. incip. Instrumentum, vol. 2.quia hoc iam videmus contingere in emptione aliarum rerum frugiferarum, vt post Paul.de Castr.consil.290. nu.4 lib.1. Guid. Papę, Sot. Fælician. Azor. Salon, Martinez, & alios ait idem Cencius part. 2. artic. 2. num. 13. cap.1. quæst. 1. fol. 87. & artic. 3. ibidem sequenti, & ob id non est locus præscriptioni,etiam spatio triginta annorum in non soluendo, vel non exigendo, tangam infra, Ampl.46.

105 Amplia decimo tertio,† vt nulla exceptio in tantũ non possit admicti, vt nec etiã falsitatis oppositio,neq; exceptio deduci põt nisi realis solutionis,ibi in Prag. *(quæ quidem executio)* Io.Aloys.de Sept.n.98.post Bald.in l.1.C.de condit. indeb. & nu.seqq.Henric. de Medicis hic,& Prouinzal.ex Soccin.cons.38. part.1. Corn. consil. 297. col.2.lib.3. cons. 237. lib. 4. num.17. Curt.in l. fin.C.de pact. num. 8. l. falsus, C. de furt. rubr. quòd falsi. tutor. subdens Prouinzal. quòd ex hoc videtur excludi exceptio intentionis, & facti ex Ias. & Tiraquell. sed non est verum, vt videbo infra in 5. fallentia.

Præterquam peruenirent ipsa falsitas ex
106 instrumento, † vt ait Corradin. Puteo hic ex Bart. in l. diuus, ff. de milit. test. l.tribunus, ff. eod. Bald. in l. si non sortem, §. 1.ff. de condit. indeb. Franch. in cap. dilecto, limit. 8. de appell. Felin.Alex.& alij, subdens quòd non est verisimile, quòd Princeps velit priuilegiare instrumentum falsum,atque ita residet, non obstante quod textus noster dicit ibi *(falsitatis)* & sentit hic Fimia, quòd exceptio falsitatis, quę est certa, & constat ex actis, admittitur ex Ias. in l. 1. §. hoc edicto, col.5. ff. de nou. oper. nũciat.

107 Nisi etiam huiusmodi exceptio † proponeretur contra testes productos in verificatione extremorum, quo casu talis falsitatis exceptio admici potest, vt videbimus infra fallentia 10.

Amplia decimoquarto etiã ex mente supradictæ Pragmaticæ Regiæ adeo esse priui-
108 legiatos † hos census Bullares, vt nec etiam possit super eis fieri sequestrũ, nec empara, vt hic in Prag. ibi(*neq; penes Curiã ad cuiusuis instantiã emparari,vel sequestrari,&c.*) Nisi qui sequestrũ proposuerit,de Authentico instrumẽto etiã docuerit, vt hic habetur, quo casu licitũ est fieri etiã ex forma iuris cõis ex his,quæ dixi in decis.M.R.C.24. nu. 10.& quæ subdã inferius, sequestrando nẽpe census tam penes debitores censuarios, quã penes Curiam, vt hic habetur, ibi (*neque apud debitores, neque penes Curiam*) & est vna de speciebus executionis hoc sequestrũ
109 † per ea, quæ habentur in l. vnica, C. de prohib. sequestr. pecun. cap.1. de sequ.possess. potest enim penes aliquem tertium res sequestrata permanere, prout esset penes dictam Curiam, ædemque publicam, l. æquissimum, ff. de vsufr.aut penes debitores tertios, nam interea creditor sequestrans nil haberet, nisi quandam tenutam& custodiã, argumento missi in possessionem causa rei seruandæ, vt dixi in cap. Regni, & Rit. 97. part.1.versic.tædio affectus, tom.4. & in decis. M.R. C. 92.in principio.

Et per hæc supradicta in ista ampliatione dico consequenter, quòd isti census reputantur tamquã res immobiles, quoties agimus de dicta sequestratione, & non aliter,& quo ad istud propositum, de quo loquor,ratio est, quia aliter non posset cadere in eis sequestrum propriè,etenim in mobilibus fit tantum præceptum de non alienando,non autem sequestrum, vt in d.decis. 92. versic. tertium, & quæ posui supra in cap. 135. super Ritu, ampl. 1.eod.tom.4.

Bene verum, quòd non ob id sequitur, vt facto supradicto sequestro,non sit remediũ quin possit tolli, quinimmo sic, nempe data fideiussione in quindena, per quam tol-
110 tollitur, † ac relaxatur, cum sit medicina ipsius sequestri, & capturæ ex dictis in eadẽ decis. 92. num. 10.& ita seruamus in Tribunalibus, infra quam præsentantur oppositiones, & fit articulus reiectiuus ex obligatione orta ex natura ipsius fideiussionis,per quã stipulatur de soluendo debitum, & expenpensas cum pacto de non opponendo cum clausula, vt Bãcus (de qua infra in cap.fin.) & ita pluries decisi, quòd reijciantur, & præsertim in Regia Curia Præturæ Ann. 1623.vltimo Ianuarij proDon Artale Busacca contra Marianum Tauormina, & pro Nuntia Testay, & Amato contra Comitissã Nasi, quod secus est in spolio, vt in d. Ritu 135. ampl. 19. d.tom.4.vbi quòd nõ prodest præstatio talis fideiussionis, sicut posset principaliter mitti ad effectum, quòd tollatur tale sequestrum † absque eo quòd præ-
111 stetur talis cautio, & tunc in fauorem illius pronunciabitur, qui fouet in meritis,vt in d.decis. 24. num. 12. & proterea sit cautus sequestratus,vt probet ex iustis, & legitimis causis approbatis sequestrũ valere,ac tenere, aliter fiet relaxatio, vt modo diximus.& vidimus in Regia Curia Prætoris in causa Thomæ Mutio contra Catarinam de Mutio, & Iustitia,Ann.1613.

Ampliatur decimoquinto etiam hoc iddẽ
112 priuilegium bullare, † & pragmaticale compe-

competere illi, qui emiſſet dictos reditus aliquot ſubiugatos ab antiquo, præſertim cõſtitutos, ſine eodem tempore, quicquid relinc Caſtr. Alciat. Sot. Calcan. & alij, de quibus ſupra in initio, & ſentit Ioan. Aloyſ. de Septimo hic num. 2. & ſeq. & poſtea talis emptor ſubiugatarius in alium emptorem tranſtuliſſet, & vendidiſſet, nam tunc in locũ illius anterioris creditoris ſuccedit, maximè ſi contractus venditionis celebratus eſſet,
113 quòd ad hoc ſpecificè pecunia datur † vt omnis ſubiugatio tranſeat in iſtum, ita eſt text. in l. Ariſto, vbi Ioan. Franc. Prouinzal. faciens mentionem de hac ſubiugatione, ff. quæ res pign. oblig. poſſ. memini in deciſ. M. R. C. 43. verſicul. primo, concludens ipſe Prouinzal. ſecurius eſſe, vt impetretur ceſſio, & vt ſuccedat in omnibus iuribus, & ita ſic in omnibus contractibus communiter ex clauſula illa, cedens, quam apponũt omnes Notarij, in Regno, cuius naturę eſt, vt iura & actiones, quæ erant penes cedentem, vtiliter in ceſſionarium transferantur, dixi in deciſ. 14. verſic. ipſa vero, num 8. & ſupple, quæ ponam inferius in propoſito in Ampl. 20. & per tradita à Cencio de cẽſib. d. art. 2. part. 1. cap. 1. cap. 1. q. 3. fol. 13. col. 1. & part. art. 2. n. 17. & ſeq. cap. 1. q. 1. fol. 88. poſt infinitos, quos citat, & art. 1. par. 2. cap. 2. q. 2. fol. 145. & 146. n. 21. cum ſeqq. & art. 5. cap. part. 2. fol. 155. vbi dicit poſſe illud ius cẽ-
114 ſus † cedi, vendi, locari, hypotecari, permutari, dotari, donari, legari, inſolutum dari. ſentit Corradin. Puteo hic; Eſt verum, quòd non bene dicit, iudicio meo, dum ſubdit abſolutè, num. 12. & num. 18. quòd poſſunt opponi contra ipſum ceſſionarium omnes exceptiones tamquam non nominatum, quia ſatis eſt, quòd ſit eadem perſona cum
115 cedente, nec bene dicit, quòd † cap. Ritus, 193. vbi ſcripſi, to. 4. loquẽs de rato procedat tantum in contrahentibus principalibus, & non in ceſſionarijs, quia parcat, quoties cedens poſuit ipſum ceſſionarium in locum ſuum, ex prædictis, ob id intelligo ipſum Corradum, non ita ſimpliciter, & abſolutè loquentem, ſed poſſe opponi illas exceptiones in ceſſionarium, quæ obſtarent cedenti, & ita enim intelligo in d. num. 12. & 18. eſto alleget Ioan. Aloyſ. de Septimo, & Fimiam,
116 Qua ceſſione facta, iuribuſque, † translatis in emptorem talium cenſuum ſubiugatorũ, ſolet per creditores hypotecarios ſuper talibus cenſibus ſubiugatis, & hypotecatis fieri intimatio, quo caſu, vt ſcripſi in deciſ. M. R. C. 57. num. 34. non poteſt fieri tunc redẽptio, nec reluitio in præiudicium creditoris prædicti habentis cenſum obligatum, & hypotecatum, redituſque eſſet perpetuus, ex quo ſtante intimatione debitor ſubiugans, cui erat facta dicta intimatio, erat debitor iſtius ſecundi ſubiugatarij habentis ius, & cauſam à principali ſubiugatario, qui ſup- 121
poſuerat dictum cenſum hypotecæ, vt ſubdam inferius, num. 128. ex Soccin. Senior. conſil. 57. per tot. lib. 4. vbi in effectu dicitur
117 † quòd nomen debitoris poteſt cedi, & fieri delegatio ad cautelam, & vt dicimus, etiam cum poteſtate variandi, iam n. non dicitur 122
ex hoc cedens ipſe liberatus per l. ſi debitorem, C. de nouationibus cum ſimilibus, etiã ſi fieret cõſtitutum, vel ſimplex factum, ideſt quando eſſet facta iniunctio, vel præceptum, ſine mandatum per Iudicẽ de ſoluendo creditori debitoris per notata in l. ſi debitorẽ, ff. de Nouationibus, ex quo tale præceptum intelligitur factum in liberatione debitoris 123
cedentis, quoties ſecuta eſt ſolutio, vnde interim non ſecuta liberatione, cedens non 124
videtur liberatus, d. l. ſi debitorem, Bart. & Paul. de Caſtr. in l. ſingularia, ff. ſi cert. pet. & in l. delegare, ff. de Nouatio. Soccin. vbi ſupra, nu. 7. Tunc namque intelligeretur † li-
118 beratus, quando duo concurrerent, nempe quòd debitor ceſſus promitteret per ſtipulationem ſecundum probata in l. 1. C. de Nouation. & etiam quando debitor de mandato creditoris promitteret ipſi creditori mãdantis recipienti, vt dicit, & declarat ipſe 125
Soccin. Sen. d. conſil. 37. nu. 6. vide latè Surd. deciſ. 187. Quidam, &c. nec poteſt reuocari mandatum, Dyn. Ioan. Andr. Specula. Paul. de Caſtr. Oddoffred. Albert. Galeotus, de quibus per ipſum Soccin. & ſic quando realiter nomen debitoris eſſet datum inſolutũ, 126
vt dicit Ioann. de Imola in l. facta, §. ſi hæres, ff. ad trebellian. vel eſſet datum in cauſam
119 iudicati, iam etenim † poteſt adiudicari, vt dixi in Cap. Rit. 121. num. 7. tom. 4. vbi citaui inter alios eundem Soccin. d. lib. 4. num. 10. & ſeq. ex gloſſ. in l. ordo, C. de execut. rei iudic. Bart. Iacob. Butrigar. Io. de Imol. Salicet. & alijs, quia tunc realiter poſſet creditor conuenire debitorem debitoris ſui, facta dicta adiudicatione, & miſſus fuerit in poſſeſſionem, & tunc competit vtilis actio contra dictum debitorem, vt ſubdit ipſe Soccin. n. 14. quod poteſt applicari ad eos creditores, qui hodie faciunt ſequeſtra, & habent aliquã
120 ſubſiſtentem † hypotecam, nam hoc non ſufficit, niſi prius fiat adiudicatio, & ſic conſtitutum pignus prætorium, l. à Diuo pio, §. ſed quoque, ff. de re iudic. l. 1. C. de Prætor. pignor. l. 2. C. quand fiſc. vel priuat. cum
121 concordantibus, aliàs via † executiua conueniri non poſſunt debitores, quibus eſt factum ſequeſtrum, ſine præceptum, vt ſub ũgue ipſe Soccin. nu. 14. vbi latè, & pulchrè ponit,

quod

quòd tunc facta adiudicatione, & insolutum datione competit via executiua ex iuribus per eum allegatis, solummodo in filo fallit,
122 † quòd potest Iudex compellere debitorem debitoris ad soluendum, vt per Doctores in d.l.2.C.quand fiſc.vel priuat. Soccin.vbi supra. Sicut etiam aliàs practicauimus, quòd facto sequestro, ne res sequestrata permaneret otiosa in posse debitoris, fit præceptũ
123 à Iudice, vt soluat, vel deponat, † & tunc exisso præcepto, vel posset de plano soluere, aut depositare coactè, nam licet debitor cui fuit iniunctum, & mandatum per Iudicem, vt solueret alicui creditori sui creditoris, nõ debeat sponte soluere, sed se, & suum creditorem defendere, & opponere exceptionem, aliàs præsumeretur sponte soluisse, vt post Paul. de Castr. in l.2.ff.de iudic. circa finẽ. & cõs 290. Rom. Bald. & alios. Dec. consil. 407.
124 Visis col. 2. sed sic necesse, † vt ipse debitor habeat delegationem, & ordinem à suo creditore de soluẽdo alteri, vt per Ruyn. d. cõs. 89. lib. 1. præsertim, num. 4. per l. quamuis, §. mulier., ff. ad Velleian. & habui in facto contra Vincentium Maiorana, qui soluit cuidam creditori Blasij Pilodoro; esto quòd habebat præceptum de soluendo cum clausula, si aliquid incontrarium prætendit, &c. & consequenter creditor delegatus potest sine cessione agere contra debitorem delegatum, num. 7. & decisi contra eundem de Maiorana, quòd reijciantur oppositiones, Ann. 1615. in Curia Prætoris 7. Martij, quicquid sentiat ipse Carol. Ruyn. num. 27. nisi dicamus, quòd ipse Ruyn. loquatur, quòd liberatur debitor per actionem negotiorum gestorum
125 † non ipso iure, l.1 ff.de negot.gest. nam eum liberat l.soluendo, ff. de neg. gest. l. solutionem, ff. de solut. arg. eorum, quæ in pũcto refert Farinac. quæst. 34. de carceribus, & carcerat. sub num. 92. tom. 2. Bald. in l. nulla, C. de solut. vbi dicit, quòd si extraneus soluat, licèt liberet debitorem, tamen cõtra eum agere non potest, nisi sibi cessa actione, vtili, quæ oritur ex cessione, sed benè aget negotiorum gestorum, cum debitoris negotium ipso gestu facrat soldendo, esto nullũ habeat mandatum, & per ea, quæ dicit Corbul. de iure emph. cit. de priuat. ob non solut. canon. limitat. 7. num. 2. & seq. & per Iason in l. 1. §. mutui datio, ff. si cert. pet. & decisi hunc casum Ann. 1625. mense Martij, quòd stet in Regia Curia Prætoris inter Matthæum de Honofrio cum D. Iacobo Gagini, & est in his prædictis vna de limitationibus, per quas inuito creditore solui potest, vt suo loco demonstraui, maximè stante contractu cum suo creditore, vt erat ipse de Maiorana obligatus, qui non
126 † potest soluere creditori sui creditoris sine cessione, non obstante præcepto Iudicis. ideoque in casu Ruyn. ille debitor intelligitur liberatus soluendo creditori sui creditoris, nam ille ad soluẽdum erat obligatus vtili actione per dictam cessionem, & ob id benè loquitur: Vel si nollet sequestratus deposicare, † ne præceptum Iudicis sit eluſorium, & sequestrũ similiter fruſtratorium, posset ipse sequestratus præstare fidemissionem in quindena, quæ denegari illi non debet, & tunc
127 † stante clausula vt Bancus, & pacto de non opponendo in ea appositi, si oppositiones non sunt relenantes, quandoque mentocutus fui, quòd reijciantur oppositiones, non quòd ex hoc via executiua agitur ab initio, sed ex post facto, præstita ipsa quindena. Et tunc est verum, quòd omne periculum tranſit in cessionarium, † aliàs vero quando
128 † sunt cessæ actiones solutionis causa, eo casu periculum nominis cessi est cedentis, gloss. in l. 3. C. de Nouat. Soccin. Senior loco citato, num 8. & 9. Vnde, vt ad ea quæ paulo superius dixi, n. 116. redeam, dico quòd quacies nomen debitoris est cessum, † & facta intimatio, sequitur, vt non obstante pacto de retrouendendo inter subingãtem, & subingatarium apposito, non possit in præiudicium creditoris, cui est facta cessio, & per quem fuit facta intimatio, fieri redemptio, vt determinat Matrill. in d. Additione sub num. 143. & maximè in prima instantia, in qua non admittuntur exceptiones resolutionis contractus, vt in specie pono infra ampl. 27. in pũcto nemo dixisse Phil. de Patera, Blasi Lanza, & Iacob. Circus, quos refert, & sequitur Milanis decis. 9. in. 41. & 42. lib. 2. (de quibus cetigi in decis. M. R. C. 98. num. 35. & seq.) vbi ponunt, quòd si ante rimus; cui est vendita res cum pacto de retrouendendo, tam alteri alienauerit, vel obligauerit, & mox dictus venditor vigore dicti pacti de retrouendendo eam rem redimuerit, nam licet resoluantur hypothecæ, vt latè demõstro infra in fallentia 20. tamen in prima instantia non admittitur hoc, & ita ex supradictis doctrinis decisum articulo primæ instantiæ pro Hæredibus de Gallodengo, contra Dominos de Russello in Trib. Regiæ Curiæ Prætoris die 13. Iulij 1608. & quæ ponõ infra in cap. Regni 198. Regis, & Imperat. Caroli in prima instantia ampliatione 3. tom. 6.

Et casu, quo fortasse non fuissent cessæ dictæ actiones † tenetur primus creditor factus debitor isti secundo creditori, cum sibi non noceat, huic vero prosit, cedere, vt facilius actiones transeant in eundem, vt dicit idem Prouinzalis vbi supra.

Dummodo tamen subandio hanc ampliationem,

pliationē, ſi non excipiatur de viribus ceſſionis, Ioan. Aloyſ. de Septimo, num. 109.

130 v.g. quia non valebat † nam hæc exceptio admittitur, vt tetigi in d. Ritu, ex Bald. & in indiuiduo, de quo loquor, ita fuiſſe teſtatur deciſum Montalc. vbi ſupra, quia ait, quòd fuit iudicatum per M. R. C. vt admittatur, vtputa quia forteſſis appareret quòd ceſſio eſſet ſimulata, & imaginaria, ſiue partitæ eſſent factæ bonæ, & compenſatæ per alium contractum inter cedētem, & ceſſionarium iuxta text. in l. per diuerſas. & l. ab Anaſtaſio, C. mand. & per tradita à Hieron. Magon. deciſ. Lucana 25. ſub num. 4.5.6. cum ſeqq. pluribus numeris, qui dicit, non obſtante ceſſione, præualere debere veritatem, maximè inter coniunctas perſonas, & conſideratum fuit Ann. 1615. in Tribunali Regiæ Curiæ Prætoris in cauſa Franciſci de Girgenti contra Domnam Iuliam Sabbia, vt ſuo loco poſui in Deciſionibus, ¶ Aut

131 ſi v.g. exciperetur † de viribus ceſſionis, ſiue venditionis, vtputa quia ceſſionarius eſſet correus, vel de inſolidum obligatis, ex quo non poſſe totum exigere, ſed deducta ſua rata, vide infra in fallencia 18.

Ampliatur decimoſexto etiam ex verbis huius Bullæ, Regięque Pragmaticæ, nedum poſſe fieri ſubiugationem pro pecunia, ſeu capitale habito de contanti, & ſic cum pecunia de præſenti, vt dixi in dicta deciſ. M. R. C. 73. n. 6. cū ſeqq. ſub verſ. deſcendamus, & ſufficit apodixa facta in Bāco, vel in tabu-

132 la. † vt per Farinac. deciſ. 10. n. 10. itaq; vtimur in M. R. C. quia habet vim ſolutionis, & admittitur hæc exceptio. Milanis deciſ. 13. n. 116. ponens habere vim ſolutionis, ex Bart. in l. ſi ſolutarū. ff. de ſolut. Puteus deciſ. 156. lib. 1. Gratia. diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 87. num. 46. & ita refert deciſum ex plurib. deciſionibus, Cencius de cenſibus, part. 2. art. 7. num. 13. & 14. cap. 1. quęſt. 1. fol. 101. & tango infra n. 150. Dec. in l. ſi mater, ſub nu. 4. C. de inſtit. & ſubſtit. Caſſan. deciſ. 2. de Iudæis, latè Brun. de form. & obſeru. fallent. 1. num. 1. etenim iam dicitur inſtrumentum publicum, Saccan. ad Bullam, num. 4. inter Additiones Petri de Gregor. fol. 385. ex Cardin. in Clementin. ſæpe, ſ. quia. q. 13. extra ff. de verbor. ſignif. omnino Farinac. d. deciſ. 10. num. 11. & ſeq. Intantum, vt nec compe-

133 tat quindena, † nec poteſt concedi, regulariter loquor, dilatio, neque guidaticum, immo conceſſum non valet, ſed effectiuè ſolnatur, vt eſt videre per Actum Excellentiæ Suæ penes acta M. R. C. die 21. Nouembris, 8. Ind. 1579. adeo, vt facta ſolutione per tales apodixas, poſſint debitores harum pecuniarum, quibus ſolutæ ſint per dictum bancū, vel tabulam, conueniri via exècutiua, & de perſona, vt apparet penes eadem acta M. R. C. die 2. Iunij, x Indictionis, 1582. ad relationem Illuſtris D. Franciſci de Rao tunc Fiſci Patroni, & de Xibecca Prothonotarij, eſt verum, quòd non intelligitur de debitorib. ipſiuſmet tabulæ, & banci, vt ſuo loco dixi, quia hi alia via conueniuntur, & maximè quando pecunia non debent conuerti in aliam cauſam, niſi in emptionem reditiuum, vt ſcripſi in d. deciſ. 98. M. R. C. nu. 14. ¶ Sed

134 etiam pro fructibus, † ſeu annuis reditibus, qui currunt poſt contractum celebrati m. iuxta formam dictæ Bullæ, qui vigore talis contractus bullaris percipiuntur, nam poſſunt in ſortem conuerti, vt ex eis conſtituatur dictus reditus annualis, Bened Bon. in tract. de cenſibus, artic. 11. num. 28. ex rationibus ibi per eum adductis Nauarr. in comment. de vſur. gloſſ. 10. num. 94 Beninſign. in tract. de cenſibus, cap. xj. num. 1. Feder. Martin. in tract. de iure cenſ. cap. 4. n. 81. & in iſtis fructibus, ſiue interuſurijs futuris, qui currunt poſt contractum ſubiugatorium, erit etiam anterior ſubiugatarius, & præfertur alijs, vt videbimus infra in fallentia 25. verſic. extende, & conſequenter

135 poteſt ſuper prædio ſubiugato ſemel † imponi alia ſubiugatio, ſi eſt capax, Cadinal. Tolet in ſuo inſtruct. confeſſor. capit. 45. libr. 5. Ioann. Franciſc. de Leone in ſuo Theſaur. Fori Eccleſiaſt. part. 2. cap 15. de cenſibus, num. 60. & ita fuiſſe deciſum teſtatur Cencius deciſ. 6. num. 1. & in eodem tract. de cenſibus, art. 5 part. 1. cap. 3. quęſt. 2. fol. 71. & per ea, quæ dixi in puncto ſupra ampl. 2. faciunt adducta per Felin. in cap. nō ſatis circa finem, vbi Abb. extra de Simon. col. fin. tangit Ballus hic, qui addit quòd pre-

136 tiū alterius † contractus poteſt in illū trānſfundi, arg. l. ſingularia, vbi oēs, ff ſi cert. pet. & ibi Bart. & in l. vnica, C. Etiam ob chirographa. pecun. quæſt. 3. & ibi Cyn. & Salicet licet dubius, l. ii pro mutua, ff. ſi cert. pet. Paul. de Caſtr. conſil. 169. vol. 2. & in hoc verificētur etiam, verba *(habuit, vel recepit)* faciunt, quæ dicam in ſequenti ampliatione, & in d. deciſ. 73. ſub d. verſic. deſcendamus, ex quo in Regno contractus Bullæ eſt licitus authoritate Summorū Pontificum, nec dicuntur contrahentes vſuram exercere, vt ſunt verba eiuſdem Bullæ, & per conſequens habemus caſum legis, ideſt huius textus, & in hoc etiam nulla debet eſſe dubitatio, cum fiat licito titulo, & ſic ſequi-

137 tur, † quòd fructus ipſi poſſunt in ſortem deduci, & cōuerti, atq; ex ea fructus eum, & conſtitui per tradita ab Alexandro conſ. 107. col. 1. lib. 2. Nec habet locum textus in l. fin.

C. de vſuris, & in l. placuit, ff. eod. quia leges prædictæ, & omnes aliæ doctrinæ, quæ ad propoſitum hoc adduci poſſent, loquuntur, vbi vſuræ non ſunt permiſſæ; & ſtant in finibus, & terminis vſurarũ, at in caſu noſtræ Bullæ ſumus in titulo permiſſiuo, in quo dicuntur emi fructus, & dicitur ius percipiendorum fructuum, vel fructus iuris percipiendi empti à ſubiugante ſuper rebus ſui, vt ſupra diximus num. 82. nam quando ius venditur, ex quo percipiuntur fructus, vel reditus, non eſt ius reſpectu fundi ſubiugati, ſed corpus fructuum ſeparandorum ſingulis annis, vt dicit Bald. in cap. quę in eccleſiarum, col. 4. verſic. quæro nunquid feudatarius, de conſtit. faciunt quæ inquit Paul. de Caſtro in l. ſi pater puellæ, prope medium, ff. de inoffic. teſtam. Vnde, cum ſit venditũ, & formatum ius, habet locum omnis perſonalis obligatio, etiã in caſu, de quo loquor, vt per Rodulph. quæſt. 13. in repet. cap. conſuluit de vſur. Aret. conſil. 151. in 2. dubio, & concordant Innocentij doctrinæ in cap. fin. de vſur. & lex finalis, C. eod. conſiderat vſuram, ſeu verum, ex pecunia debitoris, in caſu autẽ Bullæ non percipitur lucrum ex pecunia, ſed ex reditu vẽdito, ſeu ex illo iure percipiendi ſimiliter vendito, quia facta prædicta ſubiugatione ſecundum formam Bullę, debitor non remanet amplius obligatus circa ſortem principalem, quæ eſt demortua, vt videbimus inferius limit. 4. n. 302. cũ ſeqq. ſed circa fructus percipiendos, ſic conſequẽter concludo, quòd pro cenſibus decurſis poſſit fieri noua ſubiugatio, non obſtante quòd Intrigl. ſuper Bulla, quæſt. 48. tenet cõtrarium, in quod ẽt incidit Petr. de Greg. ſuper Bulla, quæſt. 3. num. 29. in meo, verſ. quarto voluit Papa, &c. vbi allegat d. l. finalẽ,
138 & dat rationem, † quia alias uſuræ vſurarũ permicterentur (quod eſt prohibitum ſic regulariter loquendo, l. improbũ, C. ex quibus cauſſ. infam. irrogat. Abb. conſil. 64. verſ. quæro, lib. 1. ſicut non dantur fructus fructuũ, l. videamus, ff. de vſur. prout nec datur acceſſionis acceſſio, Ruyn. conſil. 35. nu. 17. lib. 2. & in prædictis rationem dat Decian. conſil. 49. num. 47. & ſeq. & num. 50. lib. 2. qui ait ſic ob hanc causã nõ dari multiplicationem ſpecialium, prout dicitur de fictione cauſata, quæ non generat aliam fictionem; nec ex tacito poteſt cauſari aliud tacitum, vt optimè refert Card. Tuſch. in pract. concluſ. iuris, verbo, vſuræ vſurarum, concluſ. 355. tom. 8. Cencius de cenſibus, art. 5. col. 1. & ſeq. part 1. cap. 3. quæſt. 1. fol. meo 56. & latè reaſſumpſit in articul. 5. part. 2. fol. 96. num. 26. vbi ex Bulla Pij tenuit non valere cenſus impoſitionem hoc modo, eſt verum quòd paulo infra ibidem, num. 33. 34. 35. 36. 37. 38. concludit poſſe in foro poli, quoties creditum eſt verum, & creatum, & cum bonis animb. ſagacibus, & per ea, quæ ſcripſi in propoſito in deciſ. M. R. C. 52. n. 21. & 22. vbi
139 poſui non dari intereſſe de intereſſe, † niſi in caſibus, nec cambiorum cambia, Ruyn. d. conſil. 55. num. 12. & quæ ſcripſi in alia deciſ. M. R. C. 115. verſic. quod videbatur, & ita tenet Fælician. in d. tract. de cenſib. lib. 1.
140 capit. 3. num. 10. vbi iniquum eſſe † rei æſtimationem bis conſequi, nec commodorum commoda poſſunt exigi, neque fructuum vſuras, nec acceſſiones acceſſionum ex pluribus iuribus, & DD. ab ipſo citatis, & præſertim ex Bulla d. Pij V. ibi (*cenſum augeri, & nouum creari ſuper eadem, vel alia re, in fauorem eiuſdem perſonæ per eum ſuppoſita pro cenſibus temporis præteriti, vel futuri non poſſe*) & eſto d. Bulla non fuerit recepta, vt vidimus in princ. tñ in hoc iudices reſcindunt ſemper, & improbãt tales impoſitiones cenſuum, tanquam illicitos, & vſurarios Fælician. d. num. 10. quia ciuium patrimonia, & facultates exhauriuntur in maximam perniciem Reipublicæ, Surd. conſil. 318. num 7. lib. 3. Cencius ſibi contrarius d. art. 5. part. 1. cap. 3. quæſt. 2. fol. 71. Eſt verum, quòd ipſe Fælician. videtur loqui in certo ſpecifico caſu ibi per eum adducto, nempe de eo creditore, qui in publica ſubhaſtatione ſibi addicta fuit res ſpecialiter eidẽ obligata ad cenſum, non licere ob id percipere reditum annuum ex re ipſa, eiuſque fructibus, & eius reditus alium reditum ad rationem vnius pro quatuordecim, ſi aliunde non interſit, quàm ex mora debitoris, & loquitur de eo, qui talem reditum ex fructibus alterius re-
141 ditus perciperet authoritate † propria, & ſubiungit quando debitor ex dicta ſubhaſtatione habebat terminũ nouem dierum ad recuperandũ res diſtractas, ſecus ex noſtro Ritu cap. 112. per quem terminus ad rediméndũ eſt quadrimeſtris, vt ibi poſui num. 43. tom. 4. allegat ipſe Fælician. Caſtillo, Couarru. Suarez de Paz. locis per eum citatis, & ita ſunt verba ipſius, nos autem ſumus in caſu diuerſo de eo, qui non aliter authoritate propria, nec ad 14. centenario, ſed ad decẽ, & cum confectione cõtractus accipit, quo caſu valere cenſeo, & merito in primo caſu
142 auocari poterat res addicta † à calibus creditoribus per debitorem in ſupremis Tribunalibus magis ex gratia, quàm ex iuſtitia, vt nempe creditor reſtituat rem cum fructibus, expenſis litis, & intereſſe, redituſque tẽporis, quo rem creditor poſſedit, ex Azeuedo in l. vlt. tit. 21. de las entregas, y executiones, nu. 127. lib. 4. nouæ recopilat. & poſui in

in pragmaticis tit. 16. de Dilationibus, nu. 68. tom. 1 pragmat. (latius de hoc particulari, si dabit Deus, suo loco ponam) & ob id paulo infra ibidem ipse Felician. num. 13. 148
resoluendo hanc difficultatem dicit, quòd
143 considerando vsuram triplici modo † nempe lucratiuam, damni restauratiuam, & cõmodi percepti recompensatiuam, vt post Bald. & Salicet. in l. 2. C. de vsur. Glos. Paris. in consuet. tit. 1. §. 1. gloss. 9. num. 10. Cagn. in l. curabit, num. 2. C. de act. empt. & vendit. Io. Barahona in Addition. ad Palaz. Rubios in cap. per vestras, de donat. int. vir. & vxor. in 6. not. littera B. Hieron. Curiel. de vsur. in princip. hac de causa ista vsura cõ-
144 modi percepti † recompensatiua licitè percipi pot, & pro certo constitui licitũ est census hoc modo, ex his quæ dixi in decis. M. R. C. 52. n. 38. vbi loquor de dãno emergente, & lucro cessante, quòd licitè exigitur in foro poli, & fori, Felician. sub num. 13. Nauarr. Lupus, & alij per Cencium, part. 2. capit. 1. quæst. 3. artic. 5. fol. 110. num. 1. cum seq. & subdam nunc nu. 146. & ex Mexia in l. 5. tit. de los proprios, y rantas de los concejos lib. 149
7. antiq. ordinat. & infert ad depositarium, mandatarium, tutorem, curatorem, &c. qui
145 si vtantur † pecunijs deponentis, mandan- 150
tis, pupilli, &c. tenenturr ex illo commodo perceptiuo ad vsuras, siue interesse tam de iure ciuili, quàm de iure canonico, ex Couarr. Gloss. Paris. Bald. Paul. de Castr. Alex. Imol. Roman. Pignol. Dec. Soccin. Palaz. Rub. Anton. Ayora, & alijs, ad rationẽ vnius pro 14. vt per eundem Felician. sub n. 11. & seq. & vide infra ampl. 23. vbi loquor de tutore. versicul. hic naicitur) quia secus sumus in præsenti materia per rationes superius adductas, quoniam sors est demortua, & lucrum non percipitur ex pecunia debitoris, sed ex reditu vendito, quemadmodum dicta conclusio limitatur alijs trib. modis, vt per ipsum Tusch. quos sileo pro modo, & suo loco, si dabit Deus apportabo,
146 nempe † secus esse in Hæbræis, aut quando vnum est principale, & alterum accessoriũ, 151
vel in materia dicti lucri cessantis cõstituti per arbitros pro bono pacis assumptos, ex Alex. Cæphal. Socc. Dec. Royn. Abb. & alijs per ipsum Tuschum, & ita in nostro proposito Bullæ sic concludit contra Nostrates superius adductos, Milanis benè decis. 8. num. 347. cum seqq. par. 1. vbi dicit hoc esse verũ,
147 & maximè in tertio, † cui si facta sit subiugatio pro interusurijs decursis, tãquã cessionario creditoris subiugãtis, valet, & tenet ea subiugatio, quasi quòd quoad istum tertium sit vera sors ex mutatione personarum, vt post Vinc. de Franch. Peregr. & alia iura tra-

dit Cencius de censibus artic. 5. part. 1. cap. 3. quæst. 1. num. 8. & 9. fol. 56. non obstante etiam quòd ex Bulla d. Pij V. videatur, quòd pecunia deberet esse parata; † & ideo dat cautelam idem Milanis decis. 2. num 65. & & 66. lib. 2. quòd posset solui pecunia debitori subiuganti coram testibus, & postea repeti, quod fit in bona conscientia dicit ipse, & est bona cautela, vt etiam transeant partitæ in banco, cauerat tamen ipse emptor, ne iterum dictas pecunias secum asportet, quia tunc actus esset nullus, hoc probato, vt subdit idẽ Cencius part. 2. artic. 7. cap. 1. q. 1. fol. 100 num. 25. & seq. ex Bertazzol. Alex. Mantic, Farinac. & alijs, sed tutius esset, si tangimus conscientiã, vt exponatur ipsa veritas, faciendo subiugationem pro pretio tot interusuriorum debitorum, vt dixi superius, & vide in decis. M. R. C. 26. sub versicul. secũdo, & habui pluries in facto, & sic fuit decisum in Regia Curia Prætoris Ann. 1620. in fauorem Franciscæ Rusio, & Dominico cõtra quosdam de Barda, & confirmatum in M. R. C. eodem Anno, agebatur enim ibi, quòd subiugatio erat facta pro pretio † tot tomiciarum, licet idem Felician. d. lib. 10. cod. cap. 4. num. 10. teneat non posse constitui censum, nisi † in pecunia numerata, etiã corã notario, & testibus præsentib. vt voluit idem Felician. to. 1. lib. 1 cap. 8. n. 15. & to. 2. lib. 3. cap. vlt. num. 5. Rot. & alij relati cũ multis decisionibus per Cencium d. part. 2. d. artic. 7. cap. 1. quæst. 1. fol. 100. & artic. 8. fol. 104. vbi demonstrat quomodo probetur esse data pecuniam tali modo, nempe manualiter, & de contanti, & sentit Federic. Campianus hic n. 7. & ob id non satis erat fuisse ostensum pretiũ, sed realiter numeratum, Nauarr. de vsur. num. 88. Honded. consil. 25. num. 36. Riminald. Salon, Boccac. & similes citatus per ipsum Cencium, nu. 10. & num. 21. cum seqq. vbi dicit tam si numeratio esset facta venditori, quàm alijs de eius ordine, etto pecuniæ essent propriæ, siue alienæ, vt dicam infra ampliat. 40. Est verum quòd si loco pecuniæ datur apodixia, † siue cedula bancalis valet, & satisfit, vt videmus sic communiter fieri in talibus contractibus, vt ipse subdit num. 13. ex Dom. Gratian. discept. forens. tom. 2. d. cap. 87. num. 26. cum alijs decisionibus per eum relatis, ex quo habet vim solutionis, vt vidimus superius in hac ampliat. n. 132. etiã si illinc ad duos, vel tres dies habitæ fuissent, & non eodem die, quo fuit celebratus contractus, vide infra ampl. 18. n. 162. & sentit Prouin. hic. qui ponit, quæ sint quæ loco pretij habeãtur ex gloss. in l. legaui, ff. de liber. legat. Bald. in cap. 1. de benefic. fratr. Dec. consil 99. col. 2.

Corn.consil.157.num.9.lib.1. Castrens.Chas, san. Soccin. Sen. Alex. & alij,subdens ipse Prouinzal. quòd in isto casu appellatione pecuniæ venit oleum, frumentum, vinum,& cætera,ex Tiraq.de retr.tit.1.§,1.gloss.14,n. 42. Montalt. hic, & Ioan. Aloys. de Sept. & Nostrates n. 112. & n. 128. dummodo non detur pluris pretij,quàm in veritate sit, quia tunc contractus est illicitus pro rata pretij maioris, ex Bald.in cap.1. col. pen. de iureiur. Francisc. Pancald. num. 8. & per text. in l. eos, C. de vsur. cum hic concordant, per ipsum Bald. adductis, sicuti etiam erit illicitus contractus, quando de pretio esset data dilatio debitori ad soluendum v.g. in parte, vtputa quia alia prius esset soluta, vt ait hic Feder.Campixanus d.num. 7. subdēs nisi esset pactitatum, vt iura censualia currant à die solutionis, & non à die contractus, secus vero quando species datur pro pretio, quia tūc valet vēditio census,vt ipse subdit per d.l. singularia,& l. si ex pretio,C. eod. Et ideo vbi non dicebatur non posse olim dari oleum, triticum, † aut quodlibet aliud granum, vel quid simile, vt ratione eius sibi soluatur annua pensio ex Rebuff. in Constit.Gallicis 2.com, tract.de constit. reddituum, artic. 1. gloss. 1. & ita post multas authoritates,& Azon. Pinel.Padil.Hermenopul. Vacon, à Vacuna, tradit ipse Fælician. qui intantum subdit,vt si v. g. census ea forma creatus esset, vt loco pecuniæ species interuenisset, emptor teneretur reditus solutos, & pensiones perceptas imputare in sortem principalem, ex Albernoz, Rebuff. & similibus, & num.11.& ita post multos sequitur Cencius artic.5.part.2.capit.1.quæst.1. fol.94.& seq.merito Nauarr.in commentar. resolut.de vsur. num. 105. tenet torum contrarium,& solo iure naturali,&diuino attento posse iustè constitui coram Deo censum soluto pretio eius in alia re, † quàm in pecunia numerata, Lopez in tract.de cōtract. lib.1.cap.59. Fælician.de Solis, de censibus, tom.2.lib. 2. cap. 2. num.17.idem Cencius, artic.6. part. 2. quæst. 2. fol. 154. Iacobus Chirch.hic,qui tenet posse dari aliam speciē pro pecunia, iusto tamē pretio,l. libera,vbi gloss.& Bartol.C. de sentent. & si quis alienā, de solution.l. si prædiū,C.de eui& quoties esset æque vtilis, & vtilior venditori, quàm ipsa pecunia numerata, non obstante quòd ipse Fælician. eum nō sequatur,Faber citatus per ipsum Pinell.cap.1.n.11.qui tenuit, quòd taxatio rei pōt fingi, vt sit pecunia,& cum Fabri authoritate multi concurrunt per text.in l.pretij,C.de rescind.vendit. possunt dari pecora pro pecunia,† &ibi Oddoffr.Accurs.Bellapert.Cyn.Faber,Balu.Angel. & Salicet. Sarmient. lib 7.sel.sect.interp. cap.1.num.29. & 39. & per text.in l.1. C.de rer. permut. Chassan. in consuet. Burgund. fol.333.nu. 3.Gloss. Parisien. §. 13.d. gloss. 5. num. 47. Tiraq. de retr.lignag. §.1. gloss. 14. num. 19.Dec.consil. 160. col.1. Paul. de Castr. Fulgos. Rip. & alij adducti per ipsum Fælician. quamuis non sequuti, Auendan.de censibus Hyspaniæ, cap. 37. num. 13. & seq. & sic aliquos etiam cumulat idem Cencius d.art. 5. part. 2. cap. 1. quæst. 1. qui tenuerunt hanc opinionem,posse nempe constitui censum,nedum in d.pecunia numerata, sed etiam in qualibet alia specie, & consequēter sufficit † haberi fides de pretio, quicquid tepeant supradicti DD. qui locuntur in alijs Bullis, & ita importat hoc *(habiti, vel recepti)* hic positum quasi,quòd hæc non sint substantialia contractus, sed accidentalia,& naturalia,quę possunt cōsensu partiū peruerti ex adductis supra latissimè in ampl.x. vt p Ceuall. pract. quæst. com. controu. quæst. 163. num. 51. Guttierez pract. quęst. tit. 2. quæst.162.n.8.Mastrill.decis. 94.n. 3.& seq. est verum, quòd ipse Cēcius distinguit, vt si loquamur de bulla Pij V.Martini,& Calixti, requirat pecuniam numeratam, & ita tenet Intrigl. hic, quæst. 97. Lopez, Surd. Additio ad Gayll. & alij, nisi in censibus constitutis ex causa donationis, legati, dotium, & similium, qui possunt fieri etiam absque pecunia numerata, idem Cencius, num. 12.13. quasi quòd intelligat, quòd in reliquis requiratur pecunia numerata, sed nō verū, ita possunt pro fructibus cēluū fieri nouæ subiugationes, pro nominibus debitorum cōfugatis,& per quauis alia specie,& pro pretio rei venditæ ex tactis infra in ampl. 18. & voluit hic Ant. Montalt. & Federic. Læto super Bulla, num. 4. vbi refert sic fuisse iudicatum in M.R.C.vbi erat subiugatio facta pro pretio cuiusdam muti, † qui erat venditus ad credentiam, & postea aduenente tempore, cum ille non haberet pecuniam, fecit subiugationem, & vide, quæ pono infra in declaratione 3.n.519.vers.quæ nedam, arg.eorū, quæ scripsi supra,& in eod.cap.Regni43.Re. n.2.to.2.quicquid dicat ipse Cencius n. 14. 15.16.21 cum seqq. post Rebell. Martin. Bonacin.Nauarr.Boccacc.Lesse,Fælician.& Intrigl. sequimur enim nos opinionem Auendani,& aliorum vbi supra,& regimur legibus Hyspaniæ, & multo magis quando pretium fuisset solutū, partim in pecunia numerata, & partim in alijs speciebus ex eisdem rationibus, præsertim si illæ species darētur æstimatæ,ex Alciat.& Pinell. in l.2. n.30. ff.cert. pet. & in rubr. C.de rescind. vendit. part.2. cap.2.num.1.& seq.& num.16.quicquid subdat

153 155 156 152 154

dat ipſe Cencius in artic. 6. per totũ d. parte 2. fol. 98 99 & ſeq. poſt Chaſſan. Molin. Lopez, Honded. Azor. & cæteras deciſiones, qui plus tenuerunt, nec valere etiam pro ea parte, pro qua eſſent ſolutæ realiter pecuniæ numeratę, & vide, quæ ſuppleo in dicta ſubſequenti immediata ampliatione 17.

Quod procedit etiam in dote de paragio, idem Milaniſ. d. deciſ. 2. num. 35. qui ait debitum ex vna cauſa poſſe in aliam, fictione iuris, conuerti cũ plurib. ſeqq. & per ea, quæ ſubnectam modo in ſubſequenti ampliatione 17. & 18. & in cap. 117. Regis Caroli, to. 8.

Amplio decimoſeptimo conſequenter idem eſſe, ac poſſe procedere in quouis alio debito vero, nam de illo poteſt fieri ſubiu-
157 gatio, † & cõuerti in ſolutionem pretij, quia tantum valebit, ac ſi interueniret in emptione dictæ ſubiugationis pecunia numerata, debitum namque ex vna cauſa poteſt in aliã conuerti regulariter, vt tetigi in præcedenti ampliatione modo, intantum, vt pro vera habeatur numeratione, per ea, quæ ſcripſi in deciſ. M. R. C. 34. verſic. ſecundo quia, & in d. deciſ. 73. ſub d. verſic. deſcendamus, & quæ dicit Farinac. d. deciſ. 10. num. 8. vbi quòd pro gemmarum pretio poteſt fieri ſubi-
158 iugatio, & num. 16. & ſeq. & deciſ. ſubſequẽti ibidem, tenet poſſe effici Bulla de debito creato ante, ſi ſic verum, ex Nauarr. conſ. 1. num. 1. tit. de empt. & vendit. Surd conſil. 162 num. 39 lib. 2. cum concordantibus, & quæ poſui ad pragmaticas tit. 61. de prohibit. annonæ in 3 not. tom. 1. pragmat. vel
159 pro domo vendita, † & iſto caſu valet ſubiugatio ſuper re propria, quia definit illo tũc eſſe propria, & ſtatim tranſit in dominium imponentis cenſum, & poſſunt iſto caſu procedere ea, quæ ait Leonard. Laſſ. Federic. Martin. & alij per Cencium in d. tract. de cẽſib. art. 2. part. 1. cap. 1. quæſt. 3. n. 9. & ſeq.

Amplio decimo octauo, vt nedum etiam valeat Bullaris, ſiue cenſualis contractus, ſi v.g. eſſet data ſpecies pro pecunia, vt vidimus ſupra in ampl. 16. & 17. & in d. deciſ. 73.
160 d. verſic. deſcendamus. Verũ etiam † ſi pretium non fuit contectum eodem cõtractus 164
incontinẽti, vt realiter eſſe deberet ex adductis ſupra d. ampl. 16. n. 147. cũ ſeqq. ſed illinc ad quatuor, vel plures dies, vt poſt Gorn. cõſ. 241. num. 7. lib. 1. & conſil. 113. num. 2. & cõſ. 284. in princ. lib. 1. Soccin. Sen. conſil. 143. num. 7. lib. 1. ait Cencius in d. ſuo tract. de cenſib. d. art. 7. part. 2. cap. 1. quæſt 1. nu. 16. 165
fol. 101. & 102. & ita fuiſſe declaratum per d. Gregorium Pap. XIII. atque ſic deciſum, vt ipſe refert ex deciſionibus relatis, arg. eorũ, quæ dixi in cõſuet. Panh. cap. 16. n. 53. 54. & ſeq. & in cap. Regni 24. Regis Iacobi, ſub n. 5. tom. 1. Bald. conſil. 250. num. 7. lib. 1. per l. 3. C. de error. Aduocat. l. ſciendum, ff. de vſur. latiſſimè omnino Roueſcalenſ. ad ſcholia Baldi loco citato, num. 7. quaſi quòd id
161 quod fit † ex interuallo aliquo adiecto ſtatim fieri dicatur, Auendan. cap. 43. num. 13. & ſeq. Marius Anton. lib. 1. variar. reſolut. cap. 44. Bellon. in tract. de eorum quæ fiũt incontinenti, vel ex interuallo, cap. 84. nu. 6. quia realiter tantum importat, ac realem ſolutionem, ſi incontinenti facta eſſet, vt explicat Boniorn. ſuper Adnot. ad Rit. capit. 116. & facit Iaſon in l. in bonæ fidei, col. 1.
162 C. de pact. qui tradendo † æthimologiam iſtius incontinenti, dicit, quòd importat idẽ ac ſi in actu ſimili ſe tenenti, vbi Bald. & Salycet. DD. in l. lecta, ff. di cert. pet. Additio ad Iaſon. vbi ſupra, gloſſ. & Bart. in l. in diem, ff. de vi, & vi armat. Cyn. in l. 1. C. vnde vi, quamuis negari non poſſit, quin tutius ſit, ac ſecurius, vt ſubiugatorius contractus formetur ex anticipata ſolutione, & numeratione pecuniarum, quàm mox, vt per ipſum Auendan. vbi ſupra, & ita tenet Fælician. tom. 2. lib. 1. cap. 8. num 9. qui reſpondet contrarijs, vel ſaltem ſubaudit, quando eſſet cedula banchalis, ſiue apodixa, quia cũ ſic ſatisfactũ, vt vidimus ſupra d. ampl. 16. num. 132. & 150. 151. imputetur ſubiuganti ſi pecunias non ſibi imburſuit, ſed pecuniæ erant ſemper paratæ, vt tangit idem Cencius vbi ſupra, verum quòd mox num. 20. 21. videtur tenere primam opinionem in foro conſcientiæ quaſi ac ſi habuiſſet mox pecunias, ſatisfactum ſit, ex adductis per Nauarr. quæſt. 1. de vſur. num. 88. & num. 121.

Ampliatur etiã decimonono, prout hic expreſsè rãgitur, vt nec poſſit impediri executio bullarum † ob nullas dilationes, nec gui-
163 datica, aut elongamenta, & eſt Pragmatica Regni in tit. 16. de dilation. pragm. 6. ibi & quòd non ſint debita Bullæ, & dixi ibidem ſub num. 81. tom. 1. pragmaticarum, quiquid dicatur quando adeſſet ſterilitas, famis, belli, &c. vide ſupra ampl. 10.

Hinc eſt, quòd nec beneficiũ dimidij ſolidi † cõcelsũ debitorib. obſtet, prout expreſsè eſt exceptus hic caſus per Conſtitutiones Pragmaticales huius Regni Siciliæ in tit. de benef. dimidij ſolidi, §. 1. & eſt Pragm. Regni vnica in tit. 18. de benefic. dimidij ſolidi, vbi ſcripſi, num. 19. eod. tom. 1. pragmaticarum.

Ampliatur vigeſimo, vt poſſit adhuc fieri ſubiugatio † etiam ſuper reditibus, ſunt verba expreſſa Bullæ hic ibi (*reditibus*) Philip. de Peruſ. in cap fin. col. 1. de reb. eccleſ. non alien. vt dixit Beniorn. de quo poſui in d. deciſ. 47. in princ. verſic. cauſata, Gaſp. Rodoriq. de ann. reditib. lib. 2. quæſt. 9. nu. 8. Carrocc.

rocc. decis. 103. num. 16. Gratian. discep. For. tom. 3. cap. 585. num. 6. & seqq. Bald. Rip. Additio ad Lucarin. & alij per Cencium de cēsibus, articul. 2. part. 1. cap. 3. quæst. 1. fol.
166 50. quia † veniunt appellatione immobiliū, vt ibi latè, & pono infra fallentia 12. & idem dicas super censibus, vt adducuntur multa per eūdē Cencium artic. 3. par. 1. cap. 3. ex Nauarr. Solon, Intrigl. Felician. Lesse, & mille; dummodo tamen fiat verificatio postea, in casu, quo causaretur executio, quòd detineret dictos reditus, & in quemcumque vadant, semper ille tenetur, & transit cum eodem onere Cencius inferius eodem articul. 3. par. 1. d. cap. 3. quæst. 1. fol. 53. sicut perempto prædio, super quo est impositus primus census, perit, & secundus vt ibidem, & per Bullam hanc, ibi *(census)* & si fortè essent reluiti, pretiumq; conuersum esset in emptionem alionum redituum, illi reditus mox sic empti intelliguntur subiugati, tamquam subrogati, vt latius dico infra in fallentia 20. versicul. est verum etiam tertio, nec nocent alij testes super alijs catamenis, prout videbimus inferius. Et faciunt ea, quæ in isto proposito scripsi supra Ampl. 15. quæ hic possunt adaptari, & per ea, quę vidimus Ampl. 49. & fall. 9. alias Ann. 1608. in Regia Curia Prætoris in causa spect. Vil. D.
167 de Ioppulo cum illo de Rao. Intantū † vt etiā possit procedi contra certios, nedum possessores dictorum reddituum, sed etiam possessores prædiorū subiugatorum ad dictos reditus, vt in d. decis. 47. & ita decisi in fauorem Olimpiæ Coco, & Pupillo contra Magistrum Vincētium de Accardo detemptorē fundi specialiter subiugati in Cur. Prætoris 9. Decembris 1622. quòd reijciantur, licet semper dubitauerim de hoc, ex adductis per Io. Aloys. de Septimo hic nu. 106. & 107. cū plurib. à se citatis, Milanis. decis. 10. cū seqq. lib. 2. & nu. 15. Intrigl. super Bulla, quæst. 36.

Ampliatur vigesimo primo procedere subiugationē etiam super bonis feudalibus,
168 quæ possunt subiugari, † vt tetigi in cap. Volentes, quod est cap. Regni 28. Regis Federici ampl. 17. num. 198. tom. 2. vt puta in feudo hęreditario concesso pro se, & hæredibus, ita Petr. de Gregor. in tract. super Bulla, quæst. 5. versic. tertio requiritur, nu. 19. & 20. vbi ait, & infert, quòd ius impositū super feudo, vel alia quauis re, si fructus non renascantur, non valet ipsa subiugatio, vt subdam inferius in fallentia. 8. & xj. subiu-
169 gari enim possunt reditus feudi † à solo separati, ratione quia non dicitur ius, nec seruitium feudi diminutum, etiam in fructibus pendentibus, qui vt separandi, considerātur burgensatici ex adductis per Cumiam infe-

rius citatum, & Io. Aloys. de Septimo, addo latè Chassan. super Consuet. Burgundiæ in tit. des droictz, rubr. 4. §. 2. gloss. tous mobles, num. 20. cum seq. Iason in l. cum filiofamilias, num. 180 ff. de legat. 1. vbi quòd vendito fundo, in quo erant fructus pendentes intelligantur etiam & ipsi venditi, faciūt, quæ dixi supra in cap. Rit. 112. num. 57. to. 4. & sic videmus per istam Pragmaticam, quòd agitur via executiua contra certiū, vt collegimus supra latè in prima ampliatione, sicut etiam est speciale in alijs casibus, v. g. in debitis vniuersitatum, vt demonstro infra fallentia 18. vbi quòd saltim pro rata tenentur, nec tantum pro re admiranda teneas, quia iam volunt aliqui DD. quòd valeat statutum, † per quod alius pro alio teneatur
170 pœna pecuniaria, de quibus per Afflict. in prælud. Constit. Regni, quæst. 9. sub num. 3. Decius consil. 359. in causa, benè uerum, quòd ibi est in alio casu, qua de causa dico, quòd est realiter speciale, quia tertius raro, aut nunquam conueniri potest sic executiuè, Pancald. hic, num. 26. ex Ioan de Plat. in l. fin. C. de compar. lib. 11. prout uidemus, quòd si v. g. fieret statutum, quòd ad solutionem gabellarum pro fructibus, teneretur colonus pro domino, non valet, ex quo cesset iniquum, & iniustum, Bart. in l. penes, C. de Agric. & censit. & in l. colonos, lib. xj. quem sequitur idem Afflict. ubi supra. Et ita circa dicta feudalia, † quòd possint subiugari
171 concludit idem de Gregor. in tract. de concess. feudi, quæst. 21. num. 18. par. 6. principali, subdens quod fiet solutio super fructibus post mortem subiugantis, ante eum sic dixit Blasc. Lanza in repet. d. cap. Volentes ualere subiugationem etiam uirtute dicti capituli absque alia licentia, & tunc, si facta sit subiugatio, nulla debetur decima Fisco,
172 † ut suppleo infra in cap. 67. Regis Inclitæ Ioannis, cum concord. ibi citatis, tom. 6. quia non est alienatio, prout loquitur dictū capit. 28. incip. Volentes, ubi tetigi remissiuè ead. ampl. 17. tom. 2. & ita dixit Io. Aloys. de Septimo super Bulla, uerific. tertio infer-
xur, quicquid dicat Gannet. super eod. cap. Volentes, fol. 164. §. successiuè per totum, ubi tenet non ualere, & reprobat Blasc. Lanza, addo Cumiam in prælud. cap. si aliquē, n. 128. qui tenet cum Blasco, Prouinzal. hic ex Aret. consil. 14 qui loquitur, dummodo nō obstet d. cap. volentes, idem Ioan. Alys. de Septimo num. 8. 9. & seq. ubi quòd uendere
173 etiam † in perpetuum fructus non dicitur alienare rem feudalem, ex Andr. de Ysern. in constit. Constitutionē, col. 1. secus si concederet fructuū perceptionem, vel etiam ius commoditatis, ut per ipsum de Septimo,

quia

quia fructus ſeparati poſſunt concedi, & cõmoditas, etenim poſſunt liberè alienari, ex quo nõ ſunt feudalia durante uita ſubiugantis, dũ poſtea reſoluũtur arg. l. vectigalia, ut ibi per eum num. 9 10. 11. 12. cum ſeq. & nu.
174 14. & ſeq. ſoluto iure decimæ, † iuxta d. cap. volentes eſt uerum, quòd de iure negat dari decimam in materia ſubiugationis uerũ, quòd ex capitulis Regis Ferdinandi fuit ordinatum, ut ſuper hoc prouideretur, & erat illo tempore ipſe Regens, num. 15 16. 17. 18.

Vnde infert ipſe de Septimo num. 27. uſq;
175 † ad nu. 37. quòd poſſet fieri ſubiugatio etiã ſuper piſcationibus fluminum, larrettarum, tonnarijs, tomis, molendinis, ſalinis, minerijs aluminum, & argenti, & his ſimilibus, quæ iam ſunt de Regalijs, ut uidebimus infra in capit. 456. in uerſicul. & quia. 44 49. 50. 5. 16. & conſequenter poſſunt in feudum concedi, vt ibi per eum poſt Petr. conſil. 3. & 4. & conſil. 30. Dec. 10 Fabr. Bald. Iacobin. de S. Georg. & alios, & tangit de larretta. Leocatæ, & de Salinis Nicoxiæ, & Caſtri Ioannis:

Subaudi procedere, vt tetigi, in feudis hæreditarijs, ideoque ſecus eſt in feudis pacti, & prouidentiæ Principis cum clauſula iuris franchorum, quia non poteſt ſubiugari in
176 præiudicium ſucceſſorum, in eo † ita Intrigl. ſuper hac Bulla, quæſt. 26. Corbul. in tract. de iure emphit. vbi facit mentionem de d. capit. volentes, in tit. de cauſ. priuat. ob alienat. ampliat. 49. num. 19. & ibi reprobat Petrum; vide Milanſ. deciſ. 7. lib. 2. qui concludit, quod tunc valet tantummodo in vita ſubiugantis, & poſt mortem requiritur
177 declaratoria per interlocutoriã † non ſufficere, latiſſimè Cencius art. 1. quæſt. 2. part. 1. cap. 2. fol. 39. niſi ſuper fructibus à ſolo ſeparatis, vt ibidem num. 7. cum ſeqq vel reſpectu melioramentorum, vt ſubdam nunc, aut licentiæ ſubiugandi, aut in feudo hæreditario n. ſeqq. & recurro ad ea, quæ dixi in deciſ. M.R.C. 67. ſub verſ. opponebatur, & ſecido, & deciſ. 74. in fine vbi quid de bonis vinculatis, & pono inferius modo. ¶ Niſi ſubiu-
178 gatio eſſet facta pro cauſa efficiẽte. † vt puta pro dote de paragio, & ſimilibus, de quibus per Intrigl. vbi ſupra, pulchrè Cencius in d. tract. de cenſibus, artic. 6. part. 1. cap. 2. q. nõ fol. 32. v. g. ex reparatione rei, aut quando impoſita ſubiugatio ſuper fructibus, vel pro dote conſtituenda, vel ſi conſentiret ſucceſſor in vinculo, vt tetigi paulo ſuperius ex his, quæ dico infra in fallentia 31. ex Peregr. de fideic. art. 40. n. 82. cum ſimilib. per ipſum Cencium num. 35. aut ſuper melioramentis, aut alibi, vt ibi per eum per totum illum articulum, vbi apportantur multæ authoritates, & deciſiones Rotarum, aut niſi ipſi granato competeret legitima, & quarta trebellianica, quia præſumitur pro his ſubiugaſſe, & elegiſſe, ex eodem Cencio artic. 7. eiuſdẽ partis 1. cap. 2. q. 1. n. 17 18. 19. 20. 21. ex plurib. deciſionib. ab ipſo relatis, & recordor latè potuiſſe in d. cap. volentes, Ampl. 31. n. 216. & in deciſ. M.R.C. 47. n. 5. Idẽq; eſt qũ
179 ſubiugatio eſſet impoſita † ſuper bonis vinculatis, vt tãgo infra in fall. xv. quia licet valeat ab initio, tamen morte grauari reſoluitur Mareſcott. var. reſolut. cap. 61. num. 1. & ſeq. lib. 2. & licet aliqui tenuerint, quòd non valeat à principio, vt per relata ab eodẽ Cencio à num. 5. cum ſeqq. tamen iunt merita cauſæ oppoſitoriæ, & donec non declaratur per ſententiam, non impediri poteſt annua ſubiugatio, & ita fuiſſe deciſum in Rota, de qua ipſe ſubdit, num. 40. & deciſ. 57. num. 5. ita intelligo Io. Aloyſ. de Septimo, num. 126. dum ait, quòd ſuper bonis vinculatis non poteſt imponi ſubiugatio.

Amplia vigeſimoſecundo, vt etiam poſſint fieri dicti contractus cum opportuna cõtrahentium ſecuritate, vt tetigi ſuperius ampl. 2. à num. 69. cum plurib. ſeqq. vbi plura pacta valere apportaui, addo Saccan. num. 2. Campixan. num. 8. & conſequen-
180 ter poteſt per pactum fieri, † vt intercedat fideiuſſor in hac impoſitione ſubiugationis, vt ſunt verba noſtræ pragmaticæ, ibi (*nomen rerum fideiuſſorum*) releuabitur tamen ille ab hoc damno cumactu declaratorio, quòd ſpectat ad imponentem ex dictis per Fan. in tract. de pignor. par. 6. membr. 6. num. 45. l. Lucius, vbi Bald. ff. mand Cencius artic. 1. cap. 2. quæſt. 1 num. 2. fol. 23. arg. eorum, quæ dicam infra fallẽcia 31. verſic. declara, de conſentiente imponi cenſum ſuper re ſua, poteſt enim in hoc contractu bullari accedere fideiuſſor, ita poſt Gregor. Lopez in l. 5. part. tit. 2. in gloſ. (*ſe puede obligar*) Anton. Gomez. 2. to. cap. 13. n. 1. cũ ſeqq. ait Felician. in d. tract. de cenſib. cap. 4. n. 3. cum ſeqq. quicquid cenſerint Albarnoz lib. 3. de arte contract. tit. 2. (*de si cenſo alquitar*) Nauarr. conſil. 9. tit. de cenſibus, qui tenet ſolummodo teneri de euictione, non de cenſibus ſoluendis, ratione quia cenſualis cõtractus appellatione emptionis, & venditionis titulo venit, dixi ſupra n. 6. tanto magis, quia nedum bona obligantur in hoc inſtrumẽto, ſed & perſona, Sarmient. Couarr. Mich. de Palaz. cum alijs per ipſum citatis, perempta tamen re, an diſſobligatur, videbimus infra in fallent. 8. & per hoc infert ipſe Felician. ſub num. 5. verſic. ex quo, quòd impoſitio cenſus nedũ
181 eſt realis, † ſed etiam perſonalis ex Conrad.

Medin-

Medin. Sot. Couarr. Palat. Garzia, & alijs, & ita quòd possit interuenire fideiussor indistinctè, & simpliciter, etiã insolidum, sic post Auendan. Rodoric. Bonac. & alios tradit Cẽcius, artic. 8. part. 2. cap. 1. quæst. 1. fol. 107. subdens, num. 7. vt possit pro hoc fideiubere
182 † aliquid accipere, ex Calc. Mant. Rodoric. & cæteris, & in puncto posui in capit. Ritus 193. n. 4. to. 4. item potest adijci pactum, vt venditor de triennio in trienniũ cogatur renouare fideiussores, ex Scac. de commerc. §. 2. quæst. 7. part. 2. ampl. 8. num. 295 Rot. diuersorum decis. 741. num. 1. versic. sicut dicimus, part. 1. vbi plus quòd potest agi ad repetionem sortis, loco damnorum, & interesse, arg. eorum, quæ diximus de renouatione confinium in cap. Regni 35. Regis Iacobi num. 17. tom. 1. & in decis 85. num. 13. &
183 melius in decis 98. num. 9. vbi tam de renouatione fideiussorum, quàm confinium posui, & quòd possit accedere fideiussor in ista obligatione, sic ait Henric. de Medico hic, nulla opposita discussione contra principalem, & reiecta exceptione, quòd commoditas v.g. non peruenisset ad se, ex traditis per Bart. in l. duobus, §. duo rei, ff. de duob. reis, Alex. in l. Marcellus, ff. de fideiussor. Prouinzalis, qui extẽdit ad expromissorem secundũ Castrens. consil. 136. col. 4. vol. 1.

Ampliatur vigesimo tertio ex mente huiusmet Bullæ Papalis, & extenditur, vt nec ob id aliqua vsuraria pravitas ex hoc incur-
183 ratur, † ita hic, ibi (*neque præterea vsurariam pravitatem commissuros*) stante quòd Summo Pontifici visum fuit hoc lucrum esse honestum, & condecens, & quoties sic est lucrum, non incurritur vsura; prout videmus etiam de his, qui habent pecunias, & dant
184 illas apud Mercatores, † vt interim percipiatur aliquis quæstus, qui honestè percipi possit, vt in simili habetur in capit. per vestras, extr. de Donat. inter vir. & vxor. de quo per Bart. in l. Diui Seuerus, ff. ad Sal. cid. non obstante quòd usuræ regulariter sint prohibitæ, Clem. 1. de vsur. & in Auth. de eccles. tit. §. 1. Ludouic. Roman. cons. 27. Visa facti serie, qui declarat verba ipsius Bart. & in consil. 137. & uide, quæ posui infra declaratione 3. num. 508. cum seqq.

Sicut videmus etiam, quòd emens annuũ
185 reditum censuale durante vita † emẽtis, vel alterius, non dicitur incurrere vsuram, vt retigi in cap. Regni 69. Regis Federici, nu. 16. tom. 2. & latè in decis. M.R.C. 110. & remissiuè tango infra in cap. 443. versic. quid verò, & ita post Fider. Martinez, Bald. Cuman. Auendan. Paul. Comitul. Molin. Michael. Solon. ait Cencius in d. tract. de censib. cap. 1. quæst. 1. artic. 2. num. 11. cum seqq. qui dicit, quòd vocatur census vitalitius, eõ quòd vixerit tantũ, quòd plus acceperit, Bal. lus hic ex DD. in l. cum acutissimi, vbi Alex. C. de fideic. & in l. cum fideicommisso, C. de transf. Prouinzal. hic, qui subdit, etto excedatur decima valet, per l. cunctos populos, C. de summ. Trinit. & fid. Cathol. Ioan. Aloys. de Septimo, num. 25.

Hinc nascitur adeo esse permissum hoc lucrum bullare circa prædictam subiugationẽ,
186 vt isto modo etiam teneatur tutor † dare pecuniam pupilli ad has vsuras, scripsi in decis. M.R.C. 33. nu 9. & d. decis. 98. num. 28. & plures obseruauimus cum ibi citatis, & ea, quę posui supra, Ampl. 16. num. 145.

Ampliatur vigesimo quarto, vt nec etiam (in casu, quo allegaretur prædicta solutio)
187 possit fieri demonstratio, †. siue probatio, nisi authenticis scriptutis, & instrumentis, vel alijs plenam fidem facientibus, ita hic, (*quæ quidem executio, vt ibi, nisi realis solutionis*) vt dicam in sequenti ampl. 10. Phil. de Paternion. hic ex Dec. in l. nihil tam naturale, de reg. iur. Marsil. sing. 29. & in l. 1. de quæst. Anchar. consil. 30. Cardin. cons. 76. Fælin. in cap. si scripturam de fid. instr. col.
188 7. vbi ponunt, quæ dicantur † instrumenta publica, Paul. de Castr. cons. 228. col. 1. qui declarat, quę sit realis solutio, & vide per eũdẽ Fęlin. & Dec. in rubr. extr. de probat. Montaltus hic, & Saccanus, Pancald. n. 2. ex Alex. consil. 38. lib. 7. & posui in decis. M.R.C. 73. nu. 1. Et sic nulla exceptio alia admitti potest, & valet hoc statutum, tetigi supra Ampl. 4. vbi quòd nec valebit apodixa priuata, addo Intrigl. quæst. 23. nisi ab eisdem sit recognita, vt de omn. opin. testatur, Marsil. in rubr. C. de probat. n. 47. Decius. in l. edita, num. 82. C. de edend. & consil. xi. col. 3. Paul. de Castro consil. 181. Petr. de Anchar. cons. 351. Bald. in cap. 1. col. 6. tit. hic sunt lex Feder. & in cap. ex parte il 2. de offic. del eg. qui tenet plus, quòd si v. g. statutum diceret simpliciter, vt nulla exceptio admittatur, nec tunc poterit excipi de solutione, Iacob. Chirc. hic post Angel. de Perus. de statuto Florentiæ guarentigiæ, & in l. non tantum, §. 1. ff. de petit. hæredit. vbi quãdo excipit vnam tantum exceptionem, tunc excluduntur omnes aliæ etiam maiores, & per Ant. de Canar. in tract. de instr. execut. col. 1. & 2. & cõsequenter nec potest deferri iuramẽtum, vt ex eod. Chirc. ex eod. Angel. in l non erit, ff. de iureiur. Iason in Iulianus. n. 19. & 20. ff. de cond. indeb. & per Prouinz. hic licuti ẽs
189 põt hoc modo † concipi per pactũ de nõ probando nempe solutionem, nisi per instrumẽtum, præsertim cancellatum, vt post Bald. Bart. & Iason, idẽ Prouinzalis, Petr. de Anchar.

char.d.conſ. 351. quem ſequitur, & ſimpliciter etiam refert Additio ad Bart. in l. quod de bonis, §. frater, ff. ad l. falcid. Marant. in 6. part. principali rubr. de inſtrumenti productione, Alex. conſil. 58. lib. 4. Fulgoſ. conſ. 208. Crauett. conſil. 206. Miſinger. cent. 1. cap. 6. Alex. in l. iubemus, num. 12. C. de iudic. Bald. & Scholiæ ad eum conſil. 269. vol. 4. & fuit doctrina Bart. in l. iulianus, col. 7. verſic. & per hæc dico, ff. de condic. indeb. quem ſequuntur Angel. & cõmuniter * DD. ibi, Alberic. de Roſat. in l. ſi quis inconſcribendo, C. de epiſc. & cleric. & ita ait Matth. de Afflict. in prælud. Conſtit. Regni, quæſt. 12. n. 14. 15. 16 vbi cõcludit, quòd ſi per pactum poteſt fieri ergo &, per ſtatutum. Bene verum, quòd non paſſim in omni cauſa valeret, † quia eſſet tunc anguſtare probationes, vt ipſe ſubdit, ſed ex cauſa iuſta, & rationabili, v.g. ponit exemplum ipſe Affl. c. contra inſtrumentum dotale non poſſit fieri probatio ſolutionis, niſi per aliud inſtrumẽtum, prout dicit ſic eſſe Conſuetudinem Neapoli, num. 16 Surd. conſil. 134 n. 1. lib. 1. qui tenent eſſe efficax pactũ ſimile, quando eſſet iuratũ, ſicut valere ſtatutum, † vt fiat ſimiliter probatio per inſtrumentũ ait Dec. conſ. 11. col. 2. Paul. de Caſtr conſ. 181. Alex. conſ. 36. vol. 2 Franc. Pancald. h. c n. 18. Campix. n. 26. & 28. Et licet multi tenent contrariũ non valere nempe tale pactum, vt refert idẽ Surd. conſil. 54. lib. 1. à n. 1. vſque ad n. 11. tamen à num. 17 vſque ad finem tenet contrarium quòd immo tale pactum valeat ex Natt. Beccio, Neuizan. Corneo, & alijs; ſi ergo poteſt fieri per pactum, ergo & per legem, quia valet argumentum, ſecundum gloſſ. in rubr. C. de Decret. Decur. lib. 10. Surd. num 13. non obſtante quòd per quinque teſtes eſſet facta probatio, nam, & ſi ſtante ſtatuto excludente teſtium probationem, liceat probare per quinque, † vt ait Berous in cap. 2. num 8. de probat. & voluit hic Henric. de Medicis, & Marſil. ſingul. 157. volo te docere, ſicut legimus quòd licet contra præſumptionem iuris, & de iure non admictatur probatio per teſtes Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 60. & per tradita in pragmaticis, tit. 4. de recul. iudic. n. 68. cum ſeqq. tom. 1. pragm. tamen per teſtes legaliſſimos ſic, vt per eundem Menoch. quæſt. 63. 64 & vidimus in cauſa Donnæ Eumiliæ de Septimo cũ Marchione Iarratanę in Curia Præt. Ann. 1623. tũ ſecus eſt ſtãte pacto. & lege, vt p ipſũ Surd. n. 23. cũ ſeq. & addo Dec. conſ. 94. col. 2. in fine, quẽ ſequitur Io. Bertachin. in ſuo repertorio, verbo, ſtatutum, fol. 111. col. 3. qui dicunt, quòd ſtatutum valet, vt aliquid non poſſit probari, niſi per ſcripturam, & etiam conſuetudo poteſt inducere modum hunc, & formam probationis ¶ Verum quòd aliqui tenuerunt, quòd ſi teſtes ſunt legaliſſimi, † & graues, valeret probatio ad ad impediendam executionem, vt per Ioan. Phil. de Patern. hic, per not. in cap. 2. extra de probat. Marſil. in l. 1. §. ſi quis vltrò in 4. col ff de quæſt. DD. in l. in exercẽdis, C. de fid. inſtrument. & per tradita à Cãpixan. hic n. 30. ex Arnon. ſoliloquio 194. ſed nõ puto verũ in hac materia. ſed probatio debeat realiter fieri per publica documẽta ex confeſſione, Milaniſ. deciſ. 6. n. 23 lib. 2. ne grauamen detur, vt dico infra ampl 47. & 51. non per teſtes, qui habentur in promptu, vt ait Ioan. Aloyſ. de Septimo, num. 119. & num. 123. & Angel. in l. 1. §. pueritiam, ff. de poſtul. ibi quod nec poteſt haberi recurſus ad denuntiationem Euangelicam. Igitur non valet confeſſio eo reluctante, ex his, † quæ ſentit idem Prouinzal. poſt Soccin. Senior. conſil. 143. lib. 1. Fælin. Dec. Alciat. & alios, & per tradita ab Intrigl. q. 21. vbi quòd valet eius confeſſio, eſto non dicatur de numeratione, & prout ſubdam inferius in ſeq. ampliat. num. 199. niſi patitur contra ſe teſtes recipi, vt demonſtro infra in 1. fallentia.

Ampliatur vigeſimoquinto ſecundum verba ſupradictæ Pragmaticæ, vt nec aliqua exceptio admictatur, præterquam † realis ſolutionis, Fimia hic, & omnes Pancald. n. 14. Bart. in l. ſolutionis, ff. de ſolut. & ff. de ver. & ver. ſignif. Barbat. conſil. 35. & non per teſtes, vt dixi in præcedenti ampliatione, Angel. in d. l. non tantum, §. 1 ff. de pet. hæredit. Iaſ. in l. 1. col. 3. ff. ſi quis iuſdic. non non obtemper. immo hoc, quód non poſſit opponi aduerſus executionem † eſt pars ipsũ executionis, cui ſtatutũ hoc fauet Bart. Paul. de Caſtr. Angel. & Anton. de Canario, de quibus hic per Ioannem Aloyſ. de Septimõ, num. 95. vt poſt Paul. de Caſtr. in l. 2. C. de eo, quod cert. loco ait hic Ioan. Phil. de Paternion. & per text. in l ſed interpellatur §. fin. ff. de recept. arbitr. inferens, quòd omnes exceptiones de mundo tam directè, quàm indirectè excluſæ ſunt † quomodocumque excogitari poſſint, eſto maiores, Campixan. num. 21. 22. ex Soccin. conſil. 15. vol. 1. Dec. & Cæpoll. ſubdens etiã idẽ de Paternione, vt non ſufficiat opponere exceptionem ſolutionis fictæ † ideſt cõfeſſionis, ſed debeat eſſe de actu naturali, per l. ſolutam, ff. de ſolut. eſto Bald. in l. ſi non ſortem, §. indebitum colum. 2. ff de cond. indeb. dicat, quòd licet confeſſio non inducat actum naturalem, tamen ipſum probat per l. acceptilatio, §. apocha. ff. de ſolut. cum ſimilibus, Roman. conſil. 252. col. 1. & tetigi ſuperius in præcedenti ampl.

num. 195 & ideo, nec appellans, vt pono infra ampliatione 47. neque ſupplicans, nec recurrens poteſt impedire executionē, ita hic, ibi *(ſed in cauſa executionis)* iuncto, ibi *(cognitione tamen)* vbi datur intelligi, quòd omnis cognitio reſeruatur in alia iudicij inſtantia vtrique parti, ex quo Pragmatica nō tollat, ſed differat, talem realē ſolutionēin prima inſtantia faciēdā, arg. eorū, quæ ſcripſi de ſyndicando Officiali in cap. 7. Regis Martini, vt ſuperſedeatur tempore ſyndicatus, tom. 3. & per tradita in ſimili in Pragmaticis tit. 16. de Dilationibus, n. 22. tom. 1. Pragmaticarum, & vide in deciſ. M.R.C. 54. num. 1. & ſeq. & infra in 1. fall. maximè ſtante pacto de non opponendo, vt poſui in d. deciſ. 73. ſub nu. 1. per quod debitor nō debet audiri in aliquo, niſi primo loco ſoluat, vt per Patern. hic, & ſuis locis dixi & per ea, quæ ſcripſi infra in cap. 44. Regis Catholici Ferdinandi tom. 7. poteſt enim ſtatutum denegare audientiam, non autem iuſtitiam, & in deciſ. 54. & ita tranſeunt omnes Noſtrates hic, Gaſpar Riera, num. 5. vbi ſubdit, quòd ex hoc dicendo *(præ-*
199 *terquam realis ſolutionis)* † excluditur 207
omnis alia concreta exceptio, argum. qui omne excludit, nihil includit, ex Angel. Alexand. Caſtrenſ. & cæteris, immo, quatenus eſſet appellatum, vel oppoſitum, oppoſitio non debet impedire ſolutionem, ſed vtrumque fiet, Dec. conſil. 28. Cæpoll. conſ. 63. & de Paternione hic, vel demonſtretur ſoluiſſe ipſi ſubiugatario non alteri, vt videbo infra in 3. fallentia, verſic. Aduertendū, &
201 patet ex verbis† hic, ibi *(tāquā res iudicata)* 208
quia dicit Prouinzal. ergo eſt contractus guarentigiatus ſecundum Ritū, Socein. in l. iuſtè poſſide, col. fin. ff. de acquir. poſſeſſ. Roman. conſil. 76. latiſſimè hic Ioan. Aloyſ. de Septimo à n. 37. cum pluribus ſequentibus.

Et ob id nec exceptio illa poteſt admitti contra Bullam, nempe tu non potes agere,
202 † quia ceſſiſti, vt in ſpecie huius Bullæ concindit Carol. Syracuſius in Allegatione pro 209
Gaſpare Alliata contra Ioan. Dominicum de Cauallarijs, ex Angel. de Aret. & Imol. in l. fin. ff. à quibus appellar. non licet, quos ſequitur Stephanus Bertand. conſil. 303. lib. 2. quamuis regulariter non poſſit agere ex his, quæ dixi in Commentarijs Conſuetud.
203 Pāhor. cap. 4. n. 31. Nullæ ergę† exceptiones, 210
etiam rationabiles vix admittūtur, Aret. cōſ. 2. col. pen. Io. Aloyſ. de Septimo num. 139.

Ideoque nec exceptio nullitatis admittitur, vt declarabo inferius, Ampliat. 45. nec exceptio ſimulationis pono infra ampl. 48.

Niſi exceptio tolleret ipſo iure actionem
204 nam non tollitur † dixit hic Prouinzal. poſt

Bart. relatum à Tiraquell. in l. ſi vnquam, in verbo reuertatur, num. 306 C. de reuoc. donat. Iaſon conſil. 7. vol. 1. Corn. conſil. 205
297. lib. 3. Fimia h c, q·i ait, † quòd exceptiones legitimæ nunquam reiectæ videntur, ex Bart. Felin. Alex. & alijs, & plures numero infra 5. fallentia.

Ampliatur vigeſimoſexto præterea, vt nec minus poſſit officium Iudicis admitti in hac
206 Bulla † ſolet allegari Salycet. in l. ita nobis nobis, C. de adulter. quem adducunt Noſtrates Siculi, vbi Cæſar Io Cretto, & Ioannes Platamonius in cauſa Comitis Montis Mellis Dō Cæſaris Lanza contra Don Ioānē del Campo n. 2. in meo, Fimia hic ex Bart. in l. planè, ff. de petit. hæredit. vbi Caſtr. Iaſ. in l. vbi pactum col. 5. C. de tranſ. latiſſimè Ioan. Aloyſ. de Septimo à d. nu. 37. vſque ad num. 62. & num. 93. qui dicit, quòd hic datur ordo iudicij, & forma à pragmatica, quæ non poteſt per Iudicē præteriri, nec ſupplieri ex officio, Campix. n. 22. Intrigl. de com. teſtādo, q. 15. & 46. & ita tetigi ſup. in cap. 110. & 111. ſuper Ritu Regis Alphōſi limit. 1. to. 4. ex Milaniſ. ibi citato, vbi etiam poſui, quòd tantū eſt dicere, officiū Iudicis,† ac ſi 207
extraordinarium remedium, ex Bart. & Iaſon. addo Appoſtillam ad eundem Bartol. in l. in teſtamento, ff. de condit. & demonſtrat. quicquid velit ibidem Bart. ſibi contrarius, & contra eum tenet ibidem Alex. & Imol. & Bald. in l. 2. C. de inſtit. & ſubſtit. oppoſ. 3. quamuis realiter Bart. ibidem non negat, quòd intelligatur ſub hoc nomine, officio Iudicis, ſed ibi dat alium intellectum, ideſt per actionem in factum, † vel conditione ex le- 208
ge, vel ex interpretatione, addo latè Ioannj Aloyſ. de Septimo ſuper hac Bulla, vbi videtur concludere, quòd eſt excluſa hæc exceptio, Intrigl. quæſt. 61. & ita in his terminis ſentit Guid. Papæ in tract. ſuper ſtatut. Delphinal. in rubr. de litteris compulſorijs, & præciſis, quæſt. 8. quia hoc ſtatutum dicit, quòd nulla poſſit opponi exceptio, nec defenſio, † tunc enim etiam nec officium Iudi- 209
cis poteſt implorari, ſecus ſi dicta veroa non adeſſent, vt poſt Bart. Bald. Angel. Anton. de Butr. Anchar. Imol. & alios tradit Carol. Ruyn. conſil. 209. num. 23. lib. 2. vbi ſubdit, quòd etiam erit licitum per procuratorem implorari dictum officium Iudicis, adhuc in criminalibus † etiam ſtante ſtatu- 210
to prohibente, ne accuſati audiantur excipiendo, niſi comparuerint perſonaliter, quia hoc caſu poterit per procuratorem comparere, & Iudicis officium implorare in locum deficientis exceptionis, ſi fortè ſit euidens calumnia aduerſarij, vel impoſſibilis facti (eſtque vna de alijs limitationibus, quas po-

no infra in capit. 359. ſub verſic. ſi ergo, vbi, an, & quando quis poſſit per procuratorem in criminalibus excipere cum concordantibus ibidem citatis) quod officium Iudicis intelligitur imploratum per illam clauſulã,
211 † omni meliori modo, &c. ex notatis per Bald. in l. vinum, ff. ſi cert. pet. Alex. in l. nõ omnis, §. fin. ff. ad Trebell. Paul. de Caſtro conſil. 34. ſuper primo puncto, Ruyn. de cõſil. 209. n. 24. Imol. in l. nemo poteſt. ff. de legat. 1. Ant. de Butrio in cap. literæ de dilat. & per ea, quæ de dicta clauſula poſui in Ritu cap. 96. in 3. clauſula, to. 4. ¶ Licet hic Corradin. de Puteo teneat poſſe debitorem, con-
212 tra quem fuit cauſata executio † implorare hoc officium Iudicis ex Abbat. in capit. cum quis, de reſtit. ſpoliat. Angel. in l. planè, & in l. fin. ff. de pet. hæredit. Bald. Iaſon. Franch. & aliis, motus quia licet Bulla reijciat omnes exceptiones, nunquam tamen illam exceptionem excludere intelligitur, quę habet ortum ex facto aduerſarij, vt pono infra in d. limit. 5. & maximè in tertio, qui poteſt de hoc opponere, Intrigl. q. 15. per l. qui officium, ff. fin. ff. de contrah. empt. l. cum proponas, C. de nauct. fœn. cum-
213 concordantibus. ¶ Aut quando is, † qui cauſauit executionem fuiſſet in dolo, vt ſubdit ipſe Patern. ex Angel. in l. fin. ff. de petit. hæredit. Bart. in l. 1. §. & parui, ff. quòd vi, aut clam, & ita in his ſentit hic Io. Alex. ſ. de Septimo, à num. 37. cum pluribus ſeqq. & ſentiunt Noſtrates, dicens maximè quando quis locupletaretur cum altena iactura, ex Dec. in l. iure naturæ, ff. de reg. iur.

214 Ampliatur vigeſimoſeptimo, vt nec admittatur exceptio reſolutionis dominij, tetigi ſupra, ſub num. 128. & in d. deciſ. M. R. C. 26. ſub num. 31. & vide infra fallentia 15. Intrigl. hic q. 34. & q. 40. vbi Conuerſan. Angel. in l. & non tantu. ſiue d. l. fin ff. de petit. hæredit. & ita contra Petrum de Gregor. etiam tenet Iacob. Chirc. hic, qui ait, quòd in contrarium fuit votatum quicquid allegaret ipſe de Gregorio, Milanſ. deciſ. 1. lib. 1. & deciſ. 17. Io. Philipp. de Patern. hic, qui ſubdit, quòd in primo iudicio condemnabitur, ſecus in oppoſitorio, ex quo habebit victoriam, ratione quia iſte talis tertius ſic poſſidendo dicitur ſingularis ſucceſſor penitus non habens cauſam, neque titulum à ſubiugante, etenim reſoluto iure datoris
215 † reſoluitur ius acceptoris vulgata l. lex vectigal. ff. de pignor. Affl. ct. in conſtit. Regni, pacis cultum, col. 6. Bartol. in l. ſi creditores, col. 6. C. de pignor. & in l. in diem, verſ. tota die. ff. de aq. pluu. arc. lib. 6. §. ſed Marcellus, ff. de in diem adiect. Dec. conſil. 239. num. 11. Ioan. Philipp. de Patern. vbi ſupra, num. ſuo 42. Montalt. num. 8. & ita intelligo, quæ poſui ſupra, Ampl. 1. in princ.

Ampliatur vigeſimo octauo, vt non obſtante, quòd in his † contractibus ſubiugatorijs non eſſet appoſitum pactum de retrorendendo, quoniã tamquã omiſſum habebitur pro expreſſo, ſic in individuo Bullæ ait Surd. conſil. 318. num. 27. Felician. de cenſibus, tom. 1. lib. 1. cap. 10. quia hoc eſt de forma ſubſtantiali, & non iumus in accidentalibus; nec naturalibus contractus, quæ poſſent pactis contrahentinm alterari, ſic ſupra ampl. x. à n. 88. vſque ad n. 95. idem ait ipſe Io. Petr. Surd. conſil. 198. per tot. lib. 2. vbi quòd quoties partes celebrant contractum cenſualem, cenſentur ſe obligaſſe legibus loquentibus de eo contractu, vt ex multis illationibus infert ibidẽ, & de Surdo mentionẽ feci in deciſ. M. R. C. 34. num. 12. & ſubdit Surd. quòd ex mente Bullæ d. Papæ Pij V. erat neceſſe redimere volens, vt denuntiaret infra bimeſtre, apud nos tamen non ſeruatur, ſed ſemper, & quandocunq; fiet depoſitum, recipitur, & prout latè demonſtro infra in verſic. declaratur ſecundo.

Amplio vigeſimonono ex mẽte dictæ Bullæ Papæ Pij V. vt ſi foret quis qui vẽdere vellet prædiũ cenſui obnoxiũ † præferri poſſit in tali venditione creditor eiuſdẽ cenſus, & præferri in re ipſa, ſic Surd. d. conſil. 198. vbi quòd venditurus rem cenſuali onere affectam, teneatur dominum cenſus præferre cæteris, & latiſſimè vide, quæ poſui ſupra in d. ampl. 10. num. 73. & 74.

Amplia trigeſimo, vt nec poſſit opponi beneficiũ † deducto ne egeat, vt eſt videre in deciſ. M. R. C. 94. vbi poſui, ſubverſ. ad allegationes vero ſub n. 18. ex Giurb. ibi citato, rõne denegandę quẽtionis, q ex forma cõtractuũ nõ eſt admiſſa, vt ſuo loco poſui, & ex adductis p eũ poſt Craſſ. Milanſ. Ann. P. de Gre-

Amplia trigeſimoprimo, vt non fiat remiſſio mercedis † ob ſterilitatem, tetigi ſupra ampl. 7. 10. & 19. vbi tetigi non poſſe etiam dilationes concedi ad cuiuſuis inſtãtiã eſſent impetratæ, vel motu proprio, vt per Federic. Campixan. hic, num 33. qui dicit reſeruari in meritis cauſæ in 2. inſtancia ex his, quę videbimus infra in 1. fall. Carroc. in tract. de locat. & conduct. titul. de remiſſione, mercedis, fol. 186. cum ſeqq. quæſt. 1. cum ſeqq. ſub num. 26. vb. pro, & contra aliquos caſus adducit, in quibus caſus fortuitus, ſterilitas, factum Principis, fames, peſtis, guerra, & alia ſunt cauſa remiſſionis mercedis, etiam non obſtante pacto, & renuntia in contractibus, ex Anchar. conſil. 395. aliàs 402. Fælin. conſil. 43. num. 8. Menocch. conſ. 27. n. 52. & ſeq. vol. 1. & cõſ. 671.

num. vlt. in fine, vol. 7 Ludouic. Sacca, Resp. 34 num. 30. cum seqq. latissimè Mastril de- cis. 299. per tot. lib. 3. Bursatt. consil. 309. col. 2. & seq. lib. 3. Ioann del Castillo Soto- mayor quotidian. controuers. iur lib. 3. cap. 3. num. 56. 57. 58. Crauett. consil 95. col. 2. & 3. consil. 233. col. 2. & consil. 264. num 6. part. 1. & 2. quamuis dubitauerim stante pa- cto in contrarium, quicquid dixerint supra- dicti DD. quia obstat text. in l. si quis fundū, ff. locati. & habuimus hunc casum in Regia Curia Prætoris inter Franciscum Manisscal- cum litigantem cum Syndico Vrbis, qui prætendebat remissionem gabellæ à dicta Vrbe ob deficientiam macellationis iuuen- corū ex ordine Serenissimi Principis Phili- berti Proregis in hoc Regno, qui modificauit dictam macellationem, vt ibi erat ad ducen- tos, qualibet hebdomada, essēt ad sexaginta, siue cētū propter sterilitatē temporis, quod factū Principis iustissimis ex causis proces- sit, arg. l. si vno vers. cum quidam, ff. loc. vbi quòd propter fructuum exiguitatem non fit remissio, prout, & alios casus enumerat Bertacch. in suo repertor. verbo conductor, fol. 419. & seq. part. 1. & licet per Dominos meos Collegas fuerit decisum in fauorem dicti de Manisscalco, sub die 5. Aprilis 1623, non potui inclinare in eorum votum, stanti- bus verbis prægnantibus, ob quæ volebat teneri Illustrissimo Senatui ex quacumque causa, etiā in corpore iuris clausa, & ad in- tegram ipsam gabellam, adhuc tempore fa- mis, belli, pestis, reuolutionis populorū, &c. non obstantibus quibuscumq; legibus, Ca- pitulis, Constitutionibus, & alijs, in cōtra- rium dictantibus, & disponentibus, quibus cum iuramento per ipsum Gabellotum erat specificè renuntiatum, & mouebar etiam vigore Cæterarij fol. xj. col. 2. in clausula, etiam quòd absit, &c.

Ampita trigesimo secundo, vt nedum possum emere censum, vt reddatur mihi an-
220 nualis reditus in pecunia, † sed etiam red- ditus annuales, vt reddantur anno quolibet decem salmę frumenti, vini, olei, &c. si v.g. pro capitale dederim debitori subiuganti centum salmas frumenti, centum vegetes vini, & centum cados olei, &c. tāgo infra in fine cōmenti, n. 519. sic posui in decis. M.R. C. 34. n. 9. & seq. & hanc opinionem videtur tenere Cōcius in d. tract. de censib. par. 1. cap. 1. art. 3. vbi vocat hunc censum fructuarium post Innoc. Laurent. de Rhodulph. Socc. Na- uar. Boccac. Bened. Bou. Surd. Leonar. Lesse, Gregor. de Valent. Milanis. decis. 6. lib. 2. quem citaui in ead. decis. 34. num. 10. Mar- tinez, Gaspar. Rodoric. Velazquez de Auen- dan. locis citatis per ipsum Cencium, num. 5. vbi licet hic modus constituendi censum
221 fructuarium † prohibitus sit de iure Regio Hyspanorum stante expressa Regia consti- tutione, per quam disponitur, ne census in frumento, neq; in alia specie cōstituatur, & quatenus sic esset cōfectus, quòd reducatur ad censum præd. & pecuniarū, attamen cū toto hoc ipse Cencius teneat iure nostro pos- se sic constitui, etiam ex Bulla d. Papæ Pij V. Azor. instit. moral. part. 3. lib. 10. cap. 20. in princ. Mich. Salon de censib. artic. 3. contro- uers. 1. n. 1. Tomiol. cons. 48. n. 8. & 9. lib. 1. Subdens ipse Cencius loco citato nu. 10. &
222 seq. quòd in dictis casibus † frumentum, vi- num, vel oleum debet consignari creditori tempore recollectionis, & vindemiarum in area in vasis, seu canalibus, & in pistrino, seu locis aptis, nec tenetur venditor, siue debitor deferre ad domum, sed ipse tenetur mittere, vel accedere, vt tollat suis sumpti- bus, ex Boccac. de censib. part. 3. num. 53. Rodoric. de ann. reditib lib 2. quæst. 6. nu. 3. Lup. in l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit. comment. 2. §. 1. num. 46. Paul. de Castr. & alijs, est verum, quòd si pacta essent in con- trarium, tenetur ad suos sumptus mittere debitor ex his, quæ scripsi in pragm. tit. 61. de prohib. vendit. annonę, num. 24. 25. to. 1. tom. 1. pragmaticarum, cum concordanti- bus ibi citatis, & quando fortasse debitor non consignaret frumentum, vinum, nec oleum, tunc puto in his terminis ampliatio- nis procedere ea, quæ subdit ipse Cencius in d. art. 3. num. 12. & seq. vbi quærit quo- modo erit reputandū pretium in his fructi- bus annuatim, quia licet verū sit illud, quod ipse determinat ex text. l. pretia rerum, ff. ad l. falcid. per quam disponitur ex varietate
223 temporum prętia variari, † & retigi in cap. Regni 24. Regis Alph. num. 3. tom 4. cum concordant. in d. pragmaticis d. tit. 61. n. 17. (in rebus immobilibus hucusque vidi non mutari breui tempore, v. g. in venditione facta quatuor annis retro, vt post Baldum, Aret. Alex. Ias. & Natt. ait Surdus conf. 181. num. 21. lib. 2.) & propterea hac de causa esse, vt non habeatur ratio ad communem
224 fructuum æstimationem, † & valorem cur- rentem tempore impositionis, vt voluerant Guid. Pap. decis. 516. Nauar. de vsur. n. 120. & arg. eorum, quæ affert ipse Cencius, nu. 14. de læsione, in qua respicitur tempus cō- tractus. vt suo loco dicam, sed regulandus est ex pretio aliquorum annorum præteri- torum, v. g. decem annorum, quindecim, vel viginti, ita vt facto calculo communis pre- tij dictorum præteritorum annorum com- pensato pretio magno vnius anni, cum mi- nore aliorum annorum, reperiatur pretium

medio-

mediocre, ex Alzor. d. cap. 20 quæſt. 3. Boccace. de cenſib. part. 2. num. 9. Rodoric. eodē tract. lib. 1 quæſt. 6 num. 16. cum ſeq. Cēcius vbi ſupra. ſubdens, quòd hoc mediocre, vel commune, nec altum pretium poſſet reperiri in libris publicis, & penes mercatores, &
225 apud act. vbi notātur metæ † in libris † quibus eſt credendum, ut ipſe Cencius ſubdit, num. 19 ex deciſ. Rotæ 1245. num 8. part. 2. & arg eorum, quæ ſcribo in pragm. 21. de meta impon. frum in princ. tom 2. pragmaticarum, alterquè ſi pretia eſſent exceſſiua, poteſt reduci cenſus fructiferus ad pecuniarium, ex his, quæ pono in d. pragm. d. tit. 21. limit. 3.

Amplio trigeſimo tertio, vt ſubiugatorius cenſus nedum poteſt comitti, in ri, at̄
226 celebrari † inter ipſos Siculos contrahētes inter ſemetipſos ad inuicem, ſed etiam inter eos contrahentes cum exteris, ſic latè concluſi in deciſ. M. R. C. 81. per totum, & præſertim à num. 32. vſque ad num. 50. non obſtante, quòd ſecundū aliquos ſit hoc pro limitatione, vt tango infra in fallentia 29. & nunc addo ea, quæ adducit Cencius in d. tract. de cenſib. art. 5. d. part 1. cap. 1 quæſt. 4 fol. 21. qui ait hos cōtractus cenſuales eſſe admittendos communiter in Republica ad
227 communem hominum † vtilitatem, ad ſublenandas quotidianas pauperum, & maximè negotiantium, neceſſitates, vt poſſit quilibet ſibi prouideri de pecuniis, ac propriis indigentijs ſubuenire valeat ex eiſdem Bullis Calixti. & Martini, & Alphonſi hic, ibi (*in ſuis olim indigētijs per oblationes, &c.*) & in d. cap. 1. & 3. de empt. & vendit. in extrauag. Auendan in d. tract. de cenſib. Hyſpan. cap. 38. num 13. quia it hoc expediens eſſe viſum, cum non expediat proparanda
228 pecunia, † res ſtabiles ſtatim vendere, nec ita aliquando ſubito ſtatim emptorem in uenire, niſi cum maximo detrimento, & iactura, ſed vt ſubſidio preſentis pecuniæ ad Bullam datæ occurreretur Ciuium neceſſitatibus, Ferdin. Rebell. in tract. de oblig. iuſtit. lib 10. quæſt. 1 num. 22. Rodoric. de ann. reditib. lib. 1. quæſt. 6. num. 34 Medina in Codice de reſtit. in cap. de cenſib. Fælician. de cenſib. tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 3. ſatis eſt, vt ſint contractus confecti in Re-
229 gno, † prout hic, ibi (*in Regno Siciliæ*) vt ſentit Philip. de Parem. hic, num. 2. ex Paul. de Caſtr. in l. 2. ff. de eo, quod cert. loco, nu. 9. Bald. in l. 1. C. de hi. pro patr. col. 2. glo. ſi in cap. canonū ſtatuta in verbo, caſus contigerit infra Diœceſim, vbi Anchar. & Imol. & alij Canoniſtæ, extr. de conſtit. Si igitur eſt ſubſidium, non eſt conſideratio nis hic, & nunc habere pecunias à Confici-

lis, vel ab exteris, ne ob tarditatem inueniendi ſubſidij pereat indigens ſua neceſſitate occurrentiarum.

Nec facit ad propoſitum obijcere, quòd hic dicatur (*inter incolas, & habitatores*) quia hic eſt modus loquendi, prout facit Sereniſſimus Rex iſte infra in cap 356. ibi, (*all incoli & habitatori del Regno*) & paſſim in alijs locis.

Amplia trigeſimo quarto multo magis valere ſimiles ſubiugationes, quando eſſent
230 factæ pro extinguenda alia maiori † ſubiugatione de capitali habito ad hunc effectū, v. g. quia prima ſubiugatio erat ad x. pro centenario, & ſecunda eſt ad octo, vt per Cencium deciſ. 34. ex tactis infra in fallentia xx. verſic. eſt verum tertio. ex Imol. cōſ. 98 num 4. Angel. Aret. conſil. 129. num. 25. & ſeq. Natt. conſil. 631. num. 37 Menoch. conſil. 561. num. 7 lib. 7. Mantic. & alijs, de quib. per eundē Cencium in eod. tract. de cenſib. d. art. 2. quæſt. 1. cap. 2. part. 1. à num. 32. cum plurib⁹ ſeqq. fol. 27. & num. 46. & ex multis deciſionibus Rotæ ibidem adductis, Rodoric. de ann. reditibus quæſt. 14. ſubdens intantum ipſe Cencius, vt iſto caſu valeāt ſubiugationes impoſitæ adhuc per minorem abſque decreto, tanquam in cauſ. m velem, & lucroſam minori, per ea, quæ videbimus infra in fallentia 32. verſic.
231 N. G, maximè † quando exhurſans dictas pecunias faiſſet ſollicitus, vt eædem pecuniæ conuerterentur in dictam cauſam conditionatam, & per ipſum Cencium, num. 38. cum ſeq. arg. eorum, quæ in hoc propoſito ſcripſi ſupra in cap Regni 25. Regis Martini. num. 35. tom. 3. & deciſ. 56 ſub num. 2. & tango intra in d. fallentia xx. d. verſic. eſt verum tertio, &c. Dec. conſil. 36. num. 8. Seraph. deciſ. 1187. num. 1. part. 2. qui dicit,
232 quòd non tenetur probare verſionē, † Cencius vbi ſupra, & ita eſt realiter, ſed ſufficit indicare depoſitatas pecunias ad hunc effectum, & ſtat in iudicium periculo, ſi aliter mandatum expediunt, ideoque puto periculoſam eſſe opinionem eiuſdem Cencij in artic. 5. part. 1. cap. 1. quæſt. 1. num. 20. fol. 95. qui voluit, quòd ſi pecuniæ eſſent depoſitatæ in tabula, vel bancho, ea lege, & cōditione, vt non poſſint amoueri ſine cōſenſu talis, ſi illo non conſentiente, eſſent conuerſæ in emptionem cenſus, quòd contractus eſſet nullius ex deciſ. per eum citatis, quia ſuppleret Iudex in hoc conſenſu cogitatiuo.

Amplia trigeſimo quinto, vt etiam ſit licitum Vniuerſitatibus ſubiugare, † & conſequenter imponi poteſt cenſus bullaris per
233 eorum adminiſtratores, v. g. iuratos, Deputatos,

putatos, aut similes, ut colligitur in textu
nostro. prope principium, ibi (*Vniuersita-
tis*) maximè seruatis solemnibus, & hcen-
tia Principis, ac decreto Iudicis, adhibitisq;
solemnitatibus, ut post Intrigl. quæs. 30. su-
per Bulla Alex. Viuium, Menoch. Felician.
Rodoric. Auendan. Castill. de usufruct cap.
54. num. 46. & alios tradit nouissimè Cen-
cius in eodem tract. de censibus d. articul. 1.
par. 1. cap. 2. q. 3. à n 12. vsq; ad finem, fol. 43.
arg. eorum, quæ vidimus supra ampl. 5. ita
esse in Ecclesijs subiugãtibus, & per Intrigl.
quæst. 24. & idem de procuratoribus, qui
possunt actiuè, & passiuè subiugare, vt ut-
debimus infra ampl. 43.

Amplio trigesimosexto, vt adhuc possit
imponi dicta subiugatio super iuribus in-
234 corporalibus, † vt hic, ibi (*iuribus, & ibi,
iura*) sic ex Bened. Bon. in tract. de censib.
art. 11. num. 28. & consequenter licitè pót
census bullaris imponi etiam super iurisdi-
235 ctionibus † sunt verba clara huius textus,
ibi (*iurisdictiones*) sentit Follet. de censib.
verbo iura, iurisdictiones, &c. Felician. de
Solis tom. 1. lib. 2. cap. 36. num. 36. Intrigl.
super hac Bulla, & Regia Pragm. quæst. 33.
num. 6 & seq. quicquid aduersus eum dicat
Cencius in suo tract. de censib. Artic 5. par.
1. cap. 3. quæst. 1. fol. 57. addo eundẽ Intrigl.
super d. Bulla quæst. 6 qui solummodo non
posse obligari sine Regio assensu dicit, quó
ad iurisdictionem feudalem, ergo secus de
allodiali, tum quia iam vendi potest, & pi-
236 gnorari, † saltim de consuetudine, vt scripsi
supra in cap. Regni 34. Regis huius Alphõsi,
num. 5. tom. 4. quicquid sentiant Bart. Go-
mez, & Felician. & post eos Cencius d. art.
5. num. 14. 15. 16. 17. qui dicunt non posse
vendi, nec pignorari, eo quia incumbat su-
237 per terram, † sicut nebula super paludem,
ex Bald. in cap. 1. de allodial. num. 7. Soccin.
Sen. consil. 74. num. 2. lib. 1 Natt consil. 149.
num. 19 Boer decis. 277. nu. 7. nãque potest
hoc procedere ex iuris dispositione, vt in d.
cap. 34. posui non de consuetudine, vt in
dies videmus, addo eũdem Bal. din cap. 1. de
feudo Marchiæ n. 21. ex Salustio ab eo citato,
238 & etiam ingabellari, & affictari, † venitque
appellatione bonorum mobilium & immo-
bilium, posui supra in cap. 10. Regis Mar-
tini, num. 49. & 50. tom. 3. præsertim quan-
239 do cẽsus subiugatorius esset impositus † su-
per fructibus, & emolumentis ipsius iuris-
dictionis constitutibus in pœnis, mulctis, cõ-
fiscationibus, &c. quo casu posse clarissimũ
est, vt recolligere se remisit Cencius d. artic.
5. num. 21. 22. post Felician. de censib. cap.
3 tom. 1 num. 36. Peregr. Auendan. & alios.

Amplio consequenter trigesimo septimo,
vt adhuc possit imponi subiugatio super
emolumentis, v.g. officiorum, Doctera-
240 tus † militiæ, & similium, sicut de benefi-
ciarijs dixi supra ampliat. 5. sic esse in Cle-
ricis, & per Intrigl. d. q. 24. vnde videmus
hæc de causa posse pro debitis, & pro execu-
tione rei iudicatæ, & sequestrari, & adiu-
dicari ex his, quæ posuimus in cap. Regni
19. Regis Iacobi, num. 23. & 24. supra, com.
1. & in cap. 28. quod est cap. volentes Regis
Federici ampl. 7. num. 176. & seq. tom. 2.
& ita de præbenda Canonici, quòd possit
241 adiudicari in subsidium, † vide Nicol. Boer.
decis. 226 n. 3. quicquid post Felician. de So-
lis de censibus tom. 2. lib. 2. cap. 3. num. 23.
& seq. Auendan. in eod. tract. de censibus
Hyspan. cap. 55. n. 1. ait ipse Cencius d. art.
5. part. 1. cap. 3. quæst. 2. num. 18. 19. & seq.
fol. 57. licet mox vniformiter concludat
posse super fructibus imponi, quia negari
non potest hæc omnia esse quid, de quo per-
cipiuntur emolumenta, quæ subiugabilia
sunt, vt in hoc textu, ibi (*emolumentis*) In-
trigl. quæst. 32 cum seq.

Amplio trigesimo octauo maximè † quã-
242 do census, vel subiugatio esset soluta per lõ-
gum tempus, adeo vt posset dici ex longæua
consuetudine, & præscriptione ac quinta-
quoties esset legitimè imposita, & suas le-
gitimas haberet qualitates, vt post Federic.
111 Martin. cap. 4. num. 71. Balbus de præscript.
par. 4 princ. quæst. 1, & seqq. Rodoric. de
ann. reditibus lib. 1. quæst. 27. Auendan. in
suo tract. cap. 5 num. 3. & seq. & ita post Ia-
cob. Venent. in tract. de ann. præstan. part.
2. quæst. 20, & seq. Thom. Bonnitgn. de cẽ-
sibus, cap. 17 num. 1. ait Cencius eod. tract.
de censib. par. 2. articul. 1. quæst. 1. num. 13.
14. 15. 16.

Amplio trigesimonono, adeo esse validos
contractus istos subiugatarios, & licitam
venditionẽ huius census, ex his, quæ retigi
supra in princ. vt adhuc debeat solui gabella
243 ab vtroque tam subiugante, quàm etiam
subiugatario, vt ait Capoll. in l. debet, n. 3.
ff. de ædil. edict. in puncto Molina in d. tract.
d. disput. 384. num. 1. Burd. decis. 204 Fe-
lician. Rodoric. Auendan. Chassan. decis.
Perus. & nõnulli, de quibus in proposito per
Cencium d. part. 2. artic. 2. cap. 1. quæst. 2.
num. 6 fol. 87. vbi ponit ad quem pertineat,
& multa loca citaui in pragmaticis, tit. 24.
de offic. Notariorum, num. 35. tom. 1. prag-
maticarum, & nos habemus pandectas do-
ctanæ sapso nouennio, & videas infra in vers.
declaratur secundo, sub versic. itẽ addo, &c.

Amplio quadragesimo, vt non solũ valeat
244 hæc emptio cẽsus pro se, † sed pro personis
à se ipso nominandis, & declarandis ex his,

quæ

quæ tetigit Cencius in d. tract. de cenſibus, d. part. 2. eod. artic 6. fol. 90. nu. 31. & ſeq. & cap 2. quæſt. 2. artic. 1. num. 11. fol. 146. & n. ſeqq. ex Fabian. de Monte Rimin. Cæphal. Alex. Surd. deciſ. 226. Stephan. Gratian. & alij, &, quę dixi in repertorio, in verbo, declaratio, & tam ſi pecuniæ eſſent propriæ, quàm alienæ, ex Pariſ. conſil. 75. num. 37. & ſeq. lib. 4. idem Cencius d. artic. 7. nu. 24. ead. part. 2. d. fol. 102. ſufficit enim, vt vẽditori ſit confignatum pretium, vt vidimus ſupra ampl. 16. num. à num. 132. cum pluribus ſeqq. & per ea, quæ addam inferius ampl. 43. num. 49.

245 Amplia quadrageſimo primo, † vt iſte cenſus debeat ſolui liber, & exemptus ab omni, & quocumque grauamine, onere, &c. prout regulariter videmus ſic ſtipulari omnes quaſi contractus ſubiugatarios, & valet pactum, vt ait Nauarr. conſil. 14. num. 2. & 3. Cencius in d. tract. de cenſib. part. 2. cap. 1. quæſt. 3 artic. 6. fol. 124. & deciſ. 144. num. 1. Auendan. in tract. de cenſib. Hyſpan. cap. 28.

246 nu. 4. cum ſeqq. dũmodo onus † non ſpectet ad emptorem, quia pactum non valebit, v. g. ſi diceretur, ſubiugo tot francos liberos, etiã ab eo onere, quod ex natura contractus pertinere deberet ad emptorem, vt poſt Calcan. conſil. 84. num. 3. & conſil. 85. ſub num. 10. Nauarr. in appendicibus lib. 3. tit. de cenſib. d. conſil. 14. nu. 1. Honded. Fideric. Martin. & Gaſp. Rodoric. locis citatis per ipſum Cencium, num. 1. & 2.

Amplia quadrageſimo ſecundo præſertim eſſe † validos actus ſubiugatorios, 247 quando per contrahentes ex eorum intentione colligeretur expreſsè ſe regulare ad terminos, & iuxta formam Bullæ Apoſtolicæ, & Regiæ Pragmaticæ ex proteſtationib. quæ, vt ſolent, opponuntur in eis, vt ex cæterario in hoc Regno legimus in verbo (*la clauſula, quòd præſens cõtractus*) & in clauſula (*quòd ſi in præſenti*) fol. 12. col. 2. & dixi ſupra, Ampl. 10. num. 98 & voluit Cẽcius de cenſibus part. 2. cap. 1. quæſt. 3. art. artic. 8. fol. 133. & deciſ. 95. num. 10. & deciſ. 117. quia per hæc verba, & proteſtationes ſanatorias conſeruantur cõtractus bullares, ex Gabriel. conſil. 47. num. 7. & 8. lib. 2. Surd. conſil. 318. num. 14. lib. 3. Marcheſan. in tract. Commiſſion. tit. de ſignatur. gratiæ, num. 481. cum concordantibus.

Amplio quadrageſimo tertio, vt poſſit imponi, vel emi cenſus tam per perſonas pro- 248 prias, quàm per earum procuratores, vt poſt Bart. in l. eum quia ita, §. qui ſibi, num. 2. & ibi Alex. num. 6. Iaſ. num. 12. ff. de verbor. oblig. Dec. Caſtr. & alios tradit Cencius part. 2. art. 1. num. 7. 8. 9. cap. 2. fol. 146. & ex traditis ſupra, ampl. 35. & idem ſi fuerit empcus per actores, factores, mãdatarios, &c. ſiue cum mandato, vel ſine, ſemper enim 249 acquiritur cenſus eis, † pro quo emptus fuit, & fructus exacti erunt adhuc illius, cuius nomine fuerit celebratus contractus, maximè ſequuta ratificatione, quia tunc fructus nunquam facit ſuos, ſed erunt eius, pro quo fuerit empta ſubiugatio, licet ſecus ſit ante factam ratificationem, vt ex eodem Cencio ibidem nu. 51. 52. 53. 54. cum ſeqq. per gloſſ. in l. ſi ego, ff. de negot. geſtis, Aret. in l. abienti, num. 3. ff. de acquir. poſſeſſ. Cabr. conſil. 80. lib. 1. idem Cencius deciſ. 160. & 168. & per ea, quæ poſui ſupra, ampl. 40. nu. 244. Verum quòd ſi procurator eſt minor incompetens, & non iuridicus, poteſt de hoc excipi, Intrigl. ſingul. 42. & quæſ. 57. vbi tu es minor, excommunicatus, bannitus, &c.

Amplia quadrageſimo quarto, vt poſſit emi cenſus bullaris, & acquiri abſenti cum 250 ſtipulatione Notarij, † quia dicitur dominus dicti cenſus, ita poſt Milanſ. deciſ. 4. n. 40. & ſeq. lib. 2. voluit ipſe Cẽcius art. 1. par. 2. cap. 2. num. 28. cum ſeqq. fol. 147. & num. 32. poſt Alex. Paul. de Caſtr. Nat. Cacher. Bertazol Honded. Aualle, & alios per eum, & in deciſ. 165. nu. 4. & deciſ. 172. 173. 174. maximè ſtante iuramento † num. 33. cum 251 ſeqq. & num. 35. 36. & ſtatuto habente executionem priuatam, & cameralem obligationem, & ex his, quæ poſt Milanſ. Intrigl. & alios ſcripſi in Conſuet. Panh. cap. 68. verſ. hinc etiã oritur, n. 66. & in deciſ. 67. n. 2. & 3. & ſuo loco ſupplebimus, ſi Deus volet.

Amplio quadrageſimoquinto adhuc procedere hanc Pragmaticam, vt nec exceptio nullitatis admicti † poſſit, ſed eſt reiecta, ſi- 252 cuti tetigi ſupra, Ampl. 25. verſic. ideoque latè Io. Aloyſ. de Septimo, n. 45. cũ ſeqq. ita poſuit hic Corradin. de Puteo, quicquid dixerit Firmian. in verbo, ſtatutum ſuper quibus n. 19. fol. 199. qui tenuit non valere, hæc ſtatuta; ſed eum reprobat Iacob. Chirc. hic niſi oriretur ex ipſomet contractu tamquã exceptio illi inhærenti, aut in continenti offerretur, ex Bart. in l. eum, qui ita, ff. de verbor. oblig. Bald. in l ex prędio. C de euict. Rom. conſ. 42. Oldrad. conſ. 106. l. 1. C. quãd. prou. non eſt neceſſ. cap. litteras, & cap. parare, de reſtit. ſpoliat. cum ſimilib. adductis hic per Prouinzal. & eſt materia, de qua ſuo loco poſui in cap. Regni Regis Ferdinan. to. 7. & ita etiam per Bullam hic, qui ait, quòd vbi executio † eſt plena, non debet impedi- 253 ri aliqua excepcione nullitatis falſitatis, &c. Eſto eſſet præuentũ in nullitate, vt tenet hic idẽ Prouinzal, ex Angel. in d. l. 1. §. non tantum. ff. de petit. hæredit. Caſtr. & alijs, & ten-

tit

tit etiam hic Ioan.Philipp.de Patern. in ſuis Apoſtillis,num.36. qui ait, quòd ſi execu-
254 tio eſſet irreparabilis † poſſet nullitas admi ctari,ex Paul.de Eleazar. in Clem. 1. de iudic. vbi Anchar.Rota deciſ.288.alias 284.Alex. conſ. 92.vol.2.& conſ. 17.vol.1.¶ Aut quã-
255 do exceptio nullitatis eſſet defectu iuriſdictionis,& poteſtatis, ſentit hic Iacob. Chir. poſt Soccin. in regul.130. fol.60. Prouinzalis poſt gloſſ.in in Clem.1. de ſequeſtr. poſſ. & fruct. Aret.conſil.75.col.pen. Angel.conſil.193. Dec.conſ 8.n.7. Franch. in cap. dilectũ.1.quæſt. 52. limit 6.idẽ Dec.conſ.434. in fine, & de Noſtratibus etiam Franc. Pancald.hic n.14.poſt ipsũ Dec.loco citato,Milaniſ.deciſ.5 num.28.29. & 30.part.2 Iaſon in l.1.ſub num.8. in princ. ff.de nou. op.nũc. & per ea, quæ dixi ad conſuet. Panhor. cap. 4.ampl 2.n.11 & in cap.Rit.135.verſ.Et hoc quidem tom. 4. ¶ Aut quando nullitas ap-
256 pareret ex actis, † vt per ipſum Prouinzal.ex Alex.conſil.186.col.4.num.13.lib.2. Io.Aloyſ.de Septimo,n.139.idẽ Alex. conſ. 105 col 2.lib.5.idem Pancal d. num. 14. ex gloſſ. in l.1 § fin.in verbo, imperfectum, de tabul.exhib.Roman.conſil 42.etiã ſtante pacto de non opponendo, vt recordor poſuiſſe in deciſ.M R.C.74.num.9.Valenzuel. latè conſ. 32.à n.22.vſq; ad n. 80. & 110. & maximè ſi per viam præuentionis eſſet tentata, ex Milaniſ. deciſ. 2. num. 149. 159. & ſeq. & per tradita per eundem deciſ. 7. in
257 princ.lib. 2 ¶ Aut quando nullitas † contineret contrarietatem, idem Prouinzal. ex Dec.conſ.644.n. 14. cũ concordant. ¶ Aut
258 quando nullitas proueniret ex alio ſtatuto, vt ipſe ſubdit poſt Anchar.conſil.72. Angel. conſil.192. in fine.

259 Amplio quadrageſimoſexto, † vt nec currat præſcriptio, vide, quæ dixi ſupra ampl. 12. ex Ballo hic, & Petr. de Gerard. ſingul. 18.qui ſubdunt, quòd ex quo obligatio hæc ſit annua, conſequenter detemptores, & poſſeſſores tenentur conditione ex lege, quæ eſt perpetua, Bald.in l.ſi quis filium, col.5.C.de inoff. teſtam. Bart.in l. vbi autẽ, §. qui ſortem, vbi Paul. Caſtrenſ. ff. de verbor.oblig.de Noſtratibus Prouinzalis in l.1. C.ſi aduerſ.credit.Intrigl. quæſt. 13.

Amplio quadrageſimoſeptimo, vt nec
260 admictatur appellatio, † vt tetigi ſupra ampl.25. & ſunt verba textus hic, ibi (*non audiatur appellãs, ſupplicans, vel resurrẽs*) & ita ait hic Ballus poſt Abb. in cap. paſtoralis. in princ.extr.de appell.immo admiſſa appellatione, ſolet declarari quandoq; malè appellatum, vt per Federic. Campixan. hic,num.31.Franc.de Aretin.conſil. 106. in 3. dubio, vbi quòd dum per ſtatutum datur aliud remedium,vt hic in 2.inſtantia,non habet locum appellatio, & in iſta noſtra materia ſic conſuluit idem Abb. conſil. 44 Aretin. conſil.20. col. 3. Paris de Put. in verbo, appellatio, col. 8. Cumia in capit. Rit. 16. num. 27. & cap. 40. ordine ſuo nu. 215. vbi iddem ſubdit de recuſatione Iudicis,de quo dubito, niſi eſſemus in caſu,quo v.g. Iudex non admiſerit ſolutiones per publica documenta, vt pono infra ampl. 51.

Amplio quadrageſimo octauo, vt nec
261 exceptio ſimulationis † admictatur, ſentit Prouinzal. hic latè poſt Tiraq.de retr. tit.1. §.1.gloſſ. 2. num. cum ſeqq. & ita latiſſimè concludit Ioan. Aloyſ.de Septimo hic à nu. 62. vſque ad num.103. Bald. conſil. 5.lib.4. vbi an tunc poſſit adiri Epiſcopus, Additio ad Bart.in l.nemo poteſt, in littera G. ff. de legat. 1. Podio in Ritu 111. ex Cæpolla per ſe allegato, Intrigl.latè, quæſt.46. quicquid dixerit Dom. Cumia ſuper Ritu, capit. 16. num. 65.

262 Amplio quadrageſimo nono, † ut nec proſit res iudicata in vno cathameno, tango infra in fallentia 7. vt ex Imol.conſ.130. ait hic Prouinzal. & in Deciſ. M. R. C. 21. verſ.& quatenus,n.2.& infra fall.7. n. 325.

Amplio quinquageſimo, vt nec ſit neceſ-
263 ſaria excuſſio de rigore, † tetigi ſupra in prima fallentia ſub verſic. Niſi tertius, ibi, Aut,& ſunt verba expreſſa pragmaticæ, ibi (*abſque aliqua bonorum principalis debitoris diſcuſſione*) Fimia hic, quicquid per Caſtrenſ. ſentitur conſ. 175.vol.2 Io.Aloyſ.de Septimo ſub num. 116. & ſeq. ex Affl. Surd. Gratian. & Lupo, ait Cencius de cenſibus, part.2.cap.2.art.6.quæſt.3.fol.168. nu.5. In vno caſu video eſſe neceſſariam, ſcilicet in diſcutiendo prius ſpecialem hypothecam, ad hoc vt ad generalẽ veniatur, vt poſui ſupra ampl.1.in 2. ſubampliatione, num. 26. addo latè Intrigl.quæſt.35.Petr. de Gregor. quæſt.6.Campixan.hic Natt conſil.474 nu. 13.& ſeq.latè Milan.ſ.d.deciſ. 1. nu.55. cum ſeqq & num 97.& per ea etiam, quæ adduxi infra fallentia xj.

Amplio quinquageſimo primo,vt nec ad-
264 mictatur grauamẽ † ita poſt Ægid.Bellam. 35,ait Io.Aloyſ. de Septimo hic,num. 104. poſt Innoc.Philipp.Franc.& alios in cap.interpoſita, de appellationibus, & ſunt verba textus hic,ibi (*ſupplicans, vel recurrens*) niſi eſſemus in caſu, quo, verbi gratia, Iudex non admiſiſſet ſolutiones apparentes per publica documenta, quia tunc à tali interlocutoria, & appellabitur, & grauari poteſt,vt tetigi ſupra ampl.24. & ita hic ait Feder.Campixan. num. 28. ſtante quia eſſet euidẽter iniqua,ex gloſ.in cap.ex cõquæſt.de

reſtit.

reſtit. ſpol. Io. de Arnon. ſolliloquio cõm. 145 Alex. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic.

Amplia vltimo etiam ex lectura huius Bullæ Apoſtolicæ, vt nec poſſint talium cen-
265 ſuum annuallitates, † ſeu penſiones propter quęuis illorum emptorum, vel eorum in rẽ ſucceſſorum crimina, vel delicta (præterquam pro crimine læſæ Maieſtatis in primo capite confiſcari, vt hic ibi *(neque aliquæ ex cenſualibus huiuſmodi)* licet regulariter ſit in contrarium per adducta ſupra in cap. Regni 52. Regis Martini, d. to. 3. ibi necnon proditoribus, & rebellibus, d. to. 3. ibi, nec non, & nomina debitorum, vide, quæ tetigi in deciſ. M.R.C. 20. num. 13 Intrigl. ſuper Bull. quæſt. 53. & certè ridiculum eſt dicere non poſſe confiſcari, ſed tantummodo hic loquitur non poſſe nempe ea cenſualia confiſcari, nec earum annualitates, quæ pro redemptione rerum demanialium quouis modo alienatarum, aut pro ſubſidio, vel dono facto per Reges venditæ, vel oneratæ fuerunt, vt ibidem ſubditur, ibi *(quæ pro redemptione)* quæ hac alia cenſualia impoſita poſſint confiſcari, & ratio eſt, quia Rex voluit priuilegiare hos emptores redituum, vel poſſeſſores pro talibus cauſis, arg. eorum, quæ vidimus in capitulis Regni Regis Iacobi à cap. 1. vſque ad capit. 8 to. 1.

Quo autem tempore debeat ſolui cenſus?
266 dic in medio menſis Auguſti, & pro rata temporis, ita conſuetum eſt in feſto Aſſumptionis Beatæ Virginis Mariæ, prout tetigi ſupra in cap. 3. Regis Ferdinandi inter capitula Regni Regis Martini, eod. to. 3. & ſupple infra in verſ. declaratur ſecundo, n. 493. Molina in tract. de cõtract. part. 2. diſp. 590. n. 4. Igitur ſi currunt, etiam pro rata tẽporis, & debentur, vt tactum eſt, cũ tamen hoc ſi ſupponamus, quòd v. g. adeſſet aliquis
267 vſufructuarius † cuiuſdam cenſus bullaris annui, & moreretur ante exactionem, dicimus, quòd tranſmittit ad ſuos hæredes, nedum fructus maturatos integraliter, quorũ ſolutionis dies venerat tẽpore mortis ipſius vſufructuarij, ab eo tamen non exactos, ſed etiã ius conſequẽdi pro rata temporis illos, quorum integraliter exigendorum dies nõdum venerat, quia iſti ſunt pro rata temporis diuidendi, vt poſt Bald. in cap. inter, col. num. 5. de conſtit. Couarr. var. reſolut. lib. 1. cap. 17. Alberic. in l. defuncta, num. 3. ff. de vſufruct. & in l. fructus ſub num. 10. ff. de rei vendicat. Valaſc. Caſtillo, Vinc. de Franch. Carroce. & alij, de quibus per Cencium art. 4. par. 2. cap. 1. fol. 152. & ſeq. vbi ſubdit, quòd proprietarius exiget, & diuidet pro dicta rata temporis ad hæredibus ipſius vſufructuarij, & ita dicimus in Reg. Cur. Præt. inter Medeãtũ Leggio cũ Ill. Marchione Mottę, 29 Martij 1623. eſto Sp. de Riario fuerit in voto cõtrario, 21. nõ obſtante, quòd Intrigl. ſuper Bulla, quæſt. 84. n. 1. teneat contrarium, qui loquitur iuxta terminos, l. in ſingulos, ff. de ann. legat. per quem diſponitur, quòd fru-
268 ctus † non exacti per vſufructuarium pertinent ad proprietarium, & non ad hæredes ipſius vſufructuarij, & eſt verum in fruct. naturalibus, & in reſponſionibus annuis, quæ ſoluuntur pro fructibus ipſis naturalibus, & illis correſpondent, vt declarat idẽ Cẽcius, n. 7 poſt Surd. Honded. & alios, ſecus vero in fructibus ciuilibus, quia in eis ceſſio diei pro perceptione habetur, & ſuo loco recordor poſuiſſe in repertorio in verbo, fructus pendentes, ex Surd conſil. 277. lib. 2. & ex his, quæ ſcripſi in cap. Regni Regis Feder. 108. n. 11. to. 2 & in ead. deciſ. M.R.C. 20. n. 24. cũ ſeqq. ex Carroc & alijs, & per tradita ab eodẽ Cenſio artic. 6. ead. part. 2. fol. 157. & ſeq. poſt Maſtril. Vinc. de Franciſ. & alios, qui loquuntur in legatario cenſus, an conſequatur cenſus non exactos, vel. vadant ad hæredem legantis.

Conſequenter puto, quòd non ſufficit
269 anticipatè † ſoluiſſe, vt puta, vel ante, aut in ipſo actu vendationis ex traditis per ipſum Molin. Thom. Boninſign. in tract. de cenſib. cap. 6. num. 1. Honded. conſil. 35. num. 26. cũ ſeqq. lib. 2. Fernand. Rebell. in tract. de oblig. Iuſtitiæ, lib. x. quæſt. 6. num 9. vt recordor ſcripſiſſe ad deciſ. M. R. C. 18. num. 22. vb. quòd dicitur mutuum ex Milanſ. & Petr. de Gregor. citatis. argum. eorum, quæ ait D. Thom. 2. 2 quæſt. 78. art. 2. Sot. de Iuſt. & iure. lib. 6 quæſt. 1. artic. 2. qui volunt, quòd
270 licet mutuum dantes † nihil inde ſperantes, vt poſui in cap. Regni 69. Regis Federici, n. 14. 15. tom. 2. & in deciſ. 42. ſub num. 41. tamen ſi ſponte, & liberè datur, poteſt accipi, Bartholm. ad bullam Pij V. gloſſ. 9. Io. Azor. inſtit. moral part. 3. lib. 10. cap. 9. quæſt. 2. Martinus Bonancinus in tract. de contract. diſput. 3. quæſt. 4 puncto vnico, num. 25. qui tenet ſaltim ab liq; pacto poſſe ex liberalitate per ſubingantem anticipatè ſolui, & ſic poſpoſitè in fine anni 271. quicquid velit Benin. fig. artic. 7. n. 20. & art. 85. num. 118. contra quos tenet Cencius in d. tract. de cenſibus, part. 2. cap. 1. quæſt. 3. art. 2 col. 2. fol. 114. à num. 6. cum ſeqq. qui dicit, quòd aliàs cõ-
272 tractus cenſualis careret iuſtitia reſpectu pretij, arg. eorum, quæ dicimus de ſoluente poſt tempus, qui minus ſoluere dicitur, † & econuerſo, qui ante diem ſoluit, dicitur plus debito ſoluere (eſto quòd ante cogi ſoluere nõ poſſit ex traditis in Cõſuet. Panhor. cap. 67. n. 4. cum ſeqq.) vt poſt text. in l. cum qui, ff. de ann. legat. & p infraſcriptũ §. plus aũt Inſtit. de act. tangit Ioan. Aloyſ. de

Septimo, num. 136. Rimin. Iun. Decian. & alij per ipsum Cencium, num. 8. 9. 10. & 11. vbi subdit, quòd aliàs creditor percipere interesse, & fructus census pro quantitate pretij, quàm verè non numerasset, & debitor census se obligaret ad soluendum, antequam deberet, ex Fælician. Boccaccio, Honded. Mich. Salon, & alijs. Ideoque, vt concludam, pactum vt soluatur anticipatè
273 non valet, sed vitiatur † & non vitiat contractum tamquam factum contra, non substantiam, sed contra accidentalia, ex his, quæ vidimus supra, ampl. x. & itaq; concludit ipse Cencius d. artic. 2. fall. 115. n. 18. cũ seq. post eũd. Honded. Gratian. & alios, & casu, quo non adesset pactum, & subiugans vellet soluere anticipatè, potest subiugatarius absq; labe solutiones anticipatas accipere, quando ea mente, & intentione non emit, vt per eum num. 16. & ita videtur realiter residere idem de Septimo, d. num. 136. dicens, quòd pragmatica hæc nõ dicit, quòd soluatur in fine anni, ergo quid obstet, quod percipiatur etiã in principio ipsius anni, vel de tertio in tertiũ, & etiã tãgo infra n 493. sic quoq; Francisc. Pancald. n. 27. & 28. quòd pragmatica non dicit vt soluatur in fine, nec in initio, dummodo semper expectetur per annum, & quando reluereretur, distribuatur rata temporis, vt in illa tanto minus soluat, qui redimit, non obstante quòd dici soleat, vt qui soluit in principio, vel in tempore plus soluere dicatur, §. plus Instit. de action. cum propter commodum representationis temporis plus tempore exigere dicatur per l. cum quis, vbi Bart. & Ias. C. de inr. & fact. ignor. & l. 1. ff. de cõdic. indeb. ita tamẽ, vt semper expectetur per annũ, vt tetigi supra in dd. ampl. 10. quia omnes promissiones, & pacta valent, ergo, & ista, nam non reijcitur à lege, sicut videmus, quòd ali-
274 menta, † & fructus exiguntur in principio anni, Bart. in l. cum ij, §. vult igitur, ff. de transact. & in l. in bonis, ff. de liber. agnosc. vbi singulis mensibus debetur, si cui deberẽtur, esset certè moriturus, aliàs annua, vt suo loco supplebo, nec propterea dicitur plus percipi.

Fallit primo non procedere textum bullarem, nec pragmaticam sanctionem, quando
275 creditor subiugatarius consensit circa probationem faciendam in prima instantia, eo quia, licet textus hic dicat, quòd nulla exceptio admicti possit, tamen intelligitur, parte opponente, & contradicente, immo expressè dissentiente, vt dixi in Consuetud. Panhormi cap. 1. num. 97. & modo addo Milanis. decis. 13. num. 112. lib. 2. quem sequitur Mastrill. ad Petr. de Gregor. super Bulla, quæst. 9. num. 27. Intrigl. singul. 249. Dec. in l. in ambiguis, §. non est novum, ff. de reg. iur. Ias. in l. certi condicio, §. quoniam num. 12. ff. si cert. pet. vbi ponit casus, in quibus parte nõ dissentiente sẽper valent, & per tradita ab eod Iason. in repet. l. admonendi, n. 12. cum plurib. seq. ff. de iureiur. & pulchrè Vinc. de Franchis, licet in alia materia, decis. 278. Domino, & quę scripsi ad cap. Regni 78. Regis Caroli tom. 8. Io de Patern. hic ex Alex. consil. 219. col. vlt. vol. 2. cap. 1. de restit. spol. in 6. Prouinzal. ex Bald. in l. certum §. quoniam col. 6. ff. si cert. pet. capit. 1. per quos fiet inuest. maximè ante causatam executionem, & istud est, quod ait Intrigl. quæst. 65. vt statim subiugatarius, quòd videt se citatum, causet executionem, & habui in Curia Regia Prætoris Ann. 1622. mense Nouembris in causa cuiusdam de l'Aduocato, qui ex contractu agebat cõtra Soerum, quæ se opposuerat, & in articulo reiectino produxerat testes, eius gener protestatus fuit, quòd non intrent, & decisi, quod reijciantur oppositiones, ex Balla super ista Bulla, quæst. 25. num. 8. & 9. fol. 306. aliàs si patitur produci, probant, vt per Intrigl. quæst. 5. num. 42. & faciunt, quæ similia posui supra in cap. Ritus 135. limit. 6. to. 4. & ideo licet hic in textu tales probationes sint reseruatæ in alia iudicij ipsius instantia, ibi (*cognitione tamen*) nihilominus admissæ per cõsensum partis probant, quia hæc Pragmatica iuncta cum bullari textu nõ defert,
276 sed tantum differt ipsas probationes, vt tetigi supra Ampl. 25. num. 198. & ita post Ias. Imol. & alios ait hic Feder. Campix. n. n. 33. qui loquitur in rescriptis obtemptis, vt tetigi supra Ampl. 30. Angel. Imol. & Alex. in l. si fic in princ. ff. de legat. 1 Felin. in cap. ex parte, col. 2. de off. delegat. Prouin. in l. societatẽ, §. arbitrorum, ff. pro soc. bõgior. n. 34. Et hinc est, quòd quando fertur interlocutoria isto modo, quòd reijciantur nẽpe oppositiones, & sic contra debitorem præsumitur, quia non probatur de solutione, sed talis probatio regulariter venit reseruata in alia instantia. in qua poterit probare, & admittitur, ita pulchrè Soccin. consil. 89. col. 1. in fine, lib. 1. quod esse notabile refert, & sequitur idem Io. Franc. Prouin. hic, & in eius Adnotationibus ad l. iulianus, ff. de condic. in-
277 deb. qui ait, quòd statutum † denegans exceptionem, non tollit actionem in alia instãtia ex Alex. in l. 2. C. quod met. caus. Bald. in l. 1. col. pen. C. quand. prouoc. actio enim oritur ex solutione facta, Io. Alyl. de Septimo hic num. 104. vbi quòd in confectione processus debent iustificari oppositiones, nec debet disputari ab initio, an sit vera, vel nõ, ita

ſta notoria, ex Innoc. in cap. interpoſita, vbi Phil. Franch. & alij de Appellat. Egid. Bellamer. deciſ. 35. Cardin. Tuſch. in eius pract. concluſ. iuris verbo, ſtatutum, concluſ. 525. & 526. tom. 7. & in puncto ſic refert ait Corradin. de Puteo hic, ex Imol. & Florian. in l. ſi
282 ſic, ff. de legat. 1. qui dicunt, quòd omnes exceptiones reſeruantur poſt executionem
* cauſatam, & trãſeunt * coniter hic Noſtrates, Blaſc. & Ant. Lãz, & Gaſpar Riera, n. 5. & de Paternione, Alex. conſil. 177. col. 2. vol. 6. & conſil. 316. lib. 2. Paul. de Caſtr. in l. 2. C. de his, quę vi, metuſue cauſ. qui dicit, quòd ſi
278 per metum coegiſti me per publicum inſtrumẽtum ad promittendum tibi aliquid, vel vendendum, ſi tibi poſtea ſolui, aut tradidi rem, tunc ceſſante metu non video approbare contractum, quia cẽſeor ſoluiſſe timore ſtatuti, & inſtrumenti, contra quod non potuiſſem opponere hanc exceptionem, igitur, facta ſolutione, poſſum repetere, & per tradita à Marano diſput. 6. num. 10. qui dicit, quòd vbi inſtrumentum habet executionem paratam, excluditur exceptio metus, quòd facit pro cauſa illorum Dominorum de Romano contra illum de la Limena, quæ pendet nunc in Regia Curia Prætoris Ann. 1623. Alex. conſil. 95. vol. 7. cum ſimilib. per Henric. de Medicis, hic, & per Io. Aloyſ. de Septimo, præſertim num 90. qui ait, quòd hęc Pragmatica ſolum prępoſterat ordinem
279 opponendi, † & ob id non continet iniquitatem, & num. 141. ex Angel. in d. l. ſi ſic, ff. de
280 legat. 1. Andr. & Affl. & in conſtit. Regni, pœnam eorum, col. 3. vbi ſi ex ſtatuto † vel lege poteſt fieri, quòd poſt lapſum temporis talis denegetur in totum defenſio, vt ſic litis finis, multo magis hic dum non in totum ſublata nõ eſt, vt cum ſequitur Pãcalu. n. 20.

Fallit ſecundo non habere locum ſi dictus contractus Bullæ fuiſſet confectus, & exiſteret cum viris aliquibus, quia hæc exceptio
281 admittitur, † & naſcitur ex ipſomet textu, ibi, *(dummodo annualis cenſus huiuſmodi)* & latius reaſſumatur infra in quarta limitatione. Intantum vt cum talis actus ſemper ſit fœneratitius, timeamque illum reſcindi, quòd ſit locus illi remedio, vt poſſim agere, aut approbetur per ea, quæ dixi in Conſuet. Panhor. cap 42. num. 13. addo Tiraq. de retr. fol. 412. num. 149. Capic. deciſ. 150. In cauſa Nicolai, & ita in hoc propoſito Bullæ ait idem Prouinzal. in l. iulianus, §. ſi quis colludente, ff. de action. empt. vbi allegat Modern. in tractat de vſur. quæſt. 9. num. 157. dicens, quod ſi habeo Bullæ contractum cum vſuris cum aliquo, & ſi meo nomine contractus ille ſit fœneratitius, ac nullus, non poſſim agere cum debitore, quòd, aut capitale mihi reſtituatur, aut contractui ſtetur, ratio eſt poſt multa per eos adducta, quia ille modus habet locum, quoties contractus non eſſet ipſo iure nullus, vel alias, etenim tunc eſſet licitũ ex illo modo agendi agere contrate, vt agas, vt per Bart. in
282 d. l. ſi ſic legatum, & ſi quis ita, num. 3. ff. de legat. 1. vbi ad alia ſimilia inducit, & maximè ad legatarium, qui agit contra hæredem, vt agat, ſecus vero quoties contractus eſſet nullus ipſo iure, & per ea, quæ ſcripſi ſupra in cap. Volentes, quod eſt capit Regni, 28. Regis Federici, ſub num. 413. tom. 2. Et hinc
283 eſt † quòd ſi cõtraxi cum minore, & vereor ne in poſterum contractus reſcindatur, non poſſum petere, quòd aut reſcindatur, aut ratificetur, Capic. vbi ſupra, Imol. poſt Anchoran. in l. vlt. col. fin. ff. de in integr. reſtit. qui ſequi Tiraquell. vbi ſupra, quos adducit Prouinzal. loco citato.

Solummodo is, cuius fauore poſſet annullari actus, agere poterit, & hinc naſcitur,
284 quòd mulier, † & minor, qui ſine ſolemnitate ſtatutorum ſe obligauerunt, poſſint cogere eos, qui ſecum contraxerunt ſtando cõtractui, non autẽ econtra poterit cogere illemulierẽ, vel minorẽ contractui ſtare, vt concludit poſt multas authoritates Tiraq. de legibus connubialibus, gloſſ. 7. quæſt 10 & in tract. le mort ſaiſit part. 7. declarat. 1. per tot. Prouinzalis vbi ſupra, qui dicit, quòd
285 in lucta in fauorem alicuius tunc operantur effectum, ſi illi placuerit, aliàs non, ex Soccin. in cap. dilectus 2. de except. addo ea, quæ poſui in conſuet. Panhor. cap. 51. ampl. 6. & modo etiam adiungo, vltra prædicta, Soccin. in l. in conditionibus, ff. de condit. & demonſtrat. in princip. Roman. cõſ. 316. Additio ad Bart. in l. more in fine, ff. de acquir. hæredit. dẽ Prouin. in l. magis puto §. ſi res aliena, & in l. ſi fundum, ff. de reb. eorum, ex Curt Iunior in tract. feudor. par. 2. princip. quæſt. 3. in fine, Aymon. ſuper Conſuet. Aluar. fol. 66. Iacob. de S. Georgio, & Ialon in l. cũ hi, §. eã tranſactionem, ff de pactis, & ita intelligo Ioan. Ant. Boſeil. ad ſtatut. Parmæ, in tit. de formis, & ſolemnitatibus obſeruandis, fol. 129. & ſeq vbi tractãdo de contractu minoris † abſque decreto
286 dicit, quòd ſi eſt vtilis, valet, nam ſubaudio, ſi ipſe minor voluerit, aliàs non, & allegat plures Doctores, & eſt vna de Ampliationibus, quas pono infra in capit. 78. Regis Caroli, ampliationes certæ, tom. 8. & vide, quæ ſubdam inferius in fall. 4. num. 311.

Fallit tertio prętereà, & declaratur non procedere, quoties coloni, & inquilini, conductores, ac poſſeſſores tertij exciperent,
287 quòd † volunt deſinere poſſidere bona ipſa,

ſuper quibus adeſt impoſitus prædictus cenſus bullaris, quia tantummodo ſoluendo tunc ratam illius temporis, quo ibidē commorati fuerint, non poſſunt inquietari pro reſiduo, & memini de hac fallentia in deciſ. M.R.C.18.n.8. & tango infra in 26. falléria, n.428. & per litteras Dom. Regis noſtri Philippi datas die 15. Auguſti, 1581. ibi: (*ſe Maieſtad manda, que ſe guarde la Bulla di Papa Nicolao V. y la Pragmatica del Rey Alphenſo, y ſe declare que queriendo los inquilinos, ò colonos dexar la detencion, è poſſeſſion de los bienes que tienen arrendados, y pagar pro rata lo que baſta à qual dia de juin, no ſean moleſtados por los demas en perſona, ny enbienes, quedando por ſu derecho à ſolus los inquilinos qualquiera de las partes, &c.*) & ita importat hæc illud verbum
288 ‡ quandiu, argumento eorum, quæ dixi infra in cap. 12 Regis inclitæ Ioannis in 1. intellectu tom. 6. quòd poſſeſſor tandiu tenetur ad iuramentū fidelitatis
289 † quandiu feudum poſſidet, in puncto Corradin Puteo hic num. 45. per l. Imperatores, ff. de public. ibi quòd poſſeſſor tenetur pro illis annis, pro quibus poſſedit, non pro aliis, Ant. de Ballis hic ex Bald. & Imol. in l. filiusfamilias, §. apud Marcellum, ff. de legat. 1. Bald. in l. cū ſ. ibi, C. de cur. & Saccanus num 4. & communiter
* Noſtrates ex Bart. in l. creditores, col. 7. C. de pignor. l. Pomponius. §. idem pomponius, ff. famil. herciſc. Prouinzal. ex Alciat. regul 1. præſumpt. 32. num. 5. Bart. in l. 1. ff. de condit. & demonſtrat. Abb in cap. ſuper, de decim. Montalt. ex Bartol. in l. is cū quo, ff. de aqu. pluu. arcend. Fideric. Campixan. num. 15. qui dicit, quòd ſi facta executione renuntiauerint poſſeſſioni, vel detemptioni, non tenentur, niſi pro tempore, quo poſſederunt, & ſic pro dicto, quandiu, & ſemper intelligo ipſis volentibus, aliàs non poteſt quis inuitus extrahi de domo, in trig. Sing. 252. ſi enim ſubdit ipſe Corrad.
290 detemptor † rei obligatæ deſinit poſſidere, ceſſat ius executiuum, cum ſit onus reale, & cohæreat rei, & certo loco ſit limitatum, donec in loco eſt detemptor, ita pulchrè ait hic Io. Philipp. de Patern. nu. 12. & 13. per text. in l. 2. C. ſi vnus ex pluribus hæred. Bart. in l. vt lite, § hoſpites, ff de precar. niſi pro illo tempore, quo detinuerunt, nec mirū, quia ſi aliter volunt in poſſeſſione
291 perſiſtere † ex propria tunc voluntate in totum creditoribus obligati videntur per l. fin. §. cum igitur, de iur. delib. in fine, idem de Patern. d. num. 45. ex Bald. in l. cum fructuarius ff. de vſufr. & dicit, quòd ſi detemptor non deſinit poſſidere, tenetur etiam pro aliis annis, pro quibus non poſſedit, & ſic pro tota ſummia, vt per eund. Chircū per d. l. 2. C. ſi ex plurib. arg. d. l. ſi vero, §. fin. ff. ſolut. matr. dictaque ſolutio debet iterabique quindo-
292 na; † vt concluſi in d. deciſ. 18. nu. 10. & feci aliquas illationes ibidem, quas cōſidera
293 ta vt ante † quandiu poſſederint, dimittendo ſunt liberati, ſed tempore vt dicit hic Iacob. Chirc. arg. l. incola. ff. ad municipal. gloſſ. in l. qui cōcubenā §. qui homines, de leg. iij. & latius ſubdam tunc cum.
294 Dicunt tamen hic Domini Catinenſes citati per ipſū Corrad. Puteo, quòd ſi eſt cauſata executio † contra ipſum detemptorē,
82 & eſt præuentum ante deſinat poſſidere, non euadit ſolutionem iurium præteritorum cenſualium, ex d. Lincola, & ibi gloſſ. ff. ad municipal. Bart. Bald. Caſtrenſ. Bucr. Soccin. Alberic. Fælin. & cæteris, Io. Philipp. de Patern. hic, & ex Bart. in l. creditores. col. 6. C. de pignorib. ſubdēces quòd in fraudē refutāt per ſtetū his num. 3. dicens, quòd ſublato emolumento, tollitur onus annexum quoad præſtationes futuras, non autem quoad præteritas, & iam productas, non enim hoc caſu prodeſt refutatio, per l. pater filio, §. Diuus, ff. de legat. iij. gloſſ. in d. l. incola, ff. ad municip. Bald. in prælud. feud. col. 2. & in l. fi. §. 1. C. de iur. dot. Sicut nec proderit renuntiare illi † qui eſto per mentem poſſerit, ſi
295 ſus tamen fuerit fieri contra eum adimplementum in quindena, & contra ſe cauſari executio, quia non poteſt, ex quo debuit ſtatim renuntiare, ita deciſum fuiſſe, teſtatur Henric. de Medicis hic ex M.R.C. Ann. 1548. per tex. in l. 2. C. vbi in rē, & eo exiſtente dicens quòd deb. vbi Bart. poſſeſſor ſtatim nominādo dominū liberat ſe, & alias in actis iudicij, & per ea, quæ ſcripſi in d. deciſ. M.R.C. 74. num. 19. Sed quid ſi tertij poſſeſſores eſſent domini, vide quæ tango infra in falléria 11.
296 Aduertendū eſt tamen, quòd ſi tales † conductores ſoluiſſent pensionē locanti, non cogūtur bis ſoluere, ne iniquitate ſaperet hæc Pragmaticalis ſanctio, Additio ad Bart. vbi Alexa. & Barbat. de quibus per Henric. de Medicis hic ſuis Apoſtillis. & vide Bertachin. cum ſimilibus, quos apporto infra in verſ. Realis, ſub n. 490. & ſeq. ſed in hoc aliter video tenere poſſ. Blaſc. Lanza Dom. de Milaniſ. deciſ. 11. num. 2. lib. 2. vbi ait, quòd ſi ſolutio eſſet facta, non ſubiugatario, ſed v.g. locatori domus. & ſic domino, vel concedenti, puta quòd emphiteuta ſoluiſſet emphiteuticanti, vel conductor locatori, hæc ſolutio non liberet eum, quominus teneatur iterum ſoluere ipſi ſubiugatario, & cenſuario, ex quo non eſt ſatisfactum, non obſtante quòd non adeſſet ſequeſtrum, ideoque hodie ſolent obtineri prouiſiones Viceregis

quod

quòd depoſitando in tempore, non moleſtẽtur, pono infra in ſallentia 29. vel niſi forte aſſe ſolutio eſſet facta de mandato iudicis, & 299 de ea conſtaret iuxta formam bullæ, quia ſufficeret, quamuis alteri eſſet facta, vt ait pulchrè hic Federic. Campixan. pag. 27. ſolvens vt illud, quod dicitur, quòd ſolutio facta alteri, quàm creditori, non liberat debitorem procedit, quando debitor ſponte ſolvit, ſecus ſi cogente iudice, ex quo bona fides non patitur, vt ſemel exactum iterum exigatur, l. bona fides, ff. de reg. iur. cap. 301 bona fides eod. in d. nam magiſtratus habet poteſtatem ius ſtatuendi etiam iniquum, ita & quodquiſque iuris, & ipſe debitor ne ceſſe habet parere magiſtratui. Auth. vt non obed. iudic. l. 3. de inſtit. & iur. & ita in detinente fuiſſe ab ipſo iudicatum habito colloquio cum aliquibus DD. qui contrarium prius tenebant, & poſtea cum eo ſenſerũt, & per Bald. in l. ſolus, C. de vſur. ibi quòd ſi debitor iuſſu magiſtratus compellitur alteri ſolvere, non tenetur prius ſubire carceres, nec carcerari, ſed agat quicquid honeſtè liquet, vt non ſoluat, ſalute ſua ſalua, per l. nepos proculo, ff. de verbor. ſignif. l. ea de 300 num. ff. de oper. libert. Paul. de Caſtr. in l. 2. §. conſentire, ff. de iudic. Aſſl. & deciſ. 150. & facunt adducta per Surd. conſil. 162. nu. 73. 73. 74. 75. lib. 2. Iahin l. fin. num. 58. limit. 2. ff. de benef. Princ. Becius conſil. 106. n. 46. Alex. conſil. 33. num. 7. vol. 5. Ruyn. Feſtaſ. Deciſ. Pedamont. Bald. & alij citati per ipſũ Surd. ſed reſolue infra d. num. 490.

Limita quarto, & ſequor nunc, quæ ſupra in 2. ſallentia poſui, non habere locum, quoties contractus Bullaris eſſet celebratus 1 1 cum aliqua vſura, accipiendo nempe ipſe 297 creditor decem pro centenario, ex tactis in deciſ. M. R. C. 85. num. 10 & d. deciſ. 81 n. 44. & nihilominus fortaſſis nõ ſoluiſſet dicta cẽtũ, cum valeat talis cenſus conſtitutio, quòd pretium ad hanc ſummam de decem pro cẽtenario vocant DD. & dicunt legitimum taxatum, & à publico definitum, nec dicitur 298 arbitrarium, nec naturale, & neque conſiſtit in puncto indiuiſibili, nec habet latitudinẽ infimi, medij, & ſupremi pretij, vt per Couarr. lib. 3. variar. reſolut. cap. 14. num. 3. Fælician. de cenſib. d. cap. 3. num. 15. latiſſimè habes infra in verſic. declaratur tertio, ſicut tetigi ſupra in principio huius commenti, ſecundũ Conſtitutiones Nicolai, Martini, & Calixti Pontif. & vbique ſic vniuerſaliter quaſi ſeruari, & ita iudicaſſe Rotam, Bart. Bald. Paul. Eleazar. & Corn. citatos per Tiraquell. de retr. conſangu. §. 1. gloſſ. 6. n. 17. cum ſimil. lib. adductis in d. deciſ. M. R. C. 81. l. quis ſic fugitiuus. §. item apud Labeonem, ff. de

deciſ. x. num 7. vbi Additio, litera C & ſic dum v. g. deberet ſoluere centum † ſoluiſſet creditor quartam partem, nam contractus eſſet vſurarius, nec valeret, & in vtroque foro eſſet vitioſus, vt poſt Medin. Didac. Perez, Mathiez in l. 1. tit. 11. lib. nouæ recopilat. gloſſa en mas de la mitad. nu. 9. Farinac. d. cap. 3. qui ſubdit, quòd reducendus erit contractus ad pretium legitimũ, & reditus exceſſiuos, quos debitor perſoluit, creditor con- 302 ditione indebiti, cogitur reſtituere debitori, vel excomputare in ſortem, etiam ſi creditor paratus ſit ſupplere pretium, ſtante quòd non admiſit diminutionem aliquam, quando pretium integrum deberet ſolui, vt poſt Nauarr. Peregrin. & alios iura ait Surd. conſil. 411. num. 6. 7. & ſeq. lib. 4. Nam ſi pretium non eſt receptum, neque ſolutum, etto habita ſit fides de ipſo pretio, ſubiugatio claudicat, nec refert ſi ſoluatur ſic mox, vt dixi in deciſ. 3. Regiæ Curiæ Prætoris, verſicul. Claudicare debebatur ſecundo, &c. & tango infra ſallent. 13. ¶ Aut etiã accipiendo vltra decem pro centenario, † qui eſſet vſura quæ hic vetatur, cum in textu hoc dicatur, ibi *(dummodo &c.)* quæ dicto, nũmodo, importat modũ, & ciuſdam finale, vt tango infra in eod. v. 11. declaratur tertio, Tiraquell. de retr. §. 8. gloſſ. 8. & ex adductis in Conſuetud. Portugal. capit. 50. n. tertio requiſito, tum ex dicendis cap. 110. Regis Federici, num. 53. tom. 2. l. cum labeo, ff. de contrah. empt. Bartol. in l. quibus, §. termilius, ff. de condit. & demonſtrat. & ita poſt Beroum, Socin. Bald. Alex. Menoch. Corſett. Ball. Nouell. Angel. Corn. Ruyn. Dec. Alciat. Natt. Crauett. & Pedemont. intellexit Surd. conſil. 487. nu. 22. & 301 ſeq. lib. 4. ¶ Intactum † vt non ſimus in caſu, vt poſſit valere contractus, ſaltem comodo, quo valere poteſt in hoc propoſito, vt dixi in d. deciſ. M. R. C. 81. num. 39. ſed in totum eſt nullus, tamquam deficiente forma, vt per Campixan. hic de cenſibus, n. 6. qui dicit ita fuiſſe deciſum in Regia Curia Prætoris. ¶ Aut ſi ſors eſſet repetibilis, & † nõ diminuta, vt ſcripſi ſupra ampl. x. num. 71. 78. & in d. deciſ. M. R. C. 73. eodem num. 6 etto pactum adeſſet, vt res ſuppoſita cenſui nõ poſſit alienari, & in caſu quo alienaretur, poſſet repeti ſors, quia hoc pactum eſt inualidũ & reprobatũ, & exactũ extinguit ſortem, vide in deciſ. M. R. C. 94. n. 3. vt vidimus ſupra d. ampl. 10. & per Nauarr. in tract. de vſur. num. 91. in 6. gloſſ. Cencius d. par. 2. cap. 1. ead. quæſt. 3. articul. 4. ſub num. 5. fol. 118. idem Cencius d. par. 2. cap. 1. quæſt. 3. n. 8. fol. 129. poſt Sotum, Gabriel. Lopez, Turrett.

rett.Gayll.Couarr.Mantic. Gratian. Solon, Intrigl.Auendan. Federic. Martin. Lupum & alios de comm. * opin. teſtando idē Cencius deciſ.154.num.2.& deciſ. 11.12. & de Noſtratib.Franc. Pancaldus n.6.idē Intrigl. quæſt.43. quicquid dicant Leonard. Leſſe in tract.de iuſtit.& iur.lib.2.cap.22. dubit. 10. num. 56. & ſeqq. Ferrand. Rebellio in tract. de obligat.Iuſtitiæ,lib. 10.quæſt.vlt.num. 3. Conrad.in tract.de contractib.quæſt.84.cōcluſ.5. corollar. 1. in omnibus enim caſibus
303 ſors † debet eſſe demortua, nec repetibilis, non obſtante pacto, quòd debitor eſſet moroſus,vt in d.ampl.22. tetigi, Feder. Campixan.hic nu. 1. dicens, quòd ex parte emptoris eſt irrecuperabilis, quia eſto multi affirmauerint hæc pacta circa repetitionem ſortis eſſe valida, vt ex Gabriel. Nauarr. Maſtrill. Lupo, Gratiano, Fælician. Lopez, &alijs recenſet Cencius in d. part. 2. capit. 1.quæſt. 3. artic. 7. num.11. & ſeq. fol. 110. tamen num. 13. 14. 15. 16. & 17. concludit contrarium ex Rodoric. Guttier. Mantic. eodem Gratian.Fælician.Auendan. & cæteris,& in deciſ.115.& 147. nō obſtante iuramento, quicquid ſub dubio tenet ipſe Cencius; in ſumma nec ſors repeti poteſt, nec pignora æquiualentia retineri, num.43. 44.
310 & ſeq.cap. 1.de iureiur.& per Incertum Authorem hic in princip.Tantummodò in vno
304 caſu poſſe concipi tale pactum, in fauorem nempe fideiuſſorum, ad quorum pactionem poteſt ſors repeti infra tantum tempus, ex Rodor.de ann.red.ebus lib.2.quæſt.13.Cencius vbi ſupra,num. 52. cum ſeqq. fol. 153. col. 2. Fælician. Gratian, & cæteris. ¶ Vel caſu, quo ſub.ugans venditor non eſſet ſol-
311 uendo † quaſi quòd in illo caſu repeti poſſit ſors, vt ſentit Prouinzalis hic,& Alberic. in l.fin.col. pen. verſic.eſt etiam notandum C. de iure emphit. quia ſors debet eſſe demortua ab initio conuentionis, nec rehaberi ad meram creditoris voluntatem, ex Bald.in l.1.col.4.C.de ſumm. trinit. & in d.cap.1.col fin.de iureiur. ſicuti quādo adeſ-
306 ſet † concurſus creditorum, quia vt ipſe ſubdit, poſſet repeti ſors,arg.l.quęſitum, ff.de pignor. l. fin. de bon. auth. iud. poſſid. Bald.in l.3.C. qui potior in pign.hab.l.cum vnum, vbi Bart.& l. fin.ff. eod. & cum toto hoc interim quòd dicta ſors non repetitur,
307 currunt vſuræ,Prouinzal. vbi ſupra per l. 1. C. de iudic. aliàs in ſupradictis caſibus, vt prædixi, extinguit ſortem, vt in d. deciſ. M.R.C.94.

Vnde infero, quòd non valet cenſus conſtitutus temporaliter ex parte emptoris,
308 quinimmo talis contractus eſt valde ſuſpectus de vſura, vt poſt Nauarr. in tract. de vſur.num.71.uerſic.quintum.Mich.Solon, de cenſibus,artic.3.controuerſ.2.e.in princ. in ſuo tract. de contract. & commerc. human.& ita poſt Speculat. Io. Andr. Ioan. de Anan.& Anchar.tradit Viuius deciſ. 84.nu. 3.cum ſeqq. maximè ſi citius, & breui tempore tota ſors eſſet recepta, Molin.Couarr. Bominſig.Sot. & alij per Cencium de cenſib. art.3.part. 1.cap. 1.quæſt.4.in princ. fol. 16. qui conſulunt, vt ab hoc contrahendi modo
309 abſtineatur,quia † venditor non astringitur, ſed volens redimere ſicut per Bullā d. Pij V. Rhodulph. in tract.de vſur. quæſt. 13. Areti conſil. 152.col.2.Ioan.Andr. & Abb. in cap. illo vos,de pignor. Anton.de Butr.in cap. ad noſtram,de empt. & vend.Pancald.hic num. 7.& nu.10.& ex Couarr.var. reſolut.capit.7. num. 4. Rodriq. Fælician.Boer. & cæteri per Cencium,num.7.8.& 10.eſto aliqui teneant, quòd valeat,ſed non placet,eſto pro intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis caperetur illud vltra ſortem, adhuc ex pacto inito, nam in alijs terminis procedere, ex Molin.diſput.386.nu.2.Rebell. & ſimilibus.

Eſt verum, quòd ſunt aliqua pacta quandoque, quæ non arguunt contractum vſurarium, vt vidimus ſupra d.ampl.22.veruta in
310 muliere nobili emēto † difficilius cadit præſumptio vſuræ,vt poſt Tiraquell. in tract.de retr.conuent.in præfat.num. 34. Couarr.variar.reſol.cap.3.num.3.ait Farinat. d. deciſ. 10.num 5.Natt.conſil.497.num.7.& ſeq.lib. 3.Io.Bapt.Lupus de vſur. comment. 2. §. 1. num. 4. & 5. Menocch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 122. num. 40. & ſequentibus, quod ſecus eſt in creditore ſubugatario,
311 quia ſi v.g.emit cenſum † pro decē pro centum viginti, non poterit ex hoc dicere ſe læſum,nec reduci facere cōtractum ad decē pro cētenario,ratione quia non dicitur creditor certare de damno incurſu, ſed de minoti lucro, & lex non reſiſtit, ita Fælician. d.capit. 3 ſub d.num. 15. vbi caſus ſuus eſt, quòd reditus vendebatur ad vnum pro quatuordecim,quia ſi emit vnū pro quindecim, vel viginti,aut triginta,nō debet audiri petens reduci centum ad vnum pro 14. niſi in
312 Minorib ſic ementib quibus datur † in hoc reſtitutio in integrum,vt contractus cēſualis reducatur ad decem pro centenario aduerſus lucrū,quod dederūt plus,vt ipſe ſubdit,ex Caldas Pereyra, & alijs iuribus,quod tamen non puto verum in hoc propoſito, & vide,quæ tetigi ſupra in fallentia 2.verſicul. ſolummodo,num 284.cum ſeqq.

Fallit quinto,quando exceptio,quæ eſſet oppoſita oriretur ex eademmet Bulla,& Regia Pragmatica, † quia tunc non intelligitur reiecta, non obſtante, quòd nulla excep-
313

tio

ptio admicti poſſit, niſi realis ſolutionis, vt hic, & latius poſui ſupra ampl. 25. & nulla alia, ita dixi in d. deciſ. M. R. C. 73. num. n. 19. addo poſt Angel. in l. & non tantum, §. ſi pro emptore, ff. de petit. hæredit. Dec. conſ. 317. col. 2. Prouinzal. ad Bertacchin. in verbo exceptio ſolutionis, vtputa ſi dicere-
314 tur † quòd contractus non eſt talis, de quo loquitur Bulla, Pragmatica, & priuilegium, & ſic oriretur ex vētre contractus, vel quòd ille, qui confecit, non erat Notarius Bart. & DD. in l. ſi quando, C. vndeui, ſicut ſcripſi in alia deciſ. eiuſdem M. R. C. 96. in fine, quo caſu excipiens nil intendit probare, ſed fundare in his, in quibus oppoſitus poſſet fundari (& ſic exemplifico infra fallent. 13. quando ex capite alterius ſtatuti oriretur exceptio) & hæc ſimilia videntur in alijs propoſitis, conſiderata per Gaſpar. Riera hic in ſuis Apoſtillis, vbi num. 4. ait, quòd omnes illæ exceptiones, quæ veniūt ex na-
315 tura rei † ſemper ſunt permiſſæ, & inſunt actioni intentatæ, quæ euacuant, illamque elidunt, exemplificat in petente dotē matrimonio non ſequuto, ex Alex. Bald. & ſimilib.
316 Subdens, quòd exceptio concreta, † quæ oritur, & apparet ex inſtrumento, quo fundat actor, Marſil. conſil. 81. col. 2. vel ex alio æque ſolemni, Milaniſ. deciſ. 3. nu. 132. lib. 2. non intelligitur excluſa per ſtatutum, ex Salicet. in l. ex prædijs, C. de euict. vbi etiam Bald. Alex. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. Dec. conſil. 27. num. 4. vbi quòd non ſunt excluſę exceptiones orientes
317 † ex facto aduerſarij, vt per Corradin. de Puteo, & tetigi ſupra in d. ampl. 26. nu. 222. Io. Phil. de Pater. n. 46. Henric. de Medic. hic ex & Blaſc. Lāza, Bald. in l. ſi nō ſortē, §. 1. ff. de condit. indeb. Marſil. in l. 1. §. ſi ſerui, col. 4. ff. de quæſtion. & poteſt applicari ad
318 exceptionem † intentionis, & facti, quæ nō excluditur ex hoc ſtatuto, quicquid dicat hic Proumaalis, vt tetigi ſupra ampl. 13. ſub n. 105. & per ea, quæ ſcripſi in conſuet. Panhormi, cap. 67. verſic. Noto vltimo, nu. 31. & in deciſ. M. R. C. 20. num. 15. & 16. & deciſ. 96. num. 6 Ramundett. num. 12. & 13.

Hanc dixit Fimia, quòd exceptiones, quę non tendunt contra inſtrumentum, ſed li-
319 mitant, & moderant, † poſſunt opponi, Tuſch. verbo, ſtatutum, part. 8. Ideoque poteſt admicti exceptio pacti liberatorij, dum Bul-
320 la admicit exceptionē ſolutionis, † ex eodem Fimia, & per Ioan. de Imol. in l. quæſitum, col. 2. ff. à quib. appellar. non lic. Alex. conſil. 36. vol. 6. Vel niſi ſit exceptio ſimilis eneruans, nam exceptio ſolutionis ad om-
321 nes ſimiles exceptiones eneruantes extēditur, † vt poſt Bart. in l. ſolutionis, ff. de verb. ſignif. Barbat. conſil. 35. vol. 4. Roman. conſil. 162. ait Io. Aloyſ. de Sept. hic, num. 142. Anton. Lanza fol. meo 37 qui loquitur de acceptilatione, vel de exceptione confuſionis actionum. Campixan. hic, n.
322 24. ex Guid. Pap. q. 209. Vel niſi † demonſtraretur ſolutio per præſumptiones, iuxta terminos. l. 3. C. de apoch. publ. lib. 10. vbi Bald. & in l. 1. col. 4. verſic. quæro, quid ſi ſtatutum, C. de fideicom. Ramund. Ramundett. n. 5. cū ſimilib. per eūd. de Sept. n. 152. & per Intrigl. Sing. 251. & ſuper Bulla quæſt. 5. n. 44 cum ſeqq. qui tenet, quòd qui probat ſolutionem omnium tertiorum, præſumitur retro ſoluiſſe, ſed in alijs terminis, vt per eoſdem Ramondett. & Campixan. & quæ dixi in deciſ. M. R. C. 56. num. 1 Soccin. conſ. 89. lib. 2. Aut ſi reſultat æquitas, num. 154.
323 Deciſ. Delphin. 242. Aut † ſi opponitur dedatione inſolutum, num. 156. ex Corn. conſil. 33. vol. 2. pono latius infra fallentia 23. ſub numero 403. & ad multa infert Ioann. Aloyſ. de Septimo hic à numero 62. cum pluribus ſeqq. vbi enumerat plures exceptiones, quæ poſſunt opponi, & per Ant. Sola ſuper Conſtit. Pedamont. tit. de ordine proceſſus. gloſſ. 3. fol. 131. vbi quòd exceptiones peremptoriæ non ſunt excluſæ, DD. in Clem. 1. de ſequeſtri poſſ. & fruct. vt per Marſil. d. conſil. 81. col. 12.

Fallit ſexto, quando exciperentur iura, & allegationes iuris, quæ nunquam intelli-
324 guntur reiectæ, † non obſtante quouis pacto de non opponendo, vt pono in deciſ. M. R. C. 45. num. 18. quia non tollit has iuris exceptiones, & quæ authoritate iuris procedunt, & poſui in Pragm. 8. num. 4 tit. 2. de offic. iudic. M. R. C. fol. 53. to. 1. pragmaticarum. Ideoque, licet in hac Bulla, & Pragmat. dicatur, quòd non admictantur euocationes, auocationes, iuriſdictiones, &c. ibi (*euocationes, &c.*) tamen non ſunt ſublata remedia iuris, vt puta l. 1. C. quand. Imper. int. pupill. & vid. etenim intelligitur de euocationibus faciendis ab homine, vel à Iudice, non autem de clauſis in corpore iuris, l. hæres abſens, vbi gloſſ. ff. de iudic. & ita fuiſſe determinatum in M. R. C. ait hic Federic. Campixan. nu. 32. Anton. & Blaſc. Lanza, num. 60. qui dicunt, quod non tollit priuilegia fori, & prouiſionem ipſius M. R. C. neque eſt correcta d. l. 1. C. quand. Imp. int. pupill. & vid. quia quod non mutatur, ſtare non prohibetur, l. præcipimus in fine cum ſimil. ff. de appell.

Fallit ſeptimo præterea quando deficeret
325 ſubſtantia † verificationis extremorum inualidè receptorum, vt per Intrigl. quæſt. 59. ſuper Bulla, arg. eorum, quæ poſui in cap.

Ritus

Ritus 175.in 4. exemplo, ſupra, tom. 4 & quæ dixi in deciſ. 12.Regiæ Curiæ Prætoris, Eſto teſtes producerentur recepti, circa alias executiones,& catamæna,non per hoc probant in illo iudicio, quod tunc agitur, probant in illo iudicio, quod tunc agitur, quia ſicuti non noceret ſententia interlocutoria,vel res iudicata ſuper illis catamenis, aut cenſibus illorum annorum in iſto iudicio ex adductis ſupra Ampl.49. & voluit Incertus Author hic,num. 16. ex Imol. conſil. 130.col.2.quem recordor citaſſe in d. deciſ. M.R.C.21. d.n.2.ſic non probant,nec nocent aliàs recepti teſtes,& per ea, quæ ſubdam in fallentia x.& 17.Et conſequenter poteſt admitti exceptio, quòd res non eſt ſubiugata quicquid deponant teſtes, Bart. in l. 1. §. & paru, ff.quod vi,aut Clam, Ioan. Philip. de Paternione hic in eius Apoſtillis, num.46. ¶ Eſt verum, quòd ſufficit ex parte ſubiugatarij probare, quòd illa bona erant ſubiugatis,licet diſtinctè non probetur de illo tempore ſubiugationis, nam tunc etiam probatur de præterito poſſediſſe, & tanto fortius, vt tollatur præſumptio doli, ne quis ſubiugaſſet bona aliena, vt per Campixan. hic,n. 15. pulchrè Milanif. deciſ.1. num. 114. vbi ponit practicam cum num.ſeq dicẽdo,quòd quoties res detinetur per tertium, quæ eſſet ſpecialiter ſubiugata cum deſignatione cõfinium, & individualiter, tunc probatio fit alio modo, ſcilicet quòd ſufficiat tantum docere de poſſeſſione de præſenti iſtius tertij detemptoris,& vt identitas probetur, nã tunc probatum videtur, quòd res aliquando fuerit penes ſubiugantem; ſed ſi non eſſet individuum dicere ſubiugata, ſatis eſſet probare, quòd tẽpore ſubiugationis erat in dominio eiuſdẽ ſubiugãtis, & percipiebat fructus vti dominus, & patronus,num.115. Foller. ſuper Bulla, num. 15. 16. cum ſeqq. fol 499. ¶ Item poterit admitti exceptio, v.g. quòd iſte tertius non poſſidet, quia auditur,vt dico infra in fallent. 16. num. 428. & ſeq. Vel quòd extrema ſunt lapſa poſt menſem, vel duos menſes ex dictis infra in d. fallentia 17. vt per Intrigl. ſing. 254. qui dicit,vt creditor ſit cautus in cautando executionem infra dictum menſem, Paul.de Caſtr.in l.fine poſſidetis, C.de probat.Milanif. deciſ. 3.nu. 13. lib. 2. ſubdens quòd talis verificatio poſſet adhuc fieri ipſam poſt cauſatam executionem infra quindenã, & ita aliquando ſeruari in M.R.C.dicit, num.35.tetigi remiſſiuè ad Ritum cap.19.ſub num.6 tom.4. additque ipſe Milanif.num.134 quòd adueſſus hanc probationem extremorum non admittatur probatio in contrarium per teſtes,niſi per inſtrumenta, publica ex æquitate M.R.C. conſequenter non puto valere verificationem teſtium receptorum ad futuram rei memoriam ex notaris per Matheſilian. in ſuis notab. & additio ad eum, Incertus Author hic.num.17 eſto ſcripſerim in Ritu capit.114.num. 47. d. tom. 4 habere hos tales teſtes executionem paratam, quia me declaro, ſi ſint regulati cum inſtrumento, non de per ſe, & infra tempora, vt hic, nempe menſem, vel bimeſtre.

Iſta tamen verificario hodie fit parte in- 326
citata † ſtante Ritu, vt tenuit hic Io: Aloyſ. de Septimo,num. 150. vbi licet ab initio dicat, quòd ſit citandus poſſeſſor,vel hæres,tamen poſtea ſubdit, quid ſtante Ritu? & per Intrigl. hic quæſt.14.& per ea, quæ recordor alibi poſuiſſe in cap.Regni 25.Regis Iacobi, ſupra tom. 1.& in conſuet.Panhor.capit.30. & tetigi ſupra num. 39. Milaniſ.d.deciſ.1.eodem num. 114.& ſeq.lib.3.Foller.d.fol.499. num. 40.non obſtante quòd legamus in ſimili ſtatuto non eſſe reiectam citationem, vide Felin.in cap.quia col.pen.de iudic.poſt Aret. Port.concluſ.43.verſic. ſexto amplia,lib. 1. & tetigit Incertus Author hic.n.12.

Fallit octauo præterea non procedere, 327
† quando res ipſa ſubiugata periiſſet, ſive in totum, vel in partem, quo caſu non habet locum Bulla, itaque eſſe ſancitum ex Bulla S.D.N.Pij V.teſtatur Surd.d.conſil.162. nu. 17. cum pluribus ſeqq. eod.lib. 2.ex Io.Lignan. Didac.Pariſ.Laurent.Rodulph.Chaſſan. Follerio cum ſimilibus, & per Intrigl. quæſt. 66.Milaniſ. deciſ.2. par.2. & per conſequens neque quis poteſt dici detinere, 328
quod non extat, vt dixi in d.deciſ. M.R.C. 24.num. 35.vel ſi v.g. reditus non reperiretur in illo loco,quia tunc ſubiugans tenetur de euictione ex forma pactorum, nam etſi obligatio † ſubiugationis ſit perſonalis, & hypoteca bonorum ſit adiecta pro tutiori ſecuritate, tamen fallit, quando ſubiugatio eſſet limitata ad certum fundum, ex quo ipſe fundus cenſeretur principaliter, & perſona acceſſoriè obligata, Io. Garzias de expenſis,& meliorat. cap.4.n.40. Dominicus Carolus Tapia, & Rouitus ocis citatis num.13.fol.13.vol. 1. & quæ dixi in deciſ.M.R.C.98.num.5.& infra in xj.fallentia, & nos ſumus extra difficultatem ităt. clauſula,& variari poſſit, &c. vt ſuis locis poſui, & ita in hoc propoſito, quando ſubiugata- 329
res periiſſet, † quod cenſus diſſoluitur, ait Felician.in d.tract.de cenſib.d. quæſt. 4. ſub num. 3.verſic. Neque obſtat: Eſt verum, ſubdit ipſe, quòd venditor cenſus remanet perſonaliter obligatus ad ſolvẽdos reditus, fideiuſſor tamen, caſu, quo præſtitus eſſet (ſecundum eaſque vidimus ſupra ampl.42.)

tandiu

tandiu tenebitur, quandiu res durat, ratione quia talis obligatio perſonaliter contracta ſit reſpectu certæ rei, durabit quandiu res, & extinguetur ipſius rei peremptione, & interitu, per l. ſi ex legati cauſa, vbi Segura, Corduba, Donell. & Cuiac. ff. de verb. oblig. cum concordantibus iuribus per ipſum Fælician. adductis: eſt verum, quòd paulo infra tenet contrarium dicens, quod etiam
330 per interitum rei fideiuſſor, † ſemper tenetur, ex quo ipſe non promiſit durationē, quia tunc fortaſſe aliud eſſet per text. in l. non moriturum, C. de contrah. & commiſt. ſtipul. ſed ſolū obligatur ad annuos reditus, ex Salazar. de vſu. & conſuet. capit. 1. num. 97. & iſtud eſt, quo dixi ſupra d. ampl. x. quòd pactum, vt venditor teneatur etiam de caſi-
331 bus fortuitis valeat, † quoad fructus perēptos, non autem circa ipſummet prædiū, v. g. ſubiugatum, nam ſi perit, non tenetur, puta fulgure, aut aliàs, ex Nauarr. de vſur. num. 90. gloſſ. 5. Bologn, cōſ. 31. num. 16. Boccacc. & ſimilib. & ita poteſt intelligi Leonard. Leſſe in tract. de iuſtit. & iur. lib. 2. cap. 22. tit. de cenſibus dubit. 22. num. 82. Azor. & concordantes Doctores, ſic etiam ſubaudio Molin. in tract. de contractibus, part. 2. d. diſput. 390. num. 6. ſiquidem tunc non teneretur, quando ſpecificè promiſceret, quòd tandiu teneatur, quādiu duraret res, quinimmo de ſtilo hodie promittitur, quòd etiam ſi res pereat, aſtrictus ſit ſecundum gloſſ. *in* d. l nō moriturū, Oddoffred. Bellapert. Cyn. Fabr. Bald. & Salycet. & quatenus Cencius in ſuo tract. de cenſib. d. art. 3. part. 1. capit. 1. quæſt. 4. num. 33. fol. 18. & 19. dicat, quòd ſi aſſignetur cenſus, & impoſitus ſit pro tuitione Caſtri, vel munitione, quòd vtique ſi caſtrū deſinat eſſe in rerum natura, non debeatur cenſus, per Roman. conſil. 417. num. 4. Cravett. conſil. 318. num. 18. & conſil. 499. n. 21. lib. 3. Tiraquell. ceſſante cauſa, part. 1. num. 217. quoniam intelligo, ſi alia prædia, præterquam illud, non eſſent ſubiugata, aliàs ſubſtinebitur ſuper alijs bonis.

Fallit nono inſuper circa illa verba, quæ dicuntur in hac Pragmatica ſanctione, ibi (*contra perſonas, & bona quorumcumque ſingularium detemptorum*) & ſic contra-
332 tertios, non procedere, quando tertius † ipſe poſſideret iure familiaritatis, quicquid ſub dubio tenuerit hic Ludouic. Mōtalt. l. qui iure familiaritatis, vbi Caſtrenſ. ff. de acquir. poſſeſſ. cum ſimilib. quæ ſubdam nunc, Soccin. conſil. 113. lib. 4. quem ſequitur idē Bongiorn. & Fideric. Leto ſub num. 4. Curt. Iun. conſil. 108. col. 4. num. 20. & ibi Bongiorn. ſubdit de procuratore, & colono, vel de marito poſſidente res, ſiue paraphernales, ſiue tertij generis, & per eundem in cauſa pro Barone Frigentini, & per ea, quæ in propoſito huius limitationis tetigi in deciſ. M. R. C. 74. ſub num. 16. vbi num. 18. ſubdidi de tutore habitante cum pupillo, Henricus de Medicis hic in eius adnotationibus, num 13. cum ſeqq. per text. in l. 2. ff. de admin. tutor. & in l. fin. ff. ſi quis caution. & in l. 1. C. quand. Fiſc. vel priuat. & in l. 4. verſ. tutor, ff. de re iudic. vbi quoties eſt lata ſententia contra tutorem, non aliter mandatur executioni contra eum, ſed contra pupillum, ſub eius nomine, arg. ab executione inſtantiæ, quæ æquiparatur cū Bulla, & Regia Pragmatica hic, ibi (*tamquam res iudicatas*) & tetigi ſupra, & ſubdit ipſe Henric. quòd regulariter dicitur tutor detinere pupillo, non ſibi, Bart. in l. 1. in princip. ff. de acquir. poſſeſſ potiuſquè di-
333 catur ſtare cum pupillo † ad eum inſtruendum, ex eod. Bart. in l. titium, §. altero, ff. de admin. tutor. aliàs tutela, cum ſit munus publicum, eſſet illi damnoſum per l. videlicet; ff. ex quib. cauſ. maior. & ita fuiſſe deciſum, quòd fient oppoſitiones: Eſt verum, quòd ſi v. g. demonſtraretur, quòd ipſe cum
334 ſua familia † moratus eſſet, ſecus foret, vt poſt Anchar. conſil. 316. num. 9. verſic. imputet Domina, & conſequenter non reducet in raciocinio ad damnum pupilli pēſionem domus, in qua ſtetit cum dicta eius familia, Tuſch. in pract concluſ. iuris, verbo, tutor, conclu. 442. num. 52. tom. 8. tunc enim ſtat ad ſuam vtilitatem, vt ex eodem Henric. vbi ſupra, & ob id erit particularis detentio ad ſuam vtilitatem, Munnoz de Esbar de raciocinijs adminiſtr. cap. 16. n. 47. poſt Bald. Beroū, Carrocc. & alios; ſicut ēt quando ſeminat agros, & terras pupilli pro ſua commoditate. Infert hic Fimia, quòd ſi
335 † filius habitat in domo cum patre, non poteſt contra eum cauſari executio, ex Paul. de Caſtr. in d. l. qui iure familiaritatis: in ſumma cōtra hos iſto modo poſſidentes non poteſt hoc priuilegium Bullare habere locū; & per ea, quæ tradidi in d. deciſ. Regiæ Curiæ Prætoris, verſic. deficere etiā tertio, &c. vbi latiſſimè; & quæ pono infra in cap. 387. ſub verſic. ſecundo. Dummodo hoc expreſsè demonſtretur, & probetur, vt dicunt communiter * Noſtrates ſuper iſta Bulla, Saccan. num. 5. & Soccin. conſil. 31. & 60. vol. 1. Bongiorn. hic, num. 42.

Fallit decimo. & eſt conſequutiua ſupra ad fallentiam ſeptimam, quantum ad illud, quod hic dicitur, vt nulla exceptio, etiam

falſitatis admicti poſſit, ex adductis ſupra, ampl. 13. tamen non procedere † ſi talis exceptio reſpiceret inualiditatẽ extremorum, circa ipſos teſtes, quia tunc poſſunt demõſtrari, & detegi eorum falſitates, quemadmodum ſcripſi de ſpolio in cap. Ritus 135. limit. 21. num. 152. & 153. tom. 4. & in decis. Regiæ Curiæ Prætoris, 21. prope principium.

336

Fallit vndecimo, niſi res, ſuper qua eſt impoſita ſubiugatio non redderet tot fructus † pro concurrenti quantitate capitalis, & ſortis principalis, quia tunc non ſubſiſteret cõtractus Bullæ, ſed videretur vſurarius, ſtante quòd eſt de ſubſtantia ipſius contractus ſubiugatorij, vt res, ſuper qua imponitur cenſus, ſit fructifera, & non poteſt alterari pactis contrahentium, quoniam non ſumus in cauſa accidentalium, ſiue naturalium, vt vidimus ſupra, Ampl. x. & ex his, quæ etiam poſui ſupra. d. ampl. 7. & fallent. 8. & ampliat. 21. n. 168. Surd. d. conſil. 162. n. 20. & 21. lib. 2. poſt Guid. Pap. Chaſſane Rhodor. Nauarr. & reliquos, Franc. Pãcald. hic num. 11. & voluerunt Innocen. & Ioann. de Lignan. in capit. vlt. de vſur. Berous, Siluester, Bonon. Abb. Angel. D. Antonin. Bernar. Senenſ. Aret. Didac. Perez, Gregor. Lopez, Auendan. idẽ Chaſſan. Io. de Medina, & alij per Fælician. in d. tract. de cenſib. d. lib. 1. eadem part. 4. ſub num. 7. Ioann. Aloyſ. de Septimo, n. 118. & conſequenter

337

res ſubiugata † debet eſſe fructifera, vt per Cencium de cenſibus d. part. 1. cap. 1. art. 4. Rebuff. in l. frugum 77. de verbor. oblig. Nauarr. Gregor. de Vallentia, Scacciam, & alios per eundem Cẽcium art. 1. par. 1. cap. 3. quæſt. 2. fol. 64. vbi dicit, quòd cenſus

338

non debet eſſe otioſus, † ſed aptus natus fundus ſit ſubiugatus ad fructiferandum de ſua natura deductis expenſis, & num. 10. vel percipi aliqua penſio, quando locaretur, num. 11. cum ſeqq. ſaltim fructiferus biennio, etiam ex amænitate, vt dico infra in capit. Regni xj. Regis Ioannis, tom. 6. In ſumma bonum eſſet, vt prædium ſubiugatum faceret tot fructus, vt ſufficeret tam pro cenſu, quàm ſuperfluo, & ſic remaneant fructus ſupra, etiam pro alendo ſubiugantem, & familiam, vt voluerunt nonnulli, & melius eſt ſuper fundo magni reditus imponi cenſum paruum, quam ècontra, idem Cencius art. 4. d. cap. 3. fol. 70. ex Cõrad. de contract. quæſt. 83. concluſ. 3. Lopez, Azor. Fælician. Scaccia, & alijs, num. 3. cũ ſeq. & de Noſtratibus ſic concluſit poſt ſuum ſororium, Iacob. Chircus hic, & Ioan. de Lignan. & Canoniſtas in d. cap. In ciuitate, de vſur. Prouinzal. poſt Caſtrenſ. conſil. 19. in antiquis, Ioan. Aloyſ. de Septimo, n. 133. l. lucius, ff. de aliment. & cibar. legat. Deciſ. Delphin. 53. & conſequẽter quando fundus ſubiugatus eſſet infructiferus, diceretur

340

tantum obligatio perſonalis, † quæ de per ſe non tenet, vt videbimus infra latè in fallẽtia 21. ſecundum Laurent de Rhodolph. in tract. de vſur. quæſt. 12. quem refert, & ſequitur Cannetius in cap. volentes, fol. 164. num. 10. & ſeq. quamuis non benè videatur loqui circa aliud particulare, de quo ibidẽ ipſe tractat. Eſt verũ, quòd valebit, quo ad alia bona generaliter, & ſpecialiter obligata ad cẽſum, quia licet negare nõ poſſumus

341

eſſe etiam communem ſtilum, † & obſeruãtiam, vt ſubiugans deſignet, & exprimat, aliquam rem, vel prædium, ſuper quo imponit ſubiugationem, ex traditis ſupra, Ampl. 1. num. 28. addo hic Saccanum, n. 8. & 9. Milaniſ. deciſ. 1. nu. 97. Bongiorn. nu. 19. vbi dicit, quòd hinc naſcitur, vt ſubiugatio fieri ſoleat ſuper reb. certis, ex Chaſſan. conſil. 63. quæſt. 1. num. 1. & ſeq. ſubdens ipſe Boniorn. vt ſi v. g. interim eſſent mutata confinia, renouare teneatur ſubiugans, arg. emphiteotæ, ex Alex. in l. ſi finita, §. eleganter, ff. de dann. infect. & tetigi ſupra, Ampl. 22. num. 182. Frater Bartholol. de Carranza in ſumma Concilij poſt dictas extrauagantes Martini V. & Calixti III. non dico vt ſubiugans intelligatur vendere, & ſubiugatarius emere, quia hoc non eſt verum, & fuit opinio Albornoz, Gomez, Matthienz. & aliorum, qui volebant, quòd dominium rerum cenſui ſuppoſitarũ tranſibat ad emptorem, recordor tetigiſſe ſupra d. ampl. 1. num. 82. vbi quòd non caditur in commiſſum, Milaniſ. deciſ. 17. num. 19. lib. 2. ex Anton. Lanza, vt ait poſt Nauarr. Couarr. Michael. de Palaz. Gregor. Lopez, Garz. Sarmient. Medin. Crauett. Foller. Padill. & alios, ipſe Fælician. de cenſibus, d. lib. 1. cap. 4. ſub num. 4. ſed vt ſupponat rem quandam ſpecialiter, & poſtea omnia bona cum generalitate, & latius ſub num. 7. Soccin. d. num. 8. & 9. ex Oldrad. in cod. conſil. 300. Soccin. conſil. 3. num. 17. vol. 3. & conſil. 18. Corn. conſil. 195. num. 8. vol. 4. & ita etiam poſt Iaſon. in l. qui ex nunc, §. ſin autem, ff. de legat. 1. Bart. in l. 1. ff. de vulgar. & pupill. Angel. & alij in Auth. de hæred. & falcid. §. ſi verò expreſſim, Roman. Aret. Soccin. & reliquos ait hic Pancald. nu. 18. & 19. latè Federic. Campixan. num. 19. qui concludit, quòd contrat de emptorem bonorum generaliter ſubiugatorum, non proceditur, niſi ſaltim fuerit dictum, ſuper

omnibus

omnibus bonis ſuis mobilibus, & ſtabilibus, præſentibus, & futuris, etenim tunc mobilia ex vna parte, & ſtabilia ex altera cẽſentur ſpecialiter ſubiugata, Oldrad. d. conſil. 300. num. 6. & 7. Soccin. conſil. 301. num. 2. vol. 2. Aret. conſil. 113. Fan. Ripa, Galiaul. & alij per Boniorn. hic, num. 31. 32. Ramund. de Ramundettis, num. 7. 14. 15. 16. & 17. vbi meminit de illa ſpecialitate, omnia, & ſingula, quæ important ſpecialitatem, ſpecificationem, vel æquipollens, ex eodem Soccin. conſil. 390. num. 18. vol. 2. vt tetigi ſupra, in d. ampl. 1. nu. 27. Bart. in l. 2. ff. ſi quis in ius vocat. non ier. Barbat. conſil. 25. nu. 19. vol. 1. & conſil. 15. num. 13. vol. 2. eſto non deſcendatur ad indiuidualitatem, ſatis eſt, vt ſit obligatio ſpecialis, & ita etiam ait Petrus Pitrolus hic, num. 9. quòd quando bona non ſunt ſpecialiter ſubiugata, tunc contra tertium proceditur via hypotecaria, quod raro, aut nunquam poteſt hoc accidere, ex quo in contractibus ſemper fit mentio ſaltim de bonis ſtabilibus, aut mobilibus, vel vtriſq; vt ex Cæterario, & vna ſaltim ſpecies bonorũ ſufficit, vt à genere fiat digreſſio, l. bonorũ appellatione, ff. de verb. ſignif. l. à diuo pio, §. in venditione, ff. de re iudic. cum ſimilib. per ipſum Pitrol. & Blaſ. Lanza, n. 14 per l. 1. 2. & 3. ff. de liber. & poſth. l. quamuis, C. de pignor. In vno caſu ſubdit ipſe Campian. non eſſet neceſſe facere diſcuſſionem prius de bonis ſpecialiter ſubiugatis ex traditis ſupra, Ampl. 50. n. 263. & per tradita à Boniorn. hic, n. 28. poſt Iaſon. in l. ſi cui debetur, §. ſi titio, num. 11. ff. de legat. 2. Chaſſan. in Conſuet. Burgund. §. 6. fol. 360. rubr. 11. Guid. Pap. deciſ. 42. Rip. & alijs, niſi quando ageretur contra tertium poſſeſſorẽ dominum, quoniam poteſt ad eũ accedi dimiſſis bonis præcisè obligatis, ex Soccin. conſil. 174. vbi limitat l. 2. C. de pignor. & iterum conſil. 194. lib. 4. Fan. de Pignor. 4. membr. 8. partis, num. 2. in 7. fallentia, & in 2. membro 5. partis, num. 51. quæ faciunt, an tertius dominus poſſit refutare, ex adductis ſupra in 3. fall. & dixi in Deciſ. M.R.C. 18. per tot. & num. 31. Subdens ipſe Fẽlician. d. num. 7. verba dictarum Bullarum & extrauagantium in illis verbis, ibi (*& vẽdidit annuos cenſus vnius, vel plurium Marcharum, aut groſſorum, Praganenſium nummi Ptolomei, & paganini conſueti, ad rationem, & pro qualibet Marcha annui cenſus, decem, vndecim, treſdecim, quatuordecim Marcha, aut plus, & minus ſecundum temporis varietatem, ſine qualitatem ſuper eorũ bonis, domibus, agris, prædijs, poſſeſſionibus, & hereditatibus, &c.*) & ſic

342 † ſiue cenſus eſſet impoſitus ſuper aliquo prædio, quod in rei veritate non reddere poſſet tantam quantitatem, nil facit ad hoc, quoties cum dicto prædio eſſent cætera bona obligata, quia ſufficit, ex Michael. de Palat. lib. 4. capit. 6. confutato Sarmiento in capit. 1. num. 19. verſic. fingite, & hoc modo poteſt ſaluari opinio Facchinei controuerſ. illuſtr. capit. 43. in fine lib. 2. Gratian. diſcept. forenſ. capit. 141. num. 26. tom. 1. Cencius in d. tract. de cenſibus, d. artic. 3. quæſt. 4. par. 1. capit. 1. d fol. 16. col. 2. poſt Rodulph. Scacc. Medin. & ſimiles,

343 qui dicunt, † quòd ſi res, ſuper qua eſt impoſitus cenſus, non eſt ſufficiens, neque capax ad illum ſubſtinendum, non tenet, niſi pro ea parte, pro qua res illa ſuppoſita capax eſſet, Guttierez pract. quæſt. capit. 177. lib. 2. idem Cencius d. articul. 1. part. 1. cap. 3. quæſt. 2. d. fol. 66. Bald. in capit. 1. num. 15. de iureiur. idem Cencius, artic. 2. d. capit. 3. eodem fol. 66. concludens, quòd ſi non eſt capax vnus fundus ſubiugatus, ſubſtinetur cenſus in alio fundo ſimiliter ſubiugato, num. 7. & 8. ex deciſionibus per eum adductis, & articul. 3. ibi ſubſequenti, fol. 68. & ſeq. Et hac ratione puto, quòd in contractibus ſubiugatorijs ſubiugantur multa bona, & parcat mihi ipſe Cencius, qui in fine eiuſdem Articul. 2.

344 fol. 67. dicit, † quòd ſi ſubiugatarius ſcit non eſſe ſufficientia prædia ſubiugata ad cenſum, & contrahit, quòd committat vſuram, quia dico, quòd incurrit ignorantiam craſſam, ne dicam aliud, ex quo vult perdere ſuas pecunias, quia iam capitale eſt mortuum, nec poteſt repeti, quinimo puto eſſe tutiſſimum in conſcientia, dum volẽs vult amittere capitale, & remitto me ad Canoniſtas.

Fallit duodecimo vlterius non procedere, quando bona † tempore ſubiugationis

345 non erant in dominio ſubiugantis, vt cauetur ex hoc textu, ibi (*ſuperreb. & proprietatibus ſuis, ac facultatib. & emolumẽtis eaumdẽ, &c.*) Corradin. de Luteo hic, & Ioan. Philip. de Paternione ex Angelo, ſic Baldus, Bartol. Alexand. & Cuman. in l. 1. §. cum prædium, & in l. quæſitum, ff. de pignor. Ludouic. Montalt. qui dicit, quòd impeditur

346 exequutio † Bertacchin. in ſuo Repertorio, verbo, domus, inquiẽs, quòd hoc debet verificare creditor, Iaſ. in l. 1. § p ſeruũ, ff. de acq. poſſeſ. Prouinz. poſt Angel. in l. ita ſtipulatus

in 1.not.de pignor.Bald. consil. 39. Præmi-
&endum,&c. Chassan. in Consuet. Burgund.
rubr.10. gloss. fin. Alex. & Apostill. ad eum
consil.35.num. 14.lib.4. Ioan. Aloys.de Se-
ptimo,num.103. cum seqq.& num. 121. di-
cens, quòd requiritur, vt bona sint in domi-
nio subiugantis tempore contractus, & nu.
138.Saccanus, num.3.Iacob.Chircus etiam
hic, inferens, quòd ius alienum non intelli-
gitur subiugatum, vt subdam inferius, nu.
347 358. nec iura passiua, † quia non sunt penes
subiugantem, per l.ratio, C. de action. vel
hæredit. vendit. l. mulierum bona, ff. de iur.
dot.l.si constante, §. fin. vbi Castrens. ff. so-
lut.matr. Neque sufficit, quòd post ipsam
subiugationem peruenerint in dominium,
348 † sed realiter requiritur, vt sint tempore
subiugationis in dominio ipsius subiugãtis,
vt ipse de Chirco concludit, & per Prouin-
zal. qui ponit quot modis dicatur res esse
in bonis alicuius, per l.bonorum. §. in bo-
nis, ff.de verbor.sign. Salicet.in l.fin.C.si res
pign. alien. dat. sit, Abb. in cap. pro illorũ,
de præbend.Iason.in §. item seruiana, num.
97. Instit. de action. latè Ioan. Aloys. de
Septimo d. num. 103. 104 nisi ex pacto ali-
ter esset pactitatum, & maximè quando res
subiugata esset specialiter, quod secus esset
349 in generali obligatione, † vt ibi per eos, &
ita vtimur in M.R.C. & in alijs Magistratib.
& pulchrè Montalt.cõcludens, quando agi-
tur contra tertium, debet probari, quòd
bona specialiter subiugata erant in eius do-
minio, secus vero in generali, quia sufficit,
vt bona quandocumque inueniãtur, ex Bar-
tol. & alijs, statutum enim intelligitur in
casu vero, non ficto, & secundum tempus
verbi, Cuman. consil. 146. col. 2. Etiam si
præsumptiuè demonstretur bona tempore
subiugationis fuisse in dominio subiugantis,
350 † vt per eundem de Paternion. num. 50. ex
Bald. & alijs in l. siue possidetis, C. de pro-
bat. Aret. in d. §. item seruiana, fol. 2. instit.
de action. Speculat. in tit. de pignor. §. cæ-
terum, fol. 2. & 3. Ballus hic, qui infert, vt
tertius possit opponere, quod bona sunt
sua, & non subiugantis, ex Alex. in l. 1. C. vt
rem priuat, vbi si publicatur animal, super
351 quo portatur bladum † contra decretum,
intelligitur de animali proprio, non alieno,
vt recordor scripsisse in cap. Regni 15. Re-
gis Martini, sub num. 86. sup. tom. 3. & per
cap. 315. supra, hoc tomo, versic. *(item fia-
ordinato, che da quà innanti)* vbi quòd Bor-
donarius, siue mulio perdit bestias, si sunt
suæ, aliàs de soluendo vncias quatuor, vel
luat in corpore, nõ habens inære, vt suis lo-
cis dixi, & cõsequenter licitũ esset his casib.
opponi de nullitate, quia non est contra Bul-
lam, nec Regiam Pragmaticam. Sic in ma-
teria huius fallentiæ dixi in Consuet. Pan-
hor. cap. 44. num. etto postea dominum ali-
quo casu resoluatur, vt post Mattrill. decis.
150. num. 11. & seq. lib. 2. ait Cencius infe-
rius citatus, & art. 4. par. 1. cap. 2. quæst. 1.
fol. 30. vbi exemplificãt in eo, qui habet do-
minium cum pacto de retrouendendo, & ita
important prædicta verba *(super rebus, & proprietatibus suis)* vt habes in decis. M.R.
C. 44. num. 27. maximè iuncto illo genitiuo,
eorum, vt ibidem posui, quod similiter in-
fert dominium, & addo hic Fider. Campi-
xan. num. 2. post multa iura per eum citata,
Fideric. Leto num. 3. ex Angel. in l. hactenus,
ff. de vsufr. Paul. de Castr. consil. 289. part. 1.
Roman. consil. 388. illa enim suitas † domi-
352 nium inducit, vt tetigi in cap. Regni 56. Re-
gis Iacobi, in 2. notab. tom. 1. & in eisdem
Commentar. Consuet. Panhor. num. 3. Pro-
uinzalis hic, & Bartol. in l. si ita, & in §.
Quintus la 2. §. argento, ff. de aur. & arg. le-
gat. & in rubr. C. de oper. noui nunc. & pleno
iure, vt per eũd. Io. Aloys. de Septimo, n. 116.
Sicut dicimus de pronomine, meus, mea,
353 meum, & tuus, quod possessiuum est † secun-
dum adducta in decis. ipsius M. R. C. 47. sub
versic. dicebatur quarto, l. solum. §. meum,
ff. de rei vendic. & in terminis huius dictio-
nis, super, ita dicunt Montalt. & idem Pro-
uinzal. hic, quod importat hypotecam,
354 † actionem personalem, & constituat ius in
re, vt subiũxi in d. decis. 74. versic. quinto, &c.
addo Marcell. de Mauro Alleg. 29. n. 5. & seq.
qui cõcludit importare hypotecã prædictã,
& obligationem bonorum, & habet quali-
tatem rei inhærentem, latè Cencius de cen-
sib. art. 1. cap. 2. part. 1 quæst. 1. fol. meo, 23.
post Sor. Fælician. Feder. Martin. Intrigl. &
alios, latissimè idem Cencius, artic. 1. par. 1.
cap. 2. quæst. 3. fol. 42. qui subdit, quòd ex hoc
imponere dicitur cõstituta seruitus, ius rea-
le, ac hypoteca specialis, Bart. in l. fundos,
ff. de ann. legat. Roman. d. consil 388. vbi ad-
dit, quod importat pignoris obligationem,
Decis. Delphin. 432. idem Io. Aloys. de Sept.
nnm. 119. etto supradicta dictio, super, sit
æquiuoca, ex Corn. consil. 296. lib. 1. Bart. in
d. l. fundus quem, ff. de ann legat. Alex. Bald.
Negulant. & Gigant. in tract. de pension. q.
51. num. 17. Vinc. de Ann. Allegat. 101. nu. 7.
& Alleg. 104. Hieron. de Maur. in Additioni-
bus ad patrem suum loco citato; sive loqua-
355 mur de dominio † directo, siue vtili. ex tra-
tis per Fælician. in d. tract. de censib. lib. 1.
cap. 4. num. 2. addo latè Cencium in d. tract.
de censib. art. 2. quæst. 4 part. 1. num. 7. & 8.
fol. meo 12. & artic. 2. part. 1. cap. 2. quæst.
2. fol. 40. vbi exemplificat in emphiteuta,

præ-

præſertim ſubiugante ſuper fructibus, & melioramentis rei emphiteuticæ, num. 10. cum ſeqq. vſque ad finem, ſiue de dominio pleno, ſiue de nuda proprietate, idem Cencius inferius citandus ex Rhodoan. Foller. Bonanc. & alijs per eum ¶ Et conſequenter in-
356 feras, quòd non habet locum in bonis † cõductis, vel aliter, vt poſui ſupra in præd. cap. Regni 15. Regis Martini in 4. intellectu, to. 3. ¶ Item inferas ad vxorem, quæ ſubiugauit bona dotalia abſque viri cõſenſu, †
357 quia nec tenet ſubiugatio, & econuerſo in marito, vt demonſtro infra in fallentia 31. vbi pono, quid ſi eſſet impoſita ſubiugatio ſuper re aliena, nõ tenet, vt tetigi ſuprius, n. 347. Federic. Campixan. hic, num. 4. Alex. conſil. 37. vol. 2. Bart. & alij per Blaſc. Lanza, num. 7. niſi cum conſenſu illius domini, aliàs poteſt repeti ſors, & capitale, ac reſcindi contractus ratione doli, & celamenti commiſſi
358 per ſubiugantem, † qui etiam tenebitur ad intereſſe, vt poſt Scacc. Bonancin. Azon. Boccacc. Leonard. Leſſe, & Nauarr. tradit ipſe Cencius, art. 1. quæſt. 1. capit. 2. num. 13. & 14. fol. 23. & 24. ¶ Infero tertio, vt non valeat ſubiugatio per communem ſocium, niſi ſuper ſua parte, in qua habet dominiũ, & non ſuper tota re, vt in puncto indico infra in fallentia 35. ¶ Infero quarto, vt non poſſit ex hoc fructuarius ſubiugare, vt dicã infra fallentia 36. ¶ Infero quinto, vt non valeat ſubiugatio per habentem tantum poſ-
359 ſeſſionem, † naturalem, ſeu ciuilem, & naturalem, dummodo tamen non haberet, nec directum, nec vtile dominium, & ita fuiſſe iudicatum, ait Iacob. Chircus hic, eſto Alexand. in rubr. ff. de nou. oper. nunc. teneat, quòd poſſet ſtatutum hoc etiam verificari in poſſidẽte ſic ſecundũ ſubiectam materiã, quia illud adhuc dicitur eſſe in bonis noſtris, cuius naturalem poſſeſſionem habemus, l. rem in bonis, ff. de acquir. rer. domin. Inſtit. de rer. diuiſ. in princip. & videntur conferre verba Bullæ hic, ibi (*ac emolumentis*) quicquid ſit Chircus tenuit hoc periculoſum, & in contrarium deciſum, ſed mihi videtur doctrina Alex. ſatis probabilis, & putarem tenere ſubiugationem ſecundum ſubiectas tamen materias, & per ea, quæ vidimus in cauſa Marchionis Sambucæ, cum Duce Montis Alti in Regia Curia Prætoris, Ann. 1623. vbi diſputabatur, de quadam aſſignatione vnc. 250. facta ann. 1534. per Dõ Ant. Moncata Comitem tunc Adernionis eius Sorori Comitiſſæ Adernionis, & interim erant inſolutum data ſex feuda cũ facultate ea rehabend, i. & realẽ poſſeſſionẽ, caſu quo ſoluerit ſortem, & capitale ipſorum redituũ, & ideo põt hoc ſtatutũ verificari ẽt in poſſidente ciuiliter, vt per Boniorn. hic, num. 42. ex Imol. & Alex. in l. 3. ſ. ecõtrario, ff. de acquir. poſſeſſ. ¶ Infero ſexto, vt ſi
360 dominus reuocabilis ſubiugat † eo mortuo retractabitur executio, facta ſolutione, quia non reſoluitur contractus ipſo iure, ſed per ſententiam, vt ex Prouinzal. hic poſt Andr. in cap. 1. An agnat. idem Boniorn. num. 31. 32. & Bart. in l. pen. ſ. inſtitutio, ff. de legat. 2. & quæ ipſe ibid. addidit, an valeat ſubiugatio ſuper bonis prohibitis alienari per teſtatorem, & per ea etiam, quæ pono infra in 15. fallentia.

Bene verum, quod poteſt eſſe caſus, vt valeat ſubiugatio eſto, quòd res non fuerit in dominio ſubiugantis, quando nempe
361 fuiſſet conceptum † pactum, quòd caſu, quo tale predium, vel reditus peruenerint in talem, ſint ſubiugati, & ſic ſuper futuris, nedum præſentibus bonis, ex adductis ſupra in prima Ampliatione, à num. 14. cum plurib. ſeqq. datis tamẽ prius alijs bonis ſubiugatis tẽpore ſubiugationis in dominio ſubiugantis, vt fuit obſeruatum in Baronia Caſtellutij, quæ fuit ſubiugata cum erat ſubiugantis, & prout dixi in deciſ. 74. Regiæ Prætoris, ſub verſic. tertio tanto magis, aliàs in deciſ. M. R. C. 174. verſic. Cumque, & per adducta infra in 31. fallentia, num. 440. & per tradita à Corradino Puteo hic, qui ait,
362 quòd † bona adhuc futura poſſint obligari generaliter tamen, non ſpecialiter, & per tradita à Bart. in l. fin. C. de remiſſ. pignor. Curt. in l. fin. col. 2. C. de pignorat. action. vbi quid de re alienata, & poſtea nouo titulo acquiſita, Ioan. Aloy ſ. de Septimo, num. 120. qui dicit, quòd in generali ventunt etiã pecuniæ poſtea quæſitæ, ex Angel. in l. cum tabernam, ſ. fin. ff. de pignor. Angel. in l. paulus, ſ. ſi mancipia, ff. eod.

Fallit decimotertio, quando opponeretur exceptio oriens, † vel proueniens ex ca-
363 pite eiuidem, vel alterius ſtatuti, vt tetigi de eodem ſtatuto ſupra fallentia 5. etiam ſi diceretur, prout hic, cũ illa modificatione, ibi (*niſi realis ſolutionis*) maximè ſi talis exceptio non eſſet friuola, ſed legitima, quia quoties omnis exceptio nõ admittitur ſubauditur de friuola, Surd. d. conſil. 246. num. 26. lib. 2. ex Bart. in l. 1. ſ. & parui, num. 3. ff. quod vi, aut clam, Rom. conſil. 42. Ideo
364 pluries fuit dubitatum, an valeat † ſubiugatio, ſaltim in prima inſtantia, facta per vxorem ſe obligantem contemplatione viri, & quoties ipſa nihil conſecuta fuit de pretio, & quidem videbatur, quòd non teneat, ſed hæc exceptio poſſit in prima inſtantia obijci, quia oritur ex capite alterius ſtatuti noſtri, vt ſcripſi in deciſ. Cu-

riæ

riæ Prætoris, 83. vetſ. ſecundo, & recordor decidiſſe in ead. Regia Curia Prętoris An. 1623. menſe Martij, quòd reſcindatur contractus ſubiugatorius meticulosè factus per vxorem cũ viro, & eſt materia etiam infra in d. fal-
365 lentia 31. & propterea † ſubdit hic Io. Phil. de Patern. quòd exceptiones limitantes, ſeu reſtringentes ſtatutum, admittuntur ex Iaſon. in l. 1. col. 4. C. de iur. & facti ignor. Bart. in l. ſi filius, ff. de Minor.

Fallit decimoquarto, quoties opponeretur exceptio † legitimationis perſonæ, in
366 punctо ſic poſui in Conſuet. Panhormi, cap. 12. verſic. Vidimus, num. 7. & ſeq. quia hæc exceptio nunquam excluſa cenſetur, vide plura in deciſ. 81. M.R.C. n. 1. etiam in confeſſo corã Iudice, cui, licet nullæ ſint partes, niſi in ſoluendo, per tradita in Cõſuet. Panhormi, cap. 71. num. 8. nam poteſt cum toto hoc opponere hanc exceptionem: Intantum vt, quoties quis habet contractum celebratum cum tali, v. g. tamquam tutore, adminiſtratore, fideicommiſſario, exequutore, & ſimilibus (prout habui in facto inter Iulianum Ruſſo cum Spectab. de Scagliono, cum quo contraherat veluti adminiſtratore hæreditatis Don Modeſti Magnano, & fecerat quandam ſubiugationem vnciarum 44. dicto de Ruſſo creditori hæreditario, & obtinui coram Sp: de la Vaggi, quòd reijciantur oppoſitiones Ann. 1610.) qui in rei veritate non erant tales, non ob id ſequitur, quòd iudicium tentatum ex tali contractu teneat, ſi replicetur, quod non ſunt tales; & licet dicant DD. quòd ſolutio facta alicui, cũ quo erat celebratus contractus liberet ſoluentem, eſto quòd ille erat putatiuus, & rectè ſoluatur falſo tutori,
367 † quãdo is fecit contractum, & idem de ſolutione facta Prælato putatiuo, quoties cõtractus eſſet cum eodem celebratus, vt poſt Alexan. Iaſon. Dec. Bald. Crott. Angel. Caſtrenſ. Anchar. Affli. & deciſ. 147. Tiraquell. Beccius, Carrocc. & alij per Surd. conſil.
368 229. col. 2. ſicuti ſolutio facta filio † ſeruo, monacho, & falſo adminiſtratori, idẽ Surd. conſil. 430. num. 103. vſque ad num. 108. eod. vol. 1. quia illud eſt fauore liberationis, non autem ſequitur, quòd ex iudicio cũ talibus tentatis ex contractu ſit legitimatio perſonæ, & ita erat in caſu prædicto cum dicto adminiſtratore, qui prætendebat poſteaquam fuerat cauſata contra eum executio in M.R.C. ann. 1609. quòd non erat fideicommiſſarius, & tamen ſic erat, & nos replicabamus, quòd habebamus contractũ celebratum cum eo, veluti tale, ſupple quæ dixi in deciſ. M.R.C. 73. num. 14. & 15.

Fallit decimoquinto ſi opponitur exce-
369 ptio reſolutionis † dominij, vt tetigi ſupra ampl. 27. v.g. de emphiteuta, à quo fuit renocata emphiteuſis per dominum directum ex cauſa neceſſaria, non autem ex voluntaria, v.g. donatione, venditione, ſucceſſione, vel aliter, vt poſt Intrigl. ſup. Bulla quæſt. 40. Seraphin. deciſ. 1290. num. 13. Boer. Pinell. & alij per Cẽcium de cenſib. art. 2. part. 1. cap. 2. quæſt. 2. num. 9. fol. 40. & 41. & de Noſtratibus Iacob. Chircus hic, & Nicol. Saccan. in print. quia poſſidet nunc iure proprio, & non habet cauſam à ſubiugante,
370 etenim reſoluto iure † datoris, reſoluitur ius acceptoris, l. lex vectigali, ff. de pignor. Bart. in l. in diem, ff. de aqu. plu. arcend. quoniã iſte talis ſucceſſor non diceretur habere cauſam à ſubiugante, dum iure proprio, v. v.g. poſſideret, puta ſi directus dominus recuperaſſet rem ab emphiteuta, & reperit rẽ emphiteuticam ſubiugatam non credũt Noſtrates, quòd iſte directus dominus poſſit conueniri, ſic Federic. Campixan hic, n. 34. quæ adhuc in iſta materia locum habet, vt dixit Montalt hic Anton. Lanza, quem habeo ad Petr. de Gregor. fol. 39. col. 1. & 2. in meo & fol. 44. col. 2. & Additio ad eundem Petr. de Gregor. ſuper Bulla, quæſt. 6. num. 12. vbi omnino videas, Milanti deciſ. 8. in princip. part. 1. & deciſ. 2. num. 108. cum ſeq. part. 2. & deciſ. 9. num. 42. ead. parte 2. vbi latè, & deciſ. 1. & deciſ. 17. præſertim num. 15. vſque ad num. 25. & ſeq. & deciſ. 8. num. 53. cum ſeq. lib. 2. Auguſtin. Martius in Allegat. pro Aloyſio Ritaliti contra Io. Vincentium, & Antonium de Marchiſio ex Beltrand. conſil. 3. Guid. Papæ deciſ. 565. Petrus de Agliata, & Franc. de Auara in eadem Allegatione, & per tradita infra limit. 20. Cencius de cenſib. d. art. 5. part. 1. cap. 2. quæſt. 1. d. fol. 30. qui
371 loquendo † de prædio ſubiugato, quod erat cum pacto de retrouendendo, ſi pottea contingat redimi fundus, ille redit liber ad redimentem per l. 3. §. idem marcellus ff de in diẽ adiect. d.l. in diem, ff. de aqu. plu. arcend. Fabian. de Mont. Tiraquell. Corbul. & alij de quibus ibi per eum, & ita in hoc propoſito Bullaris cõtractus tenet Corradin. Puteo hic, qui dicit quòd improbabiliter dicunt illi, quod hoc ſtatutum non reijciat exceptionem reſolutionis dominij † in illis contra-
372 ctibus, in quibus reſoluitur ex neceſſitate præcedẽtis obligationis, ex Imol. cõſ. 8. col. 8. Bart. Alex. Dec. Salicet. Fano de pignor. & multis, ſubdens ipſe Corradin. quòd licet
373 hoc capit dicat, nullæ admittantur † exceptiones, & intelligitur de diſſimilibus, non autem de ſimilibus, ex gloſſ notab. in l. 1. C. de condit. indeb. cap. cum dilecta, vbi Abb. de confir. vtili, vel inutil. Soccin. in l. ſi is, qui

ducenta

dicenta, §. vtrum, ff. de reb. dub. col. 4. Bal.
374 Bartol. & aliis. Eſt verum, quòd hæc † exceptio admittitur tantum in ſecunda inſtãtia, vide ſupra, ampl. 21. & 27. ac etiam lata ſententia, non ipſo iure, tetigi ſupra in 12. fallentia, num. 360. & ita realiter videtur concludere Campixan. vbi ſupra, qui dicit eſſe hoc obſeruandũ in meritis, ideoque prima facie, ſoluant, & repetant, & quid de bonis vinculatis, poſui in d. deciſ. M.R.C. 74. in fine, & deciſ 98. num. 2. & per ea, quæ ſcripſi ſupra ampl. 21. in verſic. ſubaudi, & ita poſt Maſtrill. Intrigliol. Federic. Martin. Auẽdan. Craſſ. Apetra, Gratian. Foller. & mille deciſiones, ait Cencius in d. tract. de cenſib. art. 6. part. 1. capit. 2. quæſt. 1. fol. 32. ſentit Ioan. Aloyſ. de Septimo num. 111. qui ait, quòd eſto tempore ſubiugationis erat dominus, tamen ſatis eſt, quòd in euentum conditionis non erat dominus per l. fin. §. ſin autem antritiæ, C. com. de legat.

Fallit decimoſexto non habere vires ſuas bullam, quoties procederetur ad expignora-
375 tionem, v. g. vaccarum, † nec eorum alleuiorum vique ad annum, quia pro debito huiuſmodi bullari, nec procedit priuilegiũ, de quo hic, ſic diſponitur, & limitatur per Pragmat. huius Regni, tit. 55. de prohib. macell. animal. §. 1. to. 1. ibiquè ſcripſi in verſ. ſecundo colligo, vbi latè, & voluit in puncto hic Ferdin. Bongiorn. num. 45. qui votauit in ſacro Conſilio, quòd Illuſtriſſimus Prorex poterat mandare ne expignorentur boues, nec carcerari Agricolæ pro quocumque debito, etiam bullari, & facere pragmaticam pro ann. 1539. & 1540. prout realiter fuit facta 13. Octobris 1539. ad relationem ipſius, & omnium de Conſilio, cuius votum omnibus placuit, quia, quod non poteſt tollere, poteſt ipſe Princeps limitare.

Fallit decimo ſeptimo etiam, & limita, vt, quando agitur contra dictos tertios detẽ-
376 ptores, vel poſſeſſores † debeat probari de poſſeſſione infra menſem, vt ſupra in fallen. 7. num. 325. aut infra bimeſtre, ex Dom. Caſtillo deciſ. 192. num. 5. & 6. poſt Milaniſ. & Caſtrenſ. & obſeruantiam M.R.C. & ita deciſ. pro Don Franciſco Ramo in Regia Cur. Prætoris menſe Martij 1623. & ſic per actorẽ debeat hoc probari, nec præſumitur, quia licet poſſidens ſemel, ſemper præſumatur poſſidere, etiam in rebus mobilibus, iſto tamen caſu ſecus eſt, vt dixi latè ſupra in d. fallentia 7. cum ibi citatis, & quæ adduxi ad deciſ. M.R.C. 24. num. 38. & in deciſ. prædicta Regiæ Curiæ Prætoris 12.

Fallit decimo octauo, quando ille credi-
377 tor, † qui vult agere contra tertios poſſeſſores, poſſidet etiam ipſe alia predia, vel idem, nam debet ſibi diminuere de debito, ex quo inter alios poſſeſſores, poſſidet etiam ipſe, & ſic fit deductio pro ratha corporum, Ramund. Ramundett. hic, num. 2. ex not. per DD. in l. moſchis, ff. de iur. fiſci, Afflict. in conſtit. Regni, ſi quis in poſterum num. 26. v. g. quando ſoluiſſet totum, & haberet ius ceſſum à ſubiugatario, vt hic per Chircum per l. 1. C. de duobus reis, l. nam etiam, ff. de negot. geſt. l. hæredes eius, ff. famil. herciſ. Montalt. ex Bald. in capit. 1. §. ſimiliter, de controuerſ. inueſt. DD. in l. 2. C. de debit. Ciuilib. lib. x. vbi Bart. & Io. de Plat. Aret. in §. vlt. Inſtit. de excuſat. tutor. Prouinzal. per capit. conſtituetus, & ibi Abb. de religioſ. domib. Ioan. Aloyſ. de Septimo, num. 149. deciſ. Delphin. 432. col. 2. ſiue 94 col. 32. Pãcald. n. 25. Boniorn. n. 22. & hoc ſi perſonaliter agnatur, vt ibi per ipſũ Prou. & Abb. & Incertũ Authorem hic, n. 8. & 9. in d. deciſ. 74. M.R.C. verſ. ſexto, nu. 28. & faciunt quæ dixi ſup. in cap. Regni 45. ſic ſcripſi Regis Iacobi, 98. to. 1. arg. eorum, quę ait Bald. in conſil. 189 Dominus Lanfrãchus num. 6. lib. 3. vbi loquendo, quo ad emptorẽ qui habuit ius vendendi, quo ad ſe, & non quo ad alios poteſt pro ratha cedere iura ſicut ceſſum eſt, & ita poteſt ipſe emptor ſe ſe tueri in terminis noſtris, ſic ait Corradin. de Puteo hic per text. in d. cap. conſtitutus, vbi Abb. de religioſ. domib. Bald. in d. cap. 1. §. ſimiliter, de controu. inueſtit. Afflict. in conſtit. puritatem, col. 3. idẽ Iacob. Chircus hic per l. ſolutũ, §. ſolutam, ff. de pignor. action.
378 ſicut videmus in debito vniuerſitatis, † nam non poteſt fieri executio contra vnum de Vniuerſitate, niſi tantum pro rata ſua, vt dictum eſt ſupra in alio capit. Regni 116. Regis Federici, verſic. ſecundum, quod ad iuratos, num. 34. tom. 2. Bart. & Io. de Platea in d. l. 2. C. de debit. ciuil. lib. 10. qui dicunt, quòd ideo ibi debitores Ciuitatis conueniũtur pro rata, quia non erant expreſsè, nec tacitè obligari, ſed ob id pro rata, quia ex priuilegio ſpeciali illius legis, ſicut dicam infra remiſſiuè in cap. 510. eiuſdem Regis Alphonſi, circa princip. quo ad donatiuum
379 Regium, † quod debet ſolui per tria bracchia pro rata, & in cap. 488. cum ſimilibus ibidem adductis, ¶ Sicuti deducetur de rata, quando v. g. vnus ex pluribus correis, vel cõfideiuſſoribus ex iuribus ſibi ceſſis vellet agere contra alios, nam fiet ddductio de portione ſua, & quomodo latè ponam infra in fallẽtia 24. Et quia in hac materia incer-
380 ta eſt propoſitio dictarum ratarum † declarabitur in executione ſententiæ poſitis ad hoc communibus expertis, & æſtimatoribus l. fin. ff. de adim. legat. l. 11. C. de vſu, & vſufruc.

in fine, arg. l. 11 §. rediguntur, ff. quorum legatorum. Verum tamen est, quòd si debitum, siue negotium ad vnum spectaret, tunc
381 nulla dubitatio fieret de dicta rata, † & posset agere ex iure cesso contra illum efficaciter ad totum, quod soluit, vt puta quia fuisset factus actus declaratorius, quòd tota pecunia ad eum peruenit, & quòd negotiũ ad illum totum spectat cum seruatione indemnitatis, ad illum transit, vt dixi supra in cap. 47. Regis Martini, ampl. 3. tom. 3. & in d. decis. Regiæ Curiæ Prætoris 32. vers. & hoc quoque, & in alia decis. M.R.C. 12. nu. 16. vbi quòd si negotium ad vnum spectat, ille solus tenebitur, & per tradita ad eodẽ Iacob. Chireo hic, qui dicit, quòd quando apparet perplexitas post cessionem, quòd esset debitor, & creditor vtique tunc non fit deductio, ex l. Vranius, ff. de fideiussor. l. debitori, cum similibus, C. de pact.
382 ¶ Sicuti nec fit deductio, † quando creditor subiugatarius est, qui agit, & ipse nihil possidet, sed habet bona insolidum obligata, nam tunc tertius tenebitur insolidum in re illa, Montalt. hic, siue personaliter, siue realiter agatur, l. qui furem, ff. de stat. homin. l. si quis inquilinus, §. si ita legatũ, ff. de legat. 1. Io. Aloys. de Septimo, nu. 115. cum seqq. vbi ponit exemplum de eo, qui subiugauit vineam, domum, apotecam, quia qui possidet, v.g solum vineam, potest insolidum conueniri, vt tetigi supra Ampl. 1. in 2. subampliatione, num. 23. & 37. argumento actionis hypotecariæ, sic sentit Apostill. ad Abb in cap. executionem, de except. Prouinzal. hic, Rodoric. de ann. reditib q. 9. num. 7. lib. 2 vbi quòd ita de consuetudine seruatur in Regno Franciæ, Guttierez pract. quæst. lib. 2. capit. 169 num. 3. Ceuallos pract. quæst. com. contra communes, quæst. 469. num. 8. Bolognet d. conf. 31. Cœcius de cenſib. d. part. 2. cap. 2. art. 1. quæst. 1. fol. 136. Henric. de Medico hic, ex Alex. & Bart. in l. 1. §. si ex parte. ff. de acquirenda possess. Corn. consil. 92. idem Bart. in d. l. Moschus, ff. de iure fisci, & licet ipse Henric, fatetur, quòd in aliquibus casibus fallat hæc regula, tamen secus est in casu nostro, Bald. in d. cap. 1. §. similiter, de controuers. inuest. in vsib. feudorum, Iacob. Chireus hic, qui cõcludit posse conueniri, vt dictum est, insolidum, & citat iura concordantia, inquiens
383 etiam, quòd hoc statutum † succedit in locũ dictæ actionis hypotecariæ, quæ afficit pro toto debito, non obstante quòd in M. R.C. aliter quandoque iudicatum sit, vt etiam ait Petr. Pitsol hic num. 10. vbi refert vidisse plures prouisiones, & mandata declarari per ipsam magnam Regiam Curiam, vt pro rata tertij possessores conueniantur, quando bona sunt in genere subiugata, & essent penes plures tertios detẽptores, & per Bald. in 1. C. com. delegat. idem Prouinz hic per l. 2. C. de Remiss. pignor. Incertus Author hic, n. 8. & 9. vbi dicit insolidum teneri, maximè quan insistit in ipsa re, & non renuntiat, quia, vt ipse Chircus ait, tunc pro toto tenetur, per l. 2. C. si vnus ex pluribus, in puncto Federic. Campixan. hic, num 16. vbi dicit, quòd possessor partis, quæ est affecta tenetur insolidum, cum sint duæ res diuisæ, l. si quis duas, §. si quis partem, ff. comm. prædior, l. quis in rem, §. fin. cũ ibi not. ff. de legat. 1. & per ea, quæ in hoc proposito renuntiationis pono infra in fallentia 3. ¶ Sicuti etiam verum
384 esse puto, quòd si ipse tertius agens † cõtra alios, & ratione quarumdam possessionũ, quas ipse actor possideret, insisteret, vt totũ sibi solueretur, quia est promptus transferre possessionem in soluentem, putarem posse, dummodo ex eo, quod sibi soluitur, pignora, quæ habet occasione eiusdem debiti, quod solutũ fuerit, p omnia, quoad se cedat reo, vt per Bald. d. consil. 189 sub nu. 4. lib. 3. & per ea, quæ in hoc tango infra in fall. 24. argum. illius, qui agit contra fideiussores,
385 † quia tunc pignora cedere debent, idẽ Bald. vbi supra per l. fideiubsores, ff. de negot. gest. l. cum eorũ. C. de solut subdens ipse Bald. quòd si possessor habet aliam causam extrinsecam, ex qua iuste detinet, tunc non tenetur cedere possessionem, quia talis causa eneruatur per obligationem per l. an virium, §. ex facto, ff. de diuers. & tempor. præscript. l. 3. §. ex pluribus, ff. de acquir. possess. secus si in illis possessionibus habebat causam solius crediti, quod sibi solutum est, quia tunc debet cedere possessionem.

Fallit decimonono, quando v. g. tertius habuisset prouisionem ab Excellẽtia Sua, vt
386 communiter hodie † videmus fieri, quòd depositando in tempore, non molestetur, quia tunc, non obstante ista Bulla, non potest tertius molestari, facto dicto depositio in tempore iuxta commissionem Excellentiæ Suæ, & multoties, & quasi infinitos casus præ manibus habui, vt Iudex, vide in decis. M.R.C. 114. versic. difficultas, cum versicul. subsequentibus ibidem, & vide supra in fallentia 3. sub num. 296.

Fallit vigesimo non habere vires contractum ipsum subiugatorium, quando esset
387 facta redemptio, siue reluitio † de ipsis reditibus subiugatis, de quo etiam tetigi in decis. M.R.C. 34. sub versic. concurrebant, & decis. 47. num. 11. & decis. 99. num. 35. & ipso casu valet opposita exceptio, nam vtiq; facta reluitione cẽsus, resoluitur omnis subiugatio,

iugatio, vt tetigi ſuperius in verſic. ampliatur decimoquinto, Maſtrill. ad Petr. de Gregor. d. quæſt. 5. num. 141. fol. 69. intelligendo quoties reluitio fieret ex neceſſitate, vt ſubdam inferius in hac ampliatione, verſic. eſt verum ſecundo, Intantum, vt etiam nullũ intereſſe poſſit peti, quoties recipitur ſors, & capitale, ſed renũtiatum videtur omnibus damnis, & intereſſe, ſic dixi in deciſ. eiuſdẽ M. R. C. 52. num. 2. cum ſeqq. Niſi ſimus per
388 ſtipulationem contractus, † per quem eſſet promiſſum, vt eſt ſtilus *(cum refectione damnorum, & intereſſe)* quia tunc non obſtante receptione ſortis, peti poteſt intereſſe ex poſt facto, ſicut infert Surd. deciſ. 345. inter conſilia, volum. 4. in vxore, de qua realiter loquitur, quæ ſi accipit ſortem dotis, non præiudicat ſibi in intereſſe lucri ceſſantis, & ſimiliũ, ſtãte quòd illo modo erat ſtipulatus contractus, nempe cũ dicta refectione damnorum, intereſſe, &c. ita ibidem poſui, & in cap. Ritus, 189. ſub num. 8. tom. 4. circa dictam clauſulam, & conſequenter iure actionis poſſet peti intereſſe, vt in eadem deciſ. 52. ſub verſic. partes vero.

Eſt verum Primo tamen, quòd ſolet quãdoque fieri
389 † reluitio, non tamen ſunt extinctæ ſubiugationes, quando quis non principalis, ſed quia v. g. eſſet inſolidum obligatus, aut alius quiuis tertius re emiſſet, vel emiſſet reditus ſubiugatos, animo faciendi fructus ſuos, vt tetigi in deciſ. M. R. G. 84. verſic. tertia iniuſtitia, & per Boniorn. hic, & de quo vide inf. in verſ. declaratur ſecũdo, n. 496. tunc nõ dicuntur hypotecæ, nec ſubiugationes reſolutæ, quoad correos, ſed remanet ipſa hypoteca, vt ſcripſi in deciſ. prædicta 16. Regiæ Curiæ Prętoris, verſ. addebatur, & d. deciſ. 47. M. R. C. verſ. Sed aduerſus.

Eſt verum ſecundo etiam, quoties reſo-
390 lutio, † reluitio, ſiue retrouenditio fieret ex neceſſitate præcedentis contractus, & ex pacto, per ea, quæ dixi in deciſ. 55. M. R. C. num. 5. non autem ex voluntate, quia tunc realiter extinguntur ipſæ hypotecæ, vt vult Bart. cõmuniter approbatus in l. ſi ex duobus, §. ſed & Marcellus, ff. de in diem adiect. & ita poſt Bald. in l. 2. C. de reſcind. vendit. col. 9. verſic. iuxta hoc quæritur, vbi Paul. de Caſtro, & Alex. in Apoſtill. ad Bartol. in eod. §. ſed & Marcellus, Iacob. de Sãct. Georgio in tract. feudor. & Iaſon. Cagnolus in d. l. 2. quæſt. 64. n. 198. & ſeq. cũ cõcordantib. per eum allegatis, & ita poſt Fælician. Rhodoric. & alios per Cẽcium, art. 5. par. 2. cap. 2. fol. 153. & ſeq. n. 14. & 15. quotieſcũque. n. ex voluntate venditoris fieret reſolutio contractus, tunc nõ extinguitur ius in re conſtitutum, vt ex adductis per eum ſub nu. 197.
391 *Eſt verum* tertio, † niſi reluitio eſſet facta cum illo pacto, v. g. quòd quoties redimerentur tales reditus ſubiugati (per ea, quæ dixi ſupra, ampliat. 20.) prætium depoſitari deberet in tabula ad effectum emendi alios reditus cum interuẽtu ſubiugatarij, vel ſuorum, qui reditus emendi intelligantur, & ſint ſemper ſpecialiter hypotecati, &c. nam tunc, eſto quòd fieret reluitio de illis primis reditibus ſubiugatis, & ſuppoſitis alteri ſubiugationi, attamen illi alij reditus, qui poſtea emuntur de capitali reditnum reluitorum ſemper ſunt ſubiugati, & ſuppoſiti ad quẽcumque vadant, tamquã ſubrogati, vt eſt videre in deciſ. 74. Tribunalis Regiæ Curiæ Prætoræ, verſic. in hoc igitur, & in cap. Regni 23. Regni Regis Martini cũ ibi adductis num. 35. to. 3. & ex his, quæ poſui ſupra Ampl. 34 n. 230. 231. & 232. præſertim ſtãte,
392 queſtro, † de quo dixi in deciſ. M. R. C. 18. num. 22. & deciſ. 92. ſub num. 2) Ex quo nõ deberet reluitio fieri in præiudicium ſequeſtrantis, non obſtante illo bono dolo, de quo facit mentionem Rodoric. de ann. redditibus, quæſt. 18. lib. 1. vbi quòd eſt bonus dolus reluere reditus, & per ea, quæ tetigi in d. deciſ. M. R. C. 26. num. 36. Corn. conſil 52. par. 2. conſ. 8. lib. 3. Bald. in l. 8. col. vlt. C. ſi quis ali. teſt. proh. quia nõ procedit in terminis tertij ſequeſtrãtis, vt vt in d. deciſ. 74. poſui ſub verſic. tertio tanto magis.

Fallit vigeſimoprimo non valere contractum bullarem, quando fortaſſis obligatio
393 fuit facta ſuper perſonis tantum, † & non ſuper aliqua re, tetigi ſupra num. 340. ita dixi in deciſ. M. R. C. 24. num. 35. Pancal. hic nu. 11. & ex Dom. Carol. Tapia, & alijs, & ſic ẽt poſt Couarr. qui refert multos, lib. 3. * var. quæſt. cap. 7. nu. 5. eſſe comm.* opin. poſt Martinez. in l. 1. tit. 15. lib. 3. nouæ recopil. gloſſ. 1. num. 5. & 6. ait Fælician. de cenſib. d. lib. 1. eod. cap. 4. ſub n. 3. ſic quo-
394 què hic Iacob. Chircus, qui ait, quòd † non tenet annuus reditus ſuper operibus perſonalibus, aut ſuper laboribus perſonæ, ſiue liberæ, ſiue ſeruæ, vt per Abb. Hoſt. & Innoc. in d. capit. In ciuitate. de vſur. Feder. Leto hic n. 5. & per adnotata ſup. in fall. 8. quãuis ipſe Dõ Carolus Tapia, attentis verbis Bullæ Papæ Nicolai V. aliter fieri poſſe venditionẽ dicti iuris cenſus tradat ex Nauarr. conſ. 21. lib. 3. de empt. & vendit. & licet hic incipiatur † à perſona, non ob id tamen ſequitur,
395 quòd obligatio perſonalis ſit principalis, realis autem acceſſoria, vt voluit Couarr. quia non eſt verum, patet per hanc Bullam paulo ante, ibi (*ſuper domibus, poſſeſſionibus, &c.*) & ſic prius incipit à real obligatione, mox paulo infra ſubſequitur, ibi (*ac eum poteſtate vendendas, perſonas, earumque proprietates, &c.*) & hic ſequitur perſo-

ſius fundi abſque ſubmiſſione, nec hypoteca ipſius fundi, non poſſet tunc conueniri. vt tetigi ſupra ampl. 1. ſubampl. 7. verſic. Niſi, ex Ripa, Roman. Scappuccin. Gabriel. Paulo de Caſtr. Surd. & alijs; & volunt de Noſtratibus Iacob. Chirc. hic dum dicit, quòd annuus reditus, ſiue cenſus non poteſt conſtitui ſimpliciter ex reditu prædij, ex Abb. & Canoniſtis in cap. in Ciuitate, extr. de vſur.

Fallit vigeſimotertio ſi fuiſſet facta ſolutio capitalis pretij per inſolutum dationem
403 aliorum reddituum, † quia hoc admittitur, etiam in prima inſtantia, ita poſt Milaniſ. deciſ. 8. num. 58. & 59. & 69. lib. 2. qui dicit ita fuiſſe deciſum, refert Caſtillo deciſ. 5. n. 60. & tetigi ſupra in 5. fallentia, num. 323. Bongiorn. hic, num. 21. ex Dec. conſ. 586. In cauſa, n. 7. cum ſeqq. Pariſ. conſ. 75. lib. 4. maximè voluntariè, vt poſt text. in l. peto, §. quandiu, vbi Apoſtill. ff. de legat. 2. Alex. cõſ. 55. col. 3. Antonin. Lanza hic, num. 12.

Fallit vigeſimoquarto, quando opponi-
404 tur exceptio cedendorum, † vt eſt videre in pragmaticis, tit. 16. de Dilationib. num. 41. & in cap. Regni, 24. Regis Ioannis, ſub verſic. ſecundum eſt, com. 6. quia non obſtãte quouis ſtatuto poteſt obijci, eſt enim regula, quòd ſoluenti pro alio, vel ſoluẽti ſolidum, & integrum, quod in electione, & facultate creditoris eſt ſecundum Fælician. tom. 1. lib. 3. cap. 2. n. 5. cum ſimilibus per Cencium part. 2. cap. 2. q. 3. artic. 1. n. 22. cũ
405 ſeqq. fol. 160. debẽt ob id actiones cedi † pulchrè poſt Soccin. Speculat. Dec. Roman. & alios, Prouinzalis in ſuo repertorio ad Bertacchin. verbo, exceptio cedendarum, Ioa. Phil. de Patern. num. 46. ex Dec. conſ. 104. Iaſon. Speculat. & alijs, Franc. Pancald. n. 17. ex eod. Dec. in cap. ex parte, col. 5. de off. delegat. Fider. Campix. n. 17. & 35. Affl. deciſ. 343. Bellon. conſ. 44. col. fin. Bong. hic n. 23. qui ait, q̃ detẽptori ſunt cedẽda iura contra fideiuſſores, Auth. hoc ſi debitor, §. ſed neq;, de fideiuſſ. ex quo beneficiũ cedendarum eſt potius quodam onus annexũ creditori, cui ſolnitur, quàm priuilegium conuenti. Bald. d. conſil. 189. incip. Dominus Lanfranchus num. 4. lib. 3. qui dicit, quòd ille, qui v.g. diſobligauit, & conſentijt alienationi alicuius prædij, & non poteſt hypotecas cedere in ea re, ipſo facto feciſſe videtur, quo minus cedere poſſit, ideoquè repellitur exceptione cedendarum, & ſibi imputari debet per l. ſtichum, §. ſi mandato, ff. de ſolut. Et ob id ſubdit ipſe pulchrè ſub d. num. 4. quòd ſi quis v.g. ageret hypotecaria, & vellet ſibi
406 ſolui, & poſſideret aliquas poſſeſſiones, debet transferre omnia per eum poſſeſſa in ſoluentem, vt hoc poſui melius ſupra in fallentia 18. Rodoric. vbi ſupra, num. 23. & propterea dicitur, quòd obſtat exceptio cedendarum, quaſi dicatur, quòd eſt impedimentum, & onus ipſius petitoris, ideſt creditoris, cui ſoluitur etiam poſt ſententiam poteſt opponi, vt dixi iam in d. conſuet. Pachor. cap. 71. num. 20. Fælician. de cenſibus, cap. 2. lib. 3. tom. 2. & vide in d. deciſ. 32. Regiæ Curiæ Prætoris in illa cauſa de Bonamico cum Fimia, verſic. itaque, & de qua tetigi in deciſ. M. R. C. 74. verſic. ſexto, num. 26. vbi limitatum fuit non procedere, quando creditor ſubiugatarius, prout erat ille de Fimia acquiſiuiſſet ſibi vnum ex prædijs obligatis, vtpota per adjudicationem, nã tunc non tenetur cedere iura, niſi talia, qualia, caſu, quo mox agere voluiſſet pro alijs interuſurijs, vide ſupra fallentia in ead. 18.
407 ¶ Sicut ſi aliqui caſus, in quib. non tenetur cedere iura, maximè contra ſe ipſum, niſi in caſibus, vt ſubdam infra num. 413. l. ſi peculium, §. ſicut, ff. de pecul. legat. Soccin. Sen. conſ. 206. lib. 2. tangit Rodoric. in d. tract. de annuis reditibus, d. quæſt. 9. num. 2. lib. 2. ideoque non bene videtur ſcripſiſſe Dom. Henric. de Medico hic, dum tenuit, quòd ſi v.g. fuit cauſata exequutio contra detẽptorẽ per creditorem, qui elegit prædiũ præcisè obligatum, ſupèr quo interpoſuit primum, & ſecundum decretum, quòd licet detẽptor, ſiue debitor recuperet ſoluẽdo pretium creditori, ſi v.g. iterum ageret ipſe creditor pro alijs interuſurijs decurſis ſequentibus, quòd non poſſit audiri, & ita contigiſſe caſum, ratione quia (vt ipſe malè tenuit) reſolutum ſit pignus, & conſequẽter deſierit eſſe in cauſa pignoris, & debitor ſucceſſerit in locum creditoris, quia non iuridicè loquutus eſt, quinimmo dico, q̃
408 pòt audiri, maximè † quia hodie ceſſiones fiunt cum clauſula, quamuis non retorqueant, nec impediant annualem ſolutionẽ, ob id quod nunquam reſoluitur pignus, & ob id merito ipſe Henric. non poſuit hoc pro firmo, ſed poſtea indubitanter cum ſua opinione pertranſiuit, & non benè. ¶ Sicuti nec tenetur cedere etiam euincendo ob
409 debitum † poſtea contractum, idem Rodo-
410 ric. num. 23. ¶ Sicut nec ſi reliquas † hypotecas facto ſuo ipſe creditor liberauerit, vt de iſto particulari dixi ſupra in d. cap. 48. Regis Martini, ampl. 6. tom. 3. vbi etiam poſui latè ſic eſſe, vt nec teneatur cedere tertio poſſeſſori, ſed quomodo, & quando latiſſimè ibi diſcuſſi. ¶ Prout etiam non tenetur
411 cedere, † quando ex dolo malo renunciatũ eſſet in vtilitatem, & commodum poſſeſſoris, cui ſciebat ſe debere iura cedere agẽdo contra eum hypotecaria, quia tunc fortè

421 fallit tamen in pari ſpoliato, † tetigi ſupe rius hic, nu. 417. vt latè poſui in cap. Ritus 135. nu. 47. 48. & 142. to. 4. & in d. deciſ. 26. ſum eod. verſic. ſecundo inſtantiam ſub d n. 7. & per tradita ab Abbat. in d. cap. 2. quòd quādo priuilegium actoris eſt reſpectu eiuſdem cauſę, magis fauetur reo, ex Barbat. ibidem, & Angel. in l. licet, C. de exceptionibus, quicquid dixerit hic Io. Philip. de Paternione in ſuis Apoſtillis, num. 44. qui inaduertenter tenet creditorem ſubiugata-
422 rium anteriorē, † ex cauſa adiudicationis factæ de re ſubiugata, poſſe conueniri ab alio concreditore poſteriore ſubiugatario, quod eſt falſum, non obſtante quod alleget, l. 1. C. ſi antiqui. credit. Bald. Nouell. de dot. part. 10. limit. 7. Henricus de Medicis hic, qui ait poſt Blaſcum, & Antoninum Lancea, quòd quoties detemptor detinet ex cauſa-
423 † anteriori etiam in terminis, d. l. 1. C. ſi antiquior creditor, quòd nō poteſt executiuè conueniri, ex Salicet. & DD. ibi, & ita fuiſſe iudicatum in M. R. C. ann. 1548. menſe Ianuarij vij. indict. ſicque pertranſit Iacob. Chircus hic, & omnes in Regno, ita tenere, nam quando anterior poſſidet ex alia ſubiugatione anteriori, priuilegium non operatur contra pariter munitum, ex eodem priuilegio, l. emilius, §. x qualitas, ff. de admin. tutorum, & in puncto Campixan. vbi ſupra. Petr. Pitrolus hic, num. 2. & 3. qui concludit, quòd quando ſingularis ſucceſſor ſucceſſit in locum alterius creditoris ex ſimili cauſa ſubiugationis, non poteſt alter creditor ſubiugatarius vti priuilegio Bullæ erga talem poſſeſſorem altero ſimili priuilegio vallatum, quia ratione pariatis priuilegij, 424 cauſat reducitur ad ius commune, ex Bald. & Salicett. in l. 1. C. de priuileg. fiſci, nā qui prior in tempore potior in iure, gloſſ. & ibi DD. in l. qui prior, C. qui potior in pign. prima inſtantia hoc admittitur, vt eſt dictū, neque reſeruatur in meritis, non obſtante, quòd aliqui tenuerint contrarium, ſed hæc opinio verior eſt, ſtio dicatur, nulla exceptio admictatur, quia non comprehendit eodem priuilegio munitos, l. ſi legem, §. gradatim, ff. de mun. & hon, l. 1. C. de epiſc. & cleric. Pitrolus vbi ſupra, † ſecus in alio credito non priuilegiato, reprobato Bald. Nouell. vbi ſupra, qui iam affirmat, quòd in Florentia aliter ſeruabitur, & per ea, quæ latè adduxi inf. in cap. Regni 71. Regis Ioan. ſub verſicul. durante, in 2. intellectu, tom. 6. Bald. in l. 2. quæſt. 13. C. de reſc. vendit. nam Bulla, & pragm. reijcit omnes exceptiones præter vnam, nulla igitur alia admittetur, ex Angel. ind. l. non tantum, §. 1. de pet. hæredit. Montalt. hic, qui ſimiliter allegat ipſum Bald. Nouell. & hæc omnia reaſſumpſit Io. Aloyſ. de Septimo hic, nu. 105, non facta mentione de Corradino Puteo.

425 Extende hanc xxv. fallentiā † etiam procedere in creditore ſubiugatario illorum interuſuriorum futurorum, qui cucurrerunt poſt contractum, quia adhuc debet præferri alijs creditoribus, qui contraxerunt poſtea, ſic tangit Prouinzal. hic, quia habet in his priuilegiū anterioritatis per l. lucius, ff. qui pot. in pign. hab. Soccin. conſil. 41. vol. 4. & tetigi ſupra ampl. 16. ibi (*ſed etiam pro fructibus*.)

Limita tamen hanc xxv. fallentiam non procedere, quando pro debito priuilegiato
426 anteriori † fuiſſet facta adiudicatio, & in ipſa adiudicatione fuiſſet per ipſum ſubiugatarium accollatum onus poſterius, nedū ſuo credito, ſed credito alterius concreditoris agentis vigore ſimilis cenſus bullaris, quia tunc ex dicta accollatione oneris poſterioris dicitur poſſidere partim ex cauſa anterior, & partim poſteriori, vnde reſpectu cauſæ poſterioris, totum debitum efficitur poſterius, ſic voluit Maſtrill. deciſ. 37. à num. 7. vſque ad finem, de quo ſcripſi in deciſ 54. n. 10. & deciſ. 93. n. 7. & ex traditis ſupra in d. cap. 48 Regis Martini n. 45. 46. cū ſeqq. d. to. 3. vbi loquor de creditore remittente pignus fauore vnius, & vide, quæ habuimus in eodem Tribunali Curiæ Prætoris d. Ann. 1615. In cauſa pro Chriſtina Catanifi contra Ioannem la porta ex Gaſpar. Cabellin. nilleloquio 447. vol. 2. deciſionum non impreſsarū, & tetigi etiam de hoc in ead. deciſ. 54. M. R. C. ſub verſic. præterea tertio,
427 niſi † quādo ille, qui ſibi accollauit aliquod prædium poſterius alio credito ſibi poſteriori proteſtatus fuiſſet ſe velle poſſidere pro ſuo credito tantum anteriori, & dumtaxat, vt ibidem dixi, ſtante iſta proteſtatione, arg. eorum, quæ ſcripſi in capit. Ritus, num. 92. tom. 4. & in capit. 116. Regis Caroli, limit. 9. tom. 8. & deciſ. 6. verſic. ſed quia, & ita etiam vidimus in eadem Curia Prætoris, Ann. 1616. in cauſa V. I. D. Franciſci de Meis contra Antonium Morfino, & Iacobum Calabrò, & Curatores, ſeu adminiſtratores hæreditatis condam Vincentij Morfinò, contra quos dictus de Meis cauſauerat executionem vnc. 200. pro interuſurijs bullaribus ſibi debitis ſuper quōdam loco, & ſtante, quòd dictus de Morfino talem locum ſibi adiudicauerat ex cauſa pariter priuilegiata, prætēdebat ipſe de Meis, quòd dictus de Morfino ſibi accollauerat quodam onus poſterius ſubiugationi factæ ipſi de Meis, ſed quia allegata fuit hæc cauſa pluries, & vidimus, quod dictus de Morfino

fino ex quodam accordio facto cum illo de Sancto Stephano sibi accollauit eidem de Sancto Stephano soluere vnc. 300. in circa pro pretio eiusdem loci, quæ hypoteca licet non erat pariter priuilegiata, erat tamen anterior credito ipsius de Morfino; item quia accollatio non erat aliter facta ex secundo decreto, sed per quandam transactionẽ, in qua aderat per pactum bis repetitum, nempe (*quòd volebat ipse de Morfino semper possidere, & ita intelligatur vigore secundi decreti per eum interpositi, ex dicta causa pariter priuilegiata anteriori, & non aliter; nec alio modo, à quo secundo decreto non intelligatur recessum, nec derogatũ, nec per præsentem actum in aliquo innouatum, remouentes dicti contrahentes ad inuicem omnem consensum à quolibet verbo, & actu in contrarium forte dicendo, & nõ aliter &c.*) dubitauimus contra dictum de Me's, & ob periculum peremptionis instantiæ dicta causa fuit obscurè decisa.

428 Fallit vigesimosexto, quando † tertius possessor desineret possidere, quia non tenetur; nisi ratione detentionis, & possessionis suæ propriæ, non autem v.g. ex vna cõmuni possessione, & detentione cohæredũ, Saccan. num. 7. quirit, quòd quoties hæc possidet bona specialiter subiugata, semper de proprio tenetur, non obstante inuentario, non vt hæres, sed vt possessor, & ita seruamus in M.R.C. ita Rodoric. d quæst. 9. sub n. 8. lib. 2. & quæ tetigi superius in d. ampl. 2. subampliatione 1. num. 21. & fallentia 3. vbi posui, an post causatam executionem possit, & decis. 18. verſic. ex parte vero, & per tradita in cap. Regni 57. Regis Martini, fallentia 16. supra, tom. 3. vbi an, & quando quis cedendo rei, ipsamque dimittendo, non teneatur, vbi copiosè dictum est.

429 Et consequenter † dum se opponit, quòd non possideat, quod est permissum de hoc excipi, vt retigi supra in 7. fallentia sub num. 325. & per Io. Aloys. de Septimo, num. 168. solet interloqui, dicent oppositiones, & ita fuit decisum in Regia Curia Prætoris, 6. Martij 2. indictionis 1589. inter Don Cæsarem de Bononia, cum Philippo Sabia, confirmatum in M.R. Curia 21. Iulij, eod. Anno, & in Consistor. S.R.C. 10. Octobris, 4. indictionis 1590. nisi esset actum non per viam oppositionis personalis, sed realis, v.g. per missionem, vel interpositionem primi decreti, quia tunc non obstat opponere, quòd non possideat, & ita plaries decisi, quòd reijciantur etenim in subhastationibus faciendis posset tunc se opponere tertius, qui realiter possideret, & ita intelligo, quę tetigi supra in ead. Ampliap prima, nu. 40. alioqui in aliter non est verum simpliciter, quòd potest tertius comparens pro suo interesse, se opponere, quia contrarium, & benè tenet hic Campixan. sub num. 33. ex multis per eum citatis, aliàs nunquam executiones Bullæ suum sortirẽtur effectum, ex quo semper inuenirẽtur tertius, ideoq; excludi debet, dum posset esse cautum per cautionem de restituẽdo in casu succumbentiæ, ex Soccin. consil. 106. vol. 4. & vide post Fælin. in d. cap. ex parte, nu. 8. de offic. deleg. Incert. Author. hic, num. 13.

Fallit vigesimo septimo consequenter secundum aliquos secus esse, quando subiugatarius † poterat sibi satisfieri de censib. præteritis pro tempore, quo detinuisset dictus 430 tertius possessor, conductor, siue inquilinus, vt puta quia non exegerit census præteritos non solutos, dum poterat exigere, v.g. quia administrasset bona illius, qui esset debitor dicti census, vel quia fortè fructus peruenerunt ad eum, aut quia erat procurator, tutor, gestor, administrator, vel alio modo potuisset apparere, quòd poterat exigere, & nõ exegit, & demonstrari posset de eius negligentia, stante quia fuisset in potestate sua exigere, etenim istis casibus dicunt aliqui D.D. adhuc in Bulla loquentes, non tenetur tertius possessor, sed imputandum est ei, ita inuenio posuisse Milanis. decis. 11. num. 34. lib. 2. ex Rhodoan. in tract. de reb eccles. non alien. in rubr. de constit. annu reditus, num. 64 65. Soccin. consil. 273. lib. 2. & per per ea, quæ in puncto scripsi in cap. Rit. 101. num. 72. tom. 4 post Surd. & alios Nostrates, quos ibi adduxi, addo l. sed si damnum, §. peculium, ff. de pecul. vbi Angel. dicit esse notatu dignum, quòd si creditor † administrat bona sui debitoris, tenetur sibi de illius fructibus soluere, & in dubio præsumitur exegisse, idem Surd. consil. 290. num. 33. lib. 2. post Affl. Cranett. Caualc. & alios, quæ tamen, vt in d. Ritu scripsi, dixi vera hæc esse, dummodo non sint impeditiuæ exceptiones ad illos Ritus, quæ realiter impedirent, maximè stante pacto de non opponendo, & præsertim stante vi, & efficacia huius bullæ, & Regiæ Pragmaticæ, quæ reijciunt omnes exceptiones, & ob id non puto vera esse in terminis iuris communis simpliciter & ideo merito idemmet Milanis. sub nu. 35. aduertit ista non procedere, maximè in prima instantia, quia est exceptio, quæ non potest admitti, stante dicta Regia Pragmatica reijciente omnes exceptiones, præterquam realis solutionis, & vide ea, quæ fuerunt considerata in Tribunal. Regiæ Curiæ Prætoris Ann. 1622. in causa inter Illust. D. Eumiliam de Septimo, cum Illustr. Don

431 † administrat

Rogerio

Rogerio de Septimo, Marchione Iarratanæ x allegatis ibid m.

Fallit vigeſimo octauo, quando ſimiliter exceptio, quæ opponeretur, oriretur ex eadem met ſententia, † ſiue interlocutoria ſtante modum, & conditionem, vt puta quia, vt in dies fit, diceretur, reijciantur, præſtito prius de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ, &c. quia omnino debet præſtari ipſa fideiuſſio, antequam deueniretur ad adimplementum, ex adductis ſupra in capit. Rit. 130. n. 11. cum ſeq. vbi cito loca concordantia, d. tom. 4. & in deciſ. 27. ſub verſic. hæc erant, niſi v. g. oppoſitiones tamquam friuolę fuiſſent reiectæ abſq; ipſa clauſula, vt ibidem poſui, num. 10, & in cap. 47. Regis Martini, num. 75. d. tom. 3.

Fallit vigeſimo nono nõ procedere † ſecundum aliquos, quo ad exteros, & forenſes ſubiugantes, & ſubiugatarios, quia bulla Pontificis videtur ligare Incolas, & habitatores Regni, de quo tñ vide, quæ poſui ſup. ampl. 33. & facit, quæ ſcripſi inf. in cap. 37. Regis Ferdin. limit. 19. to 7. cũ ibi citatis.

Fallit trigeſimo, quia poteſt admitti † exceptio contrarij imperij, quæ tamen non eſt ſuſpenſiua, vidimus de hoc in pragm. 4. tit. 2. de offic. Iudic. M. R. C. num. 14. tom. 1. pragmaticarum.

Fallit trigeſimoprimo conſecutiuè ad ea, quæ dixi in fallentia 12. non procedere ſubiugatorum contractum, nec tenere iuxta temperamenta Bullæ, & Pragmaticæ in caſu, quo v.g. vxor, † quæ dotauerat bona ſua, poſtea ſubiugaſſet bona dotalia abſque viri conſenſu, etenim non poteſt, arg. illius, qui hypotecat rem alienã, ratione quia non habet dominium in bonis dotalibus, ſed maritus, vt ſuo loco dixi, intantum, vt quemadmodum legimus, quòd de bonis dotalibus vxor nec poteſt facere eleemoſinam, niſi marito ſuo conſentiente tacitè, vel expreſsè, † ex Abb. in capit. ſi quis, de furt. Hoſt. in ſumma, de pæn. & remiſſ. §. quibus. verſic. quid de agentibus pœnitentiam, ſicut etiam de rebus mariti poteſt, moderatè tamen, & ſecundum conſuetudinem domus tam pro anima mariti, quàm ſua, non contradicente marito, ſed conformando conſcientiam ad voluntatem ipſius mariti, vt per Suarez, tit. de las deudas, ſub num. 7. poſt D. Thom. Abulenſ. & alios, ratione † quia de rebus alienis non fit eleemoſina, 1. quæſt. 1. cap. non eſt putandum, & capit. quod Deo, 33. quæſt. 5. & ita concludit Bertacchin in ſuo repertorio, verbo, vxor fol. meo 336. col. 4. part. 5. vbi determinat, quòd ſi vxor non habet alia bona vnde dotem, non poteſt contradicente marito eleemoſinam facere, quia dominium rei dotalis pertinet ad maritum, † vulgata l. decem ancillã, C. de rei vẽd cũ ſimilib. qu ſuo loco adduxi, & inferius n. 441. & ſic faceret eleemoſinam de alijs bonis, quàm dotalibus; ſic dicimus fortius, quòd non poteſt hypotecare bona ipſa dotalia, tamquam bona aliena, & mariti, & licet legamus, quòd quamuis aliena res obligari non poſſit, vt vidimus in deciſ. M. R. C. 83. nu. 3. & conſequenter, nec poſſit dictum cenſum imponere, aliàs impoſitio eſt nulla, † vt poſt Nauarr. Molin. Martinez. Bonacin. & alios tradit Cencius in d. tract. de cenſibus, art. 1. quæſt. 1. cap. 2. part. 2. fol. 23. eſto quòd poſtea dominus talis rei ſucceſſiſſet eidem debitori obliganti, tamquam effectus dominus illius, tamen quando res, quæ non fuit in bonis debitoris tempore obligationis inciperet poſtea eſſe in bonis eiuſdem debitoris ex ſuperuenientia iuris ad ipſam rem, tunc non eſt dubium, quòd confirmatur pignus, & hypoteca, † vt in alia deciſ. poſui 28. num. 2. & deciſ. 83. num. 3. l. 1. ff. de pign. ex l. cum res, vbi magiſtraliter Bart. C. ſi alienan. res pign. dat. ſit, qui ponendo regulam, quòd aliena res non poſſit obligari, ſubdit poſtea limitationes, niſi debitor haberet ius ad rem, vel in re, aut quando quis obligaſſet rem alienam, etſi non haberet ius nec ad rem, nec in rem, ſed etiam hypotecaſſet hoc modo, nempe cum ſua eſſet, vt poſui ſupra in ead. fall. 12. nu. 361. & 362. quia valet obligatio, poſtea re effecta ſua, vel quando ſimpliciter obligaſſet vltra dictos caſus, & debitor eſſet effectus illinc dominus ipſius rei, nam confirmatur pignus vtiliter ipſi creditori, eique datur vtilis hypotecaria, ex quo inuenitur debitor, & dominus rei obligatæ, qui de pignore conuenit, eſſe eadem perſona, ratione quia debitor non poſſet referre quæſtionem alicuius iuris, & idem quando eſſemus in habente cauſam ab ipſo debitore lucratiuam, vt puta in hærede, aut in alio, etenim, ſi ageretur contra extraneum non habentem cauſam ab ipſo debitore, tũc eſſet neceſſe, vt probaretur, quòd res tempore obligationis erat in dominio obligantis, Bart. in d. l. cum res prope finem, & extraditis ſuperius in d. 12. fallentia. Ideoque ex prædictis concludimus, quòd realiter ſubiugatio, obligatio, & hypoteca facta per vxorem ſuper bonis dotalibus abſque dicto conſenſu mariti non tenet, tamquam facta ſuper re aliena, nam dominium eſt penes maritum, conſtante matrimonio, & ob id intantum eſſe, vt non teneatur maritus ad † debita contracta per vxorem, conſtante matri-

matrimonio, nec in dote poteſt fieri execu-
tio, niſi eſſent facta ante matrimonium, 3
Guid. Pap. quæſt. 447. & per ea, quæ re-
cordor ſcripſiſſe in Conſuet. Panhor. capit.
80. num. 3. & ſeq. & in cap. Rit. 101. ſub n.
57. ſupra tom. 4. ex quo dominium eſt vi-
ri, gloſſ. magna in l. quinque legibus. ff. de
bon. damnat. nec maritus tenetur pro de-
bito vxoris, nec econtra, C. ne vxor pro
marito, ſed dos ipſa eſt propriũ patrimoniũ
ipſius viri conſtante matrimonio, Bald. cõſ.
94. in fine lib. 1. Tuſch. in pract. concluſ. iur.
verbo, vxor, concluſ. 389. tom. 8. & in ver-
bo Maritus, concluſ. 90. tom 5.

Nec obſtat quatenus poſſet dici, quòd
442 ipſa vxor † eſt etiam domina rei dotalis
per per eam apportatæ & conſequenter poſſent
verificari verba Bullæ, quia hoc intelligi-
tur imaginariè, & intellectu, non autem
verè & realiter, etenim quo ad hunc intelle-
ctum iuris eſt verum, quòd eſt domina, &
titulus dotis non eſt expropriatiuus, ſed cõ-
miſſiuus, idem Bald. conſ. 1. verſ. tertio, lib. 3.
ac ſi dicatur, quòd non eſt in totum expro-
priata, ſed finita commiſſione, ideit ſoluto
matrimonio, dos vere cenſetur proprium
443 patrimonium vxoris, † idem Bald. d. conſ.
94. in fine d. lib. 1. & iſto caſu faterer, quòd
ſoluto matrimonio ſi dotis reuertitur ad
eam, vel ad ſuos hæredes, conſolidatur hy-
poteca, ex d. iure ſuperueniente, & eſt vna
de limitationibus ad reg. l. quod ab initio, ff.
de reg. iuris, quia ſolo tempore non conua-
lidatur, ſed alio cooperante, nempe per ſu-
peruenientiam iuris, vt eſt gloſſ. in l. cum
vir, ff. de vſucapionibus, maximè ſi obliga-
tio fuiſſet per eam facta ex cauſa neceſſita-
tis, idem Bald. conſil. 53. quædam Domina,
num. 7. & 4. lib. 5. Et hoc modo etiam reſpõ-
demus ad gloſſ. in l. in rebus C. de iure dot. cũ
ſimilibus, vbi oēs DD. dicunt, quòd licet vxor
cõſtante matrimonio ſit domina dotis, ſubau-
ditur naturaliter, quia ciuiliter maritus eſt
444 † dominus fundi dotalis, vxor autem ipſius
naturali iure inſpecto dicitur domina talis
fundi quaſi dicatur, quòd ſoluto matrimo-
nio mulier poteſt vindicare fundum datum
in dotem, cuius dominium penes eam re-
manſit naturali iure inſpecto, Abb. conſ. 72.
in principio lib. 2. Tuſch. d. concluſ. 90. ver-
bo maritus num. 1. quæ non poſſunt verifi-
cari in Bulla, quæ requirit, vt ſubiugans ſit
dominus, & habeat dominium plenum rei
ſubiugatæ non fiduciarium, & ita procedant
verba d. l. in rebus, ibi, (& naturaliter
in alio permanſerint dominio) quia loqui-
tur in cauſa vendicationem rerum dotalium
per ipſum vxorem mortuo viro, vt non ad-
mittatur ius offerendi, quo ad eam, nam

creditores matici anteriores nullam prærogaciuam habent in hoc, ratione quia quamuis tranſitus earum in patrimonium mariti videatur fieri, non ob id tamen rei veritas deleta, nec confuſa eſt, vt ſubditur in d. l. ibi (*non enim quod legum ſubtilitate &c.*) etenim iſto caſu tam quo ad hanc rei venditionem dicuntur eſſe in dominio vxoris, vel quoad ſubſtentationem, & vſum, quo
445 caſu † quaſi domina, & abuſiuè dicatur, gloſſ. in d. l. in rebus, in verbo rei veritati, &
446 in verbo, naturali iure, ſicut dixi alias de filio, qui viuente patre, dicatur quaſi dominans, vt eſt videre in pragmaticis tit. 49. Banniti, & delinquentes non accedant, &c. n. 16. & 17. to. 1 pragmaticarum, vbi apportaui concordantia loca.

Sed circumſcriptis omnibus præſcriptis concludo, quoad hanc fallentiam nõ valere ſubiugationem factam per vxorem ſuper bonis dotalibus, quia non poteſt obligari
446 abſque conſenſu mariti, † vt latè dixi in Conſuet. Panh. cap. 42. num. 43. & cap. 51. num. 13. cum ſeqq. & ita poſt Nauatr. Boccacc. Molin. Azor. Conrad. Auendan. Scaciam, & alios ait Cencius de cenſibus cap. 2. art. 1. q. 1. fol. 13. vt videmus de ſubiugante rem vinculatam, cum conſenſu ſuccedẽtium in vinculo, vt tetigi ſupra ampl. 21. verſic. ſubaudi. Si igitur non valet obligatio, non valebit vllo tempore, etiam quòd res dotales redirent ad eam, & conſequẽter puto, quòd nec pigneus conualidabitur. Neque obſtabit Bald. d. conſil. 53. num. 3. & 4. eod. lib. 5. vbi concludit, quod ſi dos remãſit penes vxorem, traditio, & venditio, quæ erat per eam facta de quodam fundo dotali viuẽte marito, confirmetur, allegat. §. in firmas, Auth. de nupt. & l. cum vir prediũ, ff. de vſucapionibus. Nam ad ipſũ Bald. reſpõſio de trib. modis, primo quia ipſe loquitur
447 vxore † alienante fundum dotalem ratione famis, & ſic ob neceſſitatem, quæ non habet legem, l. ob æs, C. de præd. minor. l. 1. ff. de offic. conſul. latè poſui in Conſuetud. Panhor. cap. 19. num. 19. & in cap. 40. Regis Iacobi, num. 10. ſupra tom. 1. ſecundo loquitur in caſu, quo † vxor poſſidebat fun-
448 dum dotalem patiente viro, vnde videbatur ei facta reſtitutio; tertio quia d. l. cum vir, ff. de vſucap. loquitur in caſu cõtrario, ideſt in marito vendente rẽ dotalem, & poſtea vxõre ſuccedente in dicta re dotali, vnde vẽditio erat facta per perſonam habilem, non ſic in vxore, quæ eſt inhabilis ad contrahendum abſque viri præſentia, vel ſaltim Iudicis, ideoque iſta inhabilitas non poteſt per tractum temporis conualidare contractum etiam alio cooperante, etenim con-

currerent

concurrerẽt duæ fictiones, & ita perfiſto, & habui hunc caſum in facto cõſultus p quã-
dam mulierẽ Ciuitatis Politij. Sed quid de
vxore ſubiugante infimul cum marito, &
ipſa nihil lucri habuit, ſed per metum con-
449 traxit, vide ſupra in fallentia 13. num. 364.
† Declara hanc fallentiã, vt poſſit pete-
re, qui conſenſit ſuper re ſua imponi conſũ,
releuari, & indemnem fieri ab ipſo imponẽ-
te, vt per ipſum Cencium, d. art. 1. n. 10. ſicut
de fideiubente, vt vidimus ſupra ampl. 22.
Declaro ſecundo ſecus eſſe, quando vxor
ſubiugaret ſuper bonis non dotalibus, quia
450 puto valere, † ex eod. Cencio d. art. 2. par. 1.
cap. 2. quæſt. 1. num. 43. fol. 28. & decif. 31. n.
7. (cogita hoc) quia dicit ipſe nu. 40. quòd
de iure communi nulla requiritur certa
forma, neque ſollemnitas in contractibus
mulierum, & habentium maritos, Pariſ. Be-
rous, Surdus, & Carpan. per eum citati.
Declaro tertio aliter eſſe, quando mari-
tus ſubiugat ſuper bonis dotalibus, quia
451 tenet ſubiugatio, ſi ea habuit æſtimata † in
dotem, ea æſtimatione, quę facit emptionẽ,
& venditionem, tamquam ſua re propria,
aliter non, ſic poſt Rolland. à Valle, Beroum
Natt. Non. Honded. Veronenſ. Foller. Rhod.
Boccaęc. Fælician. Azor. Auendan. & alios
ait ipſe Cencius d. art. 5. part. 1. cap. 2. q. 1.
per totam d. fol. 30. & 31. & art. 1. par. 2. cap.
2. fol. 146. nu. 24. cum ſeqq. & hoc habui in
facto in cauſa propria contra Roccum de
Valentia in Curia Prætoris Ann. 1621. men-
ſe Decembris, vbi fuit interlocutum in mei
fauorem, Reijciantur, & latè poſui in Con-
ſuet. Panh præciſè cap. 47. verſ. intro modo,
& verſic aduertendum, num. 31. vſque
ad num. 38. addo Surd. poſt multos conſil.
452 103. vol. 1. qui dicit, quòd † vxori ſolum
actio ad pecuniam, & non ad rem perti-
net, vbi pulchrè poſt aliquos DD. refert,
quòd actio datur ad pecuniam, & non ad
prædium, quodq; maritus ſit effectus ſuorũ
bonorũ dominus, vt ibidem, ex quo fingitur
maritus ab ea emiſſe, pretiumque recepiſſe,
& propterea talia bona æſtimata tranſeunt
irreuocabiliter in eius maritũ, qui poteſt de
dictis bonis diſponere, vt per eundem Surd.
conſil. 225. col. 1. & ſeq. lib. 2. & conſequen-
ter eſto maritus promiſiſſet reſtituere rem,
vel pretium, electio eſt ipſius, & eſto etiam,
quòd promiſiſſet reſtituere dotes, nam in-
telligitur de pretio, num. 3. & 4. etiã ſi pro-
miſiſſet reſtituere vxori dotes, ſiue in pecu-
nia, ſiue in ipſis rebus, vbi melius vxori pla-
cuerit, nam hæc electio eſt etiam viri, ſolum-
modo eſſet electio vxoris capere, quæ bona
mallet ex bonis ſub num. 6. ſubdens quòd
quoties inſolutum darentur alia prædia
mariti, vel eius hæredum vxori viuenti, ta-
men talia prædia non efficiuntur dotalia,
l. ex pecunia, C. de iur. dotium cum ſimilib.
per eum num. 16. Quamuis in aliquibus ca-
453 ſibus eſto data † ſint æſtimata, non tamen
facit emptionẽ, & venditionẽ, vt in dictis lo-
cis poſui in d. Conſuet. 47. ſub d. verſic. ad-
uertendum, & addo, vtputa quando teſtator
veniẽs ad mortem reliquit vxori certas res,
quas æſtimauit ducentis, quia ſi valẽt plus,
hæres non poteſt detrahere, ſi minus, non
poteſt vxor petere, Dyn. quem refert, & ſe-
quitur Bart. in l. ſi fundum, §. ſi libertus, ff.
454 de legat. 3. Item dos æſtimata, † non facit
emptionem, nec venditionem, quando v. g.
eo tempore nõ habet maritus bona, ex qui-
bus poſſet æſtimationem ſoluere, tunc enim
ſi non eſt ſoluendo, res æſtimata non deſinit
eſſe dotalis, Cremenſ. ſingul. 19. qui dicit eſ-
ſe dictum aureum, quem refert, & ſequitur
idem Surd. conſil. 491. ſub num. 9. vol. 4. poſt
Bald. & Salycet. in l. intereſt, C. de vſufr. &
Imol. Iaſ. Dec. Neuizan. Bald. Nouell. Bald.
de Peruſ. Lupus, & alij per ipſum adducti.
Fallit trigeſimo ſecundo non valere ſub-
iugationem impoſitam per minorem decẽ-
455 † & octo annorum abſque decreto, & ſine
cauſa, latè poſui in Cõſuet. Pãh. cap. 5. am-
pliat. 9 per totam, præſertim num. 20. & ad-
do poſt Bald. de Vbald. Pariſ. Carroce. Tiraq.
Simoncell. Corbul. Fælician. de cenſib. cap.
2. num. 3. lib. 2. tom. 5. Rodoric. de ann. redi-
tibus, quæſt. 14. num. 10. lib. 1. Bened. Bon. de
cenſibus, artic. 23. num. 49. in fine, & art. 31.
num. 37. Intrigit hic quæſt. Bal. Auendan. de
cenſib. Hyſpan. cap. 81. num. 1. cum ſimilib.
de quib. per eũd. Cencũ in d. tract. de cenſib.
artic. 2. quæſt. 1. cap. 2. part. 1. fol. 25. (ſecus
456 e contrario † valet cum cauſa, quando eſt eũ
ſollemnitatibus, num. 17. 18. 19. 20. 27. 28.
29. 30. 31.) quaſi quòd ſi deficiunt ſollemnia,
& non ſunt adhibita, poſſit de hoc excipi,
Franc. Pancal. hic, nu. 21. ex Affl. in d. conſtit.
inſtrumentorum robur, etiã quòd ſubiuga-
tio eſſet per eum facta ad fauorem alterius
457 minoris, vel pariter priuilegiati, vt ipſe
Cencius ſubdit num. 8. cum ſeqq. & ita fuiſ-
ſe per Rotas pluries deciſum ¶ Eſto eſſet
lapſum tempus quodcumque, adhuc quin-
458 quennij † nam non valebit, ſi minor effectus
fuiſſet maior, tacuiſſet, ac ſoluiſſet, nec va-
lebit ex nunc, vt concluſi in capit. Regni 78.
Regis Caroli, verſic. ampliatur adhuc, to. 8.
Barbat. conſ. 42. lib. 1. & conſ. 6. vol. 4. verſ.
reſtat, Boſcil. ad ſtatuta Parmæ, tit. de form.
& ſolenn. fol. 129. Curt. iun. conſil. 50. lib. 1.
quamuis Rom. Gozadin. & alij teneant cõ-
trarium, & in hoc videtur inclinare idem
Cencius, num. 21. 22. 23. poſt Natt. Menoc-

ch. Boccacc. Cravett. Maſcard. Cæphal. Rotam, & ſimiles, ſed non puto verum ſtantib. verbis d. cap. Regni, de quib ibidē loco citato poſui, & ita teneo cū Rodor. de ann. reditibus, d. quæſt. 14. nu. 65. quicquid teneat ipſe Cencius cum allegatis per eum d. num. 23. quia loquitur de iure cōmuni, & in terris Eccleſię, ex Menocchio, & Simoncell. per eum citatis, & num. 24. 25. 26. maximè quia ſtatutum noſtrum præſupponit doloſos contractus aliter factos, vt ibi dixi, & ſic ēt ait Marcus Ant. var. reſolut. lib. 2. reſolut. 3. num. 20. eſto Cencius recedat ad hoc, quòd in tali ſubiugatione interuenerit præſentia, ſiue conſenſus patris, quia cum toro hoc
459 † erit contractus ſubiugatorius, nō obſtāte nullus factus p minorē, vt ſcripſi in d. cap. Regni 78 Regis, & Imperat. Caroli V. ampl. 20 eod. d. to. 8. ex Surd. conſ. 480. nu. 9. 10. & ſeq. vol. 4. Cravett. conſil. 889. num. 2. cum ſimilibus. Simoncell. in tract. de Decret. tit. 8. inſpect. 1. num. 1. cum ſeqq. Tiraq. Boccace. Rot. Romana, de quibus per eundē
460 Cencium, nu. 11. 12. præſertim † quando talis conſenſus, & authoritas ipſius patris verteretur ad cōmodū eiuſdēmet patris, & in filij detrimentum, vt ſubdit num. 13. 14.
** de magis comm. ** opin. poſt Clement. de viribus. patr. poteſt. Vurſill. Gabriel. Riminald. Aſſ. Alciat. Pariſ. Couarr. & mille, maximè ex vi reſtitutionis in integrum, gloſſ. in l. poſtquam liti, vbi Iaſon, C. de pact.

Niſi ex dictis pecunijs receptis, pro dicto cenſu per minorem impoſito, eſſet factus
461 lucupletior, † & feciſſet ſibi rem vtilem, quo caſu impoſitio ſubſtinebitur, ita poſui in d. cap. Regni 78. limit. 2. Cencius vbi ſupra, n. 16. ex Odd. in tractat. de reſtit. in integr. quæſt. 47. art. 3. num. 11. Rodor. de ann. reditib. quæſt. 14. num. 14. Philipp. Paſchal. in tract. de uirib. patr. poteſt. cap. 6. num. 19. cum ſeqq. ex Tiraq. de legibus connub, gloſ. 8. quæſt. 8. & 10. num. 56. & 91. cum ſeqq. Fulgoſ. conſ. 75. Alex. conſil. 234. Hieron. de Laurent deciſ. 124. num. 1. Caranit. §. 9. in pragmat. num. 12. cum ſeqq. Vtpura ſi eſſet per eum creatus cenſus pro extinguendo alium maiorem cenſum, non autem eiuſdem quantitatis, ex adductis ſupra ampliatione 34.

Fallit trigeſimo tertio cōſequutiuè, vt nō valeat ſubiugatio cenſus impoſita per Pro-
462 digum † poſtquam fuit ei interdicta adminiſtratio bonorum, quia ſicut non poteſt alienare, ſic nec cenſum imponere, ita poſt multas deciſiones Rotæ ait idē Cencius in d. tract. de cenſibus, art. 3. part. 1. quæſt. 1. fol. 28. & 29. poſt Fælician. de cenſibus, cap. 2. num. 18. lib. 2. com. 1. Gomez. Vincen. de Franch. Paul. de Caſtr. & alios, & per ea, quæ ſcripſi ſupra in capit. Regni 32. Regis Iacobi num. 38. 39. & 40. to. 1. quibus addo Bertrand. conſil. 122. lib. 3. Iodan. in ſuo patroc. pupillari, cap. 8. num. 15. Caldas in repet. l. ſi curatorem habens in verbo, cum non abſimilis, num. 81 & ſeq. Dom. Carolus Tapia ad iura Regni Neapolis, tit. de cenſib. fol. 5. & 16. lib. 4. ex Rouit. Rom. Burt. Angel. Caſtrenſ. Ripa, Cuman. & ſimilibus, qui ſubdūt an ſit citādus ipſe prodigus in dādo ſibi curatore, & auferenda ſibi adminiſtratione, & quomodo ei ſuccurratur ex reſtitutione in integrum in contractibus antea factis.

Fallit trigeſimoquarto quoties ſubiugatio fuiſſet impoſita per filiosfamilias, † ex
463 quo non tenet, eſto eſſent maiores, ſcripſi latè in Conſuet. Panhor. cap. 31. & in deciſ. M. R. C. 94. per totam, niſi ſuper caſtrenſib. vel quaſi eſſet facta, vt ibidem ſubdidi nu. 5. addo Cencium in d. tract. de cenſib. art. 4. d. par. 1. cap 2. quæſt. 1. fol. 29.

Fallit trigeſimoquinto, vt id, quod poſui ſup. in 12. fall. de re ſubiugata, vt ſit ī dominio ſubiugantis, ſubaditur de toto, & non de parte, ideoque, qui habet rem communem
464 cum alio, & ſubiugat † tenet ſubiugatio ſuper ſua parte, ſic dixi in Conſuet. Panhormi cap. 46. ā num. 32. cum ſeqq & præcisè, num. 36, cum ſeq. ſentit hic Prouinzal. poſt Cagnol. in l. id, quod noſtrum, num. 13. ff. de reg. iur. Alciat. in l. rectè, §. fin. ff. de verb. ſignif. & ita poſt Abb. conſil. 83. vol. 2. ait Io. Aloyſ. de Sept. n. 151. hoc iddē & ita poſt Neguſ. Surd. & alios ſubdit Cencius de cenſibus art. 7 par. 1. capit. 2 quæſt. 1. fol. 37. ſi modo talis pars eſt ſufficiens ſoluere cenſum annuum, & per ea, quæ tetigi in alia Conſuet. 51. Panhor. num. 74. & in cap. Regni 15. Regis Martini, num. 8. ſupra, tom. 3.
465 ideoque puto, quòd dum non eſt † facta diuiſio, tota res communis intelligitur ſubiugata, ex quo in qualibet parte, & ceſp. te vnuſquiſque habet dominium, & quod cōmune, eſt meum eſſe dicitur, vt in d. Conſuetud. 46. ſcripſi, ſub num. 34. Boniorn. ſentit hic, num. 18. ex Salicet. in l. vnica, C. ſi res com. pign. Paul. in l. iulianus, §. idem Celſus, de action. empt. qua de cauſa non redditur aliter ſuperflua quæſtio 63. Intriglioli ſuper Bulla, vt vult Cencius ſub num. 16. quinimmo eſt neceſſaria, nam eo ipſo, quòd facta eſt diuiſio, oportet, vt diuidens, qui non ſubiugauit, nec conſentijt, neque partem pretij habuit, faciat declarare nullam ſubiugationem, & non afficere illam partem,
466 † vt poſt Pern. & alios tetigi in d. Conſuet. 46. ſub num. 33. arg. eorum, quæ poſui ſupra ampl. 21. num. 177. quia poterit eſſe, quòd

ſubiu-

ſubiugatarius creditor demonſtret talia iura, vt tota res communis intelligatur ſubiugata, vt puta, quia ſi pecuniæ exburſatæ ſeruiuerint pro refectione communis rei, & per ea, quæ tradit Iaſon in l. creditor in fine, ff. ſi cert. pet. qui ponit caſum valdè notabilem in l. ſi ſtatus, §. idem reſpondit, ff. pro ſocio, dicēs, quòd ſi res communis † egeret refectione, & conſocius nollet reficere, ſi ego ſolus reficio, & alter non reſtituat portionem infra quattuor menſes, priuatur parte ſua, arg. illius quadrimeſtris, de quo in d. Ritu cap. 112. & ita in hoc vide etiam Io. Aloyſ. de Septim. d. num. 151. per l. 1. §. fin. ff. qui pot. in pignor. hab. l. ſi conſenſit, §. fin. ff. quibus mod. pign. vel hypot. ſoluit, l. iulianus, §. idem celſus, ff. de act. empt. vbi Paul. de Caſtr. Bart. & DD. in d. l. 1. C. ſi com. res pign. dat. fit.

Fallit trigeſimo ſexto cōſequentiuè, vt nō poſſit vſufructuarius ſubiugare, † quia non habet dominium, vt tetigi ſupra in d. 12. fallentia, illatione 4. ex quo dicitur ſolummodo procurator proprietarij à lege conſtitutus, vt dixi in deciſ. M. R. C. 26. num. 9. cum ſeqq. poſt Maſtrill. deciſ. 146. per totā, num. 5. & alios, quòd non eſt dominus, ſed tantum adminiſtrator † facit, Tiraquell. in tract. de retr. lignag. §. 1. gloſſ. 7. nu. 62. cum ſeq. vbi tractat de vſufructuario acquirente dominium, & proprietatem irrenocabiliter, vt dicatur conſulus vſusfructus, cū dicta proprietate, ita vt amplius nō reuiuiſcat, & ſic acquirit, & in d. deciſ. 26. ſubdidi, quòd ſolummodo ea poteſt facere, quæ ad commodum, & vtilitatem proprietarij reſpiciunt, ideo ſi v. g. ſubiugaret pro ſoluēdo debita proprietarij, vel pro conſeruandis eius bonis, vt de refectione domus, quando impenſa non eſſet modica, ſed magna, ex quo ad proprietarium ſpectabit, Surd. conſ. 55. nu. 9. cum ſeqq. lib. 2. vtiq; teneret tunc cenſus impoſitio, alias non, nec obſtat quod Cencius in d. tract. de cenſib. arr. 3. part. 1. cap. 2. quæſt. 3. tenēat contrarium, ex Dom. Maſtrill. deciſ. 92. num. 14. lib. 1. quia ex eodem Maſtrill. d. deciſ. 146. colligitur cōtrarium, & hinc eſt quòd tāquam procurator domini proprietarij poteſt retrouendere rem, † quæ erat ſubiecta pacto de retrouēdendo, & capere pretium, vel vt depoſitetur pecunia ad effectum emendi reditus, ſi ad hoc inſtaret ſucceſſor proprietarij mortuo ipſo vſufructuario, vt per Intrigl. ſuper Bulla, quæſt. 71. & per ea, quæ ſcripſit in cap. Regni 24. Regis Federici, vers. vſq; ad n. 9. ſupra tom. 2. & in deciſ. M. R. C. 98. num. 29. ideoq; puto, quòd nō erit neceſſe hoc caſu mittere ad effectum, quòd declaretur

467 468 469 470

ſubiugationem non afficere (ex his, quæ vidimus ſupra in d. ampl. 21. verſic. ſubaudi d. n. 117.) quia ibi loquimur in caſibus, in quibus ſubiugans habet dominium reuocabile, & reſoluibile, vſufructuarius verò nullum habet dominium, † ſed tantum adminiſtrationem quandam, & procuratorium, vt tactum eſt, & per Petr. de Gregor. Bongiorn. Chirc. & alios tactos per Maſtrill. d. deciſ. 92. nec eſt bonum argumētum, feudatarius, & Maioratus, ſiue Fideicōmiſſarius ſubiugare poſſunt ſaltim durante eorum vita, ergo & vſufructuarius, vt ſentit ipſe Cencius vbi ſupra, n. 8. quia in multis differunt, primo nam vſufructuarius ſatisdat de vtendo fruendo arbitrio boni viri, † vt vidimus in Conſuet. Panhor. cap. 57. num. 26. & in capit. Ritus 188. num. 10. 11. 12. ſupra, tom. 4. Surd. conſil. 203. num. 43. lib. 2. poſt Bald. & alios per eos citatos, qui dicunt, etiam ſi teſtator dixerit, ne hæres moleſtet eum, quia hæc cautio eſt de natura actus: ſecundo, quia ſucceſſor in feudalibus, & in bonis vinculatis habet de neceſſe declarari ſe facere eſſe talē, & ob id requirit altiorem indaginem, & reſeruatur illa exceptio in ſecunda inſtantia, ſicut & reſolutio dominij, & ſimilium, non ſic in vſufructuario, † quia eo mortuo expirat vſusfructus, & de certo ſcitur ſucceſſor, & in hoc differo à ab eod. D. Maſtrillo in d. deciſ. 92. Non nego tamen, quòd non poſſit ſubiugari, quinimmo & vendi, durante vita ipſius vſufructuarij, † vt poſt Balduin. Couarr. Pinell, Gomez, & alios ſubdit ipſe Cēcius, vbi ſupra, quia negari non poteſt ſaltim eſſe hunc vſumfructum emolumentum quoddam, quod percipitur, & ſentitur per textum hunc, ibi (*emolumentis, faculiatibus, & rebus eorum*) ex Milanſ. & alijs ¶ Subiugationes ſiquidem impoſitas tenetur ſoluere tamquam tertius poſſeſſor † arg. eorum, quæ dixi in d. deciſ. 26 num. 10 & addo poſt Carrocc. Pedrocch. Gabriel. Caſtill. Velazquez de Auendan. in tract. de cenſib. Hyſpan. cap. 99 nu. 10. Cencius in ſuo tract. de cenſibus, part. 2. cap. 2. quæſt. 3. art. 7. fol. 169. cum ſeqq.

Fallit trigeſimo ſeptimo, vt non ex hoc excluſa ſit exceptio declinatoria fori, † maximè prorſus incompetentis, non obſtante quouis ſtatuto denegante defenſionem, & exceptionem, DD. in l. 1. C. ſi à non comp. iudic. Bald. in l. reos, C. de accuſat. quicquid ſentit Prouinzal. in Additionibus ad Bertochin in verbo, exceptiones declinatoriæ, & recordor ſcripſiſſe in Conſuet. Panhor. cap. 4. num. 11. ac tetigi ſupra, num. 255. Petrus Patrolus hic, num. 4. ex Dec. conſ. 8. num. 7.

Fallit trigeſimo octauo, vt poſſit admitti

471 472 473 474 475 476

477 exceptio † cessionis bonorum, etiam contra hos bullares contractus, ita Corradinus de Luteo hic in fine. num 21. vbi tenendo prius, quòd non possit admitti, ex quo sit ficta solutio, & non vera, tamen postea concludit, quòd dicitur verè soluere ille, qui implorat hoc miserabile refugium (cuius loco successit hodie Consuetudo Panhor. vbi scripsi capit. 57. quoad Ciues Felicis huius Vrbis Panhormi, & latius in Pragmaticis tit. 17 de cess. bonorum, restrict. 6. num. 29 to. 1. pragmaticarum, vbi adduco concordantes) & ita tetigi in d. titul. 17. extensione, 2. num. 8. quòd admittitur, non obstante quouis instrumento guarentigiato, Ballus hic, ex Firmian. in suo repertorio, verbo, cessio bonorum, Cumia in capit. Rit. 117. num. 2. quicquid ibi sentiat de pacto de non opponendo.

Fallit trigesimo nono, dummodo non-
47[illegible] sit lapsum decennium † quia agetur per viã cedulæ contra principalem, ex adductis supra ampl. 1. & multo peius contra tertium, contra quẽ à prædicto decennio supra non põt procedi eo modo, quo proceditur executiuè, nec per viam prędictæ cedulæ, sed actione hypotecaria, stante quòd Bulla non derogat Ritui, neç illum corrigit ex Beltran. consil. 302. vol. 2. quia Bulla solum priuilegiat executiones, ibi (*quæ quidem executio*) Iacob. Chircus hic, qui dicit, quòd isto
479 † modo distinguitur hoc statutum ab alio statuto Ritus, per l. non est nouum, & l. sed & posteriores, ff. de legibus, & ita post Guman consil. 54. Paul. de Castr. consil. 191. Ioan. Aloys. de Septimo, num. 153. Petrus Pitrolus num. 1 Archid. in cap. non solum, de appell. in 6. & ideo non extenditur, & itaquè fuisse iudicatum per M. R. C. refert hic Gaspar Riera, num. 7 & nu. 8 9. & vide in d. Ritu cap. 102. cum similibus ibi citatis, to. 4. & tã si ageretur cõtra principales, quàm etiã contra tertios, quia dicto decennio elapso, per dictæ viam cædulæ erit agendũ. Fideric. Cãpixanus, n. 13 Antonius Lanza hic, num. 17. 18. & ita post Milanis. & alios, posui in Consuet. Panhor. cap. 35. versic. dubium, nu. 19. 20. 21. 22. vbi etiam ioquor de illo remẽdio, quia hęc exceptio non est de illis, quæ consistunt in facto, sed in iure, quæ non videntur reiectæ, sed statim opponi possunt, Bald. consil. 169. vol. 5. Alciat. Resp. 748. de excep. Plort. consil. 77. num. 6. esto cõtrariũ contra me teneat Dom. Carol. de Grass. excep. 3. num 31. & seq post Intrigliol. & 481
suppleo in capit. Regni 46. Regis Catholici Ferdinandi, tom. 7.

Fallit quadragesimo nõ habere vires suas contractum subiugatorium contra tertium, non facta insinuatione, & registratione pe-
480 nes acta † in eadem forma, prout est dispositum per Regni capit. 61. Regis Catholici Ferdinandi, circa donationes, vbi scripsi infra eod. to. 7. in princip. & est ordo Catholicæ Maiestatis, datus 26. Augusti 1581. ad literas, per quas disponitur (*y se haga pragmatica que todos los contractos censuales se hayan de registrar en la forma que por el capitolo del Reyno esta dispuesto en las donaciones*) executoriatas in Regno Ann. 1582. & per prag Illustrissimi Marci Ant. Columnæ, olim Proregis Dat. Panh. 13. Martij x. Indict. eod. Ann. 1582. tit de bonis censualib. §. 3. cũ seq par. 1. in quibus præcipitur, vt de cetero omnes cõtractus subiugatorij bullares, iuxta formam Bullæ, Regizeque pragmaticæ, debeant registrari in actis Banchæ Iuratorum Ciuitat. terratum, & locorum huius Regni, vbi dicti tales contractus confecti fuerint, & si celebrati essent extra domicilium subiugantium registrati debeant, tam in loco cõtractus, quam domicilij subingantis, de quibus notis, & registris teneri debeant libri particulares, & separati per Magistros Notarios dictarum Curiarum, & infra terminũ dierum sex enumerandorum, à die, quo tales contractus publicati erunt, & hoc quoad registrationem faciendam in loco domicilij, si autem facti essent foras, sed in Regno, infra terminum mensis vnius, sin autem extra Regnum, secundum distantiam locorum, arbitrio Iudicum, dummodo non excedat terminum mẽsium sex, aliter tales cõtractus intelligantur irriti, nulli, & cassi, quo ad præcium tertiorum, & in futurum peruenientes, & facti in dolo, & fraude, talique remedio prædictæ pragmaticæ non possit renuntiari, etiam cum iuramento, tum quia tendit in præiudicium tertiorum, neõ prodest talis renuntiatio, tum etiam, quia per eandem pragmaticam includitur præsumptio iuris, & de iure, in tales contractus intelligantur dolosi, ac fraudulentes, nullusq; alius Magistratus tenere debeat tales contractus pro validis in terij præiudicũ, vt supra quãcũcunque iuratum esset, nec debeat iustitiam administrare super talibus contractibus, & prout exed. prag. & in §. 6 & p. Mastrill. & Per. de Gregor. super Bulla, quæst. 9. num. 30. & per ea, quę scripsi in decis. M. R. C. 73. n. 30. & in decis. 74. n. 7. post Ant. Sola, Imol. & alios, & ita per Milanis. decis. 4. sub num. 122. lib. 2. vbi dicit, quòd non seruata tali forma statuti † eius omissio facit, vt contractus isto respectu non sit validus, ex Pancirol. cõsil. 177. Iacob. Menochi consil. 454. num. 27. lib. 5. licet ad præiudicium contrahentiũ eorumdem teneat, vt ipse Milanis. subdit,

num.

num. 125. cum talis forma, ſiue ſollemnitas dicatur accidentalis, non ſubſtantialis, vt ex Cephal. conſil. 171. n. 10. cum ſeq. cum concord. atib. ſupra à n. 91. vſq; ad n. 98. & ſpectat hæc regiſtratio ad ſubiugatarios facere pro eorum cautela, ex Bald. in l. cum multæ, C. de donat. ant. nupt. Angel. & Alex. de quib. per ipſum Milanil. & tango inferius, nu. 488.

Difficultas oritur, quid in contractibus ſubiugatorijs, in quibus eſt promiſſum de ratho pro aliquibus, & regiſtratus quidem ſit actus, an iterũ inſinuari debeat poſt factam
482 ratificationẽ infra eadem tempora, †& tactũ fuit in cauſa oppoſitoria vertente in Tribunali Regię Curiæ Prętoris inter Dom. Comitiſſam Naſi cũ Nuntia Leandra Teſtay Anno 1623. vbi actũ fuit, quòd dicta D. Comitiſſa præliuerat in quindena ad effectum tollendi quodam ſequeſtrum per dictam de Teſtay factum ſuper certis reditibus, & bonis pro ſumma vnc. 1200 in capitali, & pro reditib. vnc. 40. annuatim donatis ſibi per Thomã de Amato eius virum in Ann. 1618. & per dictã Comitiſſam prætendebatur, quòd ſatis ante in Ann. 1616 erat ſibi facta ſubiugatio per eius fratres, ac matrem in vnc. 400. anno quolibet, & pro eo promiſſum de ratho, qui poſt paucos dies ratificauit ſatis ante donationem, nihilominus, quia in M. R. C. in diſtractione bonorum dictorũ de Amato ſe oppoſuerat ipſa de Teſtay tamquã tertia, fuit cum toto hoc decisũ, ſito dicta Comitiſſa erat creditrix anterior, quod *(ſtent oppoſitiones pro ſumma vnc. 1200. & reditus vnc 40. donatorum, & donatarum per Thomam de Amato vigore donationis in actis Notarij Simonis Carniſicchi die 5. Maij 1618. & alterius in actis Notarij Io. Baptiſtæ de Conſtijs die 16. Maij 1520. & quoad dotes ſtent, dummodo non impediatur executio, & quoad reliqua reijciantur, præſtito, &c.)* vigore cuius demonſtrabatur in dicta Regia Curia Prætoris, quod ipſa Comitiſſa expedire ſibi ſecundum decretum bonorum dictorum de Amato excluſa portione dicti Thomæ, animo tamen via reuiſionis reuocandi faciendi dictam interlocutoriam latam in fauorem ipſius Nuntiæ, & ex his, decisimus in d. Regia Curia Prætoris mente latum in fauorem ipſius de Teſtay, quòd reijciantur oppoſitiones, præſtito reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ, & facta ſolutione audiatur, ac etiam, præſtito de reſtituendo, caſu, quo dicta interlocutoria in ipſa reuiſione reuocaretur, expenſis hinc inde compenſatis. Eſt verum, quòd
488 † in ipſa cauſa non potuimus intrare ad hoc, quia obſtabat prædicta interlocutoria lata in ipſa M. R. C. vocata, quæ fuerunt omnia

adducta, motiuabari ſiquidem poterat, quòd
483 iam ſolet dici † ratificationem retrotrahi ad præterita, niſi in caſibus, vt tetigi in Conſuet. Panhor. capit. 9. verſic. concurrere num. 62. & deciſ. 67. ſub num. 5. & conſequẽter ſi contractus ab initio erat inſinuatus cũ contrahentibus, ſic & pro eo, pro quo eſſet promiſſum de rato, maximè ſi fuiſſet facta dicta ratificatio cum illo inſerto tenore cõtractus, vt ſubdidi in ead. deciſ. M. R. C. 67. n. 9. & deciſ. 90. nu. 43. & 47. niſi dicamus non poſſe retrotractationem fieri in præiudiciũ tertij, vt ibidem tetigi d. num. 43. & 47. vbi quòd tenetur, ptout principalis, & ſecundũ expreſſa in cõtractu, nec vlterius extenditur.

Fallit quadrageſimo primo, vt non poſſit
484 ſubiugatio † probari per teſtes, vt ſentit Prouinz. hic per Matheſil. notab. 5. & ex adductis latiſſimè ſupra, vbi vidimus apparere per publica documenta.

Fallit quadrageſimo ſecundo non exclu.
485 probatio, † quæ fit per euidentiam facti, vt eſt videre per Farinam hic, ex Paul. de Caſtr. in Rubr. C. de probat. arg. eorum quæ ſcripſi in Conſuet. Panhor. capit. nu. 64 65. & melius in Conſuet. 42. num. 33.

Fallit quadrageſimo tertio, quando excipitur de liquidatione contractus non fa-
486 facta, † quia poteſt de hoc opponi, quoties non eſt clarus, Io. Aloyſ. de Septimo, n. 140. poſt Alex. conſil. 136. col. fin. vol. 2. & ſequitur Franc. Pancala. num. 15. refero me ad tradita in capit. Ric. 101. moderatione 6. to. 4. & in deciſ. M. R. C. 23. num. 3. 4. & 5. cum ſeqq. & modo addo ni fallor, Bald. conſ. 215. num. 3. lib. 2. Crauett. conſil. 31. in fine, & cõſil. 382. num 8. Rollan. conſil. 4. num. 24. lib. 2. Surd. conſil. 53. lib. 1. num. 6. Tuſch. in pract. concluſ. iuris verbo lex, concluſ. 262. num. 6. tom. 5. qui dicunt, quòd inſtrumentum ctarum dicitur caſus legis, nec admittit aliquam diſceptationem, idemque de ſtatuto, num. 10

Fallit quadrageſimo quarto, ſi v. g. eſſet
487 facta executio † ante diem eſto, quod peteretur, vt in die ſoluatur, non poteſt hoc fieri, & bene opponitur, vt in puncto poſt Alexand. conſil. 95. vol. 1. idem de Septimo, num. 144. ſequitur Pancald. num. 22. & ex Bart. in l. ſi hoſta, §. eleganter, ff. de damn. inf. & quæ tradidi in Conſuet. Panhor. cap. 57. num. 8. cum ſeqq. & ſupra in capit. 426. poſt principium.

Fallit quadrageſimo quinto, quãdo opponeretur de exceptione, quòd ſollemnitas
488 † non fuit adhibita, quia hoc non cenſetur reiectũ, vt ex Afflict. in d. conſtit. inſtrumentorum robur, in 3. not. idem de Septimo, n. 145. ſicut dixi de forma ſupra, num. 481.

Rexis igitur, & hæc eſt declaratio prima, debet eſſe ſolutio, vt vidimus ſup. ampl. 24. & 25. num. 187. & num. 196. Ramund. de Ramundett. hic, num. 6. dicens, quòd hæc dictio *(præterquam realis ſolutionis)* eſt taxatiua excludens caſus ſimiles per l. ob æs, C. de præd. minor. latè Iaſ. in l. iulianus, num. 18. & 19. ff. de condit. indeb. vbi Bart. num. 12. adeo vt dubitauerint DD. an ſufficeret feciſſe depoſitũ, vt per Intrigl. quæſt. 58. † per ea, quæ in ſimili poſui ſupra in d. cap. Ritus 188. Regis huius Alphonſi, verſic. & quotieſcumque d. tom. 4. & cõcluſi, quòd ſufficiat, maximè ſi dictum depoſitum fuiſſet factum penes Magiſtros Notarios, de quibus ibidem, & non penes Bãcherios, apud quos, ſecundum aliquos, quoties deponebatur pecunia, tranferebatur dominium, & poterat dicto depoſito vti, vt per Bald. & Salicet. in l. incendium, C. ſi cert. pet. ſed quicquid ſit de conſuetudine, quæ hodie præualet, eſt contrarium, intelligo quoties dictũ depoſitum fieret in Tabula, quia fit depoſitum. & ex pactis in contractibus ſubiugatorijs ſic eſt etiam, quo ad capitale in recaptitu, per adducta à Prouinzal. in l. 1. §. 51. pecunia, & ibi gloſſ. ff. depoſiti, ex Modern. Pariſienſ. in tract. de vſur. num. 629 fol. 277. Dec. in l. contractus, num. 9. ff. de regul. iur. & ex alijs per eum allegatis, non offerendo aliter marſupium, vel in folle, ſed pecuniam numeratam coram teſtibus, & poni in burſa, quia hoc eſt tutius, maximè quam doloſe creditor oblatam pecuniã accipere recuſaret, vt ex Intrigl. vbi ſup. etiam ſi teſtes cognoſcerent quanta eſſet in dicto marſupio pecunia, vt ait Bart. in l. cum ſeruus, ff. de condit. & demonſtr. itaque intelligi, & limitari, l. acceptã, C. de vſur. vbi idem Bart. & Alex. Imol. in l. ſi mora, ff. ſolut. matr. Bald. in l. ſi ex cautione, q. 7. de noo numer. pec. & ſufficit eſſe ſcripcam, parietam in libro ipſius Tabulæ. Non ergo poteſt opponi compenſatio, vt vidimus ſupra ampl. 9. ¶ Quid verò ſi ſolutio eſſet facta domino domus, & ſic conductori, vel concreditori, quique eſſet facta ſolutio pro præterito, an teneatur iterum ſoluere ſubiugatario? ſi loquimur in terminis iuris communis, ſat eſt conductori primo, vel ſecundo ſoluiſſe ſuo locatori, nec minus poteſt expelli, etiã à primo locatore, præſuppoſito, quod eſſemus in ſubconducto, & ſic ſufficit. ſolutio, etiam non facta verò domino rei, Bald. in l. ædem in 3. col. verſic. ſed pone locauit tibi domum, C. locati, & in l. certa, in fine, C. vt poſſ. legat. Ioan. Bertach. in ſuo repertorio, verbo, conductor, par. 1 fol. 420. col. 2 & poſui in Cõſuet. Panhor. cap. 54. n. 22. quali quòd ſufficiat facta ſolutio creditori, Mandell. conſil. 318. n. 38. Cartar. deciſ. 30. num. 1. & vidimus in cauſa Donnæ Aleonoræ de Afflict. contra Franciſcum de Vrſo in Regia Curia Prætoris, Ann. 1615. & tetigi ſupra in 3. fallẽt. ſub verſ. aduertendum, num. 296. vide poſt Blaſc. Lanza, Milaniſ. d. deciſ. 11. num. 2. lib. 2. qui dicit, quòd non eſt ſatisfactum, & ob id ſolet hodie ex prouiſione Illuſtriſſimorum Dominorum Proregum obtineri, quòd depoſitando tempore ſuo, non moleſtentur, vt poſui ſupra d. fallentia 19. & ſupra d. num. 296. ſicuti nec etiam prodeſt, ſi ſolutio eſſet facta, alteri ſimiliter ſubiugatario, vt per Intrigl. quæſt. 62. & quæ tetigi ſupra ſub num. 64.

Item ſicut ſolutio realis † debet eſſe, ſic & legitima, vnde ſi quis cenſuarius, v. g. ſoluiſſet minori, & non tutori, non liberatur, vi de Cencium, artic. 3. part. 2. cap. 2. fol. 150.

Declaratvr ſecundo etiam procedere hanc Pragm. ſanctionem, & Bullam, dummodo in prædictis contractibus adſit pactum de retrouendendo † pro conſimili pretio, pro quo res ipſa fuit ſubiugata, reſoluendo integrum pretium, cum cenſu illius anni, vel rata temporis, ſunt verba textus, hic, ibi *(mediante tamen inſtrumento gratiæ redimendi)* & clarius paulo infra, ibi *(inſtrumento gratiæ pro conſimili pretio illa redimendi)* & ita ait Couarr. lib. 1. var. reſoluit. cap 15. num. 9. Menocch. conſil. 37. num. 73. lib. 1. Calcan. conſil. 85. num. 10. Io. Philipp. de Patern. hic, num. 3. qui infert ex hoc de neceſſitate requiri contractus in ſimilibus ſubiugationibus, Iacob. Chircus, hic ex Dec. conſ. 299. num. 11. Io. Aloy. de Septimo, Franc. Pancald. num. 2. & ſeq. ex Anchar. conſil. 301. eodem Dec. in cap. 2. col. 2. de conſtit. & in l. nihil tam naturale, ff. de regul. iur. num. 3. Federic. Campixanus etiã hic, num. 3. dicens, quòd licet hic contractus bullæ ſit emptionis, & venditionis, vt vidimus in principio huius commenti, & emptio, & venditio poſſit ſine ſcriptura fieri, §. 2. & 3. inſtit. de empt. & vendit. tamen de ſui eſſentia in hoc caſu requiritur ſcriptura, & ita tenet Petr. de Gregor. hic, quæſt. 5. verſic. decimo requiritur, & num. 28. Milaniſ. deciſ. 8. num. 2. lib. 2. Abb. in rubr. de fid. inſtr. Paulus de Caſtr. in l. inſtrumenta, de probat. Blaſc. Lanza hic, num. 8. & conſequenter ſi venditio aliter fit, quàm nõ ſemata hac forma Bullæ, venditio iurium cenſualium erit nulla, vt ſubdit ipſe Campixan. Intrigl. q. 5. adeo vt, ſi ego feci ſubiugationem, † & promiſi in quolibet 15. die menſis Auguſti, vt tetigi ſupra in verſic. quo autem tempore, num. 266. cum plurib. ſeqq ſoluere cenſum vtputa decem, ſi ante volo ſoluere capitale, ſiue

489 490 491 492 493

ſine redimere, non teneor ad vſuras futuri temporis, vtputa quia recmiſſem ante tres menſes, & ita concludit Guid. Pap. deciſ. 271. ſi debitor, vbi ponit quæſtionem ſæpè occurrentem, quòd ſi vendidi certum cenſum ſuper domo mea ſoluendum anno quolibet in feſto Omnium Sanctorum, cum gratia redemptiua, quòd poſſim redimere 495 infra decem annos quandocumque dictum cenſum, contingit, quòd volo redimere talem cenſum per duos, vel per tres menſes ante terminũ dicti Omnium Sanctorũ, non tenetur ſoluere cenſum illius proximioris termini, quia redimendo per duos, vel tres dies ante terminum ſolutionis, liberatur debitor ſolutione ratæ cenſus illius proximi termini, & per ea, quæ ſubdam inferius, nu. 505. Fideric. Campixanus hic, num 5. quicquid dicat ipſe Guid. Pap. d. q. 271. Si debitor, qui voluit, quod interuſuria totius anni eiũ depoſitari debeãt, in quo eſt facta redẽptio, eſto v.g. excederent ſortem, vt per Antonin. Lanza hic n. 10. qui ſubdit, quòd non poteſt dicere debitor, accipias ſortẽ, & quoad interuſuria dirigas te via tua, ſed debet 496 omnia ſoluere, ex Petr. de Bellapertica in l. 1. C. de ſolut. col. 1. in fine, vbi Socc. n. 14. & in l. quidam extimauerũt, ff. ſi cert. pet. ibiq; Alberic. & Salyc. Alex. & Iaſon, quicquid dicat Paul. de Caſt. ind. l. quidã extimauerũt. & ita dicit ipſe Guid. Pap. vidiſſe obſeruari 230. annis, à quib. inchoauit hoc practicare, quicquid fortaſſe, ſentiãt aliqui per l. qui pecuniã, vbi gloſſ. & Oddofr. in verſ. ſed quid dicemus, ff. ſi cert. pet. l. qui Romæ in princ. 494 ff. de verbor. obligatione. Eſt verum, † quòd ſi v.g cenſus debetur de tertio in tertium, & non in menſe Auguſti, prout cõmuniter obſeruatur, vt in dicto verſ. quo autem tẽpore poſui, & n 77. & 273. & ponatur caſus, q̃ cenſuarius exegit ſibi primũ tertium in primo Septẽbris, Ianuarij, vel Maij, vt ſolet, & poſtea facta eſſet per venditorẽ cenſus reluitio in vigeſimo die Septembris, & ſic deinceps, non tenetur creditor exburſare exactum, nec facere bonam ratæ vſque ad illũ diem, eſto non exegiſſet, vtputa quia voluiſſet expectare ſuum debitorem, ex quo aduenerat dies, & ipſe erat effectus creditor, & ſtabat ſuo periculo, dum ex ſua complacentia non exigebat, vt dixi in deciſ. M. R. C. 33. num. 17. & deciſ. 100. num. 23. & per tradita ſupra, num. 104. & habui hunc caſum in Regia Curia Prætoris Ann. 1623. in expe- 497 ditione certarum pecuniarum depoſitatarũ, eſto contractus dicebat, quòd depoſitando capitale vnà cum rata temporis, qui erat de ſtilo Notarij, nec aduertebatur, quòd ſolutio erat de tertio in tertium, & quamuis in hac Bulla in fine dicatur ibi (*nihil vltra percipiatur, nec exhibeatur*) adeo vt intelligatur etiam ſi debitor veller aliquid ſponte ſoluere, ex Dec. in regul. inuitus. §. quod cuiq; ff. de regul. iur. tamẽ non dicetur iſto caſu plus exigi dũ ex parte debitoris non fit reluitio, & tempus ſolutionis ceſſiſſet, & ideo colligitur ex his, quòd valet iſtud pactum, quòd dum non ſoluitur capitale, ſoluatur quid annum, ex traditis a Dec. conſil. 119. in 2. dubio, Duenn. regul 244. Couarr. lib. 3. var. reſolut. cap. 4. per totũ. Eſto quòd tale pactum redimendi eſſet omiſſum, vide ſupra ampl. 28. an eſſet v. g. limitatum ad decem annos, aut quid ſimile, quia vitiatur, & non vitiat, ſed intelligitur perpetuò, Farinat. d. deciſ. 10. num 6. Bart. in l. ſine præfinito. ff. de pæn. Dec. & Bald. de quibus hic per Pancald. num. 10. arg. eorum, quæ dixi de vtile ad inutile, ſed inutiliter adiectum vitiatur, in deciſ. M. R. C. 82. propè finem, in verſ. rurſus, num. 39. & per tradita ſupra ampl. 3. eſt enim de natura, & ſubſtantia, ac neceſſitate contractus cenſualis, vt quandocumq; poſſit cenſus redimi, vt poſt Foller. Soc. Guid. Pap. Anchar. Boccar. Intrigl. Molin. Lopez, Salon, Bonifacius. & multos tradit Cencius part. 2. cap. 6. quæſt. 3. artic. 7. fol. 125. 126. & ſeq. eſto eſſet omiſſum, quia habetur per expreſſo, non obſtante quauis præſcriptione, ex Felician. Rodoric. & ſimilibus per eum, num. 16. 17. & num. 33. 34. cũ ſeqq. & tetigi ſupra num. 259. Imò ſi aliter eſſet pactitatum, pactum vitiatur tamquam illicitum, ex Velazq. de Auendan. & per ipſum Cenciũ deciſ. 117. & loco citato, nu. 19. & ſeq. poſt Menoch. Azor. Couarr. Mantica Gratian. Rodoric. Auendan. Leſſe, & ſimiles, in ſumma, reſtitutio capitalis debet reſolui Bulla, & operatur ipſum pactum retrouendendi liberationem, vt per Bongiorn. hic, num 9. cum ſeqq. ex Salycet. in l. 1. quæſt. 24. C. de act. & oblig. Ruyn. conſil. 17. nu. 8. lib. 4. Modern. Pariſienſ. in tract. de vſur. quæſt. 43. num. 325. vbi ſubdit, quòd non ob id ſubiugatarius tenetur cedere iura ſua, niſi volens voluiſſet, vt remaneret contractus, & exigeret annuos cenſus, vt dicere ſolemus, animo faciendi fructus ſuos, ſecundum ea, quæ tetigi ſupra in 20. fallentia, verſicem rerum primo, num. 389. quoquo modo reſtituantur, ſine redepoſitentur pecuniæ, etiam ſi capitale ſit datum in vna ſpecie monetæ, 107 497 † v.g. in auro, & ſit pactum, vt pecunia reſtituatur in eadem ſpecie, quia hoc non tenet, & ſufficit ſubiuganti ſoluere in moneta currenti, & vſuali in Regno, vt per eundem Leſſe in tract. de iuſt. & iure, lib. 2. cap. 22. dubit. 8. num. 50. quicquid dicant Bonacin. in

tract.

tract. de contract. disput. 3. quæst. 4 puncto vnico, num. 35. Rodoric. de ann. reditib. lib. 1. quæst. 18. num. 43 contra quos tenet Cencius vbi supra, num. 29. & vide, quæ pono in repertorio in verbo depositum. Est verũ,
498 quòd quandoquè extat pactum, † vt depositum fiat in manibus propijs, vel in Bancho tuto, aut Tabula ad electionem subiugatarij, tunc fiet notificatio, vt declaret locum, & diem, vt dicam infra in capit. 214 Regis, & Imperat. Caroli V. limit. 5. tom. 8. vbi vide practicam circa hoc. & tenuit Bald. in Lac ceptam, C. de vsur. Cagnol. in l. 2 sub n. 217. in fine, C. de pact. int. empt. & vendit. in fine, qui dicit non esse aliter faciendum depositum; & hoc casu,
499 † quando fit recattitus, nulla est necessaria denuntiatio creditori, vt olim erat dispositum per d. extrauagantem Pij V. Pont. Max. editam 30. Februarij 1568. de qua sentij supra in d. ampl. 28. ex Surdo ibidem citato, & in alijs consil. 282. lib. 2. vbi erat per illud bimestre facienda denuntiatio; ad effectum, vt dominus census non retineret suam pecuniam oriosam, & voluit Cencius, si ex improuiso ingeratur retrouendere censum, etsi in materia nostra, non procedit; stante pacto prædicto, quòd semper; & quandocumque depositabuntur pecuniæ, quòd fiet reimptio, & non currant in futurum interusuria, ex quo hæ dictiones
500 semper, & quandocumque † importent omni tempore, omni casu; ex tractis in puncto in Consuet. Panhormi, capit. 511. ampl. 1. n. 5. & 6. & per ea, quæ latè ait Surd. consil. 281. num. 18. & seq. eod. lib. 2. l. semper, ff. de iur. immunit. Caualc. dec. 155. num. 75. & ita post Angel. consil. 55. ait in puncto hic Gaspar Riera in suis Apostillis, num. 1. & per Anton. Ballum hic ex Parpal. in l. 2. ff. solut. matr. num. 5. cum similib. per Abb. in capit. in Ciuitate, col. 2. de vsur. idem Alex. in l. item quia, §. idem iuitanus, ff. de pact. & in l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit. vbi in alijs terminis tangit de pacto, quòd non liceat redimere infra certum tempus, vel quando voluerit debitor, aut creditor, quæ non faciũt ad rem propera dixit hic Henricus de Medicis, quòd datum tempus redimendi datur gratia venditoris, aliàs esset vsura paleata, ex adductis per Bald. consil. 154. alias 54. incip. instrumentum, vol. 2. ¶ Sicuti quandoque fit depositum clausulatum ex pacto præ-
501 cedenti, vt pecuniæ reinuestrantur † in empetionem prædiorum, vel alterius census pro conseruatione subiugatarij, & subiugatis, vt quia pecuniæ erant dotales, pupillares, aut aliter, ex Gratiano disceptat. forensi tom. 1. cap. 45. num. 19. Cencius in d. artic. 7. par. 2. cap. 2. quæst. 3. d. fol. 227. nu. 35, 36. & seq. qui dicit, quòd si aliter soluit reluens, non liberabitur à futuris censibus, nec esse extinctum censum, & faciunt, quę tradidi in capit. 25 Regis Martini, nu. 35. & 36. tom. 3. & posui supra in 20. fallentia, num. 391. & decis. M. R. C. 56. n. 2. & decis. 74. sub verſ. 5.

Nec ob id, quòd reditus prædicti possint redimi ad libitum, ex hoc possumus inferre,
502 sint, vt temporales, † quinimmo non ex hoc reputabuntur temporales, vt per Cencium in d. tract. de censib. cap. 2. art. 1, sed stat in voluntate imponentis subiugatorium census, illum redimere, qui nec cogi potest refundere capitale, etenim attendi debet tempus præsens, non quod possit in futurum contingere, sufficitque quòd ex parte emptoris, & domini census, & ex natura ipsius contractus, quod perpetuò viuere possit, ex Auendan. Martin. Lason. Gemin. Bononien. Cyn. Decian. Foller. Tiraquell. Surd. & alijs, qui concludunt dici perpetuum, dum in arbitrio vendētis censum; facilè illū reuere, & ex Cannet. in cap. volentes, §. succedente, num. 15. Ruyn. & cæteris per ipsum Cencũ citatis. esto pro censu reddatur pecunia numerata, quia cum toto hoc ipse census dicitur perpetuus, vt ibi per eum, col. 2. Ioan. Aloys. de Septimo, num. 122. & 130. ¶ Nequeminus ob id volo inferre, quòd possit constitui hic census perpetuò, & ex pacto inter ipsos contrahentes, quia puto esse illicitũ,
503 & ho cum opinione † Cabellini ad Constit. Marchiæ, lib. 1. cap. 17. num. 2. nec operantur pacta inter contrahentes, quia vitiãtur, & non vitiant, tenui supra, Ampl. x. & licet ipse Cencius artic. 4. d. part. 1. quæst. 4 fol. 19. ** referat magis ** com. in contrarium post Oldrad. Conrad. Paris. Tiraquell. Burlatt. Rip. Decian. Molin. Viu. Azor. Bonacin. & Intrigl. quæst. 3. Auendan. in tract. de censib. Hyspan. cap. 16. num. 12. Fælician. cap. 7. lib. 1. tom. 1. Rebell. Lesse, & mille adductos per ipsum Cencium, tamen puto loqui in alijs terminis, ex quo in nostris habemus textũ expressum hic in dictis locis, ibi, *(instrumẽto gratiæ pro consimili pretio illa redimendi mediante)* nec sufficit se fatigare ipse Cencius in demonstrando, quòd Consuetudo sic se habet, quia regulatur secundum nos cum dicto remedio mediante instrumento gratiæ redimendi, ut sunt verba expressa hic, ibi *(non solum in longam consuetudinem, &c.)* & sic prius præsupponit facultatẽ de retronendendo, & postea ipsam Cõsuetudinẽ, & mox iterũ facultatẽ eandẽ redimẽdi, & ita est forma prædictarum Bullarum editarũ per ipsos SS. PP. maximè per hunc Nicolaũ V. quæ si sit seruanda, vt ait ipse Cencius in fine, quomodo põt esse perpetuus

petuus cenſus, ſed redimibilis, niſi cõcludamus cum eo, quòd contractus non erit illicitus in genere, ſed dum taxat in illa particula, perpetui, & conſequenter vitiatur, & non vitiat, vt in d. Ampl. 3. & x. dixi.

Item addo, vt in hoc conſimili pretio reſtituendo † debeant etiam ſubiugatario, & 504 emptori cenſus refici expenſæ iuſtæ, & licitæ, vt ex pacto communiter fit, quas licet ab initio ſoluere teneatur ipſe emptor, vt poſt Bonacin. in tract. de contractib. diſput. 3. quæſt. 4. puncto vnico. num. 31. Cencius d. part. 2. cap. 1. quæſt. 3. artic. 5. nu. 13. cum ſeqq. fol. 121. tamen in reſolutione contractus debet mox reſtituere ſubiugans, Foller. de cenſib. verbo nil vltra, nu. 23. & 24. Boccacc. in tract. de cenſibus, part. 2. num. 123. cum ſeqq. quicquid poſt Alcibiad. Lucarin. Obſer. practic. lib. 1. Academ. 5. obſer. 2. nu. 21. Rodoric. lib. 2. quæſt. 4. num. 17. dicat ipſe Cencius in d. par. 2. cap. 1. quæſt. 3. artic. 7. n. 30. cum ſeqq. fol. 127 niſi dicamus in ſoluẽda portione gabellæ ſpectãtis ad emptorem, quia non tenetur venditor, vt ipſi ſentiunt, & per ea, quæ poſui ſupra, Ampl. 39.

505 Item quando reluitur diſtribuitur rata temporis, & in illa tanto minus ſoluet de ſorte, vide Io. Aloyſ. de Septimo hic d. num. 136. & ex traditis ſupra n. 494. cap. 40. cum ſeqq.

Declaratvr tertio habere locum, dummodo annualis cenſus decimam partẽ 506 pretij principalis habiti, † vel recepti, non excedat, ita in hoc textu, ibi (*dummodo*) quæ dictio modum inducit, & cauſam, ex traditis ſupra num. 300. & ſic non obſtant iura, & præcisè ea, quæ adducit Bonifac. de Rogger. cõſ. 53. in hac cauſa lib. 1. quia validiſſima hæc ſtatutaria ſanctio, etiam ex iuris diſpoſitione, etenim illud ſoluere decem pro centenario quolibet anno ſemper fuit 507 iuſtũ † pretiũ, poſui ſupra in 3. fall. ita Bart. in l. lege falcidia, ff. ad l. falcid. Ioan. Aloyſ. de Septimo, & Montaltus F. P. olim in hoc Regno ſuper hac Bulla, ex eod. Bart & Alex. in l. quis fit fugitiuus, & in l. labeonem, ff de ædil. edict. Canoniſtæ in cap. ad hæc, de vſur. col. 10. Abb. in cap. in d. Ciuitate, eod. cum concordant. & per d. extrauag. Papæ Martini d. tit. de empt. & vendit. & ita ſunt Cõſtitutiones SS. PP. huius Nicolai, & Calixti, vt poſt Pariſ. conſil. 75. n. 30. vol. 4. qui ait ſic iudicaſſe ſæpius Curiam Romanam, Bart. Bald. Eleazar, Corn. & Tiraq. qui dicit ſic tollerare Senatum Pariſienſem ad d. decẽ pro cẽtenario, Nauar. Didac. & Foller. audiuit, Surd. conſil. 132. n. 34 lib. 1. & conſ. 302. n. 20. cum ſeq. lib. 3. Et illud eſt, quod etiã dictum eſt ſupra ſub num. 2. gloſſ. fin. in Auth. perpetua, C. de ſacroſ. Eccleſ. vbi Bongior. & hic qui dicit, quòd ſic iſto modo permittuntur vſuræ, & conſil. 1. lib. 4. allodialium, Blaſcus Lanza hic num. 152. ex Bart. & Alexand. & Addit. ad eum in d. l. quæ ſit fugitiuus. §. apud labeonem, ff. de ædil. edict. & in Auth. ad hæc, C. de vſur. vbi etiam Salycet. & in l. ſi hæres, la 3 § ſi Reipublicæ ff. ad l. Falcid. Bald. in l. fin. §. præterea, C. de iur. dot. nempè quòd hæc Bulla videtur declaratoria iuris antiqui, & cõſequenter extendi poteſt ad contractus ante iſtam Bullam factas ad ipſa decem pro centenario, addo latè Milaniſ. deciſ. 2. num. 49. & 50. cum pluribus ſeqq. part 2. latiſſimè hic Ferdin. Bongiorn. num. 1. cum pluribus ſequentibus vſque ad num. 6. vbi ait, quòd licet ſubiugationes, & cenſus quando ſunt, adhuc ad nouem pro centenario, exceſſiuè ſint, ac periculoſos eſſe, ideoquè conſulendũ fidelibus, vt abſtineant, ex Bertrand. conſ. 88. col. 1. vol. 3. Imol. in d. cap. In ciuitate de vſur. Bald. in cap. 1. de iureiurand. Rip. reſp. cap. 19 lib. 1. Fidericus Læto hic num. 2. Frãciſc. de Aret. conſ. 151. vbi pulchrè, & omnes Noſtrates ſic vnanimiter prætranſeunt, tamen iam ſubdunt, quòd de conſuetudine liciti ſunt, ſub certa limitatione; Anchar. conſil. 30. Rom conſil. 302. Blaſcus Lanza hic n. 14 per extrauag. Martini V. & Calixti III. de empt. & vendit. idẽ Bertrand. conſ. 5. par. 1. Fælin. Molignat. Gugl. Bonin. Silueſt. Rip. Alber. & alij, niſi fierẽt ſimpliciter tales promiſſiones addicta ad decẽ pro cẽtenario, quæ non valent, ex Alex. conſ. 61. n. 6. vol. 6. & ita determinat ipſe Bonior. poſt Chaſſan. conſil. 63. & in Conſuet. Burgund. rubr. 4. §. 29. addo Carrocc. de locat. & cond. fol. 150. tit. de cenſib. hodie tamen ex Moderniſſima Prag. facta tẽpore Sereniſſimi Dom. Principis Philiberti in hoc Regno Vicarij, & Proregis pro ſua Catholica Maieſtate An. 1623, per quã cẽſus bullares ſunt ad vncias quinque pro centenario tam ſuper bonis Patrimonialibus, quàm ſuper bonis priuatorum, quæ pragmatica videtur regulata ad ea, quæ poſt Abb. Hoſt. & Innoc. in d. cap. In ciuitate de vſur. & cõmuniter * DD. ait hic Fideric. Læto, num. 5. vbi quòd eſt licitum dare alicui centum, vt ipſe ſingulis annis in perpetuum reddat quinque, quia hoc non eſt vſura, conſequenter liciti ſunt hi contractus, vt eſt dictum, Ramundus Ramundetta hic in princ. ex Paul. de Caſtr. conſil. 289. Præſens dubiũ part. 1. cum quia emptor iam ſe exponit periculo, dum fortè venditor poſſet effici inops vt ſubdit ipſe Lætus, & ecto Sacri Theologi teneant oppoſitum, tamen in his ſtamus deciſioni Canoniſtarum, & non Theologorum, vt per Alexan. conſ. 1. col. 4. vol. 5. cum

concord.& ſuo loco latius dixi,& me remi-
cto ad Chaſ.in Catholog.gloriæ mũdi par.x.
508 ¶ Adeo vt,cauſa ſubſiſtente,vt hic † ad diffugiendum vſurarum voragines, potuerit Sanctiſſ. Pont. diſpenſare circa hæc decem pro centenario, ex Alex.conſ.1.& 2.& 107. Montal.hic,idem Alex. conſil.57. col.2. lib. 1.& in l.cunctos populos, C. de ſum. trinit. Guid.Pap.de vſur.fol.1. in 4. caſu cum verſ. ibidem ſequentibus, vbi ait eſſe licitos hos contractus, & ita poſt infinitos ait Cencius art.4.part.2.cap.1.quæſt.1.fol.91.num.4.& 5.& num.17.18.cum ſeqq.addo Io.Bapt. de Caccialup.in d. l. cunctos populos, col. 22. Alex.de Neuo in ſuo conſilio contra Iudæos fœnerantes in 5. & vlt. dub. Afflict.in Conſtit.Regni, vſurariorum in 12.notab.Viuius d.deciſ.84.num.11.12.13.14.& tetigi ſupra ampl.23.num.183.& ſeq. ¶ Sic videmus eſ-
509 ſe permiſſam vſuram Iudæis, † quibus meta eſt impoſita,videlicet pro decem vncijs per circulum anni integri vnam vnciam, arg. quæ ad hunc propoſitum poſui in Conſuet. Panhor.cap.15.nu.11.& 19.& cap.36.num.6. latius in cap.Regni 69.Regis Federici,num. 8.9.10.ſupra d.tom.2.(ſemper præſuppoſita
510 licentia † SS. Pontif. vt ibi dixi, quia aliter ſine tali licentia nullus Princeps, nec Rex poteſt quicquam percipere à Iudæis ob permiſſionem vſurarum, quia eſſet excommunicatus,Cardin.in Clem.1.quæſ.15.de vſur. Io.Bertacchin.in repertor, verbo, Rex, fol. 327.col 2.part. 4.)d.Cõſtitutio Regni, vſurariorum, in fine,de vſurarijs puniendis, & quandoque ex edicto Pontificum, plus, vt per Surd.d.conſil. 302. ¶ Sicuti non proce-
511 dit in locatione animalium, † puta bouum, vaccarum, & equorum, quia poteſt accipi tanta merces, per quam animal in vno anno comparatur, & non dicitur vſura ob periculum interitus,Crauett.conſil.145.num. 8.Cardin.Tuſch.verbo, locatio, concl.409. num.3.& ſeq.tom.5.Eſt verum, quòd de iuris diſpoſitione emptiones tales ſolent fieri, vt prædium valoris aureorum centum, red-
512 dat quinque, † atque ita reditus annorum æquent valorem rei,& ita loquitur realiter Bonif. de Roger. vbi ſupra, ſecundum gloſſ. in l. perpetua, in verbo, iuſta, vbi Fulgoſ. Caſtrenſ.Salycet.& alij, C.de ſacroſ.Eccleſ. Rot.Genuenſ.deciſ.194.num. 4 Ludou.Peruſ.deciſ.65.n.14.part. 2. Crauett. Couarr. Tiraq.Didac.Neuizan.Pinell.Natt. de quib, per eundem Surd.conſil.151.num 6. vol. 2. Cencius in d.tract.de centibus art.3 par.1. cap.1.quæſt. 4.num. 32.fol.18. Cæphal.cõſ. 85.num.26.lib.1.Caualc.de vſufruct.mulierum relict.num.31. Rot. diuerſ. deciſ. 651. num.2.part.2.idem Cencius art.1.d. par. 1.
513 cap. 3.quæſt.2.num 8.fol.65. vbi poſſe † imponi etiam ad 7.8.vel 9.pro centenario, & iterum d.art 4 part.2. d. fol. 91. num. 6. & ſeq. Gratian. diſcept.forenſ.cap.545. num. 17.tom.3. Nec erit inconueniens, ſi tractu temporis plus percipiatur, quàm ſolutum ſit,dixi ſupra num.104.idẽ Cencius fol. 87. & art.3.ibidem ſequenti, vbi mentionem facit de hac Bulla Papæ Nicolai ad dicta decem pro centenario, & ſecundum quòd partes cõuenerunt,v.g.ad eadem 7.8.9. pro centenario, aut ſimiliter, ſatis eſt, quòd decimam non excedat,& licet ipſe Cencius in d.artic,4.d.fol.91.& 92. num. 20. & ſeq. ſubdat quòd poſſit emi cenſus vltra decem
514 pro centenario, † v. g. ad vndecim, duodecim, treſdecim, & quatuordecim, non obſtante hac Bulla Papæ Nicolai, quam dicit eſſe localem tantum in hoc Regno,tamen puto contrarium, immo contractus facti vltradecem pro centenario ante iſtam Bul-
515 lam † poſt datam præſentis pragmaticæ debẽt redigi ad hanc formã,vt poſt Abb in d.cap.In ciuitate,col.2.extr.de vſur.ait Ballus in ſuis Adnotationibus hic,& ſic põtpars ſe opponere,vt ait hic Pancald. num.23. ex Bart.in l.omnes populi,quæſt.5 ff.de ruſt.& deciſ. Parlam. Delphin. 5. 76. 99. & ſentit Henric.de Medicis,qui ait,quòd contractus factus ad rationem de duodecim pro cente-
516 nario,vitiatur in eo, † in quo excedit per l. cum allegas,C.de vſur.idem videtur ponere Io.Aloyſ.de Septimo hic,num. 113. dicens, quòd ſi quis ratione ſortis promiſit pro iure cenſus quantitatem exceſſiuum, contractus non erit in totum nullus, nec vtile per inutile vitiatur per l.ariſto,ff.de acquir.hæredit. cum ſimilibus poſt Bart. & Caſtrenſ. vide Intrigl.quæſt.8 Boniorn. hic, num. 14. ex Bald. in capit.1.col. fin.de iureiur.Caſſaneus conſil. 63.num.3.& 17. & per Modern. Pariſienſ.de vſur..quæſt.37.num.273.Incertus Author hic,qui dicit,quòd ſi excedit decem pro centenario,non vitiatur in totum, ſed exceſſum, ex Bald.in d.cap. 1.col. fin.de iureiur. DD.inead. l. cunctos populos, vbi Bald.n.27.&43.C.de ſum.trinit.& fid.Cath. & habeo in facto præ manibus in hoc Tribunali Regiæ Curiæ Prætoris Ann. 1623. in cauſa inter tutores filiorum V.I.D.Annibalis de S. Angelo, & Accomando cum Lucretia,& Frãciſco de Scarella,qui aduerſus mandatum executiuum pro certis cenſibus decurſis vigore cuiuſdam ſubiugationis per dictos de Scarella debitæ de vncijs ſeptem annualibus ſubiugatis per illum de Bauera, ſe oppoſuerant, & attenta realitate negotij prætendebant,quòd cenſus non aliter erat vnciarum ſeptem, ſed tantum vnciarum quattuor,

quatuor, & carenorum vigintiſeptem, ſtante quòd ſubiugatio erat concepta ad ſeptem pro centenario, quod eſt licitum ſic paciſci, vt paulo ſupra dixi, ideoque ipſi de Scarella inflabant, vt fructus exacti ab annis multis antea computarentur in ſortem, nec erant aliter ſolutæ per ſubiugatarium vnciæ centum pro capitali, ſed tantummodo apparebat partita in Tabula de vncijs ſeptuaginta, ſi igitur non poterat exigi, niſi ad rationẽ de vnc. 4. & tar. 27. ſingulo anno, illud plus, q̃ perceptũ erat, videbatur illicitè exactũ, & extingui contractũ ex hoc, fructuſq; interim exacti in ipſam ſortẽ computari, ex adductis per Maſtrill. ad Petr. de Gregor. quæſt. 10. n. 17. vbi ſi debitor cenſus in decẽ ſingulo anno ſoluerit ad rationem de quindecim, vel plus ex errore, aut aliàs, certè illud extenuat ſortem, per d. l. ſi non ſortẽ cum concord. ff. de cond. indeb. & latè poſui ſupra limit. 4. n. 297. 298. 299. 300. cũ ſeqq. Io. Franc. de Pont. conſil. 71. num. 15. Milanſis. deciſ. 2. num. 64. lib. 2. idem Maſtrill. ad eundem de Gregor. quæſt. 2. num. 219. poſt multos, & deciſ. 189. num. 14. Ambroſin. deciſ. 4. Ball. quæſt. 12. Puteus deciſ. 70. Simon de Pretis conſil. 34. num. 5. Pecunia ſeparatis, ff. de vſur. vbi gloſſ. Caſtrill. deciſ. 61. n. 26. & 27. l. qui alienã, vbi Bart. ff. de negot. geſt. Coſta de remed. ſubſidiar. remed. 24. nu. 24. Quamuis tamen ex parte eorũdem de Sancto Angelo, & Accomando dicebatur, quòd ſic illo modo cõtinuatis, ac ſucceſſiuis temporibus erat facta exactio ad rationẽ de decem pro centenario conſentiente ipſo de Bauera primo ſubiugante, quia iam ſibi expẽdiderat illam partitam tabulę de dictis vnc. 70. pro vncijs ſeptem rendalibus, & nihil replicauerat cum debuiſſet proteſtari, quòd depoſitum, ſiue partita debebat eſſe ad vnc. 100. ad hoc, vt conſequi poſſet ipſe depoſitans fructus prædictos, vel ſaltim vnc. 4. & tar. 27. intrãtes ad rationẽ de dictis ſeptem pro centenario, & fortificabatur ex quadam intimatione facta eidem ſubiugãti per ceſſionarios ſubiugatarij, vt ſoluerent anno quolibet prædictas vnc. ſeptem reditus nihilque retinuerat, ſed ſimpliciter intimationem acceptauerat, tanto fortius, quia ſupponebatur potius error Notarij in dicto contractu, qui debebat ſtipulari ad decem pro centenario iuxta communem obſeruatam, & vſum regionis in Regno, in quo omnes quaſi cenſus bullares ſubiugantur ad decem pro centenario, ex adductis latè ſupra in princ. huius commenti, num. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. & in d. limit. 4. d. num. 297. cum ſeqq. & paulo ſuperius in hac tertia declaratione ſub num. 306. cum ſeqq. Tuſch. in pract. concluſ. iur. concluſ. 488. littera C. cum quia ex lectura eiuſdemmet contractus ſubiugatorij in caſu euictionis aſſerebatur ſtipulatũ pactum, quòd poſſit cauſari executio pro capitali prædictarum vnc. 70. & ſic non dicebat pro vncijs centum; per quod, ſi verũ ſum dabatur intelligi, quòd erant realiter cenſus conſtituti ad decem pro centenario, error igitur videbatur potius ipſius Notarij, ex Abb. in cap. fin. de conſeſſ. Alb. conſ. 9. num. 48. Beccius conſil. 2. Surd. cõſ. 262. num. 21. lib. 2. ſubdens num. 23. quòd ex dictis actibus ſubſequutis fuerit talis cenſus ad dicta decem pro centenario, per quos declaratur intentio ambarum partium circa ea, quę præceſſerunt, & tali animo fuerit ſemper ſolutum, & recepta non animo exigendi minus decem pro centenario, dum demonſtrabatur, quòd ita erat in Rollis adnotatum, ſic ipſi de Scarella dotata bona cum iſto onere vnc. ſeptem, ſic in partitis Tabulæ depoſitatum, ſic exactũ, ex Rodoric. de ann. redditibus lib. 1. quæſt. 7. num. 39. & quæſt. 9. & 10. Lup. de vſur. comment. 2. §. 3. num. 90. Roman. conſil. 261. num. 2. & 4. Soccin. Sen. conſil. 87. num. 14. lib. 1. Cencius de cenſibus part. 3. quæſt. 2. art. 5. num. 7. ea in ita quaſi poſſeſſione exigendi ſemper ſic permanſum fuit. Nec obſtare videbantur, quæ ex eodem Dom. Maſtrill. Milanſi. Franch. & aliis ſuperius adductis, quia ibi illud plus exactum, erat omninò illicitum vltra decem pro centenario, & omnino prohibitum. Quia tamen in ſcripturis demonſtrabantur aliquæ exactiones ex parte ipſorum de Scarella ad d. vnc. 4. 27. pro cenſu annuali, tum quia realiter verba dicti contractus ſubiugatorij expreſsè, & clarè, & per extenſum quaſi bis, vel ter repetita eantabant ſpecifico cum pacto ad rationẽ de dictis ſeptem pro centenario; vnde volui acquieſcere dicto contractui, & ſtare in eius limitibus, arg. eorum, quæ ſcripſi in deciſ. M. R. C. 23. num. 11. & ſimiliter ex parte ipſorũ de Sancto Angelo, & Accomãdo oſtendebatur, quòd ex executione ad ſui inſtantiam cauſata ex accordio dicti de Scarella conſtituerunt ſe debitores ad ſummã vnc. 65. pro decurſis vt interuſurijs dictarũ vnc. ſeptem, & ad alias vnc. 49. pro decurrendis, & per totum annũ v. indictionis erat creditrix in maxima ſumma, quæ tamẽ nõdũ apparebat integraliter exacta, deciſi in Menſe Maij dicti Ann. 1623. in fauorem creditorũ, quod procedat mandatum executionum, itaquòd ab anno vj. indict. in antea debeat ſolui ad rationem de vnc. 4. 27. ſingulo anno iuxta formam dicti pacti de ſeptem pro centenario, ſaluis iuribus dictis

de Scarella, ſi quæ competunt circa repetitionem ſuperflui, contra quos ſpectat, expenſis hinc inde compenſatis, & ita practicaſſe in M. R. C. Prouinzal. hic, quãuis ibid. paulo inferius videatur contrarius, quòd vitiatur in totum, ex Bald. in l. 2. col. 6. quæſt. 12. C. de reſc. vendit. quicquid dixerit in cap. ad ſedẽ, de iureiur. quia ibi loquitur in illa præſtantia, in qua non erat conſtitutus cenſus, ſed incertus, tunc enim reducitur ad licitũ, d. l. pecuniæ funebris, ff. de vſur. Alex. ab Alexandr. Genial. dier. capit. 7. idem Bald. conſil. 475. ad euidentiam, vol. 1. l. ſi cum exceptione, §. Iulianus, vbi Apoſtill. ſ. quodmet. cauſ. concludens, quòd in perpetuo cenſu reuocatur in totum, Abb. in cap. ſuggeſtum, col. 2. de decim. vbi in reliquis reuocaretur ſolum in exceſſu, ex Bald. in d. cap. 1. de iureiur. & ita in hoc propoſito, quòd vitietur in totum, concludit Federic. Campixano hic, num. 6. ſtante quòd hoc eſt de forma bullæ, & ſic fuiſſe iudicatum in M. R. C. & in Curia Prætoris Ann. 1530. 9. Maij per Henric. de Medicis, non ſic dico in terminis harum Bullarum, de quibus loquimur, quia annualis ſolutio eſto, quòd exceſſerit ſortem in toto anno, ſemper debetur; nec fit coaceruatio ad eam extenuandam, vide ſupra, Ampl. 12. & conſequenter de-
517 bet conſtare de pretio taxato † inter ipſas partes, ex Nauarr. in Manual. Confeſſor. capit. 23. num. 78. & in d. tract. de vſur. nu. 118. & ex alijs Bullis Calixti, & Martini SS. PP. Natt. conſil. 498. num. 10. lib. 3. Soto, & Lup. de quibus per eundem Cencium d. Artic. 4. part. 2. cap. 1. quæſt. 1. fol. 91. Auendan. in d. tract. de cenſib. Hyſpan. cap. 32. Rodoric. & mille per eundem Cencium, vbi ſupra, nempe ad dicta decem pro centenario, itaut in eo, quòd deficit contractus retractatur in totum, ac reſcinditur, & data, ac recepta computantur in ſortem, Io. Phil. de Patern. hic, ex Bald. in ead. l. 2. C. de reſc. vẽdit. d. l. ſi nõ ſortẽ, ff. de cõdit. indeb. Laurent. de Rho-
dulf. in cap. conſuluit, quæſt. 115. de vſur. & per cap. Regni 51. Inclitæ Regis Ioannis, vbi Regi, tom. 6. quod loquitur in vniuerſitatibus in verſic. cum hoc tamen, & ita videtur tenuiſſe primo loco arguendo Io. Andr. de Sept. hic, num. 12. qui ponit, quòd ſi eſt formatus contractus, iuxta formam Bullæ ad dicta x. pro centenario, & pretium non aſcendit ad vncias centum, v. g. quia fuerũt datæ res, quarum valor non aſcendit ad vncias octuaginta, ſed iuſto pretio, ad tradita ſupra Ampl. 16. n. 453. quòd contractus ſit in totũ nullus, ſubdit tamen ex Paul. de Caſtr. conſil. 13. quòd valeat vſque ad legitimam ſummam ſolutionis, & quòd vtile per inutile non vitietur, & tenet quoad ſortem, ergo ſic etiam quoad principale, idem de Caſtro in l. ſi tibi, ff. locati, l. pen. ff. de fund. dotali, l. Iulianus ff. de action. empt. cum ſimilibus, & ita fuiſſe iudicatum per Iacobũ de Chierco in cauſa Bundi lo Campo contra Angelo de Saluatore.

518 † Subdeclara hanc tertiam declarationẽ non procedere, quando exceſſus eſſet modicæ ſummæ, quia tunc non annullatur contractus, vt ait hic Prouinzal. arg. l. in rebus. §. poſſunt. ff. commodat. Salicet. in l. fin. de ſponſal. & faciunt ea omnia, quæ ſcripſi in cap. 53. Regis Inclitæ Ioannis, verſic. Ratio poteſt eſſe, eod. tom. 6.

Quæ nedum valet circa pecunias, vt ſcilicet non debeat aſcendere decimam prædictam principalis habiti, vel recepti, verum etiam circa alias res, vt puta † ſi do centum ſalmas frumenti ad rationem de decem pro centenario, ita ſcripſi in d. deciſ. 34. num. 8. & 9. & quæ dixi ſupra in cap. 43. Regis Federici, ampl. 1. tom. 2. & vide ſupra, Ampl. 35. num. 220. cum ſeqq. Antonin. Lanza hic, nu. 11. per l. 2. ff. de cõſtit. pec. & ſit ſatis pro modo circa hanc materiam, reliqua, dante Domino, videbitis in d. tit. 46. de cẽſib. pragm. vnica, eod. tit. 2. pragm. de qua retigi ſupra in princip. huius commenti, fol 90. col. 1.

519

CAPITVLA PRIMA REGNI IMPETRATA A REGE Alphonſo, Anno X. Indictionis 1446. xxiij. 4. Octobris.

Per Archiepiſcopum Panhormitanum Fridericum de Abbatellis, Antonium Ioannem de Barreſio Baronem Petrapercie Andream de Caſtellis Ambaſciatores huius Regni.

INITIVM PRIVILEGII.

IN nomine Domini, pateat vniuerſis huiuſmodi inſtrumenti ſeriem audituris, quoquomodo, ſeu viſuris, quòd nos Alphonſus, Dei Gratia Rex Aragonum, Siciliæ, citra, & vltra Farum, Valentiæ, &c. Ex quo iampridem per vos Reuerendum in Chriſto Patrem Simonem Archiepiſcopum

Panhor-

Panhormitanum, atque Magnificos, & Nobiles Fridericum de Abbatellis Camerarium Militem, Antonium Ioannem de Barresio, Baronem de Petrapertia, Andream de Castellis, Militem, & Maiordomum, Consiliarios nostros dilectos, Oratoresque pro parte totius Regni nostri Siciliæ vltra Farum prædicti pro infrascriptis ad nos destinatos, oblata supplicitèr fuerunt, nomine, & pro parte totius Regni proximè dicti, triumque brachiorum, Ecclesiastici, scilicet, Militaris, atque Regalis, seu Demanialis, incolarumque omnium Regni ipsius Capitula infrascripta, super quibus, & vno quoque eorum, habita nostri consilij deliberatione matura, ruminataque pluries, tandem consideratis præcipuè laudabilibus obsequijs per Reuerendos Archiepiscopos, ac venerabilis Abbates, Prælatos, atque Religiosos, aliasque personas Ecclesiasticas, etiam, & per Illustres, & Magnificos Comites, Vicecomites, Barones, Milites, atque generosos, etiam & per nobiles, & egregios Ciues, & habitatores Ciuitatum, & Terrarum demanialium multifariè nobis præstitis, præsertim in acquisitione Regni huius Siciliæ citra Farum, cuius est basis, & axis, vbi ea maximè res maximè versata est subsidia Regni prædicti ad ea ipsa omnia Capitula, & vnumquodque illorum, per inuiolabiles, atque perpetuas nostras decretationes, respondere instituimus, iuxta formam, & ordinem sequentem.

Cap. C C C L V I.

Serenissimo, & Vittoriosissimo Signore, &c.

LI vostri humili sudditi, & vassalli, l'Arciuescouo di Palermo, Federico Abbatelli, Antonio Giouan Barresi, Barone di Petrapercia, & Andrea de li Castelli, Ambasciatori mandati alla vostra Serenità per il vostro fidelissimo Regno di Sicilia, vltra Farum, poi dell'humili, & debite raccõmandationi dicono alla detta vostra Maestà, che, perciochè in questi tempi prossimi passati di special cõmandamento della Serenità vostra fù conuocato vniuersal parlamẽto nella Città di Palermo all'Incoli, & habitatori del detto Regno, & celebrato per il Spettabile, & Magnifico Consiglieri, Camerlingo, & Vicerè vostro nel detto Regno Don Lopximen Durrea nella Chiesa Maggiore della detta Città di Palermo; nel qual detto Parlamẽto il detto Vicerè in nome, & per parte della Vostra Maestà fece alli detti Congregati nel detto parlamento, cioè Ecclesiastico, Militare, & Regale, ò Demaniale la propositione seguente. La Serenissima Maestà del Rè, recordandosi di di molte subuentioni, & boni seruitij, che nelli tempi passati hà ricenuto dalli Prelati, Baroni, & Vniuersitati di questo Regno, così in generale, come in particolare, massime nell'impresa del Reame, per tutte quelle vie, & modi, che dir si ponno, vi ringratia, & dice, che per questo grandemente essa detta Maestà affecta, & desidera, che, per releuare il detto Regno, & tutti voi di carichi, & grauezze, si trouasse via, & maniera, come non hauesse

ueſſe più à moleſtare di dimande, & altri ſubſidij, & carrichi. Verum, conſiderato, che queſto commandamento, & come vorria, non li pare ſi poſſa fare, per riſpetto delle grandi, & continue ſpeſe, che ſempre li occorrono, per difenſione, & conſernatione del ſuo ſtato, ſaluo ſe prima foſſe dato ordine con effetto, com'eſſa Maeſtà, mediante voſtra buona ſouuetione, & ſeruitij, poteſſe quietare, & recuperare tutto ſuo demanio, & rendite in queſto Regno, le quali, ſapete bene, che in parte per gl'Illuſtriſſimi predeceſſori ſuoi, & vltimamente per Sua Maeſtà, in tempo di alcune neceſſitati ſon ſtati impegnati, venduti, & alienati, in tanto, che ſecondo crede, ſappiato, & è notorio, à pena non li reſta vtile, ò frutto alcuno, & che pure, potendoſi ſupplire condecentemente al detto ſtato, & alle ſpeſe neceſſarie, non haueria occaſione di più aggrauarui delli detti carichi. Vi prega, ricerca, & eſorta catiſſimamente, che nel detto quitamento, & recuperatione del ſuo demanio, & rendite, Voi, in nome, & per parte di tutto il detto Regno, li vogliate ſeruire, & ſouuenire con la liberta, & affettione ſolita, & vogliate anco dechiarare, di quanto, et in che tempo, et modo per il detto quitamento, li vogliate fare il detto ſubſidio, et ſeruitio, peiche eſſendo la riſpoſta, quali di voi eſſa Maeſtà ſpera, et confida, intende con l'agiuto di Noſtro Signor Iddio diſponerſi in dar tal'ordine, et modo nel detto quitamento, che confida quella hauer preſto, et buon'effetto, pregandoui anco eſſa Maeſtà, che omninamente vogliate ben conſiderare, che quanto maggiori, et più pronta ſara la detta ſubuentione, tanto più preſto ſi ſodisfarà al detto ſuo honeſto intento, et deſiderio, et coſi al ben voſtro, cioè eſſer di quà innante preſeruati delli detti carrichi, et pagamenti, alli quali ſenza neſſun dubbio, oltra di quello, che laudabilmente, et bene fin qui hauete ſeruito, ſi reputarà tenuta, et obligata al detto Regno, et tutti voi perpetuamente, et fatta, et ben'intesa la detta propoſitione, et dopò hauuti diuerſi colloquij, et trattamenti nel detto parlamento, alla fine li detti tre bracchij, in nome, et per parte del detto Regno, poi d'alcuni altri enarramenti tra di loro, et inſieme con il detto voſtro Vicerè deliberati, et fatti, concluſero, et determinaro per mezzo, et interceſſione di noi Ambaſſatori à queſto deſtinati, ſupplicat humilmente alla detta Voſtra Maeſtà concedere al detto Regno le gratie, et coſe infraſcritte.

Agitur de Parlamento, & de ſubuentione facienda Regi, quaſi vſque ad cap 407. (abinde enim ſequuntur alia ſecunda capitula impetrata per ipſum Regnum ab eodem Rege) de quo parlamento vide, quæ dico infra in cap. xj Regis Incliti Ioannis, tom. 6. & ſubſequuntur modo petitiones, & ſupplicationes factæ per Regnum in ipſo parlamento.

Prohibitio alienationis, ſeu pignorationis officiorum, & gabellarum Regiarum, ſeu rerum demanialium. Cap. CCCLVII.

ET primo, perche per l'alienationi, pignorationi, et venditioni fatti per la detta Sereniſſima Maeſtà delli dritti, et Terri demaniali per il tempo

il tempo passato per l'imminenti necessitati, che continue occorreano alla detta Sua Maestà, viene il detto Regno in speciale, et generale ad esser vexato, et grauato di molti carrichi, et grauezze, humilmente supplica alla detta Sua Maestà il detto Regno, che debbia dare ordine al quietamento del suo Demanio, et che de cætero non possa vendere, ne impegnare, aut quocumque alio titulo alienare, etiam exigente vrgentissima necessitate; Città, Castelli, Terre, Gabelle, rendite del Demanio, et etiam quelli, che fossero al presente venduti, ouero alienati, non li possa Sua Maestà, ne à quelli, che li hauesse venduti, ò impegnati, seu quoquomodo alienato, ne ad altre persone, pro meliori, ò simili pretio, alienare, vendere, ò impegnare, accioche non si habbia à crescere, & augmentare la somma del recattito predetto: nec etiam officij ministrante la Giustitia, come sono Giudici di Gran Corte, della Sacra Conscienza, Capitanei, Straticò, Pretori, & altri inferiori officij predetti gratiosè concedere, & se per sorte qualunque persona l'impetrasse, ò ottenesse tal'alienatione, venditione, ò concessione delli detti Regalij, & Officij, ipso facto sia nulla, & irrita, & senz'altra decretatione, non obstante qualsiuoglia priuilegio incontrario fatto, ò da fare, & l'impetrante, ò ottinente incorra alla pena della publicatione di tutti li suoi beni, & de cætero sia inhabile, & incapace in perpetuum à tal'officio, & gl'Officiali, che volesseto essequire tale impetratione contra la forma del presente Capitolo, incorrano in pena di priuatione del suo officio, del quale ipso facto sia hauuto per priuato.

¶ Placet Regiæ Maiestati.

Duo habeatur in hoc textu, primo nempè, ne alienentur bona demanialia secundo, nec etiã vendantur officia. Dixi supra in cap. 1 Regis Martini post princ. tom. 3 vbi tracto de prohibita alienatione rerum demanialium, & posui concordantia Regni Capitularia, maximè cum cap. 423 infra eodem, & infra eod. cap. 19. Regis Inclitì Ioannis, vbi suppleo tom. 6. Et de 2. capite habes infra in capit. 64. Regis Ferdinandi sub versic. consequenter, ibi fateor tom 7. cum bi citatis. Hinc colligo, quòd officia dicuntur de Regalijs, videbimus infra in cap 456. versic. & quia, §. 7.

Impetratio, vt non imponatur nouum Vectigal. Cap CCCLVIII.

ITem quòd deinceps à i Siciliani nel detto Regno non si possa per la Sua Maesta, ò altro qualunque suo officiale, imponer colletta, datio, gabella di sale, ò gabella, & esaccione noua, ouero alcun' altra grauezza, quocumque nomine censeatur, etiam nomine Regio pro quacumque causa, & necessitate, etiam vrgentissima: ne le gabelle consuete, & dritti antichi già imposti, si possano più aumentari, ita che li Siciliani non siano più de cætero vessati, ne grauati, ma tantum siano tenuti pagare le gabelle ordinarie del Regno, & le collette contenute nelli capitoli di Rè Giacomo tantum secundum formam eorumdem capitulorum; & se per il passato altre collette, grauezze, ò essaccioni fossero stat'imposte, & pagate, quelli de cætero non

possano

possano allegare, ne vlare, cosi come fossero mai imposte, & pagate, Placet Regiæ Maiestati.

SVMMARIVM.

Gabellæ nouæ, siue collectæ non possunt imponi Siculis, nisi ex causis contentis in capitulis Regis Iacobi num.1. & seq. & num.10. & 11.

Gabella noua non potest imponi, neque à Rege, nec à Principe in odium Ciuitatis Imperio subiectæ, num.2.

Collectæ nouæ non possunt imponi Siculis, nisi ex causis, & quibus, ibid.

Rex potest eximere à collectis, datijs, nouis impositis, & similibus ex priuilegio, vel ex contractu, num.3.

Nouitates introducere naturale est, & quando, num.4 & seq & num.14

Nouas res homo semper resuscitat sui natura respectu scientiæ, vt plus sapiat, ibidem, non autem per malitiam, aut per sensualitatem, num. 5. nisi ex variatione temporis, num.12. & 13.

Nouitas non est inducenda, num.6.

Gabellarum exactio odiosa est, n.7.

Gabella noua si exigitur vltra iuris formã debet restitui n.8.

Gabellæ nouæ impositæ ex sola lucri cupiditate sine iusta, et idonea causa non sunt à Principibus tollerãdæ, sed abolẽdæ, n.9.

Nouas impositiones potest Rex imponere pro pace, quiete, & defensione Regnorũ, n.10. maximè si causa esset vrgens. & non haberet vnde prouidere de proprio, num.11. & ex variatione temporis, numero 12.13.

Gabellas nouas primus, qui imposuit pro rebus diurnis fuit Caius Caligula IIII. Imperator, ibid. num.10.

Tempus vocatur ab Archimede Syracusano inuentor nouarum rerum, & antiquarum registrum, num.13.

Noua omnia placent, num.14.

Gabellas nouas non tenetur soluere habens duodecim filios, num. 15.

Nouas res dicenti incumbit onus probandi, num.16.

Vide, quæ apportaui supra in cap. 54. Regis Martini, tom.3.col.2.à num.5. vsque ad num. 35. & est confirmatum hoc cap. per aliud infra capit.507. vbi tam hic, quàm in supradictis, & alijs concordantibus capitularib. concluditur, † quòd Siculis nõ possunt imponi collectæ, siue gabellę quibuscunq; ex causis, nisi ex causis contẽtis in cap Regni Regis Iacobi, cap. 1.2.3.4.5.6.& 7 to.1. vbi scripsi & transit simpliciter 1

Bõgiorn. & per Ias. consil.277 col.2.lib 1.C. nouo.vectig.instit.nõ poss.Luc.de Pẽna in l.si diuina domus, C.de exactor.tribut. lib. 10. Æmil.Maria Manolessi ad Bertac.in reper. verbo gabella, fol.428.col.3.part.2.vbi dicunt, † quòd non potest imponi noua gabella neq; à Rege, neq; à Principe in odium Ciuitatis, quę est Imperio subiecta, & sic videtis, quòd potest Rex eximere † à collectis, datijs, nouis impositis, & similibus, ex contractu, vel priuilegio, sicut dixi infra in cap.8.Regis Philippi, limit. 9. circa Regium donatiuum, tom. 9. à quo potest aliquos liberare, maximè ab his, vt aiũt nouis impositis, quia etsi verũ dicatur sit, vt naturale sit introducere nouitates. † ratione quia homo sui natura semper cum suo intellectu res nouas resuscitat, per ea, quæ habentur in Auth. de non eligend. secund. nub. in princ. Auth. de veter. fratrib. in princip. l.2.§.sed quia, C.de veter. iur. enucl. cũ similib. adductis per Bonadill. in sua politic. lib. 1. in proœm. in principio fol.2.num. 1 ex Ouid. Terent. & alijs tamen hoc est respectu scientiæ, vt ibi subdit, vt plus sapiat, secundum Arist. 1. Metaph. Iuuen. Satyr. 7. scire volunt omnes Senè. Iun. lib. 6. natur. q. cum concord. per ipsum Bouad. Ideoque erat delictum exigere noua vectigalia per eosdem imposita, vel per alios, & petebatur remissio indultus, vt tango infra in capit. 451. tamen non intelliguntur noua inueniri, † aut per sensualitatem, aut per malitiam, vt à iure rationis eximatur, vt ipse Bouadill. subdit argum. traditorũ ab Apost. ad Roman. cap.7. Sapient. 19. lib. 1. tit. 4. lib. 2. Recopilat. Cicer. ad Brut. lib. 2. Prudẽtius, l. nemo, C. de Assessor. text. in præm. Decretal. Auth. quibus mod. natur. effic. legit. & d. §. sed quia, etenim † nouitas non est inducẽda, Specul. tit. de feudis, §. 2. vers. hoc etiã, Bertacchin. in suo repertorio, verbo Nouitas, part. 3. fol. meo 438. col. 4. sed tantummodo per ea, quæ ex tempore oriuntur, vt me declaro inferius in versic. subsequenti, ea ratione, quia si legimus, quòd gabellarum exactio odio digna est, † vt per Bart. in l. si pupillus, ff. ad l. falcid. Corn. consil. 106. vol. 4. Dec. consil. 457. num 8. Bald. Angel. Alex. Barbat. Capra, Corn. Dec. & alij, de quibus per eundem Æmil. Mar. Manolessi, vbi supra, quanto magis in nouis impositis gabellis, siue de nouo imponerentur, siue vltra solitur minuantur, vel augeantur, per text. in l. vectigalia 2 3 4 5 6 7

&igalia in princ. ff. de public. Salicet post Azon. in l. vect&igalia, C. nou. vect&gal. inst. nõ poss. maximè quando contra iuris for.
8 mã talis noua †gabella exigeretur, uel colligeretur per Ciuitates, siue per aliũ superiorem, quia tunc deberet restitui, l. non solent cum gloss. & ibi per DD. eod. Immo dicũt DD. quòd quando isthæc vect&igalia, collect&æ, siue nouæ gabellæ imponerentur
9 † ex sola lucri cupiditate sine iusta, ac idonea causa, non sunt à Principib. tollerandæ, nec impositæ manutenendæ, sed tollendæ, vt ait D. Thom. 2. par. q 53. Innoc. in eod. cap. innouamus, de censib. cap. super quibusdam, de verbor. signif. Host. in summa, de censib. §. ex quibus, Affl in tit. quæ sint regalia, l. fin. & ibi Hubert. Zue. Cardin. in repet. num. 16. C. de edict. diui Adr. tollend. Aualle consil 91. lib. 2. de quibus per eundem Æmil. Mariam Manolessi loco citato.

Nõ negamus tamen, quòd quoties Rex
10 † pro defensione Regnorum, pro pace, & quiete præsertim huius Regni vellet nouas impositiones facere, & imponere, quin posset, quia fatemur posse (ex his, quæ circa donatiuum diximus infra in cap. 8 Regis Philippi. Ampl. 1. tom. 9.) maximè pro rebus diurnis, prout fecit Caius Caligula II. I. Imperator, teste Suetonio, ver. ex gerulorum diurnis, &c qui gabellas primus nouas imposuit pro dictis diurnis negotiationibus, quando maximè non habeet
11 vnde prouidere, esset causa vrgens † Rexque non haberet de proprio, vt recordor posuisse in d. cap. 54. Regis Mart, n. 10. cũ
* seqq. qui est com. * omn. DD. opinio posse nouas impositiones facere, vt post Andr. de Ysern. & Affl in §. vect&igalia, sub num. 13. rubr. quæ sint regal. Cyn. Bald. Innoc. Capic. & Affl. dixit Aponte decis. 3. num. 13. Et istud est, quod volui dicere supra in principio, quòd licet noua inuenire aliquando non sit bonum, tamen ex uariatio-
12 ne temporis sic, † vt in hoc casu stantibus nouis vrgentib casib. quæ Dñs Regib. nostris offeruntur, merito idem Bouadill. ubi supra, num. 3. dixit, quòd Archimedes Syracusanus uocauit tempus inuentorem nouarum rerum, & antiquarum registrum, † & idem Plato in Meno. relatus per Aristotel. lib. 1. poster. Alphons. de Castro de Hæresib. verbo, Anima, hæresi, 8. & per Sot. super Epist. 8. ad Roman. quæ omnia volui adducere in argumentum eorum, de quib. loquimur, quia principale propositum realiter, de quo loquitur ipse Bouadill. est
14 de reb nouis, quæ placent, †& infert ad editionem librorũ de libris, prout suo loco dixi in pragmaticis, tit. 81. de libris non imprimendis, &c. num. 12. tom. 1. pragmat.

Videndum est autem de eo qui v. g. habet 12. filios, quia hoc solet accidere, an te-
15 neatur ad gabellas. † & ad hæc, dic prout in d. cap. 54 Regis Martini, ampl 1. d. tom. 3. quib. addo Prouinzal. in repertor. ad Bertacchin. verbo, immunitas.

Declara hoc capit. & similia ex verbis,
16 ibi (*noua, à vero*) vt dicenti noua † incũbat onus probandi, ita post text. in d. capit. innouamus de censibus, l. qui accusare, C. de edend Dec. consil. 360. col. fin. nu. 9. ait hic Bongiorn. rubr. C. noua vect&igal. instinon posse. Gramm. consil. 69. & 98. & cons. 148. & per ea, quę etiam scripsit, idem Bongiorn. in l. solent, d. titul. C. nou. vect&ig. inst. non pos.

Quòd non procedatur per viam denunciationis, sed ad petitionem partium, quarum interest in capitalibus delictis. *Cap. CCCLIX.*

ITem, che de cetero per li delitti, chesi commetteranno, cuiuscumque fuerint qualitatis, & gradus, etiam in spretis pœnis, in crimine vsurarum, & manifesti vsurarij, & alterius cuiusuis criminis, siue maioris, siue minoris, non si possa procedere per via di denuntiatione, inquisitione generale, ò speciale, etiam ad simplicem informationem, sed via tantum accusationis, ad petitionem partium, quarum interest, & che il Fisco non possa assistere alle parti protequenti sua giustitia, nisi in casibus infrascriptis, nelli quali si possa procedere per viam inquisitionis, videlicet in crimine læsæ Maiestatis, tam in personam, quàm in statum, hæresis, de gestis, & fraudibus cõmissis per officiales in exercitio eorum officiorum, tamquam officiales tantum, & aliàs, nefandi, homicidij ex proposito commissi, contra Siculos, vel in personam exteri, etiam casualiter commissi, & perpetrati; verum che il

Fiſco, ne ſuo Procuratore di quà innante non ſi poſſa intromettere nelli caſi predetti commeſſi, ne in altri caſi concernenti proprij, & principaliter l'intereſſe del Fiſco, che primo non habbia conſultatione, & approbatione con il Vicerè, & ſuo Conſiglio, della quale conſultatione, & approbatione habbia da conſtare per li atti, ò regiſtri di Corte, altramente la detta tal'inquiſitione, dimanda, & proceſſo ſia caſſo, & nullo, & l'officiale, che l'ammetterà, incorra pena di priuatione dell'officio, & eſſi detti Aduocati, & Procuratori fiſcali in pena di onze cento, & priuatione di loro officio, nullo præiudicio generato priuilegijs Ciuitatum, terrarum, & locorum Regni prædicti. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, præterquam in crimine læſæ Maieſtatis, ex quo infligenda foret pæna mortis, mutilationis membri, aut publicatio bonorũ, & hæreſis, & progeſtis, & fraudibus commiſſis per officiales dictæ Regiæ Maieſtatis in exercitio eorum officiorum tantum, & non priuato nomine, & in crimine nefandi, & homicidij ex propoſito commiſſi contra Siculum quemcũque, vel in perſonam exteri, etiam caſualiter cõmiſſi, ſeu perpetrati.

S V M M A R I V M.

Inquiſitionis per viam, vel denuntiationis nõ poteſt agi, præterquã in caſibus hic notatis, niſi ex commiſſione Principis in ſpecie per acta appareret, nu. 1. cum ſeqq.
Negatiua præpoſita verbo, poteſt, priuat potentiam, & reddit actum nullum, & importat impoſſibilitatem, ibid.
Fiſcus non poteſt inquirere, nec agere vltra caſus hic expreſſos, niſi ex commiſſione Principis, ibid. & num ſeqq. ſaluis priuil. gijs Ciuitatũ, & terrarum, nu 4. 5. 6. 7 cum ſeqq. & num. 31. cum ſeqq. niſi in delictis publicis, num. 28. & parte deſiſtente, num. 40. 41. & in dictis caſibus expreſſis, num. 42. cum plurib. ſeqq. vſque ad num 89.
Fiſcus non poteſt agere, ſi accuſator propoſuit ſuam accuſationem, eſto non proſequitur, & nihil deducat, qua tollis ipſi Fiſco ius agendi, num. 2.
Accuſatio ſi eſt propoſita, tollitur Fiſco ius agendi, eſto nihil deducat, ibid.
Accuſator ſi moriatur, ſi alter conſanguineus accuſare velit, præfertur Fiſco, nu. 3. vbi an acta per defunctum facta valeant?
Fiſcus non poteſt aſſiſtere cauſæ alicui, niſi de commiſſione Principis apparente ex actis, & regiſtris, num. 5. & num. 21. vel in delictis publicis, num. 28.
Denuntiatio non poteſt fieri, niſi ad inſtantiam partium, vel in caſibus, n. 6. & ſeq.
Denunciator an debeat præſtare de proſequenda lite, num. 7.
Fiſcus ſi egit, & ſuperuenit pars, poteſt ipſa pars accuſare, & ſuperſedeatur in inquiſitione Fiſci, ibidem.
Accuſator ſi ſuperuenit, facit ſuperſedere Fiſcum in inquiſitione, ibid.
Accuſare quibus caſibus poſſit quilibet de populo, num 8. 9. 12. 33. 34 35. 36. 37 38.
Carcerarius ſi permittit carceratos dormire extra carceres, poteſt quilibet de populo agere, ibid.
Iudicia publica ſic dicta, quia cuilibet de populo competat ius, num. 9.
Accuſare qui poſſunt quorum intereſt, nu. 10. & ſeq. & quando eorum iniuriam proſequuntur, num. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26 27. cum ſeqq.
Abſolutus, vel condemnatus non iuxta merita delicti an poſſit iterum cognoſci, & quando, num. 11 cum ſeqq.
Abſolutus ſemel poteſt de nouo caſtigari, quando quis ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequitur & quomodo, num. 12. 13. vel quando abſolutus eſt, non per viam iuſtitiæ, ſed concordiæ, num. 13. vel quando per viam exceptionis fuit cognitum, num 15. aut quando ſumus in confitente delictum, num. 16. aut quando delictum non eſſet plenè purgatum, num. 17.
Abſolutus per viam concordiæ, & tranſactionis, & non per viam iuſtitiæ poteſt adhuc ad inſtantiam alterius proſequi, num. 13.
Fiſcus poteſt ſubintrare, eſto accuſatus, vel reus ſit abſolutus n. 14.
Abſolutus ſemel poteſt iterum cognoſci, quãdo tantum per viam exceptionis fuit actum, & cognitum, num 15.
Abſolutus ſi quis eſt ſemel põt ẽt de nouo puniri,

miri, quoties delictum non fuisset plenè purgatum, num. 17.
Hæres potest accusare de iniuria facta defuncto, num. 18.
Compater, & Cõmater potest accusare occisores sui compatris & commatris, nu. 19.
Iniuria sibi, vel suis facta, qui possint vindicare, ibid.
Accusatio quando est facta per eos, quorum interest, esto non sit probatum, & lapsis tribus iniunctionibus, non tenetur accusator de calumnia, nec de infamia, nec ad expensas num. 20.
Pœna spreta si est, agit pari nomine Curia, & an Fiscus agat, num. 22.
Vxor potest per suum maritum, vel legitimum Procuratorem instructum comparere, num. 23.
Procurator in criminalibus quibus casibus comparere potest, ibid.
Mulieres nõ tenentur comparere regulariter in criminalibus, nisi per procuratorem nec testificari, ibid.
Accusator, cuius nõ interest repelli põt, n. 24
Forindicatio, siue bannum factum ad instantiam accusatoris, cuius non interest, est nullum, ibid.
Bannitus ad instantiam illius, cuius non interest nõ dicitur iudicio bannitus, sed nullster, ibidem.
Syndicus non potest agere de homicidijs, siue iniurijs factis per Baronem singularibus personis de vniuersitate, num 25.
Syndicis est permissum accusare, & denunciationes facere, & quomodo, ibid.
Accusare potest condominus pro iniuria facta condomino, num. 26.
Affinis non potest agere pro iniuria illata affini, si erat dissoluta affinitas, eo tempore, num 27.
Fiscus potest principaliter agere, & partibus assistere in delictis publicis, eo in priuatis non, non obstante pace, & transactione num 28. 32.
Inquisitio est reseruata Regi, ibidem.
Principis, ab offibus suprema potestas separari non potest, ibidem.
Remissio partis si adest, vel pax facta, potest cum toto hoc Fiscus principaliter agere, ibid.
Remissio partis quando adest ex condemnatione facienda minuitur pœna, & quando, num. 29. 30. & 40.
Pœna minuitur stante partis remissione, & quibus casibus, ibid.
Delicta reiterata non diminuuntur de pœna ibidem.
Fiscus non potest principaliter agere, nec subintrare stãte statuto, siue consuetudine, quòd non procedatur, nisi ad instantiam partis, vt habemus in vrbe Panhormi, & pendente articulo supersedendum est, num. 31.
Delicta si sunt publica, & non priuata, potest fiscus agere, & quilibet de populo, n. 32. 33. 34. 35. 39.
Delicta publica quando sunt, in tantum ius cuilibet de populo competit, vt ad accusandum admittatur nedum ciuis populi, sed etiã forensis alterius populi, n. 34.
Forensis etiam alterius populi admittitur in publicis delictis ad accusandum, nedum ciuis illius populi, vbi est commissum delictum, ibid.
Publicis pro rebus cuilibet de populo an liceat nouum opus denuntiare, n. 35. 36.
Fabrica, siue ædificium si non potest nocere an sit licitum cuilibet de populo nunciare nouum opus, n. 36.
Princeps dicitur iam vt quilibet de populo, & accusat per procuratorem, nu. 39. 46.
Fiscus dicitur magis dominus causæ capitalis, quam ipsi litigatores, ibidem & num seq.
Fiscus quando agit principaliter, dicitur ex remedio ordinario agere ibid. et n. seq.
Forindicatio potest etiam fieri, & ad eam procedi ad instantiam Fisci, partib. desistentibus, n 40. 41.
Accusator si desistit, potest Fiscus in grauibus delictis, & atrocibus ex officio procedere. ibid.
Delicta nõ debent remanere impunita, n. 41
Fiscus principaliter agit in crimine læsæ Maiestatis, num 42. cum seqq. hæresis, n. 56. de gestis & fraudibus commissis in officio per officiales, num. 57. nefandi nu. 58 in homicidio appostato & ex proposito, num 59. etiam in personam exteri, n. 60 & in pluribus alijs casibus et seqq ad num. finalem.
Læsæ Maiestatis in crimine agere potest Fiscus, & comprehendit accidentem officialem, ibid cũ seqq. maximè quando habet exercitium iurisdictionis actualiter, & quomodo puniatur, n. 44. cum seqq.
Officialem offendens, vel iniurians, aut occidẽs habentẽ merum, & mixtum imperiũ dicitur crimne læsæ Maiestatis commisisse, ibid.
Iniuria illata officiali intuitu officij, vel ex priuata malenolentia, quomodo puniatur, num. 43 cum seqq præsertim si illis essent commissa negotia, n. 48. cũ seq.
Peccatum est ex voluntate animi hoc gerentis. ibid.
Magistratum offendens olim sacrificabatur Iuppiteri apud gentiles, & de iure capite pu

te punitur, num. 44. 45.
Offendens Magiſtratum dicitur offendere Principem num. 45.
Læſæ Maieſtatis crimen committitur in quolibet officiali, num. 47.
Princeps dicitur pati, dum eſt officialis eius offenſus, cui commiſit negotia, num. 48. cum ſeqq.
Iniuria creſcit ex perſona eius, cui irrogatur, & atrox reputatur quando habetur reſpectus ad perſonã, cui infertur, n. 49.
Alapam dans officiali capitaliter punitur, num. 50.
Officialis eſt magis dignus, ſi per Principem ad officium fuit deputatus, ibid.
Officiales ſi offenduntur, dicitur crimen quaſi ſacrilegij, num. 51.
Iniuria facta vaſſallo in contemptum domini, ipſi domino facta videtur, ibid.
Militibus ſi eſt facta iniuria in exercitio reſpectu Principis, dicitur collata ipſi Principi, num. 52.
Cardinalibus ſi eſt facta iniuria, dicitur commiſſũ crimen læſæ Maieſtatis, n. 53.
Papa ſi offenderetur priuato odio, eſt crimen læſæ Maieſtatis, ibid.
Cardinales dicuntur filij ſpirituales primi gradus S. Romanæ Eccleſiæ, ibid.
Officialium vxores, ſiue filios offendens quomodo puniatur, n. 54.
Carceris priuati delictũ an ſit crimen læſæ Maieſtatis, n. 55.
Hæreſis in crimine Fiſcus principaliter agit, num. 56.
Officiales ſi committunt fraudes, & geſta in eorum officijs, agit principaliter Fiſcus num 57.
Nefandi in crimine etiam agit Fiſcus principaliter, num. 58.
Homicidium appoſitatum, & ex propoſito poteſt proſequi etiam principaliter per Fiſcum, n. 59. & ſeq.
Homicidium ſiue appoſitatum, ſiue caſualiter in exterum commiſſum poteſt proſequi etiam per Fiſcum, n 60.
Fiſcus etiam principaliter agit contra occidentem aliquem in manibus capitanei, num. 61. & in caſu aſſaſſinij, num. 63. cum ſeqq.
Fiſcus poteſt principaliter agere ſi tãgitur intereſſe Regis, vel Fiſci, num. 62.
Aſſaſſiny in materia, poteſt agere etiã principaliter Fiſcus ex mero officio, num. 65. cum ſeqq.
Aſſaſſinus dicitur hoſtis publicus diffidatus toto populo Chriſtiano, & poteſt a quolibet offendi, num 64.
Aſſaſſinij confeſſio, vel mandatarij in tortura facta, facit indicium ad torturam contra mandantem, ibidem.
Teſtes de auditu probant in materia aſſaſſinij, ita vt poſſit demeriti, etiam ad torturam. num. 65.
Aſſaſſinium eſt illud, quod fit mediante pecunia, quam tam ipſe aſſaſſinus, quam eius hæredes reſtituere tenẽtur, & quãdo, num 66 & ſeqq.
Aſſaſſino ſi eſt promiſſa pecunia vt iret Romam. & ibi occideret talem, illud turpe eſt reijciendum, & alterum adimplendũ, num. 67.
Fiſcus poteſt principaliter agere contra macellantes animalia, præterquam in publicis macellis, num 68 & contra occidentem ſeruum proprium, num. 69. & contra Notarios facientes actus exculpatorios, vel inculpatorios, num. 70. & contra Notarios obligantes fœminas de perſona, num. 71. & ſeq & in multis alijs caſibus vſque ad num. 89.
Homicidium committens in ſuum ſeruum proprium, vel alienum poteſt inquiri ex per Fiſcum, num. 69.
Notarij facientes actus exculpatorios, vel inculpatorios poſſunt inquiri etiam per Fiſcum principaliter, num. 70.
Notarij obligantes fœminas de perſona poſſunt inquiri etiam per Fiſcum principaliter num. 71.
Fœmina poterant de iure obligari de perſona, & carcerari pro debito ciuili, etiam pro debito tutelæ, niſi in quantum facere poſſent num. 72.
Tutrix mater conuenta à filio pro debito tutelæ non tenetur, niſi in quantum facere poteſt ibid.
Piſces ad inſtãtiã quoties agitur in caſibus, in quibus non poſſet, proceſſus, & acta ſunt nulli, & poteſt opponi poſt ſententiam, & litis conteſtationem, & irritantur proceſſus, num. 90. & ſeq.
Fiſcus non poteſt agere principaliter de delictis commiſſis extra Regnum, ſed ad partis accuſationem protenditur, n. 91.
Fiſcus nõ deberet inquirere de delictis antiquis factis in alijs regiminibus, num. 92. & ſeq.
Accuſatio diu retardata eſt ſuſpecta non fouenti ius, ibidem.
Delicta antiqua lapſis 20 annis videntur præſcripta, num. 93. & 94.
Principis ad ſalutem ſi quis diu adiecit, aliquid, & nõ reuelauit, reuelans poſtea, non præſumitur verum ibidem.
Vetera perquirere, & ad præterita tempora decurrere, confuſionis potius eſt quam legislationis, num. 94.

Licet

Quod licet prolixum videatur hoc capit. tamē
[illegible] h d in ſumma, quòd non poteſt agi per
1 viam † inquiſitionis, vel denunciationis, niſi in his ſex caſibus notatis in textu, in quibus poteſt Fiſcus principaliter agere, vnde infert hic Boniorn. quòd ex quo eſt negatiua propoſita verbo, poteſt, priuat potentiā, & reddit actum nullum per l. 1. ff. de verbor. obligat. Bald. in l. volentes, C. de fideicommiſſ. Iaſ. in l. pacta, quæ contra col. fin. C. de pact. vbi dicit etiam hoc importare impoſſibilitatem, & tango infra, nu 90. & præter caſus, quando Fiſcus ageret, debet apparere cōmiſſio Principis in ſpecie per acta, aliàs non admittatur ſub pœna, de qua hic impoſita Officialibus. Etiam quòd fuiſſet,
2 v.g. propoſita accuſatio † ſine perſecutione, quippequòd tollit Fiſco ius agēdi, & licet de iure tantum valet, ac ſi non accuſaſſet, ſicut quādo qs agit, & nihil deducit, vt dixi ſupra in cap. 7. Regis Petri inter Capitula Regis Federici, tom. 2. & per tradita in pragmaticis tit. 82. de pœn. temer. accuſ. à num. 2. cum ſeqq. tom. 1. pragmat. tamen Boniorn. in Rit. 145. refert, quòd fuit iudicatum per M.R.C. contra ſuas allegationes, ſtante iſto capit. & ſeq. quod tunc non fuit allegatum, & ſic nec poteſt principaliter agere, nec ſubintrare, vt tetigi in cap. optantes, quod eſt capit. 117. eiuſdem Regis Federici, verſic. ſubaudias ſecundo, etiam quòd accuſator
3 moriatur, † nam alter conſanguineus accuſare volens præfertur Fiſco, l. 1. C. ſi reus, vel acc. mor. ita intelligitur Pern. conſ. 55. col. 7. vbi dum ſentit, quòd Fiſcus poſſit agere, eſt verum per viam inquiſitionis, Bongiorn. loco citato ex Cuman. in l. trāſigere, C. de trāſact. & an acta per defunctū facta ſeruiant, Fimia, ibid. ex Bald. in rubr. C. de pœn. eorum Beneuerum, quòd non intelligitur præiudicium generatum priui-
4 legijs † Ciuitatum, terrarum, & locorum Regni, vt in hoc capitulo, & latius declaro nunc in verſic. vnde noto, & iſtud eſt, in ſumma thema præſentis extus concordat cum cap. proximè ſubſequenti, in quo ſunt etiā reſeruati illi caſus, de quibus hic.

Vnde noto duo breuiter, primum, quòd
5 † Fiſcus non poteſt aſſiſtere cauſæ alicui, niſi appareat cōmiſſio Principis, ita in hoc textu, vbi, (*habbia da conſtare per gli atti, ò regiſtri di Corte*) facit in terminis, quod ſcripſi in cap. Ritus 135. num. 29. tom. 4. & infra eod cap. 431. & in pragmaticis tit. 51. de offic. Aduoc. & Procur. Fiſcal. ſub verſic. quo vero, d. to. 1. pragmaticarum, & tango inferius, num. 21. & ſimpliciter tranſit hic Incertus Author, qui ponit, an hoc mandatū poſſit probari p teſtes, ex Aſſlict. deciſ. 398. num. 7. Alterum, quod noto eſt, vt licet ex hoc cap. Regni denegata videatur inquiſitio, † & denuntiatio, niſi ad inſtantiam
6 partium vel in caſibus, de quibus hic, tamē fallit, quando adeſſent incontrarium priuilegia locorum, & terrarum, vt tetigi paulo ſuperius per verba expreſſa præſentis capituli. quaſi quod quandoque ex priuilegijs talibus tollitur Fiſco inomnē caſum inquiſitio, arg eorū, quæ de priuilegio huius Vrbis ſcripſi in Conſuet. Panhor. capit. 9 & prout pono inferius n. 31. & ſic ex quo habemus aliud Regni Capitulum ſupra ſub Rege Iacobo cap. 17. vbi ſcripſi, tom. 1. per
7 quod poteſt fieri denunciatio, † dummodo quòd denunciator præſtet de proſequenda lite, dic, quòd non eſt derogatum per iſtud cap. illi textui, & ita eſt conſtitutio Regni, præſenti lege per tot. tit. 51. de inquiſitionib. vbi Aſſlict. ſubmouendo illam pœnam talionis, quæ hodie de conſuetudine eſt ſublata, vt ſuis locis dixi, multi ſe retrahebant ab accuſando, & denuntiando, & conſequēter delicta remanebant impunita, ideo ſi, v.g ab initio egit Fiſcus, & poſtea ſuperuenerit pars, poteſt etiam ipſa pars accuſare, & ſuperſedetur in inquiſitione Fiſci, tetigi in deciſ. M.R.C. 29. num. 26. & adnotauit hic Paternione, ex Bart. in l. ſi maritus, §. fin. autem ff. de adulter. Georg Natt. in repet. Clem ſæpè de verbor. ſignif. in gloſſ. penul. in fine, verſic. poſtremo.

Remiſi hic dicere ſupra in cap. Ritus 159. in princip. d. tom 4. circa eas perſonas, quæ poſſunt accuſare, quorum intereſt, vt ibi dicitur, & hic etiam ibi (*ad petitionem partium, quorum interſit*) ibi enim tractatur
8 † de accuſatione per quemlibet de populo in illis caſibus facienda, addo pragm. 4. tit. 11. de Caſtellanis, vbi contra carcerarios detinentes carceratos dormire extra carceres, vel ſtare, aut exire, & prout ibidem adnotaui eod. to. 1. pragmaticarū, pōt quilibet de populo agere, & in caſib. vt ſubdā infra caſu 17. 19. 23. 24. tāquam, quòd ſint certa publica † iudicia ſic dicta, quia cuilibet
9 de populo competat eius perſecutio ſecundùm tradita in §. 1. Inſtit. de publ. iudic. & ſic etiam appellata, etenim olim apud Romanos in foro, circūſtante frequenti populo hæc iudicia exercebātur, vt poſt Equin. Baron. ait Dom. Carolus Tapia in Annot. ad iura Regni Neapolis, tit. de iudicib. fol. 8. lib. 3. Et in iſto contextu videbimus per
10 conſequens, de his, † quorum intereſt, ex notatis per Bart. in l. 1. §. fin ff. de publ. iudic. quilibet enim accuſator dicitur perſequi

ſuam

ſuam iniuriam, qui modus eſt tantæ efficaciæ, vt eſto, quòd quis ſit aliàs liberatus, vel abſolutus, ſiue condemnatus (non iuxta merita delicti, vt tetigi in deciſ. M.R.C. 97. nu. 13. adeout regulariter puniri non poſſet, cum adhuc, nec Deus bis iudicet in idipsũ ſecundum decretale allegatũ per Bald. conſ. 250. num. 12. lib. 1. & ex his, quæ tetigi in cap. Rit. 166. num 5. & 6. d. tom. 4 addo latiſſimè Farinac. de inquiſit. part. 4. num. 1. to. 1. vbi infinitos citat more ſuo, & dixi in deciſ. M.R.C. 5. num. 14. maximè in abſoluto diffinitiuè, & per tradita ab eod Farinac. d. tit. de inquiſit. quæſt. 1. num. 51. ſiue per iudicem originis, ſiue domicilij ſit caſtigatus, ex adductis latiſſimè per eum, quæſt. 7. n. 26. per tot. & ſcripſi in pragmaticis de for. cõpet. tit. x limit xj. eod. to. 1 pragmaticarum)
12 poſſit tamen † adhuc de nouo caſtigari in d. caſu, quando quis ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequitur, & ille eſſet abſolutus, & ignorante, vel abſente, aut impedito iſto tali proſequente, vt pulchrè ait ipſe Farinac. ibid. num. 20. d. quæſt 4. per l ſi cui, §. ijſdẽ, vbi Bart. ff. de accuſat. Abb. Marant. Alexan. Roman. Pract. Conrad. Monticell. Foller. Boſſ. Gomez. Couarr. Clar. & Carauit. cum alijs de com. * opin. teſtando, & num. 21. ſubdens, num. 22. hæc procedere ex magna cauſa poſt Clar. Brunor. à Sole, & cæteros, & dummodo iſte talis, qui ſuam, vel ſuorũ proſequeretur iniuriam non fuiſſet citatus ad ſubminiſtrandum indicia, quia tunc excluditur ſecundum Clar. & Boſſ. & ita Romæ ſeruari, & alibi ¶ Sicuti dixi in pragm. 12. in fine ſub 5. notab. tit. 2. de offic. iudic. M.R.C. d. tom. 1. pragm. hanc concluſionem, quòd ſcilicet ſemel abſolutus nõ poſſit amplius moleſtari, &c. non eſſe veram ab obſeruatione iudicij, quia poteſt moleſtari, vt ibi poſui pulchrè, vbi videas, & recurras.
13 ¶ Sicuti etiam fallit, † quando abſolutio eſſet ſequuta, nõ per viam iuſtitiæ, ſed per viã concordiæ, tranſactionis, & remiſſionis factæ ab vno, nam cum toto hoc poteſt proſequi ad inſtantiã alterius, dixi latè in eod. cap. Regni 117. Regis Federici, à n. 34. vſque ad num. 48. prædicto tom. 2. ¶ Sicut fallit
14 in Fiſco ſubintrante, † vt poſui ibidem, nu. 32. & 81. cum ſeq. & per ea, quæ ſuppleo in hoc proposito infra in verſic. quemadmodũ ¶ Sicuti etiam fallit, quando per viam ex-
15 ceptionis fuit actum, & cognitum, † quia non impeditur iterum principaliter cognoſci, vt per eundem Farinac. num. 39. & quãdo, & quomodo, & prout in d. deciſ. 5. verſ. turſus, aliiſque modis limitat, vt ibi per eũ in ſubſequentibus numeris vſque ad finem. ¶ Vel niſi eſſemus in confitente delictum,
16 † vt poſui ſuper pragm. 3. de arm. prohibitis tit. 41. ſub verſic. etiam quòd velint eodem tom. 1. pragmaticarum, & num. 105. ¶ Aut
17 † quando delictum non eſſet planè purgatũ, quia debet purgari, vt per notata in cap. etſi Clerici, de re iudic. & in l. 1. C. de ſpect. & in l. Senatus. ff. de accuſat. tradit Bald. d. cõſil. 250. ſub num. 12. d. lib. 1. Vnde eſt, quòd
18 hæres † accuſat de iniuria ſ. & a defuncto, quia ſua intereſt, vt eſt videre in d. cap. Regni, 56. Regis Iacobi n. 38 d. to. 1. 5. hæreditate, & l. portiones, ff. de his, quib. vt indign. l. 1. C. eod. l. cum mortis, & l. 1. ff. de iur. fiſci, Gomez. cap. 3 tit. de homicid. A Placha, Bartol. Bald. Caſtr. Salycet. Alex. & Iaſ. de quib. per Farinac. tit. de Accuſatione, quæſt. 3. nu. 7. cum ſeqq. to. 1. cum limitationibus tamẽ, quas ibidẽ ſubnectit à n. 8. vſque ad nu. 13.
19 Compater etiam, & Commater † poteſt accuſare occiſores ſui compatris, & commatris, ex his, quæ dixi in eod. cap. 56. Regis Iacobi, in 2. not. ampl. 2. d. to. 1. quia venit appellatione ſuorum, vt per Chaſſan. quem ſequitur Boniorn. in tit. 159 Boer. deciſ. 233. & poſui in d. cap. 56. l. neganda, C. de his, qui accuſ. non poſſ. l. 2. ff. de accuſ. Alex. conſil. 207. num. 14. lib. 6. & ſui dicuntur vſque ad 7. grad. Chaſſan. ac cæteri & poſui in d. cap. 56. de iniuria facta patri, matri, ſororibus & ſimilib. paſtori, ſcutifero, & c vice Pern. cõſ. 67. his. n. caſibus, quando accuſatio eſt facta
20 per eos, quorum intereſt † etſi non ſit probatum, & lapſis illis tribus innouationibus, non tenetur accuſator, nec ad calumniam, nec ad infamiam, neque ad expenſas, vide, quæ dixi in d. pragmaticis, d. tit. 82. ſub verſ. conſtito, vbi ſufficiet quinto.

Si ergo videmus, quò illi, quorum intereſt, admittuntur ad accuſandum etiam ex-
21 cluſo Fiſco, † cui non licea nec per viam denunciationis, inquiſitionis, ſiue ſimplicis informationis aſſiſtere partibus, etiam pro ſpretis penis, in crimine vſurarum, & manifeſti vſurarij, & alterius cuiuſuis criminis, ſiue maioris, ſiue minoris, vt eſt d. & ũ. præter, quàm in caſib. inferius enarratis, & iſtud eſt, quòd ſcripſi ſup. in d. cap 56. Regis Iacobi num. 20. d. tom. 1 cui eſt ſimile ad vnguem cap. 9. Regis Feder. ſupr. d. tom. 2. & quæ dixi in deciſ. M.R.C. 63. num. 11. quòd pro ſpreta
22 pœna, † ſiue defenſa agit pars nomine Curiæ, pœnamque pro Fiſco petit, ex Andr. de Yſern. ibi allegato, & melius num. 1. 2. & 3. vbi clarius poſui, quòd pro ſpretis pœnis non poteſt per querelam, vel denuntiationem agi, ſed ad inſtantiam partis offenſæ, & ſic ſatis concordat illud cap Regni 56 cum iſto, ſed non eſt verum per ea, quæ poſui in pragmaticis d. tit. 82. verſic. quarto, vbi tam

ad

ad inſtantiam Fiſci, quàm partis agitur : eſto q̃ eſſet mulier, vt in dictis cap. 56. & 9. dixi, quia poteſt, & multo magis talẽ renũciationem facere per procuratorem, non obſtante regula generali, per quam diſponitur, non poſſe per procuratorem in criminalibus agere, nec conueniri, de quo habes in cap. 52. eiuſdem Regis Iacobi, num. 59. d. tom. 1. vbi cito loca concordantia, maxi-
23 mè ſi eſſet maritata, quæ per ſuum maritũ compareret, vel legitimum procuratorem ſpecialiter inſtructum, vt per Affli&. in conſtit. generalia iura, num. 11. & 18. rubr. 2. vt Vniuerſitas, &c. lib. 2. qui ſubdit eſto quòd eſſet inhoneſta, ſufficit namque eſſe maritata, quia debetur reuerentia, niſi eſſet ſcandaloſa, ex his, quæ poſui in pragm. vnica tit. 77. de mulieribus inhoneſt. num. 23. cum ſeqq. d. to. 1. pragmaticarum propter pudorem, & verecundiam, ſicut nec tenetur de iure ferre teſtimoniũ, nec trahendæ fœminæ in iudicio, vt ipſe Affli&. ſubdit, num. 11. idemque ait Andr. in viduis, virginibus, & cæteris mulieribus honeſtis, num. 12. 13. 14. 15. 16. & per totam illam conſtitutionem, & adducunt DD. quatuor rationes, ne ſi defendendo ſe per procuratorem, ſententia veniret deluſoria, condemnando procuratorem, vel conſtituentem abſentem, ſecunda, ne maleficia remanerent; tertia, quia ipſe principalis diligentius cauſam ſuam ageret, quarto, & melior, quia ſi principalis veniret, iudex videret melius veritatem, quo colore, quo vultu, qua animi trepidatione loquitur, Veronenſ. conſil. 45. inter criminalia, vel niſi ſimus in caſu, quo peteretur officiũ iudicis, etenim poteſt illud per procuratorem peti adhuc in criminalibus, vidimus ſupra poſt capit. 355. in Bulla, ampl. 26. ¶ Ergo, vt ſequar ea, quæ tetigi, quo-
24 rum non intereſt, repelluntur, † adeo vt ſi aliquis accuſauit, cuius non intererat, & fecerat reum banniri, aut foriudicari, foriudicatio eſt nulla, nec valuit, Bald. conſ. 426. vol. 2. in nouis, quem ſequitur Fimia in d. cap. Rit. 149. item ſi quis v. g. accuſauit vxorem de adulterio, & poſtea deſtitit, alij non admi&untur, vide, quæ dixi ſupra in d. cap. 56. Regis Iacobi, num. 68. d. tom. 1. facit An-
25 char. conſ. 416. ¶ Prout eſt Syndicus, † ſiue vniuerſitas, qui de homicidijs factis, ſiue per Baronem ſingularibus perſonis de ipſa vniuerſitate non admi&itur, ita fuiſſe iudicatũ, ait Boniorn. in d. cap. Ritus 149. pro Barone S. Fradelli contra Syndicos, & addo, quæ dixi ad Conſuet. Panhor. cap. 79. num. 32. vbi licet ſyndicis permiſſum ſit accuſare ex adductis ibidem (& denuntiare etiam modo faciant moti iuſtis rationibus, Bart. in l. quidam, §. quod dicitur, ſub num. 3. ff. de acquir. hæredit. bene verum, quòd ſe ipſos, ſi deliquerint, non tenentur denunciare in caſu, quo de hoc eſſet quæſtio, vt ibi per eum in fine, & per ea, quæ recordor adtaſſe in pragm.) intelligitur tamen, quando ad vtilitatem ipſius vniuerſitatis facta eſſet, & verteretur negotium, addo Oldrad. conſ. 66. & 206 Bart. in l. 1. §. fin. §. de iniur. Aret. Inſtit. eod. § ſeruus in fine, Dec. conſ. 61. col. fin. l. 2. ff. quòd cuiuſque vniuerſ. nom. & ita de Syndico ponit Farinat. d. queſt. 12. n. 51. & ſeq ex Bart. Salycet. Iaſon. Conrad. & alijs, dicens, quòd Syndicus non poteſt accuſare aliquem nomine ſyndicatorio, & vniuerſitatis, ſed debet accuſare nomine proprio, ad vtilitatem tamen ipſius vniuerſi-
* tatis, & eſt com. * opinio, DD. in cap. dilectus, il 2. vbi gloſſ. Io: Andr. Bohic, An char. Anan. & alij de Simon. Angel. de Malef. in verbo, & ad quærelam, num. 20. & ibi Auguſtin. & Gieron. Cuchalon ¶ Sic etiã
26 eſt, quòd poteſt † condominus accuſare pro iniuria facta condomino, Additio ad Alex. conſil. 40. lib. 2. ex Crauett. ¶ Sicut
27 eſt de affine, † qui non poterit pro iniuria illata affini accuſare, ſi tempore illatæ iniuriæ erat diſſoluta affinitas, Alex. conſ. 207. num. 14.

Et quemadmodum vidimus in d. tom. 4. in præd. cap. 149. Ritus multos caſus, in quibus quilibet de populo poterat agere, ita hic, ex quo quandoque non eſt locus, vt quilibet de populo accuſare poſſit, nec ſit ẽt ſua nõ intereſt ad accuſandum, hac de cauſa lex Regni prouidet, vt multis etiam caſibus Fiſcus poſſit principaliter agere, & partibus aſſiſtere, licet ſit excluſus à quibuſdam caſibus tactis ſupra in verſi. ſi ergo, ex quo
28 ſunt delicta publica, † non autem priuata, ex adductis in Conſuet. Panhor. cap. 1. ſub num. 104. Lucas de Penn. in l. fin. col. 4. C. de bon. vac. lib. x. Aſi &. in conſtit. literas, in 4. not. col. 2. ratione quia in publicis delictis Fiſcus poteſt agere, non obſtante pace, & tranſactione, & eſt fallentia ad regulam, de qua tetigi ſuperius n. 12. 13. & ſeq. quòd poteſt quis caſtigari, & inquiri de delicto, nouam formando ipſe Fiſcus inquiſitionem, cum dicant hic Bongiorn. & de Greg. quòd ſtante, quia hoc cap imperſonaliter loquatur, non apprehendat perſonam loquentis per l. inquiſitio, C. de ſolut. l. qui inſulam, §. fin. & ibi goſſ. ff. locat. & inquiſitio eſt reſeruata Regi, cui expreſsè non derogatur, quoad ipſã perſonam Regiã, cap. quoad translationem extr. de offic. delegat. capit. 1. de offic. Vicar. in 6. Fælin. nec ſuprema poteſtas à Principis oſſibus ſeparari poteſt,

poteſt, cap. dudum de præb. in 6. Bald. in l. qui ſe patris, col. 6. C. vnde liber. idem Fælin. in cap. cum olim, de offic. delegat. Grãmat. vot. 28. quia iam proceſſus primus remanet extinctus, addo poſt Bart. & alios in l. tranſigere, nu. 8. C. de tranſ. Marant. Gomez. eundem Farinat. ſuperius citatum, tit. de inquiſit. quæſt. 4. num. 33 tom. 1. vbi de com. * opin. teſtatur, & de quo memini in d. cap. Regni 117 Regis Feder. n. 32. 74. 82. to. 2. vbi dicit ipſe Farin. ſi Fiſcus inſ. triginta dies vellet proſequi eundem proceſſum, quia poteſt, aliàs, illis elapſis, debet de nouo aliũ fabricare, licet poſtea ſubdat, quòd practica eſt incontrarium, quòd poteſt quãdocũque agere ex eodẽ proceſſu, non expectatis d ctis 30. diebus, ex Angel. Gomez, Claro, & aliis, quæ ſunt pulchra. ¶ Ita vt
29 † licet velint aliqui, ex condemnatione ſequenda minui hoc caſu pœnam, ſtante dicta partis remiſſione, vt inquit Bart. in d.l. tranſigere, num. 7. Curt. Iun. Vulp. Comez. ** Nouell. & cæteri, tamẽ magis ** com. eſt in contrarium, quòd non diminuatur, ſed ordinaria pœna veniat imponenda, refert ipſe Farinat. num. 34 poſt Iul. Clar. & eundem Gomez & hoc in delictis grauibus, & peſſimi exempli, & arg. eorum, quæ poſui in ſua materia remiſſionis in d. cap. 117. Regis Feder. & in cap. 7. Regis Philippi, ſub verſicul. declara quinto, tom. 9. in aliis tamen ſubdit ipſe Farinat. vidiſſe obſeruari, quòd ſtante partis remiſſione, diminuatur pœna ¶ Vel ſi
30 ſtaret ſtatutum, † aut conſuetudo, quòd ſtãte remiſſione, minuantur pœnæ delictorum, vt ipſe ſubdit, num. 35. quia vtique diminuẽtur, ex pluribus, quos citat, niſi iteratò commiſſa ſint delicta, vt poſt Gomez, & Aplaca ſubdit ipſe d. num. 35. & per ea, quæ dixi in cap. 33 Regis Alph. num. 12. tom. 4. in d. cap. optantes quod eſt d. cap. 117. Regis Feder. num. 98. idem Farinat. de inquiſit. quæſt. 5. nu. 10 part. 1. vbi plura, & ſcripſi in pragmatica 4. num. 18. tit. 2. de offic. Iudic. M. R. C. & tit. 35. de falſis in 3. notab. tom. 1 pragmaticarum, & in deciſ 48 num. 18. & deciſ. 86. num. 8. ¶ Vel, vt ipſe Farinat. ibidem ponit
31 ſtatutũ vigeret, ſiue conſuetudo, quòd non poſſit procedi ad inſtigationem Fiſci, niſi ad inſtãtiam partis, prout habemus Panhormi priuilegiũ Regiũ huius Regis Alphonſi Dat. in ædibus Caſtr. contr. Neapoli die 28. Decembris, 5 Indict. 1442. regiſtratum in libro priuilegiorum huius Vrb. Panhor. in officio Spect. Iuratorum, & Conſuetudinem Panhormitanam, cap. 9. vbi ſcripſi, num. 2. cum ſeqq. per quã Fiſcus non põt agere cõtra ciues, niſi in certis caſib. quia talis conſuetudo, quòd Fiſcus non poſſit principaliter agere, valet, maximè pendente articulo, quòd Fiſcus nõ audiatur. etenim a ſulteriora procedi non poteſt, ſed omnia ſuperſederi, vt apparet per litteras eiuſd. Dom. noſtri Regis Dat Madrid Ann. 1565. executoriatas in Regno, 29. Ianuarij, 9. Indict. 1566. & iterũ, 12. Maij 2 Indictionis, 1579. per quas per Dom. Proreges præcipitur, quòd obſeruetur forma dictarũ litterarũ, ſub pœna ducatorũ mille, & habeo multas interlocutorias, quòd Fiſcus non audiatur, & prout in Archiuijs, & quòd ſit ſeruandum tale priuilegium, conſuetudo, vel ſtatutum, ponit poſt Iulium Clar. Gandin. Bonifac. de Vitalinis, Baldum, Angel Bart. & alios in puncto ipſe Farinat. d. num. 35. & ita ſolent quandoque Illuſtriſ. Proreges decretare ſuper memorialib. quòd non moleſtetur ad inſtantiam Fiſci, prout eſt videre in Regia Secretaria die 17. Octobris, 5 Indict. 1595. ad ſupplicationem Syndici, & Senatus petentis, quòd Ciuis non moleſtetur, non obſtante, quòd in publicis delictis, vt vidimus, Fiſcus ipſe poſſit agere, & quilibet ad accuſandum admittitur, quia
32 hæc eſt differentia inter priuata delicta. † l. qui accuſare. ff. de Accuſat. vbi Bart. l. qui certa, § fin ff. ad l. Iul. de vi publ. l. licitatio, § quod illicitè ff. de publ & vectig. Clar. in §. fin. quæſt. 14 Bald in Addition. ad Specul. tit. de accuſat. verſicul. 1. Hoſtienſ. in ſumma eod. §. quis poſſit, Conrad. tit. de Accuſat. de com. * teſtatur Ant. Gomez var. reſolut. tit. de delictis cap. 1. tom 3. num. 4. & 31. & conſequenter ſtante, quòd ſunt delicta † publica etiam quilibet de populo po-
33 teſt accuſare, vt declarat ipſe Proſper Farinat. tit. de accuſat. quæſt. 12. n. 8 per §. 1. inſtit. de publ. iudic. Petr. à Placa in epit. delict. cap. 45 num. 8. Decian. in ſuis tract. crimin. lib 1. cap. 6. num. 1. & ſeq part. 1. Immo
34 in delictis publicis intantum † ius cuilibet de populo competit, vt ad accuſandum admittatur, nedum ciuis illius populi, in quo delictum eſt commiſſum, ſed etiam forenſis alterius populi, Angel. in l. fin. num. 6. ff. de priuat. delict Imol. in l. 1. col. 2. ff. de publ. iudic. Bald. in l. is, qui reus, num. 8. ff. eod. & in l. in prouinciali, §. fin. ff. de oper. nou. nunc. Angel. de Malefic. in verbo, necnon ad quærelam, verſic. in crimine autẽ pupli-co, & ibi Auguſt. Gigas de crimine læſæ Maieſt. quæſt. 1. Angel. in rubr ff. de publ. iudic.
35 quemadmodum pro rebus publicis † licet nouum opus nuntiare cuilibet de populo, d.l. in prouinciali, §. fin. cum ſeq. ff. de nou. oper. nunc. argum. eorum, quæ ſcripſi in Commentar. Conſuet. Panhor. cap. 29. num. 44. cum ſeqq. & in l. 1 §. nunciatio 2. & in l. de pupillo. ff. eod. tit. l. 2. §. hoc interdictũ,

ff. nequid

ff. ne quid in loco publ. & ita tenet Gomez d. tit. de delict. cap. 1. num. 28. versic. sed ego teneo, quamuis quo ad dictam comparationem, de denuntiando nouo opere contrarium tenere dicit Farinat. d. q. 12. nu. 11. Bart. Castrens. Ias. & alij in d. l. in prouin-
36 ciali, vbi volunt, quòd solus ciuis, † & non forēsis possit denūciare nouū opus, nec esset honestum, dicunt ipsi, vt admictantur forenses, quibus ædificium, siue fabrica nocere non posset, & consequenter nullum interesse prætenderent, vt argumentantur ipsi isti casu ad forēsem de quolibet de populo in criminalibus, sed eorum opinio nō est vera, imo indifferenter admictūtur, quo ad delicta publica, vt per Gomez, & Fari-
37 nat. vbi supra, ¶ Sic etiam † quilibet de populo poterat agere in casu pragmaticæ 1. tit. 58. de prohib. venat. lepor. cum tit. seq. de quibus inferius in versic. vigesimus casus. & in cap. 115. Regis Feder. ampl. 4. d. to.
38 2. ¶ Sic etiam quilibet de populo † potest agere contra eos mercatores, & notarios, qui stipulantur contractus certo pretio taxato circa vinum, & mustum, ac vuas, vt vidimus in pragmaticis tit. 61. de prohib. vendit. annon. in 1. notab. tom. 1. pragmaticarum, cum ibi citatis ¶ Sic dictus Fiscus ea ratione in delictis publicis agit, quia
39 Princeps est iam de populo † constit. Regni beneficium, & propterea accusat per Procuratorem, vt per Bonior. hic, per cad. not. ab Andr. & Affl. in constit. Beneficiū, ex Angel. de Malefic. in versic. nec non, num. 14. Bald. in rubr. C. qui admict. ad accus. cum similibus quæ dico inferius, num. 46. tum quia Fiscus sit magis dominus causæ capitalis, quàm ipsi litigatores, ex eod. Bald. in l. minimè, C. de appellat. Bart. in d. l. 1. ff. de publ. iudic. tum etiam dicitur ipse Fiscus, quando agit principaliter, agere ex remedio ordinario, & per Affl. in constit. grandis, num. 28. in fine, idem Bald. in capit. 1. de offic. ordin. num. 5. Dec. in rubr. C. de iudic.
40 Imo intantum, † vt possit ad instantiam eiusdem Fisci procedi ad foriudicationem, vt vidimus in pragmaticis, titul. 12. de sent. banni, & foriudic. in 3. not. d. tom. 1. pragmaticarum, partibus desistentibus, vt per Placentin. in tract. de accusat. tit. 2. num. 6. Bart. in l. Papinianus, §. si quis, ff. de inoffic. test. Io. Ant. de Nigris cap. 207. cum cōcordantibus per Ballum ad pragmat. d. tit. de sent. banni, & foriud. fol. 219. & fuit consideratum per Bouadill. in sua Politica, lib. 2. cap. 13. num. 58. part. 1. vbi quòd in atrocibus, grauibusque delictis, adhuc parte desistente, potest ex officio procedi, ne sic cū malitia, aut collusione, delicta remanerēt
41 impunita † cōtra l. vulneratus, ff. ad l. aquil. cap. vt famæ, de sent. excomm. l. eum qui nocentem, ff. de iniur. cap. 2. & cap. scripta, de collus. deteg. l. 9. tit. 4. lib. 4. fori, l. 22. tit. 1. part. 7. Gomez tom. 3. cap. 3. num. 33. Padilla in d. l. transigere, nu. 47. C. de transi. Azeued. in l. 14. num. 1. & 2. tit. 9. lib. 3. recopilat. & recordor tetigisse in d. Consuet. Panhor. cap. 9. num. 11. & cap. 12. num. 21. cum similibus in cap. 51. Regis Martini num. 208. tom. 3. cum ibi adductis.

Primus igitur casus, in quibus potest Fi-
42 scus agere † de hic notatis, & quorum infinitos recensuit Maur. Burgius in suo tract. de modo proced. ex abrupt. quæst. 19. & memini in cap. 50. Regis Martini, n. 12. sup. d. to. 3. est in crimine læsæ Maiestatis. Et potest etiam verificari adhuc in morte, vel iniuria alicuius officialis, quia censetur ipsi Regi facta, nam crimen læsæ Maiestatis committit, qui occidit officialem habentem merum, & mixtum imperium, Isern. in Constit. Regni. vt participatio, tit. de iniur. lib. 1. per l. 1. §. 1. ff. ad l. iul. maiest. Capic. decis. 130. num. 13. & 48. Petr. Caball. in eius Resolut. criminal. casu 148. nu. 5. idem Isern. in §. & bona, col. 5. quæ sint regal. Paris de Put. de syndicat. verbo an si officialis, col. 2. verbo excellunt consiliarij, & licet subaudiant dicti DD. procedere, quando iniuria esset fa-
43 cta, & processerit intuitu ipsius officij † nō autem ex priuata maleuolentia, & ob priuata negotia, ex D. Augustin. quòd peccatum est in voluntate, quomodo ergo peccaret, qui in animo hoc non gerebat, cap. sanè, & ibi gloss. cum cap. seq. 32. q. 1. & 15. quæst. 1. quia tunc non esset locus statuto imponenti pœnam pro iniuria illata officiali. vt declarat Caball. loco citato. tamē hæc * subauditio, licet sit communis, * vt per eū nu. 6. & seq. ex Parid. de Put. Capic. Decian. Alciat. & alijs, quidem videtur ridiculosa, sed quoquomodo offendat, etiam ob priuatam iniuriam acriter puniatur; & sit locus statuto, vt per Clar. & Decian. qui fatētur, quòd in puncto iuris facilè subsistineri posset contrarium, quamuis Vulpell. respon. crim. 21. dicat aliam opinionem esse receptissimā, sed sto cum Claro vel nisi se defendisset cōtra officialem, ex his, quæ posui supra in cap. 45 Regis Iacobi, versic. hæc autem, illatione 5. tom. 1. Benequidem subaudio, vt quoties agitur de offensa facta Officiali, in-
44 telligatur † de eo officiali, qui habet exercitium iurisdictionis actualiter, ex his, quæ tango in Ritu cap. 96. num. 36. d. tom. 4. Bouadill. in sua Politica, lib. 3. cap. 1. num. 25. & 26. to. 1. vbi quòd pœna offendentis magistratum, erat, vt sacrificaretur Iuppiteri

apud Gentiles ex Tito Liuio, & alijs, & apud nostros capite punitur, l. omne delictum, ff. de re milit. Bald. Fęlin. Put. Maranta, Foller. Plaza, Auila, cum similib. per eum, num. 26. 27. 28. vbi qui offendit Magistratum, dicitur offendere Principem, † maximè quando commisit negotia, vt subdam inferius, num. 48. & lib. 1. cap. 12. tit. de los tenientes de Corregidor part. 1. num. 57. cuius doctrinæ faciunt pro his, quæ dixi pro Don Vincentio Minardo Archipresbitero, & Vicario S. Stephani coram Regia Monarchia, Anno 1620. Et sic Rex potest accusare, † & quia non conuenit, quòd per se accuset, ideo accusat per Procuratorem, vt tetigi superius num. 39. & ait Afflict. & Ysern. in constit. Beneficium, & vult Bongiorn. in d. cap. Ritus 149. Hoc enim crimẽ læsæ Maiestatis committitur † in quolibet officiali, ex illa constitutione, in tit. quæ sint regalia, vbi Isern. & per Franc. Luc. in tract. de crim. læsæ Maiestat. etiam si offendatur Algozirius, vel Porterius, vt per Boniorn. hic ex Malegot. de saluoconduct. in 1. fallen. fol. 3. & per ea, quæ scripsi in Consuetudinibus Panhor. cap. 11. num. 23 facit textus in Constit. Regni, super incisionibus, in titul. de malefic. lib. 1. ibi, pro seruitijs nostris, & ibi Isern. qui subdit, quòd iniuria facta officiali † fit ipsi Principi committenti negotia, si ergo eunte in commissionibus per Curiam eis directis, & hi patiantur exequẽdo, & exercendo commissa, tunc pati videtur ipse Princeps committens, l. 1. & l. eos, in constit. vt partitipatio de iniur. illat. Curial. eod. lib. 1. vbi Affl. & Isern. dicunt, vt committentes violentiam in rebus, & personis, seu familijs eorum, qui cum Principe commorantur, duplicatam pœnam patiuntur, quia iniuria † crescit ex persona eius, cui irrogatur, l. prætor, §. atrocem, ff. de iniur; & vidimus in Regia Curia Capitanialj Ann. 1623. contra Buccerios, qui occiserunt, vulnerarunt, & offenderunt quosdam Æquites Sacræ Religionis, ex Bossi. tit. de homicid. & prout scripsi in decis. 200. & atrox reputatur iniuria, quando habetur respectus ad personã, cui infertur, §. atrox, institit. de iniur. cap. tãta, de excessib. Prælat. capit. illorum, & ibi gloss. in cap. fin. de donat. & per eodem vbi supra, vnde subdit Anell. de Bottis in d. Constit. quòd dans alapam Officiali capitaliter punitur, † ex Bald. in cap. 1. §. iniuria, de pac. iuram. firmat. Cotta in verbo, potestas, quia officialis est magis dignus, si per Principem ad officium fuit deputatus, l. restituendum, C. de Aduoc. diuers. iudic cum similibus, & per ea, quæ dixi in Consuet. Panhor. cap. 23. num. 1. & 2. & in d. cap. Regni 117. Regis Federici, num. 77. d. tom. 2. & in pragm. tit. 43. de pœn. percur. versic. quid vero, eod tom. 1. pragmat. num. 13. 14. 15. 16. & 17. intantum, vt de his dicatur crimen quasi sacrilegij † tit. 3. de iniur. Curial. illat. l. obseruent. arg. illius iniuriæ factæ vassallo in contemptũ domini contẽplatione ipsius dñi, ex quo ipsi domino facta videtur, vt cumulat multa Isern. loco citato; sicuti iddem est de iniuria facta militi † in exercitu, nam si fit respectu Principis ipsi Principi collata videtur, v.g. vt tali milite careret, velut prouincia suo Rectore, l. quisquis, C. ad l. iul Maiestat. Isern. vbi sup. sicut subdit ipse esse idem in Cardinalib. offensis, † nam est crimen læsæ Maiestatis, sicuti si Papa, quod absit, offenderetur, priuato odio, cap. fœlicis, de pœn. in 6. sunt enim ipsi Cardinales filij spirituales primi gradus S. Romanæ Ecclesię, & totius orbis Cardinales, nõ certi loci, & sic habẽt Maiestatẽ, sicut pater eorũ Papa, vt filius Regis, vt ibi per eum, & ex traditis sup. in prœm. Capitulorũ Regis Federici, n. 43. & seq d. tom. 2. Intantum etiam, vt dictis officialib. iniuriam pati volentibus, possit Fiscus agere contra delinquentes, & iniuriã dantes, quia nõ habet locum hoc casu illa regula, quòd volenti, & scienti non fiat iniuria ex tactis infra in capit. 456. sub versic. ad Principem. Et inquãtum dixi in d. Consuet. Panhor. de offendente † vxorẽ, vel filios officialis, addo Tiraq. de legib. cõnub. n. 52. 57. & 63. gloss. 2. l. 16. & latè scripsi in prag. 2. tit. 46. de pœn. insul. n. 15. to. 1 prag. Affl. in constit. si aliquẽ, n. 12. Et licet ad hanc speciẽ criminis læsæ Maiestatis reducãt aliqui crimẽ priuati carceris, †de quo alibi posui sup. in cap. 62. Regis Feder. sub vers. non negatur, tom. 2. attamen est verũ, vt ibidẽ dixi ex Io. Aloys. de Sept. cõtra Boniorn. latissimè tñ in hoc primo casu vide plura per Farin. n suo opere de crimine læsæ Maiestatis, par 2. tom. 2. nec immoror amplius, & vide supra in cap. 18. Regis Iacobi d. tom. 1. num. 1. cum seqq.

Secundus casus est in crimine hæresis †adduxi plura supra in cap. 52. eiusdẽ Regis Iacobi num. 5. & per tot. eod. tom. 1.

Tertius casus est de gestis commissis, † & fraudibus per officiales Regios in eorum exercitio, non autem nomine priuato exemplifica, vt in capit. 45. Regis Ioannis propè princip. tom. 6, Boniorn. in Alleg. pro Comite Mohac, Bald. in l. obseruare, §. profiscisci, ff de offic. Procõsul. l. iubemus, C. de prob. l. mancipia, C. de seru. fugit. vbi Bald.

Quartus est in materia † nefandi, vide multa, quæ scripsi in pragmaticis tit. 29. nu. 4. cum seq. d. tom. 1. pragmaticarum.

Quintus

59 Quintus in homicidio ex proposito † cõmisso cõtra Siculum quemcumque, faciunt, quæ dixi supra in cap. 71. num. 13. & seq. to. 4 & in nece appositata, non obstante remissione, etiam ante incusatam contumatiam fic posui in d. capit. optantes, quod est 117. Feder. sub versic. & quantum, ibi, quarto, &c. eod. tom. 2.

Sextus casus est, & vltimus de homicidio, † siue ex proposito, siue casualiter in
60 personam exteri commisso (& inferunt DD. ad occidentem seruum proprium, ne subdã in x. casu) & dixi in d. Ritu cap. 149. num. 29 maximè si talis exteros haberet consanguineos nolentes accusare, quia Fiscus agit Boniorn. hic, & Fimia, addoubidem eundem Fimiã, qui ponit exceptionem, quòd si v. g. non appareret, an exteros esset quis, vel cuius, præsumitur ciuis, ex Angel. in l. si eum exceptione, §. hæc autẽ. ff. quod met. caus. Angel. de malef. & ibi Angel. de Arimin. in ver. de Bononia.

Septimus casus, præter hos hic adductos,
61 additur † vt cõtra occidentem aliquem in minibus Capitanei, possit Fiscus principaliter agere, dixit post Fran. d. consil. 67. Boniorn. in d. Ritu 149.

62 Octauus casus est, quando tangitur aliquo modo reflexe Fiscus, vel Regia cũria, tunc potest etiam Fiscus accusare, sicut quilibet priuatus, & hoc siue interesse pecuniariter, siue rationem iniuriæ, vt dixi in primo casu.

63 Nonus est in materia assassinij, † de quo aliqua posui supra in d. capit. 149. versic. maximè, & in pragm. tit. 41. de arm. prohibit. num. 106. tom. 1. pragmaticarum cum ibidẽ adductis; quia iudex, & sic fiscus potest procedere ex mero officio, Paris de Put. de syndic. quem sequitur Boniorn. in d. cap. 149. Marsil. in l. si vnus, §. cognitum, num. 69 ff. de quæst. assassinus non dicitur hostis publi-
64 cus † & fugitatus à toto populo Christiano, & à quolibet potest offendi, & contra eum inueunt iura, & DD. & quæ dicit Prouinzalis in hoc proposito ad Bertacchin. in repertorio, verbo assassinus, & in verbo, mandatarius, vbi subdit, quòd confessio assassini, vel mandatarij facta in tortura, facit indicium ad torturam ipsam contra mandantem, ex Bertr. cõs. 383. lib. 3. Marsil. in pract. 9. delinquũtur, n. 37. & vidimus in decis. 126. vers. in tãtib. in tantũ, vt etiã per testes de auditu posset cõtra tales assassinos deueniri ad tor-
65 turam, † dixit post multos Monticell. regul. 7. num. 24 & seq. Merenda consil. 50 nu. 6. Balthasar de Amescua Præses Regij Consistorij S.R.C. in tract. de potest. in se ipsum cap. 19. limit. 3. et est illud, quod propriè fit mediante pecunia, quam nedum ipse as-
sassinus, verum etiam eius hæres potest co-
66 gi, vt ipsam met restituat † casu, quo fuerit accepta pro committendo delicto, Augustin. in Addition. ad Aret. in tract. de malefic. verbo, Sempronium mandatorem col. 1. Capic. decis. 155. & latè per Duenn. regul. 13. nisi in conditione esset apposita alter-
67 natiua, v. g. do tibi pecuniam, † vt vadas Romam, & hominem occidas, nam tunc illud turpe reijcitur, & aliud est adimplendũ, vt pote gloss. in l. 3. ff. de cõdit. ob turp. caus. ait Din. quem sequitur Bart. in l. hæc scriptura, ff. de condit. & demonstrat.

Decimus casus est, de quo tetigi in d. cap. 149. sub n. 45. vbi contra macellãtes animalia
68 † præterquam in publicis macellis, Fiscus agat principaliter, ex pragmat. tit. 58 de prohib. macell. animal. vbi scripsi, num. 37. d. tom. 1. pragmat.

69 Vndecimus est, quando dominus † occidisset seruum proprium, vt tetigi superius in 6. casu, quia Fiscus contra eum agit, sicut si alienum occidisset, Anan. in cap. 1. 10. limit. notab. de infant. expos. Poins. in d. ritu 149. Cumia ibidem, num. 60. & seq. & ac si exterum occidisset, Famia ibidem.

70 Duodecimus est contra Notarios, † qui faciunt actus exculpatorios, vel inculpatorios circa modum procedendi ex abrupto, & palatinum, cõtra quos Fiscus potest principaliter agere, dixi in cap. 58. Regis Caroli, sub versic. & propterea, tom. 8. & in pragmat. 6. tit. 2. de offic. Iudic. M. R. C. num. 15. fol. 45. col. 1. & in tit. 24. de offic. Notarior. in 7. notab. num. 52. d. tom. 1. pragmat.

71 Decimus tertius est, in casu, † quo Notarij obligassent mulieres de persona, quia est prohibitum, cõtra quos potest fiscus principaliter agere, pragmat. 6 d. tit. 24. de offic. Notar. vbi scripti in 8. notab. num. 54. & seq, addo Duenn. regul. 311. limit. 2 ex Bald. in l. etiam, num. 28. qui dicunt etiam pro debito fiscali, quicquid esset de iure, per quod
72 fœminæ † poterant pro debito ciuili carcerari, & quicquid esset, fallit in matre conuenta à filio pro debito rutelæ, non enim tenetur nisi in quantum facere potest, Barbos. in Italia, §. eleganter, num. 25. ff. solut. matr. post Barbat. Hypp. Couarr. & alios, Amat. decis. 16. num. 5. & seq. Baeza de inopedebit. cap. 16. nu. 58. Bald. in l. 1. C. qui bon. ceder. poss.

73 Decimus quartus in casu, † quo Notarij ipsi contraherent non cognoscendo partes, nec dicendo, mihi Notario cogniti, vide supra in cap. 258. versic. animaduertendum.

74 Decimus quintus est, in casu, † quo Straticotus non vilitauerit districtum semel in anno, quia alias potest fiscus contra eum

principaliter agere ad pœnam, de qua in pragm.tit.25.de offic.Stratic.eod. to. 1.vbi posui. num. 2.

75 Decimus sextus est in casu† pragm 4.tit. 31.de Castellanis, d.tom.1,vbi scripsi,nu.9. & 10 cõtra Castellanos,& carcerarios permittentes carceratos exire extra carceres.

76 Decimus septimus est in casu, † de quo scribo infra tom.7.in cap.100.Regis Ferdinandi,vbi contra ementes,& vendentes officia,vltra pœnas, de quibus in pragm. quã ibi citaui, potest fiscus principaliter agere, & quilibet de populo.

77 Decimus octauus casus est † in casu homagij violati, quia fiscus potest non obstãte cessione partis principaliter agere, dico infra in capit.12.Regis Ioannis, versic.quæ autem, tom.6.& repetitus est infra,n.89.

78 Decimus nonus est in casu † pragm. 3.& 5. tit.d.41.de arm.prohib.vbi vide num.90. & seqq.

Vigesimus est, quando essent commissa 79 † furta ijs modis, de quibus agimus infra in cap.471. versic.fiscus ergo.

80 Vigesimus primus, quoties illi † quibus data est potestas capiendi bannitos, foriudicatos, & notorios delinquentes, ac latrones, non ceperint, & non carcerauerint, quia contra hos potest fiscus principaliter agere,vidimus supra in capit.108.Regis Feder.tit.de recept.bannit.ampl.8.d.tom.2.& in pragm.tit.48.de pœn.recept.&c. in 4. notab.num.15.16.17.

81 Vigesimus secũdus est in casu,† quo probabitur quempiam commoratum esse cum bannitis per spacium vltra x.dies, posui in d.cap. 108. Regis Federici, num. 60.& in d. tit.48. pragmaticarum, extensione 3. num. 33.& 34.

Vigesimus tertius est in casu ludi, & bar- 82 ractariæ,† vide in cap. Regni 77.Regis Feder.n.9 & 10.d. to. 2. & in pragm.tit. 53.de pœn.ludent.num.43.d.to.1.pragmat. & quilibet de populo potest agere.

83 Vigesimus quartus est in materia † emẽtis vinum,mustũ, & vuas ante tempus pretio facto, non posita adhuc meta,vide prag. 1.tit.61.de prohib.vẽdit.annon. & per quẽlibet de populo,vt ibi notaui num. 29.

84 Vigesimus quintus est, † quando adest suspicio, & scientia bannitorum captiuantium personas in campis, nam tũc sunt obligati Capitanei locorum, & terrarum exire in campis, & ibi morari per spacium 15. dierum cum socijs, aliàs incidunt pœnam vnc.200. & sub pœna priuationis officij, & fiscus potest principaliter agere, pragm.fin. in 2.to. pragmat.scripti in d.cap.108. Regis Federici ampl.14.per tot. d. tom. 2.

85 Vigesimus sextus est circa † pragm.1.tit. 57.& 58.de prohib.venat.lepor & pragmat. vnic.tit. 59. de quibus scripsi in cap Regni 115.eiusdem Regis Federici ampliat. 4.

86 Vigesimus septimus est circa † eos contrahentes. & Notarios. qui facerent, & stipularentur actus vini,musti, & vuarum certo pretio taxato absq; meta, prout in prag. 1.tit.71 de prohib.vẽdit. annon. in 2.notab. num.29.& 30.& infra in cap.443.sub versic. quintus casus.

87 Vigesimus octauus casus est contra † extrahentes, & consentientes extrahi monetas, vel vasa argentea à Regno,vt in d. cap. 50.Regis Martini,num.12. d. tom.3 & in pragm. tit. 72. de monetis,in 5. notab.à nu. 39.cum seqq.eod.tom.1 pragmat.

88 Vigesimus nonus casus quoties † in pragmaticis non adest, nec apparet specificata pœna, nã contrauenientes incurrunt pœnã vnciarũ 20.& fiscus potest contra tales cõtrauenientes principaliter agere infra mẽsem. vide in pragm. 14. §.14.tit.2. de offic. indic. M.R.C. vbi posui in 5.notabili.

89 Trigesimus est contra frangentes † rumpentes, vel violantes fidelitatem, vt posui in pragm.vnica tit.38.versic. dum vero, d. tom. 1.pragmaticarum, & quæ dico infra in d.cap.12.Regis Ioannis, eod.vers.quæ autẽ. tom. 6. ansam esset adducere alios, & laborioſum,remicto ad Burgium in d. suo tract. de mod.proced.ex abrupt.d.quæs.19.p tota.

Illud dico, quòd quotiescumque proce- 90 ditur ad petitionem fisci † in illis casibus, in quibus ipsi Fisco non competeret ius denunciandi, vel inquirendi, processus esset nullus, ex adductis supra in principio sub num.1.vt dicit Ilsern.in constit.si damna,col. 3. Bald. consil. 426. lib. 5. vbi quòd potest etiam post sententiam opponi, & post litis contestationẽ, ac irritatur processus, Grãmat. Voto 24. num. 16. Bontorn. in d.Ritu 149. & ideo facio illationem secundum Fi- 91 miam ibidem, & hic, † quòd si delictum est cõmissum extra Regnum, non potest fiscus principaliter agerere, sed ad solam partis accusationem proceditur,& ad hoc, vt possit principaliter agere, est necesse,vt talia delicta essent commissa in Regno, ex Alex. consil. 3. vol. 1.col.3.Soccin.cons. 123. lib. 4.Calcan.cons.7.Odoffred.in l.si vt certo. §. si me rogaueris,cum similibus,ff.commod.

Idemque limito procedere secus esse in delictis antiquis factis v.g.in in alio regimine, quia dicunt DD. non esse sic licitum in- 92 quiri de his, † ut aliqua in proposito scripsi supra in d.cap.Regni 56.Regis Iacobi, num. 52.d.tom 1. vbi locutus fui de accusatione, & denunciatione diuo retardata, addo post

Bald.

Bald. Anchar. Caſtrenſ. & Crauett. Surd. cõſil. 32. num. 10. lib. 1. (& idem eſt in ciuilibus, nam differens actionem ſuam proponere, præſumitur non fouere ius, Affict. deciſ. 13. num. 20. cap. nullum, de præſumpt. cap. decernimus, 7. quæſt. 9. cum ſimilibus) & in propoſito, quòd poſt 20. annos † non 93 poſſit formari inquiſitio per Iudices, & Fiſcales, ſed eis elapſis delicta, vel crimina præſcribuntur, latè Farinat. de inquiſit. quæſt. 1. num. 78. tom. 1. poſt multos, quos allegat. & quæ tetigi in deciſ. M. R. C. 91. num. 29 vbi ex illis Doctoribus concluditur, quòd ſi diu quis conticuit illud, quod ad ſalutem Principis ſpectabat, præſumitur non verum, in puncto Bouadill. in politica lib. 2. cap. 13. num. 78. part. 1. per Conſtit. 21. Iuſtiniani in nouellis, tit. de Armenijs, ibi (*vetera curioſius perquirere, & ad præterita iam ſæpe recurrere, confuſionis potius † quam legislatoris eſt*) & obid hac de cauſa Rex noſter Philippus III. Ann. 1620. conceſſit indultum circa delicta nondum in actis deducta, vt in ſua materia latius ſcripſi infra, in cap. 7. Domini Regis Philippi II. to. 9. l. fiſcus, §. debitores, & l. Senatus, ff. de iur. fiſci, l. diuus, ff. de bon. damnat. l. ſi benè, ff. de vſur. l. nec ſupina, ff. de iur. & fact. ignor. ibi (*nec ſcrupuloſa inquiſitio exigenda ſcientia. n. hoc modo æſtimanda eſt, vt neque negligentia creſſa, aut nimia ſeueritas ſatis expedita ſit, neque dilatoria curioſius exigatur*) l. doli, ff. denouat. l. ſeruus petitus, ff. de legat. 3. Eraſc. in 1. Chiliad. prouerb. 385. & in 2. prouerb. 150. in l. 2. ff. de conſtit. pec. Bẽuenut. de mercat. tit. quomod. proced. ſit, Auendan. in cap. 26. Prætor. num. 16. Auiles in cap. 2. Prætor. gloſſ. en Iuſtitia, num. 18. Baraon. in Additionibus ad Palaz. de Rubios in repet. cap. per veſtras, §. 21. incip. ex his, littera K. Thom. Docius conſ. 143. Sarmiẽt. lib. 1. Selectar. cap. 1. in fine, verſ. ſed vt iam.

Quòd pars poſſit remittere in cauſis, in quibus Fiſcus poteſt procedere per inquiſitionem, denunciationem, &c. vſque ad aperturam teſtium. Cap. CCCLX.

ITem ſupplica il detto Regno alla detta Maeſtà, che ſia ſua mercè concedere all'Vniuerſità del Regio Demanio, che di morte d'homo tantum, ac in cauſis his reſeruatis per capitulum prædictum, in quibus Fiſcus poteſt procedere per inquiſitionem, denunciationẽ, &c. la parte accuſante poſſa remettere il delinquẽte vſque ad aperturam teſtium, in altri verò delitti inferiori, etiam in ſpretis pœnis, graui, & atroci, non c'interuenendo morte di homo, la parte accuſante poſſa remettere vſque ad concluſionem incluſiuè, etiam in præiudicium Fiſci, itache la parte remittendo, vt præmittitur, il Fiſco non poſſa ſubintrare, ne procedere contra li delinquenti predetti. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, præterquam in criminalibus exceſſibus, ſeu delictis, in quibus veniret infligenda pœna mortis, ſeu deportatio, aut membri inciſio, ſeu mutilatio, aut bonorum publicatio, itaquòd prædicta locum habeant generaliter in dicto Regno tam in locis Demanij, quàm Eccleſiarum, & Baroniarum.

Quia eſt continuatiuum cum præcedenti, ideo ibi dixi, & latius in cap. 117. Regis Federici, to. 2. Habes hic in fine textus, ibi, itaquòd, &c. quòd capitula Regni ligant etiam loca Eccleſiarum, dicam infra, tom. 9. in cap. 28. Regis Philippi prope principium.

De priuatione Commiſſariorum, & quando poſſint ire per Regnum. Cap. CCCLXI.

ITem per togliere molte grauezze, & eſtorſioni, le quali queſto Regno ſoſtiene, per l'andare delli Cõmiſſarij per il Regno, ſupplica alla detta Maeſtà, che de cætero Commiſſarij, per amminiſtrar Giuſtitia non debbiano andare per il Regno, & ſe occorreſſe cauſa ardua, alla quale non ci prouedendo incontinente, de facili fora cauſa di ſcandalo, & inconueniente, ſe

nella detta cauſa non ſi può procedere, niſi via accuſationis, in tal caſo poſſa andare il Commiſsario, che ſia Siciliano, partibus petentibus, & proſequentibus ſolum ad conficiendum proceſſum vſq; ad concluſionem incluſiuè, il quale debbia portare alla Gran Corte, & in quella terminarſe ſecundū Deum, & Iuſtitiam, nullo præiudicio generato priuilegijs, et conſuetudinibus Ciuitatum, terrarum, et Baronum dicti Regni. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

SVMMARIVM.

Delegati deſtinati per Regnum non debent decidere, ſed ſolum conficere proceſſus, vel informationes, & tranſmittere ad M.R.C. num.1. & 4.

Delegati, vel Armorum Capitanei ſolent deſtinari regulariter partibus petentib. quòd accedant, ibid.

Delegati, vel Armorum Capitanei debent ſe reddere conformes ad voluntatem delegatis, nec ab eo diſſentire, num.2.

Delegationum cauſis finitis, & executioni mandatis, eorum acta conſeruantur in Archiuio M.R.C. n.3.

Delegatis poteſt committi totius eulogij expeditio, etiam cum tortura, & condēnatione, num.4.

Capitaneis Armorum ſolet etiam committi captura informationum cum executione ſententiæ, ibid.

Delegati debent eſſe Siculi, num.5.

1 AD litteram eſt concors cum cap. 19. Regis huius Alphonſi, vbi ſcripſi, ſupra to.4. & duo videtur dicere, † vnū eſt, quòd Cōmiſſarij, & ſic Delegati, nā de his loquitur hic, quando deſtinantur per Regnum per loca, maximè partibus petentibus, & proſequentibus, vt hic, ſupplicant enim vt accedat Delegatus, & in cap. ſubſequenti, & de ordine Illuſtriſſimi D. Proregis, & M.R.C. pro aliquibus cauſis ſibi beneuiſis, etenim aliter deſtinari non debent, nec Delegati, nec Armorum Capitanei, nec Vicarij, aut alij Officiales, prout infra in capit. 440. & de quibus vide in pragmaticis, vbi ſcripſi, tit.17. tit. de Capitaneis, & c. à n. 36. vſque ad finē, tom. 1. & vide ſupra in cap. 56. Regis Martini, tom. 3. & quicquid ſit cauſa Delegati, ſimileſque officiales non debent decidere; ſed ſolum conficere proceſſus vſque ad concluſionem, confectoſque portare ad M.R.C. prout in d. cap. 19. & ſic etiam de informationibus, quas receptas tranſmittunt, vt ſubdam nunc, num. 4. & prout per d. cap. 440. infra eod. quod eſt confirmatorium huius, & conſequenter † dicit Pariſ. conſil. 51. num. 38. cum ſeq. vol. 4. quòd Delegati debent ſe reddere conformes ad voluntatem delegantis, à quo diſſentire non poſſunt, nec debent. Et hoc eſt, quod dicitur infra in capit. 475. quòd † finitis cauſis Delegationum, exequutioni mandatis, acta conſeruentur in Archiuio M.R.C. vtigi ſupra in cap. 244. Hodie ſolummodo in cauſis Palatinis deſtinantur ad capiendas informationes, & poſtea tranſmittēdas ad ipſam M.R.C. niſi † totius eulogij expeditio committeretur cum facultate procedendi exabrupto data tortura, vel cum termino extraordinario, quod ſolet fieri, vt ſuo loco poſui infra in cap. 58. Regis, & Imper. Caroli, verſic. Hanc eādem, tom. 8. ¶ Aliud verò, quod hic dicitur eſt, quia dicti Delegati, & † Commiſſarij debēt eſſe Siculi, videbimus infra in cap. 386. ampl. 5.

2

3

4

5

Quòd fiat viſitatio Regni per Viceregem cum Curia formata ſemel in Anno

Cap. CCCLXII.

ITem, accioche ſia tolta ogni via alli detti Commiſſarij d'andare per il Regno, & gl'Officiali inferiori con maggiore attentione attendano all'adminiſtratione della Giuſtitia, ſupplica il detto Regno alla detta Maeſtà, che ſia ſua mercè, che il Vicerè, qui pro tempore fuerit, con la Corte formata, ſia tenuto, & debbia, ſemel in anno, viſitare il Regno, amminiſtrando la detta Giuſtitia egualmente ad ogni perſona. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

SVMMA-

SVMMARIVM.

Vicerex tenetur visitare Regnum cum Curia formata, num 1. saltim semel in anno, vel eorum arbitrio, etiam sine Curia formata, num. 2.

Triduum relictum per Proreges solitum uit quandoque longius relinqui cum cõsensu Senatus Panhormitani, ibidem

Barones, & alij Titulati, & cetera similes personæ non possunt exercere iustitiam hic Panhormi absque expresso consensu Senatus, num 4.

EST quasi consequutiuum cum præcedenti, quia est aonditum pro tollẽdis Delegat s, Armorũquè Capitaneis destinã per Regnum. Dixi supra in cap. 22. Regis huius Alphõsi num. 1. tom. 4. vbi † quòd tenetur visitare Regnum Prorex cum Curi formata, sic de hac visita sentitur supra in capit. 3. Regis Federici, tom 2. ibi (*vocatur generalis Curia*) tamen idem est, quòd visitatio, quæ erat tenenda illa generalis Curia formata in festo Omnium Sanctorum, sic etiam habes infra in cap. 34. Regis Ferdinandi, vers. si ergo, to. 7 Hodie Illustrissimi
2 Dñ Proreges hãc visitam faciunt, † non semel in anno, sed quaneo eis placet, saltim semel in eorum regiminibus etiam sine Curia formata. sed cum aliquibus de Cõsilio, sic vidimus fecisse aliquos Proreges in hoc Regno, etiam triduo relicto ad 40. dies plus, vel minus, vt recordor, & scripsi in Cõsuet. Panhor. capit. 3. num 73. & ita adnotauit Eruditissimus V.I.D. Hieronimus de Brãcis in suo discursu ad Illustrissimum Dom. Comitem de Alua, num. 79. vbi infert sic etiam
3 solere permictere dictum Senatum, † vt Domini Titulati, & Barones vassallorũ, aliæquè similes personæ possint administrare Iustitiã hic Panhormi in eorum subditos, vt per acta apparet in officio Magistri Notarij, arg. Regis similiter sic concedentis eisdem Baronibus in terris Demanialibus, vt posui in cap. Regni 10. Regis Martini, num. 35 tom. 3.
1

Syndicatio Officialium per Viceregem, & Iudices Magnæ Regiæ Curiæ fiat, & non per exteros Syndicatores, Cap. CCCLXIII.

ITem, che de cetero l'Officiali del Regno non possano esser sindicati per Sindicatori, che vengano fora del Regno, sed tantum per il Vicerè, ò Giudici della Gran Corte, & caso che loro non ci potessero attendere, possa il Vicerè mandare Commissario Siciliano, & non altro, ad sindicandum tàntum li detti Officiali de gestis tantum per eos, tamquam Officiales, & non priuato nomine, & extra officium. Nel sindicato in loco officij già administrati, si osseruerà l'ordine infrascritto, cioè per il Sindicatore, ò se esso Sindicatore fosse l'istesso Vicerè, ò Gran Corte, ò Commissario ordinato per il detto Vicerè, ò per la detta Maestà di Rè, si mandi proclama, & bando publico, che infra giorni quindici, chi si vorrà querelare dell'Officiali, debbia comparere innante il detto Sindicatore, il qual tempo passato, non sia lecito, ne si possan'vdire più querele di nouo, ma tantum le querele proposte nel detto termine, le quali il detto Sindicatore le debbia terminare, & finire infra doi mesi. & se per caso alcune persone per absentia, ò altra causa legitima, non si hauessero potuto reclamare, & querelare delli Officiali al detto Sindicatore fra il detto termino, sia lecito à tali persone poter vsare sua Giustitia poi delli quindici giorni innante il Sindicatore, se lo trouerà in loco, ò non ritrouandosi il Sindicatore in loco, coram Iudice ordinario dicti Officialis, infra sei mesi. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quo ad Sindicatus faciendos contra Iudices Magnæ Curiæ, & Sacræ Conscientiæ, & alios inferiores Iudices, seu Officiales, exceptis Vicerege, Magistro Iustitiario, Admirato, Camerario, Prothonotario, Magistro Portulano, Thesaurario, Conseruatore, Magistris Rationalibus, & Magistro Secreto,

& cæteris Officialibus pecuniam Regiæ Curiæ administrantibus, seu ipsorum Officialium Locatenentibus, quorum Sindicatus, seu inquisitio reseruerut Regiæ Maiestati, per quos, & quando sibi libuerit facienda.

Vt infra semestre syndicentur Officiales. Cap. CCCLXIIII.

ITem che li Giudici della Gran Corte, & della Sacra Conscientia, & tutti Officiali annali, & temporanei si debbano sindicare finito loro officio, infra semestre, secondo la forma del precedente Capitolo, gl'altri però Officiali superiori tanto quelli, che administrano Giustitia, quanto pecuniarij, & altri, sia riseruato il detto sindicato ad arbitrio, & voluntà della detta Maestà, de gestis per eos in eorum officijs, tamquam Officiales, dummodo il Commissario deputando per sindicare li detti Officiali, superiore sia il Vicerè, la Gran Corte, ò alcun'altro Siciliano idoneo, & sufficiente. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd infra sex menses, finito officio, debeant sindicari ad altius, quo elapso, minimè possint amplius sindicari, nec coram ordinarijs conueniri, aut molestari de gestis in officio prædicto ratione dicti officij, tamen, durante officio, & infra sex menses, ad quærelam partium teneatur superior prouidere.

De his duobus Capitulis dixi supra in cap. 7. Regis Martini. in 4. requisito, vsque ad finem cum ampliationibus, & limitationibus, tom. 3. & dante Domino suo loco aliqua supplebo infra in capit 52. Regis Ferdinandi, tom. 7.

Remissio generalis delictorum. Cap. CCCLXV.

ITem, perche il detto Regno è stato vessato di molte fiscalie, & collette, per le quali è ridotto in grandissima inopia, & pouertà, supplica alla detta Maestà, che sia sua mercè fare remissione generale, remittendo generaliter ogni delitto, eccesso, colpa, & defetto, cuiuscumque qualitatis, & gradus sit, siue semplice, siue misto, siue de homicidio falsitatis, falsæ monetæ, vsuraria prauitate, & etiam spretarum pœnarum, & altri à questi simili, maggiori, ò minori, ancorche fossero tali, che richiedesse mentione speciale, cõmessi, & perpetrati vsque ad hunc diem, excepto tamen crimine læsæ Maiestatis, commisso dumtaxat in personam Principis, quod solum videtur exceptum, cætera autem delicta videantur remissa, qualitercumque commissa, & perpetrata per li habitatori, & Cittadini del Regno, tantum come Officiali, & priuate persone seculari, siue Ecclesiastici, non obstante che accusatione fosse stata preposta, ò fatto processo. Itache de cætero li detti habitatori, & Cittadini per causa di qualsiuoglia delitto, vt supra, non possano essere criminaliter conuenuti in alcun giudicio, et se alcuno processo ne fosse stato fatto, siue per viam inquisitionis, siue denuntiationis, vel accusationis, aut solum accusatio esset proposita, sia ipso iure casso, et irrito, et tantum per tali delitti, et si possa procedere ciuiliter per interesse delle parti, etiam se fosse interesse principaliter della Corte, essendo

dotale delitto, che habbia ad admiſta perſecutione d'intereſſe della parte ex officio Iudicis, come falſi, furti, & his ſimilia. Ma ſe foſſe delitto, che nõ haueſſe admiſta perſecutione d'intereſſe familiare ex officio Iudicis petitione d'intereſſe delle parti, vt ſupra, ma competeſſe ad vindictam tantum, com'è homicidio, mutilatione di membro, cicatrice, & his ſimilia, in tali caſi, & delitti ad accuſatione, & perſecutione delle parti, tantũ ſi poſſa procedere, li quali remettendo, vſque ad ſententiã incluſiuè, vel deſiſtendo, non ſi poſſa vlterius procedere, etiam per Fiſcum. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd eiuſmodi remiſſio intelligatur, & fieri habeat modo prædicto, & in pleniſſima forma, exceptis tamen Capitaneis, ſeu Patronis, ſubpatronis, cæteriſque omnibus Officialibus, ſocijs, & ſtipendarijs, atq; marinarijs nauium, galearum, biremium, & aliarum quarumlibet fuſtium, piratarum, ac piratis omnibus, & fautoribus, ac receptatoribus eorumdem, & his, qui commeatus eis præſtiterint contra inhibitiones dictæ Regiæ Maieſtatis.

De hoc dico infra in cap. 7. Regis Philippi II. to. 9. vbi tracto materiam indulti, & remiſſionũ.

De numero Iudicum Magnæ Regiæ Curiæ. Cap. CCCLXVI.

ITem, perche nel detto Regno per la confuſione del numero delli Giudici della Gran Corte, la Giuſtitia è male adminiſtrata, & anco dilatata, Supplica il detto Regno alla detta ſua Maeſtà, che ſiino de cætero quattro Giudici della Gran Corte ordinarij, & non più, li quali ſiano homini di buona fama, & conſcientia, & quelli quattro, & non altri poſſano dar voto nella determinatione delle cauſe occurrenti, & quelli quattro tantum, accioche con maggior'attentione, & diligentia intendano all'adminiſtratione della Giuſtitia, debbiano hauere, & conſeguitare le prouiſioni, & emolumenti conſueti, & debiti, delli quali Giudici l'vno debbia eſſer Panormitano, l'altro Meſſaneſe, il terzo Cathaneſe, il quarto del Regno, li quali tutti ſiano natiui, ò habbiano moglie natiue del Regno, & che tutti li detti quattro Giudici inſieme habbiano à conoſcere delle cauſe Fiſcali, & non Fiſcali. Itache de cetero non ſi poſſano creare Giudici, li quali appartati conoſcano delle cauſe Fiſcali, li quali quattro Giudici ſi debbiano mutare di tre anni in tre anni, & entrando nella poſſeſſione del detto officio debbiano giurare ſolemniter in potere del Vicerè oſſeruare li preſenti Capitoli, & ſe contraueneſſero in conſigliare, ſententiare, vel aliàs operare, ſiano infami, & priuati di loro officio. Li quali Giudici, finito officio, in fine cuiuſlibet triennij, habbiano da ſtare à ſindicato, & ſiano li detti quattro Giudici pro primo triennio nelli preſenti Capitoli declarati; & per oſſeruantia del detto Capitulo, la ſua Maeſtà, per beneficio del Regno, & ex certa ſcientia, tutti priuilegij, & oſſeruantie al preſente Capitolo, & ſue clauſuli contrarianti reuoca, & annulla. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, ita tamen quod dicti Iudices mutari habeant de biennio in biennium, & quòd, ex quo emolumenta eis

per Ritus, & ordinationes per ſuam Maieſtatem ſtatuta ſunt ſua, nullum aliud ſalarium habere valeant,& nominat dicta Regia Maieſtas ipſos Iudices pro biennio primum futuro, videlicet, pro Ciuitate Meſſanæ, Antonium Compagna, pro Vrbe Panhormi, Petrum de Berliono, pro Ciuitate Cathaniæ, Gualterium de Paternione, pro Regno, Franciſcum de Rizzo.

S V M M A R I V M.

Iudices M.R.C.olim erant quatuor, hodie ſex, num.1 & 2.& ſi eſſent plures, generaretur confuſio,num 4 & 5.

Iudices M.R. C. olim omnes exercebant criminale,& ciuile,mox diuiſi,tres in criminales, reliqui ciuiles,nu.2. & præferuntur in præcedentijs, & an per totũ biennium, num.3.

Iudices Regiæ Curiæ Prætoris Panhormi erant olim duo ciuiles,& vnus criminalis Capitanei, & poſtponebatur in præcedẽtijs ibidem.

Confuſio generatur ex multitudine, & ex inordinatione, num.4. & ſeq.

Multitudo nõ ſeruat modũ,& ſpernitur,ib.

Iudices plures vbi ſunt in aliquo negotio,omnes debent ſententiare, & dare eorum votum,num.6.& ſeqq. fallit, num. 8. 9. cum ſeqq.& num. 13.14.

Iudices duo, vel tres quoties interuenire debent ſi duo ſolum proferunt ſententiã. altero contradicente,vel non vocato, eſt nulla,num.7.

Sentẽtia dicitur nulla, ſi non omnes Iudices ſententiant, & qũo, ibid.cum ſeqq.

Iudices ſi ſunt plures in cauſa, & vnus eſt abſens, ſeu plures, an poſſint alij decidere.& quomodo,num. 8.cum ſeqq.

Iudices plures ſi in cauſa ſunt, & vnus eſt impeditus,quomodo poſſint alij ſententiare,ibid cum ſeq.

Iudices plures in cauſa ſi adſunt poſſunt decidere,eſto omnes non poſſent adeſſe ſi ita commiſſum eſſet,num.9 & ſeq.

Iudicum ſi vnus eſt impeditus, vel abſens, vel recuſatus, an totius iuriſdictionis exercitium deuoluatur ad alios, ibid.

Iudices ſi non omnes poſſunt interuenire, eſto ſub nomine dignitatis ſint,vel nomine collectiuo.non poteſt vnus ſine alio iuriſdictionem exercere nu.10.cum ſeqq.

Iuriſdictio non poteſt exerceri per iudices ſine alijs, quoties eſt complexiuè data, vel ſub nomine dignitatis &c. ibid.

Epiſcopus ſi quid facere deberet cum Capitulo non ſufficit vnus,nec Capitulum, ſed omnes,num.11.cum ſeq.

Delegati ſi habent iuriſdictionem conceſſã complexiuè, vno mortuo. aut impedito, expirat aliorum,iuriſdictio, num.12.

Iudices ſi habent iuriſdictionem conceſſam de idoneitate, & ſufficientia alicuius, vt eum prouideant de beneficio, remittendo eorum conſcientijs,an & quando eſto aliqui noluerint,vel non potuerint interuenire, poſſint alij prouidere, num.13.

Iudices poſſunt in beneficialibus, eſto non eſſent omnes interuenientes prouidere ſuper negotio ſibi commiſſo.num.14.

Poteſtas ſi non poſſet iudicare, niſi interſint duo conſules, quid ſi illi nollent intereſſe, ibidem.

Iudicum Regiorum,maximè M.R. C. authoritas magna eſt,& dicantur Clariſſimi, habẽt cognitionem cauſarum Secretariorum, eorum officium eſt ſupremum num.15. & habent honores, & onera, num. 16. & ſeqq.

Iudicare honor eſt, ibid.

Dignitas quælibet ſuffert ſua onera, & honores,num.17.

Officiales ſalutari debent ab omnibus,n. 17. & obediri tamquam patres, & domini, eſto indigni eſſent,num.18.

Officiales honorãtur per Principes,et Reges, & vocantur amici & cõuitantur,n.19. Vulpianus eſto erat iuuenis, & humilis ſatis honoratus ab Imperatore, ibid.

Princeps debet extimationem facere de officialibus,& honorare eos, ibid.

Iudices M.R.C.debent eſſe Siculi,vel habere vxores Siculas,nu.20 & quid eis mortuis,& deſubrogatis,num.21.

Iudex ſubrogatus debet habere eaſdẽ qualitates prout ille,ad quẽ eſt ſubrogatus,n.22

Iudices M. R. C. antequam exerceant officium, debent iurare in manibus D. Proregis,de obſeruando Capitula Regni, nu. 22.& de iudicando bene,& iuſte eſto Rex præciperet contrarium.num. 23. & ſeq. & quid ſi exercent officium non præſtito iuramento,nu.ſeq. & notatur hora quãdo capitur poſſeſſio,num.25.

Iudices debent iuſtè iudicare,eſto Rex præciperet eis quid.num. 23.

Officiales omnes ſi exercerẽt officiũ antequã iurent, ſentẽtiæ eſſent nullæ, & obligantur partibus ad intereſſe, cõmittunt crimen, & poſſunt priuari ab officijs, niſi ignoranter hoc fecerint,aut ex neceſſita-

te

te esset omissum num. 24. & notatur hora in captura ipsius possessionis. num. 25.
Straticotus quando capit possessionem Messanæ, adnotatur hora, & quare, n. 25.
Iudices M. R. C. duo, vel vnus debent creari de Regno, num. 26.

DE hoc late scripsi supra in cap. 1. tom. 4 huius Regis Alph. vbi demonstraui,
1 quòd olim † Iudices M. R. C. erant quatuor, vt hic, & ita etiam colligitur ex Constit. Regni, statuimus in tit. de offic. Magistri Iusticiarij, & in §. aduenientibus, vbi quatuor Iudices M. R. C. ei assignati fuerũt, vt illi assiderent, § quia verò petens collat. 5. Auth. de Iudicib. sic etiã habes infra in cap. 501. hodie verò ab annis retro hinc sunt sex nu-
2 mero, † vt in d. cap. 1. aduotaui, & p cap. 213. Regis Caroli, tom. 8. per quòd fuit supplicatum, vt augmentaretur dictus numerus quaternarius, & diuiderentur Crimininales à Ciuilibus, & licet realiter ibi non fuerit determinatum, ex quo Rex non erat plenè informatus, tandem per aliud cap. 231. idem Rex, & Imperator Carolus V. auxit numerũ prædictum ad sex, voluitq; vt tres assisterent pro causis criminalibus, & reliqui tres pro expeditione causarum ciuilium, & sentitur per Pragmat. 13. & 14. huius Regni, tit. 2. de offic. Iudic. M. R. C. tom. 1 pragmat. vbi scripsi, & per ea, quæ videbimus infra in capit. 540 & arg. l. sancimus in princ. ibi sedis tuę, C. ad L. Iul. repet. latè omnino Farinac. titul. de inquisit. quæst. 1 à num. 56. vsque ad nu. 67. tom. 1. & licet in d. capit. 231. d sponatur
3 quòd qui in primo † anno biennij exercuerũt criminale, in secundo postea vacent ciuili, & viceuersa, tamen hodie per totum biennium, qui inceperint vacare causis criminalibus ab eis non discedant, & sic de ciuilibus, & ita seruamus, vt sic fuisse ordinatum per Illustrissimum Ioãde Vega Proregẽ in hoc Regno, testatur hic Boniorn. & ex Vincent. de Franchis decis. 147. Ex regula, nisi aliter Illustrissimis Proregibus videbitur ob expeditionem negotiorum, qui solent mutare vnum, vel plures ex criminalibus, vt vacent ciuilibus negotis, vt vtrumque ego feci, qui licet ab initio fuerim constitutus Iudex criminalis ipsius M. R. C. tamen mox in fine biennij exercui ciuiles causas de ordine Illustrissimi D. Proregis; sic ẽt Spect. Don Petrus de Blasio, sic quoque Spect. Antonius Scirotta, & alij passim, & correctorium videtur quodammodo iuris communis, vt ait hic Boniorn. per l. consuleò, ff. de test. in fin. Constit. Regni, non fine grãdi, & ibi Affl. de obseruat. Iustit. vbi similiter apparet, quòd præferebantur Iudices Ciuiles Iudicibus Criminalibus in sessionibus, & alijs præcedẽtijs, sed non est verum, sed totũ oppositũ fit, vt hic per Bonior. & fui locis dixi, & per d. §. aduenientibus in d. Constit. Regni, statuimus, l. adulterij, C. de adulter. licet subdat idem Bongior. quòd incorrectum remanebat olim, quo ad Iudices Panhormi Regiæ Curiæ Prætoris, qui præferebantur Iudici Capitanei, sed hodie omnes tres exercent æqualiter officium criminale, & ciuile, ideo cessat ratio & quicquid sit, nec puto Bonior. bene scripsisse in hoc, quia eo modo, quo præcedit Capitaneus Prætori in aliquibus, sic & eius Iudex capitanialis Cõiudicibus Prætoris etiã in aliquibus, faciunt tacta in Consuet. Panhor. cap. 3 nec immiror in hoc; Igitur vide-
4 mus esse sex ipsos Iudices † aliter si esset numerus vlterius, non esset bonus, quia generaret cõfusionem, & præberet impedimentũ litigantibus, ne possint citò Iustitiã consequi ex adductis supra in cap. 18. Regis Federici, tom. 2. & prout multa congerit Affl. ad euitandam multitudinem in Constit. Regni. sæpe contingit tit. 68. de numero Baiulorum per loca, lib. 1. imo parit materiam delinquendi ex gloss. in l. frumentum. & in l. idem Pomponius, §. idem scribit. ff. de rei vendic. hinc dicebat Bart. in tract. schism. col. 5. quòd moltitudo non seruãs modum, nihil rite agit, quòd Græci dicebãt πλῆθος, Paris de Put. de synd. fol. 7. col. 3. ideo ipernitur Auth. de rest. in fine, & ibi gloss. quando, scilicet numerus officialium non esset ordinatus, nec officiales esset separati, §. fi duorum, Instit. de rer. diuis. & per eundem Affl. in Constit. Regni, occup. eis nobis, col. 2. nu. 3. tit. 92. de numero officialium d. l. b.
5 1. vbi omne † inordinatum dicitur confusum, Auth. de hæredibus, & falcid. §. inordinatum, verbo, confusum.

Noto consequenter, quòd vbi plures sunt
6 Iudices † in aliquo negotio, omnes debent sententiare, & dare eorum votum, ex traditis supra in cap. 205 in 4. notab. per capit. 224 ibi (*debeant insimul conferre, omnesq; simul dare voces*) & casu, quo plures etiam iudices, vtputa duo, vel tres, deberent in-
7 teruenire in aliquo negotio, † & duo v. g. ex ipsis proferrent sententiam, altero contradicente, talis sententia non posset exequutioni mandari, non vocato illo, ex gloss. in cap. fin. extr. de dol. & cont. in 6. vbi Ioa. Monac. Imol. & Io. Andr. q vtitur distinctione quadã, de qua ẽt per Dominic. & Frãch. de quib. per Port. siue q̃squis sit, in suis cõclus. lib. 1. conclus. 4. versic. quinquagesimo quinto amplia post aliquos Doctores, quos ibi citat ¶ Nisi dictum esset in ipsorum

8 Iudicũ creatione, † vel poſtea, quòd ſi vnus ex ſocijs abfuerit, ſeu plures abfuerint, alter poſſet procedere ſine conſocijs, & vt ſolet multoties fieri actus per ſuam Excellentiam, vt cæteri prouideant, non obſtante abſentia aliorum, tetigi ſupra in d.cap.205. in d.4 not. verſ.& ſic,& quæ tango infra in cap.419.in princ. Vnde iſto caſu ſi ſocij voluerint adeſſe, & vnus procederet ignorans illum nolle adeſſe, attamen proceſſus,& ſententia valet, quamuis ignorauerit ſic, Domini de Rota deciſ.559.& notatur in capit. dilecto, ad finem de Appell. & per Canoniſtas in cap. prudentiam, de offic. delegati, Bart in l. multum,num.5.ff.de condit.& demonſtr.qui ait, quòd vbi committitur cauſa plurib. & caſu, quo quis eorum intereſſe non poſſit, quòd alius faciat,omnes habent iuriſdictionem inſolidum, & tunc vnus non poſſet procedere, niſi ſibi conſtaret de impedimento alterius,quia conditio eſt appoſita ab homine, ex Bald.in l.falſus, C. de furt.& per Neuizan conſil. vlt.num.1. Bart. in l.ſi vni ex pluribus, ff. de re iudic. & in l. hæredes mei, §. fin.ff. ad Trebell. Bald.in l. falſus, C.de procur. Canoniſtæ in cap. 2. & in cap.eũ plures extr.de offic.deleg.in 6 Si-
9 cut etiam videtur ſufficere, † quando dictũ eſſet,quòd ſi omnes non poſſent, alter ſolus ſufficiat,ex Bart.in l.1 ff.quod falſ.tut.Boer. deciſ.151.num.4.vbi ait, quòd ex commiſſione facta coniunctim pluribus ad aliquod officium,vel iuriſdictionẽ exercendam,vno eorum abſente,vel recuſante,interim totius iuriſdictionis exercitium pertinet ad aliũ Collegã, per l.Imperatores, §.magiſtratus, ff.de appellat Bart.in tract.de iuriſdictione, col.pen.verſic.quandoque,& ideo,vt omnes intelligantur dare votum, requiritur, quòd
10 iuriſdictio ordinaria † ſit complexiuè pluribus cõceſſa tamquam vniuerſis, vel ſub nomine collectiuo,v.g.ſub nomine dignitatis, puta M. R. C. Conſilij, Collegij, Conſiliariorũ,& ſimiliũ,etenim tunc vnus,ſine alio non poteſt iuriſdictionem exercere, vt per Iacob.Menoch.de præſumpt.quæſ.18 n.38. lib.2.Bart.in l.pomponius, in princ.ff.de re iudic. Bald.in l.1.num. 3. & ſeq. ff. de offic. Conſul.& ita poſt Abb. Fælin. Dec. Barbat. & Vant. teſtatur F.P. Dõ Marius de Gregorio in cõſilio impreſſo pro Marchione Elcis
11 Præſide huius Regni, nu. 90. vnde ſi † Epiſcopus cum Capitulo deberet quid facere, tunc non ſufficit vnus,nec Capitulum, ſed omnes, remiſſiuè tetigi in cap.4.Regis Caroli tom.8. & in prag.tit.1. de offic. Proregis n.39.cũ ſeqq.d.to.1. & hoc idẽ eſt circa Iudices Delegatos, quibus, ſi iuriſdictio
12 complexiuè conceſſa eſſet,† tunc vno mortuo, aut aliter impedito,expirat aliorum iuriſdictio, Bald. in cap. vlto delegatorum, num.5.& ibi Andr. Barbat.de offic. delegat. Don Marius de Gregorio vbi ſupra. ¶ Vel
13 niſi eſſemus † in conceſſione facta aliquib. Iudicibus, qui debeant cognoſcere de idoneitate, ſufficientia, & habilitate alicuius, ex adductis ſupra in cap. 7. Regis Mart. to. 3. cum ibi adductis, vt eo caſu, quo reperiãt idoneum,ſibi prouideant de certo beneficio remittendo eorum conſcientijs cum clauſula ſupradicta, videlicet, quòd ſi vnus ex ſocijs abfuerit,ſeu plures nõ intererint alter poſſit procedere ſine ſocijs,quia iſto caſu, ſi ſocij voluerint adeſſe, quòd vnus procedat ignorans iſtum adeſſe nolle, attamen proceſſus,& ſententia valet, eſto ignorauerit, vt per Addition. ad Bart. in d. l. multum ff. de condit. & demonſtr. in littera D. ex Rotæ deciſ.659. & in d.cap. dilecto, de appell. Roman. ling. 13. & 14. & tangam aliqua in ſequenti numero. ¶ Vel niſi etiam
14 eſſemus † in Beneficialibus, vt tetigi modo, quia ſupradicta non habent locum in conceſſione facta ſuper talibus beneficialibus, Additio ad Bart.vbi ſupra, ex DD. in d.cap. prudentiam, Alex. poſt Bart. in l. de die, §. ſi fideiuſſor, ff. qui ſatiſd. cog. & per Bald. in l. cum ſententiam, in fine,C. de ſent.vbi quærit, quid ſi Poteſtas non poteſt iudicare, niſi interſint duo Conſules, & illi nolent intereſſe.

15 Iudicum Regiorum ergo † vt concludamus, authoritas magna eſt, habent enim adminiſtrationem, & iuriſdictionem Prouinciæ, l. 3. C. de offic. Rector. Prouinc. l. 1.C.de offic.Præf.Vrb.ſunt n. Clariſſimi,vt in auth. ſi vero contingerit, C. de iudic. & in Auth.vnde ſumptus eſt ille textus,collat. 9 §. ſi verò, l. fin. C. vbi Senator. vel Clariſſ. vbi habent adhuc cognitionem cauſarum Secretariorum, & aliorum dignitatem habentium, meritoque Referendarij ſunt, vt videmus, conſequenter ab omnibus honor illis eſt adhibendus, maximè ipſis Iudicibus M. R. C. quorum officium eſt ſupremũ, vt ſcripſi in pragm.10.d.tit. 2.de offic. Iudic. M.R. C. eod. tom.1. pragmaticarũ, l. omnem honorem, C.quand. prouoc. non eſt neceſſ. vbi Bald.& Salycet.Luc.de Penn. in l.iudices, & l. pen. C. de veter.lib. 12.cũ ſimilibus allegatis per Boer. deciſ.222.col. 2.vbi refert ex Dec.Abb.& alijs Iudices dignos eſſe honorandos, quia iudicare eſt honor, & creare Iudices ad eũdẽ honorẽ pertinent, & onus etiam ſubſequutiuè, vt ſubdit, num. 2.poſt Abb.& gloſſ. in cap.paſtoralis de offic. Legati, & ſentitur in d. capit. Regni 231.in decretata,ibi *(qui onus habuerint)*

16 *rint)* in qualibet † enim dignitate principaliter verſatur onus, & ad expellendum, & ſupportandum onus, & munus publicum defertur dignitas, Cagnol. Dec. Præpoſit. Innoc. Io. Andr. Luc. de Penna, & multi, de quibus per eum, vnde naſcitur, quòd ſalu-
17 tari debent ab omnibus, † vt ſubdit ipſe Boer. ſub num. 4. per l. 4. ibi *(in ſalutatione Iudicum)* C. de Princ agent. in reb. lib. 12. Auth. de Conſulib. §. fin autem collat. 4. cū ſimilibus, quę congeſſi in pragmaticis tit. 4. de recuſat. Iudic. num. 43. & in tit. 79. de var. ijſordinat. in 5. notab. d. to. 1. addo Alphōſ. de Caſtr. & mille adductos per Bouadill. ibi per me citatum, qui dicunt, quòd debent
17 obediri tamquam filij patribus, † & ſerui dominis, Epiſc. Rodoric. Zamorę in Speculo vitæ humanæ, lib. 1. cap. 13. & ob id ratione dicti officij, debetur honor, vt ex Plutarch. quamuis indigni, ibi *(aſinus portans inſignia)* Alciat. in Emblemat. Illecaſ. & alij per ipsū Bouad. n. 16. 17. 18. 19. vbi ſic miniſtri Officiales honorantur per Principes, & Reges. vide in Ritu capit. 188. n. 25. tom. 4. quia eos vocant amicos, & eos con-
19 nię&abantur, & de Vlpiano refertur ſatis honorato ab Alexandro Seuero, eſto quòd eſſet iuuenis, & humilis ortus, ex Lampridio in eius vita, & quem Princeps honorat ab omnibus honorari debet, l. 1. C. domeſt. lib. 12. vbi gloſſ. Put. de ſyndicat. verbo, notorium, cap. 1. num. 13. & per tradita à D. Hieron. in cap. eſto ſubiectus, diſt. 95. ibi, cur ego te habeam, vt Principem, cum tu me non habeas, vt Senatorem? de quo tetigi in proœm. Capitulorū Regni Regis Iacobi. ſub num. 26. tom. 1.

Noto ſecundo, ibi *(tutti ſiano natiui,*
20 † *ò habbino moglie natiue del Regno)* Iudices M. R. C. debent eſſe Siculi, vel habere vxores Siculas, concordat cum d. cap. 501. & alijs ſupra citatis, hic loqui de ciuilitate etiam originaria, & per ductionē vxoris, ac per priuilegium, dixi ſupra in d. cap. 7. Regis Martini verſic. de ſecundo, ampl. 2. d. to. 3. vbi feci etiam mentionem de illo habitare per quinquennium, de quo in d. cap. 591. infra eodem, in quo citantur loca concordātia, Mortuo autē vno ex talib. Iudicibus, † v. g. de Panhormo, Meſſana, aut Catania,
21 ſubrogatus debeat eſſe eiuſdē qualitatis, vide Bart. in l. 1. §. hi, quib. ff. de legat. iij. l. parabolani de Epiſcop. & Clericis, & ibi gloſſ. Salycet. & alij, & Ann. 1618. mortuo Don Sebaſtiano Guidotto vno ex Iudicibus M. R. C. tamquam Meſſanenſi, fuit ſubrogatus loco eius Spectabilis Ioſeph Bottoni ſimiliter Meſſanenſis, & ita multoties fuit ſeruatum, & facit, quod dixi ſuper pragmaticis tit. 19. de offic. Magiſtri Notarij, n. 18. d. to. 1. vbi informationes captæ contra Ciues Panhormi non debent mitti Iudicibus Panhormitanis, & ſic de Meſſana, & Catania, & clarius facit Pragmat. Illuſtriſſimi Ducis Feriæ olim in hoc Regno Proregis edita ſuper ſindicatu Ann. 1604. in §. 14. & ibi litterę ſuæ Catholicæ Maieſtatis, quam habes in 3. to. Pragmaticarum, vbi ſubrogati Iudices debent eſſe eiuſdem Ciuitatis. Eſt verum, quòd aliquando vidimus obſeruari contrarium, nam mortuo Collega noſtro Spectabile Mauro Burgio Catinenſe, fuit creatus Spect. del Caſtillo Ann. 1618. per Eruditiſſimus Conſtudens, & Collega Dom. Ducem Oſſunæ, qui non erat eiuſdem Ciuitatis, ſed Panhormitanus, & ſic de ſimilibus, & ſuo loco dante Domino in ſua materia ſupplebo.

Noto tertio, ibi *(& entrando nella*
22 *poſſeſſione)* quòd † Iudices ipſi M. R. C. debent antequam exerceant eorum officium in introitu iurare in manibus D. Proregis de obſeruando hęc Capitula Regni, vt ſic iurauimus Ann. 1616. in manibus einſd. Illuſtriſſimi D. Proregis Ducis Oſſunæ, & vide infra in cap. 407. multa poſui in cap. 51. Regis Martini in 1. obſeruantia ſupra d. tom. 3. cum ibi citatis addo Azeued. in l. 1. num. 11. & 12. tit. 18. lib. 5. recopil. Vinc. Cicalud in ſuo opere aureo, verbo, indicum, fol. 119. col. 1. l. nulli, C. de ſuſcept. & Archar. lib. 10. l. 1. C. de murileg. lib. 11. l. publius, ff de condit. & demonſt. Plat. in l. ſi vacantia. num. 2. C. de bon. vac. lib. 10. l. 16. tit. 9. Hiſp. part. 2. & l. 6. tit. 4. part. 3. l. 1. tit. 6. & l. 21. tit. 7. lib. 3 l. 44. tit. 4. lib. 2. recopil. & ſic ait Bouadill. in politica lib. 3. cap. 7. tit. del gouerno dell'ayuntamiento, num. 18. tom. 2. ex Boer. deciſ. 149. num. 8. & ſeq. Auiles in in proœm. C. C. prætor. gloſſ. fin. in fine, & capit 2. verſic. iuramentum, Policrat. lib. 5. capit. 11. Auendan. cap. 2. prætor. n. 1. cū ſeqq. Paz in practi. tom. 1. 8. part. cap. vnico, Azeued. Simanc. Amæd. Put. Perez, Gregor. Mattienz. locis citatis per ipſum Bouadill. in littera L. idem Put. de ſynd. verbo, officiales, cap. 4. in fine, fol. 102. cum concord. ab ipſo Bouadill. per tot. d. num. 18. l. 9. verſic. otroſi, & ibi Gregor. tit. 17. par. 7. ſubdens ipſe, nu. 19. ex Plutarch. in Apotegm. quòd erat lex Egyptiorum Reges ex ſua ipſorum lege iu-
23 dices adiurare, ne quid iniuſtè † etiam ſi Rex præciperet, iudicarēt, Iul. Pollux Onomaſt. 8. Auth. iuſiur. quod præſt. ab his, l. fin. C. ad l. iul. repet. Decian. in 2. tom. crim. l. 8. capit. 36. num. 27. ſubdens intantum ipſe Bouadill. eſſe neceſſarium hoc iuramentum,
24 vt ſi officiales exercerent officium abſque

eo,

eo, quòd præstiterint illud, actus, & sententiæ essent nullæ, & essent obligati partib. ad interesse, ex Affict. per eum citato, Auendan. Azeued. Matthienz. & alijs, cap. 1 §. iudices, vbi Bald. de pac. iur. firm. immo committerent aliter crimen certo modo læsæ Maiestatis, possentquè amoueri ab officijs, vt in d. cap. Regni 51. Regis Martini scripsi, num. 1. nisi per ignorantiam, aut ex necessitate omissum esset præstari, idem Bouadill. ex Luc. de Penn. in l. hac sanctione, C. de diuers. offic. lib. 12. Auendan. & Matth. locis per ipsum Bouadill. citatis, idem Bald. de pac. constant. §. vassalli nostri, verfic. quid si isti, & in l. obseruare, §. proficisci, col. fi 1. ff. de offic. Proconf. Gregor. in l. 6. gloss. 1. tit. 4. par. 3 & in l. 26 gloss. 2. tit. 9 par. 2. in fine, Aulles, Auendan Gregor. & Put. per eundem Bouadill. in littera N. qui subdit plus, num. 20. quòd notatur dies, in
25 qua † sumitur hæc possessio per Officiales; vt scitatur quando incipiat currere terminus prouisionis, ex l. fin. tit. 7. lib. 3. recopilat. Aulles in cap. 50. prætor. gloss. vnica, Paz in d. præt. 1. d. tom. 8. num. 3. & ita obseruatur Messanæ, quando Straticotus accipit possessionem, quia notatur etiam hora, quod est pulchrum.

Ad vnum aduerto, quòd inquantum hic dicitur, & in dictis alijs confimilibus Capitulis, quòd vnus, vel duo ex iudicibus ipsius M. R. C. debeant esse de Regno non
26 † intelligas, quòd sint vassalli Baronum, ita ait pulchrè Matth. de Affl. &. in Constit. Regni, in locis, in fine, tit. 77. de iudicibus annalibus, lib. 1. vbi dicit non esse hoc obliuioni mandandum, nec vassallus Baronis, Doctor iuris, debet talem iudicaturam petere, postquam scit se habere qualitatem resistentem tali officio, arg. eorum, quæ vidimus supra. eod. in cap. 255. est verum, quòd vix seruatur hoc, & hc conniuentibus oculis dispensatio per Principes.

De Iudice Sacræ Regiæ Conscientiæ. Cap. CCCLXVII.

ITem sine præiudicio Capituli Panhormi editi per Regiam Maiestatem sopra l'officio della Sacta Conscientia, supplica il detto Regno, che il il Giudice della Sacra Conscientia non possa decidere, ò vero determinare le cause dell'Appellationi della Gran Corte, senza assistentia delli principali luristi del Regio Consiglio non suspetti alle parti, & che debbia stare à sindicato di tre in tre anni, ò innante, se à Vostra Maestà sarà così visto, per rende e raggione di quello, che li fosse imposto, & in casu suspitionis, ò sola allegatione, ci debbia esser donato aggionto per il Vicerè non suspetto alle parti. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd sindicentur de biennio in biennium, vt Iudices Magnæ Regiæ Curiæ.

Vide in sua materia infra in cap. 2. Domini nostri Catholici Regis Philippi II. tom. 9.

Quòd obseruentur ordinationes aliàs factæ per Vicerigem circa emolumenta Officialibus facienda, non obstante aliquo quouis abusu. Cap. CCCLXVIII.

ITem, imperoche nel tempo passato, atteso à molte estorsioni, che nelle Corti del detto Regno li faceano circa l'essattione de gl'emolumenti de gl'officij, fossero stati fatti, già sono circa anni trenta, certe ordinationi per li Vicerè della detta Maesta, & Conseglio in quello Regno, & quelli osseruare, & signanter per li Mastri Rationali, & Officiali della Gran Corte, & dopò abusi in gran detrimento della Republica del detto Regno: Supplica alla detta Maestà, che sia, sua mercè, fare osseruare le dette ordinationi, sotto la pena in quelle contenta. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Dic vt supra in cap. 205.

Quòd

Quòd Ritus Magnæ Regiæ Curiæ confirmetur per Sacram Regiam Maiestatem. Cap. CCCLXIX.

ITem, perche li Riti della Gran Corte erano mal compoſti, & ordinati, il Vicerè con deliberatione del Conſiglio, fece quelli reducere à debito ordine per il Magnifico Miſſer Leonardo di Bartholomeo Prothonotario del detto Regno, li quali foro viſti, & eſaminati, & approbàti in pleno Cõſilio; per tanto ſupplica il detto Regno alla detta Maeſtà, che ſia ſua mercè quelli accettare, ratificare, & confirmare, & commandare ſiano oſſeruati ad vnguem, ſenza alcuna diminutione, iuxta eorum ſeriem, inquanto nõ contrariano alli preſenti Capitoli. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Iam dixi ibidem in proœmio Ritus, num. 1. tom. 4. huiuſmet Regis Alphonſi fol. 100.

Quòd in deciſione cauſarum non interueniat Theſaurarius, nec Aduocatus Fiſcalis. Cap. CCCLXX.

ITem, che nella deciſione delle cauſi, ne alla eſſaminatione delli voti delli Giudici della Gran Corte, della Sacra Conſcientia, ò delle cauſe Fiſcali, ò di priuate perſone ciuili, ò criminali, non poſſano intrauenire, ne Theſoriero, ne Auuocato Fiſcale, ne qualſiuoglia Officiale, eccetto il Vicerè, Maſtro Giuſtitiero, & ſuo Locotenente. Verum dictus Theſaurarius, & Procurator in cauſis, quæ in Regijs Conſilijs tractabuntur, per reuiſione, aut aliàs intereſſe, poſſint. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Vide infra in cap. 540. ſub verſic. & datur modus, cum locis ibi citatis remiſſiuè.

De pœna receptantium bannitos, ſeu foriudicatos. Cap. CCCLXXI.

ITem, che tutti quelli, che ſciẽter receteranno banditi, & fuorbanditi, ſiano tenuti alla pena impoſta per la Cõſtitutione del Re Federico, la quale incomincia, Curantes, caſsando, & reuocando tutti li Capitoli fatti, & da fare per ſua Maeſtà, pœnam imponentia grauiorẽ. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Latiſſime habes ſupra in cap. 108. Regis Federici prope princip. & limit. 1. tom. 2. arg. eorum quæ dixi in cap. Regni 50. Regis Martini, num. 16. tom. 3. & ſuper pragmaticis, tit. 48. de pœna recept. bannit. reſtrict. 1. to. 1. & in puncto in deciſ. 105. M.R.C. in quibus locis ſemper dixi data ſcientia, & per V.I.D. de Patern. aliqua hic tanguntur, quæ ſuis locis diſpoſui.

De interpetratione guidaticorum. Cap. CCCLXXII.

ITem, che neſsuno di qualunque ſtato, & conditione ſi ſia, non eſsendo perſonaliter nelli ſeruitij della Regia Maeſtà, dopò che è ſtato citato, poſsa impetrare guidatico, ò dilatione alcuna, perche non ſi haueſse à proſeguire la cauſa, nella quale è ſtato citato, & ſe impetrato l'haueſse, non lo poſsa vſare, etiam ſi motu proprio Principis li foſse ſtato conceſso, & perſonaliter ſeruiſse. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

S V M M A R I V M.

Citatus, qui ſtat in ſeruitio Regiæ Maieſtatis, poteſt impedire citationem, ne cauſa vlterius proſequatur, niſi finito ſeruitio, num. 1. cum ſeqq.

Armorum Capitanei durante ſeruitio Regio, in quo ſtant, non poſſunt citari, & ſuperſedetur in eorum litibus, ibid.

Abſens ex iuſta cauſa non poteſt citari, & ſuper-

ſuperſedetur in litibus. & quomodo. nu. 2. & 3. & ſi abſentia eſt longa, an teneatur mittere Procuratorem, num. 4.

VIdetur loqui hoc cap. in ciuilib. quaſi dicatur, quòd illi, qui ſunt perſonaliter in ſeruitio Regiæ † Maieſtatis, poſtquã
1 ſunt citati, poſſunt impedire citationem, ne cauſa vlterius proſequatur, niſi prius finito ſeruitio, & poteſt applicari ad Armorũ hos Capitneos, qui hoc Anno 1623. deſtinati fuerunt per Sereniſſimum Dominum Principem Philibertum Proregem huius Regni, & Regium Patrimonium, quibus factus eſt actus, vt ſuperſedeatur in eorum litibus vſque ad eorũ regreſſum. & cõtinuatiuum eſt hoc capitulum cum proximè duobus ſubſequentibus, ibi enim agitur de illis Aduocatis, qui ſunt in ſeruitio eiuſdem Maieſtatis Regiæ, & conſequenter ſi eis eſſet guidaticũ, aut dilatio, nec ſuperſeſſioria, aut moratoria valet aliàs non, quaſi quòd ſit neceſſa-
2 ria, & † non voluntaria abſentia, & iuſta, vt ait Ant. de Arigliano in Additionib. ad Conſuet. Panhor. cap. 57. ex Specul. in in tit. de exequut. ſentent. & cõcordat infra eodẽ cap. 428. ac 486 & cap. 24. Regis Ioannis to. 6. & cap. 107. Regis, & Imperat. Caroli V. eo. 8. & per ea, quæ vidimus in cap. Regis Ferdinãdi, verſ. in ciuilib to. 7. vbi quòd ad Principẽ ſpectat hęc guidatica concedere. Realiter eſt hæc materia eorum, quæ ſcripſi in Conſuet. Panhormi, cap. 1. à num. 89. cum ſeqq vbi poſui aliquos caſus, in quibus ci-
3 tatus ob legitima † impedimenta comparere, ſiue reſpondere non cogitur, et inter alios addo hũc, qui eſt de eo, qui ſtat perſonaliter ad ſeruitia Regia, ac ſi dicatur, quòd non poteſt, niſi cum maxima difficultate, abſtrahi, inſeruiendo illi corpore, & mente ex his, quæ ad propoſitũ ſcripſi in deciſ. 31. à num. 27. cum pluribus ſeqq. & in vtroque
4 loco † tam in d. Conſuet. quàm etiam in d. deciſ. dixi, quòd ſi abſentia eſſet longa, tenetur mittere Procuratorem, addo Bart. in l. ſi quis inſtituatur, §. & ideo, ff. de hæred. inſtit. maximè quando lis prius eſſet cœpta, vt hic ſentitur, ibi *(dopò ch'è ſtato citato.)*

Vt non ſuperſedeatur propter abſentiam Aduocatorum. Cap. CCCLXXIII.

ITem, licet li Aduocati ſiano in ſeruitio della Maeſtà predetta, nelle cauſe, delle quali eſſi ſono Auuocati, non ſi debbia ſupraſedere per loro abſentia, anzi ſi debbia proſeguire, & procedere, dãdoſi dilatione alli cl'ẽti di trouarſi Auocato, et ogni dilatione, et ſuperſeſſoria, che per Voſtra Maeſtà ſi concedeſſe, etiam motu proprio, ſit nullius valoris, et firmitatis, et ſe alcuna conceſſa ne foſſe, s'intenda eſſer reuocata. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

S V M M A R I V M.

Aduocati ſi ſunt abſentes in ſeruitio Regis, non debet ſuperſederi in cauſis, in quibus ipſi habent patrocinium, non obſtante quauis dilatione et ſuperſeſſoria, num. 1. maximè ſi abſunt ex cauſa proprior. commodorum, non clientũ. n. 2.

Abſens non dicitur, qui ex propriis negotijs abeſt, num. 2.

Aduocati, & Procuratores ſufficienter audiri debent, quorum patrocinio humanum genus protegitur, qui dicantur pica, & organum vocis, & quales, ibid.

Abſens non dicitur, qui cauſa ſtudiorum, & diſciplinæ abeſt, num. 3 nec qui habet reſpondentem in in iudicio, num. 4. & ſeq. nec qui ſtat in ſuo viridario diſtante per vnum milliare. num. 6.

Contumax non dicitur, qui poſuit ſuum Aduocatum reſpondentem, & an dicatur ſtatim facta litis conteſtatio num. 5.

Litis conteſtatio non dicitur facta, ſtatim ac fuit oppoſitum reſpondenti in contumacia, ibidem.

Abſens, vel præſens, quando quis dicatur, num. 7.

COntinuatiuum eſt ad præcedens, in quo actum fuit, de illis, qui poſtquam fuerunt citati, ſtant in ſeruitio Regiæ Maieſtatis, hic de Aduocatis, † qui non obſtante, quòd ibi adſint in eodem ſeruitio, non
1 per hoc debet in cauſis, quarum ipſi habent patrocinium, ſuperſederi ob eorum abſentiã. non obſtante quauis dilatione, & ſuperſeſſoria, etiam motu Principis conceſſa, quæ nullius ſit efficaciæ, vt hic. Maximè procedit hoc capit. quando non cauſa negotiorum
2 Clientum † abeſſent, ſed propriorum commodorum, nam non dicentur abeſſe iſta cauſa, l. verum, ff. ex quib. cauſ. maior. tantummodo dabitur dilatio competens ipſis Clientibus, & partibus ad procurandum ſibi alios Aduocatos, vt hic, & eſt conforme iuri communi, ex his, quæ ſcripſi in Conſuet. Panhor.

Panhor. cap. 53. num. 8. ex Mascard. ibi citato, & melius in pragmatica 8. tit. 2. de offic. Iudic. M.R.C. in 2. notab. num. 3. & seq. tom. 1. pragm. vbi vidimus, quòd sufficienter debent audiri Aduocati, & Procuratores, quorum patrocinio humanum genus regitur, l. Aduocati, C. de Aduoc. diuers. iudic. decis. Delphin. 661. Æmil. Maria Manolessi ad Bertacchin. verbo, Aduocatus, par. 1. fol. 77. col. 2. & vt veritas instruatur, cap. iudicantem. 20. quæst. vlt. gloss. in cap. graue, 35. quæst. 9. cum sint organum, & pica legis scriptæ secundum Bald. ad Innoc. in Margarita, verbo, Aduocatus, col 2. subaudiendo semper de iis Aduocatis cum breuitate, vt in d. pragmat. adnotaui. non autem de illis, quorũ meminit Seneca in declamationibus, de quo per Lapum Alleg. 55. & 58. vbi Apostilla, quasi quòd clamosi iurgia fori improbas iras, & verba locant, artem molestissimam non somnum patientem, neque quietem, & per Illustrissimum Cardinalem Tusch. in pract. conclus. iuris, verbo, Aduocatorum mala professio, cõclus. 233. to. 1. qui dicit, quòd verba locat Aduocatus, verbaque iactas huc, & illuc. Neuizã. in sylua nuptial. ex Clement. 1. lit. qui nolebat audire eos in voce propter verba aliquando impertinentia.

Sumpta ergo hac occasione, pono hic
3 aliqua, quòd non dicitur abesse, † qui causa studiorum, & disciplinæ abest, vt tenet Additio ad Constit. Regni, Vt participatio, tit. de inur. Curialibus illatis, per l. quæsitum, & ibi Bart. ff. de legat. iij. & in l. Seia §. Pamphilæ, ff. de fund instr. ¶ Si-
4 cut non dicitur abesse † ille, pro quo legitimè responsalis, siue rẽdens existit in iudicio, ex Angel. in l. si ideo, in 2. notab. ff. de euict. & ita hodie vtimur qñ apponuntur responsales in cõtumacijs, siue respondẽs tam cũ protestatione, quàm sine, vt nunc dicam, vt vidimus in cap. Rit. 137. num. 7. supra, to. 4. Afflict. in const. Citationis litteræ, num. 16. Rubr. 96. de litteris Citatorijs, vbi dicit, qui constituit suum
5 Procuratorem, † vt respondeat, non reputatur contumax, per text. in l. de ætate, §. qui tacuit, ff. de interrogat. actionibus, nec dicitur facta tunc litis contestatio statim, ex Bertacchin. in repertor. verbo, litis contestatio, fol. 265. col. 4. part. 3. ex Specul. de litis contest. §. 2. versic. illud, & versic ex his, vbi Bald. in Addition. & in Auth. offeratur, C. de lit. contest. Alexand. Angel. Paul. de Castr. cum similibus per ipsum Bertacchin. per quod solemus dicere, cum d. protestatione mictendi.
6 ¶ Sic non dicitur abesse ille, † qui stat in viridario in loco suo distante per vnum milliare, vide Acosta consil. 5. num. 9. Bart. in l. si ad defendendum, ff. iudic. solui, & voluit Matth. Antonian. ad Guid. Pap. quæst. 570. vbi ponit an, & quando
7 quis dicatur præsens, vel absens, † & multa ponũtur per Ch. ff. in cõsuet. Burgũd. tit. des fiedz, §. 1. versic. est absent, fol. 400. num. 3. & per ea, quæ scripsi in arg. in cap. 20 Regis Martini, num. 51. d. tom. 3. & clarius in pragm. vnica, tit. 71. extensione 2. num. 11. cum seqq. tit. 71. de priuil. leg. ædific. palatia. &c. d. tom. 1. pragmaticarum.

Reuocatio guidaticorum. Cap. CCCLXXIIII.

ITem, imperoche alcune Città, Terre, & luochi del Regno hanno priuilegio di affidare debitori, per il qual priuilegio molte barattarie, & fraudi si commettono in quel Regno in preiudicio delli creditori, taliter, che non si può sicuramente contrahere, & la Giustitia s'impedisce; Supplica la detta Maestà, sia sua mercè, reuocare tal priuilegio, ò guidatico, sub quauis verborum forma concesso. ¶ Placet Regiæ Maiestati, dato ipsis guidatis termino quadrimestri.

Potuit infra in cap 14 Regis Catholici Ferdinandi, versic. etiam in ciuilibus, tom. 7.

De sententijs Magistrorum Rationalium. Cap. CCCLXXV.

ITem, che da sententie date per li Maestri Rationali, siue date siano nelle cause vertenti inter Fiscum, & Priuatum, siue inter priuatos, si quã forte in eis iurisdictionem haberent, si aliqua de nouo emergant, facta la esecutione, si possa per la parte succumbente appellare; si verò nihil noui emer-

ui emerſerit, la detta cauſa ſi poſſa reuedere in Conſilio, præſentibus ipſis Magiſtris Rationalibus. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Eſt materia cap. 60. Regis Martini, ibi poſui, ſupra, tom. 3. & in cap. 52. Regis Ioannis, ſub verſic. & ad decretatam, infra, tom. 6.

Abolitio ſigilli Magiſtrorum Rationalium. Cap. CCCLXXVI.

ITem, perche nouiter è ſtato introdotto vn nouo ſigillo nella Corte di Maſtri Rationali, con li quali ſi ſpediſcono certi lettere luſtitiarie, come ſono citationi, & de audientia teſtium, le quali per il paſſato tempore fu coſtumato eſſere ſigillate per li Anelli priuati delli detti Maſtri Rationali, ſenza ſolutione alcuna, & per il preſente ſi exigeſſe diritto del detto Sigillo non ſenza detrimento della Republica del Regno, Supplica la detta Maeſtà, che ſia ſua mercè, commandare, che il detto Sigillo ſia abolito, & de cetero ſi debbiano ſigillare le dette lettere, come ſempre fu coſtumato. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

SVMMARIVM:

Sigillari littera citatoriales, & de audientia teſtium poſſunt per Magiſtros Rationales cum eorum anulis, num. 1. 3. 4. & quid ſi non ſunt proprij, num. 5.

Sigilla nouiter introducta priuata ſunt prohibita cum ſolutione iurium, ſiue dirictuum, num. 2.

Sigillari poſſunt ſcriptura quandoque ſi anulis ſigillantium, & ſigillis priuatis gratis habentibus characteres, n. 3.

Littera citatoriales poſſunt ſigillari cum proprijs ſigillis priuatis citari facientis, gratis, n. 4.

Sigilli, vel anuli ſi non ſunt proprij, ſed alieni, an & quando cum eis poſſit fieri ſigillatio, num. 5.

Sigillum præſumitur eſſe eius, qui dubitat eſſe ſuum, num. 6.

CONtinuatur cum præcedenti Capitulo, vbi tractatum fuit de ipſis Magiſtris Rationalib. & ab iſto capitulo vſque ad cap. 382. quaſi tractatur de materia ſolutionis ſigilli, de eius taxatore, & de illis, qui ſunt immunes ab eo, vt dicam infra in cap. 378. in effectu non tam mirum videatur, ſi permictitur, quòd ipſi Magiſtri Rationales† poſſint ſigillare literas citatoriales, & de audientia teſtium cum eorum anulis, ſolummodo hic prohibetur ne ſigillent cum ſigillo nouiter quaſi introducto in eorum Curia, abſque ſolutione aliqua † diricturum, vt olim fiebat, quòd eſt prohibitum percipere emolumẽta, niſi ex ſigillo publico, vt videbimus infra in d. cap. 378. quia hęc ſimilia ſigilla ſunt abolita, ſtante quòd tendunt in detrimentum Regni, mos, ſiue vſus tantummodo ſemper fuit, vt cum eorum † anulis habentibus characteres, prout in l. ad teſtium, §. ſignum, ff. de teſtibus, Bart. in l. Iucius, ff. de fideiuſſor. Io. Andr. in capit. 1. de fide inſtrum. in Nouella, & ſigillis, eſto priuatis, vt hic (licet quandoque non valeat talis expeditio cum ſigillo priuato, vt dicam infra in d. cap. 378. illatione 1.) poſſint ſigillare ſimiles litteras gratis, vt de hoc mentionem feci in cap. 14. Regis Iacobi, num. 3. & 4. quod eſt concordans, ſupra, tom. 1. & ita circa has litteras citatoriales, † quòd poſſint ſigillari ſigillo citari facientis, voluit Bart. in extrauag. ad reprimendum, verbo per litteras, per l. ſi publicanus, §. 1. ff. de publican. l. ſi qua per calumniam, C. de Epiſc. & Cleric. & per notata in cap. poſt ceſſionem, extr. de probat. Rom. conſil. 2. Oldrad. conſil. 184. Cardin. Alex. in capit. cum parati, de Appellat. Additio ad Alex. in l. eum, qui, §. fin. ff. commod. Cardin. Tuſch. in pract. concluſ. iuris, verbo, ſigillum, concluſ. 240. num. 20. tom. 7. Bald. in Addit. ad Specul. de citat. verbo litterę Ioann. Bertacchin. inferius citatus, Ioann. Andr. in capit. quoniam contra, de probat. Nec intro illam differentiam, quòd quando anulus, vel ſigillum non † eſſet proprium, cum quo licet poſſit adhuc ſigillari, vt dixi in d. cap. Regni 14. Regis Iacobi, d. num. 4. facta tamen expreſſa mentione, quod ſit alienum, ex eod. diu. etiam Alex. Bart. Alex. & alijs ſupra citatis

citatis, Speculat. Innoc. cum similib. per Bertacchin. in repertorio, verbo, sigillū, fol. meo 66. col. 3. part 5. quia nunquam vidi similes Officiales sigillare anulo, vel sigillo alieno, & exprimere ibi, quòd sit alienum, & nunquam cecidit in controversiam hoc, etenim sigillum semper præ-
6 sumitur † esse eius, qui dubitat esse suum, gloss. in l. 1. ff. quemadmod. testam. aper. & tanto magis, quia per astutas partes sigillatur certo modo, vix cognoscatur si est suum, quinimmo nec erit licitum his similibus Officialibus dicere, quòd sigillum est aliorum, & sic de anulo, quia per hoc cap. vetatur, sed tantummodo cum eorum proprijs anulis sigillare cōceditur, ibi (*per l'abelli privati per li detti Maestri Rationali*) & in d. cap. 14. ibi (*pro iure sigillorum suorum.*)

Pro officio Conseruatoris, vt ius eo non soluatur in stramenti, siu registratoria.
Cap. CCCLXXVII.

ITem, perche nell'officio di Conseruatore non si pagò nel tempo passato, præsertim nel tempo della buona memoria di Rè Federico, il quale introdusse il detto officio nel detto Regno, mai dritto alcuno, di notamēto, ò vero di registratura, & di scrittura, & hora nouiter li Maestri del detto officio si tacciano pagare, Supplica la detta Maestà, che decetero non si prenda pagamento alcuno per li detti notamenti, & scrittare, sotto pena di vncie cinquanta. ¶ Placet Regiæ Maiestati, sic & pro ut tempore celebris memoriæ Regis Federici obseruatum fuit.

Habes hic, quòd in Regno Conseruatoris officium fuit introductum tempore Regis Friderici, qui præcepit, vt nullus diricus registraturæ, siue scripturæ soluatur, nec de aliquo notamento. Est materia pandectarum, vide suprà in cap. 1205. tamen quoad istud cap. vide, quæ pono in pragmaticis, tit. 3. de offic Conseruatoris, tom. 2. Pragmaticarū

De ordine taxatoris Sigilli. Cap. CCCLXXVIII.

ITem, acciochetutte quelle persone, che concorrono per negotiare alla Corte della Maestà predetta, habbiano presto espedimento del sigillo, & non siano dilatati, ne anche grauati del dritto del sigillo vltra debitum, & che non saria honesto, che il Cancelliero fosse tassatore delle prouisioni, toccandoci il suo interesse proprio, il detto Regno supplica alla detta Maestà, che sia, sua mercè, prouedere, & deputare vn Detentore, & Sigillatore, & anche Tassatore, il quale habbia carrico di tenere il detto sigillo per parte del detto Cancelliero, & tassare tutti li priuilegij, lettere, & prouisioni, che vciranno dalla Corte della detta Maestà per il detto Regno, ilquale Sigillatore, & Tassatore debbia ad altius fra doi giorni, sollecitando la parte, sigillare li detti priuilegij, & prouisioni, che portate li saranno, sotto pena di onze vinti, le quali non solamente incorra il Detentore, & Sigillatore predetto, ma etiam quello, che fosse causa della dilatatione, che nō fossero sigillati nel tempo predetto. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd Cancellarius teneatur deputare vnum Regium Scriptorem sufficientem, & idoneum Sigillatorem in Curia commorantem, qui quàm citius poterit, aut ad altius infra biduum, saluo empara impedimenti si, gillare, & prorsus expedire teneatur & quòd vnus per Regiam

Curiam ſtatuatur taxator iuris ſigilli, ſine cuius taxatione neque ſigillari, neque expediri poſſint priuilegia, cartæ, ſeu prouiſiones prædictæ, & nominat ipſa Regia Maieſtas dictum taxatorem Antonium Zumbo Regium Scriptorem.

SVMMARIVM.

Cancellarius, ſiue Secretarius Regis debet tenere ſuum Scriptorem, & Taxatorem taxantem eius prouiſiones, & emolumenta pro iure ſigilli, num. 1. & ſeq.

Sigilla Regis non poſſunt ingabellari, ſed ponitur Cancellarius, & Camerlingus, ibid.

Camerlingi officium quid ſit, ibid.

Cancellarius eſt, qui atteſtatur quid eſſe ſigillatum ſigillo Regio, num. 2.

Sigillum Regis dicitur teſtis mutus probans commiſſionem Regiam, etiam ſpecialem, ibidem.

Sigilli emolumentum, quod ex eo percipitur valet, num. 3.

Sigillum eſt de ſubſtantia litterarum, prouiſionum, & priuilegiorum, & præſtat fidem cartis ſigillatis, num 3. & 4. maximè quando veniunt de longinquis partibus, num. 5.

Sigillatio in cartis Principum eſt de eſſentia, ibid.

Sigillum eſt imago ſubſtantiæ ſigillantis, & ſupplentis eius præſentiam, habet effectum omnis ſolemnitatis, faciſque indubitatam ſcripturam, num. 4.

Litteræ, prouiſiones, & gratiæ Regiæ debent habere ſigillum, & expediri per litteras patentes, & regiſtra ordinaria num. 5.

Sigillum non eſt ita neceſſarium in priuatis ſcripturis, & litteris miſſiuis manu propria ſcriptis, num. 6.

Littera dimiſſoria opportuna per Clericū ſigillata Epiſcopi ſui ſigillo fidē facit, num. 7. nec expirant morte Epiſcopi concedentis, num. 8.

Sigilla authentica habere eſt primiſſa Epiſcopis, & maioribus Iudicibus, ibid.

Sigilla emparata ſi reperiantur, non poſſunt litteræ ſtatim ſigillari, ſed opus eſt, vt citetur pars ad diſparandum, num. 9.

Sigilli pro expeditione an cōpetat ius prouiſionis, & quæ perſonæ ſint exemptæ à iuribus dicti ſigilli, num. 10.

Regiō de ſanguine an ſint etiam, qui deſcendūt ex linea feminina, n. 11. & ſeq.

Sanguis an comprehendat deſcendentes ex linea feminina, num. 12.

Feminina de linea Regia deſcendentes an ſint de ſanguine Regio, ibid.

Cognationis eſſe, vel de ſanguine, an idem ſint, ibid.

SVbſequitur materia ſigilli, de quo ſupra in cap. 376. & quaſi per aliqua capitula ſubſequentia agitur de ipſa materia, & loquitur hoc capit. de illis gratijs, reſcriptis, prouiſionibus, & priuilegijs, quæ emanant à Regia Curia ſuæ Maieſtatis, vt hic propè principium, & iuxta textum infra in cap. 393. vbi tetigi remiſſiuè ad cap. 22. Regis Martini, verſic, declara quinto, tom. 3.

1 Noto, quòd Cancellarius,† ſiue Secretarius Regis debet habere ſuum Scriptorem, & Taxatorem taxantem eius prouiſiones, & emolumenta pro iure ſigilli, & ex quo ſigilla ſunt Regis, non poſſunt ingabellari, ſed punitur Cancellarius, & Camerlingus, qui cōſtituerūt detemptorē idoneū in hoc pro dictis ſigillis, ita ſeruatur hodie per cap. 446. infra eod. & ſentitur per Signorol. de Homod. conſil. 70. in quæſtione, &c. num. 10. & ſeq. vbi Cancellarius † eſt, qui atteſtatur quid eſſe ſigillatum ſigillo Regio, quod tamquam teſtis mutus poteſt probare commiſſionem Regis, etiam in ijs, quæ requirunt ſpecialem commiſſionem, quicquid teneat Rimin. Iun. conſ. 236. num. 30. & ſeq. lib. 3. Cardin. Tuſch. in pract. cōcluſ. iuris, verbo, ſigillum, cōcluſ. 239. to. 7. cum ſimilib. per eum in illis ſubſequentib. cōcluſionibus,

2 & conſequenter valet hoc caſu † emolumentum, quod percipitur ex ipſo ſigillo, vt per Cardinal. in Clement. ſtatutum, in 2. oppoſit. de elect. Ioann. Bertacchin. in ſuo repertorio, in verbo ſigillum. par. 5. fol. 67. col. 2. Aponte deciſ 5. num. 3.

Infertur Primo ex iſto Capit. quòd ſi-

3 gillum † eſt de ſubſtantia litterarum, prouiſionum, & priuilegiorum Regiorum, vltra ea, quæ poſui in Conſuet. Panhor. cap. 79. num 8. colligitur ex decretata huius capit. in fine, ibi (*ſine cuius taxatione, neque ſigillari, taxari, neque expediri valeant priuilegia, &c.*) ergo ſigillatio in cartis Principum eſt de eſſentia, vt innuitur etiam ex capit. 34. Regis Federici, ſupra, tom. 2, vbi hic me remiſi, & in

d. cap.

5 d.cap.393.Intantum, vt faciat † prædictis cartis ſigillatis credi, & præſtari omnis fides, tamquam imago ſubſtantiæ ſigillantis,& ſupplentis eius præſentiam, vt per Bald. conſil. 351.num.5.lib.3. Apoſtill.ad Caſtrenſ.conſil.13.lib.1.& veluti ſupplens & habēs effectum omnis ſollemnitatis,facitq; indubitantē ſcripturam, idē Bald. in l.in bonæ fidei col.3.C.de reb.credit.Innocen.in cap.2.de fid.inſtrum.Marſil.in rubr. C.de probat.col.61. idem Bald. conſ.493. lib.5. Etiam ſi dictæ litteræ,& cartæ veniſ-
6 ſent de longinquis partibus,† quia in omnibus litteris, vel prouiſionibus, ſiue gratijs Regijs, in quibus tangitur intereſſe partis, debeat fieri expeditio per patentes litteras, & per regiſtra ordinaria, vt p d.cap.391. de quo vide ſupra in eod. cap. 22.Regis Martini,declarat.5.n.73.d.tom. 3.& ob id intelligimus de ſcripturis publicis, quia priuatæ ſcripturæ non ſunt de
7 neceſſitate, vt ſigillari debeant,ſicuti,nec litteræ miſſiuæ ſcriptæ manu propria, vt ait Bart.in l.cum tabernam,§.idem quæſiuit, in 2.notab. de pignor.& in 3. conſtit. Digeſtorum, vbi etiam Bald. col.2. & in l. ad teſtium,§. ſi quis, ff. de teſtibus, Alex. in l. ſi ita ſtipulatus,§. Chryſogonus, col. 4 ff de verbor. obligat.non nego tamen poſſe quandoque cum ſigillis, anuliſque priuatis aliquid expediri, vidimus ſupra in d.cap. 376.propè principium.

Ita in propoſito videmus in Clerico vltramontano, qui ſi portat literas dimiſ-
8 ſorias Epiſcopi ſui† qualiter eſt Clericus, tales litteræ fidem faciunt, quòd eſt Clericus propter dictum ſigillum Epiſcopi, ita ex gloſſ.inl. pacta nouiſſima,C.de pact. etenim litteris maiorū ludicum,puta Epiſcoporum,eſt permiſſum habere authentica ſigilla, cap. poſt ceſſionem, vbi Canon. extr.de probat. Innoc.in cap. 1. de fid. inſtrum. Fælin.in d.cap. poſt ceſſionem, col. 2. verſ. ſecunda concluſio, vbi ponit aliquas fallentias, cap. ſignificante, de Appellat. Bart.& Roman.in l.ſi publicanus,§. 2.ff. de public. Alex.& Iaſon in ead.l. pacta nouiſſima, num.16.C.de pact. Grammat. Couarr.Patian.Maſcard.Foller.Surd.Calà Iacob. de Graff. cum alijs per Carol. de Graff.in tract.de effectibus Clericatus in
9 præludijs, num.198. & ſeq. Intantum † vt tales litteræ dimiſſoriæ non expirēt morte Epiſcopi concedentis, vt poſt Nauarr. in cap. placuit, nu.163. de pœnis,diſt. 6.& conſil.49. de tempor.ordinat.Henric.in ſumm.lib.2.Sacram.ordin.cap.22. in fine, Sayr deciſ. 52. de tempor. ordinat. cum ſimilib. ait Barboſa ad remiſſiones Sacri Concilij Trident. ſeſſ.7.cap.10. de Reformat.fol meo 21.

Infertur ſecundo ex dicta decretatione Regia hic, ibi *(ſaluo empara impedimento)* quòd quādo in ſigillatione priuilegiorum, litterarum, ſiue quarūuis prouiſionū, 10 adeſſet empara † nō tenetur Sigillator ſubito ipſas litteras, vel mandata ſigillare infra iſtud biduum, de quo hic fit mentio, & ſic, ſi ſigilla emparata reperiantur,opus eſt,vt pars citetur ad diſparandum,vt poſt Cumiam,& alios Noſtrates dixi ſupra in d,cap.22.Regis Martini, n 45. d.tom.3.

An autem pro expeditione ſigilli com-
11 petat ius prouiſionis † dic ſic multoties, & quaſi in omnibus expeditionibus gratiarum, vel priuilegiorum, & ſimilium, ius enim ſigilli debetur de iure communi, vidimus ſuperius in verſic. Noto, num. 1. exceptis gratijs factis Curialibus, & familiaribus Regis, vt habetur in d. cap. 34. Regis Federici, valet enim talis immunitas iuxta textum in l.1 ff.de iure immunit. Aponte d.deciſ.5.in princ. & ſic honorantur in hoc Curiales per ea, quæ dixi in Conſuet.Panhor cap.3.num 36.cum ſeqq. ac etiam ſimiliter exceptis Officialib. Regijs ſalariatis, & alijs habentibus in domo Regia quietationes, prout infra in capit. proximè ſubſequenti,& cap. 465. vbi etiā excipiuntur Regij Officiales, & Aduocati M.R.C.qui ſunt immunes ab omni iure ſigilli, tam Cancellarij, quàm alterius. Sic etiam, exceptis expeditionibus Capitulorum horum Regni, quæ ſunt excepta à iure dicti ſigilli, vt infra eodem cap. 404.& 424.excepto etiam Regio, quòd exceptū eſt à iuribus ſigilli circa ſigillaturam, vt infra cap. 477. & cap. 506. Et de hac immunitate, ſiue exemptione ſolutionis iurium ſigilli ſcripſit Io. Franc. de Ponte d. deciſ.5.vbi ex pandectis Regijs, de quibus etiam aliqua vidimus ſupra in cap.205. & tangitur infra in cap. 382. erant exempti
12 omnes de ſanguine Regio,& dubitabatur, an deſcendentes ex linea feminina † dicātur de ſanguine Regio, cōcludit ibi, quòd ſic, per text.in l.2.ff.vnde cognat. Bald. in l.1.C.de condit. inſert. vbi Paul. de Caſtr. & per ea, quæ habentur per Soccin. conſil. 32. circa præſentem, &cet. colum. 4. volum. 3. Bald.conſ.331. num. 10. lib. 3.Anchar.cōſ.95. n. 9.verſ. ad ſecundum. Matth.cap.ibi, Liber generationis, quia ſanguis continuatur per lineam femininā, quia Beata VIRGO, quæ genuit Chriſtum erat de ſanguine Dauid, de cuius generatione fuit etiam Chriſtus, Io. de Platea in Iwacantia,C.de bon.vacant.lib. 10.Tiraq. de retr.lignagier, §.1. gloſſ. 9. Paul.de Caſtro in Sermone Leonis Papæ, quem poſt

Robert.

Robert. de Elicio in Sermone Sabbati Paſchæ 70.cap.1.& 2.& in Symbolo Athanaſij refert Nico.Boer.deciſ.241.num.6.concludit ipſe Aponte, quòd tantum eſt dicere de ſanguine alicuius, quantum de
13 eius cognatione † eſt verum, quòd paulò infra, num.11. reſidere videtur cũ Amæd. Aponte conſ.139.vol.2.inter conſilia vltimar.voluntat.vbi tenet, quòd de ſanguine propriè non dicuntur deſcendentes ex feminis, & ponit aliqua exempla, vbi deſcẽdẽtes ex feminis ſoluerant ius dirictus ſigilli,& è conuerſo aliqui deſcendentes ex maſculis de ſanguine Regio n õſoluerunt, vt ibi per eum.

Exemptio Officialium de iure ſigilli,& aliorum Regiorum. Cap. CCCLXXIX.

ITem, che gl'Officiali Regij ſiano eſſenti di ogni raggione, & diritto di ſigillo, tanto nella caſa della Maeſtà predetta, quanto nel Regno di Sicilia. ¶ Piacet Regiæ Maieſtati, quòd dicti Regij Officiales, ſalaria ordinaria in dicto Regno Siciliæ, ſeu quietationes in Regia domo recipientes, & habentes, ſint exempti à dicto iure ſigilli.

Conſequutiuum eſt cum præcedenti, vide ibidem, in verſic. An autem.

Quòd Prothonotarius, & Secretarij ponere debeant mandatum intus prouiſionem. Cap. CCCLXXX.

ITem, che de cetero il Prothonotario, Secretarij, & altri Officiali debbiano mettere il commandamento nella parte dentro, ſeu in pede prouiſionis, aut litteræ, la quale ſarà emanata dalla Corte della detta Maeſtà, & ſigillare le dette prouiſioni con il ſuillo piccolo nella parte dentro, & con il ſigillo grande il dorſo. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Eſt etiam conſecutiuum ad duo præcedentia Capitula. Quantum attinet ad Prothonotarium, vide ſupra in cap. 250. Circa verò materiam Secretariorum, eorumque numerũ, poſui aliqua ſupra in cap. 59. Regis Martini, tom. 3. cum ibi citatis, & in pragmat. 2, tit.15, de diuerſis reſcriptis, tom. 1. Pragmaticarum, & ſupra in cap. 252.

Quòd Secretarij duo tantum ſint idonei, & ſufficientes, & non alij. Cap. CCCLXXXI.

ITem, perche ſon molti Secretarij nel detto Regno, & vbi eſt multitudo, ibi eſt confuſio; piaccia alla detta Maeſtà prouedere, che duoi Secretarij tantum idonei, & più ſufficienti ſeruano nel detto Officio nel detto Regno, & ſiano nel preſente Capitolo declarati. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, & committit eos declarandos Viceregi in Regno prædicto.

Eſt etiam connexum cum præcedenti, in quo tactum fuit de Secretarijs, vide in d.cap.59. Regis Martini, tom. 3. vbi cito loca conçordantia.

Quòd reformentur exactiones ſigilli. Cap. CCCLXXXII.

ITem, perche nell'eſſattione, tanto per dritto del Sigillo, come del Scrittore, che ſi eſpediſcono ne gl'officij di Secretarij, Prothonotario, & Maſtri Rationali, ſi fanno molte eſtorſioni; Supplica alla detta Maeſtà, che piaccia comandare, & commettere al Vicerè di Sicilla, che con conſiglio maturo debbia reformare l'eſſattioni, & di quelle farne pandette, le

te le quali approbate per il detto Vicerè, ex nunc pro tunc la ſua Maeſta approbi, lodi, & mãdi, che ſiano oſſeruate. ¶ Iam prouidit Regia Maieſtas, quòd examinatus pandectis, ſeu ordinationibus ipſis, prouideatur opportunè.

Sequitur materia ſolutionis ſigilli, de qua vidimus aliqua ſuprà à cap. 376. cum ſeq. quo ad pandectas, vide ſupra in cap. 205. vbi eſt ſua materia.

Quòd priuilegia, & reſcripta regiſtrentur per duo regiſtra. Cap. CCCLXXXIII.

ITem, che per la moltitudine delli regiſtri, & gran ſpeſa, & intereſſe delle parti ſenza vtilità della Corte, Supplica la detta Maeſtà, che ſia, ſua mercè, ordinare, che tutti priuilegij, & reſcritti, che ottenerãno per quel Regno, ſi debbiano regiſtrare à doi regiſtri ad altius, & non più. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd tria tantum regiſtra remaneant in Regno, ſcilicet Prothonotarij, Magiſtrorum Rationalium, & Secretariorum, & quòd Conſeruator teneatur capere notam ex regiſtro dictorum Magiſtrorum Rationalium, ſiue ex originalibus in ſui forma.

Dixi ſupra in cap. 22. Regis Martini, declaratione 5. tomo 3. vbi latè de hoc.

Quòd ſint duo Algozirij tantum. Cap. CCCLXXXIIII.

ITem ſupplica il detto Regno, che non poſſano eſſere eccetto doi Algozirij, li quali habbiano giuriſdicione ſolamente ſopra li foraſtieri, che concorrono à negotiare in Corte, & non poſſano, ne habbiano poteſtà prendere, & carcerare altra perſona di quelli, che ſi troueranno in Corte per negotiare, ſenza commandamento, verbo, vel ſcriptis del Vicerè, Maſtro Giuſtitieri, & della Gran Corte, ò per altri Officiali, che habbino poteſtà, eccetto che per eſſi non foſſero trouati in fragranti crimine, quo caſu poſſano eorum authoritate pigliare quelli tali delinquenti, & remettere à loro Giudice competente. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd tantum ſint tres Algozirij, & eos nominat, & eligit de præſenti, ſcilicet Sanſuni della Morella, Io: de Sancto Clemente, milites, & Occiouan de Ortuna, & quòd dicti Algozirij tantum iuriſdictionem habeant ſuper forenſibus, etiam Siculis ratione litigiorum litigantibus, & proter litẽ Curiam ſequentibus, ſaluis priuilegijs locorum, & litigantuum prædictorum, cætera in dicto Capitulo contenta placent.

Quòd Algozirij non conſequantur, niſi tarenos duos, pro qualibet captura, & quantum Seruientes, & quantum Porterij. Cap. CCCLXXXV.

ITem, che li detti Algozirij, conſiderata l'eſtrema pouertà del Regno, nõ poſſano prẽdere per loro dritto, eccetto tarì doi pro qualibet captura, in caſo, che li detti Algozirij cõduceſſero eſſi perſonaliter li delinquẽti in pregione, inſino alla pregionia, ma ſe per altri, ò Porterij, ouero Seruienti, foſſero condotti li delinquenti prigioni per commandamẽto delli detti Al-

ti Algozirij, in tal caso habbiano per cattura tarino vno, delli quali li Algozirij habbiano grana dieci, & li Porteri, ò Monteri, ò altri grana dieci, & che anco siano moderari li dritti delle Carceri delli Castelli, li quali non possano prendere più di tarì vno, si pernoctauerit, si vero non pernoctauerit, grana decem. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

In his duobus Capitulis vide supra eod. in cap. 251. vbi est sua materia, & in cap. 7. Regis Martini in versic. de tertio, à num. 92. vsque ad num. 100, vbi in num. 95 memini de his, tom. 3. Cæterum quo ad iura Carcerum, & carceratos pernoctantes quid soluere teneantur, habes supra in cap. 12 Regis Federici, versic. in hoc textu, & vers. pernoctantes, tom. 2.

Quòd officia, & beneficia concedantur Siculis oriundis. Cap. CCCLXXXVI.

ITem supplica il detto Regno alla detta Maestà per remuneratione delli grandi, & eccessiui seruitij, che hà fatto, & continuamente fà à sua Maestà, per li quali è diuenuto ad estrema necessità, che sia sua mercè, che gl'officij, & beneficij, etiam Ecclesiastici del detto Regno solum si debbiano, ò possano concedere alli Siciliani oriundi in Sicilia, ò à quelli, che hanno, ò haueranno hauuto moglie Siciliana, che habitano nel detto Regno tantum, & non ad altre persone, & chi presumesse tentare cõtra la forma del presente Capitolo, sia la concessione ipso iure nulla, eccettuando solum delli beneficij tutti Episcopati, & Archiepiscopati, & dell'officio di Vicerè, & di Conseruatore, li quali sia in arbitrio della Maestà predetta, di concedere à Siciliani, ò à qualsiuoglia altre persone, secondo meglio li parerà visto. ¶ Placet Regiæ Maiestati, demptis etiam officijs Castellaniæ, atque Regijs Cappellanis, Scholaribus, & Cantoribus, seu de Regia Capella inscriptis, actu tamen in eadem seruientibus, & ordinariam quietationem percipientibus.

Latius scripsi de hoc supra in cap. 7. Regis Martini, versic. de secundo, cum ampliationibus, & limitationibus, vt ibi, tom. 3. in quo multa, quæ huc posueram transportaui, tamquam quotidiana, & vtilia, & cumulo reliqua infra in cap. 8 Regis Inclyti Ioannis, quòd est confirmatorium huius cũ ibi citatis, & 6. posui et nonnulla in decis. M. R. C. 121.

Quòd Barones, & fundatarij non cogantur capere priuilegia confirmationum feudorum suorum, nec teneantur offendere titulum feudorum. Cap. CCCLXXXVII.

ITem, perche nouiter la Maestà predetta ha prouisto, che, secondo la ordinatione fatta per il Serenissimo Rè di Nauarra in Sicilia, li Baroni, & Fendatarij siano tenuti prendere confirmatione di loro Baronie, & tal prouisione tenda in gran pregiuditio delli detti Baroni, & Feudatarii, li quali haueriano di spendere molti denari per ottenere le dette confirmationi, & etiam fora possibile, che molti hauessero perduti loro priuilegi, & non potere mõstrare il titolo di loro antica possessione, & innante la predetta ordinatione del Re di Nauarra, nessuno era tenuto prẽdere tal confirmatione, ne monstrare titolo, hapendo pacificè posse du-

to

to saltim per anni trenta secondo la Pragmatica di Re Martino. Per tanto piaccia alla sua Maestà prouedere, che li Baroni, & Feudatarij non siano tenuti, ne constretti à prendere tale cõfirmatione, attentoche nessuna vtilità ne resulta alla Regia Corte, ne ancora à mostrare titolo alcuno, hauendo maximè posseduto per anni trenta. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd Marchiones, Comites, Barones, & Feudatarij non teneantur inuiti capere priuilegia confirmationum Marchionatuum, Comitatuum, Baroniarum, & Feudorum suorum; quo vero ad ostensionem tituli, Placet Regiæ Maiestati, quòd non teneantur ostendere titulum Baroniarum, & Feudorum, non habentium terram, vel Castrum, in alijs vero scilicet, in, & de Marchionatibus, Comitatibus, Baronijs, & Feudis habentibus terram, vel Castrum, stetur dispositioni Iustitiæ: ita verum, quòd per præsentem responsionem nullum præiudicium generetur, nec Regiæ Curiæ, nec etiam ipsis Marchionibus, Comitibus, Baronibus, & Feudatarijs possidentibus terram, vel Castrum, quin ipsi, & Curia etiam possint vti iuribus suis, prout ante præsentem responsionem vti poterant, in, & pro quibuscumq; iurib. eis competentibus.

SVMMARIVM:

Feudatarij non tenentur in Regno, nec coguntur capere confirmationem suorum feudorum, Baroniarum, Comitatuum, Marchionatuum, &c. num. 1. fallit in nouo successore, num. 2.

Inuestitura dicitur confirmatio feudorum, & est necesse in nouo possessore, n. 2.

Feudatarijs sufficit possedisse per triginta annos feuda, & præstiterunt seruicium in eis, quia præsumuntur habere inuestituram num 3.

Inuestitura præsumitur concessa ex possessione per triginta annos cum seruitio præstito super feudo, ibid.

Præscriptio habet locum etiam in feudis, ibidem.

Feudatarij Barones, Comites, Marchiones &c non tenentur ostendere titulum suarum possessionum feudorum, & quomodo num. 4 & seq.

Possessionis suæ titulum nemo tenetur ostendere, etiam Fisco petenti, num. 5. nisi in Regalijs, & in possessione castri in limibus Regni, aut quando quis possideret terram, vel castrum, quæ semper fuerunt de demanio num. 6. & in feudis, num. 7. & alijs casibus num. 8.

Titulum suæ possessionis quoties quis ostenderit, & errauit per ostensionem, non sibi præiudicat, num. 9. & seq.

Possidere vnusquisque præsumitur suo titulo præambulo, & precedenti, num. 10. cum seqq.

Maritus præsumitur possidere bona vxoris suæ ex titulo præambulo dotis, n. 11.

Possidere quisque præsumitur volente aduersario & intrasse possessionem de domini voluntate, si iusta causa suberat, n. 12.

Primogenitos ex vna familia si apparet possedisse aliqua bona, præsumitur possedisse ex inuestitura precedente eos vocante num. 13.

Vassalli præsumuntur possedisse ex titulo, & causa feudi, num. 14.

Possessionis ratione vnusquisque præsumitur dominus rei, num. 15.

COntinet aliquas partes in se diuisas, vt apparet ex cõcessione facta per Regem.

Prima enim pars disponit, quòd feudatarij † in hoc Regno Siciliæ non teneãtur, neque cogantur capere confirmationem suorum feudorum, Baroniarum, Comitatuum, Marchionatuum, & similium, prout erat olim dispositum in contrarium per Regem Nauarræ, de quo hic fit mentio in textu, & ita simpliciter, & absolutè fuit hic cõcessum per Regem Alphonsum ibi, (*Placet Regiæ Maiestati, &c.*) tunc quippe est necessaria ipsa confirmatio (quæ, & alio nomine vocatur inuestitura) quando essemus † in nouo possessore, & successore, per ea, quæ dicam infra eodem in capit. 452. limit. 19. ratione quia, vt hic subditur, hoc tenderet in graue præiudicium ipsorum feudatariorum, quibus esset necesse plures pecunias in hoc expendi de-

bere pro dictis confirmationibus capiendis de nouo, & potuisset esse, quòd multi perdidissent eorum priuilegia, nec demonstraret titulum antiquarum eorum possessionum, iam creuim ante præfatam ordinationē Regis Nauarræ, neque vllus erat obligatus ostendere titulum suæ possessionis, vt latius demonstro hic infertus in versic. secundo, nec vlla vtilitas ex ista confirmatione, fortè suscipienda, resultaret Regiæ
3 Curiæ, & sufficiebat possedisse † per spacium triginta annorum secundum dispositionem Pragmaticæ Regis Martini, vt ibi dixi, quæ est in ordine cap. 57. Regis eiusdē, ampl. 1. num. 1. cum seqq. supra, tom. 3. & in decis. M.R.C. 31. num. 10. vbi aliqua de præscriptione, & ne dominia rerum starent in incerto, & ita pertransit hic Author incertus, qui dicit, quòd de iure communi feudorum Barones, qui possederunt per triginta annos, & præstiterunt seruitium feudi, præsumuntur habere inuestituram, per cap. si quis per triginta, si de feud fuer. cōtrouers. Affl. & & alij in constit. Dilationis, n. 28 & per ipsū incertum Authorem hic, & per ea, quæ videbimus infra in cap. 456 vbi quòd Barones, Comites, &c. non hīnes priuileg ū, intell gūtur hēre tale priuilegium, & titulū ex diuturna p̄ tatione à 20. annis citra herbageriorū, terrageriorum, &c. & prout ibid. tāgo in vers. priuilegia vero, &c.

Secundo concedit Rex in d. 2. parte hic
4 posita, † ne cogantur Vassalli Barones, Feudatarij, Comites, Marchiones, Duces, &c. ostendere titulum suarum possessionum suorum feudorum Baroniarum, Comitatuum, Marchionatuum, &c. maximè non habentium terram nec castrum, quasi si haberent terram, & castrum, stabitur dispositioni iuris communis, vt hic disponitur, & dicam infernus nunc, & videa, quæ in hoc proposito posui supra in cap. 35. Regis Iacob, sub versic. feudum vero, à num. 13. vsque ad num. 23. tom. 1. vbi
5 quòd † nemo tenetur ostendere titulum suæ possessionis, per l. cogi, C. de pet. hæredit. vbi Prouinzalis cap. ex litteris, de probat. & 2. q. 1. in princ. & transit hic Boniorn. & in notab. lib. 2. V. I. D. de Paternione, ex Iasone in l. 2. n. 176. C de iur. emph. & in prel. feud. n. 5. Affl. in cōsit. si dubitatio, n. 5. & decis. 265. n. 87. & vltra illas ampliationes, & limitationes, addo ēt si esset Fiscus ille, qui prætenderet, vt ostendatur titulus possessionis, vt realiter de eo hic intelligitur, & ita ait h. c incertus Author, nisi essemus in Regijs, & alijs, de quibus per Affl in constit. ab officialibus nostris, num. 3. & in d. decis. 265 Grammat. consil. 9. Vel nisi versemur in
6 possessione Castri in limitibus Regni, vel nisi fiscus in possessione iurium Regalium, aut nisi quis possideret Castrum, siue terram, quę semper fuerit de Demanio, quia in his casibus tenetur ostendi titulus, & pertranstit hic Boniorn. cum istis limitationibus dicens, quod dicta regula
7 non procedit † in feudis per cap. imperialem de proh. feudi alien. Luc. de Penna in l. quicumque, & l. 1. C. de fund. patrim. lib. 11. & per Feudistas in cap. 1. de controu. inter masc. & femin. de benefic. &c. & d. in constit. ab Officialib. nostris, Grammat. d. cons. 9 Affl. in cap. 1. col. 4. de controu. inuest. vbi adducit aliquas limitationes, & & ita subdit hic Bonior. obtinuisse in 2. lib.
8 allegat. vide alias viginti † limitationes ad regulam, de qua remissiuè per ipsū Matth. de Affl. in cad. Constit. Regni, Ab Officialibus, num. 2. & 3. tit. 91. vt nullus Officialis cogat aliquem ad ostendendū, &c. lib. 1. vbi subdit col. 2. quòd quoties quis ostendit titulum, & errauit per ostentio-
9 nem, † non sibi præiudicat, quia error in origine facit deficere consensum, & per consequens iudicabitur pro non ostento, vt dixi supra in capit. 28. Regis Federici, versic. & occultantes, tom. 2. sed remanebimus in terminis iuris communis, vt hic, ibi *(stetur dispositioni iustitiæ)* per quod disponitur, vt omnis, quippe præsumatur possidere ex titulo præambulo
10 præcedenti ex his, † quę posui supra post cap. 355. super Bulla, & Regia Pragmatica fallentia 9. cum ibi citatis; Sicut de marito, qui sic præsumitur possidere bona
11 † vxoris ex titulo dotis præambulo, vt ait post Alciat. & alios, Surd consil. 94. nu. 34. lib 1. qui dicit, quòd si non apparet, quomodo quis possideat, præsumitur tradita possessio, & legitimo titulo præcedēti. sicut quis etiam præsumitur possidere
12 volente aduersario † & intrasse possessionē de domini voluntate, si iusta causa fuberat, quod facit pro ijs, quæ habuimus in Regia Curia Prætoris Ann. 1623. mense Iulij in causa D. Dorotheę de Opizzinghis cum Donna Isabella Mangiuni, ex Curt. Iuniore, Beroo, Ripa Neuzan. Cephal. Beccio, vtroque Socino, Alciat. Natt. & alijs: Sic quando apparet progenitos ex vna familia possedisse aliqua bona,
13 † præsumetur eos possedisse ex inuestitura præcedente vocante primogenitos solos, sic etiam Vassalli possidere præsumuntur
14 ex titulo, † & causa feudi, etiam si nō constat illos fuisse inclusos in feudo. Natt. consil. 460. num. 10. & seq. & consil. 446. num. 10. & consil. 520. num. 8. Syluan.

consil.

consil. 58. num. 8. Rolland. consil. 82. nu. 49. vol. 2. Curt. Iun. consil. 88. num. 6. Berous consil. 15. num. 40. vol. 3. Beccius, Rip. & multi, de quibus per ipsum Surd.

15 Immo ratione possessionis † semper vnusquisque præsumitur dominus rei, vt post Bart. in l. sicut, §. si quæratur, ff. si seruit. vindic. ait Petr. de Gregor. in tract. de concess. feud. d. part. 2. ead. quæst. 7. num. 17. Menocch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 100. num. 18.

Quòd Barones possint ordinare eorum filijs minoribus, vel mẽtecaptis Balium ad eorum libitum voluntatis. Cap. CCCLXXXVIII.

ITem piaccia alla detta Maestà, che li Baroni, & Feudatarij possano nelli loro testamenti à loro figli minori, seu mentecapti, & furiosi, ordinare Balio à loro libera volontà, nel modo, & forma, che di raggione commune ogni priuata persona nelli beni Burgensatici può dar tutore alli figli, li quali Balij possano liberamente administràre senza la licenza, & confirmatione della Corte, anzi habbiano li Baroni quella potestà, & authorità in creare il balio, la quale hanno in crear tutore nelli beni burgensatici, & se morissero li Baroni, & Feudatarij ab intestato, siano balij quelli, che sariano tutore nelli beni burgensatici, per dispositione di raggione, cioè li più prossimi, & siano idonei. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

S V M M A R I V M.

Balij possunt creari per Feudatarios eorum filijs minoribus, vel mentecaptis, prout creari solent tutores, etiam ab intestato, num. 1. & seq.

Balij sunt sicut tutores in bonis burgensaticis, & tenentur reddere rationem pupillis, num. 2.

Balius datur etiam filiabus minorib. remãsis, esto non succedant ad feuda, sed eis competeret dos de paragio n. 3. & seq.

Dos de paragio, nõ dicitur eã feudalis. n. 4.

Balius tunc datur quando minores filij, qui remanserunt patre mortuo, effecti sunt sui iuris, secus si viueret auus. num. 5.

Balius nõ datur, nisi in capite libero, ibi.

Tutela defertur secundum ordinem successionis, num. 6. & seq.

Auus non potest succedere feudo, & quãdo, & an possit esse balius nepotis sui, ibidem.

Feuda non flectũt oculos retro sed ante, n. 7.

Baliatura durabit vsque ad 15. annum in feminis, num. 8.

Femina dicitur nubilis etatis, quando est 15. annorum, ibid. & secundum aliquos 16. vel 25. annorum, ibid.

Dos de paraggio an possit peti in 15. 16. vel 25. anno per sororem, ibidem.

Balius si non maritat puberem suam minorem in nubili etate 15. annorum; an dicatur transgredi constitutionem Regni, & quando, num. 9.

Matrimonia quandoq; in feudalib. non contrahuntur absque licentia Regis, ibid.

HOc dicit, quòd eodem modo, quo quilibet habet potestatẽ creandi tutores in bonis burgensaticis eius filijs, sic in feudalibus possunt Barones, & alij

1 Feudatarij creare Balios † eorum filijs minoribus, vel mentecaptis, & eodem modo, quãdo essent mortui ab intestato, quia, prout in allodialibus seruatur, ita in feudalibus, dictum est supra de hac eadem materia latè in cap. 32. Regis Iacobi, tom. 1. vbi Boniorn. & hic per constit. minoribus, de iure Balij, & tetigi etiam supra in cap. 46. Regis Martini, num. 23. tom. 3. & de his Balijs loquuntur etiam Ysern. & Afflict. in constit. In aliquibus, num. 67. rubr. 23. de succes. filior. Comit. lib. 3. vbi dicũt,

2 quòd isti Balij sunt † sicut tutores in bonis burgensaticis, & faciunt mentionem de d. constit. minoribus, & de cap. Regni, Feudatarius, de quibus dixi in d. cap. 32. intantum, vt nec correctum videatur in aliquo quo ad reddendam rationem pupillis, dum capitula, & constitutiones Regni nil dicãt, nec corrigant, & per tradita per Corn. cõsil. 24. col. 1. vol. 3. & per Nostrates hic.

3 Amplia, vt Balius † debeat dari filiabus etiam minoribus remansis, esto quòd non succedant ad feuda, sed eis competeret, v. g. dos de paragio, ita intelligitur Afflict. in d. constit. In aliquibus, sub d. num. 67. post Andr. de Ysern. col. 2. esto quòd dos de

4 ragio non dicatur feudalis, † vt recordor scripsisse in sua materia infra in capit. 117.

Regis, & Imperat. Caroli V. in princ. tom. 8. vbi cita concordantia, & posuit in pũcto Petr. de Gregorio in tract. de dot. de paragio, quæst. 37. per totam, & remissiuè in tract. de iudic. causar. feudal. quæst. 3. qui tamen tenet contrarium, quòd est feudalis & vtrobique Don Garſ. Mastrill, qui videtur tenere esse allodialem stante d. capit. Regni 117. Regis Caroli, quod vult, vt in ex summariè procedatur, tum quia non deciditur per omnes quatuor Iudices, ex Pragm. Illustrissimi Dom. Proregis Gonzaghæ, quam citaui in d. cap. Regni 38. Regis Iacobi, loco citato, Annib. Troyſ. super Ritu Neapolis, cap. 50. in princ. & tango in cap. 540. versic. idemque.

5 Limita primo, vt Balius tunc detur † quãdo minores filij, qui remãserunt patre mortuo effecti sunt sui iuris post mortẽ eiusdẽ patris, aliàs si viueret auus paternus, non est locus dationi Balij, sed erit ipse tutor, nam Balius non datur, nisi in capite libero, per l. 1. ff. de tutel. & in d. constit. minorib. ita Yſern. & Afflict. in ead. constit. In aliquibus, d num. 67. & num 68. vbi dicunt,
6 quòd licet regula vulgata sit, † quòd ille vocatur ad tutelam, qui vocatur ad successionem, vt Instit. de legit. agnator. tutela., §. 1. Auth. de hæred. ab intest. §. ex ijs in princ. Castillion consil. 6. incip. Supponitur Oldrad. cons. 224. Baldus cons. 224. Quæritur, pone lib. 1. Alex. cons. 309. Viso statuto lib. 3. Curt. Sen. cons. 46. in princ. Apostill. Bart. consil. 145. & consequenter videretur, q̃ auus nõ posset esse tutor, nisi in feudo, q̃ dederit, v.g. suo filio, ex eod. Andr. in cap. 1. de natur. succeſſ. feud. secus vero, si v. g. feudum non peruenisset à se, & sic non esset profectitium, sed fortasse filius acquisiuisset, aliusuè ei dedisset, nam tunc auus non videtur posse succedere, per illam ra-
7 tionem, † quia feuda non flectunt oculos retro, sed ante, vt tangit Afflict. per d. capit. 1. de natur. succeſſ. feudi, & posuimus supra in cap. si aliquem, quod est cap. 33. Regis Iacobi, num. 63. d. tom. 1. & in cap. volentes, quod est cap. 28. Regis Federici, Ampl. 2. in 3. intellectu, num. 118 tom. 2. tamen cum toto hoc auus erit eius tutor, neque aliter de alio balio prouidebitur, nõ obstante quòd ipsi auo denegetur successio, quia hoc non erit in consideratione, ex quo non ex hoc cessat aliud impedimentũ, nempe, quòd est in potestate dicti aui.

8 Limita secundo, vt ista Baliatura † durabit vsq; ad xv. annum in feminis, etenim tunc dicuntur nubilis ætatis (vt pono infra in eod. cap. 117. Regis, & Imperatoris Caroli V. limit. 13. tom. 8. cum ibi citatis, Licet secundum aliquos reguletur ad xvj. ann. & ex alijs ad xxv. vt posuit Afflict. in ead. constit. in aliquibus, sub num. 9. qui dicit, quòd si frater, qui tenetur dotare sororem, non maritat eam, & excedit dictum tempus 25. annorum, licet realiter non possit petere successionem bonorum, potest tamen petere paragium prædictum ex Andr. col. vlt. & Neapodan. in Consuet. Neapolis in versic. maternis, & in cõsuet. si moriatur, in verbo differentibus, qui dicũt hoc esse etiam de iure Longobardo, est verum, quòd secundum consuetudinem Neapolis disponitur, vt frater debeat prius interpellari, vt maritet sororem, & si differt maritare post d. xvj. ann. ipsius, dicitur masculare, vt realiter est materia latissima, de qua tango in d. cap. 117. Regis Caroli, ampl. xj. & in decis. 26. vers. allegabatur secũdo, & decis. 90. n. 24.) vnde dicit Affl. ibid. in ipsa cõstit. In aliquibus, n. 69. quòd si Balius eã non
9 maritat † post dictum 15. annum ipsius fœminæ, dicitur transgredi illam constitutionẽ, nisi probaretur fortasis de aliquo iusto impedimento, v.g. quia balius allocutus esset cum Rege, vt daret illi virum parem, & Rex differret ex iusta causa, vt puta quia non haberet sic præ manibus, & est de casibus, in quibus matrimonium contrahitur de licentia Regis, vt scripsi ad pragmat. vaicam, limit. 4. tit. 8. Officiales Regij, to. 1. pragmaticarum, vel esset fortasis infirma, quia tempus non currit, tunc illi Balio impedito, & allegat iura, Innoc. & Bart.

Quòd non soluatur decima pro bonis feudalibus venditis, seu datis in solutionem pro restitutione dotis. Cap. Cap. CCCLXXXIX.

ITem, poiche per il capitolo del Regno è prouisto, che per li beni, che si vendino per restitutione di dote non si paga raggione di tarì, & codẽ modo non si deue pagar decima delli beni feudali venduti, ò dati insolutũ per tal causa, & per inaduertentia è stato prouisto per la detta Maestà, che si debbia pagare decima, piaccia alla detta Maestà prouedere, che tal decima non si paghi, la quale antiquo tempore mai si pagò. ¶ Placet Re-

giæ Maieſtati, quòd circa contenta in capitulo prædicto ſeruentur ea, quæ ſeruari fuerunt ſolita vſq; ad primũ aduentũ ſuum in ipſum Regnũ Siciliæ.

Dixi de hoc ſupra in cap. 110. Regis Federici, declaratione quinta tom. 2. vbi adduco concordantes textus huius Regni, & poteſt conſecutiuè colligi ex hoc, an debeatur laudimium in allodialibus ex tali cauſa reſtitutionis dotium, vt ibidem tetigi, & clarius in cap. 116. Regis, & Imperat. Caroli V. ampl. 9. infra, tom. 8. vbi eſt ſua materia.

De aditione hæreditatis bonorum feudalium poſt mortem Baronis morientis ſine hærede de ſuo corpore legitimè deſcendente. Cap. CCCXC.

ITem ſupplica, che la detta Regia Corte, ò uero il Fiſco, ò ſuo Procuratore, ogni volta, che vn Barone, ò Feudatario muore ſenza deſcendente, haue tentato, & tenta volere, abſque aliquo proceſſu, & cauſæ cognitione, de fatto prendere la poſſeſſione di tali Baronie, o feudi, & doppo li ſucceſſori s'habbiano da indrizzare contra il Fiſco, & coſi li voſtri Vaſſalli ſon ſtrazziati di gran fatiche, intereſſe, & ſpeſe, hauendo à litigare con il Fiſco, eſſendo priuati, & ſpogliati della poſſeſſion loro, ſia ſua mercè, ordinare, che, morendo il Barone, o Feudatario, nullo deſcendente exiſtente, & ſoprauenendo alcuno collaterale, o eſtraneo, il qual prima facie ſi monſtra hauere qualche diritto di ſuccedere, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, che quel tale habbia la poſſeſſione, & ſe l'haueſſe, non li ſia de facto leuata ſine cauſæ cognitione, & doppo il Fiſco s'habbia via ordinaria indrizzare contra il poſſeſſore, & eodem modo il Fiſco, pretendendo hauere detta raggione nelli beni burgenſatici, ſi debbia indrizzare ordinariè per termini dationem contra il poſſeſſore, & detentore delli beni, & non alia via, & li poſſeſſori in tal caſo ſiano tenuti dar buona plegieria di non deteriorare il detto feudo, & delli frutti, li quali percepeſſero, et coſi delle ſpeſe, che nella cauſa foſſero da farſe. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

S V M M A R I V M.

Poſſeſſio defuncti continuatur in hæredem, ſiue deſcendentem, collateralem, vel extraneum, ſiue ex teſtamento, quam ab inteſtato, num. 1. etiam in feudalibus, num. 2. cum ſeqq. etiam quo ad ius meritorum, num. 6. 7. cum ſeqq. declaro, nu. 8. 9. 10 11. 12. & 13.

Feudatarij filius, vel ſucceſſor intelligitur adhuc viuo Feudatario inueſtitutus, ac poſſidere, num. 3. & ſeq.

inueſtitura an ſit neceſſe, vt capiatur in ſucceſſore filio feudatarij ibid.

Filius Ducis, Comitis, Marchionis, & ſimilium dicitur quaſi Dux, quaſi Comes, quaſi Marchio, num 4. & ſeq.

Feudatarij filius, vel ſucceſſor dicitur habere ſpem certam, & proximam in feudalibus. num. 5. etiam in maioratibus, & Regnis, num. 9.

Poſſeſſio ſicut continuatur in hæredem, & tranſfertur, ſic & dominium, quo ad merita, num. 6. declara. n. 8.

Feudarũ quoties non adiſt legitimus deſcendens, tunc poſſeſſio continuatur in collaterales, vel extraneos ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, & ſi Fiſcus quid prætendit, dirigat ſe via ſua ordinaria, n. 7. & debet venire ſucceſſor infra annũ n. 11. Iu. fin. C. de edict. diui Adrian. tollend. procedit etiam in feudis, ibid.

Poſſeſſio defuncti licet continuatur in hæredem, non intelligitur de prohibito ſuccedere, ſed in eum, cui lex defert, & quatenus inſtitutio fuit facta in proximè ſucceſſurum immediatè. n. 8. & 10.

Poſſeſſio defuncti continuatur etiam in hæredem in maioratibus, & Regnis, nu. 9.

Feudi legitimus ſucceſſor debet venire infra annum, ne aliàs ſuccedat Fiſcus, n. 11.

Feudi ſucceſſor quandoque præſtat de non deteriorando feudum de ſoluendo fructus percipiendos, & de expenſis, n. 12.

Feudi

Feudi ſucceſſor non mittitur in poſſeſſionē, ſi feudum eſſet difficilis recuperationis, num. 15.

CONcordans eſt cum cap. Regni 43. Regis Catholici Ferdinandi infra, to. 7. præſertim ampl. 4. vbi loquēdo, † quòd poſ-
1 ſeſſio defuncti continuetur in hæredem, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, ampliatū eſt procedere adhuc in feudalibus, vt hic, & ibidem, eſto quòd rubrica huius textus videatur tractare de aditione hæreditatis, quia realiter de hoc nō tractat, ſed tantū de poſſeſſione, vt in multis locis ponitur, ibi (*ſpogliati della poſſeſſione*) & ibi (*che quel tale habbia la poſſeſſione, & ſe l'haueſſe non non li ſia de facto leuata &c.*) & eſt quodā modo ampliatiuum hoc capit. ad illud 43. Regis Ferdinādi, quia vbi in illo loquitur de filijs, propinquis, & alijs hæredibus, hic volendo tollere omnem difficultatem, in illis adhuc ſubaudit feudatarijs, qui mortui ſunt abſque deſcendentibus, relicto aliquo collaterali, ſiue extraneo, qui prima facie demonſtraret habere aliquod ius ſuccedendi, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, & prout latius reaſſumo infeṛius, n. 7. ad hūc enim, dicitur hic in textu, debet poſſeſſio continuari, & huic tali ſolet tradi poſſeſſio bonorum feudalium, & h. d. in ſumma, & conſequenter videmus, quòd poſſeſſio
2 † defuncti continuatur etiā in feudalibus, in hæredē, vt ēt habes in d. ampl. 1. dicti capit. 43. Curt. Iun. conſil. 108. 109. & 110. vbi latè dicit, quòd hoc ſtatutum & ſimilia de continuanda defuncti poſſeſſione in hæredem, de quibus latè in d. cap. 43. poſui in principio, procedit adhuc in dictis feudalibus, quicquid voluerit Cuman. conſ. 173. Galuagnus in fine, quod non tantam reddit admirationem, eo quia tam, niſi in iure de hoc expreſſum fuiſſet in his Regni Capitularibus, etiam poſſeſſio in dictis feudalibus tranſit, & continuatur in hæredem mortui, arg. eorum, quæ ponam infra eod. in capit. 452. verſicul. Inueſtitura, &, & iſtud eſt, quòd uoluit ſingulariter Bald. in l. cum antiquioribus, verſic. 10. C. de iure
3 delib. vbi loquendo in filio feudatarij † dicit, quòd viuo adhuc patre intelligitur inueſtitus, ac etiam poſſidere, intantum, vt continuāta ſit poſſeſſio in eum, ſine alia inueſtitura, quam dicit eſſe magnam, & ſingularem limitationem ad l. cum hæredes, ff. de acquir. poſſeſſ. de qua latè diſcutio in d. cap. 43. Regis Ferdinandi, diſponit, vt poſſeſſio non aliter transferatur ipſo iure in hæredem, ſed dominium ſic, & prout ibidem, quia hic non intendo longam moram facere, ſed tantummodo circa hoc de feudalibus loquar cætera latiſſimè ibi videbimus dante Domino, Iaſon in l. quoties, C. de rei vendicat. nu. 32. qui ſubdit hoc eſſe perpetuò notandum, & numquam obliuiſcendum, etenim nō inuenitur ab aliquo huculque ponderatum, allegat eundem Bald. in cap. 1. col. vlt. An mutus, vel alit. imperfectus in vſibus feudorū, addo eundem conſil. 277. lib. 3. Parpal. in l. licet Imperator, ff. de legat. 2. (& feci illationes plures in d. cap. 43. quòd hinc eſt
4 vt dicatur in feudalib. † filius Ducis, Comitis, Marchionis, & ſimilium, quaſi Dux, quaſi Marchio, quaſi Comes, ſic de alijs ſimilibus) Addo Surd. conſil. 108. num. 39. lib. 1. Ioann. Franc. de Ponte conſil. 15. & ita in terminis noſtrorum ſtatutorum inueni dixiſſe de Noſtratibus Petr. Agliata in Allegatione pro Mariano Spatafora cōtra Bartholomæum Spatafora, ex Bald. in l. cū antiquioribus, C. de iudic. Præpoſit. in capit. 1. de feudo Marchiæ, Iaſ. in d. l. quoties, & conſil. 87. lib. 1. Firmian. in tract. de Epiſc. part. 1. quæſt. 56. lib. 3. ratio eſt, vt
5 dixit idem Agliata † propter ſpem certam, & proximam, quam habet hæres in dictis feudalibus, Blaſc Lanza in conſil. Tabariæ, & in conſil. feudi Frigentini, incip. Requiſitus ſum, vbi dicit procedere, etiam quo
6 ad ius meritorum, † ve ſcilicet tam dominium, quàm poſſeſſio penes eundemmet transferantur, non autem quòd penes vnum ſit poſſeſsio apud alium dominium, & ideo intelligit hæc capitula in feudis hæreditarijs ſimpliciter ijs modis, quibus poſui ſupra in capitul. 38. Regis Federici, Ampliat. 4. verſic. quæ vera ſunt, tom. 2. num. 153. quia in alijs feudis licet tranſeat in poſſeſſorem, tamen ille poſſeſſor debet habere etiam dominium, Ioan. Bapt. Platamon. in Allegat. Furnaris, Pern. in iuſtificationibus Conuicini, & in quartis notab. Io. Aloyſius de Septimo in cauſa Palazoli cū ſimilibus, quos refert Ferdin. Boniorno in cauſa feudi Laliæ verſic. quia in feudalib. Petr. de Gregor. in tract. de iudic. cauſar. feudal. quæſt. 18. & in tract. de conceſſ. feudi, part. 4. quæſt. 11. in fine, quamuis ibi relinquat cogitandum. Opinionem autem prædicti Blaſci Lanza reprobat ipſe Ferdinand. loco citato, concludens, quòd mens d. cap. 43. Regis Ferdin. & ſimilium videtur voluiſſe omnino transferre poſſeſſionem in hæredem, & inde, ſiue mox tractetur de iure prætendentium, & ſic de meritis circa dominium, & poſſeſſionem, quòd in puncto demonſtratur ex hoc cap. per quod diſpo-
7 nitur, quòd quoties † in feudis non adeſt legi-

legitimus deſcendens, tunc poſſeſſio continuatur in collaterales, vel extraneos, & in eum, qui prima facie oſtenderet ſe debere ſuccedere, ſiue ex teſtamento, quàm ab inteſtato, & ſi de facto illam poſſeſsionem habuiſſet, eidem non tollatur per Fiſcum, ſed ſi aliquid prætendat dictus Fiſcus, dirigat ſe via ordinaria contra dictum poſſeſſorem per termini dationem, vt hic, & per incertum Authorem, qui dicit, quòd eſt de iure communi, vt Fiſcus non poſſit capere poſſeſsionem Baronię in morte Baronis per text. in l. res, quæ, vbi gloſſ. ff. de iure fiſci, vt etiam tetigi ſuperius, n. 1. & tranſit Boniorn. hic ex Gozadin. conſ. 7. num. 11. cum ſeqq. & per DD. in l. 2. & fin. C. de edict. diu. Adr. toll. quæ iam procedit in feudalibus, vt ibidem adnotaui ex Petr. de Gregor. in tract. de conceſſ. feudi, quæſt. 10 part. 4 principali, num. 20. vſque ad finem, & in tract. de iudic. cauſ. feudal. quæſt. 18. num. 3. Afflict. deciſ. 119. & tranſit Boniorn. hic pulchrè Io Franc. de Ponte d. conſ. 15. poſt Andr. & Afflict. in cap. Regni Neapol. 5. Ex præſumptione, &c. cum ſimilibus referētē ſic pluries fuiſſe deciſū Ann. 1554. & 1567 ſecundum Vinc. de Anna deciſ 1. part. 1. & deciſ. 154. vol. 2. & in eius allegationibus, ſubdens ipſe de Boniorn. vbi ſupra, quòd in d. cauſa Frigentini fuit iudicatum contra dictum conſilium Blaſci Lanza in cauſa ſpolij pro Ioanne de Landolina Patruele ſcripto hærede contra Donnā Bartholomæā ſororem Inguttere, non obſtante, quòd eſſet feudum cum clauſula iuris franchorum, & in petitorio poſtea obtinuiſſet dicta ſoror, neque hoc capitulum Regni, nec dictum cap. 43. Regis Ferdinandi
8 dicit, quòd continuetur poſſeſsio † in hæredem prohibitum poſsidere, ex his, quæ tango inferius in verſic. ſubaudio, num. 10. ſed intelliguntur, vt continuetur in eum ſolum, cui lex defert, vel teſtatoris diſpoſuit diſpoſitio, ſi feudum erat nouū, vel forma non repugnaret cap. Imperialem, §. præterea ducatus, de prohibita feudi non alienation. per Federic. Conſtit. Regni, vt de ſucceſsionibus, cap. ſi aliquem, & ibi Boniorn. remiſsiuè, Pern. conſil. 1. Blaſc. in in cap. Volentes in 4. notab. vbi etiam vidimus multa ſupra, num. 35. d. tom. 2. Surd. conſil. 305. num. 3. lib. 3. Matth. de Afflict. in conſtit. Regni, in aliquibus rubr. 23. de ſucceſſ. filior. Comit. nu. 16. ibiq; etiā vide an ſit tunc neceſſarius aſſenſus Regius. Vn-
9 de facio † illationem, quòd hęc ſtatuta etiā in Maioratib. & Regnis habeut locum, & procedit hoc cap. ita Molina de primogen. Hyſpan. cap. 3. num. 26. lib. 1. non obſtante, quòd dubius videatur.

Subaudio, vt licet feudatarij defuncti poſſeſsio trāſeat ēt in feuda lib. ex his, quæ vidimus ſuperius col præced. cū recipit interpretationem, vt eſto hoc cap. cū concor-
10 dantibus habeat † locū etiam in teſtamentis, ibi (*ſiue ex teſtamento, &c.*) tamen ſubauditur quatenus inſtitutio fiat in perſonā immediatè ſucceſſurum, ac ex lege feudi vocatā, & ineum, in quem leges feudales deferrent, vt tetigi paulo ſupra, ita Afflict. deciſ. 119. Ioa. Franc. de Ponte conſ. 20. n. 8. p cap. de ſucceſſ. feudi ¶ Sicuti etiam ſubaudi-
11 tur ſecundo procedere, † vt ſucceſſor in feudo legitimus debeat uenire infra annū, ne aliàs ſuccedat Fiſcus, ex his, quæ tetigi in d. cap. 43. d. ampl. 1. & in capit. 50. & 52. Regis Federici, d. tom. 2. cætera iam dicta ſunt in d. cap. 43. vbi plures ampliationes, & limitationes tam in feudalibus, quàm in allodialibus, d. tom. 7. ¶ Subaudio tertio
12 † vt ille, qui ſucceſsiſſet in feudis, ſiue eſſet collateralis, ſiue extraneus, non exiſtente dicto legitimo ſuccedente, debeat præſtare fideiuſsionem idoneam de non deteriorando feuda prædicta, ac de fructibus percipiendis, & etiam de expenſis, quæ forſaſsis fieret in lite, ita h c in fine, ibi (*& ſi poſſeſſoui in tal caſo*) ¶ Subaudio etiam quar-
13 to, † vt quando recuperatio feudi ſit difficilis probationis, tunc non mittitur in poſſeſsionem, Boniorn. hic, & Ant. de Alexan. conſil. 13. col. fin. Afflict. in conſtit. violentias, col. 20. in 3. caſu, de violent. circa poſſeſſ.

Quòd cauſæ Siculorum non extrahantur. Cap. CCCXCI.

ITem ſupplica il detto Regno alla detta Maeſtà, che le cauſe de' Siciliani non ſi poſſano eſtrahere fuora del Regno per qualſiuoglia iudicio, ſiue principal'appellatione, ò reuiſione, ne per qualſiuoglia remedio, etiam ſi mòtu proprio, & poteſtate abſoluta il Prencipe voleſſe eſtrahere, niſi tantum partibus conſentientibus, & volentibus. Ita, che in Sicilia ſi debbiano principiare, proſequire, & finire totaliter innanti li Giudici competen-

ti, &

ti,& ſe fortè alcuni di là ne ſon eſtratti al preſente ſi rimettano in Sicilia al iudicio, al quale ſpetta. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, præterquam de cauſis pendentibus in Curia,nam nõ eſſet honeſtum eas illuc remictere indecitas.

Poſui infra in cap 442.ampl.1.& limit. 1. & 5.& eſt concordans cum ſubſequenti in aliquibus.

De non extrahendo à proprio loco, & priuilegia habeant locum contra quemcumque Officialem. Cap. CCCXCII,

ITem, che li priuilegij antichi delle Città, & terre del Regno, che neſſuno ſi poſſa eſtrahere dal proprio loco, habbiano loco etiam contra qualſiuoglia Officiale, non obſtante Regni conſtitutione, ſtatuimus, ò altra qualſiuoglia contraria, non eccedendo il debito della ſomma di onze cento. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, in cauſis non excedentibus ſummam 30.vnciarum, & quòd hoc dumtaxat priuilegio vrantur Officiales principales in capite, qui tenentur ſequi Curiam, & ſine licentia non poſſunt diſcedere tempore, quo actu, & perſonaliter ſeruiunt Curiæ; intelligendo etiam totum corpus Magnæ Curiæ, exceptis tantum Commiſſarijs, Porterijs, Scriptoribus, & Seruientibus.

Poſtquàm tactum eſt ſupra remiſſiuè in præcedenti cap. de non extrahendis cauſis Siculorum à Regno, nunc de non extrahendis Siculis à proprio loco, & etiam dicam infra eod. d. cap. 442.ampl. 3. vbi ex hoc capitulo colligo pulchra notabilia,& mentionem feci in cap. 62. Regis Martini.num.3.ſupra tom.3.

Quòd priuilegia, reſcripta, prouiſiones, & mandata, intelligantur, & intelligi debeant iuribus alterius ſemper ſaluis. Cap. CCCXCIII.

ITem, perche dalla Regia Corte eſcono molte lettere, prouiſioni,reſcritti, & priuilegij, etiam mandati eſſecutioni, declarationi,& interpretationi, per inaduertentia con clauſuli derogatorij, in gran preiudicio delle parti, quarum intereſt, piaccia alla detta Maeſtà prouedere, che tali priuilegij, prouiſioni, & reſcritti, mandati, declarationi, & interpretationi fatte, & da fare, ſi debbiano intendere, interpretare, & oſſeruare, iuribus alterius ſemper ſaluis, & ſecondo la diſpoſitione della Giuſtitia. Et nientedimeno, innante, che ſi faccia eſecutoria à tale priuilegio, prouiſione, ò reſcritto, ſi debbia eſaminare per la gran Corte, o per altro Giudice non ſuſpetto alle parti, quali vorrà il Vicerè, ilquale, auditis partibus, ſecondo loro declaratione, & limitatione, ſi debbia fare la detta eſecutoria, o denegarla, o conſultare. Et con tutto ciò ſupplica, che la detta Maeſtà debbia deputare il Preſidente del ſuo Conſiglio,o Vicecancelliero,o Regente la Cancellaria, qui pro tempore erunt, à vedere, & ſottoſcriuerſi nelle prouiſioni, & lettere di Giuſtitia di Siciliani, ſenza la ſottoſcrittione di vno,de'quali le prouiſioni,& lettere cenſeantur ſubſcriptæ,& il Vicerè non le debbia eſſequire, ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

S V M M A R I V M:

Priuilegia, prouiſiones, reſcripta, & mandata intelliguntur, iuribus alterius ſemper ſaluis, num. 1. amplianum. 2.
Reſcripta intelliguntur iuribus alterius ſemper ſaluis, ibid.
Regia littera, prouiſiones, & priuilegia tendentia in præiudicium Regni, Capitulorum, & Ritus ſunt nulla, & irrita, num. 2 & ſeq.
Littera emanata cum clauſula, iuribus alterius ſemper ſaluis, eſto ſint deciſiuæ, tamen intelliguntur de iuſtitia, num. 3.
Littere, priuilegia, & prouiſiones conceſſa cum clauſula iuribus alterius ſemper ſaluis, intelliguntur conceſſa ad ſupplicantium importunitatem, ibidem.
Clauſulas, ſaluis iuribus, operatur, vt confirmatio ſit reſtricta, & modificata, & plura alia, ibid & num. 4.
Reſcriptum Principis dicitur validum ex ſigillo ipſius noto, & vero, nec eſt neceſſaria ſubſcriptio aliorum n. 5.
Littera de iuſtitia Regia, ſi ſunt ſignate ſigillo Regis, valent & iuſte dicuntur, eſto non adeſſet data Cancellariæ, ibid.
Executoriæ litterarum ſolent concedi parte citata, num. 6.

HOc cap. in ſpecie ad vnguem eſt obſeruatum, & approbatum per aliud infra cap. 436. de quibus ſcripſi cum ſua materia reſcriptorum ſupra in cap. 22. num. 44 Regis Martini, tom. 3. & multa, quæ hic ſcripſeram, illuc apportaui, & ſupra in capit. 378. in 1. illatione, vbi poſui, † quòd priuilegia, reſcripta, prouiſiones, & mandata intelliguntur cõceſſa, iuribus alterius ſemper ſaluis, & tranſit hic Boniorn. ex Fælin. in capit. cauſam, de reſcript. Neuizan. conſ. 12. col. 25. int. conſil. Alber. Brun. & ad litterã quaſi habes etiam infra in cap. 7. Regis Caroli, tom. 8. vbi ampliatur etiam procedere ad prouiſiones, † priuilegia, & litteras Regias tendentes in præiudiciũ Regni, Capitulorũ, & Ritus ſub quacũque verborũ forma facta ſint nulla, irrita, & reuocata, nulluſq; Prorex, nec quiuis alius Officialis ea exequi teneatur, eſto quòd in eis eſſent clauſulæ fortiſsimæ derogatoriæ cũ clauſula, non obſtantibus capitulis Regni, etiam quòd eſſent deciſiuè † emanatæ, ſed intelligantur merè, & purè de iuſtitia, iuribus, ſcilicet, vt dictum eſt, alterius ſemper ſaluis, dat rationem text. in d. capit. Regis Caroli, quia ſimilia priuilegia, prouiſiones, & litteræ ſic conceſſæ præſumuntur potius facta ad ſupplicantium importunitatem, & fuit cognitum per diſpoſitionem iuris, vt ait Ludouic. Roman. conſ. 436. col. 4. ex notatis in l. 1. C. de petit. bonor. ſublat. lib. 10. Fælin. in cap. quæ in Eccleſiarum, col. 22. cum concordantibus per Marſil. ſingul. 6. de quo ad aliud propoſitum memini in cõſuet. Panhormi, cap. 66. num. 44. 45. cum ſeqq. facit, quod ait Dec. conſil. 445. ſub num. 22. vbi loquens de aliqua confirmatione facta
4 per Reges loquentes † cum hac clauſula, ſaluis iuribus, dicit, quòd ex his verbis, confirmatio reſtricta, & modicata videtur, per gloſſ. in l. item labeo, §. 1. ff. famil. herciſc. Angel. conſil. 27. Bald. in cap. 2. de pac. conſtant. Paul. de Caſtr. conſil. 163. cum cõcordantibus.

Quærunt hic Noſtrates de duobus vno
5 eſt, † quòd executoriæ debent concedi parte citata, & audita, ſic recordor ſcripſiſſe in d. cap. 22. Regis Martini, Ferdin. Boniorn. hic ex Bald. in prælud. feu. or. col. 7. maximè vbi agitur de præiudicio tertij, eſt ** magis ** com. opinio, de qua per Alex. in l. de vnoquoque, num. 13. ff. de re iudic. & in ſua materia latiſſimè ſcripſis Portius in ſuis concluſ. ſine cõib. opin. cõcl. 43. n. 1. ſecus eſt tamen in impetratione priuilegij, nam non requiritur partis citatio, idem Boniorn. hic, ex Paul. de Caſtro in l. tempora, num. 4. C. de tempor. appellat. Curt. ſub. conſil. 157. num. 26. in princip. Port. vbi ſupra. ¶ Altero vero, de quo per eoſdem Noſtrates hic, eſt quæſitum, eſt quòd de iure communi ſigillum ſolum Regis notum, & verum, facit reſcriptum validum, nec eſt neceſſaria ſubſcriptio aliorum, ita hic Incertus Author, ex Iſern. in cap. 1. §. quoniam, col. 1. de prohib. alien. per Lotharvbi dicit, quòd ſi Rex ſtatueret, vt litteræ de iuſtitia non valerent ſine data Cancellarij, ſi tamen eędẽ litteræ eſſent ſignatæ ſigillo Regis, & ſunt iuſtæ, eſto non eſſet data Cancellarij, tamẽ talis omiſſio non vitiat, ſtante quòd iſta cautela fuit poſita cauſa euitandæ falſitatis vnde, ſi conſtat, quòd literæ ſunt iuſtæ, & ſignatæ ſigillo Regio, nulla poteſt ſubeſſe falſitas, et per Bald. in l. 1. in fine, ff. de conſtitut. Princip. cum concordantibus, quæ ſuis locis poſui.

Quòd empare prouiſionum debeant fieri per præſidentem Conſilij, vel Vicecancellarium. Cap. CCCXCIIII.

ITem, che l'empare, che ſi faranno nella Corte della detta Maeſtà per le prouiſioni, & reſcritti de' Siciliani, non ſi poſſano fare, ſe non per il

Preſidẽte del Conſiglio,ò vero Vicecancelliero. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

In parte eſt continuatiuum cum præcedenti, vbi actum fuit de reſcriptis, & de Præſidente, & Vicecancellario, quo vero ad imparas dicas,vt ſupra in cap. 378.verſ.infertur ſecundo.

Quòd Caſtellani non poſſint eſſe Capitanei. Cap. CCCXCV.

ITem ſupplica il detto Regno, che in vna medeſma terra, ò Città, neſſuno poſſa eſſer Caſtellano, è Capitano, ne hauere altri officij nella detta terra, ò Città, ¶ Placet Regiæ Maieſtati, pro tempore futuro, quo ad præterita vero prouidet,quòd priuilegia,contractus,& conceſſiones obſeruetur

Eſt materia infra in cap. 32. Regis Inclitι Ioannis, vbi latè pono,tom .6.

De Piratis facientibus terrazzaniam. Cap. CCCXCVI.

ITem ſupplica il detto Regno, per li danni enormi,che fanno continuamente le Galere, & Fuſti di Pirati di prendere huomini per forza, vccidere beſtiami, & altre incommodità, conceda alli Siciliani, ſcilicet in caſo di cattura d'huomini, inuaſioni, & terrazanie, che fanno per ſcarnazzare, & far'altri mali, ſia lecito à quelli, che per le galeri, & huomini ſuoi ſaranno offeſi, & à ſuoi fautori defenderſi, & etiam manu armata offendere le dette galeri, & huomini ſuoi, & ſe in tal caſo occorreſſe morte all'homini delle dette galeri, ò altri, che li daſſero aggiuto, & fauore, li detti Siciliani non incorrano, ne debbiano incorrere ad alcuna pena corporale, ne pecuniaria. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Dixi de hoc ſupra in cap.67.§.xj.Regis Martini, vbi adduxi concordantia,tom.3.

Quòd cauſæ Eccleſiaſticæ perſonis Eccleſiaſticis committantur. Cap.CCCXCVII.

ITem, perche è di preeminentia della detta Maeſtà in quello detto Regno commettere le cauſe dell'appellationi fatte per l'Eceleſiaſtiche perſone à Corte Romana, Supplica ſia mercè di ſua Maeſtà, che tali commiſſioni per la detta Maeſtà, ò per ſuo Vicerè, ſi facciano à Prælati, ò vero à Dottori Eccleſiaſtici, & non à meri laici reſeruate ſempre le preeminentie della detta Maeſtà. ¶ Placet Regiæ Maieſtàti.

Eſt pulcher textus ad demonſtrandum, quòd Catholici Domini noſtri Reges Hyſpaniarum habẽt Regiam Monarchiam in Regno, dixi infra eod.in cap.511.in princ.& in verſic.ergo, & ſupra in cap.35.num.20.21.Regis Martini, tom.3.non repeto, ibi videas.

Quòd Viceres præſit cæteris Officialibus. Cap. CCCXCVIII.

ITem ſupplica alla detta Maeſtà, perche nouamentente è ſtat'ordinato vn nuouo Officiale ſopra le monete del Regno, leuando la poteſtà al Vicerè, & à tutti altri Officiali, perche pare coſa inſolita, & moſtruoſa, eſſere doi quaſi capi nel Regno, non hauendo vno dependentia dall'altro, che ſia ſua mercè reducere, & ſubmettere il detto officio, & tutti gli altri

alla

alla iuriſdiſdictione, & preeminentia del detto Vicerè, caſſando ogni proviſione ſopra queſto fatta, & da fare, etiam ſi oporteret fieri mentionem ſpecialem, & l'officio del Vicerè ſia in omnibus ſuperiore, & maggiore nel detto Regno. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd Vicerex in omnibus præſit cæteris Officialibus quibuſcumque in dicto Regno, & illorum examini cognitioni, & iuriſdictioni præſit, cum voluerit, reuocata in contrarium, quoad hæc tantum, prouiſione quacumque.

SVMMARIVM.

Vicerегis præeminentia magna eſt in Regno, & præſt omnibus officialibus quibuſcumque, num. 1 & 6.

Monetarum in materia circa cuditionem, conflationem, expenſionem, abraſionem, tonſionem, valorem, & alia Principi certionandus eſt, num. 2.

Vicerex dicitur Præſis Prouinciæ, & idem quòd Rex, num. 3.

Viceregis æquiparantur Adelentatis, num. 4. & ſeq.

Adelentati officium dicitur magnus magiſtratus procedens omnes de conſilio in Regno, ibidem.

Viceregibus ſunt omnia conceſſa, quæ ſpecialiter Regi reſeruata ſunt, & non debent uti poteſtate generali, niſi ſubſiſtente cauſa, nec poſſunt corrigere regulas iuris communis, ibid.

Poſſeſſorium an poſſit in ſimul cum petitorio ſiniri de mandato Proregis, parte reluctante, ibidem.

Adelentati in locum ſucceſſit conſilium ſupremum Caſtilla, num. 5.

Monarcha, à monos, & archos, quaſi unus Princeps, num 7. cum ſeqq.

Monachus dicitur à ſolitudine, & unitate, num. 8.

Archimandrita, græce dicitur à Principe ouium, vel monachorum, num. 9.

Apes, grues, & alia animalia habent ſuũ ſuperiorem, quem ſequuntur, num. 10.

Pluralitas dominorum circa unum regimen eſſe non poteſt, ibid.

Viceregес duo olim adminiſtrauerunt, & præfuerunt in hoc Regno, & quomodo, num. 11.

PRæeminentia Viceregis in Regno ma-
1. gna eſt, † de qua poſui ſupra in cap. 21. Regis Alphonſi, tom. 4. & in cap. 8. Regis Martini, tom. 2. & tranſeunt Noſtrates hic, ita vt ipſe omnibus Officialibus quibuſcumque, & examini, cogitationi, & iuriſdictioni præſit, cum voluerit, reuocata quacumque prouiſione in contrarium facta per Regem, vt hic ſentitur, nempe quia olim ſupponitur fuiſſe deſtinatum Officialem nouum ſuper monetis, qui erat quaſi ſupra Proregem, & eius poteſtatem, quem Rex reuocauit, quippequia in hac materia
2. monetarum † Princeps, & ſic Prorex in Regno eſt ille, qui certiorandus eſt tam circa cuditionem, conflationem, prout in duobus ſubſequentibus capitulis, expenſionem, valorem, quàm etiam circa abraſionem, tonſionem, & ſimilia, de quibus latè habes in pragmaticis, tit. 71. de monetis, auro, & argento, &c. tom. 1. cum ibi citatis, præſertim num. 15. 16. 29. 34. 35. 36. cum ſeqq. durum enim eſſet hoc, quod eſt de Regalijs, vt tango infra eod. in cap. 456. in §. 12. in alium transferre, & abdicare à Proregibus, & eorum authoritate, quæ tãta eſt, vt nec per mortẽ Regis ceſſet, quinimmo continuet officium, vt ſuis locis dixi remiſſiuè in cap. 4. Regis Caroli tom. 8. & melius in pragmat. tit. 1. de officio Proregis, num. 39. cum ſeqq. d. tom. 1. Pragmaticarum, præeſſe enim ſemper omnibus, & omni tempore, dum non reuocatur, & tan-
3. tum eſt dicere, † ac ſi Præſes Prouinciæ ſecundum ea, quæ poſt Alciat. lib. 3. Parerg. iur. cap. 3. quaſi idem, quòd Rex, Alberic. in l. antepen. §. muros, ff. de rer. diuiſ. Luc. de Penna in l. vnica, C. de expenſ. ludorum, lib. 12. Oroſcius in rubr. ff. de offic. Præſid. nu. 7. & ſeq. Bouadill. in ſua Politica, cap. 2. lib. 1. num. 45. & 6. cum ſimilibus per eum, vbi num. 7. refert per l. Hyſpaniæ 22. tit. 9. par. 2. l. 2. tit. 14. part. 4. l. 1. tit. 22. lib. 8 Recopil. Gregor. in l. 5. titul. 5. part. 5. gloſſ. Oroſc. Guard. & alij per eum adducti, & ex adductis per Boniorn. hic, qui dicit quòd in Regno Viceregibus conceduntur ea omnia, quæ ipſi Regi ſpecialiter ſunt reſeruata, & facere ea omnia, quæ Imperator poteſt etiã in Comitibus, Ducibus, Marchionibus, & alijs habentibus ſua priuilegia, vt ſuis locis dixi, & tetigit idẽ Boniorn. hic, ex Rom. conſil. 59. Ad diſcutiendum in 2. dubio,

Grammat. consil. 95. In causa, num. 15 Affict. in constit. Violentias, col. 15. vers. octauo, de violat. circ. possess. &c. & col. 20. versic. sed occurrit, &c. Verum, quòd hac potestate sic generaliter cõcessa non debẽt vti, nisi subsistente legitima causa, vt subdit idem Boniorn. hic, ideoque, dicit ipse, non possunt corrigere regulas iuris communis, ex eod. Grammat. consil. 83 incip. In causa, vbi quòd neque possunt mandare, vt procedatur in possessorio simul cũ ad petitorio, spoliato reluctante ex adductis in capit. Ritus 135. vbi scripsi ampl. 28 n. 98. to. 4. Bald. in l. incerti, q. 11. C. de interdict. per quas supra-
4 dictas leges æquiparãtur Adelentatis, † cuius officiũ erat realiter magnus Magistratus, & eo fulgebat annis præteritis Generalis Præfectus Classis maritimæ triremiũ huius Regni Adelentatus, qui præcedebat oẽs de cõsilio in hoc Regno, & se subscribebat in Pragmaticis ante Præsidentes, vt vidi, & patet in aliquibus pragmaticis non impressis, & ordinationibus Viceregijs, in cuius locum ipse Bouad. successisse ait nunc
5 † Cõsiliũ supremum Castillæ, per l. 4. tit. 24. & ibi Gregor. verbo, Adelentado, par. 3. Io. Guttierrez, lib. 3. pract. quæst. part. 2. quæst. 28. num. 3. ¶ Et sic cõcludimus Viceregum
6 præeminentiam maximam, † & omnibus in Regno Officialibus præesse, vt hic, faciunt ad propositum, quæ adducit idem Bouadil. in sua politica cap. 1. eadem num. 13. cum seqq. tom. 1. vbi faciendo differentiam inter illum modum, & gubernium Aristocratium, vt vtuntur Veneti, & Democratium, vt vtuntur Genuenses, & alij populi Cantores, Suiza facit mentionem de hoc tertio Monarchiæ, & hunc modum gubernandi per vnum solum vocat Monarchiam,
7 † à monos, & Princeps, vt alibi dixi supra com. 1. & com. 3. quasi quòd sic vnus Princeps, siue Principatus vnus, ex traditis per Baron. Tautembergium, in tract. de feudis Marchiæ, lib. 1. feudorum, & secundum Arithmeticos à monas, idest vnitate, & per Sim. Schard. in suo Lexicon iuris, quẽ habeo expurgatum, verbo, Monarchia, fol.
8 590. ideoque Monachus à solitudine, † & vnitate, cap. placuit 16. quæst. 1. l. generali, C. de sacrosanct. eccles. l. decernimus, C. de Epis. & Cleric. cap adicimus, cap. doctos, capit. sunt nonnulli, & cap. de præsentium, eadem caus. 16. quæst. 1. vt dicimus de Archimandrita, † græce, Princeps ouium, vel monachorum, Chassan. in Cathalogo Gloriæ Mũdi, part. 4 considerat. 32. versic. item patet, pulcher text. in l. Nos reddentes, quæ est 6. §. omnes vero, C. de sum. Trinit. & fid. Cathol. vbi gloss. cum concordantibus, & de quo Monarcha scribitur per S. Augustin. lib. 2. de Ciuit. Dei, D. Thom. de regim. Princip. cap. 2. lib. 1. & per Nostrates in l. 2. §. nouissimè, ff. de origin. iur. ibique Iason, & per l. Hyspan. 7. tit. 1. part. 2. Canonic. extrauag. vnam sanctã, de maiorit. & obed. Fenettell. de Magistr. Vrb. Roman. & Pactit. lib. 2. tit. 1 Petr. de Gregor. de syntagmat. iuris 3. com. lib. 47. cap. 15. num. 24 Frat. Marcus Anton. in Microcosmia, Chassan. Nauarr. Bartol. Anill. Gomez. Rolland. Simancas. Corrad. Gregor. Abb. Azeued. & alij, de quibus per ipsum Bouadill. in gloss. suis,
10 num. 15. vbi infert ad apes, † grues, & alia animalia, Heron. Epistol. 4. qui ait, grues vnam sequuntur, Imperator vnus, Iudex vnus Prouinciæ, Roma duos fratres simul Reges habere non potuit, & parricidio dedicatur, in naui vnus gubernatur, in domo vnus dominus domus, ob quod alibi dixi quòd quilibet dicitur Rex in domo suæ, ex adductis in pragmaticis, tit. 64. de famulis, & pompa, num. 23. cum seq. & com. 1. pragmaticarum, in quouis graui exercitu, vnius signum spectatur, & per suarez in 1 quoniã in prioribus, limit. 11. C. de inoffic. testam. Couarr. in cap. 1. pract. quæst. num. 5. part. 7.
Impugnare tamen id totum, quod hic dicitur, videntur ea, quæ scripsi in dictis pragmaticis, d. tit. 1. de offic. Proregis, num. 45.
11 vbi duo Vicereges † legimus creatos, & imperasse, & sic de simili. & prout habes etiã supra eod. in cap. 254. huius Regis Alphonsi, vbi erant duo Proreges insimul in hoc Regno, Comes Gilibertus de Centegles, & Baptista de Platamonio, ibi (*qui in præsentiarum Regno præsunt*) resolue vt ibid. num. 46. 47. 48.

De Moneta argentea non fundenda. Cap. CCCXCIX.

ITem, che la moneta di argento cugnata non si possa fondere in Sicilia, & che li piccioli non si possano diminuire in liga. ¶ Placet Regiæ Maiestati, excepto pro conflandâ meliori monetâ argentea.

SVMMA RIVM.

Moneta argentea cuneata non potest denuo infundi, nisi pro conflandâ meliori moneta, etiam si infunderetur proficiendis parvulis, num. 11. & seqq.

Moneta paruulorum nõ potest diminui in liga, num. 2.
Moneta argentea habet suam ligam aeris, ibidem.
Species vna non potest producere speciem aliam diuersam à se, num. 4.
Materia una potest aliam materiam producere diuersam à se, ibid.

ISta duo capitula, nempe hoc, & sequens, sunt consequutiua præcedentis, in quo tactum fuit de officiali deputato ad monetas, & de his omnibus ambobus scripsi supra in cap. 43. Regis Martini, versic. tertio colligo, num. 26. tom 3. & latius in pragmaticis tit. 72. de monetis, in 4. notabili, num. 37. & seq. tom. 1. ipsarum Pragmaticarum, vbi dixi, † quòd moneta argentea cuneata non potest de nouo infundi, nisi pro conflanda meliori moneta, etiam si funderetur pro faciendis paruulis, vt hic, & in d. capit. subsequenti, & est primum dictum. 1

Alterum, quòd hinc est dictum est, quòd moneta † paruulorum non potest diminui in liga, quando v. g. funderentur, vel conflarentur sub pœna vnc. centum, vt d. cap. subsequenti, porrò hoc videtur prima facie ridiculum, quia si intelligimus de moneta paruulorum ramea, velærea, certè non possum percipere, quòd concurrat liga in ea maximè argenti, tantummodo scio, quòd in moneta argentea concurrat liga æris, non è contrario, vt in d. pragmaticis scripsi, num. 17. & 59. ideo puto, quòd hæc capitula semper loquantur de moneta argentea, etiam paruulorum, non autem de moneta erea, patet clarè per d. cap. 400. subsequens, per quod disponitur, quòd moneta † argentea cusa, siue cuneata non potest fundi, siue conflari pro faiendis paruulis, certè dicendum est de paruulis argẽteis, aliter vna species, & vna materia produceret aliã † à se diuersam, ex adductis p DD. in l. 2. vbi Bart. col. 1. ff. si cert. pet. & in l. filia, §. titia, ff. de cond. & dem. Specul. tit. de Procur. §. vt autem, col. 6. versic. sed opponitur, & tit. de instr. edit. §. nunc autẽ, col. 2. versic. & satis, & tit. de locat. §. iam dicendum, versic. tu dic l. ligni, §. si lignum, vbi glos. ff. de legat. 3 l. seruius, & l. librorũ, §. si cui, & §. charus, ff. eod. l. lana, & l. si cui, §. lino, vbi Dyn. & per Felin. in cap. ad liberandam, de iudic. 2 3 4

Ad idem. Cap. CCCC.

ITem supplica il detto Regno, che la moneta d'argento cognata non si possa fondere in Sicilia per fare piccioli, & che li piccioli non si possano minuire in liga à pena di vnze cento. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Vide in præcedenti capitulo, & in d. cap. 43. Regis Martini cum pragm. concordanti ibidem adductas, in quibus locis ad satietatem habes de hac materia.

De oblatione centum viginti quinque millium florenorum. Cap. CCCCI.

ET il detto Regno, come quello, il quale sempre si hà trouato prontissimo in tutti li seruitij della detta Maestà, & liberalissimo à souuenire le sue necessità, per ottenere, & impetrare le concessioni, & gratie contenute nelli soprascritti, & infrascritti capitoli, promette pagare alla detta Maestà cento vintimilia florini di moneta di Sicilia in termine di anni cinque, li quali debbiano venire in potere delli Deputati del Regno, li quali deputati, tutti, ò parte, nella forma, che è stato ordinato per il Regno, habbiano potestà di tassare, & exigere li detti denari, & conuertirli in luitione di parte del Regio Demanio alienato, cioè li membri, li quali la Regia Maestà elegerà, dando la detta Maestà, ò suoi Vicerè notamento alli detti Deputati nel principio dell'Anno delle cose alienate, le quali vorria la detta Maestà si recattino. Et in questo primo Anno, scilicet in principio, x. indictionis, debbia dare il notamento alli detti Ambasciatori, li quali presenteranno alli Deputati, & sia in elettione, & arbitrio della

della detta Maestà di mutare il notamento, secondo che meglio li sarà visto, & il resto à complimento dell'integra luitione del Demanio, supplica la Maestà sua. ¶ Placet Regiæ Maiestati, dummodo oblatio sit centum quinquaginta millium florenorum monetæ Regni illius, soluendorum in annis sex, videlicet, statim firmatis præsentibus Capitulis per suam Maiestatem ad vsus suæ Maiestatis pro anno præsenti, florenorũ vigintiquinque millium; & subinde per singulos annos, vigintiquinque millium florenorum, currente tempore dictorum annorum sex conuertendorum tantum in dicto quietamento. Placet, quòd Vicerex, & Deputati omnes ad hæc conuocandi simul, seu maior, & sanior eorum pars habeant facultatem taxandi, & concorditer exigendi quantitates prædictas, & quòd Vicerex Thesaurarius, & Conseruator, vna cum ipsis Deputatis teneantur facere, atque exequi quietamentum, & recuperare inde instrumenta quietamentorum, contractusque, & alias cautelas, & scripturas opportunas. Ita verum, quòd si ipsa Regia Maiestas, seu Officiales sui proximi dicti, habito calculo, seu ratione cum terris, quæ hactenus se quietauerunt, habitaq; consideratione ad quantitates, ea de causa per eos solutas, etiam, & ad soluendas ratione generalis quietamenti prædicti, & ad ea demum membra demanij, quæ adhuc in terris ipsis remanent impignorata, possit Maiestas ipsa se cum ipsis terris, circa ea omnia, vt commodius sibi videbitur, conuenire, componere, atque pacisci; Et si expedierit eisdem supplere, atque soluere, & satisfacere de, & ex quantitatibus in dictis temporib. lex annorũ, vt præmittitur exsoluendis. Insuper dicta Regia Maiestas in compensationem dictorum 25. millium florenorum statim, & pro præsenti anno suæ Maiestati exsoluendorum, consignat dicto Regno, seu Officialibus, & Ministris ad huiusmodi quietamentum deputatis consimiles 25. millia florenos habendos, exigendos, & percipiendos super introitibus portuum, & carricatoriorum dicti Regni, pro quibus specialiter, & expressè obligat portus, & carricatoria prædicta, & mandat Magistro Portulano, et eius Locumtenenti, quòd de dictis 25. millibus florenis eisdem Officialibus, et Ministris Deputatis, et nemini alteri, respòndeat.

SVMMARIVM.

Demanialia bona debent omnino relui, num. 1. cum seqq.

Demanialia bona, vt reluantur potest fieri taxa per Deputatos, & quomodo, num. 2. & seq.

Deputati Regni possunt facere taxam, & quando, ibid

Deputati Regni solet habere quasdam commissiones, quas postea referunt in adiutamento, num. 3.

Princeps dicitur omnia etiam per se facere per eos, quibus impertitur authoritatem, num. 4.

Donatiuum, quod fit Regi quandoque nihil damni affert Regno, num. 5.

Donatiua sunt quædam adiutoria voluntaria, quæ præstantur per Regnum Regi, num. 6. & seq.

Doatiuum solet etiam præstari Regi causa belli, esto esset extra Regnum, n. 7.

Seruitium militare non præstatur extra Regnum, sed in Regno, num. 8.

Donatiuum licet dicatur à donando, non tamen possunt Vassalli remanere in non adiuuando dominum, n. 9.

Regis rogatio est mandatum, ibid.

Gabella

Gabella nouæ, impoſitiones, datia, & collecta poſſunt recipi per Regem pro pace, defenſione, & quiete Regnorum, n. 10.

Donatiuum ſolet in Regno ſingulis tribus annis offerri in Regno, & Neapoli, ſingulo biennio, ibid.

Donatiuum Regium non debetur, quoties Rex, ſiue per contractus, capitulationes, & gratiam eximerit ab eo, num. 11. eſto non eſſet ſpecificè dictum, ſed generaliter, cum ſeqq.

Rex poteſt eximere Vaſſallos à donatiuis, gabellis, datijs, immunitatibus, &c. ſiue per verba ſpecialia dixerit, ſiue generalia, num. 12.

Feudum quoties eſſet conceſſum per Regem alicui franchum, liberum, & exemptum à quolibet onere, importat eſſe omni libertate liberum, & omni ſecuritate liberatum, num. 13. cum ſeqq.

Adiutorium, non tenetur præſtare Vaſſallus, ſi feudum cõceſſum eſt franchum ab omni ſeruitio, ibid.

Feudatarius non tenetur ſequi dominum ad exercitum ſi habet feudum conceſſum franchum, & exemptum ab omni ſeruitio, num. 14.

Donatiuum idem eſt, ac adiutorium in pecunia adoba, adiuuamentum, ibidem & num. 15. & ſeq.

Feudum ſi eſt liberum ab adhoa, ita à donatiuis, num. 15.

Adoba, adiuuamentum, ſeruitium, & donatiuum ſimbolizant, ibid.

Adoba ſoluitur à feudatarijs, adiutoria ab omni populo, num. 16.

Adoba non eſt aliud, niſi codunatio gentium ad ſeruitium faciendum, ibid.

TRia dicuntur de iſto Capitulo, cum quo continuantur alia duo ſubſequẽtia capitula. Primo circa recuperationem
1 bonorum † Demanialium reluendorum ex donatiuis factis per Regnũ, de quo vide ſupra in cap. 1. Regis Martini, tom. 3. vbi eſt propria materia poſt principium, num. 41. ibiq; tetigi de hoc cap. & circa donatiua in cap. 54. eiuſdẽ Regis Martini, vbi examino hunc text. & apportaui conſimilia capitularia, num. 86. cum ſeqq. vſque ad num. 97.

Secundo circa collectam faciendam ex talibus donatiuis pro redimendis ipſis bo-
2 nis demanialibus, † & quomodo, & de hoc etiam ſcripſi in d. cap. 54. Regis Martini, verſic. eſt verum à d. num. 86. cum ſeqq. vbi vidimus hanc taxam eſſe faciendam per Viceregem, & Deputatos Regni conuocatos in hoc ſimul, ſeu maiorem partem, & ſaniorem eorum, vt hic, ibi *(placet, quòd Viurex)* & exequendam per eoſdẽ vnà cũ Theſaurario, & Conſeruatore, ac per eoſdem exigendas pecunias, nec plures quàm ſint in taxa, vt ibidem poſui, & feci mentionem de cap. 425. huius Regis, vbi plus additur, vt etiã interueniant Dominus Prorex, Magiſter Iuſtitiarius cum Magiſtris Rationalibus, & hoc eſt inter alia, cura ipſorum Deputatorum Regni, vltra ea, quæ poſui infra in cap. 1. Regis Catholici Ferdinandi, in 2. notabili, num. 39. tom. 7. cum ibi citatis, & addo Bouadill. in ſua Politica, lib. 3. cap. 7. tit. del gouerno dell'ayuntamiento, num. 30. tom. 2. vbi de his loquendo dicit, quòd hæ commiſſiones ſolent cõ-
3 mitti talibus Deputatis, † qui poſtea referunt in adiuntamento, vt hic, ibi, *(ad hac conuocandi)* per Litem eorũ, §. ſi decuriones, vb. Bart. ff. quod legat. cuiuſq; vniuerſit. nomine, & in l. 2. §. data, num. 7. ff. de opt. Rom. conſil. 116. verſic. 3. l. vnum ex familia, §. ſi de falcidia, vbi Paulus, num. 2. & 3. & ibi alij, ff. de legat. 2. Auiles in cap. 7. Prætor. gloſſ. nombrare, n. 1. & ſeq. Montaluus in l. 1. gloſſ. en el conſeio, verſic. itẽ nota, tit. 7. lib. 1. fori poſt Iacob. de Aren. Cyn. & Bald. in l. 3. ff. de origin. iur. cum cõcordant. per Angel. in d. l. item eorum §. ſi decuriones, ff. quòd cuiuſq; vniuerſit. nom.
4 omnia † quippe noſtra facimus dicit text. in l. 1. prope mediũ, C. de veter. iur. enucl. gloſſ. fin. in cap. 1. extr. de trãſ. & alibi recordor poſuiſſe in conſuet. Panh. cap. 11. propè princ. quib. noſtram authoritatem impertimur, capit. ſi apoſtolicæ de præb. Abb. in cap. 2. num. 9. de reſcript. Bouadill. vbi ſupra, & pro vt ſuis locis ſupplebo reliqua in materia Deputatorum.

Tertio, quia colligitur ex iſto Capit. iuncto cum cap. 407. infra eodem, quòd quãdoque Regnum ex ipſo Regio donatiuo,
5 † quòd facit Regi, nihil damni habet, quia Rex ipſe cedit, & aſſignat tantundem, vel æquipollens ſuper reditibus, & carrictorijs ipſiuſmet Regis, de quo particulari dixi etiam in d. cap. 54 Regis Martini, d. verſic. eſt verum, eod. num. 86. & faciunt adducta infra in cap. 8. Regis Philippi II. tom. 9. Io. Franc. à Ponte deciſ. 3. in princip. vbi loquendo de his donatiuis, dicit, quòd ſunt
6 quædam adiutoria, † quæ voluntariè præſtantur, vt colligitur hic in princ. nec cõprehenduntur ſub regula adoharum, neque onerum, & merito dicuntur ſic, quia quaſi donatio, quæ nullo iure cogente fit. Eſt verum, quòd loco ſeruitij præſtatur pro Domino adiuuando in bello, eiuſque neceſſitatibus ſuccurrendo, vt hic, ibi *(prontiſſimo in tutti ſeruitij di ſua Maeſtà, & liberaliſſimo à ſouuenire le ſue neceſſità)* & donatiuum

7 natiuum, † pro hac causa specificè imponitur, esto quòd bellum esset extra Regnũ, ex quo interest Vassallorum adiuuare dominum extra dictum Regnum, ne in ipso bellum succedat, vt per eundẽ Aponte, nu. 9.& 10. per text.in cap. 1. §.si contingerit, de nou.form.fidelit. Bald.Andr.& Affl.citati per eum, & potest esse modificatio, siue differentia ad ea. quæ scripsi in cap.39.Regis Iacobi in versic. secundo intellige,à nu. 99.cum seqq. vsque ad num.118. tom.1. & 1. & in cap.29. Regis Federici, versic. declara secundo, nu. 13.14.15.& 16. tom. 1.
8 vbi, † quòd seruitium militare non præstatur extra Regnum, sed in Regno, aut parum longè extra ipsum, & consequenter est ex benignitate, & gratia Regis sic petere ipsum donatiuum, vt nunc dicam ¶ Neque ob id, quòd hoc nomine donatiui vocetur, possint remanere Vassalli in nõ adiu-
9 uando dominum, † quia licet Rex petat hoc nomen, donatiuum, est gratia,& benignitas ipsius Regis,qñquidẽ hoc rogare,est mãdare, quo ad eos,vt posui in cõsuet.Panhor. ca.49.nu.36.& in cap.Volentes, quòd est cap.28.Regis Federici,num 6. d. tom.2. & ita per text. in l. 1. vbi gloss. in verbo, quemadmodum, ff. quod iussu, cum similibus, ait idem Aponte d. decis. 3. num. 12. qui subdit, quòd non est uis facienda,quòd sint donatiua voluntaria, vt subdam nunc, si Rex, dum illa petit, dicit ex dicta causa necessaria bellorum, quæ substinet etiam extra Regnum pro defensione suorum Regnorum, & principaliter pro pace,& quie-
10 te huius Regni,pro qua causa põt † recipere nouas impositiones, datia, & collectas facere, vt vidimus sup.in cap.358.vers.non negamus tamen,n.x.cũ seq.cum.ibi citatis, Freccia de authorit. Baron. in 3.Author.n. 46.lib 2.quem refert ipse Aponte, nu. 14. qui dicunt hæc donatiua (quæ singulis tribus annis apud nos fiunt,& Neapoli, singulis duob. annis) non aliter dici voluntaria, vt modo tetigimus,sed est nomẽ simulatũ, quia, dicunt ipsi, irremissibiliter petuntur à Rege dictis temporibus cum litteris particularibus ad suum Illustrissimum Proregẽ transmissis, Populiq;& Barones per Regias litteras particulares ad Parlamentũ vocãtur,ex his,quæ dico in cap. 28.eiusdẽ Regis Philippi prope princ.& vers.tertio,&c.d.to. 9.ex eod.Io.Frãc.Aponte d. decis. 3. nu. 14. 15.&16 qui inter alios citat Andr.e Isern.in cap.1.§.similiter,de Capit.Corrad.& i cap. 1.vers.nisi hostẽ,de natur.feudi.¶ Est verũ, quòd nõ semper debetur dictum Regiũ do-
11 natiuũ † quoties Rex siue per contractus,& capitulationes, siue per gratiã exemerit ab eo, sicut põt à gabellis, datijs, & alijs immunitatibus, vt scripsi in d. cap. 358. in principio, n. 3.& ita quoad hæc donatiua posui etiã in d.cap.54.Regis Martini,n 93. addo eundem Io.Franc. à Ponte d.decis. 3. sub num.4.versic. ex generalitate, qui dicit plus, quòd esto in exemptione prædicta
12 † non esset specificè dictum de dictorum donatiuorum exemptione, adessent tamen in capitulatione ipsa verba æquipollentia, v.g.(*quòd esset exemptum ab omni,& quolibet onere nunc, & in futurum, imposito, & imponendo, reali, personali, mixto, ordinario, quàm extraordinario,etiam quòd in capitulis expressa merito fieri deberet de verbo ad verbum, &c.*) prout erat in illa capitulatione facta inter D Regem nostrũ cum Principe Ioan. Andrea Doria hærede Sfortiæ Andreæ del Carretto Principis Imperij, & Marchionis Status Finalis, de quo loquitur ipse Aponte, nihilominus dicit esse, ne dicta verba essent superflua, intelligitur concessa exemptio, & immunitas à dictis donatiuis,& maximè quia in illo casu erat facta recompensa, & cessio cum Rege, & dicto Sforza de suis statibus, qui erant franchi, liberi, & exempti à quolibet onere, & præstatione, vt ibi per Apon-
13 te, num.4.& 5. vbi subdit, † quòd quoties Rex concedit alicui feudum exemptum, & franchum, ac liberum à quolibet onere, importat esse omni libertate liberum, & ab omni seruitute liberatum, ex Curt.Capic. Oldrad. & Aluarott. & num 15. post Petr.de Gregor. in tract. de concess. feudi, part. 7. quæst. 8.num. 35. quo casu, subdit ipse Aponte, nulli dubium est, quin fit etiã à dicto Regio Donatiuo exemptio facta,& isto casu etiam nullatenus teneatur feudatarius sequi dominum
14 † ad exercitum (vt in proposito seruitij militaris pono in cap.26. Regis Philippi, limit.d.tom.9.) quia subiungit idem Aponte d.num. 15. quòd sicut hoc casu non tenetur soluere adiutorium, ita nec donatiuum, quod est idem, quod adiutorium in pecunia; postquam enim hæc donatiua sunt adiutoria, & subuentiones,quæ Regi præstantur ob causam necessariam, & dum Barones taxantur, prout taxatur adoha ex adductis in cap.39. Regis Iacobi, nu. 6.29.30.sic dicitur in donatiuis,prout quã. titas illorum erit, quod soluatur integra, vel media adoha, vel plus, & minus,sequitur ob id, dicit ipse Aponte, quòd si aliud non esset in concessione, nisi feudum liberũ
15 ab adoha, † feudum etiam intelligeretur liberũ à donatiuis,& d.num.15.ex Andr.de Isern.in eod.cap.1.§.similiter,de Capit.Corradi,& in cap.1.versic.nisi hostem fecerim de

de nat. feudi in sꝛma, donatiua, adoha, & adiunamẽtum, vel seruitiũ in pecunia symbolizant, vt in d. c. 39. dixi eod. n. 6 & in d. cap. 26. Regis Philipi, d. lim. 3. & p Capic. in Inuestit. verbo, feudorũ adiutoria, vbi, & si dicat adohã esse illã, quæ soluitur à feudatarijs, adiutoria vero ab omni populo, tamen sẽper dicitur adohamẽtum, quia adoha nõ est aliud, nisi coadunatio gẽtium ad seruitiũ faciendum, vt per ipsum Capic. vbi sup. verbo, feudo adohant, Affl. & ex alijs iurib. per ipsum Apõte, n. 17. 18. 19. cũ seq. vbi concludit fuisse determinatũ in Regia Camera, anno 1554. p̃ concesso feudo libero ab omni iugo seruitutis, fuit illud declaratũ exemptũ ab adoha, & donatiuis prædictis.

16

Quòd Prælati sint exempti à dicta oblatione, si Papa imponet eis Collectam. Cap. CCCCII.

ITem, che durante il tempo delli anni cinque solutionis XXV. millium florenorum, se il santo Padre Papa Eugenio, ò suo successore volesse imponere colletta alli Prelati del detto Regno, Sua Maestà prouederà, che tali colette non si paghino, & se pure si haueranno da pagare, non siano tenute le persone Ecclesiastiche per quell'anno à conferire loro rata, che non sora giusto, ne possibile, che simul, & semel, li Prelati, & Ecclesiastiche persone dupplici onere grauentur. ¶ Placet Regiæ Maiestati, præsupposita summa centum quinquaginta millium florenorum prædictorum.

Continuatur cũ præcedenti, & scripsi in d. cap. 54. Regis Martini d. versic. est verum, & vers. eodem etiam modo, n. 90. 99. 100. to. 3. & pertransit simpliciter hic Bonorn. qui dicit, quòd isto casu Clerici collectas tenentur soluere de proprijs, & patrimonialibus, non autem de rebus Ecclesiæ, & per tradita ab eodem in Auth cassa, C. de sacrosc. Eccles.

Quòd in supradicta donatione nemo sit exemptus. Cap. CCCCIII.

ITem, che del presente donatiuo nessuno del detto Regno, ne generale, ne particolare, sia modo aliquo exempto, ma ogn'vno indistinctè debbia contribuire secõdo le tasse da farse per li detti Deputati per il Regno, & se casu aliquo Sua Maestà dopò ne facesse qualche essentione ad alcuna Città, loco, ò terra del Regno, che la rata di tale exempto ogni anno delli detti cinque anni si metta in conto alla detta Maestà, & eodem modo si faccia, se alcuna exemptione fosse già fatta, et Sua Maestà volesse, che li fosse oseruata. ¶ **Placet Regiæ Maiestati.**

Etiam continuatur cum duobus præcedentibus Capitulis, & dixi in d. cap. 54. Regis Martini, eod. versic. est verum, num. 87 cum seq. d, tom. 3.

De exemptione sigilli. Cap. CCCCIIII.

ITem, che tutti li presenti Capitoli, & prouisioni passino franchi di raggione di sigillo. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Concordat cũ cap. 424. infra eod. & de vtroq; vide, quæ dixi supra in cap. 378. vers. An aũt.

Quòd nunquam derogetur istis capitulis. Cap. CCCCV.

ITem alli presenti Capitoli, ne ad alcuno di essi non s'intenda esser derogato per atto alcuno in contrario fatto, etiã scienter, et siue in iudicio, siue extra, quocũq; et qualitercũq; sed semper intelligãtur esse in viridi obseruãtia, ẽt si pluries, vel millies esset in cõtrariũ iudicatũ. ¶ Placet Regiæ Maiest.

Continet duo capita primum, quòd non possit derogari Capitulis Regni, & de hoc dico infra in cap. 418. prope princip. secundum, quòd Capitula Regni stent in viridi obseruantia, & est quasi simile cũ subsequẽtib. duob. hic, & scripsi de isto supra in cap. 26. Regis Feder. to. 2.

In dubio pro Capitulis Regni fiat interpretatio. Cap. CCCCVI.

ITem, che accadendo dubitatione alcuna sopra l'intelletto delli presenti Capitoli, che tale dubitatione si debbia interpetrare, & determinare in

fauore del detto Regno. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

„ Est continuatiuum quasi cum præcedenti, ob id dicas prout in d. cap. 26. Regis Federici, & in cap. 118. in quibus adduxi concordantes contextus in hac materia, tom 2.

Iuramentum de obseruantia Capitulorum. Cap. CCCCVII.

ET per osseruãza delli predetti Capitoli, la prefata Maestà per se, & suoi heredi, & successori in perpetuũ giura, & fà sacramento solenne d'osseruare, & far'osseruare li detti Capitoli, & nõ contrauenire directè, neq; indirectè, & ogni Vicerè presente, & qui pro tempore fuerit in introitu sui officij, sia tenuto giurare d'osseruarli; & se alcuno referitto, ò prouisione veniße in oppoßito alli detti Capitoli directè, vel indirectè, nõ li debbia osseruare, ne eße quire, sed cẽßeamur ipßo facto ßubreptitia, etiã ßi continerent claußulam de poteßtate abßoluta, abdicando à ße la detta Maestà omne poße di potere dißpẽßare cõtra le presente ordinationi, & Capitoli, li quali sono contratti fatti cõ il Regno pro pretio prædicto, cioè di cẽto vintitinque milia florini, & il Protonotario in presentia dell'Officiali della Città, & terra, doue ßi trouerà il Vicerè, & in eius ablẽtia, li Giurati habbiano carrico, & possano dar giuramẽto alli Vicerè, qui pro tempore erũt in introito di loro officio, d'osseruare li presenti Capitoli, & eodem modo ogni Rè, & successore della sua Maestà, giurerà ad vnguẽ osseruare li presenti Capitoli vnà cõ li altri Capitoli, osseruantie, & consuetudini del Regno, & delle Città, terre, & luochi del Regno predetto. ¶ Placet Regiæ Maiestati iuxta respõßa vnicuiq; dictorũ Capitulorũ, & præßuppoßita ßumma centũquinquaginta milliũ florenorũ prædictorũ.

Conclusio Priuilegij,

TEnore igitur præßentis publici, atq; authentici ißtrumenti cunctis tẽporib. valituri, vimq; & efficaciã cõtractus, legißq; pactitatæ, seu conuentionatæ perpetuò habituri, de certa noßtra ßcientia, atq; conßultè, præuiaque noßtri conßilij deliberatione digeßta per nos, hæredes, & ßucceßßores noßtros quoßcũq, præßentes, pariter, & futuros, præinßerta omnia, & ßingula Capitula, iuxta reßponßiones tamen, decretationes, atq; prouißiones in fine vniußcuiußquè eorũ deßcriptas, pariter & notatas, vobis ipßis Oratoribus, ßeu Ambaßciatoribus ßuperius nominatis, totiq; noßtro Regno Siciliæ vltra Farũ prædicto, illiußque brachijs, Eccleßiaßtico ßcilicet, Militari, atque Regali, ßeu Demaniali, vniuerßißque Incolis, ßeu habitatoribus Regni eiußdẽ, præßentib. pariter, & futuris in vim, & formam priuilegiorum, atque libertatum, legumque pactionatarum nullo vnquam tempore irreuocabilium, concedimus, firmamus, atque iuramus, promictentes in noßtra bona fide Regia vobis ipßis Oratoribus, ßeu Ambaßciatoribus præßentibus, & acceptantibus, totiquè Regno, & tribus Brachijs prædictis, ac Incolis eiußdem, ßcilicet vniuerßaliter ßingulis, & ßingulariter vniuerßis in poße Notarij, Secretarij noßtri ßubßcripti, tamquam publicæ, & authenticæ perßonæ pro vobis & eis omnib. quorum intereßt, ßeu intereße poterit legitimè ßtipulantis, atq; etiã pacißcentis. Atq; iurantes ad Dominũ Deũ, & eius ßancta quattuor Euãgelia, in noßtris manibus corporaliter tacta, prædicta omnia, & ßingula capi-

tula

tula,& vnũquodq; illorũ, iuxta tamen reſponſiones,decretationes, ſeu prouiſiones in fine,ſeu in pede vniuſcuiuſq;eorũ,vt præmittitur,factas per nos, hæredes,ſucceſſores,atq; officiales noſtros quoſcũq; maximè Vicereges,Magiſtros Iuſtitiarios,Iudices Magnæ Curiæ,& Sacræ Conſcientiæ,Admiratos, Magiſtros Portulanos,Cancellarios,Prothonotarios, Magiſtros Rationales, Theſaurarios,Cõſeruatores,Magiſtros Secretos,arq; Secretos, ſeu Procuratores Ciuitatũ,& terrarũ,Straticotos,Capitaneos,Prætores,Algozirios,cæteroſq; alios officiales,præſentes pariter,& futuros, ipſorũ officialiũ locorum, ſeu ipſa officia exercẽtes,tenere,obſeruare,& in omnib.cuſtodire,& per nos & vnũquemq; eorum,ad quẽ ſpectat,teneri,cuſtodiri, & obſeruari inuiolabiliter facere,& minimè in aliquo contrafacere,vel venire, directè,vel indirectè,palam,& occultè,quacũq; ratione,ſiue cauſa,Nos enim pro abundantioris cautelæ ſuffragio,eius,& eorum cuilibet contrarium facendi cunctam adimimus poteſtatẽ,irritumq; propterea decernimus,& inane, nulliuſq; efficaciæ,ſeu valoris,ſi quid,& quicquid in cõtrarium fuerit attentatum. Datum , & actum in noſtris felicibus Caſtris, apud Mazonum roſarum, prope hoſpitalectum die 23.Octobris,decimæ indictionis,Anno à Natiu. Domini 1446.Regnorum noſtrorũ,xxxj huius vero noſtri Siciliæ citra Farũ, xij. per Spectabilem, & Magnificum virum Guilelmum Raymundũ de Monte Cathino,Militem, Comitem Calatenixettæ dicti Regni Siciliæ vltra Farum Cancellarium,Conſiliarium,& fidelem noſtrum dilectum.ALPHONSVS Dei gratia Rex Aragonũ,Siciliæ,citra,& vltra Farum,&c.qui prædicta laudamus, confirmamus, concedimus, atq; inijcimus huic publico inſtrumento ſigillum noſtrum cõmune Siciliæ vltra Farum apponi iuſſimus impendẽti. Teſtes ſunt,qui ſupradictis interfuerũt,Magnifici viri Lopximen Durrea Vicerex, Petrus de Cardona Comes Guliſani, Magiſter Iuſtitiarius, Guilelmus Raymundus de Monte Cathino Comes Calatanixettæ Cancellarius,& Ximenius,Petrus de Torrella Gubernator Regni Valẽtiæ,Bernardus de Requiſens Magiſter Portulanus,Leonardus de Bartholomæo Prothonotarius, Antonius Sin Theſaurarius,Antonius de Caruſio Magiſter Rationalis,Guilelmus Puiades Conſeruator Regij Patrimonij in Regno Siciliæ vltra Farũ, ac Spectabilis Antonius de Peralta Comes de Calatabilotta,Baptiſta de Plaçamone, Mathæus Puiades Theſaurarius generalis Cathaloniæ, Antonius Vlzina ſcriba portionis domus Regiæ,Gisbert de Mar,Valẽtinus Claner Regens Cancellariam,Frãciſcus Martorella, Andræas Gozul Secretarius, Matthæus Malferis,Gilfortis de Rola Auditor computorum Regiæ Curiæ, Leonardus Bãcherius,Frater Philippus Cauer Commendator Lalamet Vxertus, Conſiliarij Sereniſſimi Domini Regis. Signum mei Ioannis Vlzina Secretarij Domini Regis Sereniſſimi prædicti, eiuſq; authoritate Notarij publici per vniuersã ditionẽ ſuã,qui prædictis interfui,eaq;ipſius Domini Regis mãdato ſcribi feci,& clauſi,loco,& die, & anno prædictis, conſtat de raſuris,& correctis lineis 45.nõ honeſtet lviiij.ſuo xciiij.manualiter ſcribẽte currẽtum. ¶Dominus Rex mãdauit mihi Io.Vlzina,in cuius poſſe firmauit,atq;iurauit.

Est etiam continuatiuum cum præcedentibus duobus, & posui de hoc, prout in d. cap. 26. Regis Federici, maximè, num. 6. 7 8. 9. tom. 2. vbi latè cum hac conclusione priuilegij, subscriptione, ac testibus hic positis; & vide etiam supra in cap. 51. Regis Martini (in versicul. Primo obseruabunt, tom. 3. vbi pono de possessione Officialium in introitu eorum officiorum, & supra hoc tom. in cap. 366. in 3. notab. & finiunt prima hæc capitula impetrata per hoc Regnum, & transeamus modo ad alia secunda capitula postulata, & obtenta ab eodem Regno à Serenissimo Rege, & ad quem sic habes infra in cap. 449. cum conclusione priuilegij ibidem posita.

CAPITVLA SECVNDA REGNI IMPETRATA A Rege Alphonso per Fratrem Iulianum Maiali, Antonium de Luna, Ioannem de Abbatellis, Gerardum Agliata, Anno xiiij. Indictionis 1451. apud Puteolos.

INITIVM PRIVILEGII.

IN Dei nomine, Pateat vniuersis, huiusmodi instrumenti seriem inspecturis, quoquomodo, seu visuris, quòd Nos Alphonsus Dei gratia Rex Aragonum, Siciliæ, &c. Considerantes per vos Religiosissimum virum Fratrem Iulianum de Maiali Monachum Monasterij Sancti Martini de Scalis de Panhormo, ordinis Sancti Benedicti, atque Spectabiles, & Magnificos Antonium de Luna, aliàs de Peralta Comitem Calatabellottæ Camerlingum, Ioannem de Abbatellis Militem, Magistrum Secretum in eodem Regno Siciliæ vltra Farum, Consiliarios nostros dilectos, Oratoresque pro parte totius Regni nostri Siciliæ proximè dictæ, triumque brachiorum, scilicet, Ecclesiastici, Militaris, atque Regalis, seu Demanialis, Incolarumque omnium Regni ipsius, Capitula infrascripta, quibus, & vnoquoque eorum habita nostri Consilij deliberatione matura, ruminataque pluries, tandem consideratis præcipuè laudabilibus obsequijs per Reuerendos Archiepiscopos, & Venerabiles Episcopos, Abbates, Prælatos, atque Religiosos, aliasque personas Ecclesiasticas, etiam per Illustres, & Magnificos Marchiones, Comites, Vicecomites, Barones, Milites, & generosos, etiam, & per Nobiles, & egregios Ciues, & habitatores Ciuitatum, & terrarum demanialium multifariè nobis præstitis, præsertim in acquisitione Regni huius Siciliæ citra Farum, in qua commoda, & promptissima subsidia Regni prædicti semper habuimus, ad ea ipsa omnia Capitula, & vnũquodque illorum per inuiolabiles, atque perpetuas nostras decretationes, in fine cuiuslibet ipsorum respondere instituimus iuxta formam, & ordinem subsequentem.

Sereniſſimo, & Vittorioſiſſimo Signore.

LI voſtri humili ſudditi, & Vaſſalli, Frate Giuliano di Maiale, Monaco del Monaſterio di San Martino della Scala di Palermo dell'Ordine di San Benedetto, Antonio di Luna, aliàs de Peralta, Conte di Caltabellotta, Giouanne de Abbatellis, Caualiere, Maſtro Secreto, & Meſſer Gerardo

Gerardo Agliata Dottor di legge, Prothonotario nel vostro fidelissimo Regno di Sicilia vltra Farum del detto Regno Messaggieri alla vostra Serenità, dopò dell'humili, & debite raccommandationi dicono, che nel general Parlamento in questi dì passati nel Palazzo maggiore nella Città di Palermo, di vostro special commandamento all'Incoli, & habitatorì del detto Regno convocato per il Spettabile, & Magnifico Consiglieri, Camerlingo, Vicerè vostro nel detto Regno Don Lopximen Durrea in nome di vostra Maestà celebrato, fra l'altre cose è stato trattato d'alcune reformationi della Giustitia del detto Regno, & di certa souuentione, che per boni rispetti si douesse fare alla vostra Maestà, & per ciò li detti Messaggieri nomine, et pro parte delli tre Bracchij del detto Regno, cioè Ecclesiastico, Militare, & Reale, siue Demaniale, offeriscono alla vostra Maestà li Capitoli infrascritti, supplicando humilmente, che loro siano ammessi, & fauoreuolmente concessi.

De generali remissione delictorum. Cap. CCCCVIII.

SVpplica il detto Regno alla prefata Maestà, che, considerato ch'esso Regno per occasione di mortalità, di guerre, & di molti c'habbia fatto, è ridotto in grauissima necessità, inopia, & pouertà, sia di sua mercè di farli remissione generale, remittendo generaliter ogni delitto, eccesso, & colpa, cuiuscumque qualitatis, & gradus sint, siue simplicis, siue mixti, & homicidij, fallæ monetæ, vsurarum, & etiam spretarum pœnarum, altri delitti à questi simili, maggiori, ò minori, ancorche requidessero mentione speciale, commessi, & perpetrati vsque ad hanc diem per li Siciliani, habitatori, & incoli del detto Regno, ò forastieri habitatori. Eccetto in crimine læsæ Maiestatis in personam Regis, cætera autem delicta videantur remissa qualitercumque commissa, & perpetrata per li habitatori, & Cittadini del detto Regno, tanto per gl'Officiali, quanto per le priuate persone seculari, seu Ecclesiastici, non ostante che accusatione ne fosse stata preposta, ò fatto processo. Itaquòd de cætero li detti Cittadini, & habitatori, per qualsiuoglia delitto, vt supra, non possano esser criminaliter conuenuti in alcuni iudicij, & se alcuno processo ne fosse stato fatto per viam inquisitionis, seu denunciationis, vel accusationis, aut solum accusatio esset præposita, sia ipso iure nulla, cassa, & irrita, & per tal delitto si possa procedere tantum ciuiliter per interesse delle parti, etiam se fosse interesse principalmer della Corte, essendo tal delitto, che habbia mista persecutione d'interesse delle parti, com'è, falsi, furti, & his similia. Se vero fosse delitto, che non hauesse mista persecutione d'interessi familiari, vt supra, ma competesse ad vindictam tantum, come è homicidio, mutilatione di membri, cicatrici, & his similia, in tali casi, & delitti, ad accusationi, & persecutioni delle parti tantum si possa procedere per Fiscum, &

faciat

faciat Sua Maieſtas præſens capitulum confirmari per Sanctiſſimum Dominum noſtrum, ex quo nominantur perſonæ Eccleſiaſticæ. ¶ Placet Regiæ Maieſtati de remiſſione pro delictis inter priuatos commiſſis, & etiã de pœnis per Conſtitutiones ipſius Regni contra fœneratores impoſitis vſq; ad præſentem diem commiſſis, exceptis Regijs officialibus, & miniſtris, ad quos pro geſtis, ſeu commiſſis in exercitio eorum officiorum, ſeu adminiſtrationum, nullatenus ſe extendat; exceptis etiam criminibus homicidij, & truncationis membri appenſatè commiſſis, ſeu perpetratis, condemnatis, & foriudicatis, & ijs, qui ratione quorumuis delictorum penes Curiam in carceribus, vel alibi loco carceris, ſub fideiuſſoribus ſint. Super confirmatione Apoſtolica obtinenda, parata eſt Regia Maieſtas cum Sanctitate Domini noſtri efficaciter interponere partes ſuas.

Vidimus iam in primis Regni capitulis impetratis per hoc Regnum ab hoc Sereniſſimo Rege Alphonſo, vt habes ſupra à cap. 356. cum ſeqq. nunc videamus in his ſecundis capitulis impetratis in hoc alio parlamento, etiam Panhormi celebrato, vt loquitur in initio huius priuilegij, & de quo parlamento dixi in ſua materia infra in cap. xj. Regis Ioannis, tom. 6. quo vero ad indultum, & remiſſionem delictorum, videas, quæ ſcribo latiſſimè infra in capit. 7 Regis Dom. noſtri Philippi II. tom. 9.

Quòd officia, quæ ſunt annualia, non poſſint in perpetuum dari. Cap. CCCCIX.

ITem ſupplica il detto Regno, che gl'officij, li quali ſogliono eſſere annali, & darſi per ſcortinio, non ſi poſſano dare perpetui, accioche, eſſendo annali, ogn'homo poſſa participare de gl'officij del Regno, & delli beneficij della Maeſtà del Rè, & ſe alcuna conceſſione ne foſſe fatta, s'intenda reuocata. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Poſui ſupra in cap. 1. Regis Martini propè principium, to. 3. ibi latiſſimè de hoc, & cõſimilib.

Quòd loca demanij poſſint donari per Dominum Regem, & accipientes non ſint in pena. Cap. CCCCX.

ITem ſupplica il dettò Regno, che ſia di ſua mercè prouedere, che neſſun Siciliano incorra in pena alcuna, accettando da Sua Maeſtà donationi di terre, Caſtelli, ò altra coſa demaniali, & in queſto ſia derogato il Capitolo, il quale prouede, che Sua Maeſtà non poteſſe vendere, ne impegnare, ne donare, & nelli altri capi remanga valido, & fermo il Capitolo in tutte ſuoi parti, niſi in donatione mera, la quale ſia in poteſtà di Sua Maeſtà poter fare alli ſuoi Seruitori Siciliani, & l'impetrante, ò accettante non incorra in pena alcuna. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Scripſi latiſſimè ſupra in cap. 1. Regis Martini, tom. 3. & feci mentionem de hoc capit. num. 47. de quibus ſuppleo infra in cap. 19. Regis Incliti Ioannis tom. 6. in 3. declaratione, vbi per totum ſuppleo multa in materia.

Quòd in Ciuitate Panhormi non poſſint noua vectigalia imponi ratione tumultu facti per populum. Cap. CCCCXI.

ITem ſupplica il detto Regno, conſiderato li grandi ſeruitij, li quali la Città di Palermo hà ſempre fatto alla Sua Maeſtà, & la fidelrà, la quale hà ſem-

hà sempre mostrato ad essa Maestà, & l'inopia, & pouertà, alla quale è ridotta la detta Città, prouedere per sua solita clementia, & benignità, che alla detta Città non sia imposta collecta, datio, gabella, ò impositione noua, per occasione del tumulto, che hanno fatto li villani di Palermo, ò vero per detta occasione, che non saria altro, che mettere in vltimo esterminio la detta Città, & in suspectione di hauere consentuto al tumulto delli detti villani, la qual cosa è notoria non esser stata. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Habes supra in cap. 358. ibi videas, & circa audaciam refrenandam villanorum est consimile infra cum cap. 444. non potest vna vrbs contra aliam se arctare.

Si in Ciuitate, vel Terra est copia Doctorum, alij non possint esse Iudices
Cap. CCCCXII.

ITem supplica il detto Regno, che in tutte Cittati, & Terre del detto Regno, nelle quali sono Dottori in numero sufficiente, non possano esser Giudici, ò Assessori Notarij, ne Iurisperiti, ma li Dottori, sub pœna priuationis officij, & perpetuæ infamiæ. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd in Terris, & Ciuitatibus, in quibus sunt Doctores, vel Graduati in iure, Notarii non possint esse Iudices.

SVMMARIVM.

Doctores, vel Graduati vbi adsunt in locis, ibi non possunt esse Iudices Notarij, n. 1. & seq.
Notarij possunt esse Iudices defectu Doctorum, & graduatorum in locis non existentium, ibidem.
Iudices in locis debent eligi de cappa, & ense, num. 2.
Doctor licentiatus an gaudeat priuilegijs Doctorum, num. 3.
Doctor sine examine non comprehenditur in statuto, ibid.
Licentiatus an veniat appellatione doctoris, ibid.

1 HAd. in summa, quòd in locis, † in quibus adsunt Doctores, vel Graduati in iure, Notarij non possint esse Iudices, & adsunt littera Catholicæ Maiestatis Dat. Madrid 8. Aprilis executæ in Regno tempore Illustrissimi Dom. Comitis Albæ olim Proregis, 28. Septembris, 5. indictionis, 1591. per quas præcipitur, vt Capitanei eligantur Viri de Cappa, † & ense, & Iudices litterati Iurisperiti, nec puto sufficere esse
2
3 †Licentiatos, quia non dicuntur graduati, vt hic requiritur, ibi (*Doctores, vel graduati*) & quæ dixi in consuet. Panhor. cap. 30. nu. 25. Ferdinand. Boniorn. ex Parid. de Puteo, sed bene si esset iurisperitus eminentis scientiæ, & voluit gloss. Abb. & alij in capit. non potest, de re iudic. per l. si quis, C. de Professor. & medicis, lib. 10. & tetigit Io. Bertachin. in suo Repert. verbo, Doctor par. 1. fol. meo 94. col. 4 scilicet, q Doctor gaudet priuilegijs si fuit examinatus, & approbatus saltim à septem Doctoribus concorditer, & nemine discrepante in tam paruo numero, quicquid dixerit Gandulphus, qui subdunt, nec minus intelligi de Doctore sine examine, qui nec comprehenditur in statuto vide, quę pono infra in cap. 474. Concordat cũ Constit. Regni, Iudices, vbi Afflict. sub num. 4. rubr. 94. de election. Official. vbi quòd Iudices, qui habent iudicare debent esse Iurisperiti, per Auth. de Iudicib. Est verum, quòd vbi non adsunt, possunt esse alij, qui cum consilio Assessorum possunt Iustitiam facere, vt per eundem, & transit hic Boniorn. ex eod. Parid. de Puteo in verbo, Doctores.

De iure Secretariorum, Magistrorum Notariorum Rationalium, & aliorum Scripturorum Conseruatoris. CCCCXIII.

ITem supplica il detto Regno, che li Secretarii, Mastri Notari delli rationali, scrittorij di Conseruatore, & di Prothonotario, & tutti altri Officiali

della detta Maestà di mutare il noramento, secondo che meglio li sarà visto, & il resto à complimento dell'integra luitione del Demanio, supplica la Maestà sua. ¶ Placet Regiæ Maiestati, dummodo oblatio sit centum quinquaginta millium florenorum monetæ Regni illius, soluendorum in annis sex, videlicet, statim firmatis præsentibus Capitulis per suam Maiestatem ad vsus suæ Maiestatis pro anno præsenti, florenorũ vigintiquinque millium; & subinde per singulos annos, vigintiquinque millium florenorum, currente tempore dictorum annorum sex conuertendorum tantum in dicto quietamento. Placet, quòd Vicerex, & Deputati omnes ad hæc conuocandi simul, seu maior, & sanior eorum pars habeant facultatem taxandi, & concorditer exigendi quantitates prædictas, & quòd Vicerex Thesaurarius, & Conseruator, vna cum ipsis Deputatis teneantur facere, atque exequi quietamentum, & recuperare inde instrumenta quietamentorum, contractusque, & alias cautelas, & scripturas opportunas. Ita verum, quòd si ipsa Regia Maiestas, seu Officiales sui proximi dicti, habito calculo, seu ratione cum terris, quæ hactenus se quietauerunt, habitaq; consideratione ad quantitates, ea de causa per eos solutas, etiam, & ad soluendas ratione generalis quietamenti prædicti, & ad ea demum membra demanij, quæ adhuc in terris ipsis remanent impignorata, possit Maiestas ipsa se cum ipsis terris, circa ea omnia, vt commodius sibi videbitur, conuenire, componere, atque paciscì; Et si expedierit eisdem supplere, atque soluere, & satisfacere de, & ex quantitatibus in dictis temporib. lex annorũ, vt præmittitur exsoluendis. Insuper dicta Regia Maiestas in compensationem dictorum 25. millium florenorum statim, & pro præsenti anno suæ Maiestati exsoluendorum, consignat dicto Regno, seu Officialibus, & Ministris ad huiusmodi quietamentum deputatis consimiles 25. millia florenos habendos, exigendos, & percipiendos super introitibus portuum, & carricatoriorum dicti Regni, pro quibus specialiter, & expressè obligat portus, & carricatoria prædicta, & mandat Magistro Portulano, et eius Locumtenenti, quòd de dictis 25. millibus florenis eisdem Officialibus, et Ministris Deputatis, et nemini alteri, respòndeat.

SVMMARIVM.

Demanialia bona debent omnino relui, nu. 1. cum seqq,

Demanialia bona, vt reluantur potest fieri taxa per Deputatos, & quomodo, num. 2. & seq.

Deputati Regni possunt facere taxam, & quando, ibi d

Deputati Regni solẽt habere quasdam commissiones, quas postea referunt in adiũtamento, num. 3.

Princeps dicitur omnia etiam per se facere per eos, quibus impertitur authoritatem, num. 4.

Donatiuum, quod fit Regi quandoque nihil damni affert Regno, num. 5.

Donatiua sunt quædam adiutoria voluntaria, quæ præstantur per Regnum Regi, num. 6. & seq.

Doatiuum solet etiam præstari Regi causa belli, etsi esset extra Regnum, n. 7.

Seruitium militare non præstatur extra Regnum, sed in Regno, num. 8.

Donatiuum licet dicatur à donando, non tamen possunt Vassalli remanere in non adiuuando dominum, n. 9.

Regis rogatio est mandatum, ibid.

Gabella

Gabella nouæ, impoſitiones, datia, & collecta poſſunt recipi per Regem pro pace, defenſione, & quiete Regnorum, n. 10.

Donatiuum ſolet in Regno ſingulis tribus annis offerri in Regno, & Neapoli, ſingulo biennio, ibid.

Donatiuum Regium non debetur, quoties Rex, ſiue per contractus, capitulationes, & gratiam exemerit ab eo, num. 11. eſto non eſſet ſpecificè dictum, ſed generaliter, cum ſeqq.

Rex poteſt eximere Vaſſallos à donatiuis, gabellis, datÿs, immunitatibus, &c. ſiue per verba ſpecialia dixerit, ſiue generalia, num. 12.

Feudum quoties eſſet conceſſum per Regem alicui franchum, liberum, & exemptum à quolibet onere, importat eſſe omni libertate liberum, & omni ſecuritate liberatum, num. 13. cum ſeqq.

Adiutorium, non tenetur præſtare Vaſſallus, ſi feudum cõceſſum eſt franchum ab omni ſeruitio, ibid.

Feudatarius non tenetur ſequi dominum ad exercitum ſi habet feudum conceſſum franchum, & exemptum ab omni ſeruitio, num. 14.

Donatiuum idem eſt, ac adiutorium in pecunia adoba, adiuuamentum, ibidem & num. 15. & ſeq.

Feudum ſi eſt liberum ab adhoa, ita à donatiuis, num. 15.

Adoba, adiuuamentum, ſeruitium, & donatiuum ſimbolizant, ibid.

Adoba ſoluitur à feudatarÿs, adiutoria ab omni populo, num. 16.

Adoba non eſt aliud, niſi coadunatio gentium ad ſeruitium faciendum, ibid.

TRia dicuntur de iſto Capitulo, cum quo continuantur alia duo ſubſequẽtia capitula. Primo circa recuperationem
1 bonorum † Demanialium reluendorum ex donatiuis factis per Regnũ, de quo vide ſupra in cap. 1. Regis Martini, tom. 3. vbi eſt propria materia poſt principium, num. 41. ibiq; tetigi de hoc cap. & circa donatiua in cap. 54. eiuſdẽ Regis Martini, vbi examino hunc text. & apportaui conſimilia capitularia, num. 86. cum ſeqq. vſque ad num. 97.

Secundo circa collectam faciendam ex talibus donatiuis pro redimendis ipſis bo-
2 nis demanialibus, † & quomodo, & de hoc etiam ſcripſi in d. cap. 54. Regis Martini, verſic. eſt verum à d. num. 86. cum ſeqq. vbi vidimus hanc taxam eſſe faciendam per Viceregem, & Deputatos Regni conuocatos in hoc ſimul, ſeu maiorem partem, & ſaniorem eorum, vt hic, ibi (*placet, quòd Viserex*) & exequendam per eoſdẽ vnà cũ Theſaurario, & Conſeruatore, ac per eoſdem exigendas pecunias, nec plures quàm ſint in taxa, vt ibidem poſui, & feci mentionem de cap. 425. huius Regis, vbi plus additur, vt etiã interueniant Dominus Prorex, Magiſter Iuſtitiarius cum Magiſtris Rationalibus, & hoc eſt inter alia, cura ipſorum Deputatorum Regni, vltra ea, quæ poſui infra in cap. 1. Regis Catholici Ferdinandi, in 2. notabili, num. 39. tom. 7. cum ibi citatis, & addo Bouadill. in ſua Politica, lib. 3. cap. 7. tit. del gouerno dell'ayuntamiento, num. 30. tom. 2. vbi de his loquendo dicit, quòd hæ commiſſiones ſolent cõ-
3 mitti talibus Deputatis, † qui poſtea referunt in adiuntamento, vt hic, ibi, (*ad hæc conuocandi*) per l. item eorũ, §. ſi decuriones, vbi Bart. ff. quod legat. cuiuſq; vniuerſit. nomine, & in l. 2. §. data, num. 7. ff. de opt. Rom. conſil. 116. verſic. 3. l. vnum ex familia, §. ſi de falcidia, vbi Paulus, num. 2. & 3. & ibi alij, ff. de legat. 2. Auiles in cap. 7. Prætor. gloſſ. nombrare, n. 4. & ſeq. Montaluus in l. 1. gloſſ. en el conſeio, verſic. itẽ nota, tit. 7. lib. 1 fori poſt Iacob. de Aren. Cyn. & Bald. in l. 3. ff. de origin. iur. cum cõcordant. per Angel. in d. l. item eorum §. ſi decuriones, ff. quòd cuiuſq; vniuerſit. nom.
4 omnia † quippe noſtra facimus dicit text. in l. 1. prope mediũ, C. de veter. iur. enucl. gloſſ. fin. in cap. 1. extr. de trãſ. & alibi recordor poſuiſſe in conſuet. Panh. cap. 11. propè princ. quib. noſtram authoritatem impertimur, capit. ſi apoſtolicæ de præb. Abb. in cap. 2. num. 9. de reſcript. Bouadill. vbi ſupra, & pro vt ſuis locis ſupplebo reliqua in materia Deputatorum.

Tertio, quia colligitur ex iſto Capit. iuncto cum cap. 407. infra eodem, quòd quãdoque Regnum ex ipſo Regio donatiuo,
5 † quòd facit Regi, nihil damni habet, quia Rex ipſe cedit, & aſſignat tantundem, vel æquipollens ſuper reditibus, & carrictorijs ipſiuſmet Regis, de quo particulari dixi etiam in d. cap. 54 Regis Martini, 2. verſic. eſt verum, eod. num. 86. & faciunt adducta infra in cap. 8. Regis Philippi II. tom. 9. Io. Franc. à Ponte deciſ. 3. in princip. vbi loquendo de his donatiuis, dicit, quòd ſunt
6 quædam adiutoria, † quæ voluntariè præſtantur, vt colligitur hic in princ. nec cõprehenduntur ſub regula adoharum, neque onerum, & merito dicuntur ſic, quia quaſi donatio, quæ nullo iure cogente fit. Eſt verum, quòd loco ſeruitij præſtatur pro Domino adiuuando in bello, eiuſque neceſſitatibus ſuccurrendo, vt hic, ibi (*prontiſſimo in tutti ſeruitÿ di ſua Maeſtà, & liberaliſſimo à ſouuenire le ſue neceſſita*) & do-

natiuum

7 natiuum, † pro hac causa specificè imponitur, esto quòd bellum esset extra Regnũ, ex quo interest Vassallorum adiuuare dominum extra dictum Regnum, ne in ipso bellum succedat, vt per eundẽ Aponte, nu. 9.& 10. per text.in cap. 1.§.si contingerit, de nou.form.fidelit.Bald.Andr.& Affl.citati per eum, & potest esse modificatio, siue differentia ad ea, quæ scripsi in cap.39.Regis Iacobi in versic. secundo intellige,à nu. 99.cum seqq. vsque ad num.118. tom.1. & 1. & in cap.29. Regis Federici, versic. declara secundo, nu. 13.14.15.& 16. tom. 1.
8 vbi, † quòd seruitium militare non præstatur extra Regnum, sed in Regno, aut parum longè extra ipsum, & consequenter est ex benignitate, & gratia Regis sic petere ipsum donatiuum, vt nunc dicam ¶ Neque ob id, quòd hoc nomine donatiui vocetur,possint remanere Vassalli in nõ adiu-
9 uando dominum, † quia licet Rex petat hoc nomen, donatiuum, est gratia,& benignitas ipsius Regis,qñquidẽ hoc rogare,est mãdare, quo ad eos,vt posui in cõsuet.Panhor. ca.49.nu.36.& in cap.Volentes, quòd est cap.28.Regis Federici,num 6. d. tom.2. & ita per text. in l. 1. vbi gloss. in verbo, quemadmodum, ff. quod iussu, cum similibus, ait idem Aponte d. decis. 3. num. 12. qui subdit, quòd non est uis facienda,quòd sint donatiua voluntaria, vt subdam nunc, si Rex, dum illa petit, dicit ex dicta causa necessaria bellorum, quæ substinet etiam extra Regnum pro defensione suorum Regnorum, & principaliter pro pace,& quie-
10 te huius Regni,pro qua causa põt † recipere nouas impositiones, datia, & collectas facere, vt vidimus sup.in cap.358 vers.non negamus tamen,n.x.cũ seq.cum.ibi citatis, Freccia de authorit. Baron. in 3.Author.n. 46.lib 2.quem refert ipse Aponte, nu. 14. qui dicunt hæc donatiua (quæ singulis tribus annis apud nos fiunt,& Neapoli, singulis duob. annis) non aliter dici voluntaria, vt modo tetigimus,sed est nomẽ simulatũ, quia, dicunt ipsi, irremissibiliter petuntur à Rege dictis temporibus cum litteris particularibus ad suum Illustrissimum Proregẽ transmissis, Populiq;& Barones per Regias litteras particulares ad Parlamentũ vocãtur,ex his,quæ dico in cap. 28.eiusdẽ Regis Philippi prope princ.& vers.tertio,&c.d.to. 9.ex eod.Io.Frãc.Aponte d. decis. 3. nu. 14. 15.&16 qui inter alios citat Andr.e Isern.in cap.1.§.similiter,de Capit.Corrad.& ĩ cap. 1.vers.nisi hostẽ,de natur.feudi.¶ Est verũ, quòd nõ semper debetur dictum Regiũ do-
11 natiuũ † quoties Rex siue per contractus,& capitulationes, siue per gratiã exemerit ab eo, sicut põt à gabellis, datijs, & alijs immunitatibus, vt scripsi in d. cap. 358. in principio, n. 3.& ita quoad hæc donatiua posui etiã in d.cap.54.Regis Martini,n 93. addo eundem Io.Franc. à Ponte d.decis. 3. sub num.4.versic. ex generalitate, qui dicit plus, quòd esto in exemptione prædicta
12 † non esset specificè dictum de dictorum donatiuorum exemptione, adessent tamen in capitulatione ipsa verba æquipollentia, v.g.(*quòd esset exemptum ab omni,& quolibet onere nunc, & in futurum, imposito, & imponendo, reali, personali, mixto, ordinario, quàm extraordinario,etiam quòd in capitulis expressa merito fieri deberet de verbo ad verbum, &c.*) prout erat in illa capitulatione facta inter D Regem nostrũ cum Principe Ioan. Andrea Doria hærede Sfortiæ Andreæ del Carretto Principis Imperij, & Marchionis Status Finalis, de quo loquitur ipse Aponte, nihilominus dicit esse, ne dicta verba essent superflua, intelligitur concessa exemptio, & immunitas à dictis donatiuis,& maximè quia in illo casu erat facta recompensa, & cessio cum Rege, & dicto Sforza de suis statibus, qui erant franchi, liberi, & exempti à quolibet onere, & præstatione, vt ibi per Apon-
13 te, num.4.& 5. vbi subdit, † quòd quoties Rex concedit alicui feudum exemptum, & franchum, ac liberum à quolibet onere, importat esse omni libertate liberum, & ab omni seruitute liberatum, ex Curt.Capic. Oldrad. & Aluarott. & num 15. post Petr.de Gregor. in tract. de concess. feudi, part. 7. quæst. 8.num. 35. quo casu, subdit ipse Aponte, nulli dubium est, quin sit etiã à dicto Regio Donatiuo exemptio facta, & isto casu etiam nullatenus tenetur feudata-
14 rius sequi dominum † ad exercitum (vt in proposito seruitij militaris pono in cap.16. Regis Philippi,limit.d.tom.9.) quia subiungit idem Aponte d.num. 15. quòd sicut hoc casu non tenetur soluere adiutorium, ita nec donatiuum, quod est idem, quod adiutorium in pecunia; postquam enim hæc donatiua sunt adiutoria, & subuentiones,quæ Regi præstantur ob causam necessariam, & dum Barones taxantur, prout taxatur adoha ex adductis in cap.39. Regis Iacobi, nu. 6.29.30.sic dicitur in donatiuis,prout quãtitas illorum erit, quod soluatur integra, vel media adoha, vel plus, & minus,sequitur ob id, dicit ipse Aponte, quòd si aliud non esset in concessione, nisi feudum liberũ
15 ab adoha, † feudum etiam intelligeretur liberũ à donatiuis,& d.num.15.ex Andr.de Isern.in eod.cap.1.§.similiter,de Capit.Corradi,& in cap.1.versic.nisi hostem fecerim de

de nat. feudi in ſi ma, donatiua, adoha, & adiuuamẽtum, vel ſeruitiũ in pecunia ſymbolizant, vt in d. c. 39. dixi eod. n. 6 & in d. cap. 26. Regis Philipi, d. lim. 3, & ꝙ Capic. in Inueſtit. verbo, feudorũ adiutoria, vbi, & ſi dicat adohã eſſe illã, quæ ſoluitur à feudatarijs, adiutoria vero ab omni populo, tamen ſæpe dicitur adohamẽtum, quia adoha nõ eſt aliud, niſi coadunatio gẽtium ad ſeruitiũ faciendum, vt per ipſum Capic. vbi ſup. verbo, feudo adohant, Affl. & ex alijs iurib. per ipſum Apõte, n. 17. 18. 19. cũ ſeq. vbi concluditur fuiſſe determinatũ in Regia Camera, anno 1554. ꝙ conceſſo feudo libero ab omni iugo ſeruitutis, fuit illud declaratũ exemptũ ab adoha, & donatiuis prædictis.

16

Quòd Prælati ſint exempti à dicta oblatione, ſi Papa imponet eis Colletam. Cap. CCCCII.

ITem, che durante il tempo delli anni cinque ſolutionis xxv. millium florenorum, ſe il ſanto Padre Papa Eugenio, ò ſuo ſucceſſore voleſſe imponere colletta alli Prelati del detto Regno, Sua Maeſtà prouederà, che tali colette non ſi paghino, & ſe pure ſi haueranno da pagare, non ſiano tenute le perſone Eccleſiaſtiche per quell'anno à conferire loro rata, che non ſaria giuſto, ne poſſibile, che ſimul, & ſemel, li Prelati, & Eccleſiaſtiche perſone dupplici onere grauentur. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, præſuppoſita ſumma centum quinquaginta millium florenorum prædictorum.

Continuatur cũ præcedenti, & ſcripſi in d. cap. 54. Regis Martini d. verſic. eſt verum, & verſ. eodem etiam modo, n. 90. 99. 100. to. 3. & pertranſit ſimpliciter hic Bonorn. qui dicit, quòd iſto caſu Clerici collectas tenentur ſoluere de proprijs, & patrimonialibus, non autem de rebus Eccleſiæ, & per tradita ab eodem in Auth caſſa, C. de ſacroſ. Eccleſ.

Quòd in ſupradicta donatione nemo ſit exemptus. Cap. CCCCIII.

ITem, che del preſente donatiuo neſſuno del detto Regno, ne generale, ne particolare, ſia modo aliquo exempto, ma ogn'vno indiſtinctè debbia contribuire ſecõdo le taſſe da farſe per li detti Deputati per il Regno, & ſe caſu aliquo Sua Maeſtà dopò ne faceſſe qualche eſſentione ad alcuna Città, loco, ò terra del Regno, che la rata di tale exempto ogni anno delli detti cinque anni ſi metta in conto alla detta Maeſtà, & eodem modo ſi faccia, ſe alcuna exemptione foſſe già fatta, et Sua Maeſtà voleſſe, che li foſſe oſſeruata. ¶ **Placet Regiæ Maieſtati.**

Etiam continuatur cum duobus præcedentibus Capitulis, & dixi in d. cap. 54. Regis Martini, eod. verſic. eſt verum, num. 87 cum ſeq. d, tom. 3.

De exemptione ſigilli. Cap. CCCCIIII.

ITem, che tutti li preſenti Capitoli, & prouiſioni paſſino franchi di ragione di ſigillo. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Concordat cũ cap. 424. infra eod. & de vtroq; vide, quæ dixi ſupra in cap. 378. verſ. An aũt.

Quòd nunquam derogetur iſtis capitulis. Cap. CCCCV.

ITem alli preſenti Capitoli, ne ad alcuno di eſſi non s'intenda eſſer derogato per atto alcuno in contrario fatto, etiã ſcienter, et ſiue in iudicio, ſiue extra, quocũq; et qualitercũq; ſed ſemper intelligãtur eſſe in viridi obſeruãtia, ẽt ſi pluries, vel millies eſſet in cõtrariũ iudicatũ. ¶ Placet Regiæ Maieſ.

Continet duo capita primum, quòd non poſſit derogari Capitulis Regni, & de hoc dico infra in cap. 418. prope princip. ſecundum, quòd Capitula Regni ſtent in viridi obſeruantia, & eſt quaſi ſimile cũ ſubſequẽtib. duob. hic, & ſcripſi de iſto ſupra in cap. 26. Regis Feder. to. 2.

In dubio pro Capitulis Regni fiat interpetratio. Cap. CCCCVI.

ITem, che accadendo dubitatione alcuna ſopra l'intelletto delli preſenti Capitoli, che tale dubitatione ſi debbia interpetrare, & determinare in

ſaunre del detto Regno. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Eſt continuatiuum quaſi cum præcedenti, ob id dicas prout in d. cap. 26. Regis Federici, & in cap. 118. in quibus adduxi concordantes contextus in hac materia, tom 2.

Iuramentum de obſeruantia Capitulorum. Cap. CCCCVII.

ET per oſſeruãza delli predetti Capitoli, la prefata Maeſtà per ſe, & ſuoi heredi, & ſucceſſori in perpetuũ giura, & fà ſacramento ſolenne d'oſſeruare, & far'oſſeruare li detti Capitoli, & nõ contrauenire directè, neq; indirectè, & ogni Vicerè preſente, & qui pro tempore fuerit in introitu ſui officij, ſia tenuto giurare d'oſſeruarli; & ſe alcuno reſcritto, ò prouiſione veniſſe in oppoſito alli detti Capitoli directè, vel indirectè, nõ li debbia oſſeruare, nec eſequire, ſed cẽſeamur ipſo facto ſubreptitia, etiã ſi continerent clauſulam de poteſtate abſoluta, abdicando à ſe la detta Maeſtà omne poſſe di potere diſpẽſare cõtra le preſente ordinationi, & Capitoli, li quali ſono contratti fatti cõ il Regno pro pretio prædicto, cioè di cẽto vintitinque milia florini, & il Protonotario in preſentia dell'Officiali della Città, & terra, doue ſi trouerà il Vicerè, & in eius abſẽtia, li Giurati habbiano carrico, & poſſano dar giuramẽto alli Vicerè, qui pro tempore erũt in introito di loro officio, d'oſſeruare li preſenti Capitoli, & eodem modo ogni Rè, & ſucceſſore della ſua Maeſtà, giurerà ad vnguẽ oſſeruare li preſenti Capitoli vnà cõ li altri Capitoli, oſſeruantie, & conſuetudini del Regno, & delle Città, terre, & luochi del Regno predetto. ¶ Placet Regiæ Maieſtati iuxta reſpõſa vnicuiq; dictorũ Capitulorũ, & præſuppoſita ſumma centũquinquaginta milliũ florenorũ prædictorũ.

Concluſio Priuilegij,

TEnore igitur præſentis publici, atq; authentici inſtrumenti cunctis tẽporibus valituri, vimq; & efficaciã cõtractus, legiſq; pactitatæ, ſeu conuentionatæ perpetuò habituri, de certa noſtra ſcientia, atq; conſultè, præviaque noſtri conſilij deliberatione digeſta per nos, hæredes, & ſucceſſores noſtros quoſcũq, præſentes, pariter, & futuros, præinſerta omnia, & ſingula Capitula, iuxta reſponſiones tamen, decretationes, atq; prouiſiones in fine vniuſcuiuſquè eorũ deſcriptas, pariter & notatas, vobis ipſis Oratoribus, ſeu Ambaſciatoribus ſuperius nominatis, totiq; noſtro Regno Siciliæ vltra Farũ prædicto, illiuſque brachijs, Eccleſiaſtico ſcilicet, Militari, atque Regali, ſeu Demaniali, vniuerſiſque Incolis, ſeu habitatoribus Regni eiuſdẽ, præſentib. pariter, & futuris in vim, & formam priuilegiorum, atque libertatum, legumque pactionatarum nullo vnquam tempore irreuocabilium, concedimus, firmamus, atque iuramus, promictentes in noſtra bona fide Regia vobis ipſis Oratoribus, ſeu Ambaſciatoribus præſentibus, & acceptantibus, totiquè Regno, & tribus Brachijs prædictis, ac Incolis eiuldem, ſcilicet vniuerſaliter ſingulis, & ſingulariter vniuerſis in poſſe Notarij, Secretarij noſtri ſubſcripti, tamquam publicæ, & authenticæ perſonæ pro vobis & eis omnib. quorum intereſt, ſeu intereſſe poterit legitimè ſtipulantis, atq; etiã pacíſcentis. Atq; iurantes ad Dominũ Deũ, & eius ſancta quatuor Euãgelia, in noſtris manibus corporaliter tacta, prædicta omnia, & ſingula capi-

tula

tolà,& vnũquodq; illorũ, iuxta tamen reſponſiones, decretationes, ſeu prouiſiones in fine, ſeu in pede vniuſcuiuſq; eorũ, vt præmittitur, factas per nos, hæredes, ſucceſſores, atq; officiales noſtros quoſcũq; maximè Vicereges, Magiſtros Iuſtitiarios, Iudices Magnæ Curiæ, & Sacræ Conſcientiæ, Admiratos, Magiſtros Portulanos, Cancellarios, Prothonotarios, Magiſtros Rationales, Theſaurarios, Cõſeruatores, Magiſtros Secretos, atq; Secretos, ſeu Procuratores Ciuitatũ, & terrarũ, Straticotos, Capitaneos, Prætores, Algozirios, cæteroſq; alios officiales, præſentes pariter, & futuros, ipſorũ officialiũ locorum, ſeu ipſa officia exercẽtes, tenere, obſeruare, & in omnib. cuſtodire, & per nos & vnũquemq; eorum, ad quẽ ſpectat, teneri, cuſtodiri, & obſeruari inuiolabiliter facere, & minimè in aliquo contrafacere, vel venire, directè, vel indirectè, palam, & occultè, quacũq; ratione, ſiue cauſa, Nos enim pro abundantioris cautelæ ſuffragio, eius, & eorum cuilibet contrarium facendi cunctam adimimus poteſtatẽ, irritumq; propterea decernimus, & inane, nulliuſq; efficaciæ, ſeu valoris, ſi quid, & quicquid in cõtrarium fuerit attentatum. Datum, & actum in noſtris felicibus Caſtris, apud Mazonum roſarum, prope hoſpitalectum die 23. Octobris, decimæ indictionis, Anno à Natiu. Domini 1446. Regnorum noſtrorũ, xxxj huius vero noſtri Siciliæ citra Farũ, xij. per Spectabilem, & Magnificum virum Guilelmum Raymundũ de Monte Cathino, Militem, Comitem Calatenixettæ dicti Regni Siciliæ vltra Farum Cancellarium, Conſiliarium, & fidelem noſtrum dilectum. ALPHONSVS Dei gratia Rex Aragonũ, Siciliæ, citra, & vltra Farum, &c. qui prædicta laudamus, confirmamus, concedimus, atq; inijcimus huic publico inſtrumento ſigillum noſtrum cõmune Siciliæ vltra Farum apponi iuſſimus impendẽti. Teſtes ſunt, qui ſupradictis interfuerũt, Magnifici viri Lopximen Durrea Vicerex, Petrus de Cardona Comes Guliſani, Magiſter Iuſtitiarius, Guilelmus Raymundus de Monte Cathino Comes Calatanixettæ Cancellarius, & Ximenius, Petrus de Torrella Gubernator Regni Valẽtiæ, Bernardus de Requiſens Magiſter Portulanus, Leonardus de Bartholomæo Prothonotarius, Antonius Sin Thelaurarius, Antonius de Caruſio Magiſter Rationalis, Guilelmus Puiades Conſeruator Regij Patrimonij in Regno Siciliæ vltra Farũ, ac Spectabilis Antonius de Peralta Comes de Calatabilotta, Baptiſta de Platamone, Mathæus Puiades Thelaurarius generalis Cathaloniæ, Antonius Vlzina ſcriba portionis domus Regiæ, Gisbert de Mar, Valẽtinus Claner Regens Cancellariam, Frãciſcus Martorella, Andræas Gozul Secretarius, Matthæus Malferis, Gilfortis de Rola Auditor computorum Regiæ Curiæ, Leonardus Bãcherius, Frater Philippus Cauer Commendator Lalamet Vxertus, Conſiliarij Sereniſſimi Domini Regis. Signum mei Ioannis Vlzina Secretarij Domini Regis Sereniſſimi prædicti, eiuſq; authoritate Notarij publici per vniuersã ditionẽ ſuã, qui prædictis interfui, eaq; ipſius Domini Regis mãdato ſcribi feci, & clauſi, loco, & die, & anno prædictis, conſtat de raſuris, & correctis lineis 45. nõ honeſtet lviiij. ſuo xciiij. manualiter ſcribẽte currẽtum. ¶ Dominus Rex mãdauit mihi Io. Vlzina, in cuius poſſe firmauit, atq; iurauit.

Est etiam continuatiuum cum præcedentibus duobus, & posui de hoc, prout in d. cap. 26. Regis Federici, maximè, num. 6. 7. 8. 9. tom. 2. vbi latè cum hac conclusione priuilegij, subscriptione, ac testibus hic positis; & vide etiam supra in cap. 51. Regis Martini in versicul. Primo obseruabunt, tom. 3. vbi pono de possessione Officialium in introitu eorum Officiorum, & supra hoc tom. in cap. 366. in 3. notab. & finiunt prima hæc capitula impetrata per hoc Regnum, & transeamus modo ad alia secunda capitula postulata, & obtenta ab eodem Regno à Sereniſſimo Rege, & ad vnguem sic habes infra in cap. 449. cum conclusione priuilegij ibidem posita.

CAPITVLA SECVNDA REGNI IMPETRATA A Rege Alphonso per Fratrem Iulianum Maiali, Antonium de Luna, Ioannem de Abbatellis, Gerardum Agliata, Anno xiiij. Indictionis 1451. apud Puteolos.

INITIVM PRIVILEGII.

IN Dei nomine, Pateat vniuersis, huiusmodi instrumenti seriem inspecturis, quoquomodo, seu visuris, quòd Nos Alphõsus Dei gratia Rex Aragonum, Siciliæ, &c. Considerantes per vos Religiosissimum virum Fratrem Iulianum de Maiali Monachum Monasterij Sancti Martini de Scalis de Panhormo, ordinis Sancti Benedicti, atque Spectabiles, & Magnificos Antonium de Luna, aliàs de Peralta Comitem Calatabellottæ Camerlingum, Ioannem de Abbatellis Militem, Magistrum Secretum in eodem Regno Siciliæ vltra Farum, Consiliarios nostros dilectos, Oratoresque pro parte totius Regni nostri Siciliæ proximè dictæ, triumque brachiorum, scilicet, Ecclesiastici, Militaris, atque Regalis, seu Demanialis, Incolarumque omnium Regni ipsius, Capitula infrascripta, quibus, & vnoquoque eorum habita nostri Consilij deliberatione matura, ruminataque pluries, tandem consideratis præcipuè laudabilibus obsequijs per Reuerendos Archiepiscopos, & Venerabiles Episcopos, Abbates, Prælatos, atque Religiosos, aliasque personas Ecclesiasticas, etiam per Illustres, & Magnificos Marchiones, Comites, Vicecomites, Barones, Milites, & generosos, etiam, & per Nobiles, & egregios Ciues, & habitatores Ciuitatum, & terrarum demanialium multifariè nobis præstitis, præsertim in acquisitione Regni huius Siciliæ citra Farum, in qua commoda, & promptissima subsidia Regni prædicti semper habuimus, ad ea ipsa omnia Capitula, & vnũquodque illorum per inuiolabiles, atque perpetuas nostras decretationes, in fine cuiuslibet ipsorum respondere instituimus iuxta formam, & ordinem subsequentem.

Sereniſſimo, & Vittorioſiſſimo Signore.

LI vostri humili ſudditi, & Vaſſalli, Frate Giuliano di Ma-ale, Monaco del Monaſterio di San Martino della Scala di Palermo dell'Ordine di San Benedetto, Antonio di Luna, aliàs de Peralta, Conte di Caltabellotta, Giouanne de Abbatellis, Caualiere, Maſtro Secreto, & Meſſer

Gerardo

Gerardo Agliata Dottor di legge, Prothonotario nel vostro fidelissimo Regno di Sicilia vltra Farum del detto Regno, Messaggieri alla vostra Serenità, dopò dell'humili, & debite raccommandationi dicono, che nel general Parlamento in questi dì passati nel Palazzo maggiore nella Città di Palermo, di vostro special commandamento all'Incoli, & habitatori del detto Regno conuocato per il Spettabile, & Magnifico Consiglieri, Camerlingo, Vicerè vostro nel detto Regno Don Lopximen Durrea in nome di vostra Maestà celebrato, fra l'altre cose è stato trattato d'alcune reformationi della Giustitia del detto Regno, & di certa souuentione, che per boni rispetti si douesse fare alla vostra Maestà, & per ciò li detti Messaggieri nomine, et pro parte delli tre Bracchij del detto Regno, cioè Ecclesiastico, Militare, & Reale, siue Demaniale, offeriscono alla vostra Maestà li Capitoli infrascritti, supplicando humilmente, che loro siano ammessi, & fauoreuolmente concessi.

De generali remissione delictorum. Cap. CCCCVIII.

SVpplica il detto Regno alla prefata Maestà, che, considerato ch'esso Regno per occasione di mortalità, di guerre, & di molti c'habbia fatto, è ridotto in grauissima necessità, inopia, & pouertà, sia di sua mercè di farli remissione generale, remittendo generaliter ogni delitto, eccesso, & colpa, cuiuscumque qualitatis, & gradus sint, siue simplicis, siue mixti, & homicidij, fallæ monetæ, vsurarum, & etiam spretarum pœnarum, altri delitti à questi simili, maggiori, ò minori, ancorche requidessero mentione speciale, commessi, & perpetrati vsque ad hanc diem per li Siciliani, habitatori, & incoli del detto Regno, ò forastieri habitatori. Eccetto in crimine læsæ Maiestatis in personam Regis, cætera autem delicta videantur remissa qualitercumque commissa, & perpetrata per li habitatori, & Cittadini del detto Regno, tanto per gl'Officiali, quanto per le priuate persone seculari, seu Ecclesiastici, non ostante che accusatione ne fosse stata preposta, ò fatto processo. Itaquòd de cætero li detti Cittadini, & habitatori, per qualsiuoglia delitto, vt supra, non possano esser criminaliter conuenuti in alcuni iudicij, & se alcuno processo ne fosse stato fatto per viam inquisitionis, seu denunciationis, vel accusationis, aut solum accusatio esset præposita, sia ipso iure nulla, cassa, & irrita, & per tal delitto si possa procedere tantum ciuiliter per interesse delle parti, etiam se fosse interesse principaliter della Corte, essendo tal delitto, che habbia mista per secutione d'interesse delle parti, com'è, falsi, furti, & his similia. Se vero fosse delitto, che non hauesse mista persecutione d'interessi familiari, vt supra, ma competesse ad vindictam tantum, come è homicidio, mutilatione di membri, cicatrici, & his similia, in tali casi, & delitti, ad accusationi, & persecutioni delle parti tantum si possa procedere per Fiscum, &

faciat

hà sempre mostràto ad essa Maestà, & l'inopia, & pouertà, alla quale è ridotta la detta Città, prouedere per sua solita clementia, & benignità, che alla detta Città non sia imposta colletta, datio, gabella, ò impositione noua, per occasione del tumulto, che hanno fatto li villani di Palermo, ò vero per altra occasione, che non saria altro, che mettere in vltimo esterminio la detta Città, & in suspectione di hauere consentuto al tumulto delli detti villani, la qual cosa è notoria non esser stata. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Habes supra in cap. 358. ibi videas, & circa audaciam refrenandam villanorum est consimile infra cum cap. 444. non potest vna vrbs contra aliam se arctare.

Si in Ciuitate, vel Terra est copia Doctorum, alij non possint esse Iudices
Cap. CCCCXII.

ITem supplica il detto Regno, che in tutte Cittati, & Terre del detto Regno, nelle quali sono Dottori in numero sufficiente, non possano esser Giudici, ò Assessori Notarij, ne Iurisperiti, ma li Dottori, sub pæna priuationis officij, & perpetuæ infamiæ. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd in Terris, & Ciuitatibus, in quibus sunt Doctores, vel Graduati in iure, Notarii non possint esse Iudices.

SVMMARIVM.

Doctores, vel Graduati vbi adsunt in locis, ibi non possunt esse Iudices Notarij, n. 1. & seq.
Notarij possunt esse Iudices defectu Doctorum, & graduatorum in locis non existentium, ibidem.
Iudices in locis debent eligi de cappa, & ense, num. 2.
Doctor licentiatus an gaudeat priuilegijs Doctorum, num. 3.
Doctor sine examine comprehenditur in statuto, ibid.
Licentiatus an veniat appellatione doctoris, ibid.

1 H. d. in summa, quòd in locis, † in quibus adsunt Doctores, vel Graduati in iure, Notarij non possint esse Iudices, & adsunt littera Catholicæ Maiestatis Dat. Madrid 8. Aprilis executæ in Regno tempore Illustrissimi Dom. Comitis Albæ olim Proregis, 28. Septembris, 5. indictionis, 1591. per quas præcipitur, vt Capitanei eligantur Viri de Cappa, † & ense, & Iudices litterati Iurisperiti, nec puto sufficere esse
2 3 †Licentiatos, quia non dicuntur graduati, vt hic requiritur, ibi (*Doctores, vel graduati*) & quæ dixi in consuet. Panhor. cap. 30. nu. 25. Ferdinand. Boniorn. ex Parid. de Puteo, sed bene si esset iurisperitus eminentis scientiæ, & voluit glos. Abb. & alij in capit. non potest, de re iudic. per l. si quis, C. de Professor. & medicis, lib. 10. & tetigit Io. Bertachin. in suo Repert. verbo, Doctor par. 1. fol. meo 94. col. 4 scilicet, q Doctor gaudet priuilegijs si fuit examinatus, & approbatus saltim à septem Doctoribus concorditer, & nemine discrepante in tam paruo numero, quicquid dixerit Gandulphus, qui subdunt, nec minus intelligi de Doctore sine examine, qui nec comprehenditur in statuto vide, quę pono infra in cap. 474. Concordat cũ Constit. Regni, Iudices, vbi Afflict. sub num. 4. rubr. 94. de election. Official. vbi quòd Iudices, qui habent iudicare debent esse Iurisperiti, per Auth. de Iudicib. Est verum, quòd vbi non adsunt, possunt esse alij, qui cum consilio Assessorum possunt Iustitiam facere, vt per eundem, & transit hic Boniorn. ex eod. Parid. de Puteo in verbo, Doctores.

De iure Secretariorum, Magistrorum Notariorum Rationalium, & aliorum Scripturum Conseruatoris. CCCCXIII.

ITem supplica il detto Regno, che li Secretarii, Mastri Notari delli rationali, scrittorij di Conseruatore, & di Protonotario, & tutti altri Officiali

Officiali del detto Regno non possano pigliare per loro dritto di lettere, ò altre prouisioni, eccetto quello, che è ordinato, seu taxato per le Pandette ordinate per la detta Maestà, &, si contrauenerint, ipso facto, quello, che si pigliarà il pagamento, incurrat pœnam vnciarum decem, toties quoties contrauenerint Regio Fisco applicandarum. Et alcun dubio occorresse all'intelletto della detta Pandetta, che il Magnifico Vicerè con il consiglio l'habbia à dechiarare còn l'interuento del Prothonotario, & che le dette Pandette siano osseruate ad vnguem, in quanto non contrariano alli Capitoli aliàs obtenti per il detto Regno, & etiam alli presenti. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Recurras supra in cap. 205. vbi loquor in materia Pandectarum, & recordor de hoc adnotasse.

Quòd beneficia Ecclesiastica non dentur, nisi Siculis. Cap. CCCCXIIII.

ITem, essendo che in altro Parlamento sia, sub certa forma, stato prouisto, et concesso per sua Maestà al detto Regno, che li beneficij Ecclesiastici del detto Regno nõ siano cõferti ad altri, che à Siciliani, ò hauuti per Siciliani, Supplica il detto Regno, che il detto Capitolo secondo la sua continentia, & tenore sia tenuto, & osseruato, & quello, per maggior corroboratione, sia confirmato per nostro Signore il Santo Padre. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd Capitulum eidem Regno, aliàs in alio Parlamento super hoc concessum, teneatur, & obseruetur iuxta sui seriem, & tenorem, de cuius confirmatione à Sede Apostolica obtinenda, parata est Regia Maiestas cum Sanctitate Domini nostri efficaciter interponere partes suas.

Dictum est supra eodem in capit. 386. de quo latius scripsi in capit. 7. Regis Martini, limit. 1. num. 81. & seq. tom. 3.

Quòd personæ Ecclesiasticæ non possint iudicari, seu conueniri, nisi per Prælatos, seu alias personas Ecclesiasticas. Cap. CCCCXV.

ITem supplica il detto Regno, che niun Prelato, ò persona Ecclesiastica possa essere conuenuta, iudicata, ò condennata, eccetto per il Prelato, ò persona Ecclesiastica, saltim Canonici, li quali habbiano tale commissione per il Signor Rè, ò suoi Officiali, la quale persona Ecclesiastica, non essendo idonea, habbia per Consiglier, vno, ò doi Dottori esperti. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd vbi commissiones fieri habeant personis Ecclesiasticis, non fiant exinde minoribus gradu Ecclesiastico, quàm Canonicis in locis vbi sunt.

Simile est cum cap. 397. supra eodem, & de vtroque pono infra in cap 511. in principio.

Quòd nullus, nisi Siculus, vel vxoratus in Regno possit habere officium, vel beneficium in Regno. Cap. CCCCXVI.

ITem supplica il detto Regno, che il Capitolo, per il quale Sua Maestà concesse gratia al detto Regno, che nessuna persona poresse hauer'offi-

cio,

cio, ò beneficio nel Regno di Sicilia, eccettuati Siciliani oriundi nel Regno predetto, ſia firmo, & valido in ſuo robore, & non s'intenda in aliquo eſſere derogato per l'habilitatione fatta à Meſſer Frãceſco Marrorella, & Meſſer Bernardo Pinos, anzi ſtet, vt ſtabat, & deinceps neſſũna perſona, eccettuati li ſopradetti habilitati tantum, poſſa hauere officij, ne beneficij, che non ſia oriundo in Sicilia, ò vxorato, come nel predetto Capitolo ſi contiene. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd Capitulum antiquum in alio parlamento ſuper hoc conceſſum teneatur, & obſeruetur, cui, propter habilitationes in præſenti Capitulo contentas, non cenſeatur in aliquo derogatum.

Eſt ſupra eod. in cap. 386. de quo in cap 7. Regis Martini, verſ. de ſecũdo, n. 56. & 57. cũ ſeqq. tom. 3. Bouadill. in ſua Politica, cap. 2. lib. 1. n. 11. 13. & ibi gloſſ. ex l. 4. tit. 5 lib. 3. Recopil qui annus ſolet prorogari ad annũ, duos, vel tres ad voluntatẽ Regũ vſquequo veniãt ſucceſſores.

Quòd Officiales annales mutentur quolibet anno in menſe Septembris.
Cap. CCCCXVII.

ITem ſupplica il detto Regno, che li Capitanei, & altri Officiali annui nel Regno, ſi debbiano mutare di anno in anno, & in principio Septembris, perche, non ſi mutando, ne reſulta grand'inconueniente nel detto Regnò, ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

SVMMARIVM.

Officiales in Regno mutantur in primo Septembris, de iure erat Kalendis Ianuarij. num. 1.

Officiales anteceſſores expectare debent ſucceſſores, nec diſſistere ab officio interim, num. 2.

1 Hodi Officiales annales debent † mutari in primo Septembris quolibet anno, ne inconuenientia inde reſultarent, dixi ſupra in cap. 1. Regis Martini, num. 20. cum ſeqq. tom. 3. licet de iure cõmuni erat Kalendis Ianuarij, & in prima die menſis ipſi intrabant, vt ibidem per l. publius, ff. de condit. & demonſtrat. l. ſi calumnietur, §. 1. ff. de verb. ſignif. cum concord. & aliqua reportaui ad Pragmaticas, tit. 28. de offic. Magiſtri Notar. Cumin. & cumul. in princ. & in pragm. 1. tit. 1. de offic. Proregis, num. 2 75. & ſeq. tom. 1 pragmat. vbi poſui; † quòd anteceſſores expectant ſucceſſorem, prout hodie ad cautelam obtinentur litteræ Domini Proregis, & eſt de mente Bouadill. in ſua Politica, tit. del gouerno del ayuntamiento, num. 24. tom. 2. vbi quòd ſucceſſor debet informari à ſuo prædeceſſore, ex Bald. in l. 1. C. an ſeruus ex ſuo facto, Put. de ſyndicat. verbo, Officiales, cap. 4. in fine fol. 102. l. ſi purè, ff. de fideicommiſſ. libert.

Quòd contra Capitula non poſſit aliqua diſpenſatio fieri, niſi congregato Concilio generali collegialiter. Cap. CCCCXVIII.

ITem ſupplica il detto Regno, che contra li preſenti Capitoli, ne contra li preteriti non ſi poſſa fare di quà innante habilitatione, ne diſpentione per il Regno, niſi fuerit collegialiter conuocatum, & congregatum. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

SVMMARIVM.

Capitulis Regni diſpenſare, & derogare, & modificare poſſunt Reges, & Principes ex cauſa, num. 1. cum ſeqq. & num. 12. 13. 14. 15.

Diſpenſare poteſt princeps circa ius poſitiuum in partem vel in totum, ibidem, et ſic Regni capitulis, Ritibus, Pragmaticis Conſtitutionibus, nu. 16.

Princeps habet poteſtatem dandi vitam, & necem hominib. Regni, pòt reuocare ſententiam criminalem diffinitiuam, remittere pœnas poſt ſententias declaratas, num. 2. derogare authoritati, & poteſtati Iudicum, num. 3.

Princeps quæ facit, præſumitur facere ex iuſta cauſa, ibidem, & ſufficit pro

causa,& ratione voluntas, num. 4.
Princeps dispensando capitulis Regni, presupponit veritatem esse incontrarium, & dicitur suspendere ipsam legem, nu 5.
Dispensatio facta per Principem est contraria legi,& statutis,ibidem.
Dispensatio presupponit veritatem esse in contrarium,ibid.
Dispensationes sunt odiose num.6.
Capitulis Regni potest dispensari per tria Bracchia ipsius Regni collegialiter congregata cum eorum consensu,nu.7.& seq.
Parlamentum potest derogare capitulis Regni,& quomodo, ibid. cum seqq. non obstante quòd sint iurata, nu.10.& seq.
Solemnitas, quę requiritur in actu cõficiendo, debet eadem requiri in ipso actu reuocando, reficiendo,mutando, adiuuando non reuocando,num.8.
Velle tuus est,tuus est nolle,num. 9.
Lex potest per eum tolli, qui potuit eam concedere, ibidem.
Parlamentum,& tria Bracchia Regni potest semoto metu periurij tollere, & reuocare statutum quod iurauerũt seruare, num.10.& seq.
Iuramentum prestitum per alterum alteri potest adinuicem remitti, num.11.
Periurus non est, qui remittit alteri iramentum inuicem inter se prestitũ, ibid.
Dispensatio potest fieri Capitulis Regni, maximè quando per derogationem talem concessio reuerteretur ad ius commune, num.12.& seq.
Capitula Regni possunt modificari,et reuocari per Principem, vel Parlamentum, quando modificatio,& reuocatio reduceretur ad ius commune, vel ad statuta antiqua,nu.13.
Princeps non ligatur suis constitutionibus,ibidem.
Capitulis Regni potest per Principẽ derogari quãdo per alia capitula Regni derogãtur,vel modificantur, num.14.
Constitutionibus Regni potest dispensari per Principem,n.15.& seq.
Pragmaticis Regni potest fieri dispensatio, num.16.
Ritib. Siciliæ potest fieri dispensatio per Principem, ibid.
Capitula Regni regulariter stant in viridi obseruantia; nec derogatum eis videtur, cum sint contractus facti cum Rege ex pretio,& donatiuis,num. 17.
Dispensare si tractatur per Regem Capitulis Regni, Prorex debet cum eo consultare.ibid.
Principes quando aliquid faciunt ad partium postulationem,videntur moti quòd fecerint per importunitatem,quã ex alia qua causa,num.18.
Parlamentum, ẽtsi esset collegialiter congregatum, non potest dispensare pragmaticis, num. 19.
Collaterale in Regno Neapolis nõ potest reuocare,& reuidere, quod Rex ipse fecit ex sua suprema, & absoluta potestate, ibidem.
Prorex in Regno dicitur aliter ego,ibid.
Princeps non potest dispensare cum bona conscientia Constitutionibus, & Capitulis Regni, quando adesset lesio & preiudicium partis,num. 20.& seq.
Dispensationi non est locus quoties ius partibus est quæsitum,ibid.
Princeps non facit gratias cum iniuria tertij,num.21.
Principi licet habeat arbitrium in his,quæ iuris positiui sunt, tamen non potest vti tali arbitrio cum preiuditio tertij, num. 22.cum seqq.
Princeps nõ potest tollere ius quæsitum parti, faciendo dispensationem contra ius,nu.23. nisi ex causa rationabili, & grani,num. 25.
Lex habet vim veræ iustitiæ. ibid.
Regia potestas non trahitur ad præterita, num.24.
Principi potest ẽt causa rationabili, & grani ius quæsitum tertijs tollere ex publica vtilitate,n 25.
Princeps licet contra ius positiuum sola voluntate possit cum clausula non obstãte illud tollere, attamen semper intelligitur,quòd non debet facere alijs, quod ipse non fecisset pro se, num.26.
Regis arbitrium licet sit celeste, tamen illud debet regulari secundum laudabiles consuetudines,num.27.
Bracchia tria Regni possũt collegialiter cõuocata, & congregata dispensare, & reuocare statuta, & constitutiones à se factas. num. 28.
Dispẽsari quibus casibus possit capitulis Regni & quomodo,ibid. & n. seq.
Dispensari nõ potest aduersus votum impedimentum,quando aliqua obstarent,nu. 29.& seq.
Impedimento vno sublato, cætera remanent,ibidem.
Dispensatio vna est tolleranda, sed plures sunt odiosæ,n.30.
Clausulam, non obstante, Principis est concedere, nec sanat plures defectus, si extent, sed est necesse, vt vnicuique derogetur, num.31.

ADnotaui ſupra to. 1. in procemio capitulorũ Regis Iacobi ſub verſ. ex cauſa tñ, vbi feci mentionẽ de iſto textu, & ſcripſi
1 quo caſu poſſit fieri diſpenſatio † per Illuſtriſſimos Proreges, quia regulariter cõtra, dum per hoc capit. & multa alia legamus numquam cenſeri derogatum capitulis Regni, vt videbimus inferius in progreſſu, hæc etenim cauſa, ſecundum DD. reſidet in pectore ipſius Regis, ſiue Principis, vt pulchrè in propoſito ait Ludouic. Sacca Reſponſo 1. num. 68. vol. 1. vbi ſubdit, quòd quando fit diſpenſatio tantum contra ius poſitiuum diſpenſaſſe intelligitur, & Princeps circa ea, quæ ſunt dicti iuris poſitiui, habet magnam poteſtatem diſpenſandi, & tollendi in partem, vel in totum, vt tangam etiam inferius, ſub verſic. ſicut nec poteſt, num. 20. & ſeq. vt eſt in Summo Pontifice, & Regibus, cap. propoſuit de conceſſ. præbend. cum concordantibus poſitis per Aſflict. in Conſtit. pœnam eorum, rubr. 3. ſub num. 51. de banni foriudicat. lib. 2. & num. 52. per l. Princepſt ff de legibus, l. digna
2 vox, C. eod. & ibi infert, quòd poteſt, & † habet poteſtatem dandi vitam, & morem hominibus Regni, poteſt reuocare ſententiam criminalem diffinitiuam, & remittere pœnas poſt ſententiam declaratas ſecundũ gloſſ. in l. 1. & fin. C. Sentent. reſcindi non poſſe, & in l. cauſas, vel lites, C. de tranſ. & in cap. cum litteris, de reſtit. in integr. & ex Bald. in capit. at ſi clerici, de iudic. & conſequenter poteſt derogare authoritati,
3 † & poteſtati Iudicum ex certa ſcientia, vt ibidem per Bald. & Aſflict. & Andr. de Yſern. & arg eorum, quæ dixi in pragmaticis, tit. 12. de ſentent. banni, & foriudicationis, in 1. notab. to. 1. pragmaticarũm, & omnia prædicta ex cauſa iuſta Princeps feciſſe præſumitur, maximè circa ipſã diſpenſationẽ, vt per Brun. conſ. 1. n. 13. Alciat. in tract. de præſumpt. regul. 3. præſump. 8. Canoniſtas in cap. quę in Eccleſiarũ, ibiq; Dec. nu. 132. extra de Conſtitut. Bart. Ang. Ial. Soccin. Grãmat. Ruyn. Menoch. Roman. Marſil. & alij, de quibus per ipſum Ludouic. Sacca loco citato, vbi ait, quòd pro cau
4 ſa, † & ratione ſufficit Principis voluntas, quæ ex iuſta cauſa præceſſiſſe præſumitur. ¶ Diſpenſando namq; Princeps præſuppo-
5 nit veritatem eſſe in contrariũ † non quòd ipſe diſpenſet in errore contra ipſam veritatẽ, ſed ſuſpẽdit eo tunc legem ipſam, quæ eſt contraria diſpenſationi, nam, vt refert Surd. conſ. 552. n. 12. vol. 4. omnis diſpenſatio probat veritatem eſſe in contrariũ, dicens eſſe notatu dignum poſt Caſtrenſ. in l. decem, n. 4. Alex. n. 34. Ial. n. 18. ff. de verbor. obligat Fælin. in cap. litteris, n. 19. de præſumpt. cum ſimilib. ab ipſo Surd. citatis, & conſequenter colligitur, diſpenſationes ipſas † eſſe odioſas, ſecundum ea, quæ ſubdã
6 infra n. 30. vt recordor adnotaſſe ſupra in cap. 32. Regis Martini, n. 4. to. 3. Et pulchrè etiam de hoc capitulo fecit mentionem Petr. de Gregor. in tract. de conceſſ. feudi, part. 5. quæſt. 5. num. 20. & 21. vbi ſubdit ita alias vidiſſe fieri venditionem Secretiarum Ciuitatis Pactarum, & Terræ Caſtri Regalis per Regiam Curiam cum derogatione Capitulorum Regni in totum, vel in partẽ;
7 † cũ expreſſo conſenſu trium Brachiorum eiuſdem Regni collegialiter congregatorũ in Parlamento, quod poteſt fieri, vt hic ibi (*niſi fuerit collegialiter conuocatum, & congregatum*) per ea, quæ tango inferius, n. 28. & etiam infra in cap. 28. Regis Philippi II. verſ. Quarto, &c. to 9 cũ ibi citatis, & in cap. xj. Regis Ioannis, ampl 2. to. 6. Eadẽ enim ſolemnitas, quæ interuenit in actu cõficiendo, † debet interuenire etiam in actu
8 reuocando, reficiendo, mutando, vel adiuuando, non indeclarãdo, vt ait ipſe de Gregorio ex gloſſ. in l. 1. & ibi Bald. C. de inoffic. donat. & in l. ſi ut proponis, C. de reſcript. Bart. in l. & ideo, ff. de condit. furti l. hæredes palã, §. 1. vbi idẽ Bart. ff. de teſtam. l. ſi proponis, la 2. vbi Bald. C. de nupt. idẽ Bart. in l. Chyrographis in 2. not. ff. de admin. tutor l. nuptiæ, vbi Alex. ff. de Rit. nupt. Franc. de Aretio in 2. par. ſui tract. feudalis, in 1. quæſt. & ſicuti ſtatuere poterunt, ita reuocare, vel
9 aliter abrogare, quia eorum eſt nolle, † quorũ eſt velle, & tollere poteſt legem, qui põt eam condere, l. eius eſt, ff. de regul. iur. Iaſ. in rubr. ff. de acquir. poſſeſſ. l. nihil. tam naturale, ff. de reg. iur. Io. Petr. Surd. conſ. 58 ſub n. 12. & 13. vol. 1. ex Butr. in cap. quia circa, de conſanguinit. & affinit. Card. Imol. & Abb. in cap. 1. de tregu. & pac. idẽ Abb. in cap. pro illorũ, de prębend & ſubdẽs ipſe Surd. n. 17. 18. 19. adeo hoc eſſe verum, vt non obſtãte iuramento appoſito in principio per dicta tria bracchia, de obſeruãdo capitula Regni,
10 † quia poſſunt nihilominus ſemoto metu periurij tollere, ac reuocare ſtatutũ, q̃ iurauerũt ſeruare, ex DD. in cap. dilecto, de præbẽd. Archid. & Dom. in cap. vnico, de Cler. nõ reſid. in 6. Io. Andr. Speculat. Bart. Bald. Alberic. Butr. Card. Imol. Fælin. Dec. & alij
* per Surd. allegati, qui dicit eſſe com.* opin.
11 † ſubdens, q̃ tale iuramentũ tãquã prętitũ alteri per alterũ, poteſt inuicẽ remitti, per q̃ cap. 2. de ſponſal. & poſſunt ipſi vnanimes tollere ſtatutũ, & iuramẽtum non impedit. Card. in Clem. 1. q. 3. de regular. vbi Paul. de Eleazar, Paris de Put. de reintegr. feudor.

cap.289.num.3.Rolland.consil.43.num.19. vol. 3. Rip. consil. 2. num. 4. cum similibus ab eodem Surd. adductis, aliàs non erit secura concessio in præiudicium successoris,
12 & sic ex causa † potest fieri dispensatio capitulis Regni, vt tetigi supra in principio maximè, vt subdit idem de Gregor. vbi supra, quando per talem derogationem concessio illa reuerteretur ad ius commune, tanquam ad naturam suam, ad quam debet facilius reuerti, arg.l.si vnus, §. pactus ne peteret, ff.de pact.& ita post Felin. Bartol.Salicet. & Angel. ait Io. Bapt. à Costa cons. 1.num.22.lib.1.qui dicit, quòd potest
13 etiam eas modificare, † quando per modificationem, aut reuocationem rediretur ad ipsum ius commune, vel ad statuta antiqua, ex quo non videtur ligatus sua constitutione.Boniorn. in capit.8.Regis Martini supra tom.3.vbi allegat Affli&. in constit. Castra munitiones, de nouis ædific.lib.3.rubr.29. & istud est, q̃ dicitur infra in cap.516.remissiuè, quòd licet capitula
14 † Regni non possint derogari, tamen fallit quando per alia capitula eiusdem Regni antecedentia, siue subsequentia reuocarentur, vel modificarẽtur, vt tetigi in cap.31.eiusdem Regis Martini, d.tom. 3.& ponam hic inferius in 1.limitatione ¶ Sic etiam potest per Principem fieri
15 dispensatio Constitutionib Regni, †. vt sentit in puncto idẽ Matth. de Affl. in Constit. Regni, Baiulos, sub num.65. tit. 73. de feriis.lib.1. vbi loquitur, quòd quando in
16 † casu obstarent Regni Constitutiones, recurrendum est ad Principem, vt disponat ex Regia sua dispẽsatione, & in puncto, quòd possit Rex derogare † capitulis Regni Pragmaticis, vt subdam in 19. Constitutionibus, Ritibus, est Capitulum Regni 210.Regis Caroli infra, tom.8.vbi colligitur, quòd quando Rex destinauit in Regnum Visitatorem, eum delegauit cum cum clausula derogatoria omnium prædictorum iurium, ibique tango in 2. notab. Sic supra in capit. 392. vbi Rex derogat Constitutioni Regni, statuimus, vt tetigi ibidem, ampl. 3.cum ibi citatis. Est verũ quòd est textus de directo contrarius supra cap. 405. vbi quòd nulli capitulo Regni in-
17 telligatur † derogatũ per l.Arriani, C. de hæret. & Manichæis etiam scienter, siue in iudicio, quandocumque, quàm extra, quomodocumque, & qualitercumque, sed semper sint in viridi obseruantia (ex adductis supra latè in cap.26.Regis Federici to. 2.) & in cap. 407. supra eodem, & in capit. 445. vbi abdicat à se Rex ipse omnem potestatem dispensandi contra ordinationes, & capitula Regni, abdicando etiam omnem impetrationem, & prohibendo Iudicibus ne ponant exequatur, nec admittant, ex quo sunt contractus facti cum ipso Regno ex pretio, & donatiuis factis ipsi Regi, & in capit.433. & cap. 434. infra eodem, & tango inferius, num.23. sed Prorex tunc consuleret cum ipso Rege, vt ibidem habes, & ideo illi textui, & concordantibus respondetur, quòd intelligitur absque causa, vel præter totum Regnum collegialiter cõgregatum, quia tunc potest fieri derogatio, vt tactum est, quæ causa semper præsumitur iusta in Principe: Sicut multoties Principes aliquid faciunt † ad partium postulationem, & tunc potius videntur moti, quòd fecerint per importunitatem, quàm ex aliqua causa, vt scripsi supra in cap.393.sub nu. 3. & vide, quæ tetigi supra in cap.1.& 2.eiusdem Regis Martini, versic.8. tangam, & in d.cap.54.eiusdem Regis Mart.d.tom.3. Nisi tenderet dispensatio in præiudicium partium, vt subdam in versic. sicut.

18

Cum ergo prælens textus loquatur de dispensatione facienda circa Regni capitula per Parlamentum Collegialiter congregatum, vt tetigi supra, num. 7. non puto, quòd possit Colloquium ipsum dispensare
19 pragmaticis, † sed solus Rex, vel Prorex possit circa eas dispẽsare, vt sentij paulo superius num.16.& in d.Proœmio capitulorũ Regis Iacobi, num.51.d.tom.1.& addo in indiuideo Io.Franc.de Ponte consil. 3 num. 29.30.31.& licet ipse loquatur, quòd solus Rex possit dispensare, & non alius, attamen loquitur in Collaterale, quod nõ potest, ex quo esset reuocare, & reuidere, quod Rex ipse fecit, ex sua suprema, & absoluta potestate, tamen non ex hoc videtur negare, quòd Prorex non possit dispensare, ex quo est alter ego, vt ĩ cap.12.Regis Martini, declarat.4.d.to.3.latissimè posui cũ ibi citatis

Sicut nec potest dispensare Princeps cũ bona conscientia Constitutionibus supradictis, † quando adesset lęsio, & præiudicium partis, vt sentij superius, num.1. quia quoties ius partibus est quæsitum, non est locus dispensationi, ita ait Affli&. in Constit.Regni, instrumentorum robur, nu. 27. 28. 29. tit. 79. de fide, & authorit. instrum. lib.1. ex infinitis iuribus ab eo allegatis, & authoritatibus, cap.licet, de offic. ordinar. cap.cum inferior, de maiorit. & obed.l.1. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publ. Alex. consil. 125. volum.2. aliter enim es-
20
21 set † facere gratias cum iniuria tertij, quod non facit Rex, sed semper saluat iura tertijs, vt multa cumulaui in decis. 99. M.R.C. num.39.Affli&. vbi supra, d. num. 27. & in cap. 1. qui successor. teneant. & ita pono

iufra

infra in materia indultus in cap. Regni 7 Regis Philippi II. tom. 9. & cõsequenter † licet
22 habeat liberũ arbitrium in his, quæ iuris positiui sunt, vt vidimus supra, & dicã inferius, tñ nõ debet Rex vti tali arbitrio cum præiudicio tertij, Ant. de Butr. in cap. 3. de cõstit. Lapus allegation. 135. immo cum hæc capitula Regni, veluti priuilegia transijssent in contractum, vt dixi supra num. 17. esto legamus, quòd aliàs possit princeps reuocare priuilegium à se concessum, secus tamen quando transierunt in vim contractus, dicã infra in cod. cap. 445. Bald. in l. si constante, vers. exceptis, C. de donat. ante nupt. qui ait,
23 quòd Princeps nõ potest † tollere ius quæsitum parti faciendo dispensationem contra ius ei quæsitum, cui fuerat quęsitum ex sua lege, quæ habent vim veræ iustitiæ, ex Bald. in 1. rubr. feud. col. 2. idem Aflict. vbi supra, & in constit. vsurariorum, in 4. notab. Angel. in l. qui Romæ, §. flauius, ff. de verborum obligat. glos. 2. dist. 22. cap. 1. Innoc. & Ioann. Andr. in cap. innotuit, de election. Luc. de Penn. in l. 1 col. 3. C. de his,
24 qui in exilium, lib. 10. vbi ait, † quòd potestas Regia non trahitur ad prętcrita, & ita post multos etiam conclusi in proœm. Capitulorum Regni Regis Iacobi, num. 26. to. 1. Salicet. & Paul. de Castr. in Auth. cassa, C. de sacrosanct. eccles. Alex. cons. 208. volum. 2. solummodo ex causa rationabili, & graui potest Princeps tale ius quæsitum tertijs tollere † respiciente publicam vtilitatẽ, vt post multos posui in alia decis. 16. M. R. C. n. 16. Luc. de Pen. in d. l. 1. col. 4. C. de his, quæ in exilium d. lib. 10. Aflict. in d. constit. instrumentorum robur d. num. 29. qui ait, qđ
26 licet Princeps † regulariter contra ius positiuum sola voluntate possit cum clausula, non obstante, illud tollere, ex notatis in cap. proposuit, de concess. prębend. & in clem. 1. in verbo, infectis de immun. Eccles. DD. in cap. quæ in ecclesiarum, de constit. stante quia ipse Princeps habeat liberum arbitrium in his, quæ iuris positiui sint, vt tetigi supra in in principio, & num. 22. attamen semper intelligitur, quòd non debet facere alijs, quod ipse non fecisset pro se, ex Bart. in l. 1. iuncta glos. in l. cæterum, ff. de tolut. Aflict. loco citato nec potest tertijs præiudicari, vt tactum est superius, vbi subdit idem Aflict. quòd arbitrium Regis
27 † licet sit cæleste, vt in l. 1. C. de summ. Trinit. tamen illud semper debet regulare secundum laudabiles consuetudines loci, & ibi glos. & in l. 1. C. de emanc. lib. 10. & in l. an inter, C. de ædific. priuat. concludit ipse Aflict. d. nu. 28. quòd Serenissimus Rex Ferdinandus I. numquam in similibus occasionibus solebat dispẽsare, nec tollere constitutiones factas, nec vnquã ipse cõsuleret Regibus, & Principibus, quòd vtantur eorum arbitrio cõtra statuta à seipsis facta.

28 Limito Primo, † & dico, quòd licet non possit fieri dispensatio, tamen potest per totum Parlamentũ collegialiter conuocatũ, & reuocari congregatum, & per tria Bracchia Regni statuta, & constitutiones à se factas, vt vidimus supra num. 7. cum seqq.

Limito secundo, vt procedat, quando alia impedimenta non obstarent, quia tunc
29 dispensatio † aduersus vnum impedimentũ non iuuat, si alia subsint, sic optimè intellexit Surd. consil. 245. num 4. lib. 2. per text. in l. si quando, C. de inoffic. testam. & quando plura obstant, vno impedimento sublato, cætera remanent, l. vim possam, §. præscriptione, ff. de adulter. Crott. consil. 61. nu. 3.
30 & sic vna dispensatio est tolleranda, † tamquam fauorabilis, sed plures sunt odiosæ, vt tetigi supra, num. 6. ex Bald. in l. fin. num. 4. ff. de constit. Princip. vbi Zas. num. 32. Beccius cõsil. 28. num. 20. Vnde videmus, quòd
31 clausula † non obstante (de qua aliqua dixi in d. proœm. Capitulorum Regni Regis Iacobi, num. 56. & 57. cum ibi concordantibus, & est Principis eam concedere, vt vidimus in d. cap. 8. eiusdem Regis Martini, n. 15. d. tom. 3.) non sanat plures defectus, si extant, sed est necesse, ut vnicuique derogetur, vt subdit ipse Surd. num. 5. ex Bald. in l. si non lex Ilia sentia, ff. de hęredib. instituend. qui dicunt esse notandum pro Bullis Apostolicis cum similibus per eos.

Limito tertio, vt Rex, siue Princeps non debeat esse ita facilis, nec solitus ad dispensationes prædictas faciẽdas, quia sunt odiosæ, vt tetigi superius post principium, & in casibus dispensationis non sufficit concedere rescriptum cum clausula, non obstantib. capitulis Regni prohibentib. impetrationẽ, nisi etiam adiungatur, & dicatur, ac dispensetur, quòd Iudices admittant, & exequãtur, vt ait Fim. supra d. cap. 407. ex Bart. in l. neminem, C. de canone frum. Vrbis Romę, lib. 11. Dec. consil. 10. col fin.

De numero Secretariorum, & Algozirorum, & quòd in absentia eorum, vel Iudicum Magnæ Regiæ Curiæ, non possit aliquis substitui, nisi in casu mortis, aut absentiæ omnium, & ipsis redeuntibus, substituti reuocentur. Cap. CCCCXIX.

ITem supplica il detto Regno, che in absentia delli Giudici della Gran Corte, non si possa substituire, ne di nouo fare altri Giudici, che quelli,

che

che rimangono, li quali possano espedire,, essendo ordinarij. Et cosi ancora supplica dell'Algozirij, & Secretarij, che in absentia loro non si possa fare altro Secretario, ne Algozino, & se fatto fosse, ipso iure sia reuocato, & cosi s'intenda irrito, & annullato per il presente capitolo; & cosi siano tre Algozini, & dui Secretarij, videlicet quelli, li quali foro nominati, & dechiarati ne gl'altri capitoli del Regno, & in loro absentia non si possa sustituire, ne di nouo far'altro, nisi in casu mortis, aut in casu absentiæ omnium, & ipsis absentibus redeuntibus, quelli, che fatti fossero, s'intendano ipso facto reuocati. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quo ad Iudices Magnæ Curiæ, & Algozirios, & etiam quo ad Secretarios, qui exinde possint esse solum numero tres.

S V M M A R I V M.

Iudicum M.R.C. si aliqui sunt absentes, non possunt de nouo alij creari, nec substitui, sed illi, qui remanent, debent expedire causas, nisi in casu mortis, & absentiæ omnium quibus redeuntibus, cessant, num. 1.

Secretarij si aliqui sunt absentes, non potest creari alius Secretarius, nec substitui; nisi in casu mortis, & absentiæ omnium, & illi, qui sunt creati, redeũtibus Secretarijs, renocantur, num. 2.

1 TRia dicuntur, nempe, Primo, quòd in casu † absentiæ Iudicum M.R.C. (hoc est vnius, vel plurium) substitui non possint, nec de nouo fieri alij Iudices, quàm illi, qui remanent, qui possint expedire causas, si sunt ordinarij, nisi in casu mortis, aut in casu absentiæ omnium, quasi quòd tunc possit substitui, & fieri noua creatio, & ipsis postea redeuntibus, desinunt substituti, & creati de nouo, de hoc vide aliqua, quæ posui supra in cap. 51. Regis Martini in 5. obseruantia, to. 3. & quæ reportaui ad Pragmaticas, tit. 27. De Capitaneis, verfic. quarto colligo, vbi facio mentionem de Dom. Mastrillo, qui meminit huius capituli, & hoc circa substitutionem forsasse ab eis faciendam, quia est prohibita, de qua hic fit mentio, nam circa nouam creationem, etiã faciunt adducta supra in cap. 366. sub verf. noto consequenter, vbi posui, quid faciendum quando plures sunt Iudices, & vnus, vel aliqui sunt absentes, & loquor in puncto, etiam de Iudicibus ipsius M.R.C. vbi dicas plenius de hoc particulari.

Secundo illud idem disponitur hic de
2 † Secretarijs, vt scilicet in eorum alicuius absentia, non possit fieri alius Secretarius, imo factus reuocetur, & sint duo Secretarij, & in eorum absentia non possit aliquis substitui, nec creari de nouo, nisi in casu mortis, & in casu absentiæ omnium, ipsisque redeuntibus, illi qui essent facti, reuocati intelligantur, de hoc scripsi supra in cap. 59. d. Regis Martini. verfic. Secretariorũ, eiusdẽ tom 3. vbi habes auctũ numerum ipsorum Secretariorum, cum ibi adductis.

Tertio hoc idem, quod est dictum de Secretarijs est dispositum de Algozirijs, videas supra in capit. 251. huius Regis, vbi similiter habes de numero Algoziriorum, vbi olim erant tres, vt hic cum ibi citatis.

Quòd nulla Ciuitas, Terra, & locus sit exempta à collectis ipsis. Cap. CCCCXX.

ITem supplica il detto Regno, che nessuna Città, Terrà, ò loco, ò Barone, seu Prelato sia exempto dal pagamento della presente colletta, & donatiuo, & se pure Sua Maestà ne facesse exemptione ad alcuna Città, Terra, ò loco del Regno, che la rata di tale exẽptione ogni anno si metta in conto alla Regia Maestà, & eodem modo si faccia, se aleuna exemptione fosse già fatta, & Sua Maestà volesse, che fosse osseruata.

† Est dupplicatum supra in cap. 402. & 403. vbi scripsi remissiuè ad loca concordantia.

Quòd

Quòd pœna impoſita per ſuperiora Capitula Receptatoribus Bannitorum, vel foriudicatorum, non poſſit augeri, vel minui. Cap. CCCCXXI.

ITem ſupplica il detto Regno, che Sua Maeſtà, ne ſuo Vicerè non poſſa creſcere, ne augmentare, ò alterare per ſue prouiſioni, ò banno, la pena, che è impoſta per li Capitoli alli recettatori delli Banniti, & fuordicati, la quale pena è, in bannito, oncie cinquanta, & foriudicato oncie cento. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd pœna, de qua in præſenti Capitulo fit mẽtio, nequeat augeri per Officiales Regios quoſcumque, niſi ſolum per Regiam Maieſtatem.

Eſt idem cum cap. 371. ſupra eodem, & in ſuis locis adduxi concordantes materias.

De officio Iudicis Sacræ Conſcientiæ, & quòd poſſit de triennio in triennium ſindicari. Cap. CCCCXXII.

ITem ſupplica il detto Regno ſine præiudicio Capituli Panhormi editi per Regiam Maieſtatem, ſopra l'officio della Sacra Conſcientia, che, vacãdo l'officio predetto per morte, ò renuntiatione di quello, che lo tiene & poſſede ad præſens, quòd de cætero ſiano dui delli principali Iuriſti del Regiò Conſiglio, da dare per il Vicerè, non ſuſpetti alle parti, & che debbian ſtare à ſindicato di tre anni in tre anni, ò innante, ſe à voſtra Maeſtà ſarà viſto, per rendere ragione di quello, che à loro foſſe impoſto. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Vide in ſua materia infra in cap. 2. Dom. noſtri Regis Philippi II. tom. 9. vbi de inſtauratione huius Tribunalis.

Quòd res de Demanio non poſſint alienari. Cap. CCCCXXIII.

ITem eſſendo, che nell'altro Parlamento la prefata Maeſtà habbia prohibuto l'alienatione delle coſe Demaniali, & per molte vie, & colori in queſto ſia ſtato contrafatto, Supplica il detto Regno, che il detto Capitolo ſia oſſeruato ſecondo la ſua continentia, & tenore, retractando quæcumque in contrarium facta. ¶ Placet Regiæ maieſtati, quod antiquum Capitulum, aliàs Regno conceſsum, teneatur, & obſeruetur iuxta ſui continentiam, & tenorem, pro cuius obſeruatione eadem Maieſtas reuocat quæcumque in contrarium attentata.

Dictum eſt ſupra in cap. 9. Regis Iacobi, tom. 1. & in cap. 1. & 2. Regis Martini, tom. 3. num. 1. & ſupra eodem in cap. 410. huius Regis Alphonſi hoc tomo.

Quòd non ſoluatur ius ſigilli pro dictis capitulis. Cap. CCCCXXIIII.

ITem, che preſenti Capitoli ſi eſpediſchino ſine ſolutione iuris ſigilli. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Simile eſt cum cap. 404. ſupra eodem, ibi videas remiſſiue ad cap. 378. verſic. An autem.

De

De taxa faciunda per Deputatos. Cap. CCCCXXV.

ITem supplica il detto Regno, che li Deputati del nouo Parlamento siano quelli, chè hanno da farè la taxa del pagamento della presente somma, & che ogni Città, & Terra, Baronie, & Vniuersità, che habbia à pagare secondo la taxa, che sarà fatta per li Deputati, & più denari non si possano cogliere, se non quelli, che saranno nella taxa quilibet anno durante dicto tempore, vt supra. ¶ Placet Regiæ Maiestati, interuenientibus tamen Vicerege, Magistro Iustitiario, ac Rationalibus, & Conseruatore, vel eius Locumtenente.

Consimile est cum cap. 401. supra eodē, ibi videas in versic. secundo fol. 207. sub n. 2. cū seq.

De Fideiussoribus de se præsentando. Cap. CCCC XXXI.

ITem supplica il detto Regno, che ogni volta, che vno pleggia di presentare alcuno accusato, denunciato, ò inquisito, in casu præmisso, etiam si fideiussio sit præstita, toties, quoties, in forma Curiæ, che essendo presentato il pleggiato in forma Curiæ, ò carcerato, ò per altro modo sia venuto in potere della Corte, pro delicto, pro quo fuit præstita dicta fideiussio, sine facto, & opera fideiussoris, seu alterius, che il pleggio s'intenda liberato. ¶ Placet Regiæ Maiestati, si in carcere intromissus fuerit, vel si Iudicibus præsentatus, & ab eis acceptatus fuerit.

SVMMARIVM.

Fideiussor est liberatus, quoties reus, pro quo fideiussit etiam toties quoties, peruenerit in fortijs Curiæ carceratus, vel Iudicibus præsentatus, acceptatus, siue opera fideiussoris, quàm aliter pro eodem delicto, pro quo est præstita fideiussio, num. 1. cum seqq.

Fideiussor non tenetur præsentare reum, pro quo infungitur ad præsentandum, si tempore requisitionis est carceratus, et faciendo omnem conatum, & quicquid potest, liberatur, num. 2. & seq.

Fideiussor nō est obligatus præsentare reū, si facit omnem suum conatum, dum reus detemptus esset in carceribus, aut alias, ibidem.

Fideiussor obligans aliquem presentare in Castro, si ille detinetur à Rege, vel alio superiore, est liberatus, num. 3.

Fideiussor non tenetur præsentare reum, qui reperitur carceratus, etiam facto, aut opera fideiussoris procurata, vel alterius sed est liberatus, n. 4. cum seqq pluribus. & num. 14.

Fideiussor an teneatur præsentare Reum, pro quo fideiussit, etiam antequam à Iudice requireretur, num. 5. cum seqq. & num. 11, 12. 13.

Creditor non potest cogi ante diem acceptare solutionem eo inuito, n. 6. cum seqq.

Argumentum de Iudice ad creditorem non valet, ne procedit æquiparatio, n. 7.

Debitor ante diem cogi potest, vt veniente die soluat, num. 8. maxime ad instantiā Fisci, num. 10.

Debitor ante diem soluens dicitur plus debito soluere, n. 9.

Debitor ante diem potest cogi per Fiscum, vt soluat, num. 10.

Debitor debitoris potest cogi per Fiscum, vt sibi soluat, ibid.

Argumentum de ciuilibus causis ad criminalia non procedit, n. 12.

Fideiussor an sicuti non tenetur reum præsentare antequam sit requisitus, an sic Iudex non teneatur acceptare absque requisitione, num. 13.

Fideiussor an sit liberatus quoties reus peruenerit in fortijs Curiæ ante requisitionem sine industris fideiussoris, vel alterius, iuncta protestatione, quòd non valet teneri, n. 14.

Fideiussor obligatus præsentare reum, siue ex conuentione, quam ex pœna legali, debet eum legitimè, & corporaliter præsentare carceratum, vel eōram Iudice acceptante, & quomodo, n. 15. & seq.

Fideiussor promittens præsentare talem

in eodem

in eodem ſtatu, & terminis, in quibus tunc reperitur ſub pœna debiti, debet eũ præſentare in carceribus, n. 16.

Fideiuſſor de præſentando reum intelligitur liberatus, eſto ille ſit captus à Iudice, aut eius Officialibus pro illa met cauſa, & ductus ad carceres, nu. 17. eſto reus mox aufugerit, num. 18. eſto in fideiuſſione adeſſet clauſula, toties quoties, nu. 19.

Carceratus ſi aufugerit à carceribus, fideiuſſor, qui erat obligatus eum præſentare, eſt liberatus, nu. 18 eſto in fideiuſſione adfuiſſet clauſula, toties quoties, num. 19 ſecus pro diuerſa cauſa, nu. 20. declara, num. 21. & ſeq.

Fideiuſſor de præſentando aliquem toties quoties pro vna cauſa ſi ille eſſet captus pro alia cauſa diuerſa non eſt liberatus, num. 20. declara, num. 21. cum ſeqq.

Fideiuſſor de præſentando aliquem toties quoties pro aliqua cauſa, an dicatur liberatus, ſi ille peruenisſet in fortijs Curiæ pro diuerſa, & ipſe proteſtatus eſſet coram Iudice quòd non intendit ſtare amplius ſuæ fideiuſſioni, num. 21. eſto mox aufugiſſet à fortijs Curiæ, n. 22.

Fideiuſſor de præſentando toties quoties, ſi poſt binas vices fuit iniunctus, vt præſentet, non tenetur, ſed eſt liberatus, & an debeat expectari trina interpellatio, num. 23. & quid ſi fideiuſſio eſſet præſtita ſimpliciter ad Iudicis voluntatem, mandatum, vel requiſitionem, n. 24. & ſeq.

Clauſula toties quoties ſi eſt appoſita in fideiuſſione de præſentando, non eximitur reus per binas præſentationes, num. 25. cum ſeqq.

Fideiuſſor de iudicio ſiſti toties quoties, non liberatur ſi ſemel ſiſtat, ſed totius tenetur, quoties durante ea lite opus erit, ſiue de bina, ſiue de trina præſentatione, 26. 27. & 28.

Fideiuſſor de præſentando reum toties quoties, ſi ſemel eum præſentauit, eſt exemptus, num. 27. quoquomodo ſit concepta ipſa fideiuſſio, num. 28.

Fideiuſſor de præſentando totiès quoties, eſt exemptus, nec incurrit pœnam quando ipſe fideiubſit pro vna cauſa delicti, nec tenetur ex alia præſentare, num. 29.

Fideiuſſor de præſentando, ſi reus eſt mortuus ante terminum præſentationis excuſatur, nec ad vllam pœnam tenetur, num. 30. & ſeq.

Fideiuſſor de iudicio ſiſti, ſi mortuus eſt ille, pro quo eſt præſtita fideiuſſio, eſt liberatus, num. 31. fallit n. 32. 33. 34. Mors omniã ſoluit regulariter, & quibus caſibus non, ibid. cum ſeqq.

Fideiuſſor de præſentando, an, & quomodo teneatur ad pœnam ſi reus dolo ſuo, vel culpa perierit, n. 32.

Fideiuſſor de præſentando, an teneatur ſi reus mortuus ſit poſt moram repreſentãdi, num. 33.

Fideiuſſor de iudicato ſoluẽdo, vel condẽnationem, nõ eſt liberatus reo mortuo, n. 34

Fideiuſſor de iudicato ſoluendo tenetur etiam poſt ſententiam, donec ſoluat, etiã in cauſa appellationis, ibid.

Fideiuſſor de præſentãdo toties quoties eximitur ab onere, ſi eſt impoſſibile præſentare reum, vt quia eſſet bannitus, vel cõdemnatus, & quando, n. 35. 36. declara, num 37. & 38.

Fideiuſſor de præſentãdo toties quoties eximitur ab onere præſentandi reum, quando ipſe reus fuit poſitus in fuga, ex alia cauſa, num. 39.

Fideiuſſor de præſentando liberatur præſentare reum, qui habuit ſaluum conductũ, num. 40.

Fideiuſſor de præſentando eſt exemptus præſentare reum principalem, cuius bona eſſent confiſcata, etiam ex eadem cauſa, pro qua fideiuſſit, n. 41. maximè ſi fiſcus accepiſſet poſſeſſionem bonorum confiſcatorum, n. 50.

Fideiuſſor de iudicio ſiſti non tenetur præſentare reum poſt ſententia, ſed ante ſic n. 42. & ſeq.

Fideiuſſor de ſtando iuri, & de parẽdo mãdatis Iudicis, non niſi ante ſententiam tenetur ſiſtere, num. 43. nec tenetur in cauſa appellationis, niſi remiſſio eſſet latè concepta, n. 44.

Fidiuſſor de præſentando infra tantum tempus non tenetur ad pœnam, non præſentando reum, quoties infra tantumdẽ tempus præſentaſſet. n 45.

Fideiuſſor de præſentando aliquem infra tantum tẽporis an habeat tẽpus ad purgandum moram, ibid. & quid re integra num. 46. & 47.

Fideiuſſor alicuius de detinendo certum diſtrictum, vel domum, an teneatur ſi ligatus ſub fideiuſſione diſceſſerit inde, & ſtatim reuertatur, n. 47.

Fideiuſſor de præſentando aliquem in vno loco, non tenetur eum in alio præſentare, num. 48.

Fideiuſſor de præſentando aliquem toties quoties, non incurrit pœnam in non præſentando, quando dubium eſt, an ſcilicet teneretur, vel ne, num 49.

Fideiuſſor alicuius debitoris de detinẽdo talem locum, & ab eo non diſcedendo, niſi concordato creditore, eſt exemptus, quo-

ties creditor videt per biennium ſuum debitorem foras, & extra locum, & tacuiſſet. num.51.

Fideiuſſor alicuius de eum præſentando infra talem terminum dependentem ab euenta conditionis adimplenda ex facto creditoris, debet interpellari prius, num.52. & 53.

Dies licet interpellet pro homine, maximè ſtante iuramento, tamen intelligitur quando promiſſio eſſet facta ſimpliciter, ſecus ſi cum conditione dependente ex voluntate alterius adimplenda, n.54.

MVlta in hac materia recordor ſcripſiſſe in cap.Rit.160.tom.4.vbi præſertim tetigi de iſto capitulo, num. 7.& infra etiam diſcuſſi in cap.40. Regis Catholici Ferdinandi,tom.7.Igitur h.d.in ſumma,
1 †quòd quoties Reus, pro quo eſt præſtita fideiuſſio,etiam toties, quoties,vt hic, peruenerit in poſſe, & fortijs Curiæ carceratus, vel Iudicibus præſentatus, & acceptatus,quoquomodo, tam opera fideiuſſoris, quàm aliter, pro delicto, pro quo fuit præſtita ipſa fideiuſſio,fideiubſor eſt liberatus, & vide aliqua per Io. Ant. Batium Affli&. in conſtit.Regni,Baiulus,tit.64.de fure capto,lib. 1.& eſt text. in l.ſed, etſi quis, §.illud, vbi DD. ff. ſi quis cautionibus,qui dicunt, quòd fideiuſſor vti poteſt hac exceptione,& ita poſt Cumiam in cap. Rit.65.n. 19.& in cap.67.num. 12. alt Farinat.in tit. de carceribus,& carceratis quæſt.34.num. 86.87.& ſeq.to.2.& ex Speculat. in tit.de citation.§.1.verſ. item quòd eſt detemptus à Magiſtratu. Affli&.Ruyn. & alios quia, ſi
2 tempore, †quo fideiuſſor requiritur, ſiue iniungitur ad præſentãdũ,Reus eſſet carceratus,nõ tenetur,imo tũc faciẽdo quicquid potuit,& omnẽ conatum,eſt liberatus fideiuſſor,non obſtante iuramento,arg.eorum, quæ dixi in cap.Rit.193.num.1.tom.4. addo Beroum conſil.160.num.1. vol.3. arg.illius,qui promiſit circa factum alienum, & loquitur ipſe de quodam, qui dederat fide-
3 iuſſores †ad ſe præſentandum in caſtro, ſi non excarceraſſet alium,nam ſi ille alius detineretur per ſuperiorem,puta per Regẽ, tunc fideiuſſores non ſunt obligati,aliàs ſecus, ex Iaſon. Alex. & alijs in l. ſtipulatio iſta in 5 limitat ff.de verbor.obligat.Federic.de Senis conſ.122.Bart.conſ.235.Abb. Ant.de Butr.& cæteri, de quibus per ipſum Beroium,qui loquitur in eo, qui promiſerat quandã præſentare,qui à Sacra Cæſarea Maieſtate erat detemptus, cuius liberatio dependebat ab ea, ito q̃ carceratio prin-
4 cipalis †Rei eſſet procurata per fideiuſſo-re,aut per alium,vt hic ſubditur ibi (*ſiue facto,& opera fideiuſſoris, ſeu alterius*) & ibi (*è per altro modo ſia venuto in potere della Corte*) & per ea, quæ ſcripſi in d.Ritu 160. num. 12.cum ſeqq. ſemper enim fideiuſſor eſt liberatus, quicquid teneat Farinat. ſub d.num.88.qui cõcluſit,quòd ſi carceratio Rei principalis fuiſſet ad illum effectum procurata, ſiue per Reum ipſum,ſiue per fideiuſſorem, ne pæna in fideiuſſione cõtenta ſolueretur,nec obſtat text. per quẽ mouetur, in l.2.§.fin.ff.ſi quis cautionibus, quia ideo ibi non prodeſt affectatio illius, qui ad iudicium venire debebat,ſi ãte quòd dolo malo ipſius fecerat, & cauſam præſtiterat,quominus ad iudicium iret,non ſic, ſi v.g.fuiſſet à Magiſtratu detẽptus,& periculum fortaſſe, & damnũ ſibi imminebat fortaſſis ex tali comparitione, hic autem eſt totum oppoſitum,quia fideiuſſor lucratur, & Reus etiam, quia ſe eximunt à periculo pœnæ, & ita videtur ſibi contrarius idem Farinat,num.100.vbi dicit, quòd qui tenetur præſentare aliquẽ, vt fideiuſſor, ad omne mandatum Iudicis, eiuſque requiſitionem, liberatur præſentando illum †euam
5 antequam à Iudice requiratur, ex Roman. conſil.137. verſic. præmiſſis tamen, Rodoric. Suarez in tract.de fideiuſſor. in cauſa criminali, nu.31.& 32.qui eſt inſertus poſt ſuas allegationes, quicquid ſubdat ipſe Proſper Farinat.n. 100.qui ſentit non eſſe in poteſtate repreſentandi reum etiam non requiſitus à Iudice, allegat Roman. in d. l. ſtipulatio iſta,§.inter certam diem,num.4. ff.de verbor. oblig. & vtuntur argumento
6 debitoris, qui ante diem non poteſt ſoluere creditor eo inuito,d.§.inter certam,& l. cum,qui ff de ann.legatis,argumento à paritate coactionis, quæ non poteſt cadere contra debitorem,vt ſoluat ſimiliter ante diem,vt ſubdam nunc, ſic erit in fideiuſſore,qui inuito Iudice non poteſt reum præſentare, arg. l. 1.ff.ſi cert.pet.ſed hoc argumentum eſt ridiculum,quia vltra quod non eſt omnino vera ſimilitudo, & æquiparatio
7 de iudice ad creditorem,†quia debitum in ciuilibus eſt omnino certum ſoluẽdum, non ſic in criminalib. quoniã pœna ſoluenda ſtat in pendenti, & in dubio conditionaliter,ſi non præſentatur reus, vnde in hoc propoſito non valet argumentum de ciuilibus ad criminalia, vt videbimus inferius, fol.ſeq.nec minus eſt verum,quòd non poſſit debitor inuito creditore ſoluere ante diem,quinimmo ego lego, quòd poteſt creditor condemnari facere debitorem etiam
8 ante diem,†vt aduenient die ſoluat, vt tetigi ſupra in Bulla, fallentia 44.nu. 487.

extra-

ex traditis in Consuet. Panhor. cap. 67. à nu. 3. vsque ad num. 9. & nunquam vidi creditores recusare solutionem, sed procurant, imo vidi, quod debitor ante diem soluens
9 dicitur plus debito soluere † ex adductis in Bulla, & Regia Pragmat. supra eod. post cap. 355. post ampliationes, versic. quo autem tempore à num. 266. vsque ad num. 274. imo dicam plus, quòd si Fiscus habeat hoc priuilegium, vt possit cogere etiam debito-
10 rẽ debitoris, vt soluat ante tẽpus, † ex traditis in d. Consuet. Panhormi 67. d. num. 3. & in Pragmaticis tit. 13. de empt. frumenti, versic. quemadmodum, tom. 2. pragmaticarum, qua ratione dicere non debeamus, vt simỹliter debitor possit inuito Fisco soluere ei ante tempus? Sed dixi iocosum est disputare de hoc, ex quo aliud non procurant creditores, & quicquid sit, nunquam vidi, nec audiui, quòd si debitores protestantur, vt creditores recipiant solutiones etiã anticipatas, & ipsi recusent, ¶ Nec obstat alia ratio apportata per eundem Farinat. d. nu. 101. qui dicit, quòd tempus congruum ipsius representationis Rei, sit illud, in quo lu-
11 dex fideiussorem requirat, & iniungit, † vt eum representet ex verbis stipulationis appositis in fideiussione concepta de præsentando accusatum ad omne mandatum, voluntatem, & requisitionem Iudicis toties quoties, &c. & consequenter si ante fieret ante mandatum ipsius, reputaretur facta incongruo tempore, & fideiussor non esset liberatus per text. in l. creditor, & l. si soluturus, ff. de solut. quia respondeo eodem
12 modo, & argumentum † non procedit de ciuilibus ad criminalia in hoc proposito, vt sentij superius sub num. 7. licet regulariter non nego valere, quia valet de ciuili causa ad criminalẽ, & de criminali ad ciuilem, l. absentem, ff. de pen. l. 3 §. sed si mulier, ff. de lib. homin. exhibend. nec ibi aderat protestatio debitoris, nec interesse, vt hic ad euitandam pœnam, & æquitas suadet, vt tantũ est ¶ Nec minus est vera illa tertia ratio adducta per eundem Farinat sub d. nu. 101. qui dicit, quòd ficuii non potest cogi fide-
13 iussor † ad præsentandum reum, antequam sit requisitus, ita pariter non possit cogi Index reum acceptare anteqnam requisiuerit, arg. l. cum qui Calendis, ff. de verborum oblig. l. 1. C. de condir. ex lege, l. cum pro pecunia, C. de solut. cum similibus per eum adductis vbi etium allegat Cumiam, & Follerium post Romanum vbi supra, nam respondeo, quòd aliter esset iniustitia, quæ non est, dum reus principalis quoquomodo peruenisset carceratus in fortijs Curiæ ante requisitionem, siue industria fideiussoris, aut alterius, iuncta protestatione prædicta, quòd amplius ipse fideiussor nõ vult re-
14 neri, † & ita Roman. in d. cõs. 137. est ibi cõtrarius, & ego imperitissimus esso cũ imperitissimo illo Assessore, qui noluit sequi opinionẽ ipsius Romani, sed Ioan. Andreæ, vbi supra, licet hunc Assessorẽ non nominet ipse Farinat. d. num. 101. & licet subdit ipse Farinat. d. n. 102. quòd talis protestatio solet derideri per Iudices, quasi ꝙ virtus, & efficacia fideiussionis præstitæ cum dicta clausula, toties quoties, tantæ sit virtutis, vt non liberetur fideiussor per vnicam præsentationẽ, tamen non derideo ego per ea, quæ videbimus inferius in vers. Tertius casu Et sic ex præmissis colligimus, quòd quos quomodo venerit reus in fortijs Curię, pro delicto, pro quo erat præstita fideiussio, vt hic, est liberatus fideiussor.

Aduertencum tamen est in isto primo casu, quòd ex decretata præsentis capituli dicta præsentatio exemplificatur duobus modis. nempe si in carcere intromissus fuerit, vel si Iudicibus præsentatus, & ab eis acceptatus fuerit ibi, (*placet Regia Maiestati*) & est conforme iuri communi, quia dicũt DD. quòd quoties quis est obligatus
15 aliquem præsentare † tam ex conuentione, quàm ex pœna legali, non sufficit illum representare simpliciter coram Iudice, vel coram Algozirijs, siue Porterijs, sed est necesse, vt præsentatio sit legitima, exhibendo corporalem præsentationem, vel intra carceres, vt hic, ibi (*intromissus fuerit*) vel coram Iudice acceptante ipsam præsentationem, quia isto modo dicitur legitima præsentatio, l. 4. §. condemnatum, cum concord. ff. de re iudic. Boss. in tit. de carcerat. fideiuss. commiss. num. 36. gloss. in clem. dudum, in verbo præsentari, ce sepultur. Abb. in cap. cum parati, num. 5. de appell. & ita post Cumiam in capit. Rit 67 num. 13 Boss. Corn. & alios ait ipse Farinai, d. quæst. 34. num. 20. 21. 22. 23. 24 qui dicit, quòd ita hodie recipiuntur stipulationes, idem in consil. 57. sub num. 2. vbi ponit de quodam
16 † qui fideiusserat de præsentando talem in eodem statu, & terminis, in quibus tunc reperitur sub pœna debiti, quia oportet præsentare in carceribus, prout fuit ille Georgius debitor sic ibi præsentatus, & mox fideiussor egit contra creditorem pro cãcellatione contractus, & tetigi in d. cap. Regni 40. Regis Ferdin. ibi immo subdũt DD. &c.

Eriam dico, & est secundus casus, per quem liberatur fideiussor, si talis reus fuis-
17 set † captus à Iudice, vel per eius officiales pro illamet causa, pro qua erit præstita d. fideiussio, vt hic, ibi (*et missus ĩ carceres*) nã

adhuc dicitur exemptus, & liberatus eius fideiubsor, quia non refert qualiter quid fiat dummodo realiter fiat, vt hic sentitur, ibi *(ò per altro modo, &c.)* ita per l. cũ seruus, ff. de verbor. obligat. ait posse Ioann. Andr. Marsil. in rubr. ff. de fideiussor. quæst. 16. nu. 161. Suarez loco citato, num. 3. Cyrill. in prax. crim. partic. 1. rubr. 13. de fideiussor. §. 4. num 1. in fine, Anton Gomez variar. resolut. tom. 3. cap. 20. rubr. de captur. reorũ, num 9. in fine. Thob. Non, Ludouic. Peguer. Rimin. Cumia, Menocch. Bertazzol. de quibus per ipsum Farinat. d. quæst. 34. nu. 18 92. Esto quòd mox ille † reus sic in fortijs Curiæ peruentus, aufugerit, quia cum toto hoc fideiussos est etiam liberatus, vt ibidẽ * per eum, num. 93. vbi de com. * opin. post Ioann. Andr. in Addition. ad Speculat. tit. de acculat §. 3. num. 17. in littera L. in verbo, exceptionem, Bald. in l. qui crimen, num. 19. ff. qui accus. non poss. Alexan. ad Bart. in l. si quis reum, ff. de custod. reor. March. decis. 792. n. 4. idẽ Cumia in Ritu cap. 64. num. 3. & 7. Thob. Non. consil. 103 num. 8. Mandos. ad Roman. Angel. Cyril. Gomez. Rimin. Foller. Boss. Marsil. Nell. & alij, de quibus per 19 eũd. Farinat. esto † quòd in fideiussione adfuisset clausula, de qua hic, toties quoties, Afflict. decis. 130. Cagnol. in l. quod te, num. 24. ff. si cert. petat. Thob. Non. Hercul. Foller. Cumia, Botta, Gaballin. Hieron. Gabriel, Peguer. Honded. Riminal. Horat. Lucius, Bonaccoss. adducti per ipsum Farinat. num. 94. 95. 96. & 97. qui dicunt, quòd ita suadet æquitas, quæ non restringi potest ex d. clausula, toties quoties, non obstante, quòd aliqui tenuerint contrarium, vt fuit Dom Luc. de Penn, in l. si quis decurio, n. 12. C. de Decur. lib. 10. Angel. Nell Marsil. & Boss. Vrsil, ad Afflict. vbi supra, de quib. per ipsum Farinat. d. nu. 94. quos non sequitur.

Meritoque dixi, quãdo reus esset captus, & carceratus pro ea causa, siue delicto, pro 20 quo esset præstita fideiussio, † vt tunc scilicet sit exemptus, & dissolutus fideiussor, vt hic sentitur in d. loco superius citato, & videtur conforme iuri cõmuni, per quod sentitur, vt si pro diuersa causa carceratus esset, secus foret, vt ait Ioan. Andr. loco citato * d. num. 17. ad Speculat. & esset com. * opin. post Cumiam, Rodoric. Suarez, March. Gomez. Foller. Boss. Afflict. Marsil. & Angel. tradit idem Farinat. d. q. 34. num. 98. quasi ac fideiussor ipse non sit liberatus ¶ Est verum, quòd aliqui tenent, quòd si ipse fideius-21 sor perrexerit † ad Iudicem, & protestatus fuerit, quòd ipse non intendit stare amplius suæ fideiussioni, quia reus, pro quo fideiussit est in fortijs Curiæ, esto pro alia causa sit liberatus, nec teneatur ad ta lẽ fideiussionẽ 22 esto † reus mox aufugisset à dictis carceribus, vt post Odoffredd. idem Ioann. Andr. ad Speculat. loco citato, Angel. Marsil. Afflict. Roman. Horat. Mandos. Boss. Nicol. Moron, Suarez, Foller. Cumia, Thob. Non. Cyrill. Barbat. Foller. Gomez, & cæteri, copiosus per ipsum Farinat. num. 99. qui refert esse ** magis ** com. opin. & ita realiter ego tenerem, non obstante, quòd idem Farinat. n. 101. & 102. teneat contrariã opinionem, qui volunt, q9 si esset captus Reus pro alia causa, non liberetur fideiussor, & videtur quasi de mente huius nostri Capituli, ibidem *(pro delicto, pro quo)* quia rationes Farinatij, & sequacium, non releuant, immo dissentiunt à rationibus citatis superius in principio in primo casu, vbi vidimus esse satisfactum, vt liberetur fideiussor à sua fideiussione, esto si reus peruenerit in posse Curiæ quoquomodo, sine opera fideiussoris, quàm alterius, siue Iudicis, quàm aliorũ officialium, & ita voluit Roman. in d. l. stipulatio ista, d. §. inter certàm diem, ff. de verbor. obligat. vbi ait opinionẽ ipsius Io. Andreæ esse falsissimam in eo, quod ait de protestatione.

Tertius casus est, quomodo liberetur à 23 fideiussione fideiussor est, † quãdo post binas vices fuit iniunctus, vt reum præsentaret, quia non tenetur licet aliqui velint post trinã interpellationem, ex traditis in eod. cap. Ritus d. cap. 160. vbi scripsi, num. 22. cũ seqq. addo Angel. in l. si finita, ff. de damn. infect. Ant. Gabriel. de criminib. conclus. 15. lib. 7. per rationem positam in l. fideicommissa, si quis alicui, ibi *(non enim onerãdus est)* ff. de legat. iij. de qua etiam in d. Rit. memini, & sic multo minus liberatus intelligitur per vnicam præsentationem, vt retigi superius in primo casu in fine (nisi quan-24 do ipsa † fideiussio esset præstita simpliciter ad Iudicis voluntatem, mandatum, aut requisitionem, vt subdam paulo infra, nõ autem cum dicta clausula, toties quoties), & ita post eundem Angel. in l. 2. §. qui exhibẽdi, num. 6. ff. de custod. reorum, Marsil. Boss. Thob. Non. Cumiam, & alios testatur idem Farinat. d. quæst. 34. d. num. 102. & aliqui DD. sentierũt, quòd virtute dictæ clausulæ, 25 toties quoties, non eximitur reus per binas præsentationes, quasi quòd illa verba importent infinitatem, nec sit contenta duplici actu, & ita post Alexand. Roman. & Imol. ait Surd. cõsil. 281. num. 23. & seq. lib. 2. vbi idem subdit, quando esset promissum, semper, & quandocunque, vel per similia verba, sicut dicimus, quòd qui promictit aliquem 26 sistere in iudicio † toties quoties, non liberatur,

ratur, si semel sistat, sed toties tenetur, quoties durante ea lite opus erit, Iason, Fælin. Butr. & alij, de quibus per ipsum Surd. Vitalin. Ripa, Bertrand. Io. de Sylua, Malagott. Gabriel. & alios, addo post Luc. de Penn. Dec. Soccin. Marsil. Foller. Tiraquell. Mandos. Boss. Afflict. Hieronim. de Monte, Peguer. Gabriel. Herculan. & alios eundem Farinat. num. 161. cum seqq. qui pluries de
* com.* opin. testatur, & num. 163. 164. 165.
* vbi etiam de com. * sine de bina, siue de trina præsentatione, ex Nell. Phæb. de Asculo, & similibus. ¶ Dicam tamen quid sentiam, & si in d. Ritu intellexerim de bina,
27 † aut trina præsentatione, & cum DD. hic citatis, tamen fateor verum, hoc non posse verificari, etiam post primam præsentatiónem Rei in carceribus, aut in posse Curiæ, & eius fortijs, quinimmo intelligerem, quòd si semel præsentauit, est exemptus fideiussor, nec amplius compelli posset, & licet DD. subaudiant hoc procedere, quando fideiussio esset simpliciter præstita de præsentando, vel ad iudicis voluntatem, vt tetigi paulo supra, vt post gloss. in l. duobus, §. si ei, qui debitorem, vbi Castrens. Alexand. Paul. de Castro, Iason, Bart. Marsil. Diaz, Herculan. Roland. & alij cumulati per eundem Farinat. num. 153. tamen quo-
28 quomodo sit concepta † ipsa fideiussio, dicerem, salua authoritate tot doctissimorum Doctorum, fideiussorem non teneri vltra primam præsentationem, maximè in hoc Regno Siciliæ, in quo in omni momento, & per quot vices reus venit in fortijs Curiæ, reformatur fideiussio, & renouatur alia de nouo, ex ijs, quę scripsi in pragmaticis tit. 2. pragm. 12. nu. 33. tom. 1. pragmaticarum, ergo si in secunda reformatione non iterũ intercedit primus fideiussor, porrò est exẽptus, non obstante d. clausula, toties quoties, vel quoquomodo velis, & ita fiterem, ni fallor, & sum promptus me in meliorem intellectum corrigere, & me reformare, prout alij communiter sentiunt, & practici practicarunt.

29 Quartus casus est, in quo fideiussor † est exemptus, & non incurrit pœnam in fideiussione contentam, quando ipse fideiussit pro pro vna causa delicti, nam non tenetur ex alia præsentare, vt sentitur hic, ibi *(pro delicto, pro quo, &c.)* vt latè scripsi in decis. M.R.C. 45. per totam cum ibi adductis, & in d. cap. Regni 40. Regis Ferdinandi, sub versic. Nisi, d. tom. 7. quia illud *(pro quo)* denotat causam finalem, modum, & conditionem, vt recordor scripsisse in consuet. Panhor. cap. 72. in 4. not. in cap. 32. in 2. notab.

Quintus casus est, quando is, qui debebat
30 præsentari † mortuus esset ante terminum præsentationis, etenim fideiussor excusatur, nec ad vllam tenetur pœnam, l. si decesserit, ff. qui satisdar. cogant. vbi Bart. Bald. Angel. & Castrens. Alberic. & Alex. Marant. Cyrill. Horat. de Callio, Cæphal. Cumia. Gabriel, Herculan. Franc. Marc. & alij, de quibus per eundem Farinat. d. quæst. 34. vbi ter de com.
* opin. * testatur, & idem quando fideiussio
31 † esset de iudicio sisti, & puto rationem esse, quia mors omnia soluit, vt plura cumulaui in pragmaticis, tit. 1. num. 59. & tit. 13. n. 3. & 4. cod. to. 1. pragmaticarum, vbi tetigi aliquos casus, in quibus ea non obstãte, non soluatur, & tango aliquos inferius
32 hic, nisi † ipse reus ex dolo, aut ex culpa fideiussoris obierit, quia tũc, etiam ipso reo mortuo tenetur, ad pœnam, vt subdit idem Farinat. num. 35. per d. l. si decesserit, & in l. si cum, §. homo, & ibi gloss. in verbo, perijt ff. si quis cautionib. vbi Alberic. Bart. Angel. & alij, & per Cyrill. in summa crimin. particul. 1. rubr. 13. de fideiussorib. §. 5. sub num. 3. cum concordantib. sed puto*, quòd hoc vix posset hodie practicari, maximè quòd teneatur ad propriam pœnam, sed ad aliam arbitrariam, fortasse sic. ¶ Vel si ip-
33 se fideiussor † fuisset in mora representandi ipsum reum principalem, ex quo mors superueniens non excusaret, ex supradictis Doctoribus, & doctrinis subdit idem Farinat. num. 36. ¶ Aut nisi fideiussio esset deiu-
34 dicato † soluendo, vel condemnationem, quo casu morte rei non expirat fideiussio, vt post text. in l. si vero pro condemnato, ff. qui satisdar. cogant. & ibi Bart. & per ea, quæ scripsi in cap. Regni 49. Regis Iacobi nu. 14. supra, tom. 1. & ita post Alex. Iason. Lucium de Callio, Boss. Castrens. Angel. Alberic. & Alex. refert ipse Farinat. num. 37.
** vbide magis ** opin. commemorat, & nu. 103. & 107. vbi dicit, quòd tenetur etiam post sententiam, donec soluat, & ita in puncto ait Surd. conf. 271. per tot. vol. 2. vbi tenet, fideiussorẽ de iudicato soluendo, teneri, & in hoc differt à fideiussione de iudicio sisti, vt pono inferius, num. 42. etiam in causa appellationis, maximè per ipsummet tẽtatæ, nisi esset fideiussor de iudicio sisti, ex adductis inferius, num. 43. & 44. & hi omnes sunt termini limitatiui, in quibus mors nõ soluit omnia, vt tetigi superius.

Sextus est casus, per quem eximitur ab
35 onere † præsentandi reum fideiussor, quando esset impossibile illum præsentare, vt quia fuisset bannitus, aut condemnatus pro aliquo delicto capitaliter, l. sed etsi aliquis, ff. si quis cautionibus, vbi DD. com-
* muniter, * Bart. Alberic. Paul. de Castr. Alexand.

xand.& alij,Eugen.consil.67.num.1.& con-
68.num.10.& ita post Cumiam in Rit.cap.
65.num.17.& 25.& cap.67.num.9.Gabriel.
Decian. March. Cyrill. Cæphal. consil.
187. lib. 2. Bertazzol. consil. 436. num.
2.lib.2. Horat. Lutius inter consil. crimin.
diuersor.consil.167. lib.1. Cartar. in tract.
de exequut.sentent.capto bannito,capit.1.
num.468 Foller,Speculat.Gandin.Bossi Cę-
phal.Theol.Non.Bonacossi.Moron.& cæte-
ros ait Farinat.d.quæst.33.num.39.vbi de
quinque com. *opin. refert,& adducit de-
cem rationes à num.40. vsque ae num. 54.
& ita si v.g. esset condemnatus Reus tam
à proprio, quàm ab alio Iudice, vt non te-
36 neatur fideiussor illum præsentare, † subdit sic ipse Farinat.num.76.& 77.ex Horat. Lutio d.consil.163 num.29.lib.1. Raynald. Perusin.consil.164. sub num. 2. & ibidem Nicol.Gualdens.cons.166.num.5. inter dicta consilia criminalia diuersorum. Intelli-
37 gendo tamen ante moram † præsentandi, vt idem Farinat.subdit,num.78.& Alberic. in d.l.sed etsi decesserit,num.13 Herculan. in tract.de caution. de non offend. cap.23. num.16.versic.limita tamen, Bossi.Gandin. Speculat.Angel.Bald. cum concordantibus per eum, subdens, num.81. & seq. iddem
38 † esse si v.g.bannum non fuisset affectatum, aut procuratum in personã dicti Rei, quia his casib.non eximitur fideiussor ab obligatione præsentãdi, ex Bart. in d.l.si vero pro condemnato,num.2. ff. qui satisd. cogant. Alberic. in l. sed & si quis', num. 3. Marsil. Hercul.Bossi Cyrill. Herculan. & alij citati per ipsum Farinat. qui similiter testatur
* de com. opin. * post Horat.Lucan. d. cons. crim.diuers.163.num. 16.lib.1.

39 Septimus casus est † ex quo fideiussor eximitur ab onere præsentandi reum, quãdo ipse Reus fuisset positus in fuga ex alia causa, ita Marsil. in d. rubr. de fideiussor. ead. quæst. 19.num.171.cum seqq. Horat. Lucius d.consil.163,num.15.Thob. Non.d. consil.103.num.3.lib.1.Cæphal. cons. 182. lib.2.Nicol.Moron.Cumia,Gabriel,Eugen. Honded. Menocch.Bott. & plures adducti per ipsum Farinat. d. quæst.34. à num. 54. vsque ad num.71.

Octauus casus est si v. g. Reus principa-
40 lis † habuisset salnum conductum, quia interim non tenetur eius fideiussor illum præsentare, Gandin. in tit.de aliquib. quæstionibus varijs,versic.sed pone quòd potestas, num.20.Horat. Lutius d. consil. 163. num. 15.in fine, & consil. 197. lib. 1. Thob. Non.inter consil,crimin.cons.165. num.2. versic.nec obstat,lib.1.Bertazzol.cons.436. num.7.lib.2.Honded.Herculan. & alij, de quibus per ipsum Farinat.d.quæst.34. num. 71.vsque ad num.76. Gabriel consil. 181.n. 24.& seq.lib.1.Bonacoss.in com. opinionibus, part.1.sub versic. fideiussores,Cartar. in tract.de exequut.sentent. capto bannito, cap.1.num.471.cum similibus.

41 Nonus casus est si v.g.bona † principalis Rei fuissent confiscata,nam tunc fideiussor liberatur,ita Boss.in tit.de carcerat.fideiuss. commi&.num.41. & 43. etiam ex eadem causa, pro qua fuit fideiussio præstita, l.in fraudem, §. principalis, ff. de iure Fisci, Bart.in l.capitis, ff.de fideiussor.& in l.si vero,col.fin. ff. qui satisd. cogant. idem Farinat.vbi supra,num.84 & multo magis,quãdo Fiscus de eis cæpisset possessionem, & essent incorporata,vt ponam inferius,n.50.

Decimus casus est, nisi essemus in fide-
41 iussore, nisi de iudicio fisti, † nam non tenetur fideiussor post sententiam, sed antesic, & est totum contrarium à fideiussore de iudicatum soluendo, vt posui superius, nu.34.l.græcè,§.2.ff.de fideiussor,vbi gloss.
* & DD. communiter, * l.si quis reum, vbi gloss.& Bart.num.2,Angel.num.7. ff.de custod.reorum,Bald.in l.qui crimen, num. 9. C.qui accusar.non possi.& in l.si vero, num. 1.ff.qui satisd.cogãt.Luc.de Pẽn.in l.si quis Decurio,num. 11. C. de Decution. lib. 10. Cremens.singul. 11. Calephat. inter consil. crimin.diuers.consil.87.nu.15.lib. 2. Thob. Non.d.consil.103.num.4.Marsil. in rubr. ff. de fideiussor. quæst. 15. post num. 159. Roman.Foller.March.Bonaccoss. Cæpoll. Castrens.& reliqui, de quibus per ipsum Farinat.d.quæst.34.num.103.cum seqq.& ita sentij in d.cap.Regni 49. Regis Iacobi, nu. 15.d.tom.1. ¶ Et idem est,quando fideiussisset de stando iuri, † & de parendo mandatis Iudicis, nam non nisi vsque ad sentẽtiam tenetur,ex Alberic.in d.l. si quis reũ, ff.de custod.reorum, num.3. Alex. ad Bart. ibidem Bald. in Addition. ad Speculat. Iason,Angel.March.decis.797.num.8.de quibus per ipsum Farinat. num. 106. ¶ Sicut
43 nec in causa appellationis teneretur præsentare, † neque sistere, nisi promissio esset
44 latè concepta ex gloss. in Auth.de his, qui ingred.ad appell.Bart. in l. cum apud Sempronium, ff. iudic. solu.Angel.in l.2.§.in fideiussorem,num. 3. ff. qui satisdar. cogant. vbi Castrens: num. 4. Iason, num. 9. & est
* com. * opinio, Angel. de malefic.in verbo, pro quibus Antonius, num. 1. & 4. Aretin. Marsil.Grat.Boer.March. Bonaccoss. Gabr. cum similibus per eundem Farinat. vbi supra,num.100.111.112. vique ad num. 116. & 119.Cæsar.de Graff.decis.142. num.7.de fideiussor.Thesaur.decis. Pedam. 202. præterquam

terquam esset fideiussor de iudicato soluendo vidimus supra in d.n.34.

45 Vndecimus casus est. † per quem fideiussor non tenetur ad pœnam non præsentando, quando ipse fideiussor præsentasset principalem reum infra tantundem tempus, v.g. si erat obligatus præsentare infra octo dies, posset præsentare infra alios dies octo, arg.l fancimus, C. de fideiussor. l. etsi post tres, ff si quis cautionibus. & ibi Bart. qui dixit plus quòd fideiussor de præsentando, habet semestre ad purgandum moram per text.in l.si quis reum, num.5. vbi Alberic.num.1.Angel.num.6.ff. de custod. reorum, Ripa in l.si insulam, num.62.ff.de verbor.obligat.Boss.in d.tit.de carcer. fideiuss. commit.num.66.Hercul.Marant. Menoch.Franc.March. & alij, de quibus per ipsum Farinat.d.quæst.34 à num.145.vsque ad num.153.sed hæc opinio non seruatur in

46 † Regno, maximè quando tali legi esset expressè renuntiatum, vt ipse sublimitat, est verum, quòd præsentãdo infra paucos dies elapsos, putaret se de æquitate re integra, habendam esse maximam rationem, vt sentit ipse d. num. 145. per textũ in d.l.etsi post tres, ff. si quis cautionibus, Paul. de Castr. consil.100 lib.2.Alciat.Parerg.lib.3.cap.21. Osasc.Pedamont.decis. 47. num. 13. & per tradita à Carrocc. decis. seu casu 27. num.

47 nu.14.& 15.vbi ait, quòd † si quis fideiussisset aliquem de detinendo certum districtũ, vel domum, & ligatus discesserit, sed inde reuersus esset statim, & incontinenti, maximè re integra, non dicetur ex æquitate cõmissa stipulatio, & p ea, quæ scripsi in d.tit. 12. de offic.Iud.M.R.C d.prag.12.n. 38.& ita in Magnis Tribunalib. quandoq; decisum.

Duodecimus casus est, nisi ipse fideiussor esset obligatus præsentare reum in vno lo-

48 co, † nam non tenetur in alio præsentare, & consequenter non incurrit pœnam, vt ex Rolland. consil. 38. num. 15. cum seqq. lib. 1.Iason.in l.is, qui certo, ff. de eo, quod cert.loco, Boer.decis.99.col.vlt.Marsil.in l.de minore, §. plurimum, num. 32 ff. de quæstionibus, ait Farinat.d.q 34. num. 17.

49 Decimustertius casus est, † in quo fideiussor non incurrit pœnam in non præsentando, quando dubium est, an scilicet teneretur fideiussor præsentare, vel non, tunc enim non tenetur ad pœnam in fideiussione contentam, arg.l.non puto, ff. de iure Fisci, de qua scripsi aliqua super decisionib.M.R.C. & per Rodoric. Suarez in procem.fori, n.fin.Surd.cõs.199 n.8 9. & x. intelligẽdo in criminalib. quia in ciuilib. secus Calefat.inter cõsilia crimin. diuersorũ, lib.2.consil.87.num.17.Gabriel.conf. 181. num.26.& seq lib.1.& consil.173. num.4.& 23.vol.2.idem Farinat.ead quæs 34.n.182.

Decimusquartus casus est, quando Fiscus accepisset possessionem bonorum con-

50 fiscatorum ipsius principalis, † quia tunc, ex quo est consuta actio, fideiussor non tenetur præsentare, tum quia non possent cedi actiones, sic per text. in l. Vranius, & l. hæres à debitore, §. quid si stipulator, ff.de fideiussor.ait Marsil.in d.rubr. de fideiussor. quæst.48.num.407.Eugen.consil.2. nu. 33. l.in fraudem, §. si principalis, vbi gloss. 1. ff.de iur. Fisci, Raph. Cuman. consil.32. in vlt. dubio, de quibus per eundem Farinat. eadem quæst. 34. num.183.& per tradita superius, num.41.

51 Decimusquintus casus est, † quando in ciuilibus fideiussor fideiussisset pro debitore de detinendo talem locum, & ab eo non discedendo, nisi concordato creditore, nam si creditor per biennium tacuisset videndo eius debitorem publicè, quòd non manet in loco, seu districtu, non potest cogere fideiussorem ad illum præsentandum, sic Vinc.Carrocc.d.decis. seu casu 27.

Decimussextus casus est, quando promis-

52 sio de præsentando † infra talem terminũm penderet ab euentu conditionis adimplendæ ex facto creditoris, vel aduersarij, & sic non penderet ex facto fideiussoris, nã tunc ipse fideiussor ante conditionis ipsius adimplementum non constituitur in mora sed requiritur interpellatio, & consequenter terminus non currit, nisi purificata conditione ex parte aduersarij, ita Berous consil. 160. num.2. & seq. lib. 3. & sic prius præcedere debet adimplementum ex parte contraria, & fieri interpellatio, subdens, nu-

53 8. quòd licet dies † interpellet pro homine, ex adductis latè in decis.42.num. 28. & decis.52.num.37.etiam virtute, & efficacia iuramenti, vt ibidem, gloss. in l.1.C.de his, quibus, vt indign vbi Bart.num. 4. Castrẽs. num.6.Salic.num.9.Alex.num.7. Iason nu. 9.Iacob.de Sancto Georgio, num. 12. Ant. Gomez variar. resolut. cap. 9. rubr. de captur. reorum sub num.9.tom.3. Afflict.decis.150.num.1.Dec.consil.452.num.8 & 9. l.sancimus, C. de fideiussor. capit. potuit, de locat.& conduct.l.2.C.de sponsal.cum similibus per Farinat.num.129 130.131.& in d.cap.Regni 40. Regis Cathol Ferdinãdi post princip.d.tom.7.tamen hoc † intel-

54 ligitur quando promissio esset facta simpliciter, secus quando sub conditione pendẽte, ex voluntate alterius adimplenda, & procuranda ad ipsius vtilitatem, nam tunc requiritur ipsa interpellatio, ex Dec. cons. 2.col.3. & alijs ab ipso Beroo adductis; cæ-

tera

tera dante Domino videbimus in d. capit. 40.d.tom.7. Regis Ferdin. & sit laus Deo, & Beato Lavrentio, cuius festum hodie celebrat totus mundus Christianus.

Quòd non debeant esse Consules, nec Syndici Idiotæ in Regno. Cap. CCCCXXVII.

ITem supplica il detto Regno, perche in alcune Città, & Terre del detto Regno son stati creati, & fatti Consoli, & Syndici Artisani, li quali capino in certa forma al reggimento delle dette Città, & Terre, li quali son persone idiote, & illiterate, & vengono spesse volte à contentione, & differentia con li Officiali Ordinarij di Sua Maestà delle Città predette, & Terre, per le quali nascono molti inconuenienti, & dibattiti ne vengono, liquali non erano anticamente, & cosi le dette Città, & Terre stanno in confusione, & diuisione, & turbasi il stato pacifico della Republica, che sia sua mercè prouedere, che li detti Consoli, & Sindici con loro capitolo, & priuilegij debbiano cessare in ogni Città, & Terra del Regno predetto, & de cætero non si debbiano fare, anzi la Republica sia gouernata per li suoi Officiali di Sua Maestà, come ab antiquo fu sempre vlato, & costumato. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Dixi supra in cap.67. Regis Martini, §.5. versic. declara, to.3 ubi aliqua in materia Consulum.

De non faciendis litteris guidaticis, seu supersessorijs, vel moratorijs in præiudicium Iustitiæ. Cap. CCCCXXVIII.

ITem supplica il detto Regno, che nessuna supersessoria, guidatico, ò moratoria si debbia fare in preiudicio della Giustitia di altro, & se alcuni ne son fatti, siano ipso iure reuocati, & de cætero non vagliano, ne quelli, che si facessero di quà innante, nisi secundum formam prouisionis Regiæ & teneatur ille, qui guidaticum habuerit, portare significationem scribæ rationis, quòd actualiter seruiat in seruitijs Regijs. ¶ Placet Regiæ M. i tati.

Est simile supra cum cap.372 ibi videas cum citatis ibidem circa hæc guidatica, & similia.

De non alienandis officijs, quæ sunt annalia. Cap. CCCCXXIX.

ITem, perche aliàs il detto Regno ottenne il Capitolo di Sua Maestà, che li Officiali annuali di administratione di Giustitia non si potessero vendere, ne impegnare, supplica il detto Regno, che se alcuni ne son stati venduti, pignorati, ò gratiosè, vel cum pretio concessi ad vitam, che tali venditioni, & concessioni, ò pignorationi siano irriti, & nulli, daltempo, che foro fatti li primi Capitoli per sua Maestà citra, & per l'auuenire, quante volte sarà attentato fare contra il detto Capitolo, tante volte siano nulle le dette concessioni, & venditioni, ò pignorationi, & l'impetranti incorrano in pena di fiorini mille, & che alcune Capitanie concesse ad viram si debbiano rettattare con li denari del presente donatiuo, attento che le dette Capitanie recattate remangono alla Sua Maestà. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Simile

Simile eſt ſupra in cap. 357. & infra in cap. 410. ibidem dicas remiſſiuè ad loca citata.

De non procedendo per viam inquiſitionis, vel denunciationis in crimine nefandi.
Cap. CCCCXXX.

ITem ſupplica il detto Regno, che ſi degni la Sua Maeſtà prouedere, et concedere al detto Regno, che in crimine nefandi non ſi poſsa procere per viam inquiſitionis, ò vero denunciationis, ma ſolum per viam accuſationis, come alcuno proſequirà la ingiuria ſua, ò delli ſuoi, il quale, innante che ſia ammeſſo all'acculatione, ſi debbia ſoſcriuere ad pænam talionis. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

SVMMARIVM.

Nefandi in crimine proceditur etiam per viam inquiſitionis & denũciationis, n. 1.
Nefandi crimen ſolet producere peſtilentias, & tempeſtates, num 2.
Nefandi crimen peruerſa libido, ibid.
Sodomitati dictum ſolum, ſiue paſſi an faciat indicium ad torturam etiam cum iuramento, num. 3. & ſeq. maximè additis adminiculis, & quibus, num. 6. 7. & 9 etiam abſque tortura, n 8.
Stuprata dictum an faciat indicium ad torturam, ibid.
Virgo præſumitur quælibet, ſicut virgo naſcitur, num. 4. ibid.
Stuprata dicto creditur, ſi eſt bonæ famæ,
Stuprata virgo aut debet in vxorem duci, aut condecenter dotari. n. 5.
Nefandatus puer poteſt circumſpici in pudendis per Chirurgicos. n 6. & ſeq.
Stuprata virgo cognoſcitur ex relationib. Obſtetricum, n. 7.
Nefandati pueri dictum an, & quomodo faciat indicium etiam abſque eo quòd dictum ſit confirmatum cum tortura, n. 8.
Nefandati pueri dictum probatis oſculis, amplexibus, & alijs adminiculis an, & quomodo faciat indiciũ ad torturã. n. 9.
Sodomita an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica. num. 10. & ſeq.
Nefandarij Clerici priuantur omni dignitate, degradantur, & intrudantur brachio ſeculari puniendi, & excommunicantur, num. 10. & 11.
Beſtialis coitus cum brutis, & animalibus dicitur peccatum ſodomiæ, & debet mori etiam animal, n. 13 & 14.
Nefandi crimen eſt coitus beſtialis, ibid.
Feminæ quædam concubuerunt cum brutis, equis, aſinis, tauris, canibus, elephantis, hyreis, n. 14.
Nefandi de crimine, qui accuſat, vel denũciat, debet ſe ſubſcribere ad pœnam talionis. num. 15.
Talionis pœna licet receſſerit ab aula viget tamen in materia nefandi, & in quibus caſibus, ibid.
Reuelari debent delicta, non occultari, & ſuper eis componi, n. 16.

Vide, quæ poſui in cap. Regni 51. Regis Martini in 2. obſeruantia, declaratione 1. ſupra tom. 3. vbi de modo procedendi per viam inquiſitionis, & concordat ſupra eod. cum cap. 359. in quibus locis etiam tango pauca in materia pœnæ talionis, & derogatur quantum ad id, quod hic dicitur, non poſſe procedi per viam inquiſitionis, & denunciationis, ſed tantum per viam accuſationis eo modo, quo procederetur ad iniuriam ſuam, vel ſuorum, v.g. vſq; ad 7. gradum, gloſſ. in l. ſi fœmina, C. ad Tertullian. Fimia hic, & Pern. conſ. 15. nam non eſt verum, vt videri poterit ex latè adductis in Pragm. vnica. tit. 22. de accuſat. Nefandi, tom. 1. ipſarum pragmat. intacum, vt ex ipſa Pragm. detur præmium reuelanti, vt ibi poſui, num. 46 & ita realiter ponitur ſupra in d. cap. 359. in verſic. quartus eſt, nu. 58. vbi quòd in crimine † nefandi poteſt procedi 1
etiam per dictam viam inquiſitionis, & dixi etiam in cap. Ritus 149. in 4. caſu, tom. 4. vbi Montalt. in eius adnotationibus, totũ hoc eſt ad deteſtabilitatem tanti criminis, quod ſolet † producere peſtilentias, & tem- 2
peſtates, quia peruerſa libido eſt, vt ait gloſs poſt text. in cap. flagitia 32. quæſt. 7. de cuius deteſtatione vltra ea, quæ in d. locis poſui, cumulat multa Petr. Cenedo in Collectan. ad Decretal. cap. 130. num. 1. & ſeqq. & abuti maſculis omni tempore, & loco prohibitum ſit quicquid Athæneus, & Suidas dixerint, qui belli tempore permittebant defectu ſeminarum, & diabolica res erat, contra quos poſt Gregor. Gyrald. Hyſtor. Poet. Dialog. 1. refert. Tiraquell. de legibus connubialibus, l. 15. gloſſ. primæ par. 15. num. 25.

Hic pono aliquas quæſtiones, an dictum ſolũmodo ſodomitati, & paſſi faciat indiciũ 3
ad torturã, & ſic, an ei credatur, ita vt poſſimus dicere, quod conſtet de corpore delicti & quidem aliqui grauiſſimi viri tenent, quòd non vt dixi in deciſ. M. R. C. 5. verſic. Inſtificabatur, & conſequenter non creditur, & voluit Intrigl. fing. 32. & poteſt eſſe argumento ſtupratæ mulieris, qui ſoli non

creditur, vt scripsi in cap. Ritu 166. num. 5, d. tom. 4. ex Farinac. quem in dictis locis citaui, adddo eundem decis. 69. num. 2. vbi loquendo in stupro ait, quòd valet assertio, maximè iurata, est verum, quòd loquitur de confessione, siue dicto stupratoris, qui dixit cognouisse carnaliter talem iuxta dispositionem textus in cap. continebatur, de desponsat. impuber. & quæ ibi tradunt DD. & per Additionē ad eundē Farinac. in litera A, & F, quæ remissiuè loquitur circa assertionem medio iuramēto factā secum aliqua muliere rem carnaliter habuisse, etiā in materia stupri, sodomiæ, adulterij, &c. & melius, & clarius per eundem Farinac. decis. 4 74. quia in dubio † puella virgo præsumi- * tur, sicut virgo nascitur, ex comm. * sententia; ideoq; dixi in decis. M.R.C. 66. n. 10. & decis. 77. in principio, quòd creditur assertioni puellę dicentis se stupratam, cum illis tamen duabus notabilibus declarationibus, vt ibi, quando esset bonæ famæ, nā. si malæ famæ, & vitæ inhonestæ esset secus; Secunda declaratio, quæ subditur in eisdē locis est, vt regulariter prædicta procedāt, quando ageretur ciuiliter ad separationem thori, & ad dotis restitutionem, loquor de dicto adulterio, secus vero si agatur criminaliter ad pœnam, ex Rossel. consil. crimin. diuersor. 12. num. 4. lib. 3. & suo loco dicam & propterea stante, quòd dictæ stupratæ creditur, concurrente ipsa bona fama, & honestate, DD. prædicti loquentes in stu- 5 prata determinant, quòd aut eam debet in uxorem ducere, & condecenter eam dotare secundum eius qualitatem, vel eam tradere nuptui alteri, & constituere similiter dotem, & inuenire illi virum, de hoc tamē vide in d. decis. 77. per totam, sed in terminis, de quib. tractamus de stuprato 9 cōcludimus, † quòd adiunctis adminiculis potest procedi ad torturam, vt testatur Dō. Garf. Mastrill. decis. 295. in principio, post Marsil. Bost. Farinac. Thesaur. & Bertazoll. vt puta si esset læsio reperta in partibus pudendis ipsius sodomitati patientis, quod spectat videre ad Medicos Chirurgicos, & Peritos, qui eos viderint, & sodomitatum retulerint, vt obseruauimus aliquando in Regia Curia Capitaniali, & Prætoris cum Spect. Collegis, & Spect. de Scagliono tunc Ærario. Vrbis, nunc Fisci Patrono Tribunalis M.R.C. meritissimo ob eius virtutes, 7 sicut dicimus de dicto stupro cōmisso † cum virgine, quod potest iam cognosci per Obstetrices, & si leges Pontificiæ hoc non permittant, & Dom. Ambrosius lib. Epist. 8. Epist. 64. increpat Sinagrium Veronensem Episcopi, qui Virginis accusatæ, stupri, secreta genitalia inspici iusserat ad deprehendendam libidinis vestigia. Tiraquell. in l. 5. connubial. sub num. 22. glos. 1. part. 5. fol. 84. & hoc casu etiam diceretur constare de corpore delicti, & consequenter isto casu clarum est relicta esse vestigia in hoc crimine, & ita intelligo Mastrillum vbi supra num. 46. & 47. vt in hoc proposito stupri dixi in d. decis. 77. vers. sexto, & vltimo, ex Farinac. & alijs, num. 18. & in d. pragmat. vnica d. tit. 29. de nefandi accusat. num. 26. & per Peguer. decis. 76. qui dicit hanc opi- * nionem esse communiter * receptam, vt dictis adminiculis concurrentibus indicium faciat dictū, siue assertio sodomitati ad torturā per DD. ex vtraque parte allegatos, 8 etiam non obstante, quòd tale dictum, † siue assertio nō esset in tortura confirmatū, quia valet absque ea, & ita fuisse decisum testatur Ann. 1599. pro Fisco, & post Monald. consil. 150. n. 33. & seq. lib. 1. Thesaur. Bost. Farinac. & similes sic etiam affirmat Dom. Mastrill. d. decis. 295. num. 15. & seq. Aut si 9 v. g. † demonstraretur deuentum fuisse ad quædam oscula, amplexus, delectationes, & similia, qui quidem actus diaboli peruersæ libidinis, tamquam proquinqui, siue proximi inducunt in carnali copula cōcludentem ipsius copulæ probationem, quæ directo fieri non potest, ita in decis. M.R.C. 86. versic. verum, et in d. pragmat. vnica in 4. notabili, à n. 17. cum seqq. & ipsū Mastrill. d. decis. 295. à num. 30. cum seqq. addo Tiraquell. de pœn. caus. 40. qui loquitur de eo, qui persuasit puero stuprum per l. 1. ff. de extraordin. criminibus.

10 Secūdo An sodomita gaudeat †immunitate Ecclesiastica? Si loquimur de iuris dispositione, volunt DD. quòd non, vt post Saleed. in Additionibus ad Petr. Diaz. in Pract. crimin. nefandi, cap 86. de crimine in scholijs ad Gregor. Lup. in l. 4. tit. 11. fol. 96. n. 4. p. 1. & n. 5. qui ampliant, & ad Clericos 11 hoc crimine polluros, quod absit, ex motu Proprio S.ij V. qui voluit, vt hi tales priuētur omni dignitate, degradētur, & intrudātur brachio seculari opuniēdi, quē impressum habēt sub Ann. 1568. Bonad. in sua Politica, quam teneo expurgatum de ordine Illustrissimorum, & Reuerendissimorum D. Inquisitorū lib. 2. cap. 14. tit. (*Aby anales delinquentes nouale la yglesia*) sub num. 20. tom. 1. & capit. 17. nu. 67. in tit. (*por la iurisdicion Ecclesiastica*) casu 33. vbi subdit, quòd contra committentes hoc sodomiæ peccatum, potest Iudex Ecclesiasticus excommunicare vsquequo cōsignāt agant pœnitentiam, ex Abbat. & Imol. in 12 in cap. quod super his num. 14. de voto, & ni cap.

in cap. Archiepiſcopatu, vbi Ioann. de Anan. de raptoribus, Bernõd. de concubin. rubr. de peccato ſodomiæ, num. 27. & 33. & num. 128. Gregor. in l. 58. tit. 6. part. 1, in gloſ. *(Baſtos)* Clar. in pract. crim. lib. 5. §. ſodomia, n. 3 & §. fin. quæſt. 37. n. 5 Farinac. de inquiſit. quæſt. 8. num. 129. tom. 1. Plor. in conſil. crimin. diuerſ. 132. num. 32. lib. 4. Anaſtaſ. Germon. lib. 3. de ſacror. immun. cap. 12. num. 68. Decian. in tract. crimin. 1. tom. lib. 4. cap. 10. verſic. duodecimo, Conrad. in Curial. breuiar. tit. de ſodomia, 2. verſ. eſtq; etiam iſtud crimen, n. 7. Arnald. Salced. Paz. Diaz. Iacob. Menoch. de quib. per ipſũ Bouad. & per Petr. Cenedo vbi ſup.

13 Ad hanc ſpeciem ſodomiæ † infandæ, ac Diabolicæ libidinis, ampliant DD. eſſe beſtialem coitum cum animalibus brutis, cap. hoc ipſum. §. 1. 33. quæſt. 2. Bald. conſ. 306. vol. 3. cap. mulier 15. quæſt. 2. vbi dicitur, quòd moriatur animal, & mulier, quæ volebat abſcendi ab eo, ſubaudiendo de cõſummato delicto nefandi, & perfecto, vt per Boniorn. hic, & ex his, quæ ſcripſi in d. cap. Ritus 149. ſub num. 12. Aſſi. & in con tit. Regni, legum aſperitate, col. fin. de adult. & Lenocin. Pern. conſ. 67. & 68. Marſil. conſ. 18. & 28. n. 35. & ſecundum aliquos eſto delictum non eſſet conſummatum in hiis atrocißimis delictis, vt poſt plura ait Boer. deciſ. 316. qui citat Leuit. cap. 18. & 20. & Exodi, cap. 22 *(qui coierit cum iumento morte moriatur)* cap. reos. §. qui coierit, 23 quæſt. 5. Clar. in §. fornicatio, verſic. cũ animali, Cardin. Tuſch. in eius pract. concluſ. iuris, verbo coitus concluſ. 413. num. 29. cum ſeqq. to. 1. Rolland. conſil. 7. lib. 1. vbi in coeunte cum aſina, idem Clar. in §. fi. q. 999. n. 8. qui refert de coeũte cum equa, & cum cane cum emiſſione ſeminis, in d. §. fin. quæſt. 60. num. 3. & multa refert Tiraquell. de legibus connubialibus, l. 9. gloſſ. 1. part. 9. num. 108. tom. 2. de Paſiphaea Minois Regis vxore, † quę tauro ſe ſupponebat 14 & genuiſſe Minotaurũ, ex Virgil. 6. Æneid. & eglog 6. Propert. lib. 2. ad Cinthiã, & lib. 3. Ouid. lib. 1. de arte amãdi, & in Epiſt. Phædræ ad Hyppolitum, licet quo ad iſtas ſint, qui fabulentur, quòd Iuppiter captus amore ipſius Paſiphaes tauri formam ſumpſerit, vt ex Porphyr. lib. 3. de abſtinent. carnium, vel vt alij confabulent, in amorem Aſtrologiæ deuoluta ſit, audiens à Dedalo de tauro cæleſti, vt ex Lucian. lib. de Aſtrolog. quicquid ſit, verũ eſt fuiſſe tales Feminas, vt brutis ſe cõmiſcuerint, ſicut tetigimus, & ſubdit idem Tiraquell. ibidem de quadam vocata Semirame Aſſyriorum Regina, quæ equum vſque ad coitum adamauit, & refert ex ſuba authoritate Plinij, lib. 8. cap. 52. & ex Hygino Fabular. cap. 243. fuiſſe puellam quandam in Hetruria ſub Pio III. quæ canẽ impudicè adamauit, quæ ex illo facta grauida, ſemicanem peperit, nempe manibus, pedibus, auriculiſque caninis, cætera hominis, ex Volaterran. in Philologia, lib. 32. cap. 5. in fine, & de alia femina vocata Glauca Citharißtria, quæ canem quoque adamauit, vt refertur ex Æliano lib. 10. variæ hyſtoriæ, & per Plin. lib. 7. cap. 3. qui tradit Alcippem Elephantem peperiſſe, & de Glaucippe ſimiliter cum Elephante concubuiſſe, vt per Tatian. in Oratione contra gentes, de q:bus omnib. meminit ipſe Tiraquell. loco citato ſubdens in Ægypto eſſe inſulam, quæ vocatur Mendes, in qua mulieres paſſim cum Hyrcis coeunt ex Herodot. lib. 2. & Strabo lib. 17. ex authoritate Pindari, & Luciani in Dialog. Græco. & nu. 109. adiunxit idem Tiraquell. fuiſſe q:ãdam Matronam vocata Summatem ſitientem appetiuiſſe concubitum cum Lucano Syro in aſinum deformato, vt ex Apuleio lib. 10. Metamorph ex verſibus Satyric. per eum ibidem adductis.

15 Ad pœnam igitur talionis, † vt concludã, ſe debet ſubſcribere ſimilia delicta nefandi denuntians, prout late poſui in d. cap. Rit. 149. num. 17. cum ſeq. d. tom. 4. & erat, vt denuncians non probans, ſicuti delinquens in eo membro puniretur, vt eſt vide: to in pragmaticis, titul. de falſis ſub num. 19. & 20. d. to. 1. pragmaticarum, & ad tradita ſupra eod. cap. 254. verſic. inter alia, num. 4. & ſeq. & licet hæc pœna receſſerit ab aula, vt in d. Ritu tetigi, & in eiſdem pragmaticis tit. 82. ſub num. 11. non ob id tamen receſſit in hoc propoſito, maximè parte opponente, vt per Boniorn. hic ex Angel. de Malefic. in verbo comparent dicti inquiſiti, & per Bart. Alex. & Iaſon. in l. 1. §. 1. ad trebellian. Paul. de Caſtr. in l. vbi pactũ, col. 2. de tri. Fælin. in cap. exequutionẽ, col. C. 2. de exeq. qui dicunt, quòd nec Iudex tenetur in ſyndicatu iſto caſu, quicquid dixerit Iaſ. quem reprobat Boniorn.

Eſt verum, quòd quo ad confeſſum non procedit hoc cap. vt per eundem Boniorn. hic, tam ex diſpoſitione dicti capit. Ritus, quàm ex adductis per Bart. & Alexan. in l. ſi confeſſus, ff. de cuſtod. reor. & ex traditis per Gemin. in cap. 1. in fine de exeq. in 6. vbi quòd quando ſtatutum tenderet ad malum non propterea debeat reuocari, ſed prouidendum erit de remedio, vt obuietur illi malo. Aut ſi v. g. propter indicia accuſator feciſſet torquere reũ accuſatum quicquid ſenſerit hic Boniorn. ex Bald. in l. fin.

de calumn. qui voluerunt non excusari ab hac pœna isto casu, nam sunt contra ea, quæ scripsi in d.cap. Ritus sub num. 20. vbi quòd sufficit vnus testis adhoc vt ab hac pœna excusetur. Sicuti quando nomen prosequuti est receptum inter reos, quasi quòd cesset hæc exceptio pœnæ talionis Idem Ferdin. Boniorn. hic per l. si maritus, §. præscriptionem, ff. de adult. Bald. consil. 422. quædam mulier, vol. 5. in fine, Pern. d. consil. 67. & 68. & ex traditis à Crauett. cõs. 28. in fine arg. eorum, quæ tetigi in d. Ritu n. 21.

In quæstionem afferam tamẽ, quid si quis volẽs denuntiare, vel incipiẽs, vt puta quia fecisset, vt capiatur Reus pro sodomiæ crimine, & instetisset cum Officialibus Curiæ, siue ministris, vt puta porterijs, & interim se interponũt amici, & rogant, vt desistant, quid fiet? Hoc habuimus in Tribunali Regiæ Curiæ Capitaniatus Panhormi Ann. 1623. Mense Iulij, nam condemnauimus super Regijs triremibus Iacobum de Gregorio per annos quinque, & Vincentium Rizzo Porterios per annos tres in exilium, qui se cõposuerũt in causa nefandi cõmissi per quẽdam de Fusè cũ quodã puero, & Petrus Lucchisi, qui fuit author, vt ille de Fusè caperetur fuit condemnatus, similiter ad exiliũ per annos tres ab Vrbe, & territorio, & hoc arg. eorum, quæ posui in prag. tit. 27. de Capitaneis, n. 1. cum seqq. tom. 1. pragmaticarum, vbi quòd si debeant reuelari 16 delicta, quanto magis occultari cum compositione recepta pecunia de nihil dicendo, & delicta remanerent impunita, Canonistæ in cap. qui cum fure, de furt. DD. in l. 3. ff. de cond. furt. Neuizan. in sylu. verbo, monitõ, num. 3. cum seqq. lib. 3. Follet. Brun. à Sole, Corrad. Clar. Rimin. Bertazzol. cum alijs citatis per Farinat. de indic. & tortur. tom. 2. quæst. 51. num. 19. & 20. præsertim in eis, qui ratione officij reuelare tenentur, vt in d. pragm. dixi, Capic. decis. 130. num. 67. Cagnol. in l. culpa caret, num. 3. ff. de regul. iur. & in delictis atrocibus, de quib. tãgo hic, & suo loco dante Domino supplebo.

Quòd Aduocatus Fiscalis non possit patrocinari pro alijs. Cap. CCCC.XXI.

ITem supplica il detto Regno, che per il Capitolo nouiter cõcesso al detto Regno, che l'Aduocato Fiscale non possa assistere alle parti prosequenti sua Iustitia, & in fraudem dicti Capituli, l'Aduocato Fiscale prende l'Aduocatione delle parti accusanti, & prosequenti la causa, licet, tamquã Aduocatus delle parti prosequissi le cause, tamen partibus assistit, piaccia alla Sua Maestà, che l'Aduocato Fiscale non possa aduocare à causa nessuna delle parti accusanti. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd, nisi Fiscus agat, vt & Aduocatus partis priuatæ patrocinari non possit.

Scripsi de hoc cum similibus in pragmaticis huius Regis tit. 2. de offic. Iudic. M. R. C. §. 1. tom. 1. vbi attuli contextus, & præcisè cap. 83. Regis Caroli infra, tom. 8.

Quòd omnes Officiales debeant obseruare ista Capitula. Cap. CCCCXXXII.

ITem supplica il detto Regno, per osseruantia tanto delli primi Capitoli, quanto delli presenti concessi per Sua Maestà al Regno predetto, la Sua Maestà confirmi li Capitoli nouiter concessi, exceptis Capitulis, de quibus clarè supplicatur contra ea, & che l'Illustre Vicerè, Mastro Giusticiero, Locumtenente, Giudici della Gran Corte, Mastri Rationali, Conseruatore, Prothonotario, Secretarij, & altri Officiali, à chi spettarà, & etiã Syndicatori in casu præmisso anderanno per il Regno, giurino ad Sancta Dei quattuor Euãgelia tactis scripturis, di osseruare li detti Capitoli, & ciascheduno di quelli, secondo loro continentia, & tenore, come à ciascheduno delli detti Officiali spetterà, & se alcuna prouisione fosse stata fatta contra li detti Capitoli, sia nulla, irrita, & cassa. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Vide

Vide ſupra in cap. 26. Regis Federici, tom. 2. vbi habes multos contextus concordantes.

Quòd ſi impetretur aliqua prouiſio contra Capitula, ſit nulla ipſo iure.
Cap. CCCCXXXIII.

ITem ſupplica il detto Regno, perche alcune perſone per importunità loro ottengono taluolta da Sua Maeſtà lettere, & prouiſioni, le quali vengono à derogare li Capitoli fatti, & conceſſi al detto Regno per la detta Maeſtà, & ancora li preſenti Capitoli; & l'Illuſtre Vicerè, per obedire ciò che Voſtra Maeſta cõmãda, paſſa tali prouiſioni in preiudicio delli detti Capitoli ſenza conſultarne con Voſtra Maeſtà, ſia voſtra mercè, declarare hora per tando, tali prouiſioni impetrate, ò da impetrare, le quali tendeſſero in pregiudicio delli detti Capitoli vecchi, & preſenti, ſub quacumque verborum forma, eſſere nulli, irriti, & reuocati, & il Vicerè, ne qualſiuoglia altro Officiale ſia tenuto eſſequirli, quantumcumque ci foſſero clauſule fortiſſime derogatorij, etiam Capitulis Regni non obſtantibus, & tale impetrante, contra la forma delli detti Capitoli preſenti, ſia in pena di fiorini mille applicandi al Regio Fiſco. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Dixi etiam in d. cap. 26. Regis Federici, vbi habes concordantia Capitula eod. tom. 2.

Quòd prædictis Capitulis numquam intelligatur eſſe derogatum per aliquem actum.
Cap. CCCCXXXIIII.

ITem ſupplica il detto Regno, che alli preſenti Capitoli, ne ad alcuno di eſſi non s'intenda eſſer derogato per atto alcuno in contrario fatto, etiam ſcienter, ſiue in iudicio, ſiue extra, quomodocumque, & qualitercumque, ſed ſemper intelligãtur eſſe in viridi obſeruantia, etiam ſi pluries, & millies eſſet in contrarium iudicatum. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd actu contrario, vel iudicio non cenſeatur præſentibus Capitulis derogatum.

De verbo ad verbũ eſt ſimile ſupra cum cap. 405. ibi videas etiam remiſsiuè ad aliud cap. 418.

De interpetratione Capitulorum. Cap. CCCCXXXV.

ITem, che accadendo dubitatione alcuna ſopra l'intelletto delli preſenti Capitoli, che tale interpetratione ſi debbia determinare, & interpetrare in fauore del detto Regno: ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd interpetrentur, prout iuris erit.

Dupplicatum eſt ſupra in cap. 406. ibi videas fol. 209. & ſeq. remiſſiuè.

De modo intelligendi reſcripta Regia. Cap. CCCCXXXVI.

ITem ſupplica il detto Regno, che ſi debbia oſſeruare il Capitolo nouiter conceſſo, che ogni lettra, prouiſione, priuilegio, ò reſcritto di Sua Maeſtà emanato, ſi debbia intendere, iuribus alterius ſemper ſaluis, & ſecondo la diſpoſitione della raggione, & che il Vicerè non faccia executoria à tali prouiſioni Regij, eccetto, inteſe le parti, & che ſi debbia oſſeruare

uare la forma, & continentia del detto Capitolo, iuxta ſui ſeriem, & tenorem ad vnguem. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd Capitulum ſuperius mentionatum teneatur, & obſeruetur iuxta ſui ſeriem, et tenorem.

Die ſupra in capit. 22. Regis Martini, declaratione 1. n. 44. cum ſeqq. fol. 130. tom. 3.

De non ſoluendis decimis in adiudicationibus, ſeu venditionibus feudorum.
Cap. CCCCXXXVII.

ITem ſupplica il detto Regno, che dell'adiudicationi, ò venditioni di feudi, li quali ſi fanno per dote, ò reſtitutione, non ſi paghi decima, come non ſi paga il tari ſecondo le pandette, et pragmatiche del Regno. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, vſque ad vncias triginta, quolibet anno.

Eſt ſimile ſupra cum cap. 389. vbi quæſiuit Boniorn. quòd ſi inter fratres eſſet conuentũ, vt vnus habeat feudum, cæteri mobilia, an ſoluatur decima, ex Guid. Pap. conſil. 146. & contigit in hæredibus Antonij de Cuuello, & inter alias rationes eſt propter feudi indiuiduitatẽ, & de vtroque ſcripſi ſupra in cap. 110. Regis Federici, declaratione 5. vbi poſui, to. 2. quòd hæc rubr. eſt mãca, & debet addi, pro dote, vel reſtitutione, vt ibi, & intellige de illis feudis vſq. ad vncias triginta quolibet anno, vt in hac decretata, & ita videas, quæ poſui in deciſ. M. R. C. 123.

De non ſoluendo tari per Panhormitanos de alienationibus factis cum pacto de retrouendendo. *Cap. CCCCXXXVIII.*

ITem, come per li habitatori delle Città, et Terre demaniali del detto Regno, eccetto li habitatori della Città di Palermo, delle vẽditioni delli beni ſtabili burgenſantichi, che ſi fanno con patto de retrouendendo, non ſi paga quello dritto di tarì, che ſi coſtuma pagare alla Corte, ò à quelli, che hanno cauſa da eſſa, di quelle venditioni delli detti beni, che ſi fanno purè, & ſine aliquo pacto de retrouendendo, ſupplica per tãto il detto Regno, che ſi degni la detta Maeſtà concedere alla detta Città di Palermo, & habitatori di quella, che nelle venditioni, che di quà innanzi ſi faranno delli detti beni con patto de retrouendendo, l'habitatori della detta Città di Palermo ſiano tratati in quella immunità, & libertà di nõ pagare per tali vẽditioni il dritto del detto tarì, come fin'ad hora ſono trattati li habitatori dell'altre Città, & terre demaniali del detto Regno, non obſtantibus quibuſuis præſtationibus, & exactionibus per la Corte, ò habenti cauſa da eſſa, delli habitatori della detta Città di Palermo, per raggione delle venditioni delli ſopradetti beni cum pacto de retrouendendo in contrarium fatti, ¶ Placet Regiæ Maieſtati, ſi ita communiter in Regno obſeruatur.

Dixi ſupra in cap. 1. to. Regis Federici, ſub verſic. dicit igitur, num. 8. tom. 2. & in capit. 214 Regis, & Imperatoris Caroli V. ampl 7. tom. 3. in quibus latè diſcuſſi de decima tareni.

Quòd Siculi ſint, & eſſe debeant exempti in Genua, ſicut Genuenſes in aliquibus locis Siciliæ. *Cap. CCCCXXXIX.*

ITem, perche li Genoueſi ſon franchi in Palermo, & in altri lochi di Sicilia, & li Palermitani, & altri Siciliani in Genua nouiter, & per il paſſato, non li hanno pigato, la Sua Maeſtà proueda, che li detti Palermitani, & Siciliani ſiano franchi in Genua, & loro lochi, come li Genoeſi in Palermo, & altre parti del Regno, ſi come anticamente ſi coſtumaua, licet nouiter la detta

derta grauezza sia stata imposta nella Città di Genua, & suo distretto. ¶ Placet Regiæ Maiestati, super contentis in dicto Capitulo cunctis remedijs prouidere indemnitati supplicantium.

Vide, quæ dicam infra eod. in c. p. 474. verſic. amplio, tit. de Doctoribus Panhormitanis.

De non mittendis Commissarijs per Regnum. Cap. CCCCXL.

ITem come per il Capitolo vecchio del detto Regno, si prohibisce, che Commissarij per il Regno non possano andare, nisi certo modo, al qual Capitolo, si fà fraude in questo modo, cioè, che quando non concorre la causa nel detto Capitolo espressa di potere mandar Commissario, il Vicerè piglia colore di far Capitaneo, Vicario, ò altro nome di Officiale, il quale constituisce, reuocando, ò suspendendo li ordinarij Officiali, supplica per tanto il detto Regno, che de cætero per tale via, & modo nõ si deroghi, ne pregiudichi al predetto Capitolo, ma quello sia tenuto, & osseruato, non ostante qualunque vsurpato abuso, ò colore in contrario. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd nullo quæsito colore, vel causa directè, vel indirectè possit fieri Commissarius contra mentem, vel tenorem Capituli antiqui, in præsenti Capitulo mentionati, verum, si de mittendis Commissarijs iuxta prænominatum Capitulum causa concurreret, illi non aliter mandari possunt, nisi solum ad conficiendos processus, confectosque ad Magnam Curiam ipsius Regni remittere teneantur, quocumque forsan in contrarium attentato abusu in aliquo non obstante.

Recurras supra eod. ad cap. 361. cũ ib: citatis tit. de priuation. Commissariorũ, & quando, &c.

Quòd Clerici durante tempore solutionis non debeant soluere aliam collectam per Sanctissimum Papam imponendam. Cap. CCCCXLI.

ITem che durante il tempo della solutione delli cento cinquanta milia fiorini, che li offerse il Regno predetto per li presenti Capitoli, il pagamento delli quali incominciarà à correre ab anno primæ indictionis, se il santo Padre, ò suo Commissario, volesse imponere colletta, dono, subsidio, ò grauezza, ò altro pagamento alli Prelati, & Clerici del Regno predetto, Sua Maestà prouederà, che tale collette non si paghino, & se pure si haueranno à pagare, non siano tenute le persone Ecclesiastiche per quell'anno à conferire loro rata nel donatiuo predetto, ma la Regia Maestà pigli in conto in se la detta rata, che non è giusto, che simul, & semel li Prelati supplici onere grauentur. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Est idem cum cap. 402. & 420. supra eod. ib videas, tit. quòd Prælati, &c. & ibi quòd nulla, &c.

De non extrahendis causis a Regno Sicilia. Cap. CCCCXLII.

ITem supplica il detto Regno, che tutte le cause, che vertiranno, ò vero si agitaranno inter priuatas personas; & Fiscum, siue agentem, siue conuentum, cessionario nomine, nelle cose, che si può far cessione al Fisco, &

ſco,&tutte quelle cauſe,le quali vertiranno,ò s'agitarãno inter priuatas perſonas, ciuili, ò criminali, ancorche foſſero tali, delle quali il Fiſco in conſequentia ne haueſſe à ſentir commodo pecuniario,ò qualſiuoglia altra vtilità, non ſi poſſanò giudicare, ò terminare, ſe non per gl'officiali ordinarij nel detto Regno, à quali appartenerà ſecondo la natura delle cauſe,& infra il detto Regno, & non fuora, ſaluis tamen priuilegijs terrarum, & locorum dicti Regni. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd cauſæ, in quibus Fiſcus ceſſis, vel demandatis ſibi à priuatis actionibus iure ſuccedere poteſt, extra Regnum extrahi non poſſint, neque etiam cauſæ illæ, in quibus iuxta Pragmaticas Sanctiones, Conſtituriones,& Capitula Regni Fiſcus per ſe agere non poteſt,licet Fiſcus in quandam conſequentiam parte proſequente,& obtinente ex eis aliquod commodum aſſequatur.

S V M M A R I V M.

Siculorum cauſæ à Regno extrahi nõ poſſunt,& extractæ remittantur, num.1. Amplia,num.9.11.12.16.17.18.19.20. 21.22.limita.num.23.24.26.27.28.29.

Monarchia Regia ideo conceſſa Regibus per SS. PP. ne cauſæ Siculorum extrahantur hinc,num.2.

Exilium eſt commutatio loci, quam ſequitur incommoda paupertas ignominia contemptus,eſt & difficultatis,n 3.& ſeq.

Siculi ſi extraherentur à Regno,difficile poſſent exhibere eorum defenſiones, ibid. Litigantes non debent eorũ aduerſarios extra Regnum expenſis,et laboribus fatigare,ibid.

Siculi non debent vexari ſumptibus,et expenſis litigare extra Regnum, n.4.

Reges Sicilie exiſtentes extra Regnum an habeant in Siculis iuriſdictionem contentioſam actu,& habitu,n.5.cum ſeqq. Iudici exiſtenti extra territorium non obeditur,ibid

Regum manus ſunt longæ,et habendo multos miniſtros, potentialiter vbique exiſtunt,habent oculos,& aures,n 7.

Siculi ideo non poſſunt extrahi à Regno,ex incompetentia fori ipſis cõpetentis,n.8.

Siculorum cauſæ nõ poſſunt extrahi à Regno, ex quouis iudicio, ſiue principali, quàm appellationis,reuiſionis,nec cuiuſuis remedij, etiam motu proprio, & de poteſtate abſoluta, n.9.

Vaſſalli poſſunt prohiberi per Regem,et Baronem,ne adeant alium iudicem de rebus ſibi ſubditis,n.10.

Siculorum cauſæ nec infra Regnum de vno loco ad alium, & de vna terra ad aliam extrahi poſſunt, n.11.

Siculorum cauſæ, maximè à decem vncijs infra extrahi non poſſunt,n.12. & ſeq.

Panormitani Ciues non poſſunt extrahi hinc ab vrbe ad litigandũ alibi pro quauis cauſa ciuili, & criminali, num. 13. & ſeq.& tam in primis, quam in ſecundis cauſis, num. 15.

Priuilegium confirmatum ex certa ſcientia per authoritatem Summi Pontificis, habet vim canonis, n 14.

Siculorum cauſæ extrahi non poſſunt hinc etiam ſi ageretur cum Fiſco, ſiue actore, quàm conuento, tam criminaliter, quàm ciuiliter, ſiue ex iure eſſo, vel proprio, num. 16.

Siculi non poſſunt extrahi à Regno etiam pro ſeruitio militari,n.17.

Siculis extrahi non poſſunt etiam ad inſtãtiam cuiuſuis perſonæ priuilegiatæ,n,18. L vnica,C. quand. imper.int pupill. & vid.fallit contra Siculos, qui extrahi nõ poſſunt,ibid.

Siculi non poſſunt extrahi à Regno tam pro cauſis ciuilibus,quàm criminalibus, num.19.

Cauſæ Siculorum ſi extrahantur à Regno debent ad ipſum Regnum remitti, n.20.

Apoſtolici Nuntij exteri, Notarij, Collectores,ſiue Commiſſarij non ſolent deſtinari contra Prælatos, & Eccleſiaſticas perſonas,num. 21.

Siculi eſto quòd velint petere conſenſum ab ipſo Rege,extra tamen Regnum ire non coguntur,n.22.

Siculi poſſunt extrahi à Regno ipſis conſentientibus,& volentibus,n.23.
Panhormitani ciues an ipſis volentibus poſſint extrahi ab Vrbe litigando, ibid.

Siculi poſſunt extrahi à Regno per implorationem officij ſuperioris per viam querelæ,retorſus n.24.25.

Appellari quamuis non poſſit à ſententia

lata

lata in poſſeſſorio, tamen poteſt in eà recurri ad ſuperiorem, n. 25.
Siculorum cauſæ poſſunt extrahi in caſu retardatæ, vel denegatæ Iuſtitiæ, & quãdo, num. 26.
Iuſtitia denegata, & retardata facit vt cauſæ extrahi poſſint, ibid.
Feudales cauſæ poſſunt extrahi à Regno, num. 27.
Siculorum cauſæ licet non poſſint extrahi per viàterminationis, & deciſionis, ſicut eſt tamen per viam conſultationis, num. 28.
Siculorum cauſæ pẽdentes in Curia ibi indeciſæ nõ debent huc remitti, num. 29.
Panhormitanorum cauſæ indeciſæ, & earum reliquiæ hic debent remanere, ibidem.

MEntionem de hoc Regni capitulo feci in Conſuetudinibus Panhormi, cap. 3. ampl. 4. num. 24. vbi vidimus cauſas
2 Siculorum † non poſſe extrahi à Regno, & cum hoc eſt concordans aliud cap. ſupra 391. & cap 463. infra eod. vbi quòd ſi aliquę cauſæ eſſent extractæ, remittantur, vt ponã inferius pro ampliatione 8. concordat etiã cum cap. 33. Regis Incliti Ioannis infra to. 6. & cum capit. 24. Catholici Regis Ferdinandi, tom. 7. de quibus etiam tangam particulariter inferius, Milaniſ. deciſ. 2. col. 1. & 2. lib. 1. Maſtrill. deciſ. 81. in princ. lib. 1. & deciſ. 241. num. 10. lib. 3. & adducam rationes in ſubſequenti verſiculo.

Infert Antoninus Xibecca V. I. D. eruditiſſimus Prothonotarius olim in hoc Regno in ſuo curioſo diſcurſu circa Regiam Monarchiam, num. 48. quòd hac etiam de cauſa (nempe, ne hinc extrahantur Siculi) fuit
2 conceſſa ipſa Regia Monarchia per Summũ Pontificem Comiti Rogerio, vt tetigi in deciſ. M. R. C. 91. num. 6. & in conſuet. Panhor. d. cap. 3. num. 24. vbi de hoc capit. mentionem feci, & ſubdam infra, ampl. 3. facit l. vnica, C. quand. Imperat. inter pupill. & vid. ibi (*ne terminos Prouinciarum ſuarũ cogàntur excedere*) & tangitur per Valenzuel. conſil. 36. num. 62. vbi illationem facit ad exules, ex Seneca cap. 6. commutationẽ
3 loci eſſe exilium, † quam ſequuntur incõmoda, paupertas, ignominia, & contẽptus, ſuis locis dixi, & difficultatis, vt ex d. cap. 463. vbi dicitur, quòd ſi eſſent aſtricti Siculi extra Regnum, difficilè poſſent exhibere eorum defenſiones, & per tradita ſupra in cap. 10. Regis Martini, declaratione 3. n. 73. & ſeq. tom. 3. & facit in puncto Conſtit. Regni, Capitaneorũ, tit. 43. de offic. Capit. lib. 1. ibi (*ita quòd nulli noſtrorum*) vbi in effectu habetur, quod nemo litigans debet aduerſarium ſuum extra Regnum expenſis, ac laboribus fatigare prætextu appellationis, niſi in aliquibus caſibus ibi poſitis, & quæ ſubdam inferius, & hæ rationes po-
4 tius applaudent ſupradictis capitulis, † ne Siculi vexentur ſumptibus, & expenſis litigare extra Regnum, quàm illa poſita per Petr. de Gregor. in tract. de iudic. cauſar. feudal. quæſt. 39. num. 1. cum ſeq. vbi Maſtrill. & ſequuta per Milaniſ. d. deciſ. 2. num. 4. qui dicunt, quòd ratio fundamẽtalis ho-
5 rum capitulorũ eſt, quòd Rex Siciliæ † exiſtens extra Regnum non habet iuriſdictionem contentioſam in actu in Siculos exiſtentes in Regno, ſed in habitu, arg. l. 11. ff. de offic. Proconſul. & l. fin. ff. de iuriſd. omn. indic. vbi quòd ius dicenti extra territoriũ non obeditur, arg. eorum, quæ poſui poſt Aſtlict. & alios ſupra in cap. 1. Regis Feder. num. 27. 28. & 34. tom. 2. & in pragmaticis tit. 19. de offic. Magiſtri Notarij, num. 1. to. 1. pragmaticarum, ſed miror vehementer
6 de † iſta ratione pace tantorum virorum, quia ſi eſſet vera, omnes limitationes, quas adducam inferius, eſſent fallaces, vbi & partibus conſentientibus, & in caſu retardatæ, & denegatæ Iuſtitiæ, ac in cauſis feudalibus, & in ſimilibus caſibus poſſunt cauſæ Siculorum extrahi à Regno, & ibidẽ videbimus, & cõſequenter Rex Siciliæ ſemper habet iuriſdictionem in ſuos vaſſallos Siculos tam habitu, quàm actu, eſto abſens à Regno ſit propter indiuiduitatẽ ſui corporis, quia lego, Regum manus eſſe lõgas,
7 † & habendo multos miniſtros, potentialiter vbiq; exiſtit, vbiq; habet oculos, & aures ex latè adductis poſt Dom. Marchionẽ Quintana Duegna, Io. Franc. de Leonard. Alex. & alios in conſuet. Panhor. cap. 11. num. 3. & in cap. Regni 48. Regis Iacobi, num. 2. 3. & ſeq. tom. 1. & in deciſ. M. R. C. 81. num. 35. & ideo melior eſt alia ratio, quam ſubdit ipſe
8 Milaniſ. d. num. 4. ſcilicet † ideo non poſſe Siculos extra Regnum extrahi, ex incõpetentia fori ipſis Siculis in Regno competẽtis, qui alibi conueniri non poſſunt per capit. cum ſit generale, de for. compet. l. 1. C. vbi in rem actio, & ex his, quæ ſubdam inſequenti ampliatione.

Amplio primo hoc capit. cum ſimilibus
9 ſuperius citatis, † vt eodem modo, quo cauſæ Siculorum extrahi non poſſunt à Regno, vt in dictis Commentarijs conſuetudinum ſcripſi poſt Petr. de Gregor. Cumiã, & Milaniſ. & per text. in d. cap. 391. ex quouis iudicio, ſiue principali, quàm appellationis, reuiſionis, & prout in d. capit. 463. nec cuiuſuis remedij, etiam de motu pro-

prio, & de poteſtate abſoluta Principis, ſed hic in Sicilia cauſæ ipſæ debeant initiari, proſequi, & totaliter finiri coram Iudicibus competentibus, quaſi quòd eorum forus competens hic ſit, vt tetigi modo ſu-
10 perius, poteſt † quippe prohibere Rex vaſſallis ſuis, vt de rebus ſibi ſubditis, nec adeant alium Iudicem ex his, quæ ſcripſi in d.cap.10.Regis Martini,num.51. eodem tom.3.cum ibi citatis,& ita poſt Andr. de Iſern.in conſtit. cũ ſatis, tradit Dom. Marchio Carolus Tapia in ſuis Annotationib.ad iura Regni Neapolis tit.de iuriſd. omn. iudic.fol.35.lib.3.& ibi tangit, quomodo puniatur,quis quãdo trahit aliquem ad diuerſa Tribunalia, latè ex Carpan. ad Conſtit. Mediolanenſ.cap.8.& 87.poſt DD. in l. vbi ceptum, ff.de iudic. facit d.conſtitutio Capitaneorum d.tit. 43. de offic. Capitan. vt ſupra citata. Sic dico, vt eodem modo nec Siculi ipſi conſequenter extrahi poſſunt à Regno, & in d.cap.33.Regis Ioannis,& clarius reaſſumo inferius, ampl. 6. & ita in ſpecie faciunt mẽtionem de hoc Noſtrates Siculi, vbi eruditus V. I. D. Vincentius Spuches in Allegat.pro Barone Priz. cum Illuſtriſſimo,& Reuerendiſſimo Dom Cardinale Alexandrino.

11 Amplia ſecundo † intantum eſſe prohibitam extractionem cauſarum ipſorum Siculorum, vt nec etiam infra Regnum de vno loco, & de vna terra in aliam poſſint extrahi, ſic habetur in cap. 51. Regis Martini, declarat.2.ſub num.80.d.tom. 3. & in in cap. 18.Regis Federici ſub n.1.tom.2.

Amplia tertio maximè habere locum
12 † à decem vncijs infra, quia, vt habetur ſupra in cap.62.in princ.eiuſdem Regis Martini, nullus extrahi poteſt extra ſuum territorium ad cauſandum,ſeu litigandum, vt ex noſtris Siculis etiam habent conciues Panhormitani priuilegium, immo cumulatum, & geminatum diſponens ex priuilegio Vrbis, vt nullus Panhormitanus
13 † extrahi poſſit pro quauis cauſa ſiue maxima, ſiue minima, ſiue ciuili,quàm criminal. nedum à dicto Regno, ſed nec ab Vrbe ipſa, vt latius ſcripſi in d.Conſcet. Panhormi,d capit.3.eod.num. 24. & addo eoſdem Noſtrates in d. cauſa Baronis Prizzij cum d.Illuſtriſs.Cardinale Alexandrino,qui ſubdunt, quòd ex quo illud priuilegium Panhormitanum ſit confirmatum ex certa ſcientia per authoritatem Summi Pontifi-
14 cis Alexandri, † habet vim canonis, allegant Alciat.conſil.65. num. 5. conſil. 745. cum ſimilibus, quæ poſui in proœm.ipſarũ Conſuetudinum,num. 71.& in cap.21.num. 14.& per ea,quæ dicam infra in capit. 22. Regis Incliti Ioannis propè princip.tom.6. vbi poſui quòd hoc ſimile priuilegium habet Meſſana, Neapolis,& eſt Salerni, Auerſæ,& in nonnullis alijs Ciuitatibus, de quibus teſtatur Aſſ.& in Conſtit.Regni, priuilegia, in principio,tit.100 de priuilegijs eorum, lib.1.vbi ait nec eſſe hoc contra ius cõe. immo conſonum iuris communis, eſt verum quòd loquitur de primis cauſis, vt in illis quiſque citetur coram ſuo Iudice, licet nos, & alij habeant tam in primis,
15 quàm in ſecundis, hoc idem priuilegium habent Ciues Albenſes conceſſum à Duce Mantuæ, & Montisferrati, qui non poſſunt extrahi in prima inſtantia,vt teſtatur Surd.cõſ.266.col.1.& num.8.lib.2. Fulgoſ. Rollan. Alex.Natta,cũ ſimilibus, & ita pertranſiſſe videtur Boniorn. in d. cap. Regni 392.per cap.ſtatutum,§.cum uero, de reſcript.in 6.Fælin.in capit. nonnulli de reſcript. cũ concordantib. per ipſum Bonior.

Amplia quarto in tantum non poſſe Siculos extrahi à Regno, neque eorum cau-
16 ſas, † vt etiam ſi ageretur cum Fiſco, ſiue agente, vt hic ſentitur,& in d. cap. 33. Regis Ioannis,ibi (*nec etiam ad petitionem Procuratoris Regij Fiſci*) ſiue conuento, ut hic etiam ex iure ei ceſſo, vel de mandato per partes, his, quod poteſt eſſe ex his, quæ videbimus dante Domino infra in cap.81. Regis, & Imperatoris Caroli V. limit.4.tom.8.ſiue ex iure proprio ipſi Fiſco competente per Pragmaticas,Conſtitutiones,ſiue Capitula Regni,& vbi per ſe agere non poſſet,quia nec iſtis caſib. poſſunt cauſæ Siculorum à Regno extrahi,vt hic ſubditur,tam ſi cauſa eſſet criminalis, quàm ciuilis,etiam ſi tale eſſet delictum, in quo ipſe Fiſcus in conſequentiam ſentiret commodum pecuniarium, ſeu aliquam vtilitatem, & ſic in criminalibus, ut dicam inferius ampl.7. ſed debeant terminari per Iudices ordinarios, ad quos ſpectabit cognitio cauſæ ſecundum eius naturam, & ita circa hanc ampliationem ait Milaniſ. d.deciſ.2.in princip.eod.lib.1.qui ſerió meminit huius textus,& per incert. Authorem hic, qui ait ſecus eſſe quãdo Fiſcus veniret nomine proprio, & tractaretur de damno vitando,& non de lucro captando, quia tunc cauſæ extrahuntur,& ita fuiſſe ſeruatum in cauſe Miſtrectæ contra Vicecomitem ſuper redẽptione ipſius Terræ ad Regiũ Demaniũ aut vbi Fiſcus ipſe per ſe non poſſet principaliter agere, & ita etiã fit mẽtio.& ſupplicatur in d.cap.463.infra eod.eſt uerũ,quòd decretata Regia ſe reſtringit ad quæſtiones inter priuatos,& non meminit de Fiſco,nec de Regia Curia,prout in ipſa petitione, niſi dicam°,quòd hoc eſt expreſsũ per alia cap.

17 Amplio quinto, † ut nec etiam extrahi poſſint

etiam, ex adductis supra in cap. 39. Regis Iacobi, num. 99. 100. & seq. tom. 1. & in cap. 29. Regis Feder. in 1. notab. num. 20. to 2.

18 Amplia sexto in tantum procedere † Siculos non posse à Regno extrahi, ex traditis supra ampl. 1. adhuc ad instantiam cuiuscumque personæ priuilegiatæ quantumcũque, ita ex d. cap. 33. Regis Ioannis, Milanis. d. decis. 2. nu. 3. & ex dictis nostris Siculis in prædicta Allegatione pro Barone Prizij, etiam si priuilegium esset clausum in corpore iuris, ut est priuilegium viduarum, pupillorum, miserabilium personarum, & aliarum similium cũ derogatione, l. unica, C. quand. Imperat. inter pupill. & uide, quæ est in specie derogata per d. cap. 33. eiusdem Regis Ioãnis. prout in specie est etiam derogata per d. Consuet. Panh. 3. ubi latissimè scripsi ampl. 9. à num. 39. cum seqq. & tetigit Bonior. in d. cap. 391. & Fælin. in cap. nonnulli de rescript. de quo per Gregor hic & per ea, quę posui in decis. M.R.C. 58. n. 18. in quibus locis dixi debere esse specificam derogationem, & non generalem.

Amplia septimo tam in causis ciuilibus,
19 quàm criminalibus, vt sentij superius ampl. 4. & per d. cap. 463. quia nec possunt his calibus Siculi extrahi à Regno.

20 Amplia octauo, † vt fortè si essent extractæ causæ debeant ad Regnum remitti decidę, vt tetigi superius num. 1. d. cap. 391. & 463. & d. cap. 33. Regis Ioannis, ibi (*remittatur ad Regnum.*)

21 Amplia nono † vt neq; Nuntij, nec Notarij Apostolici exteri, neque Collectores, nec Commissarij soleant venire contra Prælatos, aut Ecclesiasticas personas, sed obseruatur, vt delegationes dirigantur personis Ecclesiasticis Regnicolis, vt scripsi supra in cap. 22. Regis Martini, sub num. 16. tom 3.

22 Amplio decimo, † non obstante, quòd dicti Siculi petere vellent consensum ab ipso Rege, nam extra Regnum ire non cogũtur, vt dixi in d. cap. 39. Regis Iacobi, num. 102. tom 1. & in d. cap. 33. Regis Ioannis, versic. item non obstante, d. tom. 6.

23 Limito primo tunc † posse causas Siculorum extrahi, partibus consentientibus, & volentibus, sic in d. cap. 391. Regis Alphõsi, & hac de causa etiam à simili puto, quòd Ciues Panhormitani licet non possint extrahi, nec litigare extra Vrbem ex adductis in d. Consuet. 3. tamen ipsis volentibus, & consentientibus possunt, quia fauori suo quisque sic potest renuntiare, & vide, quæ posui in Consuet. fin. num. 38.

24 Limito secundo nisi imploraretur † officium superioris per viam querelæ, & recursus, quia potest, nec vnquam hoc intelligitur exclusum sic tetigi in d. cap. 33. Regis Ioannis, to. d. 6. post principium. Roman. consil. 62. col pen. versic. quòd autẽ Crott. in rubr. ff. sol. matr. num. 44 Rolland. à Valle consil. 79. num. 16. vol. 3. Bart. in l. si maritus §. legis Iuliæ, ff. de adulter. & ita in puncto post Rolland. à Valle consil. 1 num 56 & cõsil. 25 col. fin. vol. 1. Fulgos. consil. 177. col 2. Alex. consil. 88. col. 1. lib. 4. Cõtard. in l. vnica, quæst. 8. num. 18. C. si de moment. possess. qui num. 17. post Archid. Bald. & Paris.
25 dicit, quòd † etsi à sententia lata in possessorio non appelletur ex adductis infra in cap. 45. Regis Ferdinandi, ampl. 1. cum ibi citatis, tom 7. potest tamen in ea recurri ad superiorem, Natt. consil. 172. num. 9. & seq. Surd. d. consil. 266. num 2. lib. 2.

26 Limito tertio posse causas † Siculorum extrahi in casu retardatæ, aut denegatæ iustitiæ post binum mandatum interpellatum faciendum per Dom. Proregem, aut Vicarium in Regno, vt disponitur clarè per d. cap. 33. Regis Ioannis, in decretata, vbi subditur, quòd inter primum, & secundum mandatum labatur quadrimestre tempus, quo casu si fuerit negligens in exequendo mandatum prædictum, tũc sufficiat fieri requisitio à parte cũ tempore, & dilatione prædictis, & per ea, quæ scripsi in d. capit. Regni 10. Regis Martini, num. 79. & in cap. 51. eiusdem num. 80. d. tom. 3 cum ibi citatis, & sentitur per Boniorn. in d. cap 391. dum dicit, quòd casu, quo extraherentur, deberent causæ expediri infra quatuor menses, arg. eorum, quæ posui de deuolutionibus causarum in cap. 16. Regis Iacobi, to. 1. & in cap. 18. Regis Feder. tom. 2.

Limito quarto secus esse in causis feu-
27 dalibus, † quia possunt extrahi à Regno, vt in d. cap. 463. dum ibi petebatur, quòd etiã causæ feudales non extrahantur, & tamen Sereniss. Rex ipse in sua decretata hoc non concessit, quinimo concedendo alia supplicata, illud negare videtur, Mastrill. d. decis. 81. in princ. & latissimè pono infra eod in cap 450. sub versic. quã um vero, vbi de transmissione earum via recognoscendi, & per Incert. Authorem hic.

28 Limito quinto, † vt licet causæ Siculorum non possint extrahi, tamen est intelligendum per viam cognitionis, & terminationis, siue decisionis, vt hic, ibi (*non si possano giudicare, ò terminare*) secus vero per modum consultationis, quia hoc non est prohibitum cum Sua Maiestate consultare, vt obseruauimus Ann. 1617. & est videre in decis. M.R.C. 40. num. 35. cum ibi citatis ad d. cap. 450. sub versic. & datur, & in

puncto sic dixit idem Mastrill. d. decis. 241. num. 79.

Limita sexto, præterquam de causis pen-
29 dentibus † in Curia, vt in d. cap. 391. in fine, vbi datur ratio, nam non esset honestũ eas illuc remittere indecisas, & sic in isto casu datur extractio, & non remittuntur Siculi, quæ sunt contra ea, quæ vidimus in Consuet. Panh. d. cap. 31. num. 54. vbi reliquæ causarum indecisarum, quo ad Panhormitanos inceptarum coram M.R.C. hic Panhormi residẽte, & recedente, remanẽt in Curia Panhormi, & quæ dixi in cap. Regni 78. Regis, & Imper. Caroli V. amp. 18. to. 8.

De non conueniendis criminaliter contrahentibus in quocumque contractu.

Cap. CCCCXLIII.

ITem, essendo che nel detto Regno si facciano l'infrascritti contratti, videlicet, cambij, contratti di soggiogatione cum pacto de retrouendendo, & pactis emphiteoticis; Item venditiones gabellarum ante tempus, & minori pretio, venditiones ad tempus, & maiori pretio; Item solent fieri mutua alli Massari, & Agricoli, con patto, che certa quantità di fromento secondo che fra le parti si conuiene, sia venduto al prezzo, che valerà il fromento fra li massari, & Mercanti; Item ingabellationi di territorij, feudi, & renditi, & accatiti certi annui reditus super feudis, territorijs, gabellis, seu altri beni stabili; Item contratti di acchiuimenti; Item si suol dare frumenti à rinouari; Item si sogliono dare accommande ad negotiandum in terra ad commune commodum, & incommodum. Supplica il detto Regno, che Sua Maestà proueda, che per li detti contratti sopra mentionati non possano li contrahenti essere tratti ad iudicium criminaliter ad accusationi di parti, ò di Fisco, & in prædictis casibus proueda Sua Maestà, che sia derogata, & non habbia loco la pena della Constitutione, la quale è imposta à quelli, che fanno contratti vsurarij, cum huiusmodi contractus videantur prima facie in foro contentioso non punibiles. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd huiusmodi contractus ineuntes non possint super eis criminaliter trahi ad iudicium, & super hoc eadem Maiestas tollit pœnam Constitutionis imponentis fœneratoribus pœnam publicationis bonorum, dummodo in fraudem vsurarum non fiant, quo casu dictis Constitutionibus, & iuri communi non censeatur derogatum.

SVMMARIVM.

Inclusio vnius est exclusio alterius, n. 1.

Contractus quotiis in regione frequens vsus est fieri tunc excusantur contrahẽtes, nisi esset consuetudo mala, n. 2.

Consuetudo mala circa confectionem contractuum suspectorum, non valet, nec excusantur contrahentes, ibid.

Cambiorum contractus valent, ex quo sunt redacti ad modum emptionis, & venditionis, n. 3 & seq.

Cõtractus an sint liciti, vel ne, & esset dubium, recurrimus ad Ecclesiæ iudicium, num 4.

Ecclesia illud, quod approbat, vel reprobat, cum nos approbare, vel reprobare debemus, n. 5. & seqq. num. 8.

Papa quod approbat clauo non errante, siue clauibus non errantibus, nos approbare debemus, ibidem.

Clauis Petri sunt duę, vna significatur potestas, alia discretio, nec vna sine alia, valet, num. 6. & seq.

Iuditis Clauis sunt duæ, vna potestatis, altera veritatis, n. 7.

Ecclesia sancta si non reprobat, nec damnat actiones, non sunt illa reprehendenda, num. 8.

Cambia sunt licita insolito negotiari, et accipi possunt interesse, qua lucrari possũt, & potest constitui mandatarius ad eapienda, ibidem.

Mandatarius habens mandatum ad capienda

pienda cambia non aſtringitur demonſtrare, quibus dedit, ibid.
Contractus ſubingatarÿ cum pacto de retrouendendo licitꝰ ſunt, n. 9.
Contractus emphiteuticꝰ licitꝰ ſunt, n. 10.
Venditiones Gabellarum ante tempus, & maiori pretio valent, n. 11.
Venditionis contractus frumentorum, olei, vini, muſti, ad metam, & in eorum defectu ad pretium, & maiorem valutam, valet, et an poſſint dari boues, & iumenti, num. 12. 13. cum ſeqq.
Contractus venditionis frumentorum ad metam, & ſimilium, valent, et poteſt accipi pignus, num. 13. & ſeq.
Meta impoſita, poſſunt exigi pecunia data ad ipſam circa fruminta, &c. ibid.
Pignus poteſt poſſideri per creditorem, ſed non alienari de licentia debitoris, n. 14.
Contractus ad metam ſolent, vt plurimum renouari per partes, & an ſint liberati fideiuſſores, n. 15. & ſeq.
Emphiteuſis Eccleſiaſtica poteſt concedi cũ pacto, vt cõtractus renouetur de 29. annis in totidem aliàs expelli poteſt emphiteuta, & cadit in cõmiſſum, n. 16, & an alÿ de linea poſſint petere, vt ſibi de nouo concedatur, n. 19.
Feudi cõceſſio finit, finita linea, n. 17. & ſeq.
Linea inueſtitutorum finita, remanet tempus certificatum, n. 18.
Emphiteutica res finita ob generationem, ſi alÿ ſubemphiteoticaretur, poſſunt, qui ſunt de linea petere, vt eis de nouo concedatur, & quomodo, & quibus caſibus, num. 19.
Locator poteſt authoritate propria claudere oſtium conductori, vel aperire, etiam eo reluctante, num. 20.
Gabellationum contractus territoriorum, feudorum, & redituum, fructuum domorum poſſunt licitè fieri, n. 21. & ſeq. & quid ſi non redderent fructus, an teneatur ingabellator ad penſionem n. 25.
Reditus annui certi poſſunt emi ſuper feudis, territorÿs, gabellis, & alÿs bonis ſtabilibus, ibid.
Domorum fructus eſt licitum cuiquè emere, & in gabellam dari, n. 22.
Vſufructuarÿ domorum tenentur ad refectionem expenſarum n. 23.
Vſufructuarius poteſt vendere ſuum vſufructum, & an poſſit obligari, & adiudicari, num. 24.
Alimentorum ius an vendi poſſit, obligari, vel adiudicari, ibid.
Gabellator prædiorum an teneatur ad penſionem, ſi prædia non redderent fructus, num. 25.
Gabellæ ſi ſunt venditæ, & alienatæ per vniuerſitates vltorib. pretÿs, excedentia decem pro centenario, illud plus computatur in ſortem, n. 26.
Contractus d'aſſecuimenti valent, & quomodo, num. 27.
Porros dantes committunt vſuram, ibid.
Pannerÿ, & alÿ vendentes pannos, à ciuimẽti, & cũ pòrris non bene faciũt, ibid.
Frumenta ad renouandum poſſunt dari, et valent contractus, n. 28.
Frumenta olim lapſo anno non poterãt retineri, ſed vendi, ibid.
Contractus, in quibus erogantur pecunia, & accommandæ ad negotiandum ad cõmune commodum, & incommodum, valent, num. 29. cum ſeqq.
Societas, in qua vnus ponit pecuniam, alter operas, valet, n. 30.
Societas dicitur vſuraria, quando vnus ſocierum vult in lucro ſolum participare, & non in damno, n. 31.
Venditio intelligitur eſſe facta, quando cõceditur res ſtabilis ad gaudendum frumdum, & pro tanto pretio, num. 32. declara, num. ſeq.
Dominium non dicitur translatum plenè ex conceſſione prædÿ ad vitam, vel ad tãtum tempus, n. 33.
Alimenta ſi ſunt relicta alicui ex talè prædio non intelligitur translatum dominium, ſecus ſi eſſet dictum, relinquo prædium ad alimenta, ibid.
Vſura non eſt ſi venditur res valens centũ pro quinquaginta, ſi cum pacto, quòd tali die non ſolverit 50. ſolvat 100. vel inſtũ pretium n. 34.
Pactum ad diſcurſum an ſit ſublatum dum non eſt de expreſſatis caſibus, n. 35.
Emptio reddituum annuorum ad vitam ementis, vel alterius valet, n. 36.
Vſurarum pœna eſt publicationis bonorum, ibidem, & n. 47 48.
Vſurarum in frandem contractus facti nõ valent, num. 37 cum ſeqq.
Vſurarum in cauſis, an poſſit procedi tã ad inſtantiam Fiſci, quàm alterius, ibid. & num. 41. etiam cum accuſatore, vel accuſato mortuo, n. 42.
Vſuraria acquiſitio eſt præter naturam, & eſt delictum mixti fori, num. 38. cum ſeq. ſiue quæſtio eſſet iuris, ſiue facti, num. 39.
Vſuræ ſunt probibitæ, n. 40.
Fiſcus poteſt proſequi proſequutionem vſurariæ prauitatis tentatam ad inſtantiam partis, quæ mox deſtitiſſet, vel accuſato mortuo, num. 41. & quid mortuo accuſato, n. 42.

Accu-

Accuſatore mortuo, vel accuſato, an poſſit Fiſcus proſequi cauſam vſurariæ prauitatis inceptam n.42.

Vſura poteſt probari per cõiecturas, ex quo difficilis probationis eſt, nu 43. & per teſtes ſingulares, n 44 & ſeq.

Teſtes ſingulares probant in materia vſurarum, n.44. licet non ad condemnandũ, ſed ad inquirendum n.45.

Teſtes in facto proprio, & intereſſati deponentes in materia vſurarum, licet non ſint integræ fidei, tamen ſi renuntiant eorum intereſſe valent, & concurrerent cum eis aliquæ coniecturæ n 46.

Procurator cum ſpeciali mandato poteſt interuenire, & defendere proſequutum in materia vſurarum n. 47.

Publicationis bonorum pœna non eſt vltra relegationem nec eſt locus tortura, ibid. & quando, num 48.

Vſurarius licet puniatur pœna publicationis bonorum mob. & ſtabilium, tamen quando pluribus vicibus accuſatus eſt de hoc poteſt etiam perſonaliter puniri, nu. 48. & an veniant iura, & actiones, num. 49.

Nomina debitorum iura, & actiones ſunt tertia ſpecies, & veniunt appellatione bonorum mob & immobil. n. 49.

Vſurarius contractus an impediat exequutionem inſtrumenti guarentigiati, & quando num. 50, 51 & quid ſi euidenter appareret notoriè ex facie contractus, vel eſſe prauitum, & obtempta abſolutio iuramenti, n.53.54.

Reſcripta ſolent exequi præter quoad clauſulam de ſuperſedendo. n.52.

Exequutio inſtrumenti an impediatur, ſtante vſurario contractu, & quibus caſibus, n.53. & 54.

Inhibitio an poſſit fieri Iudici ſeculari per Eccleſiaſticum in materia contractus vſurarij. & quomodo n.54.

Vſurarius contractus an, & quibus caſibus ſit ipſo iure nullus, ibid.

VTile, & valde notandum eſt hoc capit. in quo recenſentur aliqui modi contrahendi, nec incurritur vlla pœna vſurariæ prauitatis inter ipſos contrahentes, quia tollit multa inconuenientia, quæ olim oriebantur, & plures fortaſſis ſunt, qui de hoc capit. Regni non habent ſcientiam, & incidunt in graues errores, non practicantes benè hunc textum, nam in effectu Dominus Rex decreuit, quòd infraſcriptos cõtractus ineuntes nullo modo poſſint conueniri criminaliter, adeo vt ex quo limitati ſunt contractus, & recenſiti, reliqui videantur proh biti, arg. quòd dicimus de teſtatore limitãte facultatẽ eſt alienãdi, quia in reliquis proh bere videatur, & inclusio
1 † vnius eſt excluſio alterius, ac ex licentia arguitur proh.bitio dixi in deciſ. M. R. C. 24. num. 14. deciſ 47. num. 7. deciſ. 52. num. 2. deciſ. 55. num. 4, deciſ 74 ſub num. 3. addo Surd. conſil. 443. num. 59. lib. 3. Et iſtud eſt, quod ſentit idem Surd. conſil. 184. num. 9. & 10. lib. 2. quòd quoties in regione frequens
2 ſit aliquorum † contractuum vſus, tunc excuſantur contrahentes, Crauett. conſ. 6. nu. 103. qui allegat plura, quẽ ſequitur Anell. de Bottis in conſtit. Regni vſurariorum tit. 6. de vſur. puniend. lib. 1. l. quis ſit fugitiuus, §. apud Iabeonem, ff. de ædil. edit. Cæpoll. Dec. Natt. Rolland. Cæphal. cum concordant. & conſequenter in dubio contractus liciti præſumuntur, non autem fæneratitij, l. ſi ea pactione, C. de vſu. Bald. conſ. 39. & conſ. 210. vol. 3. Natt. conſil. 498. nu. 26. Rolland. conſil. 40. num. 1. vol. 2. Pariſ. Crauett. Tiraquell. Lupus, Soccin. Iaſon, Abb. & alij, de quibus per eundem Surd. n. 7. niſi eſſet conſuetudo mala, verbi gratia, faciendi contractus circa intereſſe lucri ceſſantis, de quo per Borrell. conſil. 79. col vl. & latè poſui ſupra in cap. 79. Regis Federici, verſic. igitur, tom. 2. & ita habeo in facto decidere contra Antoninum Buxemi de terra Burgij proſequutum ad inſtantiam Fiſci d. terræ, qui prætualebat ſe de tali conſuetudine praua.

Primus igitur modus eſt circa cõtractus
3 cambiorum † vt tetigi in deciſ. M R. C. 42. num. 14. & de quibus eſt cap. 259. ſupra, vbi tetigi remiſſiuè in prima parte, qui contractus licet olim videbatur ſuſpectus, vt hic ſentitur, quaſi ac eſſent fictitij, vt dixi in d. deciſ. M. R. C. 52. verſic. ſecundum, tamen licitus eſt, ex quo reducitur ad modum emptionis, & venditionis ex illis rationib. apportatis in pragm. vnica, tit. 74. de Caroleno non ſoluendo, verſic. colligo ſecundo, tom. 1. pragmaticarum, vbi plura poſui in hac materia etiam eſſe permiſſum ex Iuris Canonici diſpoſitione, & ad Eccleſiæ iudi-
4 cium, † tamquam ad columnam, & firmamentum veritatis confugimus, eſto quòd in actibus noſtris moralibus occurreret dubiũ, an contractus liciti, vel ne ſint, vt ait Nauarr. conſ. 31. col. 5. & quẽ cũ alijs citaui in d. pragmaticis. Itaut, quòd Eccleſia per canones ipſos approbauit, approbemus, &
5 nos, & quod reprobat † reprobemus & nos, ſicut legimus de Papa, nam omne id, quòd approbat, nos approbare debemus ex his, quæ ſubdam inferius, num. 8. claue tamen

non

non errante, ſecundum gloſſ. in cap. quanto. extra, de iureiuran. & in cap. non eſt, de voto, cum ſimilibus, Abb. in cap. 2 nobis, il 2. num. 3. de ſent. excomm. & tetigi in reperit. cap. Sacro, eodem tit. de ſent. excõmunic. lection. 12. verſic. tertio, ſine claub, 6 non errantibus, † quia duæ ſunt claues Petri, per vnam ſignificatur poteſtas, per aliã diſcretio, vnaque ſine reliqua non valet, vt poſt Bald. in l. fin. C. de ſent. ex breuiloq. recitand. Abb. in cap. licet, de elect. Matth. de Affict. in conſtit. Regni, cum iuxta, num. 6. tit. 72. de ſalar. Baiulorum lib. 1. & de his clauibus ſpiritualibus, tradit Hoſtienſ. in ſumma, de pœnit. & remiſſ. in princ. ſicut di- 13 cimus de Clauibus Iudicis, † videlicet po- 7 teſtatis, & veritatis, ex his, quæ dixi ſupra in cap. 7. Regis Martini, tom. 3. Hinc Gratian. per totam diſtinct. 12 docet nos, non eſſe reprehendendas actiones, quas Eccle- 8 ſia ſancta non reprobauit, † nec damnauit, ex tactis ſuperius, num. 5. & Gregor. IX. in Concil. Meldenſi, in capit. 1. de conſecrat. ait in omnibus actionibus, & iudicijs Eccleſiaſticis, nemo ſuo ſenſu, ſed canonum authoritate ducatur, & ſic ex his videmus, non eſſe reprobatum hunc modum cõtractandi circa iſta cambia in ſolito negotiari præſertim, nã eſt licita, & poteſt accipere intereſſe, quod potuiſſet quis lucrari, * eſt communis * reſolutio, vt dixi in eadem deciſ. M. R. C. 52. ſub verſic. ſecundum, quia ita vt nec mandatarius, qui v. g. habuerit ſimile mandatum ad capiendum ad cambia, aſtringatur demonſtrare, quibus ipſe ſoluit, vt in hac materia cambiorum poſui in deciſ. M. R. C. 152. verſic. & intantum latè diſcutit Conſtudens meus Don Io. Franc. del Caſtillo deciſ. 112. per totam.

Secundus modus eſt, circa contractus 9 † ſubiugatorios cum pacto de retrouẽdendo, de quibus iam latiſſimè habes ſupra in Bulla poſt cap. 355. Petr. de Gregor. ſuper ead. Bulla, quæſt. 3. verſ. vltimo dico, n. 67. & quæ tãgo inferius in verſ. ſextus, modus.

10 Tertius modus eſt circa contractus † cũ pactis emphiteoticis, dicã infra in cap. 116. Regis, & Imperat. Caroli V. in princip. to. 8.

Quartus modus eſt circa vẽditiones ga- 11 bellarum † ante tempus, & minori pretio vt hic (intelligo tamen dummodo non ſint gabellæ vniuerſitatum, quia non poſſunt vendi iſto modo, vt dixi ſupra in cap. 46. & 47. huius Regis Alphonſi, tom. 4.) de reliquo quantum ad venditiones ante tempus, & maiori pretio, quòd valeãt hi contractus vide Dec. conſ. 111. protenui à num. 8. vſq; ad finem, & quæ tetigi in deciſ. 42. n. 43. & inter alia capita ſic deciſimus in cauſa Don Ioſeph Vigintimilijs cum Nicolao Morſo.

Quintus modus contrahendi, † qui colligitur permiſſiuè ex iſto capit. eſt, vt valeãt contractus, in quibus promittitur frumentum, oleum, vinum, muſtum, & in defectu ad eius pretium, & maiorem valutam, de quo tetigi in Ritu cap. 129. num. 7. tom. 4. 21 & hic me remiſi, & dixi in pragmaticis, tit. 61. de prohib. vendit. annonæ, verſic. & primo, d. tom. 1. pragmaticarum. Et an poſſint dari Boues, & iuuenci ad iſtam metam, at ſi darentur pecuniæ, quòd ſic ſcripſi in cap. 58. Regis Iacobi num. 36. ſupra, tom. 1. & ſuper pragmat. §. 13. in 1. memb. tit. 55. eodem tom. 1. pragmaticarum; im- 13 poſita † tamen meta, de quæ vide, quæ ſup- pleui in cap. 116. Regis Federici, §. item, quòd metam, cum §. ſeq. tom. 2. vbi ſcripſi in verſic. ſextum, quod uerſatur, etiam ſi 22 dicti creditores acceperint pignus, quia nõ uideo eſſe prohibitum, ex his, quæ adduxi in alio cap. Ritus, 132. num. 36. d. tom. 4 & in puncto poſui poſt Tuſch. in pragmaticis, tit. 74 de Caroleno ſoluendo, num. 4. d. to. 1. & in 2. tom. earumdem pragmaticarum, tit. 21. de meta imponẽda frumentis, amp. 6. Boniorn hic, qui citat Ioan. Aloyſ. de Septimo in libro ſuarum Allegation. incip. dubitatur, &c. vbi ait quòd meta ſolẽt poni duobus tarenis minus, quàm valeat de contanti, & prout in d. tit. 21. tetigi in princip. vbi 14 eſt ſua materia, quia pignus † poteſt poſſideri per creditorem, ſed illud alienari non poteſt, niſi de licentia debitoris ex latè adductis in conſuetud. Panhor. capit. 52. per totum, & per Surd. conſ. 221. num. 31. lib. 2.

15 Immo iſti contractus ad metam, † vt plurimum ſolent renouari per partes pœnes Notarios, de qua renouatione ſcripſi in deciſ. 11. vbi in princ. poſui, quòd per ſecũdum actum liberantur fideiuſſores dati in primo contractu, agiturque ex ſecundo renouato, & arg. eorum, quæ dixi in puncto in cap. Regni 57. Regis Federici, ſub verſ. quantum attinet ſupra, tom. 2. vbi quoties principalis obligatio mutatur, vel alteratur, fideiuſſor liberatur, & in ead. pragmat. d. tit. 61. verſic. qua occaſione, arg. illarum renouationem, de quib. tangit Affl. &. in conſtit. Regni, Aduocatus, tit. 81. de præſt. Sacram. lib. 1. vbi quoties eſt conceſſa em- 16 phiteuſis † Eccleſiaſtica, cum hoc, quòd renouetur de 29. annis in totidem 29. annis, utique facta renouatione agitur ex primo contractu, ut de hoc tetigi in deciſ. 24. nu. 19. & 20. aliàs poteſt expelli, uel cadit ſtatim poſt dictum tempus ipſo iure ex his, quæ ait Ioſeph Ludouic. deciſ. 17. de qua memini in conſuetud. Panhor. cap. 54. num. 42. per d. cap. 1. de precar. cap. longinquitate, 12. quæſt. 2. vbi Hoſtienſ. Ant. de Butr. Petr. de

er.de Anchar.Abb.Alexan.consil.50. uol.5. Bald.Fælin.Speculat.& Iason,de quibus per ipsum Affl.& addo Ludouic. Sacca Respons. 1.num.11. vbi de Nostratibus allegat Petr. de Gregor.Blasc.Lancea,& Cumiam, & loquitur in concessione feudi,¶ quæ fuit finita per lineam, nam potest ipsum feudum dominus auocare propria authoritate,arg. lineæ finitæ, v.g.per secundam, vel tertiam generationem completã ; extraditis supra in cap.Regni 35.Regis Iacobi,n.104.cum seq. to. 1.Bald.Iserm.Luc.de Pen.Afflict,Castrens. Alex.Propos.Dec. Barbat. Curt.Iun.Berous Brun.Syto.Glossa.Parisiens. Paris de Put.Io. Ant.de Nigris,Crauett.Bossi Natt. Zas.Roland.Gabriel.Vinc.de Ann.& alij per ipsum Ludou. Sacca allegati, finita enim linea in-
18 uestitutorum † tempus remanet certificatum , ex quo concessum ad tempus post illud est prohibitum , vt argumentatur Castrens.consil.68.num.1.Corn.Corbul.Bossi. Curt.Iun.de quibus per eundem Sacca , nu. 13.14.& 15.14. ex Aret. Crauett. Menoch.Iai.& cæteris cum pluribus numeris,ibidem subsequentibus,& consil. 3.num.210. cum seqq. vbi ait hanc opinionem non esse tutam,& multi tenent cum Baldo, scilicet, quòd requiratur sententia declaratoria, & per consequens non possit propria authoritate capi . Bene quidẽ quòd si res emphi-
19 teutica † ob dictam generationem finitam, alij subemphiteoticaretur, possunt qui sunt de linea petere,quòd sibi de nouo concedatur, vt in d. cap. 35. Regis Iacobi superius citato,& hoc infra annum , & non vltra, vt post Roman.Gozad.Soccin.Iason.Rip.Cla. Rolland.& Cæphal. sentijt Surd.consil 181. num.19.lib.2. & dummodo sine delicto , & culpa ad dominum res redijsset,& dummodo etiam ille , qui petierit sibi reconcedi esset hæres emphiteutæ, aliàs non admittitur ad renouationem prædictam finita emphiteusi, vt post Bart.Roman. Alex. Iason. Rip.Rolland.& Cæphal. subdit ipse Surd.n. 30. & 31. dummodo concedens nollet pro se retinere,quia prima charitas incipit à se ipso,vide post Bart.Abb.Aret.Imol.& alios in hac materia eundem Surd consil.205. n. num.13.lib.3.quicqnid dicat Dec.cons.131.
** contra quem est magis ** comm. opin. ex Gabriel.Gtat.Calcan.& multis arg.locato-
20 ris,† qui potest etiam authoritate propria claudere ostium conductori, vel aperire, conductore reluctãte,vt in Cõsuet.Panhor. 42.scripsi,ex Cumia,& alijs,quos refert, & sequitur Sacca,num.18.& 19.& ita millies, vt Iudex obseruari non ordinauimus, vt apponatur in hostiouectẽ,siue catinacium.

Sextus modus est circa ingabellationes
21 territoriorũ † feudorum , & reddituum,& emere certos annuos reditus super ipsis feudis , territorijs, gabellis, seu super alijs bonis stabilibus, hic enim modus contrahẽdi non est prohibitus , de primo vide , quæ dico supra in cap.10.Regis Martini,versic. si igitur, ibi, vndecimo, tom. 3.quo vero ad secundum dixi supra in versic. secundus., & circa hunc sextum modũ adduco cons.Surdi 155.vol.2.& consil.162 eod.vol 1.vbi quòd
22 ¶ est licitum emere fructus domorum , & ingabellare cum tot pretij annuatim , vt latè ex Caualcan.decis.13 cum seqq.par.2. & emptorem immicti in possessionem , &
23 sic esse vsufructuarios dictorum prædiorũ, & teneri tunc ad refectionem prædiorum si † expensa esset modica , aliàs non (recordor posuisse supra in d. Bulla fallentia 36.à (num. 468 469 470. cum seqq. post Cencium Mastrill. & similes , fol. 147.), est vt est verum, quòd si adesset pactum de retrouendendo, semper teneretur venditor, vt per eundem Surd.d.consil.155.num.9.per l. hactenus.ff.de vsufr.l.eum.ad quem, vbi gloss. & DD.C.de vsufr.l.damni infecti, vbi gloss. & alij , ff.de damn.infect.cum similibus, & num.13.14.& seq.ex Bald.cõs.303.in 2.dubio,vol. 1. per l.intra vtilem , ff de minor. Cagnol.in l.2.quæst. 24 num. 147. C.de pact.int.empt.& vendit.Tiraquell.Gomez. Natt.Menocch. & alij) etiam quòd ille uẽ-
24 dens esset adhuc vsufructuarius , † & licet Bart.in l.cum titio,ff.ad l.falcid. dicat, n.2. quòd ius alimentorum, & vsusfructus vendi non possit,nec in alium transferri, ea ratione, quia cohærent personæ, & alia sunt alimenta in personam vnius, & alia in persona alterius , tamen negari non potest, quòd si ita, prout sunt venduntur,quòd vẽdi non possint , quia immo vendi possunt , obligari,& adiudicari , & ita decisimus in M.R.C.vt apparet decis. 20. per totam . &
25 præsertim num.23. 24 Est verum , † quòd si v. g. dicta prædia ingabellata non rederent fructus, non tenetur ingabellator ad pensionem pro conductione ex his , quæ dixi super d. Bulla fallentia 11 n.337. cum
26 seqq. Est etiam verum , † quò si v. gratia versaremur in gabellis,venditis, & alienatis per Vniuersitates viliorib. pretijs excedẽria decẽ pro centenario , tunc illud plus perceptum computatur in sortem , vide infra in cap.Regni 53.Regis Ioannis, tom. 6. in principio.

Septimus modus est circa contractus,
27 vt dicitur (*d'accbiuimenti*) & ita videmus seruari penes Panneros,& tetigi in d.decis. 42.d.num 43. ex Caualcan. decis. 14. nu.8. cũ seqq.eod.par.2.Angel. Franch.Bertrand.

Dec.

Dec. Beroo, & alijs, nisi realiter talis contractus confectus esset cum illa diabolica astutia, & versutia fraudandi causa emptores ementes pannos, & similia chariori pretio, & postea reuendût eisdem panneriis, & venditoribus pro minori, contra quos inuehit ipse Caualcan. d. num. 8. etiam contra medianos, & proxenatas, qui in his se interponũt, sed esse abstinendũ tamquam ab igne ab istis, vt aiũt, porris, & trãseũt hic Bonio. & de Gregor. qui dicunt hos cõtractus (*de stilo*) esse licitos, quando non fuerint in fraude vsurarũ. & Abb. cons. 5. n. 2. lib. 1.

Octauus modus est circa contractus ad
28 † renouandum frumenta, nam valent, vt scripsi in d. Bulla, & Regia pragmatica, versic. declaratur tertio, ibi, quæ nedum, n. vltimo, & propterea benè fuit reuocata quædam Pragmatica antiqua, per quam disponebatur, vt habentes frumenta ipso anno non possint retinere, sed debebant vẽdere Regiæ Curiæ, quia illa fuit sublata, vt habetur infra eodem cap. 495. nam aliàs perderentur commercia in Massilijs, & arbitria ex adductis in d. titul. 21. de met. impon. frum. ampl. 4. d. tom. 2. pragmaticarum.

Nonus modus est circa eos contractus,
29 in quibus solent dari pecuniæ, seu accommandæ ad negotiãdum, ad commune commodum, & incommodum, & realiter hic cõtractus est quædam mera societas, & sic ad cõmune lucrum, & perditam, ita Goffredd. de Trano in sua summa, Anchar. Bald. Paul. de Castr. de quibus per Camill. Borrell. pulchrè d. consil. 79. num. 20. vbi si vis esse tutus in conscientia, ponas pecuniam, &
30 alius operam † secundum Nauarr. in Manuali Confess. cap. 17. num. 154. & seq. Sibuest. in verbo, societas, Nic. consil. 403. n. 5. & consil. 404. sub num. 4. Conrad. Lup. de S. Geminian. Couarr. Stracca, & alij, de quibus per eundem Caualc. d. decis. 11. num. 57. ead. part. 1. de qua societate regit in caput Ritus 114. num. 31. d. tom. 4. aliàs quando
31 † vnus, sociorum vult in lucro tantum participare, & non in damno, erit vsura ex hac inæqualitate pactorum, idem Natt. consil. 554. num. 7. lib. 3. Petr. de Vbaldis tract. de duobus fratribus part. 4. sub num. 6. Decian. consil. 11. num. 13. Bald. cons. 41. sub n. 1. vol. 1. cum alijs per ipsũ Caualcan. d. decis. 13. nu. 52. & seq. part. 2. sic ait Crauett. consil. 145. num. 13. & per Menoch. consil. 109. lib. 2. qui dicit, quòd quoties pacta inserta in contractibus tendunt omnia ad fauorem creditoris, & totum onus spectat ad debitorem, censetur contractus vsurarius, & per eundem Natt. cons. 670. n. 10. idem Bonorn. hic, & in cap. fin. de vsur.

32 Decimum casum † vltra prædictos, addo, & est, quando res stabilis daretur, siue concederetur ad gaudendum, & fruendum pro tanto pretio, nam intelligitur facta vẽditio, plura Surd. d. consil. 187. lib. 2. ex Soccin. cons. 9. num. 29. vol. 1. Ruyn. cons. 81. n. 18. vol. 2. Natt. cons. 496. num. 4. Aretin. cõsil. 159. num. 15. l. non videntur. vbi Dec. & Cagnol. de regul. iur. cum similibus, l. donationes, §. species, ff. de donat. vbi Bart. dicit, quòd si conceditur, vel datur res ad vtẽdum, fruendum, vel gaudendum, censetur translata proprietas, & ex Bald. in l. si habitatio, §. sed si, ff. de vsu, & habit. & hoc quãdo simpliciter esset sic dictum, aliàs
33 † si v. g. dicẽtur, ad vitã, vtputa relinquo tali prædiũ ad alimenta, ex Caualcan. in tract. de vsufr. mulier. relict. num. 78. Soccin. Iun. cons. 88. num. 8. vol. 1. Durant. de art. testandi, tit. 6. cautel. 23. n. 2. qui dicunt, quòd tunc translatum subauditur prædiũ, secus esset si diceretur, relinquo alimẽta ex tali prædio per text. in l. 4. ff. de adim. legat. Picus in l. Titia num. 20. ff. de legat. 2. Surd. d. cons. 184. nu. 4. vt tango inferius in versic. quid verò. vel adtemptus, vtputa ad decem annos, tunc non contineret pleni iuris translationem, & dicta verba adiecta minuunt concessionẽ ex Bald. in l. 1. C. de fruct. & lit. expens. Bar. in d. l. 4. ff. de alim. legat. Iacob. de Aret. Oldrad. Alex. Iason. Ruyn. Bertrand. Neuizans. Marsil. Mantica, Natt. & alij, de quibus per eundem Surd. d. cons. 184. col. 2. nec potest cadere suspicio istis casibus, non obstante quòd Borrell. vbi supra, nu. 24. senserit contrarium. ¶ Sicut nec erit vsura,
34 † si quis v. g. vendiderit rem valentem 100. pro 50. cum pacto, quòd si talì die non soluerit dicta 50. soluat 100. vel iustũ pretium, Bald. in cap. 1. col. 2. qualit. dom. propr. priuet. vbi ait non esse vsuram, sed augmentum pretij, nec est pœna, vt per Fimiã. in Ritu 154.
35 Pactum uero ad discursum, † an videatur sublatum? considerari posset, quòd sic, ex quo non est de expressatis hic, sed reuera excluſum non est ex adductis supra, tom. 4. in cap. Rit. 112. num. 85. † mit. 7. & quæ addidi ad pragmaticas, tit. 16. de dilat. onibus, n. 66. to. 1. pragmaticarũ, cum ibi adductis ad cap. 24. *Regis Ioannis*, limit. 1. tom. 6.

Quid vero de contractibus annuorum
36 reddituum † emptorum ad uitam ementis, vel alterius, an sint vsurarij, dixi quòd non supra super Bulla post cap. 355. ampl. 23. n. 185. fol. 112. & in decis. M. R. C. 110. per totam, & per ea, quæ retigi paulo ante in versic. Decimum casum.

Sublata est ergo in prædictis modis contrahendi pœna constitutionis Regni, de qua hic fit mentio, & est derogata ipsa Cõstitut. incip. Vsurariorũ ad nequitiã, tit. 6. de vsur. puniend. lib. 1. imponens pœnam

fœneratoribus publicationis bonorum, vt dicam inferius, num. 47. & 48. cum alia qualitate, ne scilicet in fraudem vsurarum
37 fiant dicti contractus, † quo casu ait Serenissimus Rex hic nullo pacto esse derogatũ, sed remanere in suo robore, in tantum, vt tunc possit etiam ad instantiam Fisci, vt subdam inferius num. 41. & cuiuslibet procedi, vt in Tribunalibus pluries obseruauimus, de quo vide per Carauit. in Ritu 20. Regni Neapolis, & per alios scribentes ibidem, quia vt dicit Philosoph. 1. Politicor.
38 vsuraria acquisitio † pecuniarum est præter naturam, & esse delictum mixti fori, vt tango infra in cap. 51. ampl. 1. sub vers. & iste est vnus, adeont, qui præuenit, posset, & licet multi DD. teneat esse in hoc crimine, cognitionẽ meram Ecclesiasticam, ex his, quæ dixi in Consuet. Panhor. cap. 37. num. 5 post Ant. Sola, Bartol. & Viuium, & ita volebat Gotfred. in capit. cum sit generalis, & ibi glos. in verbo, malefactores, de for. compet. & in Clement. dispendiosam, de iudic. & in Clem. 1. de vsur. & in cap. 1. in verbo, secundum canones, de offic. ordinar. & in cap. ex litteris, de iureiur. Bald. cons. 192. col. pen. consil. 449. vol. 2. Alex. Feder. de Sen. Dec. Corn. Aym. Socin. Capra Crauett. Natt. Rubeus Alexandrin. Grat. Boss. Bertrand. Ripa. Gabr. & similes, de quibus meminit Farinac. de inquisit. quæst. 8. à num. 134. tom. 1. vbi refert tres
* com. opin. retroetas, quia dicebãt vsuras non esse de iure ciuili prohibitas, tamẽ subdit contrariam opinionem, & esse mixti fori, ex Olan. in § vsura, verbo, ex hoc infertur, & vers. hoc crimen, & quæst. 37. vers. quæro igitur, Peguera decis. crimin. 30. num. 18. Archid. Calderin. Anchaeoan. Addr. Salicet. Arnald. Couarr. Marcus Azpilcueta Barbat. Modern. Parisiens. Alexand. Pedam. Io. Capr. Lup. & cæteri, ob id esse magis
** com. opin. & in vsu, & in praxi receptã addo Surd. cons. 304. col. 3. contrario Gotfredd. & alijs, sine † quæstio esset iuris, sine
39 facti, maximè quando est notaria hæc pœna, & cognitio in constitutionibus secularibus, per quas esset sancitum vsuras esse
40 †prohibitas, & prout infra in cap. 51. vbi fit remissio, & indulgetur huic delictum, quod nisi esset mixti fori, indulgeri per Principẽ posset, vt hic, quia tunc nulli dubium est, posse adhuc per Iudices laicos puniri, & sic cessat dicta ratio, ex quo vsuræ sunt etiam hoc modo de iure statutario ciuili damnatæ, Rolland. cons. 75. num. 35. lib. 1. Hermanit. quæ sunt regal. verbo, contrahentium incestes nuptias, vers. ex his patet, Modern. Parisien. in tract. de vsur. n. 153. & 156. Natt. consil. 369. sub num. 7. & 13. Osasc. Pedamont. dec. 11. 37. num. 12. & ita hæc similia statuta, & decreta vigent Hispaniæ, Franciæ, Neapoli, Montisterrati, & Subaudiæ, vt testatur idem Farinac. à d. num. 134. vsque ad num. 141. Subdit ipse Ca-
41 rauit. loco citato, quòd si primo † ad instantiam pars actus esset, & desistisset, posset Fiscus mox prosequi ex actis superius nu. 37. quando per fraudem fuisset recessum à dicta parte à dicta accusatione, vt voluit Ilern. in d. consuet. Vsurariorum, & Afflict. de quibus per eundem Carauit. Ritu 21. in principio, & idem dicitur de accusatore mortuo, nam potest idemmet Fiscus prosequi dictam causam, vt post Grammat. Afflict. Bart. & alios ipse concludit in dicto Ritu 20. num. 10. Vnum casum solummodo excepturat ipse, nempe non posse prosequi,
42 † quando accusatus mortuus est, & videtur tenere contra Afflict. in d. consuet. num. 37. cum quo tamen Afflicto ego concurrerem, & dicerem posse etiam non obstante, quòd dictus accusatus mortuus sit, sequi processus contra eum, & contra eius hæredes argum. eorum, quæ noto infra in capit. 49. cum sit delictum atrox, & sic videmus aliquos casus, in quibus adhuc contra mortuos potest fieri, & initiari processus, eorumque damnari memoria, ex his, quæ scripsi supra in cap. 48. Regis Martini, ampl. 3. num. 20. d. tom. 3. quanto magis in hoc delicto præter naturam, vt dixi superius num. 38. vide nihilominus, quæ dixit Franc. de Neapol. in Ritu 149. ex Marant. part. 6. num. 104.

Factis tamen legitimis probationibus circa hanc materiam vsurarum, siue per partes, siue per Fiscum, cuius del ti qualitas, ex quo occulte, & clandestinè fit, ac
43 ti difficilis sit probationis, potest etiam per coniecturas probari. vt post Corn. consil. 219. num. 5. & consil. 41. vol. 3. Dec. cons. 181. Menoch. de arbitr. casu 235. num. 29. capillot. tract. de pignor. & capan. dec. 61. extr. de vsur. dixit D. Octau. Gloritius in repet. cap. super litteris, de restitut. spoliat. nu. 284. Afflict. cons. 73. & cons. 156. & etiam per
44 testes † singulares, vt subdit ipse Gloritius in d. Regno Neapolis statutum, non obstante quòd tales testes deponerent super facto proprio, v. g. quia vsuras soluerunt, Calderm. cõs. 172. de testibus, vbi quòd qui soluit vsuras, vsurario admittatur in testem, qui non dicitur criminosus is, qui soluit, sed qui recipit vsuras, Tusch. in pract. conclus. iuris, verbo vsuras, conclus. 341. num. 21. & per Bald. cons. 403. lib. 2. Abb. consil. 81. cũ similibus lib. 1. & ob id videtur cõclu-

dens

dens eorum teſtificatio, & licet non ad cõ-
45 demnandum, † vt ſentire videtur Cæpolla in tract. de ſimulat. contractus, num. 87. ſaltim tamen ad procedendum, & inquirendum generaliter, & ad capiendas informationes ſufficeret, & obſeruauimus in Regia Cur. Prætoris Ann. 1623. vltimo Ianuarij, nam ſuper proceſſu ad inſtantiam cuiuſdã de Chiarello contra quendam de Pariſi deciſimus, quòd ipſe proſecutus abſoluatur, & liberetur, quia teſtes r.õ erant ſufficiẽtes ad condemnandum, eſto aliquid feciſſent ad inquirendum, vt poſt Oſaſch. deciſ. Pedam. 72. ait Farinat. vbi ſupra ampl 2. num. 80. 81. & 82 qui ſubdit præſertim num. 84. limit. 1. quòd quando etiam dicti teſtes deponerent ad fauorem tertij, & ſic in cauſa per tertium mota contra vſurarium, tunc enim ſubdit ipſe videntur tales teſtes aſſerentes vſurario perſoluiſſe vſuras, fore admittendos, & admiſſos reputari idoneos ex Bald. conſil. 361. lib. 5. Angel. de Caſtellion. conſil. 405 lib 1. Abb. conſil. 113. lib 2. Crauett. Maſcard. Menocch. & alijs, de quibus per ipſum Farinat. qui refert ſic alibi fuiſſe iudicatum in Curria Parlamenti Gratianop. & ſubdit, num. 85. quòd licet non ſint
46 † integræ fidei, tamen quando renuntiant expreſsè eorum intereſſe, & commodo, tenet eorũ teſtificatio, & quod eſt fortius, quando cum dicto horum teſtium concurrerent plures aliæ coniecturæ, quia tunc omnibus iunctis ſimul videtur illis credendum ex eod. Oſaſch. d. deciſ. 72. n. 6. Menoc. de arbitr. iudic. caſu 235 num. 26. in fine lib. 2. & habui hunc caſum præ manibus in M. R. C. in quibuſdam informationibus captis Francauillæ contra Don Matthæum Portio, & ſic quoties præuia adeſſet proteſtatio, quòd non intendunt vſuras ſolutas recuperare. valet talis depoſitio ex Iaſon. conſil. 74. uol. 3. & conſil. 78. Decian. conſ. 62. uol. 3. Maſcard. de probat. concluſ. 1398. n. 21. quamuis relinquatur per DD. dubia hæc quæſtio, ut ſentit idemmet Gloritius, quaſi quòd minimè eis credendum ſit, ex quo videntur habere intereſſe, vt poſt Bald. & Andr. Barbat. Iacobin. de S. Georgio, & mille alij idẽ Farinat. tit. de oppoſit. contra perſonas teſtium, quæſt. 69. n. 77. & 78. quẽ uideas, qui ponit tres limitationes, & quicquid ſit, quòd ualeant tales depoſitiones cũ dicta renuntiatione intereſſe maximè quãdo ueritas aliter haberi non poſſet, uide in ſimili, quæ ſcripſi in deciſ. M. R. C. 60. num. 10. & ſeq. vbi loquor de illis derobatis, qui renuntiant eorum intereſſe in eorum depoſitionibus.

Et quia vidimus ex d. cõſtitut. vſuriorum eſſe impoſitam pœnã publicationis bo-
47 norũ, ſequitur, q. poteſt interuenire procurator cum ſpeciali mandato. ita gloſſ. in d. conſtit. & ſequitur Carauit. in d. R tu 20. num 8. & 9. vbi etiam ponit aliqua circa intelligẽtiã ipſius cõſtitutionis, ratione quia ipſa pœna publicationis bonorum non eſt pœna ultra relegationem, & ideo non eſt locus torturæ, ut ex Franc. de Neapol. in d. Ritu 149. & Affict. in d. conſtit. uſuriorũ, licet in hoc inuenio Clarum in d. § uſura, num. 5 & num. 10. qui dicit poſſe torqueri uſurarios, & pœna arbitraria, & extraordinaria puniri, Card. Tuſch verbo uſuriorũ concluſ. 354. num. 1. tom 8. Benequidem quòd licet ſit verum eſſe impoſitam dictam pœnam publicationis bonorumpoteſt, ta-
48 men uſurarius, qui eſſet accuſatus plurib. uicibus de uſuram non exercendo perſonaliter etiam puniri ſecundum Bart. & Angel. in l. 1. C. de Delatoribus lib. 10. de quibus per Puluerinum in d. conſtit. uſurariorum. Item licet ex d. conſtit. impoſita ſit pœna publicationis bonorum ſtabilium, & mobiliũ tamen excluduntur iura, & actiones, ac nomina debitorum, cum ſint tertia ſpecies,
49 † ita Iordanus ibidem, ſed parcat pro modo, quia hoc non eſt uerum, nam in d. conſtitutione ponitur illud uniuerſale, omnium bonorum ſuorum mob. quàm ſtabil. quo caſu, iam veniunt latè uidimus poſt multos in conſuet. Panhor. cap. 43. num. 11. addo Dyn. in l. põt. ff. de author. tutor. § 1 in Auth. de non alienand. cum concordantib. per per eũdem Bart. in l. ſi ſic legatum § ſi quis ita. num. 5 ff. de legat. 1. & per ea, quæ dixi in cap. Rit. 121. num. 4. tom. 4. addo Marin. in conſtit. Regni, Cauſas, tit. vt Magiſter Iuſticiarius, fol. 68 col. 1.

An autem ſi contractus eſſet uſurarius,
50 † huiuſmodi exceptio impediat exequutionẽ inſtrumẽti guarẽtigiat, de quo in Ritib. ubi tetigi in cap. 101. verſic. & licet, d. tom. 4. & quidem non, & ita dicit Carrocc. in tract. de locat. & conduct. part. 5. quæſt. 12. ſtante iuramento, & dicit eſſe magis comm.
** ** opin. & de Podio in Rit. 102. quòd debitor tenetur ſoluere, & poſtea repetere, ex Rebuff ibi citato, & tunc eſt conſultum per repetitionem condictionis indebiti cap. * debitores, de iureiur. ubi cõmuniter * Canoniſtæ, Anchar. conſil. 114. Alex. conſ. 91. lib. 2. Angel. in l. 4. § condemnatum, ff. de re iudic. maximè ſi aliqua cauſæ cognitio re-
51 quireretur, † ſecundum Natt. conſ. 580. nu 10. vol. 3. Affict. deciſ. 263. præſertim ſi tãquam calumnioſa talis exceptio vſque ad exequutionem retardata eſſet, nam tunc nec per inhibitionem aduerſus laudum,

nec contractum iuratum retardatur ipſa exequutio, vt in deciſ.M.R.C.91. poſui, & per ſuprema Tribunalia,ad quę ſpectãt exe-
51 quutoriæ reſcriptorum, ſolet ſemper † decidi (*exequantur præterquò ad Clauſulam de ſuperſedendo*) vt tenet Spectabilis Compatet meus Ioſeph Faraci nunc Magiſter Rationalis optimus, in Allegat. pro Principe Petrapertiæ contra Baronem Pedagagi, & per ea, quæ ſcripſi infra in cap. 12.Regis Philippi II. ſub verſic. ſi ergo, to. 9.& in eadem deciſ.91.ſub verſic. & ordiñdo, & per ea, quæ in hac materia vſuræ poſui in deciſ. 172. Niſi vſura euidenter appa-
53 reret ex facie contractus,† & eſſet ſimiliter obtempta abſolutio iuramenti, vel eſſet præuentum, aliàs Iudex Eccleſiaſticus inhibendo Iudici ſeculari non rectè faceret, vt eſt videre in his, quæ poſui in ead. deciſ. M.R.C.91.ſub d.verſ.& ordiendiendo,quia ſi eſſet notoria talis exceptio apparens ex ipſo inſtrumento, & quæ ſtatim poſſet probari, tali caſu poteſt exequutio inſtrumenti impediri, etiam facta prædicta inhibitio-
54 ne Iudici ſeculari † per Eccleſiaſticum, ne exequatur, l.fin. C. de ordin. cognit. DD. communiter * poſt Bart.in d. §.condemnatum,Berous conſil. 83. lib. 3 Nart. conſil. 498.col.1.Pariſ.conſ.35.num.37.lib.1.Mandoſ.ad Roman.conſ.299.idem Roman.conſil.173.Grammat deciſ.45. num. 1. Canalcan.deciſ.2. 3.& 13.& deciſ.32.nu 72. part. 2.de quibus per Marcum Ant. Roueſcalenſ. ad ſcholia Bald. conſil. 3. vol. 2. nam tunc eſt verum, quòd contractus prædictus vſurarius eſt ipſo iure nullus, non obſtante iuramento, nec pacto de non opponendo, vt in d.deciſ.172.ſcripſi,verſic. ipſi vero.

De reſtitutione Status Ciuitatis Meſſanæ ad priſtinum. Cap. CCCCXLIIII.

ITem ſupplica il detto Regno, che ſia ſua mercè, per pace, & quiete di queſto Regno voler prouedere, che il Reggimento di Meſſina torni nel ſtato, & gouerno, che primo era, & per raffrenare l'audacia delli Villani del Regno. ¶ Regia Maieſtas plenius informata prouidebit ſuper bono regimine ipſius Ciuitatis.

Eſt ſimile cum cap.421.ſupra eod.& habes hic,quòd ad Principem ſpectat prouidere circa bonum regimen,dixi ſupra remiſſiue in cap.317.315.& infra in cap.456.§.48.

Quòd non derogetur priuilegijs, & immunitatibus Regni. Cap. CCCCXLV.

ITem ſupplica il detto Regno, che per li preſenti Capitoli, ò alcuni di eſſi, non s'intenda eſſer derogato, ſiue abrogato priuilegio alcuno, immunitati, ſiue exemptioni del detto Regno, ò delle Città, ſiue terre di eſſo, anzi ſtent in ſuo viridi robore perinde, ac ſi nihil in cõtrarium eſſet per præſentia Capitula diſpoſitum. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

SVMMARIVM.

Capitula Regni non derogant priuilegijs, & immunitatibus locorum, & terrarũ, num.1. & ſeq.

Capitula Regni ſtent in viridi obſeruantia,ibidem.

Priuilegia locorum ſtent in viridi obſeruãtia,ibidem.

Memoriale ſi contineat plures petitiones, & Rex ad vnam reſpondet, cenſetur reſpondiſſe etiam ad alias ſimiles,num. 2.

Subitio ſi eſt facta alicui, an carnaliter cognouerit Bertam vxorem Titij,& reſpõdet ſimpliciter quod ſic, videtur confeſſus illam qualitatem,num 3. & 5.

Reſcriptum interpetratur ſecundum ſupplicationem,n.4.

Princeps id videtur conceſſiſſe,quod fuit petitum, ibidem.

Supplicationis forma attendi debet, cuius verba, ſi ſimpliciter ſunt prolata, ſic intelligenda eſt conceſſio. n 5.

Reſponſio ita præſumitur, prout fuit interrogatio ibidem.

Priuilegia,immunitates,et capitula Regni conceſſa per Reges terris, & locis,ac perſonis ſint confirmata per ſucceſſores, nec derogentur, nec præiudicentur, & ſtent in eorum poſſeſſione,num.6.& ſeq.fallit, num. 13.

Priuilegia, quæ tranſierunt in vim cõtractus,non poſſunt reuocari, nec derogari, num.7. & 10.

Papa

Papa eſt ſolutus legibus, & an ſit dominus elementorum, n. 8. & ſeq.
Papa, & Chriſtus faciunt vnum conciſtorium, & poteſt omnia facere, quæ poteſt Deus, excepto peccato, n 9
Vicarius, & Epiſcopus faciunt vnum, & idem tribunal, ibid.
Rex non poteſt reuocare ſuos contractus, n. 10 fallit, n. 13.
Priuilegia clauſa in corpore iuris, tanto magis non poſſunt reuocari, n. 11.
Priuilegiorum conceſſio arguit iurisdictionem, & imperium oſtendit, n. 12.
Priuilegia, in quibus caſibus eſt licitum Principi reuocare, n. 13.

SImile eſt ſupra cum cap. 405. vbi plura capitula remiſſiuè adduco. Eſt verum,
1 quòd hic plus diſponitur, †vt per hæc capitularia Regni non intelligatur derogatum priuilegijs, & immunitatibus locorum, & terrarum, & prout etiam infra in cap. 483. quòd eſt cõſimile, & cap. 499. vbi quantũ attinet ad capitula Regni, & priuilegia, vult, vt ſtent in viridi obſeruantia, nec derogetur directè, vel indirectè, tam ſi eſſent cõceſſa Regno, quã Baronib. Prælatis, & alijs locis, & etiam perſonis priuatis, & prout ſubdam inferius, num. 6. eſt verum, quòd decretata reſpicit ſolum ipſum Regnũ, niſi dicas, quòd quando formãtur plures petitiones, †
2 & Rex, ſiue lex ad vnã reſpondidit, illud idem cenſetur reſponſum ad alias, ſi ſimus in ſimilibus, ita Angel. de Gamb. conſil. 14. num. 19. lib. 1. C. de diuerſ. reſcript. Ant. de Ballis in ſuo tract. de litter. diſpenſat. tit. de ſyndicat. official. quæſt. 2. num. 5. l. b 6. Sicut legimus etiam, quòd reſponſio interpetratur, vt conueniat inter-
3 rogationibus †vnde inferunt DD. quòd ſi v. g. quis interrogatur, an carnaliter cognouerit Bertam vxorem Titij, & ſimpliciter reſpondeat cognouiſſe cenſetur confeſſus etiam illam qualitatem, quòd eſt vxor ipſius Titij, l. ſi defenſor, §. qui interrogatus, ff. de interrogat. actionib. Barth. & alij in l. 1. §. ſi quis & §. ſi ſtipulanti, ff. de verbor. oblig. Soccin. conſil. 112. num. 4. vol. 4. Pariſ. conſil. 81. num. 11. vol. 1. Berous conſil. 62. num. 18. vol. 1. Cuman. Imol. Caſtrenſ. Aret. Alex. & alij, de quibus per Surd. conſ. 291. num. 27. & 28. lib. 2. Royn conſ. 169. num.
4 5. vol. 4. & illud idem eſt in reſcripto, † nã interpetrabitur ſecundum ſupplicationem, per text. in d. l. 1. C. de diuerſ. reſcript. Alex. conſ. 75. n. 12. vol. 5. qui dicit, quòd videtur conceſſum per Principẽ, id, quod fuit petitũ Beccius conſ. 55. num. 5. Rolland. conſ. 61. num. 9. & ſeq. vol. 3. ex Fælin. Pariſ. & Soccin. Iun. qui dicunt, quòd attendi debet for-
5 ma ſupplicationis, †cuius verba ſi ſimpliciter ſunt prolata erit quoque ſimpliciter intelligenda conceſſio, & talis præſumitur reſponſio, qualis fuit interrogatio, Menoch. conſ. 33. num. 14. Natt. conſ. 276. nu 1. Bald. Crott. & alij per eundem Surd. d. conſ. 281. d. num. 28. Concordat etiam iterum capit. 505. & cap. 517. infra eod. vbi diſponitur, vt
6 omnia priuilegia, † immunitates, & capitula cõceſſa per Reges, eorumque Sereniſſimos Prædeceſſores, & Vicereges, Prælatis, Baronibus, Ciuitatibus, & terris, alijſue locis, ſint confirmata per Regem, nec derogetur, neque eis præiudicium generetur, ſed remaneant in ſuo robore, prout melius ipſæ perſonæ vſæ ſunt, & in quaſi poſſeſſione debitè perſiſterent, vt in decreta ibidem ſubditur; Et de his omnibus particularib. ſcripſi ſupra in proœm. Capitulorum Regis Iacobi num 26. 27. 28. & 29. tom. 1. maximè
7 quando dicta priuilegia † tranſiſſent in vim contractus, quia tunc nullo pacto poſſent reuocari, nec derogari, eſto regula ſit in contrarium, ex gloſſ. in cap. decet, de regul. iur. in 6. notatur in cap. quia plerumque, de immun. Eccleſ. Angel. in l. Anthiochenſium, ff. de priuileg. cred. Affl. & modo citãdus, & prout in d. proœm. cap. Regis Iacobi loco citato, ita Bald. cõſ. 275. Quòd pro regula, ſub num 9. lib. 2. vbi loquitur in Papa,
8 qui, † licet ſolutus ſit legibus, quia natura cõtractuũ ſunt veluti quædam elementa, & ſicut ipſe non eſt dominus Elementorum (quamuis ip hoc non, ita audacter dicerem prout ait ipſe Bald. quia putarẽ, quòd imo ipſe Papa ſit in virtute dñs ipſorum elementorũ ſicut Chriſtus, cui omnia obediũt mare, & venti, &c. iã enim Papa, & Chriſtus fa-
9 ciunt † vnum conſiſtorium, ſicuti de Vicario, & Epiſcopo, qui vnum, & ipem Tribunal ſunt, ut poſui ſupra in capit. 47. Regis Martini, num. 63. tom. 3. & poteſt omnia facere, quæ poteſt Deus, excepto peccato, Abb. in cap. licet, col. 4. & in cap. venerabilem, de elect. Dec. in cap. 1. 2. & 4. ubi Hoſtienſ. de transl. Prælat. Cardin. Pariſ. conſil 88. num. 162. uol. 4. arg. cap Romana, de offic. ordin. in 6. Ioann. Bertacchin. in ſuo Repert. uerbo Papa part. 4. fol. meo 17. & 18. & ibi Ioann. Thierry) ita nec contractuus, l. digna nox, C. de legibus, & ibi not. & in cap. 1. de probat. Alex. conſ. 215. incip. nec aurguend, ſumus, Affl. & in conſtit. Regni, inſtrumentorum robur, ſub num. 28. tit. 79. de fid. & author. inſtrum. lib. 1. Maxi-
10 mè quando †priuilegia eſſent clauſa in corpore iuris, quia illa neque derogari poſſũt, ut dixi in Conſuet. Panhor. cap. 4. num. 38.

Eſt

Est verum tamen, quòd priuilegiorum cō-
11 cessio iurisdictionem arguit,† & imperium, ostendit, ut post Ioan. Lignan. Ruyn. cons. 268. nu. 41. lib. 2. Menocch. cons. 2. num. 16. lib. 1.

Sunt tamen aliqui casus, in quibus est li-
12 citū Regi reuocare † sua priuilegia, ut uidimus in d. proœm, capitulorum Regis Iacobi, num. 19 & 30. vbi ex Bald. scripsi, posse ob publicam utilitatem hoc fieri (argumēto eorum, quę in fauorem publicę utilitatis videbis infra in cap. 53. Regis Ferdinandi in 3. intellectu, tom. 7.) addo post Luc. de Penn. in l. fin. num. 47. & seq. C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. Belluga in Speculo Principum, rubr. 16 §. Princeps, Ioan. Frāciſc. de Ponte in tract. de potest. Proregis, tit. 1. num. 26. & seq. Bald. consil. 101. lib. 1. Afflict. in constit. Regni, pœnam eorum, num 74. rubr. 3. de bann. foriudicat. lib. 2.

De non gabellandis sigillis per Officiales. Cap. CCCCXLVI.

ITem supplica il detto Regno, che il Cancelliero, ò altro Officiale, che tenga Sigillo, non possa ingabellare il Sigillo, attento che di tale ingabellatione li Vassalli, & sudditi della Maestà del Signore Rè ne son vexati, perche chi ingabella, vuol guadagnare, & auanzare, & così si vengono à fare molte vsurpationi alli sudditi della Sua Maestà, & se alcuna ingabellatione ne fosse stata fatta, sia nulla, & annichilata, attentoche li Sigilli sono del Signor Re, & il Cancelliero, & Camerlingo donano detentore idoneo delli detti Sigilli assistenti in Corte ad arbitrio del Vicerè. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Vide supra cap. 378. in versic. Nota. num. 1. cum seq. fol. 188. vbi de hac materia.

De mutatione Iudicum Magnæ Regiæ Curiæ. Cap. CCCCXLVII.

ITem supplica il detto Regno, che li Giudici della Gran Corte si mutino di tre anni in tre anni, secondo la continentia del Capitolo già à Sua Maestà oblato, quòd triennium cutrat à die præsentationis præsentium. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quod biennium tantum, quod incipiat à primo die Septembris proximè venturi.

Dixi supra in cap. 1. num. 2. huiusmet Regis. tom. 4. Et circa mutationem in mense Septembris posui multa supra in cap. 1. Regis Martini, tom. 3 num. 21. fol. 7. cum ibi citatis.

De subuentione Regis pro istis Capitulis concedendis. Cap. CCCCXLVIII.

ET per occasione delle dette gratie, priuilegij, & immunità per la Regia Maestà concessi al prefato Regno, li predetti Ambasciatori, à l'infrascritte cose plena potestate suffulti, di special commissione del predetto Regno gratiosamente offeriscono, & donano al detto Signore Re, accettando questo il detto Regno, & non aliter, floreni centocinquanta milia della moneta del detto Regno, li quali promettono realmente, & con effetto pagare alla detta Regia Maestà, ò à suo Thesoreri, ò ad altri di loro commissione infra termino di anni otto, incominciando dalla prima Inditione prima futura, cioè ciascuno anno, la rata contingente, videlicet l'ottaua parte delli 150. milia floreni. ¶ Regia Maiestas acceptat dictam oblationem, & donationem dictorum florenorum centum quinquaginta millium sibi soluendorum in terminis prædictis, & eadem Regno eundem oblationem, & donationem

donationem acceptante, & gratiam habente, & non aliter, nunc pro tunc concedit gratias, priuilegia, & immunitates in responsionibus vnuiscuiusq; Capitulorum supradictorum factis expressas.

Et simile supra in cap. 401. vide ibidem remissiuè, vbi de Regio donatiuo.

Iuramentum de obseruantia Capitulorum. Cap. CCCCXLIX.

ET per obseruantia delli detti Capitoli, la prefata Maestà per se, & suoi heredi, & successori in perpetuum giura, & fa sacramento solenne, di osseruare, & far osseruare li predetti Capitoli, & nõ cõtrauenire directè, neq; indirectè, & ogni Vicerè presente, & qui pro tempore fuerit, in introitu sui officij sia tenuto giurare di osseruarli, & se alcuno rescritto, ò prouisione veniße in opposito alli detti Capitoli directè, vel indirectè, non li debbia osseruare, ne exequire, sed censeantur ipso facto subreptitij, etiam si continerent clausulam, de potestate absoluta, abdicandosi la detta Maestà omne posse di poter dispensare contra li Capitoli presenti, & etiam ordinationi, le quali sono contratti fatti con il Regno per il prezzo predetto, cioè, cento cinquanta miha fiorini, & il Prothonotario del detto Regno in presentia dell'Officiali della Città, & terra, doue si trouerà il Vicerè, & in eius absentia li Giurati habbiano carrico, & potere dare giuramento alli Vicerè, qui pro tempore erunt in introitu di loro officio, di osseruare li presenti Capitoli. Et eodem modo ogni Re, & successore di Sua Maestà giurerà ad vnguem di osseruare li presenti Capitoli, vnà con li altri Capitoli, osseruãtie, & consuetudini del Regno, & delle Città, & Terre, & Luochi, iuxta responsiones, & decretationes in fine vniuscuiusque dictorum Capitulorum contentas, appositas, & adiectas.

Videas supra eod in c. p. 407 vbi cito concordantia ad cap 26. Regis Federici, num. 6 7.8. 9 tom. 2. ibique de his mentionem fec. & præferentia Priuilegium Regis Iacobi, tom. 1.

Conclusio Priuilegij.

TEnore igitur præsentis publici instrumenti, cunctis temporibus valituri, vimque, & efficaciam contractus, legisque pactitatæ, seu conuentionatæ perpetuò habituri, de certa nostra scientia, atque consultò præfatæ nostri Consilij deliberatione digesta, per Nos, hæredes, & successores nostros quoscumque præsentes pariter, & futuros, præinserta omnia, & singula Capitula, iuxta responsiones, decretationes, atque prouisiones, conditiones, & retentiones in fine cuiuscumque vnius eorũ descriptas pariter, & notatas, & non alias, vobis ipsis Oratoribus, seu Nuntijs supetrius nominatis, totique Regno nostro Siciliæ vltra Farum prædicto, illiusque brachijs Ecclesiastico, scilicet, Militari, atque Regali, siue demaniali, Vniuersisque incolis, seu habitatoribus Regni eiusdem, præsentibus, & futuris, in vim, & formam priuilegiorum, atque libertatum, legum pactionatarum, nullo vnquam tempore inreuocabilium; gratam tamen habetes

dicti

dicti Regni oblationem, & donationem dictorum florenorum centum quinquaginta millium, factam per Vos dictos Oratores, & non aliter, concedimus, donamus, & gratioſius elargimur; Promictentes in noſtra bona fide Regia vobis ipſis Oratoribus, ſeu Nuntijs præſentibus, et acceptantibus, totique Regno, et tribus bracchijs ſupradictis, et Incolis eiuſdem, ſcilicet, & vniuerſaliter ſingulis, et ſingulariter vniuerſis, in poſſe Prothonotarij Secretarij noſtri infraſcripti, tamquam publicæ, et authenticæ perſonæ pro vobis, et eis omnibus, quorum intereſt, vel intereſſe poterit, legitimè ſtipulantis, atque etiam paciſcentis, atque iurantis ad Dominum Deum, et eius Sancta quatuor Euangelia, noſtris manibus corporaliter tacta prædicta omnia, et ſingula Capitula, et vnumquodque illorum, iuxta tamen reſponſiones, prouiſiones, ſeu decretationes, atque reſeruationes, ſeu conditiones in fine, vel in pede vniuſcuiuſcumque eorum, vt præmittitur, factas per nos, hæredes, et ſucceſſores, atque Officiales noſtros quoſcumque maximè Vicereges, Magiſtros Iuſtitiarios, Iudices Magnæ Curiæ, ac Sacræ Conſcientiæ, Admiratos, Magiſtros Portulanos, Cancellarios, Prothonotarios, Magiſtros Rationales, Theſaurarios, Conſeruatores noſtri Patrimonij, Magiſtros Secretos, atque Straticotos, Capitaneos, Secretos Magiſtros, Procuratores, atque Prætores, Algozinos, Viceſecretos, cunctoſque alios Officiales, præſentes pariter, et futuros, ipſorumque Officialium Locatenentes, ſeu ipſa officia exercentes, tenere, obſeruare, et in omnibus cuſtodire, per eos, et vnumquemque eorum, ad quem ſpectet, teneri, cuſtodiri, et obſeruari inuiolabiliter facere, & minimè in aliquo contrauenire, vel facere directè, vel indirectè, palam, vel occultè, quacumque ratione, ſeu cauſa eis, & vnicuique ipſorum expreſsè mandantes, quatenus eadem Capitula iuxta eorum reſponſiones teneant firmiter, & obſeruent, et non contraueniant quauis cauſa. Nos enim pro abundantioris cautelæ ſuffragio eis, et eorum cuilibet contrariũ faciendi cunctam adimimus poteſtatem, irritumque propterea decernimus, et inane, nulliuſque efficaciæ fore, ſeu valoris, ſi quod, et quicquid incontrarium fuerit attentatum. Quod eſt datum, et actum apud littus Ciuitatis Puteolorum, die octauo menſis Aprilis 14. Indictione, Anno à Natiuitate Domini 1451. Huius Regni noſtri Siciliæ vltra Farum, Anno decimoſeptimo, aliorum vero Regnorum, anno triceſimoſexto. ¶ Signum Alphonſi, Dei gratia, Regis Aragonum, Siciliæ citra, & vltra Farum, Valentiæ, Hieruſalem, Vngariæ, Maioricarum, Sardiniæ, & Corſicæ, Comitis Barchinonæ, Ducis Athenarum, & Neopatriæ, ac etiam Comitis Roſſilionis, & Ceritaniæ, qui prædicta laudamus, concedimus, & firmamus, atque iuramus, huicque publico inſtrumento ſigillum noſtrum commune Siciliæ vltra Farum apponi iuſſimus in pendenti. REX ALPHONSVS. Teſtes ſunt, qui prædictis interfuerũt, Spectabiles, Magnifici, & Nobiles Viri, Petrus de Cardona, Comes Goliſani,

ſani, Regni Siciliæ vltra Farum Magiſter Iuſtitiarius, Franciſcus Gilibertus de Contegles, Comes oliuæ eximius, Petrus de Corella Comes Cocentanei, Ennechus de Dauolos, Regni Siciliæ citra Farum Magnus Camerarius, Bellingarius de Villo Admiratus Aragonum, Ferrandus de Vigintimilijs, Ioan Ferrando de Heredia Caraſellus Miles, Nicolaus Fillat, Legum Doctor Vicecancellarius, Valentinus Clauer Miles, Regius Cancellarius, Petrus de Beſuldino Regij Patrimonij Generalis Conſeruator, Antonius de Caruſio, vnus ex Magiſtris Rationalibus Regni Sicilię vltra Farum, Bartholomæus de Iens Secretarius, Iacobus Perpenia Miles, Arnaldus Sanths, Caſtellanus Caſtelli noui Ciuitatis Neapolis, Iulianus Fortis de Auerſa, Præſidens, ac reuiſor computorum dictorum Cameræ ſummariæ Conſiliarius, Peritonus de Naſello, & Matthæus Ioannes, Scriba, & familiaris dicti Domini Regis, & quamplures alij aſtantes in multitudine copioſa.

CAPITVLA TERTIA IMPETRATA A REGE Alphonſo per Ambaſciatores Regni Anno 1452. XV. Indictione.

INITIVM PRIVILEGII.

IN Nomine Domini Noſtri Ieſu Chriſti ad omnia conſilia, omneſque actus, Nos ALPHONSVS, Dei gratia Rex Aragonum, Siciliæ citra, & vltra Farum, Valentiæ, Hieruſalem, Vngariæ, Maioricarum, Sardiniæ, & Corſicæ, Comes Barchinonæ, Dux Athenarum, & Neopatriæ, ac etiam Comes Roſſilionis, & Ceritaniæ, ſemper progredimur, per ipſum enim iura Imperij noſtri ſuſcepimus, per ipſum quietem, & pacem ſubditis noſtris confirmauimus, per ipſum acerbiſſimos hoſtes deiecimus, per ipſum quoque difficultates multas ſuperauimus. Ad eius igitur prouidentiam noſtrum animum referentes, vniuerſis, huius præſentis publici inſtrumenti ſeriem inſpecturis, tam præſentibus, quàm futuris, notum facimus, & teſtamur, quòd ſuperioribus diebus per Reuerendiſſimum in Chriſto Patrem, Simonem de Bononia, Archiepiſcopum Panhormitanum, Illuſtres, & Spectabiles viros, Ioannem de Vigintimilijs, Marchionem Girachi, & Antonium de Luna aliàs de Peralta, Comitem Caltabilloctæ, & Venerabilem, & Religioſum Fratrem Ambroſium D'iſar, Abbatem Monaſterij Sancti Martini de Scalis de Panhormo, ordinis Sancti Benedicti, Cõſiliarios nobis dilectos, Oratores pro parte totius Regni noſtri Siciliæ vltra Farum pro infraſcriptis ad noſtram celſitudinem deſtinatos, fuerunt nobis oblata, & humiliter præſentata certa capitula, quorum tenores inferius deſcribuntur, ſuper quibus, & vnoquoque ipſorum habita Sacri noſtri Concilij deliberatione matura, & conſideratis diligenter obſequijs laude dignis per Regnum ipſum, eiuſque Incolas, & habitatores vltroneè, atque viriliter in vtriuſq; fortunæ temporibus Maieſtati noſtræ, præſertim in acquiſitione Regni huius Siciliæ citra Farum, hactenus præſtitis, & impenſis, quo eis non parum

afficimur ad noſtras inuiolabiles decretationes, ſeu leges, eodem in Regno perpetuò obſeruandas, in fine cuiuſlibet eiuſmodi Capitulorum noſtra ordinatione appoſitas, & ſcriptas proceſſimus, & ipſorum Capitulorum, & & decretationum noſtrarum tenores tales ſunt.

Cap. CCCCL.

Sereniſſime, & Inuictiſſime Cæſar.

L'Humili Vaſſalli, & ſubditi di Voſtra Maeſtà, Simon de Bologna, Arciueſcouo di Palermo, Frate Ambroſio de Iſfar Abbate del Monaſterio di S. Martino de Scalis, Giouanni di Vintimiglia, Marcheſe di Girachi, & Antoni, di Lunaalias de Peralta, Conte di Callatabellotta, pro fideliſſimo Maieſtatis veſtræ Siciliæ vltra Farum Regno Legati, ſeu Ambaſciatorj deſtinati alla Maeſtà Voſtra, dopò dell'humiliſſima raccommandatione, dicono, che nel general Parlamento queſti giorni proſſimi paſſati di ſpecial licentia d'eſſa Maeſtà celebrato nella prefata Città di Palermo, con l'Incoli, & habitatori del detto Regno, conuocati per l'Eccellente, & Magnifico Conſiglieri, Camerlingo, & Vicerè nel detto predetto Regno Don Lopez Ximen Durrea, fra l'altre cole è ſtato trattato di alcune facende concernenti il ſeruitio della Voſtra Maeſtà, & Giuſtitia, & beneficio del detto Regno, con certa ſouuentione, che debbia fare alla Maeſtà Voſtra. Per tanto li detti Ambaſciatori, in nome, & parte delli tre bracchij, cioè Eccleſiaſtico, Militare, & Demaniale, offeriſcono alla Maeſtà Voſtra li Capitoli infraſcritti, ſupplicando humiliter, che ſi degni concederli iuxta ipſorum continẽtiam, & tenorem.

Vide ſupra in cap 407. & 408. vbi in effectu ſunt conſimilia, & poſui in ſua materia Parlamenti infra in cap. 11. Regis Incliti Ioannis, tom. 6.

De remiſſione delictorum. *Cap.* CCCCLI.

IN primis ſupplica il detto Regno alla Sacra Regia Maeſtà, che ſia ſua mercè concedere gratia, remiſſione, indulgentia, & pleniſſima reſtitutione di tutti quanti delitti foſſero ſtati perpetrati, & commeſſi vſque ad præſentem diem per tutti Siciliani, & Incoli, & habitatori del detto Regno, tanto come Officiali, & etiam pecuniarij, o maggiori, ò minori, Prelati Eccleſiaſtici, Perſone, Marcheſi, Conti, Viceconti, Baroni, Feudatarij, quanto come priuate perſone ſeculari, ſiue Eccleſiaſtici, ò Vniuerſitati in genere, & in ſpecie, remettendo generaliter ogni delitto, dolo, eccelſo, colpa, negligentia, & defetto, ſiue delicta fuerunt commiſſa in commictendo, ſiue in omictendo, ſiue ſint ſimplicia, ſiue habeant mixtum intereſſe, ſiue principaliter, ſiue in conſequentia bona feudalia, ſeu burgenſatica, ſiue in totum, ſiue in partem venirent ipſo iure, ſiue per ſententiam Regio Fiſco aperienda, confiſcanda, ſiue deuoluenda, etiam ſi intereſſe verteretur par-

tis

tis priuatæ, ſeu principaliter totius Fiſci verteretur intereſſe, etiam ſi tale intereſſe concerneret Fiſcum, come ſe foſſe priuata perſona, & di tutti defenſi impoſiti tanto per Regij Officiali, quanto altre priuate perſone, & de ſpretis pœnis, ſiue etiam de homicidio, falſæ monetæ, vſurariæ prauitatis, crimine hæreſis, ac pœnarum illorum, qui fortè impoſuerunt, vel exegerunt noua vectigalia per eoſdem, vel per alios impoſita, ac etiam eorum, qui contraxerunt inceſtas nuptias, ſeu nefarias, & prohibitas, & cæterorum conſentientium, ſeu operam dantium eiſdem nefarijs, inceſtis, & prohibitis nuptijs, ſiue receptationis bannitorum, & foriudicatorum, & altri à queſti ſimili, ancorche foſſero maggiori, ò minori, ò tale, che ſi requideſſe, ò doueſſe fare di quello ſpecial mentione, excepto tantum crimine læſæ Maieſtatis commeſſo ſolo in perſonam Principis, il qual delitto ſolamente s'intenda eſſer'eccettuato, & tutti li altri s'intendano eſſer rimeſſi, adeo quòd pro delictis præteritis etiam non ſi poſſa impingere contra futurum delinquentem, & eildem ad aggrauandum, ſed totaliter s'intendano eſſere eſtinti, come ſe mai foſſero ſtati commeſſi, ne perpetrati, non oſtante, che delli detti delitti, ò altri maggiori di quelli foſſe ſtata prepoſita accuſatione, ò fatto proceſſo vbique, tam coram ſua Maieſtate, quàm in hoc Regno citra Farum. Itaquòd de cætero li detti Incoli, habitatori, & Cittadini per qualunque cauſa di qualſiuoglia delitto, vt ſupra, non poſſano eſſer criminaliter conuenuti in alcuno giudicio, & ſe alcuno proceſſo ne foſſe ſtato fatto, ſiue per viam inquiſitionis ſpecialis, ſiue generalis etiam ad ſimplicem informationem Curiæ, ſiue denunciationis, ſiue accuſationis, etiam ſi Fiſcus eſset accuſator, aut ſolum accuſatio eſset præpoſita, ſia ipſo iure nullo, caſſo, irrito, & tantum per tali delitti ſi poſſa procedere ciuiliter per intereſſe delli pruiati tantum, etiam ſe foſse intereſſe principaliter del Fiſco. ¶ Placet Regiæ Maieſtati de remiſſione quorſucumque criminum exceſsuum, & delictorum, defectuum, negligentiarum, culparum, & pœnarum, & intereſſe ex eis quocumque reſultantium, vt ſupplicatur, ſalua Regio Fiſco reſtitutione pecuniarum, & aliarum rerum Regiarum, penes quoſuis exiſtentium, ſeu peruentarum, ſi extant, alioquin valoris, ſeu æſtimationis earum, tamquam familiare intereſſe in iudicio principaliter deducibile, conceſſionibus infraſcriptis nihilominus in ſuo robore perpetuo valituris; ſaluo etiam quòd Officiales præpoſiti adminiſtrationi Iuſtitiæ tempore ſyndicatus pro hactenus commiſſis ſindicentur ad petitionem partium, quarum intereſt, & pro earum intereſſe ciuiliter dumtaxat. Et placet etiam Regiæ Maieſtati de remiſſione iurium, tractarum, & quãtaratarum, per habentes Regia priuilegia eorum colore, etiam ſi præter, vltra, vel contra tenores ipſorum illa hactenus exegerint, vel perceperint, exceptis Piratis, & Piratarum receptatoribus, & qui eis ſcienter commeatum præſtiterint, ac foriudicatis per Regiam Maieſtatem, non guidatis, aut in totum, vel in partem nõ reſtitutis, & nummularijs, & fiderumptis, ſeu qui foro

ceſserunt,& his etiam exceptis,qui poſt deſtinatos ipſius Regni ad eandem Maieſtatem Ambaſciatores,neces,cicatrices,incendia, adulteria, vel raptus commiſerint.

Quo ad iſtam materiam indulti,quæ eſt continuatiua vſque ad cap.455. vide quæ dico infra in cap.7.Domini noſtri Regis Philippi II.tom.9. per totum.

De inueſtitura,& homagÿs. Cap. CCCCLII.

ITem ſia ſua mercè remettere,& relaxare al detto Regno,& Cittadini,& habitatori di quello tutti beni ſiue burgenſatici,ſiue feudali,li quali foſſero ſtati ipſo iure per ſententiam deuoluti,& deuoluendi alla Regia Corte, ſiue ex forma legis non ſeruatæ,aut Conſtitutionum, Pragmaticarum, Capituli,edicti,banni,aliàs emiſſi nel detto Regno, & ſpecialiter ratione inueſtituræ non habitæ,nec præſtiti,aut oblati iuramenti , homagij , & fidelitatis , capta ab eorum vaſsallis abſque licentia , & commandaméto della Regia Maeſtà, vel aliter contrauenendo alle dette Conſtitutioni , Pragmatiche ſanctioni, capitoli,& banni,& che de cætero ſian tenuti dimandare l'inueſtitura à Sua Maeſtà , ò al Magnifico Vicerè infra annum vnum , menſem , hebdomadam,& diem à tempore mortis Baronis, il qual Vicerè debbia dare,& concedere l'inueſtitura , & pigliar fidehomagio , & dare per vna ſua lettera licenza al Barone ſucceſſore, il quale hauerà vaſsalli di poter pigliare fidehomagio delli ſuoi vaſsalli, ſenza interuenirci altro Officiale , & di prouiſione , tam de iure ſtatuto , quàm de licentia prædicta ſolamente ſe ne debbia pagar tanto,quanto ſi paga per vna lettera di Giuſtitia : & ſe il detto Barone per ſua negligenza non domandaſse la detta inueſtitura infra detto tempo , che incorra nella pena di vna annata di ſuoi renditi del detto feudo, Contato, ò Baronia , Fiſco Regio applicanda , & non oltra . Et ſe forſe il Vicerè , qui tempore erit , non voleſse prendere il detto fidehomagio , & dar l'inueſtitura , ne dar licenza di pigliare il detto fidehomagio delli ſuoi vaſsalli , s'intendano hauer l'inueſtitura , pagando ſolamente il ius releuij , & liberè, & impunè li Baroni predetti , Marcheſi, Conti,& Viſconti,et feudatarij poſsano pigliare il fidehomagio di loro vaſsalli,non obſtantibus Cõſtitutionibus, Capitulis, Pragmaticis, et alijs ordinationibus in contrarium factis , et faciendis . ¶ Placet Regiæ Maieſtati , quòd propter inueſtituram tempore debito non petitam , et iuramentum fidelitatis eidem Maieſtati non oblatum , neque præſtitum , et iuramentum homagij , ſeu aſsecurationis per Comites , vel Barones à vaſsallis abſque Regia licentia habitum, vel exactum ; omnis pœna pro hactenus commiſſis , vel omiſſis , cenſeatur , et intelligatur remiſsa. Placet etiam Regiæ Maieſtati, quòd de cætero Vicerex, vel eius Locumtenens infra annum , et diem ab hærede , vel ſucceſſore defuncti feudatarij requiſitus , tenentur concedere dictam inueſtiturã,

et re-

& recipere iuramentum fidelitatis, iuribus Curiæ, & alterius cuiuſcumque ſemper ſaluis, interim vero ſucceſſor poſſit capere poſſeſſionem Marchionatus, Comitatus, & Baroniæ, & per Curiam impediri non poſſit, & etiã concedere litteras aſſecurationis iuxta formam iuris, & Conſtitutionum Regni, niſi ſubſit iuſta cauſa, & rationabilis cauſa præmiſſa, non concedẽdi, vel recipiendi, de qua, ſi occurrerit, ſeruatis ſeruandis incontinenti fiat in Sacro Regio Cõſilio, & auditis partib. reddatur ius, qui quidẽ annus incipiat currere his, qui hactenus inueſtituram nõ petierunt, & iuramentum non præſtiterunt à die publicationis præſentium Capitulorum in Regno Siciliæ.

SVMMARIVM.

Inueſtitura, ideſt inueſtitio, & an ſit neceſſaria, vel præſtatio homagij, n. 1 & ſeqq.
Inueſtitura eſt neceſſaria in feudis, n 2.
Inueſtitura nil aliud eſt, quam poſſeſſio, nõ quòd transferat poſſeſſionem, ſed quòd det licentiam intrandi in eam. n. 3.
Feudum ex quibus modis conſtituatur, n. 4.
Inueſtitura conſtituitur feudum, ibidem & num. 7.
Inueſtitura non ſolent fieri ſub conditione, non purè, videliset, ſi ſine deſcendente maſculo deceſſeris, vel aliter, n. 5.
Inueſtitura debet peti infra annũ, & diẽ ab hæredi, & ſucceſſore defuncti, num. 6.
olim erat infra annum, menſem, & diẽ, nu. 7. nec debent diminui iſtbæ tempora, num. 13. & quando, num. 14. cum ſeqq.
Inueſtitura habet vim Regiæ confirmationis, & de fidelitate, & effectus veteris inueſtituræ confirmatur, num 8.
Inueſtituram non petens infra tempora, beneficium amittit, & feudum redit ad dominum, ibid cum ſeq. vbi an dupliceetur ſolutio releuij & num. 10. & 41.
Feudum à fidelitate, & fide dicitur, magiſq; fidelitas, quàm ſeruitium ſit in eo ſubſtantiale, num. 9.
Fidelitas magis ſubſtantialis eſt in feudo, quàm ſeruitium, ibid.
Releuium dupplum ſoluitur, ſi infra tempora non eſt petita inueſtitura, n. 10.
Inueſtituram petitam ſi non conceſſerit dominus infra tempora, quid fiet, num. 11.
Baro ſi moriretur, debebat infra annum, & diem denunciari mors ipſius, n 12.
Tempus ſtatutum à lege non debet minui, & quando ſic, num. 13. & ſeq.
Termini ſtatuti à lege an, & quando diminui poſſint, ibid.
Decendiũ, ad appellãdũ non põt minui, ib.
Fatalia 50. dierum ad introducendũ ſcripturas appellatas poſſunt ex alijs ſtatutis abbreuiari, num. 14.
Conſuetudo Panhormitana capit. 16. ad introducendum ſcripturas appellatas eſt ſimilis alijs ſtatutis, ibid.
Inueſtitura poteſt peti infra minora tempora per ſtatutum decreta, ſi pars conſentit, num. 14.
Fauori ſuo quilibet renũtiare poteſt, n. 15.
Inueſtitura de Regno Neapolis petenda per Reges Siciliæ à S. Pontif. peti debet ex pacto infra ſex mẽſes computandos à die mortis Regis prædefuncti, n. 16.
Inueſtitura peti poteſt etiam per Procuratorem, num. 17 cum ſeqq.
Inueſtitura dua ſunt petenda, ſi feudum eſſet datum duobus fratribus, num. 18. vel ſi plura feuda diſtincta confinibus poſſiderentur, n 40.
Inueſtituram fuiſſe conceſſam, vaſſallũque inueſtitum, poſſit probari Sacramento ipſius cum duodecim ſacramentalibus, vel per teſtes, & quos, n. 19. vel per iuramentum Domini cum ſeqq fallit, n. 24.
Pares Curiæ ſunt ÿ Conuaſſalli, qui feudum tenent à Domino, num. 20.
Iuramentũ deferendum eſt poſſeſſori, ibidem, & quando, num ſeqq.
Teſtes de credulitate pbãt in materia inueſtituræ, & vocãtur compurgatores, n. 21.
Iuramentum non eſt ſtatim deferendum per Iudicem partibus in materia inueſtituræ, ſed quod aliquid eum moueat, num. 22. & quibus caſibus non ſit deferendũ, num 24. 25. & 26.
Veritatem ad inquirendam Iudices multum laborant, n. 23.
Procurator vaſſalli petentis inueſtituram non admittitur ad iurandum, ſi eſſet dubium an inueſtitura ſit, vel ne præſtita, num. 24. & ſeq.
Malignandi occaſio tollenda eſt, n. 25.
Vaſſallus mortuo domino, à quo habet feudum, debet infra annum, & menſem à filio domini, vel ſucceſſore petere inueſtituram, & fidelitatem facere, num. 27. & ſeq.
Inueſtitura peti debet per vaſſallum ipſo nõ iuit infra legitima tempora ſtatim an habuit ſcientiã de morte domini ſui, n. 28.
Inueſtitura ſi non eſt petita ſtatim infra

tota

tota tempora, an possit purgari mora num. 29. & seq.
Termini dies computatur in termino, & quando non, ibid.
Dies quoties apposita est, nõ debet trãsgredi, ib secus si ab boïe, vel à parte, n 30. & seq.
Lege quandoque durius, aliquando mitius agitur, quàm cum homine, n 31. & 34.
Parũ ante, & parũ post nihil obest, ibid.
Dilatio probatoria ab expectatoria differt, num 32.
Mora modici temporis nõ nocet, maximè si res est integra, num. 33. & de equitate admittitur, si non adest interesse partis, contemptus, nec perfidia, num. 69.
Recessisse nõ dici q statim reuersus est, ibi.
Termino adhuc elapso possunt semper præsentari, & produci instrumenta, & proponi exceptiones reintegra, & si ius aduersarij nõ est factũ deterius, ibid. & quid si terminus est præfixus à statuto, nu. 34.
Terminus si est inutilis perinde habetur, ac si non esset terminus, n. 35.
Inuestituram petere infra tempora non solum sufficit, sed petere cũ effectu, et prosequi, & adimplere ex parte sua n. 36.
Inuestitura videtur concessa, & præstita si dominus dixerit, vade, & accipe talem rem, habeasque in feudum, & hoc durante vita istius, n. 37. & quid in Regno Sicilie, num. 60
Feudatarij absentibus, & accedentibus extra Regnum datur terminus anni ad redeundum, num. 38.
Hereditas feudatarij mortui potest adiri per heredem legitimum, eiusque successorum infra annum. num. 39.
Feuds duo, vel plura si quis possideat distincta confinibus, duas inuestituras petere debet, num 40.
Feudum amittitur ob non petitam inuestituram, num. 41. requiritur tamen declaratoria per sententiam, num 42.
Inuestituram petendi practica, & dicitur causa summarissima, nec datur terminus mensis vnius ad disputandum, n. 43.
Causa petitionis inuestituræ dicitur summarissima, ibidem.
Terminus mensis vnius ad disputandum non datur in materia petitionis inuestituræ, ibid.
Inuestitura prima originalis attendenda est casu, quo plures diuerso tempore factæ reperirentur, n. 44. cum seqq. fallit, n 49.
Inuestitura sequentes si discordant à prima stãdum est primæ, tamquam radici, n. 45.
Inuestitura renouatio intelligitur secũdum naturã priori s renouatæ, ibi. et seq.
Inuestitura recognitio, siue renouatio aliter facta, quàm in prima inuestitura, non prejudicat, n 46.
Inuestitura secunda facta per errorem differens a prima non præiudicat. n. 47.
Inuestitura noua facta per dominum virtute antiqua non tollit vigorem ventiem ex prima antiqua, num. 48
Inuestitura secunda potest aliter fieri, quã prima de communi consensu superstitum nõ autẽ in prejudicium tertij, n. 49.
Inuestitura in veteri feudo est potius confirmatio, num. 50.
Inuestitura si nõn est petita infra tempora per absentẽ excusatur, nec perditur feudum, num. 51.
Absens excusatur ob non petitam inuestituram infra tẽpora, ibid. tam si esset iusta quã iniusta absentia, & n seq. præsertim si abesset causa reip. aut aliter, num 53.
Vassallus non tenetur sequi terga domini, nec volare, si dominus volat, n. 52.
Absens ex causa reipublicæ, vel alia iusta causa, an teneatur mittere procuratorẽ ad inuestituram petendam, num. 53.
Inuestitura an possit peti de nocte, nu. 54.
Dies incipit ab ortu solis, vel à media nocte, ibidem.
Debitor promittens soluere intelligitur de die, & an & qñ possit de nocte, num. 45.
Nocte an teneatur creditor acceptare solutiones, et facere cõmercia, & qñ ibid.
Inuestitura renouatio cõcedi debet possessori feudi, nõ Baronis successori, n. 56. et seq.
Seruitium militare debet præstari per possessorem feudi, ibidem.
Inuestitura si non est petita per successorem Baronis non possidentem nihil obest, ibidem.
Donatarius si possidet pleno iure, inuestituram petere tenetur, n. 57.
Inuestitura renouatio potest per Regem remitti in concessione feudi, n. 58.
Seruitium militare potest per Regem remitti, vel fieri compositio. ibid.
Relevium remitti potest. ibid.
Decima super feudo potest per Regem remitti, ibidem.
Inuestitura potest per pactum remitti, ne teneatur vassallus illam capere, n 59.
Inuestitura quomodo capiatur in hoc Regno Sicilię, num. 60.
Inuestitura in hoc Regno fit per priuilegium, & expediuntur litteræ exequutoriæ de ponendo in possessionem, & assecuratur ab hominibus feudi, ibidem.
Inuestituram non petens infra tẽpora minor, vel infans excusatur, & habet restitutionem in integrum, num. 61.
Minori, vel infanti conceditur restitutio in integrũ aduersus omissionem petendio inuestituram, ibid.

Feuda ſi amittantur, vel vt ab eis, quis cadat, ſi ſtatutum ſit diſponit, intelligitur ſi adeſt dolus, n.62.& 82.

Inueſtitura, quæ competebat vaſſallo mortuo, quàm petere inceperat poteſt ex reſiduo ipſius concedi ſucceſſori eius, n.63.

Inueſtitura ſi non eſt petita ob capitales inimicitias, quas vaſſallus habebat, non ex hoc perditur feudum, num.64. quibus ceſſantibus eſt petenda cum ſiqq.

Inimicitijs ceſſantibus petenda eſt inueſtitura, num.65.

Inueſtituram non petenti ob impedimentũ debet fieri proceſſus, & citari ad dicendum cauſas, quare non petijt, n 66. 78.

Inueſtituram non petens infra tempora, ex quo dominus erat excommunicatus, excuſatur, n 67.

Inueſtituram non petens infra tempora, licet incidat panas, tamen in Regno hoc Sicilię remiſſi ſolent n.68.

Rex Magnificus nõ debet anguſtare vaſſallos ex anguſtia ipris iuris ignaros, ibi.

Inueſtiturã non petita infra tempora ob impedimenta officialium non nocet vaſſallis. num.70.

Inueſtiturã non petens infra tempora minorata non amittit feudum, nu. 71. niſi aliter vaſſalli ſe obligauerint, n.72.

Inueſtituram petens infra tempora, an teneatur vaſſallus ratione cognitionis ferme. & collationis faciendæ oſtendere primam conceſſionem cum capibreuio, n.73.

Capibreuium quid ſit ibi.

Inueſtitura renouatio debet fieri ſecundum primæuam naturam feudi cum ſua cauſa, ſuiſque vitijs. n. 74.

Inueſtitura non petitur ex eo àccremento, quod accreuit feudo, n.75.

Inueſtitura noua eſto petatur de feudo deuoluto, non propterea feudũ efficitur nouum, num 76.

Forma antiquę inueſtiturę non poteſt mutari in agnatorum præiudiciũ, ibid.

Inueſtitura erronea non nocet, n.77. & ſeq.

Inueſtitura facta de vna re non extenditur ad aliam, ibid.

Feudi augmentum non pertinet ad inueſtientem, & quando n.78.

Feudo cadenti ob non petitam inueſtiturã infra tempora, an ipſo iure ſit, vel requiratur ſententia n.78 & quid ſi dominus non fuit conquæſtus in vita ſua, n.79.

Inueſtituram petere non tenentur inuiti feudatarij, & Barones poſſidentes, n.80.

Inueſtitura præſumitur conceſſa ſi vaſſallus poſſedit feudum per annum ſciente, & patiente domino, n.81.

Inueſtituram non petens abſque dolo non amittit feudum, n.82.

Inueſtituram non tenentur capere Eccleſiaſtice perſonæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, &c. num. 83. & cedula Realis loco inueſtiturę habetur, n. ſeq.

Cedula Realis, & licentia Regis cum litteris miſſa perſonis Eccleſiaſticis loco inueſtiturę habetur, n.84.

Eccleſiaſtice perſonæ an teneantur capere inueſtituram, & quomodo, ibid.

Inueſtitura ſi non eſt petita infra tempora, ſtante ignorantia excuſat, n.85.

Inueſtitura conceſſa videtur, ſi dominus ex poſt recepit cenſum, vel ſeruitium, n.86.

Inueſtituram ſi non petant famine infra tempora, an excuſentur, n.87.

Inueſtitura ſi non eſt petita infra tempora, & conſtat de leſione datur reſtitutio in integrum, num.88.

Inueſtitura ſi non eſt petita infra tempora, poteſt mora purgari ſeleriter, n.89

Inueſtitura ſufficit, quod ſit petita pro die annotata, n 90.

Memorialia quando referuntur, & eſt lapſus terminus ſolet decretari pro die annotata ibidem.

EST continuatiuum cum præcedenti, in quo eſt tactum de materia Indulti, etiam ad inueſtituras non petitas, & prout dicam inferius limit. 3. ſolummodo hic tractabo circa ſecũdam decretatam Regiã ibi (*Placet etiam Regiæ Maieſtati*) & quid contineat in ſumma, dicam modo inverſic. inueſtitura igitur, n. 6.

Hodie licet ex cap. 12. infra Regis Ioannis, tom. 6. non ſit neceſſaria inueſtitura, ſed tantummodo præſtatio fidehomagij, prout ibidem, attamen hic tractabo nonnulla circa ipſam inueſtituram, † quæ, & alio nomine inueſtitio vocatur, vt de ea aliqua ſcripſi ſupra in cap. 110. Regis Federici, num. 43. & ſeq. tom. 2. & ibidem pono quid ſit petitio ipſius inueſtiturę, & tango in quibus caſibus debeatur releuium, vel decima, & in quibus non, & in cap. 35. Re-Martini, tom. 3 ex quo in eodem capit. 12. Regis Ioannis tracto de iuramento fidelitatis, cuius conſtitutione indubitati iu-
2 ris eſt eſſe neceſſariam † in feudis ipſam
* inueſtituram, vt communiter * concludunt omnes feudiſtæ per capit. 1. quibus mod. feud. conſt. poſſ. Iaſon in prælud. feudorum, num. 12. verſ. item inueſtitura, Affli&. deciſ. 129. num. 3. quos allegat Menocch. conſil. 1. num. 21. lib. 1. ex Curt. Iun. in tract. feudor. par. 2. quæſt. 4. num. 14. Zaſius in Epitom. feudor. par. 6 num. 5. & ſeq. Yiern. in §. ſciendum propè finem, tit. quẽ adm. feud. ad fil. pertin. quòd inueſtitura
3 nil aliud ſit propriè, † quàm poſſeſſio, tit. quid inueſtit. propterea dixit Apoſtilla ad

Dyn.

Dyn.in cap. beneficium,fol.9. col.3. de regul.iur.quòd inueſtitura ſola de feudo non ſufficit ſine inductione in poſſeſſionem, & dummodo ipſa poſſeſſio prius fuerit apud feudatarium,non enim transfert ipſa inueſtitura poſſeſſionem, ſed videtur per eam data licentia intrandi in dictam poſſeſſionẽ authoritate propria,Guid. Pap. deciſ. 415. Pone,in medio. Et eſt vnus de modis, quib.
4 conſtituitur feudum, † nempe contractu inter viuos, vel in vltima voluntate, & inueſtitura,vt hic,ſucceſſione, & præſcriptione, vt dixi ſupra in cap.ſi aliquem in prima prærogatiua,tom. 1. (quamuis hoc fallat in Regno Siciliæ,vt ſubdam infra in 5. limitatione, quia ſine ipſa inueſtitura feudum nõ cõſtituitur, vt dicã inferius ampl.7.& vidimus in d.cap.110.Regis Feder.n.43)quæ in-
5 ueſtituræ † regulariter ſolent fieri ſub conditione puta,ſi ſine deſcẽdente maſculo deceſſeris, & ſimiliter, quia aliter ſi eſſent factæ putè,non valerent, vt traditur per Iſer. in tit.qui ſucceſſ,ten.ibi, nam ſi quis, & in principio.

6 Inueſtitura igitur ipſa, † & fidelitas debet peti infra annum,& diem ab hærede,& ſucceſſore defuncti feudatarij, quam Vicerex requiſitus tenetur concedere, ſaluis iuribus Regiæ Cur.& cuiuſcũq; vt infra videbimus, & interim poſſeſſor capit poſſeſſionẽ, niſi ex cauſa aliter ſtatuatur. h.d.in ſumma, vt hic diſponitur,& in d.cap.Volẽtes propè finẽ,ibiq; Pernus in verbo, ſolitum,& tenigi ſupra in d.cap.55.Regis Martini, nu.16.to. 3.vbi etiam plura de releuio, Aponte deciſ. 1.col.2.& eſt etiam de iure feudorum, cap. 1.quę fuit prima cauſ.benef.amict. & in tit. de proh. feudi alienat. per Frideric. l.Imperialem,§.ſi quis, idem Pern. in primis Notabilibus. col.6 tit.quo tempor.miles,& de
7 capit.Corradi in princ.vbi † erat etiam infra annum, menſem, & diem, ibique Andr. de Iſern. & in tit. de prohib. feudi alien. §. prętera ſi quis infeudatus, vbi deſignatur tempus anni,& diei, & alibi eſt tempus anni,& menſis,vt ex eod Pern. conſ. 24. illud de menſe obtinebat in militibus,qui ſecundum aliquos habebant multa priuilegia, quæ nõ dabantur alijs,l.1.C.de iuris, & facti ignor. illudquè de die incertis Baronib. & feudatarijs,vel illud de menſe corrigitur per Imperatoris Federici Conſtitutionẽ,d. § præterea, & ſic omnes debent petere infra annum,& diem, vt per Iſern. in d. titul. quo tempore miles,§.Sancimus,num.2.vbi indifferenter,& Pern.vbi ſupra adducit contextus in hoc concordantes, addit cap.omnes filij, in tit. ſi de feud. controuer. fuer. vbi dicitur, quòd ſi ſaltim is, qui ſucceſſit ad feudum,non petierit inueſtituram (quæ
8 † vicem habet Regię confirmationis,ex adductis per Boniorn. hic,quòd inueſtituræ, quæ fit per ſucceſſores, non eſt propriè inueſtitura,neque effectum nouæ inueſtiturę perfluit, ſed effectus veteris confirmatur, ideoque producit dicitur confirmatio, ex Andr.in cap.ſciendum de feudi cognit. Affict. in d. cap.1. col. 12. quo temp.mil.& in cap.imperialem, §. præterea, de proh. feudi alien per Fideric. & in cap.1.§.ſed & res, per quos fuit inneſt. cum ſimilibus, & de fidelitate etiam non iurauerit) iuratum beneficiũ,& amictit ad dominum feudũ redeat,intantũ,vt dicat Pern.quòd denegatur inueſtitura et, qui fidelitatem præſtare recuſat, cum à fidelitate, & fide feudum
9 † nomen aſſumpſerit locis vulgaribus, & præſertim ex his, quæ tradidi in d. capit.12 Regis Incliti Ioannis poſt principiũ tom.6.ex Andr.de Iſern.per duas columnas in cap. 1. ex quibus cauſ. feud. amict. vbi quòd magis ſubſtantiale ſit fidelitas in feudo,quàm ſeruitium,& in cap.1 §, ſimiliter, in capit. qui cur.vend.col. 7. & in cap.1.§. item qui dño, quæ ſit prim.cauſ.ben.amict. Affl.deciſ. 320. Ioãnes de Maſtrillis n.4. & deciſ.129. Comes Sancti Angeli. n. 2 vbi concludit fidelitatem, non autem reditus eſſe de ſubſtantia feudi,addo Cumiam in d. cap.ſi aliquem, in verbo, ſeruitij conſueti, num.59.qui ait, quòd ſubſtantiale feudi eſt ipſa fidelitas, cui ineſt ipſum ſeruitium,ex Andr.& Camer.& parcat mihi Pernus,conſ. 5. col. 2. in princ. qui inquijt poſſe concedi feudũ per Regem, ita quòd fidelitas non ſit præſtanda,& allegat § eſt,& alia,in tit. quæ fuit prima cauſ.benef.amict & in cap.nulla, tit.per quos fiat inueſtit. Menocch. conſil. 1.num.28.lib.1.per cap.de nou.form. fidel. Corn.conſil.17.num.16.lib.1.Grat. conſil. 9.vol 1. Pariſ. Gozadin. & alios licet iuramẽti actus remicti poſſit, non tñ ipſa fidelitas,vt tactũ eſt ſuperius,vnde licetteneatur vaſſallus ad dictam inueſtituram petendã, tamen ſubaudias, & fidelitatem, aliàs propter hæc Fiſcus videatur ius fouere, non petita dicta inueſtitura, nec præſtita fidelitate infra annũ,& diẽ à morte patris, & per Boniorn.in 1.§. fin. quomodo fiat inueſt. & in cap.1.§.ſi eius, ſi de feud.fuer. controuer.
* & de comm.* opin. teſtatur Curt. Iun. in tract. de feudis,part.4 num.45.in 23.cauſa priuationis,Affl.& Andr.in cap. 1.ſi vaſſall. feud. priuer. Et ſi ſic vltra tardauerit ſine iuſta cauſa feudatarius, & eius hæredes,dãnatur ad feudi amiſſionem, vt ait Pern. d. conſil.24 col.2.aliàs naſcebatur de iure ipſo communi, vt eſſet delictum contra dominum,

minum, licet non directè, attamen indirectè, & propterea de iure communi feudorũ feudum perdebatur, vt pono inferius ampl. xj. n. 41. & dicunt Feudistæ, ita & Andr. de Isernia in Constit. Regni, ea, quæ ad decus, Grammat. decis. 203. & 223. quamuis de iure Regni Neapolis non perdebatur, sed
10 dupplicatum prædictum releuium † soluatur, vt concludit ipse Grammat. loco citato, de nostro vero iure pœna est alio modo, nam est amissio redituum duorum annorũ, & si deinde, facta prius feudatario requisitione infra tres menses, homagium non petatur, tunc feudum perdebatur, vt hic, & in d. cap. 12. Regis Ioannis, de quibus meminit Gumia in d. cap. si aliquem, in verbo, mortis, num. 48. folio 132. col. 1. in antiquis.

¶ Et hoc, quod dixi de istis fatalibus infra
11 annum dicas idem esse domino, † quia si dñs ipse non concesserit inuestituram petitam, sed differt per annũ, priuatur proprietate feudi, Ysern. in d. §. sancimus, quo tempore miles sub num. 10. in fine, per §. 1. & ibi gloss. per quos fiat inuestit. & scripsit in puncto, Guid. Pap. d. decis. 415. Pone, &c. vbi q̃ fiunt litteræ iniũctoriæ, vt inuestiat, aliàs ipse Iudex inuestiet, & retinebit, quod nõ puto procedere in Serenissimis Dominis nostris Regibus, licet Petr. de Gregor. in tract. de concess. feudi, part. 1. quæst. 12. nu. 8. dicat contrarium, quòd immo si Regia Curia recusauerit renouare inuestituram feudi absque causa, priuetur proprietate, ex Iacob de S. Georgio de feud. verbo, qui quidem inuestiti, col. 10. Abb. cons. 3. Nitar, 13. quæs. vol. 2. & subintelligit iuxta capitulum Regni Regis Alph. incip. item pro eo cõcessum, Ann. 1446. quod huc vsque nõ inuenit
12 ¶ Simulquè † tempus erat de iure constit. Regni circa denunciandam mortem Baronis, quia erat præscriptus annus, & dies, §. 1. quæ fuit prima cauſ. benef. am. Andr. in constit. post mortem, n. 25. de morte Baron. nunciãd. Imperatori, lib. 3. & ex his, quę posui in pragmaticis, tit. 69. de his, quæ prohib. prælatis, num. 13. tom. 1. pragmaticarum.

Ita vt nec etiam possint minui istæ tẽ-
13 pora † de anno, & die, ratione quia, vt declarat idem Andr. de Isern. in d. §. sancimus, num. 11. termini, siue tempora statuta à lege non minuantur, & si v. g. minus esset datum à Iudice, suppletur à lege, per l. 4. §. si quis, ff. de re iudic. sicut dicit ipse est tẽpus decendij appellationis, Auth. hodiè, C. de appell. l. superuacuam, ff. de tempor. in integr. restit. ad tradita in Consuet. Panhor. vbi scripsi cap. 16. nu. 46. & seq. bene verũ, quòd quando esset expressum à iure; quòd Iudex minueret, posset tunc minuere, & adduxit exemplum ex l. 2. ff. de re iudic. cap. oblatè extr. de appell. cap. cupientes, de elect. in 6. aut si per statutũ esset expressum, vt minui possit, exemplo eorum, quæ posui in d. Cõsuet. Panh. eod. cap. 16. n. 1. vbi
14 illi quinquaginta † fatales dies dati ad introducendum, & de quibus etiam in capit. Rit. 183. num. 14. tom. 4. possunt abbreuiari, & minui maximè ex nostra Consuet. Panhormitana, quæ minuit ad dies quindecim, & est similis statuto Mãtuano, vt sentit Surd. decis. 327. nu. 5. inter consilia voluminis 4. ex Alex. cons. 19. n. 8. lib. 1. & prout loquor infra in cap. 22. Regis Ioannis, declaratione 6. d. to. 6. vel quando pars contraria cõ-
15 sentit, † quia potest vassallus consentire in tali minori tempore, quando pars aduersa non contradiceret, & istud est, quod etiam volui in d. Ritu 183. eod. num. 14. cũ concordantibus ibi positis, vbi dico, quòd econuerso fatalia prædicta ad introducendum possunt prorogari, quando pars aduersa non contradiceret, & cum toto hoc semper ex arbitrio D. Proregis prorogantur, vt in dies videmus, quilibet enim potest renũ-
16 tiare suo fauori, † l. si iudex, ff. de minor. l. si quis inconscribendo, C. de pact. de qua in Consuet. Panhor. cap. 10. num. 23. & per ea, quę ait idem Surd. cons. 25. num. 13. vol. 1. post Franch. & alios, vbi q̃ possint minorari, sentir, & ideo, si non venerit vassallus infra istud tempus minoratum, nõ posset perdere feudum, vt subdam inferius limit. 12. & hoc est, quod ait Io. Franc. de Ponte d. decis. 1. vbi loquendo
17 † de inuestitura petenda per Dom. Regẽ nostrũ de Regno Neapolis à Sum. Pontif. ex pactionib. erat, vt peteretur infra sex] mẽses computandos à die mortis Regis prædefuncti, & tenet potuisse fieri ex speciali conuentione hanc abbreuiationẽ, est verum, quòd in hærede semper adest iusta ignorantiæ causa, vide ibidem an posset præiudicium generare successoribus, & per ea, quæ tangam inferius in 23. limit. nu. 85.

18 Etiam si fiat per Procuratorem, † quia potest inuestitura peti per ipsum, vt probatur in d. tit. per quos fiat inuestit. §. sed vtrũ ipse, Boniorn. hic ex Iacob. de S. Georgio. in tract. de feud. versic. qui quidem inuestiti, & voluit Pern. in dictis primis Notabilibus, col. 6. versic. item scias, & in d. cap. volentes ex Andr. de Ysern. in cap. 1. quo tempor. miles, col. 3. remissiuè, imo clarius ibidem in d. §. sancimus, nu. 6. vbi concludit, quòd tenetur petere per Procuratorem, ratione, quia actor dicitur, & non reus, quantumcumque lex, vel statutum prefigat terminũ petendi, ex his, quæ habentur in l. 1. ff. de diuers. & tempor. præscript. l. 2. §. 1. ff. si quis

cautionibus, nisi, vt ipse Isern. subdit Dominus exigeret Sacramentum principalis, & non procuratoris, quod longe vnum ab alio distat, arg. eorum, quæ scripsi in Consuet. Panhor. cap. 5. num. 12. & in cap. 12. nu. 27. & infra in cap. 3. Regis incliti Ioannis propè princip. tom. 6. vbi tanguntur aliquæ illationes, quòd satius agitur cum principali, quàm cum eius procuratore.

Amplia secundo etiam si essemus in casu, quo feudum esset datum duobus fratri-
19 bus, qui duas inuestituras † obtinere debent (loquor de feudo, quod posset esse cõmune) ita Andr. de Isern. in tit. de success. feud. in fine, versic. in alio vero, num. 11. sicut & duæ inuestituræ quandoque fieri debent de pluribus feudis separatis, vt dicam infra ampl. 10. num. 40.

Amplio tertio, vt prædictas inuestitu-
20 ras fuisse factas, † & sic fuisse vassallum inuestitum per dominum, possit probari suo iuramento cum duodecim Sacramentalibus, quando, v g esset contentio inter dominum, & eum, est text. in tit. de content. int. domin. & fidel. vbi Andr. de Ysern. quòd hoc potest probari per pares Curiæ, & sic per testes idoneos; quia tunc non erit necesse Sacramentum, testes enim deponent veritatem, vt ipse Ysern. in d. tit. si de inuestit. int. dom. & vassall. quæst. oritur, sub n. 11
21 & isti pares † Curiæ sunt ij, qui ab eodem Domino tenent feudum, & conuassalli sunt, Aluarott. in §. si vero post num. 5. de feud. guard. & in capit. 1. de controu. feudi apud par. termin. Innoc. & Dec in cap. cæterum, ille num. 3 iste, num. 13. de iudic. Ioa. Paul. Balzaran. de feud eod. tit. 10. de cõtent. int. dom. & fidel. §. si contentio, nu. 2. Bald. Alexand. Sonsbecc. & alij per Intrigl. de feudis, centur. 1. quæst. 9. num. 297. & seq. aliàs si non adsunt pares, recipiuntur testes extranei, vt ibi per eum ob inopiam probationum, vel per breue testatum, bene verũ quòd si possidet dominus, dabitur dictum iuramentum domino possidenti, & dicenti se non inuestisse, & sic in summa, qui possidet iurat propter commodum possessionis, idem Ysern. in d. tit. si de inuestit. int. dom. & vassall. quæstio oriatur, dummodo vassallus saltim per annum possederit, & interim est vera hæc probatio per testes prædictos sacramentales, vt valeat eorum testificatio, etiam si deponerent de credulitate, contra regulam, quòd testes de credulitate non probent, ex adductis in Cons. Panhor. cap. 26. à n. 203. cum seqq. Affl. decis. 381.
22 qui in hoc casu valet, † & isti testes vocantur compurgatores, arg. rubr. de purgat. canonic. & ita Matth. de Afflict. in constit. Regni, crebra, tit. 57. de iuramentis non remittendis, lib. 1. & erat quædam sollemnitas antiqua de iure Longobardo, vt ibi Intelligendo, vt istud Sacramentum non debeat
23 sic subito dari per Iudicẽ, † sed quòd aliquid eum moueat ad illud dandum, § Sacramentum, de consuet. recti feudi, aliàs peccat Iudex, & pars, si reus deierat scienter, ex adductis in cõsuet. Pãhor. cap. 53. sub n. 29. & vide quoddam factum, quod refertur in legenda Sanctorum, Domini Iacobi de Voragine Archiepiscopi Ianuensis, dum loquitur de festo Sãcti Ioãnis Baptistæ in eius decollatione, referendo Augustinum, de quodam iusto viro, qui conuenerat suum debitorem, & voluit stare eius iuramento, & sciebat dixisse falsum, nam ille iustus in nocte sequenti fuit raptus coram Magno Iudice, fuitquè grauiter reprehensus, & verberatus, vt per Affl. & in Constit. Regni, cum circa, n. 16. & 17. de ordin. Iudicibus, lib. 1. idest quando possederit per annum, eodemquè & Iudicem moueat ad tale iuramentũ præstandũ, vt per eũdem Isern. d. tit. de content. inter dom. & vassall. de inuest. feudi, num. 1. & in d. tit. si de inuestit. int. dom. & vassall. quæstio oriatur, aliàs non debet dari ipsum iuramentum, quia tũc licitũ est rectè secundum Deum iurare, & præcisè quando sine peccato, & commodè possumus, vt ibi per eum, aliàs si possessio esset penes dominum, potest tale iuramentũ deferri domino per vassallum dicentem sic inuestitum fuisse, si non poterit aliàs dicta inuestitura per pares, vel per instrumentũ probari, quia non est bonum, vt veritas occultetur, sed modis omnibus patefiat, cum
24 iudex † in inquirenda veritate multum laboret, Isern. ubi supra, num. 2. regul. possessor, in 6. cap. ruditatem, 30. quæst. 5. Canon. in cap. literas. de restit. spoliat. Specul. tit. de teste, §. qualiter autem, versic. deinde, Gratian. discept. forens. capit. 186. n. cum similibus, quæ scripsi infra in cap. 79. Regis Caroli, in princ. tom. 8.

Intellige hanc ampliationem esse veram vt tunc possit vassallus iurare, quando non
25 fuisset procurator † castaldus, vel actor domini, nam tunc non est locus dicto iuramẽto, ratione quia eo casu domini per malignitatem eorum possent multa perdere, ex quo habuerunt res, & bona eorum in ipsorum potestate, & procuratione, & ponerent se in possessione, & ideo si iurarent tunc nõ valet, etenim est tollenda occasio malignã-
26 di, † vt dixi in cap. Rit. 158. num 10. tom. 4. & in cõsuet. Panhor. d. cap. 53 n. 23. cũ seqq. Instit. §. se notandum, vi bonor. raptor. Item
27 † nõ statur iuramẽto possessoris quãdo dixit se habere in feudum, & non in pignus, dixi

in d.

in d.cap.volentes,quòd est 28. Regis Federici in 1. specificatione tom.2.

Ampliatur quarto idem esse, quando mortuus sit dominus, à quo vassallus ha-
28 beat feudũ,† nam debet vassallus ipse infra annum,vel mensem à filio domini, vel successore petere inuestituram, & fidelitatem præstare,vt dixi in d.cap.12. Regis Ioãnis, ampl.6.d.§.sancimus, eod.tit. quo tempor. mil.vbi Andr.de Ysern.in princ.Immo esto quòd verè dominus non mortuus fuerit, attamen erat fama, quòd ipsemet reputabatur mortuus (argum.eorum,quæ dico infra in cap.46. Regis Catholici Ferdin. sub vers.mors, tom.7.) & sic omnes tenebant, & vassallus et ita tenebat, quia si ipse credebat contrarium, non punitur, esto quòd alij essent in alia opinione, ratione quia nõ est contemptus tunc, sicut dixi supra in cap.39 Regis Iacobi, vers. extendo etiam,
29 tom.1.debebat vassallus inuestituram† prædictã petere, & si non iuit infra legitima tẽpora,de quibus hic,& fecit ob contumaciã perdit feudum, adeout non restituetur ei, quia fecit dicto contemptu,& contumacia cognita, & scita per eum, qui credebat dominum suum mortuum, prout sic omnes de terra credebant,& consequenter quod semel perdidit, non sibi restituetur, quia ex suo delicto hoc fecit, & debebat parere vocationi hominis, susque contumacia debet ei nocere, esto quòd isto casu non esset debitor,vt pulchrè per ipsum Ysern.in d. §. sancimus, num. 8.

Ampliatur quinto,vt dũ dicitur hic de die & supra tetigerim, non possit trãsgredi i ste dies termini adeo vt primo post nõ purga-
30 retur†mora(& his faciũt,quæ scripsi in Ritu cap. 112.n. 9.vbi dies termini cõputatur in termino currens de momẽto ad momentum,addo Lætum ibidem, & quæ scripsi supra in cap.22 Regis Martini,versic.declara quarto, tom.3 nisi simus in favorabilibus, v.g.in illis iniunctionibus ad accusandum, vel prosequendum, quia tunc dies termini non cõputatur, vt tango in cap. 72. Regis Catholici Ferd.in 2.notab.d.to.7.cũ ibi citatis) & ita in nostro proposito, quòd non purgetur mora dixit ipse Ysern. in d § sancimus,nu 9. Bald.in cap.quę in Ecclesiarũ, num. 31.de constit.& in d.cap.1.quo tempor.miles in princ.vbi Martin.Laudens.Alvarott. in cap. 1. quæ sit prim. caus.benef. amitt.num.7.versic.quæro, Curt Iun. in tract.feudor.par.4.num.135. Iacobin. in tract.feudor. in d.verbo, qui quidẽ investiti,num.37.& 47.idem Andr. de Ysern. in cap.1.de feud.sin.culp. non amitt. de quib. per Ioan.Franc. de Ponte consil.3. num.24. & 25. vbi quòd in isto casu lex dat ad repetendum feudum, condictionem ob causam ex eod.Ysern & in cap. 1.§. sed nec est alia iustior, quæ sit prima caus. benefic. amitt.
31 Ratione quia, † quando dies apponitur à lege non debet transgredi per l. 2. C. vt intra cert.temp.l. 3.qui accusar. non poss. & idem si à Iudice, per l.celsus,ff.de arbitr.l.si ea,C.qui accus.non poss. secus si ab homine vel à parte, & aduersario, per l. si ita quis, §.seia, ff. de verbor.oblig. etenim isto casu durius agitur tum lege, quàm cum homi-
32 ne,† licet alibi habeatur, quòd mitius agitur cum homine, quàm cum lege, capit. si celebret, de Cleric.excomm. cap.ille,& ibi gloss. de elect. cum concordant. quæ adducam inferius,num.34.Item quia subdit ipse Ysern.quando dies est certus, vt hic, non debet vassallus repelli, l.magnam,C.de cõtrah.empt.nisi dicamus, quòd parum ante, & parum post nil obest, vt scripsi in capit. Ritus 171. num. 19. cum concord. ibi positis, tom. 4. & maximè si res est integra, & & istud est, quod ait Menoch. consil. 100. num.272 cum seq.lib. 1. quòd dilatio pro-
33 batoria † ab expectatoria differt, quasi dicat, quòd si res non est integra, & terminus esset elapsus, totũ id,quod post factum est, nullum est, ex Soccin in tr. & de citat. art. 20.num.40 Bald.Imol.Roman. in l. qui ante calendas, ff.de verbor.oblig. Ruyn.consil. 61. num.5.lib.5.Bart.& alij faciunt illata per Surd.consil.558.num.11. & seq. vol. 4.
34 vbi † quòd mora modici temporis non nocet, & qui statim reuertitur, non dicitur recessisse, sicut legitur de Beata Restituta, & maximè qñ eadẽ res esset integra, quia non ostante lapsu termino etiam à Iudice statuti, potest pars audiri, si ius aduersarij non sit factum deterius, & si non est sequuta declaratio, nec sententia possunt semper præsentari, & produci instrumenta, & proponi exceptiones ex adductis in d. cap. Rit.171.d.nu.19. vt post Angel Bald.Aret. Instit. de except. num. 30. Salicet. Innoc. Præpos.Bart.Alex.Dyn. Hostiens.Io.Andr. Archid.Fælin.Rip.Marsil.singul.283. & cõs. 127.num. 30.& seq. Cagnol.in l.diffamari, nu.19. C.de ingen. & manumiss.Achill.personal. in tract. de adipisc. possess. num. 85. fol.33.Oldrad.consil. 139. num 15.qui ait non obstante lapsu termini, si res est integra, semper recipitur prompta probatio, puta per instrumentum, l. mancipia, ff. de opt.legat.cap.si tibi absenti,extr.de probat. lib.6. Fælin. Neuizan.Natt. Dec.Pedam. & alij,de quibus per Surd.consil.97. col.2.&
35 3.per tot. vol.1. secus vero, † quando terminus esset præfixus à statuto, quia tunc

lapſo termino non auditur amplius, Surd. intelligit de termino ſtatuto à Iudice, vel ab homine, ſecus ſi terminus eſſet ſtatutarius, vel legalis, vt per eum à num. 16. vſq; ad fin. ex Innoc. in cap. cum in tua, verſ. itē hæc habent, qui matr. accuſ. poſſ. Caſtrenſ. Abb Cardin. Alexand. Bald. Aret. Cagnol. Annib. Alberic. Guid. Pap. Tiraq. Fælin. Calcan. Crauett. Benintend. & cæteri, de quibus per eundem Surd. qui ſubdit. num. 34. quòd iſto caſu mitius agitur cum homine, quàm cum lege, ex quo tractatur de annullatione actus, licet regulariter ſit contra, & ex tactis ſuperius, num. 31. & maximè quando vltima dies termini, v. g. eſſet feriata in honorem Dei, in qua ex iuris communis diſpoſitione non poſſet fieri productio, & nihil agi, per text. in l. dies feſtos, C. de fer. quia tunc vnum de duobus neceſſe eſt, vt dicamus, vel, vt probatio fiat die præce-
36 denti, ſtante, quòd vltima dies † termini eſt inutilis, & conſequenter perinde habe-, tur, ac ſi non eſſet de termino, l. quoties, C. qui ſatiſd. cogant, l. à filia, §. alumno, ff. ad trebell. Carol. Ruyn. conſ. 209 ſub num 17. ibi, quæritur quinto, & ibi, ſed his non obſtantibus, lib. 1. vel extra terminum paulo plus vltra ex ſupradictis, & per tradita in cap. Ritus 159. num. vlt. d. tom. 4.

Amplia ſexto, vt non ſufficiat petijſſe,
37 † infra dicta tempora, & non perſequi, ſed cum effectu, adimplere ex parte ſua, Boniorn. & alij Noſtrates hic ex Yſern. in cap. 2. §. 1. per quem fiat inueſtitur. & in d. capit. 1. col. 4. vbi Affict. quo temp. miles, Bart. in l. 2. col. 2. qui pet. tutor. ac etiam neceſſe eſt morari in ſollicitando, ita vt ipſa obtineatur, arg. l. fin. C. ad Syllan. Vincent. de Franch. deciſ. 415. Tiberius, part. 2. ideoque non ſufficit denunciare, v. g. mortem patris Domino Regi infra iſtud tempus, vt ſit in Regno Siciliæ, ex Yſern in d. §. ſancimus, num. 10. ſed eſt neceſſe, vt inſtetur, quia, non ſufficit petere, ſed inueſticuram obtinere, & polliceri fidelitatem cap. 1. de Capit. Corradi, in princ. non obſtante, quòd Do. Prorex iſto interim vellet inquirere ſi eſſet filius vaſſalli, ſi habet fratres, quomodo viuitur in feudo, ſi ſit fidelis, cuius valoris ſint terræ, ob releuium, & cætera, quia hoc non refert Regi, ſed hæc probationes incumbunt fieri petenti dictam inueſtiturā tamquam ſit ſuæ intentionis probare ſe, filium, niſi eſſet notum, vt in filijs Baronū, & pulchrè dicto loco per Yſerns & poteſt hæc ampliatio etiam deſeruire pro fallentia, vt dicam infra limit. 25.

Amplio ſeptimo intantum eſſe neceſſariam inueſtituram, vt feudum ſine ea non
38 conſtituatur, † vt dixi ſuperius, num. 4. ex Petr. de Gregor propè princip. adeò vt, licet ſufficiat, quòd dominus dixerit vaſſallo ſuo, vade, & accipe tibi talem rem tuam, habeaſque in feudum, & vaſſallus apprehenderit poſſeſſionem, quòd valebit iſta poſſeſſio, durante vita ipſius vaſſalli, & voluit Oſdrad. conſil. 272. num 2 qui dixit, perinde eſſe, ac ſi interueniſſet inueſtitura, quo mortuo hæres non ſuccedit, quia caret inueſtitura, ita ſentit Andr. de Yſernia in §. ſciendum, tit. quemadmod. feud. ad fil. pertin. num. 1. gloſſ. in tit. de natur. ſucceſſ. feudi, vbi idem Yſern. quamuis remiſſiuè loquatur, quo caſu nec filij videntur habere ſubintrantiam, vt tetigi in cap. ſi aliquē, quod eſt 31. Regis Iacobi, in 2. prærogatiua, limit. 9. tom. 1. videas tamen infra, limitatione quinta.

Ampliatur octauo ſimilem terminum,
39 anni † dari feudatarijs abſentibus, & accedentibus extra Regnum, nam tenentur redire infra terminum anni ex his, quæ dixi ſupra in cap. 50. & ſi Regis Federici, tom. 2. vbi quòd aliàs perditur feudum.

40 Amplia nono hoc idem tempus, † & terminum anni dari ad adipiſcendam *hæreditatem* feudatarij mortui hæredi legitimo, eiuſque ſucceſſori, qui tempore mortis dicti feudatarij reperiretur extra Inſulam Siciliæ, Inſulaſque adiacentes aliàs perdit feudum, vt in eodem cap. 50. 51. & 52. Regis Federici poſui d. tom. 2.

41 Amplia decimo, † vt qui poſſidet pluta feuda diſtincta confinibus, debeat duas Inueſtituras petere, vt tetigi ſupra ampl. 2. n. 18. & dixi *in* hoc in deciſ. M.R.C 90. n 6.

Amplia vndecimo, vt ſi non petatur dicta inueſtitura infra hæc tempora † perdat
42 vaſſallus feudum tetigi ſuperius ſub nu. 9. cap. Imperialem, §. præterea, de prohib. feudi alien. per Federic. cap. 1. quo tempor. miles, cap. 1. de Capitul. Corradi, Io. Franc. de Ponte, d. conſil. 3. nu. 21. & ſeq. vbi ſubdit, quòd ipſo iure perditur, ex Yſern in d. cap. 1. quo temp. miles, quàm iure ſubiugat ipſe de Ponte, num. 23. & ſeq. eſſe verum, quòd ſententia declaratoria ſequatur, reuocandam poſſeſſionem, recordor latè ſcripſiſſe in cap. Regni 35. Regis Iacobi, nu. 34 cum ſeqq tom. 1. addo Yſern. & Affict. in conſtit. eiectorum. num. 32. & ſeq. rubr. 96. de liter. citator. lib. 1. & quæ dicit Surd. conſil. 276. num. 28. cum ſeq. lib. 2. vbi loquendo in confiſcatione, quæ fit ipſo iure, tamen ſemper requiritur ſententia declaratoria, & numquam currit præſcriptio, & actio Fiſci numquam tollitur.

Practica autem petendi inueſtituram,

fit,

43 fit † vt ſeruatis ſeruandis concedatur, vt dixi in d. cap. ſi aliquem, num. 349. & per tradita ſuperius num. 11. vbi de practica, quando dominus recuſat inueſtire vaſſallum, aut differt, vbi quod fiunt littæ, dicitque Cumia ſuper Ritu, cap. 76. ſub nu. 68. quòd cũ hæc cauſa petitionis inueſtituræ ſit ſummarijſſima, non requiritur terminus menſius vnius ad diſputandum etiam dato contradictore.

Conceſſio vero prædictæ inueſtituræ, ſiue petitio, aut præſtatio non aliter faciendа, ſiue concedenda eſt, quàm eo modo, quo per anteceſſores petentis, ſemper habendo relationem ad primam originalem, quæ
44 † attendi debet, in caſu, quo forteſſe plures inueſtituræ reperirentur diuerſo tempore factæ, & prout tangam inferius in 14. fallentia, Dec. conſil. 468. ſuperiori anno Affict. deciſ. 155. poſt num. 5. Menocch. cõſ. 401. & conſil. 191. num. 44. Cephal. conſil. 27. num. 1. & ſeq. Rimin. Iun. conſil. 780. n. 7. Bald. conſil. 82. vol. 2. intantum v' ſi ſe-
45 quentes inueſtituræ † diſcordant à prima, ſtandum eſt primæ tamquam radici, & principio in ſucceſſione feudi, Cephal. cõſ. 369. num. 104 & conſil. 307. num. 73. vbi quód renouatio intelligitur ſecundum naturam prioris renouatæ, Alex. conſil. 18. col. 3. lib. 5. Curt. Iun cõſil. 1. col. 4. in fine, & in tract. de feud. part. 2. verſic. ſeptimo quæro, Dec. conſil. 185. In cauſa, col. 3. & conſil. 193. col. 2. Petr. de Gregor. de conceſſ. feud. part. 3. quæſt. 10 per tot. vbi ait, quod ſi aliter reperiretur facta renouatio non præiudicat tertio habenti ius in feudo, vt ſubdam nũc, ex Oldrad. conſil. 237. Affict. deciſ. 295. cum concord. per ipſum de Gregor. qui ſubdit, num. 6 hac de cauſa in fine notæ renouationis ipſarum inueſtiturarum conſuetum eſſe in hoc Regno apponi clauſulã, iuribus Regiæ Curiæ, & alterius ſemper ſaluis, ex Oldrad. vbi ſupra, Homod. Anchar. Abb. Yſern Petr. Curt. & alijs, & ſuo loco
46 tetigi, quia talis recognitio † aliter facta, quàm in prima inueſtitura continetur, non præiudicat, ita Iacob. de S Georgio in verbo dictique vaſſalli promiſerunt, col. 5. & de Noſtratibus Ramundus Ramunderra in Alleg. pro Barone Paſsaniti contra Yconomum Ven. Conuentus S. Placidi Cataniæ, nu. 13. in meo, vbi allegat Dec. d. conſ. 193. verſic. nec obſtat, Petr. in 4. notab. col. 4. verſic. ſolum videtur, Curt. Iun. in tract. de feud. part. 2. verſic. ſeptimo quæro, & ſubdit
47 Dec. vbi ſupra col. 2. quòd etiam ſi per † errorem facta eſſet, ſecus, quàm in antiquis inueſtituris, id non nocet, Bald. in cap. 1. §. fin. verſ. quæro quis dicatur Caſtald. de feud. guard. Paul. de Caſtr. conſ. 61. & cõſ. 190. Viſis. lib. 2. pulchrè, & latè Curt. Iun. conſ. 108. num. 18. 19. vbi quòd recognitio feudi facta, aliter, quàm ſolito more, non præiudicat poſteris, quia ab antiquiori inueſtitura non eſt recedendum, cum ſit prima radix, & fundamentum; Bald. & Iacob. de Aluarott. in cap. 1. de vaſſall. decrepit.
48 ætatis, dicentes quòd noua † inueſtitura facta per Dominum virtute antiquæ, non tollit vigorem venientem ex prima antiqua, cap. 1. §. 1. de ſucceſſ. feudi, vbi idem Aluarott. & conſ. 1. quod habetur poſt lecturam feudorum, ex quo eſt ſubrogata, & per conſequens eſt primæ qualitatis aſſumptiua, arg. eorum, quæ dicam infra in cap. 195. Regis Caroli, verſic. tertium priuilegium, tom. 8. Cardin. conſ. 92. ſub dens nouam inueſtituram habentem etiam formam, quàm fuerit antiqua, non immutare vigorẽ antiquæ per text. in d. cap. 1. de vaſſall. decrepit. ætat & iuxta notata in cap. 1 in fine, an Agnat. Dec. conſil. 390. col. 2. & conſ. 185. col. 3. in medio, & conſil. 52. & d. conſ. 193. conſ. 263. conſ. 468. conſil. 498. Alex. conſ. 9. num. 12. lib. 5. Iaſon conſil. 7. lib. 3. & conſ. 107. Affict. deciſ. 195, cum ſimilibus per Natt. adductis ad eund. Alex. conſ. 55. vol. 4. nec plus iuris continet, quã ſit antiqua, ut poſt Caſtrenſ. Aluarott. Cãpeg. Brun. Neuizan. Menocch. & plures alios intellexit Surd. conſ. 105. num. 31. & 32. lib. 1. eo etenim sẽper prima inueſtitura attendatur, nec illi derogetur ex poſterioribus inueſtituris aliter quàm prima loquentibus, Bald. conſil. 82. Proponitur, lib. 1. & in d. cap. 1. §. fin. verſic. quæro quis dicatur Caſtaldus de feud. guard. ¶ Nisi in
49 † dictis poſterioribus inueſtituris eſſet dictum, quòd de communi conſenſu aliter facta ſit inueſtitura, quã hactenus eſset ſolitum fieri, idem Bald. in l. 1. C. quand. non pet. part. qui ait, quòd in præiudicium tertij non poteſt mutari forma antiqua, niſi quo ad ſuperſtites, ſecus quo ad deſcẽdẽtes poſtea natos, Dec. d. conſ. 185. col. 3. & eod. cõſ. 468. n. 29 & conſil. 498. Viſu caſu, quia prima radix, & primum fundamentum attenditur, nec curamus, quo tramite feudũ deſcendat, ſed quid ſit principium, & in cap. 1. de eo, qui ſibi, & hæredibus ſuis, & in cap. 1. §. ſi vero, de ſucceſſ. fratrum, vel de grad. ſucceſs. in feud. & in cõſil. 377. Quãdo conſtat lib. 2. Affict. d. deciſ. 195. gloſs. Pariſienſ. ſuper conſuet. §. 35. num. 10. Prothonotarius Alliata in Alleg. Aſari Iacob. Pilay in cauſa Caſtaniæ, Io. Aloyſ. de Septimo, Hieronim. de Franciſc. Ludou. Montalt. & Blaſc. Lanza in Allegat. Cammara-

tæ,

tæ, & P. & inei, quos sequitur Ferdin. Boniorn. in causa, verbum Cauli, versic. quinto,
50 quia in feudalibus lib. 1. & propterea † benè dicunt Feudistæ, quòd in veteri feudo non est propriè inuestitura, sed confirmatio, vt dicit Ysern. & Liparul. ad eum in tit. per quos fiat inuestitura prope princip. & in capit. 1. quo tempor. miles, in verbo confirmatio.

In quantũ vero, & venio modo ad limitationem primam, concluditur circa decretationem factã per Serenissimum Regẽ Al-
51 phonsum, nẽpe quòd inuestitura † prædicta petatur infra annum, & diem limitant aliqui fallere, quãdo Dominus est absens à loco solitæ habitationis, quia licet vasallus non petierit illã infra dicta tempora, eumque non recognouerit, non ob id perdat feudum, Aponte d. decis. 1. n. 20. & 21. cap 1. quo tempor. mil. sed excusatur ob domini absentiam, Iacob. de Ardizon. in 2. part. primæ partis tit. vtrum vassallus, quem refert, & sequitur Illustris meus Dom Hieronimus de Neapoli Præses Regij Conciistorij, quem Deus in Cælis teneat, in allegatione pro illis de Vernagallis contra Illustrissimũ, & Reuerẽdissimum Episcopũ Pactensem, vbi etiam allegat eũdẽ Iacob. in verbo, qui quidem inuestiti præstiterunt, col. 13. vers. 4. causa, Ioan. Ant. de Marinis in tract de feudis ex pact. & prouident. antiqui, siue patern. num 52. per text. in l. pecuniæ, §. fin. de vsur. l. 1. §. dies, ff quand. appelland. sit, Bald. in d cap. 1. quo tempor. mil. tam si iusta,
52 † quàm iniusta sit dicta absentia, nec enim vasallus tenetur sequi terga domini, nec volare, si dominus volat per l. mutius, ff. de annuis legatis, & argum. eorum, quæ dicam infra in cap. 116. Regis, & Imperatoris Caroli V. in 5. limitat. circa emphiteutam nõ potentem consensum à Domino, tom 8 & idem dico in vasallo absente causa Reipub.
53 † vel alia iusta causa, Ysern. in d. tit. quo tempor. miles, d. §. sancimus, num. 1. qui ait quòd hæc tempora non currunt, intantum vt nec iste absens iusta de causa teneatur mittere Procuratorem, vt subdit nu. 6. bene verum, quòd paulo post tenet contrariũ dicens, quòd imo teneatur mittere ipsum Procuratorẽ quia isto casu dicitur actor, secus quando esset reus, nam quantumcumq; lex, vel statutum præfigit alicui terminum, vt hic, de petendo inuestiturã, nihilominus actor dicitur, & est, arg. v.g. cap. licet, extr. de probat. cum concordant. per eum, & tetigi supra ampl. 1. & ideo causa absentiæ, si fuit causa Reipub. subdit ipse sub num. 10. non tenetur Procuratorem mittere secus ex alia absentia, quia tunc tenetur mittere illum, l. Papinianus, ff de minoribus, & facitur, quæ scripsi in decis. M. R. C. 32. & supra in cap 372.

Quæsiuit autem D. Andr. de Ysern. in d. tit. quo tempor. miles, in principio, an stante, quòd hic fit mentio de die. ibi (*infra annum, & diem*) sufficiat petere inuestiturã de nocte,
54 † & sic à quo tempore incipiat dies, & dicit, quòd regulariter incipit à media nocte, & finit in alia, l. more, ff. de fer. & licet dixerim supra in cap 7. & capit. 12. Regis Feder. versic. in hoc textu, d. tom. 2. quòd dies incipiat ab ortu Solis, tamen ibi est ex causa, ob custodiam carceratorum, & ideo potest peti ista inuestitura, etiam de nocte, sicut videmus, dicit ipse contrahi obligatio adhuc de nocte, & fieri pacta, & transactiones, & sententiæ dantur, & significatio testamenti fit, ex adductis supra in cap. 258. in 4. parte, ideoque non obstante quòd dicatur, quòd qui promittit soluere † debeat de die, & non de
55 nocte soluere, tamen illud intelligitur, quando non fuit negligens, & nimis se arctauit, vt ipse ait, vnde, si quis fuit sollicitus, & perquisiuit de die, nec potuit inuenire pecuniam, vel dominũ non inuenit, potest de nocte hanc moram purgare, secus si seriosè hoc fecisset, vt puta quòd voluisset de nocte soluere, cum posset de die, & hoc interesset creditoris, vel domini, non posset, quia disturbatur à somno, per ea, quæ dicũtur etiam in Euangel. argum. l. si cum dies, § si arbitri, ff. de arbitr. & eorum, quæ dixi supra in d. cap. 7. eiusdem Regis Federici, sub versic. item Iustitia, d. tom. 2. num 19. & seq. & arg. l. 1. C. de offic. iudic. ciuil. & ibi Apostill. & ex pluribus tactis per Bouadill. in sua Politica, lib. 3. cap. 4. tit. (*de los alimentos y mantenimientos*) sub nu. 83. & 84. tom. 2. quia istis casibus fortè non tenetur recipere, cum malitijs hominum sit obuiãdum, vel quia creditor habebat inimicitias, & nolebat exire de domo, nec aperire ianuas, nam tunc non esset offerre congruo loco, & tempore, ex quo ratio salutis attendenda est, & ad domos alienas nõ debet iri de nocte, vt hæc omnia per iura communia approbata, dicit ipse Ysern. pro ut alibi dixi in d. cap. 39. Regis Iacobi in 2. intellectu, versic. sicut in simili, eod. tom. 1. quòd potest in casu absentiæ fieri denunciatio extra Regnum, & locum.

Secundo limita, vt inuestituræ renouatio debeat
56 † concedi possessori, & non Baronis successori, & sic possessor est ille, qui debeat inuestiturã pe ere, etiam si iniusto detineat titulo (*put* scripsi in d. cap. 39. Regis Iacobi, quòd possessor feudi quisquis sit

tenea-

teneatur ad ſeruitium militare, ſub verſic. ſed quomodo, d. com. 1.) Curt. Iun. in tract. de feudis, part. 2. in vltima cauſa, Petr. de Greg. in d. tract. de conceſſ. feudi, par. 8. q. 3. verſic. ex qua concluſione infero, vbi dicit, quòd in Regno conſueuit, quòd conſtito de morte Baronis, & de poſſeſſione ſucceſſoris, conceditur renouatio dictæ inueſtituræ, quem refert, & ſequitur Cumia in d. cap. ſi aliquem in verbo ſeruitij conſueti, num. 15. qui ſubdit intantum hoc eſſe verũ, vt nõ cadat ſucceſſor feudis ſi non petit infra ſupradicta tempora inueſtituram, quoties alium feudum poſſideat, ex Anchar. conſil. 174 Bald. in l. ſollemnibus, verſic. ſed ponamus, C. de rei vẽdicat. Curt. in d. tract. de feudis, par. 4. verſic. ſeptimo limitanda eſt, & ob id Cuman. conſ. 138. num. 2 ſcripſit, quòd ſi non apparet inueſtitura, eſto dominus dixerit, vade, & poſſide talem rem veluti feudum, ex adductis ſupra, num. 37. non eſt tamen feudum, nec habetur pro inueſtitura feudi. ¶ Et ideo donatarius
57 † ſi poſſidet pleno iure debet ipſam inueſtituram petere infra dicta tempora, tetigit Yſern. in d. §. ſancimus remiſſiuè ſub d. numer. 10. & in §. 1. d. titul. per quos fiat inueſtit. & ibi Liparulus, qui dicit, quòd qui non poſſidet, nõ tenetur petere inueſtituram ex Affict. in d. cap. 1. n. 35. quo tẽpor. miles, idẽ Liparul. in cap. 1. de Capit. Corradi.

Tertio limita, niſi Rex in conceſſione feudi remiſerit petitionem, ſeu renouationem ipſius inueſtituræ,
58 † quod poteſt facere, ex his, quæ ſubdam infra in 4. limitatione, ſiue poſt ipſam conceſſionem per indultum remittendo pœnas ob inueſtituram non petitam in tempore, vt tetigi ſuperius in principio, ſic dixi in d. cap. 39 Regis Iacobi in 9. intellectu, poſſe renuntiari ſeruitium militare, vel fieri compoſitionem, Affl. & d. deciſ. 265. & idem de releuio, ſiue decima non ſoluta, non ob contemptum, & ex Bonifor. poſui in d. cap. 110. Regis Federici in declarat. 14. d. tom. 2. & in d. cap. 55. Regis Martini, num. 22. eod. tom. 3. & inferius hic in 10. limitatione, idẽ Bonifor. hic ex eod. Affl. & Pern. eod. conſ. 24. Iaſon. conſ. 64 col. 14. col. 14. vol. 3. & conſ. 117. in 4. Affl. & in d. cap. quo tempor. mil. & in §. præterea ſi quis fuit inueſtititurus, de prob. feud. alien. per Fideric.

Quarto limita, & eſt cõſecutiua ad præcedẽtẽ limitationẽ, qñ appareret per pactũ
59 initum, ne teneatur vaſſallus petere inueſtituram, nec renouationem infra hunc annũ, & diem, quia hæc tanta vis pacti iſtud operatur ſecundum Io. Andr. in Additionibus ad Speculat. in tit. de præſcript. Pern. conſ. 12. col. 7. & in d. quartis Notabilibus, fol. 40. col. 4. Petr. de Gregor. de conceſſ. feudi par. 1. d. quæſt. 9. n. 10. & 11. ex Abb. cõſ. 82. vol. 1. Iacob. de S. Geor. in eod. verb. qui quidem inueſtiti, Bald. in l. 1. quæſt. 2 ff. de reb. dub. & in cap. 1. col. 2. de feud. guard. ratione quia cum ſit cenſus deuotionis, & reuerentiæ, vt in princ. tetigi, poſſit omittẽdo, remitti, vt per eos, ratione quia hęc ſũt naturalia contractus, contra quæ poteſt paciſci, idem Pern. vbi ſupra d. conſ. 12. fol. meo 16. col. 2. atgum. eorum, quæ poſui in Bulla, & Regia Pragm. ſupra fol. 100. num. 91. cum pluribus ſeq.

Quinto limita, & fallit ſecus eſſe in hoc
60 Regno Siciliæ, † ex traditis ſuperius, & ſecundum ea, quæ poſui in cap. 1. Regis Catholici Ferdinandi tom 7. num. 5. cum ſeqq. poſt Iaſon. Martin. Laudens, & alios, vt nempe conſtito de titulo ſatis ſit vbi etiam recenſui multa pro fallentia, l. traditionibus, C. de pact. & ibi apparet in d. capit. 1. Regis Ferdinan. & poteſt cognoſci quomodo in Regno Siciliç fiat inueſtitura feudi, non per verba, inueſtio te, & ex traditis ſupra ampl. 7. vt ibidem dixi, ſed per priuilegium dationis, & conceſſionis in feudum, & fiunt litteræ exequutoriæ de ponendo in poſſeſſionem, Andr. de Yſern. in tit. ſi de feud. controuert. Iuer cap. naturales, col. 4. Pern. in d. primis Notabilibus: col. 6. verſ. in Regno, idẽ Yſern. in d. tit. quo tempor. mil. §. ſancimus, col. 2 vbi dicit, quòd in litteris datis per Regem Vaſſallo, de iure poſſeſſori nihil dicitur de ipſa inueſtitura, ſed tantum quòd aſſecuretur ab hominibus feudi, quòd iuſtè tenet, & poſſidet, & hoc habetur pro inueſtitura in Regno Siciliæ quando ſuccedit ſucceſſor, & poſſeſſor, vt dicit ipſe per tit. quid ſit inueſtit. ex cap. 1. quib. mod. feud. conſtit. pot. & per ea, quæ poſui in d. cap. 1. Regis Ferdin. & ita ait Petr. de Gregor. d. par. 2. quęſt. 4. (varius quodãmodo ab his, quæ ſcripſit in ead. par. 2. d. quæſt. 2. num. 8.) allegando Yſern. in d. cap. 1. quib. mod. feud. cõſtit. poteſt, per text. in conſtit. dignum, tit. de iure ſuo cur. obſeru. & in conſtit. cum vniuerſis, tit. de homicid. deman. affid. cum ſimilib. & per eundem Pern. d. conſ. 14. quod priuilegium an requirat in hoc propoſito ſcripturam, vide quæ dixi in capit. 22. Regis Martini, cum ibi citatis, n. 27. & ſeq. d. to. 3.

Sexto limito ſecus eſſe in vaſſallo mino-
61 re, vel infante, quia tunc habet iuſtam excuſationem, quare non petierit dictam inueſtituram, & conſequenter eſſet ininſeũ, quòd priuaretur, feudo, ita Yſern. in d. §. ſancimus num. 1. & in cap. ſi minorem, &

cap. ſi

cap.si decesserit, si de feud.fuer.controu.ac habet restitutionem in integrum, vt per Io.Franc. de Ponte d.decis.1.& sentitur per Boniorn.hic Alex.consil.79. col. pen. num. 24 lib.1.& ideo facto maiore tenetur iurare, licet minor non fuerit obligatus, quasi quòd cesset impedimentum, ex his, quæ tango infrus limitat. 8. capit. si minori, eodem tit.si de feud.controuers fuer. Yser. sub num 5. & Aponte vbi supra, qui dicit, quòd potest purgare moram, ex quo statu-
62 ta, † vt à feudis cadant, requirunt dolum, cap. 1. quæ sint prim. caus. benefic. amitt. cap.sancimus, il 1. & toto tit. quo tempor. mil.vbi Afflict.latè cap.fin.de prohib. feud. alienation per Lothar.per cap.Imperialem, §.præterea de prohib.feud.alien.per Fider. Soccin.consil.66 vol.3. ponam infra in 11. limitatione,num.82.

Septimo limita secus esse, quando vassallus, v.g.mortuus esset, qui debebat pete-
63 re dictam inuestituram, † quia successor illius habet petere infra tantundem tẽpus suam inuestituram, non illam, quæ competebat mortuo,mortuus enim non potest inuestiri, & sic de sua inuestitura debet agi (nec fit isto casu coaceruatio temporum, arg. eorum, quę dixi in consuet. Panhdh. cap.37 sub num.3.& in capit. Regni Regis Feder.num.34. tom. 2. & infra eod. in cap. 511.verfic.vel tertio) ita Ysern. loco citato, d.num 1.& seq.col.2. vbi subdit, quòd potest quidem, si vult, petere illam inuestituram,quæ competebat mortuo ex residuo tẽporis,etenim non in hoc impediret mors & residuum temporis, quod supererat ipsi mortuo, daretur successori distincto, arg. l.ea.quæ, C. de tempor. in integr restit.

Octauo limita secus esse, quando vassal-
64 lus habuerit † capitales inimicitias, propter quas non potuit dominum adire, & hæc petere, Ysern.loco citato, & declarat num. 4. quomodo intelligantur capitales inimicitiæ, nisi dictæ miniæ ob ipsas inimicitias fuissent elusuriæ,vt consueuerunt, quandoque fieri, etiam si dictas inimicitias haberet cum domino, vel cum alio, adeout tutus ire non posset, cap. cum T, extr. de offic.deleg.Ysern.vbi supra,quibus
65 inimicijs cessantibus † debet petere ipsam inuestituram, vel mittere procuratorem, post annum, ne res vadat in infinitum, & currit semper tantumdem tempus à die cessati impedimenti, vt per eundem Ysern. sub d. n. 6.& per ea, quæ tetigi superius limit.6.& sub n. 10. propè medium, & ideo dicit Surd. in cons.510 nuqi. 4. lib. 4. quòd
66 contra vassallum, † qui non petijt inuestituram infra tempora, debeat fieri processus, & citari ad dicendum causas, quare non petijt, potuit enim habere iustam excusationem, ex Rolland. cons. 18. num. 9: Clar in §.feudum, quæst.49. num.6.& proüt subdam inferius limit. 18. num. 78. & seq. & ita de impedito sequitur Aponte d. cons.1.n.18.cum seqq.vbi Dom noster Rex Philippus III.destinauerat Comitem de Lemos ad inuestituram petendam pro Ciuitate Neapolis coram D.N.Pontif.Clemente VIII. & erat lapsus terminus, & stante impedimento, quòd non potuit sic breuiter iter arripere, iusta erat excusatio, ne caderet à feudo.

Nono limita, quando dominus erat ex-
67 communicatus, † & non sic poterat cum eo licitè loqui vassallus, Ysern.vbi supra, & sub d.num.5.vbi dicit, quòd isto casu nõ poterat domino participare, nec eum eo conuersari, vel loqui, cap. excommunicatos, 11.quæst. 3. cum similibus, quæ posui in repet.cap.sacro, de sentent. excõmunic.lectione secunda,vers.quarto prohibita est communio,immo vassallus esset solutus interim ab eo, capit. domino guerram, hic finit lex.

68 Decimo limito secus esse in hoc Regno Siciliæ, quia, vt dicit idem Ysern. in d.§. sancimus sub n.2.consueuerunt remitti istæ
68 pœnæ, † dummodo non ex contemptu fecerint, nec petierint infra tempus prædictum ipsam inuestituram, ratione quia Rex magnificus non debet angustare vassallos iure ignaros per angustiam temporis, vt dixi supra in d.cap.55. Regis Martini ampl. 5. d.tom. 3. & per tradita supra in 3.limitatione, maximè quando ius domini non est effectum deterius, quia admittitur purgatio moræ, præsertim si non adesset dies, & pœna, sed dies tantum, ita Ioa. Franc.de Ponte d.decis. 1.col. 2. num. 2.&
69 seqq. & quòd † de æquitate admittitur purgatio moræ, tactum est supra num. 33. & vide infra n.89.& per eund.de Ponte,nu.13. cum seqq. post multos, quos citat, & num. 17. vbi quòd in Regnis Siciliæ, Franciæ, & alijs Regnis semper de æquitate, si non est partis interesse, nec perfidia,purgatio more admittitur, ex Ysern. Afflict. Loffredd. Capic. Ant. de Nigris, & alijs.

Vndecimo limitat idem Ysern. vbi su-
70 pra † sub num. 10. ibidem esse quando adfuerit aliquod impedimentum, vt puta Iudicis,vel Officialis, qui non potuit expedire, nam non oberit ei.

Duodecima limita, vt intelligatur quãdo vassallus non venerit infra dicta tempora, ergo si aliàs præsupponeremus, quòd
71 dicta tempora † essent minorata iuxta posita

sita superius sub versic. ita vt, atquè, &c. infra ista tempora minorata non veniſſet vaſſallus, non eſt locus amiſſionis feudi, ſic ſentit idem de Yſern. in d. §. ſancimus ſub d. num. 11. qui dicit, quòd ille obligatus eſt ſeruare conuentionem promiſſam, quando promiſeret venire in eo tempore ſubaudito à lege ſcripta, & quod lex ſtatuiſſet, & propterea tantummodo poſſet puniri ad illã contumaciam non veniendi ad æſtimationem facti, & intereſſe, quod debuit præſtare, & non venit, & propter dictam contumaciam poſſet dominus poni in poſſeſſionem, & allegat aliqua iura, ſubdens hoc
72 ſublimitari, † niſi ipſe vaſſallus obligaret ſe expreſſim ad perditionem, ſiue amiſſionem feudi, tunc enim tenebitur ad id q̃ promiſit ex iuribus per eum citatis, nec ab re, quia aliter illa promiſſio nihil operaretur, vt ergo aliquid addat, dicimus cum eo, quòd ſi non venerit infra tempus abbreuiatum, & promiſerit, quòd ſi non venerit, perderet feudum, vtique tunc contumax per dit illud, & intelligit hanc limitationem, quando cum conſenſu Regis ſe obligaret in minori tempore, quod an ſit verum hodie de iſto conſenſu, ſtante d. cap. Volentes, videas ſupra, quæ ſcripſi ſuper eo in d. cap. 28. Regis Feder. ampl. 28. tom. 2.

Decimotertio limita, vt ſi requiſitus ſit ſucceſſor oſtendere primam conceſſionem
73 † teneatur tã ratione cognitionis formæ, quàm collationis faciendæ cum Capibreuio, ſeu repertorio omnium feudorum huius Regni, vt in eo annotentur, aliàs ſi non ſit requiſitus, non tenetur illam oſtendere, vt dixi ex Petr. de Gregor. in tract. de conceſſ. feudi par. 1. quæſt. 12. num 7. ſupra to. 1. in cap. 35. Regis Iacobi. ſub verſic. feudũ vero, à num. 13. cum pluribus ſeqq. Iaſon. in prælud. feudor. col. 19. verſ. iſtus adde, non obſtante clauſula, quatenus eſt, de nouo concedimus, quia Domini Fiſcales parum curant de dicta clauſula, Maſtrill. ad Gregor. vbi ſupra, ex Ann. Iacob. de S. Georgio in verb. qui quidem inueſtiti, & alijs.

Decimoquarto intellige, vt renouatio
74 inueſtituræ prædictæ debeat fieri ſecundũ primæuam naturam feudi cum ſua cauſa, ſuiſque vitijs, intantum, vt ſi duæ inueſtituræ diuerſo tempore factæ eſſent, ſemper attenditur prima, vt tetigi ſupra in verſicul. conceſſio vero (ſicut dicam de forma infra in cap. 456. ſub verſic. ad Principem) & infra limitation. 16. Anchar. conſil. 44 num. 9. & 10. Gardin. Fuſch. in pract. concluſ. iuxis, verbo, inueſtitura, concluſ. 353. num. 20. vol. 4. quamuis ſit corruptus ob impreſſionem, Bald. in cap. 1. de duob. fratr. à cap. inueſtit. Ioan. de Annan. conſ. 84. Brun. conſ. 180. col. pen. & alij.

Decimoquinto limita aliud eſſe in eo incremento, quòd accreuit feudo, quia ex
75 hoc non peritur noua inueſtitura, † ita dixi ſupra in d. tom. 1. in eod. cap. 39. Regis Iacobi in 13. intelligentia, & pono infra in 17. limitatione.

Decimoſexto limito, & declaro, quòd licet accipiatur inueſtitura noua de feudo
76 deuoluto, † & cõceſſo, vel renuntiato in manibus Domini, iuxta ea, quæ dixi in d. cap. Volentes, reſtrict. 6. tom. 2. non propterea efficitur nouum feudum, ſecundum Iaſon. in l. ſi mihi, & titio in fine principij, ff. de verbor. oblig. & in prælud. feudorũ, n. 95. & 96. Curt. Sen. conſil. 49. num 88. & cõſil. 263. col. 2. & 4. cum ſimilibus per Io. Petr. Surd. conſil. 474. num. 6. vol. 4. vbi etiã allegat Tiraquell. in tract. conſanguit. §. 32. gloſſ. 1. n. 38. ibiq; ampliat. etiã, quòd agnatus inueſtiretur tamquam de feudo nouo, ipſi ſubdant non poteſt mutare formã antiquæ inueſtituræ in agnatorum præiudicium, ex Bald. in l. 1. verſi. quid ſi dominus, ibique Roman. quæſt. 11. C. quand non petent. part. & ex adductis ſuperius in 14. intellectu, ſiue limitatione.

Decimoſeptimo intellige, vt circa ipſam inueſtituram non ſit aliquis error, aliter
77 tamquam erronea non nocet, † vide, quæ poſui ſupra in cap. 110. Regis Federici, ſub verſic. & intantum, num. 23. tom. 2. quia aliàs ſequeretur, quòd inueſtitura facta de vna re extenderetur ad aliam, quod non eſt dicendum, vt per Pariſ. conſil. 101. nu. 41. vol. 1. Surd. conſil. 496. ſub nu. 7. vol. 4. qui infert ad feudi augmentum, quòd non pertinet ad inueſtientem, per adducta ſuperius, limit. 15. quando ipſũ feudum eſſet limitatè conceſſum, ſed ad inueſtitum, ex Bald. & Angel. in l. vt ibi, ff. de petit. hæredit. Menoch. conſil. 34. nu. 15. & ſeq. (quo caſu tanto magis poſſet valere alienatio, etiam inſcio Rege, ex traditis in d. cap. volentes, ampl. 37. d. tom. 1.) & faciunt adducta per Bald. conſil. 482. num. 9. lib. 1. Caſtrenſ. conſil. 279. Viſa petitione, lib. 2.

78 Decimo octauo limito, † vt licet cadat à feudo non petiens inueſtituram infra dicta tempora, tamen intelligitur, non ipſo iure, ſed per ſententiam, ita Surd. d. conſil. 510. num. 3. 4. 5. lib. 4. per text. in cap. 1. in verbo, damnetur, quo tempor. mil. vbi Andr. de Yſern. & Aluarott. Cardinal. conſ. 74. col. 2. Rolland. d. conſil. 18. num. 9. qui ait, quòd contra vaſſallum debet fieri proceſſus & citari ad dicendum cauſas, quare non petierit dictam inueſtituram, ex quo poſſet

esse quòd habeat aliquam iustam excusationem posui supra num. 66. ex Clar. in §. feudum q. 49. n. 6. Syluan. de feudi recogn. q. 22. Tho. de Martin. de feud. lib. 2. nu. 52.
79 per Surd. citatis, † vbi etiam quód si Dominus in vita sua non fuit conquestus, non possit successor conqueri, arg. eorum, quę dico de emphitheota infra in cap. Regni 116. Regis Caroli, tom. 8.

Decimonono limita secus esse in ipsis
80 Baronibus, † & feudatarijs possidentibus, qui non tenentur petere inuiti confirmationem, siue inuestituram (quæ vnum, & idem est cum ipsa confirmatione, vt dixi supra in principio) ista est textus supra in cap. 387. vbi scripsi in versic. primam parę.

Vigesimo limito secus esse, si v.g. vassallus per annum possedisset feudum sciente, & patiente domino, nam inuestituram
81 ipsam habere præsumitur, † pera, quæ tetigi paulò superius num. 79. & per tradita à Lodouic. Sacca resp. 1. num. 115. vol. 1. per text. in cap. 1. §. si quis se, vel patrem, si de inuestitura int. dom. & vassall. lis oriatur, cap. 1. & ibi glass. de consuet. feudi. ibique Affl. & Aluarott. Bald. in l. 1. n. 17. C. de fideicomm. Grat. consil. 9. num. 40. Bursatt. consil. 127. num. 117. Gomez de annual. possess. in præfat. in princ. Feudistæ in in cap. 1. §. titius filios, vbi gloss. & DD. si de feud. de funct. controuer. fuer. Clar. in d. §. feudum, quæst. 42. versic. scias tamen cũ seqq.
82 Vigesimo primo limita secus esse, † quãdo ille, qui petere debebat, fuisset in dolo, vt tetigi supra, num. 62. quia tunc feudum non perdit, cap. fin. de prohib. feudi alienat. per Lothar. vbi Bald. Ruyn. consil. 1. num. 4. vol. 1. Thesaur. Pedamont. decis. 127. num. 6. Bursatt. consil. 153. num. 56. Rolland. consil. 40. num. 14. vertic. tertio dicitur, vol. 1. Ia-son. consil. 159. num. 13. vol. 3. & consil. 64. num. 16. lib. 3. Anchar. & alij cum similibus per Surd. decis. 342. num. 5. inter volumina consiliorum lib. 4. data celeri satisfactione.

Vigesimosecundo limito secus esse in personis Ecclesiasticis, videlicet, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, &c. quia
83 hi tales † non tenentur inuestituram capere de eorum possessionibus, & bonis feudalibus à Rege, sed sufficit habuisse possessionem de eorum Prælatijs, & beneficijs cum licentia Regia, quia ex hoc intelligitur cõcessa inuestitura, sic habetur infra in capit. 519. vbi tangam, & ita de Nostratibus ait Anconin. Xibecca circa intelligentiam illius textus in suo compendio de Regio iure patronat. num. 53. quòd licet Prælatis Ecclesiæ, eo ipso, quòd habent possessionem prælaturæ cum litteris, & licentia Regis il-
84 la licentia, siue cedula Regia † loco inuestituræ habeatur, tamen quando Cæsarea Maiestas Caroli V. Imperatoris renuntiauit Regnum Dom. nostro Philippo II. felicis recordationis, omnes Prælati iurauerunt fidelitatem super Cruce Domini Nostri Iesu Christi, & eius quatuor Euangelijs tactis corporaliter, sicut cæteri Duces, Comites, Marchiones, & Barones, & aliæ personæ Ecclesiasticæ tenentes feuda iurauerunt fidelitatem, ne in commissum caderent, prout hęc iuramentorũ præstationes sunt notoriæ, & dixi infra in d. cap. 12. Regis Ioannis ampl. 1. to. 6. cum vers. ibid. subsequenti, & scripsi in decis. M. R. C. 99. à nu. 20 cum seqq. Est verum, quòd Serenissimus Rex addidit in sua decretata, non teneri, scilicet capere eos inuestituram, dummodo in donatiuo Regio concurrant, & in expensis factis pro obtinendis his Regni capitularibus, vt in d. cap. 519.

Vigesimotertio limito, nisi adesset iusta
85 ignorantiæ causa, † ex clausula generali, si qua mihi ex adductis in cap. Ritus 139. nu. 38 m. to. 4. & in cap. 37. Regis Martini in 14. intellectu, num. 85. cum seqq. tom. 3. dabitur. n. restitutio in integrũ etiam maiuri, vt quia hæres, Aponte d. decis. 1. col. 3. post Bald. & alios, & num. 18. 19. & propterea intellige hoc cap. in sciente, secus ignorante, Soccin. Iun. consil. 70 num. 5. lib. 1. & ex traditis supra, num. 15.

Vigesimoquarto limito, quando dominus post lapsum tempus recepit censum, quia tunc omnis prętensa caducitas remis-
86 sa censetur, † vt post gloss Bald. & alios in d. cap. 1. quo temp. miles ait Aponte d. decis. 1. in fine, & posui infra in d. cap. 116. Regis Caroli, vbi loquor de reb. emphitheuticis, & de præstante consensum alienationi, limit. 7. tom. 8. Anchar. consil 63. in princ. Tusch. in d. pract. conclus. iuris, verbo, inuestitura, ead. conclus. 353. tom. 4. num. 17. & 20 Bald. consil. 116. num. 2. lib. 1.

Vigesimo quinto posset adhuc limitari
87 idem esse in mulieribus † esto non excusat sexus, Bald. Præposit. Martin. Aluar. & alij in cap. imperialem, §. præterea, de prohib. feudi alien Tiraquell. de retr. conuent. §. 4. gloss. 7. num. 17. ex tactis hic per Boniorn. & Nostrates allegant Andr. & alios in cap. imperialem, §. præterea si quis in feudatus, vbi Capic. latissimè, col. vlt. de prohib. feudi alien. per Federic. qui ponit conclusionẽ, siue regulã, & mox facit ex 31. falẽtias, vbi videas, & per Corbul. in tract. de iure emphit. in tit. de cauf. priuat. ob nõ pet. inuest.

Vigesimosexto, quòd esto quis infradictum annum, & idem non petierit eiectam

inue-

88 inueſtituram, tamen ſi conſtiterit † de læſione, eſt reſtituendus, vt poſt Bald. in d. cap. imperialem, eodem § præterea, de prohib. feudi alien. per Fideric. Iacob. de S. Georgio, vbi ſupra, num. 61. ait Boniorn. hic.

89 Vigeſimo ſeptimo limito, † vt cum toto hoc poſſit purgari mora in iſto propoſito, vt tangunt hic noſtrates, quicquid dixerint Bald. & Iacob. de Aluarott. & nõnulli in cap. 1. quæ fuit prima cauſ. benefic. amiſt. contra quem tenent Guid. Papæ quæſ. 166. & ibi Additio, & Ardizon. in ſumma, quib. mod. feud. amiſt. & hanc opinionem ijdem Bald. & Aluarott. dicunt eſſe æquam, licet lege non pubetur, dummodo tamen celeriter ſatisfiat, ibi per Guid. Pap Hoſtienſ. in ſum, de locat. §. potuit, & § quid ſit donatur, Innoc. Cardinal. Florent. Ant. de Butij, Yſern. in d. cap. 1. col. 4 quo temd. mil. Iacob. de S. Georgio, qui plures citat in verb. qui quidem inueſtiti præſtiterent iuramentum, num. 51. Affict. in cap. 1. quæ fuit prim. cauſ. benef. amiſt. Iaſ. & Salycet. in l. 2. C. de iur. emph.

90 Vigeſimo octauo limito, † ac declaro, vt ſufficiat, quòd ſit petita dicta inueſtitura adhuc pro die annuna, non obſtante præſentatione, quia nec perditur feudum, Vinc. de Frãchis, d. deciſ. 425. Tiberius ead. par. 2.

De remiſſione pœnarum. Cap. CCCCLIII.

ITem ſimiliter ſia ſua mercè remettere ogni pena, tanto pecuniaria, come corporale, quomodocumque incorſa per li detti Siciliani contra la forma delle Pragmatiche nouiter edite per la detta Regia Maeſtà, & ſententie inde ſequuti, & maximè quo ad fructus perceptos tam ante, quàm poſt dictas Pragmaticas, & qui percipi poterant ex gabella noua tareni, aut ex gabella baiulationis, & dohanæ in feudis planis. Et ſia ſua mercè di nouo concedere alli detti Prelati, Eccleſiaſtiche perſone, Marcheſi, Conti, Viſconti, Baroni, Feudatarij, & Vniuerſitati tutti dritti, gabelle, giuriſditioni, & altre raggioni, che ſi contengono nelli dette Pragmatiche, coſi come haueano, teneano, & vſauano innãte le dette Pragmatiche, & detti bandi. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd omnis pœna, in qua ex contrauentione nouarum Pragmaticarum, & ſententiarum inde ſequutarum incurrerint, cenſeatur, & intelligatur remiſſa, fructibus ex gabella noua tareni, vbique, & ex dohanis, & baiulationis in feudis planis, hactenus perceptis, & qui vſque nunc percipi potuerunt eiſdem ſupplicãtibus de ſpeciali gratia remiſſis, & pœnitus relaxatis.

Materia eſt ſubſequutiua cum cap. 451. ſupra eod. ibi tetigi. Et quo ad illud particulare, de quo hic tangitur de gabella noua tareni, & caxæ, vide etiam infra in cap. 494.

De remiſſione facta Prælatis & Baronibus in alienationibus feudorum. Cap. CCCCLIIII.

ITem ſia ſua mercè etiam remettere ogni ragione ſpettante alla Regia Corte contra tutti Prelati, & Eccleſiaſtiche perſone, Marcheſi, Conti, Viſconti, Baroni, & Feudatarij, per alienationi di Marchelati, Contati, Baronie, & feudi quaternati, o plani quomodocumque alienati, vſque in hodiernum diem, ſub alia forma, quàm in eorum priuilegijs cõtinetur, propter quam formæ mutationem dicta bona alienata Curiæ aperiti debeant, vel apetta eſſent. Itaquòd de cætero li detti Marcheſati, Contati, Baronie, & feudi alienati remaneant ſub forma, in qua alienatio facta fuit, non obſtante mutatione formæ, vt ſupra, attento maximè quòd per Capitulum

volentes, data est libera facultas alienandi. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd propter mutationem formæ in alienationibus feudorum hactenus factis per sententiã non decisis, et exequutioni mandatis, feuda ipsa non censeantur Regiæ Curiæ aperta, remaneant tamẽ sub forma earum concessionum, si de illis authenticè constiterit, alioquin censeantur, & intelligantur esse concessa sub forma iuris franchorum.

Mentionem feci supra in d.cap.451. cum quo est continuatiuum hoc Capitulum, quantum ad remissiones, & indulta; quo vero ad id, de quo hic fit mentio in decretata, vt feuda remaneant sub earum formis, dicam infra in cap.456.versic.cum hoc, & versic.priuilegia.

De remissione Notariorum. Cap. CCCCLV.

ITem si à sua mercè remettere ogni pena, nella quale hauessero incorso tutti Notari del Regno, per non hauer seruato la forma dell'antica prouisione, di denunciare l'alienationi delli beni stabili, & soscrittioni di Gabelotti, ò Credenzieri, come nella detta prouisione si contiene, & che tutti li contratti delle dette alienationi fatte contra, seu præter formam dictæ prouisionis, remangano valide, & ferme, & che de cætero si debbiano seruare secondo è costumato, & vsato, scilicet, quòd sufficiat ad requisitionem Gabelloti gabellæ nouæ offerre prothocolla eorum eadem prouisione, & quibuscumque capitulis, bannis; & alijs prouisionibus in contrarium factis, & faciendis, non obstantibus. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd omnis pœna, de qua in præsenti Capitulo, eisdem Notarijs censeatur, & intelligatur remissa, & contractus per eos hactenus celebrati non possint propterea impugnati, aut annullari. Ipsi verò Notarij Capitula super gabella noui tarem per Regiam Curiam olim edita, quatenus eos tangit, de cætero seruare teneantur, triduo in eis contento ad mensem prorogato, infra quòd Notarij ipsi teneantur sub pœna arbitrio Curiæ reseruata, notificare contractus, aut Gabelloto, aut in officio Secreti, vbi verò non denunciauerint, contractus, nihilominus validi remaneant, neque propterea impugnati, aut inualidari valeant.

Sequitur adhuc materia indulti, de quo in d.cap.451. ibi videas remissiuè, & in capit. 110. Regis Federici, versic. quæ decima, tom. 2. ibi latè habet ad saturitatem.

De immunitatibus Prælatorum, & Baronum. Cap. CCCCLVI.

ITem si à sua mercè confirmare, & de nouo concedere à tutti Prælati, & Ecclesiastiche persone, Marchesi, Conti, Baroni, & Feudatarij del detto Regno, cuiuscumque status, & condrionis existant, quia ab annis triginta vsquè ad præsentem diem ipsi, vel eorum prædecessores habbiano tenuto, & possieduto loro, Marchesati, Contati, Baronie, Terre, Castelli, & feudi cum iuribus suis, la gabella noua, & iura dohanæ, & baiulationis herbagiorum, terragiorum, carnagiorum, & cæterorum iurium, reditus, & prouentuum, ac his maiora, similia, vel minora, che siano manutenuti, et con-

& confirmati nelli predetti loro beni, & raggioni, per il detto tempo poſſeduti per eſſi, ò ſuoi predeceſſori, ancorche alcune delle dette raggioni, & gabelle non foſſero ſpecificè dechiarate nelli loro priuilegij, etiam ſe ſenza titolo, ò priuilegio alcuno haueſſero poſſeduto, in caſo, che priuilegio, ò ſpecial conceſſione del Prencipe ſi richiedeſſe, aut eſſent de Regalijs Principis, aut de Demanio, & biſognaſſe di loro far eſpreſſa mentione, etiam ſe foſſero impoſitioni impoſti per li detti Prelati, Marcheſi, Conti, Viceconti, & Baroni, ò loro predeceſſori, etiam oltra il detto tempo d'anni trenta, quibus triginta annis elapſis, s'intenda, li detti Baroni propter lapſum tanti tẽporis, hauer ſpecifico priuilegio di tutte le dette raggioni, et etiam s'intendano eſſer confirmate, & Sua Maeſtà per il preſente Capitolo li confermi, & habbia confirmati, Itaquòd de cætero in niun modo poſſano eſſer moleſtati, & ſimiliter s'intendano eſſer confirmati per la detta Maeſtà le conuentioni, patto, ò ceſſione di lite foſſe ſtata fatta fra li detti Baroni, & loro vaſſalli ſopra li detti dritti, ò exaccioni, maſſime eſſendoci ſententia, ò prouiſione dellà Gran Corte; non obſtantibus in his quibuſcumque pragmaticis ſanctionibus, conſtitutionibus, edictis, & bannis, tam promulgatis, quã non promulgatis in contrarium facientibus, & maſſime quella, che prohibiſce alli detti Baroni non poter vendere li loro herbagij. ¶ Placet Regiæ Maieſtati confirmare, & de nouo concedere eiſdem Prælatis, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, & Feudatarijs, eorum Marchionatus, Comitatus, Baronias, & feuda, hoc eſt habentibus de eis priuilegia, ſeu contractus ſecundum formam eorum priuilegiorum, ſeu contractuum, et non habentibus priuilegia, de nouo concedere pro ſe, et ſuis hæredibus ex ſuo corpore legitimè deſcendentibus, ita tamen quòd viuant iure franchorum, nec non gabellas, herbagia, terragia, et carnagia per eos, aut per eorum prædeceſſores, a viginti annis citra quouis modo exactas, et poſſeſſas, dummodo non ſit aliquod membrorum de gabella noua tarcoi, et etiam confirmare, et eis de nouo concedere in territorijs eorum iura dohanæ, et baiulationis, ſaluis iuribus competentibus partibus priuatis.

SVMMARIVM.

Feudatarij, Barones, Comites, Marchiones, &c. etiam Eccleſiaſtici manutenẽtur in eorum feudis, gabellis, herbagijs, terragijs, carnagijs, & alijs iuribus per eos poſſeſſis & quomodo, n. 1.

Prælati feudatarij tenentur oſtendere quomodo poſſideant feuda habentia terras, & caſtra, num. 2.

Prælati, & Eccleſiaſtica perſona tenentur præſtare iuramentum fidelitatis, & quomodo, ibid.

Feudorum conceſſio facta feudatarijs intelligitur ſecundũ formas eorũ priuilegia ſi ea habeant priuilegia aliàs ſint ſub forma iuris franchorum, num. 3. cum ſeqq. & num 15. cum ſeqq.

Feuda alienata mutata forma aperiuntur Regiæ Curiæ ibid.

Conceſſio feudi ſemper præſumitur ſub prima forma, n. 4. cum ſeqq.

Forma prima in feudis ſemper preſumitur ineſſe, ibid.

Inueſtitura ſecunda ſi non apparet, ſtandũ eſt pactis, & conditionibus prima, num. 5. & ſeqq.

Pactis conceſſionis feudi ſemper ſtandum eſt, ſi non ſint contra naturalia ipſius feudi, nec eſſent inſolita, impoſſibilia, neque inhoneſta, n. 6.

Diſpoſitio qualibet ſequens aliam videtur

tur facta ſecũdum naturam, & formam primę, ibidem.
Forma, & origo feudi, quæ à radice ducitur in quolibet diriuato reperitur, nec mutari poteſt, num. 7. cum ſeqq.
Forma feudi eſt tenor inueſtituræ, & ſeruari debet, at recipit legem à conuentionibus, & pactis, num. 8. cum ſeqq.
Forma feudi eſt incerta, & vaga propter diuerſitatem pactorum ab initio, poſtea vero dicitur perſiſtens, & durans, natura vera certa, num. 9.
Forma dat eſſe rei, num. 10.
Tenor inueſtituræ attendendus eſt, nu. 11. & derogat omni naturæ feudorũ, n. 13.
Emphiteuticæ rei cõceſſio ſi cantat pro ſe & maſculis ſeminæ nõ admittuntur, ibid.
Collectæ imponi, & Regium donatiuum poſſunt in caſu neceſſitatis, & improuiſo, num. 12.
Tenor, & forma, ſiue lex idem ſunt, n. 14.
Forma eſt verbum latiſſimum, ibidem.
Priuilegia feudorum ſi non apparent, neque forma, intelligitur cum clauſula iuris franchorum, num. 15. cum ſeqq.
Forma feudi ſi non apparet, intelligitur data conceſſio ſub clauſula iuris frãchorum, ibid.
Feudum vbi non habet diſpoſitionem homicidii, ſatisdi ius Franchorum, licet ſecus erat de iure communi feudorum, d. n. 16.
Clauſula iuris franchorum intelligitur in feudis non habẽtib formas, nec priuilegis, tamquam modus viuendi ordinarius, ibidem.
Feudum ſi erat de iure communi feudorum ſimpliciter ſuſceptum, intelligebatur hereditarium, ibidem.
Feudi conceſſio ſub forma, pro te, & heredibus tuis de tuo corpore dicitur pacti, & prouidẽte, nec veniunt, niſi heredes ſanguinis, & quid ſi dictum eſſet quibuſcumque, num. 21. vel quibus voluerit, vel cui dederis, num. 23. cum ſeq.
Feudum in dubio præſumitur, vt ſit ex pacto, & prouidentia, cum clauſula iuris franchorum, maximè ex diuturna præſtatione herbagiorum, & terragiorũ, vel ſi ſic de caſata vixerint in præteritum, num. 18. cum ſeqq.
Feudalis conceſſio interpetrari debet ſecundum legem municipalem vigentem tum iure ſtatutario, & conſuetudine loci, nu. 19 cum ſeqq.
Clauſula iuris francorum præſumitur eſſe adeſſe in feudis ſecũdum vſum Regni, conſuetudinis, præſertim ſi ſic de caſata vixerunt, & ſoluerunt herbagia, & terragia, ibid.
Feudorum ſucceſſioni is ex pacto ſuccedere debet, qui ex legis Regni diſpoſitione etiam admitti deberet, nu. 20.
Forma feudi pro te, & heredibus quibuſcumque, an faciat præſumi feudum hereditarium, num. 21. vel quibus voluerit, vel cui dederis, num. 23 cum ſeq.
Feudum dicitur beneficium, n. 22.
Forma poteſt mutari in feudis hereditarijs ſimpliciter, n. 24.
Capitula Regni continentia gratiã debent interpretari in fauorem Regni, nu. 25.
Ioannes Aloyſius de Septimo Doctor conſumatiſſimus, num. 26
Feuda habere in forma ſtricta, quam aliàs, eſt gratia, num. 27.
Feudalibus in conceſſionibus faciendis, non apparente forma, an ſtetur diſpoſitioni iuris communis feudorum, n. 28.
Statuta trahuntur ad futura, ibid.
Forma feudorum dupplex erat in Regno hoc Sicilię, vna antiqua nõ apparente forma alia ſecundum tẽpora Yſernię, pro te, et heredibus ex tuo corpore, & ſic in forma ſtricta, n. 29.
Sicilia Regnum eſt iunctum cum Regno Neapolis, & dicitur vtrumque Regnum Regnum ſub eodem Rege, num. 30.
Conſuetudo ſpecialis Regni vincit generalem Conſuetudinem feudorum, n. 31.
Forma feudi ad Principem ſpectat dare, n. 32. cum ſeqq. ibid.
Regalÿ conuenit mutare, & dare formam in feudis, ibid.
Feuda procedunt à publico, & à largitione, at munificentia, ibid.
Feuda vtiliter ſunt pro Curia, tamquam ob vtilitatem publicam, ibid.
Princeps eſt moderator, & arbiter in feudorum conceſſione, n. 33. cum ſeqq.
Forma in feudis non poteſt dari per cõtrahentes num. 34.
Feudum non regulatur, nec informatur à pactis contrahentium ibid.
Forma in feudis pacti, & prouidentie non poteſt mutari, n. 35. ſecus circa feuda hereditaria, n. 37.
Princeps ſolus habet in feudis poteſtatem diſponendi, & reſtringendi formam primam, & priuilegium primum, n 36.
Forma feudi poteſt cum conſenſu vaſſalli, et agnatorum reſtringi per Principem, num. 37. 44. 50. 57.
Feudum nouum licet poſſit abſque licentia alienari, fallit quando forma eſſet reſtricta iure antiqui feudi, n. 38. cum ſeqq.
Feudum nouum mutata forma iure antiqui feudi, tranſit in antiquum, & qualificatam, nu. 39.

Princeps

Princeps poteſt ſtatuere, informare, & qualificare feudum nouum in antiquum, & dicitur tanquam inſtituens, & inſpirans vitam, eſſe, & modum, ac ſolemnitatem viuendi, num. 40.
Feudi conceſſio etiam in quaternatum, magnum, vel nobile poteſt fieri per Principem, eſto quòd non ſit, nu. 41. cum ſeqq.
Princeps poteſt dare vnum feudum, vel vnum caſtrum in Baroniam, & poteſt dare in feudum quaternatum, vel nobile, eſto non ſit, ibidem, & an poſſit inueſtire de nouo feudo, non obſtante, quòd ſit antiquum, num 42. & ſeq.
Feudum ſi eſt antiquum, per nouam inueſtituram non efficitur nouum, n. 43.
Agnatorum conſenſus præiudicat in mutatione formę, n. 44. 50. & ſeq.
Feudi forma, quando mutatur conſentiente feudatario, eo ipſo efficitur nouum ibidem.
Forma feudi prima inſpici debet, & originalis, à qua ipſum feudum ſtipitem accepit, etiam ſi plures formæ ſint. n 45.
Reformari poteſt res, ſi tolli poteſt, n. 46.
Forma feudi non poteſt mutari quoties eſt contradictio legis, n 47. & ſeq.
Princeps non poteſt mutare formam certam, & determinatam, ac apparentem, nec nouum grauamen imponere, ibidem.
Forma feudi nõ poteſt mutari ſi fieret præiudicium nominatis, & naſcituris quib. erat ius quæſitum, n. 48.
Vaſſallorum honor, & ſtatus non poteſt mutari per Principem etiam de plenitudine poteſtatis, ibid.
Forma feudi poteſt mutari per Principem, ſi eſſet ad ſe deuolutum, & apertũ, n. 49.
Forma feudi poteſt mutari per Principem faciendo meliorem conditionem vaſſallorum expectantiũ n. 50. 51. 52. 53. & 54.
Conſenſus agnatorum ſuccedentium in feudo in mutatione formæ an, & quãdo noceat filijs, & alijs, n. 51.
Feudũ hereditarium poteſt reſtringi ad heredes ſanguinis, ibid.
Feudum ſi eſt pacti, & prouidentiæ, an poſſit forma reſtringi cum clauſula iuris francborum, n. 52.
Feudi forma ſi eſſet pro maſculis, et fœminis non poteſt reſtringi ad maſculos tantum num 53.
Princeps poteſt mutare formã feudi, et creare nouam dignitatem in fauorem vaſſalli, num. 54.
Forma feudi poteſt mutari per Regem, quãdo enormiter lęderet Regem concedentem num. 55.
Læſio enormis an poſſit per Regem allegari, ibidem.
Forma Regni ſui poteſt per ipſum Regem alterari, n 56.
Forma feudi poteſt mutari cum conſenſu feudatarij expreſſo, ſine tacito, nec ſit per metum interpoſitus, n. 57. cum ſeqq.
Volenti, & ſcienti, an & quando fiat, vel ne iniuria, n. 58.
Conſenſus agnatorũ prędiudicat conſentientibus, qui interuenerunt, non alijs, ibidem.
Forma feudi poteſt mutari in feudo ad frãchum allodium, num 59. vel quando reperitur mutata, & alterata per conſuetudinem, & quando. n. 60.
Maioratui ſuo poteſt quiſquis inſtituere quem vult etiam abſque licentia Regia, num. 61.
Regaliæ tanquam demanialia alienari nõ poſſunt, & ſeruantur illæſa, & quæ ſint à num. 62. cum pluribus ſeqq.
Viæ publicę ſunt de regalijs, num. 63.
Pedagia ſunt de regalijs, n. 64.
Guidagia ſunt de regalijs, & num. 65.
Dohana reditus ſunt de regalijs, ibidem.
Gabella noui tareni an ſit de regalijs, ib.
Ducatus ſunt de regalijs, n. 66.
Marchionatus, Comitatus ſunt de regalijs, ibidem.
Secretiæ ſunt de regalijs, n 67.
Statuas, ſiue imagines erigere nemini ſibi liceat ſine licentia, cum hoc ſit de regalijs, n. 68. cum ſeqq.
Stadium eſt octaua pars milliaris 125. paſſuum, quod onꝰ ſpiritu confecit Hercules, num. 69.
Luna diſtat à terra ſtadijs cĉtum viginti quinque, ibid.
Statuæ Principum hoc habẽt priuilegium, vt tutos reddant ad ſe confugientes, eſſe eſſent de inimicis, n. 70.
Statuæ non niſi Principibus, virisque famoſis eriguntur, ibid.
Officia iudicatus ſunt de Regalijs, n. 71.
Commiſſarios creare eſt de regalijs, n. 72.
Magiſtros notarios facere ſpectat ad Principem, ibid.
Porterios creare eſt de regalijs, ibidem.
Iudicandi poteſtas in vltimis appellationibus dicitur eſſe de regalijs, n. 73.
Legitimandi poteſtas eſt de regalijs, n. 74.
Theſaurorum venę ſunt de regalijs, n. 75.
Marmorum venæ, ibid.
Sulphuris venæ de regalijs ſunt, ibid.
Monetam concedere, & facere ſpectat ad Principem, n. 76.
Venationes de regalijs ſunt, num. 77.
Tractas exigere ſunt de regalijs, num. 78.
Portum habere, ibid.

Car-

Carricatorium, ibid.
Nemora sunt de regalijs, n. 79.
Salinæ maris spectant ad regalijs, num. 80.
Salem potest quis vendere de salinis suis prouenientem, ibid.
Lictora sunt de regalijs, num. 81.
Lignaminum iura, ibid.
Aratorum iura, ibid.
Merum, & mixtum imperium de regalijs est, num. 82.
Notarios creare spectat ad regaliar, & respicit supremam Principis potestatem num. 83.
Collectas imponere est de regalijs, & de reseratis Principi, n. 84.
Angarias, ibid.
Indulta concedere est de regalijs, n. 85.
Remissiones, ibid.
Leges condere est de regalijs, n. 86.
Pragmaticas, ibid.
Instantiam insufflare, instaurare, & prorogare est de regalijs, num. 87.
Restitutionem concedere est de regalijs, num. 88.
Appellationem concedere est de regalijs, n. 89.
Reuisionem concedere spectat ad Principē, num. 90 108.
Supplicationem admittere est de regalijs, ibidem.
Redeunda cōredere pro debitis ciuilibus spectat ad Principem n. 91.
Dilationes superfessorias concedere est de regalijs num. 92.
Fidehomagia concedere est de regalijs, n. 93.
Modus procedendi ex abrupto, & dispensatiuo est de regalijs n. 94.
Honores conferre spectat ad Principem, num. 95.
Lese Maiestatis de crimine cognoscere est de regalijs, n. 96.
Parlamentum constituire spectat ad Principem, n. 97.
Vectigalia imponere de regalijs est, n. 98.
Gabellas ibidem.
Bellum sine guerra mouere est de regalijs, num. 99.
Banderias, siue vexilla erigere est de regalijs, num. 100.
Palatia habere an sit de regalijs, n. 101.
Confiscationem facere est de regalijs, n. 102.
Saluas guardias dare spectat ad Principem num. 103.
Castra dominare in quibus rei condemnādi commorari debeant, spectat ad Principem, num. 104.
Nobilitatem cōferre ad Principem spectat, num. 105.
Flumina sunt Principis, & de regalijs, & quando num. 106.
Iarettæ, ibidem.
Componere in delictis ad Principem spectat, num 107.
Piratas, & corsarios eijcere est de regalijs, num. 108.
Carcerare pro bono regimine spectat ad Principem, n. 110.
Piscationes sunt de regalijs, n. 111.
Mineræ argenti, aluminum, sulphuris, etc. sunt de regalijs, n. 112.
Saltus, & impositus aquarum sunt de regalijs & nonnisi scienter per Principem transferuntur, n. 113.
Regalia præscribuntur spatio immemorialis temporis, maxime concurrente titulo, vel consuetudine, num. 114. & seq. vel concessione, & priuilegio, & quomodo, num seqq.
Aqua ducenda acquiritur præscriptione, titulo & consuetudine, num. 115.
Regaliorum concesso vno. non videntur concessa alia regalia, n. 116.
Regalia in dubio nunquam veniunt, sed sunt in signum supremæ potestatis, n. 117.

CElebre est est hoc Capitulum, quod
solent Nostrates pluries allegare, &
altissima materia, ac aurea, In summa h. d.
1 quòd feudatarij † Barones quicumque sint,
Marchiones, Comites, &c. etiã Ecclesiastici, & sic Prælati manuteneantur in eorum
feudis, gabellis, herbagijs, terragijs, carnagijs, & alijs iuribus per eos, & eorum
prędecessores possessis ab annis viginti citra, ac in iuribus dohanę, & baiulationis in
eorum territorijs, quæ Rex confirmat, & de nouo concedit in decretata (*Placet Regia Maiestati*) & iuncta cum petitione, ac
supplicatione Regni procedit, esto quòd
dicta iura non sint in priuilegijs specificè
declarata, etiam si essent dictæ gabellæ absque titulo, vel priuilegio, esto quòd essent
dictæ gabellæ impositæ per ipsosmet Barones, dummodo non sint de Regalijs Principis, nec de eius Demanio, quia hæc non
cõfirmat Rex, non obstante quòd in d. supplicatione sit petitum, & ita tetigi supra
in cap. 10. Regis Martini, versic. si igitur,
ibi, vigesimoprimo, tom. 3. nam quantum
attinet ad litteras manutentionis, dicam
infra in cap. 43. Regis Catholici Ferdinandi, versic. secundũ, tom. 9. ¶ Huiusque cap.
Regni facit mentionem I. V. D. Antoninus
Xibecca in suo compendio, de Regio iure
patronatus, num. 57. 58. & 59. vbi concludit, quòd Alphonsus iste Rex Serenissi-
2 mus † coegit Prælatos ostendere priuilegia feudorum, quæ possidebant, ipsisque

Prælatis

Prælatis ſupplicantibus, ne cogerentur oſtendere, Rex ipſe acquieuit, exceptis feudis habentibus turras, vel Caſtra, in quibus noluit acquieſcere, mox verò conceſſit dictis Prælatis non habentibus priuilegia, vt ſi Eccleſia poſſedit per triginta annos, cenſeatur habere priuilegium de nouo à Rege in feudum, vt hic legitur, & per conſequens poſſidendo dicta feudalia dicuntur ea habere à Rege ipſo, & tenẽtur ad ea, ad quæ alij feudatarij ſunt obligati, vt videbimus infra in alio capit. Regni 12. Regis Incliti Ioannis verſic. ampliatur primo cum verſic. & licet, vbi videbimus hac de cauſa eſſe aſtrictos præſtare iuramentũ fidelitatis, & in cap. 11. eiuſdem Regis Ioãnis, in verſ. Prælati, to. 6. ℣ ex hoc naſcitur, vt ipſi vocentur ad parlamenta, & quia poſſident caſtra, & feudalia; hinc etiam dicam in cap. ſubſequenti hic, quòd propter feuda quæ detinent ipſi Prælati in temporalibus, appellatur ad Regem, & ad M.R.C.

Cum hoc quidem intelligitur facta conceſſio feudorum † vaſſallis Comitibus, cæteriſque feudatarijs, vt ſi habeant priuilegia, ſiue formas, tunc ſecundum formam eorum priuilegiorum ſubauditur facta (& eſt primum membrum) vt dicit Ferdinãd. Boniorn. in cauſa Siculanic, verſicul. tertio, &c. lib. 1. feudalium, vt hic, ibi *(hoc eſt habentibus de eis priuilegia &c.)* & ſupra in cap. 454. in textu propè finem, vbi diſponitur quòd feuda remaneant ſub forma earum conceſſionum, ſi de illis authenticè conſiterit, aliàs ſint ſub forma iuris franchorum, vt ſubdam modo in verſic. priuilegia, n. 15. & ℣ a liter alienata feuda mutata forma, aperiuntur Regiæ Curiæ, vt ibidẽ ſemper enim præſumitur † conceſſio facta ſub prima forma, vt dicit Paul. de Caſtro conſil. 154. Circa præſentem cauſam, in antiquis, & in nouis conſ. 44. vol. 2. Curt. Iun. in tract. feudor. part. 2. quæſt. 7. col. 4. quos ſequitur idem Ferdin. Boniorn. in cauſa Spaccafurni, ſub verſic. & quia hic articulus, vbi etiam allegat Bald. in l. 1. C. quãdo non pet part Franc. Curt. conſ. 25. in 1. dubio, qui concludunt, quòd † ſi non apparet de ſecunda inueſtitura, quòd tũc cenſeatur facta cum pactis, & conditionibus primæ inueſtituræ, quæ pacta conſequẽter ſemper debent obſeruari, quando ſunt expreſſa in initio ipſius conceſſionis feudi per Regem in verbis diſpoſitiuis feudi, & non executiuis, ut de his ſubdam paulo inferius, & pulchrè Petr. de Gregor. de conceſſ. feud. part. 3. quæſt. 1 per totam, & dummodo non ſit contra naturalia † ipſius feudi, Calderin. conſ. 314. arg. eorũ, quæ vidimus ſupra in Bulla poſt cap. 355. fol. 810. n. 91. cum ſeqq. nec eſſent inſolita, neq; impoſſibilia, & inhoneſta, vt ibi per eum, & per Monadoy in conſtit. In aliquibus in 3. not. nu. 31. quæ libet enim diſpoſitio ſequens aliam videtur facta ſecundum naturam, & formam primæ, Intrigl. de feudis centur. 1. quæſt. 10. num. 58. & 61. l. 1. ℣ belliſſimè, ff. vt legat. nom. caueat. l. ſtipulatus. ff. de vſu. ideoque dicitur, quòd forma, & origo, quæ à radice ducitur in quolibet derivato reperitur, l. in ratione, ℣. ſi filio, ff. ad l. falcid. l. qui id, quòd ff. de donat. cum ſimilibus, intantum vt mutari † non poſſit etiam dicta forma per ea, quæ ſcripſi ſupra in cap. Volentes, verſ. Reſtringitur quarto, cum verſ. neque, tom. 2. adhuc per Principem, vt ibidem concluſi, & per eund. Ferdin. Bonior. in ead. cauſa Siculiinæ, verſ. ſecundo reſpondeo, Vbert. de Marinis in ſubſcriptione ad Pera. conſ. 3. Mandell. conſ. 754. num. 2. & ibi Apoſtill. Menocch. conſ. 148. Loffredd. conſ. 14. Pariſ. conſ. 13. Eugen conſ. 73. Chaſſan. in cõſuet. Burgund. rubr. des fiedz 10. Franc. de Ponte conſ. 3. num. 54. & 55. Surd. conſ. 514. num. 14. vol. 4. quibus addo, quòd forma † feudi eſt tenor inueſtituræ, & pacta ad eſſa in contractu, ſeu priuilegio, vt hic dicitur *(habentibus priuilegia ſeu contractus, etc.)* ſeruari debent, à quibus conuentionibus ipſa forma recipit legem, l. 1. ℣. ſi conuenerit, ff. depoſ. cap. 1. ℣. ex eadem lege, de lege Corradi, Yſern. in cap. 1. de eo, qui hbi, & hæred. ſuis, col. 2. idem Ferdin. Boniorn. in cauſa verbum Cauli, verſ. forma vero eod. lib. 1. feudal. vbi dicit, quòd natura ſemper eſt certa, forma vero vaga, & incerta propter diuerſitatem pactorum, ex Decio, quẽ ibi allegat conſ. 680 cui addo, quòd eo tamen vbi fuit vaga à principio, & mox conſtituta, nunquam poſtea dicitur vaga, ſed perſiſtens, & durans, vnde ſemper tenor (ſiue forma, & lex, quod idem eſt, vt ſebdam nunc ipſius inueſtituræ ſpectabitur, quando verba contractus ſunt forma, quæ dat eſſe rei, Iulianus, ℣. ſed & ſi quis, ff. ad exhib. Bald. in tract. de pace, ante med. col. 5. & in repet. l. iuſſus. col. 7. ff. de liber. & poſthum. Marian. Soccin. conſ. 24. incip. iuris verſ. verum part. 1. † Alberic. Brun. conſ. 41. & ita dicit Matth. de Affict. in d. conſtit. Regni, in aliquibus ſub num. 57. tit. 23. lib. 3. de ſucceſſ. filior. Comit. vbi quòd tenor † ipſius inueſtituræ eſt ſemper attẽdendus, vt latè vidimus ſup. in cap. 452. n. 44. cũ ſeq. & inf. n. 30. poſt Bald. in l. quoties, C. de ſuis, & legit. Petr. de Anch. Phil. de Peruſ. & alios, & loquitur in materia rerũ ad emphitoſim conceſſarum, quia ſi cantant pro ſe, & maſculis,

sculis, tunc femina excluditur, vt tangam infra in cap. 117. Regis, & Imperat. Caroli V. limit. 9 tom. 3. aliàs esset in feudis iam datis nouum imponere grauamen, quòd nõ licet secundum ea, quæ scripsi in capit. 38. Regis Iacobi, limit. 5. tom. 1. nisi ex causa, & tango inferius in vers. ad Principe, n. 32.
12 prout imponere collectas, † & Regium donatiuum, quæ in casu improuiso, & necessitatis imponi possunt, vt per Petr. de Gregor. de concess. feudi, p. 1. q. 10. n. 7. & 8. ex adductis supra in cap. 358. vers. nõ negamus, n. 10. & in cap. 401. n. 10. & dixi sup. in cap. 39. in 14 intellectu, sub eodem Rege Iacobo, vbi, qui præstat seruitium militare, non debet aliud præstare, ne duplici fatigetur onere, arg. positorum supra in cap. 401. cũ concord. ibi citatis sic dixi etiam in alio cap. 40. vers. quandoque, eiusdem Regis Iacobi. d. tom. 1. quòd potest Rex ex causa apponere nouum castellanum in castro Baronis, vel nouum Baiulum, & Iudicem, & Officiales creare, sic dixi in cap. 28. eodem tom. 1. esse licitum ex causa apponere custodes pro decimis colligendis. Vnde est,
13 vt tenor dictæ † inuestituræ omni deroget feudorum naturæ, secundum probata in cap. 1. de duobus fratribus à capit. inuestit. vbi Bald. & latè per Petr. de Greg. in d. tract. de concess. feudi, part. 3. quæst. 1. per totam. Soccin. cons. 67. num. 17. lib. 1. quos sequitur Cannet. in d. cap. volentes, fol. 38. n. 2. col. 2. & sic per consequens dicitur de dicta forma, iam enim forma ipsa, lex, & te-
14 nor † pro eodem accipiuntur in hoc Regno Siciliæ, vt subdit ipse, nu. 3. & sequitur Mastrill. ad Petr. de Gregor. d. part. 3. quæst. 1. & ita post eundem Soccin. Affl. & Natt. Chircou. & alios. Intrigl. de feud. d. cent. 1. cad. q. 10. & quæ tetigi supra in d. cap. 452. & allegat. ét. ipse Canner. ad propositũ Bald. in cap. 1. Annuit. cæc. vel aliter imperfect. & melius fol. 35. n. 96. & 98. vbi ait, quòd forma est verbum latissimum, sic iurisconsulti vtũtur in l. cũ quidam decedẽs. ff. de admin. tutor. in fine princip. ibi (*formã antiquitus constitutam immutare, &c.*) idem Bald. in cap. 1. §. denique, num. 1. quę fuit prim. caus. benefic. amict. in vsibus feudor. Curt. Sen. cons. 50. num. 5. Alba cons. 2. num. 24. Celsus Vgò cons. 26. Peralta in rubr. ff. de hæredib. instit. num. 108. Tiraquell. in l. si vnquam, in verbo liberti, num. 8. quos sequitur Molina, de primog. Hyspan. lib. 1. cap. 2. in fine.

Priuilegia vero feudorum prædictorum, nec forma si non apparent in dicta confirmatione per Regem facta (& est secundum membrum) prout hic in textu. † ibi (*& nõ*
15 *habentibus priuilegia, de nouo concedere, pro se, & suis hæredibus ex suo corpore legitimè descendentibus, ita tamen, quòd eiusdem iura francherum*) & prout hic legitur, & supra in cap. 454. in fine textus, ibi (*aliquin censeantur, & intelligentur esse concessa sub forma iuris Francherum*) & infra in cap. 246. Regis Caroli I. cum. 8. reputabitur consequenter concessio, confirmatio, siue donatio feudorum in forma stricta, vt scripsi in cap. si aliquem, quod est capit. 33. Regis Iacobi, in 2. prærogatiua, vers. quoniam vero, num. 189. cum seqq. & num. 203. etiam cum seq. d. tom. 1. quia id, quod non determinatum ab homine sit definitũ à iure, & consuetudine, & vbi non est dispositio hominis in feudo † succedit ius frã-
16 chorum, tamquam modus viuendi ordinarius, & suppleui aliqua in d. cap. si aliquem in 2. prærogatiua, sub vers. quoniam vero, in alijs locis erat, quòd si non apparet forma, in dubio stabimus dispositioni iuris cõmunis, quasi dicatur, quòd si feudum est simpliciter susceptum, dicatur esse hæreditariũ, vt per Andr. de Ysern. in cap. 1. vbi Liparulus. §. huius autem, num. 12. ex quibus caus. feud. amict. cap. duo fratres, de duob. fratribus à cap. inuestit. Pern. cons. 16. & cons. 25. Curt. Iun. cons. 3. col. 2. Abb. cons. 82. col. 2. vol. 1. cum similibus, quæ posui in d. cap. volentes, ampl. 4. Angel. cons. 110. qui dicunt, quòd ita esset communis consuetudo & regula, & hæc quasi sit solita, & generalis forma, ista erat forma de iure communi feu-
17 dorum, alia etiam forma † in Regno Siciliæ secundum tempora eiusdem Andreæ, quo tẽpore priuilegia feudorum erant, quia dicebatur in priuilegijs, pro te, & hæredibus tuis ex tuo corpore, vt per eundem Andr. de Ysern. in cap. 1. §. si libellus, n. 9. de alien. feudi paterni, & in Cõsit. vt de successionibus, col. 4. Dom. Marchio Carolus Tapia in l. fin. capit. 3. part. 1. num. 25. ff. de legibus, & constit. num. 26. Gloss. Parisinal. sit. 1. § 5. num. 74. vbi quòd simplex concessio feudi regulatur secundum naturam feudi, Pedamonc. decis. 169. part. 2. Natt. cons. 634. num. 6. quòd ex pacto, & prouidentia dicitur secundum ea, quæ posui in d. capit. volentes, d. ampl. 4. sub vers. quæ vera sunt, vbi increpaui Petr. de Gregor. in eo, quod dicit, quòd in his prædictis vtriusq; formis veniant hæredes sanguinis, quia hæc est mera vanitas, nam in primo casu veniunt quicuis hæredes, vt ibi conclusum est, ex ita etiam in dubio præsumi feudum voluerunt
18 multi DD. vt sit † ex pacto, & prouidentia, vt etiam tetigi supra in d. cap. volentes restrict. 4. vers. præsertim, d. tom. 2. & in puncto est textus infra in cap. 485. ibi (*iuxta formam eorum concessionum, si habebãt*

alioquin

aliquin ſub forma iuris franchorum...) & poſt Yſern. Iacob. de Beluiſ. Aluarotc. Bald. Baſt. Caſtrenſ. Alex. Iaſon. Dec. Affli. Firmian. Curt. Iun. Pariſ. Soccin. Marſil. Chaſſan. Gozadin. Beroum, Neuzan. Didac. Rip. Loffred. Gloſſ. Pariſienſ. Cämer. Oſaſc. Pedamont. Cephal. Menocc. Soccin. Sen. & alios ſentijt Surdus conſ. 105. num. 1. lib. 1. licet ſub nu. 21. teneat eſſe hæreditarium; & per ea, quæ ait Ludouic. Sacca Reſp. 3.
19 n. 73. & 74. vbi qu. ſi feudalis † conceſſio interpetrari debet ſecundum legem municipalem vigentem, & cum iure ſtatutario, ac conſuetudinario loci, vt voluit Caſtrenſ. conſ. 343. num. 2 lib. 1. Baſ un. Yſern. Aluarot. Oſaſc. Bald. Ezolin. Pariſ. Menoch. Royn. de quibus per Saccam loco citato; & præſerſi ex diuturna præſtatione herbageriorum, & terrageriorum ſic ſoluerunt, vide, quæ tetigi ſupra in cap. 387. ſub num. 3. & maximè ſi aliqui de caſata in feudo aliquo vixerint, vt in feudo primogenitorum, & iure franchorum, quia præſumitur in præteritum, quòd ſub dicta clauſula iuris frãchorum fuerit feudum ipſum conceſſum, ita Raimund. de Ramundetea in Allegat. pro Barone Paſſaniti contra Yconomum Monaſterij S. Placidi Cataniæ, vbi allegat Ioa. Aloyſ. de Septimo in lectura dicti cap. volentes in primo effectu, num. 154. qui dicit ſic reſpondiſſe in cauſa feudi di li Grutti, ibique Federic. de Monteaperto. ¶ Nec ob
20 ſe, quia priuilegium, & confirmatio Regia hoc modo facta deberet interpretari, vt ſint conformia legibus Regni circa feudorum ſucceſſionem, vt is ſuccedat ex pacto, † qui qui ex legis Regni diſpoſitione ſuccederet, Andr. in cap. 1. col. fin. de eo, qui ſibi, & hæredibus ſuis, faciunt notata per Bart. in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. ita Bonifor. vbi ſupra, verſ. ſecundum priuilegium, & ſic intelligatur dicta conceſſio, prout ius intelligit, & ius feudorum interpetratur pactum, & conceſſionem pro accipiente, & hæredibus ſuis, reſtringendo cum illa clauſula *(ita quòd, &c.)* quicquid dicat Ant. Canizzo in Allegat. contraria pro d. Monaſterio S. Placidi contra eundem Baronem Paſſaniti, num. 12. in meo, quem ad pœnam habeo manuſcriptum, qui voluit eſſe, & præſumi hæreditarum, & non pacti & prouidentiæ, benè verum, quòd aderat
21 ibi dictio, quibuſcumque, † vt ipſe etiam ſic tenet in d. capit. volentes fol. 61. col. 1. quod nec pono pro vero, non obſtante, quòd alleget Pern. in conſ. 6. col. 9. eundem Blaſc. ſuper d. cap. volentes, & in Allegat. in d. cauſa di li Grutti, Io. Aloyſ. in Allegat. Tonnariæ di Capo Paſſaro, qui teſtatur hãc eſſe com. opin. & mouentur per cap. duo fratres, De duob. fratrib. 2 capit. inueſtit. vbi Andr. de Yſern. Bald. in cap. 1. An agnat. Alex. conſ 26. vol. 5. ea ratione, quia beneficia Principum latè ſunt interpetranda, &
22 feudum ſit † beneficium. † cap. 1. qui feud. dar. poſſ. cum ijs, quæ ſuo loco poſui in cap. 33. Regis Iacobi num. 3. 4 & 5. & cap. 39. num. 160. & ſeq. tom. 1. & in cap. 27. Regis Federic. num. 1. cum ſeqq. tom. 2. & in pragmaticis tit. 13 Ne offic. mun. acc piãt, n. 14. tom. 1. pragmaticarum, idem Andr. in cap. 1. col. 2. ex quib. cauſſ. feud. amitt. Pern. cõſ. 4. ead. cõſ. 6. cõſ. 8 & cõſ. 14. & in d. cap. Volentes, & conſ. 133. Prima oppoſitio, & cõſ. 218. Ludouic. Mõtalt. in cauſa Palazoli, fol. 1. Io. Aloyſ. de Sept. in cauſa Tõnarię Pacchini, ſiue di capo paſſaro niſi in caſu, de quo in verſ. ſeq. & per ea, quæ tango inferius n 32.

Benè loquerentur Cannet. & ſequaces, quando conceſſio feudi eſſet, pro te, & hæ-
23 redibus, & ſucceſſoribus, † & quibus volueris, de qua ſcripſi in d. cap. volentes, quod eſt 28. Regis Federici, verſ. multo magis, per tex. in cap. 1. de feud. non hab. propr. nat. vbi Bald. cõmuniter approbatus, Curt. Sen. conſ. 63. col. pen. Alex. conſ. 228. col. 3. lib. 6. Affli. in cap. ea lege, ſi de feud. fuer. cõtrouerſ. & ita ẽt poſt Gozadin. conſ. 4. teſtatur pie Cannet. fol. 39. col. 1. vbi dicit, quòd illo caſu non operatur d. 2. cap. volentes, vt ibidem tetigi, ampl. 11. intelligendo prout ibi. Aut ſi conceſſio dicatur pro te, & hæredibus, & ſucceſſoribus, vel cui dederis, ita idem Cannet. fol. 42. verſ. idem videtur, quem ſequitur Vinc. de Franchis deciſ. 161. filius, num. 2. poſt Cott. in memor. ver. quibuſcũque, Tiraquell. de retr. lignag. §. 1. gloſſ. 7. num. 20. cum ſimil. Io. Baptiſta à Cotta Reſp. 85. num. 2. & 3. nulla addita clauſula reſtrictiua, qu ia tunc eſſet ſiquidẽ feudum hæreditarium, & in forma larga, tum propter illud, hæredibus, tum etiam propter illud, ſucceſſoribus, quia intelligitur de quocumque hærede etiam extraneo in Regno, de quo fit multo magis alienatio iuxta dictum cap. volentes, vbi ſcripſi in d. verſ. multo magis, tom. 2. addo Soccin. conſil. 266. col. 14 Curt. Iun. cõſ. 4. col. fin Pern.
24 d. conſ. 4 vbi quòd tunc forma † mutari poteſt, quem ſequitur Crauetta in Reſponſo pro genero, num. 227. & conſ. 912. in fine. Surd conſ. 573 num. 30. vol. 4. Ant. Sol. in conſtit. Subaudiæ, tit. de feudis, part. 2. gloſſ. 3. num. 8 Pern. d. conſ. 4. num. 41. quem citat idem Surd. vbi ſupra.

25 Et licet hoc capit. † negari non poſſit, quin contineat gratiam, cum ſit impetratum mediante pecunia, & ex donatiuo Re-

gio, vt patet ex principio, & conclusione priuilegij. & per consequens interpetrandũ in fauorem *Regni*, & non in odium, l. quod fauore, C. de legib. l. fin. ff. de constit. Princip. itaque istud capit. intellexit Io. Aloys. de Sept. in Allegat. Tonnariæ Pacchini, seu Capi passari, incip. in causa ista, &c. quem sequitur Ferdin. Boniorn. vbi supra, versic. tertio respondeo, & in causa Siculianæ, vers. secundo respondeo, in feudalib. attamen nõ sequitur quin feuda sic concessa, vt hic, sint hæreditaria, vt est intentionis eorũ, quinimmo dicunt ipsi, quòd hoc capit. est in hoc corruptum, nam in supplicatione *Regni* nulla fit mentio de confirmatione Marchionatuum, Comitatuum, & Baroniarũ, sed tantummodo de gabellis, & alijs conuentionibus, de quibus hic, & tamen Rex respondendo confirmat, & de nouo concedit Marchionatus, & reliqua, proprer quod impertinens, subeũdi ipsi, est hæc responsio, & non conuenit petitioni, & dictæ supplicationi Regni, vnde dicẽdum esset, quòd deficiat in petitione, & ita ait colligi ex dicto consilio de Septimo, † quem Doctorem
26 consumatissimum appellat idem Ferdinandi in d. causa Baroniæ Siculianæ, vers. non obstat capitulum, eod. lib. 1. feudalium, qui debuit habere hoc capit. correctum, cuius verba in d. consilio Io. Aloysij sunt hęc (*non obstat capitulum Regis Alphonsi expeditũ Ann.* 1452. *nam cum ibi Regnum supplicauerit, quòd remitteretur pœna feudatarijs, qui alienauerunt feuda contra eorum formas, & staretur formæ alienationis, Dominus Rex respondidit, quòd sit remissa* (Placet, &c.) *quo vero ad formam* (quòd fiat forma, &c.) *ergo capitulum supplicat, quòd permittat feuda alienata stare sub forma data in venditione, & per consequens intentio ipsius est confirmare alienationes factas, & ne infringãtur, aliàs daretur prorsus modus infringendi, volendo quòd præsumeretur sub dicta forma, iuris francborũ, consequenter nulla alienatio valeret, quòd nemo sani capitis diceret, l. 3. §. si emancipatus, ff. de bonor. possess. contra tabul.*) hæc ille, & prout per ipsos Ferdin. & Io. Aloys. vbi supra. Eo quia hoc capit. non est merè gratiosum secundum petitionem Regni, sed cum illa declaratione, & modificatione, de qua in decretata, ibi (*hoc est*) iuxta ea, quę posui in consuet. Panhor. cap. 26. num. 20. cum concordantibus ibidem, ideoquè onerosum quantum ad hoc, ex quo Regnum sic acceptauit, & sic est alteratum à prædicta petitione, quod potest facere Princeps, & per ea, quæ dicam in cap. sequenti, vers. illa tamen, nisi dicamus, quòd gratiauerit illis, qui nullum priuilegium, nullamque defensionem habebant circa feuda possessa, & de his potest loqui hoc capit. dum dicit ibi, (*non habentibus illis*) namque erat
27 † gratia habere potius in forma stricta, quàm non habere, vt per eundem Ferdin. Boniorn. in d. causa Siculianæ, vers. a, respondeo, & potuit cõcedere Princeps, vt subdam inferius, in vers. Ad Principẽ, n. 32. cũ seqq.

Subsequenter etiã habet locum hoc Regni capitulum, nedum ad feuda, tunc temporis huius supplicationis possessa, & sic ad præteritas concessiones, vt aiunt infrascripti DD. sed etiam ad futura, ita cauetur ex multis partibus huius capituli, & parcant mihi Aloys. de Septimo in d. Allegat. Tonnarię Capi passari, quam sequitur Ferdin. Boniorn. in d. causa Spaccafurni, vers. secũdo dico, & in d. causa Siculianæ, versic. plus dico, vbi allegat etiam Petr. de Gregor. in d. tract. de concess. feudi, part. 3. quæst. 3. in
28 fine, num. 18. vbi dicit, † quòd in concessionibus feudalibus faciendis post hoc cap. non apparente forma, stabimus dispositioni iuris communis, & d. cap. volentes, vbi etiam Blasc. Lanza, quorum opinionem putat verissimam, quia hoc in veritate non video posse persistere, & conarer etiam hãc partem tenere, nisi repugnarent verba huius textus, ibi (*de nouo concedere*) & ibi (*itaquòd de cætero*) itẽ & repugnaret etiam illud, quod dicitur, quòd capitula Regni, & statuta trahuntur ad futura, non obstante, quòd per verbum præsens loquatur, vt dixi in cap. Regni, & Rit. 101. vers. extendo, & amplio secundo tom. 4. vbi possunt resolui ea omnia, quæ allegat Ferdin. Nec est bona illatio circa ea, quæ dicit quoad cap. proximè subsequens, quia ibi iam posui respõsionem, nec minus obstat dicere, quòd si hoc capit. traheretur ad futura, non supplicasset aliàs Regnum iterum, prout habetur infra in capit. 63. Regis Ioannis, d. tom. 6. cum ibi adductis, & tamen ibi Rex noluit decretare, quia respondeo etiam ibidem suo loco. Igitur videtis, quod volunt restringere hi Patres nostri hoc capit. vt habeat locum ad concessiones præteritas, ergo ad futuras concessiones faciẽdas de feudis, in quibus, si nõ apparet forma, dicunt ipsi, quòd stabimus dispositioni iuris communis, ex tactis superius, quasi dicatur, quod præsemerentur hæreditaria, & sentijt D. Corsett. in cons. 29. num. 7. & hoc neque putarem verum simpliciter in hoc Regno, eo quia stante quòd diximus supra in d. vers. priuilegia, duas esse formas
29 antiquas † vnam in dubio, idest, quando non apparebat forma, & erat hæreditaria mera,

mera, alia verò erat ſecundum tempora eiuſdem Yſerniæ, quo tempore priuilegia in Regno Neapolis erant, pro te, & hæredibus ex tuo corpore, & ſic in forma ſtricta, & mixta, & non hæreditaria, ſed pacti, prouidentiæ, vt tetigi ſuperius, & per Blaſc. Lauza conſil. 3. lib. 3. dicere modo, prout dicit ipſe de Gregorio, quòd non apparente forma, debemus recurrere ad ius commune, hoc fateor in alijs Regnis, non autem in hoc Regno, in quo melius eſt vti formis, & priuilegijs, quibus vtebantur tempore dicti Yſerniæ, quæ erant in forma ſtricta, tanto magis, quia hoc Regnũ
30 Siciliæ † eſt iunctum cum Regno Neapolis, & dicitur vtrumque Regnum Siciliæ, & ſub eodem Rege ex adductis in d. cap. ſi aliquẽ, num. 129. ideo tutius eſt adhærere ſecundæ formæ, quàm formæ in dubio nõ apparenti, vnde firmiter teneo, q̃ d. cap. volentes intelligitur, qñ forma non apparet cum forma, non de iure communi, ſed cum forma de iure Regni Neapolitani, tam in feudis conceſſis, quàm concedendis, & ita reſideo cõtra contra Petrum de Gregorio, & parcat
31 mihi hodie 14. Auguſti 1606. quia † ſpecialis conſuetudo Regni vincit generalem cõſuetudinem feudorum ſecundum Capic. in inueſtit. in verbo, feudorum leges, fol. 261. gloſſ. Pariſ. d. tit. 1. §. 5. nu. 14. Nec vim facit hoc cap. quòd dicatur, ibi *(vſque ad præſentem diem)* quia loquitur in alio propoſito, nempe de illis, qui poſſederunt feuda per 30. annos hinc, vt non poſſint moleſtari, prout paulo inferius in eodem textu, ibi *(nullo modo poſſano eſſer moleſtati)* & iuxta capit. Regni 57. Regis Martini, vbi latè ſcripſi præſertim, n. 2. cũ ſeqq. to. 3. ideoque ſiue loquamur de feudis poſſeſſi vſque ad tempus præſentis capituli, ſiue de feudis poſtea conceſſis, & concedendis, non apparente forma, ſemper præſumitur ſub prędicta clauſula iuris franchorum, quicquid ſenſerit Blaſc. Lanza in d. cap volentes in 2. not. verſic. iſta tamen concluſio, nec puto verũ, quòd quando lex expreſsè loquitur de præteritis, quòd non trahatur ad futura, ex Fælin. in cap. fin. de conſtit. cum gloſſ. in clement. 1. de conceſſ. præb. quia poſſet eſſe quando cum taxatiua loquetur, ſed quòd imò indifferenter trahatur ad futura ex adductis ſuperius, num. 28. & in cap. 6. Regis Federici, num. 28. & 29. tom. 2. & in pragm. 61. de prohib. vendit. Ann, num. 31. tom. 1. pragm. immo ſi correctorium eſt, circa feuda poſſeſſa per præteritum, vt nempe nõ apparente forma intelligatur ſub clauſula prædicta iuris franchorum, ſic & ad futura, ob id non ſtrictè, vt vult hic de Paternion. & p alios apoſtillantes per l. ſi vero, §. de viro, ff ſol. matr. ſed latè puto interpretãdum, nec omiſsũ eſt, arg. l. cõmodiſſimè, ff de lib. & poſthum. l. præcipimus, C. de appellat. vt volebat ipſe, ſed diſpoſitum ſpecialiter ex generalitate iſtius textus. Et quicquid ſit dicit hic Boniorn. quòd in feudis dignitatũ, Regaliũ, Marchionatus, Comitatus, ſemper præſumitur forma ſtricta, & d. clauſula iuris franchorum, per cap. imperialis, §. præterea ducatus, de prohib. feudi alien. per Fideric. cap. 1. de feud. March. gloſſ. et DD. in cap. 1. quomod. feud. conſtit. poſſ. cap. 1. de duobus fratribus a cap. inueſtit. Pern. conſ. 12. in quæſtione Terræ Hieracis, col. 3. & cõſil. 19. in quadam col. 1. qui loquitur etiam de Caſtris, & ita dicit etiam ipſe Bonior. ex Bald. & Aſſl. &. in cap. 1. §. denique, quæ fuer. prim. cauſa benef amiſt. & per alias cõſtitutiones, & propterea benè ſubdit idem Boniorn. hic, quòd hoc cap. generaliter intelligitur in quolibet feudo in dubio forma non apparente, in quibus ſemper præſumatur dicta clauſula iuris franchorum, & in Allegat. Siculianæ, & Spaccafurni lib. 1. feudaliũ, ex Chirc. in Additionibus ad Ioan. Bernard. de Medicis, alias Saccutafam rubr. de ſucceſſ. ab inteſt. in 2. forma, in vlt. Apoſtill. qui dicit, quòd licet iuris ſit, quòd non præſumatur clauſula iuris franchorum, ſed cenſeatur hæreditarium, tamen ſecus ſtante iſto capitulo, & ex adductis per Pern. conſil. 14. In cauſa Fiſcali, & in 2. notab. col. 1. & in quartis notabil. col. 11. & cõſil. 2. ſubdentes ipſi Bald. & Aſſl. per Boniorn hic citati, quòd omne feudum regale eſt pacti, & prouidentiæ, ſubiungit Boniorn. hic, quòd licet idem Iſernia conſueuerat dicere, quòd communis forma in Regno eſt, vt ſit cum d. clauſula iuris franchorum, non eſt in conſuetudine in hoc Regno, & licet ſuperius tetigerim, quòd vtrumque Regnum Siciliæ eſt ſub vno, & eodẽque Rege, tamen dicit ipſe Bonior. quod priuilegia, quæ ſunt in hoc Regno neſciebat ipſe Yſernia, quia omnia priuilegia huius Regni ſunt à Regibus noſtris, qui non fuerunt Reges Neapolis, & vt plurimum poſt ætate Iſerniæ, & propterea ſe remittit ad ea, quæ ſcripſit in d. Alleg. Spaccafurni in 1. quæſt. lib. 1. feudal. & in conſil. Comitatus Guliſani, lib. 2. feudal. vbi reſidet cũ ipſo Iſernia in cap. 1. §. huius autem generis, ex quibus cauſſ. feud. amiſt. & quæ ſcripſi in d. cap. ſi aliquem, num. 203. cum ſeqq. d. tom. 1. Regis Iacobi. Verum eſt tamen, quòd ſi quis aſſerit ſe reperire priuilegium, & recipit ſub hac forma, non præiudicat his, qui habent ius ex primo priuilegio, vt ſubdit idem Boniorn. ex

Pern.

Pern.conſ.d 3.in 2.dubio num.22.& ſeqq.& nedum à principio,ſed ex poſt facto,vt ſentit idem de Gregorio d.quæſt.14.part. 2. Si igitur ad Principem ſpectat dare formam per eundem Io.Aloyſ.de Sept.in d. cap. volentes in 2.effectu, quia attenditur primæ formæ inueſtiturę, vt dixi ſupra in capit. 452. num 44. cum ſeqq. & ita volunt Noſtrates hic,& de Patern.quaſi quòd ſit erronea aliter facta,quàm more ſolito,vt ibidem vidimus,num.47.77.& ſeq. & errantis nullus eſt conſenſus, l.ſi per impreſſionem, C.quod met.cauſ.l.ſi per errorem, ff.de iurisd. omn.iudic, Bald. in cap.1. ſi de feud. fuer.controu.Blaſc.de S.Angel.in conſil.incip.in quęſt.Magnifici Dom.Comitis, l.verius,ff.de prob.Blaſc Lanza in repet. d.cap. volentes, & ita ait hic idem de Paternione.

Ad Principem itaque ſpectat dare for-
32 mã,† prout hic legitur, ex quo feuda ſunt de Regalijs,ac procedũt à publico,propterea dicebat Yſern.in d.ſ.huius aũt generis, 4. ex quib.cauſ.feud amict.q; feuda sũt vtilius pro Curia, tamquã ob vtilitatẽ publicam, Balzeran.de feudis, tit. 26. ſi de feudo defuncti num 12. & à largitione Principis, eiuſque munificentia,vt poſt Iaſ. in prælud. feud.poſt n 24.& 62.& ĩ tit.de his,qui feud. dare poſſ.aie idem Io. Paul.Balzaranus lib. 2 de feudis tit.52.de proh. feudi alien. ſub num.11. fol.339.col.3.argum. eorum, quæ poſui ſuperius, num. 52. & per Hieron. Pimia in Allegat.feudi Gisbæ, & eſt conforme iuri communi, † tamquam moderato-
33 rem rei ſuæ, & arbitrum, itaque vide poſt multos Ferdin. Boniorn. in Alleg. Verbum Cauit, verſic. quinto quia, vbi refert Prothonat in Alleg.Aſari, Iacob.Pilay in cauſa Caſtaniæ,Aloyſ.de Septimo, & Hieron.de Franciſc. Montalt. & Blaſc. Lanza in cauſa Cammaratæ, & Pittinei, idem Boniorn. in cauſa Laliæ. verſic.tanto magis, & in cauſa Gibellinæ, Bald. & alij in cap. 1. de ſucceſſ. feudi,idem Bonior.in ead cauſa Comitatus Goliſani, verſic. ſecundum, contrahentes
34 enim non † poſſunt dare formã, Pern.d cõſil 6.col.8. quia feudum nec regulatur, nec informatur à pactis ipſorum contrahentiũ & conſil.233. col. 6. conſil. 18. Caſtellion. conſil. 10. num. 3. 4. & 5. vbi quòd pacta ab initio attenduntur latè Cardinal.Tuſch. in pract.concluſ. iur. verbo inueſtitura,cõcluſ.356.n.10.& ſeq.to 4.maximè in feudis
35 pact. & prouidentiæ, † in quibus non poteſt forma mutari, Petr.de Gregor.inferius citatus, Iacob. Pilay in d. cauſa Caſtaniæ, Princeps enim ſolus habet poteſtatem diſponendi, & reſtringendi formam primam,
36 † & priuilegium primum, Cannet. fol. 17. & ſufficit conceſſionario hæc conceſſio notua, etiam ſi eſſet contra Baronem poſſidẽtem, clauſulæ namque reſtrictiuè ponũtur fauore ipſius Principis, vt feudum quando que ad ipſum dominum reuertatur, ita ex eodem Perno conſil.12. dicit idem Ferdin. in d. cauſa Sicilianæ, ſub verſic. ſecundo reſpondeo, ſecus vero quando adeſſet alia forma per ea, quæ tetigi ſuperius, verſ. cũ
37 hoc quidem, vel niſi † loquamur cum conſenſu vaſſalli,vel agnatorum, vt pono infra num. 44. quia tunc poteſt dicta forma reſtringi, maximè circa feuda hæreditaria, etenim põt hoc caſu mutari forma, vt per Petr. de Gregor. de conceſſ. feudi part. 2. quæſt. 10.nu.45.& ſeq.ex Pern. & Vbertino in d. cap. volentes, idẽ Pern. in dictis quartis notis. col.12.verſic.conſentiente autem feudatario, Blaſ.de S. Angelo in conſil. incip.vnus Dominus Bonſignorus, & videquæ poſui in eod. cap. volentes in 4. reſtrictione, vbi dixi, quòd ſi poteſt alienare, quod eſt plus, ergo multo magis reſtringere ad ſuos, l.nec in ea, ff. de adult. l. non debet ff.de regal. iur. nam ſic faciendo,non diceretur præiudicare agnatis, ſed eis benè conſulere, cum magis facit certam eorum vocationem, & concludit Cannett.in d.capit. volentes,fol.15.num 66 & 70. non facta mentione Boniorni, & ſubdam inferius num. 43. vnde eſt,& videmus, quòd quam-
38 uis feudum nouum,† & acquiſitum per primum acquiſitorem poſſit abſque alia licentia alienari, & vt multa poſui ſupra in d.capit.quod eſt 28.Regis Federici, extenſione 1.d.tom.2.attamen ſi forma fuerit reſtricta per ipſumet primum acquiſitorem iure, & natura antiqui feudi,vtique iſto caſu ceſſat alienatio, vt ibidem tetigi in d. extenſione 1.verſ. vel niſi, quicquid dicat hic V. I. D. de Patern. qui ſentijt poſſe alienari quando feudum non apparente forma, eſſet conceſſum ſudd.clauſula,iuris franchorum, nam non puto verum ex adductis in d. cap. volentes, num.87. nec poteſt in præiudicium aliorum alienare,immo talia verba faciunt
39 feudum eſſe nouum, † & mutatur, ſiue trãſit in antiquum,vt poſt Iaſon.conſ.1. lib. 3.
. qui teſtatur de com. opin. Alciat. de præſumpt.regul.3.præſumpt.28. num. 4. Curt.
* qui de com.* etiam teſtatur, de feudis,par. 1.quęſt.8 Blaſ.Lanza in d.cap.volentes,quẽ refert, & ſequitur idem Cannet. fol. 117. col.1.& 2.& fol. 125.ſub num.9 & ſeq.quia tunc etiam quòd feudum v. g. eſſet nouum qualificatur tamen per hanc formam Regiam conceſſionis,circa modum,qualitatẽ, & viuendi ſolemnitatem, ſuccedẽdi, ac viuendi meram in huiuſmodi feudo,& quodcumque

eumque ſit illud feudum, attamen poteſt
40 Princeps † ſtatuere, & informare, & qualificare illud ſpecialiter etiam cum dicta clauſula iuris franchorum, vt tetigi in d. cap. volentes, ſub verſic. vel niſi, ſunt verba ipſiuſmet Perni d.conſil. 12. col. 6. & 7. quia eſt tamquam influens, & inſpirans vitam, eſſe, & modum, ac ſolemnitatem viuendi, nedum à principio, ſed ex poſt facto, vt ſentit idē de Greg. d. quæſt. 14. part. 3. & vide in d. cap. ſi aliquem d. num. 189. cum ſeq. Si igitur ad Principem ſpectat dare formam, ergo ſtatur eius conceſſioni formatæ, & quomodocumque ſit, vnde inferunt DD. quòd ſi dat aliquid in feudum quaternatū,
41 † magnum, vel nobile, eſto quod non ſit, erit ſicut ei placet, & datum eſt, ſic etiam poteſt dare vnum feudum, vel vnum caſtrū in Baroniam, non obſtante, quòd Baronia ſit nomen vniuerſale continens ſub ſe plura caſtra, aut feuda, per ea, quæ dixi in capit. ſubſequenti, ſub verſic. illa tamen, ſic etiam
42 poteſt inueſtire de nouo feudo, † & dicere inueſtio te de nouo feudo, non obſtante, ſit antiquū, per ea, quæ tradit Petr. de Gregor. d part. 3. quæſt. 2. num. 2. 3. & 4. quamuis in hoc de inueſtitura feudi noui, non obſtante, quòd ſit antiqua, teneat contrarium Maſtrill. ibidem in littera A. ex eodē Petr. de Gregor. Rolland. conſil. 60. num 8. lib. 1. vbi quòd ſi feudum eſt antiquum per nouam inueſtituram, non efficitur nouum. † nec aſſumit qualitates noui feudi,
43 ſed remanet, vt erat ex text. & Bald. in cap. 1. de vaſſal. decrep. ætat. vbi Aluarott. idem Bald. in l. 1. quæſt. 15. de rerum diuiſ. Brun. conſil. 76. num. 6 Aſſl. d. deciſ. 112. Cacheran. deciſ. Pedamont. 23. num. 22. vbi de
* com. * opin. N. ſi dicamus, quòd Petr. de Gregor. loquitur, conſentientibus agnatis (vt tetigi ſupra num. 37) quia poteſt hoc
44 fieri in eorum præiudicium † cum eorum conſenſu, per ea, quæ vidimus ſuperius, & latius inferius, num. 50. & ſeq. & num. 57. 58. addo Curt. Sen. conſil. 50. col. 31. Iaſon. conſil. 136. col. 7. lib. 4. Rolland. loco citato nu. 35 ſicque realiter intelligitur ipſe Petr. de Gregor. ſic quoque vult Aſſl. d. deciſ. 112. n. 5. vbi quando mutatur forma conſentiente feudatario, eo ipſo fit feudum nouum, ex quo tacitè videtur renuntiatum, ſiue refutatum in manibus ſuperioris, indeque per Regem cōfertur facta noua inueſtitio, arg. l. ſingularia, ff. ſi cert. pet. cap. 1. de alien. feudi, Menocch. conſil. 35. num. 29. lib. 1. Maſtrill. ad Gregor. d. part. 3. quæſt. 5. vbi ſe remittat ad cap. nouiſſimum, quæſt. 29 adhuc non impreſſum, ex Cephal. conſil. 3. num. 9. lib. 1. Decian. conſil. 23. num 35. lib. 1. idem de Gregor. d part. 3. quæſt. 7. num. 10. Quo
ſit, vt ex quo ad ipſum Principem ſpectet
45 dare formam primam, † ergo ipſa forma prima inſpici ſemper debet, adeout ſi v. g. plures formæ reperiantur, ſemper prima originalis inſpici debeat, à qua feudum ipſum ſtipitem ſuum accepit, vt dixit Bald. in l. 1. col. vlt. C. quand. non pet. part. & in cap. 1. de duobus fratribus à capit. inueſtit. Anchar. conſ. 44. n. 9. & 10. Io. de Anan. cōſ. 84. Brun. conſ. 180. col. pen. Dec. Aſſl. Iaſon. Roman. Caſtrenſ. & ſimiles per Cardin. Tuſch. in concluſ. iuris verbo, inueſtitura, concluſ. 356. vol. 4. idē Brun. cōſ. 143. col. 4. Cacher. deciſ. Pedam. 23. nu. 20. & per ea, quæ in ſimili. in materia inueſtiturę ſcripſi in d. cap. 452. num. 44. & 45. cū ſeqq. Alex. conſil. 18. col. 3. vol. 5. idem Petr. de Gregor. de conceſſ. feudi d. part. 3. quæſt. 10. ſicut dixi ſupra in d. cap. 452. verſic. decimoquarto, &c. de inueſtituris diuerſo tempore factis, vt ſemper prima originalis inſpici ſoleat. Et ſi poteſt tota res tolli † cur non
46 reformari, l. iuris gentiū, §. adeo, ff. de pactis Gualtern. de Patern. in conſil. Furnari, & in conſil. Terræ nouæ, & in d cap volentes, vbi etiam Biaſ. de S. Angelo, & in Allegat. pro Don Ioanne de Vigiacimilijs contra Marchionem Hieracis, vol. 2. Ferdin. Boniorn. latiſſimè, & pulchrè in d. cauſa Goliſani d. verſic. ſecundum; idemque eſt circa feuda noua, in quibus licita eſt mutatio formæ cū cōſenſu feudatarij, vt dixi ſuperius, & dicā inferius, dictis nu. 50. & 57. Dummodo tamen non habeat contradictionem legis, per
47 † ea, quæ dicit Io. Aloyſ. de S. primo in Alleg. cauſæ Pittinej cum ſimilibus per Gannet. fol. 127. col. 2. larè Pern. in eiſdē quartis notis col. 11. vbi dicit, quòd Princeps nō poteſt mutare formam certam determinatā, & apparentem, nec nouum grauamen imponere, ex Yſern. in conſtit. Honorem, in tit. de matr. & per iura ab eo allegata, & latè ibi per eum de veritate per plures colūnas, idem Pern. in iuſtificationib. feudi Cōmicini pro Don Ioanne Barreſio, idem Petr. de Gregor. de conceſſ. feudi d. part. 3 quæſt. 4. exeo idem Perno conſil. 35. fol. 14. Bald. in l. 1. verſic. quid ſi dominus, C. quand. non pet. part. Alex Curt. Iun. Iacob. de S. Geor-
48 gio, † quia fieret præiudicium iam natis, & naſcituris, quibus per formam conceſſionis fuit ius irreuocabiliter quæſitum, vt dicit ipſe nu. 1. vbi Maſtrill. Soccin. Iun. cōſil. 77. num. 124. vol. 1. Cumia in d. cap. ſi aliquem, in verbo, antiquis, num. 143. qui ſubdit, quòd nec de plenitudine poteſtatis poſſet hoc facere, neque onus aduentitium, nec grauamen, & factum inſolitum apponere, nec mutare ſtatum, nec minuere honorem

vaſſallorum

Vassallorum,vt per ipsum de Gregor. nu. 7. ex Bald.cons.327. vol. 1.col.1. Iacob.de S. Georgio,verbo, qui quidem, versic. modo quæro,col.17.augeri sic,vt videbimus paulo infra, num 54. Nisi tantũ † in feudo ad se deuoluto, siue aperto,& postea renouato, iterumque concesso, quia puto sub alia forma dare per ea, quæ dixi supra in cap. 35. Regis Iacobi in 2.intellectu, d.tom.1. Ioan. Aloys.de septimo,quem refert, & sequitur, Boniorn. in d.causa Siculianæ versic. non obstat capitulum, & ibi vide, qui mentionem specificè huius textus facit Bald. cons. 481.num 9.lib.1.Castrens. cons.279 lib.2. Cardin.Tusch d verb.Inuestitura, conclus. 358.eod to.4. Vernili loquamur in fauorem
49 vassalli † faciendo eis melliorem conditionem expectantium,Gualtern.d e Patern in d.Alleg.Baroniæ Furnaris, & Pern. d. cons. 25.cum simil.b.per Petr.de Gregor. d.part. 3.quæst.5.num.8.vbi quòd potest restringere formam largam ad magis strictam,etiam in præiudicium omnium successorum,dum non dicitur præiudicium,sed melior conditio facta ex adductis superius, num. 37. & 43. & 44. & infrà num. 54. Isern. in cap.1. col.2.in tit. An ille,qui interfec. fratrẽ domini sui, & in cap Imperialem, num.13.de prohib.feud.alien. per Federic. Menoch. d. cons.1.nu. 135. quia tunc consensus vnius
50 † nocet omnibus succedentibus in feudo, ideſt filijs, vel agnatis, & ex adductis inferius d. nu. 57. illudque notumentum dicitur potius prodesse,& si v.g.feudum erat hæreditarium eo modo,quo scripsi in d cap. volentes d.ampl.4 nempè ad extraneos etiam translatiuum, poterit restringi ad heredes sanguinis, & sic ad eos de corpore descendentes,adhuc restringendo cum clausula iuris franchorũ,vt per eundem de Greg.num. 3.ex Pern.d.cons.25.& ead.part.3. quæst.6. nu.11. ratione quia hoc non facit præiudicium extraneo,qui non habet ius quæsitum in d.feudo irreuocabiliter, sed cum conditione, si instituatur, aut si in eum alienetur, & sic nõ est de necesse,vt extraneus succedat,nec Regiæ Curiæ,quia hæc clausula ipsi Regiæ Curiæ semper prodest, vt citius feudum ad eam reuertatur, vt alibi dixi in d.cap.si aliquem:etlic vult ipse de Gregorio, quòd clausula restrictiua per mutationem formæ cum consensu valeat ad exclusionem extraneorum tantum, non autem ad exclusionem secundò genitorum, & aliorum agnatorum,subdens, nu.9. quòd
51 non potest † restringi feudum pacti, & prouidentiæ(v.g.quando est pro se,& hæredibus de suo corpore legitimè descendentibus) ad restrictionem cum clausula iuris franchorum, & sic, vt succedat primogenitus,quia esset extludere alios, quibus est ius quæsitum,& in isto secundo particulari,parcat mihi ipse, nam vtroque casu tenet valere restrictionem prædictam, nedum ad exclusionem extraneorum, sed etiam ad exclusionem secundò genitorum, & ratio est satis diuersa, à primo particulari quia extraneus semel exclusus, semper intelligitur exclusus per dictam restrictionem non sic in secundo particulari, nam restringendo cum illa clausula iuris franchorum, licet verum sit,quòd vocentur primogeniti, tamen secundo geniti etiam vocari sunt in defectu ipsorum primogenitorum,& sic nõ sunt exclusi perpetuò,neque intelligitur reuocatum ius quæsitum,nisi ordine successiuo,quæ ratio non militat in extraneis, quia non est de necesse quòd succedant, nisi instituti sint, & sic cum conditione potestatiua,quę nil ponit in esse,& ratio magis,quia restringere hoc modo, est licitum, ex quo est accrescere dignitatem feudo, vt supra dixi, quæ nõ esset, si omnes admitterẽtur, sed esset diminuere feudum, & diuidere, vt concluſi in d.cap.volentes,restrict.2. quæ restrictio licita esset, quia confirmatur cum dispositione iuris communis feudorum, vt sint ipla individua, ideoque parcant mihi ipsi de Gregor. & de Gualtern. quibus iã responsum dedi,& protuli instãtiam efficacissimam.Benefateor esse verum id,quod subdit ipse de Gregor.in d.num. 9. ex Bald. d. cons. 215. vol. 2. vbi quòd non potest
53 † restringi forma etiam cum consensu,quãdo esset concessio pro masculis, & fœminis, restringendo ad masculos tantum quia verum est hoc perpetuò,alias posset, veputa conditionaliter ex adductis in d. cap. si aliquem in 3.prærogatiua, versic. fœmina ergo,d.tom.1.& versic.masculumquè,vbi etiã dixi quòd si forma esset, pro masculis tantum, posset conditionaliter, deficientibus masculis,ad fœminas declarari. Ideoque,licèt non possit mutare formã † tamen secus
54 est si constituit, vel creat nouam dignitatẽ in feudo concesso, & illud facere Marchionatum,vel comitatum, vel aliquam dignitatem imponere,vt ait Bald.cons.276.quæritur,vol. 3. supprimmere.n. & diminuere, hoc solum vetatur in præiudicium vassalli, non autem augere in eius fauorem vt vidimus superius, num.48. & 50. ¶ Item nisi forma ipsa concessionis feudi enormiter læderet Regem concedentem † quia illam
55 potest mutare,totamque concessionem reuocare,Petr.de Gregor.d.part.3.ead.quæst. 4.num. 11. ex Aret. & Fælin. in cap. nouit, col. 6. de iudic. & sic colligitur quòd Rex

possit

possit allegare enormem læsionem, quod realiter mihi videtur quodammodo periculosum in Rege ex dictis à Marsil. singul. 166. de quo vide supra in cap. 1. Regis Federic. sub vers. intentio, d. tom. 2. Dec. cons. 580 cogitandum tamen in hoc relinquo. ob Coronæ, & Regalium læsionem.

57 ¶ Item † subdit ipse de Gregor. nu. 12. nisi Rex alteraret formam Regni sui, quia potest, & vide quæ in hoc posui in d. cap. si aliquem in 2. prærogativa, limit. 7. vbi teneo contra hanc limitationem Petr. de Gregor. ¶ Item nisi mutatio ipsius formæ † fieret cum consensu feudatarij, vt est dictum superius, nu. 47 & 51. & posui in d. cap. volentes, restrict. 4. vers. præsertim expresso, sive tacito, & dummodo non fuerit per medium interpositus, ac per impressionem superioris, quia tunc nec ipsi consentienti nocet, vt per DD. superius, & inferius citatos, & per Bald. in c. 1. col. pen. de feudo Gouard. & Riminald. iun. cons. 522. num. 58. vol. 5. Dec. cons. 185. In causa, col. 3. in puncto, Pern. d. cons. 25. fol. 15. ex Petr. de Gregor. d. part. 3. ead. quæst. 5. & quæst. 10. num. 8. ex Andr. in d. constit. Honorem, Paul. de Castr. cons. 61. col. vlt. videtur, &c. Cephal. consil. 27. Nitt. cons. 501. quia volenti, & scienti, non fit iniuria, neque dolus. Solummodo video duos casus hucusque, quòd tunc volen-

58 ti, † & scienti fit iniuria, quando essemus in Clerico percusso suadente Diabolo iuxta cap. si quis suadente 17. quæst. 4. & est primus casus, quia tunc etiam volenti incurritur excommunicatio, vt scripsi in pragmaticis, tit. 46. de pœn. percut. num. 34 & 35. tom. 1. pragm. secundus casus est in officiali iniuriam passo, ex traditis supra in cap. 459. in 1. casu nam non obstante quod ipse officialis voluerit sibi iniuriam irrogari, attamen iniurians punitur, ita concluſi in d. tit. 46. pragm. num. 37. Et nihilominus dictus consensus solummodo sibi nocet, non aliis, qui non interuenerunt ex Pern. vbi supra, Bald. cons. 215. Proponitur col. 1. vol. 2. Iacob. de S. Georgio, Curt. & cæteris per ipsum de Gregor. num. 3. 4. 5. & 6. arg. eorum, quæ adduxi in d. cap. volentes sub eód. vers. præsertim cum vers. Neq; capitulum. Nisi mutato formæ. ¶ Item

59 nisi simus in feudo † adfranchum allodium, vt posui in d. cap. 39. Regis Iacobi in 9. intellectu. ¶ Vel nisi dicta forma reperiretur mu-

60 tata † & alterata per consuetudinem introductam incontrarium spatio 100. annorum, vel saltim obtempta in contradictorio iuditio per decem annos, idem de Gregorio d. par. 3 quæst. 6. num. 14. & 15. & ead. quæst. 10. n. 7. ex Cuman. cons. 163. Cardinal. in Clement. sæpe, de verbor. signific. qui casus non respiciunt mutationem formæ per Principem, sed per feudatarium qui potest absq; consensu Regis, vt patet.

Non sic in maioratibus Hyspaniæ, præsertim quia in illis constituendis non est

61 necessarius Princeps † nec eius facultas, etenim pòt quisquis sit maioratum instituere, ex tertio, vel ex quinto per ea quæ pulchrè, ex latè dicit Ludouic. Molin. de Hyspan. primogenijs, cap. 1. num. 25. cum seq. per totum, reprobando Celsum cons. 93. num. 4. & cons. 117. num. 4. qui ponit non posse fieri maioratum absque Regia licentia, citando quosdam DD. qui hoc non dicunt, vt ait ipse Molina, & post Tiraq. Paris. Oroſc. & Didac. ait Surd. cons. 241. n. 5. lib. 2. vbi æquiparat fideicommissis, sentit Ilsen. in cap. 1. §. 1. vers. quid ergo, de eo, qui sibi, & hæredibus suis, vbi quod priuatus posset in concessione feudi formam, quam vult imponere (licet hoc non sit opus in Regno Siciliæ, quia hoc priuatis non licet dare in feudum quaternatum, vt ibi per eum, & per Petr. de Gregor. d. quæst. 2 part. 3. nu. 7.)

Et quia hic fit mentio expressa de Regalijs, maximè de mutatione in feudis, vt vidimus supra à num. 32. cum pluribus seq.

62 quæ alienari non possunt tamquam Demanialia, vt dixi in cap. 9. Regis Iacobi num. 29. d. tom. 1. addo Petr. de Gregor. de concess. feudi, part. 1. quæst. 5. num. 3. & ibi Mastrill. qua de causa dispositum est supra in cap. 34. Regis Martini, tom. 3. quòd iura Regalia seruentur illæsa, sicut regales præeminentiæ, effectus namque est ex illis regalijs, quia consequuntur Reges ipsi plenitudinem potestatis, vt post infinitos ait Ludouic. Rodulphin. in tra. de absoluta Princip. potestat. cap. 2. num. 5. & 6. videamus aliqua per 55. quæ suis locis ét remissiuè hic cito.

63 §. 1. Viæ publicæ † sunt enim de Regalijs, vt est videre supra in cap. 116. Regis Federici, vers. octauum, tom. 2.

64 §. 2. Pedagia † guidagia reditus dohanæ, & similium. vt posui supra in cap. 54. Regis Martini. num. 13. tom. 3. & supple infra in §. 36. quid de gabella noua tareni, vide in pragmaticis tit. 69. de his, quæ prohib. Prælat. sub num. 7. tom. 1. pragm.

65 §. 3. Guidatica, † vt per præd. DD. & dixi in cap. 52. Regis Iacobi in 2. exclusione d. tom. 1. quòd ad solum Principem spectat, Surd consil. 210. sub num. 58. & 59. lib. 2.

66 §. 4. Ducatus, † Marchionatus, Comitatus, &c. quia sunt Regales dignitates, & de regalibus, Bald. in cap. 1. tit. de feud. Marchi Iacob. de S. Georgio, de feudis, in verbo Carolus, fol. 5 num. 3.

67 §. 5. Secretiæ, † vt p Petr. de Greg. vbi sup.

68 §.6. Statuas, † sine imagines erigere extra Imperiale beneficium, & sine licentia Principis extollere nullus potest, cum sit de regalijs, secundum ea, quæ habentur in l. 1. C. de stat. & imagin. qui mos fuit desumptus ex quadam Deorum antiquitate, vt de Semirami legatur, quæ sibi construi fecit statuam magnam decem, & septem stadiorum quasi plus duorum milliarium spatio importantium ex quadam petra, iam enim
69 stadium † est octaua pars milliaris, quòd vno spiritu confecit Hercules, ex glos. in §. vniuersitatis, Instit. de rerum diuis. Ioann. Bellon. Etymolog. Isidor. & Plin. de natura lyssor. lib. 1. alias lib. 2. cap. 23. & p Simon. Schard. authorem damnatum in suo Lexicon iuris expurgato, verbo stadium, vbi varie recenset, quod Græci στάδιον vocant, vt per Pithagor. & Cadum Sulpitium, qui subdunt Lunam distare à terra stadijs cētum 25. & per ea, quæ vt refert Vincent. Cartari in eius imaginibus Deorum, fol. 9. & sequentibus, qui adducit aliqua de statuis, & imaginibus, & inter alia narrat de Eusebio, qui refertur in Egypto fuisse virū ditissimum, qui, vt remedium præberet magno dolori, ex filio præmortuo fecit ei statuam, quam eadem affectione, prout ad viuum filiū gerebat, ob quod familiares domus, quando videbant dominum offendisse, & iratum, prout ex l. vnica, C. de his, qui ad stat. confug. statim currebant ad statuam filij, eamque adorabant, veniamque ex hoc consequebantur, vt testatur idem Cartari
70 fol. 12. vbi ait, statuas † Principum hoc habuisse priuilegium, vt tutos rederent ad se confugientes, etiam si statuæ essent de inimicis, licet hoc non fuerit seruatum apud Augustum, qui extrahi fecit filium Marci Antonij currentis ad statuam Cęsaris, & fuit occisus, vt meminit Suetonius, narrat ibibidem Cartari fol. 13. quòd statuæ non nisi Principibus, virisque famosis eriguntur referens illud de Catone, qui interrogatus à quadam, cur ei statua erecta non esset inter nobiles eius patres? respōdidit malle, vt potius homines probi dubitarēt cur ei erecta non fuisset, quàm auderent dicere, cur erecta sibi esset, vt refert Marcellinus, & propterea infert, quòd erant tot, & tantæ statuæ Romæ, vt dictum fuerit esse alium Populum expetra fol. 11. quod facit pro nostris his temporibus, in quibus adsunt tot hominum imagines, pictique retractus, vt possimus dicere esse alium Populum Panhormitanum, siue Siculum, qua de causa Agesilaus pariter apud Græcos refutauit statuarum honorem, vt refert Xenophantes in eius vita, vbi ait, quòd illi tales apportant laudem sculptoribus, ac si pictoribus, sibi vero opere virtutum, prout etiam dixit Marius apud Salustium, qui ex quo ipse ex ignobili familia, non habebat maiorū imagines, sed honorata præmia à se reportata ex victis bellis, quæ hodie sublata sunt, nam circa adorationem non possunt hæc fieri, l. 2. C. eod. tit. de his, qui ad stat. cōfug.

71 §. 7. Item officia iudicatus † sunt de Regalijs, & quia ad solam Regiam Maiestatē spectat conferre, vide quæ scripsi supra in cap. 82. Regis Federici, num. 5. & 6. vbi de Procuratoribus Fiscalibus, tom. 2. & in cap. 8. Regis Ioannis, versic. his dictis, tom. 6. & in pragmat. tit. de Aduocat. Proc. & Solliciit, Fiscal. versic. quo vero, tom. 1. pragm.

72 §. 8. Officium Commissarij, † Magistri Notarij est de Regalijs, vt in cap. 14. cum similibus Regis Alphonsi, supra tom. 4. & in Pragmat. tit. 19. d. tom. 1. pragmaticarū, & per Bon. supra in cap. 256. hoc tomo vbi tetigi ex Affl. in constit. officiorū, & in constit. Magistri Camerarij, col. pe. in 12. notab. lib. 1. sic de Porterijs vide in pragm. fol. 26.

73 §. 9. Potestas iudicandi in vltimis † appellationibus dicitur esse de Regalijs, cap. 1. quæ sint regal. Thesaur. Pedam. decis. in præfat. num. 15.

74 §. 10. Legitimandi quoq; potestatem esse de regalijs, sic sētij in pragmat. tit. de Comitib. Palatio. limit. 2. d. tom. 1. pragmaticarū.

75 §. 11. Thesaurorum venæ, † & similia, vt puta marmorum, aluminum, &c. & de quibus inferius in §. 50. & ex his, quæ dixi in cap. 23. num 29. Regis Iacobi, quibus addo Marth. de Affl. & in constit. Regni, dohana secreti, num. 1. & 2. tit. 59. de de offic. Secreti, de qua constit. etiam ibidem memini, vbi loquendo de iure communi, thesauri inuēti, tam in loco publico, quàm priuato erant Regis, ex adductis in consuet. Panhor. capit. 38. num finali, & quæ tetigi in capit. Regni Regis Iacobi 23. illation. 2. vbi quid quando in Ecclesia num. tom. 1. secus si in via reperiebatur pecunia, nam erat dimidia inuentoris, ibique vide quod est licitum absondere pecuniam suus terram, & quando abscondens, prætendit esse suam, debet habere dilucidas prōbationes, aliàs est Fisci, vel inuentoris, ideoque periculosum est, vt ibi per eum, & quod dicitur in Euangel. vbi de abscondente illa talenta, & per Addition. ad Cæpoll. de seruit. vrb. præd. tit. 45. per l. vnicam. C. de Thesaur. §. thesauros, instit. de rer. diuis.

76 §. 12. Monetam cudere, † & facere, posui supra in cap. 58. Regis Iacobi propè principium tom. 1. & in cap. 43. Regis Mart. tom. 3. vbi quòd spectat ad Maiestatem Regiam in

in cap. 398. Boniorn. in d. cap. Regni 256. supra hoc tomo ex Parid. de Puteo de excessib. Baron. col. 2. Bald. & Luc. de Penna in l. 1. C. de veter. munism. potest lib. 10.

§. 13. Venationes, quas memini esse de
77 Regalijs † supra in cap. 64. eiusdem Regis Iacobi sub num. 12. tom. 1. de quibus multa Tiraquell. de Nobil. cap. 37. num. 138. cum seqq. & prout de nemoribus subdam in §. 15. & in cap. 115. Regis Federici, ampl. 5. & in 1. notab. tom. 2. vbi quòd certo modo potest hoc prohiberi.

78 §. 14. tractas exigere, † neque proprium portũ, vel carricatoriũ alicui liceat, vt habes supra in cap. 13. Regis Mart. tenere to. 3.

79 §. 15 Nemora, quæ † sunt de Regalijs, d. cap. 34 Regis Martini, arg. quod tetigi de venatrombus supra in §. 13.

80 § 16. Salinæ maris † d. cap. 34. Regis Martini, & dicit Affl. & in constit. Regni Magistros fundicarios, num. 2. quòd si Prioratus haberet salinam in suo prædio, potest vendere salem de suis salinis prouenientem ex quodam cap. Papæ Honorij Soccin. Sen. & Natta, de quibus per Menoch. consil. 31. n. 30. vol. 1. & videas supra super Bulla, & Regia Pragmat. post cap. 355. ampl. 21. num. 175. fol. 111. col. 1.

81 §. 17. Littora † d. cap. 34. Regis Martini.

§. 18. Iura lignaminum, ibidem, & vidi plures litteras in hoc expeditas per Regiũ Patrimonium.

§. 19 Aratorum iura, ibid.

82 §. 20. Merum, † & mixtum imperiũ, ita esse de regalijs, iam posui supra in d. cap. 10. eiusdem Regis Martini in princ. tom. 3.

§. 21. Creatio Notariorum est etiam
83 de regalijs, † posui supra in d. cap. 256. cum ibi citatis ad Pragmaticas Regni; ibique Bonior. qui dicit quòd creare Notarios respicit supremã Principis potestatem, ffern. tit. quæ sint regalia, Affl. in constit. in locis demanij, titul. de iudic. & in tit. de prohib. feudi alien. per Feder. §. Scribæ, num. 26. Paris de Pur. de excess. Baron. col. 2. dicens quòd, nõ sufficit esse creatos à Papa, neq; imperat. nec ab alijs, quicquid tentauerit in hoc Regno Comes Mohac, & Episcopus Catholici, vbi scripsi.
taniæ, sed dicit esse in hoc pragm. Regis Ca-

84 §. 22. Collectas, & † angarias imponere est de reseruatis Principi supremo non recognoscenti superiorem, & licet alijs concesserit merũ & mixtũ imperium, non tamẽ concessisse reseruata sibi intelligitur, vide in d. cap. 54 Regis Martini n. 13. d. tom. 3.

85 §. 23. Concedere indulta, & remissiones, dico infra infra in cap. Regni 7. Regis Catholici Philippi II. vers. declaro, tom. 9.

86 §. 24 Leges condere est de Regalijs, † vide supra in d. cap. 10. Regis Martini dec laration 5. eod. tom. 3. idemque de Pragmaticis, posui in pragm. 1. tit. 1. de offic. Proregis, d. tom. 1. pragm.

§. 25. Infossa re, instaurare, prorogare in-
87 stantiam, † videbimus suo loco in cap. 198. Regis, & Imper. Caroli V. sub versic. his peractis, to. 8. & dixi in decis. 97. M. R. C. n. 9.

88 §. 26. Restitutionem concedere † non ex vi iustitiæ (ex tactis supra in cap. 57. Regis Martini, num. 85. d. tom. 3.) sed gratiæ, cuncad solum Principem spectat, sicut restituere bannitos, & tollerare, ex quo adhuc ad eundem pertinet, vt tetigi supra in capit. 108. Regis Federici, limit 9 tom. 2. & latè pono infra in materia indulti in d. capit. 7. Regis Philippi, d. tom. 9.

89 § 27. Appellationem concedere † aduersus sententiam in rem iudicatam, vt eiusdẽ est etiam admittere quamlibet appellationem, vide supra in cap. 47. eiusdem Regis Martini, ampl. 2. d. to. 3. & infra in cap. subsequuti, num. 2. & seqq.

§. 28 Supplicationem, siue reuisionem,
90 vt pono infra in §. 46. admittere † contra sententias, etto quòd ficerent de albo nigrum, &c. Surd. vbi supra, & facit cap. proximè subsequens

91 §. 29. Redeunda concedere † pro debitis ciuilibus, ad Principem enim spectat, scripsi infra in cap. 24. Regis Inclit. Ioannis, limit. 4 tom. 6.

92 §. 30. Supersessorias dilationes † in ciuilibus, posui ibidem.

93 §. 31. Fedeihomagia † dic ibidem, & in pragmaticis, tit. 38. de pœna homagij violati, num. 15. tom. 1. pragm.

94 §. 32. Modus procedendi ex abrupto, † vt scripsi infra in cap. 58. Regis, & Imper. Caroli V. versic. hanc eandem, d. tom. 8. vbi citaui multas Pragmaticas concordantes præsertim pragm 6. tit. 2 de offic. Iudic. M. R. C. & tit. 39. pragm vnica, de pœn. obtrũcant. nares, ibi (*habita tamen prius dispensatione super hoc*) d. tom. 1. pragm.

95 §. 33. Honores cõferre Principis est † l. 3. C. de cõsulib. & non spargen. lib. 12. Chassan. in Cathalogo Gloriæ Mundi, p. 1. consid. 4.

96 §. 34. Cognoscere de crimine † læsæ Maiestatis in personam Principis, qui concesserat merum, & mixtum imperium, vide supra in capit. 48. Regis Martini, limit. 4. d. tom. 3.

97 §. 35. Parlamentum constituere, † vt videbimus infra in cap. 11. Regis Ioannis in princip. eod. tom. 6.

98 §. 36. Vectigalia imponere, † vt tetigi superius in §. 22. & supra in cap. d. 54. eiusdẽ

Regis Martini, num. 13 cum pluribus ſeqq. d. tom. 3. dicũt enim DD. quòd gabellæ quo-
108 ad impoſitionem ſunt de regalijs, ſecus quo ad exactionem, Grammat. deciſ. 105. num. 23. Io: Ant. de Nigris in cap. miſericordiam, num. 11. Ballus in pragmaticis tit. de modo ingabellandi Regias gabellas, fol. 225. col. 2. num 4. & 5.

99 §. 37. Mouere bellum, † vel guerram dixi ſupra in cap. 67. Regis eiuſdem Martini, §. 11. d. tom. 1.

100 §. 38. Erigere banderas, † ſiue vexilla eſt de regalijs, ibid. d. §. 11.

101 §. 39. Palatia habere, † vide in pragmat. 1. tit. 2. de offic. Iudic. M. R. C. ſub num. 1. d. tom. 1. pragmat.

102 §. 40. Confiſcationem facere, vt dixi in deciſ. M. R. C. 29. in princ. ſub verſic. ob id, & verſic. & licet.

103 §. 41. Saluaguardia, † dixi in d. deciſ. M. R. C. 29. num. 29.

104 §. 42. Nominare caſtra, † in quibus Rei ſunt condemnati per ſententias, vt eſt videre in pragmat. tit. 38. de pœna homagij, nu. 2. d. tom. 1. pragmat.

105 §. 43. Quia de eius abundantia † Nobilitatis poteſt alios nobilitare, Chaſſan. in d. Gathalog. Gloriæ mundi, conſiderat. 15. par. 8. Ioann. Garzia de nobilit. gloſſ. 48 §. 3. nu. 2. gloſſ. 1. §. 4. num. 50. gloſſ. 35. num. 31. Bobadill. in politic. lib. 3. cap. 2. tit. de las præcedentia del Corregidor, ſub num. 3. tom. 2. vbi allegat etiam l. 1. titul. 27. part. 2. ibi *(puedeles dar honra de hijos dalgo.*

106 §. 44. Flumina, † vide in pragmaticis, tit. 65. de pœna inficiant flumina d. tom. 1. pragmaticarum, & ſupra in d. Bulla hoc tomo 5. num. 175. fol. 111. vbi loquor de Iarrettis aliquarũ Ciuitatũ huius Regni, & q. flumina ſint Principis. & de regalijs, ſentit Ioa. Petr. Surd. conſil. 482. vol. 4. vbi quòd licet quoad iuriſdictionem ſint Principis, tamen in particulari, & reſpectu vſus ſunt Ciuitatum, & terratum, quarũ in territorio fluãt, & poſt Bald. in l. ſi plures, C. de condit. infert. Heron. de Monte in tract. fin. regund. cap. 9. Signorol. conſil. 70. num. 10. qui loquitur de flumine Pado, Crauett. conſil. 530. Boer. deciſ. 352. num. 4. Affli. & Iaſ. per Surd. citati, quando ſcilicet Princeps conceſſiſſet vſum dictæ vniuerſitati, & aquas, vt ipſe ſubdit ex Affli. deciſ. 388. num. 13. Crauett. ſupra citato, Intantum vt tunc poſſet eadẽ vniuerſitas, Ciuitas, populus, vel terra, quæ haberet dictam conceſſionem regaliarum, alij concedere vſum molendini, ex Cæpoll. March. Affli. & alijs per Surd. num. 4.

§ 45. Componere in delictis, vt in pragmaticis † tit. 68. de compoſit. in 1. notab.
107 cod. tom. 1. pragm.

§ 46. Remiſſionem concedere, † vt in dictis pragmat. tit. 69. num. 11.
109

§ 47. Ejicere piratas, & corſarios, † vt dict. in pragm. tit. 76. in 1. not.

110 §. 48. Carcerare pro bono regimine, † vide ſupra eod. in cap. 315. n. 2.

111 §. 49. Piſcation, † videas ſupra ad dictam Bullam & Regiam Pragmaticam d. n. 175. vbi etiam loquor de Tonnarijs, conis, &c. fol. prædicto 111.

112 §. 50. Mineræ argenti, † aluminum, ſulphuris, de quibus ibidem, & ſuperius in §. 11.

113 §. 51. Saltus, † & impetus aquarum, qui ſunt de Regalijs, & ſolent contineri in priuilegijs feudorum, ſecundum Luc de Penn. in l. 2. col. 1. C. de fund. limit. lib. 11. & in terris Baronũ ſunt ipſorum, l. vſum aquæ, C. de aquæduct. num. 5. Loffred. conſil. 13. num. 7. Affl. & in d. tit. quę ſint regal. in verbo flumina, Grammat. conſil. crim. 9. Ferdin. Boiorn. in cauſa Donnæ Agathæ de Bonfiglio, cum Don Hieronimo de Montecateno, verſic. quintodecimo lib. 1. feudal. Et non niſi ſcienter per ipſum Principem transferuntur. cap. 1. de capit. qui curr. vend. Ripa in l. 1. num 55. ff. de vulgar. & pupill. ſubſtit. Tiraquell. in tract. de legibus connubial. gloſſ. 5. num. 157. Menocch. conſil. 20. num. 23. & ſeq. lib. 1.

Eſt verum, quòd licet in ſupradictis §§. viderimus regalia eſſe ipſius Principis tamquam ſibi reſeruata, quia niſi aliter de conceſſione eorum regaliorum non appareret, nullus ea poſſet habere, tamen ſi v. g. ex immemorabili tempore quis vſus fuiſſet, tunc
114 ſufficit iſta præſcriptio † in tali poſſeſſione, ſic Surd. d. conſil. 482. num. 7. poſt Luc. de Pen. in ead. l. vſum aquæ, & l. diligẽter, C. de aquæduct. Menocch. conſil. 447. num. 17. maximè concurrente titulo, ex Cæpoll. & alijs, idemque diximus, ſi, v. g. adeſſet cõſuetudo, vt ipſe ſentit de aqua ducenda, num. 8. quia ſic † acquiritur, ex Io. Fabr. Purpurat. & Iaſon. & pulchrè Marth. de Affl. &. in conſtit Regni, in locis, num. 7. tit. 77. de iudicibus annalibus; ſicut etiam ex conceſſione tam in ſpecie, quàm in genere poſſent
115 116 iſta regalia concedi, † vt dicit idem, ſic alias Rex Ferdinandus I. conceſſiſſe Reginæ Ioãnæ eius conſorti, poſſe etiã Notarios creare, ex tactis ſuperius in §. 21. nam regalia poſſunt ſiue vnum, ſiue omnia concedi, & conceſſo vno ex regalibus, non videntur cõceſſa alia regalia, ſed prohibita per l. maritus, C. de procurat. Andr. de Yſern. in prælud. col. 19. & ſic ex priuilegio Principis poteſt transferri hæc poteſtas ex Innoc. in cap. fin. de fid. inſtrum. & Affl. vbi ſupra intelligendo

relligendo de consuetudine, vel præscriptione, non 40. annorum, sed antiquissima, cuius initij memoria non extaret in contrarium; & num 8. vb restringit hoc esse verum in temporalibus, quia in spiritualibus minori tempore 100. annorum præscribitur consuetudo quantum ad istum casum, ex Imol. & Ant. de Butr. per eum citatis & per ea, quæ post Ro. Ioan. in tra & de spoliis dicam infra in cap. 478. versic. secreti verò. Sicut expresse posset Princeps dicta regalia concedere Baronibus, & alijs, vt post multos ait idem Surd. d. consil. 210. num 19. & 20. lib. 2. vbi quòd potest alios de his inuestire ex magna causa, & cum clausula, ex certa scientia, Ign. Rolland. Laudens. Assi. & alij per eum, num. 58. & in dubio nũquam † veniunt, quia sunt in signum supremæ potestatis, ibique vide per Surd. an, & quando per Principem possint dicta regalia transferri. & quando sub d. num 58. & 59. & quæ possint facere Barones vasalli, & quæ non, sub dens num. 61. quòd etsi reseruata Principi, & sic dicta regalia concedi possint, tamen concessionarius non vti debet cum ea potestatis plenitudine, qua vtebatur cõcedens, sed cum maxima discretione, ex Innoc. Bald Abb. Imol. Alex. Grammat. Paris. Bero. & multis, & sic satis quo ad hęc, suo tempore si dabit Deus, videbimus reliqua. 117

De appellationibus in terris Prælatorum, & Baronum, &c. Cap. CCCCLVII.

ITem supplica il detto Regno, perche communemente nelle terre delli Prelati, & Baroni, le cause, & questioni, nelle quali fra li vassalli loro si fanno, son di poco, ò di minima importantia, onde se li litiganti predetti per viam appellationis, vel reuisionis douessero comparire nella Regia Gran Corte quasi fariano maggiori spese per il litigio, che non varrebbe la causa, ò questione, & alcune delle volte accaderia, che li litiganti fariano distanti di Corte per giorni cinque, ò sei, vel circa, & li fora grandissimo danno, & fatica comparire nella detta Regia Gran Corte, & per questo rispetto talvolta l'appellatione esser deserta, che Vostra Maestà conceda alli Baroni del detto Regno, che habbiano la prima, & seconda appellatione, etiam reuisione, cosi come haueano, & vsauano innante le Pragmatiche nouiter super his edite per la Regia Maestà predetta, non obstante le dette Pragmatiche, & sentenze exinde in contrarium quomodocumque latè. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd huiusmodi Prælati, Marchiones, Comites, & Barones de omnibus causis, tam ciuilibus, quàm criminalibus ad eorum cognitionẽ pertinentibus habeant primas tantum appellationes, nisi Magna Curia fuerit in loco, ad quam eo casu omnis appellatio deuoluatur, priuilegijs dictorum Prælatorum, vniuersitatum, Marchionum, Comitum, & Baronum, si quæ sunt in suo robore existentibus.

S V M M A R I V M.

Appellatio prima tam in causis ciuilibus quàm criminalibus competit Baronibus & Feudatarijs ex priuilegio specifico habentibus merum, & mixtum imperium num. 1 cum seqq.

Merum, & mixtum imperium habentes, non ex hoc intelligitur concessa appellatio, nisi specificè sit dictum, n. 2.

Appellationes primas non habenti non possunt concedi secunda num. 3.

Baro, & suus Iudex an, & quando sit vnũ, & idem tribunal n. 4.

Admiratus magnus cũ suo Locumtenente constituunt vnum, & idem tribunal remissiuè ibidem.

Appellationes concedere siue primas, siue secundas sunt de regalibus. n. 5.

Reuisio est de regalibus non competens Baronibus, nisi a decem vncijs infra. n. 6.

Regia decretata intelligenda est secundum formam petitionis num. 7.

Baronia est nomen generale comprehendens Duces, Comites, Marchiones &c. sed non conuertitur, num. 8. & seq. & num. 10.

Baronia an sit ad instar comitatus, n. 9.

Feudatarij non ex hoc dicuntur Barones, nisi expressum esset quòd sint, ibidem & num seq.

Baro

supra in capit. 445. num. 9. quia sunt de
5 regalijs † ex Afflit. & Capic. col. 25 5. in con-
stit. imperialem, §. præterea vltimo, num.
21. de prohib. feud. alien. per Fed eric. & vi-
dimus in præced. cap. n. 89. cum ibi citatis.
6 ac de reuisione, † cuius est Principis, tam-
quã de regalijs, vt tetigimus in eod. præced.
capit. §. 28. quam non habent ipsi Barones,
nisi à decem vncijs infra, vt est videre per
cap. 493. infra, & pertranſit hic Boniorn.

Illa tamen dubitatio cadere poteſt circa
præſens capitulum, quomodo poſſit eſſe,
quòd petitio Regni ſit facta contra Præla-
tos, & Barones, & decretata eſt ampliata
adhuc ad Marchiones, & Comites. &c. cum
7 regulariter decretata † ipſa Regia ſit intelli-
genda ſecundum formam petitionis, §. præ-
terea, inſtit. de inutil. ſtipulat. l. 1. C. de di-
uerſ. reſcript. cum ſimilibus, quæ poſui ſu-
pra in cap. 445. num. 4. ne plus detur, quàm
petatur, arg. l. cum de indebito, ff. de probat.
per quam habetur, neminem præſumi ia-
ctare ſuum, vt dixi in deciſ. 6. num. xj. vbi
adhuc ampliaui in Rege, & poſuit Ferdin.
Boniorn. in cauſa Spaccafurni, verſic. ter-
tio ſtante, & verſic. ſecudo dico propè finẽ,
& in cauſa Siculianæ, verſic. ad huius, in
feudalibus, meminitque expreſsè de hoc
capit. Regni, dicens, quòd fuit aliàs deciſum
contra ipſũ Comitem Clauſæ tunc Præſidẽ-
tem tam per M. R. C. quàm per delegatos, vt
nempè non habeat locum, niſi in Baronibus
qui tempore huius capituli habebant merũ
imperium, & neſcio quo pacto fuerit deci-
ſum, cum dubitatio ipſa tollatur ex his, quę
ſcripſi in conſuet. Panhor. cap. 17. num. 1. &
ſeq. vbi ex Iſern. Vinc. de Franch. Petr. de
Gregor. Mandell. Cannizio, Saccaruf. Bar-
tol. Neuizan. Rolland. Ant. Sola, Blaſe Lan-
za & Ottauio de Corſett. concluſi Baro-
8 niam † eſſe nomen generale comprehen-
dens Duces, Marchiones, Comites, &c. ex
identitate rationis, & ſic intellexi ſupra in
cap. 34. huiuſmet Regis Alphonſi, verſic ha-
bet locum, to. 4. & ſupra in d. cap præcedẽti
num. 41. Beneuerum, quòd non conuertitur,
ideſt, omnis Marchio, Dux, &c. dicitur Ba-
ro, non autem è contra, & parcant mihi Io.
Franc. de Ponte conſil. 57. num. 35 Mandell.
conſil. 163. num. 38. & ſeq. Purpur. in l. 1. ff.
de offic. eius, num. 242. & ſeq. Maſtrill. ad
Petr. de Gregor part. 2. quæſt. 3. qui dicunt,
9 quòd Baronia † ad inſtar Comitatus iudi-
catur, quia hoc non puto verum, nec con-
uertitur in alio propoſito, quod poſſet na-
ſci, etenim non omnis feudatarius dicitur
Baro, cum ad fundandum eſſe Baronem,
Comitem, &c. oportet, quòd in ſpecie ſit dic-
tum per Regem, concedo in Baronia, quia
ſi aliter conceſſiſſet, etiã plura feuda in feu-
dum, nec exprimeret in Baroniam, & ſimi-
lia, illa feuda, licet effecta vnum corpus, tñ
tamen habebunt nomen dignitatis, vt ſubdã
modo, Iſernin cap. 1. §. ſimiliter n. 20. de
cap. qui Cur. vend. Socin. cõſ. 166. vol. 2. Pet.
de Gregor. vbi ſupra d. part. 2. queſt. 3. in fine.
Benè etiam eſt verum quòd licet dicta Ba-
10 ronia ſit † nomen vniuerſale cõtinens ſub
ſe plura feuda nihilominus põt per Proregẽ
dari forma, aut habentur v. g. vnum caſtrum
ſolũ vel Baronia ſola in Baroniam, poteſt
n. Rex ipſe rem ſuã dare, prout vult, vt mo-
derator in re ſua, & erit Baro etiã in vnico
feudo, Ytern. in d. §. ſimiliter, d. cap. 1. col. 1.
eod. tit. de capit. qui Cur. vendid. Petr. de
Gregor. loco citato d. part. 3. q. 2. num. 3. &
per ea, quæ vidimus ſup. in eod. cap. præce-
dẽti, ſub verſic. ad Principẽ, & ſatis eſt, quòd
11 dicti Comitatus, &c. ſint feuda, † ex tradi-
tis per Carauit. in Ritu 46. Regni Neapo-
lis, ſub num. 15. & ſufficit per ea, quæ dixi
ſupra in cap. 28. Regis Federici, ampl. 14.
tom. 2. vbi alienatio valet, etiam circa feu-
da comitatus, & ſimilia cum ſit ſatis, vt di-
xi, eſſe feuda, latè Soccin cõſ. 77. lib. 1. Bart.
in l. inter tutores, col. fin. ff. de admin. tu-
tor. Loſſredd. conſil. 39. Blaſc. Lanza in Alle-
gat. Comitatus Mohac, quos ſequitur Can-
net. in cap. volentes, fol. 36. num. 24. ¶ Niſi
dicatur, quòd quoad dictos Comitatus Ba-
ronias, cæteraſque dignitates, vt tactum eſt
ſuperius, tacitè inſit clauſula iuris franchо-
12 rum, † vt declarat idemmet Cannet. fol. 63.
num. 12. & ſeq & num. 40. & per conſequẽs
erit feudum tãtummodo primogenitorum
& comitatus prædicti non tranſeunt, niſi
ad dictos primogenitos ex allegatis per eũ,
præſertim ex Andr. in cap. 1. col. 2. de feud.
March & eſt verum, quòd in his feudis Co-
mitatus, & dignitatum non ſucceditur ali-
ter, niſi ex pacto, & prouidentia Principis,
Bald. Aluarott. & Præpoſ. in cap. 1. quis di-
cat, Dux, idem Bald. in cap. 1. §. denique,
quib. mod. feud. amitt. & quæ ſubdam infe-
rius, & in hoc ſtat reſolutio, in qua fallitur
iudicio meo, ipſe Cannet. loco citato, dum
in hoc propoſito reprobat omnes illos fa-
moſiſſimos DD. Regnicolas, quos adduxi in
d. cap. 28. d. ampl. 14. quia ipſe Cannet. præ-
ſupponit pro vero, quòd in his feudis digni-
tatum adſit expreſsè clauſula iuris frãchо-
rum, quæ quando adeſt nemini in dubium
vertitur in Regno, nam non habet locum
d. cap. 28. vt ibi dixi remiſſiuè in reſtrict. 6.
verſic. idem eſt, hoc miraculi non poteſt fie-
ri per ipſum Cannet. vt quemadmodum, &
caſu, quo adeſt expreſsè, intelligatur etiam
tacitè adeſſe de ſui natura annexè, nam hoc
nego,

nego,ſalua eius pace, nec habet locum iſto caſu regula,l.cum quid, ff.ſi cert.pet.per eũ allegata, & vbi ipſe ſe fundat, nec ſemper
13 eſt vera, † Socein in l. 1. num. 23. ff. quod quiſque iur.Paul. de Caſtr. conſil. 334. lib. 1.Iaſon in liſeruum filij, §.idem ſi ſeruus,in fine,& §.ſi res obligata,ff.de legar. 1.Dec.in cap.Clerici.col.vlt.extr.de iudic. & conſil. 406.immo falſa,quando quæritur ad finem inualidandi actum, & maximè quando ſumus contra regulas iuris communis, quo caſu nõ procedit d.cõcluſio, vt poſui in deciſ.M.R.C.112.ſub verſic.totum autem, ibi, quamuis, & multo fortius diſpoſitionem dicti Capituli Regni, propter quod inferũt
14 DD.quòd licet † ſententia tacitè intelligatur referri ad acta, ex cumulatis per Alex. conſil 59.attentis,num 15.lib.1. quem ſimpliciter citaui in commentar. Conſuetud. Panhor.in proœmio, num. 65. attamen, ſi in ſententia non fit expreſſus error iuris,ſed tacitè ex relatione etiam tacita, quæ fieret ad acta, non vitiabitur dicta ſententia, vt per eum ibi, qui allegat multa inra; ſic etiã
15 videmus, quòd expreſſa pupillaris † excludit matrẽ pupilli, cap. ſi pater,de teſtam in 6.cum ſimilibus per Bart.in l.centurio, col. 2.ff.de vulg.& pupill. & latius reaſſumpſi in deciſ.M.R.C.66. n.2.& deciſ.190.ſub verſ. 2.quia tũ ſecus eſt in tacita, vt cõcludit ipſe,& Alex.loco adducto, ita etiã dicit ipſemet Alex.vbi ſupra,num.16.quòd filius debet expreſſè,& nominatim exheredari,aliàs non ſufficit tacitè.Vnde in propoſito dico, quód non ita operatur expreſſa clauſula iuris Franchorum, ac ſi tacita, quia ius franchorum in Regno non præſumitur, 16 † niſi probetur, vt dicit Andr. in conſtit. vt de ſucceſſionibus,& ſentit ipſe Cannet.fol.63. num.6.ad quòd,vt video, non reſpondit, & idem ſi nedum clauſula eſſet appoſita in Comitatibus prædictis, verum etiam in quibuſcumque feudis,vt ſentij in d.cap.28. reſtrict 6. verſic. idem. Et quicquid ſit ipſe Cannet. volens reprobare, dictam 14. ampliationem illorum DD. quos ibidẽ adduxi in eod.cap.volentes,tamen non negat ipſe, quòd quando feuda,etiam dignitatis ſunt cum aliqua forma, quin poſſint alienari, ſi
17 vero nulla apparente forma, † quòd tunc cenſeantur iuxta propriam naturam ipſius feudi,vt ſubdit ipſe fol.70.col.1.ex Petr.cõſil.14 & Bald.ab eo allegatis, & facit prædictum capitulum antecedens, vbi poſui in verſic.priuilegia vero, & ſic dicere, quòd ſi in dictis feudis dignitatum non ſit expreſſũ in forma cum dicta clauſula iuris franchorum, nihilominus habet dictum feudum Comitatus annexam dictam clauſulam
18 † adeout dicatur feudum primogenitorum, DD. in capit.licet, de vot. & ita poſt Abb. conſil.12.vol.1.& conſil. 3.vol.2.& poſt Petr. in d.cap.volentes,vbi etiam Mõtalt. & poſt Andr.Aſſi.Mandell.& Crauett.ait Maltrill. ad Petr.de Greg.d.p.2.q.3.in littera A.vnde ex his potius ſimus cum Cannetio vbi ſupra,

De priuilegio Remiſſionis,& quòd poſſint committi proceſſus in criminali. Cap.CCCCLVIII.

ITem, perche ſeruar la Pragmatica della remiſſione di delinquenti, quæ incipit, moribus illorum præſtantium virorum,&c ſora quodammodo impoſſibile,ch'eſſendo li delinquenti de loco, che habbia priuilegio di remiſſione, il Capitaneo del detto loco habbia à venire ad locum delicti à fare il proceſſo, & perche potria accadere, che molti di detto loco priuilegiato eodem tempore, & in diuerſis locis haueſſero delinquuto, nel qual caſo il detto Capitano non potria eſſer in tutti li detti luoghi ipſo eodem tempore, etiam propter abſentiam Capitanei à loco ſui officij Iuſtitia pateretur, & al Capitano ſaria etiam diſpendioſo incõmodo ſtare in loco extranco à fare il proceſſo. Per tanto ſupplica il detto Regno,che ſia ſua mercè reuocare la detta Pragmatica cum pœnis in ea impoſitis, & che li delinquenti ſiano remeſſi,ſecondo la forma delli priuilegij delle Città, terre, & luoghi,habenti priuilegio di remiſſione, & che il proceſſo, & la ſentenza ſi debbia fare, & pronunciare ſecundum formam iuris, & che la detta Pragmatica per il preſente Capitolo s'intenda eſſer reuocata. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd ſi habentes priuilegia remiſſionum,de quibus in Regia

Pragma-

Pragmatica in præſenti capitulo mentionata, cauſam delinquentis iuxta formam præſcriptæ Pragmaticæ ad eos remiſſi alicui Iuriſperito decidendam commiſerint, etiam ſi ille Iuriſperitus ſuper ea ius dicendo, non ſecundum leges ſententiam promulgauerit, propter hoc habentes huiuſmodi priuilegia non incurrant in pœnas eadem in pragmatica conſtitutas, ſed Iuriſperitus, qui non ſecundum leges ius dixerit, pœnis ſubiaceat legalibus, habentes autem huiuſmodi priuilegia remiſſionum poſſint, quos voluerint mittere, aut cui voluerint committere ad locum, vel in loco commiſſi delicti ſuper proceſſu, vſque ad calculum ferendæ ſententiæ, contra deliquentem faciendo.

De remiſſione delinquentium ad loca delictorum poſui ſupra in cap. 51. Regis Martini in 6. obſeruantia, tom. 3. & latiſſimè in Prag. tit. x. de for. compet. per tot. tom. 1. ipſarum Pragm.

Quòd habentes feuda plana habeant iura dohanę, & baiulationis. Cap. CCCCLIX.

ITem ſupplica il detto Regno, che eodem modo la Maeſtà Regia ſi degni reuocare la Pragmatica edita ſopra la baiulatione, & dohani, & ſentẽtij inde ſequuti, & che conceda, che tutti Baroni di feudi plani poſſano hauere, & vſare le dette dohane, & baiulationi, come vſauano innante le dette Pragmatiche, & che tutti quelli feudi, doue inſin'adeſſo apparino Torre, Caſtelli, ò fortilitij, ò habitationi antiqui dirupati, ſiano hauuti per feudi nobili, ¶ Regia Maieſtas contentatur ex gratia, quòd habentes feuda plana habeant in eis iura dohanæ, & baiulationis, quæ hactenus exigere conſueuerunt, Regia Pragmatica, & ſententijs Magnæ Regiæ Curiæ ſuper eius validitate promulgatis, non obſtantibus, & quòd feuda, quæ habuerunt caſtra, ſeu fortilitia, de hinc dicantur nobilia.

Apportaui aliqua hic tacta ad cap. 10. Regis Martini, ſub verſic. ſi igitur, ibi, vigeſimo primo, tom. 3. à nu. 61. vſque ad num. 67. vbi etiam tetigide his feudis nobilibus, &c. de quibus hic.

Confirmatio Pragmaticarum Regis Martini. Cap. CCCCLX.

ITem ſupplica il detto Regno, atteſo che per per il Sereniſſimo Rè Martino recolendæ memoriæ foſſero ſtate edite, & promulgate certe Pragmatiche, le quali incominciano (*Satis conſtat eſſe notorium*) li dui, & l'altri (*Conſiliarij, & continua*) le quali ſon ſtate in viridi obſeruantia, & la detta Maeſtà por molti priuilegij à particulari perſone conceſſi, habbia confirmato le dette Pragmatiche, dato che per inaduertentia raluolta qualche reſcritto haueria poſſuto vſcire; per il quale ſi habbia poſto in dubbio la viride oſſeruãtia delle dette pragmatiche, ſia ſua mercè per pacifico ſtato, & quiete generale del detto Regno, confirmar perpetuò il tenore, & forma delle dette Pragmatiche, & commandare, che quelle ſi debbiano oſſeruare, à talche in futurum ſiano eſtinti tutti liti, & cauſe, che porriano vſcire per dubietà delle dette Pragmatiche. ¶ Placet Regiæ Maieſtati,

---

3 Poſui ſupra in cap. 48. Regis Martini, ſub num. 1. & in cap. 57. incip. continua, & cap. 65. to. & ibi vide præſertim in eod. cap. 57. num. 63. & 64. in 6. intellectu, & in Pragmaticis, tit. 12.

de sent.banni, & foriudic. sub n.25.in fine.& in tit. 16.de Dilationibus, in fine, ibi in præterito,to.1.pragmaticarũ & in decis. 60.M. R. C n.6 & decis.99.num. 31. & quæ tetigi super Bulla supra post cap. 355.num. 2. fol.90.& supra in cap.457.num.2.fol.294.

De Gabella Fundici sublata, Cap. CCCCLXI.

ITem supplica il detto Regno,che la detta Maestà si degni leuare, & remouere la gabella della Fundicaria, nouiter renouata, & imposta alla felice Città di Palermo,& altre Città,terre,& luochi del detto Regno, nelli quali nõ si solea exerciri,à talche la detta Città,& altre Città,terre, & luoghi remangano in quella libertà,& quiete, nella qual'erano per li tẽpi passati, attento che per la detta gabella si diſuiariano le mercantie, & saria più danno,che vtile alle gabelle della Regia Corte. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Vide sup.eod. in cap 353.propè principiũ,vbi memini de hoc,& in cap.54 Regis Mart.n.3.

De Aduocato Fiscali non patrocinando pro priuato. Cap. CCCCLXII.

ITem per prouedere, che in futurum la Giustitia delli vassalli della detta Maestà del Regno passi tra le parti litiganti æqua lance nella Gran Corte, supplica il detto Regno, che l'Auuocato Fiscale non possa patrocinare in alcuna causa ciuile, ò criminale à petitione delle parti, ne per altra via directè,vel indirectè possa prestare patrocinio, eccetto solum nelle cause,che son della Regia Corte,ne sub prætextu del fauore del suo officio, patrocinano li litiganti, ne possa ancora capire, quando li Giudici della Grã Corte conferiscano,ò votano,tanto in cause Fiscali,quãto in tutte altre cause sub pœna contenta in primis capitulis. ¶ Placet Regiæ Maiestati,quòd Aduocatus Fisci non intersit,quando Iudices dant votum decisiuum in causis Fiscalibus,nec in causis priuatorum,in quibus sit patronus, in alijs non procedat, quia nullum vertitur interesse Regni.

Circa hæc duo capita scripsi in pragmaticis,tit.2.de offic.Iudic.M R.C.pragm.2. §.1.nu.6. eum locis ibi citatis,& in pragm 8.n.21.& seq.tom.1.pragmaticarũ,vbi etiam adduxi concordantia loca,& præsertim cap. 370.supra eod. cum quo est concordans etiam hoc Regni capit. & remissiuè infra in cap.540.vers.& datur modus in omnibus concluſi,non posse Aduocatum Fiscalem patrocinari pro priuatis, nisi solum pro Fisco, quicqu id hic sentiatur in decretata, nec posse interuenire in votatione causarum.

Quòd cause extra Regnum non extrahantur. Cap.CCCCLXIII.

ITem supplica il detto Regno,che la detta Maesta gratiosè conceda, che nessun'Officiale Regio,ò particolare possa esser citato, & constretto à rispondere di ragione, ò à mostrar conti fuori del detto Regno, nec in causa principali,nec in causa appellationis,aut reuisionis,tãto in ogni causa ciuile, quanto in criminale,etiam feudale,etiam ad petitionem Regij Fisci, aut Regiæ Curiæ,attentoche,essẽdo constretti fuori di questo Regno, difficultosissimamẽte potriano mostrare loro cõu,ò difensioni.¶ Placet Regię Maiestati, q̃ quęstiones inter priuatos,siue ciuiles,siue criminales,tam in principali causa,quàm appellationis,& reuisionis extra Regnum nõ extrahantur, quinimmo si aliquæ extractę fuerint,pro obseruatione antiqui capituli remittantur in Regno ipso decidẽdæ,& quòd super his seruenter capitula antiqua.

Scripsi supra in cap.442.fol.241.vbi plures ampliationes & limitationes adduxi.

Contra receptantes delinquentes, vt non augeatur pœna. Cap. CCCCLXIIII.

ITem perche nel detto Regno per li Capitoli concessi per Sua Maestà è prouisto, che ogni recettator di banniti sia in pena di onze cinquanta & del foriudicato, di onze cento, non ostãte, che per qualsiuoglia Officiale Regio fosse imposta maggior pena, alcune volte suol accadere, che essendo in colpa alcuna persona di alcun delitto, l'Officiali Regij faranno editti, & prohibitioni di non recettar li delinquenti, etiam non banniti sub pœna publicationis bonorum, vel alia pœna formidabili, per tanto sia sua mercè, declarare, che li recettanti delinquenti non banniti, ne foriudicati, non siano in maggior pena, che se essi ricettati fossero banniti, non obstante ogni ordinatione, & editto, fatta, ò fatto, & da fars in contrario per il Magnifico Vicerè, ò qualsiuoglia Regio Officiale. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd omnis pœna inde constituenda contra receptantes delinquentes, non bannitos, nec foriudicatos, eccedere non possit pœnam contra receptantes bannitos, vel foriudicatos constitutam, nisi per eãdem Maiestatem, vel eius Viceregem fuerit aliter dispositum.

Vide supra in cap. 108 Regis Federici, ampl. 6. tom. 2. & supra in cap. 371. & 421. cum ibi citatis ad Pragmaticas huius Regni tit. 48. de pœn. recept. Bannit. restrictionis.

Quòd Regij Officiales & Aduocati sint liberi, & exempti à iure sigilli. Cap. CCCCLXV.

ITem supplica il detto Regno, che tutti Regij Officiali, & l'Auocati della Gran Corte siano franchi, & essempti ab omni iure sigilli, tanto di Cancellieti, quanto d'ogn'altro sigillo, ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Dictum est supra in cap. 378. versic. An autem, n. m. 11. fol 189.

De taxatio iurium Secretariorum, & aliorum officialium. Cap. CCCCLXVI.

ITem, poiche li Secretarij del Magnifico Vicerè, & altr'Officiali del detto Regno alle volte domandano più del douere, supplica il detto Regno, che la detta Maestà faccia tassare li salarij delli detti Secretarij, & altr'Officiali, quanto deuono hauere per ogni lettera, & che non possano aliquid vltrà exigere sub pœna priuationis officij. ¶ Placet Regiæ Maiestati, & mandat Viceregi, quòd cum primũ erit in Regno Siciliæ, omnino prouideat de capitulis salariorum dictorum Secretariorum, & Officialium, & ordinetur taxator, vt præfati non capiant vltra debitum.

Est materia iuriũ soluendorũ per Officiales, ne capiãt vltra debitũ, videas supra in cap. 285.

Quòd Fiscus non possit subintrare in spretis pœnis. Cap. CCCLXVII.

ITẽ, imperoche per li Capitoli Regij cõcessi al detto Regno anno decimæ ctionis, parte remittente, il Regio Fisco non può subintrare in spretis pœnis, vel defensis impositis, & dopò è stato reuocato in dubio, si Fiscali solo potest subintrare, per tanto, per leuare il detto dubbio, supplica il detto Regno, che la detta Maestà declari le parti remittenti

prædictis, Fiscus non possit subintrare, & che siano seruati li detti Capitoli, cum per antiquum Capitulum prouisum sit, quòd in spretis pœnis, parte remittente, Fiscus non possit subintrare. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Dic, vt supra in cap. 117. Regis Federici, quod est cap. Optantes, versic. subaudiatur tertio, n. 2.

De modo procedendi in causis Fiscalibus. Cap. CCCCLXVIII.

ITem supplica il detto Regno, che in causis Fiscalibus, le quali siano tali, che essendo inter priuatas personas, si doueria ordinariè procedere secundum formam Ritus dicti Regni, si debbia procedere ordinariè, nõ obstantibus Capitulis, & obseruantijs, quæ fortè sint in contrarium. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd in causis, vbi procurator Fisci ciuiliter agit, procedatur ordinariè, vel summariè secundum naturam causæ, seruato Ritu Magnæ Curiæ.

H.d. quòd in causis Fiscalibus ciuilibus proceditur summariè, vel ordinariè secundum naturam causæ, seruato Ritu, sic sentij alibi in capit. Regni 35. Regis Iacobi subnum. 19. com. 1. & in capit. 24 Regis Federici num. 2. tom. 2. & prout in priuatarum causis, vide etiam in pragmat. 12. tit. 3. de offic. Iudic. M.R.C. num 5 tom. 1. pragmaticarum, est adhuc simile infra in cap. 69. Regis Ioannis tom. 6. vbi apporto consimilia.

Quòd officia sint annalia. Cap. CCCCLXIX.

ITem supplica il detto Regno, perche quando l'officiali non sono annuali, si dona materia d'esser maltrattati li vassalli di Sua Maestà, & oltra ciò alcuni si hanno impetrato alcuni officij in vita contra la forma delli Capitoli del Regno, per tanto sia sua mercè, che tutti officij d'amministratione di Giustitia siano annuali, ò non debbiano durare oltra il tempo debito, secondo la forma delli detti Capitoli, & che tali concessioni d'officij in vita, ò ad tempus vltra annum, seu ad tempus statutum in dictis Capitulis, s'intenda esser reuocata, & nulla. ¶ Placet Regiæ Maiestati, de officijs, quæ conceduntur per scrutinium, & etiam de alijs officijs, maximè cum administratione Iustitiæ de cætero concedendis, officia vero hactenus iam concessa, quæ per scrutinium non conceduntur, bonis respectibus Regia Maiestas non intendit reuocare, in quibus, cum expirabunt eorum concessiones, fiat, vt supplicatur.

Plura concordantia Capitularia vide supra in cap. 1. & 26. Regis Martini, tom. 3. & quoad materiam scrutinij iam scribo infra in cap. 57. Catholici Regis Ferdinandi. tom. 7.

Quòd Officiales habentes quietantias, non molestentur. Cap. CCCCLXX.

ITem supplica il detto Regno, che tutti li Regij Officiali, etiam d'Vniuersità tanto pecuniarij, quanto non pecuniarij, li quali hanno quietanze di lor'officij, seu d'administrationi, de cætero non possan'esser molestati, aut modo aliquo inquietati, & s'alcuna molestia li fosse stat'intentata

per il

per il Regio Fisco, debbia cessare, tanto contra gl'Officiali, quanto contra loro heredi. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd huiusmodi quietationes factæ ab habentibus potestatem, seruentur.

Dixi supra in cap. 116 Regis Federici, versic. tertium præceptum, tom 2. & noto hic, posse etiam contra hæredes mortuorum sequi processus, argum. eorum, quæ vidimus supra in cap. 443. num. 42 fol. 250. col 2. & suo loco aliqua videbimus, & infra in cap. seq. num. 22.

Quòd in furtis non fiat compositio aliqua. Cap. CCCCLXXI.

ITem supplica il detto Regno, considerato il beneficio, che ne redonderà alla Republica, essendo preposta qualsiuoglia accusatione di furti maggiori, ò minori, & dopò li fosse cesso liti, ò fatta remissione per la parte accusante, che con tutto ciò la Corte, doue sarà accusato, possa subintrare dall'istesso principio, & punire il detto accusato, secondo la qualità del delitto, & dispositione di raggione. Nientedimeno tale delinquente non possa per l'officiale, innãte del quale sia accusato, & conuenuto, ò à petitione etiam del Fisco, esser composto, ma solamente punito personaliter secũdum formam iuris, & constitutionum Regni, non obstanti li Capitoli, & constitutioni in contrarium dicenti, ò disponenti, à talche si raffreni l'audacia di rubbare. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

SVMMARIVM.

Furtum si est factum, & sequuta remissio potest Fiscus subintrare, nec cadit compositio, num. 1.
Fiscus subintrat in furtis, ibid. & n. 36
Compositio non cadit in furtis, ibid. & num. 28. & in quibus casibus sit, n. 33. & intelligitur, non quoad crimen, quoad rei restitutionem, num. 34.
Furari pessima res est, & potius quis debet mori, nisi tempore necessitatis, num. 2.
Furtum qui fecit non seruatur fides, si demonstrabit vel tale, & tale n. 3.
Fur si occisus est in Ecclesia absque confessione cum furto non potest ibi sepeliri, ibidem.
Furtum magnum est vltra viginti Augustales num. 4.
Furtum magnum, minus, & minimum, quomodo dicatur, ibidem.
Augustales viginti faciunt vncias quinque, ibidem
Furtis pro trib. si quis est conuictus potest furcis suspendi num. 5. cum seq.
Furtum vnum si est magnũ potest quãdoque procedi ad pœnam furcarum, ibid.
Furari solitus potest etiam pœna mortis puniri, num 6.
Furtorum pluralitas quomodo consideretur, ibidem, & an fiat coacernatio, n. 8.
Furta tria confitenti non est credendum ex sola sua confessione, n. 7.
Coacernatio an fiat in diuersis vicibus furti, num. 8.
Furta duo si quis fecit, & fuit punitus, & commisit tertium, an possit puniri pœna mortis, num. 9.
Furatarum rerum dominus si reperiatur, non tenetur restituere pretium emptori talium rerum, n. 10.
Furtum si quis fecit de frumento, de hordeo communi, potest deportari, n 11.
Furtum esto si esset restitutum per furem domino, potest adhuc fur puniri, num. 12. si res non fuit deteriorata, nu. 13 vel forte ablata res animo restituendi, nu. 14. vel si statim restituit, n. 15.
Gabellam fraudans, si restituit fraudata non debet puniri, ibid.
Furtum attentatum & non perfectum, an & quando sic puniatur, vt perfectum, num. 16.
Furtum inceptum fieri in domo quomodo puniatur, ibid cum seqq.
Furtum faciens in domo alicuius, & repertus dicitur manifestus fur, n. 17 maximè si fuit visus fugere. & contra eum accelleratum, esto non apprehensus sit, n. 18.
Furtum faciens in domibus cum fractura paristum,

paritum, vel quid simile, aggrauatur, & quomodo puniatur, n. 19.
Furtarū rerum an amittatur possessio per dominum, n. 20. & seq.
Fur dicitur continuare possessionem, & eadem est possessio furis, & domini, ibid.
Fur dicitur spoliare, & fur, & latro manutenendus est in sua possessione n. 21.
Furtum passus debet restitui, ibidem.
Furtum faciens & confessus, si moriatur ante sententiam, an eius heres teneatur, num. 22.
Furtum si constat esse factum, & non de persona furata puniri cum toto hoc debet, num. 23.
Fur si fuerit fustigatus, & punitus, non debet de carceribus relaxari, nisi rem furatam restituat, n. 24 & seq.
Fur potest puniri criminaliter, & incidenter condemnari ad rei furatæ restitutionem, num. 25.
Furtum faciens potest incarcerari ciuiliter, & criminaliter, ibid.
Furtum factum cum scalis grauius patiūtur, num 26.
Furtum factum fortuita absque culpa non punitur, & quando, n. 27.
Custos pecuniarum si furtum furatæ pecuniæ, an puniri debeat, ibid.
Depositarius, cui est factum furtum de pecunijs: an puniatur, ibid.
Furtum si est factum, debet in accusatione exprimi quantitas rei furatæ, n. 29.
Furtum factum hostibus nostris, vg. Turcis Mauris, & elicitum est, n. 30.
Furtum an dicatur si quis inuenerit quid infrata, & non restituit, n. 31. 32. 33.
Inuenta rei infratæ an possit sine peccato retineri, vel dari pauperibus, & quid si habet animum restituendi domino quādocumque apparuerit, vel inuentor est pauper, vel inuenit in lictore maris, & an possit petere mangiam, ibid.
Compositio quando fit in casibus, debent Capitanei facere apoditiam de pecunijs intratis, num. 35.

DVo dicit, Primo, quòd in furtis Fiscus
1 potest subintrare facta cessione, † vel remissione, vt infra num. 36. Secundo, quòd in furtis non fiat compositio, vt ponatur frenus furtis ipsis, de eo enim legitur, quòd
2 debeat potius quis mori, quàm furari, † nisi ob necessitatem famis, cap discipulos, de consecrat. dist. 5. cap. 3. de furt. Cardin. in clem. 1. oppon. 5. de homicid. cum similibus quæ scripsi in consuet. Panh. cap. 19. num. 29. & supra in cap. 40. Regis Iacobi, n. 10. tom. 1. cuius detestabilitas est tanta, vt nec
3 fides † eis seruetur, nec promissio, ex adductis à Marsil. singul. 177. de quo memini in d. Consuet. 19. num. 29. & supra in capit. 51 Regis Mart. n. 32. to. 3. nec in Ecclesia fur sepelliri possit si occisus in furto sit absque cōfessione Sacerdotali, cap. fures 13. q. vlt. cap. placuit, & ibi glos. 33. q. 5. Quoad primum scripsi supra in capit. optantes; quod est capit. 117. Regis Federici, sub versicul. & quantum, tom. 2. Et statuti huius intentio tota versatur circa audaciam furantium refrenandam, vt ex his hic infine positis, & ex prag. 1. tit. 47. de furtis, & rapinis, tom. 1. pragm. de qua etiam memini in cap. 30. Regis Ioannis, infra tom. 6. nis in effectu hic tractatur materia de maguis furtis, quæ sunt vltra viginti Augustales
4 † de quibus habes tactum in d. cap. 51. Regis Martini, versic. secundo obseruabun ti ibi causas capitales, num. 18. d. to. 3. vbi ni fallor, mentionē feci de Affl. in cōstit. Regni, Baiuli locorum, num. 15. 16. & 17. de offic. Baiuli, & in constit. Iustitiarij nomen cum concordantibus, & ibi habes an, & quando dicatur magnum furtum, ponitur enim ibi furtum magnum, minus, & minimum, vbi quòd secundum qualitatem personarum, & quantitatem rei subtractæ, posset dici magnum, vel leue, ibique vide de furtis domesticis, & per ea, quæ ponit Boiorn. in eod. cap. 51. Regis Martini, vbi facit illationem, quòd hinc fortè in Regno est vulgatum illud dictum, vt ab vncijs quinque supra dicatur magnum furtum, vt etiam in dictis pragmaticis disponitur quasi quòd viginti Augustales faciant vncias quinque, & bene dixit, quia secundum nostram monetam, quodlibet Augustale importat Carolenos quindecim, vt in d. capit. 51. scripsi d. num. 18 summatis viginti, important hanc eandem summam, saluo errore calculi, & consequenter, si loquimur de magno furto, non sufficeret, subdit ipse Boniorn. quod sit ab vnc. quinque, sed oportet, quòd valeat vltra, per l. si minor, ff. de verb. obligat. Ballus de litteris dispēsatiuis, tit. de furto magno, quæst. 11. hinc nascitur, vt in accusationibus debet exprimi quantitas rei furatæ, videbimus inferius in 3. limit.

Amplia primo præsertim, vt quotiescū-
5 que quis pro tribus furtis † esset cōuictus secundum aliqua Italiæ statuta, & ex consuetudine posset furtis suspendi, vt posui in consuet. Panh. d. cap. 19. eod. n. 18. vbi dixi, etiam si esset vnum furtum magnum, & in decis. M. R. C. 48. num. 13. & quæ scripsi in decis. 45. in fine. (quia, si minimum fuisset

alia

alia obſeruatur caſtigatio, ex his, quæ dicã infra in d. cap. 30. *Regis Ioannis*, verſic. licet tamen, d. to. 6.) quia hic eſſet arguere à ſolito, quo caſu, quoties quis eſt cõſuetus
6 furari, † non eſt dubium poſſe puniri pœna mortis, dixi in deciſ. 49. num. 18. & in eadem deciſ. 48. num. 16. & ſeq. & per Cabalh. in eius reſolution. criminalibus, caſu 99. num. 49. qui concludit, quòd pluralitas furtorum conſideratur diſtinctione rerum, & temporum, ad hoc vt plura dicantur ea omnia, quæ diſtincta apparent re, & tempore, & non re ſolum poſit Cæpoll. in Auth. ſed nouo iure, num. 68. 69. & 105. verſic. & dicitur vnũ furtum, C. de ſeru. fugit. Clar. in §. furtum, num. 15. verſic. vnum tamen nota, qui ait, quòd ad hoc, vt dicantur tria eſſe furta, debent eſſe diſtincta, nedum tempore, ſed
* re, itaq; tenetur cõmuniter per * D. Soccin. conſil. 33. col. 4. lib. 4. Boſſ. tit. de pœn. verſ. ſed quomodo, col. 7. intantum, vt non proſit, etſi fur fateatur plura furta cõmiſiſſe diuerſis temporibus, nam intelligitur, continuatis, nec cenſeantur aliter plura furta, Iaſon in l. fructus, ff. ſolut. matr. Boſſ.
7 tit. de furt. num. 17. quia realiter † conſtet plura furta feciſſe non eſt credendum ex ſola ſua nuda confeſſione, ſecus vero in confeſſione, de qua extabat indicium, vel fama, vt in d. deciſ. 48. dixi ſub n. 4. & habuimus pluries in facto in d. M. R. C. præſertim. Anno 167. de quodam, qui de pluribus incuſabatur furtis, de quibus non apparebat temporum diſtinctio, nec erãt receptæ informationes de quolibet furto ſeparatim, & ſic non erant diſtincta re, & tempore, Gramm. voto 9. num. 25. & voto 17. num. 5. Cæpoll. in d. Auth. ſed nouo iure, nu. 75. & ſeqq. C. de ſer. fugit. Ant. Gomez. de delict. tit. de furt. num. 7. vbi Suarez. Rolland. Alexand. Vulpell. Couarr. cum ſimilibus adductis per Prouſperum Farinac. in tit. pœnis, quæſt. 24. num. 3 & 4. tom 1. fol. meo 192. ¶ Intantum vt ſi v. g. quis diuerſis vicibus
8 † furatus fuerit duos Boues, quorum quilibet non valebat vnc. quinque, ambo vero valerent plus., fiat into caſu licitè coacernatio, l. 3. §. qui ſæpius, ff. de arbitr. argum. earum coacernationem, de quibus tetigi in conſuet. Panhor. cap. 57. n. 2. & 3. & in dictis Pragm. tit. 47. extentione 11. & videbimus inf. in cap. 511. verſ. vel tertio cũ ibi citatis. ¶ Etiã ſi pro primo, & ſecundo furto
9 fuerit punitus, † quia adhuc pro tertio deberet ſuſpendi, l. capitalium, §. famoſos, ff. de pœn. Gãdin. in tract. de malefic. tit. de plorib. Alex. in l. ſi cui, §. ſi., ff. de accuſat. Bald. in d. Auth. ſed nouo, Angel. de Aret. in tract. malefic. verb. veſtem, vol. 3. ¶ Etſi habuerit gratiam de primis, ex eiſdem Bald. & Angel. vbi ſupra, quicquid dicant Cataldin. in tract. ſindicat. quæſt. 149. Gandin. in eodem tractat. malefic. loco citato, nam contraria opinio eſt verior, & ita per Bart. & Angel. in d. l. ſi cui, § fin. vbi Alber. Bald. in l. fin. ff. de iuriſdict. omn. iud. & in Auth. qui ſemel, C. quom. & quand. iud. Alb. de Roſat. in tract. ſtatut. q. 39. Anchar. in Clem. 1. de pœn.

Amplia ſecundo, vt nec teneatur dominus rerum ſubtractarum reſtituere pre-
10 tium † emptori dictarum rerum, vt eſt videre in dictis Pragmaticis, eod. tit. 47. de furt. extenſ. 12. poſt mille Farinac. de furt. q. 177. part. 3. per totã, & per tacta infra, n. 21.

Amplio tertio præſertim cõtra illos fures
11 furãtes † frumentum de horreo communi, qui debent deportari, l. nulli, C. de cond. in horr. publ. vbi Bart. lib. 10. & obſeruauimus Ann. 1623. menſe Auguſti contra quemdã, quem exulauimus per triennium ab vrbe, & territorio, agebatur enim de modica ſumma frumenti.

Amplio quarto procedere, non obſtante quòd fur reſtituiſſet rem furatam domino, quia cum toto hoc conueniri, & puniri po-
12 teſt actione furti † ad pœnam, Bart. in l. ſed etſi varius, §. ſi ea mente, ff. de iniur. & in l. hoc edicto, ff. de publican. l. qui ea mente, ff. de furt. l. nõ prodeſt, ff. ui bonor. rapt. gloſſ. in cap. quod ſicut, §. fin. de elect. Gandin. Petr. de Gregor. Firmãn. Didacus Cantera, & alij per Farinac. de furt. quæſt. 168. num. 23.
* vbi de com. teſtatur Bald. in l. qui iumenta, ff. de furt. & in l. 1 col. 6. C. de ſer. fugit. qui dicit, quòd fur iam dicitur, qui hodie furatur quid, & cras reſtituat, quamuis ſecus ſit in gabellario auferente rem, l. 1. §. 1. ff. de publican. & ſolet multoties accidere, nam fures ſe accommodant cum partibus, & aliquando minus, vel condemnauimus, vel excarceruimus ſub redeundo, vel ſimiliter, & per Bart. in l. parui, ff. de condit. furt. Bald. in l. ſubtracto, C. de furt. maximè ſi res non
13 erat deteriorata, † ex eod. Bald. in l. 2. C. de cõdit. furt. gloſſ. in l. eleganter, §. non ſolũ, ff. de dol. vel niſi ab initio abſtulerit animo reſtituendi, †
14 aut quando fur ſtatim rem furatam reſtituiſſet domino, †
15 vt poſt Angel. Corrad. & Corn. ſubdit ipſe Farinac. vbi ſupra, num. 24. & 25.

Amplia quinto adhuc in furto attentato,
16 & non perfecto, ſed non ſteterat v. g. per furem, & peruenerat vltra cogitationem ad aliquem actum exteriorem, vtputa ſi reperiretur in domo, qui non cæperat furari, ille enim talis incidit pœnas furti criminaliter ſaltem arbitrarias, nam ciuiliter in nihilo punitur, l. vulgaris, §. qui furti, ff. de

furt.

furt.vbi DD.ex not. per Bart.in l. facculia rij,ff. de extraordin.crimin.Bald.in l.si quinon dicam rapere,col.2.C.de Epiſc. & Cleric.ideoque uel ſolemus exulare, uel fuſtigare talem, d.l. ſaccularij, §. 1. aut puniractione iniuriarum arbitrariè, l.qui domũi §. fin. ff. de iniur. Roman. in ſingul. incip., vtrũ ille, Anton.de Butr.in cap.1.de eo,qui mict.in poſſeſſ,cauſ.rei ſer.Archidiac.in capit.qui bona,17.quæſt. 1. Cataldin.de Viſſo in tract.ſing.quæſt.196 Aret. Ioann.de Platea, Nicaſ.& cæteri per Farinat.d.tract,de furtis,quæſt.165 num.22.poſt Albert.& Bonifac.& quæſt.174 part.1. num. 4. Imo iſte
17 talis fur, qui eſt repertus in domo † dicitur manifeſtus, vt inquit Bart.& Alex.in l.2.ff.de furt.& in l.2.ff.de adult Bald.in Auth.quas actiones,C.de Sacroſ.Eccleſ.& in l.fin.C.de probat.Io.Andr. ad Speculat. tit. de probat. §. 1. verſic.nono, idem Speculat.de præſumpt.§.1.Io.de Imol. in l. fin. ff. de hæred.inſtit.ſicuti de viſo fugere, & con-
18 tra quẽ fuiſſet acclamatum † eſto nõ fuerit apprehenſus,idem Specul. tit.de actor.ver. ſic.ſed pone,Bart.in l.2.ff.de furt. Inſtit.eo. §.fur manifeſtus,& in l.ſiuè manifeſtè, ff de condit.furt.& in l ſi quis inſerui, ff. de furt. Cyn.& Bald.in l.falſus,C. eod.tit. & hoc, quando realiter, & verè tales acclamationes fuiſſent factæ,præſertim de nocte, dicẽdo,ſuccurrite,ſuccurrite, quia fures ſunt in domo,& omnia exportãt,ex quo,aliàs multæ fraudes poſſent fingi, vt refert, & ſequitur Iaſon pro valde notabili in l.Prætor.ait §. prætor ait num.19.ff. de edẽeo.Et multo
19 peius ſi cũ fractura domus alicuius † parietis, & ferramentis ad capſam, vel quid ſimilis, nam aggrauat, vt ex Petr. de Greg. in ſyntagm. iuris lib. 37.cap. 14. rubr. de alijs circumſtantijs,Bonifac.&cæteris DD. ipſe Farin.d.quæſ.165.n.23.l. ſi pignore,§. qui qui ferramenta, ff.de furt. Miſing. in §. ex maleficijs,nu.15.Inſtit.de action.Gandin.in rubr.de furibus, & latronibus, num. 8.& 26.Petr.de Gregor.in ſyntagm. iur.lib. 76.cap.1.rubr.de furt,num. 34.Bonifac.in tract. de furt. §. contractatio, num. 62. & ſeq.& ita etiã poſt Fulgoſ.Angel. & alios in d.Auth.ſed nouo;ire, Cepoll. Iacob. Boulenſ.Cyrill. Boet. Alex. Gomez, Menocch. Didac. Cantera, Tuſch. & cæteros idem Farinat.quæſt. 167.num.27.vel fuſtigantur, vel cæduntur,vel relegantur arbitrariè pro facti, & perſonarum qualitate.

Amplio ſexto, vt in hac materia rerum
20 furatarum non amittatur poſſeſſio † quinimmo fur dicitur continuare poſſeſſionẽ, ideoque furis, & domini eadem eſt poſſeſſio, pulchrè Bald.in l.ſi abducta, C. de furt. quem ſequitur Ioan. Bertacchin. in ſuo repertor.verbo fur, part.2.fol.425. col.1. ſed non intelligas,quod eſt eadem numero,quinimmo fur dicitur ſpoliare, † vt declarat
21 ipſe Bald.& in l.manifeſtiſſimi,col.2.C.eod. per l.rẽ,quæ nobis,ff.de acquir. poſſeſſione, vnde ob hoc dicere ſolemus, quòd fur, & latro manutenendus eſt in ſua poſſeſſione, ex Corn. conſ.327.part.2.in littera C.Ioan. Thierry, & Æmil. Maria Manoleſſi ad eundem Bertacchin Bald.in l.in ciuilem,C.de furt.vbi quod furtum paſſus dabet reſtitui, vide ſupra num.10.& recordor ſcripſiſſe in Ritu cap.135.num. 45. ampl.5.tom.4.

22 Amplia ſeptimo adeo procedere, † vt ſi quis confeſſus fuerit furtum,, & moriatur ante ſententiam, faciat hæredem teneri, vt per Bart.in l.1.ff.de priuat.delict.Specul.titul.de Accuſat. ver. quid ſi latro, Florian. in l.nam ludus, ff.ad l.Aquil.Angel.de Aret. loco citato, ſed hoc in facto raro accidere ſolet, & vix practicatur,niſi ſuper rebus hæreditarijs, ſi adſunt ciuiliter,& eſt limitatio ad l.vnic.vbi ſcripſi C.ne ex delict.defunct. & in cap.45.Regis Iacobi,num.125.tom.1.

Amplia octauo adeo puniri debere furẽ. vt ſufficiat conſtare de ipſo furto, eſto non
23 conſtet de perſona furtum paſſa,† cuius nomen v.g.ignoraretur per furem ipſum, vel per Iudicem.Bald.in d.Auth.ſed nouo, ver. ſic.ſed quid ſi apparet, Angel. de Aret. loco citato, & ſic non ſemper eſt de neceſſe perſona derobata,ſed quando poteſt, vt ex adductis in deciſ.M.R.C.60.n.7.cum ſeqq.

* Amplia nono,vt dicant DD. * quòd eſto fur ſit fuſtigatus,& criminaliter punitus, nõ
24 debeat tamẽ de carcere relaxari,†niſi rem furatam reſtituat,l.interdũ,§.qui furẽ, ff.de fur,Auth.vt Iudic.fin.quoq. ſuffrag.§.oportet, & in Auth.nc lic. matr. & auiæ, §.illud. Bald.in l.quod euitãdæ, C. de cõdit.obturp. cauſ.ſed rariſſimè hoc ſeruatur, ſed ordinariè exequitur ſententia criminalis non habita conſideratione ad rei reſtitutionem, & licet verum ſit, quòd poteſt fur incidenter
25 † condemnari ad ipſius furatæ rei reſtitutionem,vt recordor poſuiſſe in multis locis quæ recenſui ſupra in cap.205. nu.11.fol.3. poſſitquè ſimul, & ſemel quis accuſari, & incarricari de ipſo furto ciuiliter, ac criminaliter,ex d.§,qui furem,Angel de Aret. vbi ſupra, Specul.tit.de confeſſo, §. & in tit. & ita poſt Cæpoll. Iacob. Boulenſ. Nicaſi Colfred. Cyrill. Hoſtienſ. Bonifac. de Vitalin Beluiſ. Boſſ. Petr.de Gregor. in ſyntagmat. Tuſch. & cæteros ait Farinat. de furt.d.quæſt.165.nu.24.& 25. tamen verũ puto, quando reus eſſet habilis, & haberet facultatem reſtituendi.

Amplio

Amplio decimo multo peius esse in furtis commissis † cum scalis, quàm sine, quæ grauius puniuntur, ad tradita in d. capit. 51. Regis Martini, num. 37. tom. 3. vt per Farinac. d. tract. de furt. ead. quæst. 165. n. 21. & in tit. de delict. & pœn. quæst. 20. num. 145. qui refert ex Peguer. decis. crimin. 26. quòd quidam fur, qui cum scalis in domo alterius inuentus fuit furando, ad triremes per decennium condemnatus migrauit. 26

Limito primo ifthæc procedere in veris furtis, non autem in fortuitis † derobamentis sine culpa, & clarè factis absque dubio, prout in custode pecuniarú, depositario, & similib. quib. pecuniæ fortasse absque eorum culpa absolutè furatæ fuissent, vt ait Dec. consil. 473. ex not. per gloss. in l. cum duobus, §. damna fatalia, ff. pro socio, & per text. in l. in ratione 2. ff. ad l. falcid. Alberic. in l. quæ fortuitis, C. de pignor. action. l. 1. C. depos. l. in rebus, ff. commod. l. 2. §. si eo tempore, ff. de admin. ad ciuit. pertin. præsertim quando hi tales, qui habent aliquid in custodiam fecissent totum illud, quod erat consuetum fieri, v. g. benè claudendo, & quod quilibet discretus, ac diligès paterfamilias fecisset ex dictis per Bart. in l. si negotia, ff. de negot. gest. Anchar. cõsil. 349. Grat. cõs. 94. lib. 2. & cõs. 94. lib. 2. & cons. seq. vbi Ioan. Maria Riminal. & cons. 96 & 97. & cons. 98. Ias. cons. 99. Socc. Gualcoti de Gualdis ad eundem Gratium. 27

Limito secundo iuxta terminos huius capit. per quod licet prohibeatur fieri cõpositio † tamẽ subintelligitur quoad crimẽ, nõ quoad rei restitutionẽ, videbimus in 2. parte 28

Limito tertio, vt in accusationibus debeat exprimi † quantitas rei furatæ, vt tactum est superius in principio, aliàs fur minori pœna punitur, ex Bart. in l. pedius, §. diuus, ff. de incend. ruin. naufrag. & in l. aut facta, §. quantitate, ff. de pœnis, quamuis possit liquidari in progressu, ex traditis per eum, ibidem. Angel. in Addit. ad Angel. de Aret. in verbo valoris, argum. in ciuilibus, vt supra in Ritu, cap. 119. n. 3. q. 12 22. to. 4. 29

Limito quarto non procedere in furtis, quæ fiunt hostibus nostris, † nam licitum est, l. 2. vbi Bald. C. de commer. & mercat. intelligo de hostibus communibus non priuatis, hinc puto nasci, vt videamus fieri furta Turcis, Mauris, infidelibus, recordor posuisse in cap. 1. Regis Federici à n. 4. cum seqq. & n. 25. to. 2. vt per Farinac. d. tract. de furt. q. 174. n. 74. §. itẽ ea, instit. de rer. diuis. l. naues, C. de furt. l. 4. ff. de sepulchr. viol. lat. cum concord. per Bonifac. in tract. de furt., §. animo lucrifaciendi, num. 61. cum seqq. qui inferunt multo magis, quando ab 30

eis furtæ reliquiæ, & corpora essent corpora Sanctorum, cap. de consecrat. dist. 1. vbi Arch. & gloss.

Limito quinto non intelligi de his rebus, quæ inueniuntur in strata, quia licet aliqui dicant hunc teneri furto, † nec sine peccato esse, vt nõnulli putant, sicut posui in Cõsuet. Panhor. cap. 20. num. 11. & in cap. Regni 38. Regis Iacobi, num. 60. tom. 1. & in cap. 82. Regis Federici num. 31. tom. 2. vt ait Æmil. Maria Manolessi ad Bertacch. in d. verbo furtum, dicens multos putare sine peccato esse si alienum, quod inuenerint, teneant, dicentes, Deus mihi dedit, cui habeo reddere? sed discant, subdit ipse, hoc peccatum simile esse rapinæ si quis inuenta non reddat, ex DD. in l. falsus, §. qui alienũ, ff. de furt. vbi Bald. & Bart. qui dicit non posse hoc retineri in foro conscientiæ, sed dari pauperibus pro anima domini, vt per Alberic. ibid num. 1. Iodoch. in pract. crim. cap. 118. rubr. de repert. Boss. pract. Corradi, Ant. Gomez, Bonacoss. Menocch. Petr. Greg. in syntagmat. Bonifac. Foller. Beluis. Holt. & similes per eũdẽ Farinac. eod. tit. de furt. quæst. 168. part. 3. nu. 62. & seq. cap. 1. 14 quæst. 5. Imol. in l. interdum, §. 1. ff. de acquir. possess. nihilominus non tenetur aliter de furto, quando iste talis inuentor rei in via animo restituendi domino, quãdocumque apparuerit, † & ita palam declarasset, vel fecisset præconizare, & publicare, vt qui esset dominus talis rei perditæ cõpareret, vel si ipse inuentor similiter esset pauper, aut inuenta res fuisset in littore maris, esto essent gemmæ, lapilli, &c. vel in inueniente rem, quæ habebatur pro derelicta, quia his casibus potest retineri, vt ipse subdit num. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. & quicquid sit poterit is, qui inuenit, petere pretium inuẽtionis, ex Bart. Alberic. Iodocch. Gomez. Bonifac. Angel. Beluis. Boss. Menocch. Bald. Petr. de Gregor. Tascho, Gandin. Bert. Scappa, de quibus latè per eum, sicut vulgo dicitur, il beueraggio. 31 32

In secunda parte huius Capituli tangitur materia compositionis, & præcipitur, ne super furtis possit fieri compositio ipsa, de † qua scripsi aliqua supra in cap. 10. Regis Alphonsi, tom. 4. vbi posui nonnullos casus in quibus, & per quem fieri possit compositio ipsa, quibus addo etiam in materia Inuestituræ non captæ, nec seruitij militaris præstici, nam etiam in his duobus solet Regia Curia admittere Barones ad compositionem, vt dixi supra in cap. 452. limit. 3. n. 58. & in cap. 39. Regis Iacobi, extẽsione 8. num. 75. cum seqq. tom. 1. Et ex his, quæ subdam inferius in versic. in casibus, & de aliis 33

exemplis, prout in d.cap.51. Regis Martini dico in 8.obſeruantia,tom. 3. vbi do rationem, quare non admittitur in his, & alijs caſibus grauibus compoſitio, & dicit Bald. in l. iuriſgentium, §. ſi paciſcar, ff. de pact. quòd licet ex ſtatuto, vt hic, ſit prohibitus
34 quis facere concordiam,† ſubauditur tamẽ quoad crimen, non autem quoad rei reſtitutionem, vt tetigi ſupra in 2. limitatione.

In caſibus tamen, in quibus compoſitio eſt facienda, dicas quòd Capitanei debent
35 facere apodixiam † omnium pecuniarum, eo modo, quo ſupra ſcripſi in d.cap.51.Regis Martini in d.8.obſeruantia,tom.3.

Fiſcus ergo poteſt ſubintrare, & principaliter agere in hac materia, vt hic habetur
36 † & concordat cum d.pragm.2. tit. 47. de furtis, & rapinis, vbi in omnibus furtis ab vncijs quinque ſupra vbicunque committerentur, etiam abſque violentia, poteſt Fiſcus ipſe principaliter agere, idemque in vncijs quinque infra factis tamen cum violentia perſonali, aut reali.

Quòd gratia granorum reducantur ad priſtinum. Cap. CCCCLXXII.

ITem concioſiacoſa, che alcune perſone del detto Regno, tanto per titolo gratioſo, quanto oneroſo haueano, & habbiano raggione di grana ſopra li carricatori del detto Regno, & nouamente per ordinatione di Sua Maeſtà, ſiano ſtati ſoſpeſi, con intentione di pagarceli, & inſino adeſſo non ſia ſtato adempito, per tanto ſupplica il detto Regno, ſia ſua mercè ordinare, ò che li detti grani, ò raggioni di grana li ſiano tornati ad priſtinum, ò almeno ſenza dilatione pagati. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd gratiæ, & Regiæ conceſſiones ſuper granis portuum reducantur ad priſtinũ.

Videas ſupra in cap.13 Regis Martini, num.3.fol 75.col.2. tom.3.

Quòd aſſignatarij non accipiant apocham à Theſaurario. Cap. CCCCLXXIII.

ITem, imperoche alcuni Siciliani, Incoli, & habitatori del detto Regno haueano, & hanno certe gratie, & aſſignationi ſopra alcune ſecretie del Regno predetto, li quali ſogliono hauere per mano delli Secreti, ò Viceſecreti delli lochi, facendo alli Secreti, & Viceſecreti apocha de ſoluto, & nouiter per ordinationi di Sua Maeſtà li è neceſſario prima prẽdere apocha del Theſoriero, la qual coſa è molto à loro diſpẽdioſa, maſſimè à quelli delle parti longinque, & alla Regia Corte non è vtile; per tanto ſupplica il detto Regno alla detta Maeſtà, ſia ſua Mercè dechiarare, che de cætero non ſiano tenuti prender' apocha de Theſaureri per le dette loro aſſignagnationi, ma ſolum oſſeruino, & ſiano tenuti oſſeruare, come ſi oſſeruaua ante dictam ordinationem, ipſa ordinatione, & prouiſione aliquatenus non obſtantibus. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Tactum videtur ſupra in cap 43.Regis Martini,num. 4.limit.1.tom.3.& eſt materia eorũ, quæ videbimus in pragmaticis, tit.18.de aſſignatarijs,tom.2. ipſarum Pragmaticarum.

De Doctoribus Panhormitanis. Cap. CCCCLXXIIII.

ITem perche li Dottori legiſti, incoli, & habitatori di Palermo hanno priuilegio eſpreſſo delli retroprincipi d'eſſere exempti, & immunes à quibuſcumque gabellis, collectis, & alijs exactionibus, attento che loro ſon ſempre preſti alli ſeruitij di Sua Maeſtà, & della Patria, che Sua Maeſtà ſi degni confirmare il detto priuilegio. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd

ſeruentur

seruentur priuilegia retroprincipum, sic, & prout hactenus melius vsi sunt.

SVMMARIVM.

Doctores legistæ incolæ, & habitatores Panhormi ex priuilegijs sunt exempti a gabellis collectis, & exactionibus, num. 1. & num. 5. etiam Genuæ, num. 10. intellige, num. 13.

Doctores non tenentur ad guardiam, nec posatam, num. 2.

Aduocatorum patrocinio humano generi prouidetur, num. 3. vtiles, & necessarij sunt Reipub. num. 4.

Doctoribus nullum personale munus imponi potest, & nobiles dicuntur, etiam si non exercerēt officio Aduocati, num. 5. fallit, num. seq.

Doctores exercendo officium procuratoris infames dicuntur, num. 6. & seq. Doctoratus est dignitas, ibid.

Aduocationis officium gerentes non debent esse Collectores Regiarum collectarum, vniuersitatis, &c. n. 7.

Aduocati non debent exercere officium Aduocationis cōtra Rempub. in qua honorē consequuti sunt, nec contra dominum, nec Regem, num. 8.

Doctor debet habere copiam librorum, ita vt non sint pro vitio, & curiositate, nec omnino eis credat, & quomodo, n. 8.

Panhormitani sunt exempti à collectis Genuæ sicut Genuenses hic Panhormi, n. 10.

Genua est libera Respublica non recognoscens superiorem, num. 11. stat tamen sub protectione Regia num. seq.

Ciuitas potest se submittere protectioni alterius Ciuitas, vt ab ea defendatur n. 12. Defensioni alterius potest quis se submittere, & adhærere, ibid.

Doctores ita gaudent priuilegijs doctoratus si habent priuilegiū cum vero examine, & approbatis per Collegium, secus in aliis, num. 13. 14. Nec habere possunt munus iudicandi, num. 16.

Doctores de Camera vulgo dicti sic, vocantur fontes sine aqua, nebulæ turbinibus exagitatæ, asinæ Balaam, & dolores, & doctores necessitatis, idest absque lege, monetæ tonsæ absque litteris. n. 15. æquiparati cæcis animalibus, corpore diminutis mortuis, ac monstris, n. 16. Necessitas non habet legem, ibidem.

Officiales possunt remoueri ab exercitio sui officij propter insufficientiam, nisi ex certa scientia Principis electi essent, n. 16. Episcopi possunt cogi renuntiare regiminiob defectum scientiæ, ibidem.

Socius an gaudeat immunitatibus consortij à muneribus, & alijs, num. 17. 18. 19.

Clerici fratres tenentur ad onera ciuitatis, esto clericus ipse pro parte sua non teneatur, num. 18. (bus, n. 19.

Inuestitura fratris socij prodest alijs fratri-Statutum probibens institui forensem, non procedit vbi cum forēsi instituitur subditus, ibidem.

DOctores legistæ incolæ, & habitatores
1 Panhormi, & priuilegijs sunt exempti à gabellis, collectis, † ex alijs exactionib. H h. ratio est, quia sunt prōpti seruitijs suæ Catholicæ Maiestatis, & patriæ, hinc dixi supra in cap. 19. Regis Iacobi tom. 1. num.
2 9. quòd † nec tenentur ad posatā, nec guardiam, siue custodiam, vt per Additionem ad Guid. Pap. quæst. 88. per l. sancimus, vbi Bald. C. de Adu. diuers. offic. & ita transeunt hic Boniorn. & de Paternione. Ad materiam potes videre, quæ posui in commentar. Cōsuet. Panhor. cap. 30. num. 16. 18 & 27. & merito nostri isti Doctores Panhormitani in specie decorantur sicut & reliqui omnes de toto mundo debent decorari Doctores legistæ, rationibus infinitis, quia eorum pa-
3 trocinio humano generi prouidetur, † ex his, quæ vidimus supra in cap. 51. Regis Martini, in 7. obseruatia, tom. 3. & in pragmat. 8. tit. 2. de offic. iudic. M. R. C. num. 3. & supra in cap 373. num. 2. Constit. Regni, Aduocatorum officium, tit. 80. de Aduoc. ordinand. lib. 1. vbi Afflict. in princ. notat, quòd Aduocati non tam vtiles, quàm ne-
4 cessarij † sunt in Republ. & aliqua etiam ipsemet tangit in constit. Regni, Iustitiarios rubr. 53. vt Iustitiarij habeant, &c. lib. 1. de quibus in eisdem pragmaticis posui, tit. 9. de offic. Aduocat. in 2. notab. tom. 1. & consequenter nullum realiter personale munus imponi debet, & sunt exempti, nobilesque
5 dicūtur, † ex Guid. d. Pap. decis. 88. sed quæro, etiam si non exercerent officium Aduocati, vnde secus est in istis Doctoribus, qui vadunt per Curias, tamquam Procuratores ex adductis per eundem decis. 89. vbi quòd est infamis ille Doctor, qui exercet
6 officium Procuratoris, † quia Doctoratus
* est dignitas, vt de com. * opinione testatur Dec. consil. 161. & Apostill. ad eum, & per Apostill. ad Guid. Pap. vbi supra, vbi de eorū prærogatiuis, & priuilegijs, hinc infert Afflict. in constit. Iustitiarios, num. 1. quòd ge-
7 rentes officium † Aduocationis non debent esse collectores collectarum Regiarum, vel dominorum, aut etiam vniuersitatis, per l. ne quis, vbi Bald. d. tit. C. de adu. diuers. offi-

Igitur,& hæc sit prima instructio, si in tot decorantur Doctores,non erit honestũ,
8 vt Aduocatus exerceat Aduocationis † officium contra ipsam Rempublicam, in qua honorem consequutus est, vnde, posito quòd v. g. Doctor Panhormitanus à Senatu aliquid subsidij consequutus fuerit, vt puta subuentiones, & similia, quæ in officio Sp. Iuratorum expediuntur, prohiberetur aduocare contra illum, vt scripsi in pragm. Officiales stipendiati,tit.7.tom 1.pragmat. num. 7. vbi nec contra dominum, cuius est vassallus, nec contra Regem,sed pro domino semper aduocare, & patrocinium præstare tenentur, ex adductis etiam supra in cap.volentes,quod est 28.Regis Federici,in 3.restrict.tom.2.

Secunda instructio, siue monitio est illa, quam affert Luc. de Penna in Proœmio Codicis,lib.10. vbi ait propè finem,ex Boetio de scholastica disciplina, vt curet omnis Doctor † signanter habere librorum
9 copiam suæ exercitationi, vide Marzar. de fideicommiss. parte 2. quæst. 8. fol. 12. dummodo non sint pro vitio,& curiositate, ex his,quæ scripsi in pragmat.vnica, tit.81. de libris non imprimend.num. 8.9.& 10.d. tom.1.pragmat.vt cum opus fuerit,eos cõsulat, nec omnino eis credat, vt fugo, qui Montani Magistri sui monitis in tanti m consilius est, vt omne verbum ab ipsius ore progressum quaternis exarabat, nihilque magisterij vicem obtinens in schola prædicabat, vnde multoties pudore confusus, conclusus abibat,quippe quia,vt subdit idẽ Luc.de Penna, miserrimi ingenij sit semper inuentis vti, & nunquam inuentiendis, vt ibidem, stultiusque est magistratus orationibus omnino confidere,sed primo quærendum esset de ratione, & vetus, ac socratica ratio est contra alterius opinionem differendi.

Amplio hoc cap. procedere præsertim
10 si tales hic nominati † reperirentur Genuę, vbi debent exempti esse, sicut omnes alij Siculi, quemadmodum Genuenses hic Panhormi, & in alijs locis, vt habes supra in cap.439.licet per illud cap. realiter non est sequuta conformis decretatio, sed quòd Rex ipse prouidebit super hoc, quasi quòd ibidem sentiatur Genuam esse de dominio Regio, vide plura per Menocch.consil.2.column.2. 3.& seq.l.b.2.vbi demõstratur quomodo fuerit sublata de imperio Romano, & ita est in effectu libera Respublica
11 † non recognoscens superiorem, tetigi in cap.16.Regis Iacobi,num.20.& seq. tom.1. & latè sequitur idem Menocch. à num. 42. cum plurib⁹ seqq. esto quòd in priuilegijs concessis per Carol. V. dicatur, saluis imperij iuribus, quia hoc non obstante est libera, nec recognoscit superiorem, num.56. stat in iure libertatis, scripsit Bald. consil. 325.& consil.326.lib. 5. & multa referũtur à Cardin.Tuscho in practicis conclus. iuris verbo, Ianua, conclus.1. tom. 4 quicquid dixerit Restaur. Castald. in tract de Imperat. quæst.110.Casu 320. Est verum †
12 quòd aut audio submisit se protectioni ipsius Caroli V. quod potest esse de iure, vt vna Ciuitas se submittat alteri, vt ab ea defendatur,vt post Bald.in cap. 1. in 2. lection. col. 2.de iudic.& consil.369 vol.1.Brun. consil. 86. n.214.Menocch.consil.31.num.3.lib.1. (& est vna alia exceptio præter illas, quas posui sup. in cap.14.idẽ Regis Federici to. 2. vbi de coadunationib. &c.) qui dicit, q̃ cum quis nõ potest se defendere, liceat adhærere alteri ex Bart. & Bald.à se allegatis, num.27.& 28.neque per hanc adhærentiam trantit iurisdictio in eo, cum quo est facta, num.29.ex Roman.Iacobin.Soccin.Senior. Brun.Cagnol.Natt.& alijs.

Intellige, quæ dicuntur de Doctoribus, vt gaudeant priuilegijs, procedere de illis
13 Doctoribus habentibus priuilegium, † & gradum Doctoratus cum illo vero examine, quod de iure requiritur circa creationẽ Doctoris, vt in consuet.Panhormi cap. 68. dixi,num.23 & 26,addo Gratian.in eius discept. cap. 186.num 69. 70. cum seqq. ex Guid.Pap. Senauder. Ioan. Fabr. Rebuff. & similibus, & sic de illis Doctoribus approbatis per Collegium, de quibus scripsi infra in cad.183. Regis Caroli, præsertim in vers.tertio videamus, tom.8. & in cad.pragmat.d.tit.9. de offic. Aduoc. secus in illis Doctoribus ex rescripto, seu bulla, vt vulgo dicti de Camera, qui non gaudent priuilegijs Doctorum, vt post Alex. in l. Centurio,num.10.15.20.21.ff.de vulg. & pupil. Modern.German. in tract. de proceff. exequut.part.2.cap.3.num.135.idem Gratian. d.cap.186.eod.num.32. & contra illos Doctorellos, & de fantasmate inuehit multũ, Bald.consil.42.& consil.44.lib.2.qui, vt refert idem Gratian.num.34. 35. 36. 38. huiusce modi DD. vocantur fontes sine aqua,
14 † nebulæ turbidinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reseruatur, & cum reuerentia, Asinæ Balaam comparantur cum traditis ab eodem Guid.Pap.d.decis.88.ibique Additio doloresque dicuntur potius,vel Doctores in culina, ex Rebuff. de nominat. quæst.21.num.12.ac Doctores necessitatis, ideſt sine lege, dum necessitas non habet legem,adductis in Consuet. Panhor. capit. 19. num. 19.cum ibi citatis, de quibus faciunt

ciunt ad propoſitum illis verſus relati per eundem Gratian. num. 40. (*perbiit*
„ *Quòd voco te iuris Doctorẽ vtriuſq; fa-*
„ *As de ſordidibus iuribus ipſe loquor.*
& alibi.
„ *Quòd iuris vtriuſque te vocauerim*
„ *Peritum honorem ne tibi dari puta*
„ *Vnde inſoleſcas, atque ſumas cornua*
„ *Peritiorem cenſeo meam coquam,*
„ *Et iuſculorum, & plurimorum iurium*
„ *Sint illa, ſiue carnium, ſiue piſcium*
„ *Vocare tu tantum, illa, & apparare ſcit.*
& alibi denominantur hi Doctores moneta
15 tonſa, † ideſt ſine litteris, cum tales monetæ litteras non habeant, & faciunt illi alij verſus per eundem Gratian. relati, nu. 43. ex Auſon. contra ſimiles Doctores imperitos, Vlric. Zaſ. Brigantin. in cathalog. legum antiquar. ad l. Cinthiam de donis, & muneribus, tom. 1. Liuius lib. 34. Tacitus lib. 15. Ciceron. de ſenect. & 2. de Orator. & 1. ad Attic. Alciat. Iuuenal. Sueton. & alij, Cuiac. lib. 6. obſeru cap. 18. nu. 25
„ *Iuriſconſulto cui nubit adultera coniux*
„ *Papia lex placuit, Iulia diſplacuit*
„ *Quaritis vnde ſit hæc diſtãtia, ſemiuir ipſe*
„ *Scatiniam metuens, non metuit Titiam.*
conſequenter iſti tales Doctores non poſ-
16 ſunt obtinere munus iudicandi, † Auth. de iudicibus in princip. verſic. non enim exiſtimauimus, vbi gloſſ. intelligit tam in ordinario, quàm in delegato, Gratian. num. 47. cum pluribus ſubſequentibus, qui ſubdit, quòd hæc inſufficientia præbet iuſtam cauſam remouendi officialem ab exercitio ſui officij, ex Boer. Bellug. Menocch. Alciat. & alijs, argum. quod dicitur de Epiſcopis, & ſimilibus, qui poſſunt cogi renuntiare ob defectum ſcientiæ, ex Innoc. Butr. Abb: Fælin. Pariſ. ſicuti ſcripſi in capit. Regni 46. Regis Martini, ſtante quòd illiterati, ſubditian. num. 51. æquiparentur cœcis animalibus, corpore diminutis, & mortuis, ac monſtris, ex eodem Gonſauo, & multis, niniſi ex certa ſcientia eſſent electi per Principem ad iudicaturam, & dficia, quia hoc facere poteſt, & tunc reputantur idonei, num. 52. vt dixi latius in cap. 7. Regis Martini, vbi eſt propria materia d. tom. 3. ſubdens ipſe Gratian. n. 54. quòd officia debent exerceri ad dilucidationem iuſtitiæ, non ad ſubuerſionem veritatis, ex adductis in conſuet. Panhor. d. cap. 68. num. 29. & quan per ſ totum illud capitulum, & quæ tetigi ſupra in cap. 452. num. 24.

Vtrum autem ſtante præſuppoſito, quòd ſupra firmatum eſt, vt Doctores gaudeant prædictis immunitatibus, quibus hic, procedat ad ſocios omnium bonorum, & in effectu multi quamuis de Doctoribus non faciant mentionem ſumunt tamen regulam pro firmo, quòd ſocius omnium bonorum gaudeat, habeatque excuſationem
17 à muneribus † propter perſonam conſocij vt poſui in commentar. conſuet. Panhor. cap. 26. num. 165. & cap. 46. n. 8. attamen in oppoſitum facit, quod dicit Specul. in tit. de Cleric. coniugat. verſic. quòd ſi clericus, qui determinat, fratres Clerici teneri ad onera Ciuitatis, licet Clericus pro parte
18 ſua minimè teneatur, † quia materia eſt diuidua, arg. eorum, quæ ſcripſi infra in cap. 37. Regis Ferdin. extenſ. 1. tom. 7. Dec. in Auth. caſſa, col. 2. C. de ſacroſ. Eccleſ. gloſſam tamen illam, quam citaui in d. conſuet. 26. eod. num. 165. ſequuntur Iaſon in l. 1. C. de tranſ. col. 2 Marſil. ſingul. 180. & in l. de minori, §. tormenta col. 4. ff. de quæſt. Andr. Sicul. conſil. 1. col. 4 lib. 2. Georg. Natt. in cap. quamuis de pact. in 6. col. 63. qui teſtatur ſe conſuluiſſe ſecundum d. gloſſam, & loquuntur DD. præcitati, circumſcripta ſocietate cum Aduocatis, & ſuo reſponſo ſe ſubſcripſiſſe Hieron. Tort. & Io. Puteum, quos refert Marcus Ant. Natt. ad Alexan. conſil. 122. lib. 4. ſub num. 18. Iaſon, qui multa ponit in l. ſi emancipati, col. 3. C. de Collat. vbi etiam Dec. Bald. conſil. 301. lib. 1. qui inquit, quòd inueſtitura fratris ſocij
19 † prodeſt alteri, ſequitur Dec. conſil. 144. col. 3. in fine, & dicit idẽ Iaſon in conſ. 112. col. 3. lib. 4. quòd ſtatutum prohibens inſtituti forenſem non procedit, vbi cum forenſi inſtituitur ſubditus, quod eſt not. addo, quæ ponit idem Gratian. diſcept. forenſ. d. cap. 186. col. 1. qui facit mentionem de alia noſtra Conſuet. Panhor. cap. 30. num. 14. vſque ad num. 19. & quicquid ſit iam etiam in Doctoribus, idem Natta modo citatus cõcludit, ſocios Doctorum gaudere priuilegijs eorum, cuius dictum in hoc puto verũ ſalua ſemper meliori cogitatione.

Item an habeat locum ad Doctores Panhormitanos non aliter natos, ſed ciuiliter per priuilegium an iſti etiam gaudeant hac immunitate, videl. quæ latè pono infra in cap. 22. Regis Ioannis, declarat. 1. tom. 6.

De conſeruatione actorum Iudicum Delegatorum. Cap. CCCCLXXV.

ITem perche li atti delli Commiſſarij, & Giudici Delegati del Magnifico Vicerè del detto Regno ſi vengono à perdere, paſſando per mano di diuerſi

di diuerſi maſtri Notari,& ogni Dottore vuole eleggere il ſuo Maſtro Notaro in cauſis ſibi commiſſis, onde, perdendoſi li atti, le parti ne patino graud'intereſſe, ſupplica il detto Regno alla Maeſtà predetta, che ſi degni ordinare, che il Maſtro Notaro della Sacra conſcientia ſia Archiuario delle cauſe delle reuiſioni,&debbia cõſeruare li atti delle reuiſioni predette,ita tamen che il detto Maſtro Notaro non poſſa domandare,ò prendere dalle parti litiganti, ſe non quello, che merita pro labore ſuo tantum. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd proceſſus in cauſis reuiſionum, quæ procedunt à Sacra Regia conſcientia, latis ſententijs, & factis exequutionibus, reſtituantur Sacræ Regiæ Conſcientiæ cum ſententijs, & reliquis actis inde ſequutis, cætera vero acta quorumcumque Iudicum Delegatorum, & Commiſſariorum, finitis cauſis, & exequutioni mandatis, conſeruentur in Archiuio Magnæ Curiæ.

Die ſupra in cap.244 & in cap.361.& in vtriſque habes fol.11.& ſeq.& fol.174.

De obſeruatione Capitulorum. Cap. CCCCLXXVI.

ITem ſupplica il detto Regno alla detta Maeſtà, perche Sua Maeſtà conceſſe al Regno predetto certi capitoli, li quali giurò eſſa Maeſtà non li reuocare aliquo modo, & perciò il detto Regno ha pagato, & continuò paga certe colleite, che ſia ſua mercè fare ad vnguem ſeruare li detti Capitoli, tanto per quelli, che foro fatti nell'anno x. Indictionis, quanto nell'anno preterito xiiij. Indictionis, & ſignanter quello, che le parti ſiano citati nel trattare, & paſſare dell'executorij Viceregij nelle Regie prouiſioni, & reſcritti, quanto ancora le parti,& che tutti li detti Capitoli ſiano in viridi obſeruantia, & ſi in aliquo eis eſſet derogatum,quòd reducatur ad priſtinum ſtatum, quatenus ſunt in fauorem Regni. ¶ Placet Regiæ Maieſtati,eatenus, quatenus præſentibus Capitulis, & decretationibus non contrariantur.

Habes ſupra in cap.31.Regis Martini, vbi pono concordantia, tom. 3. & circa exequutorias reſcriptorum,vide etiam in cap.22.eiuſdem Regis Martini,verſ.declara primo.

De exemptione Sigilli. Cap. CCCCLXXVII.

ITem ſupplica il detto Regno alla detta Maeſtà, che ſi degni ordinare, & concedere, che ſia exempto della ragione del Sigillo per la ſigillatura delli preſenti Capitoli ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Videas multos caſus, in quibus ſigilli exemptio eſt circa ſigillaturas ſupra in cap. 378. verſic.an autem, num.11. fol.189.

De ſpoljs Prælatorum mortuorum. Cap. CCCCLXXVIII.

ITem, perche morendo li Prelati, la Regia Corte ſuole apprendere le loro ſpogli ſub colore Sedis Apoſtolicæ,per tanto ſupplica il detto Regno,

[che detti

che detti ſpogli ſiano dati à loro Eccleſij, ò cui de iure ſpettano, & la Regia Corte non ſe ingerat in illis. ¶ Regia Maieſtas non conſueuit de his abſque prouiſione Apoſtolica ſe aliquatenus intromictere, atque in futarum taliter ſe habebit, quòd non erit locus iuſtæ quærelæ.

S V M M A R I V M.

Spolia Prælatorum ex antiquo fuerunt cognita, num. 1.

Rex Francie habet ex priuilegijs Pontif. ſpolia Prælatorum mortuorum, n 2.

Prælatis mortuis ſolent Secreti in Regno facere eorum partes nunciando Proregi illorum mortem ob ſpolia, et ſucceſſerunt loco Collectorum deputatorũ per Romanũ Pontificem, num. 3. cum ſeqq. & num. 12.

Spolia Prælatorum mortuorum regulariter ſolent exigi à Collectoribus Romanæ Cameræ, quæ eis ſuccedit, num. 4 & ſeq.

Spoliorum Prælatorum Summus Pontifex eſt diſpenſator tamquam Chriſti Vicarius, num. 5.

Spolia Prælatorum in Regno ſede vacante ſpectant ad Regem Sicilie, tamquam patronum, ex antiquiſſima conſuetudine, priuilegio, & gratia, & in recompenſationẽ, n. 6. & ſeq. & n. 10. cũ plurib. ſeqq.

Beneficiorum fructus pro tempore vacantium poteſt S. Pont. concedere cui vult. num. 7.

Spolia Prælatorum mortuorum poteſt S. Pontif. concedere cui velit, ibidem.

Spolia Prælatorum poſſunt ingabellari, nec ingabellator ad gabellam tenetur, n. 8.

Epiſcoporum, & Prælatorum mortuorum bona, et ſpolia de iure canonico à nullo occupari debent, ſed reſtituenda ſucceſſori, num. 9 & num 26.

Rex Sicilie conſequitur ſpolia Prælatorũ mortuorũ in Regno, ex conſuetudine antiquiſſima, priuilegio, & in recompenſationem, num. 10. 11. cum ſeqq. & num. 24. cum ſeqq.

Regia Curia ſtat in poſſeſſione exigẽdi ſpolia Prælatorum mortuorum, num. 11. cum plurib. ſeq.

Secretus in Regno in quolibet loco capit poſſeſſionem de ſpolijs Prælatorum mortuorum, num. 12. & quomodo, num. ſeq. nec expectatur declaratio, an potuerint teſtamentum condere, vel ne, num. 22.

Secretus in materia ſpoliorum conſequẽdorum poteſt exercere ſuum officium tam ciuiliter, quàm criminaliter facitdo inſtantiam, vt procedatur etiam ad excommunicationem, ibid.

Prælatis mortuis poſſeſſor ſtatim in foro cõſcientiæ tenetur ad omnia ſpolia, num. 13 cum ſeqq.

Secretus quando capit poſſeſſionem ſpoliorũ Prælatorum mortuorum agit breuiter ſub quali quali petitione, abſque appellatione, num. 14.

Appellatio non cadit à ſpolijs Prælatorum, ſed facta prius reſtitutione, ibid.

Prælato mortuo eius ſpolia ſtatim ponũtur in cuſtodia, num 14. cum ſeqq.

Regium Patrimonium, & eius Secreti habent intentionem eorum fundatam in ſpolijs prælatorum mortuorum, num. 15. cum ſeqq. & ſucceſſit loco Cameræ Apoſtolicę num. 20. 21. 22.

Prælati mortui relinquentis ſpolia præſumuntur acquiſita de beneficijs Prælaturæ, & ad hæredem eius ſpectabit onus probandi cõtrarium, num. 16. niſi poſſideret, quia non poſſidenti incumbit onus probare, num. 17. vel ſi Prælatus ante prælaturã habent proprium patrimoniũ pingue, & tenebat res ſuas ſegregatas à rebus Eccleſiæ, n. 18. & quomodo præſumatur expendere, nu. 19. & quid in dubio, num. 20. & quid quando bona ſunt inuenta intus domum prælati, nu. 21. 22. & quid ſi Prælatus tenebat aliquas res commendatas aliorum, num. 23.

Prælatus præſumitur in vita expendidiſſe de rebus Eccleſiæ, & non de ſuo patrimonio, num. 19.

Spolia Prælatorũ an ſint acquiſita de reb. Eccleſiæ, vel de proprio patrimonio in dubio ſtat pro Camera, & Fiſco, num. 20. maxime ſi ſunt inuenta intus domorum prælati, num. 21.

Prælatus moriens & reliquit bona intus ſuũ palatium, præſumitur pro ſpolijs, & Fiſco num. 21.

Regium patrimonium ſtatim ſequuta morte Prælatorum capit poſſeſſionem bonorum mobilium, & immobilium nõ expectato, an potuerint teſtari, vel ne, n. 22.

Prælati hæres, vel ſucceſſor poteſt cum bona conſcientia capere poſſionem, & retinere eas res, quas ipſe prælatus tenebat commendatas ab alijs, vel depoſitatas, vel eſſet dubium an de proprio quæſierit, num. 23.

Rege

Rex Sicilie conſequitur ſpolia Prælatorũ donec alius inueſtiatur Prælatus, num. 24 cum ſeqq.
Prælati poſſidentes feuda non præſtant ſeruitium, ſed eorum loco ſucceſſerunt ſpolia eis mortuis, num. 25.
Fructus bonorum Eccleſiæ relicti per Prælatos regulariter ſunt ſucceſſoris prælaturæ, & beneficio, num. 26. cum ſeqq.
Beneficium habens ſi moritur relinquendo fructus, & ſpolia, ſunt ſucceſſoris in eo, vel Camera, ibid.
Prælatus non poteſt teſtari de fructibus, ſed reſeruare ſucceſſori, ex quo eſt vſuarius, num. 27. cum ſeqq.
Beneficiatus non poteſt teſtari de fructibus, quia aſſimilatur vſuario, quoad victum, & veſtitum tantum, & cæteros vſus neceſſarios, ibid.
Altari, qui ſeruit, de altari vinere debet, nõ luxuriari, n. 28.
Beneficiarius dicitur vſufructuarius in vita, & in morte vſuarius, n. 29.
Beneficiarius non poteſt diſponere de fructibus, & ſpolijs, ſed reſeruare ſucceſſori, & quid quando eſſent recollecti, vel locati, alij, num. 30. cum ſeqq fallit n. ſeqq.
Fructus beneficiorum recollecti, vel alijs locati, an debeant, & quomodo reſeruari ſucceſſori, ibid.
Epiſcopi non poſſunt teſtari de rebus Eccleſiæ niſi adeſſet conſuetudo in contrarium, num. 31. vel in ijs, quæ ſibi prouenerunt iure conſanguinitatis, nu. 32. vel niſi de licentia Papæ, num. 33. 34. cum ſeqq.
Papa poteſt ſi vult dare licentiam beneficiarijs, Epiſcopis, & Prælatis teſtandi de rebus Eccleſiæ, licet odioſum ſit hoc, & reſtringendum, num. 34 codicillari tamẽ non poſſunt, num. 35. & quid ſine cauſæ cognitione, num. 36. & quid ſi licentia ſuperuenerit, num. 39.
Teſtari, qui poteſt, licet valeat codicillari, intelligitur in eo, qui de iure communi, ſecus ſi ex iure ſpeciale habet, num. 35.
Papa ſine cauſæ cognitione non poteſt dare Prælato licentiam teſtandi de bonis Eccleſiæ, niſi ex diſpenſatione caret, n. 36.
Prælatus conſtitutus in extremis mortis non poteſt liberare debitorem ſuum Eccleſiæ à debito contracto cauſæ Eccleſiæ, & Prælatiæ, nec facere quietantiam, num. 37.
Prælatis mortuis, & relictis ſpolijs non poſſunt debitores ſoluere hæredibus prælatorum, & non ſunt liberati, niſi ſoluant Regio Patrimonio, n. 38.
Papa ſi dat licentiam Prælatis, Abbatibus, Epiſcopis, &c. teſtandi de rebus Eccleſiæ, ſufficit etiam ſi antea præceſſerit teſtamentũ, & mox ſequuta licentia, n. 39.
Beneficium curatum ſi quis habet ſi aliud ſimile obtineat incõpatibile cũ primo per actũ vnius impeditur adminiſtratio alterius ob reſidentiam, nu. 40. niſi obtinuiſſet diſpenſatione à S. Pontif. num. 41. cum ſeq.
Diſpenſationes ſunt odioſæ, nec patiuntur extenſionem, num 42.
Teſtatur ſi reliquit centum mulieri pro ea maritãda debentur eſto eſſet maritata tempore legati, num. 43. ſecus pro puella incerta maritanda, num 52.
Legatum relictum filiæ pro maritagio, an conſequi poſſet ſi ipſa filia tempore legati reperitur Monacha profeſſa, num. 44.
Teſtatoris diſpoſitio, & voluntas interpetratur non ſecundum id, quod eſt in veritate, ſed prout ipſe opinabatur, ibid.
Teſtator ſi inſtituit filios alicuius, & tempore teſtamenti ille non habuerit filios, nõ vitiatur diſpoſitio, ſed intelligitur de naſcituris, num. 45.
Poſthumi eſto ſint alieni habentur pro natis, num. 46. & ſeq.
Succeſſor in allodialibus licet requiratur vt ſit natus tempore mortis eius, de cuius ſucceſſione agitur, vel ſaltim conceptus, ſallit in alijs acquiſitionibus, num. 47.
Feudo veniunt omnes deſcendentes in infinitum, eſto quòd non ſint concepti tẽpore acquiſitionis, ibid.
Alienari probibita ſi eſſent per teſtatorem, ex quo vult bona remanere in familia, & omnes conſentiant alienationi, poſſunt tamẽ contradicere illi, qui poſt alienationem nati, & concepti eſſent. nu 48.
Alimenta relicta vxori alicuius debentur eſto ille nõ eſſet vxoratus, quia intelligitur etiam de ſecunda, n. 49.
Fructus prouentus intelligitur de illis, qui naſcentur, num. 50.
Diſpoſitio non extenditur ad futura, num. 51. & quando cum ſeqq.
Legatum librorum non comprehendit libros emptos poſt teſtamentum, ibid.
Legatum relictum pro puella incerta maritanda, vel pro incerto matrimonio, an debeatur in iam maritata, n. 52.
Prælato mortuo, an ſuper ſpolijs teneatur ſucceſſor ad expenſas pro bullis obtinendis, & obtentis, num. 53. & ſeq.
Prælato mortuo, & Eccleſia ſit vocante an, & quando ſucceſſor conſequatur in ſpiritualibus emolumenta ſigilli, nu. 54.
Sigilli emolumentorum mortuo Prælato, ad quem vadat, & per quem ſigillatio fiat, ibid.

Præ-

Prælato mortuo relictis ſpolijs, debet ſucceſſor ſpoliorum ſoluere debita ipſius neceſſaria, ſiue pro vtilitate Eccleſiæ, eſto nõ fecißet inuentarium, n. 55. cum ſeqq.

Prælato mortuo relictis ſpolijs olim dabantur Curatores, et Deputati, hodie eſſet in Regno, ibidem.

Prælato mortuo debẽt ſuper ſpolijs ſolui ſalaria Aduocatorũ, & Procuratorũ n. 56.

Prælato mortuo debent ſuper ſpolijs ſolui expenſa funebres concernentes ſolatiũ, vel remedium animæ ipſius, & de quibus expenſis, n 57.

Prælato mortuo debẽt ſolui ſuper ſpolijs expenſæ in infirmitate factæ, num 58.

Prælato mortuo an, & quomodo ſint ſuper ſpolijs ſoluẽda ſalaria famulorũ n. 59.

Spoliorum appellatione relictorum per Prælatos mortuos veniunt etiam Galeæ, Cruces, Paramenta, ornamenta, & alia deſtinata cultui diuino, nu. 60.

Prælatis mortuis, et relinquentibus ſpolia, ſi Secreti faciãt inuentariũ an poſſit aliqua exceptio opponi n. 61 et quãdo, n. 62.

Compenſatio non admittitur in ſpolijs Prælatorum, ibid.

Rex poteſt in Regno facere gratiam ſuper ſpolijs Prælatorum num. 62.

Secreti ſi ſtatim mortuis Prælatis non faciunt inuentarium de ſpolijs tenentur de proprio, n. 63.

Præſcriptio an admittatur contra ſpolia, num 64 & ſeq.

Poſſeſſio in ſpolijs mortuis Prælatis non datur, num 65.

BReue ſiquidem demonſtratur hoc Regni capitulum, quod ſecundum Bonifor. hic concordat etiam cum cap. 16. infra Regis Caroli tom 8. & cum pragmat. de qua pono inferius, num. 12. in ſe tamen cõtinet materiam prolixam. & altam, de qua hic reſeruaui dicere in Gommentar. Conſuet. Pan. cap. 38. num. 34. Et in primis noto circa hoc verbum, Spolium, ob mortem Prælatorum, vt dicit rubrica in iſto textu, non reperitur in iure ciuili, nec canonico, ſed benè reperitur in iure diuino Pſalm. 138. ibi lætabor ſuper eloquia tua, ſicut qui inuenit ſpolia multa, ita ait poſt Petr. Papæ in eius notabilibus, Guid. Pap. deciſ. 110. An clerici ſub num. 3. propè finem, Paul. de Caſtr. conſ. 106. col. pen. lib. 1. & conſil. 225. lib. 2. Incert. author hic, & in Pſalm. Exurgat Deus, in verſic. Rex virtutum, ibi, diuidere ſpolia, & propterea dixit Anto. Maſſe in libello de annatis,

1 quòd † vſus iſtorum ſpoliorum eſt antiquiſſimus, Cardin. & Sarnet. inferius citati, prout poſtea vidi Guglielm. Rodoan. in tract. de ſpol. Eccleſiaſticis, quæſt. 1. num. 6. quinimmo ipſe addit textus in iure Canonico in cap. ſicut dignum, §. eos, de homic. glo. in cap. fin. extra de pact. & in l. diuus. ff. de bon. dãnat. & ex multis locis, n. 5. ex Ciceron. in orat. pro Sexto Roſcio, pro Pompeo, pro Curione in Tuſculan. quæſtionib. in officijs, in quibus locis vocãtur ſpolia exuuiæ, & ex Virgil. Æneid. (*Exuuiæ Danaum*) ſubdens ipſe Guid. Pap. aliàs fuiſſe factam tranſactionem ſuper dicto ſpolio inter quoſdam Vicarios, & Priores circa modum vtendi dicto ſpolio, quæ tranſactio fuit mox confirmata per S. Pontif. ſic † in ſimili Rex Franciæ, ſicut Rex noſter, vt inferius dicam, habet huiuſmodi ſpolia, & alij Principes plerique ſupremi, vt teſtantur Bonifor. & Noſtrates, ex Gugl. de Benedict. in cap. Raynutius, verb. & vxorẽ, n. 370. de teſtam. & prudenter cauitur per Card. Tuſch. in pract. cõcluſ. iur. verb. ſpoliorum concluſ. 369. tom. 7. & propterea ſubditur in hoc capit. quòd ſi petitio, ſiue ſupplicatio Regni erat facta, vt ſpolia Prælatorum mortuorum darẽtur Eccleſijs, vel quibus de iure competerent, Regia Curia non ſe intromitteret, attamen reſponſio, & decretata eſt facta per Sereniſſimum Regem, quòd ideo ſe intromittit, quia habet hoc ex prouiſione Sedis Apoſtolicæ, & prout latius declaro in ſeq verſic.

Intrando tamẽ ad particularia videmus,

3 quòd ad ſpolia prædicta, † de quib. hic agitur ob mortem ipſorum Prælatorum, & de quibus Secreti ſolent facere eorum partes nuntiando Proregi mortem ipſorum, vt dixi ſupra in cap. 21. Regis Martini num. 24. tom. 3. loco illorum Collectorum Deputatorum per Rom. Pontif. vt per Bullam Pauli III. in ſua extrauag. Cardin. in cap. niſi, §. intueri, de renunc. Ant. Maſſe in d. libell. de annatis. Calderin. conſil. 1. Sarne in tractat. breuium, §. facultas, num. 17. & per Bullam Pij IIII. dat. Ann. 1560. & ann. 1557. iam n. ipſi præſumuntur ſcire mortem ipſorum Prælatorum, gloſſ. in l. 1. C. de quadr. præſcrip. & per tradita inferius, num. 63. & ſeq.

4 vbi olim, & regulariter Camera † Reuerenda Apoſtolica ſuccedebat, & ſuccedit ex reſeruationib. ſibi factis, Gregor. Lopez in l. 53. tit. 6. part. 1. gloſſ. 1. Couarr. in cap. cum officijs, num. 9. de teſtam. Burſatt. cõſil. 226. num. 86. & ſeq. num. 3. Valenuel. cõſ. 98. num. 33. ſecundum adducta per Rot. deciſ. 855. de probat. in antiquis. & deciſ. 371 in nouis de ſolut. Bertrand. conſil. 21. vol. 3. Ægid. Bellam. deciſ. 755. & in capit. non liceat 12. quæſt. 2. Boer. deciſ. 224 March. deciſ. 105. & 117. & ſentitur hic in texto ibi, (*ſub colore ſedis Apoſtolicæ*) & per Bullas

65. PP. d. Paul. Ann. 1541. Iulij III. 1551. & tangit Tusch. in pract. concluſ. verbo, ſpolia, concluſil. 368. tom. 7. poſt Roman. & alios, & d. concluſ. 369. de quib.
5 † S. Pont. eſt principalis diſpenſator, & cãquam immediatus Chriſti Vicarius, & Princeps Eccleſiæ, ex D. Thom. 2. 2. qu. 100. & 4. diſt. 25. 33. vbi etiam Gaet. Turreere. in ſumma de Eccleſia, cap. 113. lib. 2. Gemin. poſt Bernard. in cap. fideli de reſcript. in 6. Abb. in cap. conſtitutus, col. 3. num. 13. de relig. domib. & per Concil. Lateranenſ. ſeſſ. 9. capit. de reformat. Curiæ, pro ſubueniendis Eccleſijs, & ſuis. Abb. & alij 1. vt lit. pend. Dec. conſil. 157. Ægid. Bellamer. d. deciſ. 755. Bellincin. in tract. de charit. ſubſid. quæſt. 107. Archid. Butr. & alij p eund. Rodoan. loco citato ſub num. 7. fol. 8.
6 ſpectant nunc ad Regem † ſede vacante, tamquam patronum, vt determinat Illuſtris Vicus Sicomus nunc Conciſtorij S. R. C. Præſes dignißimus in Alleg pro Generale Monaſterij S. Benedicti de Valledolid cõtra Fiſcum Regij Patrimonij ex antiquiſſima conſuetudine, vt ſubdam inferius num. de qua non extat hominis memoria, ac priuilegio, & gratia tempore huius Regis noſtri Alphonſi, qui cum expendiſſet ducatos octocentum mille in ſeruitium eiuſdem Apoſtolicæ Sedis pro recuperanda Prouinciæ Marchæ Anchonæ. ei P. M. confirmauit ſpolia in eius remunerationem, & recõpenſationem dictarum pecuniarum expenſarũ, vt de noſtratibus ſcripſit Antonin. Xibecca ſuper compendio Regiæ Monarchiæ in verſic. altera præcipua præeminentia eſt, &c. ſubdens, & faciens illationem ex hoc, quòd percipit Rex fructus, & ſpolia ex contractu oneroſo, clarum eſt enim poſſe S. P. fru-
7 ctus beneficiorum † pro tempore vacantiũ concedere cui velit pro libito voluntatis, vt puta p debitis ſolvẽdis, vel quid ſimile, cap. tua de verb. ſignif. cap. ſi propter, de reſcript. in 6. & ibi Petr. de Anchar. ſiue ex priuilegio, aut aliàs, & ita poſt Ioan. in tract. de fructibus ſacerdotum, tit. 3. num. 2. Rodoan. vbi ſupra ſub nu. 7. verſic. hinc eſt, quod Papa fol. 6. licet non loquatur in laicis, ex-
8 amen nulla dubitatio eſt poſſe, ſicut † videmus poſſe etiam hæc ſpolia, ſiue fructus ingabellari, nec emens, ſiue ingabellator ad aliquam gabellam teneatur, vt ipſe Rodoan. ſubdit, quæſt. 17. num. 18. & ſub num 58. vbi quinquageſimum, &c. Immo cum ſupplicatum eſſet, dicit ipſe Xibecca in Ann. 1453. per Regnum in Parlamẽto huic Regi Alphonſo, ne Curia ſe immiſceret in dictis
9 ſpoliis, ex fortaſſis ratione † quia de iure canonico ſpolia, & bona decedentium Epiſcorum à nullo debeant occupari, ſed omnino reſtituenda ſucceſſori, cap. illud. & cap. nõn licet 12. q. 2. gloſſ. in cap. generali de elect. in 6. & in cap. cum vos de offic. ordin. conſtit. Regni, incip. peruenit, vbi Affl. & num. 5. tit. 28. de admin. rerum Eccleſiaſticarum, lib. 3. Iaſon. conſil. 75. col. 3. lib. 3. cap. præſenti de offic. ordin. in 6. cum ſimilibus per Menoch. conſil. 39. num. 44. & ſeq. lib. 1. cũ ſimilibus, quæ ſubdam inferius, num. 26. cũ ſeqq. reſpondidit, quòd ipſa Regia Maieſtas non conſueuit ſe aliquatenus interponere in his abſque prouiſione Sedis Apoſtolicæ, qua de cauſa in futurum ſe ita habebit, vt non erit locus iuſtæ querelæ, prout realiter habemus ex præſenti capitulo, de quo inter dentes ſentit ipſe X. becca. & patet etiam ex quodam priuilegio dato Toleti 6. Iulij 1502. executoriato Meſſanæ 6. Octobris eodem Anno, in quo habetur, ſcribẽdo Rex Catholicus ad Ioannem Archiepiſcopum Panhormitanum, cui conceſſerat facultatẽ teſtandi de ipſis ſpolijs, vt dicam inferius, in hæc verba (*Cum de iure ſpolia Prælatorum Regni Sicilie ſpectẽt ad futuros Prælatos, & ad Eccleſias, ſeu ad Cameram*
10 *Apoſtolicam, attamen de † conſuetudine antiqua in eodem Regno obſeruata, cuius memoria in contrarium non exiſtit, ac priuilegio ſalicis recordationis Regi Alphonſo patruo noſtro per Sedem Apoſtolicam conceſſo in recompenſationem octingentorum millium ducatorum, quos in recuperatione Prouincie Marchie Anconitanę de ſuis propriis pecunijs expoſuit, ſiue alio priuilegio ſiu gratia Regibus præfatis noſtri Regni Sicilię conceſſis, curia noſtra eſt, & fuit in poſſeſſione, vel quaſi capiendi ſpolia Prælatorum dicti Regni in eodẽ Regno, aut alibi morientium, &c.*) de quo teſtatur ipſe Xibecca loco citato. & p bonior. hic. Imo cum aliter eſſet per S. P. data poteſtas cuidam Fratri Bartholo Munſano Vicario Catinenſis Eccleſiæ ob mortem Epiſcopi Cataniæ recipiendi, & recuperãdi nomine S. Pontif. & Apoſtolicæ Cameræ fructus, reditus, & prouentus, decimas, cenſus, & emolumenta dicti Epiſcopatus, & vellet executorias dicti breuis, fuit Ann. 1486. prouiſum per Proregem, vt patet ex notatis in regiſtro Antonij Monachi Regij Secretarij
11 in Regia Cancellaria hoc modo (*nos † autem rectè conſiderantes ad Regiam Curiã, eiuſq, officium, & dignitatem pertinere, ac ſpectare defuncto cuiuſuis Cathedralis Eccleſiæ paſtore, & alio, nondum authoritate Apoſtolica prouiſo, ſpolia, & quæcumque bona dicti Epiſcopatus Sede vacante apprehendere, & detinere ad vſque alterius noui Prælati creationem, ab executoria præfati breuis excluſimus, & vobis abdicamus poteſtatem*

teſtatem omnem, & facultatem, recipiendi, & habendi fructus, reditus, & prouentus, decimas, cenſus, obuentiones, & emolumenta ad Catinenſem Eccleſiã quomodocunq; ſpectantia, & pertinentia, &c.) & per ea, quæ ſubnectam inferius, num. 24. De quo ſpolio prælatorum fit etiam mentio in Pragmat. 6. §. 54. tit. de offic. Secreti tom. 2. pragmat. vbi ſuccedẽte morte alicuius Prælati, vel Abbatis, Secretus, † qui pro tempore erit debeat capere poſſeſſionem, & facere inuentarium de bonis, & ſpolijs, prout ibidem poſui, & in puncto ſcripſit Marchus in d. deciſ. delphin. 105. & deciſ. 117. ſuam authoritatem exercendo, & exequendo, ſiue ciuiliter, quã criminaliter, vt in hac materia ſpoliorum poſſe etiam ſic procedi adeſt Extrauagãs Pij IIII. & Gregor. XII. anno 1556. de quib. per eundem Rodoan. de ſpol. quæſt. 10. num 11. & num 23. 24. qui exemplificat contra occupatores, & vſurpatores illorum etiam procedendo ad excommunicari faciẽdo eos, cap. ſi quis de reb. Eccleſ. non alien. cap. indignũ 12. q. 2. et ita multas Bullas recenſet, Rodoan. d. q. 14. nu. 39. & latè quæſt. 17. num. 12. cum ſeqq. Puteus deciſ. Rotæ 33. incip. diſpoſitio de reſtit. ſpoliat. quippe quia poſſeſſor ſtatim ipſo iure † in foro conſcientiæ tenetur ad omnia ſpolia, & eorum annexa, vt poſt Abb. Barbat. Cardin. Alex. Fælin. Thom. Parpalia, Ruyn. Corſett. Aſſl. Iſern. D. Thom. & alios, dit ipſe Rodoan. d. q. 17. n. 10. vbi etiã in d. n. 63. tractat de modo procedẽdi, rõne directi dominij, & alijs actionibus in ſpolijs contentis, non aliter cum illis terminis ex clauſulis ſummariè, & de plano, ſed ſub quali quali petitione † non data appellatione, quia hæ cauſæ ad ſolum *Regium* Patrimonium ſpectant cum auuocatione, ex quo ſucceſſit loco Cameræ Apoſtolicæ ſtantib. ſupradictis priuilegijs, niſi ex commiſſione D. Proregis, vel ſaltim apellatur facta prius ea executione, & actuali depoſito in 2 inſtãtia, vt à num. 25. vſque ad finem ex Bullis per eum citatis, & quæſt. 12. & 13. & per ea, quæ ſubdam inferius n. 61. & vide conſtitutionem Regni peruenit tit. 31. de admin. rerum Eccleſiaſticarum poſt mortem Prælatorum. vbi prælato mortuo, res ipſius Eccleſiæ ponuntur in cuſtodia, & cura trium de melioribus, & fidelioribus, bene verũ, quòd ibi loquitur de rebus Eccleſiæ, non de ſpolio, quia patet, nã conſeruãtur vſquequo de paſtore prouideatur, vt ibidem, & ob id clarius loquar, q. Regiũ patrimoniũ, & eius Secreti habent intẽtionẽ fundatam in omnib. bonis † remãſis poſt mortem Prælatorũ, vt fiat eorũ ſpolia, maximè per viam acquiſitorum de beneficijs prælaturæ cap. 1. & cap. quicumque 12. quæſt. 3. Abb. in cap. præsbiter, de pecul. cleric. cap. Sacerdottes, eadem 12. q. 4 Ioa. Andr. & Butr. in cap. cum in officijs, de teſtam. Inn. Hoſtien. Zabarell. Abb. in cap. vt nous, de pecul. cleric. Bald. idẽ ſo. Andr. & alij per *Rodoan.* q. 15. quaſi per totã qui dicit, quòd poſſũt capere poſſeſſionẽ de dictis ſpolis relictis, conſequentur ad hæ-
16 redem prælati † mortui ſpectabit probare contrarium. ex Hoſtienſ. in cap. vnico, vt Eccleſiaſt. benef. vbi Io. de Imol. Eſt verum, quòd ſi hæres eſt in poſſeſſione, tunc non poſſidenti, vel extra poſſeſſionem incumbit
17 onus probare, † gloſſ. in cap. quicumque, 12. quæſt. 3. Bald. Bart. Io. Andr. ad ſpeculat. cum ſimibus ipſum Rodoan. num. 13. maximè quando prælatus ante prælaturam ha-
18 buiſſet patrimonium † proprium pingue, & non tenue, & tenebat res ſuas ſegregatas à rebus Eccleſiæ. idem *Rodoan.* num. ſeqq. & num. 22. cum ſeqq. eſt verum, quòd ſemper præſumitur expendi de reditibus prælatiæ,
19 † & ſuũ patrimoniũ vt plurimũ præſumitur reſeruatum, num. 23. & ſeq. & per Cardin. Zabarell. in d. cap. ſi. de pecul. cleric. vbi inuehit contra tales eccleſiaſticas perſonas, qui contra canonum diſpoſitiones, & conſcientias eorum fraudantes Eccleſias, res appropriant eorum conſanguineis faciences cantare inſtrumenta in perſonam patris, fratris, conſanguineorum, &c. & ideo ſemper in cauſis dubijs præſumendũ eſt pro
20 ipſa Camera, † & pro ſpolijs, vt in poſſeſſionẽ mutatur dictũ *Regium* Patrimoniũ ſuccedens loco Cameræ in hoc Regno, gloſſ. in cap. 2 de ſucceſſ. ab inteſt. verſ. morientiſi, Innoc. in eod. cap. cũ officijs, de teſt. maximè ſi bona reperiuntur † intra domũ Prælati
21 & Epiſcopatus nõ obſtãte, quòd poſt mortem fuerint alio aſportata, Ruyn. conſ. 156 Primo videndum lib. 4 Bald. in l. cum ipſe C. de contrah. empt, 10. Andr. Hoſtienſ. Innoc. Abb. & alij vbi ſupra, pulchrè Quintilium Mandoſ. in ſua praxi ſignaturæ gratiæ in rubrica, Licentia teſtandi, & ſpoliorum conceſſio, qui dicit, quòd ſpoliorum Commiſſarius Apoſtolicus, & ſic poſſumus dicere nos *Regium* ipſũ patrimonium † poſſeſ-
22 ſionẽ bonorũ mobiliũ, & immobiliũ aſſequi ſolet, non expectata declaratione, an defunctus teſtamentum condiderit, & an illud facere potuerit, vel ſuper quibus bonis facere potuerit, & conſanguinei, ſiue defuncti hæredes, ſi quid prætendũt contra Fiſcũ dirigant ſe via ſua, & ita ætate noſtra pluries vidimus, audiuimus, & cõtrectauimus, & placet Rodoan. d. q. 15. nu. 26. Illud cõcludimus
23 in hoc, † vt liceat hæredi capere poſſeſſionẽ, & occupare eas res, quas commẽdatas tenebat Prælatus, vle depoſitatas, aut eſſet dubium, quòd fortaſſis bona acquiſiuerit de-

proprio, vtputa per negotiationem licitam & p cautela si vult hæres esse tutus, faciat protestationem, quòd talia bona Prælati occupat, vel apprehendit saluo iure Ecclesiæ tam in proprietate, quàm in possessione, vt post eundem Hostiens. Ioan. Andr. & Innocent. aduertit ipse Rodoan. num. 29 sicut & pauci dies sunt sic obseruatum vidimus.

24 Igitur hæc spolia ad Regẽ spectant † donec alius inueniatur Prælatus ex adductis superius, num. 10. 11. cum seqq. ita Arnulph. Ruzeus in tract. iuris regalium part. 1. vers. secundo loco fol. 9. quem refert, & sequitur ipse Xibecca in alio suo compendio de Regio iure patronat. num. 55. vbi ex hoc infert Prælatos, ex quo in Regno detinent feuda

25 à Rege † & si non præstant seruitiũ, vt scripsi infra in cap. 12. Inclyti Regis Ioannis vers. & licèt regulariter, tom. 6. attamen talis consecutio fructuum habetur loco seruitij, si enim dicta feuda non essent obnoxia, & seruientia Regi, fructus non cederent lucro ipsius, sed reseruarentur futuro successori

26 in prælatura, & beneficio † vt dixi superius num. 9. secundum aliquos DD. d. cap. præsenti, §. porrò de offic. ordinarij lib. 6. Specul. in tit. de fructibus. §. 1. vers. pone. Prælatus, & not. 12. q. 1. cap. duo sunt genera in gloss. in verb. proprietatem, & ibi Archid. & in cap. Statutum, §. assessorem de rescript. lib. 6. Io. Monach. in cap. hoc consultissimo extr. de reb. Eccl. non alien. in 6. Anton. de Butrio in Clement. fin. de Pign. Cardinal. Florent. in Clement. gratiæ de rescrip. cap. conuenior 23. quæst. 8. gloss. in cap. 1. de solut. & multos post Specul. Ruyo. Abb. Iason. Innoc. Capoll. Felin. ait Rodoan. d. cap. 1. de spol. Ecclesiast. num. 11. cum seqq. vbi quòd mortuo Prælato fructus, & spolia vadunt ad Ecclesiam, & successorem in ea vsque ad num. 21. vbi tamen cum alijs plurib; num. seqq. determinat quòd in materia horum spoliorum veriſſima est diffinitio, ac firma, quòd ad Cameram spectarent de iure, non autem ad successorem, nec hæredes, nisi in casib, ex rationibus per eum adductis.

Intantum vt nec de eis fructibus possit testari

27 † quia cõparatur vsuario, vt dicã nunc, .i. quantũ ad eorũ victũ, vestitutũ, cæteroſque vsus congruos, & necessarios sufficiant, quod optime seruauit Sanctissimus ille Cardinal. Berlaminius Societatis Iesu ut ex suo testamento legitur condito cum licentia S. Pontif. cap. fin. & cap. videntes, 12. quæst. 1. & per D. Hieronim. 44. dist. tibi, o sacerdos

28 inquit, viuere de altari permittitur † non luxuriari, cap. cum ex eo, de elect. in 6. D. Bernard. epist. 2. vbi quicquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est, sed reditus ipsos ecclesiasticos, qui ad præfatam congruam substentationẽ necessarij non sunt in optima, vel aduersa valetudine, in pios, erogare vsus, quod superest, dare pauperib. & ita post S. Thom. Gretan. Abb. Anan. Bologin. Ricchar. Alex. de Hales Io. Maior Paludan. Archid. Butr. Felin Gemin. & mille subdit ipse Rodoan. in d. tract. de spolijs. ecclesiast. d. quæst. 1. num. 24. 25. & seq. vbi ex eod. D. Bernard. epist. 24 clamat, inquit pauperes, nostrum est, quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, & inaniter expenditis, & pulchra alia per eundem Rodoan. & ita in rei veritate licet sit vsufructuarius in vita, in morte tamen vsu-

29 arius est † Caualcan. decis. 44. num. 5. part. 1. ex Iason. cõs. 75. lib. 3. Guglielm. Rodoan. in tract. de reb. eccles. non alien. §. sed an contractus n. 1. & seq. fol. 289. & 355. Canonist. in cap. cæterum, de donat. Hostiens. in c. fin. de pecul. cleric. Rot. decis. 41. n. 2. Abb. Prob. Iason. Monoch. & alij per eum, sed reseruare

30 debet dicto successori † Ias. d. cons. 75. Barbat. in tract. de præst. Card. part. 1. q. 3. nu. 40. Soccin. Sen. cons. 91. lib. 3. Neuiz. consil. 93. n. 17. Menoch. d. cons. 39. n. 44. 45. cerigi in decis. 41. nu. 27. 28. 29. 30. idem Caualcã. in suo repertorio decisionum, ead. part. 1. in littera fructus percepti, & decis. 8. num. 74. cum seq. part. 3. maxime si decesserit fructibus maturis, non tamen recollectis, quia vere spectabunt ad successorem, nisi locasset alicui, quia tunc fieret diuisio pensionis pro ratha, Alberic. in l. defuncta, ff. de vsufr. late Maurus Burgius in tract. de laudimio, part. 1. inspect. 4. nu. 54. cum seqq. vbi determinat spectare ad successorem in beneficio, secus in pensionario, nisi dicti fructus essent recolecti, quia spectabunt ad hæredes eius, est

* com.° opin. de qua per Didac. variar. resol. lib. 1. cap. 15 Ioseph Ludou. decis. 33. nu. 1. & loquitur de iure communi canonico, alias spectant ad dictam Cameram tamquã spo-

31 lia, ideoque † subiunxit idem Guid. Pap. d. decis. 110. quòd Episcopi non possunt testari de fructibus & rebus ecclesiæ, nisi adesset cõsuetudo in contrarium per Auth. licẽtia C. de epis. & Cler. cap. cæterum, 9. licet, extr. de testam. idẽ Guid. Pap. in suis notametis in §. valet consuetudo. vers. Monachi cum timil. per eum, & ita post aliquas leges Hyspaniæ, Matrhuens. Azeued. Couarr. Sarmient. Molin. Marsil. Decian. & alios tradit Valen-

32 zuel. d. cons. 98. n. 30. & seq. nisi de his † quæ antea eis obuenerunt iure consanguinitatis vt in d. Auth. licentia C. de epis. & Cleric. & maximè in episcopis, & Abbatibus habentibus curam animarum, & præter prælatias,

quæ

quæ ſunt de dicto Regio patrimonio, cui, ſvt ſupra, & inferius dicam, fructus ob mortem prælatorum acquiruntur. ¶ Vel niſi de
33 licentia Papę teſtarentur † (& in Regno hoc Siciliæ eſſet neceſſaria licentia Regia, vt aliàs obſeruauit Rex Catholicus, qui conceſſit prædicto Ioanni Archiep. Panor. vt poſsit de ſpolijs teſtari, & quòd ab inteſtato ſuccederent hæredes eius ſanguinis vt teſtatur idem Xibecca in d. compendio de Regia Monarchia ſub d. verſic. altera præcipua, dicitq; apparere hoc ex dicto priuilegio dat. Tholeti 6. Iulij 1502. executoriato Meſſanæ, 6. Octobr. eodem anno, ibi *(volumus tamen vobiſcum non benigniter habere, &c.)* & ita dicit Bald. in l. ſi quando in princ. C. de inoff. teſtam. & in Auth. rogati C. ad Trebell. quia Papa poſſet eũ ſic habilitare, c. 2. relatũ 11. 2. de teſt. Dec. cõſ. 157. & cõſ. 512. Boniorn. eius diſcipulus hic, Hoſtiẽſ. de pæn. & remiſſ. 9 cui confitendũ ver. cui Cardinalis; per Ang. & Imol. & Bal. de quib. per eundẽ Rodoã. in d. tract. de ſpol. Eccleſ. d. cap. 1. eod. fol. 6. verſ. item, & Papa cum verſic. & rurſus vbi dicit eſſe conſuetudinem, & morem concedendi tales licentias à SS. PP. idem Bald. in l. certum verſic. & prædicta faciunt l. fin. C. vnd. legit. Angel. & Imol. in l. ſi ſeruus communis ff. de ſtipul. ſeru. Matth. Anton. ad Guid. Pap. vbi ſupra in 3. additione, latè Patiſ. conſ. 13. Præſens conſultatio, Hoſtienſ. in ſumma de pœnit. & remiſſ. quamuis tamen talis conceſſio licentiæ odioſa ſit, & propterea reſtringenda, vt dicam inferius in verſic. adeo vt, & concludit Dec. d. conſ. 512. Cũ reuerendiſsimus col. 1. ſubdens quòd qui ex priuilegio poſſet teſtari, non poſſet tamen codicillari,
35 nam regula † quæ dicit, vt qui poteſt teſtari, poteſt codicillari, vt poſui ſupra in cap. Ric. 114 extenſione 9. nu 23. tom. 4. procedit in eo, qui teſtari poteſt de iure communi, ſecus ſi de iure ſpeciali, & propterea dicit etiã Abb. in cap. cum omnes de teſtam. col. 24. quòd Papa ſine cauſæ cognitione non poteſt dare prælato licentiam teſtandi de bonis Ec-
36 cleſiæ † Andr. Barbat. in cap. cum in officijs col. 5. verſic. ſed opere pretium eſt videre de teſtam. Soccin Iun. conſ. 89. magna profectò num. 18. & ſeq. lib. 1. non nego tamen valere
* talem diſpenſationem, vt eſt cõmunis * opinio, quam ſequitur Dec. loco citato, & ſubdam modo ¶ Intantum etiam, vt nec poſsit dictus Prælatus cõſtitutus in extremis mor-
37 tis † liberare debitorem ſuum à debito contracto cauſa Eccleſiæ, & prælatiæ, vt eſt caſus in terminis poſitus per Menoch. d. conſ. 39. per tot. maximè & nu. 26. vſque ad finẽ, Affl. deciſ. 168. Pariſ. in cap. vlt. col. pen. de-
38 præſcript. nec debitores † in ſpolijs contenti poſſunt, nec debent ſoluere poſſeſſori ſpoliorum, quia non liberantur, ſed debent ſoluere Regio Patrimonio eiuſq; Fiſco, vt poſt Cardin. Florent. & Anchar. idem Rodoan. d. quæſt. 17. nu. 23. & ob id nec ſucceſſor prælati mortui quicquam poteſt alienare, nec exercere in debitores iura ſua, n 25. 26 nec facere quicquam in præiudicium eccleſiæ in caſu infirmitatis.

Adeo vt ita operetur effectum validitatis-
39 num prædictæ licentiæ † teſtandi talis diſpenſatio, vt etiam ſi antea fuiſſet factum teſtamentum & mox ſequutum, ſufficiat dictam licentiam ſuperuenire, quod eſt fortius, vt ait Matth. Antonian. vbi ſupra ex Bal. in d. l. fin. col. 9. C. vnde legit. addo Paul. de Caſtr. in l. hæc conditio fil. æ meæ, §. ſi fiu. ff. de cond. & dem. per text. in l. ſi quis filio exhæredato §. irritum ff. de iniuſto rupt. teſtam. Alex. in l. & militibus, C. de teſt. milit. ſicut in ſimili videtur alludere id, quod dixit ſingulariter Paul. de Caſt. in d. l. & militibus,
40 vbi ſi habens beneficium curatũ † obtineat aliud ſimile beneficium curatum, quod eſt incompatibile cum primo (cap. de multa, extr. de præb. & in extrauag. Ioann. Pap. xxij. Execrabilis, &c. quia cum ſimul in duobus locis dicti noctis reſidere nõ poſsit, per actũ vnius impediretur adminiſtratio alterius, ita Proſper Caraui. in Ritu 3. Regni Neapolis ſub nu. 31. allegat. Abb. & Gemin. locis, per eum citatis, & faciunt quæ dixi ſupra in cap. 40. eiuſdem Regis Alph. tom. 4. vbi poſui regulam quòd quis duo officia habere non poſsit (niſi ratione publicæ vtilitatis vt tango remiſsiuè infra in cap. 53. Regis Ferdin. in 3 intellectu tom. 7. & ita voluit Ioan. Ant. Batius ad Affl. in prœmio fol 22. in littera C, ex Innoc. in cap. cum iam dudum
41 propè finem de præbend.) ſi poſtea † impetrat à S. P. diſpenſationem quòd poſsit obtinere dicta duo beneficia curata, nam talis diſpenſatio trahetur retro ad conualidandum ſecundum beneficium curatum, quòd antea obtinuerat antè ductam diſpenſationem, quamuis tamen non placeant hæc Iaſon in repet. l. quo minus num. 130. & 131. ff. de flumin. hæ duæ peregrinæ deciſiones,
42 quia cum hæ diſpenſationes ſint † odioſæ vt vidimus ſuperius in verſic. intrando per cap. 1. in fine extr. de fil. preſbyt. in 6. gloſſ. in cap. ordine de offic. ordin. in 6. Anton. de Butr. in cap. cum in cunctis, §. cum vero de elect. Zabarell. in cap. quia circa de conſanguin. & affin. Gondiſaluum, qui fuit author Rota in tract. de excell. Cardinal. quæſt. 9. Martin. Laudenſ. in tract. de Cardinalib. q. 58. Barbat. in tract. de præeminentia Cardinal. in 3. q. Baſilica primæ part. col. vlt. ob id

in eis

in eis non eſt licita extenſio, etiam ad caſum habentem maiorem rationem, vt dicunt Canoniſtæ in cap. poſtulaſti, Abb. in cap. ad aures de reſcript. & in cap. ac ſi clerici, ſ. de adulterijs extr. de iudic. cum ſimilib. per Iaſon loco citato adductis, & iterũ ipſemet in d. l. & militibus col. 1. vbi eadem met propria iura adducit, Petr. de Anchar. conſil. 16. col. fin. Igitur concludit Iaſon, & bene iudicio meo, quòd talis licẽtia, quoad iſtos duos caſus nõ videatur fortificare teſtamentũ prælati iam factũ, in quo teſtatus fuerat de bonis Eccleſiæ, in reliquis tamen ſemper licentia ſuperueniens confirmat diſpoſitionẽ iam factã, & eſt limitatio ad regulam iuris in l. quod ab initio, ff. de regul. iur. quam etiam ibidem poſui, & ob id concludit idem Iaſon loco citato, nu. 133. poſt Bart. in l. fin. propè finẽ, C. de ſent. quæ ſin. cert. quant. & per text. in l. hæc conditio, ff. de condit. & demonſtrat. quòd ſi teſtator
43 † relinquit mulieri centum pro ea maritãda, quòd ſi erat iam maritata tempore teſtamenti, tamen debebitur ſibi legatum dotis per l. ſi iam facta, ff. de condit. & demonſtrat, l. antepen. C. de inſtit. & ſubſtit. quamuis prima facie videatur dicendum hoc legatum non deberi, argum. eorum, quæ refert Surd. conſ. 69. in princip. lib. 1. vbi quòd ſi quis fecit legatum filiæ pro maritagio, quæ reperitur tempore teſtamenti monacha profeſſa, † quòd videatur non deberi,
44 etenim hæc conditio tempore teſtamenti erat impoſſibilis, nec poterat impleri, ex quo iam erat profeſſa, & conditio nuptiarum, ſiue monachatus, quæ impleri non poterat, ex quo legataria eſſet iam nupta, vel mpnacha, vitiat diſpoſitionem, nam teſtatoris voluntas interpetratur non ſecundum id, quod eſt veritate, ſed prout ipſe teſtator opinabatur, ex Crauett. conſ. 167. num. 8. Bart. Angel. Caſtrenſ. Imol. Ruyn. Pariſ. Beroo, Crott. & alijs ab ipſo Surdo allegatis: Sic videmus in noſtro propoſi-
45 to, quòd ſi teſtator † inſtituat filios alicuius, & tempore teſtamenti, ille non habuerit filios, quia non vitiatur diſpoſitio, ſed intelligitur de filijs naſcituris, quoniã licet tẽpore ſucceſſionis non erant in rerũ natura, tamen ſubeſt ſpes probabilis exiſtentiæ, ita ex d. Surd. conſil. 125. à num. 14. cum pluribus ſeq. eodem vol. 1. per l. placet, ff. de liber. & poſth. Caſtrenſ. cõſ. 247. col. 5. verſ. nec etiam, vol. 1. Alciat. conſil. 495. num. 5. Soccin. Iun. conſil. 172. num. 11. & ſeq. lib. 2. quia quamuis teſtator hoc caſu non fecerit mentionem de naſcituris, tamen idem eſt ac ſi de eis meminiſſet, quando tempore teſtamenti nulli extabant, ideoque filiorum mentio non poterat aliter intelligi, quàm de futuris, vt per eundem Surd. num. 20. ex eodem Caſtrenſ. Alciat. cum plurib. (arg. eorum, quæ dixi de poſthumis ſupra in cap. 33. incip. ſi aliquẽ Regis Iacobi n. 36. to. 1. vbi q. poſthumi iſtõ caſu etiam quòd ſint
46 alieni † habentur pro natis, addo Dec. cõſ. 445. n. 20. vbi facit mentionem de dicto cap. ſi aliquem, & loquitur in cauſa
47 Palazoli, dicentẽ, quòd licet † in allodialibus, & vbi ſuccedit ur ab inteſtato requiratur, vt tẽpore mortis ſucceſſor ſit natus, vel ſaltim conceptus ad hoc, vt ſuccedere poſſit per l. citius, ff. de ſuis, l. 1. ſ. ſi quis proximior eſt, ff. vnd. cognati, & ſ. cum autem, inſtit. de hæredit. quæ ab inteſt. de fertamẽ in alijs acquiſitionibus, in quibus veniunt entiã illi, qui non erant concepti tempore acquiſitionis ſecus eſt, ex Bartol. in l. ſi prætor. ff. de ſuis, & legit. Bald. in l. & in perſonam. C. de fideicommiſſ. vbi in feudo ex natura ipſius feudi veniunt deſcendentes in infinitum, dato quòd non fuiſſent concepti tempore acquiſitionis, Andr. de Iſern. in cap. 1. ſ. hoc quoque, de ſucceſſ. feudi, & ibi Alnarott. Sic videmus, quòd ſi teſtator
48 † prohibeat bona alienari, ex quo vult remanere in familia, ſi omnes conſentiant alienationi, poſſunt tamen contradicere hi, qui poſt alienationem nati, & concepti ſunt, idem Surd. num. 21 & Fulgoſ. in l. quotties, C. de fideicõmiſſ. Corn. & Iaſon, qui dicit eſſe notandum, digitoque ligandum, Crott. Ferdin. Rip. Tiraq. Bologn. Alciat. Rolland. Dec. conſil. 38. col. 4. prope medium, & quaſi per totum cum ſimilibus per eundem Surd. d. num. 21. & ſeq. Sicut videmus, quòd poſſunt relinqui alimenta alicui-
49 ius † vxori, eſto quòd eo tempore ille non eſſet vxoratus, nam intelligitur, vel de prima, aut de ſecunda vxore, Surd. num. 24. 25. & ſeq. ſicque ſemper expectandum eſt tempus, de quo cogitauit teſtator num. 29. & pulchrè per illud conſilium, in quo fiunt aliquæ illationes, vnde eſt, quod ſi quis promittat fructus, continet conditionem, ſi
50 naſcentur, † ipſe Surd. num. 40. Et licet cõtra prædicta videantur facere ea, quæ ait idem Surd. conſ. 127. num. 43. 44. eod. lib. 1. vbi quòd diſpoſitio non extenditur ad futu-
51 ra, † ſed ea ſola includat, quæ tempore diſpoſitionis aderant ex iuribus per eum adductis, ob quod infert, quòd in legato librorum non veniunt empti poſt teſtamentum, ibi loquitur, quando non conſtat de voluntate teſtatoris, ſecus ſecundum prædictos Doctores ſi eſſet legatum relictum pro incerta puella maritanda, vel vt dicam clarus pro incerto matrimonio, vt ait Bald. in d. l. fin.

d.l.fin.C. de ſent. quæ ſin.cert. quant. Surd. num.26. & quæ dixi in conſuet. Panh. cap. 47.num.79. quia non haberet locum legatum † in iam maritata, quod eſt notabile & ſic ego alias requiſitus à meo Sororio P. Gregorio de iudice Societatis Ieſu, reſpõdi, itaque ſcripſit Iacob. Menocch.ad l.ſi ita legatum,§.vlt.ff.de legat. 11. Additio ad Iaſon.vbi ſupra, & quatenus videatur dari per DD.quædam diſtinctio,ſcilicet ſi teſtator ignorauerit,l.ſi ita,§.ſi pater, ff. de legat. 11. tamen ibi loquitur de legato ſub conditione, non de legato relicto pro maritagio,vt hic. & ita etiam inuenio dixiſſe eundem Surd.d.conſ.69.eod.nu.26.lib.1.

Subſequendo tamen particularia huius capituli, ex quo Regia Camera, vel fiſcus, aut Regium Patrimonium ſuccedit ad ſpolia dictorum prælatorum mortuorum in beneficijs,& prælatijs vacãtibus,videbimus verũ teneatur† ad expenſas factas pro bullis obtinendis, ſiue obtẽptis & hanc quæ-
53 ſtionẽ ponit Rhodoan. in d. tract.de ſpolijs q.10 num.37. quem refert Dominus F. P. Don Marius de Gregorio in alleg.pro Procuratore Regij patrimonij contra dictum Generalem S. Benedicti regalis de Valladolid, vbi poſt Abb.in d. q. 2. incip. Sempronius num 2.& 8.& Bald.conſ.298.lib.1. Additio ad Cappell.Tholoſ. deciſ.497. qui referuntur ab eo cum ſimilibus, qui licet concludere videantur expenſas has ſpectare ad ſucceſſorem in prælatura,attamen dictus Dominus de Gregorio eos non ſequitur, quia vult ipſe has expenſas non eſſe de illis neceſſarijs pro eccleſiæ neceſſitate contractis, & ad quæ ipſæ eccleſiæ ſemper remanerent obligatæ,nam tunc verum eſt teneri ſucceſſorem,vt per Cardinal. Florent. conſ.110.tria ſunt videnda in fin.allegando cap.1.de ſolut cap.in preſenti, §.porro de offic.ordin 6.& ibi gloſſ.quæ ponit exẽpla, &,ita intelligo Abb. in cap. de multa in 2. fallentia extr. de præbend. vbi concludit, quòd expenſas factas per Clericum in beneficio de proprio patrimonio recuperat illius hæres à ſucceſſore in beneficio, & ſic cõcludendo dicitur quòd ad tales pecunias expenſas pro expeditione bullarum non tenetur ſucceſſor in prælatura ex Angel. conſ.245.in 2.dubio,& rationem adducunt circa hunc caſum,quia tunc prælatus non dicitur gerere negotium eccleſiæ, ſed proprium principaliter, & ob id non remanet ſucceſſor obligatus, quamuis idem Illuſtriſſ. Vitus Sicomus, in cauſa contraria teneat contrarium ex Alberic. in auth. hoc ius porrectum, C.de ſacroſ. eccleſ. & ita pertranſeo, & quòd pro his expẽſis circa impetrationẽ, & prouiſionẽ dignitatis prælaturæ, vt beneficij debeat ſucceſſor in ſpolijs ſoluere, dixit poſt ipſũ Abb.in cap.dil.2. incip.Sempr. c.ſi de elect. in 6.Fran. Pauin.in tract. de offic. & poteſt. c.ſede vacante quæſt.8. 2.partis, Compoſtella,Archid.Abb.Bald.Cappell.Tholoſan. deciſ. 497. de quib. per ipſum Rodoan. d. quæſt.10.num.37.

Et hoc in rebus temporalibus, quia in ſpiritualibus ſecus eſt, & ideo emolumen-
54 tum v.g. ſigilli † & iuriſdictionis ſpiritualium vacante ipſa eccleſia, ſpectat, vel ad Capitulum,vel ad alium in dignitate ipſius eccleſiæ ſecundum quòd conſuetudines locorum ſunt, vt de Laudunenſi eccleſia teſtatur Oldrad.conſ. 194. Factum tale eſt, qui dicit quòd vadit, & ſpectat ad Archidiaconum,& quòd capitulum illius eccleſiæ non reddat ſigilla, niſi præſtito iuramento, per Epiſcopum ſucceſſorem, vide Tuſch. in pract. concluſ iur.verbo Laudunenſis, concluſ.31.tom.5.

Sicuti etiam tenetur ſoluere debita neceſſaria,ſiue propria, vel pro vtilitate eccleſiæ
55 creditoribus Prælati mortui † de ſpolijs ipſius per dictum Regium Patrimoniũ, quod hodie ſucceſſit ad prædicta ſpolia loco Cameræ,tamquam eius hæres,vbi olim deputari debebant curatores, qui non ſunt neceſſarij nunc ex adductis per eund.Rodoan. in d. tract. de ſpolijs, q.10. deciſ. Delphin. 95.& 105 non obſtante, quòd non fecerit inuentarium,Abb.conſ.102.vol.1 & in cap. 2. de ſolut. vbi Hoſtienſ. & Innoc. & in capit.ex præſentium.de pignor.cap.peruenit, de fideiuſſ & in d. cap.cũ eſſes, de teſta.vbi Ioan. Andr.Calderin. conſil. 20. de pecul. Barbat. in Addition. ad Abb.in cap.olim nobis, de reſtitut. ſpol.Deciſ. Rot. 855. Soccin. conſil. 15. num. 14. vol.1. Additio ad Capell. Tholoſan. quæſt. 103.Collectaneus in cap.Odoardus,de ſolut.Siluester in verbo,Clericus 4.verſic.Clericus autem cum ſimilibus per eundem Rodoan. num. 15.vbi dicit, quòd debent prius debita Eccleſiæ ſolui,quia agris eius ſitientib.alij rigandi nõ ſunt,arg. l. præſens.C.de ſeruit.& latè num. 25. cum ſeqq. vbi fœdere diſtinctionis concordat ea, quæ dixit in cõtrariũ Archid. in cap. ſtatutum de reſcript. in 6.
56 & ſic debeãt ſolui etiam ſalaria † Aduocatorum ſuper ſpolijs,item ſalaria famulorũ, Abb.in cap. relatum il 2. de teſtam. Iaſon. conſil.212.lib.2.Roman.conſil.440.Innoc. & ſimiles. Idem eſt de debitis, & expenſis
57 concernentibus ſolatium,vel remedium animæ defuncti Prælati,quæ debent etiam fieri ex dictis ſpolijs quãmcumque Prælatus

latus de proprio facultates habuerit, secus vero quoad expensas magnas, quę fiunt ad consolationē, & pompam viuorum, vt magnus apparatus funerum in vestibus, & similibus, de quibus ad propositum scripsi in pragm. tit. 64. de fastu, & pompa, &c. à num. 19. vsque num. 22. tom. 1. pragmat. & inuehit ipse Tusch. vbi supra contra Collectores spoliorum horum, vt teneantur ad honorabilem sepulturam post Abb. quæst. 3. & malè, & cum scandalo, quādoquè fiunt ob quod fuit prouisum per Pium V. ex Bulla super vtensilibus grossis, quæ non aliter sunt soluēdę dicto Regio Patrimonio, sed à dictis hæredibus, Dec. d. cons. 157. Abb. in cap. vt præteritæ, col. pen. de elect. quem sequitur hic Boniorn. & in d. quæst. Sępronius Clericus in 1. dubio, Capic. decis. 84. Anna singul. 258. latissimè Rebuff. in Enchiridion iud. Eccles. not. 159. Bened. Canophilus. Ant. Capic. Io. Franc. Pauin. Cardin. Florēt. Calderin. Bertacch. Petr. de Perus. Cæpol. Conarr. & alij, de quib. per ipsum Rodoan. d. q. 10. n. 3. vbi † loquitur idem esse,
58 quando Prælatus esset infirmus, nā de eisdē spoliis curari debet, Cardin. Tusch. vbi supra d. cōclus. 368. post Oldr. Innoc. ¶ Est verum, quòd quoad salaria illorum famulo-
59 rum, † qui distulerunt in vita petere post annum non solnantur, ex quodā motu proprio, de quo in sua materia scripsi in cap. Regni 62. *Regis* Catholici Ferdinan. vers. sic in simili, tom. 7.

Amplia, vt quod est dictum de spolijs,
60 † circa fructus beneficiorum relictorum mortuo prælato, idem dicas de Calicibus, Crucibus, paramentis, ornamentis, & alijs, tam in vita, quàm in morte destinatis cultus diuino, & sic de bonis mobilibus, & immobilibus, quæ faciunt spolia, sic esse dispositum per Bullam Papæ Pij V. ann. 1567. 3. Septembris ait Rodoan d. cap. 1. sub nu. 8. Calder. in d. cons. 1. de pecul. Cleric. aliās cōs. 368. vbi quòd verba in materia spoliorum sunt strictè non largè intelligēda Cardin. Tusch. in d. conclus. 369. num. 3.

Secreto vero Regio Procuratore Fiscale Patrimonij, siue agēte super prędd. spolijs in casu mortis Prælatorum, vtrum ne possit
61 excipi aduersus inuentarium † per eos faciendum, aliqua exceptio, profectò idem Guglielm. Rodoanus in d. tract. de spolijs Ecclesiasticis in d. quæst. 15. ponit multa, quæ non puto hodie procedere, & in primis prætermissis alijs, quæ nil faciūt sentit sub n. 33. quòd si is, à quo petātur spolia prædicta v. g. esset creditor *Regij* patrimonij, q̄ iam vidimus in hoc successisse dictæ Camerę Apostolicę, opponeret exceptionem compensationis, concedit, quod vtique de liquidō pariter spolio posset admicti talis exceptio, ex Felin. in cap. cum Ioann. Ere. de fid. instrum. & cum multis aliis conclusionibus vulgaribus, quæ solent in materia compensationis adduci, prout nu. 36. cum seq. certè non puto posse audiri, nisi prius satisfiat de credito spolij ex adductis supra, num. 14. & sic puto indifferēter, quòd Secretus ipse faciat partes suas, ob id melius dixit idem Rodoan. in d. qu. 17. num. 55. vbi quòd licet de liquido ad liquidum vulgariter dici solent, vt fiat compēsatio fallit in his debitis spoliorum per glos. in cap. decimæ, 16. quæst. 1. & per Roman. ab ipso citatum. N si in aliquibus talibus claris, † puta quando euidenter appareret de
62 gratia facta super talibus spolis, vt ipse Rodoan. ait sub num. 33. per glos. in cap. causā, de præscript. & vidisse sic factas gratias per S. Pontif. & sic apud nos per Reges qui v. g. concessissent Prælato alicui cōcessionem exceptionis à prædictis spoliis, idem Rodoan. num. 38. subdens, quòd in hoc solet præcipi Collectoribus, & sic Secretis aliisq; Officialib. vt in exactione spoliorum v. g. pp denastiones, & diruptiones locorum in dioecesibus factas ab infidelibus Mauris Turcis per annos antea factas, nu. 39. & sic vidisse concessiones factas per Piū IIII. & hoc etiam ratione puto fuisse concessa spolia Prælatorū nostris Serenissimis Regibus per SS PP. ob Saracenorū vsiones, hinc, & alias benemeritas recompensationes factas superius. Hinc videmus esse satis vigilantes Secretos, & Ministros Regij Patrimonij, qui vix mortuo Prælato ægroto apponūt custodes in Palatijs, & hoc ne teneātur
63 † de proprio, argum. glos. in capit. placuit 12. 16. quæst. 1. Abb. in cap. præsentium, de pignor. in 3. not. & in cap. de auditis de præsumpt. col. 10. num. 34. Rodoan. quæst. 14. num. 16. & d. quæst. 17. num. 39. ex Bart. in l. nisi de exactor. tribut. & ne occultentur bona ab hæredibus, & successoribus ipsorum Prælatorum, à quibus postea per paupertatem ad nihilum tenerentur, vt ait idē Rhodoan. num. 41. cum seqq. qui ponit casum, quando v. g. mortuo prælato per multos annos, eius hæredes consumpserūt bona, quia nil dubito, quòd possit admicti
64 † præscriptio aduersus petitionem spolij, vt per ipsum Rhodoan. d. quæst. 14. iuncta bona fide, vt latè ibid. est verum, quòd olim in præscriptione rerum Cæsaris, erat tempus 100. ann. Bald. in l. iā pridem, C. de vsucap. l. 1. C. ne rei dom. vel templor. & per ipsum Rhodohan. num. 21. cum seqq. & num. 25. 26. cum seqq. hodie stante capit. *Regni*

puto

Regis Martini, vbi ſcriptũ ſup. to. 3. cap. 57. puto 30. ann. & quicquid ſit ſatis dubitarẽ, vt nec caderet præſcriptio, ex adductis per eũ d n. 25. cũ plurib. ſeqq. & præſertim quia iam ipſum Regiũ patrimoniũ, quod ſucceſſit loco Cameræ prædictæ poſſidere dicitur ſtatim mortuo prælato dicta ſpoliæ; & parietes Eccleſiæ poſſident pro eo gloſſ. in l. ſicut, ff quod cuiuſque vniuerſitatis nomin. Innoc. in cap. ex parte, de arbitr. cap. ex literis, de probat. Bald. in margarit. in verbo, mortuo, & in l. minus, ff. de hæredib. inſtit. Abb. in d cap. cum eſſes, verſic. quarto principaliter, de teſtam. cum ſimilibus per ipſũ Rhodoan. num. 30. & ſeqq. quis poſſeſſio
65 ſpoliorum † per mortem prælati non vacat, & ſemper poſſidetur, & ſpectãt ad Camerã iplam, & loco eius ad Reges noſtros, tam iure dominij, quàm iure poſſeſſionis, idem Rhodoan. quæſt. 15. n. 10. & 11. vbi dicit, quòd datur interdictum vnde vi, cõſequenter præſcribi non poſſunt, ne darentur duo inſolidum poſſeſſores vnius rei, & per alias multas pulchras rationes, quas vide ab eodem Rhodoan. & quicquid eſſet, ſemper eſſet neceſſe centenaria præſcriptio, quòd in *Regno* non poteſt accidere, quia vbique locorũ eſt Secretus, qui præſumitur ſcire, & realiter ſcit mortẽ Prælatorum, vt tetigi ſupra nu. 3. & circa omnia prædicta fiat reflexio ad ea, quæ ponit Egid. Bellamer. conſ. 1. & Zabarell. in capit. piſi, §. intueri, de remunc. vt Officiales ſpoliorum horum non ita rigoroſè ſe gerant in Græcia, Græci receſſerunt ab Eccleſia *Romana* ex impiè geſtis per dictos Collectores, tangit Cardin. Toſch. in d. cõclu. 369. to. 7. & ſit finis huic commento ad laudem Dei, & B. Catharinæ, cuius Feſtum hodie celebramus.

De regiſtro Cancellarij Siciliæ. Cap. Cap. CCCCL-XXIX.

ITem, ex quo le lettere, priuilegij, & reſcritti, che ſi ſpediſcono per ſua Maeſtà nel Regno di Napoli, ò doue ſia Sua Maeſtà, regiſtrandoſi in altri regiſtri, che quello del Cancelliero di queſto Regno, è pericoloſo di non potere in futurum hauere, ſupplica il detto Regno, che le dette lettere, & priuilegij, & reſcritti Regij di tutti negotij del detto Regno di Sicilia ſi debbiano regiſtrare nel regiſtro ordinando, il quale debbia ſtare in potere del detto Cancelliero, ò ſuo Luogotenente. ¶ Niſi factum ſit, placet Regiæ Maieſtati, quòd fiat.

Tetigi ſupra in cap. 303. in quo citatur concordantia fol. 253. declaratione 5. vbi vide to. 3.

Quòd præfatta Capitula interpetrentur in fauorem Regni. Cap. CCCCLXXXI.

ITem che accadendo dubitatione alcuna ſopra l'intelletto delli preſenti Capitoli, che tal dubitatione ſi debbia interpetrare, & determinare in fauore del detto Regno. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Deficit cap. 480 puto eſſe malè traſportata. De hoc cap. cum ſubſequenti, vide quæ poſui ſupra in cap. 31. Regis Martini, tom. 3. vbi allego concordantes textus ad cap. 26. Regis Federici, tom. 2.

Quòd ſemper ſint in viridi obſeruantia Capitula. Cap. CCCCLXXXII.

ITem che li preſenti Capitoli ſempre s'intẽdano ſtar'in viridi obſeruantia. nec propter diſuetudinẽ, aut contrariam cõſuetudinẽ s'intenda eſſer derogato, ò abrogato in aliquo alli detti Capitoli. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Continuatur cum precedenti, ibi habes concordantia capitularia adnotata.

Quòd non derogetur priuilegijs Ciuitatum, & locorum Regni. Cap. CCCCLXXXIII.

ITem che tanto per li Capitoli aliàs conceſſi al detto Regno per Sua Maeſtà, quanto per li preſenti, non s'intenda per alcun modo eſſer pregiudicato alli priuilegij delle Città, terre, & luochi del detto Regno. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Est simile supra cum cap 445 fol 353.vbi adduxi consimiles contextus.

Relaxatio rationum præteritarum tribus Bracchijs. Cap. CCCCLXXXIIII.

ITem supplica il detto Regno alla præfata Maestà, che li piaccia relaxare & remettere tanto alli Prelati, & persone Ecclesiastiche, quanto alli Marcheſi, Conti, Viceconti, Baroni, Feudatarij, & Vniuersitati del detto Regno, se alcun residuo per il passato s'haueſſe da pagare per ragione di Coronatione, maritagio, & altri, tanto per ragione di donationi, quanto per altre collette, quanto per vigore di Pragmatiche, & ogn'altre constitutioni del Regno, & questo non per hauere à ritornare le cose già passate, che fora danno del Regno senza vtilità di Vostra Maestà. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd pecuniæ non collectæ pro causis prædictis non colligantur, sed intelligantur remissæ, collectas vero eadem Maiestas possit exigere à Collectoribus.

Vidi, quæ in materia trium Bracchiorum scribo infra in cap. 28. Domini nostri fælicis memoriæ Regis Philippi II. versic. secundo exemplificatur, tom. 9.

Confirmatio & declaratio terrarum de Baronia. Cap. CCCCLXXXV.

ITem, perche nel parlamento generale, ilquale fu fatto à Siracusa tempore recolendæ memoriæ Regis Martini, foro dechiarate quelle terre deuono essere Demaniali, & quelle di Baroni, & restorno sub dubio, si erano di Demanio, ò di Baronia le terre soscritti, cioè, san Fradello, San Philippo, Caltauuturo, Calatafimi cum Comitatu, Iuliana, & Auola, sia sua mercè, confirmando le dechiarationi predette, per togliere ogni dubio, & quæstione, che insurgir potesse, dechiarare, & statuire le dette terre, essere de Baronia, & confirmare alli possessori in Baronia iuxta la forma di loro concessioni, se l'haueranno, alioquin sub forma iuris franchorum, non ostante ogni lite, sententia, prouisioni, & rescritto in contrarium fortè fatti. ¶ Placet Regiæ Maiestati.

Potui supra in cap. 2. Regis Martini, tom. 3. Est verum quòd hodie Ciuitas Sancti philippi est Demanij & notorij, alioquin sub forma iuris franchorum, quòd forma non apparente, præsumuntur Baroniæ, & feuda sub d. clausula iuris franchorum, dixi supra in cap. 456. versic. priuilegia, num. 15. cum seqq.

De reuocandis guidaticis, moratorijs, & alijs supersessorijs. Cap. CCCCLXXXVI.

ITem supplica il detto Regno, perche nel doatiuo presente hanno à contribuire, Prelati, Vniuersitati, & Baroni, li quali in alcune loro questioni son stati impediti sin'al presente per guidatichi, moratorij, & supersessorij, talche non hanno possuto conseguire la loro Giustitia, sia sua mercè reuocare ogni guidatico, supersessoria, ò qual'altro si sia superſedimento, per li quali sian podisse la persecutione della Giustitia delle parti, & che de cætero nelle questioni pendenti tali guidatichi, & supersessorij non si pos-

ſano concedere, ne conceduti ſiano per il Vicerè, ò altri Officiali, oſſeruati. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, per hoc tamen non præiudicetur, quin Regia Maieſtas exiſtentibus in ſeruitio ſuo concedere poſſit huiuſmodi guidatica, moratorias, & ſuperſedimenta, ſeruata forma aliorum Capitulorum.

Infra videas in cap. 24. Regis Ineliti Ioannis, ampl. 2. tom. 6. & in Pragmaticis, tit. 16. de Dilationibus, num. 39. etiam ampl. 2. tom. 1. pragmaticarum.

De fabricatione monetæ. Cap. CCCCLXXXVII.

ITem, conſiderata la gran pouertà, & calamità di pecunia, che è hoggi al detto Regno, per non ſi batter moneta, la quale obſtanti certi Regij priuilegij conceſſi alla Città di Meſſina, non ſi può battere in altre Città, ò terre del Regno, che nella detta Città di Meſsina, nella quale per la ſua pouertà, nulla, ò pochiſſima moneta in queſti tempi ſi batte, per tanto ſupplica il detto Regno, che per prouedere all'indennità della Republica del Regno prefato, & per obuiare a' più inconuenienti, che in quello della penuria della detta pecunia facilmẽte ſi poſſiano exequiri, ſi degni la detta Maeſtà prouedere, & ordinari, che non obſtante li detti Regij priuilegij, ſi poſſa battere moneta di ogni ſorte nella Città di Palermo, ſecondo per la detta Maeſtà ſarà ordinato, altramente è impoſſibile, che li donatiui per il detto Regno fatti alla prefata Maeſtà, ſi poſſano pagare. ¶ Placet Regię Maieſtati vſque ad Regium beneplacitum, quod infra annos ſex reuocari non poſſit.

Poſui ſupra in cap. 43. Regis Martini, verſ. tertio colligo, vbi cito multa loca concordantia, tom. 3. & melius hoc de particolari vide in Pragmaticis, tit. 72. de Monetis, &c. num. 49. tom. 1. ipſarum pragmaticarum, vbi facio mentionem de tribus Siclis in Regno.

De oblatione donatiui. Cap. CCCCLXXXVIII.

ET per impetratione delle gratie, & Capitoli ſopradetti, il Regno predetto offeriſce alla Maeſtà del Sereniſſimo Re infra tempo di anni dodici in equali portioni, & paghe florini ducento milia del detto Regno, li quali inſieme con li cento cinquanta milia florini della detta moneta, che per il detto Regno nell'vltimo parlamento furno dati alla detta Maeſtà, ſi debbiano conuertire in luitione, redemptione, & recuperatione delle terre Demaniali, cioè di quelle, che ſon declarate eſſer di Demanio, renditi, & introiti di quelli, & ancora di gabelle, & dritti Regij, & etiam feudi in ſolo nõ exiſtenti, & non in altre neceſſità della Corte, ò vſi; nel qual pagamento domandano li brazzi delli Prelati, & Eccleſiaſtiche perſone, & vniuerſità Demaniali, che ogni perſona, cioè tanto eſſi Prelati, & perſone Eccleſiaſtiche, quanto li Baroni, & vniuerſità demaniali, & nõ demaniali del detto Regno, niuno eccetto, debbiano concorrere, & pagare pro rata loro contigente, ſecondo la taxa, che ad eſſi ſarà impoſta per quelli, àiquali della detta taxa ſarà dato carrico. ¶ Regia Maieſtas acceptat huius oblationem, ad cuius ſolutionem, conſideratis conſiderandis decreuit, & declarat, Prælatos omnes, & etiam Eccleſiaſticas perſonas, necnon Barones, & vniuerſitates, tam demaniales, quàm non demaniales, nemine excepto, teneri,

& contribuere debere, & propterea concedit Regno prædicto, & eius incolis, & habitatoribus gratias, & capitula ſupradicta iuxta decretationes in pede cuiuslibet eorũ appoſitas, & ſcriptas, ſi tamen de tẽpore ſolutionis prædictarum pecuniarum Regnum ipſum cum eadem Maieſtate, vel cum miniſtris ſuis ſe concordauerit, conuertendarum in luitionem, redemptionem, recuperationẽ, & auocationem ad eius Regium demanium de terris demanialibus, hoc eſt de illis, quæ ſunt declaratæ eſſe de demanio reddituum, & introituum earum, ac etiam de gabellis, & iuribus Regijs, ac feudis in ſolo nõ exiſtentibus, hactenus quouis modo alienatis, exceptis ducatis triginta millibus, quos Regia Maieſtas in præſentiarum vult ſibi exſolui, in alios vſus, ſeu neceſſitates eius Regiæ Curiæ erogandos.

Scripſi ſupra in cap. 54. Regis Martini, verſic. eſt verum, & ſupra in cap. 401. cum ibid. citatis.

Concluſio Priuilegij.

TEnore igitur præſentis publici inſtrumenti, quod vicem pactionatæ legis, et inuiolabilis contractus, omnemque aliam pleniſſimam firmitatem habere decernimus, ſcienter, et gratis præuia noſtri Sacri Conſilij deliberatione matura per nos, et noſtros hæredes, et ſucceſſores quoſcumque huiuſmodi capitula, & vnumquoque ipſorum, iuxta reſponſiones, in fine cuiuslibet eorum noſtra, vt præmiſimus, ordinatione appoſitas, & deſcriptas; vobis eiſdem Oratoribus, eidemque Regno Siciliæ vltra Farum, illiuſque bracchijs, Eccleſiaſtico, militari, atque Regali, ſeu demaniali, eiuſque Incolis, & habitatoribus, tam præſentibus, quàm futuris, concedimus, donamus, & gratioſius elargimur, promictentes in noſtra bona fide Regia, vobis ipſis Oratoribus, ſeu Nuncijs præſentibus, & acceptantibus, totique Regno, & tribus bracchijs ſupradictis, & incolis eiuſdem, ſcilicet vniuerſaliter ſingulis, et ſingulariter vniuerſis in poſſe Prothonotarij, & Secretarij noſtri infraſcripti, tamquã publicæ, & authenticæ perſonæ, pro vobis, & eis omnibus, quorum intereſt, vel intereſſe poterit, ſtipulãtis, atque etiam pactiſcentis, atque iurantes ad dominum Deum, & eius Sacra quatuor Euangelia, noſtris manibus corporaliter tacta, prædicta omnia, & ſingula capitula, & vnumquodque illorum iuxta reſponſiones noſtras in fine, ſeu pede cuiuslibet eorum, vt præmittitur, noſtro mandato deſcriptas, per nos hæredes, & ſucceſſores, noſtroſque Officiales quoſcumque, maxime Vicereges, Magiſtros Iuſtitiarios, Admiratos, Magiſtros Rationales, Iudices Magnæ Curiæ, ac ſacræ Conſcientiæ, Theſaurarios, Cõſeruatores noſtri Patrimonij, Magiſtros Secretos, atque Straticotos, Capitaneos, Secretos, & Magiſtros Procuratores, atque Prætores, Algozirios, Vicelecretos, cunctoſque alios Officiales, præſentes pariter, & futuros, iplorumque Officialiũ Locumtenentes, ſeu ipſa officia exercentes, tenere, & obſeruare, & in omnibus cuſtodire, & per nos, & vnumquemque eorum, ad quem ſpectet, teneri,

cuſtodita

cuſtodiri,& obſeruari inuiolabiliter facere,& minimè in aliquo contrafacere,vel venire directè,vel indirectè,palam,vel occultè, quacumque ratione, ſeu cauſa eis,& vnicuique ipſorum expreſsè mandantes,quatenus eadē Capitula iuxta eorum reſponſiones teneant firmiter,& obſeruent,& non cōtrafaciant quauis cauſa. Nos enim pro abundantioris cautelæ ſuffragio, eis, & eorum cuiuslibet contrariū faciendi cunctam adimimus poteſtatem,irritūque propterea decernimus,& inane,nullius, què fore efficaciæ,ſeu valoris,ſi quicquid in contrarium fuerit attentatum,quod eſt datum,& actum in Caſtello Turris Octaui,die xij.menſis Auguſti,xv. Indictione, Anno à Natiuitate Domini 1452.Regni huius Siciliæ vltra Farum,Anno decimo octauo,aliorum vero Regnorum,Anno trigeſimoſeptimo ¶ Signum Alphonſi, Dei gratia Regis Aragonum,Siciliæ citra Farum,Valentiæ,Hieruſalē,Vngariæ,Maioricarū,Sardiniæ,& Corſicæ,Comitis Barchinonæ,Ducis Athenarum,& Neopatriæ,ac etiam Comitis Roſſilionis,& Ceritaniæ,qui prædicta laudamus,concedimus,firmamus,atque iuramus,huicque publico inſtrumento ſigillum noſtrum commune Siciliæ vlterioris apponi iuſſimus in pēdenti.REX ALPHONSVS. Teſtes ſunt,qui prædictis interfuerunt,Spectabiles,& Magnifici Viri Lopez Ximen Durrea, miles Camerlingus, Viceregis & Gerardus Agliata legum Doctor,Prothonotarius Regni Siciliæ vltra Farum,Rodoricus Falco,& Nicolaus Fillath,legum Doctores,Frāciſcus Martorella Secretarius,& Magiſter Portulanus,& Iacobus de Pilaya legum Doctor,Patronus Fiſci Regni eiuſdem,necnon Petrus Saluator Valls, & Matthæus Ioannes,Secretarij,Conſiliarij Domini Regis prædicti ¶ Signū mei Arnaldi Fonelleda Prothonotarij, & Secretarij Sereniſſimi Domini Regis prædicti,qui de ipſius mandato præmiſſis interfui, eaque ſcribi feci in duobus pergamenis ſimul ſutis cum filo canapi, in quorum primo ſunt ſcriptæ nonaginta quatuor lineæ,quarum prima incipit,in nomine Domini,& finit per ipſum enim,ſecunda linea incipit,tura Imperij noſtri, & finit, teſtamur quòd ſuper,penultima vero linea dicti primi pergameni incipit,In ſolo nō, et finit,deliberatione matura; vltima autem linea eiuſdem pergameni incipit,Per nos,et noſtros,et finit;donamus,et gratioſius, et in ſecundo vero, et præſenti pergameno ſunt ſcriptæ ſex lineæ,vltima ipſarum non perfecta, et etiam linea ſigni,ſeu firmæ dicti Domini Regis teſtium,et huius meæ clauſuræ,et appoſitionis mandati,quarum ſex linearū,prima incipit,Elargimur, et finit,intereſſe poterit,ſecunda incipit, ſtipulantes, et finit Vicereges, penulcima incipit,facient,et finit,Anno, vltima non perfecta incipit, A Natiuitate,et finit,xxxvij.et clauſit. Corrigitur in dicto primo pergameno in lineis ſex.et ipſorum Capitulorum,et decretationum noſtrarum tenores tales ſunt.vij che xvi.priuati xviij.qui xxviij. edicti,et banni xxx.etiam remictiri lvi.indirectè lxix perſonaliter lxxvii,Viceregii in et lxxxij.Marchiſi. Corrigitur inſuper in præſēti mea clauſura in lineis iij.anno,& iiij.et clauſi, corri-

gitur

gitur in dicto primo. ¶ Dominus Rex mandauit mihi Arnaldo Fonelleda, in cuius posse firmauit, & iurauit, & viderunt Valerius Clauer Vice, & Regij Patrimonij Conseruatores.

Hæc priuilegij conclusio cum subscriptione Regis, & signo est similis ad ea, quæ dixi infra in cap. 1. Regis Ferdinandi, præsertim in 2. & 3. notab. tom. 7.

CAPITVLA QVARTA IMPETRATA A REGE Alphonso per Ambasciatores Regni Anno 1457. V. Indictionis.

INITIVM PRIVILEGII.

IN Nomine Domini Nostri IESV Christi. Ad omnia cõsilia, omnesque actus Nos Alphonsus, Dei gratia Rex Aragonũ, Siciliæ, citra, & vltra Farum, Valentiæ, Hierusalem, Vngariæ, Maioricarum, Sardiniæ, & Corsicæ, Comes Barchinonæ, Dux Athenarum, et Neopatriæ, ac etiam Comes Rossilionis, et Ceritaniæ, semper progredimur, per ipsum enim iura Imperij nostri suscepimus, per ipsum quietem, et pacem subditis nostris confirmauimus, per ipsum acerbissimos hostes deiecimus, per ipsum quoque difficultates multas superauimus. Ad eius igitur prouidentiam nostrum animum referentes, vniuersis huius præsentis publici instrumenti, seriem inspecturis, tam præsentibus, quàm futuris, notum facimus, & testamur, quod superioribus diebus per religiosum fratrem Iulianum de Maiali, & Magnificum Virum Fridericum de Abbatellis militem, Consiliarios fideles nostros, dilectos Oratores, pro parte totius Regni nostri Siciliæ vltra Farum pro infrascriptis ad nostram celsitudinem destinatos, fuerunt nobis oblata, & humiliter præsentata certa Capitula, quorum tenores inferius describuntur, super quibus, & vnoquoque ipsorum, habita Sacri Consilij deliberatione matura, & considerati diligenter obsequijs laude dignis, per Regnum ipsũ, eiusque incolas, & habitatores in vtriulque fortunæ tẽporibus Maiestati Nostræ, præsertim in acquisitione Regni huius Siciliæ vltrà Farũ præstitis, & impensis, quibus eis non parum afficimur, ad nostras inuiolabiles decretationes, seu leges in eodẽ Regno perpetuo obseruãdas, in fine cuiuslibet eorũ capitulorũ nostra ordinatione appositas, & scriptas processimus, & ipsorũ Capitulorũ, & nostrarũ decretationũ tenores tales sunt:

Sereniſſime, & inuictiſſime Cæſar.

LI humili vaſſalli, & ſudditi di Voſtra Maeſtà Frate Giuliano di Maiale dell'Ordine di S. Benedetto, & Friderico Abbatelli pro fideliſſimo Maieſtatis veſtræ Siciliæ vltra Farum Regno, Legati, ſeu Ambaſciatori deſtinati alla Maeſtà Voſtra, poi dell'humiliſſima raccommandatione, dicono, che nel general parlamento queſti dì proſſimi paſſati, di ſpecial licentia di eſſa Maeſtà celebrato nella Città di Palermo con l'incoli, & habitatori del detto Regno, conuocati per l'Eccellente, & Magnifico Conſigliero, Camerlingo, & Vicerè nel prederto Regno, Don Lopximen Durrea, fra le altre coſe è ſtato trattato di alcune facende concernenti il ſeruitio

di Vo-

di V. Maestà, & Giustitia, & beneficio del detto Regno, con certa souuētione, che si debbia fare alla Regia Maestà V. per tanto li detti Ambasciatori in nome, & per parte delli tre bracchij, cioè Ecclesiastico, Militare, & Demaniale, offeriscono alla detta Maestà l'infrascritti Capitoli, supplicādo humilmente, che si degni concederli iuxta ipsorum continentiam, & tenorē.

De remissione generali. Cap. CCCCLXXXX.

IN primis supplica il Regno di Sicilia alla Sacra Regia Maestà, che sia sua mercè perdonare ogni delitto à tutti Siciliani, incoli, & habitatori del detto Regno perpetrati insino al giorno d'hoggi, & concederli indulgentia, & remissione, & plenissima restitutione, siuè il delito fosse stato commesso per Officiale in Officio, vel extra officium, siue fosse stato commesso per persona priuata contra persona Ecclesiastica, siue laica, siue per Baroni, ò per vniuersità in genere, vel in specie, siue il delitto sia stato cōmesso in hoc Regno, siue extra Regnum vbicumque, siue il detto delitto fosse in committendo, siue in omittendo, etiam circa rem feudalē propter inuesturā non petitā intra tempus statutum, vel aliter dicta feuda incidissent, aut deberent incidere in cōmissū, & piaccia alla sua Maestà remettere ogni pena ogni interesse, che il detto delinquente hauesse incorso per sentētiā legis, ò fosse per incorrere per il detto delitto, etiā che il detto interesse concernesse il Fisco, come persona priuata, siue principaliter, siue per consequentiam; & la detta remissione con tutti clausoli soprascritte s'intenda di tutti delitti maggiori, & minori, anchorche fosse necessario far mentione speciale, come crimen falsi, ò delitto simile, maggiore, ò minore, etiam si delictum, seu crimen tenderet in vlctionem iniuriæ Principis, excepto tamen crimine læsæ Maiestatis commisso in personam Principis dumtaxat, il quale solo s'intenda esser'eccettuato, & tutti l'altri s'intendano esser remessi, non ostante che fosse stato fatto processo, che fosse concluso, ò proposta l'acculatione, ò fosse scritta la sentenza, quomodocumque fuerit processum, siue via accusationis, siue denunciationis, aut inquisitionis, vel ad simplicem informationem Curiæ, & s'intenda esser remesso ogni delitto, & ogni interesse, & pena, li quali fossero stati incorsi per le pragmatici date in Turri octauæ, xj Martij. xiiij. Indictione 1451. Et date Puteolis, x. Aprilis, xiiij. Indicione, 1451. & per tutte le altre pragmatici, editti, banni, & qualsiuoglia prouisioni fatte per Sua Maestà, ò suoi predecessori, ò Vicerè, ò altri Officiali, & che la presente remissione generale s'intēda esser plena, et plenissima indulgentia, in integrum restitutio, & in più larga forma, che le altre remissioni concesse per la detta Maestà al detto Regno. Et quòd præsens remissio intelligatur per le dette altre remissioni generali esser supplita, si, & in quantum in aliquibus deficeret, intendendo però li detti delitti esser rimessi, & perdonati, se la parte priuata hauesse remesso, o remetterà quandocumq; ante sententiā, et non aliter, quo casu procedatur

ad pœnam

ad pœnam dicti delicti, quatenus est interesse partis priuatæ, & non ad commdum Fisci, perciochè il detto Regno non intende pregiudicare alla parte priuata,& offesa, la quale volesse domandar giustitia. ¶ Placet Regiæ Maiestati, de remissione quorumcumque criminum, excessuum, defectuum, negligentiarum, & culparum; ac penarum,& interctorum, esse, ex eis quomodocumque resultantium, vt supplicatur; salua Regio Fisco restitutione pecuniarum, & aliarum rerum Regiarum, penes quoslibet existentium, seu peruentarum, si extarent,lioquin valoris, & extimtionis earum, tamquam familiare interesse in iudicium principaliter deducibile. Saluo etiam, quòd officiales præpositi administrationi Iustitiæ, tempore syndicatus pro hactenus commissis sindicentur iuxta formã capitulorum Regni, ad petitionem partium, quarum interest, & pro earum interesse ciuiliter dumtaxat, excepto etiam crimin læsæ Maestatis in personã Regiæ Maestas tantum, ac hæresis,ac etiam Piratis, & Piratarũ receptatoribus,& qui eis scienter commeatum præstiterint: exceptis etiam committentibus crimen assassinij, & homicidij voluntarij, ac foriudicatis, & nummularijs, fideruptis,seu qui foro cesserint,exceptis etiam his,qui post destinatos ipsius Regni Ambasciatores ad eandem Maiestatem crimina; & delicta commiserunt, seu perpetrarunt in Ciuitatibus Messanæ, & Cathaniæ tantum: & his etiam exceptis, qui neces, cicatrices, seu mutationes membri commiserunt post eandem destinationem in Regno prædicto, ac etiam delictis commissis, & perpetratis per Franciscum Sunyer, de quo processus pendet, & Raymundum de Iuueni, complices, et fautores suns. Cætera verum crimina, excessus, et delicta vsque ad præsentem diem perpetrata, intelligantur, remissa, saluis supra exceptuatis, saluo in omnibus prædictis interesse partis priuatæ, prout in Capitulo petitur; quo vero ad alia omnia contenta in præsenti Capitulo, Placet Regiæ Maiestati. Marturella Secretarius.

Materia est separata indulti, de qua serio latissimè scripsi infra in cap. 7. Domini Regis nostri Federicis memoriæ Regis Philippi II. tom. 2. 9.

Quòd Prælati, & Barones possint, componere, & perdonare. Cap. CCCCXC.

ITem supplica il detto Regno alla Sua Maestà, che si degni concedere alli Prelati, Baroni, et Capitanei delle Città, & terre Demaniali habenti mero, misto imperio, impunè possint, parte tamen remictente, componere, remettere, & perdonare ogni delitto, præterquam de morte, saluo che etiam in casu mortis per loro priuilegio potessero remettere, & perdouare, itaquòd parte priuata, quæ prætendit proprium interesse remictente, possano componere, et perdonare iuxta eorum arbitrium, non obstante alcuna pragmatica, ò Capitolo, et præsertim quella, che fu ordinata

per la

per la prefata Maestà, quæ incipit (*Publica vtilitatis interest, &c.*) Barones verò, & Capitanei non habentes merum, neque mixtum imperium, possano remettere, perdonare, & componere, remettendo tamen la parte, vt dictum est supra, ogni delitto, la qual pena sia vsque ad relegationem inclusiuè. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quoad Prælatos, Ecclesiasticas personas, & Barones habentes merum, & mixtum imperium, quòd possint parte remictente, & non aliter componere, remictere, & perdonare ea delicta, pro quibus veniret imponenda pæna mutilationis membri, vel inde infra: Et placet etiam Regiæ Maiestati, & de nouo concedit, quòd Prælati, & Barones, habentes merum imperium possint componere, remictere, & perdonare in omnibus casibus, in quibus veniret imponenda pæna publicationis bonorum, ipsasque pænas commutare, & eorum commoditatibus applicare, etiamsi in eorum priuilegijs hoc expresè non contineatur, exceptis criminibus læsæ Maiestatis in personam, statum, & officiales ipsius Maiestatis, ac hæresis, ac falsæ monetæ, ex quibus de iure veniret pæna publicationis bonorum, seruatis nihilominus priuilegijs eorum, qui à Maiestate sua ampliorem potestatem habeant. Marturella Secretarius.

Scripsi supra in cap. 10. Regis Martini, versic. si igitur, ibi, vigesimo possunt, tom. 3.

Pro illis qui per iactum balistæ à littore maris infra habent territorium. Cap. CCCCXCI.

IL Ē, perche tua Maestà temporibus præteritis ha fatto, & ordinato molti Commissarij, & commissimni nel detto Regno sopra molte, & infinite cause criminali, & ciuili, nelli quali Fiscus, vt asseritur, prætendit proprium interesse principaliter, siue in consequentiam, & per questo li habitatori del detto Regno sonno vessati varjs, & diuersis modis, & præsertim per certos Commissarios nuperrimè manda per Sua Maestà, li quali per vittù di certe Regie commissioni hanno insistuto innante l'Illustre Vicerè, & Regia Gran Corte contra quelli, li quali per iactum balistæ à littore maris infra hanno territorio, ò possessione alcuna, tentare, & allegare con somma instantia, che li detti territorij con li derti beneficij fatti in quelli spettano alla Regia Corte, non obstante possessione antiqua tenuta, & hauuta per suoi predecessori, la qual cosa mai nel detto Regno fu tentata, ne per la detta Maestà, ne per altri retroprincipi, sia sua mercè togliere, & reuocare le dette commissioni, & commissarij, & dechiarare li detti territorij, & possessioni, etiam se fossero feudali, & reseruati in priuilegijs Baronũ, attento etiam che à tanto tempore, cuius non extat memoria incontrarium, mai li Baroni son stati in ciò vessati, siano di quelle persone, le quali vsque in præsentem diem tamquam domini, & patroni hanno tenuto, et posseduto, et imponere perpetuo silētio al Regio Fisco. ¶ Placet Regiæ Maiestati, saluis portubus, et iuribus portuum, gabellis, immissionum, et extractionum inde faciendarum, iuribus naufragiorum, ac aliorum Regiorum iurium, ratione maris Regiæ Curiæ pertinentium, Marturella Secretarius.

SVMMARIVM.

Mare potest esse etiam particularium Baronum habentium per iactum balistæ territorium in littore ipsius,n.1.cũ seqq.

Mare est etiam de iurisdictione eiusdem, cuius est territorium adiacens, & ripa, ac littora,num.2.& 6. & quid in insulis adiacentibus,num.7. & seq. itaquòd non fiat præiudicium portubus, gabellis extractionibus, naufragationibus, & alijs iuribus Regijs,n.10.

Bannitus à territorio est etiam bannitus a mari, quod per locum illum distringitur,num.3.

Mare si est commissum crimen debet puniri etiam per Principem, & Officiales territorij,n.4.& seq.

Mare debet purgari à malis hominibus, ibidem.

Territorium habens in terra dicitur etiam habere in mare adiacente,& subiecto illi loco,& ciuitati,num.5. cum seqq. dũmodo non fiat præiudicium portubus,gabellis,& extractionibus naufragationibus,& alijs iuribus Regijs,num.10.

Venetiarum Mare an extendatur vltra Adriaticum mare,n.6.

Insulæ coadiacentes per milliaria 60. vel 100.cuius iurisdictionis sint,n.7.& seq.

Mare portus, & insulæ regulantur secundum statuta populi,cui adhærent,n.8.

Aqua maris licet sit in superficie, in profundo tamen adest territorium,n.9.

Territorium unum, & idem est,quod eminet super aquas,& illis immergitur, ibidem.

Dixi in capit.Ritus 160 sub num.16. to. 4 quòd mare est de Regno, hic ponitur quædam limitatio,quòd potest esse etiã
1 eorum particularium † Baronum v. g. qui per iactum balistæ habent territorium à littore maris infra, & sic quousque extendit se iactus balistæ potest esse particularium, si in tali possessione se inuenirent, nec possint aliter vexari,neque molestari,& consequenter potest esse eiusdem iurisdictionis, cuius est territorium adiacens, vt subdam
2 etiam inferius,num.6. † cuiusuè Ripæ, & littora ab ipso mari circuuntur, & inundãtur,ex his,quæ posui in decis.99.sub num. 27.l.insulæ Italiæ,cum ibi notatis, ff.de iudic.cap.licet.& ibi gloss.& Bald.num.2.de feriis,gloss.in verbo, territorio in cap. vbi periculum,de elect. in 6.& ibi Petr. de Anchar. Dominic.& Io.Monach. num. 12.per text.in l.inter, cum l.seq. ff. de acquir. rer. domin.Cagnol.in l.fin.num.1.& seq. ff.de iurisd.omnn.iudic..Barthol.Chassan.Petr. de Gerard.& alij,de quibus per Io.Bap.Valezuel.cons. 100. num. 55.qui subdit,quòd
3 Bannitus† à territorio erit etiam bannitus à mari,quod per locum illum distringitur, secundum Fælin.in cap.Rodulphus, nu.12. de rescript.& per d.cap.licet,de fer.Luc. de Penn.& Iacob.Rebuff.in l.vnica,C.de Classicis,n.2. & seq. & lib.11. vbi illationem faciunt, quòd sicut Rex debet Regnum suũ à malis hominib. expurgare l. cõgruit,ff.de offic.Præsid cum similibus, quæ vidimus in Pragmaticis, tit.48.num.1.& tit.76.etiam num.1.to.1.ipsarum pragmatic. sic, & mare,quod est vicinum Regno, consequenter
4 † puniet crimen commissum in mari vicino, vt per Bart.ibidem ex l.Cæsar,ff.de public.& vectigal.Marsil.in cad. l.fin. ff.de iurisd.omn.iud.c.num.180. post Angel.in d.l. vnica, C. de Classicis, vt si aliquis delinquat in mari, punitio spectet ad illum, qui est Iudex territorij propinquioris loco, in quo delictum commissum est, Hieron. de Monte in tract.de finib.regund. cap.39.nu. 3.Cæpoll.de seruit.rustic. prædior. cap. 26. num.12.qui dicunt, quòd sicut aliquis potest punire delinquentes in suo territorio,
5 † sic & delinquentes in mare adiacente,& subiecto illi loco, vel ciuitati, d. l. Cæsar, ff.de public. & vectigal. & recordor in tribunali Regiæ Curiæ Prætorianæ fel. Vrbis Panhormi vidisse informationes receptas cõtra delinquentes in mari,& captos super barcis, præsertim in quodam suspecto de nefando, qui erat cum puero in barca, & propterea memini, quòd eum puniuimus extraordinariè tamquam quòd Vrbs nostra hæc Panhormitana iam habet suum territorium,& iurisdictionem in mari, sal-
6 tim propè terram propinquam, † cui magis adiaceat,Io. Franc. de Ponte de potest. Proreg tit.de triremibus,num.41.cũ seqq. Borrell.Ioann.Garzia,Cæpoll. Decian.Angel.Mattheacc. Bald. Fælin. Capic. Afflict. Belluga, Frezza, Gregor. Lopes, Suarez, Auendan.Asin.de quibus per ipsum Valenzuel. vbi supra,qui infert ad mare Venetorum vtrum extendatur mare Adriaticum præter illam solemnissimam desponsationem anuli iacti, ex concessione Papæ Alex. III. post multos historicos, quos citat eruditissime,quia quo ad plus vltra, & sic in
7 insulis † coadiacẽtibus iurisdictio est Magnæ Regiæ Curiæ,siue in existentibus infra milliaria centum, siue milliaria sexaginta ex his,quæ vidimus in pragmaticis, d. tit. 76. de Piratis,à num.14. per tot. num.17. tom.1. ipsarum pragmaticarum, vbi post Angel. de Vbald.& alios loquutus fui de illis Pi-

lis Piratis furantibus in territorio Piſano. addo Corſett. ſingul. 154. Barbat. Bald Marſil. Marin. Frecc. Parid. de Put. Guid. P. p. Bellug. Petr. de Gregor. in ſyntagmat. Ioan. de Anan. Decian. Bened. Bon. Bouadill. & reliquos per eundem Valenzuel. ſub eodem
8 num 55. qui ſubdit, quòd mare, portus, † & Inſulę regulantur ſecundum ſtatuta Populi, cui adhærent, ex Bald. in cap. licet de fer. Aluar. Valaſc. conſult. 182 num. 16. cum concord. ratio eſt, quia vt ait idem Bald. in conſil. 195 num. 2. lib. 2. licet aqua ſit in ſuperficie, tamen in profundo ſoli eſt territo-
9 riũ † per l. deprecatio, ff ad l. Rod. de iactur. Additio ad eundē Guid. Papæ. deciſ. 577. in littera B. quæ dicit, quod vnum, idēque eſt territorium, quod eminet ſuper aquas, & quod illis immergitur, Valēzuel. vbi ſupra, ex Geneſeos, cap. 1. Eſt verum quod quantum ad delicta commiſſa in mari relinquo cogitandum, qua dubitarem poſſe puniri per Dominos territoriorum, vt ipſe ſentit ſed per Magnum Admiratum, vt ſuo loco
10 pono, & dummodo † non fiat præiudicium Portubus, & iuribus ipſorum portuum, gabellis, immiſſionum, & extractionum inde faciendarum, arg. eorum, quæ ſunt ſupra in cap. 353. cum ſeq. iuribus naufragiorum, ac aliorum Regiorũ iurium ratione maris Regiæ Curiæ pertinentium, vt hic.

Tollitur pragmatica, per quam mandabatur, quòd fieret denunciatio Curiæ pro delictis. Cap. CCCCXCII.

ITem, ex quo la Regia Maeſtà ordinò alcune pragmatici, per le quali niſſuna, ò minima commodità la Regia Corte vſque nunc hà conſequuta, & tendino in graue danno, preiuditio, & deſtruttione al Regno, ſupplica il detto Regno, che la detta Maeſtà ſi degni togliere la pragmatica, nella quale ſi commanda, che ogni Barone, & Officiale ſia tenuto, & debbia denunciare infra giorni quindici tutte le cauſe criminali, deduttę in giuditio, delle quali l'emolumento, & lucro ſpetta al Regio Fiſco, & queſto ſub pena di onze mille, & priuatione del mero imperio, & la detta Maeſtà può hauere veridica informatione, come tali denunciationi ſon ſtate fatte nella Regia gran Corte del detto Regno, & nihilominus per le dette denuncie non ha percepito vtilità alcuna, ò minima. ¶ Placet Regiæ Maieſtati. Mancurella Secretarius.

Videas ſupra in cap. 116. Regis Federici, verſic. decimumtertium. num. 101 cum ſeqq. to. 2.

Quòd Barones habeant reuiſionis cauſarum. Cap. CCCCXCIII.

ITem è ſtà ordinata per la detta Maeſtà altra Pragmatica, per la quale tutti Prelati, & Vniuerſità, che hanno mero imperio, licet habbiano la prima appellatione, & non habbiano la ſeconda appellatione, nec etiam la reuiſione delle cauſe, ſeu queſtioni, & pluries accade, che l'Officiali delli detti diſtampacchiano le cauſe minimę, nelle quali nõ accade appellatione, & nõ oſtante la detta pragmatica ad eſſi ſi recorri per viam reuiſionis, non poſſano prouedere di giuſtitia, pare eſſendo, et grandemente dannoſo alli vaſſalli delli detti Baroni, ò loro borgiſi, che per ogni cauſa ſi debbia hauer recorſo al Vicerè via reuiſionis; ideo placeat Regiæ Maieſtati, concedere tutte le reuiſioni alli prefati, li quali hanno mero imperio, ſaltim di ogni queſtione, che non ecceda la ſomma di vnze vinti, etiã ſe non haueſſero mero imperio. ¶ Placet Regię Maieſtati concedere Baronibus habentibus, & non habentibus priuilegia meri, & mixti imperij,

quòd habeant reuiſionem in cauſis valoris vnciarum decem, vel inde infra, verum quòd à ſententia lata per Baronem in cauſa reuiſionis poſſit per partem grauatam per viam reuiſionis, vel appellationis haberi recurſus ad Magnam Curiam, & idem in Prælatis. Marturella Secretarius.

Tetigi ſupra in cap. 10. Regis Martini, ſub d. verſic. ſi igitur, ibi, vigeſimo ſecundo, tom. 3, & ſupra in cap. 456. §. 28. & 46. & in cap 457. num 6. fol. 297.

De gabella tareni, & caxia conceſſa Prælatis, & Baronibus. Cap. CCCCXCIIII.

ITem fù fatta altra pragmatica, che la raggione della caxia, ò del tarì, il quale percepeano li Baroni, & Prælati, per quella è dechiarato, che ſpetta alla Regia Corte, & per vigore della detta pragmatica la Regia Corte non conſeguiſce molta vtilità, ſupplica il detto Regno, che ſi degni concedere alli detti Prelati, & Baroni la gabella predetta, come inante l'ordinatione della detta pragmatica li detti Baroni ſpliti erano ab antiquo percipiri, & attentoche ſon molte terre di Baroni, nelle quali mai fù la gabella predetta, & poco ſono, che ſi exigono nel detto Regno. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, reuocatis quibuſuis gratijs, & conceſſionibus ſuper dicta gabella tareni factis. Marturella Secretarius.

Poſui ſupra in eodem cap. 10. Regis Martini, ſub d. verſic. ſi igitur, ibi, vigeſimoprimo, tom. 3. & pragmatica reuocata, de qua hic eſt facta mentio, eſt pragmat. 2. tit. 69. de his, quæ prohib. Prælatis, tom. 1. ipſarum pragmaticarum, vbi videas, num. 7.

Tollitur pragmatica de frumento retinendo vltra annum. Cap. CCCCXCV.

ITem ſupplica il detto Regno, perche la detta Maeſtà fece vna pragmatica, che nel detto Regno li padroni delli formenti non li poſſano tenere vltra annum, anzi elapſo anno, dando il Maſtro Portulano, ò altro per ſe, nomine Regiæ Curiæ, il prezzo, che alla giornata valeſſero li detti formenti, in tal caſo li detti padroni foſſero tenuti venderli, come più largamente ſi contiene nella detta pragmatica, la quale ſeruandoſi, ſaria la total deſtruttione di quello Regno, atteſo che al principal'arbitrio del Regno predetto, e delli formenti, & per la detta pragmatica ſi deuia l'arbitrio predetto, & niſſuno mercante metteria li ſuoi denari in formenti, reconoſcendo non li poter tenere, eccetto per vn'anno, ne alcun Maſſaro ſi metteria à fare groſſa maſſaria, & ne reſulteria eceſſiuo danno alla Regia Corte per la tratta, che ſe ne verria à perdere, per tanto piaccia alla detta Maeſtà reuocare, & annullare la detta pragmatica. ¶ Placet Regiæ Maieſtati. Marturella Secretarius.

Dic vt ſupra in capit. 443. verſic. octauus modus, & in capit. 62. Regis Ferdinandi, ſub verſic. tertium, tom. 3, & tranſportaui ad pragmaticas, tom. 1. de offic. Magiſtri Portulani, verſic. decimo, tom. 2. ipſarum pragmaticarum, & hoc ob intereſſe ſeminerij, de quo hic eſt facta mentio, & latius diſcuſſi in cap. 43. Regis Federici n. 12. to. 1. & in 2. tom. pragmaticarum, tit. 21. de meta impun. frum.

De dandis, vel non dandis actis originalibus. Cap. CCCCXCVI.

ITem, perche accade molte volte, che il Regio Fisco, ò altri Officiali di Corte, pretendendo il proprio interesse, domandano li atti dell'Officiali di terre Demaniali di Prelati, & di Baroni, & non adugrtendo al detrimento grande della Giustitia, & interesse delle parti, domandano li originali scritture, & eis inuitis quelli prendono, & cosi intrauiene più volte, che tal'atti si perdono, & mai si recuperano, & la parte, che pretende per suo interesse hauer la copia, non la può vsare, ne hauere; ac etiam, perche per gl'Officiali Regij, ò Commissarij son tolti per qualsiuoglia causa alli Bancheri, Mercanti, Mezzani, Cittadini, ò altre persone li libri, nelli quali son notate, & scritte le facende loro, & d'altre persone, & per questo ne resulta scandalo, & pregiudicio alli Cittadini, & habitatori del predetto Regno, hauendo à delegere le loro facende, & per tanto supplica à sua Maestà, che li piaccia prouedere, che succedentibus casibus prædictis, nessuno delle persone predette sia tenuto, ne possa esser constretto à dare l'atti originali, ma solamente siano tenuti dare le copie delli detti atti publici, ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd existente Vicerege, aut Magna Curia in Ciuitate, vel loco, in quo acta, vel processus existunt, possint illa acta, & originales processus ad se, vel ad Curias suas euocare, & duci facere, recedentibus vero a dicta Ciuitate, vel loco, teneantur in continenti restituere ipsis Notarijs ea, & eos prius retinentibus; verum si voluerint copiam eorum, teneantur eis dare, cum sint extra Ciuitatem, vel locum, & idem in Officialibus, & Regijs Commissarijs quibuscumque. Martorella Secretarius.

S V M M A R I V M.

Scripturæ, acta & processus originales possunt consignari Officialibus existentibus in loco, quibus recedentibus, statim Magistris Notarijs locorum consignentur, num. 1. cum seqq.

Originalis scriptura est matrix scripta in bastardello, vel assumpta ex protocollo, num. 2.

Syndicatores, Armorum Capitanei, Delegati & alij officiales solent vt plurimum cogere officiales locorum, & apportent coram se instrumenta, vt acta originalia, num. 3. saluis priuilegijs locorum, num. 4.

Libri Mercatorum, Bancheriorum, & eorum originales an, et quando possint per vim ab eis capi num. 5.

Mercatorum, siue Bancheriorum libri originales in casu descoctionis per vim auferuntur ab eis, ibid.

LOquitur realiter hoc cap. de illis actis, & scripturis existentibus in Archiuijs, nõ obstante, quòd in decretata loquatur de Notarijs, dum dicitur ibi (*restituere ipsis Notarijs*) vult dicere Magistris Notarijs, nam aliter esset contrarium ad ea, quæ in eadem decretata loquutum fuit, dum dixit ibi (*acta, vel processus existant possit illa acta, & originales processus ad se, vel curias suas euocare, &c.*) Igitur ff. d. in summa, quòd † Vicerex, & M. R. C. existens in loco, potest ad se adduci facere acta, vel processus originales, quibus recedentibus eadem restituere teneantur statim Magistris Notarijs, & idem in Officialibus, & Regijs Commissarijs quibuscumque, & prout prosequar in notabilibus.

Noto primo, quòd scripturæ originales possunt quandoque dari, apportari, & exhiberi, vt hic ad Vicegerem, Magnam Curiam, vel ad Officiales, & Regios Commissarios quoscumque in loco existentes, eas-que petentes (argum. earum scripturarum originalium, quæ possunt coactè peti, vt scripsi

ſcripſi ſupra in cap. 264. verſic. ſecundo colligo nu. 4. cum ſeqq. vbi quòd quando ſcripturæ eſſent deperditæ, tenetur eas edere tertius ſi originalia eſſent deperdita, vel niſi eadē ſcriptura fuiſſet originaliter facta mandato alicuius, quæ non eſt aliud,
2 † niſi matrix ſcriptura ſcripta in baſtardello, ex tactis ſupra in cap. 259. in fine, vel quā Notarius ſumit ex prothocollo, ex Bald. in l. publicari, quæſ. 9. C. de teſtam. idē Bald. conſ. 406. lib. 3. Caitrenſ. conſ. 308. num. 2. lib. 1. Angel conſ. 400. cum ſimilib. per Tuſch. in pract. concluſ. iuris, tom. 5. concluſ. 202. & 203. verbo, originale, & in l. noſtrā, C. eod. originale dixit tam prothocollum, quàm etiam extensū in libro Notarij, Alex. conſ. 58. circa primum, vol. 1.) verum quòd recedente de loco, ſiue Ciuitate ipſo Prorege, vel M. R. C. ſiue alio quocumq; Regio Officiale, incontinenti tales ſcripturæ reſtitui debent Magiſtris Notarijs locorum, in quibus aderant, & hoc vt plurimum
3 verificatur in Regijs Syndicatoribus, † & Arm. Capitaneis, qui accedentes per Regnum, præcipiunt edi ad ſe originalia acta, quibus recedentibus, ſtatim acta, proceſſus, & ſcripturæ reſtituuntur in priſtinum vbi erant, vel Archiuarijs, vel Magiſtris Notarijs cum eadem Iuliana, prout conſignatæ fuerant, de quibus omnib. ſentitur expreſsè hic in decretata in fine, ibi (*Officialibus, & Regijs Commiſſarijs quibuſcumque*) argum. eorum, quæ ordinariè fiunt, quando M. R. C. recedit hinc Panhormo, & ob illud priuilegium Vrbis acta hic Panhormi introducūtur vel Magiſtris Notarijs eiuſdem Vrbis reſtituuntur, iuxta ea, quæ vidimus in commentarij Conſuetud. S. P. Q. P. cap. 3. nu. 54. & in puncto tetigi in Pragmaticis tit. 19. de offic. Magiſtri Notarij, nu. 18. & tit. 25. de offic. Straticoti verſ. quantum vero, tom. 1. pragmaticarum. Sūt
4 tamen cū toto hoc aliquæ Ciuitates, † quæ habent particularia priuilegia, vt nulli teneantur edere originalia inſtrumenta, acta, nec ſcripturas, & ſi quis officialis, eſto præeminens ſit ibidem, exiſtens vult videre, copias tantummodo erogare tenētur, aliàs vadat ad Archiuium, vel illuc mittat ſuos Commiſſarios, ſic eſt Syracuſis, vbi Syndicator bis extiti, & tamen acta originalia, & ſcripturas Iuratorum (quia de alijs officialibus iam fuerunt in officio conſignata originalia) non potui ea videre, niſi copias, quaſcumque petiſſem, non obſtante, quòd ſcripſerim Sereniſsimo D. Principi Philiberto Proregi in hoc Regno, & M. R. C. quòd erat impoſsibile exercere officium cum intereſſe tot copiarum, quod redundabat in diſpendium Ciuitatis, & reſponsū habui, vt contentus eſſem de copijs, & obſeruetur prout hactenus, & deſumunt hoc ex Cumia in pract. ſyndicatus, cap. 4 de Accuſationibus ſub verſic. ſecundo ipſe Aduocatus, &c. fol. 13. qui dicit, quòd ſolent ſyndicatores facere iniunctionē Magiſtris Notarijs, & Archiuarijs cum fide negatiua, vt portent ſcripturas, niſi ex priuilegio, prout dicit eſſe etiam ſic Cathinæ, vbi Syndicator mittit Procuratorem Fiſcalem ad bacham, vt videat quinterniones, & ſi opus habeat copijs, erogetur.

Noto ſecundo, quòd libri Mercatorum,
5 † Bancheriorum, Medianorum, & aliorum quorumuis non poſſint per vim tolli, veluti originalia inſtrumenta eorum, ita ſentitur hic in textu, ibi (*ac etiam*) & tamquam omiſſum in decretata huius noſtri Regis, remanet in diſpoſitione iuris communis, niſi in caſibus decoctionis, & fallimenti, vt vt ſuis locis vidimus, eſt verum, quòd à cōtrario ſenſu colligitur, quòd debent dari copiæ, ſi petantur, quia hic tractatur de libris non ſolum particularium perſonarum ſimpliciter, ſed etiam de illis libris, in quibus negotia aliorum adnotantur ibi (*le facende loro, & d'altre perſone*) & de quibus intellexit Alex. conſil. 70. Viſo num. 5. lib. 1. vbi exponendo de his libris rationum eos vocat, in quibus requiritur appoſitio diei, & milleſimi, quaſi quòd ſint ſub cuſtodia publica, in quibus libris adhibenda eſt fides, Dec. conſil. 146. Pro tenui, num. 10. & quæ adnotaui ad l. inſtrumenta, C. de probat. & vide in repertor. meo in verbo, liber.

Quòd non exigatur collecta aliqua. Cap. CCCCXCVII.

ITem ſupplica il detto Regno, attenta penuria, paupertate, & indigentia vniuerſali, che ſi degni la detta Maeſtà concedere, che de cætero, nec exigatur collecta alcuna, non ſolum ordinaria, ſed nec extraordinaria, etiā ſe foſſe delli quattro caſi, nelli quali, ſi può imponere collecta al detto Regno, per li retroprincipi paſſati, etiam ſe foſſero impoſti per Sua Maeſtà, nō obſtan-

obſtanti capitoli, pragmatici, & altre qualſiuoglia prouiſioſioni in contrarium fatti, & da fare, etiam ſi de eis neceſſario foſſe fare ſpeciale, & eſpreſſa mentione, li quali ſua Maeſtà de certa ſcientia, caſſi, reuochi, & annulli, durante donatiuo, de quo infra. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quo ad ordinarias, & extraordinarias, videlicet, quòd donec collectæ, quæ de præſenti impoſitæ ſunt, & colliguntur, ac fuerint exactæ, & durante tempore donatiui prædicti, aliæ non imponantur, nec exigantur. Marturella Secret.

Habes ſupra in cap. 54. Regis Martini prope principium, vbi cito concordantia tom. 3.

Quòd nullus ſit exemptus à donatiuo. Cap. CCCCXCVIII.

ITem che niſſuno ſia exempto dal preſente donatiuo, & ſe la detta Maeſtà ne haueſſe fatto, ò voleſſe fare exempto alcuno, la rata contingente a quello ſi debbia imputare alla Regia Corte, ita che non ſia accollata ſopra li altri. Placet Regiæ Maieſtati. Marturella Secretarius,

Multa Capitula Regni ſunt in hoc ſimilia, quæ poſui ſupra in eodem Capit. 54. Regis Martini, ſub verſic. eſt verum, tom. 3.

Quòd non derogetur Capitulis, & priuilegijs per Suam Maieſtatem conceſſis. Cap. CCCCXCIX.

ITem ſupplica il detto Regno, perche ſæpe ſæpius accidit, la prefata Maeſta condendo pragmaticas ſanctiones, & leges, ſeu ſtatuta, & ſi qua ſunt ſimilia, tendono in derogatione, detrimento, & preiudicio grande di priuilegij, ſtatuti, & capitoli fatti per la ſua Maeſtà del Regno, ò di alcuni lochi di quello, & etiam di Prelati, Baroni, & Vniuerſità, & particolari perſone di quello, & ſua Maeſtà, come giuſtiſſimo Prencipe, non intende, ne ſolito è derogare, ò pregiudicare in quacumque ordinatione per eum facta alli detti priuilegij, capitoli, gratie, ſtatuti, immunitati, & altre conceſſioni, ne ancora alla raggion commune, che ſi degni in neſſun modo concedere in futurum pragmaticas ſanctiones, leges, & ſtatuta, per li quali ſi habbia directè, vel indirectè pregiudicare all'altre pragmatiche, ſtatuti, capitoli, priuilegij, gratie, & preeminentie cõceſſe al detto Regno, Prelati, Baroni, Città, lochi, & altre perſone priuate, anzi, ſi, & in quantum tali pragmatiche di nouo foſſero fatte, abſque incurſu pænarum non ſiano tenuti ſeruarli. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quantum attinet ad Capitula per ſuam Maieſtatem ipſi Regno conceſſa, & ſuæ Maieſtatis iuramento firmata, etiam quo ad priuilegia per ſuam Maieſtatem conceſſa, vel cõfirmata, in viridi obſeruantia exiſtentia. Marturella Secretarius.

Sunt plura in hoc particulari conſimilia Capitula, quæ adduxi ſupra in cap. 445. vbi de hoc memini, & omiſit Dominus Rex reſpondere quoad reliqua, quaſi quòd placet ſibi, vt capitula Regni, quæ ſunt in viridi obſeruantia, & priuilegia iurata non reuocare, nec derogare, quo vero ad pragmaticas, leges, & alia ſtatuta, quæ ipſe condit, lecus eſt, & ob id indecretata dicitur ibi *(quantum attinet ad capitula, &c.)*

Giudici per il biennnio futuro ſecondo la forma del detto Capitolo del Regno, & che ſiano per ſua Maeſtà eletti Dottori idonei, prattichi, virtuoſi, & ſufficienti all'officio predetto. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, & ex nunc pro bennio futuro incipiendo à primo Septembris vj. indictionis, declarat Iudices dictæ Magnæ Curiæ infraſcriptos legum Doctores, videlicet pro Vrbe Panhormi, Nicolaum de Septimo, pro Ciuitate Meſſanæ, Paulũ de Bufalo, & vult dicta Regia Maieſtas, quod dictum Regnum graram, & acceptam habeat dictam electionem, quoad dictum Nicolaum, nullo præiudicio generato eiuſdem Regni Capitulo ſuper creandis Iudicibus quolibet biennio dicto Regno conceſſo: pro Ciuitate Cataniæ, Antonium de Bonaiuto, & pro toto Regno, Antoniũ de Mantello, ceſſantibus alijs proviſionibus quibuſcumque ſuper dicto officio emanatis. Marturella Secret.

De ciuilitate originaria per ductionem vxoris, & priuilegium dixi ſupra in cap. 7. Regis Martini. verſic. de ſecundo, ampl. 2. tom. 3 ubi feci mentionem de hoc habitare per quinquennium, & de quibus videas ſupra in cap. 366. in 1. notabil.

Quòd Locũtenens, & Iudices Magnæ Curiæ non exerceant officiũ per Subſtitutũ. Cap. DII.

ITem, perche nell'officio del Locotenente, & Giudici della Gran Corte; videtur eſſe electa induſtria, & Iudicũ perſonarũ, che ſua Maeſtà ſi degni prouedere, che de cætero li detti Officiali di Locotenenti, & Giudici non ſi debbiano, ne poſſano exerciri per Subſtituto. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Poſui ſupra in cap. 51. Regis Martini in 5. obſeruantia, nu. 108. cum ſeqq. tom. 3.

Quòd in ſpretis panis, & mandatis Fiſci non ſubintret. Cap. DIII.

ITem ſupplica il detto Regno alla detta Sacra Maeſtà, ex quo per li Capitoli conceſſi al Regno predetto, ſi contiene, che, remittente la parte il delitto, ò perdonando il delinquente, la qual parte pretende proprium intereſſe, vel propriam iniurram, non poſſa il Fiſco ſubintrare, neque Regia Curia in ſpretis pœnis, & alcuni Officiali Regij interpetrano, & hanno dechiarato il detto Capitolo hauer loco tantum in pene impoſte da parte priuata: ſi verò la detta pena foſſe impoſta contra alcuna perſona renitente mandato alicuius Officialis, licet pro intereſſe priuato, & à petitione, ſeu requiſitione di parte priuata, ſi degni la prefata Maeſtà concedere, il detto Capitolo douerſi intendere, & hauer loco, etiam in ſpretis mandatis pœnalibus factis à petitione della parte, etiam ſe foſſe fatta per alcuni Officiali, ita che remettendo la parte, à petitione della quale il detto mandato penale foſſe fatto, il Regio Fiſco, o altro per eſſo, minimè poſſit ſubintrare, neque proſequi dictũ pœnale mandatũ. ¶ Placet Regiæ Maieſtati. Martur. Secr.

Videas ſupra in cap Optantes, quod eſt cap. 117. Regis Federici, vbi poſui in verſic. ſubaudias tertio, tom. 2. & latè etiam in pragmaticis, tit. 68. de compoſitionibus, in 5. notab. to. 1. ipſarum pragmaticarum.

De pretio monetæ aureæ. Cap. DIIII.

ITem ſupplica il detto Regno, ex quo nõ ſi troua monera aurea, & quella, che era nel Regno è tutta euacuata, & exhauta per la viltà del prez-

zo., per il qual rispetto non si porta moneta aurea al Regno predetto di fora, per la detta causa si degni sua Maestà commandare, che si debbia augmentare il prezzo di ducati Venetiani, remittendo ad arbittrio, & giudicio del Vicerè del detto Regno cum Regio cõsilio, & eodem modo si debbia dar prezzo all'altre monete, & massimè alli fiorini di Camera nullo præiudicio generato alli cõtratti, & patti inter cõtrahentes. ¶ Regia Maiestas, habita super præmissis maturiori deliberatione, prouidebit. Mart. Secr.

Dixi supra in cap. 43. Regis Martini, versic. & primo, num. 1. cum seqq fol. 172. tom. 3.

Quòd priuilegij Ciuitatum, terrarum & locorum non derogetur. Cap. DV.

ITem che tanto per li Capitoli alias concessi al detto Regno per sua Maestà, quanto per li presenti Capitoli, non s'intenda per alcun modo esser pregiudicato alli priuilegij delle Città, terre, & lochi del detto Regno, ac etiam di Baroni. ¶ Placet Regiæ Maiestati, si, & prout in eorum possessione, vel quasi debitè persistunt. Marturella Secretarius.

Consimiles contextus habes supra in cap. 445. fol. 253. vbi vides.

Exemptio presentium à iure sigilli, & registri. Cap. DVI.

ITem, che li presenti Capitoli siano exempti; & franchi di raggione di Sigillo, & registro, nisi tantum pro iure labboris. ¶ Placet Regiæ Maiestati. Marturella Secretarius.

Simile est cum aliis de quibus scripsi supra in cap. 328. verbo An autem.

De non soluendis alijs gabellis, quam ordinarijs. Cap. DVII.

ITem supplica il detto Regno alla prefata Maestà, che li piaccia nõ volere permettere, che l'Incoli, & habitatori del Regno predetto siano tenuti pagare alla Regia Corte altre gabelle, se non quelle, che son ordinarie, & al presente si exigono per la Regia Corte nelle Città, & terre del detto Regno, nel modo, & forma, che al presẽte si exigono, & pagano le gabelle predette, & non aliter, non obstante qualsiuoglia Capitoli, panderte, & ordinationi in contrarium dittanti. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd seruetur Capitulum dicto Regno per suam Maiestatem concessum, quòd incipit (*Item quòd deinceps li Siciliani del detto Regno, &c.*) Marturella Secretarius.

Est dictum supra in cap. 358. cum similibus fol. 160. cum seq.

De armamento Galearum. Cap. DVIII.

ITem, che fatta l'offerta del detto Regno à Sua Maestà sopra il fatto delle galere, le quali si deuono armare contra il Turco per anni doi, alla somma di trenta milia fiorini per annũ oltra li doi altre Galere, delle quali vna arma Palermo, & l'altra Messina, li Prelati del detto Regno, essẽdo requesti con li altri doi bracchij del Regno, volendo ancora loro contribuire pro eorum portione in quella, attesa l'honestà, & necessità di tanto bene, & essendo li detti Prelati informati, che il Santo Padre volea la decima di tutte loro rendite, ad opus ancora d'armare contra il Turco,

si pro-

ſi proteſtaro, ſeu conditionaliter offerſiro, che hauendoſi da fare quello, che il Santo Padre cõmanda, non doueſſero loro contribuire alla detta ſomma promiſſa pro eorum portione, imperoche in niun modo ſorà poſſibile, & de facto ſia ſtato coſi, videlicet, che già dopò habbiano pagato la decima predetta; per tanto ſupplicano à ſua Maeſtà, che ſia ſua mercè non permettere li detti Prelati, ò altre perſone Eccleſiaſtiche, eſſer conſtrette à pagar coſa alcuna della detta ſomma di florini ſeſſanta milia, ne contra ius, & æquitatem duplici contributione conterantur. Etiam in derogationem cuiuſdam capituli ipſi bracchio per eandem Maieſtatem conceſſi, quod incipit (*che ſia ſua mercè*) de quo infra dicetur, ſed potius deducere pro eorũ portione della detta ſomma in diſcarrico delli altri doi bracchii. ¶ Non procedit, ex quo oblatio ducatorum ſexaginta millium florenorum liberè facta fuit per dictum Regnum ipſi Regiæ Maieſtati. Marturella Secretarius.

Habes ſupra in cap. 54 Regis Martini, ſub verſic. eſt verum, à num 86 cum ſeqq. & num. 99. 100 tom. 3 & iſtud cap. eſt continuatiuum cum ſubſequenti, de quo hic mentio fit, ideo videas, ibidem; in reliquo quo ad armamentum triremium, quæ fiebant per Panhormum, & Meſſana, tango in 2. tom. pragmaticarum.

De obſeruatione Capitulorum pro bracchio Eccleſiaſtico, & ſit exemptum, decima Papale ſuperueniente. Cap. DIX.

ITem, che ſia ſua mercè oſſeruare al detto bracchio tutti Capitoli per ſua Maeſtà ad eſſo conceſſi, & inſuper commandare all'Illuſtre Viceré, & à tutti li altri officiali del detto Regno, che debbiano ad vnguem manutenere, & ſeruare li detti Capitoli, & præſertim vn Capitolo, il quale contiene la forma infraſcritta, videlicet, che ſia ſua mercè trattare con effetto con la Santità di Noſtro Signore il Papa, che durante il tempo del pagamento predetto, li Prelati, & Eccleſiaſtice perſone non ſiano tenuti pagare collette, doni, ſubſidij, grauitij, ò altro pagamento, & ſe pure la ſua Santità voleſſe, che li Prelati pagaſſero, che, durante il tempo della ſolutione Papale, non ſiano tenuti pagare per quell'anno la rata contingente à loro del pagamento ſopradetto alla Regia Maeſtà. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, & quando per caſo alcun'Officiale, cuiuſcumque conditionis, etiam ſupremæ del detto Regno, ò altro, voleſſe contrauenire al preſente Capitolo, & non ci voleſſero ad vnguem ſeruare, ſiano in pena al Regio Fiſco di florini mille, toties quoties ci contrauenisſero, & nihilominus poſſint propter iniuriam, Eccleſiæ, & perſonis Eccleſiaſticis factam cenſura Eccleſiaſtica, prout iuris eſt, aliter mulctari ¶ Non procedit. Marturella Secretarius.

SVMMARIVM.

Papa habet poteſtatem rerum temporalium Eccleſiarum pro ſubſtentatione miniſtrorum. & alijs neceſſitatibus, num. 1. cum ſeqq.

Papa poteſt pro neceſſitatibus vnius patriæ accipere ſubſidium ab alijs mundi partibus, etiam remotiſſimis, n. 2.

Caput ſicut ſubuenit membris, ſic membra

capiti,num.3.
Papa poteſt obligare , & alienare bona Eccleſiarum inferiorum pro vtilitate, & neceſſitate Romanæ Eccleſiæ , ibid.
Eccleſia Romana eſt mater aliarum Eccleſiarum,num.4.

COntinuatur cum præcedenti,ideo dic, vt ibidem in loco citato, per ea enim, quæ poſt Fratrem Auguſtinum de Anchona Theologum,quæſt.2.art.8.ait Rhodoan. in tract.de ſpolijs Eccleſiaſticis , cap. 1. ſub n. 1 7.fol.7.dicitur quòd Papa † habet poteſtatem rerum temporalium Eccleſiarum.quãtum ad ſui, & miniſtrorum Eccleſiæ ſubſtẽtationem , & pro neceſſitatibus etiã vnius Eccleſiæ, quia poterit de reditibus alterius Eccleſiæ ſubuenire, ex S.Thom.2.Chorinth: cap xj.lect.2. vbi quòd Papa pro neceſſita- 2 tibus vnius Patriæ † poteſt accipere ſubſidium ab alijs mundi partibus, etiam remotiſſimis, & ad Philippenſ.cap.4.lect.2 Gaet. 2.2.quæſt,187.art.4.poſt D. Auguſtin. Ant. de Butr.in cap. conſtitutus, vbi Abb.nu.15. de religioſ.domibus,adhuc cum graui præiudicio, & ſine cauſa, Gaetan & cæteri,& ſi- 3 cut caput † ſubuenit membris, ſic membra cap.ti. quando indiget,Paul.de Catr. conſ. 414.vol. 1.vbi quòd Papa poteſt obligare,& alienare , bona Eccleſiarum inferiorum pro vtilitate , & neceſſitate Romanæ Eccleſiæ, Bald in cap. 1. num. 5. qui feud. dar. poſſ. Prob. ad Ioann. Monach. Pariſ. & alij per ipſum Rhodoan. etenim S. Romana 4 † Eccleſia eſt mater aliarum Eccleſiarum , ipſæque dicuntur eius filiæ,cap.1.2.q.3.12. diſt.vnde ad vtilitatẽ illarũ inuigilat,laborat , noctes inſomnes ducit , illiſque in earum neceſſitatibus ſubuenit,ramquã mater filiabus, vnde eſt etiam , vt illæ veluti filiæ, matri cum opus habet debent ſubuenire, ſimiliter , l.cum non ſolum, §.ipſum,C.de bon.quæ liber Fælin. Dec.Anchar.Bald.&c.

Quòd Bracchium Eccleſiaſticum intelligatur in contributione. Cap. DX.

ITem che à tutti pagamenti , preſenti, & futuri,alli quali concorre il detto bracchio Eccleſiaſtico,ſi debbiano intendere contribuire nella quãtità contingente al detto bracchio tutte perſone Eccleſiaſtiche,tanto exempti, quanto non exempti, di qualſiuoglia relligione vtriuſque ſexus,habentes annuos reditus , quocumque nomine cenſeantur . Etiam ſi fuerint tales, de quibus oporteret fieri in ipſis Capitulis ſpecialis, & expreſſa mentio, non obſtante quacumque exemptione. immunitate , vel priuilegio in contrarium obtempto,quauis prouiſione,declaratione, etiam in vim ſententiæ in contrarium per la detta ſua Maeſtà,o Illuſtre Vicerè, Gran Corte,ò qualſiuoglia Magiſtrato . Altramente li detti Prelati, & perſone Eccleſiaſtiche proteſtano non voler'eſſer tenuti à tali pagamenti, ò altro qualunque ſia . E ſe ſua Maeſtà , vt ſolet, voleſſe alcuni fare exempti della detta colletta , cuiuſcumque conditionis, ordinis, & ſtatus ſint , tam particularis, & priuata perſona, aut in dignitate,officio, beneficio , ſeu commenda conſtitutus,quàm etiam Collegium, Vniuerſitatem, ſeu Magiſtratum repreſentans, che ipſo facto ſi debbia imputare nella detta Regia colletta, ò donatiuo in diſcarrico delli altri,qui pro ſua portione ſoluere tenentur . ¶ Placet Regiæ Maieſtati,quòd debeant contribuere illi, qui hactenus contribuere conſueuerunt; hoc addito , quòd ſi in præſenti donatiuo , ſeu ſubuentione florenorum trecentorum millium, ac expenſarum, pro obtinendis dictis Capitulis factarum , & ſoluendarum , minimè contribuire noluerint , gaudere non poſſint præſentibus Capitulis , nec aliquibus gratijs, & immunitatibus contentis in eis, quo caſu Regia Maieſtas in ſe capit ratam dicto bracchio Eccleſiaſtico in dicto donatiuo contingentem . ¶ Quoad vltimum Capitulum, Placet Regiæ Maieſtati.

Poſui

Potui ſupra in cap. 54. Regis Martini verſic. eſt verum, nu 86. cum ſeqq. tom. 3. vbi tracto de Regio donatiuo, & eſt conſequutiuum cum præcedentibus.

De cauſis Eccleſiaſticis non committendis laicis. Cap. DXI.

ITem, perche de iure è, che le perſone, & beni Eccleſiaſtici non poſſono eſſer conuenuti, ne giudicati, niſi per eorum Iudicem Eccleſiaſticum, intantum che loro volendo ſpecificè renuntiare tal foro, de iure non poſſano, & nel detto Regno in queſto, ancorche ſia non poco abuſo, che Prelati, & altre perſone Eccleſiaſtiche, & cauſe merè ſpirituali, quaſi cõtinuamente indirectè ſiano conuenuti, & etiam inuiti tirati, & giudicati per perſone ſecolari in maximum animarum præiudicium, cum, & tales in aliquibus non ſint immunes ab excommunicatione, eo pacto videlicet, che la cauſa ſi commettiria ad vn ſemplice Prete iuris ignaro, accioche dopò, ſinche s'habbia di dare vn Iuriſta ſecolare coadiuncto, il qual ſecolare ſæpiſſimè eſpedirà tutto il proceſſo, & merita cauſæ ad ſuum libitum, illo presbitero pro nihilo habito, &, vt plurimũ omnium actorum, & ſuæ delegationis ignaro, per tanto ſupplica il detto Regno, che ſia ſua mercè, che tutte le cauſe Eccleſiaſtice ſi debbiano commettere à perſone Eccleſiaſtice dotte del detto Regno, di buona fama, & non ſuſpetti alle parti, & che à tali giudicij non poſſano in alcun modo interuenire ſecolari, niſi quatenus forſitan eorum conſilium requireretur in defectu Eccleſiaſticorum, ad conſulendum dumtaxat, non autem ad iudicandum, aliter ſententiæ latæ per eoſdem ſuper præmiſſis ſecundum iuris diſpoſitionem, tamquam à non ſuo Iudice latæ de cætero ſint ipſo iure nullæ, & nihilominus, tam trahentes, quàm etiam voluntarij accedentes, nec non ipſi Iudices eos cogentes pæna à iure impoſita mulctentur. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd ſi reperiantur Eccleſiaſtici idonei, fiat eis commiſſio, & idem in Aſſeſſore, vel conſultore, idoneitas tamen remictatur conſcientiæ committentis, in hoc tamen non intelligantur cauſæ exemptorum. Marturella Secretarius.

S V M M A R I V M.

Eccleſiaſtica cauſæ non debent cõmicti laicis, ſed perſonis Eccleſiaſticis idoneis, n. 1. cum ſeqq. amplia num. 7. 22. 23. 27. 40. falli n. 41. 51. 52. 61. 62. 63. 64.

Monarchiæ cauſæ appellatæ ſolent committi per Proreges, Prælatis, & Doctoribus Eccleſiaſticis, vel Canonicicũ voto Conſiſtorij, vel M. R. C. num. 2. & num. 40. & ſeq. & an ſit tunc Rex ſimpliciter legatus, num. 4.

Prælati, vel perſonæ Eccleſiaſticæ, quando ſunt conuenti, ſolet Prorex vt Monarcha committere cauſas perſonæ Eccleſiaſticæ cum voto M. R. C. vel Conſiſtorij, num. 3. & num. 40.

Rex Siciliæ vti Monarcha dans Iudicem appellationum in cauſis Eccleſiaſticis, an ſit ſimpliciter legatus, num. 4.

Rex veluti Monarcha habet ſibi reſeruatas appellationes Eccleſiaſticas, & quando, ibidem.

Appellatio licet gradatim fiat, tamen de iure poteſt appellari ad Papam omiſſo medio, & quando, num. 5.

Exempti in cauſis appellationem per Regiam Monarchiam, & per Iudices Eccleſiaſticos mox datos cum voto Conſiſtorij S. R. C. num. 6.

Monarchia Regia, & Iudices Eccleſiaſtici cũ voto ſunt Iudices exẽptorũ, ibid.

Eccle-

Ecclesiastica causæ per Iudices Ecclesiasticos cognoscuntur, esto inter laicos agatur, num. 7. cum seq.

Clericorum causæ etiam criminales Ecclesiticæ cognoscuntur priuatiuè per Iudices ordinarios Ecclesiasticos, nu. 8. & seq.

Causæ merè spirituales Ecclesiasticæ nullatenus per laicos cognoscuntur, & absque Pontificis licentia, ibidem, n seq.

Confessio coram Iudice seculari in causa spirituali nil contra confitentem probat, num. 9.

Iudex Laicus requisitus de remissione non potest statuere terminum petenti remissionẽ, vt probet causam coram Ecclesiastico, ibid.

Iudex laicus non potest se intromittere nec principaliter, nec incidẽter de causis Ecclesiasticis, siue quæstio esset iuris, vel facti mixti, num. 10. fallit in causis non merè spiritualibus, nec merè Ecclesiasticis, num. 11. & in alijs casibus pluribus, num. 12. cum seqq.

Foro Ecclesiastico an possit se submittere laicus, & renuntiare suo foro, num. 13. & seq.

Vassalli Regij an possint renuntiare eorum laicali, & se submittere foro Ecclesiastico, num. 14.

Laici non possunt renuntiare foris suis, & se submittere etiam foro Ecclesiastico in præiudicium Regiæ dignitatis, nec Notarij possunt confiere tales contractus, ibidem.

Hæresis in casu Iudex Ecclesiasticus tantum cognoscit in laicos priuatiuè, nu 15.

Iudex Ecclesiasticus priuatiuè cognoscit in laicos in casu hæresis, ibid. & in casu contrahentis binas nuptias, num. seqq. in casu simoniæ, num. 18. in casu iuramenti, n. 19. in causa matrimonij, n. 20.

Matrimonia duo, siue binas nuptias, qui contraxit, dicitur incurrere hæresim, nisi ex concupiscentia carnis factum esset, num. 16. & seq.

Matrimonia duo si quis insimul cõtrahit, dicitur delictum mixti fori, & quãdo, ibidem.

Vxores duæ prohibentur teneri num. 17.

Moyses vnam tantum vxorem habuit, quicquid dixerit Menoceh. ibid.

Simoniæ delictum per Iudicem Ecclesiasticum solum cognoscitur priuatiuè, n. 18.

Iuramenti causa spiritualis est, & de ea priuatiuè Iudex Ecclesiasticus cognoscit, num. 19.

Matrimonij causa est spiritualis, & priuatiuè cognoscitur per Ecclesiasticum Iudicem tantum, num. 20.

Delicta mixti fori sunt, blasfemia, sodomia, adulterium, stuprum, concubinatus, sacrilegium, sortilegium, vsura, & est locus præuentioni, num 21.

Præuentio in quib. delictis habeat locum inter Ecclesiasticum, & secularem, ibid.

Præuentionum in causis inter Ecclesiasticos, & seculares Iudices procedatur iuxta formam iuris communis, & decretorum Concilij Tridentini, ibid.

Ecclesiasticis super rebus non potest Princeps, neque vllus secularis legem imponere, num. 22.

Clerico mortuo si succedit laicus, tunc laicus sequitur forum, & iudicium inceptum ipsius Clerici, n. 23. cum seq.

Instantia inchoata transit contra alium etiam priuilegiatum, ibique sequidebet iudicium, num 24. & seq.

Instantia transit in Fiscum successorem si est hæres, num. 25.

Restitutio in integrum non competit, quoties contractus habuerunt initiũ à maiore, licet consumationem recipiant à minore, num. 26.

Ecclesiasticæ personæ non possunt renuntiare eorum foris, num. 27. nec prorogare iurisdictionem alterius, nec consentire in iudicem laicum, num 28 siue agatur realiter, siue personaliter, siue iudicium esset summarium, siue ordinarium, nu. 29. cum seq. non obstante iuramento, nu. 31. etiam si acceperit fideiussor, nu. 32. cum seq.

Clericus nõ potest se obligare ad distractionem iudicis secularis, nec renuntiare suo foro, nu. 30. non obstante iuramento, & expressa renuntia, & consensu, num. 31. non obstante obligatione fideiussoris, num. 32 cum seqq.

Fideiussoris obligatio pro clerico coram Iudice laico non tenet, num. 32

Clerici non possunt prorogare iurisdictionem etiam alterius Episcopi, sine licentia sui Diœcesani, num 33. etiam pro ordinibus accipiendis, num 34 cum seqq.

Iurisdictio alterius potest per laicos prorogari, non per clericos. n. 35.

Clericus, qui promisit se submittere coram quocumque Iudice, intelligitur de Clerico, non de laico, num. 36. & seq.

Clericus, qui fatetur se laicum, cum non sit, potest repeti per Iudicem Ecclesiasticum, à manibus iudicis laici, n. 37. non obstante quòd passus fuerit se condemnari expressè consentiendo, n. 38.

Clerici etiam primæ tonsuræ non possunt prorogare iurisdictionem Iudicis laici, ibidem.

Clericus

Clericus citatus coram Iudice laico, ſi non declinat eius forũ pœna extraordinaria, tamquam canonum tranſgreſſor, puniri poteſt num. 39.
Clericorum forus fuit inductus in fauorem totius ordinis clericalis, ibid.
Aſſeſſores idonei, & Conſultores ſolent dari in cauſis Eccleſiaſticis, num. 40.
Clerici, ſiue perſonæ Eccleſiaſticæ poſſunt conueniri coram Iudice laico quatenus eorum putauerint intereſſe, num. 41. cum ſeqq declara, num ſeqq.
Citatus quatenus ſua putauerit intereſſe non dicitur ſimpliciter, & præcisè, ſed reuſaliter, & voluntariè, & ſit mere ſignificatus non arctatus num. 42. & non comparendo non dicitur contumax, nec præiudicatur in ſententia, nu. 43. & 46. cum ſeqq.
Clericus citatus quatenus poteſt excipere declinatoriam fori, & petere remitti ad ſuum Iudicem, & laicus Iudex tunc non eſt competens, ibid.
Citatus quatenus ſua putauerit intereſſe cum comminatione, vt niſi compareat proceditur in contumaciam, dicitur arctatus, & non reus voluntarius, n. 44.
Citatus quatenus ſua putauerit intereſſe offerri ſe poſſidere poteſt petere remiſſionem, num. 45.
Clericus poteſt citari cum alijs creditoribus quatenus ſua putauerit intereſſe ad videndum inſinuari teſtamentum coram Iudice laico loci, num. 46. & ſeq.
Statutum ſi diſponit, vt mortuo teſtatore, bona teneatur coram Iudice loci citare creditores, inſinuari facere teſtamentum, poteſt cum his citari etiam Clericus creditor, ibid.
Inuentarij in confectione quando citantur creditores, poteſt etiam cum his citari Clericus quatenus ſua putauerit intereſſe, num. 47.
Clericus poteſt citari quatenus ſua putauerit in proclamate generali, vt comparãt creditores talis curatelati, num. 48.
Proclama ligat Clericos concurrentes cum creditoribus citatis ſaltim quatenus ſua putauerint intereſſe, ibidem & ſeq.
Bannum promulgatum, vt quicumque creditores habeant intereſſe in tali negotio comparent, & præſentent ſcripturas comparere tenentur in tempore, vt an comprehendatur abſentes, minores, vel certi, vel clerici, et quid ſi ſcriptura præſententur poſtea, num. 49.
Clericus poſt citari in publicatione alicuius inſtrumenti coram Iudice ſeculari faciendã, & quomodo, num. 50.
Clericus ſi poſtquam fuit citatus, vt laicus effectus eſſet Clericus, an teneatur ſtare iudicio laici præmientis, n. 51.
Clericus ſi quis effectus ſit poſtquam contraxit cum laico in fraudem an gaudeat priuilegio Clericali, ibidem.
Clerici res laicis, & temporalibus ſe immiſcentes obtinendo officia regia, & ſecularia non gaudent Clericali, num. 52. & ſeq & num. 57.
Clerici debent a forenſibus negotijs eſſe alieni, num 53.
Clerici ſi ſunt creati Officiales, poteſt Iudex Eccleſiaſticus eos priuare beneficij, & clericatu, dummodo precedat monitio, num. 54.
Clerici in iudicijs ſecularibus pro negotijs profanis, & ſecularibus non poſſunt pro alijs aduocare, maxime contra Eccleſiã, num. 55. & ſeq niſi haberent cauſas proprias, vel pro cõſanguineis, Eccleſijs, miſerabilibus perſonis, exceptis eſſet clericus pauper, vel quando aduocarit coram Iudice Eccleſiaſtico, vel niſi eſſet in Curia Romana, ibid.
Clerici non poſſunt pro alijs exercere officium Procuratoris, & comparere in iudicio ſeculari, n. 56.
Clerici habentes ordines ſacros non poſſunt ſtudere legibus ciuilibus abſque licentia, num. 58.
Clericus filius poteſt emancipari, vel legitimari per eius patrem coram Iudice ſeculari, num. 60.
Clericus depoſitarius poteſt conueniri corã Iudice laico, n. 61.
Clericus poteſt conueniri coram Iudice laico, ex delegatione Papæ, n. 62.
Clericus incorrigibilis an poſſit, & quomodo coram Iudice laico conueniri, & quomodo dicatur incorrigibilis, n. 63.
Clericus laudari poteſt per cedulam laudatoriam coram Iudice laico, n. 64.

POſſi multa in materia infra in cap. Regni 37. Regis Ferdinandi, tom. 7. hic etiam dicam nonnulla, & Id. quòd cauſæ Eccleſiaſticæ † non debent committi laicis, ſed idoneis perſonis Eccleſiaſticis, & Aſſeſſoribus, & Conſultoribus, etiam Eccleſiaſticis idoneis, ſi reperiri poſſent (argumento eorum, quæ de conſultorib. ſcripſi ſupra in cap. 10. Regis Martini, num. 46, tom. 3. cum ibi notatis) in his enim dicit Farinac. in tit. de inquiſitione, quæſt. 8. nu. 186. tom. 1. quòd non ſeculáris, ſed Eccleſiaſticus Iudex competens eſt, ſiue principaliter, ſiue incidenter, ac etiam ſiue inter

laicos

laicos agatur, vt latè pono infra ampl. 5,
¶ Itaque obſeruant *Reges* Noſtri Sereniſſimi, qui ex eorum præeminentia antiqua
3 Regiæ Monarchiæ † ſemper cauſas appellationũ non committit tales cõmiſſiones ipſe Rex, à Curijs Eccleſiaſticis ad ipsũ Regem, tamquam Monarcham deuolutis non committit appellatarum ad Curiam Romanam, niſi Prælatis, vel Doctoribus Eccleſiaſticis ſaltim Canonicis Doctoribus, vel non Doctoribus, non autem merè laicis, reſeruatis ſemper præeminentijs Suæ Maieſtatis, & ita intellige, quæ tetigi in cap. 35. Regis Martini, num. 20. & ſeq. & in cap. 47. num. 73. & ſeq. tom. 3 & ſic in dies ſeruari videmus, vt ſunt textus aurei ſupra eodem in cap. 397. & cap. 415. einſdẽ Regis Alphõſi. p quòd colligitur ius Regiæ Monarchiæ, & ita ait etiam ſcripſit V. I. D. Xbecca, in ſuo compendio Regiæ Monarchiæ, num. 81. vbi quòd *Rex*, ſiue Proreges ſolent eligere perſonas Eccleſiaſticas, etiã in dignitate conſtitutas, & eiuſdem qualitatis, vt plurimũ, vel ad minus ipſis Canonicis quibus cauſas ipſas Eccleſiaſticas committunt decidendas cum voto M. R. C. vel Cõſiſtorij Sacræ R. C. & per d. cap 415. erat cum voto vnius Doctoris experti, vel duorũ quoties perſona Eccleſiaſtica non eſſet docta, nec idonea, arg. eorum, quæ ſcripſit in decis. 71. num. 4. & 5. ex capit. 1. de Procurat. & Beroo, qui loquitur in terminis propriis ſecum eundem Xbecca, cuius dicta ſunt deſumpta à d. cap. Regni 415. licet illud non alleget ipſe, eſt verum, quòd ibi nõ loquitur de Iudice appellationis, ſed de Iudice ordinario, coram quo deberent conueniri, iudicari, aut condemnari dicti Prælati, † ſeu perſonæ Eccleſiaſticæ, & tũc Rex
5 ipſe conſtituit perſonam idoneam, ſiue doctam in hoc, & non habet conſultores, prout eſt Iudex ipſa M. R. C. quæ abſque voto alicuius Doctoris decidit, alias ſic. Vnde infert Boniorn. in d. cap. Regni 397. quòd dũ ibi fit mentio de dando Iudice appellationis in ipſis cauſis Eccleſiaſticis † Rex non
4 eſt ſimpliciter legatus, quia tunc cognoſceret etiam in primo iudicio, & concurreret cum quolibet ordinario, ex Ioan. de Anan. in cap. ſi eo tempore, de elect. in 6. Bald. in cap. 1. in 1. not. Qui fed. dar. poſſ. cum ſimilibus, & per Laſon. in l. qui Romæ, §. ſeia, ff. de verbor. obligat. & quod hoc ſit verum, ſubdit ipſe Boniorn. ibid. quòd vidit multoties in cauſis Fiſcalibus decretari ſupplicationes, habeat recurſum ad ordinarium, tantummodo Rex veluti Monarcha in Regno reſeruauit ſibi has appellationes Eccleſiaſticas, vt ſubdit idem Boniorn. & Gregor, in d. cap. 397. ex gloſſ. in proœmio cõſtit. col. pen. & ſic licet de iure ſit, quòd ad
5 Papã † quilibet põt appellare omiſſo medio, vt concludit idẽ de Gregor. per capit. *Romana*, §. 1. de appell. in 6. capit. 1. & in capit. quo ad translationem, de offic. delegat. Laſ. vbi ſupra num. 11. & tetigi poſt Aſſ. & ſup. in d. cap. 47. Regis Martini num. 71. tom. 3. cum ſimilibus ibi citatis, attamen in Regno Prorex dat Iudicem Eccleſiaſticum in hoc cum voto, vel M. R. C. vel conſiſtorij, vt ſolet, non vt Iudex, ſed vt conſultrix, & eſt *Regia* Monarchia, ex tactis in d. cap. 35. d. tom. 3. & ſic ceſſant ea, quæ adducit idem Boniorn. hic qui collexit ex hoc capit. quòd M. R. C. erat Iudex exemptorum, de quibus hic ſentitur in fine, nam hodie eſt ipſa Regia Monar-
6 chia † & Iudices Eccleſiaſtici mox dati cũ voto ipſius Conſiſtorij, vti conſultoris, ex adductis per Cardin. in Clement. num. 8. & ſeq. de offic. ordin. Felin. in cap. ſignificaſti, de for. compet. vbi Abb. Ant. de Butrio, & cæteri Canoniſtæ, Ioa. Andr. in cap. 1. de priuileg. in 6.

Amplio Primo etiam ſi inter laicos agatur, † quia vt tetigi in principio Iudex Eccleſiaſticus ſolus cognoſcit, ita per text. in
7 cap. tuam, de ordin. cognit. & cap. latores, qui fil. ſint legit. Scaccia, Viuus, & alij relati per ipſum Farinac. d. num. 126. vbi de
* com. * opin. teſtatur, & ex aliquibus Conſtitutionibus SS. PP, quas citat, per quas expreſsè cauetur, quòd in cauſis Eccleſiarum criminalibus Eccleſiaſticis, ordinarij
8 Eccleſiaſtici priuatiuè † ad ſeculares iudices cognoſcant, & tetigi remiſſiuè in d. capit. 37. extenſione 19. & 24. vbi quòd in cauſis merè ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis Iudex laicus non ſe intromittit, v.g. excommunicationis, hæreſis, ſimoniæ, dignitatũ, beneficiorum, ordinum, poſſidere Eccleſias, &c. in quibus laici nullatenus ſine Pũtificis licentia ſe poſſunt ingerere, & ita per cap. decernimus, & cap. quanto, de iudic. cum concordantibus, tradit ipſe Farinac. num. 18. vbi affert aliquas Papales Conſtitutiones, Vant. Vin. Arnald Albert.
* & cæteros de comm. * opin. & maximè ſi Iudex Eccleſiaſticis inhibuiſſet ſeculari, ne intromitteret, quia eſto quòd quæſtio eſſet ſuper ſolo facto non poteſt ſe intromittere. ex Pertranſacta 96. & alijs, Couarr. pract. quæſt. cap. 31. in 1. concluſ. idem Sigiſmund. Scaccia in tract. de iudic cauſ. ciuil. crimin. lib. 1. cap. 11. num. 30. Maſcard. de probat. conclu. 689. lib. 2.

Adeout confeſſio facta coram Iudice ſecu-
9 lari in cauſa ſpirituali † nil contra confite-

tem

tem probet, vt subdit ipse Farinat. & num. 19. & 20. vbi recenset aliquas causas spirituales, quæ sint, ex Couarr. Scaccia, Vant. & alijs, nec possit Iudex laicus requisitus de remissione statuere terminum remissionem petenti, vt probet causam coram Ecclesiastico, per ea, quæ dixi in d. cap. 37. extensione 16. ¶ Et consequenter non potest se
10 intromictere, siue principaliter, siue etiam incidenter de illis agatur, vt tetigi hic in princ. commenti, & post Dec. in cap. at si clerici, n. 30. de iudic. Diaz regul. 362. Farinat. ibid. d. q. 8. num. 25. & quæstio esset iuris, vel facti mixti, ex Arnald. Albert. & Menocch. locis superius citatis, DD. in cap. tuam, de ordin. cognit. & in cap. Iætor, qui filij sint legitimi, & in cap. si Iudex, de sentent. excomm. in 6.

11 Nisi simus in causis illis † non merè spiritualibus, nec merè Ecclesiasticis, vt adduxi superius, sed in illis, quæ cadere possent in laicos, v. g. causa matrimonij, sacrilegij, periurij, &c. quia tunc, si quæstio incideret super facto, poterit de ea Iudex laicus cognoscere, vt per ipsum Farinat. & d. nu. 25. vbi loquendo similiter de dicta causa incidenti, ait procedere, si esset iuris, & verteretur inter Clericos, secus si facti abstracti ab omni spiritualitate, & quæstio facti verteretur inter laicos, & per Iudicem Ecclesiasticum non esset inhibitum, quia tunc Iudex laicus etiam cõpetens est, Bart. Alexand. Iason. Capic. Menocch. Vant. Aymon. Affli&. Rolland. Petrasan&. & alijs.

12 Et iste est vnus de casibus multis, † inter quos potest Ecclesiasticus Iudex cognoscere contra laicum, de quibus huc me remisi in d. cap. 37. in fine, versic. videamus, d. tom. 7. & per Steph. Aufrer. in Additione ad reperit. Clement. 1. de offic. ordinar. & remissiuè Chassandeus in consuetud. Burgund. titul. des Iustices, §. 6. rubr. 1. num. 37. vbi quòd in 149. casibus potest Iudex Ecclesiasticis se intromictere de laicis, rebusquè, & de nonnullis eorum, de quibus ẽt memini remissiuè in decis. 2. vers. adducebatur quarto ponit idem Farinat. d. q. 8. à d. n. 126. cũ pluribus seqq. vsque ad finem, & de aliquibus etiam tractat Marant. in suo aureo specul. part. 4. tit. seculare, vel Ecclesiasticum, vbi inter cæteros dicit de illis pannetijs vendentibus pannos tinea demolitos, & de illis drogherij, siue aromatarijs vendentibus ceram, in qua miscent farinam fabarum, de quibus posui in pragmat. vnica, tit. 62. de pannor. incontumatione, tom. 1. pragmaticarum. ¶ Et habuimus in M. R. C. Anno 1617. vbi
13 vidimus, si laicus † posset renuntiare suo foro laicali, & se submictere Ecclesiastico foro, prorogando eius iurisdictionem in Ciuitate enim Platiæ quidam Notarius cõfecerat instrumentum, in quo renuntiat̃ fecerat laicum Regium Vassallũ foro Regio, & prorogare expressè iurisdictionem Ecclesiasticã, Illustrissimus Prorex, & Excellentissimus commisit hoc negotium M. R. C. & prima facie videbatur posse, ex Marc. decis. 82. vbi erat casus in terminis, & ita est de iure per latè tradita à Marian. Soccin. in d. cap. significasti de foro compet. latè Domin. in cap. fin. de exception. Io. Faber. & Bald. in l. si qui ex consensu, C. de Episcop. audient. Sicul. & Fælin. in d. cap. significasti. vbi omnes Canonistæ, gloss. in cap. militari, quæst. 1. latissimè Iason in l. 1. §. & post operis, ff. de nou. oper. nunciat. de quibus facit mentionem Aufrer. in Addit. ad d. Clement. 1. de offic. ordinar. in 31. casu, vbi
14 subdit, quòd quicquid sit de iure, † tamen Consuetudo sui Regni se habet in contrarium, quòd laici non possunt prorogare, vbi Dñs cõtradicit (faciũt, quæ dixi in prag. de foro compet. titul. 10. limit. 1. cod. tom. 1. pragm.) allegat Io. Faber. loco citato per cap. ex transmissa de foro compet. & ita in hoc Regno etiam vtimur, nec unquam audiui, nec legi similes renunciationes in præiudicium Regiæ dignitatis, quia aliàs turbarentur iurisdictiones, & ita Hispaniæ 21
adest lex expressa, quòd laici non possint renuntiare, nec Notarij facere tales contractus, de quibus per Aed. & alios, & per ea, quæ scripsi in cap. Regni 38. Ad nouas communantias sub Rege Iacob. supra tom. 1. & in capit. 10. Regis Martini, num. 17. cum seqq. tom. 3. & in decis. 99. num. 9. & uidetur sentijsse Farinat. d. quæs. 8. sub q. 144. vbi loquendo an, & quando iudex causæ præparantis sit iudex ẽt causæ præparatæ, subdit hoc non procedere, vbi agitur de præiudicio tertij, idest quando fieret præiudicium iurisdictioni alterius, ex Bald. & Oslasc. ¶ Alius casus est, & priuatiuè, in
15 quo † Iudex tantummodo Ecclesiasticus in laicos cognoscit est in d. casu hæresis, vt tetigi in hac limitatione superius, cap. ad abolendum cum similibus traditis per ipsum Farinat. vbi pluries de com. opin. testatur num. 127. cum illa remissione, & relaxatione, quando veniret pœna mortis, ad brachium seculare, vt post Boss. Lup. Clar. & alios ipse subdit. ¶ Sicut etiam priuatiuè
16 cognoscit ipse Ecclesiasticus † contra eum, qui contraxit binas nuptias, quia ex quo est casus hæresis ad eũ, & non ad aliũ spectat, & solent procedere Illustrissimi Inquisitores Tribunalis S. Officij, vt subdit ipse Farinat d. num. 127. & sic vbi adest qualitas hæc suspicionis hæresis, aliàs, si appareret, quòd

potius id factum fuerit ex concupiscentia carnis, quàm quòd male sentiat de fide, tunc erit mixti fori, & ad vtrumque Iudicẽ spectabit, ex eod. Arnald. Albert. in tract. de agnoscend. assert. Catholic. quæst. 23. num. 64. cum plurib. seqq. & ita post Vinc. de Franch. scripsi in Consuet. Panhormi capit. 76. & in capit. Regni Regis Iacobi 22. nu. 68. tom. 1. vbi prohibentur teneri duæ vxo-
17 res † in veteri testamento tantum legimus potuisse duas haberi vxores ex his, quę scribit Iacob. Menocch. de arbitr. iudic. cent. 5. casu 420. per totum, errauit tamẽ ibi summopere tantus vir, nu. 14. dum pessimè scripsit, quòd Moyses habuit duas vxores, Mariam sororem Aaron. & Æthiopissam, allegat Numeri cap. 12. quia ibi de hoc nil, nec poterit dici, ex quo vnam habuit vxorem Sephorã filiam Iatrò Sacerdotis Madiam, Exodi cap. 2. & 3. & cap. 4. & Aaron erat iã frater ipsius Moyses, d. cap. 3. ibi, (*Aaron frater tuus fuerunt filij geniti à Leui*) Exodi, capit. 6. propè finem, vbi apparet, quòd Leui pater Moyses, & Aarõ acceperat vxorem Amram, quæ peperit ei dictos Moysem, & Aaron, & nihilominus ipsa Maria scitur, quòd erat soror eiusdem Aaron Exodi, cap. 15. in fine Cantici, ibi (*sumpsit ergo Maria soror Aaron tympanum, &c.*)

18 ¶ Sicut † etiam priuatiuè cognoscit Iudex Ecclesiasticus solus, & non laicus in crimine simoniæ, vt refert ipse Farinat. nu. 328. ¶ Sicut adhuc in alio casu video priuatiuè cognoscere Iudicem Ecclesiasticum, & non
19 secularem in causa † iuramenti, quæ spiritualis est, maximè circa absolutionem dãdam ab eo siue ad effectum agendi, siue excipiendi iuxta ea, quæ tradidi in cap. Regni 1. Regis Federici num. 35. tom. 2. & ita post Rolland. Conarr. Beroum, & alios ait ipse Farinat. num. 143. & ibi vide aliqua in materia absolutionis à iuramento, nu. 144. & 145. ¶ Sicut priuatiuè etiam in alio casu est Iudex Ecclesiasticus quoad Iudicem se-
20 cularem in causa † matrimonij, cum ad solum Episcopum spectet, dixit idem Farinat. num. 146. cum seqq. cum illis ampliationibus, & limitationibus, vt ibi per eum vsque ad num. 151. ¶ Sicut in alio casu priuatim̃ cognoscere Ecclesiasticũ dixi in d. cap. 37. *Regis Ferdinandi* extensione 1. illatione 2. nempe in delictis inhiquiduis commissis ‖, & connexis cum laicis, & clericis, ex eodem Farinat. vbi supra d. quæst. 8. num. 151. in fine, arg. eorum, quæ tetigi in decis. 32. num. 18. & esse ex decreto Sacræ Consultæ, atq; obseruatum fuisse testatur post Sigismund. Scaccia. ¶ In reliquis ergo causis sicut est
21 blasfemiæ, † sodomiæ, adulterij, stupri, cõcubinatus, sacrilegij, sortilegij, vsurarũ, tunc potest quidem Ecclesiasticus Iudex cognonibus latè scribit idem Farinat. à num. 125. cũ plurib. seqq. vsque ad finem illius quæstionis octauæ, & tetigi in alia decis. M.R.C. 50. nu. 12. & 13. quia si prævenitur à seculari cessabit, vt suo loco potui præsertim in cap. Regni 68. Regis Federici à num. 7. vsq; ad finẽ, vbi tracto de præuẽtione, to. 2. & in cap. 10. & 20. Regis Martini, num. 45. tom. 3. & per tradita ab eodem Farinat. num. 156. vbi ex dispositionib. SS. PP. concludit, quòd in præuentionibus inter Iudices Ecclesiasticos, & seculares procedatur in omnibus, & per omnia iuxta formam iuris communis, & decretorum Concilij Tridentini, & non aliter, nec in alio modo.

22 Amplio secundo, † vt nec Princeps, nec vllus secularis possit imponere legem super rebus Ecclesiasticis, quia ea, quæ non sunt in fauorem Ecclesiæ, & pro Ecclesia, iura canonica non acceptant, immo faciunt irrita, & cassa, nec se intromittere debent, vide supra in cap. 21. & in d. cap. 35. eiusdem Regis Martini, d. tom. 3.

Amplio tertio etiam procedere, 11 † quando laicus successit clerico, & *iudicium* totum erat fundatum cum dicto Clerico, nam tunc laicus sequitur forum inceptum ipsius Clerici, ita Io. Franc. de Ponte consil. 18. col. pen. vbi ait secus esse, quando iudiciũ sumit initium à persona laica, nam tunc, ex quo attenditur sua persona, & non persona Clerici, vtitur ex suo foro, Bart. in l. hæres absens, ff. de iudic. Bald. in Authen. quas actiones, num. 11. C. de sacrosanct. Eccles. Galeot. in tract. obligat. in forma Cameræ, q. 2. nu. 4. cum similibus; quia instantia in-
24 choata transit contra alium, † etiam priuilegiatum, ibique sequi debet iudicium, ex ijs, quæ scripsi in cap. Rit. 135. ampl. 23. nu. 87. tom. 4. cum concordantibus ibi adductis, Bertrand. consil. 108. lib. 1. Marzar. de fideicommiss. part. 3. q. 61. Surd. consil. 222. num. 4. & seq. & num. 10. & seq. & latius nu.
* 16. vbi multos citat, & dicit esse com. *opi. quòd inchoato iudicio, trãsit instãtia cõtra Clericũ, lib. 2. ita Dom. Constudes meus, & Collega D. Io. Frãciscus del Castello Auditor Generalis, & Iudex M.R.C. in decis. 2. num. 1. 2. cum seqq. post Angel. Imol. Castrens. Vasqu. Viu. Suarez, & multos, & quæ posui in decis. mea n. 13. & 14. sicuti videmus etiã
25 dictam instantiam transire in Fiscum † successorẽ, quoties est hæres, quicquid dixerint Abb. & alij in cap. quia G. de iudic. nã
* communiter *reprobatur secundum eundẽ Surd. vbi supra, & alios per eum relatos, n. 18. addo Ceuaglios in sua practica, opin. 36.

num.

num. 9. Castill. vbi supra num. 5. & 6. & suo loco dante Domino videbimus infra in capit. 198. Regis Caroli, ampl. 1. tom. 8. Sic
26 videmus in contractibus, † qui quando habuerunt initium à maiore, licet consummationem recipiant à minore, non tamen est locus restitutioni in integrum, per ea, quæ post Iacob. Buttigar. in l. 2. C. si aduers. vendit. pignor. Corn. Soccin. Nart. Rolland. Paris. & alios sentit Surd. consil. 226. col. 1. lib. 2.

Intantum, & est quarta ampliatio, vt nec
27 possint dictæ personæ † Ecclesiasticæ, etiam sponte renuntiare eorũ foris, prout hic habetur, & est de iure, ex ijs, quæ scripsi infra in d. cap. 37. Regis Ferdinandi extensione 5 tom. 7. Abb. Marant. Alex. Iacobin. Rolland. Clar. & alij per Surd. d. consil. 193. nu. 5. lib. 2. non sic in laico, nec prorogare iu-
28 risdictionem † alterius, neque consentire in Iudicem laicum, cap. cũ nõ ab homine, & cap. at si clerici, de iudic. cum concordant. relatis per Farinat. de indic. quæst. 8. num. 10. tom. 1. & ita prohibetur hic prope principium, ibi (*intantum ibi loro volendo sponte renunciare, etc.*) cap. si diligenti de for. compet. Auth. statuimus, C. de Epis. & Cleric. glos. in verbo clericalis in capit. vnico, de Cleric. coniugat. lib. 6, & in cap. contingit, & ibi DD. de sentent. excomm. Iason, & Additio ad eum in l. testamenta, omnia num. 3. C. de testam. Bald. consil. 80.
29 vol. 2. sive agatur realiter, † sive personaliter, sive iudicium esset summarium, vel ordinarium, sive principaliter, vel incidenter agatur, Soccin. consil. 13. num. 12. & & 30. lib. 4. Rolland. à Vall. consil. 12. num. 98. vol. 1. Grammat. Vot. 18. Dec. consil. 241. quia nec tacitè, neque expresè potest Clericus se obligare ad districtionem Iudicis secularis, † Bald. in Auth. Habita, C. ne fil. pro patr. etiam si Episcopus
30 consentiret. Roll. à Valle vbi supra d. n. 38. quem refert, & sequitur Marcus Ant. Roverselensis ad scholia Baldi d. consil. 80. aliter processus, & acta coram laico facta corruunt, ex Marãt. Alex. pract. Papiens. Corn. & similib. per eum, ratione quia ea, quæ sunt ordinis, non potest solus Clericus remittere, ex March. decis. 619. par. 2. & 250. par. 1.
31 etiam si cum iuramento consuetierent, † ac expresè renũciarẽt, ex Lopez, & Decian. nõ obstante consensu accedente, vt ipse subdit num. 13. ex glos. in cap. significasti, de for. compet. Soccin. Alex. Rolland. Gallens. Scaccia, Alex. Alberic. Chassan. Calcan. Archidiac. Cæpoll. Couarr. Bald. Foller. & alijs,
32 intantum, † vt nec obligatio fideiussoris teneat, vt ait Philipp. Paschal. in tract. de viribus patr. potest. cap. 6. num. 16. argum. eorũ, quæ dixi de filiofamilias in decis. 94. sub versic. tertio, &c. num. 20. nisi in casibus vt ibi per eum, adeo est enim fortis conclusio, vt nec ipsæ personæ Ecclesiasticæ, sine clerici possint alterius iurisdictionem pro-
33 pagare † etiam Episcopi alterius, vt in d. cap. 37. retigi loco citato, quia sine licentia sui Diœcesani non possunt hoc facere, ex adductis per Rodoric. quæst. regular. quæst. 63. artic. 10. post Soccin. Perez, Mandos. &
34 alios, esto pro accipiendis † ordinib. accessisset clericus, quia à nõ suo Prælato nõ pẽt absque licentia sui Episcopi etiam primam tonsuram, vt dixi in Reper. cap. Sacro, de sent. excomm. lect. 16. versic. quæ intelligo, quicquid esset in laicis, qui esto non subditi prorogare tñ possũt, vt est tactũ superius,
35 † & in d. locis posui, & in pragmaticis, tit. 10. de for. cõpet. limit. 1. to. 1. ipsarũ pragmat. & per ea, quæ dixi supra in cap. 6. Regis Petri inter capitula Regis Federici, n. 5. to. 2. & in cap. Rit. 137. nu. 12. cũ seqq. tom. 4. & quæ dixi in cap. 40. Regis Iacobi n. 22. & 23. to. 1. & per Bouadill. in sua politicâ, lib. 2. cap. 13. sub num. 70. part. 1. ex eod. Perez. & Greg. per eum citatis, & per d. cap. significasti, capit. non liceat. quæst. 6. glos. in l. 1. ff. de iudic. nec eo casus teneretur illam prorogare quicquid senserit Bart. in l. solent sub num. 14 ff. l. de alim. legat. vbi tenet posse iudicem laicum, & secularem cogere, vt proreget iurisdictionem coram Episcopo, veritas enim est incontrarium, nam nullus potest coarctari iurisdictionem prorogare, nec subrogare: tenetur, vt dicit idemmet Bart. in l. præcipimus. §. penult. C. de appell. vbi Alex. & est text. in l. 2. in princip. ff. de iudic. Additio ad eundem Bart. in d. l. solent, littera G. Mathesilion. in notab. 144. incip. Nota quòd si in causa, & ita ponit concordantia ad Bart. in d. l. 3. Vnde, esto quòd ip-
36 se Clericus † promiserit se submittere coram quocũque Iudice, intelligitur de Clerico non laico, Galens. de form. instrum. Cameral. part. 2. quæst. 1. & 2. Surd. cons. 280. num. 9. lib. 2. cum similibus ab ipso allegatis; Non obstante, quòd vig. Clericus fatea-
37 tur se † laicum, quia ex hoc non prohibetur Ecclesiasticus Iudex ipsum repetere de manib. Iudicis laici, qui nec excusabitur ob huiusmodi confessione facta à dicto Clerico, cum sciat, vel scire debeat illum esse Clericum, quod est mirabile, vt post Bald. Ignaz. Lopez, Decian. Couarr. Franch. & Io. Andr. ait ipse Farinat. d. quæst. 8. num. 11. Non
38 obstante, quòd patiatur se condemnari expresè † consentiendo, & nu. 12. ex Iul. Clar. Couarr. Cæpoll. & Scaccia, & dicitque esse com.

* com. * opin. esto essemus in Clericis primæ
tonsuræ, quia idem est, vt in d. cap. Regni
37. Regis Ferdin. posui extens. 18. Immo
subdit Bald. in l. 2. C. de iudic. quem sequitur
Farinac. d. num. 10. quòd si Clericus citatus
coram Iudice laico nõ declinat eius forum,
39 pœna extraordinaria, † tamquam canonis
* transgressor punitur, & est com. * opinio ex
Boer. Clar. & Scaccia locis per ipsum cita-
catis, ratione quia hoc fori priuilegium
fuit inductum ad fauorem totius ordinis
Clericalis, ex Rolland. Gayll. Iguat. Lopez,
Decian. & cæteris, Grammat. decis. 29. n. 6.
& decis. 61. num. 18. Bald. in l. 11. C. de indi-
uiduit. toll. & in l. generaliter, C. de Epi-
scop. & Cler. Menoch. de arbitr. casu 430.
nu. 3. vbi dicit posse Clericum pœna abitra-
ria puniri, & Iudex laicus, qui v. g. senten-
riam tul isset, poterit ipsemet declarare eam
nullam prætextu incompetentiæ, vt subdũt
ipsi, & per eundem Farinac. num. 15.

Amplio quinto etiam in Assessoribus, &
40 Consultoribus, † vt si reperiri possent, ido-
nei ei committi debent decidendæ causæ cũ
eorum votis. ita in decretata Regis, ibi (*& ibidem in Assessore, vel Consultore etc.*)

Ergo, vt videmus hic, causæ Ecclesiasti-
cæ Ecclesiasticis personis committi debent
ita expressè supra sentij in d. cap. 35. Regis
Martini limit. 5. vers. tanto magis, tom. 3. cũ
ibi citatis, num. 20. & 21. vbi facio mentio-
nem de Rege nostro Hispaniæ committente
causas appellationum factas à S. Pontif. ad
Iudicem Ecclesiasticum in dignitate, vt vi-
dimus supra huc in principio . . .

41 Nisi dicamus, † quòd dictæ personæ Ec-
clesiasticæ, siue Clerici conuenirentur, non
principaliter, tamquam rei cõparendi ne-
cessarij, sed voluntarij, & sic sunt actores in
effectu, quatenus scilicet eorum putauerint
interesse, eo modo, quo dixi supra in capit.
Rit. 97. in 1. parte, versic. procedunt tertio,
tom. 4. per l. cum filiusfamilias, vbi Paul. de
Castr. ff. de verbor. oblig. quia tunc coram
Iudicibus, & merè laicis possunt citari, &
conueniri, vt scripsi in d. cap. 37. Regis Fer-
dinandi, limitat. 30. & est limitatio ad d. ca-
pit. si diligenti, de for. compet. & d. Authen.
statuimus, C. de Episc. & Cleric. tiante quòd
isto modo non dicuntur citati simpliciter,
42 nec præcisè, sed causaliter, vt † si aliquid ius
prætendant, compareant, Bald. in l. testamẽ-
ta omnia, col. vlt. C. de testam. Bart. Alex.
& Iason in l. de pupillo, ff. meminisse, & §.
seruo, ff. de oper. nou. nunc. idem Alex. in l.
libertus, ibique idem Iason, ff. de in ius re-
uocand. Felin. in cap. cum venerabilis, de
except. cap. non potest, de re iudic. Marsil.
singul. 643. Affict. decis. 2. & decis. 24. Pro-
uinzal. noster Consiculus in l. vendito. ff.
de iudic. Dec. in l. vlt. C. de edict. diui Adr.
tollend. & in cap cum inter, num. 16. de ex-
cept. & propter ea est quædam significatio,
seu denuciatio, quæ non arctat, sed monet,
non astringit, sed significat, quæ non arguit
superioritatem monentis, ideoque potest
fieri pari, vt dicit glos. ĩ notabilis in cap. cũ
causa prope medium, de offic. delegat. non
obstante, quòd idem Dec. cons. 700. teneat
contrarium. Surd decis. 16. vbi videas, quã-
uis dubius, latè Nostrates in Allegat. pro
Raphaele de Riggio contra Barnabã Bascc-
ne, qui concludunt posse sic citari Clericũ,
& ibi Præses de Cauallarijs, nu. 10. & ita vl-
tra hæc visus post Soccin. Cotr. Marãt. Rol-
land. Cæpoll. Ioseph. Ludou. & alios, tenet
Farinac. d. quæst. 8. nu. 87. & 88. Et hoc pro-
cedit, si ipse Clericus citatus quatenus, cõ-
pareat simpliciter, aliter si non compareat,
43 † non dicitur contumax, & non arctatus
in non comparendo non præjudicatur in
sententia, quæ nec exequi contra eum
posset, vt post Menoch. Felin. Ægid. Rol-
land. vt plures ait Farinac. num. 90. Si-
cut nec procedit hæc limitatio, quando ci-
tatus quatenus, opponeret declinatoriam
exceptionem, peteretque ad suum remitti
Iudicem, quia tunc Iudex laicus non est cõ-
petens, vt post Bald. Affl. & Rolland. Capic.
Menoch. Grãmat. Verlili Ioseph. Ludouic.
& alios ipse Farinac. num. 91. Sicut etiam
nec habet locum dicta regula, quando cita-
44 tio ulterius procedendo dicat, † vt nisi com-
pareat, contra ipsum in eius contumaciam
procedetur, tunc enim procedendo non di-
citur actor volũtarius, sed necessarius reus,
lataque sententia ei non præiudicat, idem
Farinac. num. 92. Sicut non procedit, quan-
do sic citatus assereret se possidere, † quia
45 potest petere fieri remissionem, ex Soccin.
in tract. de citacion. in 2. artic. principali,
quæst. 14. Petr. de Anchar. in regula ea, quæ
quæst. 13. col. 58. Anellus de Bottis in no-
uissimis Additionibus ad l. ea quidem, C. si
mancip. ita fuer. alienat. Castillo d. decis.
2. num. 9. & 10. posi Grammat. Farinac. &
cæteros, & posui in d. cap. Ritus, 97. nu. 47.

Ob quid infert Primo in hoc proposito
circa hanc limitationem, Bald. in l. testa-
menta omnia, C. de testam. quòd si statutũ
46 † Ciuitatis disponeret, vt mortuo testato-
re, hæres teneatur insinuari facere testa-
mentum coram Iudice loci, citatis credito-
ribus, & ex illis aliqui essent Clerici, nũ Iu-
dex, coram quo deberet insinuari dictum
testamentum, poterit citari facere coram
se illis Clericos, si sua putauerint interesse,
vt compareant, & determinãt, quòd sic, eo

quia

quia hæc non eſt citatio præciſa, ſed potius eſt quædam, vt dixi, monitio, quam deciſionem veluti multum menti commendandam exclamat Paul. de Caſtr. ibidem, quem refert, & ſequitur Iaſon. & Alex. in d. l. teſtamenta, num. 3. C. de teſtam. vbi ait, quòd alij timuerũt conſulere, licet ipſe Paulus de Caſtro de hoc cõſilium dederit Florentiæ, Salicet. in l. conſulta, C. de teſtam.

Infert ſecundo Angel. in l. 1. §. hæc ſtipulatio, verſic ſecundum hoc, ff. ſi cui pluſquã per l. falcid. quòd cum hæres in inuentarij
47 confectione † teneatur citari facere creditores, quòd ſi aliqui creditorũ eſſent Clerici, poſſunt vtique per Iudicem laicum citari modo, quo ſupra, quatenus ſcilicet eorum putauerint intereſſe, eumque ſequitur Iaſ. vbi ſupra, idem Farinac. tit. de inquiſitione, d. quæſ. 8. nu. 89. poſt Angel. Monticell. Cæpoll. Vrſill.

Infert tertio idẽ Paul. de Caſtr. in cõſ. 44. In cauſa Ægidij, quòd proclama generale factum per Iudicem ſecularem, vt compareãt ſcilicet omnes, quorum intereſt creditores, talem carceratum non relaxari, co-
48 prehendit † etiam Clericos, quem ſequitur Iaſ. vbi ſupra, num. 4 Marian. Soccin. in tract. de citat. art. 5. verſic. decimo tertio, Philipp. in d. cap. cum inter, de except. Affict. deciſ. præd. 24. num. 8. & hoc ad ſimilitudinem banni, vt compareant creditores de iurib. eorũ dicturi, vt quicũque ius prætenderent, ex quauis cauſa, comparerent,
49 † & præſentarent coram ſcripturas, quòd ſi non comparerent, & poſtea exhiberent aliqua inſtrumenta, præſumuntur falſa, vt tetigi in deciſ. 26. num. 1. ex Surd. quem ibi citaui, qui ſubdit, num. 53. quando cum non auderẽt exhibere contractum, produxiſſent teſtes ad probãdum ea, quæ probare potuiſſent per inſtrumentum, nam ſi aliter quis non producit inſtrumentum ſimpliciter, ſed illud retineat, non inſurgit ex hoc ſiniſtra ſuſpitio, neq; præſumptio cõtra ſe, vt tetigi in deciſ. 19. num. 18. fol. 81. & per ipſum Surd. eſt verum quòd amittit ius pignoris, & talia proclamata non ligant abſentes, nec minores, & vbi ligarent, haberẽt reſtitutionem in integrũ, ex generali clauſula, ſi qua mihi iuſta cauſa, Beccius conſ. 12. num. 36. & 62. Surd. loco citato, num. 96. & 97. qui ſubdit, quòd nec ligat eos, quorũ perſonę eſſent certæ, nã nominatim deberẽt citari, per l. 1. §. denuntiari, ff. de ventr. inſpic. Rolland. & Beccius ab ipſo citati, & eſt materia, quam pono latè in capit. Regni 59. Incliti Regis Ioannis, tom 6. & ſcripſi in l. ſi eo tẽpore, C. de remiſſ. pignor. & in d. deciſ. 26. Itẽ quia ſolemus dicere, Q. ſcriptura, quæ diu latuit, præſumitur ſuſpecta, & ſi pars diſſulit procedere inſtrumẽtũ dicetur falſũ, vt in alia deciſ. ſcripſi 74. ſub verſ. 3 adhuc. 50 Infert quarto Bald. in cap. fin. de fid. inſtrum. col. 1. in fine, quòd ſi in publicatione alicuius inſtrumenti citandus eſſet Clericus, † poterit talis publicatio fieri coràm Iudice ſeculari, quia talis Iudex ſecularis nõ citabit ipſum Clericum, ſed hortabitur, ad hoc vt inferat eius ſcientiam, & præiudiciũ inducat, per l. ſæpè, ff. de re iudic. citatio enim & ſi non valet, vt citatio, valebit, vt ſcientia, quæ facti eſt. Quãuis cautius ſit, vt per Epiſcopum faciant citari, qui ſi nollet, procedent doctrinæ ſupradictæ, maximè ſi periculum eſſet in mora, vt concludit Iaſon vbi ſupra, quẽ vide, quid quando eſſet lata ſententia, ad quem appelletur, & quid quando eſſent varij hæredes, quorum aliqui eſſent Clerici. vt ibi per eum.

Aut niſi dicamus de eo laico citato, nam
51 † ſi poſtea efficeretur Clericus, ratione tamen præuentionis, & ſola citatione tenetur ſtare laici iudicio, ita Alex. conſil. 2. lib. 3. Abb. in cap. 1. de leg. ſic poſt Iaſon. eũdem Alex. Bald. Soccin. teſtatur Io. Ant. Boſell. ad ſtatuta Parmæ, lib. 2. in tit. de citationibus col. 14. Bald. in l. ſi poſteaquàm, ff. de iudic. Caſtill. eod. deciſ. 2. ſub num. 3. & in ciuilibus ſic teſtatur ipſe Farinac. d. q. 8. à num. 104. 105. 110. 111. qui infert ad illos, qui grauati ære alieno religione ingrediuntur in fraudem Fiſci, & creditorum, quia adhuc per ſeculares Iudices cognoſcuntur ex Bulla Sixti V. ſicuti idem cõcludunt eſſe in criminalibus, quia quoties poſt commiſſum delictum efficitur Clericus, vel Monachus ad eccitandam iuriſdictionẽ ſecularem, & ad effugiendas pœnas à ſecularibus Iudicibus imponi ſolitas, & ſacros ordines cum fraude aſſumpſerit, poterit etiam à ſeculari Iudice puniri, ex Dyno in l. idem Vlpianus, ff. de excuſ. tutor. Alberic. Salicet. Angel. Iaſ. Ignac. Soccin. Bohic, Marſil. Lamberteng. Neuzan. Bellamer Gomez. Boſſ. Cartar. & mille, de quibus per
** eum teſtantem de magis ** com. opin. & latiſſimè hoc diſcutio in d. cap. 37. Regis Ferdin. limit. 20. tom. 7. vbi de mutatione ſtatus, & de foro ſuperueniente, Bart. in l. eum qui, §. Iulianus, ff. de conſtit. pec. vbi quòd ſi quis contraxit cum laico, & poſtea eſt effectus Clericus non gaudet beneficio clericali, ſi in fraudẽ impetrauerit tale priuilegium.

Vel tertio, niſi eſſemus in caſu, quo tales clerici, veluti rebus laicis, & temporalibus ſe immiſcentes aliqua habuerint officia, Regia, vel munera, quo caſu tamquam de-

ſiſtentes

52 siſtentes à dicto Clericato, † ſicuti laici ſunt ſuppoſiti iuriſdictioni ſeculari, & in quibuſcumque exceſſibus, ſiue criminaliter, ſiue ciuiliter poſſunt ibi conuehiri, vt dixi ſupra in d.cap. 36. Regis Iacobi prope princip. tom. 1. vbi quòd non poſſunt eſſe officiales, addo Petr. Caball. in eius criminalib. reſolutionibus caſu 64. per totũ, qui ſubdit, quòd aliter, nec poſsũt ſcire ſyndicatui, neque puniri per Iudices ſeculares, ſi in officio delinquant, quicquid dixerint Decian. & Marſil. & Corrad. & quæ dixi ſupra in cap. 258. in 2. parte fol. 27. & ibi Bonior. & Bart. in l. vniuerſos, C de Decurion. lib. 10. Alex. in l. Prætor ait, §. fin. ff. de edend. Dec. conſil. 42. l. placet, C. de Epiſc. & Cle. l. repetita, C. de teſtam. l cõſulta diualia, §. alterum autem, C. de ſanctiſſ Epiſc. licet in iudice ſufficiat habere factorum peritiam, §. ſi quæritur, extr. Ne Cleric. vel Monach. l. ſi quis Curialis, C. de Epiſc & Cleric. Paris de Put. in tract. ſyndic. in cap. Clericus, littera C. Ballus in pragmat. eod. tit. 10. de for. cõpet. num. 54. pulchrè Matth. de Affl. & in conſtit. Regni Clerici, tit. 69. vt Clerici non non ſint Baiuli, lib. 1. vbi quòd Cleri-
53 rici † debent à forenſibus negotijs eſſe alieni, quia nemo militans Deo, implicet ſe ſecularibus negotijs, Apoſtol. cap. 1 & capit. ſed nec extra, Ne clerici, vel monach. cum ſimilibus, inferens ipſe Affl. & vt nec conducere res ſeculares, poſſint quòd tamẽ in hoc non ſeruari video, intantum ut ſi aliter eſſent creati officiales, poſſet eorum Iudex Eccleſiaſticus priuare beneficijs Ec-
54 cleſiaſticis, † & Clericatu, dummodo tertio ſint moniti, vel vnà citatione peremptoriè, vt ſubdit ipſe Affl. num. 2. & Ioa. Anton. Batius ad eum, ſic in ſimili diſponitur in conſtit. Aduocatus, tit. 81. de præſtat. ſacram. eod. lib. 1. vbi idẽ Affl. n. 17.
55 qui dicit, quòd Clerici † in iudicijs ſecularibus pro negotijs ſecularibus, ac prophanis nõ poſſunt pro alijs aduocare, tã ſi eſſent in ſacris ordinibus, quàm in minoribus, eriã ſi clericus eſſet beneficiatus, præſertim cõtra Eccleſiam, à quà habet beneficium gratuitum, quia neque tunc Clericus poſſet pro alijs aduocare, Affl. &. num. 19 per cap. fin. de poſtul. cum ſimilib. ſubdens ibidem remiſſiuè de iſtis Clericis tam in minoribus, quàm in ſacris, qui exercent offi-
56 cium † Procuratoris in iudicio ſeculari pro alijs laicis, ex Iſern. ibidem, Abb. in cap. in noſtra, de procur. & cap. per venerabilem, qui fil. ſint legit. col. 1. Innoc. Federic. de Senis, Archid. & alijs à ſe adductis, & multoties practicauimus, quòd Ordinarius ſolet facere edicta, & ſynoda, ne Clerici compareant, nec ſint Procuratores pro laicis, quia multa inconuenientia orta fuerunt, & conſequenter tales perſonæ Eccleſiaſticæ, vel Æquites Melitæ non poſſunt habere ralia
57 officia ſecularia, † quia non poſſent puniri delinquendo in officio per Iudices ſeculares, quicquid Galliæ ſeruetur de conſuetudine, nam puniuntur, & malè, vt per Petr. Caball. inferius citatum; & licet in hoc Regno adſit Pragmatica circa hoc diſponens, quòd quando habent officia ſecularia, poſſint puniri, vt in d. cap. 36. Regis Iacobi, num. 3. dixi, tamen illa Pragmatica non eſt tota circa hoc punire tales perſonas Eccleſiaſticas, vt aduertit Couar. pract. quæſt. cap. 33. vbi quòd de hoc poſſet particularis lex fieri, ne tales concurrant ad officia ſecularia, nec ad ea admittantur, eſſet congrua, & ſancta, vt per ipſum Caball. n. 10. & ſcripſi in eis, tit. Officiales Regij, &c. to. 1. pragmaticarum. Et per hoc di-
58 xerunt DD. quòd Clericus † habens ordines ſacros, nõ põt ſtudere legibus ciuilib. abſq; licentia, & quid ſi eam haberet à S. Pont. vt per triennium ſtuderet, an intelligatur de continuo, vel poſſit fieri coaceruatio, vide quæ ſcripſi ſupra in materia coaceruationis in cap. 108. Regis Federici, ampl. 1. & in cap. 116. nu. 64 tom. 2 & ſupra hoc to. in cap. 471. ampl. 1. n. 8. fol. 303. & in cap. 452. limit. 7. fol. 272. niſi haberet cauſã propriã,
59 quia poterit pro ſe aduocare, † vt ſubdit idẽ Affl. & per cap. petitio. de procur. vel pro ſuis conſanguineis, & affinibus, uel pro cauſis Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum, item pro cauſis miſerabilium perſonarum, & hoc gratis, item niſi beneficiũ eſſet ita tenue, & pauper, vt niſi aduocaret, egeret, tunc poſſet victum quærere ex patrocinio ex adductis p Rodoan. in tract. de ſpolijs Prælator. quæſt. 2. num. 18. cũ ſeqq. poſt Abb. & multa iura, quæ allegat, vel qñ Clericus etiam conſtitutus in ſacris, non tamen Sacerdos, aduocaret coram Iudice Eccleſiaſtico etiam in negotijs ſecularibus, vel negotijs Eccleſiaſticis, de quibus ſcribit Affl. &. loco præcitato, Canoniſtæ in d. cap. 1. de poſtulat. pulchrè Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 57. à num. 22. cum plurib. ſeqq. vbi ex Rhodoan. Ignat. Nauarr. Salzed. ad Pract. Diaz, Hoſtienſ. Abb. Albert. Trot. Bohic, Cardin Butr. Ægid. Anan. Silueſtr. Rebuff. Rodor. Gonzal. Surd. Caſtrenſ. Veſtr. Bald. Angel. Mandoſ. & alios, determinat poſſe Clericum pauperem, & Monachũ coram Iudicibus ciuilibus pro ſuo monaſterio, & Eccleſia cum licentia Prælati aduocare, & ſic ſtante neceſſitate, vel in cauſa propria, uel pro coniunctis, ſtante dicta

neceſſitate,

necessitate, vel cum licentia Episcopi, vel Summi Pontif. tollerantia, vt fit in Curia Romana, in qua Clerici exercent publica munera aduocationis,& procurationis,eſto quòd non ſint pauperes. Beneuerum, quòd in cauſa ſuarum Eccleſiarum poſſunt eſſe officiales nemo dubitat,arg cap.1. & vlt.de poſtulat. Prælat. Goffredd. in ſumma, Ne Clerici, vel Monach.§. ſed quoniam.

60 Limita etiam quarto, † niſi eſſemus in emancipatione facta per patrem, qui poteſt emancipare filium ſuum Clericum coram Iudice ſeculari, Rot. deciſ. 7. de iudic.in nouis,alias178.Bellamer.deciſ.751. Ruyn. conſ.167. lib. 1.& ita poſt Rip. Anchar. Mil. Stephan.Aufrer, teſtatur Ioann. Anton.Boſſell.ad ſtatuta Parmæ,in tit.de emancip. liberor. fol.133. & idem dicitor de legitimatione,quicquid dixerit Dec. cõ ſil.150.quẽ reprehendit ibi Additio,Calder. conſ.3.in fine tituli,qui fil ſint legit. Canoniſtæ in cap.per venerabilem, eod.tit.extr. qui fil. ſint legit.

Limita quinto, niſi verſaremur in Cleri-
61 co depoſitario † iuxta ea, quæ dixi in cap. Rit.114. extenſione 3. tom. 4. Anellus de Bottis ad primam Conſtit. Regni,tit. de legibus,fol.4.col.2.Surd.col.280.n.10.& ſeq. lib.2. Farinat.d q.8.ſub n.123. cum ſimilibus, quos videbimus in d. capit. 37. Regis Ferdin.limit. 21.

Limito ſexto, niſi fuerit hoc ex delega-
62 tione Papæ, † vt dicit Marcus deciſ. præd. 250. pat. 1.quem ſequitur Additio ad ſcholia Baldi,loco citato.

Limita ſeptimo in Clerico incorrigibili
63 † de qua tamen limitatione ponit March. vbi ſupra, qui de hoc dubitat, & Additio, prædicta ad Alex. quia ratio ordinis multũ vrget,& propterea dixerunt DD. in d cap. cum non ab homine, de iudic.vbi Io. Andr. Cardin.& Imol.quòd quãdo Clericus eſt incorrigibilis, poteſt à Iudice ſeculari puniri, etiã præcedente degradatione,vt tango in d.cap.37. Regis Ferdin.limit.21. etiá quòd incederet in habitu, & tonſura, & ita plu-
* ries de com. * teſtatur poſt Brun. Boſſ.Foller.Clar.Alex de Neuo. Couarr.Diaz,Scaccia, & alios idem Farinat. d. quæſt.8. num. 47.& 56. & num.48.49. declarat quomodo dicatur incorrigibilis, nempè vt ſit depoſitus à Iudice Eccleſiaſtico, excommunicatus,& anathematis mucrone feritus, quaſi quòd ſit ille,qui nollet pœnitentiam agere, & iſtis tribus requiſitis concurrentibus ipſo iure,& abſque alia declaratione eſt effectus de foro ſeculari, dicitur que dimiſſus
* ab Eccleſia, vt de com. * opin. ſubdit n.51. & 52.vbi ponit alios modos,ex quibus quis iudicatur incorrigibilis, nempè poſt binã remiſſionẽ de delictis,vel quãdo quis ſe immiſcet enormitatib. & perſeverat, vel quãdo non incederet in habitu, trina monitione præcedente, & prout in d. cap.37.habes.

Limita octauo, niſi ſimus in Clerico
64 † laudato per cedulam laudatoriam, ita poſui in cap.27.Regis Regis Iacobi,ſub nu. 3. tom. 1. reliquos caſus iam poſui ſparſim ſuis,& in d.cap.37. Regis Ferdinandi.

De reſiduo collectæ. Cap. DXII.

ITem ſupplica il detto Regno alla prefata Maeſtà, che attento che della colletta di centocinquanta milia florini, che il detto Regno diede alla prefata Maeſtà infrà ſei anni,dui paſſati, delli quali foro eſpedite le prouiſioni al mazzone delle roſe Anno ix. Indictionis, reſtano alcuni reſſidui, li quali non baſtano alla ſomma di mille florini per tutti li detti ſei anni, oltra quelli, che foro aſſignati à Miſſer Giuffrè in conto del ſuo debito delli reſidui xiiij. & xv.indictionis,atteſo che ſon venute così groſſe collette di cinquanta milia per anno,che hãno occupato,& impacciato,che in neſſun modo li detti reſidui ſi habbiano potuto ricogliere ne da Eccleſie,ne da vniuerſità, ne terre di Baroni,incaualcandoſi l'vna colletta ſopra l'altra,attenta la pouerta del detto Regno, ſia ſua mercè gratioſè relaxare li detti reſidui, inſino alla ſomma delli detti mille florini, li quali ſon poco più, ò meno in tutti li detti ſei anni. ¶ Placet Regiæ Maieſtati vſque ad ſummã mille florenorum dumtaxat, nullo preiudicio generato aſſignationibus factis Ioffrido Rizari ſuper aſſignatione dictarum collectarum iuxta formam

proui-

prouiſionum Regiarum, itaquòd ſuper dictis reſiduis prius ſoluatur debitum ſuum. Marturella Secretarius.

Vide ſupra in cap. 54. Regis Martini, ſub verſic Eſt verum, à n. 86. cum plurib ſeqq. tom. 3.

De taxatoribus Collectarum, & Deputatis. Cap. DXIII.

ITem, ex quo tempore præterito quelli, che hanno interuenuto nella taxa delle Regie Collette, non bene informati delle rendite di ciaſcheduno, hanno grauato, taxando più del debito ad alcuni, per togliere ogni grauezza, & redurre tal taxa ad Iuſtitiæ debitum, ſia ſua mercè prouedere, che ci ſiano tutti deputati, che ſon nel Regno in queſt'vltimo Parlamento, eſſendo requeſti per lettera, & in eorum contumacia præſentes poſſint expedire. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, dum tamen de quolibet bracchio, vel ſtatu interueniant ad minus tres ex Deputatis cuiuſque Bracchij ſimul cum Vicerege, & Magiſtris Rationalibus, qui quidem Deputati, antequã ad aliqua procedant, teneantur iurare ſollemniter, & fideliter ſe habere in taxatione. Marturella Secretarius.

Dixi etiam ſupra in d. cap. 54. Regis Martini ſub d. verſic. Eſt verũ, n. à d. n. 86. cum ſeqq. & n. 97. vbi fit meno, quòd Deputati de quolibet Bracchio ſunt vltra tres cũ ſint duodecim.

De litteris Viceregÿs regiſtrandis per vnum regiſtrum tantum. Cap. DXIIII.

ITem ſupplica il detto Regno, che le lettere dell'Illuſtre Vicerè ſi habbiano a regiſtrare vno regiſtrõ tantum, percioche nouiter, eſſendo ſtata fatta vna prouiſione à Giouanne di Vincentio Secretario, che le lettre d'altri Secretarij ſi habbiano à regiſtrare in ſuo regiſtro, & gl'altri Secretarij, hoc non obſtante, tengono li loro regiſtri, & così le dette lettre eſcono con doi regiſtri, ſia ſua mercè prouedere, che le dette lettre ſi debbiano regiſtrare in vn regiſtro tantum, ò in quello del detto Giouanne di Vincentio, ſecondo la prouiſione ad eſſo fatta per ſua Maeſtà, ò che ciaſcheduno delli ſopradetti Secretarij debbia regiſtrare in ſuo regiſtro, itache le dette lettre non ſi debbiano eſtraere, eccetto tantum con vna regiſtrata. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd litteræ, quæ expedirentur per Secretarios Viceregis expediantur cũ vna regiſtrata tantũ, & quòd quilibet Secretarius poſſit tenere ſuum regiſtrum, & habere omnia emolumenta quibuſcumque in contrarium quouis modo facientibus non obſtantibus.

Poſui in cap. 59. Regis Martini, ſupra tom. 3. ibique etiam feci mentionem de infraſcripto capitulo ſubſequenti.

De regiſtris Secretariorum mortuorum. Cap. DXV.

ITem ſupplica il detto Regno, perche li Secretarij del Vicerè del Regno predetto ſon molti, & di diuerſi lochi, & hanno in più parti del Regno loro habitatione, & quando alcuni di eſſi viene à morire, li regiſtri loro remangono in potere di loro heredi, li quali heredi non aduertendo

al gran-

al grand'intereſſe, & danno, che potria inſorgere alle perſone, le quali hãno loro prouiſioni nelli detti regiſtri, li mettono in luogo, doue ſi vengono à lacerare, & perdere, eo maximè quando remangono in poter di donne, per tanto ſia ſua mercè concedere al detto Regno, che li Secretarij predetti, & illi, qui pro tempore fuerint, non poſſano diſponere di loro regiſtri, anzi debbiano peruenire in poter di vna perſona eligenda per ſua Maeſtà, ò per ſuo Vicerè. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd dicta regiſtra veniant ad Cancellarium penes Magiſtros Rationales, & in ipſo officio ſeruentur, & emolumenta ipſorum ſint Magiſtri Notarij officij prædicti, quibuſcumque incontrarium quomodocumq; facientibus nõ obſtantibus.

Dixi in d.cap.59.Regis Martini,tom.3.cum ibi citatis ſupra hoc tom.ad cap.252. fol. 18. & inquantum hic legitur, ibi *(ſon molti)* videtur contrarium ad ea, quæ alibi legimus, quòd erant enim duo,& c.vt ſupra in cap.381.fol.190.Not.ibi *(non poßano diſponere di loro regiſtri)* ad ſimilitudinem Notariorum, vt habes ſupra in cap.274.

De obſeruantia Capitulorum, & quòd prouiſio facta in contrarium non valeat.
Cap. DXVI.

ITẽ che tutti li Capitoli del Regno, hactenus conceſſi per la detta Maeſtà, ſiano confirmati, accettati, & de nouo conceſſi per dictam Regiam Maieſtatem, & ſe in aliquo foſſe derogato à quelli, ò ad alcuni di quelli al preſente, ò foſſe ſtata fatta alcuna interpetratione, dechiaratione, ò modificatione contra verba, vel mentem ipſorum, in niun modo per queſto s'intenda eſſer derogato alli predetti Capitoli, niſi quatenus ſuperius, & inferius per altri Capitoli quelli, & queſti foſſero modificati, ò reuocati, anzi ſi debbiano illeſi ſeruare, & ſempre s'intendano eſſer'in viridi obſeruantia; Et ſe forſe alcun'Officiale, quantacumque fulgeat dignitate, vel poteſtate, etiam ſuprema, che contraueniſſe alli detti Capitoli, ò tentaſſe alcuna coſa contra quelli, ipſo iure ſtatim, & in continente ſia in pena di fiorini mille, & la quarta parte della detta pena pecuniaria s'intenda eſſer'applicata à quello, che ſarà primo denunciatore ſenza alcuna modificatione, nella quale denunciatione tantum ſia inteſo quello, che pretende proprio intereſſe, la qual pena remettendo la parte, il Fiſco non la poſſa exigere, & ſe foſſero per importunità ottente prouiſioni Regie, etiam per il Vicerè, ò per la Gran Corte, & altr'Officiali ſuperiori contra il tenore delli detti Capitoli, tali prouiſioni ſiano nulle. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd ſeruentur Capitula dicto Regno per ſuam Maieſtatem conceſſa, & ſuo iuramento firmata, quo autem ad pœnas, & alia in dicto Capitulo contenta, placet Regiæ Maieſtati, prout ſupplicatur.

Scripſi ſupra in cap.31.Regis Martini,tom.3.& ſupra hoc præſenti tom.in cap.418.in quibus videas ſimilia concordantia Capitularia Regni.

De confirmatione priuilegiorum Prælatorum, Baronum, & aliorum.
Cap. DXVII.

ITem che tutti priuilegij, & Capitoli conceſſi per il Sereniſſimo Signor Re, & altri ſuoi predeceſſori, & etiam per l'Illuſtre Vicerè à tutti Prelati, Baroni, Città, terre, & altri lochi del Regno, ſiano confirmati per la detta ſua Maeſtà, & ſe in aliquo foſſero ſtati derogati, non s'intenda eſſer pregiudicato alli detti priuilegij, anzi remangano in ſuo robore, & per vigor di queſto Capitolo s'intendano eſſer confirmati ſenza altra prouiſione cõfirmatoria, nullo tamen præiudicio generato priuilegijs, et immunitatibus Prælatorum, & Eccleſiaſticarum perſonarum, Baronum, & Vniuerſitatum, & aliarum particularium perſonarum. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, ſi, & prout melius vſi ſunt, & in quaſi poſſeſſione debitè perſiſtant. Marturella Secretarius.

Habes ſupra in cap. 445. fol. 252. cum ſeqq. vbi ſimilia recenſentur.

De contributione Prælatorum in præſenti donatiuo. Cap. DVXIII.

ITem, perche li Prelati in queſt'vltimo parlamento, vedendo che li doi altri bracchij del Regno, cioè Baroni, & Vniuerſità, hauendo à pagar tanta ſomma, non potendo ſopplire loro, & per euitare la deſtruccione del Regno, vogliono ancor' eſſi per ſeruitio della Regia Maeſta contribuire cõ gl'altri pro eorum portione ſolita nella colletta Regia delli ducento milia fiorini, eo tamen modo, quo poſſunt, videlicet che ſua Maeſtà debbia otenere con effetto licentia del detto ſanto Padre, che il detto brazzo Eccleſiaſtico poſſa concorrere pro eorum portione à pagar con l'altri, & che di tal licentia ſe ne habbia vna bolla, la qual debbia venire in poter delli Prelati; & inſuper, che ſua Maeſtà ſi degni per ſua mercè concedere quello, che le dette perſone Eccleſiaſtiche domandaranno per loro per l'infraſcritti Capitoli. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, vt obſeruetur, quod hactenus eſt fieri conſuetum. Marturella Secretarius.

Dictum eſt ſupra in cap. 54. Regis Martini, verſic. eſt verum, à num. 86. cum plurib. ſeqq. vbi plura cumulantur, tom. 3.

Quòd perſonæ Eccleſiaſticæ capiant poſſeſſionem ſine inueſtitura. Cap. DXIX.

ITem, conciòſia coſa, che per li tempi paſſati li Prelati, videlicet Archepiſcopi, Epiſcopi, Abbati, & altre perſone Eccleſiaſtiche non ſiano ciòſtumati prendere inueſtitura di loro poſſeſſioni, & beni feudali da ſua Maeſtà, & dalli retroprincipi; & ſiano ſtati ſempre in queſta poſſeſſione à tẽpore, cuius memoria hominum in contrarium non exiſtit: ma hauendo cõ Regia licẽtia la poſſeſſione di loro prelatie, & beneficij, in quella ſi habbi inteſo eſſerci conceſſa ogni inueſtitura, ſupplica per tanto il detto brazzo Eccleſiaſtico, che ſia ſua mercè concedere al predetto braccio, che etiã de cætero non ſiano aliquo modo tenuti à queſto, ma più toſto in fauorem

Eccle-

Ecclesiasticæ libertatis vigore talis consuetudinis, quæ hoc loco pro lege lege habeatur, possano, prout hactenus consueuerunt propria authoritate prendere tale possessione senz'altra inuestitura de nouo, & insuper declarare tali inuestiture non esser state necessarie per li tempi passati, ne ancora in futurum. ¶ Placet Regiæ Maiestati, dum tamen in præsenti donatiuo contribuant, & etiam in expensis pro obtinendis dictis Capitulis factis, & soluendis. Marturella Secretarius.

Videas, quę posui supra in cap. 452. limit. 22. & in cap. 12. Regis Ioannis ampl. 1. infra tom. 6. & in decis. 99. num. 20. cum seqq. ibidem citatis.

De salario Porterij & Commissarij destinati pro collectis. Cap. DXX.

ITem, se contengelse, che le collette, ò donatiui imposti, ò qualsiuoglia solutioni non fossero pagati al tempo determinato per la Corte, ò per altro qualsiuoglia, & fosse bisogno alla Regia Corte per questo mandar Porteri, ò Commissario, che tali missi debbiano andare à spese di quelli, li quali contumaciter non haueranno pagato, il quale Porteri, ò Commissario non possano conseguire per loro salario, in totum vltra tarì duoi per giorno. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quod Porterius pro suo salario habeat, prout hactenus, consuetum est verùm, quòd si salaria immoderata fuerint, Vicerex pro suo arbitrio illa moderet. Marturella Secretarius.

Vide supra in cap. 248. vb. est materia iurium porteriorum, §. item seruientes, & in capit. 247. versic. onera, ibi tractatur adhuc de iuribus Commissariorum, & quid quando destinatur ad loca, & terras, vbi sunt nati, vel habent incolatus, die prout in cap. 67. Regis Ferdinandi, tom. 7.

Quòd persona Ecclesiastica facultosa non constringatur soluere plus vltra. Cap. DXXI.

ITem, che nessuna persona Ecclesiastica possa esser constretta vltra sua contingentia à pagar per gl'altri, per esser più facultosa, attesa l'vniuersal'inhabilità di tutte persone, & Ecclesiastice del detto Regno. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd fiat prout hactenus est fieri consuetum. Mart. Secr.

Materia est supra in cap. 54. Regis Martini, versic. & verum, à num. 86. cum seqq. tom. 3.

Quòd personæ Ecclesiasticę sint exemptę à gabellis, præsertim vini. Cap. DXXII

ITem concioßia cosa, che le persone, & beni Ecclesiastici tam de iure diuino, quàm de iure positiuo per totum orbem debbiano esser exempti, liberi, & immuni di ogni guidagio, pedagio, tallij, maldinari, grauicie, angarie, vectigali, & ogni altra impositione temporale, secondo loro preeminentie, priuilegij, libertati Ecclesiastici; & li tempi passati per abusum aliquorum Officialium contra debitum Iustitiæ al spesso siano stati constretti à pagare nonnulla de superioribus impositionibus, & grauaminibus, &c. contra libertatem Ecclesiasticam, & præsertim in Palermo ab aliquibus annis citra vna gabella del vino, videlicet di non l'intrare liberè pro eorũ vsu, dũtaxat, della quale à viginti annis citra erano exempti, & liberi, vt in reliquis Ciuitatib. et locis dicti Regni, per tãto supplicano humilmẽte

potius id factum fuerit ex concupiscentia carnis, quàm quòd male sentiat de fide, tunc erit mixti fori, & ad vtrumque Iudicē spectabit, ex cod. Arnald. Albert. in tract. de agnoscend. assert. Catholic. quæst. 23. num. 64. cum plurib. seqq. & ita post Vinc. de Franch. scripsi in Consuet. Panhormi capit. 76. & in capit. Regni Regis Iacobi 33. nu. 68. tom. 1. vbi prohibentur teneri duæ vxo-
17 res † in veteri testamento tantum legimus potuisse duas haberi vxores ex his, quę scribit Iacob. Menocch. de arbitr. iudic. cent. 5. casu 420. per totum, errauit tamē ibi summopere tantus vir, nu. 14. dum pessimè scripsit, quòd Moyses habuit duas vxores, Mariam sororem Aaron. & Æthiopissam, allegat Numeri cap. 12 quia ibi de hoc nil, nec poterit dici, ex quo vnam habuit vxorem Sephorā filiam Iatrò Sacerdotis Madiam, Exodi cap. 2. & 3. & cap. 4. & Aaron erat iā frater ipsius Moyses, d. cap. 3. ibi, (*Aaron frater tuus fuerunt filij geniti à Leui*) Exodi, capit. 6. propè finem, vbi apparet, quòd Leui pater Moyses, & Aarō acceperat vxorem Amram, quæ peperit ei dictos Moysem, & Aaron, & nihilominus ipsa Maria fertur, quòd erat soror eiusdem Aaron Exodi, cap. 15. in fine Cantici, ibi (*sumpsit ergo Maria soror Aaron tympanum, &c.*)

18 ¶ Sicut † etiam priuatiuè cognoscit Iudex Ecclesiasticus solus, & non laicus in crimine simoniæ, vt refert ipse Farinat. nu. 328. ¶ Sicut adhuc in alio casu video priuatiuè cognoscere Iudicem Ecclesiasticum, & non
19 secularem in causa † iuramenti, quæ spiritualis est, maximè circa absolutionem dādam ab eo siue ad effectum agendi, siue excipiendi iuxta ea, quæ tradidi in cap. Regni 1. Regis Federici num. 35. tom. 2. & ita post Rolland. Couarr. Beroum, & alios ait ipse Farinat. num. 143. & ibi vide aliqua in materia absolutionis à iuramento, nu. 144. & 145. ¶ Sicut priuatiuè etiam in alio casu est Iudex Ecclesiasticus quoad Iudicem sé-
20 cularem in causa † matrimonij, cum ad solum Episcopum spectet, dixit idem Farinat. num. 146. cum seqq. cum illis ampliationibus, & limitationibus, vt ibi per eum vsque ad num. 151. ¶ Sicut in alio casu priuatiuè cognoscere Ecclesiasticū dixi in d. cap. 37. Regis Ferdinandi extensione 1. illatione 2. nempe in delictis in iuriduis commissis ‖, & connexis cum laicis, & clericis, ex eodem Farinat. vbi supra d. quæst. 8. num. 151. in fine, arg. eorum, quæ tetigi in decis. 32. num. 18. & esse ex decreto Sacræ Consultæ, atq; obseruatum fuisse testatur post Sigismund. Seaccia. ¶ In reliquis ergo causis sicut est
21 blasphemiæ, † sodomiæ, adulterij, stupri, cō-

cubinatus, sacrilegij, sortilegij, vsurarū, tunc potest quidem Ecclasiasticus Iudex cognonibus latè scribit idem Farinat. à num. 125. cū plurib. seqq. vsque ad finem illius quæstionis octauæ, & tetigi in alia decis. M.R.C. 50. nu. 12. & 13. quia si prævenitur à secularii cessabit, vt suo loco potui præsertim in cap. Regni 68. Regis Federici à num. 7. vsq; ad finē, vbi tracto de præuētione, to. 2. & in cap. 10. & 20. Regis Martini, num. 45. tom. 3. & per tradita ab eodem Farinat. num. 156. vbi ex dispositionib. SS. PP. concludit, quòd in præuentionibus inter Iudices Ecclesiasticos, & seculares procedatur in omnibus, & per omnia iuxta formam iuris communis, & decretorum Concilij Tridentini, & non aliter, nec in alio modo.

22 Amplio secundo, † vt nec Princeps, nec vllus secularis possit imponere legem super rebus Ecclesiasticis, quia ea, quæ non sunt in fauorem Ecclesiæ, & pro Ecclesia, iura canonica non acceptant, immo faciunt irrita, & cassa, nec se intromictere debent, vide supra in cap. 21. & in d. cap. 35. eiusdem Regis Martini, d. tom. 3.

Amplio tertio etiam procedere, 23 † quando laicus successit clerico, & iudicium totum erat fundatum cum dicto Clerico, nam tunc laicus sequitur forum inceptum ipsius Clerici, ita Io. Franc. de Ponte consil. 18. col. pen. vbi ait secus esse, quando iudiciū sumit initium à persona laica, nam tunc, ex quo attenditur sua persona, & non persona Clerici, vtitur ex suo foro, Bart. in l. hæres absens, ff. de iudic. Bald. in Authen. quas actiones, num. 11. C. de sacrof Eccles. Gales. in tract. obligat. in forma Cameræ, q. 2. nu. 4. cum similibus; quia instantia in-
24 choata tranfit contra alium, † etiam priuilegiatum, ibique sequi debet iudicium, ex ijs, quæ scripsi in cap. Rit. 135. ampl. 23. nu. 87. tom. 4. cum concordantibus ibi adductis, Bertrand. consil. 108. lib. 1. Marzar. de fideicommiss. part. 3 q. 61. Surd. consil. 222. num. 4. & seq. & num. 10. & seq. & latius nu. 16. vbi multos citat, & dicit esse com.* opi. quòd inchoato iudicio, trāfit instātia cōtra Clericū, lib. 2. ita Dom. Constudēs meus, & Collega D. Io. Frāciscus del Castello Auditor Generalis, & Iudex M.R.C. in decis. 2. num. 1. 2. cum seqq. post Angel. Imol. Castrens. Vasqu. Viu. Suarez. & multos, & quæ posui in decis. mea n. 13. & 14. sicuti videmus etiā
25 dictam instantiam transire in Fiscum † successorē, quoties est hæres, quicquid dixerint Abb. & alij in cap. quia G. de iudic. nā
* communiter reprobatur secundum eundē Surd. vbi supra, & alios per eum relatos, n. 18. addo Cenaglios in sua practica, opin. 36.

num.

num. 9. Castill. vbi supra num. 5. & 6. & suo loco dante Domino videbimus infra in capit. 198. Regis Caroli, ampl. 1. tom. 8. Sic
26 videmus in contractibus, † qui quando habuerunt initium à maiore, licet consummationem recipiant à minore, non tamen est locus restitutioni in integrum, per ea, quæ post Iacob. Butrigar. in l. 2. C. si aduers. vendit. pignor. Corn. Soccin. Natt. Rolland. Parisi. & alios sentit Surd. consil. 226. col. 1. lib. 2.

Intantum, & est quarta ampliatio, vt nec
27 possint dictæ personæ † Ecclesiasticæ, etiam sponte renuntiare eorũ foris, prout hic habetur, & est de iure, ex ijs, quæ scripsi infra in d. cap. 37. Regis Ferdinandi extensione 5 tom. 7. Abb. Marant. Alex. Iacobin. Rolland. Clar. & alij per Surd. d. consil. 193. nu. 5. lib. 2. non sic in laico, nec prorogare iu-
28 risdictionem † alterius, neque consentire in Iudicem laicum, cap. cũ nõ ab homine, & cap. at si clerici, de iudic. cum concordant. relaris per Farinat. de indic. quæst. 8. num. 10. tom. 1. & ita prohibetur hic prope principium, ibi *(intantum ebi loro volendo sponte renunciare, etc.)* cap. si diligenti de for. compet. Auth. statuimus, C. de Epis. & Cleric gloss. in verbo clericalis in capit. vnico, de Cleric. conjugat. lib. 6. & in cap. contingit, & ibi DD. de sentent. excomm. Iason, & Additio ad eum in l. testamenta, omnia num. 3. C. de testam. Bald. consil. 80.
29 vol. 2. siue agatur realiter, † siue personaliter, siue iudicium esset summarium, vel ordinarium, siue principaliter, vel incidẽter agatur, Soccin. consil. 13. num. 12. & & 30. lib. 4. Rolland. à Vall. consil. 12. num. 98. vol. 2. Grammat. Vot. 18. Dec. consil. 241. quia nec tacitè, neque expressè potest Clericus se obligare ad districtio-
30 nem Iudicis secularis, † Bald. in Auth. Habita, C. ne fil. pro patr. etiam si Episcopus consentiret Roll. à Valle vbi supra d. n. 38. quem refert, & sequitur Marcus Ant. Rouersalensis ad scholia Baldi d. consil. 80. aliter processus, & acta coram laico facta corrunt, ex Marãt. Alex. præt. Papiens. Corn. & simlib. per eum, ratione quia ea, quæ sunt ordinis, non potest solus Clericus remittere, ex March. decis. 619. par. 2. & 250. par. 1.
31 etiam si cum iuramento consuetierent, † ac expressè renũciarẽt, ex Lopez, & Decian. nõ obstante consensu accedente, vt ipse subdit num. 13. ex gloss. in cap. significasti, de for. compet. Soccin. Alex. Rolland. Gallens. Scaccia, Alex. Alberic. Chassan. Calcan. Archidiac. Cæpoll. Couarr. Bald. Foller. & alijs,
32 intantum, † vt nec obligatio fideiussoris teneat, vt ait Philipp. Paschal. in tract. de viribus patr. potest. cap. 6. num. 16. argum. eorũ, quæ dixi de filiofamilias in decis. 94. sub verse. tertio, &c. num. 20. nisi in casibus vt ibi per eum, adeo est enim fortis conclusio, vt nec ipsæ personæ Ecclesiasticæ, siue clerici possint alterius iurisdictionem pro-
33 pagare † etiam Episcopi alterius, vt in d. cap. 37. tetigi loco citato, quia sine licentia sui Diœcesani non possunt hoc facere, ex adductis per Rodoric. quæst. regular. quæst. 63. artic. 10. post Soccin. Perez, Mandos. &
34 alios, esto pro accipiendis † ordinib. accessisset clericus, quia à nõ suo Prælato nõ põt absque licentia sui Episcopi etiam primam tonsuram, vt dixi in Reper. cap. Sacro, de sent. excomm. lect. 16. verse. quæ intelligo, quicquid esset in laicis, qui esto non subditi prorogare th possũt, vt est tactũ superius,
35 †& in d. locis posui, & in pragmaticis, tit. 10. de for. cõpet. limit. 1. to. 1. iplarũ pragmat & per ea, quæ dixi supra in cap. 6. Regis Petri inter capitula Regis Federici, n. 5. to. 2. & in cap. Rit. 137. nu. 12. cũ seqq. tom. 4. & quæ dixi in cap. 40. Regis Iacobi n. 12. & 13. to. 1. & per Bouadill. in sua politica, lib. 2. cap. 13. sub num. 70. part. 1. ex eod. Perez, & Greg. per eum citatis, & per d. cap. significasti, capit. non liceat. quæst. 6. gloss in l. 1. ff de iudic. nec coactus tenetur illam prorogare quicquid senserit Bart. in l. solent sub num. 14 ff l. de alim. legat. vbi tenet posse iudicem laicum, & secularem cogere, vt proreget iurisdictionem coram Episcopo, veritas enim est incontrarium, nam nullus potest coarctari iurisdictionem prorogare, nec subrogare tenetur, vt dicit idemmet Bart. in l. præcipimus. §. penult. C. de appell. vbi Alex. & est text. in l. 2. in princip. ff. de iudic. Additio ad eundem Bart. in d. l. solent, littera G. Matheſilion. in notab. 144. incip. Nota quòd si in causa, & ita ponit concordantia ad Bart. in d. l. 3. Vnde, esto quòd ipse Clericus †
36 promiserit se submittere coram quocũque Iudice, intelligitur de Clerico non laico, Galens. de form. instrum. Cameral part. 2. quæst. 1 & 2. Surd. cons. 280. num. 9. lib. 2. cum similibus ab ipso allegatis; Non obstante, quòd vig. Clericus fatea-
37 tur se † laicum, quia ex hoc non prohibetur Ecclesiasticus Iudex ipsum repetere de manib. Iudicis laici, qui nec excusabitur ob huiusmodi confessione facta à dicto Clerico, cum sciat, vel scire debeat illum esse Clericum, quod est mirabile, vt post Bald. Ignaz. Lopez, Decian. Couarr. Franch. & Io. Andr. ait ipse Farinat. d. quæst. 8. num. 11. Non
38 obstante, quòd patiatur se condemnari expressè † consentiendo, & nu. 12. ex Iul. Clar. Couarr. Cæpoll. & Scaccia, & dicitque esse

* com. * opin. esto effectus in Clericis primæ tonsuræ, quia idem est; vt in d. cap. Regni 37. Regis Ferdin. posui extens. 18. Immo subdit Bald. in l. a. C. de iudic. quem sequitur Farinat. d. num. 10. quòd si Clericus citatus coram Iudice laico nō declinat eius forum,
39 pœna extraordinaria, † tamquam canonis
* transgressor punitur, & est com. * opinio ex Boer. Clar. & Scaccia locis per ipsum citatis, ratione quia hoc fori priuilegium fuit inductum ad fauorem totius ordinis Clericalis, ex Rolland. Gayl. Ignat. Lopez, Decian. & cæteris, Grammat. decis. 29. n. 6. & decis. 61. num. 18. Bald. in l. 1. C. de indiuiduit. toll. & in l. generaliter, C. de Episcop. & Cler. Menoch. de arbitr. casu 430. nu. 3. vbi dicit posse Clericum pœna abitraria puniri, & Iudex laicus, qui v. g. sententiam tulisset, poterit ipsemet declarare eam nullam prætextu incompetentiæ, vt subdit ipse, & per eundem Farinat. num. 15.

Amplio quinto etiam in Assessoribus, &
40 Consultoribus, † vt si reperiri possent, idonei ei committi debent decidendæ causæ cū eorum votis, ita in decretata Regis, ibi (*& idem in Assessore, vel Consultore etc.*)

Ergo, vt videmus hic, causæ Ecclesiasticæ Ecclesiasticis personis committi debent ita expressè supra senti in d. cap. 35. Regis Martini limit. 5. vers. tanto magis, tom. 3. cū ibi citatis, num. 20. & 21. vbi facio mentionem de Rege nostro Hispaniæ committente causas appellationum factas à S. Pontif. ad Iudicem Ecclesiasticum in dignitate, vt vidimus supra huic in principio.

41 Nisi dicamus, † quòd dictæ personæ Ecclesiasticæ, siue Clerici conuenirentur, non principaliter, tamquam rei cōparendi necessarij, sed voluntarij, & sic sunt actores in effectu, quatenus scilicet eorum putauerint interesse, eo modo, quo dixi supra in capit. Rit. 97. in 1. parte, versic. procedunt tertio, tom. 4. per l. cum filiusfamilias, vbi Paul. de Castr. ff. de verbor. oblig. quia tunc coram Iudicibus, & merè laicis possunt citari, & conueniri, vt ser. ibi in d. cap. 37. Regis Ferdinandi, limitat. 30. & est limitatio ad d. capit. si diligenti, de for. compet. & d. Authen. statuimus, C. de Episc. & Cleric. stante quòd isto modo non dicuntur citari simpliciter,
42 nec præcisè, sed causaliter, vt † si aliquid ius prætendant, compareant, Bald. in l. testamēta omnia, col. vlt. C. de testam. Bart. Alex. & Iason in l. de pupillo, §. memini esse, & §. seruo, ff. de oper. nou. nunc. idem Alex. in l. libertus, ibique idem Iason, ff. de in ius renocand. Felin. in cap. cum venerabilis, de excep. cap. non potest, de re iudic. Marsil. singul. 643. Affict. decis. 2. & decis. 24. Prosinzal. noster Consulus in l. venditor, §. de iudic. Dec. in l. vlt. C. de edict. diui Adr. tollend. & in cap. cum inter, num. 16. de except. & propter ea est quædam significatio, seu denūciatio, quæ non arctat, sed monet, non astringit, sed significat, quæ non arguit superioritatem monentis, ideoque potest fieri pari, vt dicit glos. i notabilis in cap. cū causa prope medium, de offic. delegat. non obstante, quòd idem Dec. cons. 700. teneat contrarium. Surd. decis. 26. vbi videas, quāuis dubius, latè Nostrates in Allegat. pro Raphaele de Riggio contra Barnabā Bascene, qui concludunt posse sic citari Clericū, & ibi Præses de Cauallariis, nu. 10. & ita vltra hæc visus post Soccin. Cott. Marāt. Rolland. Cæpoll. Ioseph. Ludou. & alios, tenet Farinat. d. quæst. 8. nu. 87. & 88. Et hoc procedit, si ipse Clericus citatus quatenus, cōpareat simpliciter, aliter si non compareat,
43 † non dicitur contumax, & non arctatus in non comparendo non præiudicatur in sententia, quæ nec exequi contra eum posset, vt post Menoch. Fæsin. Ægid. Rolland. vt plures ait Farinat. num. 90. Sicut nec procedit hæc limitatio, quando citatus quatenus, opponeret declinatoriam exceptionem, peteretque ad suum remitti Iudicem, quia tunc Iudex laicus non est cōpetens, vt post Bald. Affl. & Rolland. Capic. Menoch. Grāmat. Versil. Ioseph. Ludouic. & alios ipse Farinat. num. 91. Sicut etiam nec habet locum dicta regula, quando citatio ulterius procedendo dicat,
44 † vt nisi compareat, contra ipsum in eius contumaciam procedetur, tunc enim procedendo non dicitur actor volūtarius, sed necessarius reus, latæque sententia ei non præiudicat, idem Farinat. num. 92. Sicut non procedit, quando sic citatus assereret se possidere,
45 † quia potest petere fieri remissionem, ex Soccin. in tract. de citacion. in 2. artic. principali, quæst. 14. Petr. de Anchar. in regula ea, quæ quæst. 13. col. 58. Anellus de Bottis in nouissimis Additionibus ad l. ea quidem, C. si mancip. ita fuer. alienat. Castillo d. decis. 2. num. 9. & 10. post Grammat. Farinat. & cæteros, & posui in d. cap. Ritus, 97. nu. 47.

Ob quid infert Primo in hoc proposito circa hanc limitationem, Bald. in l. testamenta omnia, C. de testam. quòd si statutū
46 † Ciuitatis disponeret, vt mortuo testatore, hæres teneatur insinuari facere testamentum coram Iudice loci, citatis creditoribus, & ex illis aliqui essent Clerici, nū Iudex, coram quo deberet insinuari dictum testamentum, poterit citari facere coram se illis Clericos, si sua putauerint interesse, vt compareant, & determināt, quòd sic, eo

quia

quia hæc non est citatio præcisa, sed potius, et quædam, vt dixi, monitio, quam decisionem veluti multum menti commendandam exclamat Paul. de Castr. ibidem, quem refert, & sequitur Iason, & Alex. in d. l. testamenta, num. 3. C. de testam. vbi ait, quòd alij timuerũt contulere, licet ipse Paulus de Castro de hoc cõsilium dederit Florentiæ, Salicet. in l. consulta, C. de testam.

Infert secundo Angel. in l. 1. §. hæc stipulatio, versic. secundum hoc, ff. si cui plusquã per l. falcid. quòd cum hæres in inuentarij
47 confectione † teneatur citari facere creditores, quòd si aliqui creditorũ essent Clerici, possunt vtique per Iudicem laicum citari modo, quo supra, quatenus scilicet eorum putauerint interesse, eumque sequitur Ias. vbi supra, idem Farinac. tit. de inquisitione, d. quæs. 8. nu. 89. post Angel. Monticell. Cæpoll. Vrsill.

Infert tertio idẽ Paul. de Castr. in cõs. 44. In causa Ægidij, quòd proclama generale factum per Iudicem secularem, vt compareãt scilicet omnes, quorum interest creditores, talem carceratum non relaxari, co-
48 prehendit † etiam Clericos, quem sequitur Ias. vbi supra, num. 4 Marian. Soccin. in tract. de citat. art. 5. versic. decimo tertio, Philipp. in d. cap. cum inter, de except. Affli&. decis. præd. 24. num. 8. & hoc ad similitudinem banni, vt compareant creditores de iurib. eorũ dicturi, vt quicũque ius prætenderent, ex quauis causa, comparerent,
49 † & præsentarent coram scripturas, quòd si non comparerent, & postea exhiberent aliqua instrumenta, præsumuntur falsa, vt tetigi in decis. 26. num. 1. ex Surd. quem ibi citaui, qui subdit, num. 53. quando cum non auderẽt exhibere contractum, produxissent testes ad probãdum ea, quæ probare potuissent, per instrumentum, nam si aliter quis non producit instrumentum simpliciter, sed illud retineat, non insurgit ex hoc sinistra suspitio, neq; præsumptio cõtra se, vt tetigi in decis. 19. num. 18. fol. 82. & per ipsum Surd. est verum quòd amittit ius pignoris, & talia proclamata non ligant absentes, nec minores. & vbi ligarent, haberẽt restitutionem in integrũ, ex generali clausula, si qua mihi iusta causa, Beccius cons. 12. num. 36. & 62. Surd. loco citato, num. 96. & 97. qui subdit, quòd nec ligat eos, quorũ personæ essent certæ, nã nominatim deberẽt citari, per l. 1. §. denuntiari, ff. de ventr. inspic. Rolland. & Beccius ab ipso citati, & est materia, quam pono latè in capit. Regni 59. Inclyti Regis Ioannis, tom 6. & scripsi in l. si eo tẽpore, C. de remiss. pignor. & in d. decis. 26. ltẽ quia tolemus dicere, q; scriptura, quæ diu latuit, præsumitur suppo&a, & si pars dissulit procedere instrumẽtũ dicetur falsũ, vt in alia decis. scripsi 74. sub vers. 3 adhuc.

50 † Infert quarto Bald. in cap. fin. de fid. instrum. col. 1. in fine, quòd si in publicatione alicuius instrumenti citandus esset Clericus, † poterit talis publicatio fieri coram Iudice seculari, quia talis Iudex secularis nõ citabit ipsum Clericum, sed hortabitur, ad hoc vt inferat eius scientiam, & præiudicũ inducat, per l. sæpè, ff. de re iudic. citatio enim & si non valet, vt citatio, valebit, vt scientia, quæ facti est. Quãuis cautius sit, vt per Episcopum faciant citari; qui si nollet, procedent doctrinæ supradictæ maximè si periculum esset in mora, vt concludit Iason vbi supra, quẽ vide, quid quando esset lata sententia, ad quem appelletur, & quid quando essent varij hæredes, quorum aliqui essent Clerici. vt ibi per eum.

Aut nisi dicamus de eo laico citato, nam
51 † si postea efficeretur Clericus, ratione tamen præuentionis, & sola citatione tenetur stare laici iudicio, ita Alex. consil. 2. lib. 3. Abb. in cap. 1. de leg. sic post Iason. eũdem Alex. Bald. Soccin. testatur Io. Ant. Bosell. ad statuta Parmæ, lib. 2. in titul. de citationibus col. 14. Bald. in l. si posteaquàm, ff. de iudic. Castill. ead. decil. 2. sub num. 3. & in ciuilibus sic testatur ipse Farinac. d. q. 8. à num. 104. 105. 110. 111. qui infert ad illos, qui grauati ære alieno religione ingrediuntur in fraudem Fisci, & creditorum, quia adhuc per seculares Iudices cognoscuntur ex Bulla Sixti V. sicuti idem cõcludunt esse in criminalibus, quia quoties post commissum delictum efficitur Clericus, vel Monachus ad eccitandam iurisdictionẽ secularem, & ad effugiendas pœnas à secularibus Iudicibus imponi solitas, & sacros ordines cum fraude assumpserit, poterit etiam à seculari Iudice puniri, ex Dyno in l. idem Vlpianus, ff. de excus. tutor. Albertic. Salicet. Angel. Ias. Igne. Soccin. Bohic, Marsil. Lamberteng. Neuizan. Bellamer Gomez. Boss. Cartar. & mille, de quibus per
** eum testantem de magis ** com. opin. & latissimè hoc discutio in d. cap. 37. Regis Ferdin. limit. 20. tom. 7. vbi de mutatione status, & de foro superueniente, Bart. in l. eum qui, §. Iulianus, ff. de constit. pec. vbi quòd si quis contraxit cum laico, & postea est effectus Clericus non gaudet beneficio clericali, si in fraudẽ impetrauerit tale priuilegium.

Vel tertio, nisi essemus in casu, quo tales clerici, veluti rebus laicis, & temporalibus se immiscentes aliqua habuerint officia Regia, vel munera, quo casu tamquam desistentes

52 siltentes à dicto Clericatu, † sicuti laici sunt suppositi iurisdictioni seculari, & in quibuscumque excessibus, siue criminaliter, siue ciuiliter possunt ibi conuenirj, vt dixi supra in d.cap.36. Regis Iacobi prope princip.tom.1.vbi quòd non possunt esse officiales,addo Petr. Caball. in eius criminalib.resolutionibus casu 64.per totũ,qui subdit,quòd aliter,nec possũt stare syndicatui, neque puniri per Iudices seculares, si in officio delinquant, quicquid dixerint Decian. & Marsil. & Corrad. & quæ dixi supra in cap.258.in 2. parte fol. 27.& ibi Bonior. & Bart. in l.vniuersos, C. de Decurion. lib. 10. Alex. in l. Prætor ait, §.fin.ff.de edend. Dec.consil.42.l placet, C. de Episc. & Cler.l.repetita,C.de testam.l cõsulta diualia, §. alterum autem, C.de sanct.ss Episc. licet in iudice sufficiat habere factorum peritiam, §.si quæritur, extr. Ne Cleric. vel Monach. l.si quis Curialis,C.de Episc & Cleric.Paris de Put.in tract.syndic.in cap.Clericus,littera C.Ballus in pragmat. eod.tit. 10. de for. cõpet.num.54.pulchrè Matth. de Afflict.in constit. Regni.Clerici, tit. 69. vt Clerici non non sint Baiuli, lib. 1. vbi quòd Cleri-
53 rici † debent à forensibus negotijs esse alieni, quia nemo militans Deo, implicet se secularibus negotijs, Apostol. cap.1 & capit. sed nec extra, Ne clerici, vel monach. cum similibus,inferens ipse Afflict. vt nec conducere res seculares,possint quòd tamẽ in hoc non seruari video, intantum ut si aliter essent creati officiales, posset eorum Iudex Ecclesiasticus priuare beneficijs Ec-
54 clesiasticis, † & Clericatu, dummodo tertio sint moniti, vel vnà citatione peremptoriè, vt subdit ipse Afflict.num.2. & Ioa. Anton.Batius ad eum, sic in simili disponitur in constit. Aduocatus, tit. 81. de præstat.sacram. eod.lib. 1.vbi idẽ Afflict.n.17.
55 qui dicit,quòd Clerici † in iudicijs secularibus pro negotijs secularibus, ac prophanis nõ possunt pro alijs aduocare,tã si essent in sacris ordinibus, quàm in minoribus, etiã si clericus esset beneficiatus, præsertim cõtra Ecclesiam, à quâ habet beneficium gratuitum, quia neque tunc Clericus posset pro alijs aduocare, Afflict.num. 19 per cap.fin.de postul. cum similib. subdens ibidem remissiuè de istis Clericis tam in minoribus,quàm in sacris, qui exercent offi-
56 cium † Procuratoris in iudicio seculari pro alijs laicis, ex Ilern.ibidem, Abb.in cap. in nostra, de procur. & cap. per venerabilem, qui fil.sint legit.col.1.Innoc.Federic.de Senis, Archid.& alijs à se adductis, & multoties practicauimus, quòd Ordinarius solet facere edicta, & synoda, ne Clerici compareant,nec sint Procuratores pro laicis,quia multa inconuenientia orta fuerunt, & consequenter tales personæ Ecclesiasticæ, vel Æquites Melitæ non possunt habere talia
57 officia secularia, † quia non possent puniri delinquendo in officio per Iudices seculares, quicquid Galliæ seruetur de consuetudine, nam puniuntur,& malè, vt per Petr. Caball. inferius citatum : & licet in hoc Regno adsit Pragmatica circa hoc disponens, quòd quando habent officia secularia, possint puniri, vt in d.cap. 36.Regis Iacobi, num.3. dixi, tamen illa Pragmatica non est tota circa hoc punire tales personas Ecclesiasticas,vt aduertit Couar.pract. quæst. cap. 33. vbi quòd de hoc posset particularis lex fieri, ne tales concurrant ad officia secularia, nec ad ea admittantur, esset congrua, & sancta, vt per ipsum Caball.n.10.& scripsi in eis, tit.Officiales Regij,&c.to.1.pragmaticarum. Et per hoc di-
58 xerunt DD. quòd Clericus † habens ordines sacros, nõ põt studere legibus ciuilib. absq; licentia,& quid si eam haberet à S.Pont.vt per triennium studeret, an intelligatur de continuo, vel possit fieri coacernatio, vide quæ scripsi supra in materia coacernationis in cap. 108. Regis Federici, ampl. 1.& in cap.116.nu.64 tom. 2 & supra hoc to.in cap.471. ampl.1.n.8.fol.303.& in cap.452. limit.7. fol.272.nisi haberet causã propriã,
59 quia poterit pro se aduocare, † vt subdit idẽ Afflict. per cap. petitio. de procur. vel pro suis consanguineis,& affinibus,uel pro causis Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum personarum, item pro causis miserabilium personarum, & hoc gratis,item nisi beneficiũ esset ita tenue,& pauper, vt nisi aduocaret, egeret, tunc posset victum quærere ex patrocinio ex adductis p Rodoan. in tract.de spolijs Prælator.quæst. 2.num.18. cũ seqq. post Abb. & multa iura,quæ allegat, vel qñ Clericus etiam constitutus in sacris, non tamen Sacerdos, aduocaret coram Iudice Ecclesiastico etiam in negotijs secularibus, vel negotijs Ecclesiasticis,de quibus scribit Afflict.loco præcitato, Canonistæ in d.cap. 1.de postulat. pulchrè Stephan.Gratian.discept.forens.cap.57.à num.22. cum plurib. seqq. vbi ex Rhodoan. Ignat. Nauarr. Salzed. ad Pract. Diaz, Hostiens. Abb. Albert. Trot. Bohic, Cardin Butr. Ægid. Anan.Siluestr.Rebuff.Rodor. Gonzal.Surd.Castrens. Vestr.Bald.Angel.Mandos.& alios,determinat posse Clericum pauperem, & Monachũ coram Iudicibus ciuilibus pro suo monasterio, & Ecclesia cum licentia Prælati aduocare, & sic stante necessitate, vel in causa propria, uel pro coniunctis, stante dicta

necessitate,

neceſſitate, vel cum licentia Epiſcopi, vel Summi Pontif. tollerantia, vt fit in Curia Romana, in qua Clerici exercent publica munera aduocationis, & procurationis, eſto quòd non ſint panperes. Beneuerum, quòd in cauſa ſuarum Eccleſiarum poſſunt eſſe officiales nemo dubitat, arg cap. 1. & vlt. de poſtulat. Prælat. Goffredd. in ſumma, Ne Clerici, vel Monach. §. ſed quoniam.

60 Limita etiam quarto, † niſi eſſemus in emancipatione facta per patrem, qui poteſt emancipare filium ſuum Clericum coram Iudice ſeculari, Rot. deciſ. 7. de iudic. in nouis, aliàs 178. Bellamer. deciſ. 731. Ruyn. conſ. 167. lib. 1. & ita poſt Rip. Anchar. Mil. Stephan. Aufrer. teſtatur Ioann. Anton. Boſſell. ad ſtatuta Parmæ, in tit. de emancip. liberor. fol. 133. & idem dicitur de legitimatione, quicquid dixerit Dec. cõ ſil. 150. quẽ reprehendit ibi Additio, Calder. conſ. 3. in fine tituli, qui fil ſint legit. Canoniſtæ in cap. per venerabilem, eod. tit. extr. qui fil. ſint legit.

Limita quinto, niſi verſaremur in Clerico depoſitario † iuxta ea, quæ dixi in cap. 61 Rit. 114. extenſione 3. tom. 4. Anellus de Bottis ad primam Conſtit. Regni, tit. de legibus, fol. 4. col. 2. Surd. col. 180. n. 10. & ſeq. lib. 2. Farinat. d q. 8. ſub n. 123. cum ſimilibus, quos videbimus in d. capit. 37. Regis Ferdin. limit. 21.

Limito ſexto, niſi fuerit hoc ex delegatione Papæ, † vt dicit Marcus deciſ. præd. 62 250. par. 1. quem ſequitur Additio ad ſcholia Baldi, loco citato.

Limita ſeptimo in Clerico incorrigibili 63 † de qua tamen limitatione ponit March. vbi ſupra, qui de hoc dubitat, & Additio, prædicta ad Alex. quia ratio ordinis multũ vrget, & propterea dixerunt DD. in d cap. cum non ab homine, de iudic. vbi Io. Andr. Cardin. & Imol. quòd quãdo Clericus eſt incorrigibilis, poteſt à Iudice ſeculari puniri, etiã præcedente degradatione, vt tango in d. cap. 37. Regis Ferdin. limit. 21. etiã quòd incederet in habitu, & tonſura, & ita plu- * ries de com. † teſtatur poſt Brun. Boſſ. Foller. Clar. Alex de Neuo. Couarr. Diaz, Seaccia, & alios idem Farinat. d. quæſt. 8. num. 47. & 56. & num. 48. 49. declarat quomodo dicatur incorrigibilis, nempè vt ſit depoſitus à Iudice Eccleſiaſtico, excommunicatus, & anathematis mucrone feritus, quaſi quòd ſit ille, qui nollet pœnitentiam agere, & iſtis tribus requiſitis concurrentibus ipſo iure, & abſque alia declaratione eſt effectus de foro ſeculari, dicitur que dimiſſus * ab Eccleſia, vt de com. * opin. ſubdit n. 51. & 52. vbi ponit alios modos, ex quibus quis iudicatur incorrigibilis, nempè poſt binã remiſſionẽ de delictis, vel quãdo quis ſe immiſcet enormitatib. & perſeverat, vel quãdo non incederet in habitu, trina monitione præcedente, & prout in d. cap. 37. habes.

Limita octauo, niſi ſimus in Clerico 64 † laudato per cedulam laudatoriam, ita poſui in cap. 27. Regis Regis Iacobi, ſub nu. 3. tom. 1. reliquos caſus iam poſui ſparſim ſuis, & in d. cap. 37. Regis Ferdinandi.

De reſiduo collectæ. Cap. DXII.

ITem ſupplica il detto Regno alla prefata Maeſtà, che attento che della colletta di centocinquanta milia florini, che il detto Regno diede alla prefata Maeſtà infrà ſei anni, dui paſſati, delli quali foro eſpedite le prouiſioni al mazzone delle roſe Anno ix. Indictionis, reſtano alcuni reſſidui, li quali non baſtano alla ſomma di mille florini per tutti li detti ſei anni, oltra quelli, che foro aſſignati à Miſſer Giuffrè in conto del ſuo debito delli reſidui xiiij. & xv. indictionis, attento che ſon venute così groſſe collette di cinquanta milia per anno, che hãno occupato, & impacciato, che in neſſun modo li detti reſidui ſi habbiano potuto ricogliere ne da Eccleſie, ne da vniuerſità, ne terre di Baroni, incaualcandoſi l'vna colletta ſopra l'altra, attenta la pouerta del detto Regno, ſia ſua mercè gratioſè relaxare li detti reſidui, inſino alla ſomma delli detti mille florini, li quali ſon poco più, ò meno in tutti li detti ſei anni. ¶ Placet Regiæ Maieſtati vſque ad ſummã mille florenorum dumtaxat, nullo preiudicio generato aſſignationibus factis Ioffrido Rizari ſuper aſſignatione dictarum collectarum iuxta formam

proui-

prouiſionum Regiarum, itaquòd ſuper dictis reſiduis prius ſoluatur debitum ſuum. Marturella Secretarius.

Vide ſupra in cap. 54. Regis Martini, ſub verſic. Eſt verum, à n. 86. cum plurib ſeqq. tom. 3.

De taxatoribus Collectarum, & Deputatis. Cap. DXIII.

ITem, ex quo tempore præterito quelli, che hanno interuenuto nella taxa delle Regie Collette, non bene informati delle rendite di ciaſcheduno, hanno grauato, taxando più del debito ad alcuni, per togliere ogni grauezza, & redurre tal taxa ad Iuſtitiæ debitum, ſia ſua mercè prouedere, che ci ſiano tutti deputati, che ſon nel Regno in queſt'vltimo Parlamento, eſſendo requeſti per lettera, & in eorum contumacia præſentes poſſint expedire. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, dum tamen de quolibet bracchio, vel ſtatu interueniant ad minus tres ex Deputatis cuiuſque Bracchij ſimul cum Viceregе, & Magiſtris Rationalibus, qui quidem Deputati, antequã ad aliqua procedant, teneantur iurare ſollemniter, & fideliter ſe habere in taxatione. Marturella Secretarius.

Dixi etiam ſupra in d. cap. 54. Regis Martini ſub d. verſic. Eſt verũ, n. à d. n. 86. cum ſeqq. & n. 97. vbi fit meno, quòd Deputati de quolibet Bracchio ſunt vltra tres cũ ſint duodecim.

De litteris Viceregÿs regiſtrandis per vnum regiſtrum tantum. Cap. DXIIII.

ITem ſupplica il detto Regno, che le lettere dell'Illuſtre Vicerè ſi habbiano a regiſtrare vno regiſtrò tantum, percioche nouiter, eſſendo ſtata fatta vna prouiſione à Giouanne di Vincentio Secretario, che le lettre d'altri Secretarij ſi habbiano à regiſtrare in ſuo regiſtro, & gl'altri Secretarij, hoc non obſtante, tengono li loro regiſtri, & così le dette lettre eſcono con doi regiſtri, ſia ſua mercè prouedere, che le dette lettre ſi debbiano regiſtrare in vn regiſtro tantum, ò in quello del detto Giouanne di Vincentio, ſecondo la prouiſione ad eſſo fatta per ſua Maeſtà, ò che ciaſcheduno delli ſopradetti Secretarij debbia regiſtrare in ſuo regiſtro, itache le dette lettre non ſi debbiano eſtraere, eccetto tantum con vna regiſtrata. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd litteræ, quæ expedirentur per Secretarios Viceregis expediantur cũ vna regiſtrata tantũ, & quòd quilibet Secretarius poſſit tenere ſuum regiſtrum, & habere omnia emolumenta quibuſcumque in contrarium quouis modo facientibus non obſtantibus.

Poſui in cap. 59. Regis Martini, ſupra tom. 3. ibique etiam feci mentionem de infraſcripto capitulo ſubſequenti.

De regiſtris Secretariorum mortuorum. Cap. DXV.

ITem ſupplica il detto Regno, perche li Secretarij del Vicerè del Regno predetto ſon molti, & di diuerſi lochi, & hanno in più parti del Regno loro habitatione, & quando alcuni di eſſi viene à morire, li regiſtri loro remangono in potere di loro heredi, li quali heredi non aduertendo

al gran-

al grand'intereſſe, & danno, che potria inſorgere alle perſone, le quali hãno loro prouiſioni nelli detti regiſtri, li mettono in luogo, doue ſi vengono à lacerare, & perdere, eo maximè quando remangono in poter di donne, per tanto ſia ſua mercè concedere al detto Regno, che li Secretarij predetti, & illi, qui pro tempore fuerint, non poſſano diſponere di loro regiſtri, anzi debbiano peruenire in poter di vna perſona eligenda per ſua Maeſtà, ò per ſuo Vicerè. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd dicta regiſtra veniant ad Cancellarium penes Magiſtros Rationales, & in ipſo officio ſeruentur, & emolumenta ipſorum ſint Magiſtri Notarij officij prædicti, quibuſcumque incontrarium quomodocumq; facientibus nõ obſtantibus.

Dixi in d.cap.59.Regis Martini,tom.3.cum ibi citatis ſupra hoc tom.ad cap.252. fol. 18. & inquantum hic legitur, ibi *(ſon molti)* videtur contrarium ad ea, quæ alibi legimus, quòd erant enim duo,& c.vt ſupra in cap.381.fol.190.Not.ibi *(non poſſano diſponere di loro regiſtri)* ad ſimilitudinem Notariorum, vt habes ſupra in cap.274.

De obſeruantia Capitulorum, & quòd prouiſio facta in contrarium non valeat.
Cap. DXVI.

ITẽ che tutti li Capitoli del Regno, hactenus conceſſi per la detta Maeſtà, ſiano confirmati, accettati, & de nouo conceſſi per dictam Regiam Maieſtatem, & ſe in aliquo foſſe derogato à quelli, ò ad alcuni di quelli al preſente, ò foſſe ſtata fatta alcuna interpetratione, dechiaratione, ò modificatione contra verba, vel mentem ipſorum, in niun modo per queſto s'intenda eſſer derogato alli predetti Capitoli, niſi quatenus ſuperius, & inferius per altri Capitoli quelli, & queſti foſſero modificati, ò reuocati, anzi ſi debbiano illeſi ſeruare, & ſempre s'intendano eſſer'in viridi obſeruantia; Et ſe forſe alcun'Officiale, quantacumque fulgeat dignitate, vel poteſtate, etiam ſuprema, che contraueniſſe alli detti Capitoli, ò tentaſſe alcuna coſa contra quelli, ipſo iure ſtatim, & in continente ſia in pena di floreni mille, & la quarta parte della detta pena pecuniaria s'intenda eſſer'applicata à quello, che ſarà primo denunciatore ſenza alcuna modificatione, nella quale denunciatione tantum ſia inteſo quello, che pretende proprio intereſſe, la qual pena remettendo la parte, il Fiſco non la poſſa exigere, & ſe foſſero per importunità ottente prouiſioni Regie, etiam per il Vicerè, ò per la Gran Corte, & altr'Officiali ſuperiori contra il tenore delli detti Capitoli, tali prouiſioni ſiano nulle. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd ſeruentur Capitula dicto Regno per ſuam Maieſtatem conceſſa, & ſuo iuramento firmata, quo autem ad pænas, & alia in dicto Capitulo contenta, placet Regiæ Maieſtati, prout ſupplicatur.

Scripſi ſupra in cap.31.Regis Martini,tom.3.& ſupra hoc præſenti tom.in cap.418.in quibus videas ſimilia concordantia Capitularia Regni.

Ecclesiasticæ libertatis vigore talis consuetudinis, quæ hoc loco pro lege lege habeatur, possano, prout hactenus consueuerunt propria authoritate prendere tale possessione senz'altra inuestitura de nouo, & insuper declarare tali inuestiture non esser state necessarie per li tempi passati, ne ancora in futurum. ¶ Placet Regiæ Maiestati, dum tamen in præsenti donatiuo contribuant, & etiam in expensis pro obtinendis dictis Capitulis factis, & soluendis. Marturella Secretarius.

Videas, quę posui supra in cap. 452. limit. 22. & in cap. 12. Regis Ioannis ampl. 1. infra tom. 6. & in decis. 99. num. 20. cum seqq. ibidem citatis.

De salario Porterij & Commissarij destinati pro collectis. Cap. DXX.

ITem, se contengelse, che le collette, ò donatiui impostì, ò qualsiuoglia solutioni non fossero pagati al tempo determinato per la Corte, ò per altro qualsiuoglia, & fosse bisogno alla Regia Corte per questo mandar Porteri, ò Commissario, che tali missi debbiano andare à spese di quelli, li quali contumaciter non haueranno pagato, il quale Porteri, ò Commissario non possano conseguire per loro salatio, in totum vltra tarì duoi per giorno. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quod Porterius pro suo salario habeat, prout hactenus, consuetum est verùm, quòd si salaria immoderata fuerint, Vicerex pro suo arbitrio illa moderet. Marturella Secretarius.

Vide supra in cap. 248. vbi est materia iurium porteriorum, §. item seruientes, & in capit. 247. versic. onera, ibi tractatur adhuc de iuribus Commissariorum, & quid quando destinatur ad loca, & terras, vbi sunt nati, vel habent incolatus, dic prout in cap. 67. Regis Ferdinandi, tom. 7.

Quòd persona Ecclesiastica facultosa non constringatur soluere plus vltra. Cap. DXXI.

ITem, che nessuna persona Ecclesiastica possa esser constretta vltra sua contingentia à pagar per gl'altri, per esser più facultosa, attesa l'vniuersal'inhabilità di tutte persone, & Ecclesiastice del detto Regno. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd fiat prout hactenus est fieri consuetum. Mart. Secr.

Materia est supra in cap. 54. Regis Martini, versic. est verum, à num. 86. cum seqq. tom. 3.

Quòd personæ Ecclesiasticę sint eximptę à gabellis, præsertim vini. Cap. DXXII

ITem concioſia cosa, che le persone, & beni Ecclesiastici tam de iure diuino, quàm de iure positiuo per totum orbem debbiano esser exempti, liberi, & immuni di ogni guidagio, pedagio, tallij, maldinari, granicie, angarie, vectigali, & ogni altra impositione temporale, secondo loro preeminentie, priuilegij, libertati Ecclesiastici; & li tempi passati per abusum aliquorum Officialium contra debitum Iustitiæ al spesso siano stati constretti à pagare nonnulla de superioribus impositionibus, & grauaminibus, &c. contra libertatem Ecclesiasticam, & præsertim in Palermo ab aliquibus annis citra vna gabella del vino, videlicet di non l'intrare liberè pro eorũ vsu, dũtaxat, della quale à viginti annis citra erano exempti, & liberi, vt in reliquis Ciuitatib. et locis dicti Regni, per tãto supplicano humilmẽte

ſua Maeſtà, che ſia ſua mercè reducere le dette perſone Eccleſiaſtiche ad priſtinam libertatem eis de iure diuino, & humano conceſſam, tanto nell'altre impoſitioni di gabelle, angarie, & carrichi ſopradetti, tam præſentium, quàm futurorum, quant'ancora nella gabella del vino modo prædicto, li quali dalle dette perſone non ſi poſſono exigere de iure, & nihilominus poſſint propter iniuriam Eccleſiæ, & perſonis Eccleſiaſticis factam cenſura Eccleſiaſtica, prout iuris eſt, aliter mulctari. ¶ Non procedit. Marturella Secretarius.

S V M M A R I V M.

Eccleſiaſticæ perſonæ ſunt exemptæ ab omni guidagio, pedagio tallijs, grauitijs, angarijs, & vectigalibus, nu. 1. cum ſeqq. quid de gabella vini, num. 4. & de ijs, quæ negotiantur, num. 5.

Eccleſiaſticas perſonas, & clericos compellentes ad ſoluendas gabellas, & alia onera ſunt excommunicati, num. 2.

Clerici non tenẽtur ad gabellas etiã ex cõtractibus lucratiuis, n. 3. fallit, n. 4. & 5.

Clerici tenentur ad gabellas de reb. quas negotiantur, num. 5.

Clericorum ſcaxatus num. 6.

Clerici coniugati in nihilo ſunt immunes à gabellis, & oneribus, num. 7.

RE cordor latius ſcripſiſſe ſupra in cap. 21. Regis Federici per totum, tom. 2. & in cap. 15. Regis Martini, verſic. ligare, tom. 3. vbi de hoc Regni cap. mentionem facio, & diſcutio, vbique loquor, quòd perſonæ † Eccleſiaſticæ, & eorum bona; licet 1
ſint regulariter de iure diuino, quàm poſitiuo exemptæ, immunes, ac liberæ ab omni guidagio, pedagio, tallijs, maldinarijs, arg. eorũ quæ de bonis denarijs licitè impoſitis ait Angel. cõſ. 24. grauitijs, angarijs, vectigalib. & omni alia impoſitione, prout hic ſigillatim illhæc omnia recẽſentur, ſtantib. eorũ prærogatiuis, priuilegijs, & libertatib. Eccleſiaſticis, vt per Specular. in tit. de immunit. Eccleſiaſt. §. 1. Franch. in cap. quamquã, de cenſibus in 6. Zabarell. conſil. 12 DD. in Auth. item nulla Communitas, Cod. de Epiſc. & Cler. Gemin. conſil. 116. num. 7. Angel. cõſil. 24. Ruyn. conſil. 111. lib. 5. Abb. conſ. 13. lib. 1, & conſil. 53. per tot. lib. 1. laſ. in l. placet in 3. lectura, num. 14. C. de ſacroſ. eccleſ. Calder. conſil. 7. Bellamer. conſ. 45 num. 4. tamen, vt ibidem poſui non videntur exẽptæ à gabella vini, maximè Panhormi, quaſi quòd cãſatiuè teneantur in his, in his, in quibus voluit commodũ, ex adductis per Fulgoſ. conſ. 202. col. pen. Abb. conſil. 6. lib. 1. Dec. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtit. num 225. Barbat. conſil. 1. nu. 39. & 41. cap. non inferenda, 24. q. 3. idẽ Abb. in cap. non minus, de immun. Eccleſ. Berous conſil. 31. & merito hoc caſu, ſi compellerentur, compellentes incurrunt † excommunicationem, vt hic, & per Zabarell. d. 2
conſil. 12. num. 3. 5. & 6. eſto † loquamur in contractibus lucratiuis, quia nec clerici, nec Eccleſiaſticæ perſonæ tenentur ad gabellam aliquam, neque ſtatutum in 3
* contrarium valet, vt eſt comm. * opin. per Dec. conſ. 496. ex eod. Angel. d. cõſ. 24. in fine Abb. in cap. ex litteris, de vita & honeſt. cleric. quicquid ſit tamẽ † ſtãtib. moderniſſimis 4
Cõſtitutionibus, & ordinationib. *factis hoc Anno 1603.* per Illuſtriſſimũ Senatũ hæc gabella vini non exigitur amplius nedum ab ipſis Clericis, & Eccleſiaſticis, ſed neque à laicis, niſi ad tarenos quatuor pro qualibet vegete indifferenter ab omnibus, vbi olim erat ad vnc. vnam, & tareuos duos. Eſt verum, quòd in ijs, quæ reſpiciunt vſum eorum proprium, & Eccleſiaſticarum perſonarum, & Clericorum, earumque familiarum tantum, & non aliter iſto caſu ſunt exempti, & franchi ab omnibus gabellis Regijs, tam Baronum, quam vniuerſitatum, & ab omnibus oneribus, & angarijs tam impoſitis, quam imponendis, nihilque pro dictis gabellis ſoluere teneantur, vt diſponitur per Pragmat. vnicam, tit. 70. de immunit. Clericorum, vbi ſcripſi, tom. 1. ipſarum pragmaticarum quaſi, quòd non ſit extenſio ad eas, quę per negotiationem fiunt, † & per mercantiam, quia ab his nõ sũt exẽptę, ſed in ijs pro vſu proprio, vt dixi nõ pro mercimonia, Franch. in cap. quamquã de cenſibus in 6. Cardm. Zabarell. d. conſil. 12, in princip. Abb. conſ. 9. nu. 2. lib. 1. Federic. de Sen. conſil. 207. In Chriſti nomine, Ioann. de Imol. conſ. 84. in fine, Rum. conſil. 112. num. 6. & ſeq. lib. 5. ibiq; ſubditur in d. pragmatica aduertentia quædam, quæ eſt, dummodo immunitas ipſa intelligatur, vt tanto minus ſoluere teneãtur pro rebus, quas in dies emunt, etiam eodem modo pro veſtitu, nempe, tantum, quantum importaret impoſitio ipſius gabellæ,

bellæ, quia ſi aliter ſoluerent, eſſet neceſſe, vt eiſdem reſtitueretur per ſcaxatum,
6 † vt in alijs partibus fit, itaque eſt intentio Domini noſtri Regis, & Impetatoris Caroli V. vt de toto eo, quod emũt dicti Clerici, & Eccleſiaſticæ perſonę in dies tam ad minutum, quàm ad groſſum ſoluere teneãtur tantum minus, quantum erit gabella, & non aliter, præter quo ad Clericos con-
7 iugatos, qui in hoc in nihilo gaudeãt, † vt in eadem pragmat. poſui in Notabilibus, per cap. clerici, de cleric. coniugat. in 6. Ægid. Bellamer. d. conſ. 45. num. 4. Cardin. Tuſch. in practic. concluſ. iuris, verbo Eccleſia, concluſ. 13. tom. 3. num. 14. & ſeq.

Quòd Officiales exiſtentes extra Regnum non poſſint facere prouiſiones in Regno. Cap. DXXIII.

ITem ſia ſua mercè prouedere, che neſſuno Officiale ſuperiore, cuiuſcũque dignitatis, aut præeminentiæ exiſtat, ch'habbia vniuerſale giuriſditione di poter ordinare, & commandare nel Regno predetto, ſe tal'officiali ſi trouaſſero fuora del Regno, non poſſano far lettra, ò commandamento ſub eorum nomine nel Regno predetto, & ſe la faceſsero, ſia hauuta per nulla, eccetto che non foſse con il, Vidit, delli detti Officiali, ſignata tamen per la detta Maeſta. ¶ Placet Regiæ Maieſtati. Marturella Secretarius.

SVMMARIVM.

Officiales exiſtentes extra Regnum non poſſunt facere prouiſionem in Regno, niſi cum Vidit, & cũ ſigno Regis, n. 1. & 6.

Officiales exiſtentes extra Vrbem Panhormi non poſſunt facere prouiſiones in Vrbe, niſi cum eorum Vidit, & ſigno Domini Proregis num. 2. & 6.

Officialis nullus poteſt extra Regnum cõmorari, nec recedere, niſi de licentia Proregis, num. 3.

Medicorum relationes circa carceratos ſolent fieri cum inquiſitione Iudicis, vel partium electione, ſi concordant, num. 4 & ſeq.

Medici relatio dicentis aliquem eſſe infirmum, vel ex vulnere remanſiſſe cicatricem nil operatur, niſi præcedat inquiſitio diligens Iudicis, n. 5.

SVmmatum eſt breuiſſimè, prout ſtat,
1 nempè quod Officiales † cuiuſcumque præeminentiæ ſint, exiſtentes extra Regnũ, non poſſint facere prouiſiones in Regno, aliter ſint nullæ, niſi in eis adeſſet Vidit, eorũdem Officialiũ cum ſigno Dñi Regis, ratione eſſe puto nec Siculi, nec eorum cauſa extrahantur à Regno, ex latè adductis in conſuet. Panhormi cap. 3. num. 24. & ſupra in cap. 412. verſic. infert, fol. 241. quemadmodum à ſimili videmus, quòd quando Magna Curia eſt abſens ab hac Vrbe, eiuſq; Officiales non poſſunt facere prouiſiones in Vrbe, niſi cum litteris Domini Proregis,
2 † vt ſunt commiſſiones, memorialia, & ſimilia, eadem ratione, ne Ciues extrahantur ab Vrbe, vt etiam ſuis locis ſcripſi in eadem conſuet. 3. ſub d. num. 25. & in eodem cap. 442. ampl. 2. num. 11. cum ſeqq.

Dũ autẽ dicitur in hoc capitulo, ibi, (*fuora del Regno*) intellige primo de licentia Domini Proregis, quia alias nullus Officia-
3 lis ſine † licentia ipſius debet recedere à Curia, nec exire, ex quo habet manus, pedeſque ligatos, recordor poſuiſſe ſupra in cap. 38. Regis Iacobi, ampl. 9. tom. 1. & in cap. 53. Regis Federici, ĩ 3. not. vbi reportaui aliquas illationes, to. 2. cũ illa relatione Medicorũ conſecutiuè circa infirmitatem, vel ſimile, de qua etiam ibidẽ, & in cap. 15. eiuſdem Regis Iacobi, num. 11. d. tom. 1. & in pragmat. 12. in 3. notab. tit. de offic. Iudic. M. R. C. tom. 1. ipſarum pragmaticarũ, in quibus locis loquutus fui de relationibus
4 Medicorum, † circa carceratos infirmos, & facta inquiſitione Iudicis, ex Bart. ibidem citato, & in 1. Conſtit. Digeſtorum, quod eſt verum, quando factum merum dependet à poteſtate Iudicis, ſecus ſi à poteſtate partium, puta quia partes eligunt, ſi concordant, ex Alex. ad Bart. ibidem, Ioann. Andr. in Additionibus ad Speculat. tit. de homicid. verſic. ſed pone, Abb. in cap. propoſuiſti, de probat. Corſett. in ſingul. in verbo, Medicus, & ſic dicit idem Bart. quòd textus in l. ſemel, C. de re milit. etiam in dictis locis adductus eſt ſingularis, quòd nũquam rela-
5 tio facta per Medicum, † qui dixerit, aliquẽ eſſe infirmum, vel ex vulnere remanſiſſe cicatricem,

cicatrice, aliquid operatur, nisi præcedat diligens inquisitio Iudicis, & sic debet diligenter prius examinari, & postea fieri relatio, alias nõ valet, ibiq; vide pulchrã, & latam Additionem in littera B. quæ ponit multos casus in materia relationis Medicorũ super vulnere, & quòd posset retractari, & fieri die feriato, & reprobari per alios peritiores, & quid sit cicatrix deformans, ibi omnia videas, & latissimè, vnde hîc in praxi deductum est, ut soleant multoties recipi hæ relationes cum interuentu Fisci, & multories iudices abstinent ob angarias, & pedagia, quę prętendũt mali officiales, nõ boni, salua pace, de qua materia relationũ taliũ recordor scripsisse sup. in cap. 45. eiusdẽ Regis Iacobi, n. 45. d. to. 1. & in decis. 27. n. 62. & seq.

6 Intellige secundo † ex mente huius Capitoli, nisi in dictis prouisionibus adesset, Vidit Officialiũ Regni cum signo Suę Maiestatis, ibi *(eccetto che non fosse con il Vidit, etc.)*

De Prosonetis Panhormitanis. Cap. DXXIIII.

ITem supplica il detto Regno per parte della Felice Città di Palermo, che tanto per li Capitoli al detto Regno concessi per sua Maestà, quanto per Consuetudini della detta Città, che non si possa à Siciliani, & specialiter à Cittadini della detta Città più imponere noua gabella, ne dare grauezza, come nelli detti Capitoli, & Consuetudini si contiene; & li Prosoneti, & Mezzani di quella Città sempre sono stati, & furono in alcune libertà, & tantum in principio anni son tenuti alla Corte del Pretore pagare tarì vno, & grana cinque p ciascheduno, ratione fideiussionis per eos præstitæ, & nouamente Andrea Nauarro contra la forma, & tenore, tanto delli Capitoli del Regno, quanto della Consuetudine predetta, si habbia impetrato da Sua Maestà prouisione, che ogni Mezzano, & Prosoneta li sia tenuto dare il quinto di quello, che guadagna di loro affanni, & questo è contra ogni debito di raggione, & di Giustitia, & non solamente fora noua gabella, ma grande, & noua seruitù, & darli giurisditione noua, onde mai fu solito, però massimè che in li detti officij entrano persone graui, virtuosi, & conditionati, li quali son stati Mercanti, & per li malitij delli tempi, & infortunij viuono cõ tal'officio, & per questo bisognaria venire in mano di vili persone, & così tanto la Corte, quanto la Republica verria à patire fraudi, & inganni, non passando per virtuose persone, per tanto sia Vostra mercè, tali prouisioni reuocare, & annullare, quanto al detto pagamento, secondo Vostra Maestà aliàs prouitti, & li detti Mezzani, & Prosoneti manutenere, & defendere in loro libertà, & massime che loro son ben contenti dare informatione delle vendite, che si fanno di settimana in settimana. ¶ Placet Regiæ Maiestati, quòd reuocetur priuilegium suum, prout cum præsentibus sua Maiestas reuocat, Andreæ Nauarro, quoad Prosonetas, dum tamen ipsi Prosonetæ singulis hebdomadis teneantur denuntiare Secreto dictæ Vrbis pro interesse Curiæ omnes contractus per singulos eorum factos. Martur. Secret.

S V M M A R I V M.

Mediani latinè Proxenetæ, quasi ac monerent, vbi, qua lege, & quanti res venalis sit, num. 1. cum seqq.

Proxenetæ matrimoniorũ possunt accipere lucrum quid, n. 2 & 11. 1

Proxenetis tunc competit mediania, & lucrum, siue salarium, quando cõcludunt negotia, non quando tractant simpliciter, & quo iure, n. 3.

Proxeneta nil capiet lucri in ijs, quæ tractat in spiritualibus, sed erit simonia, num. 4.

Proxeneta licet quandoque virtuosa, & grauis, multoties sunt mendaces, & dolosi, num 5.

Proxinet, s solet adhiberi fides in corũ libris, & quid oretenus, et quid tamquã testib. de cõmuni consensu ambarũ partiũ receptis, num. 6.

Proxenetæ exercentes illicitos cõtractus priuãtur honore, et excommunicantur, nu. 7. & seq.

Proxeneta, siue mediani contractuum vsurariorum tenetur ad restitutionem vsurarum in subsidium, num. 8.

Priuilegium quandoque reuocari solet per Principem ex causa, num. 9.

Proxenetæ tenentur singula hebdomada denunciare Secreto Vrbis Panhormi omnes contractus per eos factos, et præstare fideiussionẽ, n. 10:

Proxeneta expediens negotium, & promittẽs dare aliquid sponso non intelligitur de suo, sed de parentibus sponsi, n. 11.

SIc latinè vocãtur, † & aliàs vulgariter Mediani, vt hic, de quib. habetur latissimè per Stracchã de Proxen. l. 1. ff. eod. de proxen. Guid. Pap. decis. 68. Io. Anton. Bosell. remissiuè in adnotationib. ad Stat. Parmę in tit. de Malasserijs fol. 145. & seq. & à Græco dicti προξενῆται, quasi quòd monerent, vbi, qua lege, ac quanti res quęquè per vrbem venalis sit, & ita post Demosthenem Senecam Epistol. lib. 21. Cuiacciũ & alios Simon Schardius in suo Lexicon iuris expurgato in verbo, proxeneta, Alciat. lib. 1. disputat. cap. 22. Curt. lib. 3. cap. 12. tom. 1. qui loquuntur de illis, qui in conflandis, ac iungẽdis matrimonijs quæstum facerent, Fælin. in cap. dilectorũ in princ. de testib cogend. Franc. Curt. Iunior cons. 122. nu. 8. vol. 2. de quibus in pandectis, & constitutionibus fel. Vrbis Panhormi, titul. iura Prosonetarum, & tetigi in Consuetud. Panhormi, cap. 77. num. 15. vbi loquitur de iuribus, siue salarijs proxeneticis, quæ dantur talibus mediatoribus, ac proxenetis, d. l. 1. & secunda, ff. de proxenetis

in illis

3 in illis, nempè negotijs, quæ tractant, † & concludunt, aliter nullum competeret ſalarium, neque ius, ex Bald. in l. multum, C. ſi quis alter. vel ſibi, col. 2. verſic. nũc venio ad tertiam, & per Bart. in d. l. 1. ff. de proxenetis, vbi tractat quo iure petatur hæc merces, an officio etiam Iudicis, niſi loquamur
4 † in ſpiritualibus. quia ſi in his ſalarium reciperetur, eſſet ſimonia, cap cum eſſent, de ſimon. gloſſ. in cap. 1. de teſtibus in 6. Et in hoc genere, ſiue ſorte perſonarum ſolent
5 intrare perſonæ graues, virtuoſæ, † & conditionatæ, vt hic ibi *(entrano perſone grave, &c.)* licet in hoc contrarium ſentiat Boſell. vbi ſupra ex Bertazzol. conſil. 412. nu. 12. lib. 2. qui dicunt, quòd de iure in dubio tales Proxenetæ, & mediani præſumuntur mendaces, & doloſi, ideoque eis vix creditur, ſed non eſt ſic realiter, nam concurrũt vt plurimum, & adſunt perſonæ virtuoſæ, quibus in his negotijs ſemper in tribunali-
6 bus adhibemus † fidem, etiam in eorum libris, vt dixit Bart. in l. 1. col. 4. C. de edeũdo ſiue vt oretenus interrogatis, ſiue vt teſtib. ſaltim de communi conſenſu ambarum partium receptis, vel altera parte non reclamante, ex adductis per Angel. & alios in §. quoniam vero col. 7. de teſtibus, Bald. in l. omnibus, verſic. ſed dubitatur. C. eod. Canon. in cap. 1. vbi gloſſ. in verbo, mediatores extr. eod. in 6. Lãfranch. Ant. de Butr. Alexand. Bartol. Geminian. Bald. Speculat. & alij per Bertachin. & Æ nil. Mariam Manoleſſi ad eum in ſuo repertorio, verbo, proxeneta, part. 4. fol meo 241. & propterea Bertazzol. & Boſell. & alij intelliguntur loqui de illis Proxenetis exercentibus illicitos contractus, quia hi tales, & priuantur
7 honore, & dignitate, † & ſi eſt laicus, excõmunicatur, cap. non licet 12. quæſt. cap. ſi quis Epiſcopus, 1. quæſt. 1. Ludouic. Pontan. in ſingul. verbo, Proxeneta illicitorum, &c. Hinc de talibus loquentes DD. dicũt, quòd Proxeneta, ſiue mediatus tractãs cõtractus
8 vſurarios tenetur ad reſtitutionem † vſurarũ gloſ. Bart. & Alex. in l. ſciẽte, ff. de paricid. idẽ Bart. in l. 2. § incidit, ff. ad Tertullian. Bald. in cap. 1. §. ſimiliter, col. vltima de controu. inueſtit. Innoc. & Ioann. Andr. in capit. Michael. de vſur. gloſſ. & Archid. in cap. ſi quod dict. 46. Lapus deciſ. 93. ſaltim in ſubſidium, nempè quando principalis contrahens nõ eſſet ſoluendo, vt per Innoc. vbi ſupra, Alex. in l. 4. §. ſi procurator, ff quòd quiſque iuris, hic eſt, quòd ſolent præſtare fideiuſſorem penes acta, vt in d. conſuet. Panhor 77. loco citato, & in dictis cõſtitutionib. & pãdectis vrbis, tit. iura proſonetarũ, nu. 479.

Reuocatur per iſtud capit. quoddam priuilegium obtemptum per Gabellotum, tũc temporis exiſtentem, qui prætendebat exigere certa iura ab iſtis Proxenetis, de eo, ꝙ lucrabantur ex eorum officio, & ſic colligi-
9 mus poſſe priuilegium † reuocari, argum. eorum, quæ ſcripſi in Conſuet. Panhor. cap. 9. num. 34. & ſeq. Abb. in cap. ſuggeſtum, de decim. Alex. conſ 37. par. 1. Zabarell. conſ. 85. cap. 1. de Conſuet. Natt. conſ. 667. n. 11. plures cumulat Moderniſſimus Dom. Cardinal. Tuſch. in pract. concluſ. iuris, verbo, priuilegium, concluſ. 751. tom. 6.

Colligimus ſecundo, circa decretationẽ factam hic, quód dicti proxenetæ tenentur
10 † ſingula hebdomada denunciare Secretó Vrbis ciuitatẽ Pãhormi omnes cõtractus per ſingulos eorum factos, & hoc pro intereſſe Curiæ, eſt verum, quòd dum dicit textus, *(contractus per ſingulos eorum factos)* intellige, non nomine proprio, ſed nomine Mediani, ſiue proxenetæ, quia ſic ſemper ſubaudiuntur, & quaſi ordinariè ipſi cõtra-
11 here, vnde eſt, quòd ſi v.g. mediatus † promittit dare dotem alicui ſponſo, ex traditis ſupra, num. 2. intelligitur non de ſuis bonis, ſed de bonis illius, qui vult dare eius filium illi in matrimonium, vide poſt gloſſ. in l. fin. in verbo, ad officium, C. de dot. promiſſ. Alex. Bart. Curt. Iunior cum ſimilibus, per Caualcan. deciſ. 34. part. 1.

De Conſule pannorum Vrbis Panhormitanæ. Cap. DXXV.

ITem ſupplicano per parte della Città di Palermo à ſua Maeſtà, che, hauendo la Città predetta per antica oſeruanza, & conſuetudine, che il Conſule delli drapperi delli panni con il ſuo Conſiglio poſsono eligere, & ordinare menſuratore, & tarragiatore delli panni, che entrano nella Città predetta, per leuare ogni fraude, che ſi poteſſe fare, tanto alla Regia Corte, quanto alli Mercanti, & tali tarragiatori eletti ſon confirmati per il Pretore, & Giurati, & talvolta per importunità di alcuni, Voſtra Maeſtà fà

alcune

alcune prouiſioni contra la forma del ſtilo, & conſuetudine predetta, diu obtenti, & oſeruati, per tanto ſia Voſtra mercè manutenere, & defendere li detti Conſuli, & Officiali nella loro antica poſſeſſione della detta creatione, & confirmatione: Et ſi, & inquantum Sua Maeſtà haueſſe fatto incontrarium alcuna prouiſione, ſia hauuta per nulla, & irrita, tamquam ſubreptitia, & tacita veritate fatta, & impetrata. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd ſeruetur prædicta conſuetudo, prout hactenus eſt fieri debitè conſuetum.

Materia eſt cap. 91. infra ſub Rege Catholico Ferdinando, tit. de introductione in Regno, vt vt fiant panni, &c. tom. 7. ibi apportaui contextus, & Pragmaticas huius Regni.

De oblatione facta pro accedendo contra Turchum Cap. DXXVI.

ITem, perche li giorni paſſati, eſſendo il Regno di Sicilia vltra Farum, cioè Prelati, Marcheſi, Conti, Baroni, & Vniuerſità del Regno predetto congregati nella felice Città di Palermo, per ordinatione, & commandamento della Regia Maeſtà, per far Parlamento generale in preſentia dell'Illuſtre Vicerè, fù fatta nel Parlamento predetto per parte di eſſa Maeſtà prepoſta in effetto continente, come la detta Maeſtà, hauendo diuina prouidentia precedente deliberato andare, ò mandare ſuo grande ſtolo contra il Turco, diabolico inimico della Relligione Chriſtiana, & ſanta Fede Catholica, per debellare, & deprimere ſua temerità, & diabolica ſuperbia, per eſaltatione della prefata ſantiſſima Relligione Chriſtiana, domandaua, che il predetto Regno nella detta ſua felice, & glorioſa impreſa, uoleſſe alla detta Maeſta ſoccorrere di ſei Galere armate di buona uoglia per tutto il tempo, che duraſſe la detta impreſa, per infino à guerra finita, denique la detta prepoſta fu per tutto il detto Regno excellenter commendata, che non ſolamente era buona, & neceſſaria, anzi ſantiſſima, & diuina, la quale principaliter depende dalla diuina uolontà, perche tende in reſtauratione della detta religione Chriſtiana, & conſequenter fu per il detto Regno unanimiter, & alacri, & libenti animo reſpoſto, che uolontieri uorria eſſer il detto Regno in tale, & tanta opolentia conſtituto, che non ſolo le dette ſei galere, anzi cinquanta, & più, ſe foſſe poſſibile fare, & armare in ſeruitio della prefata Maeſtà à tale, & tanto eccellente, & glorioſo exercito; ilquale rende in honore, & ſeruitio principalmente di Dio, & ſalute dell'Anime percioche, ſe il detto Regno ſempre ſi haue trouato pronto à ſeruire la prefata Maeſtà in tutte ſue grande, & felici impreſe, aſſai più può penſare ſua Maeſtà, che il detto Regno ſi trouaria pronto alla preſente impreſa, la quale per riſpetto dell'altre, à benche foſſero ſtate molte giuſte, felice, & grandi, è molto precipua, & eccellentiſſima. Ma, imperoche il detto Regno è al preſente conſtituto in grãde indigentia, ſi diſpoſſe non ſolamente far quello, che può, anzi ſforzare il poſ-

ſibile

poſſibile ultra poſſe, per ſeruitio di ſua Maeſtà, & coſi offerſe, & offeriſce allla prefata Maeſtà florini del Regno predetto ſeſſanta milia, tantum per anni doi, ſcilicet anno quolibet florini trenta milia tantum per fabrica, & armamento di quattro galere, perche la felice Città di Palermo, & la Nobile Città di Meſſina offeriſcono due galere ſub certa forma, delle quali quattro galere per la poteſtà al detto Regno per la prefata Maeſtà conceſſa foro eletti nel detto parlamento, & deſignati per patroni l'Illuſtre Don Lopximen Durrea Vicerè di Sicilia, il Marcheſe di Giraci, il gran Conteſtabile, & l'Admirante del detto Regno, li quali florini ſeſſanta milia ſi habbiano à pagare per tutti li tre bracchij, Eccleſiaſtico, Demaniale, & Vniuerſità di Baroni, in doi anni, incominciando dal meſe di Marzo anni v. indictionis proximè futuri per tutto l'anno della ſexta inditione immediatè ſequente. Et per tāto il detto Regno excuſandoſi, primo, prega alla detta Maeſta, che ſia ſua mercè hauere per grata, & accetta la detta offerta, & prēdere la buona, & grande voluntà, la quale ſempre haue hauuto, & haue alli ſeruitij di ſua Maeſtà. Et nihilominus tutto il detto Regno ſuppplica alla detta Maeſtà, che ſia ſua mercè hauer riſpetto alli ſeruitij, che il detto Regno ha fatto, & continuamente fa alla detta Maeſtà. Et per queſto, come fu ſempre di natura ſua clemente Maeſtà, ſi degni confirmare, & accettare ii Capitoli infraſcritti per ſeruitio della detta Maeſtà, & beneficio di tutto quel Regno. ¶ Regia Maieſtas grato animo præſentem oblationem acceptat. Marturella Secretarius.

Dic vt ſupra in d. cap. 54. Regis Martini propè principium, fol 273. cum ſeqq. tom. 3.

Quòd ſint quatuor Algozirÿ in Regno tantum. Cap. DXXVII.

ITem, che piaccia alla pretata Maeſtà concedere al Regno predetto, che ſiano de cætero ordinati quattro Algozini tantum, cioè li tre ordinarij videlicet, Miſſer Giouanne di San Clemente, Miſſer Sanchio la Morella, & Andrea Nauarro, il quarto verò, ſia Henrico Romano, il quale haue priuilegio amplo della Regia Maeſtà, & eodem modo ſia quarto Secretario Miſſer Bartolomeo di Facio Dottor di Legge. ¶ Quoad Algozirios fiat, vt petitur, quo autem ad Secretarios, quia Regia Maieſtas iam prouidit, vult quòd is, qui per Maieſtatem ſuam creatus eſt, remaneat quartus Secretarius, & vult etiam quòd ſit quintus Algozirius eligendus per Viceregem. Marturella Secretarius.

In hoc cap. vide, quæ poſui ſupra in cap. 284 & 285. vbi olim erant duo Algoziri: & mox auctus numerus ad tres, vt in cap. 7. Regis Martini num. 97. deinde ad quatuor, vt hic, poſtea ad plures, vt ibidem dixi, cum ibi citatis.

Quòd infra biennium cauſa retardentur. Cap DXXVIII.

ITem, licet alcune volte ferantur ſententiæ, le quali ſecondo la diſpoſitione di raggione, ò riti, ſeu conſuetudini del Regno non ſi poſſono appellare, & eo caſu eſt locus ſupplicationi, vel reuiſioni, la quale ſuppli-

catione, ò reuiſione ſi deue tentare infra doi auni à die ſcientiæ latæ ſententiæ, & alcuni tentano ſupplicare poi li detti doi anni, ò vero domandare reuiſione, & coſi le cauſe, ò queſtioni ſi fanno immortali, ſia ſua mercè prouedere, & commandare, che de cætero tutti quelli, che infra doi anni non haueſſero ſupplicato, ò domandato la reuiſione delle ſententie già date, le quali hanno già paſſato in rem iudicatam, non ſiano auditi, & coſi in futurũ de cætero non audiantur, & coſi ſia ſeruata la mera diſpoſitione di raggione, contra laquale non ſi poſſa ſupplicare. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd ſeruentur, quòd hactenus eſt ſeruari conſuetum. Marturella Secret.

S V M M A R I V M.

Reuiſio datur, maximè ſublata appellatione per ſtatutum, num. 1. & ſeq

Appellatione remota per ſtatutum non cenſetur ſublata reuiſio, ibidem, nec reſtitutio in integrum, n. 2.

Reſtitutio in integrum non eſt ſublata, remota appellatione per ſtatutum, n. 2.

Reuiſio etiam competit à ſententijs ex curijs inferioribus latis ad M.R.C n. 3.

Reuiſio tantum tentatur à ſententijs Conſiſtorij S.R.C. ibid.

Reuiſio cauſarum competit etiam Baronibus, & Prælatis habentibus merum, & mixtum imperium, & quando, n. 4.

Reuiſio poteſt tentari etiam ab interloquutorijs latis per M.R.C. n. 5.

Reuiſio idem eſt quaſi ac grauamen, n. 6.

Reuiſio poteſt peti etiam in caſu, que competijſſet appellatio, & non fuit appellatum, vel appellatum & deſertio facta, ibidem.

Reuiſio an poſſit tentari coram eodem Iudice, qui protulit ſententiam, num. 7. cum ſeqq.

Reuiſio eſt propriè ſemel rem viſam iterũ reuidere, ibid.

Reuiſio ſolet cõmicti per Proregem Iudicibus delegatis, n. 8.

Reuiſionem concedere ad Principem ſpectat, num. 9.

Reuiſio poteſt tentari à ſententia ſpolij eſto non appelletur, facta tamen reſtitutione num. 10.

Reuiſio an detur aduerſus ſententias ex natura cauſe inappellabiles, vel ob contumaciam, ſiue negligentiam condemnati, vel ad euitandum licium finem, n. 11.

Reuiſio debet tentari per eadem acta, n. 12. & an poſſit extendi, Et cetera, num. 13. & authenticatio inſtrumentorum, n. 14. & quid per inſtrumenta num, 18. & teſtes alibi productos, num. 19.

Et cætera, dictio, vel clauſula poteſt extendi in reuiſorio iudicio, & in ea inſunt omnia, quæ ſunt de natura, & conſuetudine contractus, n. 13.

Authenticatio inſtrumentorum poteſt fieri etiam in iudicio reuiſionis, num. 14. & ſeq.

Authentica ſi non ſunt inſtrumenta, vtputa quia varia, aut aliàs recurritur ad originale, ibid.

Authentica inſtrumenta in antiquiſſimis ſic iudicantur, nec de eorum veritate dubitatur, & ſufficiunt coniecturæ, & indicia, n. 15.

Authenticatio inſtrumentorum ſi petitur poteſt pro euitanda iniunctione, ordinari per Iudices, vt reguletur iuxta formam iuris, n. 15.

Reuiſionis in cauſa non poteſt non deductũ deduci, & non probatum probari, num. 16. cum ſeq.

Reuiſio largo modo æquiparatur appellationi, n. 17 & ſub n. 27.

Reuiſionis in cauſa poſſũt præſentari etiã inſtrumenta ab extra, num. 18. & teſtes in alio iudicio producti, n 19.

Reuiſio debet tentari infra biennium curſarũ à die habitæ notitiæ ſententiæ, n. 20. & poſtea à quo currat alium biennium inſtantiæ, num. 21. & quid ſi eſt commiſſa cauſa iudicibus, & ſubſequuta præſentatio parte citata num. 22. & quid à curijs inferioribus, num. 23.

Reuiſio ſemel vtrique parti danda eſt, num. 24.

Reuiſio an concedatur, ſi eſt præſtitum de parendo ſententiæ, n. 25.

Reuiſio tentata non ſuſpendit ſententiæ executionem, num. 26 niſi ſcienter Princeps informatus aliud præciperet, num. 27. vel adeſſet clauſula non obſtante, nu. 29 vel niſi adeſſet cauſa, quòd in meritis poſſet cognoſci, num. 30. & in dubio Princeps non concedit, n. 31.

Principis reſponſio, et decretatio facta ſimpliciter intelligitur ſecundum petitionem præce-

præsidentem, num 28.
Viterex dicendo, prouideat de iustitia, in nihilo derogasse intelligitur, ibid.
Reuisionem petens debet soluere debitum, & expensas, num 32. & quid dando pignora, vel faciendo depositum, n. 33. non obstante quinquennale, num. 35. & impeditur processus vlterius progredi, num. 36. fallit, num. 37. 38. 39. 40. 41. 42.
Grauamē non suspendit, nisi cum litteris per mensem, n. 34.
Quinquennalis dilatio non suspēditur per reuisionem tentatam, num. 35.
Reuisionem petens stando carceratus non soluit debitum, nec expensas, num. 37. nisi esset femina, vxor &c. vel cedendo bona, num 38.
Mulieres non possunt carcerari isto reuisionem petentes non soluentes debitum, nec expensas, ibid.
Reuisio suspendit expensarum solutionem, & adhuc si exequutio sententiæ esset irretractabilis, num 39.
Reuisionē petens potest opponere de cōpensatione aliarum expensarum similiter verificatarum & taxatarum, n. 40
Reuisionem petens in actione reali sufficit, vt offerat rem, & constituat se possidere nomine victoris, n. 41.
Reuisio non competit in causis criminalib. nisi ex gratia Principis, vel beneficio ætatis, aut fauore matrimonij. n. 42.
Reuisio non competit in causa oppositoria, nisi excedatur summa unciarum quinque, num. 43.
Reuisio si est petita infra decem dies debet præstari fideiussio per victorem de restituendo in casu succumbentiæ: isto non esset præsto, num 44. cum seq. isto victor esset notoriè locuples, n. 46. 47. 48.
Dilatio si est data à Prætoribus, debet præstari fideiussio, esto non petatur, num. 45.
Fideiussionem præstare debent ex forma statuti tenetur illam præstare, esto notoriè esset locuples, ibid.
Accusatus si esset obligatus dare fideiussionem tenetur illam præstare, esto euidenter sit locuples, num. 47.
Scholaris, siue Studens esto notoriè sit dotatissimus, debet tamē, vt dicitur, examinari, num. 48.

COncordat cum hoc capit. & cum sub sequenti, l. vnica, C. de sent. Præf. Prætor. latius recordor scripsisse supra in cap. Ritus 188. per totum tom. 4. vbi in principio dixi cum numeris sequentibus, quòd petita reuisione infra istos decem dies, debet Victor præstare fidejussionem de restituendo in casu succumbentiæ, reuisionem ipsam petenti, vt demōstrabo inferius limitar. x. & in quantum hic in textu dicebatur, ibi (*est locus appellationi*) est corruptus, sed vult dicere, supplicationi, aliàs cōtradiceret his, quæ paulo superius dicta sunt, dum dicit ibi (*non si possuo appellare, & eo casu est locus appellationi, vel reuisioni*) & transeunt hic Nostrates Boniornus de Podio, & Incertus author.

Amplia maximè esse locum reuisioni, siue supplicationi, quando in subsidium daretur v.g. si remouereture appellatio † propter excellentiam, vel dignitatem iudicātis, vt videmus multoties esse remota appellationē ipsam ob præeminentiā, ac dignitatem M.R.C. & prout dixi infra in cap. 45. Regis Ferdinādi propè principiū, to. 7. & sic intelligo, quæ scripsi in declaratione super Consuetud. Panhormitana, cap 26. num 60. fol. 248. & quæ tetigi in cap. Ritus 169. nu. 21. eod. to. 4. ex DD. ibi citatis, qui cōcludūt quòd valet statutum denegans appellationem, ex Angel. de Arimin. ibidem per Firmiam allegato, in verbo, præsente Cato, nō obstante, quòd ipse tenet contrarium; sicuti nec denagetur restitutio in integrum, † secundum Bald. consil. 236. lib. 1. & consil. 148. relatum per eundem Firmiam. Cephal. consil. 180. num. 13. lib. 2. Dec. consil. 146. n. 4 cum similibus, saltim cum læsione probata, vel demonstrata, ex Soccin. consi. 194. num. 7. lib. 2. & consequenter, dum denegatur appellatio, non est denegata reuisio per supplicationem, vt per Petr. de Gregor. tract. de iudic. causar. feudal. quæst. 39. n. 4. in meo, & ponit praxim super hoc Paul. de Castr. in l. si quis, C. de precib. Imper. offer. Iason in Auth. quæ supplicatio, C. eod. col. 2. Decius cap. patroralis, col. pen. de appellat. & per DD. in d. l. 1. C de sent. præf. prætor.

Amplia secundo cōpetere etiam reuisionē à Regia Curia Prætoris, & sic à Curijs inferioribus † ad ipsam M.R.C. vel ad primas appellationes, ita sunt plena omnia registra, quia hoc cap. ita procedit in curijs inferioribus, sicuti superioribus, à quarum sententijs etiam esset prohibita appellatio per statutum, vel per Principem, M. rant. in tit. de appellat. num. 12. cum seqq. prout à sententijs Consistorij S. R. C. videmus peti reuisionem ad M.R.C. sedis criminalis, & causarum delegatarum, idem de Gregor. q. 40. n. 6. cū seqq. tāquam inappellabilibus de iure, siue remedia nullitatis ex iuribus per eum citatis.

Amplio tertio esse locū reuisioni, † & cōpetere etiam Baronibus, & Prælatis merū, & mixtum imperium habentib. ex his, quæ

ſcripſi ſupra in cap. 10. Regis Martini, ſub verſic. ſi igitur, ibi, vigeſimoſecundo, n. 67. tom. 3. & ita in puncto eſt Pragmat. 3. Regis Alphonſi, in quæ adnotaui in tit 69. de his, quæ prohib. Prælatis, &c. ſub verſ. ex tertia, ibi, tertio n. 12. eodem tom. 1. ipſarum pragmaticarum, & maximè à decem vncijs infra vide ſupra in cap. 457. num. 62. fol. 297.

Ampliat quarto, vt licet hæc capitula loquantur de ſententijs, tamen idem intelligendum eſt, quo ad interlocutorias, à quib. appellari non poſſet, licet tũ tentari reuiſio, † in illis vero interlocutorijs latis à d. M. R. C. à quibus appellari poſſet, non dabitur reuiſio, dum appellatio ſit permiſſa, vide infra capit. 534. dic tamen melius, quòd imo ab interlocutorijs ipſius M. R. C. ob præeminentiam eius, eſto non appelleetur, datur attamen reuiſio, vel ſupplicatio, & hoc ju puncto innuunt verba textus, ibi 6 *(querelandoſi)* quæ accipiendo ſtrictè † reuiſionem etiam denotant, vt in practica in dies in actitatis grauaminis, querelę, recurſus, & omni alio meliori modo, &c. vt ex Ma rant. par. 6. n. 102. fol. 569. & ita intelligit idẽ Petr. de Gregor. in d. tract. vbi ſupra, q. 34. num. 39 & colligitur per cap. proximè ſubſequẽs hic, vbi Incertus, Author dicit, quòd ſententia, à quâ non fuit appellatum, vel appellatio fuit deſerta, poteſt reuideri infra biennij, & ſic practicamus, quòd eſt in voluntate partium introducere ſcripturas, vel via appellationis, vbi competeret appellatio ad euitandum expenſas maiores, vel via reuiſionis, vbi illa denegaretur, quod dicit eſſe conforme iuris cõis diſpoſitioni, Incertus prędictus Author in d. cap. hic ſubſequẽti per d. Auth. quæ ſupplicatio, vbi gloſſ. C. de precibus imper. offer. & per Alex. cõſ. 69. 95. 188. vol. 4 gloſſ. & DD. in l. qui licitam, C. vt lit. pendente, qui tenet, & ſi videatur aliter diſponere, vt per Gloſſam deciſ. 66. num. 4. tamen num. 13. ſtante dicapit. Regni 529. ſeruamus contrarium, ex Cumia, & Petr. de Gregor. per eum etiam citatis.

Amplio quinto, vt poſſit adhuc reuiſio, 7 tentari coram eodem ludice, † qui protulit ſententiã, ex adductis per ipſum Marãn. in eodem titul. de appellatione, num. 12. & 17. ibi, quæro coram quo debeat fieri reuiſio, arg. l. 1. §. deinde, ff. de riuis, vbi ſicuti reficere eſt de nouo facere, ſic reuidere eſt proprie rem ſemel viſam iterum reuidere, & per ea, quæ ſcripſit Dom. Cardinal. Tuſch. in ſuis practicis concluſionibus iuris, verbo, reuiſio, concluſ. 313. com. 7. dixit Petr. de Gregor. in d. tract. de iudic. cauſar. feu-

8 dal. queſt. 39. quòd ſolet committi † per Dom. Protegem iudicibus delegatis, Finia in d. cap. Ritus 188. vbi tagit de hoc, an delegatus abq; noua commiſſione poſſit cognoſcere in reuiſione ex Franch. in capit. ex ratione fol. 9. verſicul. quantum attinet ad iudicem, de appellat. Abb. in cap. cum olim, col. 2. de offic. delegat. Petr. de Gregor. in d. tract. de iudic. cauſ. feudal. cap. q. 39. vbi quòd committitur per Dominum Proregem iudicibus ipſis delegatis, cuius eſt 9 eſt ſolius Principis concedere dictam † reuiſionem tamquam de Regalijs, vt vidimus in pragmaticis, eod. tit. 69. nu. 12. cũ ſeqq. tom. 1. ipſarum pragmaticarum, & eſt decaſibus, quos enarrauit ſupra in d. cap. 456. §. 46. num. 108. fol. 192. Surd. Ant. Sola, et alij per Gurbaal deciſ. 14. ſub num. 10. Eſt verum, quòd Dom. Cumia in cap. Ric. 43. ordine ſuo, num. 15. & ſeq. dicit, quòd in M. R. C. ſeruatur, vt talis reuiſio petatur coram Conſiſtorio S. R. C. non autem coram eiſdem iudicibus, qui protulerunt ſententiam, idem Marant. vbi ſupra, num. 53. idemque de Conſiſtorio ad cauſas delegatas, & ad M. R. C. ſedis criminalis, & idem in ſententijs, vel interlocutorijs latis nu d. Regia Curia Prætoris, nam ad ipſam M. R. C. petitur reuiſio, niſi ex commiſſione Domini Proregis aliter appareret.

Amplia ſexto procedere etiã in materia 10 ſpolij, † quia licet non appelletur, vt ſuo loco dixi in cap. huius Regis Alph. Ritus 233. tom. 4. eſto de iure poſſit, quamuis non ſuſpendat adhuc in Curijs inferioribus ex priuilegio cautæ, & ab ipſa M. R. C. & priuilegio Tribunalis, l. 21. C. ſi de moment. poſſeſſ. appellat. tamen facta reſtitutione, ſi quis vellet reuiſionem tentare, non negatur, vt dixerunt Anton. & Blaſc. Lanza, Noſtrates Siculi in d. cap. Ritus 188.

Limita hoc capit. vt non procedat, nec 11 datur reuiſio, † neque ſupplicatio aduerſus ſententias, quando v. g. denegaretur appellatio ex natura cauſæ, vel ob contumaciam, ſuæ negligentiam condemnatis, aut ad euitandum inutilitatem, vt ſit aliquando finis litibus, nam in prædictis caſibus, non licet ſupplicare, ex quo in ſupplicatione militat, & ſubeſt ratio impeditiua, quæ ſubeſt in appellatione ipſa, vt poſt Imol. in l. fin. d. titul. C. vt lit. pend. Ruyn. conſil. 157. Iaſ. Præpoſit. Marant. & alios ſcripſit Surd. conſil. 277. num. 24. lib. 2. & num. 25. & 26. vſque ad finem conſilij, ſed dubitatem in contrarium, quia iam ſit reuocandam hanc immunitatem cauſarum eſt prouiſum per hoc capitulum, cum ſubſequenti per verba ibi expreſſa, vt

ſaltim

ſaltim remedium reuiſionis tentandæ reducatur ad prædictum biennium, & prout inferius videbimus.

Limita ſecundo, vt quæ per ſupplicationem, vel reuiſionem tententur, debeant fieri, & introduci per eadem acta † tantum, nec poteſt extra aliquid addi, ita poſt Vaſil. Riminald. Sen. Petr. de Gregor. Cauale. Muſcatell. Carouit. Vitium, & alios, Giurba deciſ. 14. nu. 10. rationem vide per eundem de Gregorio in quæſt. 42. num. 9. d. tract. de iudic. cauſar. feudal. vbi etiam vide, an poſſit extendi, &c. cetera, † de quo nil dubito, quòd ſic, vt poſui in deciſ. 26. num. 20. & in pragmatica ſit. 24. de offic. Notar. in 3. notab. num. 87. cum ſeqq. tom. 1. ipſarum pragmaticarum, quaſi quòd inſint in ea dictione, omnia illa, quæ ſunt de natura contractus importantia, & conſueta, Anchar. conſil. 139. col. 5. Alex. conſ. 28. col. 3. & conſil. 196. col. 3. vol. 2. conſil. 163. col. 6. col fin. Alber. Brun. conſil. 65. col. 2. Crauett. conſil. 34. num. 9. vol. 1. ex Bald. in l. ſi duo, §. ſi quis, ff. de iureiur. & ibi Alex. & in l. argentarius, in princ. ff. de edendo, idem Alex. conſil. 38. vol. 2. ſiue extenſiuè ſcripta ſit, ſiue per imbreuiaturam, vt per Dyn. & Bart. in l. gallus, §. idem crediderunt, ff. de liber. & poſth. qui dicit, quòd ſalti. omnia comprehendantur ea quæ deficiunt in contractu & ſermone, ſed eſt ſcriptum ſub cæterario, cum ſimilibus adductis per Io. Bertacchin. & Æmil. Mariam Monteſſi ad eum in ſuo repertorio, verbo Cætera, part. 1. fol. 285. poſt Angel. Felic. Corneū, & multos ſubdens ipſe de Gregorio, an etiã poſſit fieri authenticatio inſtrumentorum, num. 12. cum ſeqq. & ſimiliter † puto, quòd ſic, quia caſu, quo inſtrumenta nõ eſſent authenticata, vt puta quia producta in iudicio inuenirentur varia, vel aliàs, vtique recurrendum eſt ad originale penes Notarium, ibique fiat viſitatio, indagatio, & veritas, vt tradit per Sund. conſil. 141. nu. 8. & ſeq. lib. 1. gloſſ. in verbo, prothocollum, Dec. & Addicio ad eum in conſil. 447. Anth. de eabeb. Angel. & Imol. in l. ſi duobus, ff. quemadmod. teſtam. per Bart. conſil. 108. Capol. conſ. 25. in ciuilibus, Corn. conſ. 28. col. 1. vol. 1. Socin. conſ. 277. num. 7. vol. V. Paril. Dec. Berous, Bertrand. Boer. Gramm. Rayn. Neuian. Alb. & multi per eũdem Surdum, & hoc quando non veſtare mitia antiquiſſimis, † quia tunc inſtrumenta, vel priuilegia, ſi fuerunt obſeruata per longiſſimum tempus, debent iudicari authentica, nec poteſt de eorũ vi retenta tractari, Alex. conſ. 187. lib. 7. Bart. in extrauag. quæ ſint rebell. gloſſ. vlt. Geminian. cõſ. 15. quos refert, & ſequitur de Noſtratib. Antonin. Xbecca in tract. de Regia Monarchia, num. 20. & 21. qui dicit quòd talis obſeruantia habet vim teſtium receptorum, ibique vide per eum, qui ſubdat ſufficere coniecturas, & indicia, et per ea, quæ habes in Rit. cap. 301. & ibi poſui to. 4. & quicquid ſit ſolet mandari, præcipi, & iniungi per Iudices, vt certa dilatione, & infra certũ terminũ, authenticentur, vt ait idem de Greg. quæſt. 25. num. 2. ſubdens, num. 3. quod poteſt fieri etiam poſt concluſum in cauſa, ſoletque procurandæ iuſtitiæ ordinari, vt regulentur iuxta formam iuris, & Iudex ſic mandat, argum. illius regulationis, de qua loquor circa depoſita in materia pacti de retrouendendo, infra in cap. 214. Regis, & Imperat. Carol. V. limit. 5. to. 8. nõ autem põt, prout in cauſis appellationũ, nõ deductum deduci, † & nõ probatũ probari vt dixi in cap. Ritus 146. n. 6. cum ſeqq. d. tom. 4. per l. per hanc, C. de temporibus appellat. & in cap. 47. Regis Martini num. 3. tom. 3. quia hoc ſolum in ipſis appellationũ cauſis eſt permiſſum, & parcant mihi Rebuff. conſ. 94. Imol. conſ. 146. Boſſ. Rota, & Contard. & poſt eos Surd. vbi ſupra, quicquid dixerit etiã Beninted. deciſ. 78. qui voluit, quòd quoad probationẽ, etiam de nouo faciendã Iudex reuiſionis, & appellationis à pari procedant, quia non eſt verum, eſto largo modo reuiſio æquipararetur appellationi exclusis caſibus, de quibus ibi per eum, & ita ait contrarium tenendo, Affict. deciſ. 79. num. 3. & deciſ. 155. Surd. Ann. Rebuff. Peregrin. Contard. Boer. Menoch. de quib. per ipſum Giurb. deciſ. 30. num. 7. & tango inferius tub. num. 29. Riminald. Sen. conſil. 398. num. 15. lib. 2. Eſt verum, quòd probamo per inſtrumenta † poteſt ſemper fieri in cauſa ipſa reuiſionis, Cephal. conſil. 182. num. 20. & ſeq. ſaltim ab extra, vt poſt Marant. Carauit. Cauenſ. & Petr. de Gregor. ait Giurba d. deciſ. 14. nu. 1. ibi etiam q. teſtes in alio iudicio producti admittendi ſunt ab extra, ex Monter. deciſ. 30.

Limita tertio, vt debeat tentari dicta reuiſio infra duos annos, & ſic infra dictum biennium, † Maranta in 2. actu principali parte 6. cod. nu. 12. & 15. fol. meo 556. dixi in d. cap. Ritus 188. num. fin. vbi Ioann. Aloyſ. de Septimo, ex Paul. de Caſtr. in d. Auth. quæ ſupplicatio, curſurum à die habitæ ſcientiæ contra ſe latæ, vt in infraſcripto cap. ſubſequẽti, ibi (*li quali doi anni*) & poſtea à primo actu facto per partem tantum ipſam reuiſionem currunt alij duo anni, † & ſic inſtantia à die introductionis proceſſus, ſeu ſcripturarum deciſarum v. g. in ipſa M. R. C. ad Conſiſtorium S. R. C.

in quo

in quo tribunali soluuntur certa iura Magistro Notario, & fit nota introductionis prædictę, & incusatę contumaciæ, quæ instantia currit irreparabiliter, esto per partem aduersam sit datum impedimentum, & factus articulus, quòd non audiatur, nisi solutis expensis, vt inferius tangam, & maximè quando sunt liquidæ, & secundum aliquos currit à die supplicationis Principi porrectę, vel Iudicibus, siue dictę incusatæ contumaciæ, dicit tamen Petr. de Gregor. in d. tract. de iudic. causar. feud. cap. q. 42. num. 8. quòd quando causa est commissa
22 Iudicibus, † & subsequuta est præsentatio commissionis parte citata, tũc efficitur perpetua, quòd an sit verum vide ibi Additionem ad eum, sicut nec puto esse etiam tutũ illud, quod scripsit Cumia in d. cap. Rit. 188. ordine suo 93. num. 39. quòd à sententijs latis, vel ab interloquutorijs in Curijs infe-
23 rioribus † reuisio ad M. R. C. petitur vsque ad 30. annos, & ita fuisse decisum Anno xv. Indict. 1587. inter Donnam Aleonorã Aiutami Christo, & D. Gerardum Agliata, quòd idẽ sentit in alio cap. Rit. 43. n. 7. vbi ex stilo ipsius M. R. C. quandoq; etiam post biennũ possit peti hæc reuisio, ex quo video repugnare d. infrascriptum cap. proximè subsequẽs, quod est cap. 529. dum prędendo, quod olim reuisiones tentabantur etiam post biennium, & quandocumque, supplicauit Regnum, vt limitaretur ad biennium tantum, & non vltra, nec vidi stilum incõtrarium, imo ille stilus, qui seruari præcipitur in d. M. R. C. vt in d. cap. 529. seruãdus est in omnibus Curijs inferiobus, ex adductis supra in cap. 26. Regis Federici, num. 18. cum seqq. tom. 2. latè Ioan. Paul. Montanar. in pragm. Regni Neapolis, tit. de administr. vniuersit. num. 221. cum seqq. hinc dixi in annotationibus modernissimis in prœmio Ritus in littera D. supra d. to. 4. quòd omnes Prouinciæ debeãt seruare, id, quod obseruat caput, & vrbs Regia, non enim licet, membra à capite discedere, Regiasque ordinationes vniformiter sequendas esse in toto Regno, tamquam formam, ex Roman. Andr. Peregrin. Bald. Paul. de Castr. & similibus ibi annotatis.

Limita quarto, vt semel tantum concedatur hæc reuisio vtrique † parti, idem de
24 Gregorio, d. quæst. 42. num. 14. & per ea, quæ posui in d. Ritu 188. num. 37. & in decis. 17. versic. punctus.

Limita quinto, vt reuisio non possit peti, quoties præfatum fuit de † parendo
25 sententiæ in causa ciuili, vbi quis veniret condemnandus pecuniaria pœna, cap. Rit. 151. quod intellige de reuisione coram M. R. C. quia in aliis Curiis inferioribus potest, vt ibidem, & per tradita ab eodem Giurba locis citatis.

Limito sexto, vt reuisio non aliter suspẽdat sententiam, sed datur exequutio pen-
26 dente ipsa reuisione, vel supplicatione, quæ non dicit sententiam iniustam, prout appellatio sic præsupponit, sed iustissimã, vt post Caualcan. Afflict. & alios adnotaui in d. Rit. 188. nu. 18. multos cõgerit more suo Giurba decis. 7. num. 4. Ias. in d. l. si quis aduersus, C. de precib. Imper. offer. Marant. in praxi eod. tit. de appellat. in 2. actu d. nu. 12. cum seqq. & licet aliqui DD. dixerint, quòd quando Princeps informatus de re iudicata, si committat reuisionem sententiæ, censeatur derogare ipsi rei iudicatæ, ex Menoch. de arbitr. lib. 1. cap. 52. num. 4. Alciat. consil. 301. num. 10. vers. tertio, Dec. consil. 198. num. 3. & in fine, Fælin. in cap. 1. num. 83. de constit. Bald & Barbat. in cap. 2. de offic. delegat. tamen, vel hoc non procedit hodie, vel intelligi-
27 tur, quando Princeps scienter, † & informatus de tali re iudicata, quasi derogaret eidem rei iudicatę committendo reuisionẽ, Cephal. consil. 182. Dec. in cap. sua nobis, col. 2. & vlt. de appellat. præsertim quando non ex vi statutorum horum, sed per viam supplicationis idẽ esset supplicatum, vt cõcederet ipsam reuisionem, & decretasset, reuideatur, quia tunc siquidem de eius intẽtione videtur, non obstante re iudicata, & isto casu est verum, quòd reuisio esset ad instar appellationis, & regi superius nu. 17. ex Affl. & d. decis. 231. Castrens. cons. 190. Visis his, col. 2. lib. 1. & ex certa scientia cẽsetur derogatum, Alciat. consil. 301. nu. 10. maximè si petitio esset facta, vt supersedeatur in sententiæ executione, quia si respõsio eiusdẽ Principis simpliciter subsequuta esset, deberet intelligi secundũ
28 † petitionem præcedentem, per l. si defensor, §. qui interrogatus, ff. de interrog. actionibus. §. præterea inutilis, instit. de inutil. stipulat. & per ea, quæ posui sup. in cap. 445. sub n. 5. fol. 253. Iason cõs. 15. in præsenti, in fine lib. 1. & in l. iustitia, ff. de iustit. & iur. qui dicit, quòd debet reuideri, non obstante re iudicata, secus vero, prout solent Principes, & Vicereges in Regno, dixissent, prouideat de Iustitia, quia non censetur in nihilo derogatum, sed reddere videntur se cõformes iuri communi, vt in consuet. Panhor. posui cap. 3. n. 87. & in capit. Regni 22. Regis Martini, num. 37. supra tom. 3. hæc cõmissa reuisio suspendit, Iason loco citato, & propterea altius, & melius ipse Iason in d. l. iustitia, num. 11. impugnando hæc supradicta

prædicta per plura fundamenta determinat non ſuſpendi rem iudicatam, niſi adeſſet
29 clauſula, † non obſtante re iudicata, vt in d. Ritu poſui, num. 23. quod non ſolent facere Principes, idem Iaſon, vterque Curt. Iun. & Senior num. 9. & 10. & ibi Alciat. in l. cauſas, & lites, C. de tranſact. Decius conſ. 197. num. 7. verſic. nec obſtat dictum Baldi, & d. conſil. 198. Alex. conſ. 94. num. 2. lib. 2. & conſ. 136. col. 2. & conſ. 123. lib. 2. Fulgoſ. conſ. 153. & 166. idem Dec. in l. res iudicata, ff. de regul. iur. Pariſ. conſ. 108. num. 18. & ſeq. & conſ. 107. num. 23. lib. 4. Fælin. in cap. inter cæteras, num. 26. de re iudic. & in capit. 5. per literis, col. 8. de reſcript. idem Pariſ. conſ. 106. col. 2. lib. 4. Lapus Alleg. 89. col. 3. Bald. in cap. ſtuduiſti,
30 num. 3. de offic. delegat. Vel niſi † adeſſet cauſa, quòd in meritis poſſit cognoſci, & reuocari, vt per ipſum Curt. Iun. in d. l. cauſas; tanto magis quia in dubio non cẽſetur Princeps per reuiſionis conceſſionem
31 tollere rem iudicatam, † l. fin. C. ſent. reſcindi non poſſe, Fælin. in d. cap. ſuper literis, col. 8. Alex. d. conſ. 94. lib. 2. col. 1. Dec. vbi ſupra, col. 3. Guid. Pap. deciſ. 420. qui ſubdit, quòd eſſet iniuſtum reſcriptum Principis ſuperſedendo executionem ſententiæ.

Limita ſeptimo conſequutiuè, vt petens
32 reuiſionem debeat prius ſoluere, † & adimplere debitum, & expenſas, adhuc manualiter, & de contanti, nec ſufficiat dando pignora, niſi ex voluntate partis, & non ea inuita, quia aliud pro alio ſolui non debet ex iuribus vulgatis, & ita ſeruatur in Tri-
33 bunalibus, nec depoſitum facere, vt poſt Angel. Bart. & alia iura ait Ioan. Aloyſ. de Septimo in d. cap. Ritus 188. vbi etiam Simon Viuacitus, quamuis non ita ſit in hoc, quia ſufficere videtur dictum depoſitum, Affl. deciſ. 70. Veſtrius in praxi lib. 5. de reiterat. terminorũ, etenim ſic eſt de ſtilo, & de dicto Ritu, & ſic poſtea reuiſionem proſequi, l. ad ſoluendum, vbi DD. C. de re iudic. & ita exequi ſententia, Crauett. conſil. 103. num. 12. Soccin. conſil. 158. lib. 2. quoniã commiſſa reuiſio exequutionem ſententiæ etiam in expenſarum ſolutione, non retardat, Iaſ. in d. l. ſi quis aduerſus, C. de precib. Imper. offer. vbi alios citat, Affl. d. deciſ. 341. quicquid dicat Cæphal. d. conſ. 182. num. 19. & ſeq. Riminald. Iun. conſ. 48. num. 42. lib. 1. argumento grauaminis,
34 † quod nec ſuſpendit, ſicut nec iſta reuiſio, vt poſt Bart. in d. l. per hâc, col. 1. C. de tempor. appellat. aiunt Ant. & Blaſcus Lanza in d. cap. Rit. 188. niſi cum illis literis, ut ſolet de ſuperſedendo per menſem, vt ſuo loco dixi in cap. 47. Regis Martini, nu. 57. d. to. 3. cum ibi citati ad cap. 44. Regis Catholici Ferdinandi, extenſione 5. tom. 7. vbi poſt Ludouic. Sacca, Gomez, Papaz, Rotã, & alios ſic dixi poſſe ex commiſſione Principis expediri cauſam nullitatis vnà cum meritis, & articulo grauaminis. Non obſtante, quòd petens reuiſionem ipſam
35 obtinuiſſet quinquennale, † Guid. Pap. d. deciſ. 74. & per ea, quæ tradidi in pragmaticis, titul. 16. de dilationibus, d. to. 1. pragmat. nu. 73. & conſequenter impeditur proceſſus vlterius progredi, Io. Aloyſ. de Septimo vbi ſupra, ſi pars opponat, etiã pendente lite, aliter proceſſus erit nullus,
36 † poſſunt enim expenſæ refici pendente ipſo proceſſu, & acta validabuntur, Bart. in l. per diuerſas, C. mandati, Canoniſtæ in capit. in litteris de reſtit. ſpoliat. Paul. de Caſtr. in l. peto, §. fratre, ff. de leg. 2. Bart. in l. vniuerſa, C. de precib. imper. offer. Angel. in l. venditioni, C. de vſucap. pro emptor. idem Bart. in q. incip. ſtatuto cauetur. ¶ Vel niſi is, qui reuiſionẽ petiturus erit, poneret ſe in car-
37 cere, † iam enim dicitur adimplere, Capic. deciſ. 169. Io. Aloyſ. de Septimo in d. Ritu 188. arg. qui non habet in ære, luat in corpore, vt ſuis locis dixi, & cedendo bonis
38 excarceratur, & per eundem de Septimo, & Petrum Rizzari ibidem, peſſimè autem dicunt, quòd ſi eſſet mulier deberet ſtare carcerata, quia repugnat pragmatica, vbi ſcripſi tit. 24. de offic. Notariorum in 8. not. 54. cum ſequentibus ibi citatis, quicquid etiam dixerit idem Viuacitus. ¶ Aut ſi v. g. exequutio ſententiæ eſſet irretractabi-
39 bilis † Muſcatell. Anna, Gabriel. Tappia & alij per Giurbam deciſ. 4. num. 19 &, ſeqq. vel periculoſa, vel ſi fieret præiudicium in alia cauſa, vt latè per Riminald. Iun. d. conſil. 48. lib. 1. per totum, vbi dicit eſſe hoc arbitrarium Iudici, & per Boer. deciſ.
40 65. nu. 7. ¶ Vel niſi reuiſionem petens † opponat compenſationem aliarum ſimilium expenſarum taxatarum, & verificatarum in alio iudicio, idem de Septimo, vbi ſupra, qui dicit ſic ſeruari, & tetigi remiſſiuè in d. Ritu 188. num. 36. ad aliud cap. 110. eiuſdem ſub num. 12. in fine, licet contrarium teneat Montaltus per illa verba Ritus, non aliter, quæ important conditionẽ, ſed placet melior prima opinio. ¶ Vel niſi ſimus in cõdemnato actione reali, quia ſufficit, vt
41 offerat, † & conſtituat ſe poſſidere nomine illius, qui obtinuit, poſt Capic. deciſ. 14. dicit Fimia in d. Rit. 188. vbi etiam ſcripſi, n. 29. d. to. 4. addo Maſtrill. deciſ. 99. & ita deciſi in Regia Curia Prætoriana, Ann. 1608. in artic. pro Maria Ponticorona contra illos de Pariſi die vlt. Februarij in cauſa oppoſitoria.

positoria, quod audiatur, & procedatur ad liberationem.

Limita octauo secus esse in causis criminalibus, in quibus, esto non appelletur, nec
42 tamen conceditur reuisio, † ita post Dec. in d. capit. pastoralis scripserunt Anton. & Blascus Lanza in eod. cap. Ritus 188. præterquam ex beneficio ætatis, aut fauore matrimonij secundum glos. & DD. in cap. ex litteris de integr. restit. vel nisi ex gratia secundam moderniſſimas Constitutiones Pragmaticales huius Regni, vt scripsi suo loco in alio cap. Ritus 169. num 21. cum seqq. tom. 4 & quæ posui in pragmatica 4. tit. 2. de offic. iudic. M R.C.d. tom. 1. pragmaticarum.

Limita nono, aliter esse in causa oppositoria, † quæ nõ reuidetur, nisi excedat sum-
43 mã vnciarum quinque, vt voluit Io. Aloys. de Septimo in d. cap. Rit. 188. per cap. 118. eiusdem Ritus, vbi scripsi in prine remissiuè ad aliud cap. 116. num. 14.

Limita decimo secundum ea, quæ tetigi supra in principio, vt debeat vincens præ-
44 stare fideiussionem de restituendo in casu succumbentię, quoties victus reuisionem ipsam petijsset infra illos decem dies iuxta formã d. Auth. quæ supplicatio, C. de precib. Imper. offer. de quibus, ibidé adnotaui, & in d. Rit. 188. num. 1 & seq. esto quòd non sit petita ipsa talis fideiussio, quia est de forma quæ in dubium, quando est inducta à statuto, substantialis est, sicuti quando statutum requireret tempus, nam seruandum est illud tempus, vt post multos sentit Surd. con-
sil. 124. num. 3. cum seq lib. 1. de quo memini in decis. 17. versic. hæc erant, an. 4.
45 vsq; ad n. 15. sicuti dicitur † de fideiussione præstãda iuxta dilationes, quæ dãtur ab Illustrissimis Dominis Proregibus, nam debent esto quòd non petantur præstari, vt loquor infra in cap. 24. Regis Inclyti Ioannis, sub versic. sed ex quo, tom. 6. remissiue ad dictas pragmaticas, sed tit. 16. de dilation. n.
46 71, & seq. Esto notoriè victor † esset locuplex, cum sit hoc de forma, quicquid dixerit Bart. in l. quicũque, la 2. C. de fund. patrim. lib. 11. Paul. de Castr. in infrascripto §. interdum, & in l. 1. ff. qui satisd. cogant. quia contra hos tenet Iason in l. diuortio, d. §. interdum, col. 3 ff solut. matrim num. 10. & seq. post Alex. & Franc. de Aretio ex iuribus per eos allegatis, argum. prosequuti, vel inquisiti, qui, si ex forma statuti tenetur
47 satisdare † antequam respondeat, debet satisdare, esto euidentissimè sit soluendo, ex Bald. in l. minor 25. annis, §. fin. cum l. seq.
48 ff. de procurat. & argum. scholaris, † qui esto notoriè sit doctissimus, si vult doctorari, necesse est, vt examinetur, quia est de forma examẽ, Bald. in cap. cõstitutus, col pen: de appellat. glos. vnica in capit. nullius 24. distinct. glos. in verbo aliqualem, & ibi Gardin. Zabarella in Clement. Romana de iureiur. Abb. in cap. fraternitatis, col. 1. de Clerico non residente, & argum. aliarum illationem per eundem Iasonem factarum, & posui super reformatione studiorum Clarissimæ Ciuitatis Cataniæ, tit. de tempore doctorandi, &c.

In causis reuidendis seruatur stilus Magnę Curie. Cap. DXXIX.

ITem sia sua mercè prouedere ad alcune gravitie, le quali son state vsate per alcuni Officiali contra molte, & diuerse persone, videlicet, accade pluries, che si proferiscono sententie, & soglionsi determinare questioni nelle Corti in fauore per la Regia Corte, le quali sententie di natura siano appellabili, & la parte, contra la quale è data la sententia, non appella, & cosi tale sententia passa in rem iudicatam, suole la Gran Corte Regia tali questioni reuideri, licet fosse loco di appellationi, tamen la parte, non curando appellare, ò appellando, & non curando proseguire l'appellatione, la sententza, passa in rem iudicatam, & nihilominus la Gran Corte solita è reuedere simili cause, non solum post biennium, sed etiam quandocumque, che si degni limitare eodem modo tali reuisioni douersi fare solamente infra biennium, & non vltra, & elapso biennio, non si odino le dette reuisioni, li quali doi anni incominciano à correre à die, quo il succumbente haverà scientia della sentenza data contra contra esso, & cosi euã

sia

ſia prohibito ad ogn'altr'Officiale, & Commiſſario. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd ſeruetur ſtilus, & conſuetudo Magnæ Regiæ Curiæ, & in caſibus, in quibus non reperitur ſtilus, nec conſuetudo Magnæ Curiæ, ſeruentur Conſtitutiones Regni. Marturella Secretarius.

Iam dixi ſuper hoc ſupra in cap. præcedenti, quia ſunt connexa hæc duo capitularia.

Pecuniaria ſolutio qualiter debeat fieri inter contrahentes. Cap. DXXX.

ITem ſia ſua mercè dechiarare, che li pagamenti inter contrahentes ſi poſſano fare integrè di moneta aurea, ò argentea, ò di piccioli, ſecondo li contrahenti ſaranno di accordio ſine incurſu alicuius pænæ, non oſtante l'ordinatione, & banno fatto nel detto Regno, nella quale ſi commanda, che il pagamento ſi debbia fare, le tre parti in auro, vel argento, & il quarto in piccioli, attento maximè, che il detto Regno è talmente exhauſto di moneta, che a pena ſi trouano ſolamente piccioli. ¶ Placet Regiæ Maieſtati. Marturella Secretarius.

Remitto me in hoc ad ea, quæ ſcripſi in pragmat. tit. 72. de monet. auri, & argenti, &c. ſub num. 25. & 26. tom. 1. ipſarum pragmat.

De prouiſione Iudicum in ſententijs proferendis. Cap. DXXXI.

ITem, ex quo ſæpe ſæpius accade, che li Giudici ordinarij, ò delegati, douendo proferire ſententia, le parti litiganti pagano il ſalario, & la ragione delli detti Giudici pro iure ſententiæ faciendæ, ſia ſua metcè prouedere, che non poſſano, ne debbiano prendere la detta prouiſione, niſi poſt latam ſententiam, & non ante, ſed interim depoſitum ſtet in potere del Collettore, ò d'alcuno depoſitario, ſub pæna priuationis officij, & di pagare la prouiſione per il detto Giudice alla Regia Corte. ¶ Placet Regiæ Maieſtati. Marturella Secretarius.

Prouiſum eſt hodie in hoc particulari in pandectis generaliter impreſſis poſt volumen capitulorum Regni in verſic: *(pro ſententijs)* ibi, *(ita tamen, quod facto depoſito, etc.)* fol. 9.

De iure triteſimæ non ſoluendo. Cap. DXXXII.

ITem, perche ſon molte Città, & terre del Regno, come, Palermo, Meſſina, Siracuſa, Cathania, Trapani, Noto, & la Licata per priuilegij delli retroprincipi, & ancora di ſua Maeſtà ſon eſenti, & liberi di pagare la triceſima nelli iudicij, tanto della Gran Corte, quanto di Capitaneo, Pretori, & Giudici, & altri Magiſtratt del Regno, per tanto ſupplica il detto Regno ad eſſa Maeſtà, che ſi degni concedere all'altre Città, & terre Demaniali, che habbiano ſimile franchezza, & libertà di non pagare de cætero la detta raggione di triceſima, non pregiùdicando però alla parte contingente alli baglij, che ſpetta alli Secretia della Corte delle dette Città, & terre Demaniali. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quoad Magnam Curiã, nullo præiudicio generato Comiti Adernionis Magiſtro Iuſtitiario tantũ, dum dicto officio præfuerit. Marturella Secretarius.

Habes ſupra in cap.7.Regis Martini à num. 46. cum ſeqq. vbi ſerio de hoc mentionem feci tom.3.& ſupra hoc tomo 5.in cap.205.in 2.not.num.12.fol.3.& tranſit hic Boniorn. citando duas conſtitutiones,de quibus iam ſcripſi in locis prædictis.

Quòd in renenditionibus Baroniæ, & feudorum non ſoluatur decima.
Cap. DXXXIII.

ITem li Baroni,& Feudatarij del Regno predetto,non potendo altrimente ſupplire à loro neceſſitati, ſon coſtumati ſæpe ſæpius vendere,ò uero alienare Feghi,ò Baronie cum pacto de retrouendendo in eodem contractu venditionis, per la quale venditione, ò alienatione è debita alla Regia Corte la raggione della decima del prezzo dell'alienatione, & alcuni dubitano, che douendoſi fare la reuenditione ſecondo la forma del patto già detto, ne fortè ſi domandaſſe dalla Regia Corte per la detta reuenditione la detta decima, ſia ſua mercè commandare, che di tale reuenditione in eodem contractu facta non ſi debbia pagare decima, com'è di raggione, altramente molte venditioni di Baronie, & Feghi ceſſano, per dubio di tal pagamento di decima,& non ſi fanno,& coſi la Regia Corte,non ſi facendo tali venditioni, non hà decima alcuna, & la detta declaratione s'intenda non ſolum à venditioni da venire, ma à quelli,che ſon ſtate fatte vſque ad præſentem diem. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, excepta decima certæ reuenditionis. Franciſcus Marturella eius Secretarius, ſuo Albarano facta.

Vide quę poſui in materia decimæ in cap.110.Regis Federici cum concordantibus ibi poſitis, & præſertim in declatione 13 ſupra tom. 2.& latè uidebimus in ſequentibus tomis.

Quòd Locumtenens, & Iudices, à quorum interlocutorijs appellatur, non interſint in Conſilio. Cap. DXXXIIII.

ITem, perchè nel detto Regno molte volte contra ogni debito di ragione querelandoſi la parte dell'interlocutorie della Gran Corte in Regio Conſilio dicti Regni, & douendoſi chiamare ſopra tali querele Luocotenente, & Giudici, ſtanno preſenti in veder li voti, & quod peius eſt, danno voto quodammodo in facto proprio,perche ſi tratta della reuocatione, & retrattatione dell'interlocutorij lorò, ſia ſua mercè ordinare, che detto Luocotenente,& Giudici non habbiano da interuenire nelli voti,che ſi donano in Conſiglio,trattandoſi di reuocare loro interlocutorij,anzi debbiano appartarſe, & vſcire dal Conſiglio, come l'Aduocati delle parti. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quoad cauſas priuatorum. Marturella Secret.

S V M M A R I V M.

Iudices M.R.C. non debent interuenire conſilio, quando agitur de reuocatione, ſiue confirmatione ſuarum interlocutoriarum,num.1.

Iudex non poteſt remoueri à cauſa principali, nec recuſari, eſto eius interlocutoria eſſet reuocata,num.2.

Interlocutoria Iudicis ſi eſt reuocata,ni ob id tamen

ob id tamen remouetur Iudex à cauſa principali, ibidem.

Appellatio ſicut denegatur à Cõſiſtorio S. R. C. ſic à Regio Sacro Conſilio, num. 3.

Conſiliarius vnus Regius nõ repreſentat totũ Sacrũ Conſilium, ſed omnes ſic, ibid.

REcordor mentionem feciſſe de hoc ſupra in cap 528 n. 5. fol. 354. & in ſumma h. d. quòd quando agitur de reuocatione, ſiue confirmatione interlocutoriarũ latarum per Iudices M. R. C. in Regio Conſilio huius Regni, tales † Iudices non debẽt 1 interuenire præſentes, ſed exire foras, ſic pluries, vidi obſeruari in conferendis, quia Illuſtriſſimus Præſes de Rao, ordinabat, vt Iudex, qui dederat votum ſuum, ſegregaret ſe ab alijs de conſilio prædicto. Hinc video Petrum de Gregorio in ſuo tract. de iudic. cauſar. feudal. quæſt. 39. in fine, quòd ſi verbi gratia talis interlocuturia 2 † reuocatur, & retractaretur, non ob id tamen cauſa principalis reuocatur, vel remouetur à iuriſdictione ipſius M. R. C. & poſui ſic in prägmaticis tit. 4. de recuſation. Iudic. ampl. 3. num. 14. & num. 92. & per capit 45. Regis Ferdinãdi, vbi ſuo loco dante Domino videbimus to. 7. Cumia in cap. Rit. 44. num. 8. & cap. 76. num. 58. cum ſeqq. Alterum, quod video etiam poſitum per eundem de Gregor. in d. tract. quæſt. 41. nu. 13. & 14. & in nouiter impreſſis, quæſt. 51. eſt ex verbis huius cap. ibi (*in Regio Cõſilio*) quòd lata ſententia, vel reuocata per hoc Sacrũ Concilium, non datur amplius appellatio, quia, ſicut à Conſiſtorio non appellatur, ſic 3 † neque à ſacro Regio Concilio, & vidimus in cap. 67. Regis Martini ſub num. 3. tom. 3. per text. in l. quiſquis, C. ad l. iul. Maieſt. licet ab vno Conſiliario Regis, qui nõ repreſentat totum Regium Concilium, ex traditis ſupra in cap. 24 num. 17. & in d. cap. 67. Regis Martini, tom. 3. ex conſuetudine Regionis aliud ſit, vt ab vno ex Auditoribus Rotę ad alios Dominos de Rota, ex conceſſione S. Põtif. appelletur, & ſimpliciter pertranſit hic Bonior qui citat etiam cap. 86. Regis Caroli, per quod quãdo Iudices ſunt ſuſpecti, nec debent interuenire in voto.

De prouiſione Iudicum Delegatorum Magnæ Curiæ. Cap. DXXXV.

ITem, che li Giudici della Gran Corte Delegati in cauſa di reuiſione, non poſſano hauere la raggione dell'executione, eccetto per ſino à ſomma di vnci xx. & non vltra. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

, Materia eſt Regiarum pandectarum, de quibus latè ſcripſi ſupra in cap. 205. fol. 1. cum ſeqq. & etiã cum ordinarijs illis pandectis impreſſis in fine Capitulorum Regni in tit. de iure proniſionum, de quibus adhuc in eod. cap. 205. mentionem feciſſe recordor.

De taxatione facienda per bracchium Eccleſiaſticum Cap. DXXXVI.

ITem che tutte taxi fatte, ò da farſi di collette, ò donatiui contingenti al detto Bracchio Eccleſiaſtico ſi debbiano fare per eſſo bracchio, ò per altre perſone deputati, & che il Collettore l'habbia à conſtituire il bracchio predetto. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quòd fiat, prout hactenus eſt fieri conſuetum.

Quòd ſuperſedeatur in alijs ſolutionibus durante tempore præſentis donatiui. Cap. DXXXVII.

ITem che durante il tempo del pagamento del preſente donatiuo, ſi debbia ſopraſedere all'altre collette quanto alla contingentia del detto bracchio Eccleſiaſtico, la quale contingentia la detta Maeſtà debbia exigere paſſato il tempo del preſente donatiuo. ¶ Non procedit.

Quòd donatiuum intelligatur perſonale, & non ad hæredes. Cap. DXXXVIII.

ITem il predetto Regno fa l'infraſcritto donatiuo al detto Signore Re Alphonſo, quoad perſonam ſuam tantum, & non ſucceſſoribus ſuis in Regno prædicto, ita quòd, ſi caſus acciderit, quod abſit, quòd decederet, tal donatiuo non paſſi alli ſuoi ſucceſſori. Placet Regiæ Maieſtati.

Quando ſoluatur præſens oblatio. Cap. DXXXIX.

ITem detto Regno fa l'offerta alla prefata Maeſtà, cum hoc, & non aliter, che ſi habbia à pagare dopò, che ſaranno finite tutte le collette impoſte, & preſenti, & etiam la colletta, ſeu offerta fatta per l'armamẽto delle Galere, ita quòd poſt omnes collectas finitas, ſi habbia ad exigere il preſente donatiuo delli fiorini trecento milia, & non aliter, nec alio modo. ¶ Placet Regiæ Maieſtati.

Ab iſto cap. 536. vſque ad hoc capitulum 539. colliguntur quatuor concernentia Regium donatiuum, primũ eſt, quòd in taxatione faciẽda in ijs, quæ ſpectant ad bracchium Eccleſiaſticũ debeat taxa fieri per idem bracchiũ Eccleſiaſticũ, ſecundum quod durante donatiui oblatione, debeat ſuperſederi in exactione aliorũ donatiuorum, & collectarum. Tertium quòd oblatio donatiui ſit perſonale in Regem, cui affertur, & non tranſit ad eius hæredes; quartũ, & vltimũ, quòd donatiui oblatio exigẽda ſit poſt omnes collectas finitas; eſt materia cap. 54. vbi latius ſcripſi ſupra ſub Rege Martino, tom. 3. & 401. hoc tomo, de quibus ſuppleo infra in cap. 8: & capit. 28. Regis Philippi II. ſub verſic. tertio de donatiuis, tom. 9. vbi videas in ſua materi, an hæc ſint vera, præſertim quo ad tertium.

Quòd expectetur per quatuor menſes deciſio cauſæ feudalis, ſi Regia Maieſtas voluerit vota cauſæ. Cap. DXL.

ITem ſupplica il detto Regno, perche alcune volte contingе, che vertẽdo queſtioni in Magna Regia Curia dicti Regni in cauſis feudalibus, le parti hanno ricorſo alla detta Maeſtà, dalla quale s'impetrano reſcritti, ò prouiſioni, che li Giudici della Gran Corte debbiano mandare li voti alla prefata Maeſtà, & interim ſi ſopraſede nel ſpedimento delle cauſe predette, in gran pregiuditio, & veſſatione di parti, ſia ſua mercè ordinare, che tali reſcritti, etiam impetrati, cum clauſula, motu proprio, & ſub quibuſcumque clauſulis, ſiano nulli, & ipſis non obſtantibus, li Giudici abſque incurſu alicuius pœnæ, poſſano, & debbiano decidere, & determinare le predette cauſe feudali. ¶ Placet Regiæ Maieſtati, quod ſi, & quando cõtingerit de mandato eiuſdem Maieſtatis vota dictarum cauſarum, ſibi à dicto Regno deſtinari proprio motu, vel ex officio, Regia Maieſtas mandabit præfata vota ſibi deſtinari, eo caſu, facta intimatione partibus, ſi infra quatuor menſes, computandos à die, quò dicta vota tradentur Viceregi, vel Præſidenti, & à die dictę intimationis partibus faciendæ, non fuerit per dictam Maieſtatem reſponſum, & reſponſio præſentata Iudicibus, eo caſu Iudices impunè, vlteriori dilatione non expectata, procedere poſſint ad deciſionem dictarum cauſarum; ſi vero Regia Maieſtas mandabit ſibi deſtinari dicta vota ad petitionem partis, eo in caſu currat præfatum tempus ad reſpondendum, vt ſupra à die, quo præfata vota clauſa, &

ſigillata

ſigillata ipſi parti fuerint tradita, infra quod tempus, ſi non fuerit reſpõ-ſum per dictam Maieſtatem, & reſponſio præſentata Iudicibus, poſſint di-cti Iudices procedere: prædictum autem tempus quatuor menſium locum habeat, Regia Maieſtate exiſtente in Regno Neapolis, exiſtente vero in alijs Regnis ſuis, aut aliquo eorum, ſit ſtatutum tempus ex menſium, quo-ad præmiſſa. Marturella Secretarius.

S V M M A R I V M.

Feudalium cauſarum cognitio eſt M R.C. num.1. & quæ ſint, cum plurib n. ſeqq. vſque ad num.65.

Feudale dicitur illud, quod quoquomodo tangat feudum. num.2.

M.R. C. ſede plena eſt competens in feudalibus, aliter ſententia nulla eſt ipſo iure, num.3. & ſeq.

Sententia lata per alios Iudices in feudalibus, quã per Iudices M.R.C. ſede plena, & ſic quatuor, eſt nulla ipſo iure, ib.

Iudices M. R. C. in cauſis feudalibus debent eſſe quatuor, tres ciuiles, & vnus ſenior ætate criminalis, & dicuntur Pares Curiæ. num.4.

Iudices M.R.C. tres criminales. & tres ciuiles diuidunt ſibi emolumenta prouiſionum & data, ibid.

Feuda quaternata ſunt illa, quæ dicuntur antiqua, nobilia, & ligia, & in quibus cadit aſſenſus Regius, nu.5. & quæ ſunt ſcripta in quaternionibus, n.78.

Feudalis cauſa dicitur ſi agitur ad rei vẽdicationem, vel reſtitutionem feudi. n 6. amplia, n.25.26.27 29.30.57.59.60. 61. 63.64 65. fallit, num.69. 71. 77. 79. 80. 81.82.84 86.88 89.

Feudali in cauſa mortuo vno Iudice, vel recuſato, vel abſente, nil poteſt fieri, ſed ſede plena, num.7.

Iudicum ſi vnus moriatur, vel ſit abſens, vel recuſatus in cauſis feudalibus nil poteſt fieri, nec os aperiri, niſi ſit ſedes plena, ibid.

Suſpect' ſi eſt Rex, vel Princeps in cauſa feudi, an pares Curiæ ſint ſuſpecti. ibi.

Feudi cauſa coram domino feudi tractabitur, ſi duo Capitanei contenderint de eo, num.8.

Feuda nobilitãt, & reddunt nobiles; & per plures iudicanda ſunt, nu. 9.

Feudales cauſæ dicuntur magnæ graues, & importantes, & per plures iudicandæ ſunt, n.10 & dicuntur arduæ, nu.17.

Veritas per plures melius inuenitur, ibidem, & ſeq.

Plurium iudicium reputatur melius, quã paucorum, num.11.

Termini dupplicantur in cauſis feudalibus num.12.

Feudalibus in cauſis etiam datur terminus menſis vnius ad diſputandum, n.13.

Feudales cauſæ tamquam magnæ referuntur Principi. n.14.

Relatio Principi in multis caſibus eſt facienda, ibid & num ſeqq.

Principi quando refertur cauſa, debet referri, non factum ſimpliciter, ſed cauſa inſtructa, num.15.

Cauſæ criminales referuntur Principi, n. 16 tamquam ardua. n.18.

Cauſæ feudales dicuntur etiam ardua, nu. 17. & quæ ſint à nu. 6. cum plurib. ſeqq. vſque ad num.65.

Iuramentum ſuppletorium non defertur in cauſis feudalibus, ibid.

Minima non curat prætor, ex quo non ſunt ita magni præiudicij, n. 19.

Feuda ſicut non poterant abſque conſenſu alienari, ſic nec poterat agi, n.20.

Alienationis appellatione venit agere, ib.

Vaſſalli poſſunt prohiberi per Regem, & Principem, ne de rebus, quas tenent ab eo, litigent coram alio Iudice, num. 21. & an poſſint prohiberi, ne cõſentiant in arbitrum, num. ſeqq.

Vaſſallorum ſuorum ordinarius quilibet eſt Iudex, num. 22.

Clericus an poſſit conſentire in iudicem laicum arbitrarium, vel arbitratorem, compoſitorem, vel amicabilem perſonã & quomodo, num.23. & 24.

Iudex laicus eſto non poſſit eſſe Iudex Clerici, an autem poſſit, vt arbiter, compoſitor, & amicabilis perſona, num.24.

Feudalis cauſa dicitur, etiam ſi agatur poſſeſſorio, num. 25. vel de quota parte feudorum quaternatorum, n.26.

Feudi res particularis æquiparatur toto feudo, num. 26.

Feudalis cauſa votanda, & decidenda eſt per quatuor Iudices M. R. C. ſede plena, num.27.

Feudalis cauſa dicitur, etiam ſi agatur de nullitatẽ ſententiæ latæ ſuper re feudali, num.28.

Sentẽtia nullitas ſuper re feudali vidẽda eſt per Iudices M. R. C. ſede plena, ibid.

Feudalis

Feudalis cauſa dicetur ſi dubitaretur artículus, an ſit ita, vel ne, num.29.

Feudalis cauſa eſt quando vertitur quæſtio inter dominum, & vaſſallum de feudo, num. 30.

Feudi Iudex olim erat dominus feudi, nunc Pares Curiæ, hodie M.R.C. ſede plena, ibid. & n.ſeq.

Pares Curiæ olim erat dominus feudi, vel vaſſalli, qui ab eodem domino recognoſcebant alia feuda, hodie eſt M.R.C. ſede plena, ibidem.

Pares Curiæ quando dabantur, ſolebat fieri tabula ad eligendum, n.35.

Clericus ſi eſt feudatarius cauſa eius debet agitari coram domino feudi, & corã M.R.C. priuatiuè non coram Eccleſiaſtico, & perdit forum, nec habet declinatoriam num. 32. cum ſeqq. eſto dominus eſſet ruſticus, n.35. & eſt pares Curiæ, n.38. & hoc propter conuentionem cum Rege, & Pontifice, n. 39 fallit, n.50 51.52.53 54. 55. & 56.

Feudi dominus eſt Iudex ordinarius in materia feudali, & ſententiam poteſt executioni mandare, & per ſpatulas ejicere vaſſallos etiam contra Clericos, n.33.

Cauſa natura trahit ad ſe perſonam, non perſona naturam, n.34.

Feudi conſuetudo generalis eſt natura ipſius feudi tamquam annexa origini ipſius, ibidem, & ſicut diſponit de iure feudorum, ſic & de iuriſdictione, n. 40.

Eccleſia, & Clericus feudatarij efficiuntur de iure domini, eſto ruſtici, n. 35. & tenentur ad ſeruitium, & quomodo, n. ſeqq. Eccleſia Romana licet ſit mater imperij, ſi tamen tenet feudum à Principe, ſit eius vaſſalla, ibid.

Seruitium militare licet præſtare nõ teneatur Eccleſia feudataria domino feudi, tenetur tamen ad fructus ſpoliorum ſede vacante, n.36. & n.40.

Eccleſia, vel Clericus ſi acceperit feudum à Principe ſeculari, tenetur ſeruare id, quod obſeruant alij feudatarij, num. 37.

Pares Curiæ in cauſa feudalis Clerici, vel Eccleſia eſt laicus dominus feudi, vel M.R.C. ſede plena, n. 38.

Conſuetudo generalis feudi ſicut diſponit de iure feudorũ, ita & de iuriſdictione, n.40.

Fori declinatoria non competit Clericis in feudalibus, num.41.

Clericus ſi eſt feudatarius, M.R.C. cognoſcit ſede plena etiam priuatiuè, num.42. tam in petitorio, quam poſſeſſorio, n.43.

Appellatio ſit ad Regẽ de bonis feudalibus donatis Eccleſiæ, prælatis, & Epiſcopis, num.44 & vbi ſit eſſet conſuetudo præſcripta, vel priuilegium, vel locus recognoſcitur in feudum, num.45. fallit quãdo donatio rei feudalis tranſiſſet cum mero, & mixto imperio, num. 46. vel ſi liberè eſſent donat, aut eſſemus in dubio, num. 47 48.

Appellatio licet regaliter à Curijs Epiſcopalibus fiat ad Archiepiſcopos, vel ad Papam, fallit in feudalibus, ibid.

Donatio quando fuit facta per Conſtantionum Imperatorem Eccleſiæ Romanæ, nulla ſuperioritas, nec imperium remãſit Imperatori, n.48.

Clericus feudatarius poteſt quandoque per Iudicem temporalem priuari fructibus feudi, num.49.

Clericus eſto feudatarius tunc conuenitur coram domino feudi, quando feudum eſt quaternatum, nu. 50. vel agitur ex lege feudi, num. 51. vel in rebus emphiteuticis, num.52. vel vbi agitur de delicto Clerici, emenda iniuriæ, damno paſſo, num. 54. vel vbi agitur criminaliter de poſſeſſione ad panam, num.55. & vbi non tractatur de re feudali, num.56.

Emphiteuticus in rebus Clericus conuenitur coram ſuo Iudice ordinario, nu. 52. & ſeq.

Argumentum de feudo ad emphiteuſim licet valeat non procedit in Clerico emphiteota, n.53.

Feudalis cauſa dicitur etiam vbi agitur actione hypotecaria pro dotis reſtitutione, at vocatur feudum, num.57. ſecus in pignoratitia, n.58.

Feudalis cauſa dicitur quando agitur v.g. quòd declaretur talem ſubiugationem non afficere feudum, n.59.

Feudalis cauſa an ſit quando agitur de ſpolio ad feudum, n.60.

Feudalis cauſa an ſit, vbi tractatur actione perſonali, & quomodo num. 61. & quid vbi adeſt pactum de retrouẽdo, n. ſeq.

Pactum de retrouendẽdo, vbi adeſt in bonis feudalibus, non procedit ſede plena, num. 62.

Feudalis cauſa eſt vbi procedit ratione felloniæ, vel culpæ vaſſalli, vel per inueſtituram non præſtitam, nu 63.

Pares Curiæ in materia felloniæ, et culpæ vaſſalli hodie eſt M.R.C. ſede plena, ibidem.

L. vnica, C. quand. Imperat int pupill. & vid. limitatur in feudalibus, n.64.

Viduæ, pupilli & miſerabiles perſonæ nõ gaudent priuilegio l. vnica C. quando Imper in feudalibus, ibidem.

Feudalis cauſa dicitur, eſto eſſemus in præſentatione, ſiue receptione teſtium in cauſis

in cauſis feudalibus, num. 65. & ſeq.
Teſtium receptio in cauſis feudorum, an poſſit commicti per alium Iudicem, quã per M. R. C. ſide plena, ibid.
Litera de audientia teſtium ſolent dirigi Commiſſarijs, & officialibus locorum tam in ciuilibus, quàm in criminalib. & feudalibus, & quomodo, n. 66 67.
Prohibentur multa ab initio, quę poſt facta tenent, & quando, n. 68.
Feudalium cauſarum cognitio poteſt competere etiam Iudicibus inferioribus Magnæ Regiæ Curiæ ex priuilegio, nu. 69. & ſeq.
Panhormi, & Meſſanę Vrbes habent ſe tamquam excedentia, & exceſſa, ibid.
Feudali in cauſa poteſt Rex facere Iudices delegatos, num. 70.
Feudali in cauſa poteſt recipi primum, & ſecundum decretum per quemuis Iudicẽ, etiam non ſede plena, n. 71. cum ſeqq.
Feudalis cauſa non dicitur in executiuis, quoquomodo tangat feudum, num. 72.
Decretum ſecundum ſuper feudalibus interpoſitum, an debeat ſubſignari per omnes quatuor Iudices ſede plena, num. 71. 72. 73. fallit n. 76.
Decretum ſecundum habet uim ſententiæ diffinitiuæ, ibidem.
Decretũ primum, & ſecundũ poteſt interponi etiam de mandato Iudicis ſuper re, quæ non ſubeſſet eius iuriſdictioni, n. 74. & quid in captura poſſeſſionis, num. ſeq.
Tranſumptum requirit præſentiam Iudicis, & cuius, num. 75.
Decretum ſecundũ ſi interponitur pro executione ſententiæ latæ in cauſa feudali, tunc expediendum eſt per omnes quatuor Iudices M. R. C. ſede plena, num 76.
Feudalis cauſa non dicitur, quotiès feuda non ſunt quaternata, nec exceptio boſtica, num. 79. vita militiæ, & dos de paragio, num. 80.
Feuda magna, caſtra, & baronia, quæ ſunt deſcripta in quaternionibus dicuntur quaternata, & de illis cognoſcit M. R. C. ſede plena, num. 78.
Exceptio boſtica non dicitur cauſa feudalis, num. 79.
Vita militiæ an ſit cauſa feudalis, num. 80.
Dos de paragio non eſt cauſa feudalis, ibidem.
Feudalibus in rebus ſi ſunt data damna, non dicitur cauſa feudalis, ſed quilibet Iudex cognoſcit, num. 81.
Feudalis rei venditæ pretium an ſit feudalis cauſa, num. 82. & ſeq.
Pretium non ſuccedit loco rei in feudalib. rebus venditis, n. 83.
Feudum ſi eſt donatum cum pacto, vt donatarius alimentet donantem aliàs in caſu ingratitudinis poſſit reuocari donatio, non dicitur hæc cauſa feudalis, n. 84.
Feudalis cauſa non dicitur, ſed allodialis, quoties agitur ex pacto ſtipulato cum poſſeſſore feudi, et feudum non venit deductum, vt feudum, n. 85.
Ius offerendi ſi offertur in rebus feudalibus non dicitur cauſa feudalis.
Deciſum negotium in uno Tribunali non poteſt de nouo in eodẽ iterũ agitari, n. 87.
Litis conteſtatio ſi prętenditur fieri in feudalibus, an cauſa ſit feudalis, n. 88.
Feudum ſi quis prætendit, non vt feudum, ſed tamquam allodium, non dicitur cauſa feudalis, nec cognoſcitur ſede plena, num. 89 & 101.
Modus procedendi deſumitur ex aſſertione actoris, ibid.
Incertus author ſuper Ritu eſt Franciſcus de Neapoli, ibidem.
Feudales cauſæ poſſunt peti, vt tranſmittantur, & extrahantur à Regno ad Sacrum Regium ſupremum Conſilium via recognoſcendi, num. 90. & cum voto Iudicum, num. 93. & iuſtificationibus, n. 96.
Siculorũ cauſę non poſſunt hinc extrahi quoquomodo, niſi feudales, & quomodo ibidem.
Rex Princeps ſi mandat cauſam recognoſcendam, ſine reuocat quando vult, n. 91.
Citatio non requiritur in litterit de auocatione cauſarum feudalium, n. 92.
Cauſę feudales quando via recognoſcendi tranſmittuntur ad Sacrum Conſilium Supremum debent ire cum voto Iudicum, n. 93.
Vota Iudicum quomodo debeant dari, n. 94. & quid quando ſunt diſpatia, & diſcrepantia, num. 95.
Feudalis cauſa quando eſt auocata, ipſo iure ſuſpenſa eſt iuriſdictio, nec vlterius debet procedi ſub pena nullitatis, nu. 96. & ſeq. & pœna iudicibus impoſita, num. 98.
Sententia erit nulla, ſi Iudex pendente auocatione cauſa feudalis vlterius procedat, ibidem.
Princeps ſi reuocat ad ſe negotium, ligãtur manus Iudicum, & inferiorum, n. 97.
Auocata cauſa, ligantur manus inferiorum, ibid.
Vota cauſæ feudalis ſi fuerunt tranſmiſſa cum iuſtificationibus ad Sacrum Regiũ Concilium tempore vnius ſedis, & tempore alterius iterum huc retrotranſmiſſa debent adhuc legi per ſedem nouam, num. 99.

Iudex

Iudice mortuo, vel mutato, durat Magiſtratus, & per ſucceſſorem in officio omnia executantur, data notitia partibus, & ſequi debet votum prædeceſſoris, n. 100.

Feudalis cauſa debet tranſmitti ſi in ea proceſſum eſſet prout in feudalibus, nec poteſt allegari, quòd non ſit ita, ſed ad allodialis, num. 101.

Feudalis cauſa non poteſt traſmitti ad Sacrum Regium Supremũ Concilium via recognoſcendi, niſi expreſſit, ex motu proprio Regis ad ſupplicationem partis Regnicolæ cum litteris, num. 102. cum ſeq.

Vota cauſæ feudalis, quando tranſmittũtur ad Sacrum Concilium ſupremum, habet vim auocationis, & quomodo, num. 103.

Tranſmiſſio cauſæ fit in litibus magnis, num. 104.

Feudis in paruis non fit tranſmiſſio cauſæ, ibidem.

Vota cauſæ quando tranſmittuntur, debent mitti clauſa, & ſigillata, nec propalari debent, n. 105. ſed ſecreta teneri, n. 106.

Secreta votorum pandens, & reuelans Officialis incurrit panam falſitatis, & perditionis officij, & recuſationis, n. 106.

Vota cauſę feudalis cum inſtificationibus, quãdo tranſmittuntur quid ſeruari debeat, & quomodo, & ad cuius expenſas, & per quem tranſmittantur, num. 107. & ſeq.

Vota cauſæ feudalis ſi ſunt tranſmiſſa, ſuperſedetur in lectura ſententiæ per menſes ſex, & an poſſit prorogari, n. 108.

Vota iudicum licet regulariter protelari non debeant, fallit in cauſis feudalibus, ibidem.

P. littera non poteſt apponi, niſi cum notificatione partis, aliter ſi inualida, n. 109.

Regia mandata ſi ſunt impetrata tacita veritate ſuperſedetur in executione, & conſulitur Principi, n. 110.

Conſultatio cum Principe in multis caſibus fit, ibid.

Feudalis cauſæ vota, an vltra primam vicem tranſmitti debeant via recognoſcẽdi ad Sacrum Concilium Supremum, num. 111. 112. cum ſeqq.

L. Boues, § hoc ſermone, ff. de verb. ſignif. fallit in ſtatuto, vel lege, num. 113. vel quando primo actui non bene, nec ſufficienter eſt adimpletum, num. 114. & in caſibus reiteralibus, n. 115. 116. vel vbi verba ſunt prolata negatiuè, n. 117.

Teſtator ſi legat veſtem viduæ, intelligitur nedum de prima, ſed de ſecunda quouſq; viuat, ſi prima conſumitur, n. 116.

Rex non debet coarctari de prima vice, num. 118.

Sacrum Regium Concilium Supremum habet in Regnis ſuperioritatem, & poteſtatem ſupremam, ibid.

Quando, dictio, accipitur pro quia, vel pro quòd, pro cauſa & voluntate, n. 119.

Auocationes cauſarum ſi fiant ad ſacrum Regium ſupremũ Conſilium non poſſunt conqueri Iudices, n. 12. & ſeq.

Cauſæ omnes ob corporum communitatem, & vniuerſitatem, ſunt etiam Conſiſtoriales, num. 121.

Rex, qui tantorum eſt Iudex, & tantis iubet, manere ſub alterius poteſtate indignum eſt, n. 122.

Vota, & inſtificationes tranſmiſſæ via regnoſcendi ad Regem, ſi iterum veniant aliter mutata, & correcta per ſacrum Concilium non ſunt legenda, vt prius, ſecus ſi non ſunt mutata, & quomodo, nu. 123. cum ſeqq.

Vota cauſæ feudalis tranſmiſſa, & iterum remiſſa huc ſi ſunt, & lecta talis ſententia dicitur M. R. C. & non Sacri Regij Supremi Conſilij, num. 124. cum ſeqq. & cauſa erit appellabilis, num. 128.

Sententia lata ad conſilium ſapientis dicitur ſententia Iudicis, & non ſapientis, num. 125.

Sententia ad conſilium ſapientis debet regulariter legi, nec ſufficit fuiſſe miſſum votũ ſigillatum clauſum, & ſubſcriptum, nu. 126. nec ſufficit dicere profero ſentẽtiam ſecũdum quòd veniet votũ, & an debeat legi votum, & ſententia prima, n. 127.

Appellabilis an ſit ſententia, vel remiſſibilis, quando legũtur vota tranſmiſſa in cauſis feudalibus ad Sacrum Regium ſupremũ Cõſilium, & iterum huc remiſſa, n. 128.

Auocata cauſa tandiu durat, quandiu durat auocatio, num. 129.

Recognoſcere non eſt aliud niſi, approbare, agnoſcere, reuidere, num. 130.

HAbetur Primo ex hoc textu (qui de verbo ad verbum infertus eſt infra in cap. 139. Regis Garoli, to. 8.) ibi (*vertendo queſtioni in M. R. C. Regni in cauſis*
1 *feudalibus, &c.*) quòd cognitio † cauſarum feudalium ſit ipſius M. R. C. & iuſtitiarij, & conſequenter ipſa M. R. C. dicitur Pares Curiæ, vt inferius tangam ſub nu. 30. Et prout ſcripſi in Conſuet. Panhormi, capit. 3, num. 10. cum ſeq. quia quoquomodo
2 tangit feudum dicitur feudale, † vt poſui in deciſ. 56. num. 5. & deciſ. 70. verſic. ſecundo quia, Ant. de Butr. Barbat. & Dec. in cap. cæterorum de indic. aliter enim ſententia
3 † lata per alios Iudices, quàm per d. M. R. C. ſede plano, eſſet nulla ipſo iure, vt dicit

Caſtellion.

Caſtellion. cõſil. 24. n. 23. & ſeq. tamquã ex defectu iuriſdictionis, nec ipſa iuriſdictio poſſit in alios prorogari, Abb. conſil. 82. libr. 1. Glarus §. feudum, quæſt. 90. num. 10. ratione nobilitatis, vt dicam nunc, & aliarum rationum, & ſunt conſequenter
4 quatuor Iudices, † ac ſede plena, vt in d. cõſuet. & locis citatis, & ſic per pragmaticam 33. tit. 2. de offic. Iudic. M. R. C. tom. 1. ipſarum pragmaticarum, vbi quòd tres Spectabiles Ciuiles Iudices, & vnus Spectabilis Criminalis maior natu expediant, vt recordor in tempore ſedis meæ pluries tamquam Criminalis Iudex, & maior natu interuenſſe in feudalibus, vbique etiam diſponitur, quòd emolumenta, iura prouiſionũ, & Datæ diuidi debent inter ſex Iudices ipſius M. R. C. eſto olim erat quatuor, quia mox ad ſex reducti fuerunt cẽpore Dñi Regis Caroli, vt ait Bonior. & Pern. in tractatello de Principe, col. 9. & poſui ſup. in cap. 366. in princ. fol. 179. vnicuique eorum aſſignata portione, Petr. de Gregor. in tract. de iudic. cauſar. feudal. quæſt. 7. num. 2. in meo, vbi dicit, quòd quando agitur ad feudum quaternatum (quod nihil aliud eſt,
5 † niſi antiquum, vt per Henric. Bohic in capit. ex parte, nu. 10. & 11. de feudis Imol. in d. cap. cæterum, & per ea, quæ poſt multos ſcripſi in cap. 35. Regis Iacobi, à num. 8. vſque ad num 27. tom. 1. vbi dixi eſſe illa, quæ tenentur in capite, & cadit Regius aſſenſus, ſuntquè nobilia, & ligia) tot ſunt, maximè
6 ſi agatur † ad rei vendicationem, ſiue reſtitutionem, feudi, vt vidimus in d. deciſ. 70. vbi quòd iam cauſa feudalis appellatur, vt per Alexand. conſil. 79. num. 1. lib. 1. & ſic petitorio, ex Bald. conſil. 216. verſic. in petitorio autem lib. 2. & conſil. 183. lib. 3. Abbas d. conſ. 82. n. 7. col. 4. lib. 2. idẽ Alex. conſil. 1. in princ. & num. 15. lib. 5. in feudis enim non quaternatis aliud eſt, vt videbimus inferius in verſic. vel quando per Cõſtit. ſtatuimus, vbi nota ibi, quòd ſic olim quatuor Iudices aſſidebant, prout adhuc olim in hoc Regno, vt in cap. 1. Regis huius Alphõſi, vbi poſui ſupra to. 4. cũ ibi citatis, adeout vno mortuo, vel recuſato, vel abſen-
7 te † nil penitus poteſt fieri, neque os aperiri in dictis cauſis feudalibus, niſi eadem ſede plena, ſcilicet ſuffecto deficiẽte, quicquid dicat Pælin. in d. cap. cæterum num. 10. in 8. fallentia, qui volebat, quod cognitio iſto caſu eſſet ordinarij, nam non procedit, vide Mandell. conſil. 390. num. 21. Menocch. de retin. poſſeſſ. remed. 3. num. 440. Abb. in cap. nouit de iudic. vbi quòd Pares Curiæ ſunt ſuſpecti ſi Rex eſt ſuſpectus, & vt voluit Tuſch. in practicis Cõclaſionibus iuris, verbo feudali cognitio, concluſ. 412. tom. 3. quod tamẽ nõ putoverſũex ijs, quæ vidimus in pragmatica huius Regni Siciliæ, tit. 4. de recuſat. Iudic. ampl. x. tom. 1. earumdẽ pragmaticarum, & conſequenter aliter lata ſententia eſſet nulla, vt tetigi nunc. Sic videmus quòd ſi duo Capitanei contendunt de feu-
8 do † hæc cauſa coram domino feudi agatur, qui eſt Rex, tit. apud quem, vel quos cõtrouerſia feudi definiri deb. & ibi Iſern. vnde ſemper dominus feudi, tam maioris, quã minoris cognoſcet, vt ibidem, ſed quicquid ſit ſemper pares Curiæ erunt ipſi Iudices M. R. C. vt tactum eſt.

Ratio eſt tum propter nobilitatẽ ipſam,
9 quia cùm faciat feudum nobiles, † vt habes ſupra in cap. 27. Regis Federici in princ. to. 2. vtique nobiles debent ſimiliter per nobiles iudicari, & in cap. 10. Regis Mart. n. 65. & ſeq. to. 3. etiã propter magnitudinẽ cauſarum per ea, † quæ adnotaui in deciſ. 91. n. 1.
10 & propter tantã importãtiam ſunt à pluribus agitãdæ, etenim per plures veritas melius inuenitur, melius reperitur, quod à pluribus quæritur, cap. fin. diſt. 20. cap. per hoc, §. verum, vbi Dominic. de Hæret. in 6. integrum enim enim eſt plurium iudicum, Speculat. de Aduoc. §. 3. veriuſ-
11 que reputatur iudicum plurium, † quàm paucorum, capitul. prudentiam, vbi Abbas, & alij, de offic. delegat. idẽ Spec. qui ſup. dummodo non ſit inductiuũ confuſionis ex adductis ſup. in d. cap. 366. n. 4. & ſeq. eod. fol.
12 179. ſic ob iſtam magnitudinem cauſarũ in his feudalibus cauſis fit † vt dupplicetur termini, vt poſui ad d. cap. Rit. 171. n. 6. d. to. 4. datur etiam terminus ad diſputandũ † mẽ-
13 ſis vnius, vt videri poteſt in alio Ritu 134. n. 25. & 26. eod. to. 4. ex Gregor. in tract. de iudic. cauſar. feudal. quæſt. 16. num. 5. & 6. vbi Maſtrill. in littera B. qui refert ex Marant. quòd Neapoli etiam in omnibus cauſiu ſic ſeruatur, adhuc mutatis Iudicibus, & per tradita infra in cap. 40. Regis Ferdinãdi tom. 7. vbi ita debent de nouo dari. Ob quã
14 magnitudinẽ etiam naſcitur, † quòd ſit relatio Domino Proregi, ſicut dixi in cap. 32. Regis Martini, n. 5. cũ ſeqq. ſupra d. to. 3. vbi plura ſcripſi de relatione Principi facienda, quibus addo Affli&. in conſtit. Regni, pænam eorum, tit. Vt bannitis, & foriudicatis, rubr. 3. lib. 2. ſub num. 92. qui dicit, quòd quando Principi refertur cauſa, debet re-
15 ferri inſtructa, † & non ſimpliciter factum, quia, ſubdit ipſe, dicit text. in l. 3. in fine, C. de offic. Præf. Prætor. Orientis, non crimina, ſed vindicta prius ad nos debet peruenire,

nire,cap.in memoriam,dist.19.loq.de Turrecrem.& Henric. de Fer. de quib. Additio ad Speculat.titul.de relationibus, § quando qui ait, quòd in criminalibus prius fertur sententia, † & postea fit relatio Principi,v.g.an sit exequenda,& in illo casu decisio exequtionis spectat ad Regem,& non ad alium Iudicem,& tenemenți, & ita seruamus in Tribunalibus, nam in conferenda causarum criminalium,vnusquisque dat votum suum, & fit conclusio, & decisio votorum, postea accedimus ad Dom. Proregem,& referūtur causæ decisæ,& per ea,quę posui in cap. Ritus 179.n.tom.4. Sic etiam posui in d.cap.32.Regis Martini de officiali condemnato de conscientia Regis, quia non potest amoueri,nisi facto verbo Excellentiæ suæ,vt ibidem, & faciunt, quæ subdam inferius, in vers.& datur. ¶ Tum quia
16 17 hæ feudales causæ dicūtur arduæ,† vt post Bald.in l.bonæ fidei,C.de iureiur.Gozadin. consil.11.col.1.Rolland.consil.82.num.22. vol.2.optimè intellexit Surd. consil.135.n. 71.vol.1.qui subdit, quòd ex hac causa arduitatis non datur iuramentum suppletorium,Tiraquell.Matanz.idem Rolland.& alij,& scripsi supra in cap. Regni 23. Regis Iacobi sub nu.14.tom. 1. cum similibus ibi citatis (argumento causarum criminalium
18 arduarum † similiter, de quibus habes scriptum in cap. Optantes,quod est 117.Regis Federici,sub versic,talia namque tom.2. & in dragmatica 1.tit.1.de officio Proregis,n. 15.tom. 1. pragmaticarum) faciunt, quæ dicam infra in cap.52. Regis Ioannis, versic.ratio potest esse,tom. 6.vbi pono de
19 minimis.& modicis,in quibus non † curat prætor l.omnimodo,ff.de impens.in reb.dotal.factis,Lin rebus,§.possunt, ff. commod. & addo constit.Regni,causas,tit.42. vt Magister Iustitiarius, libr. 1. quo loci dicitur, quòd minima non sunt ita magni prædicti, sicut res magnæ, & habetur exemplum de rebus mobilibus,quæ dicuntur minimæ, & etiam de illis rebus immobilibus siquidem,v.g.domo vna,& vinea vna,quæ non sunt magni pretij,in reliquis igitor casibus, in quibus non est expressum, vt fiat Principi relatio,abstinere debemus, vt posui in cap.59.Regis Iacobi, sub num. 19. supra, tom. 1. ¶ Item ratio est, quòd sicuti de in-
20 re communi feudorum † feuda non poterāt alienari absque consensu, vt suis locis latius vidimus, sic nec potest agi in iudicio sine ista forma,quia agere est alienare,vt p. Matth.de Afflict.in d.constit.Præses provinciæ num.9.tit.53.& in hoc nil iuuat capitulum.Volentes,quod est 28. Regis Federici, vt ibi scripsi in restrictione xj.tom 2.¶ Altera etiam ratio esse potest,quia sicut Papa vetat Clericis, ne consentiant in laicum, vt in sua materia latius videbimus infra in capit.37. Regis Catholici Ferdinandi, extensione 5.tom.5. & tetigimus supra hoc tomo in cap.511.versic. intantum, n.8. & seq.fol. 344.sic, & Imperator,vel Rex potest eis hāc
21 legem imponere,vt vassalli † de rebus,quas tenent ab eo, prout sunt feudalia (quia sic est intelligendum, quòd possit prohibere de re,quæ tenetur ab eo,& lite, cuius rei ipse est iudex, nam si si esset iudex ratione personæ, esset se submittere iurisdictioni alterius,l.1.ff.de iudic.) non litigent coram alio Iudice,vt in d.cap.37. tetigi prope principium,ex Andr.de Ylern.in collit.Regni.Cū satis,Quæ pœna vniuersitates,lib.1.cap.ex tenore,& cap ex transmissa, de foro compet. nam quilibet dominus est ordinarius
22 inter vassallos suos † § si verò, Auth.de quæstor.sicutomnis positio est,vt adhuc ordinarius possit vetare partes,& vassallos, ne cōsentiant in arbitrum,vt ipse ait, per l.non distinguemus,§ iulianus, ff. de arbitr. quod dictum non puto sit absolutè verum paceius, quia aliam differentiam facio consentire in iudicem, aliam vero in arbitrum, & cogita, & propterea melius declarāt alij DD.in hoc particulari, qui dicunt, quòd licet verum sit quemadmodum Iudex laicus non pōt esse Iudex cōpetens Clerici, ita nec
23 possit esse arbiter eius † est verum in causis spiritualibus, vt ait de com. opin. testanda Farinat.tit.de inquisit.part. 1.quæst. 8.n. 24.per cap.contingit, vbi omnes extra de arbitr. ibique ponunt, quòd quicquid sit, esto non possit esse arbiter, potest tamen esse arbitrator,adhuc in spiritualibus prædictis, dummodo non sit causa matrimonij, capit. penult. de in integr. restit. glos. in capitul. 1. de consanguinitat. & sic in illis causis, in quibus trāsigere non licet,vt post Hostiens. Ioan. de Anan. Speculat. Bald. & alios,de qaibus per Dec.in cap.2.num. 2. ff. de iudic.& ibi Ripa, num. 13.Villalob.in finis communibus opin.verb.laicus,num. 3. Sigismund.Scacc. in tract. de iudic. causar. ciuil.& crimin.lib.1.cap.11.nu.37. Couarr. in epitom.de sponsalibus cap.8.§.12.nu.2. reprobato Bald.in l. vnica, num. 37. C. de confess. vt per Alex.in l,quoties,C.de iudic. cum concordantibus per ipsum Farinat. d. quæst. 8. loco citato, & num.147. vbi saltim, vt compositor,& amicabilis † persona
24 potest esse, vel saltim insimul cum Clerico, esto solus laicus in dictis spiritualibus esse non possit,per cap. per tuas, extr. de arbitr. Felin. in d.2.num 8.de iudic. Marsil. singul. 180.idem Couarr.pract.quæst.cap. 34. in princ.Abb.in cap.cū dilectus,de arbitr., vbi

etiam

etiam idem Felin. num.8. Miſinger. obſer. uat.67.centur.2.de quibus,& alijs per eundem Farinac.ſub d.num.24.limit.2. &conſequenter hæ prædictæ rationes ſunt,quare cauſæ feudales, ita cum tanta cognitione peragantur.

25 Etiam ſi agatur poſſeſſorio. † vt per Milaniſ.deciſ.6.num.59.vbi de comm.* opin. ſecundum Bald.Aret.& Dec.in d.cap. cæterũ,de iudic. Curt.Iun.in tract.de feud.part. 7.quæſt.6.& ſunt verba Boniorni,quæ ibidẽ refert Maſtrill.idẽ Bonior.in cauſa Florid.4 verſic.idem ſi agatur, Bald. cõſ.216.verſic. ſuper 6.lib.2.cõſ.183.lib.3.Abb.in d.cap.cæterũ,n.13.15.& ſeq.vbi etiam Dec.n.14.niſi ageretur ad pœnam, vt ipſe ſubdit, & per Abbat. conſil.84.col.4.num.7 lib. 1. & hoc ſi tangaturius feudi,directè ad ipſum feudũ, vt per Fælin.Dec. Abbat. & Anton.de Butr. in d. cæterum,n. 8.Henric.Bohic. in d. cap. ex parte num.5.de feudis, Bald.d. conſ.216. num.6.lib.2.

Etiã ſi tractetur de quota parte feudorũ
26 quaternatorũ,vt † in cõſtit.ſtatuim*,de offic. Magiſtri Iuſtitiarij,& ſic de re ſingulari feudi, quia res particulares feudi æquiparatur toto feudo, & ex rebus feudũ conſtituitur, ideoq; ſunt ſubſtãtia ipſius feudi,& conſequenter ſubſtantia eſt ſpectãda, vt ait Bartholom.de Capua in conſtit.Magnæ Curiæ tit.40.lib.1.col.1.fol 67. Affl. & Ancil. de Bottis in Conſtit. Regni Iuſticiarij nomen in fine, tit.44. de offic. Iuſtitiariatus,lib. 1 Paris de Puteo de reintegr. feudorum, fol. 14. cap. 18.

Item nedum ſi agamus circa deciſionem ipſius cauſę feudalis,verum etiam cura vo-
27 tationem eiuſdem, † & in quibus proprijs terminis loquimur, nam adhuc à prædictis quatuor Iudicibus eſt votanda, vt ſcripſit idem Ferdin. Bouiorn.in Cauſa Buccherij, in feudalibus ſtudendo nempè,videndo,cõferendo, inueſtigẽdo veritatem, & quilibet certum,& explicitum votum erogando, & prout dixi in pramgat. 8. in 2. notab. d.tit. 2.de offic.Iudic. M.R.C. eod. tom. 1. pragmaticarum.

Quæ procedunt, etiam ſi ſimus in cauſa nullitatis ſententiæ latæ ſuper re feudali,
28 † in qua eodem modo ſede plena, prout in ordinarijs tractandum erit,vt concluſi in d.deciſ.70. prope principium.

29 Ac etiam ſi ſimus in articulo, † quando dubitaretur v. g.an cauſa eſſet feudalis, vel ne, vt poſt nonnullos in ſua materia poſui in eadem deciſ.70.verſic. tandem.

Septimo etiam ſi de feudo eſſet quæſtio
30 † inter Dominum, & vaſſallum, nam,vbi olim erat dominus feudi Iudex pares Curię,vt tactum eſt ſupra,cap. 1. §. præterea, ſi inter duos,Oldrad.conſil.272.in princip. Alex.conſil.79.lib.1.in princ.Signorol. cõſ. 131. num.6.Clarus in §.feudum, quæſt. 90. in princ.Roman.conſil.212. cap. 1. ſi de inueſtit.int.dom.& vaſſall.quicquid dicat Gozzadin.conſil.1.num.27.ideſt illi vaſſalli,qui ab eodem domino recognoſcebant alia feuda,vt poſt Mozz. Curt. Iun. Iſern. Clar. Petr.Lorit.Aluarott. & alios tradit Intrigl. de feud.cent.1.quæſt.9.num. 195. & ſeq. & exemplificabatur etiam quando erat quæſtio inter vaſſallos, & dominum, qui volebat onerare eos, vel malo ordine procedere, ex Bald. conſil. 326. num.5. incip. Rex Romanorum lib. 1. & eſt ſua materia infra in cap.64.Regis Ioannis, vbi poſui ampl.5. tom. 6. ſolebatquè pro vtraque parte fieri
31 electio parium, argum. † tabularum in Iudices,vt ſolet, ex apportatis per eundem Bald.conſil.466.num.6. lib.1. Alex. conſil. 79.lib.1. de comm. * teſtatur Clar.in d. §. feudum,ead.q 90.nu.2.arg.eorum,quæ dixi de tabulis dandis circa minus ſuſpectus in pragmat. tit.4.de recuſ.iudic.limit. 6.tom. 2.prag. cum ibi citatis ad cap. Regni 113. Regis Catholici Ferdinãdi,to.7. hodeiſunt ipſa M.R.C. ſede plena,& ita intelligo,quæ videbimus infra in d.cap.37. Regis Catholici Ferdinandi,limit.6.d. tom.7. quia eſto,
32 quòd vaſſallus eſſet Clericus † non coram domino feudi, conuenietur, ſed coram ipſa M.R.C.etiam primatiuè, vt ſubdam inferius nu.42.quæ ſucceſſit loco partium Curiæ,Bald.Soccin.Iacob.Menocch. Alexand. Clar.& cæteri,de quibus in eadem deciſ.70. n.6 ſicut nec corã Iudice Eccleſiaſtico conuenietur, perdit enim forum Clericus feudatarius, vt in d.limit.6.habes latè Archid. in cap.vnico de Cleric.coniugat.lib.6. Gugliel. de Montelaudano in Clement. paſtoralis de re iudic.ſuper verbo,ex natura feudorum,cap.imperialem,§.præterea de prohibit. feudi alien. per Federicũ, & ita adeſt quodam capitulum Regni Reg s Caroli, de quo faciunt mentionem DD.in conſtit.de perſonis Clericorum, nec habet declinatoriam d.cap.cæterum, Gugliel. de Cuneo & Bald.in l.Clericus, C.de Epiſc. & Cleric. & pono inferius,num.41.Iſern. in cap. 1.§. item ſi Clericus,col.2 de cap.Conrad. Soccin.Dec.Iacobin.Curt.Iun. Guid. Pap. Fælin. Amod.Zaſius,Igneus,Durant.Clar.Anetox, & Oſtrech,Menocch.Bald. Marant. de quibus per Surd.cõſil.193.n.1.lib.2.Bald. in cap.1.de controuer. feudi apud par. ter-
33 min.qui dicunt, † quòd Dominus, cum ſit Iudex ordinarius in materia feudali, poteſt ſententiam mandare executioni, & vaſſal-

los ſuos, etiàm ſi Clerici ſint, abſque excõmunicationis metu expellere, adhuc per ſpatulas de ipſo feudo, ſi ab ipſo ceciderint incommiſſum, licet melius, tutiuſque faceret, ſi per Iudicẽ feudatarij obtineret, & ita dicit Guid. Pap. deciſ. 139. & conſil. 72. in princip ſub nu. 1. verſ. ſed his non obſtantibus, ſicque concludit Io. Andr. in d. cap. vnico, qui tenet contrarium illius, quod dixerit Archidiaconus, & in cap. verum extr. defor. cõpet. tenebant. n. Canoniſtæ, quòd Clerici etiam in cauſa feudali non mutabant forum, & ita concludit tenere omnes Moderni Gloſſatores, dummodo tamen non ſit diſtinctio perſonalis Clerici, ſed ſolum ciuilis cauſa inter vaſſallos audiatur, & reprehẽdit Archidiaconum locis citatis Matth. Antonian. ad ipſum Guidon. Pap. vt ſupra. Et hoc propter naturam cauſæ, nam trahit
34 ad ſe perſonam † non perſona naturam, vt poſt Petr. de Gregor. & alios ſcripſi in cap. Rit. 133. num. 34. & in cap. 140. num. 2. & 3. tom. 4. & tenetur per Martin. Laudenſ. ſuper vſibus feudorum, colum. 1. vbi aſſignãdo rationem dicit, quòd eſt, quia conſuetudo feudi eſt natura ipſius feudi, ex quo origini ipſius feudi ſit annexa, cap. imperialem, §. quoniam, de prohib. feud. alien. per Federic. & ponit pulchrè Iaſon hãc quæſtionẽ ſuper dictis vſib. feudorum, n. 5. & 6. vbi poſt Bald. dicit, quòd clerici, & etiam Eccleſia ratione
35 feudi efficitur de iure domini † etiam ſi dominus eſſet ruſticus, natura eſt iam, quia nobilis effectus, ex Innoc. in d. cap. verũ, de foro compet. vnde illationem feci in deciſ. M. R. C. 99. n. 10. cũ ſeqq. & in d. cap. 37. Regis Ferdinandi ead. Immicat. 6. quòd quamuis Eccleſia Romana ſit mater imperij, nihilominus, dum tenet ipſa Eccleſia à Principe feudum, ſit hoc reſpectu eius vaſſalla, ſtante quòd eſt feudataria, non quia mater, inciditque hac de cauſa in naturales feudorum panas, ideoque iuramentum adhuc fidelitatis præſtare tenetur, vt videbimus dante Domino in cap. 12. Regis Iacobi Iuãnis, ampliat. tom. 6. cum ibi citatis, eſto .n.
36 ſeruitium, † præſtare non teneatur, attamen hoc nõ obſtante aſtricti ſunt, vt ſubdã
* inferius, n. 37. 38. 39. & 40. et de dom. opinio teſtatur Curt. iun. in tract. de feudis p. 1. q. 7. quẽ refert. & ſequitur de Noſtratib. Antonin. Xibecca in tract. de iure Regio patronat. adhuc non impreſſo, n. 54. & 55. quia loco ſeruitij ſubdit ipſe, ſucceſſit conſecutio fructuũ per ipſum Regem poſt mortẽ ipſorũ Prælatorum, vt in materia ſpoliorũ vidimus ſupra in cap. 479. fol. 311. cũ ſeqq. & cum citatis in d. deciſ. 99. n. 10. 21. cũ ſeqq. quãuis hoc de fructibus non ſit ita ſemper, quia multoties eſto non feudataria, dat ex multis cauſis, vt in d. capit. 478. poſui, Ideoque, ſi Clericus, vel Eccleſia acceperit feudum à Principe ſeculari, tenetur ſeruare id, quòd
37 obſeruant alij feudatarij, † & eſt mirabile ſecundũ Bald. in l. fi. §. fin. C. ſi ſine conſ. vel reliqui. &c. & ſic ratione feudi, efficitur Eccleſia de iure domini, vt paulo ſuperius vidimus, Io. Andr. in cap. ſuper ipe, ne Clerici, vel Monach. Petr. de Anchar. conſil. 174. &
* eſt com. opinio, vt per Curt. iun. in 2. par. princip. Præpoſit. ſuper feudis, col. 3. verſic. quæro quarto, Cannet. in cap. Volentes, fol. 183. col. 2. qui loquens in Eccleſia ipſa dicit, quòd ex quo recepit feudum à ſeculari Principe, efficitur eius ſubdita, cap. ſolitæ de maior. & obed. ſubdens, ex Bald. in l. ſed ſi hæc, §. ſi libert. ff. de in ius voc. quòd illo caſu efficitur quodammodo vaſſalla, cum teneatur ad omnia illa, ad quæ alij vaſſalli ſeruare tenentur, vbi latè per eũ addo Afflict. in d. conſtit. ſuperius citata, & ſic in
38 ſto caſu Pares † Curiæ erunt Iudices, vt per Bald. in d. cap. col. 4. de cõtrou. feudi apud par. termin. itaque circa hæc cõcludit Matth. de Afflict. in d. conſtit. ſi quis Clericus, n. 5. tit. 66. de Cleric. cõueniend. & ibi Batius. Et hoc etiam propter habitam conuentionem
39 cum Rege, † & S. Pontifice per capit. Papæ Honorij, d. cap. cæterũ, de iudic. d. capit verum, & cap. tranſmiſſa, de for. compet. idem Afflict. in conſtit. ſiue reali, rubr. 97. de pæn. contumac. num. 3. vbi quòd ea ratione, per quam poſſeſſor, ſiue detemptor teneatur ſoluere ſeruitia, vt poſui in d. cap. 12. Regis Ioannis limit. 1. ob id ſi Clericus teneret feudum, quod deberet præſtare ſeruitium, poteſt conueniri à Iudice laico, vt
36. præſtet adhoham, ex adductis ſuperius, nu. vel poteſt Iudex laicus mittere ad feudũ, & recipere ſeruitutes feudi pro ſeruitio,
40 † ex Bart. in l. de his, C. de Epiſc. & Cleric. Baldus in d. cap. 1. de cõtrouerſ. feudi, vbi quẽadmodum conſuetudo generalis diſponit de iure feudorum, ita & de iuriſdictione conſequenter natura cauſæ, vt dixi, trahit perſonam ad ſe, nec perſona naturam, ideirco Clericus habens feudum, ratione feudi,
41 non declinat † Iudicem feudi, vt eſt dictum ſupra, num. 31. Et ita, quoad predicta de conſuetudine ſeruatur, vt fatetur idẽmet Archid. in d. cap. vnico, qui ait, quòd Iudex laicus cognoſcit de re feudali contra Clericum, & ſic ipſe Archid. benè loquitur ſecundum opinionem Canoniſtarum, quæ eſt
* comunis, * conuincitur tamen opinio eorũ per dictam Conſuetudinem Canoniſtæ in d. cap. verum, & in eod. cap. ex tranſmiſſa, de for compet. & in eodem cap. cæterum, vbi

latè

latè Dec. & Abb. qui docent etiam de com.
opin. * poſt Bald. & Cardin. Floreni. Henr.
Bohic. in capit. ex parte, de feud. in 1. diffinct. cap. Imperialem, de prohib. feudi
42 alien. per Federic. Adeunt priuatiuè † cognoſcat ipſe dominus feudi, qui iam eſt ipſa M. R. C. vt tetigi ſuperius d. nu. 32. Nec Epiſcopus, aut alius ordinarius cognoſcere poſſet, vt de Noſtratibus concludit Ferdin. Boniorn. magnus feudiſta in cauſa Baronis Sancti Philippelli in feudalibus, & ita etiam concludit Cannett. in d. cap. Volentes, d. fol. 183 col. 3. Et quoad hæc, quæ dixi ſic poſtea viſus, tenuit Farinat. in d. quæſt. * 8. num. 22. de indic. & tortur. vbi bis de *cõ-
** muni, & magis ** communi opin. teſtatur ex cod. Clar. in § feudũ, q. 90. verſ. ſed quid ſi vaſſalli cum ſeqq. qui dicit ita ſeruari penes Parlamentum Delphinale, & Senatum Mediolanenſem, Gryll. obſeruat. 37. nu. 3. lib. 1. Scaccia vbi ſupra d. cap. 11. num. 97. Menginger. obſeru. 22. cent. 1. Menocch. de recuper. poſſeſſ. remed. 3. nu. 396. cum ſeqq. Villalob. in com. opin. verbo Clericus, n. 27. Guid. Pap. d. deciſ. 139. Soccin. Felin. Dec. Iacob. de ſancto Georgio, & alij, de quibus per eum, Alex. conſil. 79. lib. 2. Abb. in quæſtione 6. col. 3 ¶ Tam ſi agatur petitorio,
43 quàm poſſeſſorio, vt per Bald. Aret. & Decium in d. cap. cæterum, ſubdit ipſe Farinat. vbi ſupra, reprobata in hoc gloſſ. in d. capit. cæterum. Itaut dixerint hoc caſu DD. quòd in rebus his feudalibus donatis, vel quæ proceſſerunt à munificentia Principum ad ipſas Eccleſias, vel Prælatos, ſiue Epiſcopos, & ſententiatum eſſet v. g. in Curia Epiſcopali per Vicarios, licet regulariter ap-
44 pellandum † eſſet ad Archiepiſcopum, vel ad Summum Pontificem, vt in cap. Romana, § debet, de appellat. in 6. iſto caſu eſt ſecus, quia appellatur ad ipſum Principem, vt dixi in d. deciſ. 99. num. 20. & in d. capit. 37. loco citato. Sicut ſic eſt, quando adeſſet præſcripta conſuetudo, vel priuilegium ſpeciale, vt poſt Specul. in tit. de appellation. §. nunc tractemus, num. 22. ait Surd. conſil. 275. lib. 2. col. 2. & 3. & per totum, vbi concludit, quòd quando locus recogno-
45 ſcitur in feudum † appellandum eſt ad Principem, ſecus quando non recognoſceretur, & prout in d. deciſ. 99. & in d. cap. 37. Regia Ferdin. vbi mentionem feci de feudo, & per Bart. in l. ſi quando, C. de appellat. Abb. in d. cap. cæterum, vbi omnes, Curt. Iun. vbi ſupra in d. tract. de feud. d. q. 7. n. 9. Vel niſi
46 donatio rei feudalis † tranſiſſet cum mero, & mixto imperio expreſsè, quia tunc aliter eſſet, vt ſubdit Surd. loco citato, & tranſeunt omnia iura. Sicut idem eſſet, quando iura donata eſſent ipſi Eccleſiæ, vel Prælatis liberè † eiſque incorporata, vel quando
47 eſſemus in dubio, quo caſu bona videntur data Eccleſiæ pleno iure, & per conſuetudinem non poſſet tunc induci, vt appelletur ad Dominum temporalem, ex Dec. in cap. veniens, de accuſat. nu. 13. Fælin. in d. capit. ſolitę, num. 4. de maiorit. & obed. Ruyn. cõſil. 61. num. 41. vol. 3. Beroo conſil. 82. num. 10. vol. 1. March. deciſ. 369. nu. 1. Natt. conſil. 636. nu. 72. in fine, de quibus, & alijs per ipſum Surd. num. 2. & 3. Aponte deciſ. 2. lib. 2. in princ. qui hæc omnia etiam ponit, &
48 ita fuit donatio † Conſtantini Imperatoris Eccleſiæ Romanę, nam nulla ſuperioritas, nec imperium remanſit Imperatori, Caſtrenſ. conſil. 125. vol. 2. N. col. de Vbald. in tract. de ſucceſſ. ab inteſtat. num. 76. part. 11. Iaſon conſil. 123. vol. 1. Becius, Angel. Guarr. Freccia, Pedamont. Gugliel. de Benedict. Carol. de Graſſallin. Maſſuer. & alij, de quibus per Surd. col. penult. Eſt verum, quòd in hoc Regno Siciliæ non vidi hucuſque obſeruari, quia poſtquàm eſt lata ſententia in Curia Epiſcopali, locus eſt ad Archiepiſcopum, & ſic ſuo ordine, cum hoc, quòd in bonis feudalibus ab initio ſemper Iudex eſt ipſa M. R. C. ſede plena, & nunquam ſe intromittit Eccleſia in iudicando, & poſtquã iudicat, non puto appellari ad Principem, ſed ab initio ipſe cognoſcit de ſuis cauſis feudalibus. Itaut adhuc poſſit Clericus ipſe
49 † priuari fructibus ipſius feudi per Iudicem ſecularem, vt eſt videre ex his, quæ poſui nouiſſimè in pragmaticis tit. 48. de pœn. Cleric. in 1. notab. num. 3. d. tom. 2. ipſarum pragmaticarum, ex Hoſtienſ. Io. Cryll. Balli Farinat. & ſimilibus. ¶ Omniaque prædicta intelliguntur procedere, † vt prædixi,
50 quando feuda ſunt quaternata, vt per Affict. in d. conſtit. ſi quis Clericus. Rurſus ſi
51 ageretur ex lege feudi † aliàs ſecus ex Archidiac. & alijs in d. capit. vnico, de Cleric. coniugat. Surd. vbi ſupra, qui dicit, vt nunc adeatur Iudex ordinarius, num. 13. 14. 15. & ex Abb. Butr. Dec. Fęl. Hoſt. & alijs in d. cap. cæterũ. Prout nec procederent prædicta in
52 reb. emphiteoticis, † vt ex cod. Affict. vbi ſupra, & in d. conſtit. Regni, ſiue reali, rubr. 97. de pen. contumac. et adduco Roman. d. cõſ. 212. num. 5 & 6. qui ſub dubio contrarium tangit, quicquid dixerint Signorol. in d. cõſ. 131. num. 6. Bolognin. in Additionibus ad conſil. Io. de Anan 84. num. 6. & ſeq. vbi idẽ de Anania arguit de feudo ad emphiteuſim, ſed non procedit iſto caſu argumentum,
53 licet regulariter valeat, † vt ſcripſi in conſuetud. Panh. cap. 43. n. 5. Bonior. in alleg. Baronię Spacafurni, verſic. veritas in feudalibus, te-

bus,tetigi in cap.116.Regis Caroli, ampl.12 com.8.vbi quòd de re emphiteutica ad feudum multum hæc iura fraternizant,esto ius feudorum sit ius consuetudinarium, & non ita rigorosum sicut contractus emphiteoticus,vt per Bald.in 1.rubr.feudorum,§. & quia,col.3.Andr. de Ysern. in tit. quo tempor.mil.cap.1.§.sin autem dixerit,colum.7. Pern.in primis notabilibus,col.3.vers.item differunt, quemadmodum quando ageretur
54 ex delicto Clerici † super feudo, Iudex adhuc Ecclesiasticus cognoscit,& per ea, quæ subiunxit ipse Farinac.in d.quæst.8. d.num. 22. ex DD. in d.cap. cæterum, vbi, quòd si intentatur emenda iniuriæ damnum passi,vt subdam in versic. sicut, vel quando criminaliter ageretur de possessione ad pœ-
55 nam,† tunc Iudex ordinarius,& non dominus feudi cognoscit,& est competẽs, Imol. & alij in eod.cap.cæterũ,vbi Abb.n.13.Hostien.n.8.Imola n.7.Bald.d.consil. 216.nu. 6.lib.2.Alex.d.consil.79.Sigismund.Scaccia de iudic.causar.ciuil.& crimin. lib.1.d.cap. 21.num.97.Gzyll.d.obseru. 37.nu. 3.lib. 1. de quibus per ipsum Farinat. & recordor tetigisse in d.tit.48.pragmaticarum, col.23.Mandell.consil.389.num.21.& latius in consil.390.quod est Beroi num.16. & seq.& est regula,quòd vbi non agitur de re feuda-
56 li † Iudex ordinarius loci est competens, com.* testatur Cure.Iun.in tract.de feudis, ead.part.7.in 2.regul.in eadem 7.fallentia, Clar.d. q.90.nu. 5.Affict. Aluarott. Ysern. & alij in d. capit. 1.§. præterea, de prohib. feudi alien. per Feder. Oldrad.d.consil.272. Anan d.consil.84.& ibi Bologn. Abb.Dec.& Barbat.in d.cap.cæterum,de iudic.Præpositi. in tract.de feudis rubr.apud quem,vel quos Caccialup.in obseruanc.feud.in 46. obseru. Roman.consil.212. Signorol. consil. 108. In quæstione,Calderin.cõs.2 de iudic.aliàs 116.

Octauo, quando ageretur actione hypotecaria super feudo pro dotis restitutione contra possessorem feudi,qui non cõtraxit, quia tunc causa adhuc dicitur feudalis, vt
57 † post Milanis decis.6.lib. 1. tradit Domin. Mattrill.decis.217.num.11. vbi ita fuisse decisum testatur,& num.12. qui subdit, quòd vbi agitur de auocatione feudi, & tribuitur ius possessioni,seu facultas apprehendendæ, retinendæ, aut petendæ possessionis, nascitur eo casu causa ipsa feudalis, quod non est in actione personali, ex Milanis. vbi supra,nu. 30.& seq.& hoc reddidit me multũ ancipitẽ in causa D.Iacintæ de la Vaggi cõtra Baronẽ de lo Spitalotto,ex eo,quia agebatur de auocãda possessione ab eius manibus,& in hoc differt à pignorantia, † quia
58 non tribuit ius ad auocãdam possessionem, sed est actio personalis pro alio effectu, vt subdit pulchrè idem Milanis.n.31.32.& seq.

Nono idem esset,quando ageretur de petitione,† quòd subiugatio v.g.non afficeret
59 feudum, nam ex quo Baro, & feudatarius excipit de forma stricta, tunc causa dicitur feudalis,Bald.in cap.1.§.si qua cõtrouersia, de pac.constant.num.2.Petr.de Gregor.de iudic.causar.feud.quæst.1.Schrader.de feud. par.6.sect.1.num.7.cum seqq.de quibus per ipsum Mastrill.vbi supra,nu.13.14.15.quòd vbi agitur ad fundandam,coadiuuandam, vel repellendam intentionem,causa feudalis dicitur.Dubitarem tamen paulisper in hoc,quia practicamus multoties agitari de inafficientijs in causis oppositorijs, & nihilominus non est sedes plena, etenim aliqua, quæ non potuerunt excipi in prima instantia, deducuntur in causa oppositoria, & propterea si agimus v.g. quòd dos de paragio, vel vita militiæ sit taxata superflua, & tunc verum est dicere,quòd possit hoc in causa oppositoria videri, ex quo, si poenit sede nõ plena taxari,vt videbimus inferius, num. 80. sic & retaxari: si vero subiugatio non potuerit fieri super rebus feudalibus, tamquam ex causa non legitima, & super feudis ex pacto, & prouidentia, & in dicta forma stricta, & tunc possent procedere supradicta, quòd sede plena agatur, quia agitur de iure feudi, per ea, quæ scripsi in decis.199.versic. respondebatur tertio.

Decimo procedit iddem esse in spolio,
60 † prout voluit Ferdin.Boniorn.in d.causa Floridiæ,eodem versic.idem si agatur,& tetigi in d.decis.70.in versic.auditis,est verũ, quod dubito in hoc,quia videtur actio merè personalis,& consequenter iudex erit ordinarius,Bologn.in Addition. ad Ioannẽ de Anania d.cõsil.84.num.6.&7.& agens imitatur iure communi,non iure feudi,Alexan. d.consil.79.num.1.lib.1.

Præterea vndecimo procedunt supradicta adhuc si agatur actione personali,†quia
61 tunc etiam eadem M. R. C. sede plena cognoscit,cuius est ipsa cognitio,constit.locorum Baiuli, & hoc iure vtimur dicit Ferdinand.Boniorn.in d. causa Floridiæ,vers.itẽ quando,vt tetigi in eadem decis. 70.d.vers. auditis, de qua tamen ampliatione dubito, maximè circa id,quod subdit ipse circa pactũ de retrouendendo, cum prætendat ipse quòd procedatur sede plena,eo quia obstat expressum cap.214.Regis,& Imperat.Caroli V. vbi circa ipsum pactum de retrouendendo in causis feudalibus proceditur sede non plena, & prout ibidem scripsi in versic. ampliatur etiã vlterius tom.8.vbi quamuis
62 regulariter in causis feudalibus † cognitio esset

eſſet M.R.C. dicta ſede plena, nihilominus quoad illum procedendi modum, pactum prædictum de retrouendendo attingentem, procedit per ipſam, ſede non plena, vt in fine textus illius habetur ibidem (*ſede non plena*) & propterea non procedunt ſcripta per ipſum de Boniorn. in eadem cauſa Fiorentin. loco præcitato in feudalibus, volebat quippe ipſe, quòd circa hanc etiam actionẽ pacti de retrouendendo ſede plena procederetur, vbi dicebat, quòd cõpore ſuo pendebant multæ lites in M.R.C. & nemo audebant ſuper hoc reclamare; & puto, quòd nõ erat fortè cõſtitũ illud cap. 214. ſecus diſponẽs, quia aliter nõ fortaſſe ſupinus Bõior. ipſe, qui illud ignorauit, & propterea ſic aliquid ait, clarius de Bõior. in cauſa Illuſtrium de Brancaforub. & Candonacõtra Gouernatẽ Mazzarei in feudalibus, vbi ſeriatim facit mentionem de illo capitulo 214. & patet ibidem ſcripti loco citato.

Duodecimo habent locum maximè quando ageretur ratione felloniæ, † vel culpæ vaſſalli commiſſæ inter dominum & eum, per quam v.g. prætenderet ipſe deuolutionem, vel ceciderit incommiſſum feudi, vt poſui in cap. Regni 38. Regis Iacobi in 2. ſubbanditione, num. 67. & 68. tom. 1. etenim, ne dominus ſit Iudex in propria cauſa, recurrebatur olim ad ipſos Pares Curiæ, modo vero ad ipſam M.R.C. ſede plena, colligitur ex Bald. conſil. 9. lib. 1. num. 2. Abb. conſil. 3. col. 8. vol. 2. vel ob inueſtituram non præſtitam, Signorol. d. conſil. 131. num. 6.

Decimotertio procedunt etiam ſi eſſemus in viduis, pupillis, miſerabilibuſque perſonis, quia non eſt locus iſto caſu illi declinationis foro iuxta terminos, † l. vnic. C. quand. Imperat. inter pupill. & vid. vt ibi pro limitatione recordor potuiſſe, nam fallit iſto caſu ſecundum dum Andr. de Yſern. in d. conſtit. ſtatuimus, fol. 64. ibi (*quamuis*) vbi ait, quòd eſt cognitio huius rei in feudalibus ipſius M.R.C. & Iuſtitiarij, prout hic.

Decimoquarto etiam ſi eſſemus in præſentatione, ſiue receptione teſtiũ in cauſis ipſis feudalibus, † quia adhuc dicimus, cognitio in pecuniarijs cauſis ſit ipſius M.R.C. per conſtit. Regni, de qua per Iſern. in ritual. ſi de inueſtit. inter domin. & vaſſall. quæſtio oriatur num. 4. vbi dicit, Iudex in cauſis feudorum poteſt ſiquidem commictere receptionem teſtium aliis, quàm ſibi, ſed in præſentatione ſecus, ergo aliter in receptione, nam ipſa M.R.C. mandat, illis demum præſentatis per alios recipi in Curia ipſa, & ſic tantum de præſentatione eſt dictum, non autem de receptione, quaſi ſufficiat teſtes iurari coram quibuſcumque Iudicibus, arg. l. 1. ff. de bon. poſſ. ex teſt. milit. cum ſimilibus per ipſum Yſern. adductis & in effectu ſic videmus in Regno, nã fiunt litteræ † de audientia teſtium directè Cõmiſſarijs, vel Officialibus locorum ordinariorum, ex adductis in conſuet. Panhormi, cap. 5. num. 55. 56. & 57. addo Bart. in cum abſinitio, ff. quemadm. teſtam. aper. vbi Addidio. quæ tangit, quid in criminalibus, & ego iam ſcripſi in d. n. 57. etiam in ipſis criminalibus, quãuis prohibeatur de iure cõmuni, vt ſubdit Iſern. in d. loco citato p. text. in l. Iudices, C. de fide inſtrumẽt. & in Auth. apud eloquentiſſimũ, C. de fid. inſtr. cũ praxis ſit, quòd etiam in criminalibus, eſto teſtes exiſterent in Prouincia, immo ipſe Yſernia nu. 5. hoc affirmat, & dicit, quòd ideo in criminalibus erat prohibitum, quia teſtes poterãt vacillare, ideoque eſſet locus torturæ, & per illum, cui cõmictitur Auth. non lieret, iſta erat ratio textus prædictæ Authen. apud eloquentiſſimum, quæ adhuc viget in ciuilibus mero iure, l. nullum, C. de teſtibus, vnde ipſe dat cautelam, vt is, cui cõmictitur, ſi non poſſet torquere, vacillãtes teſtes capiat, & remittat ſuperiori torquẽdum, §. audient. Auth. de defenſor. Ciuit. Et ſic per prædicta habemus, quòd litteræ de audientia teſtium, & de eorum receptione poſſunt fieri etiam in feudalibus, † & maximè, vt ipſe Iſernia ſubdit d. num. 5. ſi Iudex commiſit dictam receptionem de communi partium conſenſu, quia poſſunt renunciare his, quæ pro eis ſunt introducta, immo etiam ſi altera pars non contradicat, nõ valet commiſſio etiam ſi Iudex non poſſet commictere, arg. eorum, quæ ſcripſi in capit. Ritus 135. n. 18. cum ſeq. to. 4. quia multa impediunt facienda, quæ non impediunt facta, & non deſtruuntur ea, quæ facta ſunt per tuitionem Iudicis, authorizantis, ſunt verba ipſius Yſerniæ, vbi cumulat iura, & per regulam, quòd † multa ab initio prohibentur fieri, quæ poſt facta tenent, & pars non opponit etiam ex interuallo, vt exemplificat Bart. & Apoſtill. ad eum in l. poſt mortem, §. neque in fine, ff. de adopt. latiſſimè Iaſon Maynus in l. patre furioſo, in fine, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iur. cap. ad Apoſtolicam, de reg. l. fundum, ff. de fund. dot. l. fin. ff. vnd. lib. Alexand. in l. à Diuo Pio, col. 1. ff. de re iudic. cum ſimilibus, niſi de perſona hominum ageretur, quia tunc non eſt vera hæc regula, vt per Yſern. in conſtit. Regni, ſi damna, tit. de homicid. fol. 55. & ideo non eſt Iudex dominus feudi in cauſa propria, vt retigi ſupra in cap. 35. num.

63 64 65 66 67 68

num.20 Regis Iacobi, d. tom.1.

Ex priuilegio etmen videmus, quòd cau-
69 ſarum feudalium cognitio † poteſt compe-
tere inferioribus dictæ M.R.C. vt eſt Pãhor-
mus, & Meſſana Vrbes, de quibus ſcripſi in
Conſuet. Panhormi, cap.3.num. 16. cum
ſeqq. vbi dixi has inſignes vrbes ſe habere
tamquam excedentia, & exceſſa, ex gloſi. in
l. certi condictio, ff. de rebus credit. & in b
lumen in gloſi. inferioribus, in fine, ff. de
ſeruit. vrban. prædor. & ita Audientia Idũ-
trina cognoſcit adhuc ex tali priuilegio,
vt per Frecciam in tract. de ſubfeudis, fol.
230.num 8. Anell. de Bottis in d. conſt. Re-
gni, ſtatuimus, tit. de officio Magiſtri Iu-
ſtit. & alibi, Mandell. d. conſil. 389. per totũ,
vbi quòd poteſt ex conſuetudine concedi,
vt miniſtri Regis ſint pares Curiæ, Cardi-
nal. Tuſchus in eius practicis concluſioni-
bus iuris, d. verbo, feudalis cognitio, n. 11.
tom. 3. & in Regno habemus pulchrum tex-
tum infra in cap. 4. Domini Regis Philippi
II. felicis recordationis, to. 9. & per ea, quæ
vidimus in cauſa inter Nicolaum Morium
cum Don Ioſepho de xxmiljs in Regia
Curia Prętoris Ann. 1615. & hoc ſentiat ét
expreſſè, Afflict. in d. cõſtit. Præſes prouin-
70 ciæ, vbi, quòd poteſt Rex † facere Iudices
delegatos adhuc in cauſa feudali [vide hic
Tuſch. de delegat.] & ita Surd. optimè audi-
nit in d. conſil. 193. ſub num. 2, lib. 2. qui lo-
quitur de domino feudi cognoſcente inter
Clericum vaſſallum.

In alio caſu video non eſſet inſuper neceſ
ſarium, vt in dictis cauſis feudalibus pro-
71 cedatur ſede plena, & eſt circa primum,
& ſecundum decretum interpoſitum ſuper
ipſis feudis, eo modo, quo poſui ſupra in
cap. 28. Regis Federici, ampl. 7. to. 2. ratione
quia hoc caſu agitur ſolùmodo in pecunia,
nec de hoc tractatur in dictis conſtitutioni-
bus, neque petitur feudum principaliter, &
directè, ſed pecunia, quamuis pro diſtra-
ctione diſtrahatur ipſum feudum Dominus
Octauius Corſett. cõſ. feudal. 30. & in exe-
72 quutiuis non dicitur cauſa feudalis, † quo-
quomodo tangat feudũ, ita ſic ipſe Corſett.
num. 5. poſt Alexan. conſil. 11. lib. 5. argum.
l. ſi ob cauſam, C. de euictionib. l. 1. ſi ob cau
ſam iud. pign. ſed remanet regula, & cõclu-
ſio ſub d. conſtit. ſocorum Bauli, & tunc Iu-
dices nõ dicuntur cognoſcere de feudo, ſed
exequi factũ partis, vt ipſe Corſett. ſubdit.
Tiraq. in cõſuet. Pictor. tit. de retr. §. 1. gloſ.
14. n. 13. Bald. cõſ. 306. & cõſ. 353. lib. 1. Inſ.
cõſil. 10. vol. 1. & ita ét cõcludit Ferd. Bonior.
in d. cauſa Floridia, verſic. in caſu noſtro cũ
verſic. ſequenti ibidem, vbi allegat Conſti-
tit. ſi quis poſt litem, & conſtit. cõtumacé,
quæ ſunt immediatè præcedentes ad dictas
Conſtitutiones ſtatuimus, & conſtit. M. R.
C. quæ permittunt Iudicem competentem
reſpectu cauſę pecuniarię, & per conſequẽs
concludit, quòd quilibet Iudex loci ha-
beat hanc iuriſdictionem, & competẽtiam
& poteſt interponere dicta decreta. Et in
73 hoc, quamuis † Dom. Petr. de Gregor. in
tract. de iudic. cauſar. feudal. quæſt. 43. ver-
ſic. tertio aduertendum eſt, tenuerit con-
trarium, dicens, quòd immo debeat dictum
ſecundum decretum in die regiminis ipſius
M.R.C. ſubſignari per omnes quatuor Iudi-
ces, & apponi eorum manus, ratione quia
habet vim ſententiæ diffinitiuè, ex Salicet.
per eum citato in rubr. de re iudic. & per
ea, quæ nos vidimus in cap. Rit. 112. n. 31.
vſque ad n. 40. to. 4. & in deciſ. 21. verſ. tum
etiam, num. 113. cum ſeqq. latè Gratian. di-
ſcept. 74. n. 75. & ſeq. & ita recordor vidiſſe
Barboſam ad remiſſiones Concilij Tridẽti-
ni, ſeſſ. 24. cap. 20. fol. meo 133. & ſeq. tit. de
reformat. vbi ponunt, quæ ſint interlocu-
toriæ habentes vim diffinitiuæ, non obſtã-
te, quòd in ipſa interpoſitione primi de-
creti non ſit neceſſaria, quia poteſt etiam
fieri per Commiſſarium deſtinatum loco
dictæ M.R.C. in dictis feudalibus, ex addu-
ctis in d. Ritu 112. ſub num. 34. nam ſubdit
ipſe, tota ſolemnitas reſeruatur in interpo-
ſitione prædicti ſecundi decreti, & propte-
rea in primo apponitur clauſula (*reſeruata
nobis interpoſitione ſecundi decreti*) cũ
toto hoc contra eum tenet ipſe Dom. Cor-
ſett. in Alleg. pro Stephano Riſaliti contra
Comitem Mazareni in 5. volum. ſuarum
allegationum fol. 224. in originalibus ad-
huc non impreſſis, & habeo quandam ſuam
Apoſtillam ad eundem Petr. de Gregorio vbi
ſupra, quæ concludit contra vtrumque
dictum ipſius Petri de Gregorio obtinuiſſe,
& ſubdit Ferdinãd. Boniorn. vbi ſupra, quòd
74 poteſt Iudex † interponere decretum etiam
ſuper re, quę non ſubeſſet eius iuriſdictio-
ni, cap. Romana, §. contrahentes, de for.
cõpet. in 6. l. magis puto, §. illud, ff. de reb.
eorum, Bart. in l. 1. §. 1 ff. de bon. auth. iudic.
poſſid. quod an ſit verũ dubito p ea, quę di-
cunt Noſtrates Siculi, Petrus Andreas de
Grimaldis, & Iacobus de Iudice in Allega-
tione pro Barone Banuſi contra vniuerſita-
75 tem Terræ Rametæ, vbi aiunt, quòd † trã-
ſumptum licet requirat præſentiam Iudi-
cis, per ea, quæ ſcripſi ſupra in cap. 101. ſu-
per Ritu extenſione 5. ibi, (*maximè, &c.*)
n. 19. cum ſeqq. d. to. 4. nihilominus in feu-
dalibus debet adeſſe præſentia ipſius M. R.
C. quæ eſt competens in ipſis, vt ibidem
ſubdidi num. 23. quicquid ſit tamen in cap-

iura

tura possessionis bonorum existentium extra territorium solent fieri litteræ rogatoriæ de tradenda possessione. ¶ Aduerte tamen, quòd si ſi secundum decretum † interponitur pro executione sententiæ latæ in causa feudali, tunc verum est, vt per omnes dictos quatuor Iudices signari, & fieri debeat, ita idē Octau. Corsett. in d. cons. 30 n. 3. post Gregor. ratione quia vbi causa principalis est feudalis, sic, & omnes articuli.

Vel quando non essemus in feudis quaternatis, prout hic † & tetigimus supra propè principium, etenim hoc capit. loquitur de ipsis feudis quaternatis, aliter, si non sunt talia potest solus Iustitiarius cognoscere, ita colligo ex eodē Andr. de Ysern. in cod. constit. statuimus, d. fol. 64. superius citato, & melius in constit. Iustitiarij nomen, tit. 44. de offic. Iustitiarius, lib. 1. vbi apparet, quòd Capitanei, & sic Iustitiarij cognoscere possunt de feudis, & rebus feudalibus non quaternatis, vel de parte ipsorum feudalium, vt in puncto habes supra in cap. 51. Regis Martini (*§. item conoſciranno*) & prout ibidem dixi in vltic. declaro secūdo, tom. 3. præter tamen castra, & baronias ac magna feuda, † quæ in quaternionibus sunt descripta, quia de his, tamquam de feudis quaternatis est cognitio ipsius M.R. C. & ita tenet ibidem Affl. & dicens, quòd per nouam constitutionem, incip. Præsides prouinciarum, ipsi Iustitiarij cognoscunt de talibus feudis non quaternatis, Paris. de Puteo de reintegr. feudorum, cap. 18. fol. 14. idem Matth. de Affl. in d constit. vbi latè.

Item non puto, quòd exceptio hostica sit feudalis, † vide, quæ tetigi supra in cap. 39. Regis Iacobi, in fine, tom. 1.

Idemque in casu vitæ militiæ, & dotis de paragio, † quas similiter non censeo esse causa feudales, videas supra in cap. 388. n. 4. quicquid alibi senserit Petr. de Gregorio.

Sicut pro dannis datis in rebus feudalibus, † potest quilibet Iudex etiam cognoscere adhuc non sede plena, prout in rebus burgensaticis, ratione quia lis super dānis non est super feudo, vel re feudali, ex quo diuersum quid est res ipsa feudalis à dāno, vel interesse, & eius pretio, vt subdam in sequenti versiculo, ita post Cyn. in l. 1. C. de edili&. action. Alexan. cons. 167. vol. 2. ait Matth. de Affl. in d. const Bauli locorū, n. 7.

Quemadmodum si ageretur, & esset quæstio de pretio † rei feudalis venditæ, posset quilibet Iudex non sede plena cognoscere, vt tactum est in antecedenti versic. quia pretium rei feudalis non est feudum, vt post Bald. in capit. 1. in fine, de feud. non habent. propriam naturam feudi, ait idem Affl. & loco citato, nec pretium isto in casu dicitur succedere loco rei, put regulariter sic est † ex ratiis supra in cap. 34. Regis Federici n. 3. vsq; ad n. 9. & decis. 74. n. 3. to. 2. Baldin l. si cū seruū, ff. si cer. pet. Angel. & Alberic. de Rosat. in l. si rē & pretium, ff. de de periit. hæred. idē Bald in l. si mater, C. de rei vēdicat. Andr. de Isern. in l. Imperialē, §. præterea, de prohib. feud. alien. per Federic. & in cap. 1. in verbo, plaustrorum, quę sint regal. idem Affl. & in cap. 1. §. sed nec alia iustior, quæ sit prima caus. bene f. ami&.

Vel si v. g. aliquis feciſſet donationē alicui de feudo cum pacto, † vt eum alimentaret, & in casu ingratitudinis, si voluisset reuocare donationem, non est opus, vt sede plena, hoc agatur, sic decisimus in M.R.C. in fauorem Elisabettæ Pecuraro contra Rocchum de Abraham, quòd procedatur, prout in allodialibus, cum similibus, quæ posui in decis. 132. cū ibi adduc&is per totā, & habuimus similem casum in d. M.R.C. inter ipsam Dom. Iacintam la Vaggi filiā di&i Sp. V.I.D. Augustini la Vaggi contra Dom. Franciscum Trigona Baronem Spicalotti, quoties enim agitur ex pac&o † stipulato cum possessore feudi habente ortum à lege, seu natura ipsius feudi, & feudū nō venit deduc&um, vt feudum, sed tamquam res allodialis, tunc causa non aliter dicetur feudalis, & decisimus 29. Iulij Ann. 117. in fauorem ipsius de la Vaggi contra d&um de Trigona, quòd audiatur, & procedatur prout in allodialibus, dato termino extraordinario arbitrio ipsius M. R. C. stante quod realiter non agebatur ex lege feudi, vt est videre in d. decis. 70. esto in executione veniat restituenda possessio feudi.

Similiter quoque quando versamur in materia iuris offerendi † causa non diceretur feudalis, vt vidimus in articulo vertēte inter Don Blasium Corbino cum Barone Siculianæ Ann. 1617. stante, quòd agebatur non ex lege feudi, sed ad ius offerēdi ipsum, ob adiudicationem fa&am per Donnam Beatricem del Bosco fa&am in Regia Curia Prætoris fæl. Vrbis Panhormi de vncijs 4000. pro doribus suis, & adiudicauerat sibi Baroniam Baydæ, & alia feuda, & ita fuerat etiam tunc temporis in Consistorio decisum in eadem causa inter easdem personas, stante dissensu, quòd nempè, procedatur non iuxta naturam causarum feudalium, sed iuxta formam pragmaticæ, & scripturæ starent loco posit, & ob id dicebatur per dictum Dō Blasium, quòd stante quia dictum negotiū † erat decisum in ipso Tribunali Consistorij S.R.C. nō poterat de nouo agitari in eadem M.R.C. obstabat enim res decisa, nedum principaliter, sed

ter, ſed etiam interpetratiuè, ex Aponte conſil.49 & conſil.90. Fabio de Anna conſ. 99.Surd.conſil.312. num 14.& 23 lib.3.poſt Cæpoll. Caſtrenſ. Crauett. Bartol. & alios in hoc propoſito relatos, & licet ex parte ipſius Baronis Siculianæ prætendebatur, quòd aliàs in eadem cauſa ad inſtantiam Illuſtris Ducis Miſilmerij habenti ius, & cauſam à dicta Donna Beatrice prętenſum fuiſſet, & obtemptum in eadem M.R.C.quòd proceſſus dicta via iuris offerendi factus per ipſum Don Blaſcum Corbino fuiſſet declaratus nullus,& ob id ſentierũt ludices,quòd cauſa erat feudalis, quoad recuperationem feudorum,quæ fuerant adiudicata per dictam Donnam Beatricem,& erant de membris, & pertinentijs Comitatus Vicari ob permutationem factam de Baronia dimidij Iuſi permutata per Don Icannem Corbino patrem ipſius Don Blaſci cum Illuſtri Don Vincentio del Boſco Seniore, qui dederat in excambium quatuor feuda ex dicto Comitatu Vicari cum dicto titulo Baroniæ Baydæ, & in d. ſententia nullitatis proceſſus eadem M. R. C. ſeruauerit iura dicto Baroni Siculianæ, ſtante,quòd dixerit, declaretur nullus, ſalnis iuribus dicto Baroni Siculianæ,& ob id ex iſta reſeruatione prætẽderit Baro, quòd ex quo proceſſus dicta via iuris offerendi erat vnicus, per conſequens non debebat procedi, prout in allodialibus, ſed prout in feudalibus, & eo modo, quo fuit deciſum pro dicto Domino Duce pro dictis quatuor feudis, attamen ad inſtantiam eiuſdem Dõ Blaſci Corbino replicabatur, quòd proceſſus nõ erat indiuiduus; & poterat reſpectu plurium perſonarum vno modo decidi, & altero reſpectu alterius, & reſpectu vnius poteſt iudicum valere, reſpectu tamen alterius nõ valere, vt dixi in deciſ.56.ſub verſic.Actum igitur, num.5.& ſeqq.

Inueniõ etiam,vt eſto ſimus in cauſis feudalibus, verſaremur tamen in materia li-
88 tis conteſtationis, † quia ſufficit ne ſedes plena ſit,eſt verum,quòd mox debet impleri infra illos terminos datos ad proponendam exceptiones dilatorias,de quibus vide capitulum Regni, ſine pragmaticam factã Ann.1537. tempore Illuſtriſſimi D. Comitis Montisleonis Proregis,& de qua ſcripſi aliqua in deciſ.91.in principio.

Intelligo ſupradicta, quoties agitur ad
89 rem,vti feudum,† & nõ tamquam allodiũ, quinimmo ſi quis ageret,adhuc reiuendicatione ad feudum, & non petit, vt feudum, ſed vt allodium, non cognoſcit Mi R. C. & Iuſticiarius, vel dicti quatuor Iudices ſede plena,ſed dominus feudi,ratione quia modus procedendi deſumitur ex aſſertione actoris ſecundum gloſſ.in Clement.diſpendioſam, de iudic. & ita poſt Paul. de Caſtro in l.cum quædam puella,§.quoties, ff.de iuriſd.omn.Iudic.Dec. conſil.44.& alios teſtatur Franc. de Neapoli in ſuis Adnotationibus ad Ritum cap.171. poſt Angel. in l. ampliorem,C.de appellation ita concluſit Incertus author hic,qui non eſt alius, niſi ipſe Franciſcus de Neapoli, qui citat omnia ſupradicta iura,& DD.vt pono inferius amplia 3.

Quantvm vero attinet ad illud particulare, quod hic dicitur de dicta trãſmiſ-
90 ſione cautarum feudalium, † & de extractione earum à Regno ad ſupremum Cõſiliũ ſuæ Catholicę Maieſtatis via recognoſcendi eſt limitatio ad ea, quæ vidimus ſupra in cap.442. vbi dum concluſimus cauſas Siculorum ab hoc Regno auocari non poſſe cum omnibus illis ampliationibus tã de motu proprio Principis,& de eius poteſtate, quouis remedio, eſto ageretur inter Fiſcum,& priuatum,tam ad cauſas ciuiles, quàm criminales, tam in principali cauſa, quàm appellationis,& reuiſionis, eſto ageretur ad petitionem Magnifici Procuratoris Regij fiſci, vel cuiuſcumque perſonæ priuilegiatæ, eſto priuilegium eſſet clauſum in corpore iuris,vt hæc omnia repilogauit Petr. de Gregor. in tract. de iudic. cauſar. feudal. quæſt. 28. In meo, & in impreſſis quæſt. 39. nihilominus quoad cauſas feudales ſecus eſt, vt ibidem vidimus limit.4 num.27.fol.243.idem de Gregor.loco citato, qui dixit hoc eſſe diſpoſitum per quatuor capitula Regni, & addo quinto, quod eſt in d.cap.139.Regis Caroli.in quibus dicitur, quòd ſi contingerit de mandato eiuſdem Regis mandantis vota dictarum cauſarum feudalium ſibi à dicto Regno diffinita proprio motu, vel ex officio, vel ad petitionem partis trãſmicti,eo caſu ſi infra mẽſes quatuor,aut ſex,vt infra dicã, reſpõſũ non fuerit,& reſpõſio Iudicibus M. R.C. præſentata,poſſunt Iudices impunè non expectata vlteriori dilatione procedere ad cauſæ progreſſum,Maſtrill.deciſ.81.per totam,& per Milaniſ.deciſ.2.lib.1.& habemus in ſpecie capit. Regni 24. & 60. Regis Ferdinandi,in quo tango infra,tom.7 vbi cum toto hoc quòd fuerit ſupplicatum Domino Regi,vt iſthæc tranſmiſſio feudalium cauſarũ ſolummodo fieri debuiſſet ad petitionẽ partium,& prout hic ibi (*ad petitionẽ partis*) Sicularum Regnicolarum, & non exterarum, nihilominus decretatio non fuit ſic, ſed quòd ſeruentur capitula, & conſuetudines Regni,quaſi ac poſſit proprio motu ipſa Regia

ſa Regia Maieſtas hoc præcipere, vt hic ibi (*proprio motu vel ex officio*) qui enim
91 mandat† cauſam recognoſcendam, reuocat quando vult, l. iudicium ſoluitur, ff. de iudic. Iſern. in proem. conſtit. Regni fol. 1. col. 2. & argu. capit: 1. in fine de inueſtit. in March. fact Boniornus hic, qui ſubdit, quòd in iſtis litteris de auocatione cauſarum
92 non eſt opus citatione† partis ad tradita per Bart. de conſulta, & inſtructa in l. fin. de ferijs, Abb. in cap. cum Bertold. n. 4. & 15. de ſent. & re iudic. & per Port. in eius concluſionib. iuris, lib. 1. concl 43. in 14. & 116. lim. Rebuff. in l. quod iuſſit, nu. 32. de re iudic. &
93 hoc cũ voto† ipſorum Iudicum, & maximè in dictis cauſis feudalib. de quib. loquor, & & omnes votantes dictam cauſam debent eſſe præſentes, tempore, quo votatur, nec prodeſt, ſi vnus eſſet abſens, vel ſcriberet literas priuatas, quòd concurrit cum Collegis, quia votum eſt voluntas, & animi ſententia propalatũ cũ præſentia aliorum Collegarũ Iudicum, vt poſui in d. prag. 8. d. 2. not. tit. 2. de offic. Iudic. M. R. C. eod. to. 1. & per ea, quæ tetigi ſuperius in verſ. itẽ nedũ.

94 Ordo etiam erit, vt in calibus,† & alijs votis incipiatur à Iuniori Conſiliario, & ſic gradatim, vt in d. pragmat. 8. verſic. ſed pulchrè, quamuis inchoetur in Tribunalibus ad hebdomadario.

95 Et quamuis non aperiatur hic† de diſcrepantia, vel diſparitate dictorum votorum, attamẽ, caſu, quo diuerſitas opinionum daretur, tunc quid fiet dic vt ibidem in eadem pragmat. 8. in 3. notabili.

96 Amplia primo intantum procedere,† vt ſi cauſa feudalis ipſa concluſa, diſputata, & votata, fuerit ad ipſũ ſacrũ Supremũ Regiũ Concilium vnà cum votis, & iuſtificationibus Iudicum auocata, vt eo ipſo ſuſpenſa ſit iuriſdictio dictorum Iudicum M. R. C. nec vlterius in ea proceditur ad alteriora, ne aliàs ſententia reddatur nulla, Petr. de Greg. d. q 28. & 29. aliàs 39. & 40. Bald. Angel. & Paul. de Caſtro in d. l. iudicium ſoluitur, ff. de iudic Geminian. conſil. 47. Staphil. de litter. luſtic. fol. 126. Princeps enim dũ
97 reuocat† ad ſe negotium, ligantur manus inferioris, vt nihil in eo attentari poſſit, & tantum operatur talis reuocatio inficiando iuriſdictionem iudicis, quantum efficit appellatio, d. cap. vt noſtrum, vbi Abb. de appellat. & per notata in cap. Romana, de appellat. in 6. Innoc. in cap. dilecti, de offic. Archidiac. ac l. ſolent, §. ſicut autẽ, ff. de off. proconſul. Innoc. in cap. ſuper, §. 1. de offic. delegat. & ibi gloſſ Bald. in l. 1. C. quomod. & quand. iud. Innoc. Abb. & alii in cap. licet de offic. deleg. & arg. eorum, quæ dixi ſupra in capitulis Regni de auocatione in capit. 16. Regis Iacobi, tom. 1. & in cap. 18. Regis Federici tom. 2. & in capit Rit. 178. n. 16. tom. 4. Couarr. pract. quæſt. cap. 9. & ad materiam addo Boer. de author. magni conſilij, nu. 158. Ramundus de Ramundetta in allegatione pro Alferio de Bonfanti, & inter alios allegat eũd. Couarr. pract. qq. cap. 9. n. 5. maximè, vt ſubdit idem de Gregorio, quãdo ſupradictæ litteræ Regiæ cõtinerent clauſulam illam, donec, quæ ligat etiam ignorantes, ex eod Franch. in d. cap. vt noſtrum, & per ea, quæ tradidi in Conſuetud. Panhormi cap. 47. nu. 88. & in pragmaticis tit. 16. de dilation. in 4. not. & tit. 36. n. 11. Dico plus, vt vltra quòd nullitas ſit, Iudices
98 aliter vlterius procedendo puniendi ſunt, ita ibi in textu (*impunè*), quia eſſet contẽptus Principis.

Amplia ſecundo, vt eſto proceſſus tranmiſſus ad dictum Regium Sacrum Conſiliũ
99 † tempore vnius ſedis, & tempore alterius iterum huc tranſmiſſus per idem ſacrum Conſilium per Cedulã papiri, teneatur ſedes noua legere vota dicti Sacri Regij Cõſilij, ſiue confirmantis, ſiue reuocantis, vel reformantis, ratione quia licet mutati ſint Iudices, qui votauerũt in cauſa, durat tamẽ idem Magiſtratus per ſedem ſubſequentem Petr. de Gregor. de iudic. cauſ. feudal. quæſt. 30. in meo, & in impreſſis, q. 41. per l. proponebatur, ff. de iudic. & ita fuiſſe ſeruatum in cauſa feudali Maioris Panhormitanæ Eccleſiæ, Milaniſ. d. deciſ. 2. part. 1. nu. 28. &
100 ſeq. quia ſucceſſor in officio† tenetur ſequi votũ ſui prædeceſſoris in eod. officio, Bart. in l. ab executore, ff. de appellat. Bald. in l. mortuo Iudice, ff. de iudic. & per ea, quæ dixi in cap. Ritus 97. num. 4. & in cap. 135. num. 87. tom. 4. & in proœm. capitulorum Regis Federici, num. 56. tom. 2. & in pragmaticis tit. 7. de officialibus pecuniarijs, ampl. 1. tom. 2. Bouadill. in politica lib 3. cap. 5. tit. (*de las obras publicas*) cum ſimilibus, dummodo præcedat ſola citatio partis, idem Bald. in l. edictum, ff. de iudic. Pet. de Gregorio vbi ſupra, & ita ſeruamus, nã ſaltim fit notificatio noui Iudicis.

Amplia tertio, vt quod dicitur hic de tranſmiſſione procedat etiam, ſi v. g. fuerit proceſſum in cauſa datis terminis, prout in feudalibus, † & ſimiliter cauſa con-
101 cluſa, quia non poteſt mox in tranſmictendis votis allegari per pares, quòd non ſit cauſa feudalis, quinimmo cauſa ipſa debet tranſmicti, etenim ex aſſertione actoris modus procedendi aſſumitur, vt ex Franciſco de Neapoli dixi ſupra in verſic. intelligo ſupradicta, num. 89. qui ſubdit, maxi-

mè quia si vota deberent transmicti, vel ne, respicit modum procedendi, & non decisoria causæ, vt suis locis dixi, & per tradita supra in Bulla, & in Regia pragmat. ampl. 5. num. 51. fol. 96.

Et datur modus, siue forma, & est prima limitatio circa transmissionem talium votorum via recognoscendi cum eorum iustificationibus, de quibus habes in decis. 102 59. n. 21. † & ex traditis per Petrum de Gregorio d. q. 28. aliàs 39. in nouis, etiam cũ literis Regijs, vt ipse subdit, dicens, quòd regulariter in hoc Regno nũquã transmicti pót processus dictarũ causarum feudaliũ ad Sacrum Regium Supremum Cõsilium ex prędicta causa recognoscendi vota, ac iustificationes prædictas factas per ipsos iudices M. R C. nisi hoc expressè, vel motu proprio, vel ex officio ad supplicationẽ partis Regnicolæ fuerit ad litteras demanda-
103 tum, ratione quia † hæc transmissorio processus causa recognoscendi habet vim auocationis causæ ad ipsum Sacrum Regium Concilium, ideoquè nunquam Princeps cẽsetur ad se auocare causam pendentem coram suo inferiore, nisi hoc expresso dicat, ex Franch. in d. cap. vt nostrum, de appellat. Milanis. decis. 3. lib. 1. & decis. 4. per
104 totam, quòd fit in litibus magnis, † quia quis pro modica lite non deberet ad tam longum, distansque Tribunal cogi accedere per ea, quæ ait Andr. de Ysern. in tit. quo tempor. mil. versic. si autem, sub num. 4. & est constitutio Regni, incip. causas, tit. 42. Vt Magister Iustitiarius, lib. 1. fol. 68. & per ea, quæ de seruitio militari, & parlamento in simili posui supra in capit. 29. Regis Federici, numer. 13. & seq. tom. 2. & sentitur hic p Bonior. quòd in feudis paruis nõ fit transmissio, Franc. Curt. in tract. de feudis, quæst. 9. part. 4. & consequenter debent
105 micti clausa, † & sigillata, vt per Petr. de Gregor. d. quæst. 28. vt hic, ergo propalari non debent, imò secretissima teneri, veluti secreta Concilij, & tangitur hic, ibi (*tradentur Vicerigi, vel Præsidenti*) & per ea, quę scripsi iam in d. pragmat. 8. in d. 2. notab. versic. interea vero, eod. tit. 2. de offic. Iudic. M. R. C. ne aliàs incurratur falsitas,
106 † & pœna priuationis officij, ac recusationis l. 1. ff. de fals. Innoc. in cap. irrefragabili, de offic. ordinar. & Ioann. Andr. Abb. & alij ibidem, & in §. excessi, Aufrer in tract. de recusat. numer. 15. Iason in l. apertissimi, num. 9. C. de iudic Bouadill. in Politica lib. 2. cap. 5. num. 45 & nu. 46. part. 1. & interim, stantibus dictis votis, & iustiq clausis sic, & sigillatis, transumpto processu originali ad expensas petentis missis ad dictam Regiam Maiestatem (arg. earum attestationum, de quibus scripsi supra in cap. Rit. 271. num. 24. to. 4.) quæ nec micti, siue transmicti per partes litigantes pos-
107 sunt, † sed per specialem nuntium, vt per Affict. in constit. Regni, quæstiones, de quæstionibus int. Fisc. & priuat. num. 7. & sentitur hic ibi (*facta intimatione partib.*) vt per eundem de Gregorio, certum est vtique, quòd superledetur circa lecturam ip-
108 rum sententiarum, siue votorum, † quæ licet regulariter protelari non debeant semel ac sunt votatæ, vt vidimus suo loco, attamen non procedunt in isto casu speciali, quia superledetur per menses sex, vt hic, & in d. cap. 139. Regis Caroli, vbi quòd solet prorogari ad aliud semestre, & prout Regi placuerit, & attenta distãtia loci, vt sentit id. de Gregorio d. q. 28. vt putasi v. g. reperiretur in remotioribus partib. imperij sui & si Rex esset Neapoli per menses quatuor & transeunt Nostrates Boniorn. & alij, cursuræ à die consignationis dictorum votorũ Domino Proregi, vel Præsidenti, & istud est, quod dixit idem de Gregorio d. q. 28. quòd à die auocationis incipit currere, latè Cumia in sua praxi super Ritu fol. 50. & 51. nisi adfuisset impedimentum, quia tunc terminus non currit, vt per Ramund. de Rammdetta, vbi supra, qui pulchrè loquitur, & prout habes in d. pragm. 8. in d. 1. notab. vbi ẽt tetigi
109 de illa littera P. quæ † apponi non pót absq; notificatione partis nulli actui, nec cedulę, nec contumaciæ, aliter habetur pro inualida tamquam si non esset apposita, vt etiam ex quodam cap. Regni, in quo in pede fuit decretatum (*Placet Illustrissimę dominationi suæ. Ludouicus Protonotarius*) & habeo fol. meo in maccijs 67. & practici Procuratores, & Causidici sciunt & *hæc dico* argum. eorum, quæ de relatione facienda, scripsi supra in d. cap. 32. Regis Martini, num. 5. d. tom. 3. vbi habes alios casus, in
110 quo posui, quòd quando mandata Regia sunt impetrata tacita veritate † superledetur in executione, & consulatur cum Principe, expectando responsionem, ibique de nonnullis casibus, in quibus consultatur, & per Mastrill. decis. 241. per tot. lib. 3. sic de prouisione Viceregis, qui fecit decretatam super memõriale, & est dubia, cum eo consulitur, vt est videre supra in cap. 22. eiusdẽ Regis Martini, num. 32. & 33. vbi etiam de statuto dubio. In vno casu vidi denegandam consultationem in materia puniendorum vagabundorum, vt in pragmat. tit. 54. de vagabundis, num. 37. tom. 1. ipsarum pragmaticarum.

Limita, vt quod hic dicitur de transmis-

sione

111 ſione votorum via recognoſcendi † intelligatur de prima vice, arg. l. bones, §. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignifi. vbi adnotaui plura, ex Iaſon in l. duobus, §. ſi ei, qui ff. de iureiur. qui ponit ſexdecim caſus, Fælin. in capit. innouamus, col. 2. de maiorit. & obed. & in cap. 1. de reſcript. Alberic. in 2. part. ſtatut. quæſt. 181. Alexand. conſ. 16. lib. 4. l. dotis, ff. de iure dot. & ita audacter tenet hic Ferdinand. Boniorn. qui ait, quòd ſemel tantum debet ire cauſę via recognoſcendi, ex Rot. deciſ. 190. tit. de lit. cont. dimiſſor. & per text. in cap. 1. §. fin. d. tit. quo temp. mil. & ita uidetur etiam dixiſſe idem Boniorn. in cauſa Magoſoli, & in cauſa Gibillinæ in cauſa appellationis, vt refert poſt Petr. de Gregor. in tract. de iudic. cauſar. feudal. q. 31. in meo, & impreſſis, q. 49. Cumia in d. praxi ſuper Ritu eod. fol. 51. col. 1. latè Milanſ. deciſ. a. n. 9. part. 1. Maſtrill. deciſ 81. n. 11 cum ſeqq. quãuis ipſe videatur tenere contrarium, quòd immo poſſit nedum ſe-
112 mel, ſed pluries, & benè, † & ita alibi fuiſſe obſeruatum in cauſa Bilicis, in cauſa Gagliani, in cauſa Pictinet. & in cauſa Monfaglioni, quæ pluries fuerunt tranſmiſſæ cum votis, tam in primo, quàm in ſecundo iudicio, vt per Boniorn. loco citato, & per ipſũ Maſtrill. & in cauſa Mõtis Rubei, & ita videtur tenuiſſe idem de Gregorio vbi ſupra, qui dicit, quòd ſi conſideremus recognitionem votorum iudicum, qui votauerunt, & in quolibet iudicio ſunt diuerſi iudices, & diuerſa vota proferantur vnà cum eorum iuſtificationibus, licet vota primi iudicij ſatis recognita fuerint, & approbata, quia tamen vota iudicum appellationis ſunt diuerſa, & nunquam fuerunt recognita de neceſſitate ad mandatum Regis ſic mandantis eſſet talis recognitio facienda, & per cõſequens etiam eſſet tranſmiſſio exequẽda, nõ obſtante quòd reliquerit cogitandũ, quia poteſtas Regis non eſt anguſtanda, vt pono infra, tanto fortius, quia d. §. hoc ſer-
113 mone non procedit in ſtatuto, vel lege, † vt recordor poſuiſſe in Conſuet. Panhor. cap. 21. num. 21. & in alia Conſuet. 44. in princip. item quando primus actus, & in prima ipſa vice non benè, nec ſufficienter eſt
114 adimpletum, neque ſatisfactum † non verificatur illius §. diſpoſitio, ſicuti in alia Conſuet. Panhor. ſcripſi capit. 26. verſic. extendo quarto per l. 1. ff. decondit. & demonſtrat. latiſſimè Port. lib. 3. concluſ. 21. & tetigi remiſſiuè in alia conſuet. Panhor. capit. 9. ſub num. 9. & fortius quia non video, quòd iſte caſus de tranſmittendis votis ſit irreiterabilis, ſed potius de caſibus reiterabilibus, quo caſu limitatur. † & fallit di-
115 ſpoſitio prædicti, §. hoc ſermone, & exemplificant DD. in matrimonijs, & coniugijs, Matth. de Affli&. in conſtit. Regni Generalia iura, num. 19. rubr. 2. tit. vt vniuerſitas accuſata, lib. 2. ex Bald. in l. 1. col. 2. C. de fidecommiſſ. vbi ſi teſtator † legat viduę veſtem, intelligitur nedum de prima, ſed de ſecunda, quouſque viuat, etenim veſtes conſumuntur per l. plenum, §. equitij ff. de vſu, & habitat. & dicerem plus, quod quoties
117 verba ſunt prolata, negatiue, † prout in hoc cap. in quo tam affirmatiua, quàm negatiua pluries ſunt verba, ibi *(ſi non fuerit per ſuã Maieſtatẽ reſponſum, etc.)* tunc non ſolũ de primo actu, ſed etiam in infinitum verba intelliguntur, latè Ferdinand. Valq. cap. 30. nu. 15. & 16. quem refert. & ſequitur Prothonot. V. I. D Antonin Xibecca in tract. de Regia Monarchia, n. 31. & addo Dec cõſil. 3. ſub. n. 4. gloſ. in hoc genus, ff. de condit. & dem. poſt Oldrad. & alios, & prout de his limitationib. & alijs habeo in meis adnotationibus, ad d. §. hoc ſermone. Igitur concludendum eſſe cenſeo, vt quoties velit Rex poſſint via recognoſcẽdi cauſæ euocari, nõ
118 enim coarctari debet Rex, † nec eius Sacrũ Conſilium ſupremum habens in omnibus Regis ſuperioritatem, & poteſtatem ſupremam, vt ait Bald. in proœm. Digeſt. col. 3. per l. fin. §. exactis, & §. initis ff. de origin. iur. Ioan. Andr. Speculat. Roman. Corn. & alij per Boer. in d. tract. de author. Magni Conſil. ſub d. num. 158. in medio, quia dicendo Iſern. in d. proœm conſtit. Regni d. fol. 1. ead. col. quòd Rex reuocat quãdo vult cauſas, illud quando, † vel accipias pro quia,
119 vel pro quòd, vt in capit. ſicut nobis. de fimon. l. qui habet, ff. de tutel. cum ſimilibus per Alberic. in ſuo dictionario, verbo, quia, & in verbo, quando per l. cum te, C. de pact. int. empt. & vendit. l. fin ff. quibus ad liber. proclamar. non poſſ. ſi tutor. ff. in quibus cauſ. reſtit. in integr. non eſt neceſſar. in omnibus modis accipiendum eſt pro cauſa, vel pro voluntate, Bart. in l. demonſtratio, §. quod autem col. 3. ff. de condit. & demonſtr. verſic. ſi item. Eſſet enim quodammodo conqueri per Iudices M. R. C. de euocationibus factis per Regiam Maieſtatem, & eius
120 Magnum Conſilium, quod non licet, † vt poſt Innoc. & Bald. in d. cap. vt noſtrum, de appellat. ait Boer. d. num. 158. in fine, Mart. Laudenſ. in tract. de Principe, §. 148. quia ſi nõ dubitatur quoad Proconſules, Epiſcopos, Poteſtates, aliosque ordinarios, etenim poſſunt quando volunt, & quoties volunt reuocare mandatam iuriſdictionem, multo magis Rex, & eius Sacrum Magnum Conſilium poterit cauſas in alijs Tribunalibus

pendentes

pendentes ad ſe euocare, etiam lite conteſtata, & in quocumque ſtatu ſint, vt ibi per Boer. per gloſſ. in d. l. iudicium ſoluitur, vbi Angel. tum quia dicunt Innoc. Abb. & alij in d. capit. vt noſtrum, quòd cauſæ omnes
121 ob †corporũ communitatem, aut vniuerſitatem ſunt conſiſtoriales, Bald. in l. fin. C. de diuerſ. reſcript. quæ per Principem, & eius Conſilium ſunt determinandæ, Petr. de Bellapert. in ſuo opere Curiali in §. 4. col. 8. l. ſi quis, ff. de offic. Comit. rer. priuat. vbi Io. Fab. & per Additionem ad eundem Boer. in d. tract. de auth. Magni Conſil. ſub num. 159.
122 littera A, qui loquendo de Rege, † & alijs ſupremis Principibus dicit, quòd qui tãtorũ eſt Iudex, & tantis iubet, manere ſub alterius poteſtate, indignum iudicamus, per §. propterea, Auth. de dignit. col. 6. vbi gloſſ. notat, quòd qui alij iubet, nõ debet alij ſub. eſſe, Auth. de ſanctiſs. Epiſc. in princ. col. 9. l. ſi quis ex argẽtarijs, §. prohibet, ff. de edẽd.

Limita ſecundo, vt aduenientibus reſpõ-
123 ſionibus † ſi aliter fuiſſet votatum per dictum Sacrum Supremum Concilium differens à votis hinc tranſmiſſis cum dictis iuſtificationibus correctis, quòd tunc non aliter erit legenda ſententia ſecundum vota ipſius M. R. C. ſed ſecundum vota ipſius Sacri Regij Supremi Conſilij, ne ſit diſcipulus vltra magiſtrum, alias eſſet fruſtratoria votorum cognitio, Petr. de Gregor. in d. tract. de iudic. cauſar. feud. quæſt. 29. in meo, & in impreſſis quæſt. 40. & conſequenter aduenientibus iterum votis huc, legãtur eadem cum approbatione facta ipſorum, vel reuocatione in d. Supremo Regio Concilio, & fit mentio in ſententia de dictis literis, & ita vidi in Conſiſtorio S. R. C. x. Februarij 14. indictionis 1585. ¶ Nec ob
124 id ſententia, † ſiue vota tranſmiſſa eſto diſſimilia, non dicentur vota ipſius M. R. C. ſed ipſius cum Sacri Regij Conſilij, quia imo dicitur totum contrarium, quòd vocabitur ſententia ipſius M. R. C. eſto reformata, vel correcta, argum. ſententiæ conſilij ſapientis, ex forma ſtatuti latæ iuxta ea, quę videbimus infra in capit. 37. Incliti Regis Ioãnis, tom. 6. verſic. intelligo primo, etenim illa tunc erit ſententia Iudicis, & non ſa-
125 pientis, † licet ſecundum eius conſilium feratur, eſto aliter fortè per Iudicem iudicandum fore propoſuerit, ex notatis per ipſum Petr. de Gregor. loco citato, ex Bart. in l. titiæ, & meuiæ, §. altero, ff. de adminiſtr. tutor. cum concordantibus, & hinc ſubdidi in d. cap. 37. Regis Ioãnis loco citato, quòd hac de cauſa eſt, vt ſententia lata de conſi-
126 lio ſapientis † realiter legi debeat, nec ſufficiat fuiſſe ſigillatam, & ſubſcriptam, nec datam partibus litigantibus, ex Affict. in conſtit. Regni, vt ab omnibus, num. 4. titul. 75. de ſentent. in ſcript. ferend. lib. 1. vbi ex Bald. & gloſſ. in l. 1. C. de ſent. ex breuil. recitand. ſumit argumentum, quòd non valet ſententia lata ſecundum conſilium ſapientis clauſum, illudq; nõ fuit apertum, vel Iu-
127 dex dixiſſet profero ſententiam, † ſecundũ conſilium, quod talis Doctor tranſmictet, quod de proximo veniet, ex multis quotis allegatis per Alex. conſil. 184. col. 8. vol. 2. Paul. de Caſtr. in l. 1. C. ſi aduerſ. libert. Additio ad Abbat. in cap. conſtitutus, de religioſ. domibus, Lanfr. in rep. cap. quoniam contra fol. 49. col. 3. de prob. Fælin. in cap. cum venerabilis, col. 14. & ſeq. de except. Anchar. & alij, vt ibi per eum, & per Ioan. Anton. Batiũ in ſuis adnotationibus ibidem ad Affi. ex eod. Abbat. in eod. cap. cum venerabilis, ibique Dec. col pen. & per ea, quæ poſui in deciſ. 72. n. 1. cũ ſeqq. vbi aliqua in hac materia tãgo, ſubdens ipſe de Greg. quòd eodẽ modo in iſto caſu, idem eſt cum ex mãdato Regio ipſa M. R. C. tenebatur tranſmictere proceſſum dicta via recognoſcendi, conſequenter eo caſu non erit ſententia dicti ſacri Regij Supremi Conſilij, ſed ipſius M. R.
128 C. eritque cauſa apellabilis, † quemadmodum, & aliæ ſententiæ eiuſdem M. R. C. licet paulo inferius ipſe de Gregorio dicat, q; erit reniſibilis, & tentari reuiſio per partẽ, quæ audiuit vota Sacri Regij Conſilij incõtrarium, & ita obſeruatũ vidiſſe ait ipſe de Gregor. vbi ſupra, Cumia in ſua praxi ſuper d. Ritu d. fol. 50. col. 2. ſubdit rõnem etiã ipſe de Gregorio, q; tandiu durat auocatio
129 cauſæ, quandiu reperitur auocata, † vnde ceſſante auocatione per remiſſionem cauſę ad inferiorem, non dicitur amplius auocara, ſed remanet ſub iuriſdictione ordinarij, dum remiſſa fuit ex DD. in d. cap. vt noſtrũ, de appellat. vnde ſi v. g. dicta vota auocata, ſiue tranſmiſſa, & dicto Sacro Regio Conſilio viſa inſta, fuerint confirmata, tunc reſpectu votorum non aliter diceretur ipſa cauſa feudalis auocata, ſed recognita, ſi vero talia vota viſa fuerint iniqua, & iniuſta, & correcta, tunc nedum dicetur recognita, ſed auocata, & M. R. C. ipſa tenetur ſequi vota Sacri Regij Conſilij, & non ſua, dum fuerunt correcta, & per cedulam papiri commictitur, ac præcipitur forma, vt ſententia tali, & tali modo legatur, nihilque aggrauij eſt ipſis Iudicib. quia iam ipſi cõſecuti fuerunt ius prouiſionis, vt in pandectis poſt capitula Regni, fol. 8. verſ. ſi eõtingat, & excuſantur in ſyndicatu ſub clipeo dicti Sacri Regij Conſilij, veluti maioris Magiſtratus aliter votãtis, & corrigẽtis, & dantis

modum

130 modum, recognoſcere quippe nõ ſt eſt aliud niſi approbare, agnoſcere, ac uidere, l. 1. §. inter filium, ff. de falſ. l. 5. ff. famil. herciſc. l. Diuus Claudius, §. & item Senatus, prope medium, ff. de falſ. ſiue pro diſpũctione accipiamus, l. cum plures, ff. de bonis authen. iud. poſſid. l. cognoſcere inſtrumenta, ff. de verb. ſignif. Simon Scard. in ſuo Lexicõ inribus expurgato, verbo, recognoſcere, vbi recognoſcere inſtrumenta, Vlpian. aît eſſe relegere, & recognoſcere, diſpungere verò, conferre data, & accepta, ſic videmus quando reſcripta recognoſcantur per Sp. F.P. vel Conſeruatorem. Et ſit finis huic ſolemni Capitulo, & graui materiæ ad laudem D.O.M.B. Virginis, ac S. Ioſeph.

De Cancellaria, & eius taxatione inris. Cap. DXLI.

ITem ſupplica il detto Regno, che li piaccia reformare, & reintegrare l'officio di Cancellieri, reſtituendoli il ſigillo, & li regiſtri, & che ſi debbiano fare le pandette delli pagamenti del detto ſigillo, & regiſtri, le quali pandette fatte ſtatim, debbia ceſſare il taxatore, & amplius non ſia tenuto il Cancelliero dare ſoldo al taxatore predetto, il quale taxatore interim debbia ſtare, finche ſiano fatte le dette pandette, & fatte le dette pandette, quello, che terrà il ſigillo, & li regiſtri, debbia mettere in ciaſcheduna lettera il pagamento quanto è ſtato, & ſe prendeſſe, ò haueſſe preſo più di quello, che foſſe taxato per le dette pandette, ſia in pena al Fiſco di vnci vinti pro qualibet vice, da exigerſi contrà il Cancelliero, le quali lettere debbia diſſampacciare infra giorni tre. ¶ Quia tangitur intereſſe partis, audiatur pars, cuius intereſt, & prouidebitur. Marturella Secretarius.

Materia eſt Secretariorum, de qua in multis locis recordor ſcripſiſſe tum in capitulis Regni, tum etiam in pragmaticis, & recenſui ſupra in cap. 252.

De oblatione facta per Ambaſciatores Regÿ donatiui. Cap. DXLII.

ET per occaſione delle dette gratie, priuilegij, & immunita per la Regia Maeſtà conceſſe al prefato Regno, li predetti Ambaſciatori all'infraſcritte coſe plena poteſtate ſuffulti, & de ſpeciali commiſſione del detto Regno, gratioſamente offeriſcono, & donano al detto Signor Rè, accettando il detto Regno li ſopra, & infraſcritti Capitoli cum reſponſionibus, & decretationibus in pede vniuſcuiuſque ipſorum per eandem Maieſtatem factis, & non aliter, nec alio modo, fiorini trecento milia, & etiam fiorini ſeſſanta milia per fabrica, & armamento di quattro galere della moneta del detto Regno, li quali promettono realmente, & con effetto pagare alla detta Regia Maeſtà, finiti tutti altri donatiui, ſouuentioni, & collette, che de preſenti corrono, videlicet, anno quolibet fiorini del detto Regno cinquãta milia, itaquòd, finitis omnibus collectis, & donatiuis factis, debbia incominciare il pagamento del preſente donatiuo. ¶ Regia Maieſtas acceptat dictam oblationẽ, & donationem dictorum florenorum trecentorum ſexaginta millium, ſoluendorum modo ſubſcripto, videlicet, quòd de ſexaginta millibus pro armamento dictarum triremium, triginta mille imponantur, & ſoluantur in proximo menſe Martij, de quibus decem mille ſoluantur Neapoli, & in menſe Septembris proximè ſequentis ſextæ indictionis, imponantur, & exigantur floreni quadraginta vnum-

mille,

mille, licet oblatio eſſet triginta millium tantum; reliqui vero trecẽti mille floreni imponantur, & exigantur, ſtatim finitis collectis currentibus, videlicet anno quolibet floreni quinquaginta mille, &, eodem Regno oblationem, & donationem, vt in præſenti decretatione, acceptante, & gratã habente, & non aliter, nunc pro tunc concedit gratias, priuilegia, & immunitates, in reſponſionibus vnicuique capitulorum ſupradictorum factis, expreſſas, & declaratas. Marturella Secretarius.

Concluſio Priuilegÿ.

TEnore igitur præſentis publici inſtrumenti, quod vim pactionatæ legis, et inuiolabilis contractus, omnemque aliam pleniſſimam firmitatem habere decernimus, ſcienter, & gratis, præuia noſtri ſacri Conſilij deliberatione matura, per nos, & noſtros hæredes, & ſucceſſores quoſcumque, huiuſmodi Capitula, & vnumquodque ipſorum, iuxta reſponſiones, & decretationes in fine cuiuslibet eorum, noſtra, vt præmiſimus, ordinatione appoſitas, & deſcriptas, vobis eiſdem Oratoribus, eidemque Regno Siciliæ vltra Farum, illiuſque bracchijs, Eccleſiaſtico, Militari, atque Regali, ſeu Demaniali, eiuſque Incolis, & habitatoribus, tam præſentibus quàm futuris, concedimus, donamus, & gratioſius elargimur, promictentes in noſtra bona fide Regia vobis ipſis Oratoribus, ſeu nuntijs præſentibus, & acceptantibus, totiquè Regno, & tribus bracchijs ſupradictis, & Incolis eiuſdem, ſcilicet, vniuerſaliter ſingulis, & ſingulariter vniuerſis in poſſe Franciſci Marturella, Conſiliarij, & Secretarij ſubſcriptum inſtrumentum, tamquam publicæ, & authenticæ perſonæ, pro vobis, & eis omnibus, quarum intereſt, vel intereſſe poterit, ſtipulantis, atque etiã paciſcentis, iurantes inſuper ad Dominum Deum, & eius ſacra quattuor Euangelia, noſtris manibus corporaliter tacta, prædicta omnia, & ſingula Capitula, & vnumquodque illorum, iuxta reſponſiones, & decretationes noſtras, in fine, ſeu pede cuiuslibet eorum, vt præmittitur, noſtro mandato deſcriptas per nos, hæredes, & ſucceſſores, noſtroſque Officiales quoſcumquè, maximè Vicereges, Magiſtros Iuſtitiarios, Admiratos, Magiſtros Rationales, Iudices Magnæ Curiæ, Theſaurarios, Conſeruatores noſtri Patrimonij, Magiſtros Secretos, atque Straticotos, Capitaneos, Secretos, & Magiſtros Procuratores, atque Prætores, necnon Algozirios, Vicelecretos, cunctoſque alios Officiales, præſentes, pariter, & futuros, ipſorumque Officialium, Locatenentes, ſeu ipſa officia exercentes, tenere, et obſeruarere, et obſeruare, et in omnibus cuſtodire, et per vos, et vnumquemque veſtrum, ad quem ſpectet teneri, cuſtodiri et obſeruari inuiolabiliter facere, minimè in aliquo contrafacere, vel venire, directè, vel indirectè, palam, vel occultè, quacumque ratione, ſiuè cauſa, eis, et vnicuique ipſorũ expreſsè mandantes, quatenus eadem capitula, iuxta eorum reſponſione, et reſpon-

decretationes, teneant firmiter, & obseruent, & non contrafaciant quauis causa, Nos enim, pro abundantioris cautelæ suffragio eis, & eorum cuilibet contrarium faciendi, cunctam adimimus potestatem, irritumq; propterea decernimus, & inane, nulliusque fore efficaciæ, seu valoris, si quid, & quicquid incontrarium fuerit attentatum, quod est datum, & actum in Castello nouo Ciuitatis nostræ Neapolis, die xxiiij. Mensis Februarij, quintæ Indictionis, Anno à Natiuitate Domini 1457. huiusque nostri citra Farum Siciliæ Regni, Anno vigegisimo tertio, aliorum vero Regnorum nostrorum, Anno quadragesimo secundo ¶ Signum Alphonsi, Dei gratia, Rex Aragonum, Siciliæ, citra, & vltra Farum, Valentiæ, Hierusalem, Vngariæ, Maioricarum, Sardiniæ, & Corsicæ; Comitis Barchinonæ, Ducis Athenarum, & Neopatriæ, ac etiam Comitis Rossilionis, & Ceritaniæ, qui prædicta laudamus, concedimus, firmamus, atque iuramus, eisque sigillum nostrum cõmune apponi iussimus inpendenti. REX ALPHONSVS. yo eley do la presente è plàzeme que assi se haga, y promietto, iuro seruar lo suso escritto. ¶ Testes sunt, qui prædictis interfuerunt, Illustrissimus Ferdinandus de Aragonia, Dux Calabriæ, filius primogenitus, et Locúmtenens generalis dicti citra Farum Siciliæ Regni, Spectabiles quoque, & Magnifici viri, Gullielmus Raymundus de Mõte Cathino, Comes Adernionis, ac dicti vltra Farum Siciliæ Regni Magister Iustitiarius, Antonius de Luna, aliàs de Peralta, Comes Calatabellottæ, dicti Regni Comestabilis, Camerlingus, Valẽtinus Clauer Vicecancellarius, Petrus Mercader, Thesaurarius Generalis, Nicolaus Filach, Regens Cancellariã, Raymundus de Palomar, vtriusque Iuris Doctores, Ioannes de Abbatellis, Magister Secretus, Petrus de Speciali Magister Rationalis dicti. vltra Farum Siciliæ Regni, Milites, Petrus Saluator Valis, & Matthæus Ioannes, Consiliarij, & Secretarij Domini Regis prædicti. ¶ Signum mei Franciſci Marturella Sereniſſimi Domini Regis prædicti Secretarij, eiusque authoritate per totam terram, & ditionem suam Notarij publici, præmissis omnibus dum sic, vt præmittitur, agerentur, & fierent rogatus interfui, eaque de ipsius Domini Regis mandato, alijs implicitus negottijs, scribi feci, & clausi, loco, Die, Mense, & Anno prædictis, ac præsentibus testibus superius nominatis; continent autem huiusmodi capitula plicas, cartas, siue folia 22. in conscripta vero xix. cum præsenti, quorum primum folium incipit, in nomine Domini, & finit, li altri, &c. In quorum fidem, & testimonium, ego Franciscus Martur. prædictis me subscripsi, signoquè meo solito prædistin-&o signaui ¶ Domin us Rex mandauit mihi Francisco Marturella, in cuius posse firmauit, & iurauit Visa per Valẽtinum Clauer Vicecancellar. Nicolaum Filach, Raymundum de Palomar, Nicolaum Antonium, Locumtenent. Magnum Camerarium, Ciccum Antonium Guiud, & Iacobcum de Pilaya pro Conseruatore Generali, & Gulielmum Puiades, Conseruatorem Regni Sicilię.

Interpetratio Principis Regis Alphonſi ſuper illis verbis adiectis in fideiuſſionibus Bancalibus, videlicet, fideiuſſit, vt Bancus in forma Cameræ &c.

QVI fideiuſſor præſens in iudicio coram Curia, &c. ſponrè, & ſollemniter pro Campſore, vel Sãſario ad preces eius erga dictam Curiam, & quaſcumque perſonas earum aliquam tantum, vel quarum intereſt, vel intererit deponẽtes, dantes, & aſſignantes ſibi logalia, pecunias, & res alias de ſeruando, & irreuocabiliter attendendo omnibus, & ſingulis prædictis, obligãs ſe pro cauſa prædicta res, & bona ſua habita, & habenda, Curiæ, & prædictis perſonis, ſub pæna prænotata, ad opus dictæ Curiæ ſe conſtituit fideiuſſorẽ, & principalem pagatorem, ac etiam de damnis, & intereſſe, ac expenſis, quas, & quæ dictæ perſonæ deponentes, ſeu res dantes aliquid cãpſori prædicto in iudicio, & extra ſubire contigerit. Ad quam pænam, & prædicta dãna, expenſas, & intereſſe dictus fideiuſſor volũtariè ſe obligauit. Renuncians ſollemniter, & expreſsè, tam per dictum campſorem, quàm fideiuſſorẽ eius illis iurib. ſpecialiter dicẽtib. quòd pæna in inſtrumẽtis appoſita liberat contrahẽtes, l. ſancimus, & cap. æquitatis, & priuilegijs ipſius legis, conſtitutionibus, & iuribus, Authenticorum de duobus, & de principali primo conueniendo eidem campſori competẽtibus, & competituris, omni fori Priuilegio, Legum, Canonum, Capitulorum, Cõſtitutionum Imperialium, & Regalium nouorum, & veterum, ac cõſueto auxilio, iuribus dicentibus generalem renunciationem, & non ſpecialem, quibus, & eorum aliquo cõtra prædicta, vel prædictorum aliquod facere, vel venire poſſit ſimul, vel ſemotim, citioratus prius de dictis iuribus, & eorum beneficijs, & priuilegijs pet Curiam Prætoris, & Iudicum prædictorum; Necnon renũtians omnibus alijs iuribus, Capitulis, Cõſuetudinibus Regijs, & ſpecialiter Vrbis Panhormi, quibus contra prædicta, vel prædictorum aliquod facere vel venire poſſit, Obligans ſe dictus principalis, & fideiuſſor bona ſua, quòd ſi fortè proceſſu temporis, ſuper præmiſſis, vel præmiſſorum aliquo aliqua quæſtio oriatur, quòd de quæſtione ipſa ſummariè cognoſcatur in pace, & de plano ſine lite, uel iudiciorum ſtrepitu, omni exceptione, et appellatione remotis, et ſollemniter remiſſis ſine libelli oblatione, et abſque aliquibus ſollemnitatibus iudicij ordinarij, et ſuper hoc dictus principalis, vel fideiuſſor, renunciauerunt expreſsè Auth. Offeratur, Imperiali, et Reginalibus Cõſtitutionibus Ciuitatis Panhormi, quibus cauetur, quòd in qualibet cauſa libellus offeratur, et contra Ciuem Panhormi non poſſit procedi, niſi ordinariè per libellum, et ad maiorem cautelam præfatus Sanſarius, vel proſoneta, ſeu campſor de præmiſſis omnibus, et ſingulis obſeruandis, et inuiolabiliter attendendis, et de non contraueniendo eiſdem ad Sacra Dei Euãgelia corporaliter tacto libro, in manibus Notarij Curiæ, debitum præſtitit Sacramentum, etc.

SPM.

SVMMARIVM.

Clausula vt Bancus quos, & quos effectus obligationis, & renunciationis iurium producat, num 1. cum seqq.

Fideiussor cum clausula vt bancus quomodo sit obligatus ibidem.

Clausula, vt Bancus operatur renunciationem omnium beneficiorum cum iuramento, n 2.

Clausula, vt Bancus operatur renunciationem priuilegio fori, beneficio diuisionis duorum reorum, beneficio de primo, & principalis conueniendo, & excludit omnes exceptiones, ibidem

Clausula, vt Bancus, non solet mentiri, sed semper, & perpetuo fideiussor remanet obligatus, nec aliquid potest excipi, n. 3.

Fideiussionis forma, dum dicitur pro tali, & ei illud pro, denotat, adest loco principalis debitoris, n 4.

Pro, dicto, denotat quasi loco talis, ibid.

Campsor, & bancherius est proxineta omnium, & tenetur praestare fideiussionem de exercendo legaliter officium, nu. 5.

Bancherius tenetur praestare fideiussionem sui officij, ibid.

Proxineta obligatus est ad fideiussionem praestandam circa exercitium sui officij, ibidem.

Campsoris promissio pro alieno debito habet vim solutionis, n. 6.

Bancherij promissio pro debito alterius operatur vim solutionis ibid.

Banco si est facta promissio cedit loco solutionis ibidem, & videtur constituisse se intercessorem, constitutorem, & fideiussorem, n 7.

Vt, dictio, modalis est, & importat veritatem, & accipitur pro sicut, n 8. & seq.

Sicut, dictio, importat omnimodam similitudinem, n. 9.

Executiue agitur quando obligatio est facta in iudicio penes acta, siue Curiam, & quid lapso decennio, num 10.

Fideiussor, & principalis debitor constituitur non solum de rebus sibi depositis, & assignatis, verum etiam de damnis, interesse, & expensis etiam commissis ante stipulationem, num. 11. cum seq.

Campsor, si leuauerit tabulam, si tamen in alio negotio se obligauerit tamquam campsor, & seruauerit indemnem, obligatus remanet, num. 12.

Bancherius est, leuauerit tabulam, adhuc tenetur, si obligauerit se ante tãquã bancherius, et seruauerit quem indemnẽ ibi. Tabulam leuare non est modus tollendæ obligationis, ibidem.

Fideiussor simpliciter acceptus videtur fideiussisse tam ad capitale, quàm ad interesse, nisi ad certam summam se tantũ obligauerit, vel nisi ad omnem causam se obligesset, n. 13. cum seqq.

Fideiussor ad talem rem, tenetur etiam ad fructus ipsius rei, & in omnem causam, prout principalis, n. 14.

Fideiussor dotis intelligitur etiam addotarium, nũm. 15.

Fideiussor, qui se obligauit in forma Camerę tenetur, sicuti erat principalis ad omne, ad quod principalis tenebatur, n. 16.

Instrumenta in forma Camerę habẽt executionem paratam, n. 17. & seqq.

Cameralis obligatio habet executionẽ paratam maximè si adest iuramentum, ibi.

Iuramentum tribuit executionem instrumentis, n. 18.

Instrumenta in forma Camerę habentur, ac si in confessum essent late sententiæ si vbique locorum exequi possunt, nullamque requirunt excussionem, nihilque superest, nisi præcipiat Iudex, vt soluat, nu. 19. & de alijs effectibus, n. 20.

Guarentigia nil aliud est, nisi præceptum Notarij factum partibus volentibus, & acceptãtib. vt obseruẽt instrumẽta. n. 19.

Discussit non requiritur in instrumentis in forma Camerę, ibidem.

Exceptio nulla impedit Ritum, sed ad nutũ omnia adimpleri debent, n. 20.

Cameralis obligatio an inducat prorogationem omnium iurisdictionum, & quomodo, n. 21. & seq.

Forus esset stãte instrumẽto cameræli, ib.

Iurisdictio potest prorogari in cũi Iudices, stãte instrumẽto Cameræli, et qũando, n. 22.

Obligatio in forma Camerę est strictior, & de consuetudine seruatur per totum orbem, nu. 23. & seq.

Instrumenta in forma Camerali aliud nõ sunt, nisi confessionata æquiparata instrumentis cum guarentigia, n. 24. et seq.

Cameralis obligatio est fortior, & magis priuilegiata, quam guarentigia, n. 25.

Debitor non legitimè captus, licet relaxari debet, fallit stante instrumento facto in forma Camerę. n. 26.

Porterij an possint absque ordine Iudicis capere debitorem, stante instrumento in forma Camerę facto, ibid.

Instrumenta cum obligatione in forma Camerę, licet sint priuilegiata, impediuntur tamen ex nonnullis exceptionibus, num. 27. cum seqq.

Exceptio rei non iudicatæ potest opponi etiã post sententiam aduersus quæcumque instrumenta in forma Camerę, nu. 28.

Exceptio ſolutionis poteſt admitti aduerſus quæuis inſtrumenta cameralia, num.29.

Legitimatio perſonæ admittitur cõtra quæcumque inſtrumenta executiua in forma cameræ n.36.

Falſitatis exceptio probata impedit inſtrumenta etiam facta in forma camerę, num.31.

Simulationis exceptio an admittatur contra inſtrumenta in forma camerę n.32.

Inſtrumenta in forma camerę impediuntur exequi ob cauſæ defectum, quæ tollit robur talis obligationis, n.33.

Clauſula, vt bancus, operatur multas renuntiationes, n.34. cum ſeqq.

Fideiuſſor promittens ſoluere pecuniam pro principale, licet lapſo tempore ſoluẽdo penam liberetur, fallit quando eſt renuntiatum, n.35

Clauſula renuntians epiſtolæ diui Adriani, & nouæ conſtitutioni, et beneficio de plurib. reis debendi, ac omni legum auxilio, an excludat beneficium cedendarũ, num 36.

Clauſula renuntians omni legum & iuris auxilio an excludat morę purgationem, vel conditionem indebiti, nu. 37. & quid de refugio domus, num. ſeq.

Clauſula, vt bancus continet in ſe renuntiationem omni legum auxilio, n. 38.

Domus refugio intelligitur renuntiatũ per clauſulã renuntias omni legum auxilio, ibidem cum ſeq.

Refugio domus vnuſquiſque regulariter letatur, ſito eſſet conducta, vel locus coherens, num. 39.

Refugium domus non operatur in criminalibus, n.40.

Fori priuilegio poteſt renuntiari, & intelligitur ſub clauſula, vt bancus, num. 41. & ſeq.

Foro omni & loco ſe ſubmittens non poteſt conueniri in loco, qui plus diſtet expreſſis, num 42.

Inſtrumenta in forma Camerę cum clauſula, vt bancat, faciunt vt poſſit inchoari etiam à captura perſonæ, num 43. cum ſeqq.

Perſonæ à captura poteſt inchoari, ſtantibus inſtrumentis factis in forma Cameæ, ibidem, & in debitoribus Fiſcalibus, num. 44.

Fiſci debitor poteſt conueniri de perſona etiam ab initio arbitrio, num 44.

L. à diuo Pio, §. in venditione. ff. de re iudicat orde ille non eſt datus pro forma, ſed ad inſtructionem iudicis, num. 45.

Inſtrumenta in forma Camerę facta, operantur, vt creditor ad libitum poſſit illam curam eligere, quam vult, ibidem.

Electa vna via per creditorem in altera non præiudicatur, quoties habet pro ſe inſtrumentum cameræ ibid cum ſeqq.

Creditori ſufficit vna ſolutione eſſe contentus, num. 46. & poſſit cumulatiuè agere pluribus remedijs, num. ſeq.

Debitor poteſt capi de perſona, ſtante ſtatuto quòd per inſtrumentum guarentigiatum, quis poſſit capi ad meram creditoris voluntatem, num. 47.

Vias plures poteſt intentare creditor in executiuis, & vna non tollit alteram num. 48.

Pignora ſi accepit creditor pro ſua cautela à debitore non prohibetur illum carcerari facere, ibid.

Litis pendentia non datur in executionis, num. 49.

Pignus poteſt per pactum concipi per creditorem cum debitore, nec dando talia pignora liberatur, n. 50. & ſeq.

Pignorum receptio facta per creditorem tendit in fauorem ipſius & eius cautelã, nec ex hoc liberatur debitor, ſed poteſt capi de perſona, n. 51.

Inſtrumenta in forma Camerę facta cum clauſula, vt bancus. &c. non requirunt diſcuſſionem de primo, & principali cõueniendo, n. 52.

Fideiuſſor non poteſt excipere, vt prius diſcutiatur principalis ibid.

Exceptio non numeratæ pecuniæ nõ poteſt opponi aduerſus inſtrumenta in forma Camerę facta cum guarentigia, n. 53.

Stipulatio per notarium cõcepta in perſonã abſentis habebit executionem paratã in inſtrumentis in forma Camerę factis, num. 54.

Fideiuſſor, qui ſe obligauit ex inſtrumento in forma camerę poteſt conuenire ſuum principalem etiam antequã ſoluat, n. 55.

Quindena non competit fideiuſſori promittenti preſentare debitorem infra tempora, alias de ſoluendo debitum, maximè ſtante clauſula, vt bancus, n. 56. eũ ſeqq.

Fideiuſſori competunt omnes illæ exceptiones quæ competunt principali, nu 57.

Inſtrumenta in forma Camerę facta non requirunt libellum, nec proceſſum, ſed executiuè agitur, n. 58. & ſeq.

Inſtãtia non datur in executiuis, nec fit litis conteſtatio, nec ſtrepitus iudicij, n. 59.

Litis cõteſtatio ceſſat in executiuis. ibid.

NOn diuido, qpia in rei veritate vnico sẽſu ambulat, & nil aiud hic diſponitur niſi ponere quos, † & quot effectus obligationis

tionis fideiuſſorię, ac renuntiationis iuriũ produeat hæc Clauſula, vt Bancus, &c. de qua etiam ſentitur ſupra in cap. Ritus 116. in fine, ibi (*idoneè, vt Bancus*) vbi Ferdin. Bomornus antiquus gloſſator hic ſe remittit, & per ea, quæ etiam poſui in alio capit. Rit. 124. num. 11. tom. 4. ibique Dom. Cumia ordine ſuo cap. 21. num. 32. & in conſil. 102. vol. 1. nondum adhuc impreſſo,
2 qui dicit quòd vigore huius clauſulæ †omnia beneficia intelliguntur renunciata cũ iuramento, Io. Aloyſ. de Sept. in d. cap. Rit. 116. vbi Montalc. de Podio, & Petr. Rizzari, dicunt, quòd ſub hac clauſula, includitur renunciatio priuilegij fori, beneficio diuiſionis duorum reorum, beneficio de primo & principali conueniendo, & excludit omnes exceptiones, quib. cũ iuramento fideiuſſor videtur renunciaſſe, Dom. Caſtillo n. 47. deciſ. 80. & de qua clauſula ẽt memini in Cõſuet. Pithor. cap. 22. n. 39. vbi ſcripſi, q
3 p hanc clauſulam †non ſolet mentiri, ſed ſemper, & perpetuò remanet quis obligatus ad ſimplicem nutum, nec aliquid poteſt excipi, D. Maſtrill. deciſ. 126 n. 1. & ſuppleo inferius in verſ. quartus effectus, Vt video conditores huius capituli vſi ſunt eo modo, quo Specular. in ſuo ſpeculo tit. de fideiuſſoribus lib. 3. vbi ponit plures formas fideiuſſionum, & quaſi ſimiles huius noſtræ idemque dixerunt Petrus de Perufio, Dionifius Don Nicolai de Barrigianis, Ludouicus de Perufio, Franciſcus Baldi de Perufio, & Marcus Angeli inter conſilia Baldi, conſil. 493. 494. 495. 496. & 497. lib. 3. maximè in illis verbis hic, ibi (*quarum intereſſe, vel intereſſe, &c.*) quæ conſilia illorum Iuriſconſultorum realiter ſunt ſatis apta ad præſentem contextum, dum hic loquitur de fideiubſione præſtita per Campſores, ſanſarios, ſiue proxenetas, pro quibus fideiuſſit fideiuſſor, vt in textu legitur in principio, ibi (*pro campſore, vel ſanſa-*
4 *rio ad preces eius*) † hic enim denotat hæc dictio, pro, ideſt loco principalis debitoris, l. fideicommiſſa, §. interdum, vbi Bart. ff. de legat. 3. deciſ. Genuæ 4. ſub num. 11. in fine & recordor ſcripſiſſe in allegat. illorum Dominorum del Carauello contra ven. Monaſterium del Riglione. & conſequenter campſor eſt, qui præſtitit fideiuſſione, & fideiuſſor, qui pro eo fideiuſſit circa deponentes, dantes, & aſſignantes ſibi localia, pecunias, raubas, & res alias de ſeruando, & irreuocabiliter attendendo, vt per verba huius intepretationis legitur, iunctis verbis hic in fine textus, ibi (*& ad maiorem cautelam præfatus ſanſarius, vel proſoneta, ſeu campſor, etc.*) per quæ verba colligitur, quòd nõ ſolum fideiuſſor ipſius eſt obligatus, ſed etiam idem campſor, ad cuius inſtantiam præſtita eſt dicta fideiuſſio; Igitur dum vulgò dicitur de fideiuſſione præſtita penes acta', vt in regiſtris communiter videmus, cum illa clauſula, vt bancus, tantũ eſt dicere, ac ſi quẽadmodum, prout, & eo modo, quo obligatus eſt ipſe campſor, vel Bãcherius, iam enim ipſe campſor, † ſiue bãcherius, & proxeneta, quod vnum, & idem eſt ex adductis in pragmaticis tit. 73. de Bancherijs, & Mercatoribus in principio tom. 1. ipſarum pragmaticarum, ſe obligat in fideiuſſione per eum præſtita de præmiſſis omnibus, & ſingulis obſeruandis, & inuiolabiliter attendendis, & de non contrauenciendo eiſdem ad ſacra Dei Euangelia corporaliter tacto libro, &c. vt in fine huius textus, & etiam vidimus iam in dictis pragmaticis. loco citato, num. 48. & tetigimus ſupra in cap. 523. fol. 358. ſub num. 8. quaſi dicatur, quòd eodem modo, quo obligatur campſor, bancherius, ſiue ſanſarius, vel proxeneta, ſic & eius fideiuſſor cum clauſula, vt bancus, veluti enim Bancus obligatus eſt, ſic & eius fideiuſſor, dicunt enim Doctores, quòd promiſſio facta per campſorẽ,
6 ſiue bancherium pro alieno debito habet vim ſolutionis, vt poſt Bart. & DD. in l. ſingularia, col. 7. n. 19. vbi Bald. Angel. et Salycet. ff. ſi cert. pet. dixit eadem Rota Genuę deciſ. 4. num. 9. & 10. vbi quòd in tota Italia viget notoria cõſuetudo irrefragabilis, quòd promiſſio facta in banco cedit loco ſolutionis, & ſic vſus approbauit, ex Aret. conſil. 160. col. 9. l. in his, §. a pud Marcellũ, & l. ſi quis, ff. de ſolut. idẽ Salycet. in l. pro debito, C. de bon. auth. iudic. poſſid. Aret. cõſil. 5. Io. Andr. in rubr. depoſitin Specular. poſt Odoffred. Alberic. in l. ſi ego, col. pen. cum ſeqq. ff Curt. Sen. conſil. 70 col. 2. Socin. conſil. 64. vol. 3. poſt Angel. Innoc. & Cuman. itaque de cõſuetudine ſeruari etiã Florentiæ ſubdit eadem deciſ. Genuæ, num. 13. & 14. poſt Caſtrenſ. conſil. 181. vol. 1. idẽ Bart. in l. 2. C. de execut. rei iudicat. cũ ſimilibus quemadmodum enim banci promiſſio
7 † operatur ſolutionem, cum videatur à principio ſe conſtituiſſe interceſſoré, conſtitutorem, ve fideiuſſorem quendam, vt ſubdit prædicta deciſ. Genuæ, num. 19. ſic & in propoſito, circa iſtam promiſſionem fideiuſſoris cũ dicta clauſula, vt Bancus, illa
8 enim dictio, Vt, ſiue modalis † ſit, vt per DD. in rubr. C. de his, quæ ſub modo, Bart. in l. 1. col. 8. verſic. vlterius quæro, ff de cõdit. & demonſt. & in l. quibus diebus, §. Termilius, col. 7. ff. eod. Bald. in auth cui relictũ, col. vlt. verſ. ſed quid ſi teſtator, C. de indict. viduit.

viduit.tollend.& in l.cum alijs,C.de ſecundis nupt.& per ea,quæ ſcripſi in conſuetud. Panhor.cap.vlt.in 3.notab ſub num.11.(vbi habes, quòd importat veritatem) ſiue po-
9 natur pro,ſicut, † per omnimodam ſimilitudinẽ,vt ẽt ſcripſi in cap,volẽtes,quod eſt 28.Regis Federici,ſub num 331. tom.2.cũ ibi citatis,& in conſuet.Panhor. cap.70.nu. 39.capit.cum olim.de verbor.ſignif. & per tradita à Bart.in l.fin. col.1.ff de eo,quod cert. loco, Clement. 2. & ib. Zabarell.de ætat.& qualit.Fælin. in cap. cum Ioannes, de fid.inſtr.& latè per Speculat.de diſput.& alleg 9.ſi.verſic. ſeptimo, nunquid,latiſſimè Albericus in ſuo Dictionario, in littera,Vt.

Primus igitur effectus eſt, & præſuppono,quòd iſthæc obligatio ſit apud acta, & in iudicio, vt hic in principio iam declaratur,ibi *(præſens in iudicio,coràm Curia,etc.)*
10 & ſic exequutiuè agitur, † vt ſcripſi ſupra in cap.Ritus 114.in 15.extenſione,tom. 4.
* & eſt com.* opinio Bartol. vt per Cæphal. conſil.439.num.29.inferius citati, regulariter tamen non vltra decennium, ſed infra annum,ex quo,ipſo eo hæc talia fideiuſſor hæc talis fideiuſſio, ſiue obligatio non habet viam executiuam,ſed æquiparatur ſententiæ,vt poſt Affli&. in conſtit. dilationis num.31.Barbat.in cap. ſi quâdo, ait hic Incert. Author, quia conſtituitur fideiuſſor, & principalis debitor, non ſolum de rebus ſibi depoſitis, & aſſignatis verum etiam de damnis, intereſſe, & expenſis, adeout, ſi eſſent commiſſa ante fideiuſſionem
11 † nihilominus teneatur, vt dicit Iacob.de Gregor.Bonior.& Blaſch.hic,per l. fideiuſſori,& ibi Bart.ff.de fideiuſſor.Roma. in l.qui rẽ,ff.locati. ¶ Ecce quod dictus cam-
12 pſor,† vel banchetius,ſiue ſanfarius leuauerit tabulâ, nã ſi v.g. in alio negotio, tamquã campſor ſe obligauerit,& ſeruauerit aliquẽ indemnem citra materiam campſoriam tamen adhuc,abſolutè erit ipſe cãpſor obligatus,quia leuare tabulã non eſt modus tollendæ obligationis, ſed ſolutio eorum,quæ promictit,vt dicit Petrus de Perugio in d. cõſ. ad Bald.493.col.2.vol.3. inſtit. quib. mod. tollit.obligat. vbi concludit, quod ex quacumque clauſa fuerit promiſſio per Campſores, vel banchetium,&c.vt campſorẽ ſiue ſit facta ex cauſa cambij, vel pertinentium ad exercitium artis cambij, ſiue ex quacumque alia cauſa, quòd iam eius fideiuſſor ad id omne tenetur,hoc enim ponderat ſtatutum, vt campſor promictat, nec limitat cauſam, ſedẽ omn cauſam includit, ex adductis per eum, & ita in hoc ponderatur hoc noſtrum ſtatutum interpertatiuum huius clauſulæ, vt bancus per illa verba hic,ibi *(& quaſcumque perſonas)* & ibi iterum *(& ad maiorem cautelam præfatus ſenſarius, vel Profoneta, ſiue campſor de præmiſſis omnibus, & ſingulis)* per quæ verba nedum de cauſa cambij fuit cogitatum, ſed ad quemlibet ſe retulit, vt cãpſor ex formis verborũ vniuerſaliter prolatorũ ſic Dionyſius de Barigianis in d.conſil. 494. ad eundum Baldum, & per Ludouic. de Peruſ.Franciſe.Bald.de Perugio,Innoc.Paul.de Elezar. Petr. de Peruſ. & alios per eundem Marcum Angelum in d.conſil.497.ſuperius citato,Dom.Cardinalis Tuſch. in pract. cõclus.iuris,verbo.Fideiuſſor,cõclu. 308.to.3. ¶ Nec eſt mirũ,quia legi aliàs, quòd fideiuſſor acceptus ſimpliciter videtur fideiuſſiſſe,
13 † tã ad capitale,quã etiã ad intereſſe, niſi ſe obligaſſet tantum ad certam quantitatem, quia tunc non tenebitur ad aliquas vſuras, nec intereſſe, nili etiam in omnẽ cauſam ſe obligaſſet, idem Bart.in l. centum Capuæ, col.1.& 2.ff.de eo,quod cert.loco, vnde dixit Surd.quòd fideiuſſor ad talem rem,tene-
14 tur etiam ad fructus ipſius, † ita in deciſ. 212. Inſeparatione, Nicol.de Neapoli in l. 2.ff.de fideiuſſor.quia it teneri in omnẽ cauſã,prout principalis eſt obligatus Caſtelliõ. cõſ.29.n.9.& leq.Tuſc.loco citato, vnde infert Cumia ſuper Ritu 189.num.7. quòd fi-
15 deiuſſor dotis † intelligatur etiam ad dodarium, quod fecit pro Margarita Quintana,& Lanfranchi contra Bartholomçum de Quintana, & hoc tetigit etiam Fimia in cap.Ritu 160 ex Affli&.deciſ.234.& tam in ciuili,quàm etiam in criminali, vt ibi p eos,& ſic etiam poſt Roman.dixit Farinac. conſil.57.ſub num.7.vbi quòd fideiuſſor,qui
16 † ſe obligauit in forma Cameræ,tenetur ſicut erat principalis ad omne id,ad quod ipſe principalis tenebatur,& de hac etiam obligatione in forma Cameræ ſubſcripſit ſe, poſt Bart.in l.eleganter, ff.de condit.indeb. Bald.Angel.Imol.Aret.Alex.Caſtrẽſ.Ruyn. Iaſ.& alios,Ioannes Cæphal.d conſil.419.n.
17 16.lib.3. vbi quòd habent hic † inſtrumenta executionem paratam,virtute dictæ Cameralis obligationis,vt per Bart. in l.2.in fine,C.de ſent.quæ ſin.cert. quantit.profer. Cagnol.in Auth ex cauſa,n.124. C.de liber. præter.tanto magis,quando adeſt iuramentum, quod tribuit executionem ipſi inſtru-
18 mento,† Dec. conſil. 119. in princ. Marſil. ſingul. 356.Granat.conſil.11.in ciuil.lib. Barcol.in l.2.& in l.ſi duo,§.ſi quis iurauerit,ff. de iureiur.idem Dec.conſil.682.nu.5.Rip. Ialon.& alij,de quib. 9 ipſum Cephal.n.12. & 28.& per ea,quæ vidimus in d cap.Ritus 114. num.41.cum ſeqq. d.to. 4. at ſi in confeſſum eſſent latę ſententię † idem Cæphal.
19 num.7.

n.7.18.& ſeq. Franch. Muſcatell. & Affli&. de quibus per Dom. Maſtrill. deciſ. 128. num. 2. & vbique locorum exequi poſſunt, vt ſcripſi in deciſ. M. R. C. 119. nullamque requirunt executionem, vt ſuppleo inferius in verſic. quintus effectus nihilq; interelt, niſi, vt iudex præcipiat, vt ſoluat, ſiue realiter, ſiue perſonaliter, vt per ipſum Caphal. nu. 22. 23. 24 25. & 26. latè poſt Cott. Ang. Cyn. Ioan. Fabr. Iaſon. Boer. Cagnol. Caphal. & alios ait Surd. conſil. 542. in fine lib. 4. qui dicit, quòd licet fuerit dubium, an inſtrumenta de iure haberent executionem paratam, & poſui in Ritu, cap. 101. num. 1. cum ſeqq. d. tom 4. tamen quando ſunt guarentigiata in forma cameræ, habent tunc paratam executionẽ, quia guarentigia non eſt aliud, niſi quodam præceptum, quòd Notarius rogatus facit parti, vt in concinenti obſeruet contenta in inſtrumento, ideoque, cum Notarius ſit iudex, & per eum fiat huiuſmodi præceptum parti volenti, & acceptanti, nihil ſupereſt, niſi vt tale præceptum mictatur in executionis, ſicut ſententia, & cõfeſſio iudicialis, & per eundem Surd. & cæteros, & conſil. 173. num. 114. cum ſeqq. lib. 2. poſt Angel. Imol. Ruyn. Menocch. Boer. Iaſon. & ſimiles, quaſi ac dicatur, † vt nulla 20 exceptio impediat Ritũ, vt vidimus in deciſ. 176. ſub verſ. & captus, ſed ſtatim ad nutum debeant omnia adimpleri, vt ait Do. Maſtrill. deciſ. 126. num. 1. maximè ſi tabulia inſtrumenta ſint iurata, quia ſic præſuppono, vt dictum eſt. Itaque optimè intellexit Surdus conſil. 280. ſub num. 4. & 5. vol. 2. vbi ſentiendo de hac obligatione in 21 forma Cameræ † ſubdit, quòd licet iodicat prorogationem omnium iuriſdictionũ, ex his, quæ tetigi ſupra in cap. 6. Regis Petri propè mediũ inter capitula Regni Regis Federici, tom. 2. ita vt non poſſit debitor eo modo obligatus declinare forum, vt ſuppleo inferius in 3. effectu, num. 41. nec allegare iudices incompetentes, dummodo tamen ſint capaces tahs iuriſdictionis, & habeant iuriſdictionem aliunquin prorogabilem, non autem in eos, quorum iuriſdictio prorogari non poteſt (argum. Curati dantis licentiam Parrocchiano poſſe recipere alibi Sacramenta, vt dixi ſupra in capite 62. Regis Martini, tom. 3.) & ſic prorogatio † omnium Iudicum in inſtrumento 22 Camerali reſtringi debet ad eos, quorum iuriſdictio poteſt prorogari, & conſequenter poteſt etiam iudici non ſuo ſe ſubmittere, & renuntiare ſuo foro, quicquid ſenſerint Nauarr. in comment. de vſur. n. 116. Thom. Bonſignor. in tract. de cenſibus, capit. 10. num. 3. Solon, & alij, contra quos Cencius tenet, ex Boccaccio in tract. de cenſibus, part. 2. num. 38. Feder. Mart. capit. 6. num. 350. in eodem tract. dummodo non ſit prorſus incompetens, vt in Clericis, & in iis Vaſſallis, qui non poſſunt dominis inuitis coram alieno Iudice conueniri, ex eodem Cencio, num. 43. 44. cum ſeqq. & vidimus ſupra in procem. capit. Regis Iacobi, num. 122. to. 1. cum ibi citatis ad capit. Ad nouas communantias, quod eſt 38. & latè in cap. 1. Regis Martini num. 17. cum ſeqq. d. to. 3. & per ea, quæ tetigi ſup. in cap. 511. aliter ſi Iudex non ſit capax, nihil proderit prorogatio, ex Crauett. ad Veſtr. lib. 8. cap. 2 num. 12. poſt Innoc. & Affl. & cum ſimilibus per ipſum Surd. & per ea, quæ tradit Cencius in tract. de cenſibus part. 2. cap. 1. q. 3. art. 5 nu. 38. & 39. fol. meo 123. qui loquẽdo etiam in terminis noſtræ Bullæ ſuper cenſibus, de qua latiſſimè vidimus ſu- 23 pra poſt cap. 355. dicit, eſto iſthæc † obligatio ſit ſtrictior, quæ oritur ex iſta forma cameræ, tamen eſt ex præſcripta conſuetudine per totum ferè orbem, vt omnes ferè contractus celebrantur cum hac camerali obligatione ex Rot. deciſ. 25. alias 111. n. 5 qui loquitur in dicta materia cenſus bullaris, Bald. in l. de quib. n. 10 col. 2 ff. de legibus, qui dicit dictã cõſuetudinem eſſe fauorabilẽ tanquam cõmune bonũ concernente eiuſque conſuetudinis clypeo defendi Cameralem obligationem, ait Galleſſ. ad form. Cameral. obligat. part. 1. quæſ. 1. nu. 5. & 16 cum alioquin ſentiat, non decere inter bonos viros arctioribus obligationum vinculis, vti, Ioan. Azor. Inſtit. moral. part. 3. lib. 10. cap 13 quæſt. 4. & nihilominus huiuſmodi obligatio tolleratur in toto orbe, & in Curia Romana, idem Cencius vbi ſupra, n. 40. 41. 42. & deciſ. ibi citata, & art. 3. part. 2. cap 2 quæſt. 3. fol. 164. nu. 17. vbi dicit, quòd per totam Italiam vigent hæc ſtatuta dantia executionem paratam inſtrumentis cum hac adiectione camera- 24 lis obligationis, quæ in effectu † aliud non ſunt, niſi realiter inſtrumenta cõfeſſionata æquiparata inſtrumento guarẽtigiato, & p Noſtrates hic, quia de ſui natura cõtinet in ſe ipſam guarẽtigiã, Grat cõſ. 12. verſ. tertio, 25 quamuis fortior ſit, † magiſque priuilegiata ipſa obligatio cameralis, quàm guarentigia, vt per Neuizan. in ſua forma Cameræ in pract. Rolandina, idem Galleſſ. in d. tract. de oblig. camer. & per Io. de Canario in tract. de inſtrum. guarentig. Et propterea oritur ex his, quòd ex quo talia inſtrumenta facta in forma cameræ dicantur confeſſionata, vt per omnes Scribentes 26 hic operatur, † vt eſto debitor minus legitimè

timè ab initio captus fuerit, non tamen ex hoc deberet ipſa captura reuocari, nec debitor relaxari, eſto non præceſſerit præceptum Iudicis, quia captura erat omnino concedenda, ſtante formæ, & practica obligationis prædictæ in forma cameræ, & ex cõfeſſione prædicta de nouo veniret cõcedenda, vt poſt Bald. in l. fundus, qui ff. de reſcind. vendic. gloſſ. in cap. Piſanis, de reſtitut. ſpol. Bart. in l. ſi confeſſus, ff. de cuſtod. reor. Innoc. Angel. Roman. & alios per Soccin. Sen. conſil. 113 in fine vol. 3. Caſtrenſ. in l. poſt rem, nu. 3. ff. de re iudic. vltraquòd poſſit porterius ex generali conſuetudine capere abſque ordine dixi in Ritu cap. 97. num 2. & ſeq. eod. tom. 4.

Verum eſt tamen, vt cum toto hoc, quòd ſint dicta inſtrumẽta cum obligatione prædicta Camerali ſic priuilegiata, prout
27 vidimus, nihilominus impeditur quandoq; talis exequutio obligatoria in forma Cameræ ex nonnullis exceptionibus: Primo namque per exceptionem rei non traditæ,
28 † etiam poſt ſententiam, & in executionis cognitione, quia poteſt opponi, dixit Geminian. conſil. 149. verſic. quo ad effectum Bart. in l. 1. §. non tantum, ff. de tutel. & ration diſtrah. Bald. in l. peremptorias, col. 3. C. ſentent. reſcind. non poſſ. & in Additionibus ad Speculat. de execut. ſent. verſic. an exceptio pretij, & in l. 1. col. 2. C. de iur. & fact ignor. quicquid aliquiqui voluerint, vt per Paul. de Caſtr. Alexan. & ſimiles poſuit Io. Bertacchin. in ſuo repertorio, verbo exceptio, §. 2. fol. 231. col. 3. argum. eorum, quę dixi in capit. Rit. 110. num. 14. de exceptione adimplementi non ſequuti, eod. to. 4. Secundo impeditur per exceptionem ſolu-
29 tionis, † vt per eund. Gemin. verſ. itẽ huiuſmodi quantitas, nempè quia ſolutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio, vt multa congeſſi inſtit. quib. mod. tollit. obligat. in princ. Tertio per exceptionẽ man-
30 dati non legitimi † impedit enim effectum prædictæ obligationis cameralis, quia ſolutio nõ eſt præcipitanda, vt per eund. de Gemin. verſ. ſi igitur Matthęus, Ant. de Virgilio in tract. de legitimat. perſonæ cap. 26. in princip. & clarius in puncto in prælud. nu. 1. qui loquitur etiam ſtantibus his inſtrumẽtis factis in forma cameræ, poſt Couarr. Neuizan. & alios. Quarto debilitatur ipſa obligatio in forma cameræ per exceptionem
31 falſitatis † probatæ, vt per Bald. conſil. 453. Ad intelligẽtiam, num. 1. in fine, lib. 5. quod eſt dupplicatum in conſil. 198. lib. 1. etiam non obſtante pacto de non opponendo, vt ſcripſi in conſuet. Panhor. cap. 67. num. 20.
32 Quinto per exceptionẽ ſimulationis † enervatur pariter effectus prædictæ obligationis in forma cameræ intantum, vt priuata ſcriptura præferatur publicæ ſimulatæ, vt ſubdit ipſe Bald. d. conſil. 453. num. 1. & per ea, quæ ſcripſi in Bulla num. 261. fol. 120 & ibi Boniorn. n. 26. & 73. ex Imol. in l. fin. ff. qui, & à quib. col. 6. poſt Innoc. in capit. cum contingat, n. 77. de iureiur. Iaſ. & alios ſicuti eodem modo cauſæ defectus pariter
33 tollit robur † prædictæ obligationis, ita vt ſimiliter priuata ſcriptura, quæ non laborat hoc defectu, præferatur, Bald. d. conſil. 198. num. 4. & d. conſil. 453.

Secundus effectus eſt, & intramus in renunciationes, quas comprehendit iſta clau-
34 ſula, vt Bancus ſtipulata, vt videmus penes acta Regiæ Curiæ Prętoris, Fel. Vrbis Panhormi, quia de hac interpetrationem fecit Sereniſſimis iſte Rex Alphonſus, ibi (*per Curiam Pratoris, & Iudicum*) & ibi (*conſuetudinibus Regis & ſpecialiter Vrbis Panhormi*) & ibi (*Imperialibus, & Regnalibus conſtitutionibus Panhormi*) & text. ibi (*renuntiani ſolemniter*) quia intelli-
35 gitur renuntiaſſe, vt hic † l. ſancimus, C. de fideiuſſor. Alciat. cap. 20. lib. pareg. iuris, Cuiacc. cap. 19 obſeruat. 34 Menoch. de arbitr. Iud. caſu 40. cent. 1. lib. 2. deciſ. Pedamont. 49 Patiſ. conſ. 100. num. 90. lib. 1. Præterea ſubauditur renuntiatum Epiſto-
36 læ diui Adriani † ad tradita in conſuet. Panhormi, cap. 22. in 2. fallentia, num. 16. & 17. vbi licet appoſuerim, an & quando adhuc intelligatur beneficio cedendarum, & quãdo non, tamen quoties in renunciatione eſt dictum, renuntiauit nouæ conſtitutioni, tunc vtique ſentiatur adhuc facta renuntiatio beneficio cedendarum, quæ conſtit. tut. eſt Auth. præterea, C. de fideiuſſor. quæ dat beneficium cedendarum, Dec. conſ. 27. col. 2. & ſcripſi in Auth. præſente, C. de fideiuſſoribus, vel quando eſſet etiam facta renunciatio beneficio de pluribus reis debẽdi, vt ibi per eum, & n. 6. qui & facit concluſionem, quòd ſiue dicatur, renuntiauit epiſtolæ diui Adriani, ſiue nouæ conſtitutioni, ſiue beneficio de pluribus reis debendi, vt hic (*Authentic. de duob. &c.*) ſubſequitur renuntiatũ eſſe dicto beneficio cedẽdarum, ex quo quolibet iſtarum clauſularum operatur idem col. 2. in fine, ſecus ſi generaliter fuit facta renuntiatio omni iuris, &
37 legum auxilio, † qua tunc non includitur, quod videatur renuntiatum tali beneficio cedendarum, vt per eundem conſil. 99. In cauſa num. 3. & conſ. 104. Et diligenter, n. 2. in fine, Intrigl. ſuper bulla, q. 41. & ex Corbulo in d. conſuet. citato, qui nu. 2. dicit, quòd per talem clauſulam non intelligitur renuntiatum

nuntiatum moræ prorogationi, sed oportet, vt in specie renuncietur, sicuti nec tollitur cõdictio indebiti, dixit Bart. & DD. in l. Stichus. § item quæsitũ est ff. de cõd. indeb. Item omni legum auxilio, vt hic subditur ibi (*ac consueto auxilio*) quæ renuntiatio

38 † vltra ea, quæ dixi in consuet. Panhor. cap. 22. num. 17. & per Dom. de Castillo d. decis. 80. n. 48. ex Capic. decis. 5. in fine qui ait, q̃ sub d. clausula, vt Bancus inest ipsa renũtiatio omni legũ auxilio, &c. facit, vt cẽseatur renũtiatum, etiam refugio domus, secundũ ea, quæ dicunt Blasch. & de Gregor. hic, per notata à Iason. in l. plerique, ff. de in ius voc. & ponunt remissiuè Nostrates prædicti, ex Marsil. in repet. rubr. ff. de fideiussor. & alijs citatis per me in pragmat. eod. tit. 73. in 2. notab. tom. 1. pragmaticarum, vbi aliqua de hoc, non obstante, quòd regulariter quispiam in domo capi non possit,

39 † etiam si domus esset conducta, & non esset sua secundum Bart. in d. l. plerique, & de omni loco cohærente ipsi domui, vt in eisdẽ pragmaticis tit. 44 n. 12. nisi in criminali. b. quia tunc posset quis domi capi, non ob-

40 stante aliquo refugio domus, † vt per eundem, vbi etiam quid si esset fœmina, Apostilla finalis ad eum, & latissimè omnino vide plures limitationes, & ampliationes per Port. l. b. 3. conclus. 20. quia in criminalibus domus refugium non operatur; dixi supra in cap. 53. Regis Iacobi, num. 19. tom. 1.

Tertius effectus est, quia per eam intelligitur renuntiatũ cuicũq; fori priuilegio, vt hic, vbi (*omni fori priuilegio*) & vidimus supra num. 21. cum seqq. & consequenter potest vbique conueniri, sic scripsi in cap. 1. Regis Alphonsi in 2. fallentia, tom. 4. & in cap. 6. Regis Petri, num. 6. inter capitula Regis Federici, tom. 2. fol. 372. col. 2. vt ait Gallesi. in forma Camerali, part. 2. quæst. 1. & seq. non solum ex vsu, sed de iure; Surd. loco citato, num. 13. & seq. & pertransit simpliciter hic Boniotn. ex Iason. in l. 1. col. 2. ff. si quis in ius vocar. non ier. vbi idem esse ait in eo, q̃ promisit parere mãdatis Curiç

42 Est verum, quòd submittendo † se omn. foro, & loco, non potest conueniri in loco, qui plus differt expressis, vt per eundem Gallesi. d. quæst. 1. & 2 part. 2. Fælin. Iason, & alij, de quibus per Surd. num. 9.

Quartus effectus est, quia contra hos obligatos in forma Cameræ cũ dicta clausu-

43 la, vt Bancus † potest executio obligationis incoari à captura personæ, l. nemo, & ibi Io. de Platea, num. 15. & 18. C. de exactor. tribut. lib. 10. Marant. part. 6 num. 12. §. vlt.

44 maximè contra debitores fiscales, † quia non seruatur ordo, l. A diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. Caphal. d. consil. 439. num. 24. Surd consil. 298. num. 4. lib 2. Bald in l. factum, C. famil. herciſc. Soccin. consil 24. nu. 48. vol. 1. & quæ tetigi super d. Rit. 124. numer. 13. & in alio Ritu 112. num. 28. vbi loquor de d §. in venditione, addo eundem Surd. consil. 39. nu. 21. & 22. lib. 1. vbi ait, quòd quoties executio processit vigore instrumenti in forma dictæ Cameræ,

45 non seruatur ille ordo, † qui non est datus pro forma, sed ad instructionem Iudicis, sub num. 23. & per ea, quæ dicit Io. Baptista Afinius in tract. de execution. §. 7. cap. 7. fol meo 167. col. 2. vbi quòd quoties instrumentum est factum in dicta ampla forma Cameræ, illud continet remedium, vt creditor ad libitum suum eam viam, quam magis voluerit, eligere possit. & agere tam ad bona specialiter, quàm generaliter obligata, adeant, vna electa, alteri non præiudicetur, & ab initio creditori faculras detur ex generali hypoteca agendi, specialj omissa, ex Paris. consil. 103. num. 3. cum seqq. lib. 3. & est limitatio ad l. 2. C. de pignor. & hypot. Soccin. consil. 75. primo aspectu, col. fin. vol. 4. dupplicato in consil. 198. Corn. consil. 246. col. pen. col. 1. idem Paris. consil. 50. nu. 27. vol. 1. & ex adductis in alio capit. 1. Ritus 127. col. 1. 2. & 3. vbi

46 scripsi tom. 4. quia sufficit † creditori vnica solutione esse contentus, vt cauti Cautidici vtuntur in eorũ executionibus, prout post post gloss. in l. 1. de fideicom. tutel. Iacobin. in l. fi idem cum eodem in prima lectura, num. 4. ff. de iurisd. omn. iudic. ait Vinc. de Franchis decis. 305. & per ea, quæ scripsi infra in cap. 193. Regis, & Imperat. Caroli V. sub versic. causa, tom. 8. post Angel. in l. si sic. ff. de legat. 1. in princ. qui volunt, vt si

47 statuto caueatur, † vt per instrumentum guarentigiatum capiatur aliquis ad meram creditoris voluntatem, quòd vtique poterit incipi à captura absque aliqua citatione offenso instrumento, iuncta l quidã, ff. de legat. 2. Additio ad Bart. in l. titio centum, §. titio centum, ff. de cond. & demon. quia in effectu cumulatiuè potest agi tam ad personam, quàm etiam ad missionem in possessionem, stante quia pluribus remedijs possumus vti ad eundem finem, ex Bart. ibidem allegato, & Dec. in l. consentaneum, C. quomod. & quand. iud. addo Surd. consil. 513. num. 3. 4. & 5. lib. 4. & consil. 98. nu. 4. & 5. lib. 1. vbi quod etiam si creditor fuerit missus in possessionem bonorum debitoris, potest instare super captura ipsius debitoris, ex Archid. in cap. 1. de eo, qui mitt. in possess. in 6. Bart. in d. l. consentaneum, n. 17. Bald. in l. ignorare, C. de testam. milit. in fine, Dec. consil. 12. & consil. 73. in fine, Capic. decis. 46. num. 8. Stracch. de mercat.

tit. de

tit. de decoctoribus, num.46. Natt. consil. 496. num. 18. Roman. singul. 411. Aret. in rubr. de co, qui mict. in possess. in 6. rursus Dec. incap. inter cæteras, n. 10. de refer. cũ similibus, subdens ipse Surd. in d. cons. 513. loco citato, limitationem non procederet, quoties creditor haberet specialem super aliquibus bonis hypotecam, quia nec non est licitum sibi, & agere super bonis, & de persona ad capturam, ex quo tenetur, specialem hypotecam excutere, est verum quòd ipsi creditori licitũ est vti, & cumulare plura remedia, vt per Dec in l. creditor, ff. si cert. petat. num. 2. & 3 & cõs. 73. in fine, & arg. eorum, quæ dixi in bulla ampl. 1. per totum supra fol. 92. num. 14. cum seqq. cuius opinio, & in puncto iuris sit subsistenrabilis, contraria opinio est valde æqua, vt ait idem Surd. consil. 542. sub num. 12. d. vol. 4. post Rotam, Angel. Rip. Imol. Roman. Bald. Speculat. & similes. & d. consil. 98. in princip. & quasi per totum, vbi non obstante, quòd debitor obligauerit in specie quædam bona, tamen nõ prohibetur creditorem posse agere super aliis executiuè, maximè in illis bonis, in quib. executio fieret expeditiua, quæ sunt not anda valdè per dd. à diuo Pio, ff. de re iudic. etenim, vt sentit idẽ Surd. eod. consil. 542. d. n. 12. in executinis nõ prohibetur, quis plures
48 vias intẽtare † quinè vnam elegit, potest ea dimissa ad aliã redire, ex Bald. in d. l. cõsentaneum, vbi quòd qui lenari facit pignora debitori suo, nõ prohibetur illum carcerari facere, ex Ias. cõs. 9. n. 1. vbi hãc esse ait veritatem, & consil. 28. num. 3. vol. 1. Marant. in Specul. Aduocat. part. 6. in 3. & vit. actu, num. 59. Castrens. Alex, & Angel. in l. 4. §. condemnatum, de re iudic. de quibus per ipsum Surd. d. consil 542. loco citato dicen-
** tem esse magis commun. opin. ** propter quod dixi in cap. 198. Regis, & Imper. Domini nostri Caroli in 5. instantia, d. tom. 8.
49 quòd in executiuis † non datur pondentialitis, ex eod. Surd. d. consil. 542. num. n. 11. vsque ad n. 14. ex Angel. & Imola ind. l. 4. in d. §. condemnatũ, ff. de re iudic. qui dicũt, quòd instrumenta guarentigiata habẽt executionem paratam, nec impeditur eorum executio esto super instrumẽti retractatione lis pendeat, Bèrous consil. 85. num. 2. vol. 3. Ias. d. consil. 9. in 2. resolut. motiuorũ num. 1. lib. 2. post Gemin. Bald. Innocent. & alios, intantum, vt ex quo istis casibus fit creditoris electio, nec liberetur debitor adhuc dãdo pignora, etiam stante pacto de dã-
50 dis pignoribus, † quia tale pactũ est adiectũ semper in fauorem creditoris, vt locutus fui in d. cap. 127. Ritus, num. 3. eod. tom. 4. etiam post Alexand. in l. 1. in primo notab. ff. qui satisd. cogant. Felin. in eod. cap. inter cæteras, col. 2. Dec. d. consil. 12. col. 2. Tiraquell. in tract. de conuent. §. 3 col. 3. num. 16. Gomez. de contract. cap. 11. num. 43. Bellon. cons. 45. num. 1. Cotta in Memoriali incip. alternatiuarum, Affl. & in decis. 397. num. 6, Ruyn. consil 8. num. 1. vol. 1. DD. in l. cum proponas, & ibi Curt. num. 9. C. de transact. audiuit ipse Surd. optimè in d. consil. 98 num. 3. & 4. lib. 1. ratione quia recep-
51 tio † pignorum, & fideiussorum tendit in fauorem ipsius creditoris, cuiusque cautelã, Castrens. in d. l. 4 §. si ex conuentione, num. 3. ff. de re iudicat. Rip. in d. cap. inter cæteras. num. 70. & quoties electio tendit in eiusdem creditoris fauorem, & ad eum referuntur, electio est ipsius, vt ipse Surd. subdit nu. 6. vsque ad finem, vbi infert ad plures illationes circa electionem in personã creditoris super alternatiua post Cuman. Ias. Rip. Bart. Bald. Gomes. Ruyn. & alios.

52 Quintus effectus est, † quia vt hic videmus est sublata illa discussio de conueniẽdo primo, & principali debitore, ibi *(Authẽticorũ de duob. & de principali primo conueniẽdo)* & tetigi sup. sub n. 19. vt per Alex. cõs. 32. In ea usa exceptionis, col. 5. in principio lib. 4 quem refert, & sequitur Dec. d. cõs. 27. col. 3. in princ. ex DD. in d. Auth. præsente, C. de fideiussor vbi adnotaui, quia qñ est renuntiatum dictæ authenticæ, vocatur noua constitutio, quæ tribuit beneficium ordinis, vt p Dec. d. cõs. 27. Pro virili, col. 2. & vtũtur sæpè Notarij in eorum cæterarijs, & colligitur hic, ibi *(constitutionibus)* glos. singularis in Auth. de fideiussor. §. argẽtariorum in verbo moderno, versic. sed pone casum; Bart. in l. frustra, C. de non numer. pec. Benedict. de Bareis in tract. discussion. art. 9. Bald. in l. fin. in fine, C. ad l. falcid. Ias. inferius modo citandus, & ita post Surd. & alios posui in d. pragmat. d. tit. 73. de Bancherijs, &c. num. 48. sicuti nec potest
53 minus opponere, † exceptionem non numeratæ pecuniæ, ex eod. Bald. in d. l. frustra vbi etiam etiam Salicet. Ias. in l. cum quis, col. 25. C. de iur. & fact. ignorant. & ita determinat Dom. Ioannes Griuell. in decision. Senatus Dolani 71. per totam, & ita posui inter alias limitationes ad rubr. C. de non numer. pecun.

Sextus effectus est, quia esto promissio
54 sit concepta † in personam absentis, tamen interuenerit stipulatio Notarij, habebit obligatio executionem suam paratam, stante simili statuto, & Camerali obligatione, vt post Bart. in l. 3. §. possessio, ff. de acquir. possess. & consil. 71. num. 2. lib. 1. Bald. in l. non

eni m

enim in prima lectura, ſub num. 1. ff. de adopt. Rom. conſil. 76. Capic. deciſ. 73. num. 6. Galleſ. in d. commentar. ad oblig. Camerale, Foller. de cenſibus, verbo, tamquam, nu. 51 Boccacc. de cenſib. part. 2. num. 128. Cēcius in tract. de cenſibus art. 1. part. 2. cap. 2. num. 35. & 36. fol. 147.

Septimus effectus eſt, quia ſtante huiuſmodi camerali obligatione † poſſit fideiuſſor, qui ſe obligauit vigore inſtrumēti executiui conuenire ſuum principalem, antequam ipſe ſoluat, vt recordor ſcripſiſſe in in Ritu cap. 128. num. 1. cum ſeqq. d. tom. 4. & vt liberet eum à dicta fideiuſſione, Purpurat. in l. 2. num. 18. C. de Collation. & prout in eod. Ritu num. 22. vt poſt Bart. in l. fideiuſſor pro venditore, ff. de fideiuſſor. Bald. in l. lucius, C. mandati, verſicul. quæro ſi fideiuſſor, Alex. conſil. 72. num. 6. lib. 2. Marſil. in rubr. de fideiuſſor. num. 293. Gayll. pract. obſeruat. lib. 2. obſeruat. 29. num. 12. 13. Magon. deciſ. Luccēſ. 6. nu. 5. Surd. deciſ 94. num. 5. Foller. de cenſibus in verbo, tamquam, n. 43. idem Cencius de cenſibus art. 3. part. 2. cap. 2. quæſt. 3 fol. 164 & multo magis poſt ſolutionem, quia eſto in d. deciſ. Genuæ 4. ſub num. 19. dicatur, quòd ex ſolutione per eum facta ſit liberatus principalis ipſo iure per text. in l. item illa, § fin. & ibi Angel. de conſtit. pecun. non negatur tamen ibi quin ſoluendo repeti non poſſit.

35 †

Octauus effectus eſt, quia vbi dubitabant olim DD. vt quoties v. g. quis fideiuſſerit de præſentando aliquem infra terminum, vel dilationem ſtatutam, alias de ſoluendo debitum, competere quindenam ipſi fideiuſſori, ſi non præſentauit, ea ratione, quia fideiuſſor poſſit eas excipere exceptiones, & opponere, quib. principalis eſt excluſus, & omnes exceptiones principali competentes competant ipſius fideiuſſori,

36 †

vt multa loca cumulaui in deciſ. 6 num. 8. & ſeq. in quibus etiam mentionem feci de Surdo, additur idem conſil. 20. lib. 1. per l. 2. ff. quæ res pign oblig poſſ. l. conſtitutionib. vbi Bald. C. de vſur. ſic fideiuſſor mulieris iuuatur velleiano, ſic fideiuſſor filiifamilias excipitur de Macedoniano, Pariſ. conſ. 96. num. 39. lib. 3. Magonius deciſ. Florent. 110. num. 3. & arguendo primo loco dixit Excellēs Siculus V. I. D. Marianus de Iuliana in eius quæſtionib. ſuper Ritu, quæſt. 19. per text. in l. ex perſona, ff de fideiuſſor. l. ſancimus, C. eod. & in l. ſi cum, ff. ſi quis cautionibus, l. omnes, ff. de except. Pariſ. conſil. 121. num. 8. & ſeq. lib. 1 inferens, quòd poſſit excipere de pecunia non numerata, ex Bald. per eum citatū, & Hyppol de Marſil. in rubr. de fideiuſſor. num. 268. vbi inferunt ſic poſſe eodē modo fideiuſſorem excipere de contractu vſurario, eſto principalis confiteatur eſſe verum, ex Abbat. & alijs in capit. cum inter, de except. Becc. cōſ 45. n. 46. attamen ſubdit ipſe de Iuliana quòd non videntur prædicta procedere, quoties quis eſt fideiuſſor cum dicta clauſula, vt Bancus, ex Gugliel. de Pern. conſil. 223. lib. 2. allo. dial. & ita fuiſſe bis deciſum, refert ipſe de Iuliana non obſtante, quòd ipſe ſubſtineret contrarium, & ſe inuoluerit.

37 †

Nonus, & vltimus effectus pro modo eſt, quia ſtantibus talibus inſtrumentis † in d. forma Cameræ factis, & cum guarentigia, non eſt opus aliquo alio proceſſu, nec requiritur citatio, ſed executiuè agitur, & fabuloſum puto, quod aliqui, quando cauſant executionem citant debitorē ad executionem faciendam, quia eſt ad cautelam ex adductis in cap. Ritus 120. num. 1. & ſeq. d. tom. 4. vt poſt Ruuo. Bartol. Bald. Angel. Imol. Arec. Caſtrenſ. Alex. Iaſ. & Octau. Veſtr. intellexit idem Surd. d. conſ. 542. in fine, & colligitur per verba huius textus, ibi (*ſummariè cognoſcatur in facto, et de plano ſine lite, vel iudiciorum ſtrepitu, ſine libelli oblatione*) eſto verſemur inter dictos ciues Panhormi, qui habeant priuilegium, vt in qualibet cauſa ordinariè procederetur ſtantibus conſtitutionibus Regnalibus, & Imperialibus, de quibus hic, ibi (*contra Ciuem Panhormi non poſſit procedi, &c.*) vlera quod eſt de ſtilo Notarij, & forma cæterarij, vt habes in eo fol. 1. & ſeq. in clauſula, renuntiando, hinc dixi in d. cap. 198. Regis Caroli in 5. inſtantia, d. to. 8.

38 †

59 †

quòd in executiuis ideo non datur inſtantia, quia non fit litis cōteſtatio, nec fit ſtrepitus iudiciorum, ex Bart. in l. Ciuib. C. de agric. & cenſit. lib. 11. Surd. d. conſil. 542. n. 1. & 12. vol. 4. poſt Bald. & Innoc. & p hęc ſit impoſitus finis huic Tomo quinto, ad laudem Dei Opt. Max. Sanctiſſimæ Genitricis ſuæ MARIAE, eiuſque viri Ioſephi, Superiores quidem meos ſupplico, vt ſi quid fortaſſis in hoc non benè ſcriptum inuenerint, ſciant ad eorum nutum me retractaturum libenter, Lectores rogo, vt ſinceritate animi hos labores ſuſcipiant, Detractores proteſtor eo modo, quo in meis Commentarijs ad Pragmaticas poſui, tit. 81. de libris non imprimendis, nūm. 6. tom. 1. earundem Pragmaticarum, & ad Sextum Tomum tranſeamus.

FINIS.

Imprimatur de la Riba. Vic. Gen.

Imprimatur de Blaſ. Præſ.

CAPVT
S.P.Q.R.

INDEX LOCVPLETISSIMVS RERVM OMNIVM, ET MATERIARVM,

Quæ in hoc Tomo Continentur.

A

Absens ex causa iusta non potest citari, & supersedetur in litibus, & quomodo, cap. 372 num. 2. & 3. & si absentia est longa, an teneatur mittere Procuratorem. num. 4. fol. 184.

Absenti cum stipulatione Notarij potest acquiri census venditio, maximè stante iuramento, post cap. 355. num. 250. & seq. fol. 119.

Absens non dicitur, qui ex propriis negotijs abest cap. 373. nu. 2. fol. 184.

Absens non dicitur, qui causa studiorum, & disciplinæ abest, ibid. num. 3. nec qui habet respondentem in iudicio, num. 4. & seq. nec qui stat in suo viridario distante per vnum miliare, num 6 fol. 185.

Absens, vel præsens, quando quis dicatur, ibid. num. 7. fol. eod.

Absens excatur ob non petitam inuestituram infra tempora, cap. 452. num. 51. tam si esset iusta, quam iniusta absentia, & num. seq. præsertim si abesset causa Reipublicæ, aut alter, num. 53. fol. 270.

Absens ex causa Reipublicæ, vel alia iusta causa, an teneatur mittere Procuratorem ad inuestituram petendam, ibid n. 53. fol. eodem.

Absolutus, vel condemnatus, non iuxta merita delicta, an possit iterum cognosci, & quando, cap. 359. num. 11. cum seqq fol. 166.

Absolutus simul potest de nouo castigari, quando quis suam, vel suorum iniuriam prosequitur, & quomodo, ibid. num. 12. 13. vel quando absolutus est non per viam Iustitiæ, sed concordiæ num. 14. vel quando per viam exceptionis fuit cognitum, num. 15. aut quando superuenit confitente delictum, num. 16. aut quãdo delictum non esset plenè purgatum, num. 17. fol. eodem.

Absolutus per viam concordiæ, & transactionis, & non per viam Iustitiæ potest adhuc adinstantiam alterius prosequi, ibid. n. 13. fol. eod.

Absolutus semel potest iterum cognosci quando tantum per viam exceptionis fuit actum, & cognitum, ibid. n. 15 fol. eod.

Absolutus si quis est semel potest etiam de nouo puniri, quoties delictum non fuit plenè purgatum, ibid n. 17. fol. eod.

Accessionis accessio non conceditur post cap. 355. num. 138 cum seqq fol. 106.

Accusare quibus casibus possit quilibet de populo, cap. 359. num. 8. 9. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. fol. 165.

Accusare illi possunt, quorum interest, ibidem, num. 10. & seq. & quando eorum iniuriam prosequuntur, num. 18. vsque ad num. 27. cum seqq. fol. eod.

Accusare potest condominus pro iniuria facta condomino ibid. n. 26. fol. 167.

Accusatio si est proposita, tollitur Fisco ius agendi, esto nihil deducat, cap. 359. n. 2. fol. 165.

Accusatio quando est facta per eos, quorum interest, esto non sit probatum, & lapsis tribus iniunctionibus, non tenetur accusator de calumnia, nec de infamia, nec ad expensas, ibidem, num. 20 fol. 166.

Accusatio diu retardata est suspecta non fouens ius, ibid n 92. & seq. fol. 172.

Accusator, si moriatur, si aliter consanguineus accusare velit præfertur Fisco. cap. 359. n. 3. vbi an acta per defunctum valeant, fol. 165.

Accusator si superuenit facit. supersedere Fiscũ in inquisitione, ibid. n. 7 fol. eod.

Accusator, cuius non interest, repelli potest, ibid. num. 24 fol. 167.

Accusator si desistit, potest Fiscus in grauibus delictis, & atrocibus procedere, ibid. nu. 40. 41. fol. 169.

Accusatore mortuo, vel accusato, an possit Fiscus prosequi causam vsurariæ prauitatis, capit. 443. num. 42. fol. 250.

INDEX.

Accusatus si esset obligatus dare fidiussionem tenetur illam præstare, esto euidenter sit insufficiens, cap. 528. n. 47. fol. 368.

Actionem cui damus, multo magis exceptionē, post cap. 355. num. 420 fol. 140.

Actoris priuilegium si est respectu eiusdem causę, magis fauitur reo, post cap. 359. num. 421. fol. 141.

Adelantati officium dicitur magnus Magistratus præcedens omnes de consilio in Regno, cap. 398. num. 4. & seq. fol. 204.

Adelantati in locum successit consilium supremū Castillæ, ibidem, n. 5. fol. eodem.

Adboa, adiuuamentum, seruitium, & donatiuū simbolizant, cap. 401. n. 15 fol. 208.

Adboa soluitur à feudatarijs, adiutoria ab omni populo, ibid n. 16. fol. 209.

Adboa non est aliud, nisi coadonatio gentium ad seruitium faciendum, ibid fol. eod.

Adiudicatio facta per creditores potest quandoque in supremis tribunalibus magis ex gratia quam ex iustitia annullari vnà cū fructibus, post cap 355 n. 142. fol. 106.

Adiudicatio si est facta partim pro credito anteriori, & posteriori, totum creditum efficitur posterius, ibid num. 426. & seq. fol. 141.

Adiutorium non potest exigi à vassallis, si feudum concessum est franchum ab omni seruitio, cap. 401. num. 13. cum seqq fol. 208.

Administratori iustum falso si est facta solutio, valet, si cum eo est contractum, post cap. 355. num. 368. fol. 134.

Administrator bonorum alicuius si erat creditor, & poterat exigere, et non exegit, quid fiet, ibid. n. 430. & seq fol. 142.

Admiratus magnus cum suo Locumtenente constituunt vnum & idem Tribunal, remissiue, cap. 457. num. 4. fol. 294.

Aduocatus, si est creatus Præsidens, vel Regius Consiliarius, an possit consequi salarium, cap. 236 n. 15 fol 9.

Aduocatus Fiscalis an possit creare Porterios, cap. 148. num. 1. fol. 13.

Aduocati antiquiores antiquiorum loco sedere debent, & præferri, cap. 275. num. 1. fol. 40.

Aduocati si sunt absentes in seruitio Regis, non debet supersideri in causis, in quibus ipsi habent patrocinium, non obstante quauis dilatione, & supersessoria cap. 373. num. 1. maximè si absunt ex causa propriorum commodorum, non Clientum, n. 2. fol. 184.

Aduocatorum patrocinio humano generi prouidetur, cap. 471. num. 3. vtiles, et necessarij sunt Reipublicæ, n. 4. fol. 309.

Aduocationis officium gerentes non debent esse Collectores Regiarum collectarum cuiuscunque status &c. ibid. n. 7 fol. eod.

Aduocati non debent exercere officium aduocationis contra Rempublicam, in qua bonorum consecuti sunt, nec contra dominum, nec Regem, ibid n. 8 fol. 308.

Aduocati, & Procuratores debent gratis seruire pauperibus, cap. 236. num. 1. fol. 8.

Aduocati, & Procuratores possunt eousque retinere sibi scripturas Clientum, quousque de salario eis fit satisfactum, ibid. num. 2. declara pro sumptibus in causa factis, secus pro mercede, num. 3. & seq. vbi idem in Iudice, secus in scriptore, num. 5. fol. 8.

Aduocati, & Procuratores non possunt petere iste pendente maius salarium, quàm conuentum, ibid. num. 6. & olim eras taxatum, & quomodo, num seqq fol eod.

Aduocati, & Procuratores, esto non aduocassent, sed non stetisset per eos, consequi debent salaria, ibid. num. 11. fallit, num. 12. esto essent infirmi n. 13 fol 9.

Aduocati, & Procuratores sufficienter audiri debent, quorum patrocinio humanum genus protegitur, qui dicuntur pica, & organum vocis, & quales, cap. 373. num. 2. fol. 184.

Affectus punitur non sequuto effectu circa attentantes fraudare gabellas, sicut in rebellione, cap. 355. num. 11. fol. 69.

Affinis non potest agere pro iniuria illata affini, si erat dissoluta affinitas eo tempore, cap. 359. num. 27. fol. 167.

Agere potest quis contra aliquem, et agat contra talem post cap. 355. num 282. fol. 123.

Agnatorum consensus præiudicat in mutatione forme cap. 456. n. 44. 50. & seq. fol. 287.

Alapam dans officiali capitaliter punitur, cap. 359. num. 50. fol. 170.

Algozirij olim habebant suam Curiam, & assessorem, & coram eo agitabantur causæ, & ferebat sententias cap. 251. num. 1. fol 17.

Algozirij possunt conuenirj ciuiliter, quàm criminaliter, tam coram M. R. C. quàm alijs Tribunalibus, ibid. num. 2 fol eod.

Algozirij non possunt recipere querelas partiū, nec denuntiationes, nec informationes, ibid. fol. eodem.

Algoziriorum officium est exequi mandata Iudicum, capere, & assistere in audientijs, & visitis cum eorum virgis, & baculis, ibidem, num. 3. & seq. fol. eodem.

Algozirij debent incedere cum eorum virgis, & præcedunt incedentes Magistratus, & arcent à subsellijs litigantes importunos, ibid. num. 4. abstinent neminem tangere cum virga, & quomodo, num. 5 fol. eod.

Alienatio feudi facta contra substantiam ipsius feudi non tenet, secus contra accidentalia vel naturalia, post cap. 355. num. 90 fol. 100.

Alienari prohibita si essent per testatorem, ex quo vult bona remanere in familia, & omnes consentiant alienationi, possunt tamen contradicere illi, qui post alienationem nati

& con-

INDEX.

& concepti ſunt cap. 478. num. 48. fol. 318.
Alienationis appellatione venit agere, cap. 540. num. 20 fol. 378.
Aliena res ſi ſcienter ſubingatur abſque omni conſenſu, poteſt repiti ſors, & capitale, & reſcindi contractus ratione doli, & ſubingans tenetur etiam ad intereſſe, poſt cap. 355. nu. num. 358. & inferas ad multa, num. 356. 357. & ſeq. fol. 133.
Aliena res an, & quando poſſit obligari, ibid. n. 440. fol. 143.
Aliena res ſi ſubingatur, poteſt dominus petere ſeruationem indemnitatis a ſubingante, ibid. num. 449 fol. 145.
Alienum ius non poteſt ſubingari, nec iura poſſiua, poſt cap. 355. num. 347. fol. 132.
Alimenta, quo tempore ſunt præſtanda annua, vel de menſe in menſem, poſt cap. 355. num. 274 fol. 122.
Alimentorum ius an vendi poſſit, obligari, vel adiudicari, cap. 443. num. 24. fol. 248.
Alimenta ſi ſunt relicta alicui ex tali prædio, nõ intelligitur translatum dominium, ſecus ſi eſſet dictum, relinquo prædium ad alimenta, ibidem, num. 33. fol. 249.
Alimenta relicta vxori alicuius debentur, eſto ille non eſſet vxoratus, quia intelligitur etiã de ſecunda, cap. 478 num. 49. fol. 318.
Allegationes iuris nunquam intelliguntur reiecta per ſtatutũ, poſt cap 355. nu. 324 fol. 127.
Altari qui ſeruit, de altari viuere debet, non luxuriari, cap 478. num. 28 fol. 316.
Andreas de Yſernia magnæ authoritatis, nec eius dicta poſſunt impugnari, poſt cap. 355. num. 89. cum ſeqq fol. 100.
Angarias imponere eſt de regalijs, cap 456. n. 84 fol. 291.
Antiquioribus debet honor ſeruari, maximè in Aduocatis, cap. 275. num. 1 cum ſeqq. fallit num. 6 7 8. fol. 41.
Antiquitatis authoritas magna eſt, tam in reuerentia, quam in prærogatiua, ibid. num. 3. fol eodem.
Apes, grues, & alia animalia habent ſuum ſuperiorem, quem ſequuntur, cap. 398. num. 10. fol. 204.
Apodixa facta in banco, vel in tabula dicitur realis ſolutio, & inſtrumentum publicum, poſt cap 355. n. 132. 150. nec competit quindena, nec concedi dilatio, nec guidaticum, num. 133 fol. 105.
Apodixa in tabula, vel banco habet viam executiuam & de perſona tenetur debitor, & quãdo, ibid fol eod.
Apodixa ſubſcripta quot teſtibus probari debeat, cap. 258 num 8 fol. 25.
Apodixa priuata non valet in præiudicium tertij creditoris, poſt cap. 355. n 49 fol. 96.
Apodixa priuata non inducit realem ſolutionẽ, ibid. n. 188. fol. 12.
Apoſtilla in margine contractus an ſit fides adhibenda, cap. 259 num. 7. cum ſeqq. vbi quid in teſtamento, num. 9 fol. 30
Apoſtolici Nuncij exteri, Notarij, Collectores, ſiue Commiſſarij non ſolent deſtinari contra Prælatos, & Eccleſiaſticas perſonas, capit. 442 num. 21 fol. 243.
Appellabilis an ſit ſententia, vel remiſibilis quãdo leguntur vota tranſmiſſa in cauſis feudalibus ad Sacrum Regium Supremum Conſilium, & iterum huc remiſſa, cap. 540 nu. 128. fol. 390.
Appellari quamuis non poſſit à ſententia lata in poſſeſſorio, tamen poteſt in ea recurri ad ſuperiorem, cap. 442. n. 25. fol. 243.
Appellatio licet realiter à Curijs Epiſcopalibus fiat ad Archiepiſcopos, vel ad Papam, fallit in in feudalibus, cap. 540. n. 44. fol. 381.
Appellatio non admittitur aduerſus bullam, & Regiam pragmaticam ſuper cenſibus poſt cap. 355 n. 160 fol. 120.
Appellatio prima tam in cauſis ciuilibus, quàm criminalibus competit Baronibus, & feudatarijs ex priuilegio ſpecifico habẽtibus merum, & mixtum imperium, cap. 457. num. 1. cum ſeqq. fol. 294.
Appellatio non cadit à ſpolijs Prælatorum, ſed facta prius reſtitutione, cap. 478. n. 14 fol. 315
Appellatio licet gradatim fiat, tamen de iure poteſt appellari ad Papam omiſſo medio, & quando, cap. 511. n 5 fol. 344.
Appellatione remota per ſtatutum, non cenſetur ſublata remiſſio, nec reſtitutio in integrum, cap. 528. n. 1. & 2. fol. 263.
Appellatio ſicut denegatur à Conſiſtorio S. R. C. ſic à Regio Sacro Conſilio, cap. 534. n. 3 fol. 371
Appellatio fit ad Regem de bonis feudalibus donatis Eccleſiæ Prælatis, & Epiſcopis, cap. 540. num. 44 et vbi ſic eſſet conſuetudo præſcripta, vel priuilegium, vel locus recognoſcitur in feudum, num. 45. fallit quando donatio rei feudalis tranſijſſet cum mero, & mixto imperio, num. 46. vel ſi liberè eſſent donata, aut eſſemus in dubio, n. 47. 48 fol. 381.
Appellationem concedere eſt de regalijs, cap. 456. n. 89. fol. 291.
Appellationes primas non habenti non poſſunt concedi ſecundæ. cap. 457. n. 3. fol. 294.
Appellationes concedere ſiue primas, ſiue ſecundas, ſunt de regalijs, ibid n. 5. fol. 295.
Aqua ducenda acquiritur præſcriptione, titulo, & conſuetudine, cap 456. num. 115. fol. 292.
Aquæ maris licet ſit in ſuperficie, in profundo tamen adeſt territorium. cap. 492. n. 9. fol. 331
Aratorum iura ſunt de regalijs, cap. 456. nu. 81. fol. 291.
Archimandrita græcè dicitur à Principe omnium & Monachorum, cap. 398. n. 9 fol. 204.

INDEX.

Argumentum de Iudice ad creditorem non valet, nec procedit equiparatio, cap. 426. nu. 7. fol. 226.

Argumentum de ciuilibus cauſis ad criminalia non procedit, ibid. n. 12. fol. 227.

Argumentum de feudo ad emphiteuſim licet valeat, non procedit in Clerico emphiteota, capit. 540. n. 53. fol. 381.

Armorum Capitanei, vide in verbo, Delegati.

Armorum Capitanei durante ſeruitio Regio, in quo ſtant non poſſunt citari, & ſuperſedetur in eorũ litibus, cap. 372. n. 1. cum ſeqq. fol. 184.

Aſſaſſinium eſt illud, quod fit mediante pecunia, quam tam ipſe aſſaſſinus, quam eius hæredes reſtituere teneantur, & quando, cap. 359. nu. 66. & ſeqq fol. 171.

Aſſaſſinij in materia poteſt agere etiam principaliter Fiſcus ex mero officio, ibid. num. 63. cum ſeqq. fol. eod.

Aſſaſſinus dicitur hoſtis publicus diffidatus toto populo Chriſtiano, & poteſt à quolibet offendi, ibid. n. 64. fol. eod.

Aſſaſſinij confeſſio, vel mandatarij in tortura facta facit indicium ad torturam contra mãdantem, ibid fol eod.

Aſſaſſino ſi eſt promiſſa pecunia, vt iret Romam, & ibi occidiret talem, illud turpe eſt reyciendum, & alterum adimplendum, ibid. num. 67. fol. eodem.

Aſſecurationes poſſunt fieri, de perueniendo v. g. tali veſſello ad portum, cap. 259. num. 1. & ſeq. fol. 29.

Aſſeſſores idonei, & conſultores ſolent dari in cauſis Eccleſiaſticis, cap. 511. n. 40. fol. 348.

Attentata non reuocantur, ſi appellatio eſt nulla poſt cap 355. num. 418. fol. 140.

Auguſtales viginti faciũt in Regno vncias quinque, cap 471. num. 4 fol. 301.

Auocata cauſa, ligantur manus inferiorum, cap. 540 num. 97. fol. 387.

Auocata cauſa tandiu durat, quandiu durat ipſa auocatio, ibid. n. 129. fol. 390.

Auocationes cauſarum ſi fiant ad Sacrum Regiũ Supremum Conſilium, non poſſunt conqueri Iudices, ibid. num. 120. & ſeq fol. 389.

Authentico ſi non ſunt inſtrumenta, vt puta, quia varia, aut alias, recurritur ad originale, cap. 528. n 14. & ſeq. fol. 363.

Authentica inſtrumenta in antiquiſſimis ſic iudicantur, nec de rerum veritate dubitatur, & ſufficiunt coniectura, & indicia, ibid. num. 15. fol. eod.

Authenticatio inſtrumentorum poteſt fieri etiã in iudicio reuiſionis, ibid. n. 14. & ſeq. fol. eod.

Authenticatio inſtrumentorum ſi petitur, poteſt pro euitanda iniunctione ordinari per Iudices, vt regulentur iuxta formam iuris, ibid. n. 15. fol. eod.

Auus non poteſt ſuccedere feudo, & quando, & an poſſit eſſe balius nepotis ſui, cap. 388. num. 6. & ſeq. fol. 196.

B

Baliatura durabit vſque ad 15. annum in feminis, cap. 388. num. 8. fol. 196.

Balius non datur, niſi in capite libero, ibid. fol. eodem.

Balius datur etiam filiabus minoribus remanſis, eſto non ſuccedant ad feuda, ſed eis competeret dos de paragio, ibid. n. 3 & ſeq fol. 195.

Balius tunc datur, quando minores filij, qui remanſerunt patre mortuo, effectis ſunt ſui iuris, ſecus ſi viueret auus, ibid n. 5. fol. 196.

Balius, ſi non maritat puberem ſuam minorem in nubili ætate 15. annorum, an dicatur trãſgredi Conſtitutionem Regni, & quando, ibid. num. 9 fol. eod.

Balij poſſunt creari per feudatarios eorum filijs minoribus, vel mentecaptis, prout creari ſolent tutores etiam ab inteſtato, ibid. nu. 1. & ſeq. fol. 195.

Balij ſunt ſicut tutores in bonis burgenſaticis, & tenentur reddere compotum pupillis, ibid. nu. 2. fol. eod.

Banderios, ſiue vexilla erigere eſt de regalijs, cap. 456. num. 100 fol. 292.

Banckerius tenetur præſtare fideiuſſionem ſui officij, vide ſuper clauſula, vt bancus, num. 3. fol. 397.

Banckerij promiſſio pro debito alterius operatur vim ſolutionis, ibid. n. 6. fol. eod.

Banckerius eſto lenauerit Tabulam, vel bancũ, adhuc tenetur, ſi obligauerit ſe ante tamquam Banckerius, & ſeruauerit quem indemnem, ibid. num. 12. fol. 398.

Banckerij an poſſint vti pecunia penes ſe depoſita, poſt cap. 355. num. 489. & ſeq fol. 150.

Bancho ſi eſt facta promiſſio cedit loco ſolutionis, vide ſuper clauſula, vt bancus num. 6. & videtur ſe conſtituiſſe intereſſorem, conſiturem, & fideiuſſorem, n. 7 fol. 397.

Bannitus ad inſtantiam illius, cuius non intereſt, non dicitur iuridicè bannitus, ſed nullíter, cap. 359. n. 24. fol. 167.

Bannitus à territorio eſt etiam bannitus à mari quod per locum illum diſtringitur, cap. 491. num. 3. fol. 330.

Bannum promulgatum, vt quicumque creditoris habeant intereſſe in tali negotio, compareant, & preſentent ſcripturas, comparere teneantur in tempore, & an comprehendantur abſentes, minores, vel certi, vel clerici & quid ſi ſcripturæ preſententur poſtea, cap. 511. num. 49. fol 349.

Baro, vel Comes habens plures vaſſallos in numero copioſo præfertur pancieres habenti, capit. 275. n. 5 fol. 41.

INDEX.

Baro si moriretur, debebat infra annum, et diem denunciari mors ipsius. cap. 452. n. 21. f. 265.

Baro & suus Iudex an. & quando sit vnum, & idem tribunal, cap. 457. n. 4. fol. 294.

Baro, vt aliquis vocetur, oportet, quòd saltim habeat vnum solum feudum concessum in baronia ibid n 9. & seq. fol. 295.

Barones & alij titulati, & cætera similes personæ non possunt exercere iustitiam hic Panhormi absque expresso consensu Senatus, cap. 362. n 4. fol. 175.

Baronia est nomen generale comprehendens Duces, Comites. Marchiones &c sed non constituitur cap. 457. nu. 8. & seq. & n. 10 fol 295,

Baronia an sit instar comitatus, ibidem num. 9. fol. eodem.

Baronia est nomen vniuersale continens sub se plura etiam feuda ibid n. 10. fol. eod.

Bastardellus Notarij an fidem faciat, cap. 259. num. 10 fol 30.

Bellum siue guerram mouere est de regalij, cap. 456. n. 99 fol. 292.

Beneficiarius potest durante sua vita imponere censum super fructibus beneficij de licentia Episcopi, post cap. 355. n. 52 fol. 96.

Beneficiarius dicitur vsufructuarius in vita, & in morte vsuarius, cap, 478. n. 29. fol 316.

Beneficiarius non potest disponere de fructibus, & spolijs, sed reseruare successori, & quid quãdo essent recollecti, vel locati alij, ibid. num. 30. cum seqq sabit, n. seqq fol. eod.

Beneficiatus non potest testari de fructibus, quia assimilatur vsuario, quoad victum, & vestitũ tantum, & cæteros vsus necessarios, cap. 478. num 27. cum seqq. fol. 316.

Beneficium deductione egeat, an possit in Bulla admitti, post cap. 355 n. 238. fol. 115.

Beneficium habens si moritur relinquendo fructus & spolia sunt successoris in eo, & Cameræ cap. 478. n. 26. cum seqq fol. 316.

Beneficium curatum si quis habeat, si aliud simile obtineat incompatibile cum primo, per actum vnius impeditur administratio alterius ob residentiam, ibid n 40. nisi obtinuisset dispensationem à S. Pontifice, num. 41. cum cum seqq. fol 317.

Beneficiorum fructus pro tempore vacantium potest S. Pontifex concedere cui vult, cap. 478. num. 7 fol 314.

Bestialis coitus cum brutis, & animalibus dicitur peccatum sodomiæ, & debet mori etiã animal, cap. 430. n. 13. 14 fol. 235.

Bonorum immobilium appellatione, qua veniãt, post cap. 355. n. 400 fol. 138.

Bracchia tria Regni possunt collegialiter cõuocata: & congregata dispensare, & reuocare statuta, & constitutiones a se facta, cap. 418. num. 18. fol. 221.

Bulla originalis Papæ Nicolai super censibus est conseruata in Thesauro Maioris Panhormitanæ Ecclesiæ signata manu Regis Alphonsi, post cap. 355. n. 4. fol. 91.

Bullaris constitutio de censibus an sit inductiua iuris noui, vel declaratiua veteris, et antiqui, ibidem num. 2. fol. 90.

C

Cambia cambiorum non conceduntur, post cap. 355. n. 139. fol. 105.

Cambia sunt licita in solito negotiari, & accipi possunt interesse, quæ lucrari possunt, & potest constitui mandatarius ad ea capienda, capit. 443. n. 8. fol. 247.

Cambiorum contractus valent, ex quo sunt redacti ad modum emptionis, & venditionis, recipit. 443. num. 3. & seq. fol. 246.

Campsor, & Bancherius & Proxeneta, vnum, & idem est, & tenetur præstare fideiussionem de exercendo legaliter officiũ, vide super clausula, vt Banchus, n. 5 fol. 397.

Campsor, esto leuauerit tabulam si tamen in alio negotio se obligauerit tamquam campsor, & seruauerit quẽ indemnem, obligatus remanet, ibidem, n. 12. fol. 398.

Campsoris promissio pro alieno debito habet vim solutionis, ibid. n. 6. fol. eod.

Cameralis obligatio habet executionem paratã, maximè si adest iuramentum, vide super clausula, Vt Banchus, n. 17. & seq fol. 398.

Cameralis obligatio an inducat prorogationem omnium iurisdictionum, & quomodo, ibidem, num. 21. & seq fol. 399.

Cameralis obligatio est fortior, & magis priuilegiata, quàm guarentigia, ibid. n. 25 fol. eod.

Camerlinghi officium quid sit, cap. 378. num. 1. & seq. fol. 188.

Cancellarius, siue Secretarius Regis debet tenere suum scriptorem, & taxatorem taxantem eius prouisiones. & emolumenta pro ture sigilli, cap. 378. num. 1. & seq. fol. 188.

Cancellarius est, qui attestatur quid esse sigillatã sigillo Regio, ibid. n. 2 fol. eod.

Capibreuium quid sit, cap. 452. num 73. fol. 273.

Capitaneis Armorum solet etiam committi captura informationum cum executione sententiæ. cap. 361. n 4 fol. 174.

¶ *Supple in verbo delegati.*

Capitula Regni possunt modificari, & reuocari per Principem, vel Parlamentum, quando modificatio, & reuocatio reduceretur ad ius commune, vel ad statuta antiqua, cap. 418. nu. 13. fol 220.

Capitula Regni regulariter stant in viridi obseruantia, nec, derogatum eis videtur, cum sint contractus facti cum Rege, ex pretio, & donatiuis, ibid. n 17 fol eod. & cap. 445. n. 1 fol. 253.

Capitula Regni non derogant priuilegijs, & in-

minita-

ministratibus locorum,& terrarum, cap. 445. num. 1.& seq. fol.253.

Capitula Regni continentia gratiam debent interpetrari in fauorem Regni,cap.456.num. 25. fol.283.

Capitulis Regni dispensare, derogare, & modificare possunt Reges, & Principes ex causa cap 418.num.1.vsque ad num.15.fol.219.

Capitulis Regni potest dispensari per tria brachia ipsius Regni collegialiter congregata cũ eorum consensu,ibid.nu.7 & seq.fol.eod.

Capitulis Regni potest per Principem derogari, quando per alia Capitula Regni derogantur,vel modificantur,ibid n. 14 fol.220.

Caput sicut subuenit membris,sic membra capiti.cap.509 n 3.fol.340.

Carceris priuati delictum an sit crimen laesa Maiestatis,cap.359 n.55.fol. 170.

Carcerare pro bono regimine ad Principem spectat,cap 315.num.1. & seq fol. 52. & est de regalijs, cap.456.n. 110 fol.292.

Carcerarius si permittit carceratos dormire extra carceres, potest quilibet de populo agere,cap.359 n.8 fol.165.

Carceratus si aufugerit a carceribus, fideiussor qui erat obligatus eum presentare, est liberatus, cap.426 n.18 esto in fideiussione adfuisset clausula,toties quoties, n. 19. secus pro diuersa causa,n 20 declara,n.21.& seq. fol.228.

Cardinales dicuntur filij spirituales primi gradus S.Romanae Ecclesiae, cap.359.n.53. f.170.

Cardinalibus si est facta iniuria, dicitur cõmissum crimen laesa Maiestatis,ibid. fol. eod.

Carricatorium est de regalijs,cap. 456. num 78. fol. 291.

Castra nominare, in quibus rei condemnandi commorari debeant, spectat ad Principem, cap 456 n.104. fol 292.

Castrorum coram officialibus magis summariè proceditur, quàm coram alijs Magistratibus, cap.332 n.1 fol 56.

Catamenus vnus non nocet in alio catameno, post cap 355.n.262 fol.120.

Causa petitionis inuestitura dicitur summarijssima,cap.452.n.43.fol.229.

Causae natura trahit ad se personam, non persona naturam, cap.540 n.34. fol.380.

Causa Siculorum si extrabantur a Regno, debẽt ad ipsum Regnum remitti,cap.442. num.20. fol 243.

Causae merè spirituales Ecclesiastica nullatenus per laicos cognoscuntur, & absque Pontificis licentia,cap 511 n.8 & seq. fol 344.

Causae criminales referuntur Principi,tamquã arduae.cap.540.n.18 fol.378.

Causae feudales dicuntur etiam arduae,ibidem, num.17 & quae sint à n. 6, cum plurib. seqq. vsque ad nu.63.fol.eod.

Causae feudales quando via recognoscendi transmittuntur ad Sacrum Consilium Supremũ, debent ire cum votis Iudicum, ibid. num. 93. fol. 387.

Causae omnes ob corporum communitatem, & vniuersitatem sunt etiam Consistoriales,ibid. num.121.fol 390.

Cedere bonis potest debitor censuum bullarium, post cap.355. n 477.fol.148.

Cedens bonis dicitur vere soluere ex hoc miserabili refugio, ibid. fol.eod.

Cedere bonis non tenentur Ciues Panhormi, sed eius loco succedit annus continuus in carceribus,ibid.fol eod.

Cedens an possit agere, & contra eum an possit opponi,tu cessisti, post cap.355 n.202.fol.114.

Ceas actiones debent soluenti correo integrum, totum, ibid. num. 405. & quibus casibus, & quibus non,n.407.fol.139.

Ceadendarum beneficium est potius onus annexum creditori, cui soluitur, quàm priuilegium conuenti,ibid fol eod.

Cedere,qui non potest actiones, repellitur exceptione cedendarum,ibid.n.405. & seq.fol eod.

Cedere actiones, & iura talia qualia aliquando quis solum tenetur,ibid.n.406. fol.eod.

Cedere iura,in quibus casibus quis non teneatur maximè contra se ipsum, ibid.n.407.fol. eod.

Cedere iura non tenetur quis euincendo ob debitum postea contractum, ibid.n.409. fol.eod.

Cedi iura an debeant tertio possessori,& quomodo,ibid.n.410.fol.eod.

Cedere iura non tenetur creditor,quando ex dolo malo renuntiatũ esset in vtilitatem possessoris,cui sciebat se iura debere cedere, ibidem, num.411.fol.eod.

Cedere iura cõtra se ipsum,quo casu quis teneatur,ibid.n.413. fol.140.

¶ *Supple in littera cessio.*

Cedula Realis, & licentia Regis cũ litteris missa Prelatis,& personis Ecclesiasticis loco inuestiturę habetur,cap.452.nu 84. fol.274.

Census bullares,esto sint redimibiles, non ob id sunt temporales, sed perpetui, post cap.355.n. 502. fol.152.

Cẽsus bullaris an ex pacto possit fieri, vt sit perpetuus,& non redimatur,ibid. n.350. fol.eod.

Census reluitio quando fit, solent repeti etiam expensa, & quae, & quomodo, ibidem, num. 504.fol 152.

Census bullares annui non debent excedere decimam capitalis habiti,vel recepti, ibid. n. 506. cum seqq.fol.eod.

Census solent vendi ad septem,octo, nouem, vel decem pro centenario,ibid.n.513. & ad vndecim,duodecim,tresdecim,&c.n.514 cum seqq. fol. 154.

Census annualis impositus vltra decem pro centenario vitiatur in eo,quod excedit, ibid. num. 516. cum seq. & quid si excessus est modica

INDEX.

dieę quātitas.n.518.ẽt in ſpecialib.n.519. f.eo.
Cẽſus pro rata tẽporis debẽtur,ibid.n.266.f 121.
Cenſus ſi eſt impoſitus ſuper rebus mobilibus tã-tum.non valet, ſed iunctis cum alijs bonis ſtabilibus, ibid n.399 cum ſeqq.fol. 138.
Cenſus annuus non poteſt cõſtitui ſimpliciter ex reditu prędij,ibid.n.402.fol.eod.
Cenſus impoſitio poteſt etiam imponi ſuper bonis tam præſentibus, quàm etiam quandò erunt ſua,ibid n.440.fol.143.
Cenſus annuus bullaris nedum deſcendit ex iure ciuili,& canonico ſed fuit hominum morib. receptus ex iure gentium poſt cap. 355. num. 1. & per Conſtitutiones, & per Capitula Regni,n.4 fol.90.
Cenſus Bullares in Regno ſunt leciti etiam ſine Bulla ibid. fol. eod.
Cenſus Bullares ſunt approbati per Capitula Regni.ibid.n.4.fol.91.
Cenſus,& ſubiugationes reducuntur ad titulum emptionis, & venditionis, ibid.n.6 fol eodem.
Cenſus,nomen multifariam accipitur, ibid. nu. 8. fol.eodem.
Cenſus annui impoſitio tenet, ẽſto ſit impoſitus ſuper prædijs inutilibus,& quomodo,ibidem num 55.& ſeq.fol.96.
Cenſus non augetur auctis reditibus, ſicut illis diminutis non diminuitur,ibid. n.56. fol.97.
Cenſus bullaris eſto non ſoluatur per mille annos non cadit in commiſſum,ibid.n.80.fol. 99.
Cẽſus bullaris non conſtituit aliquam realitatẽ, niſi obligationem perſonalem ad ius cenſus præſtandi ibid.n.82 fol.eod.
Cenſus bullares annui etiã conſtituti ab antiquo emi poſſunt per alios, vel cedi, ibid. num. 112. vendi, permutari, locari, dotari, hypotecari, legari,in ſolutum dari, n.114. fol.103.
Cenſus bullaris dum conſtituitur, an ſit bodie neceſſe,vt pecunia ſit de contanti, ibid. num. 148 cum ſeqq.fol.107.
Cenſus impoſitio nedum eſt realis, ſed perſonalis, ibid. n.181.fol 111.
Cenſus vitalitios emere non eſt probibitum, ibidem,n.185 fol. 112.
Cenſus pecuniarius nedum eſt listus, ſed etiam fructuarius, v.g.in frumento,vino, oleo, &c. ibid n.221.& ſeq.fol.116.
Cenſus bullaris poteſt etiam imponi ſuper iuribus, & incorporalibus & iuriſdictionalibus, ibid.n.234 cum ſeqq fol. 118.
Cẽſus bullaris poteſt etiam imponi ſuper emolumentis ſiue fructibus officiorum, v.g. Doctoratus,militiæ,& ſimilium, ibidem num. 240. & ſeq.fol eodem.
Cenſus ſolutus, præſertim per longum tempus, tanto magis debetur ſi eſſet legitimè impoſitus, ibid n.242.fol.eod.
Cenſus bullaris debet vendi francus ab omni grauamine, onere,&c.ibid.n.245. dummodo onus non ſpectet ad emptorem, nu. ſeq.fol.119.
Cenſus annuales poſſunt imponi tam per perſonas proprias, quam per eorum procuratores, ibidem nu.248.& ſiq fol.eod.
Cenſus annualis acquiritur ei, pro quo emptus fuit. præſertim ſecuta ratificatione, ibidem, num.249.fol eod.
Cenſus bullaris annuus quo tempore ſolui debet, ibid.n.266.cum plurib.ſeqq fol. 121.
Cenſus conſtitutio ad decem pro centenario valet,ibid.n.298 cum ſeqq.fol.125.
Cenſus temporaliter conſtitutus ex parte emptoris non valet,ibid.n.308 & ſiq fol.126.
Cenſum ſi quis emit ad rationem de decem pro centum viginti, an poſſit dicere ſe læſum, & reduci facere contractum ad decem pro centenario,ibid n.311.& ſiq fol.eod.
Cenſus an intelligatur diſſolutus perempta re ſubiugata & quid de perſona,vel ad fideiuſſores.ibid.num.329.cum ſeqq.fol.128.
Cenſus bullaris impoſitus ſuper reb.non fructiferis,an debeatur,ibid.n.337. cum ſeqq.fol.13.
Cenſus non debet eſſe otioſus, ſed impoſitus ſuper fundo apto nato ad fructiferandum, ibidem num 339 fol eod.
Cenſus quoties eſt impoſitus ſuper prædijs infructiferis, eſt tantum obligatio perſonalis,ibidem,n.340 fol.eod.
Cenſus ſi eſt impoſitus ſuper aliquo prædio, quod in rei veritate non poſſet reddere tantam quantitatem,nil facit, quotiès cum dicto prædio eſſent alia bona obligata, ibid. num. 342. & ſeq fol.131.
Cenſus ſi eſt impoſitus ſuper re non capaci,& nõ ſufficienti, tenet pro ea parte,pro qua res ſuppoſita eſt,ibid n.343.fol.eod.
Cenſum bullarem emimi ſuper prædio non ſufficienti ad cenſum non dicitur committere uſuram, ſed ignorantiam craſſam,ibid. num. 344 fol.eod.
Cenſus annui impoſitio bullaris non poteſt imponi ſuper perſonis tantum ſubiugantium, & non ſuper aliqua alia re,ibid.num. 393. eũ ſeqq.fol.137.
Cenſualis contractus dicitur approbatus etiam à viris grauibus,& timoratę cõſcientiæ poſt cap.355.num 52.fol.96.
Cenſualis reditus annuus poteſt etiam conſtitui in teſtamento,ligato, donatione,& alijs cõtractibus,& quomodo,ibid. nu.57. & in trãſactione,n.ſeq. fol 97.
Cenſualis, ſiue ſubiugatorius contractus eſt diuerſus à contractu emphiteotico, ibid.nu. 81. & ſeq fol.99.
Cenſualis contractus bullaris ſingulis annis debetur, nulla facta conſeruatione, ibid. num. 102 cum ſeqq fol.101.
Cenſualis contractus ſuper bonis feudalib. iuxta formam bullæ tenet,ibid.nu. 167.169. 171. 172.173.

173.173. cum ſeqq. vbi idem ſuper piſcationibus Fluminum. Iacretis, tonnarijs, tonnitij, molendinis, ſalinis, &c. declarat n. 176. fol. 110.

Cenſuales contractus ligant etiam contra tertios non nominatos, poſt capit. 355. num. 14. cum ſeqq fol. 92.

Cenſualis contractus poſſunt celebrari nedum inter Siculos, ſed etiam cum exteris in Regno, ibid. n. 226. cum ſeqq. fol. 117.

Cenſuales contractus iuxta formam bullæ admiſſi ſunt ad communem vtilitatem, & commodum gentium, & negotiantium neceſſitatis ibid. n. 227. & ne ſtabilia bona ſtatim venderentur cum iactura, n. 228. dummodo celebrentur in Regno, n. 229 fol. eod.

Cenſuales contractus ad decem pro centenario in Regno debent confici, ibid. n. 219. fol. eod.

Cenſuarius creditor bullaris, ſi de prædijs ſibi ſubiugatis nihil poſſidet, non deducit ratam corporum, poſt cap. 355. n. 382. fol. 136.

Ceſſio ad cautelam cum poteſtate variandi ſolet vt plurimum fieri, nec ex hoc dicitur cedens liberatus, poſt cap. 355. n. 117. & quibus caſibus intelligatur liberatus, nec poteſt reuocari mandatum, n. 118. & ceſſus debitor iuſtè ſoluit. n. 122. 123. cum ſeqq. fol. 103.

Ceſſione facta, tenetur cedēs tedere omnes actiones ſuo creditori ipſo, vt facilius exigat, dum ſibi non noceat, ibid n. 129. fol. 104.

Ceſſione facta, omne periculum tranſit in ceſſionarium, ibidem, n. 127. fol. eod.

Ceſſio ſi eſt facta ſimulata, poteſt in bullari contractu opponi de iuribus ceſſionis, ibidem, nu. 130. vel ſi ceſſionarius eſſet carreus, num. 131. fol. 105.

Ceſſio bodie fieri ſolet cum clauſula, dummodo nō retorqueat contra cedentem, ibid. num. 408. & ſeq. fol. 139.

Ceſſio iurium non competit creditori liberanti aliat hypotecas, ibid. n. 410. fol. eod.

Ceſſionarius cenſuum bullarium ſuccedit in locum, & iura, ac priuilegia cedentis tales cenſus, poſt cap. 355. n. 113. fol. 103.

Ceſſionarius ſolet facere debitori ceſſo intimationem, nec poteſt reuocatio fieri in eius præiudicium ibid n. 116. & ſeq. & num. 128. fol. eod.

¶ Supple ſupra in littera cedens.

Citatio non requiritur in litteris de auocatione cauſarum feudalium cap. 340. nu. 92. fol. 387.

Citatus, qui ſtat in ſeruitio Regiæ Maieſtatis, poteſt impedire citationem, ne cauſa vlterius proſequatur, niſi finito ſeruitio, cap. 372. num. 1. cum ſeqq. fol. 184.

Citatus quatenus ſua putauerit intereſſe non dicitur ſimpliciter, & ſpecificè, ſed cauſaliter, & voluntariè, & eſt merè ſignificatus, non auctatus, cap. 511. nu. 42. & non comparendo, non dicitur contumax, nec præiudicatur in ſententia, num. 43. & 46. cum ſeqq fol. 348.

Citatus quatenus ſua putauerit intereſſe cum comminatione, vt niſi compareat, procedetur in contumaciam, dicitur artatus, & nō reus voluntarius, ibid n. 44. fol. eod.

Citatus quatenus ſua putauerit intereſſe aſſerēs ſe poſſidere, poteſt petere remiſſionem, ibidem, num. 45. fol. eod.

Ciuitas poteſt ſe ſubmittere proteſtationi alterius Ciuitas, vt ab ea defendatur, cap. 474 nu. 12. fol. 308.

Claues Petri ſunt duæ, vna ſignificatur poteſtas, alia diſcretio, nec vna ſine alia valet, cap. 443. num. 6. cum ſeqq fol. 247.

Clauſula, vt bancus quos, & quot effectus obligationis, ac renunciationis iurium producat, vide ſuper clauſula, vt bancus, nu. 1. cum ſeqq. fol. 396.

Clauſula, vt bancus, operatur renuntiationem omnium beneficiorum cum iuramento, ibid. num. 2. fol. 397.

Clauſula, vt banchus, operatur renuntiationem priuilegio fori beneficio de primo, & principali conueniendo, & excludit omnes exceptiones, ibid fol. eod.

Clauſula, vt banchus, non ſolet mentiri, ſed ſemper & perpetuo fideiuſſor remanet obligatus, nec aliquid poteſt excipi, ibid. n. 3. fol. eod.

Clauſula, vt banchus operatur multas renūtiationes, ibid. n. 34. cum ſeqq fol. 400.

Clauſula, vt banchus continet in ſe renuntiationem omni legum auxilio, ibid. n. 38. fol. 401.

Clauſula, renuntians Epiſtolæ Diui Adriani, & nouæ conſtitutioni, & beneficio de pluribus reis debendi, ac omni legum auxilio, an excludat beneficium cedendarum, ibidem, num. 36. fol. 400.

Clauſula, renuntians omni legum, & iuris auxilio, an excludat moræ purgationem, vel cō. dictionem indebiti, ibid. n. 37. & quid de refugio domus, n. ſeq. fol. eod.

Clauſula iuris franchorum intelligitur in feudis non habentibus formas, nec priuilegia, tamquam modus viuendi ordinarius, cap. 456. num. 16. fol. 282.

Clauſula iuris franchorum præſumitur etiam adeſſe in feudis ſecundum vſum Regni, & de conſuetudine, præſertim ſi ſic de caſata vixerunt, & ſoluerunt herbagia, & terragia, ibid. num. 19 fol. 283.

Clauſula iuris franchorum tacitè ineſt in feudis Comitatuum, Marchionatuum, &c. cap. 457. num. 12. & dicuntur feuda primogenitorum. num. 18 fol. 295.

Clauſula iuris franchorum non præſumitur, niſi probetur, ibid. n. 16. fol. 296.

Clauſula ſolita apponi in contractibus ſubiugatorijs, & cenſualibus, ſe contrahere velle iuxta formam bullæ, & Regiæ Pragmaticæ, dicitur

tur ſanatoria, & ſalutatoria contractus, poſt cap. 355. n. 247. fol. 119.

Clauſula valet, vt valere poteſt, ſi non valet, vt ego, fallit in contractibus deficiente forma. ibid. num. 301. fol. 125.

Clauſula, cum refectione damnorum, intereſſe, & expenſarum, facit, vt poſſit peti intereſſe, & interuſurium, ibid. n. 388. fol. 137.

Clauſula, ſaluis iuribus operatur, vt confirmatio ſit reſtricta, & modificata, & plura alia. cap. 393. n. 3. & 4. fol. 201.

Clauſula, non obſtante ad Principem ſpectat concedere, nec ſanat plures defectus, ſi extent, ſed eſt neceſſe, vt vnicuique derogetur, cap. 418. num. 31. fol. 221.

Clauſula, toties quoties ſi eſt appoſita in fideiuſſione de præſentando, non eximitur reus per binas cū ſeqq. præſentationes, cap. 426. nu. 26. fol. 228.

Clericus poteſt ſubiugare ſuper ſuo patrimonio, ad cuius titulum fuit conſecratus cum licentia Epiſcopi poſt cap. 355. n. 52. fol. 96.

Clerici fratres tenentur ad onera Ciuitatis, eſto clericus ipſe pro parte ſua non tenetur, cap. 474. num. 18. fol. 309.

Clerico mortuo ſi ſucceſſit laicus, tunc laicus ſequitur forum, & iudicium inceptū ipſius Clerici cap. 511. num 23. cum ſeq. fol. 346.

Clericus non poteſt ſe obligare ad diſtractionem Iudicis ſecularis, nec renunciare ſuo foro, ibid. num. 30. non obſtante iuramento, & expreſſa renuntia, & conſenſu, n. 31. non obſtante obligatione fideiuſſoris, num. 32. cum ſeq. f. 347.

Clericus, qui promiſit ſe ſubmittere coram quocumque Iudice, intelligitur de Clerico, non laico, ibid. n. 36. & ſeq. fol. eod.

Clericus, qui fatetur ſe laicum, cum non ſit, poteſt repeti per Iudicem Eccleſiaſticum à manibus Iudicis laici, ibid. num. 37. non obſtante quòd paſſus fuerit ſe condemnari expreſsè conſentiendo, n. 38. fol. eod.

Clericus citatus coram Iudice laico, ſi non declinat, forum eius pena extraordinaria, tamquam Canonum trāgreſſor puniri poteſt ibid. n. 39. fol. 348.

Clericus citatus quatenus poteſt excipere declinatoriam fori, & petere remitti ad ſuum Iudicem, & laicus Iudex tunc non eſt competens, ibid n. 42. fol. eod.

Clericus poteſt citari cum alijs creditoribus, quatenus ſua putauerit intereſſe ad videndum inſinuari teſtamentum coram Iudice laico loci, ibid num. 46. & ſeq. fol. eod.

Clericus poteſt citari quatenus ſua putauerit in proclamate generali per Iudicem laicum, vt comparent creditores talis carcerati, ibidem num. 48. fol. 349.

Clericus poteſt citari in publicatione alicuius inſtrumenti coram Iudice ſeculari facienda, & quomodo, ibid n. 50. fol. eod.

Clericus ſi poſtquam fuit citatus, vt laicus, effectus eſſet clericus, an tentatur ſtare iudicio laici prauenientis ibid num. 51. fol. eod.

Clericus ſi quis effectus ſit poſtquam contraxit cum laico in fraudem, an gaudeat priuilegio clericali, ibid fol. eod.

Clerici filius poteſt emancipari, vel legitimari per eius patrem coram iudice ſeculari, capit. 511. num. 60. fol. 351.

Clericus depoſitarius poteſt conueniri coram Iudice laico, ibid n. 61. fol. eod.

Clericus poteſt conueniri coram Iudice laico, ex delegatione Papę, ibid. n. 62. fol. eod.

Clericus incorrigibilis an poſſit, & quomodo dicatur incorrigibilitas, ibid. n. 63. fol. eod.

Clericus laudari poteſt per cedulam laudatoriā coram Iudice laico, ibid. n. 64. fol. eod.

Clericus an poſſit conſentire in Iudicem laicum arbitrarium, vel arbitratorem, compoſitorem, vel amicabilem perſonam, & quomodo coram iudice laico conuenirī, & quomodo dicap. 540. num. 23. & 24. fol. 378.

Clericus ſi eſt feudatarius, cauſa eius debet agitari coram domino feudi, & coram M. R. C. priuatiuè, non coram Eccleſiaſtico, & perdit forum, nec habet declinatoriam, cap. 540. nu. n. 52. cum ſeqq. eſto dominus eſſet ruſticus, n. 35. & eſt pars Curiæ, num. 38. & hoc propter conuentionem cum Rege, & Pontifice, num. 39. fallit, num. 50. 51. 52. 53. 54. 55 et 56. fol. 379.

Clericus ſi eſt feudatarius M. R. C. cognoſcit ſede plena etiam priuatiuè, ibid. num. 42. tam in petitorio, quàm poſſeſſorio, n. 43. fol. 381.

Clericus feudatarius poteſt quandoque per Iudicem temporalem priuari fructibus feudi, ibid. num. 49. fol. eod.

Clericus eſto feudatarius tunc conuenitur corā domino feudi, quando feudum eſt quaternatum, ibid. num. 50. vel agitur ex lege feudi. n. 51. fallit in rebus emphiteoticis. nu. 52. vel vbi agitur de delicto Clerici, emenda iniuriæ damno paſſo, num. 54. vel vbi agitur criminaliter de poſſeſſione ad pœnam, num. 55. & vbi non tractatur de re feudali, num. 56. fol. eod.

Clerici non poſſunt eſſe Iudices, nec Notarij, & quando, cap. 258. num. 26. 27. 28. 29. fol. 27.

Clerici in reſpicientibus ordinatoria, & non deciſoria ligantur ſtatuto ſeculari, poſt cap. 355. num. 51. fol. 96.

Clericorum cauſæ, etiam criminales Eccleſiaſticę cognoſcuntur priuatiuè per Iudices ordinarios Eccleſiaſticos, cap. 511. num. 8. & ſeq. fol. 344.

Clerici non poſſunt prorogare iuriſdictionem etiam alterius Epiſcopi ſine licentia ſui dia-

erſani, ibidem, num. 33. etiam pro ordinibus accipiendis, num. 34. cum ſeqq. fol 347.

Clerici etiam prima cenſura non poſſunt prorogare iuriſdictionem Iudicis laici, ibid. num. 37. & ſeq. fol. eod.

Clericorum forus fuit introductus in fauorē totius ordinis clericalis, ibid num. 39 fol. 348.

Clerici, ſiue perſona Eccleſiaſtica poſſunt conueniri coram Iudice laico, quatenus eorum putauerint intereſſe, ibid. nu. 41. cum ſeqq. declara. num. ſeqq fol. eod.

Clerici rebus laicis, & temporalibus ſe immiſcentes, obtinendo officia Regia, & ſeculoria non gaudent clericatu, ibid. num. 52. & ſeq. & num. 57. fol. 350.

Clerici debent a forenſibus negotijs eſſe alieni, ibid. num. 53. fol. eod.

Clerici ſi ſunt creati Officiales, poteſt Iudex Eccleſiaſticus eos priuare beneficijs, & clericatu, dummodo præcedat monitio ibid. n. 54. fol. eod.

Clerici in iudicijs ſecularibus pro negotijs profanis, & ſecularibus non poſſunt pro alijs aduocare, maxime contra Eccleſiam, ibid. num. 55. & ſeq. niſi haberent cauſas proprias, vel pro conſanguineis, Eccleſijs, miſirabilibus perſonis, vel niſi eſſet clericus pauper, vel quē do aduocaret coram Iudice Eccleſiaſtico, vel niſi ſimus in Curia Romana, ibid. fol. eod.

Clerici non poſſunt pro alijs exercere officium Procuratoris, & compare in iudicio ſeculari, num. 56. fol. eod.

Clerici habentes ordines ſacros non poſſunt ſtudere legibus ciuilibus abſque licentia, ibidem num. 58 fol eod.

Clerici coniugati in nihilo ſunt immunes à gabellis, & oneribus, cap 522. n. 7. fol. 357.

Clerici non tenentur ad gabellas, etiam ex contractibus iuratis, cap. 522. num. 3. fallit, num 4 & 5 fol. 356.

Clerici tenentur ad gabellas de rebus, quas negotiantur, ibid n. 5. fol. eod.

Clericorum ſcaxatus, ibid. n. 6 fol. 357.

Cōcurratio non fit in contractibus ſubiugatorijs, poſt cap. 355. n. 102. cum ſeqq. fol. 101.

Conſuetudo an fiat diuerſis vicibus iurti, cap. 471 num. 8 fol. 301.

Cognationis eſſe, vel de ſanguine an idem ſit cap. 378. n. 12. fol. 189.

Collaterale in Regno Neapolis non poteſt reuocare, quod Rex ipſe fecit ex ſua ſuprema, & abſoluta poteſtate, cap. 418. num. 29. fol. 220.

Collectæ nouæ non poſſunt imponi Siculis, niſi ex cauſis, & quibus, cap 358. n. 2. fol. 150.

Collectæ impoſi, & Regium donatiuum poſſunt in caſu neceſſitatis, & improuiſo, capit. 456. n. 12 fol 282.

Collectas imponere eſt de regalijs, & de reſeruatis Principi, cap. 456. num. 84 fol. 291.

Collector non debet exigere maius ius prouiſionis, quàm per Magiſtrum Notarium ſit taxatum, cap. 245. n. 3. fol. 12.

Comeſtabilis officium aliud non eſt, niſi Officialis, eamquam Algoſirius, Porterius, &c. cap. 321. num. 1. & ſeq. fol. 53.

Comeſtabilis officium eſt obedire mādatis Straticoti, & Iuratorum, & iurat de exercendo fideliter officium, ibidem, n. 2. fol. eod.

Comeſtabilis delinquens non poteſt priuari ab officio, niſi conſulto Prorege, ſuſpendatur per Straticotum, ibid. n. 3. fol. eod.

Comitatus ſunt de regalijs cap. 456. num. 66. fol. 289.

Comitatus, Ducatus, Marchionatus, &c. iam ſunt feuda cap. 457. num. 11. & habent tacitā clauſulam iuris francborum, num. ſeq. & dicuntur primogenitorum, n. 18. fol. 296.

Commiſſarij debent præſtare iuramentum de inimicitia partibus deponētibus, & quomodo cap. 247. fol 14.

Commiſſarios creare eſt de regalijs, cap. 456. nu. 72. fol. 290.

Commoda commodorum exigi non poſſunt, poſt cap. 355. n. 140. fol. 106.

Communem rem, qui habet poteſt ſubingare ſuper ſua parte, poſt cap. 355. num. 464. cum ſeqq fol. 146.

Commune illud, quod eſt, meum eſſe dicitur, ibidem, n. 465. fol. eod.

Communis rei ſi eget refectione, & pars contraria nollet referre, poſſum ego ſolus reficere, & ſi pars nolit reſtituere portionem, priuatur parte ſua infra quatuor menſes, ibidem, num. 467. fol. 147.

Communi poſſidentes an tenantur deſimentes poſſidere rationes eorum proprię detentationis, poſt cap. 355. nu 428. & ſeq. fol. 142.

Compater, & commater poteſt accuſare occiſores ſui compatris, & commatris, cap. 359. num. 19. fol. 166.

Compenſare non poteſt, qui iurauit ſoluere ob vigorem iuramenti, poſt cap 355. num. 65. eſto eſſet generale, num. 66. cum ſeqq. fol 98.

Compenſare aliquando dicitur ſoluere, poſt cap. 355. n. 60 fol. 97.

Compenſatio non poteſt opponi in materia contractus ſubiugatorij, ibidem, num. 59. cum ſeqq. fol 97.

Compenſatio eſt ficta ſolutio, nec ſatisfacit iuramento, n. 62. 65 fol. eod.

Compenſatio non admittitur in cenſuali reditu bullari, eſto deſcendat ex alio credito ſimiliter priuilegiato, ibid. n. 64. fol. 98.

Compenſatio admittitur regulariter in multis caſibus, ibid. n. 68. fol. eod.

Compenſatio an admittatur in ſpolijs Prælatorum, cap. 478. n. 61. fol. 320.

Componere in delictis ad Principem ſpectat, cap. 456. n. 107 fol 292.

Compo-

INDEX.

Compositio non extat in forti, cap. 47. n. num. 1. & 28 & in quibus casibus, n. 35. & intelligitur quoad crimen, non quoad rei restitutionē, num 34 fol. 302.

Compositio quando fieri cū filiis debent Capitanei facere apodixam de pecuniæ introitis, ibidem, n. 35. fol. 306.

Concessio feudi semper præsumitur sub prima forma cap. 456. n. 4. cum seqq. fol. 284.

Conductor non potest subingatarium imponere superiore conducta, post cap. 353. num. 356. fol. 133.

Confessio creditoris non inducit realem solutionem, in reluctanti, post cap. 355. num. 195. fol. 113.

Confessio de recepto est facta solutio, ibidem, num. 199 fol. eodem.

Confessio coram Iudice seculari in causa spirituali nihil contra confitentem probat, capit. 511. n. 9 fol. 244.

Confines duo si probant aliquid, & tertium confine esset falsum, nihil obest, nisi ultima demonstratio & quando secus, capit. 258. num. 12. fol. 25.

Confines possunt renovari ex conventione suscepta post cap. 355. n. 182 fol. 101.

Confiscare non possunt equalitates censuum bullarium, & quomodo, post cap. 355. num. 265 fol. 121.

Confiscationem facere est de regalijs, capit. 456. num. 101. fol. 292.

Confusio generatur ex multitudine & ex inordinatione, cap. 368. n. 4. & seq. fol. 179.

Consensus agnatorum succedentium in feudo in mutatione formæ an & quando necessarij, & alij. cap 456. num. 5 1. fol. 288.

Consensus agnatorum præiudicat consentientibus qui interuenerunt, non alijs, ibidem, n. 58. fol. 289.

Consiliarius unus Regius non representat totū Sacrum Consilium, sed omnes sit, cap. 534. nu. 3. fol. 371.

Constitutionibus Regni potest dispensari per Principem. cap 418. n. 15. & seq. fol. 220.

Consuetudo mala circa confectionem cōtractuū suspectorum non valet, nec excusantur cōtrahentes, cap. 443. num 2. fol. 246.

Consuetudo Panhormitana cap. 16. ad introducendum scripturas appellatus est similis aliis statutis, cap. 452. num. 4 fol. 265.

Consuetudo specialis Regni vincit generalem consuetudinem feudorum, cap. 456. num. 31. fol. 285.

Consuetudo generalis feudi sicut disponit de iure feudorum, ita & de iurisdictione, cap. 540. nu. 40. fol. 380.

Consultatio cum Principe in multis casibus fit, cap. 540. n. 110. fol. 388.

Contractus ad vitam solent, vt plurimum reuocari per partes, & an sint liberati fideiussores, cap. 443 n. 15 & seq. fol. 247.

Contractus (d'accimenti) valent, & quomodo, ibid. n. 27 fol. 248.

Contractus, in quibus erogantur pecunie, & accōmodande, ad negotiandū ad cōmune commodum & incommodum, valent, ibid. n. 29. cum seqq. fol 249.

Contractus nauticationis valent, & possunt assecurationes fieri cap. 259. n. 1. & seq. fol. 29.

Contractus bullaris dicitur bonæ fidei, non stricti iuris post cap. 355. n. 3. & seq. fol. 94.

Contractus omnes præsertim de iure canonico sunt bonæ fidei, ibid. n. 6. fol. eod.

Contractus bullares circa annuum reditum possunt etiam celebrari ab Ecclesijs, ibidem num. 50. cum seqq. limita, num. 53. fol. 96.

Contractus guarentigiatus æquipollet rei iudicatæ, ibid. n. 201. fol. 124.

Contractus subingatarius in totum erit nullus quando non est solutum totum pretium, nec potest valere eo modo, vt valere possit, ibid. nu. 301. fol. 125.

Contractus facti ante bullam vltra decem pro centenario debent reduci ad ipsam bullam ad decem pro centenario, ibid. n. 515. & vitiatur in eo quod excedit, n. 516. cum seqq. fol. 154.

Contractus quoties in regione frequens usus est fieri tunc excusantur contrahentes, nisi esset consuetudo mala. cap. 443. n. 2. fol. 246.

Contractus an sint liciti, vel ne. & esset dubium recurrimus ad Ecclesiæ iudicium, ibid. num. 4. fol. eodem.

Contractus subingatorij cum pacto de retrouendendo liciti sunt ibid n. 9. fol 247.

Contractus emphiteotici liciti sunt, ibidem, nu. 10. fol. eod.

Contractus venditionis frumentorum ad metā, & similium valent, & potest accipi pignus, ibid. n. 13. & seq. fol. eod.

Contrarium imperium an admittatur in bulla, & an sit suspensiuum, post cap. 355. nu. 434. fol. 143.

Contumax non dicitur, qui posuit suum Aduocatum respondentem, & an dicatur statim facta litis contestatio. cap. 373. n. 5. fol. 185.

Copia scripturarum quando dantur, non potest recipi plusquam est taxatum in pandectis, capit. 205. num. 8. non obstantibus quibusuis cōsuetudinibus. quæ dicuntur abusus, num. 9. & quandoque nil soluitur, n. 10. fol. 3.

Copiæ actorum denegari non debent, cap. 264. n. 8. tam in forma publica, quam breui, num. 2. 6. 7 fol. 33.

Credenzerius est Officialis deputatus per Regiam Curiam, qui facit quaternum de exactis. & liberatis cum cautelis & quomodo & possunt concedi officia per Regem ad credentiā & quomodo cap. 335. n. 18. fol. 70.

INDEX.

Creditor, qui fuit mitis, & placidus in non exigendo, benignus, & obsequiosus suo debitori, non ob id præiudicium facit sibi, post cap. 355. num. 104. fol. 101.

Creditor qui cansauit executionem pro uno tamen, & interposuit decretum, & fuit sibi solutum, an possit pro alio agere, vel liberatum sit pignus, ibid. num. 408. & 409. fol 339.

Creditor anterior subingatarius ex causa adiudicationis facta de re subingata, an possit conuenire ab alio concreditore posteriore subingatario, ibid. n. 422. cum seq. fol. 141.

Creditor subingatarius si poterat sibi satisfacere de censu, & non exegit, an præsumatur sibi solusse, ibid. n. 430. & seq. fol. 142.

Creditor non potest cogi ante diem acceptare solutionem eo inuito, cap. 426. num. 6. cum seqq. fol. 226.

Creditori sufficit una solutione esse contentus, vide super clausula, vt banchus, nu. 46. & potest cumulatiuè agere pluribus remedijs, num seq. fol. 401.

Creditorum concursus quando adesset, an posset repeti sors, post cap. 355. num. 306. fol. 126.

D

DEbitor, adhoc, vt soluat creditori sui creditoris, debet habere delegationem, vel ordinem à suo creditore, post cap. 355. num. 124. & an possit agere tanquam negotiorum gestor, num. 125. fol. 104.

Debitori si fiat præceptum, vel iniunctio per Iudicem, quòd soluat creditori sui creditoris, an debeat se opponere, vel se defendere, ibid. & nu. seq. fol. eod.

Debitor ante diem cogi potest, vt veniente die soluat, cap 426. num. 8. maximè ad instantiã Fisci, num. 10. fol. 226.

Debitor ante diem soluens dicitur plus debito soluere, ibid. num. 9. fol. 227.

Debitor ante diem potest cogi per Fiscum, vt soluat, ibidem, num. fol. eod

Debitor debitoris potest cogi per Fiscum, vt sibi soluat, ibid. fol. eod.

Debitor promittens soluere intelligitur de die, & an, & quando possit de nocte, cap. 452. nu. 55. fol. 270.

Debitor non legitimè captus, licet relaxari debeat, fallit stante instrumento facto in forma Camera, vide super clausula, vt banchus, num. 26. fol 399.

Debitor potest capi de persona, stante statuto, quòd per instrumentum guarentigiatum quis possit capi ad meram creditoris voluntatem, ibid. num. 47. fol 401.

Debitum ex una causa verum potest in bulla, in aliã conuerti in solutionem pretij, post cap. 355. n. 157. 158. fol. 109.

Decendium ad appellandum non potest minui cap. 452. num. 13. & seq. fol. 265.

Decennium non debet esse lapsum in petitione censuum bullarium sed alia via agitur, post cap. 355. num. 478. & seq. fol. 148.

Decima an debeatur Fisco pro subingationibus rerum feudalium post cap. 355. nu. 172. 174. fol. 110.

Decima nedum non debet excedere in pecunia, sed etiam in speciebus, vt puta frumento, vino, oleo, &c. ibidem num. 519. fol. 156.

Decima super feudo potest per Regem remitti, cap. 452. num. 58 fol. 271

Decisum negotium in uno tribunali non potest de nouo in eodem iterum agitari, cap. 540. nu. 87. fol. 385.

Declaratio potest fieri per emptorem ĕssus, quòd pura veritas v. g. census spectat ad talem, post cap. 355. num. 244. fol. 118

Decretum iudicum pro rebus minorum nil refert, an in principio, vel in pede contractus apponatur, quia sufficit, cap. 259. n. 6. fol. 29.

Decretum secundum, quo casu annullatur ex gratia Principis una cum fructibus, post cap. 355. n. 142. fol. 106.

Decretum secundum super feudalibus interpositum, an debeat subsignari per omnes quatuor Iudices sede plena, cap. 540. nu. 71. 72. 73. fallit num. 76. fol 384.

Decretum secundum habet vim sententiæ diffinitiuæ, ibid. fol. eod.

Decretum primum, & secundum potest interponi etiam de mandato Iudicis super re, quæ nõ subesset eius iurisdictioni. ibid. nu. 74. & quid in captura possessionis, n. seq. fol. eod.

Decretum secundum si interponitur pro executione sententiæ latæ in causa feudali, tunc expediendum est per omnes quatuor Iudices M. R. C. sede plena, ibid. n. 76. fol. 385.

Defensioni alterius potest quis se submittere & adhærere, cap. 474. n. 12. fol 308.

Delegati destinati per Regnum non debent decidere, sed solum confitere processus, vel informationis, & transmittere ad M. R. C. capit. 361. n. 1. & 4. fol. 174.

Delegati, vel armorum Capitanei solent destinari regulariter, partibus petentibus, quòd accedant, ibid. fol. eod.

Delegati, vel armorum Capitanei debent se reddere conformes ad voluntatem delegantis, nec ab eo dissentire, ibid. n. 3. fol eod.

Delegatis potest committi totius iudicij expeditio, etiam cum tortura, & decisione, ibidem, num 4. fol. eod.

Delegati debent esse Siculi, ibid n. 5. fol eod.

Delegati si habent iurisdictionem concessam cõplexiuè, uno mortuo, aut impedito, expirat aliorum iurisdictio, cap 366. n. 12. fol. 180.

Delegatum causis finitis, & executioni mandatis, eorum acta conseruantur in Archivio

uio M.R.C.cap.361.num.13.fol.174.
Delicta reiterata non diminuuntur de pœna capit 359.num.29 30.& 40.fol.168.
Delicta ſi ſunt publica, & non priuata poteſt Fiſcus agere,& quilibet de populo,ibidem,nu. 32.33.34.35.39.fol.eod.
Delicta publica quando ſunt, intantum ius cuilibet de populo competit, vt ad accuſandum admittatur,nedum ciuis populi, ſed etiam forenſis alterius populi, ibid.num.34 fol eod.
Delicta non debent remanere impunita,ibidem, num.41.fol.169
Delicta antiqua lapſis 20. annis dicitur præſcripta,ibid.n 92.& 94.fol.173.
Delicta mixti fori, ſunt blaſphemia, ſodomia, adulterium, ſtuprum, concubinatus, ſacrilegium,vſura, & eſt locus præuentioni, capit. 511.n.21.fol 346.
Demanialia bona debent omnino relui,cap.401. n.1.cum ſeqq.fol.207.
Demanialia bona,vt reluantur poteſt fieri taxa per Deputatos,& quomodo,ibidem num. 2. & ſeq.fol.eod.
Denunciatio nõ poteſt fieri,niſi ad inſtantiã partium,vel in caſibus, cap. 359. num. 6. & ſeq. fol. 165.
Denunciator an debeat præſtare de proſequenda lite,ibid.359.num.7. fol eod.
Deperditus fundus ſubingatus ſi eſt, an fideiuſſores teneantur, poſt capit. 355.num. 330. fol. 129.
Depoſitata ſi eſt pecunia,ad effectum,vt conuertatur in redemptionem redituum, an debeat demonſtrari conuerſio poſt cap.355,num.232. fol. 117.
Depoſitarius an poſſit vti pecuniis penes ſe depoſitatis,poſt cap.355.n.489. & ſeq.fol.150.
Depoſitarius, cui factum eſt furtum de pecuniis, an puniatur,cap.471.n.27.fol.303.
Depoſitum ſi ſit per tertios poſſeſſores de cenſibus bullaribus tempore ſuo ex ordine Proregis nõ ſunt inquietandi, poſt cap 355.n.386.fol.136
Depoſitum an ſufficiat eſſe factũ in bullari credito.ibid n 489.& ſeq fol. 150.
Depoſitum debet realiter numerando fieri, non ex oblatione marſupij in ſolle, ibidem, num. 490 fol.eodem.
Depoſitum pecuniarum in reluitione cenſus ſufficit ſoluere in quacumque moneta, ibidem, n.497 vbi quid ſi eſt dictum in manibus propriis, fol.151.
Depoſitum ſi fieri debeat in manibus proprijs ex pacto, vel in tabula ad electionem creditoris quid fiet,ibid.n.498. fol.152.
Depoſitum capitalis annui cenſus bullaris quãdo fit,nulla eſt neceſſaria denuntiatio creditoris,ibid num 499.fol.eod.
Depoſitum pecuniarum annui cenſus bullaris redempti, ſolet quandoque fieri ex pacto, vt de eis emantur reditus,vel prædia, aliàs depoſitum non valet,& currit cenſus,ibid. n. 501. fol.eodem.
Deputati Regni poſſunt facere taxam,& quando.cap. 401.num 2.& ſeq.fol.207.
Deputati Regni ſolent habere quaſdam commiſſiones, quas poſtea referunt in adiutamento, ibid.n.3.fol.eod.
Detemptor ſi deſinit poſſidere, amplius non tenetur.poſt cap. 355.num.290 & ſeq. fol 124.
Detemptor ex cauſa anteriori non poteſt executiuè conuenire,ibid.n.423 fol.141.
Dies quoties appoſita eſt, non debet tranſgredi, cap 452.nu.29.ſecus ſi ab homine, vel a parte num.30.& ſeq.fol. 267.
Dies incipit ab ortu Solis,vel à media nocte, ibid.n 54.fol.270.
Dies licet interpellet pro homine,maximè ſtante iuramento, tamen intelligitur quando prouiſſio eſſet facta ſimpliciter, ſecus ſi cum conditione dependente ex voluntate alterius adimplenda,cap.426.num.54.fol.231.
Dignitas quælibet ſuffert ſua onera, & honores cap.366.num.16 & ſeq.fol.181.
Dignitatem primam. qui habuit,alteri poſteriori præferri debet,cap.275.num 2.fol 40.
Dilatio probatoria ab expectatoria differt, cap. 452.num.32.fol.267.
Dilatio ſi eſt data à Proregibus, debet præſtari fideiuſſio eſto non petatur, cap. 528. num. 45. fol.368.
Dilationes, nec guidatica non poſſunt impedire executiones bullares, poſt cap. 355. num. 263. & ſeq.fol.109.
Dilationes ſuperſſederias concedere eſt de regalijs cap.456.n.92.fol.291.
Dimidij ſolidi beneficium non impedit contractus cenſuarios iuxta formam bullæ, poſt cap. 355. n.164.fol.109.
Diſcuſſio eſt neceſſaria, vt fiat de bonis prius ſpecialiter obligatis,& mox ad generaliter deuenire.poſt cap.355.n.24 fol.93.
Diſcuſſio non eſt neceſſaria in contractibus cenſualibus bullaribus,& quo caſu, ibidem, nu. 263.fol.120.
Diſcuſſio non requiritur in inſtrumentis in forma Cameræ,,vide ſuper clauſula, vt bancbus,num.19 fol.139.
Diſpenſare poteſt Princeps circa ius poſitiuum in partem,vel in totum,cap 418.num.1.& ſic Regni Capitulis, Ritibus, Pragmaticis, Conſtitutionibus,n 16 fol.219.
Diſpẽſare ſi tractatur per Regem Capitulis Regni, Prorex debet cum eo conſultare, ibidem, n.17.fol.220.
Diſpenſari non poteſt aduerſus vnum impedimentum,quando aliqua obſtarent,ibidem,nu. 29 & ſeq.fol.221.
Diſpenſari quibus caſibus poſſit Capitalis Regni,

gui & quomodo ibid. num. 20 & ſeq. fol. eod.

Diſpenſatio facta per Principem eſt contraria legi & ſtatuto, ibid. n. 5 fol. 219.

Diſpenſatio præſupponit veritatem eſſe in contrarium ibid. fol. eod.

Diſpenſatio poteſt fieri Capitulis Regni, nunquid quando per derogationem talem conceſſio reuerteretur ad ius commune, ibid. num. & ſeq fol. 220.

Diſpenſationi non eſt locus quoties ius partibus eſt quæſitum, ibid. num. 20 cum ſeq. fol. eod.

Diſpenſatio una eſt tolleranda, ſed plures ſunt odioſa, ibid. n. 36. fol. 221.

Diſpenſationes ſunt odioſa, ibid. num. fol. 219. nec patiuntur extenſionem, cap. 478. nu. fol. 337.

Diſpoſitio qualibet ſequens aliam videtur facta ſecundum naturam, & formam prima, capit. 476. num 6. fol. 284.

Diſpoſitio non extenditur ad futura, capit. 478. n. 11. & quando cum ſeqq. fol. 318.

Diuiſio dum non eſt facta, & interim eſt impoſita ſubiugatio, tenet ſuper tota re communi, & ſuper quolibet caſſito, poſt cap. 355. n. 465. & facta diuiſione, oportet declaratoria, quod non afficiat, n. 466. & ſeq. fol. 1460.

Doctor licentiatus an gaudeat priuilegijs Doctorum, capit. 412. n 3. fol. 215.

Doctor ſine examine non comprehenditur in ſtatuto, ibid. fol. eod.

Doctor debet habere copiam librorum, itaut non ſint pro vitio, & turpitate, nec omnino eſt credat & quomodo cap. 474. n. 8. fol. 308.

Doctoris inuenis excellētia, et probitas, vt præferatur ſeniori, quot teſtes requirātur, capit. 258. num 7. fol. 15.

Doctores, vel graduati vbi adſunt in locis, ibi non poſſunt eſſe Iudices Naturij, cap. n. 12 & ſeq. fol 215.

Doctores legiſte incolæ, & habitatores Panhormi ex priuilegijs ſunt exempti a gabellis, collectis, & exactionibus cap. 474. num. 1. etiam Genuæ n. 10 intellige, num. 13 fol. 307.

Doctores non tenentur ad guardiam, nec poſſe, tam, ibid. n. 2. fol. eod.

Doctoribus nullum perſonale munus imponi poteſt, & nobiles dicuntur, etiam ſi non exercerent officium Aduocati ibid. num. 5. fallit, nu. ſeq. fol. eod.

Doctores exercendo officium Procuratoris infames dicuntur, ibid. n. 6. & ſeq fol. eod.

Doctores ita gaudent priuilegijs doctoratus, ſi habent priuilegium cum vero examine & approbatis per Collegium, ſecus in alijs, ibid. nu. 13. 14. nec habere poſſunt munus iudicandi, num. 16 fol. 308.

Doctores de Camera vulgo dicti ſic, vocātur fontes ſine aqua, nebula turbidinibus exagitata, aſina Bulæ, & doctores neceſſitatis, ſtelli abſq; lege, monetæ tonſæ abſque litteris, ibid. nu. 15. æquiparati ceteris animalibus, corpore diminutis, monſtruis, ac mortuis, n. 16. fol. 309.

Doctoratus eſt dignitas, ibid n. 6. & ſeq. fol 307.

Dohane vt ditus eſt de regalijs, c 456. n 65. f. 289.

Dohana, & fundicus Regis idem eſt, cap. 355. n. 2 fol. 69.

Dohanam intrantes res & rauba debent ponderari, ibid. num. 1. & fieri ibi manifeſtum, num 2 fol eod.

Dohana ſi intrent rauba, debet ibi fieri manifeſtum, n. 3. fol. eod.

Dohanæ ius cōtutur ius fundici ibid fol eod.

Dohanæ ius ſoluitur de ſale, plumbo, ferro, æreo, &c. ibid. n 4 fol. eod.

Dohana debet ſolui eo loci, quo applicut vaſſelli, vel nauis & exonerantur mercantię, ſito dominus nautigij mutet propoſitum, ibid. num. 5. & quid ſi vi tempeſtatis, aut alius ad locum applicet n. 7. aut eſſet de tranſitu, n. 8 fol. eod.

Dohanæ ius ſolui debet, eſto quod res eſſēt in modico quantitate, & quare, ibid. num 5 fol. eod.

Dohana ius habent Barones, & Feudatarij, & Vniuerſitates ex conceſſione Regia, ibidem, num 9. fol. eod

Dohanam fraudantes perdunt merces. et puniūtur alijs panis, etiam attentans fraudare, ibid. n. 10. 11. fol. eod.

Dohanam fraudanti, ſi moritur infra quinquennium, poteſt Fiſcus vindicare res, quæ inciderunt commiſſum, alias non, ibidn. 12. fol eod.

Dohana de rebus defraudatis, & extractor denunciator habet ſuam partem ſoluendam per Fiſcum, & quomodo, ibid. num 13. fol. eod.

Dohana officiales ſi committunt fraudem, aut manifeſtam negligentiam in Curia damnum & patrimonij Regis, puniuntur pana capitis, ibid. num. 14. & ſeq. fol. 70.

Dohana officiales non poſſunt facere mercantias nec emere res, & illas tenere in dohana, ibid. num. 16 fol. eod.

Dohana officiales non debent petere ius dohanæ de rebus, de quibus non ſolutur ius, ibid. num. 17. fol. eod.

Dohanerij, ſiue magiſtri fondicarij debent in negotijs eis permiſſis, eorumque officio omnem ſeruare puritatem ſine dolo, & quomodo, ibid. n. 15. & ſeq. fol eod.

Dolus nemini patrocinari debet, poſt capit. 355. num. 411 fol. 139.

Dominum rei ſubiugatæ ſpecialiter numquam tranſit in ſubiugatarium, poſt cap. 355, nu. 341. fol. 130.

Dominio alieuius quot modis res eſſe dicatur, ibidem, n. 348. & 359. fol. 132.

Dominium ſubiugantis intelligitur tam de directo, ſiue vtili, ſiue pleno, aut de nuda proprietate, ibid n. 355 fol. eod.

Dominium non dicitur tranſlatum plenè ex cō-

ceſſione prædÿ ad vitam, vel ad tantum tempus cap.443.n.33.fol.249.

Dominus reuocabilis ſi ſubiugat, eo mortuo re tractatur executio, & quomodo, poſt cap. 355. nu 360. ol 133.

Domorum fructus eſt licitum vnicuique emere, & ingabellam dare, cap.443.n. 22.fol.248.

Domus refugio intelligitur renuntiatum per clauſulam, renuntians omni legum auxilio, vide ſuper clauſula, vt banchus, num.38.cum ſeq fol. 401.

¶ Supple in verbo refugio domus.

Donatio ſi eſt facta patri, vt det filio, non videtur illud donatum filius habere a patre, poſt cap 355. n.101.fol.101.

Donatio quando fuit facta per Conſtantinum Imperatorem Eccleſiæ Romanæ, nulla ſuperioritas, nec imperium remanſit Imperatori, cap.540.n.48 fol. 381.

Donatarius ſi poſſideat pleno iure, inueſtituram petere tenetur, cap.451.n. 57.fol. 271.

Donatiuum Regium ſolui debet per tria bracchia pro rata, poſt cap.355.n.379. fol.135.

Donatiuum, quod ſit Regi quandoque nihil dãni affert Regno, cap.401.n.5.fol.207.

Donatiuum ſolet etiam præſtari Regi cauſa belli, eſto eſſet extra Regnum, ibidem, num.7. fol. 208.

Donatiuum licet dicatur à donando, non tamen poſſunt vaſſalli remanere in non adiuuando dominum, ibid.n.9.fol.eod.

Donatiua ſunt quædam adinteria voluntaria, quæ præſtantur per Regnum Regi, ibid.num. 6. & ſeq fol.207.

Donatiuum ſolet Regi ſingulis tribus annis offerri in Regno. & Neapoli ſingulo biennio, ibid n. 10.fol.208.

Donatiuum Regium non debetur, quoties Rex, ſine per contractus, capitulationes, & gratiã exemerit ab eo, ibid n. 11. eſſo non eſſet ſpecificè dictum, ſed generaliter, cum ſeqq fol.eod.

Donatiuum idem eſt, ac adinterium in pecunia adboa, adiuuamentũ, ibid . 14. & 15.fol. eod.

Dos de paragio non dicitur cauſa feudalis, cap. 388.num.4. fol.195 & cap.540.n.fol.385.

Dos de paragio an poſſit peti in 15. 16. vel 25. anno per ſororem, ibid n.8. fol.196.

Dos non poteſt peti, ſi matrimonium non eſt ſequutum, poſt cap 355.n.315.fol.127.

Dos ſi eſt data viro æſtimata, facit emptionem ibid.n.451.fol. 145.

Dotale inſtrumentum non recipit probationem ſolutionis, niſi per aliud inſtrumentum, poſt cap.355.n 190. fol.113.

Dotalia bona an poſſint ſubiugari per vxorem abſque mariti conſenſu, poſt cap. 353. num. 435.fol. 143.

Dotalia bona ſi ſunt data æſtimata, tranſeunt in emptionem, & venditionem, eſto maritus promiſerit reſtituire dotem in pecunia, ſine in ipſis rebus, & electio eſt ſua, ibidem, nu. 452. fol. 145.

Dotalia bona, eſto ſint data æſtimata, in multis caſibus non faciunt emptionem, nec venditionem, ibid.n.453 454 fol. eod.

Dotis titulus non eſt expropriatiuus, ſed commiſſiuus poſt cap. 355.n.442 fol 144.

Dragma habet tria ſcrupula, capit. 258. num. 30.fol.27.

Ducatus ſunt de regalÿs, cap.456.n.66.fol.289.

Dummodo, dictio importat modum, & cauſam finalem, poſt cap.355.n.300.fol.125.

E

Eccleſia Romana eſt mater aliarum Eccleſiarum, cap.509.n.4.fol.340.

Eccleſia, & Clericus feudatarÿ efficiuntur de iure domini eſto ruſtici, cap.540. n. 35. & an teneatur ad ſeruitium, & quomodo, num. ſeqq. fol. 380.

Eccleſia Romana licet ſit mater Imperÿ, ſi tamẽ tenet feudum à Principe, ſit eius vaſſalla, ibid. fol.eod.

Eccleſia, vel Clericus ſi acceperit feudũ à Principe ſæculari tenetur ſeruare id, quod obſeruãt alÿ feudatarÿ, ibid.n 37 fol.eod.

Eccleſia illud, quod approbat, vel reprobat etiam nos approbare, vel reprobare debemus, capit. 443.n.5.cum ſeqq & n 8. fol.246.

Eccleſia ſancta ſi nõ reprobat, nec damnat actiones, non ſunt illa reprehendenda, ibidem, nu. 8. fol. 247.

Eccleſia, & Eccleſiaſtica perſona poſſunt facere contractus ſubiugatorios habita licentia ab Epiſcopo, poſt cap. 355.n.53.fol. 96.

Eccleſiaſticæ perſonæ an teneantur capere inueſtituram, & quomodo, cap.452.n. 84. fol.274.

Eccleſiaſtica cauſa non debent committi laicis, ſed perſonis eccleſiaſticis idoneis, cap 511.num. 1.cum ſeqq.amplia, num.7.22.23.27. 40. fallit, n.41.51.52.61.62.63.64 fol.343.

Eccleſiaſtica cauſa per Iudices Eccleſiaſticos cognoſcuntur, eſto inter laicos agatur, cap.511. num.7.cum ſeqq.fol.344.

Eccleſiaſticis ſuper rebus non poteſt Princeps, nec vllus ſecularis legem imponere, ibid.num. 22.fol. 346.

Eccleſiaſtica perſona non poſſunt renunciare eorum foris, ibid. nu. 27. nec prorogare iuriſdictionem alterius, nec conſentire in Iudicẽ laicum, num.28 ſine agatur realiter, ſine perſonaliter, ſine iudicium eſſet ſummarium, ſive ordinarium, n.29.cum ſeq. non obſtante iuramento num 31. etiam ſi acceſſerit fideiuſſor, n. 32 cum ſeq. fol.347.

Eccleſiaſtice perſonæ ſunt exemptæ ab omni guidagio, pedagio, taliÿs, granitÿs, angarÿs, & vectigalibus,

Ligallibus, cap. 522. n. 11. cum ſeqq quid de gabella vini, nu. 4 & de iÿs, quæ negotiantur, num 5. fol 356.

Eccleſiaſticas perſonas, & Clericos compellentes ad ſoluendas gabellas, & alia onera, ſunt excommunicati, ibid. n. 2. fol. eod.

Electa una via per creditorem, in altera nõ præiudicatur quoties habet pro ſe inſtrumentum cumerale, vide ſuper clauſula, vt banchus, nu. 45 cum ſeqq fol 401.

Eleemoſina non fit de rebus alienis. & ideo vxor an & quomodo poteſt eleemoſinam facere, poſt cap 355. n. 437 & ſeqq. fol. 143.

Emphiteotica res finita ob generationem, ſi alÿ ſubemphiteoticarentur, poſſunt, qui ſunt de linea petere, vt eis de nouo concedatur, & quo modo & quibus caſibus, cap. 443. n. 19. fol. 248

Emphiteotica rei conceſſio ſi cãtat pro ſe, & maſculis, fœmina non admittuntur, cap. 456. nu 12 fol 282.

Emphiteuticis in rebus Clericus conuenitur coram ſuo Iudice ordinario, cap 540. num. 52. & ſeq. fol. 381.

Emphiteuſis Eccleſiaſtica poteſt concedi cum pacto vt contractus renouetur de 29. annis in totidem, aliàs expellit poteſt emphiteuta, & cadit in cõmiſſum, cap. 443. n. 16. et an alÿ de linea poſſint petere, vt ſibi de nouo concedatur, num. 19 fol. 247.

Emphiteuta ſi vult probare ſoluiſſe canonem, quot teſtes requirantur, cap 258 n. 3. fol. 25.

Emphiteuta poteſt ſubiugare ſuper ſuo dominio, & fructibus, poſt cap. 355. n. 355 fol. 132.

Emphiteuta ſi ſubiugauit, & fuit mox ab eo renouata rei emphiteutica, an reſoluatur ſubiugatio, ibid. n 369. fol. 134.

Emolumenta officiorum poſſunt etiam adiudicari & ſequeſtrari. poſt cap. 355. n. 240 fol. 118

Emptio reaſtuum annuorum ad vitam ementis, vel alterius valet, cap. 443. n. 36. fol. 249.

Epiſcopus quare dicatur habere paſtorale faſtigium poſt cap. 355. n 10 fol 91.

Epiſcopus ſi quid facere deberet cum capitulo nõ ſufficit vnus, nec capitulum, ſed omnes, capit. 3ⁿ⁶. n. 11. cum ſeqq. fol. 180

Epiſcopi non poſſunt teſtari de rebus Eccleſiæ, niſi adeſſet conſuetudo in contrariũ, cap. 478. num. 31. vel in iÿs, quæ ſibi prouenerunt iure conſanguinitatis, n. 32. vel niſi de licentia Papæ, num. 33. 34. cum ſeqq fol 316.

Epiſcopi ſi ſunt pares in dignitate, præfertur, qui Epiſcopatũ prius habuit c. 275. n. 3. f 41.

Epiſcopi poſſunt cogi renuntiare regimini ob defectum ſcientiæ. cap. 474 n. 16. fol. 309.

Epiſcoporum & Prælatorum mortuorum bona, & ſpolia de iure canonico à nullo occupari debent, ſed reſtituenda ſucceſſori, cap 478. num. 9. & 26 fol 314.

Epiſcopalis dignitas eſt culmen ipſius dignitatis, poſt cap. 355. n. 9. & fol. 91.

Ærarÿ Piſcalis habens arenos tres pro qualibet vncia. cap. 205. n. 7. fol. 3.

Æſtimata ſi ſunt data bona dotalia marito tranſeunt in emptionem & venditionem, efficitur dominus irreuocabiliter, & poteſt de illis diſponere, ac ſi emiſſet, poſt cap. 355. num. 452. fallit, n. 453 454. fol. 145.

Æſtimationem rei his conſequi iniquum eſt, poſt cap. 355 n. 140 fol. 106.

Æſtimatores eligendi ſunt in materia rata corporum, poſt cap. 355. num. 380. fol. 135.

Et cætera, dictio, vel clauſula poteſt extendi in reuiſorio indicio, & in ea inſunt, quæ de natura, & conſuetudine contractus ſunt, capit. 528. num. 13 fol. 365.

Euidẽtia facti eſt bona probatio, nec excluditur a ſtatuto, poſt cap. 355 n. 485. fol. 149.

Excedere, & cõplere differũt, cap. 258. n. 31. f. 27.

Exceptio oriens ex ventre contractus admitti poteſt poſt cap 355. num. 314 cũ ſeqq fol. 124.

Exceptio concreta oriens, & apparens ex inſtrumento, quo ſe fundat actor non intelligitur per ſtatutum excluſa, ibid. num. 316. fol. eod.

Exceptio intentionis, & facti non excluſa eſt in bulla, ibid. n. 318. fol. eod.

Exceptio pacti liberatorÿ an admittatur in bulla, ibid. n 318. fol. eod.

Exceptio pacti liberatorÿ an admittatur in bulla, ibid. num. 320. fol. eod.

Exceptio ſolutionis extenditur ad ſimiles enuantes exceptiones, ibid. n. 321. fol. eod.

Exceptio oriens ex capite eiuſdem, vel alterius ſtatuti admittitur in bulla, ibid. n. 363. 365. fol. 133.

Exceptio, quæ non ſit friuola, ſed legitima, admittitur in bulla, ibid. fol. eod.

Exceptio reſolutionis dominÿ, an admittatur in bulla, & quomodo, ibid. 369. cum ſeqq declara num. 374. fol. 134.

Exceptio reſolutionis admittitur in ſecunda inſtantia, non ipſo iure, ſed per ſententiam, ibidem n. 374. fol. 135.

Exceptio rata corporum, in quibus caſibus admittatur, ibid 377. fol. eod.

Exceptio dationis inſolutum admittitur in bulla etiam, etiam in prima inſtantia, ibid. nu. 403. fol. 139.

Exceptio cedendarum admittitur in bulla, etiã in prima inſtantia, ibid. n. 404. cum cum ſeq. fol eodem

Exceptio cedendarum poteſt opponi etiam poſt ſententiam, ibid. n. 406. fol. eod.

Exceptio cedendarum non obſtat mulieri repetenti dotem, eſto renuntiauerit aliquibus hypotecis, ibid. n. 412. fol. 140.

Exceptio ſolutionis facta alÿs creditoribus habentibus par priuilegium bullare admittitur in cẽſibus bullaribus, ibid n. 420. cũ ſeqq f. eod.

Exceptio, quæ oritur ex eadem ſententia, vel interlocutoria dante modum, & conditionem non videtur in bulla reſecta, ibid. num. 432. fol. 143.

Exceptio boſſica non dicitur cauſa feudalis, cap. 540. num. 79. fol. 385.

Exceptio nulla impedit Ritum, ſed ad nutum omnia adimpleri debent, vide ſuper clauſula, vt banchus, num. 20 fol. 399.

Exceptio rei non traditæ poteſt opponi etiam poſt ſententiam aduerſus quæcumque inſtrumenta in forma Cameræ, ibid. numero 28. fol. 400.

Exceptio nulla admicti poteſt in Bullaribus cõtractibus, niſi realis ſolutionis, poſt cap. 355. num. 196. fol. 113.

Exceptio tollens ipſo iure actionem admicti tur in bullaribus contractibus, ibidem, nu. 204. fol. 114.

Exceptio reſolutionis dominÿ nõ admicti tur in bulla in prima inſtantia, ibid. n. 214. & ſeq. fol 115.

Exceptio rei indicta in vno catameno nõ obeſt in bulla, ibid. n. 262 fol 120.

Exceptio orieni ex eodem ſtatuto non excluſa intelligitur, ibidem, numero 313. cum ſeqq. fol. 126.

Exceptio, quòd v. g. contractus non eſt talis, de quo loquitur bulla, & pragmatica, poteſt admicti ibid n. 314. fol 127.

Exceptio ſolutionis poteſt admicti aduerſus quæuis inſtrumenta cameralia, vide ſuper clauſula, vt banchus, nu. 29 fol. 400.

Exceptio non numeratæ pecuniæ non poteſt opponi aduerſus inſtrumenta in forma Cameræ facta cum guarentigia ibid n. 53 fol. 402.

Exceptiones omnes in bulla tam directa, quam indirecta excluſæ ſunt, poſt cap. 355. nu. 198. 199 etiam rationabiles, num. 203 fol 113.

Exceptiones legitimæ non videntur reſectæ in bulla, ibid. n. 205 fol. 114.

Exceptiones admicti poſſunt aduerſus contractum ſubiugatorium, parte non opponente, ibid. n. 275 cum ſeqq fol. 122.

Exceptiones omnes prouenientes ex natura rei inſunt actioni intentatæ, & eam euacuant, & elidunt, & ſemper ſunt permiſſæ, ibidem, num. 315. fol. 127.

Exceptiones orientes ex facto aduerſarÿ non ſunt excluſæ, ibid. n. 317. fol. eod.

Exceptiones, quæ non tenaunt contra inſtrumentum, ſed limitant, & moderant, poſſunt opponi, ibid. num. 319. fol. eod.

Exceptiones limitantes & reſtringentes ſtatutum admicti untur, ibid. n. 365. fol. 134.

Executio contractus ſubiugatorÿ vel enſualis procedit etiam contra tertios, etiam pro enſibus præteritis, poſt cap. 355. num. 14. cum ſeqq. fol. 92.

Executio vbi eſt plena, non debet impediri exceptione falſitatis nec nullitatis eſſe eſſentiæ inſtrumentum, ibid n. 253 fol 120.

Executio cauſata ante diem, effo vt adueniente die ſoluat, non procedit, ibid. nu 487 fol. 149.

Executio inſtrumenti an impediatur ſtante vſurario contractu & quibus caſibus, cap. 443. num 53. & 54 fol. 252.

Executionis pars dicitur, dum non poſſit opponi aduerſus executionem, poſt cap. 355. nu. 197. fol. 113.

Executiuè agitur, quando obligatio eſt facta in iudicio per acta, fine curiam, & quid ipſo decennio, vide ſuper clauſula, vt banchus, nu. 10 fol. 398.

Executoriæ litterarum ſolent concedi parte citata cap. 393 num 6 fol. 201.

Exempti in cauſis appellationum per Regiam Monarchiam, & per Iudices Eccleſiaſticos mox datos cum voto conſiſtorÿ S. R. C. cognoſcuntur cap 511 n. 6 fol. 344.

Exheredari filius debet expreſſè, non tacitè, capit. 417 n. 15 fol 296.

Exilium eſt commutatio loci, quam ſequuntur incommoda paupertat. ignominia contẽptus, & eſt difficultatis cap 442. n 3 & ſeq fol. 241.

Expenſarum tabula quomodo taxãtur, & quomodo taxatur ius prouiſionis, cap 245. n. 2. & ſeq fol 12.

Expenſas ſoluere tenetur ſuccumbens, nedum in cauſa ciuili ſed criminali, cap. 299 nu 1. amplia, num. 2. 3. 4. 5. 6. limita, num 7. 8. & 9 fol. 49.

Expenſas etiam ſoluere tenetur ſuccumbens in cauſa appellationis, & tam in primo, quam in ſecundo iudicio, ibid n 2. fol. eod.

Expenſas ſoluere adhuc tenetur victus victori, etiam ſi Fiſcus ſubintrauerit, & quando, ibidem, n. 3. fol. 50.

Expenſas ſoluere tenetur, qui ſuccumbuit, habẽdo iuſtam cauſam litigandi, ibid. num. 4. & quomodo n. 7. 8 & 9 fol. eod.

Expenſas tenetur ſoluere victus, ſi eas maximè promiſerit per ſtipulationem, cum refectione damnorum, intereſſe, & expenſarum, ibidem, num 5. fol. eod.

Expenſas ſoluere tenetur præſertim actor ſuccũbens, ibid. num. 6.

Expenſas non tenetur ſoluere victus habens iuſtam litigandi cauſam, præter errorem iuris, ibid. n. 7. 8. & quid ſtante ſtatuto n. 9. fol. eod.

Expenſas non tenetur ſoluere, qui litigat habendo opinionem vnius Doctoris notabilis, et ſuccumbit, ibid. nu. 8. fol eod

Expenſarum tabula ſolet taxari per vnum ſentẽ contra victum & ſoluuntur granis quinque, ibid num. 10. fol. eod.

Extractiones quando denunciantur, habet denunciator ſuam partem, capit. 355. num. 13. fol. 69.
Extrahens blada ſuper animali non ſuo, an tale animal publicetur, poſt capitul. 355. num. 351. fol. 132.
Extremorum verificationis ſubſtantia ſi defecit, poteſt excipi de bos in bulla, poſt cap. 355. nu. 325 & ſeq. fol. 127.
Extremorum verificatio ſuper vno ſcamano non probat ſuper alio, ibid fol. eod.
Extremorum vericatio in bulla ſit parte incitata, ibid. num. 326. fol. 128.
Extremorum verificatio facta per teſtes valet infra bimeſtre, ibid. n. 376 fol. 135.

F

Fabrica, ſiue ædificium ſi non poteſt nocere, an ſit licitum cuilibet de populo nunciare nouũ opus, cap. 359. n. 36. fol. 169.
Falſitatis exceptio non admittitur in bulla, & Regia pragmatica, poſt cap. 355. niſi proueniret ex ipſo inſtrumento, num. 106 vel ex falſitate teſtium inſorum verificatione, num. 107. fol. 102.
Falſitatis exceptio probatę impedit inſtrumenta etiam facta in forma Camera vide ſuper clau ſula, vt banchus, n. 31. fol 400.
Falſum inſtrumentum non eſt verisimile, quòd Princeps voluerit priuilegiare, poſt cap. 355. num. 105. fol. 102.
Fatalia quinquaginta dierum ad introducendũ ſcripturas appellatas poſſunt ex alĩs ſtatutis abbreuiari, cap. 452. n. 14. fol. 265.
Fauorem in alicuius inducta tunc operantur effectum, ſi illi placuerit, alias non, poſt cap. 355. n 285. fol 123.
Fauori ſuo quilibet renunciare poteſt, cap. 452. num. 15. fol 265.
Fellonia in probibenda quinque teſtes requirũtur, cap. 258 n 5 fol. 25.
Femina tertia poſſeditrix in Bulla quomodo poſſit conueniri, an de perſona, poſt cap 355. nu. 33. fol 94.
Femina dicitur nubilis ætatis quando eſt 15. annorum, cap. 388. n 8. & ſecundum aliquos 16. vel 25. annorum, fol. 196.
Femina poterant de iure obligari de perſona, & carcerari pro debito ciuili, etiam pro debito tutele, niſi in quantũ facere poſſent, cap. 359. num 72. fol. 171.
Femina quadam concubuerũt cum brutis, equis, aſinis, tauris, canibus elephantis, hyreis, cap. 426. n. 14. fol. 235.
Feminina de linea Regia deſcendentes, an ſint de ſanguine Regio, cap. 378. n. 12. fol. 189.
Feudalium cauſarum cognitio eſt M. R. C. cap. 540. num. 1. & quæ ſint tum ſeqq. vſque ad num. 65. fol. 376.
Feudale dicitur illud, quod quoquomodo tangit feudum ibid. n. 2. fol eod
Feudalis cauſa dicitur, ſi agitur ad rei vendicationem, vel reſtitutionem feudi ibidem, num. 6. amplia, num. 25. 26. 27. 29. 30 57 59. 60. 61. 63. 64 65 fallit num 69 71. 77. 79 80. 81. 82. 84. 86 88 89. fol 377.
Feudali in cauſa, mortuo vno Iudice, vel recuſato, vel abſente, nil poteſt fieri: ſed ſede plena, ibid. num. 7. fol eod.
Feudales cauſæ dicuntur magnæ, graues, & importantes, & per plures iuncanæ ſunt, ibid. numero 10. & dicuntur arduæ, numero 17. fol. eodem.
Feudalibus in cauſis etiam datur terminus mẽſis vnius ad diſputandum ibid. n. 13 fol. eod.
Feudales cauſæ tamquã magnæ referuntur Principi, ibid, n 14. fol eod.
Feudalis cauſa dicitur etiam ſi agatur poſſeſſorio ibid. num. 25. vel de quota parte feudorum quaternatorum n. 26 fol 379.
Feudalis cauſa votãda, & decidenda eſt per quatuor iudices M. R. C. ſede plena, ibid. num. 27. fol. eodem.
Feudalis cauſa dicitur etiam ſi agatur de nullitate ſententiæ latæ ſuper re feudali, ibid. nu. 28. fol. eod.
Feudalis cauſa dicitur, ſi dubitaretur articulus, an ſit ità vel ne, ibid. n. 29. fol. eod.
Feudalis cauſa eſt, quando vertitur quæſtio inter dominum, & vaſſallum de feudo, ibidem num. 30. fol. eod.
Feudalis cauſa dicitur etiam, vbi agetur actioni hypotecariæ pro dotis reſtitutione et auocatur feudum, ibid. num. 57. ſecus in pignorantia, num. 58. fol. 382.
Feudalis cauſa dicitur, quando agitur. v. g quòd declaretur talem ſubingationem non afficere feudum, ibid, num. 59 fol. eod.
Feudalis cauſa an ſit, quando agitur de ſpolio ad feudum, ibid. n. 60. fol. eod.
Feudalis cauſa an ſit, vbi tractatur actione perſonali, ibid. num. 61 & quid vbi adeſt pactũ de retrouendendo, n ſeq. fol. eod.
Feudalis cauſa eſt, vbi proceditur ratione fellonie, vel culpæ vaſſalli, vel per inueſtituram non præſtitam, ibid. num 63. fol. 383.
Feudalis cauſa dicitur, eſto eſſemus in præſentatione, ſiue receptione teſtium in cauſis feudalibus, ibid. n. 65. & ſeq fol. eod.
Feudalium cauſarum cognitio poteſt competere etiam iudicibus inferioribus Magnæ Regiæ Curiæ ex priuilegio, ibidem, num. 69. & ſeq. fol. 384.
Feudali in cauſa poteſt Rex facere Iudices delegatos, ibid. n. 70. fol. eod.

INDEX.

Feudalis in cauſa poteſt recipi primum, & ſecundum decretum per quemuis Iudicem, etiã non ſide plena, ibid. n. 71. cum ſeqq. fol. eod.

Feudalis cauſa non dicitur in executiuis quoquomodo tangat feudum, ibidem, num. 72. fol. eodem.

Feudalis cauſa non dicitur, quotiès feuda non ſunt quaternata, nec exceptio hoſtica, ibidem num. 79. Vita militia, & dos de paragio, nu. 80. fol. 385.

Feudalibus in rebus ſi ſunt data damna, non dicitur cauſa feudalis, ſed quilibet Iudex cognoſcit, ibid. n 81. fol. eod.

Feudalis rei venditæ pretiũ an ſit feudalis cauſa ibid. n 72. & ſeq fol. eod.

Feudalis cauſa non dicitur, ſed allodialis, quotiès agitur ex pacto ſtipulato cum poſſeſſore feudi, & feum non venit deductum, vt feudũ, ibid. num. 85. fol. eod.

Feudales cauſæ non poſſunt peti, vt tranſmittantur, & extrahantur à Regno ad Sacrum Regium Supremum Conſilium via recognoſcendi, ibid. num 90. & cum voto inquirendum, nu. 93. & iuſtificationibus num. 96 fol. 386.

Feudalis cauſa quando eſt auocata, ipſo iure ſuſpenſa eſt iuriſdictio, nec vlterius debet procedi ſub pœna nullitatis, ibid. n 96. & ſeq. & pœna iudicibus impoſita num. 98. fol. 387.

Feudalis cauſa debet tranſmitti ipſa in ea proteſſume ſſet prout in feudalibus, nec poteſt allegari, quòd non ſit ita, ſed allodialis, ibid. num. 101. fol. eod.

Feudalis cauſa non poteſt tranſmitti ad Sacrum Regium Supremum Conſilium via recognoſcendi, niſi expreſſè ex motu proprio Regis ad ſupplicationem partis Regnicolæ cum litteris, ibid. n. 102. cum ſeq fol. 388.

Feudalis cauſæ vote an vltra primam vicem tranſmitti debeant via recognoſcendi ad Sacrum Conſilium Supremum, ibid. num. 111. 112. cum ſeqq fol. 389.

Feudalis conceſſio interpetrari debet ſecundum legem municipalem vigentem cum iure ſtatuario, & conſuetudine loci, cap. 456. num. cum ſeqq. fol. 283.

Feudalibus in conceſſionibus faciendis, non apparente forma, an ſtetur diſpoſitioni iuris communis feudorum, ibidem, num. 28. fol. 284.

Feudales cauſæ poſſunt extrahi à Regno, capit. 442. num. 17. fol. 243.

Feudum in dubio præſumitur, vt ſit ex pacto, & prouidentiæ cum clauſula iuris francorum, maximè ex diuturna præſtatione herbageriorum, & terragiorum, vel ſi ſit de caſata vixerint in præteritum, cap. 456. nu. 18. cum ſeqq. fol. 282.

Feudum dicitur beneficium, ibidem, num. 22. fol. 283.

Feudum non regulatur, nec informatur à pactis contrahentium, ibid. num. 34. fol. 286.

Feudum nouum licet poſſit abſque licentia alienari, fallit quando forma eſſet reſtricta iure antiqui feudi, ibidem, num. 38. cum ſeqq. fol. eodem.

Feudum nouum mutata forma iure antiqui feudi tranſit in antiquum, & qualificatum, ibid. num. 39. fol. eod.

Feudum ſi eſt antiquum per nouam inueſtiturã non efficitur nouum, ibid. n 43. fol. 287.

Feudum hereditarium poteſt reſtringi ad heredes ſanguinis, cap. 456. num. 51. fol. 288.

Feudum ſi eſt pacti, & prouidentiæ, an poſſit forma reſtringi cum clauſula iuris francorum, ibid. num. 52. fol. eod.

Feudo ordinato omnes deſcendentes, in infinitum, eſto quòd non fiat conſepti tempore acquiſitionis, cap. 478. n 47. fol. 318.

Feudum ex quibus modis conſtituatur, cap. 452. num. 4 fol 264.

Feudum à fidelitate, & fide dicitur, magiſque fidelitas, quàm ſeruitium ſit in eo ſubſtantiale, ibid num 9. fol. eod.

Feudum amittitur ob non petitam inueſtiturã ibidem, numero 41. requiritur tamen declaratoria per ſententiam num 42. fol. 268.

Feudo cadenti ob non petitam inueſtituram infra tempora, an ipſo iure ſit, vel requiratur ſententia, ibidem, num. 78 & quid ſi dominus non fuit conquæſtus in vita ſua, nu. 79. fol. 273.

Feudum vbi non habet diſpoſitionem hominis, ſuccedit ius francorum, licet ſecus erat de iure communi feudorum, capit. 456. num. 16. fol. 282.

Feudum ſi erat de iure communi feudorum ſimpliciter ſuſceptum intelligebatur hereditarium, ibid. n 16. fol. eod.

Feudum poteſt ſubiugari, poſt capit. 355. num 168. fol. 110.

Feudi fructus a ſolo ſeparati, vel pendentes ſubiugari poſſunt, & conſiderantur, vt burgenſatici, ibidem, numero 169. cum ſeqq. fol. eodem.

Feudum non dicitur ex hoc alienari, ſi vendantur fructus in perpetuum, ibidem, numero 173. fol. eodem.

Feudum pacti, & prouidentiæ poteſt ſubiugari pro cauſis afficientibus, ibidem, numero 178. fol. 111.

Feudum quoties eſſet conceſſum per Regem alicui franchum, liberum, & exemptum à quolibet onere, importat eſſe omni libertate liberum, & omni ſecuritate liberatum, cap. 401. num. 13. cum ſeqq. fol. 209.

Feudum ſi eſt liberum ab adoha, ita à donatiuis, ibid. num. 15. fol. eod.

INDEX.

Feudum si quis prætendit, non vt feudum, sed tã quam allodium non dicitur causæ feudalis, nec cognoscitur sede plenu, cap. 540. num. 89. & 101. fol. 386.

Feudi consuetudo generalis est natura ipsius feudi tamquam annexa origini ipsius, cap. 340. num. 34. & sicut disponit de iure feudorum sic & de iurisdictione, num. 40. fol. 280.

Feudum si est donatũ cum pacto, vt donatarius alimentet donantem, alias in casu ingratitudinis possit reuocari donatio, non dicitur hæc causa feudalis, cap. 540. n. 84. fol. 385.

Feudi legitimus successor debet venire infra annum, ne alias succedat Fiscus, cap. 390. n. 11. fol. 199.

Feudi successor quandoque præstat de non deteriorando feudum, de soluendo fructus percipiendos, & de expensis, ibid. n. 12. fol. eod.

Feudi successor non mittitur in possessionem, si feudum esset difficilis recuperationis, ibidem num. 13. fol. eod.

Feudi concessio finit, finita linea, cap. 443. num. 17. & seq. fol. 248.

Feudi augmentum non pertinet ad inuestientem & quando cap. 482. n. 78. fol. 273.

Feudi concessio sub forma, pro te, & hæredibus tuis de tuo corpore, dicitur pacti, & prouidentiæ, nec veniunt nisi hæredes sanguinis, & quid si dictum esset, quibuscumque, capit. 456. num. 21. vel quibus volueris, vel cui dederis, num. 23. cum seqq. fol. 283.

Feudi concessio etiam in quaternatum, magnum vel nobile potest fieri per Principem, esto quòd non sit, ibid. num. 41. cum seqq. fol. 287.

Feudi forma quando mutatur consentiente feudatario, eo ipso efficitur nouum, ibid. num. 44. 50. & seq. fol. eod.

Feudi forma si est pro masculis, & fœminis non potest restringi ad masculos tantum, ibidem num. 53. fol. 288.

Feudi causa coram domino feudi tractabitur, si duo Capitanei contenderint de eo, cap. 540. nu. 8. fol. 377.

Feudi res particularis æquiparatur toto feudo, ibid. n. 26. fol. 379.

Feudi iudex olim erat dominus feudi, mox Pares Curiæ hodie M. R. C. sede plena, ibidem num. 30. fol. eod.

Feudi dominus est iudex ordinarius in materia feudali, & sententiã potest executioni mãdare & per spatulas eÿcere vassallos etiam contra Clericos, ibid. nu. 33. fol. eod.

Feuda hæreditaria licet subiugari possint, secus in feudis pacti, & prouidentiæ Principis cum clausula iuris francorum, quia tenet subiugatio durante vita subiugantis, post cap. 355. num. 176. vbi quid super fructibus, & super melioramentis, & est opus declaratoria nota

afficere, num. 177. fallit pro rationibus afficientibus, num. 178. fol. 111.

Feuda non flectant oculos retro, sed ante, capit. 388. n. 7. fol. 196.

Feudo duo vel plura si quis possideat distincta confinibus, duas inuestituras petere debet, capit. 452. n. 40. fol. 268.

Feuda si amittantur, vel vt ab eis quis cadat, si statutum sic disponit, intelligitur, si adist delus, ibid. n. 62. & 82. fol. 272.

Feuda alienata mutatà forma aperiatur Regia Curia, cap. 456. n. 3. fol. 281.

Feuda habere in forma stricta, quàm aliàs est gratia, ibid. n. 27. fol. 284.

Feuda procedunt à publico, & à largitione, ac munificentia, ibid. n. 32. fol. 286.

Feuda vtiliùs sunt pro Curia, tamquam ob vtilitatem publicam, ibid. fol. eod.

Feuda Comitatuum, Marchionatuum, Ducatuum, & c. dicuntur primogenitorum, capit. 457. n. 18. fol. 296.

Feuda dignitatum alienari non possunt, ibidem num. 12. & quid si sunt absque forma, num. 17. fol. 295.

Feuda quaternata sunt illa quæ dicuntur antiqua, nobilia, & ligia, & in quibus cadit assensus Regius cap. 540. nu. 5. & quæ sunt scripta in quaternionibus, n. 78. fol. 377.

Feuda nobilitant, & reddunt nobiles, & per plures iudicandæ sunt, ibid. n. 9. fol. eod.

Feuda sicut non poterant absque consensu alienari, sic nec poterat agi, ibid. n. 20. fol. 378.

Feuda magna, castra, & baronia, quæ sunt descripta in quaternionibus dicuntur quaternata, & de illis cognoscit M. R. C. sede plena, ibid. n. 78. fol. 385.

Feudorum concessio facta feudatarijs intelligitur secundum formas eorum priuilegiorum si habeant priuilegia, aliàs sint sub forma iuris francorum cap. 456. n. 3. cum seqq. & n. 15. cum seqq. fol. 281.

Feudorum successioni is ex pacto succedere debet, qui ex legis Regni dispositione etiam admitti deberet, ibid. num. 20. fol. 283.

Feudis in paruis non fit transmissio causæ, cap. 540. n. 104. fol. 388.

Feudorum per alienationem pactum contra naturalia, vel accidentalia, aut substantialia quomodo vitietur, post cap. 355. nu. 89. 90. 91. 92. 93. fol. 100.

Feudorum quoties non adest legitimus descendẽs tunc possessio continuatur in collaterales, vel extraneos, siue ex testamento, siue ab intestato, & si Fiscus quid prætendit, dirigat se via sua ordinaria, cap. 390. n. 7. & debet venire successor infra annum, n. 13. fol. 198.

Feudatarius potest subiugare durante eius vita, post cap. 355. n. 471. fol. 147.

Feuda-

INDEX.

Feudatarij filius, vel ſucceſſor intelligitur adhuc viuo feudatario inueſtitus, ac poſſidere, capit. 390. n. 3. & ſeq. fol. 198.

Feudatarij filius, vel ſucceſſor dicitur habere ſpem certam, & proximam in feudalibus, ibidem, num. 5. etiam in maioratibus & Regnis, num. 9 fol. eod.

Feudatarius non tenetur ſequi domini ad exercitum, ſi habet feudum conceſſum franchum, & exemptum ab omni ſeruitio, cap. 401. nu. 14. fol. 208.

Feudatarij nõ tenentur in Regno, nec coguntur expere confirmationem ſuorum feudorum, Baroniarum, Comitatuũ, Marchionatuũ, etc. c. 387. n. 1. ſallit in nouo ſucceſſore n. 2. f. 193.

Feudatarijs ſufficit poſſediſſe per triginta annos feuda, & præſiterunt ſeruitium in eis, quia præſumuntur habere inueſtituram, ibidem num. 3. fol. 194.

Feudatarij Barones, Comites, Marchiones, &c. non tenentur oſtendere titulum ſuarum poſſeſſionum, feudorum, et quomodo, ibid. num. 4. & ſeq. fol. eod.

Feudatarijs abſentibus & accedentibus extra Regnum, datur terminus anni ad redeundũ cap. 452. num. fol 268.

Feudatarij Barones, Comites, Marchiones, &c. etiam Eccleſiaſtici manuteneantur in eorum feudis, gabellis, herbagijs, terragijs, carnagijs, & alijs iuribus per eos poſſeſſis, & quomodo, cap. 456. num. 1. fol. 280.

Feudatarij non ex hoc dicũtur Barones, niſi expreſſum eſſet, quòd ſint, cap. 457. num. 9. & ſeq. fol. 295.

Fictio nõ generat aliam fictionem, poſt cap. 355. num. 138. cum ſeq fol. 106.

Fidebomagia concedere eſt de regalijs cap. 456. n. 93. fol. 291.

Fideiuſſio de reſtituendo in caſu ſuccumbentia debet omnino præſtari, dicente interlocutoria, præſtito prius, &c. poſt cap. 353. num. 432 fol. 143.

Fideiuſſionem præſtare debens ex forma ſtatuti tenetur illam præſtare, eſto notoriè eſſet locuples, cap 528 n. 45 fol. 368.

Fideiuſſor poteſt pro ſua fideiuſſione, ſi vult aliquid accipere à correo, poſt cap 355. num. 182. fol. 112.

Fideiuſſor poteſt per pactum intercedere in contractibus ſubiugatorijs, ibid. num. 180. cum ſeqq fol. 111.

Fideiuſſor per interitum, deperditam, & peremptionem rei obligatæ an ſemper teneatur, ibidem num. 330 fol. 129.

Fideiuſſori ſoluenti reſtituenda ſunt pignora per creditorem, ibid num. 385. fol. 136.

Fideiuſſor obligatus cum venditore cenſus, ſi poſtea emit cenſum ipſum à creditore, poteſt integrum cenſum exigere à principali inſolidũ, ibid. num 414. & quo caſu pro rata, nu. 415 416. fol. 140.

Fideiuſſor eſt liberatus, quoties reus, pro quo fideiuſſit, etiam totiès quotiès, peruenerit (ex fortijs Curiæ carceratus, vel iudicibus præſentatus), acceptatus, ſiue opera fideiuſſoris, quàm aliter pro eodem delicto, pro quo eſt præſtita fideiuſſio, cap. 426. num. 1. cum ſeqq fol. 126.

Fideiuſſor non tenetur præſentare reum, pro quo iniungitur ad præſentandum, ſi tempore requiſitionis eſt carceratus, & faciendo omnem conatum, & quicquid poteſt, liberatur, ibid. num. 2. & ſeq fol. eod.

Fideiuſſor non eſt obligatus præſentare reum, ſi facit omnem ſum conatum, dum reus detemptus eſſet in carceribus, aut alias, ibidem, fol. eodem.

Fideiuſſor obligatus aliquem præſentare in caſtro, ſi ille detinetur à Rege, vel alio ſuperiore, eſt liberatus, ibid. n. 3. fol. eod.

Fideiuſſor non tenetur præſentare reum, qui reperitur carceratus, etiam facto, aut opera fideiuſſoris procurata, vel alterius, ſi eſt liberatus ibid. num. 4 cum ſeqq & n. 14. fol. eod.

Fideiuſſor an teneatur præſtare reum pro quo fideiuſſit etiam antequam à Iudice requireretur, ibid. num. 5. cum ſeqq & num. 11. 12. 13. fol. eodem.

Fideiuſſor an ſicuti non teneatur reum præſentare antequam ſit requiſitus, an ſic Iudex nõ teneatur acceptare abſque requiſitione, ibidẽ, num 13 fol. fol. 127.

Fideiuſſor an ſit liberatus, quoties reus peruenerit in fortijs Curiæ antè requiſitionem ſine induſtria fideiuſſoris, vel alterius, iuncta proteſtatione, quòd nõ vult tenere ibid. n. 14. f. eod.

Fideiuſſor obligatus præſentare reum ſiue, ex cõuentione, quàm ex pœna legali, debet eum legitimè, & corporaliter præſentare carceratum, vel corã iudice acceptante, & quomodo, ibidẽ, num. 15. & ſeq. fol. eod.

Fideiuſſor promittens præſentare talem in eodẽ ſtatu, & terminis, in quibus tunc reperitur ſub pœna debiti, debet eum præſentare in carceribus, ibid. n. 16 fol. eod.

Fideiuſſor de præſentando reum intelligitur liberatus, eſto ille ſit captus à Iudice, aut eius officialibus pro illamet cauſa, ductus ad carceres, ibid. num. 17. eſto reus mox aufugerit, num. 18. eſto in fideiuſſione adeſſet clauſula, totiès quotiès, num. 19 fol eod.

Fideiuſſor de præſentando aliquem totiès, quotiès pro vna cauſa, ſi ille eſſet captus pro alia cauſa diuerſa non eſt liberatus, ibid. num. 20 declara, num. 21. cum ſeq fol. 128.

Fideiuſſor de præſentando aliquem totiès quotiès pro aliqua cauſa an dicatur liberatus, ſi ille peruenijſſet in fortijs Curiæ pro diuerſa, & ipſe proteſtatus eſſet coram iudice, quòd non intendit

intendit ſtare amplius ſuæ fideiuſſioni, ibid. num.21. ſto mox aufugiſſet à fortijs Curia,

Fiscum.22.fol.eod.

deiuſſor de præſentandi totiès quotiès, ſi poſt binas vices fuit inuentus, vt præſentet, non tenetur, ſed eſt liberatus, & an debeat expectari trina interpellatio, ibid.n.23. & quid ſi fideiuſſio eſſet præſtita ſimpliciter ad iudicis voluntatem, mandatum, vel requiſitionem, n. 24. & ſeq. fol.eod.

Fideiuſſor de præſentando reum totiès quotiès, ſi ſemel eum præſentauit, eſt exemptus, ibid. nu. 27. quoquomodo ſit concepta ipſa ſtipulatio n. 28. fol.229.

Fideiuſſor de præſentando totiès quotiès. eſt exceptus, nec incurrit pœnam, quando ipſe fideiuſſit pro vna cauſa delicti, nec tenetur ex alia præſentare, ibid.n. 29. fol.eod.

Fideiuſſor de præſentando, ſi reus eſt mortuus ante terminum præſentationis, excuſatur, nec ad vllam pœnam tenetur, ibid.num.30. & ſeq. fol eod.

Fideiuſſor de præſentando, an, & quomodo teneatur ad pœnam ſi reus dolo ſuo, vel culpa perierit, ibid n.32. fol.eod.

Fideiuſſor de præſentando an tenetur ſi reus mortuus ſit poſt moram repræſentandi, ibidē, num.33. fol.eod.

Fideiuſſor de præſentando totiès quotiès eximitur ab onere ſi eſt impoſſibile præſentare reum, vt quia eſſet bannitus, vel condemnatus, & quando, ibidem, num. 35. 36. declara, num. 37 & 38. fol.eod.

Fideiuſſor de præſentando totiès, quotiès eximitur ab onere præſentandi reum, quando ipſe reus fuit poſitus in fuga ex alia cauſa, ibidem num.39. fol.230.

Fideiuſſor de præſentando liberatur præſentare reum, qui habuit ſalvum conductum, ibidem, num.40 fol. eod.

Fideiuſſor de præſentando eſt exemptus præſentare reum principalem, cuius bona eſſent confiſcata, etiam ex eadem cauſa, pro qua fideiuſſit, ibid.n.41. maximè ſi fiſcus accepiſſet poſſeſſionem bonorum confiſcatorum, n. 50. fol.eod.

Fideiuſſor de præſentando infra tantum tempus, non tenetur ad pœnam præſentando reum, quotiès infra tantumdem tempus præſentaſſet, ibid.n.45 fol.231.

Fideiuſſor de præſentando aliquem infra tantū temporis, an habeat tempus ad purgandum moram, ibid. & quid re integra, n. 46. & 47. fol. eodem.

Fideiuſſor de præſentando aliquem in vno loco non tenetur eum in alio præſentare, ibid. n. 48. fol. eod.

Fideiuſſor de præſentādo aliquem totiès quotiès, non incurrit pœnam in nō præſentando, quādo dubium eſt, an ſcilicet teneatur, vel nec,

Fibidem, num. 49. fol. eodem.

deiuſſor alicuius de eum præſentando infra talem terminum dependentem ab eventu cō conditionis adimplendæ, ex facto creditoris interpellari dēt prius, ibid.n.52 & 53 fol.eod.

Fideiuſſor alicuius de detinendo certum diſtrictum, vel domum an teneatur, ſi ligatus ſub fideiuſſione diſceſſerit inde, & ſtatim reuertatur, cap.426 n.47. fol.231.

Fideiuſſor alicuius debitoris de detinendo talem locum, & ab eo non diſcedendo, niſi concordato creditore, eſt exemptus quotiès creditor videt per biennium ſuum debitorem foras, et extra locum, & tacuiſſet, ibid. num. 51 fol.eod.

Fideiuſſor de iudicato ſoluendo, vel condemnationem non eſt liberatus reo mortuo, cap.426. nu. 24 fol.229.

Fideiuſſor de iudicato ſoluendo tenetur etiam poſt ſententiam, donec ſoluat, etiam in cauſa appellationis, ibid.

Fideiuſſor de iudicio ſiſti totiès quotiès non liberatur, ſi ſemel ſiſtat, ſed totiès tenetur, quotiès durante ea lite opus erit ſiue de bina, ſiue de trina præſentatione, cap.426. num. 26. 27. & 28 fol.229.

Fideiuſſor de iudicio ſiſti, ſi mortuus eſt ille, pro quo eſt præſtita fideiuſſio, eſt liberatus, ibidem n.31. fallit n.32. 33. 34. fol.eod.

Fideiuſſor de iudicio ſiſti non tenetur præſentare reum poſt ſententiam, ſed ante ſit, ibidem, n.42. & ſeq. fol.230.

Fideiuſſor de ſtando iuri, & de parendo mandatis iudicis, non niſi ante ſententiam tenetur ſiſtere, ibid.n.43. nec tenetur in cauſa appellationis, niſi promiſſio eſſet latè concepta, num. 44. fol.eod.

Fideiuſſoris obligatio pro Clerico coram Iudice laico non tenet, cap.511.n.32. fol.347.

Fideiuſſor cum clauſula, vt banchus quomodo ſit obligatus, vide ſuper clauſula, vt banchus, n.1. cum ſeqq. fol.396.

Fideiuſſion, ſ forma, dum dicitur, Pro tali, & e. illud. pro, denotat, ideſt loco principalis debitoris, ibid.n 4. fol.397.

Fideiuſſor, & principalis debitor conſtituitur nō ſolum de rebus ſibi depoſitis, & aſſignatis, verū etiam de damnis intereſſe, & expenſis cōmiſſis ante ſtipulationem, ibidem, num.11. cum ſeq. fol. 398.

Fideiuſſor ſimpliciter acceptus videtur fideiuſſiſſe, tam ad capitale, quàm ad intereſſe, niſi ad certam ſummam ſe tantum obligauerit, vel niſi ad omnem cauſam ſe obligaſſet, ibid.num. 13. cum ſeqq fol.eod.

Fideiuſſor ad talem rem tenetur etiā ad fructus ipſius rei, & in omnem cauſam, prout principalis, ibid.n.14. fol.eod.

Fideiuſſor dotis intelligitur etiam ad dotarium, ibid.num.15. fol.eod.

INDEX.

Fideiussor, qui se obligauit in forma Camerę tenetur ſicuts erat principalis ad omne, ad quod principalis tenebatur, ibid. n. 16 fol. eod.

Fideiussor promittens ſoluere pecuniam pro principale, licet lapſo tempore ſeluendo penam, liberetur, fallit quando eſt renunciatum, ibidem num. 35 fol. 400.

Fideiussor non poteſt excipere, vt prius diſcutiatur principalis ibid num 52. fol. 402.

Fideiussor qui ſe obligauit ex inſtrumento in forma Camerę poteſt conuenire ſuum principalem etiam antequam ſoluat, ibid n. 55.

Fideiussori competit omnes illę exceptiones, quę competunt principali, ibid. n. 57. fol. eod.

Fideiussores poſſunt renouari in contractibus ex pacto poſt cap. 355. n. 152. fol. 182.

Fidelitas magis ſubſtantialis eſt in feudo, quàm ſeruitium. cap. 452. n. 9. fol. 264.

Fidelitatis iuramentum tandiu poſſeſſor feudi preſtare tenetur, dum poſſidet, poſt cap. 355. n. 289. fol. 124.

Filius viuente patre dicitur quaſi dominus poſt cap. 355. n. 445. fol. 144.

Filius Ducis, Comitis, Marchionis, & ſimilium, dicitur quaſi Dux, quaſi Comes, quaſi Marchio, cap. 390. n. 4. & ſeq. fol. 198.

Filiusfamilias regulariter non poteſt teſtari ſine conſenſu patris, nec donationē propter nuptias facere cap. 272. n. 7. fol 38.

Filiusfamilias ſi ſtat cum patre in domo dicitur poſſidere iure familiaritatis, nec executio cōtra eum tenet, poſt cap. 355. n. 335. fol. eod.

Filiusfamilias minor ſi contrahit cum conſenſu patris, an eius obligatio teneat, ibid. num. 459. & ſeq fol. 146.

Filiusfamilias non poteſt cenſus imponere, eſto maior, niſi ſuper caſtrēſibus, vel quaſi, ibidem, num. 463. fol eod.

Fiſcus non conuincitur, niſi per quinque teſtes, & quando, cap 258. num 4. fol. 25.

Fiſcus poteſt compellere debitorem ſui debitoris ad ſibi ſoluendum via executiua poſt cap. 355. n. 122 fol 104.

Fiſcus non poteſt inquirere, nec agere vltra caſus his expreſſos, niſi ex commiſſione Principis cap. 359. num. 1. cum ſeqq. ſaluis priuilegijs Ciuitatum, & terrarum, n. 4. 5. 6. 7. cum ſeqq. niſi in delictis publicis, n. 18 & parte deſiſtente, n. 40. 41. & in dictis caſibus expreſſis, num. 42. cū pluribus ſeqq. vſque ad n. 89. fol. 165.

Fiſcus non poteſt agere ſi accuſator proponit ſuā accuſationem, eſto non proſequitur, & nihil deducat, quia tollit ipſi Fiſco ius agendi, ibid. num. 2. fol. eod.

Fiſcus non poteſt aſſiſtere cauſę alicui, niſi de commiſſione Principis apparente exactis, & regiſtris, ibid. num. 5. & 21. vel in delictis pu n. 28. fol. eod.

Fiſcus ſi egit, & ſuperuenit pars, poteſt ipſa pars accuſare, & ſuperſedetur in inquiſitione Fiſci, ibid n 7. fol eod.

Fiſcus poteſt ſubintrare, eſto accuſatus, vel reus ſit abſolutus, ibid. n. 15. fol. 166.

Fiſcus poteſt principaliter agere, & partibus aſſiſtere in delictis publicis, & in priuatis nō, non obſtante pace, & trāſactione, ibid. nu. 28. 32. fol. 167.

Fiſcus non poteſt principaliter agere nec ſubintrare ſtatuto, ſiue conſuetudine, quòd non procedatur niſi ad inſtantiam partis, vt habemus in Vrbe Panormi, & pendente articulo ſuperſedendum eſt ibid. n. 31. fol. 168.

Fiſcus dicitur magis dominus cauſę capitalis, quam ipſi litigatores, ibidem, numero 39. fol. 169.

Fiſcus quando agit principaliter dicitur ex remedio ordinario agere, ibid. & n ſeq fol. eod.

Fiſci ſcripturas & proceſſus non ſufficit eſſe viſus per duos Iudices, ſed per omnes, cap. 105. n. 15 fol. 3.

Fiſcus principaliter agit in crimine Leſę Maieſtatis, cap 359 num. 42 cum ſeqq. hereſis, nu. 56. de geſtis, & fraudibus commiſſis in officio per Officiales, n 57. nefandi, n. 58. in homicidio appoſtato, & ex propoſito, num. 59. etiam in perſonam exteri, num 60 & in pluribus aliis caſibus vſque ad num. fin. fol. 169.

Fiſcus etiam principaliter agit contra occidentem aliquem in manibus Capitanei, ibidem num. 61. & in caſu aſſaſſinij, num. 63. cum ſeqq fol. 171.

Fiſcus poteſt principaliter agere, ſi tangitur intereſſe Regis, vel Fiſci, ibid. num. 62 fol. eod.

Fiſcus poteſt principaliter agere contra macellantes animalia preterquam in publicis macellis, cap 359. n. 68. & contra occidentem ſeruum proprium, num. 69. & contra Notarios facientes actus exculpatorios, vel inculpatorios, num. 70. & contra Notarios obligantes faminas de perſona, n. 71. & ſeq & in multis aliis caſibus vſque ad n. 89. fol. 171.

Fiſci ad inſtantiam quoties agitur in caſibus, in quibus non poſſet, proceſſus, & acta ſunt nulla, & poteſt opponi poſt ſententiam & litis cōteſtationem, & irritantur proceſſus, ibidem 90. & ſeq. fol. 172.

Fiſcus non poteſt agere principaliter de delictis commiſſis extra Regnum, ſed ad partis accuſationem procedatur, ibid. n. 91. fol. eod.

Fiſcus nō deberet inquirere de delictis antiquis factis in alijs regiminibus, ibid. n. 92. fol. eod.

Fiſcus poteſt proſequi proſecutionem vſurariæ prauitatis cētatam ad inſtantiam partis, quæ mox deſiſtiſſet, vel accuſatore mortuo, cap. 443 num. 41. & quid mortuo accuſato, num. 42. fol. 250.

Fiſcus ſubintrat in furtis, cap 471. nu. 1. & 36. fol. 302.

I. N. D. E. X.

Fiſci debitor poteſt conuenirri de perſona etiam ab initio, vide ſuper clauſula, vt banchus, nu. 44 fol. 401.

Flumina ſunt Principis, & de regalijs, & quãdo, cap. 456. n. 106 fol. 292.

Forenſis etiam alterius populi admittitur in publicis delictis ad accuſandum, nedum ciuis illius populi, vbi eſt commiſſum delictum, cap. 359. n. 34 fol. 168.

Forenſes, ſiue exteri a Regno an gaudeant priuilegijs Bullę, poſt cap. 355. n. 433 fol. 143.

Forindicatio, ſiue bannum factum ad inſtantiã accuſatoris, cuius non intereſt, eſt nullum, capit 359 n. 24 fol. 167.

Fortuito de caſu pactum, an, & quomodo valeat, poſt cap. 355. n. 331 fol. 129.

Foriudicatio poteſt etiam fieri, & ad eam procedi ad inſtantiam Fiſci, partibus deſiſtentib. cap. 359 n 40. 41. fol. 169.

Fori declinatoria non competit Clericis in feudalibus, cap 540 n 41. fol. 380.

Fori ſui omni priuilegio renuntians, dicitur renuntiaſſe ſpecialiter, poſt cap. 355. n. 30. fol 94

Fori declinatoria non eſt excluſa in bullarijs contractibus non obſtante quouis ſtatuto, & inſtrumento guarentigiato, ibid. num. 476. fol. 147.

Foro eccleſiaſtico an poſſit ſe ſubmittere laicus, & renuntiare ſuo foro, cap. 511. num. 13. & ſeq. fol. 345.

Forus ceſſat ſtante inſtrumento camerali, vide ſuper clauſula, vt banchus, n. 21. fol. 399.

Fori priuilegio poteſt renuntiari, & intelligitur ſub clauſula, vt banchus, ibidem, num. 41. & ſeq fol. 401.

Foro omni, & loco ſe ſubmittens non poteſt conuentiri in loco qui plus differt expreſſis ibidem num 42 fol. eod.

Forma antiquæ inueſtiturę non poteſt mutari in agnatorum præiudicium, cap. 452. nu. 76. fol. 273.

Forma prima in feudis ſemper præſumitur inſe, cap. 456. nu. 4 fol. 281.

Forma & origo feudi quæ à radice ducitur in quolibet dertuato reperitur, nec mutari poteſt ibid. num. 7. cum ſeqq. fol eod.

Forma feudi eſt tenor inueſtiturę, & ſeruari debet, & recipit legem a conuentionibus, & pactis ibid. n. 8 cum ſeq fol. eod.

Forma feudi eſt incerta, & vaga propter diuerſitatem pactorum ab initio, poſtea vero dicitur perſiſtens & durans, natura vero certa, ibid. num. 9 fol. eod.

Forma dat eſſe rei ibid. n. 10 fol. eod.

Forma eſt verbum latiſſimum, ibidem, num. 14. fol. 282.

Forma feudi ſi non apparet, intelligitur facta conceſſio cum clauſula iuris francborum, ibidem, num. 15. cum ſeqq. fol. eod.

Forma feudi pro te, & heredibus quibuſcumque an faciat præſumi feudum hereditarium, ibid. n. 21, vel quibus volueris, vel cui dederis, n. 23. cum ſeq fol. 283.

Forma poteſt mutari in feudis hereditarijs ſimpliciter ibid n 24. fol. eod.

Forma feudorum dupplex erat in Regno hoc Sicilię, vna antiqua non apparente forma, alia ſecundum tempora iſernię pro te, & heredibus ex tuo corpore, & ſic in forma ſtricta, ibid. num. 29. fol. 284.

Formam feudi ad Principem ſpectat dare, ibidẽ, nu. 32. cum ſeqq fol. 285.

Forma in feudis non poteſt dari per contrahentes, ibid. n. 34 fol 286

Forma in feudis pacti, & prouidentia non poteſt mutari, ibid n. 35. ſecus circa feuda hereditaria, n. 37. fol. eod.

Forma feudi poteſt cũ conſenſu vaſſalli, & agnatorum reſtringi per Principem, ibid. num. 37. 44. 50. 57. fol. eod.

Forma feudi primæ inſpici debet, & originalis, à qua ipſum feudum ſtipitem accepit, etiam ſi plures formæ ſint, ibid. n 45. fol. 287.

Forma feudi poteſt mutari quotiès eſt contradictio legis, ibid. n. 47. & ſeq fol. eod.

Forma feudi non poteſt mutari, ſi fieret præiudicium iam natis, & naſcituris, quibus erat ius quæſitum, ibid. n. 48 fol. eod.

Forma feudi poteſt mutari per Principem, ſi eſſet ad ſe deuolutum, & apertum, ibid. nu. 49. fol. 288.

Forma feudi poteſt mutari per Principem facit do meliorem conditionem vaſſallorum expectantium, ibid. nu 50. 51. 52 53 & 54 fol. eod.

Forma feudi poteſt mutari per Regem, quando enormiter lederet Regem concedentem, ibid. num. 55 fol eod.

Forma Regni ſui poteſt per ipſum Regem alterari, ibid. n. 56 fol 289.

Forma feudi poteſt mutari cum conſenſu feudatarij expreſſo, ſiue tacito, nec ſic per metum interpoſitus, ibid. n. 57. cum ſeqq fol eod.

Forma feudi poteſt mutari in feudo ad franchũ allodium, cap. 456. n. 59. vel quando reperitur mutata, & alterata per conſuetudinem, et quando, n. 60. fol eod.

Forma nulla ſi non apparet in feudis dignitatũ, an poſſint alienari, cap. 457. nu. 17. fol. 296.

Fructus decurſi poſſunt in ſortem deduci, & de eis fieri noua ſubiugatio poſt cap. 355. n. 137. & n. 147. fol. 105.

Fructus fructuum non dantur, ibid. num. 138. & ſeq. fol. 106.

Fructus pendentes intelliguntur etiam venditi vendito ſando, ibid. n. 169. cum ſeqq fol. 110.

Fructus prębenda, officium, doctoratus, militia, &c. an poſſint ſubiugari, adiudicari, ſequeſtrari, ibid, n. 241. fol. 118.

Fructus

INDEX.

Fructus non exacti per vsufructuarium, ad quē transmittantur, ibidem nu. 268 fol. 121.

Fructus bonorum Ecclesiæ relicti per Prælatos regulariter sunt successoris in prælatura, & beneficio, cap. 478. n. 26. cum seqq fol. 316.

Fructus beneficiorum recollecti, vel alijs locati, an debeant, & quomodo reseruari successori, ibid. n. 30. cum seqq. fol. eod.

Fructus promicteus intelligitur de illis, qui nascentur, ibid. n. 50. fol. 318.

Frumentum consignari debet tempore recollectionis, & an propryis sumptibus, post capit. 355. num. 222. fol. 110.

Frumenta ad renouandum possunt dari, & valent contractus, cap 443. n. 28. fol. 249.

Frumenta olim lapso anno non poterant retineri, sed vendi, ibid.

Furatarum rerum dominus si reperiatur non tenetur restituere pretium talium rerum, cap. 471. n. 10 fol. 303.

Furatarum rerum an amittatur possessio per dominum, ibid. n 20. & seq. fol. 304.

Fur dicitur continuare possessionem, & eadem est possessio furis, & domini, ibid fol. eod.

Fur dicitur spoliare, & fur, & latro manutenendus est in sua possessione, ibidem, numero 21 fol. eod.

Fur si fuerit fustigatus, & punitus, non debet de carceribus relaxari, nisi rem furatam restituat, ibid. num. 24. & seq fol. eod.

Fur potest puniri criminaliter, & incidenter condemnari ad rei furatæ restitutionem, ibid. num 25. fol. eod.

Fur si occisus est in Ecclesia absque confessione tum furto, non potest ibi sepelliri, capit. 471. num. 3. fol. 302.

Furari pessima res est, & potius quis debet mori, nisi tempore necessitatis, cap 471. numero 2. fol 302.

Furari solitus potest etiam pœna mortis puniri, ibid. n 6. fol 303.

Furtum si quis fecit de frumento, de hordeo communi, potest deportari, ibidem, numero 11. fol. eodem.

Furtum etiō esset restitutum per furem domino, potest adhuc fur puniri, ibid. num 12. si res non fuit deteriorata, num. 13. vel furtū ablata res animo restituendi, numero 14. vel si statim restituit, n. 15. fol. eod.

Furtum attentatum, & non perfectum, an, & quando sic puniatur, vt perfectum, ibid. num. 16 fol 303.

Furtum inceptum fier in domo quomodo puniatur, ibid. num 16. cum seqq. fol. eod.

Furtum faciens in domo alicuius, & repertus dicitur manifestus fur, ibid. num. 17. maximè si fuit visus fugere, & contra eum acclamatum, esse non apprehensus sit, numero 18. fol 304.

Furtum faciens in domibus cum fractura parietum, vel quid simili, aggrauatur, & quomodo puniatur, ibid. n 19. fol. eod.

Furtum passus debet restitui, ibidem, numero 21. fol eodem.

Furtum faciens. & confessus si moriatur ante sententiam an eius hæres teneatur, ibidem, num. 22. fol. eod.

Furtum si constat esse factum, & non de persona furata. puniri cum toto hoc debet, ibidem, num. 23. fol. eod

Furtum faciens potest incarrcari ciuiliter, & criminaliter, , ibidem, num 25. fol. eod.

Furtum si est factum & sequuta remissio. potest Fiscus subintrare, nec cadit compositio, capit. 471. num 1. fol. 302.

Furtum qui fecit non seruatur fides, si demonstrabit v. g. tale, & tale, ibidem, numero 3. fol. eodem.

Furtum magnum est vltra viginti Augustalia, ibid num. 4. fol. eod.

Furtum magnum, minus, & minimum quomodo dicatur, ibid.

Furtum vnum si est magnum, potest quandoque procedi ad pœnam furtarum, cap. 471. num 5. cum seq. fol 302.

Furtum factum cum scalis grauius punitur, ibidem num. 26. fol. 305.

Furtum factum fortuitu absque culpa punitur, & quando ibid nu. 27. fol. eod.

Furtum si est factum, debet in accusatione exprimi quantitas rei furatæ, ibidem, numero 29 fol. 305.

Furtum factum hostibus nostris, v. g. Turcis, Mauris, &c. licitum est, ibidem, num. 30. fol eodem.

Furtum an dicatur si quis inuenerit quid instrata & non restituit, ibidem, num. 31. & 32. fol. eod.

Furtis protribus si quis est conuictus, potest furcis suspendi, capitul. 471. num. 5. cum seq. fol. 302.

Furtorum pluralitas quomodo consideretur, ibidem, numero 6. & an fiat coacteruatio, n. 8. fol. 303.

Furta tria confitenti non est credendum ex sola sua confessione ibidem, num. 7 fol. eod.

Furta duo si quis fecit, & fuit punitus, & commiserit tertium, an possit puniri pœna mortis, ibid. n. 9 fol. eod.

G

Gabella potest quandoque tolli per Regem ob publicam vtilitatem, ne mercimonia aliò tendant, capitul. 355. numero 1. & seq. fol. 69.

Gabella debet ſolui ex contractibus ſubingato rÿs, & à quibus, poſt cap. 355. numero 243. fol. 118.

Gabella noua non poteſt imponi, neque à Rege, nec à Principe in odiū Ciuitatis Imperio ſubiectæ, cap. 358. n. 2. fol. 160.

Gabella noua ſi exigitur vltra iuris formam —, debet reſtitui, ibid. n. 8. fol. 161.

Gabella noui tareni an ſit de regalÿs, cap. 456. num. 65. fol. 289.

Gabellam fraudans ſi reſtituit fraudata, non debet puniri, cap. 471. n. 12. fol. 303.

Gabellę ſi ſunt venditæ, & alienatæ per vniuerſitates pretÿs vilioribus exeedentibus decem pro centenario, illud plus computatur in ſortę cap. 443 n. 26 fol 248.

Gabellas imponere de regalÿs eſt, cap. 456 num. 98. fol. 291.

Gabellę ius, ſiue dohanæ poteſt fraudari licitè, quando à dohanerÿ petitur ius, quod non eſt ſoluendum, cap. 355. num. 17. fol. 70.

Gabellę nouæ, ſiue collectæ non poſſunt imponi Siculis niſi ex cauſis contentis in Capitulis Regis Iacobi, cap. 358. num. 1. & ſeq. & num. 10. 11 fol. 160.

Gabellarum exactio odioſa eſt, ibidem, numero 7. fol. eod.

Gabellæ nouæ impoſitæ ex ſola lucri cupiditate ſine iuſta, & idonea cauſa non ſunt à Principibus tollerandæ, ſed abolendæ, ibidem, num. 9. fol. 261.

Gabellas nouas primus, qui impoſuit pro rebus diurnis fuit Caius Caligula IIII. Imperator, ibid. n. 10. fol. eod.

Gabellas nouas non tenetur ſoluere habens duodecim filios, ibid. nu. 16 fol. eod

Gabellæ nouæ, impoſitiones, & datia, & collectæ poſſunt recipi per Regem pro pace, defenſione, & quiete Regnorum, capitul. 401. numero 10. fol. 208.

Gabellationum contractus territoriorum, & redituum, fructuum domorum poſſunt licitè fieri, cap. 443. num. 21. & ſeq. & quid ſi non redderent fructus, an teneatur ingabellator ad penſionem, n. 25. fol. 248.

Gabellator prædiorum an teneatur ad penſionem, ſi prædia non redderent fructus, ibidem, num. 25 fol. eod.

Generalis obligatio non comprehendit bona vinculata, poſt cap. 355. numero 24. & ſeq. fol. 93.

Generali ſub obligatione veniunt pecunia, & bona de nouo quæſita, ibidem, num. 362. fol. 133.

Genua eſt libera Republica non recognoſcens ſuperiorem, capit. 474. numero 11. ſtat tamen ſub protectione Regia, numero ſeq. fol. 308.

Grauamen non admittitur bullaribus cenſualibus contractibus, poſt capitul. 355 numero 264. fol. 120.

Grauamen non ſuſpendit, niſi cum litteris per menſem, cap 528. n. 34. fol. 367.

Guarentigia nil aliud eſt, niſi præceptum Notarÿ factum partibus volentibus, & acceptantibus, vt obſeruent inſtrumenta, vide ſuper clauſula vt hanebus. n. 19. fol. 399.

Guidagia ſunt de regalÿs, capit. 456. numero 65. fol. 289.

H

Hæreditas feudatarÿ mortui poteſt adiri per hęredem legitimum, eiuſque ſucceſſorem infra annum, cap. 452. n. 39. fol. 268.

Hęres tertius poſſeſſor non poteſt ſe tueri inuentarÿ exceptione, poſt cap. 355 num. 22. fol. 93.

Hæres poſſit accuſare de iniuria facta defuncto cap 359 n. 18. fol. 166.

Hęredes tertÿ poſſeſſores poſſidentes bona ſubingata tenentur pro cenſibus bullaribus de perſona, etiam ſi confecerint inuentarium, & quomodo, poſt cap 355. num. 19 & quid ſi inſolutum dederint prædium vni ſubingatario, an ſint liberati, tenendo alia, & quid ſi ſint obligati ex contractu, ſed non inſolidum —, quomodo conuenientur, num. 21. 22. fol 93.

Hæredes plures ſi conueniuntur, tenentur regulariter pro hæreditarÿs portionibus, ibidem — num. 21. fol. eod.

Hæredes plures in communi poſſidendo an ſi aliquis ex eis deſinat poſſidere portionem ſuam, teneatur in bulla, ibidem, num. 428. & ſeq. fol. 142.

Hæreſis in crimine Fiſcus principaliter agit cap 359. num. 59. fol. 170.

Hęreſis in caſu Iudex Eccleſiaſticus tantum cognoſcit in laicos primatiuè, capit. 511. num. 15. fol. 345.

Homicidium appoſtatum, & ex propoſito poteſt proſequi etiam principaliter per Fiſcum, cap. 359. num 59 & ſeq. fol. 171.

Homicidium, ſiue appoſtatum, ſiue caſualiter in exterum commiſſum poteſt proſequi etiam per Fiſcum, ibidem num. 60 fol eod.

Homicidium commiſſum in ſeruum ſuum proprium, vel alienum, poteſt inquiri etiam per Fiſcum, ibid. n. 69. fol. eod.

Honor antiquioribus præſtandus eſt, & honorabilibus deferri, cap. 275. n. 4. fol 41.

Honores conferre ſpectat ad Principem, capit. 456. n. 95 fol. 291.

Hoſpitalis, vel Eccleſiæ ſi relinquitur aliquid ſoluendum infra quinquennium, & dum non ſoluitur, de dando tot ſingulo anno, valet, nec eſt vſura, poſt cap. 355. n. 100. fol. 101.

Hypothecam anteriorem habens, an admittatur in bulla, & quando, poſt cap. 355. num. 45. 46 47 fol. 95.

INDEX.

Hypotecam anteriorem habens similem priuilegiatam bullarem præfertur censuario similiter bullari posteriori. esto posterior staret in iure agendi ibid num.419.cum seqq pluribus, extende, numero 425. limita 426. fol. 140.

Hypotecam anteriorem habens in censu bullari præfertur etiam in eius interusurijs, qui cucurrerũt, post contractum subingatorium, ibid num.425.fol.141.

Hypoteam anteriorem habens super censibus bullaribus, si sibi in adiudicatione accollat onus posterius, dicitur possidere partim ex causa anteriori, & partim posteriori, ibidem, num.426 & quid quando protestatus fuit se velle possidere ex suo credito anteriori, num. 427 fol eodem.

Hypoteca, & pignus an confirmetur ex superuenientia bonorum ibid n.440 fol. 143

Hypotecaria actio facit possessorem teneat insolidum post cap 335 n.383.fol. 136.

I

Iarretta sunt de regalijs, capit. 456. numero 106.fol 292.

Impedimento uno sublato catera remaneãt, cap. 418.num. 29 & seq fol 221.

Imperator, Rex, vel Princeps condens legem videtur excepisse authoritatem Pontif sui superioris cap.258.n.29. fol 27.

Incertus author supir ritu est Franciscus de Neapoli cap 140 n 89.fol 389.

Inclusio unius est exclusio alterius, cap.443. nu. 1. fol 246.

Incontinenter ethimologia est quasi in actu simul tenenti, post cap 35. n 102 fol 109.

Indictio debet necessario apponi per Notarios in instrumentis, c.p.258.num 13. & est cursus quindecim annorum, nec ultra extenditur, & qua de causa fuit inuenta, numero 14. fol.26.

Indulta concedere est de regalijs, cap 456. num. 85 fol. 291.

Ingratitudo liquidè est probanda, & per quot testes, nec defertur iuramentum, cap.258.nu. 10 fol.25.

Inhibitio an possit fieri Iudici seculari per Ecclesiasticum in materia contractus vsurarij, & quomodo, cap.443.n.54 fol. 252.

Inimicitiæ vt probetur causa remouendi legatum inter testatorem, & legatarium, quot testes requirantur, cap 258 n 6.fol 25.

Inimicitijs cessantibus petenda est inuestitura, cap.452 n.65.fol.272.

Iniuria sibi, vel suis facta, qui possint vindicare, cap.359 n.19.fol.166.

Iniuria illata officiali intuitu officij, vel ex prius facta maleuolentia quomodo puniatur, ibidem num 43. cum seqq præsertim si illis essent ebmissa negotia, n.48. cum seq. fol 169.

Iniuria crescit ex persona eius, cui irrogatur, & atrox reputatur, quando habetur respectus, ad personam, cui infertur, ibidem, numero 49. fol.170.

Iniuria facta vassallo in contemptum domini, ipsi domino facta videtur ibidem, n.51. fol. eod.

Inquisitio est reseruata Regi cap 359. num. 29. fol. 167.

Inquisitionis per viam, vel denunciationis non potest agi præterquam in casibus bic notatis, nisi ex cõmissione Principis in specie per acta appareret, capitul. 359. numero 1. cum seqq. fol.165.

Insolutum datio potest admitti in bulla, post capit. 355.num 323.fol.227.

Instantia inchoata transit contra alium etiam priuilegiatum, ubique sequi debet iudicium, cap 511.n.24 & seq fol 346.

Instantia transit in Fiscum successorẽ, siue hæredis ibid.n.25.fol.eod.

Instantia non datur in executinis; nec sit litis contestatio, nec strepitus iudicij, vide super clausula, vt bancbus n 39. fol.407.

Instantiam insufflare, instaurare & prorogare est de regalijs. cap.456. n 87. fol. 291.

Instrumentum non redditur suspectum, quoties vnus ex testibus contradicat & numerum excederit cap.258. n. 11. & seq. fol 25.

Instrumentum minus solemne si producitur, si tamen secundum eiurtenorem fuerit obseruatum, probat ibidem, n. 19, fol 26.

Instrumentum si non potest consistere in una membrana vel folio de papiro, fiat in pluribus. capit. 264. n. 4. & seq. fol 33.

Instrumenti copia producta de prothocollo Notarij plenam fidem facit, ibidem, numero 6. & seq. fol. 34.

Instrumentum publicum valet, etiam si in tabulis de ligno scribatur, aut alterius materiæ, cap. 273. n. 3. fol. 39.

Instrumentum regulariter intelligitur approbandere nominatum in eo & vim habere, nõ tertium post cap. 355 n. 17 fol. 92.

Instrumentum clarum dicitur cuius legis, ibid. num. 486. fol. 149.

Instrumenta debent continere legitimum numerum testium cap 258 num. 1. & quot, & subscriptionem, & alias sollemnitates, & quando, num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. limita num. 23. 24. 25. fol. 25.

Instrumenta venientia de longinquis partibus, & extra mare debent continere etiam omnes suas solemnitates, testes, subscriptionem, millesimum, indictionem, &c. ibidem, num. 20. & 22. fol. 26.

INDEX.

Inſtrumenta non confecta in Regno, an, & quã da debeant hic executionem paratam, ibidem num. 22 fol. eod.

Inſtrumenta, in quibus non eſt expreſſa quantitas, an debeant continere omnes ſolemnitates, prout alia, ibid. n. 23 fol. eod.

Inſtrumenta aliqua an ſint, quæ non requirant ſubſcriptionem ibid. n. 24 fol. 27.

Inſtrumenta facta in uno loco, an, & quando ſervari debeant in omni loco ibidem num. 25. fol. eodem.

Inſtrumenta facta de nocte valent, non obſtantibus tribus luminaribus, et ſufficit unum, ibid. num. 35. nec aſtringitur Notarius facere tali tempore, n. 36 fol. 28.

Inſtrumenta in quibus cartis ſcribantur, & an in qualibet materia, puta papyro, pergameno, carta bombicina, &c. cap. 264. num. 5. cum ſeqq. non in vili carta, n. 7. & 8, fol. 33.

Inſtrumenta omnia, & acta regiſtrari debent, ibid. num. 9. fol. 34.

Inſtrumenta publica, quæ dicantur, poſt capit. 355. num. 188. fol. 112.

Inſtrumenta in forma Camera habent executionem paratam, vide ſuper clauſula, ut banchus, num. 17. & ſeqq. fol. 398.

Inſtrumenta in forma Camera habentur, ac ſi in confeſſum eſſent lata ſententia, & ubique locorum exequi poſſunt, nullamque requirũt executionem, nihilque ſupereſt, niſi præcipiat Judex, ut ſolvat, ibidem num. 19. & de alijs effectibus, n 20 fol. 398.

Inſtrumenta in forma Camerali aliud nõ ſunt, niſi confeſſionata æquiparata inſtrumentis cum guarentigia, ibid. n. 24. & ſeq. fol. 399.

Inſtrumenta cum obligatione in forma Camere, licet ſint privilegiata, impediuntur tamen ex nonnullis exceptionibus, ibid. num. 27. cum ſeqq fol. 400.

Inſtrumenta in forma Camera impediuntur exiqui ob cauſe defectum, quę tollit rebus ea ſua obligationis ibid. n. 33. fol. eodem.

Inſtrumenta in forma Camera cum clauſula, ut banchus, faciunt, ut poſſit inchoari etiam à captura perſonæ, ibidem, numero 43. cum ſeqq fol. 401.

Inſtrumenta in forma Camera facta operantur, ut creditor ad libitum poſſit illam viam eligere, quam vult ibid. n. 45. fol. eod.

Inſtrumenta in forma Camera facta cum clauſula, ut banchus, &c. non requirunt diſcuſſionem de primo, & principali conveniendo, ibidem, n. 52. fol. 402.

Inſtrumenta in forma Camera facta non requirunt libellum, nec proceſſum, ſed executivè agitur, ibid. n. 58. & ſeq. fol. 403.

Inſula confinentes per milliaria 60. vel 100. cuius juriſdictionis ſint, cap. 491. numero 7, & ſeq. fol. 330.

Intereſſe lucri ceſſantis, & emergentis an, & quomodo poſſit peti in ſuo lucri contractu poſt cap. 355. n 8. cum ſeqq fol. 100

Intereſſe de intereſſe non datur, ibid. num. 139. fol. 106

Intereſſe peti poteſt, eſto capitale ſit ſolutum, quotiens adeſt pactum, tũ promiſſionis dãnorũ, intereſſe, & expenſarum, ibidem, numero 388. fol. 137.

Interlocutoria judicis ſi eſt revocata, non ob id tamen removetur judex à cauſa principali, cap. 534 n. 2 fol 371.

Interuſurij pro decurſis ſi eſt facta ſubingatio, an ſit anterior alteri creditori ſubingatario contrahenti ante ſuam ſubingationem, poſt cap. 353. n. 134. fol. 105.

Interuſurij pro decurſis poteſt fieri nova ſubingatio, præſertim à tertio, ibid. num. 147. & & ſeq fol. 107.

Interuſuria decurſa poſt contractum ſubingatorium cenſuum ballarium habent eadem privilegium, prout cenſus ipſi, ibidem, numero 415. fol. 141.

Intimatio de reditibus ſi eſt facta per creditorẽ ceſſionarium, non poteſt in eius præiudicium fieri revocatio. poſt cap. 355. n. 128. fol. 104.

Inuenta res in ſtrata an poſſit ſine peccato retineri, vel dari pauperibus, & quid ſi habet animum reſtituendi domino, quandocumque apparuerit, vel inventor eſt pauper, vel invenit in lictore maris & an poſſit petere mangiam, cap 471. n. 31. & ſeq fol 305.

Inuentarium non prodeſt in cenſualibus reditibus & quando. poſt cap. 355. num. 22. fol. 93.

Inuentarij in confectione, quando citantur creditores, poteſt etiam cum his citari Clericus, quatenus ſua putauerit intereſſe, cap. 511. num 47 fol. 349.

Inueſtitura dicitur confirmatio feudorum, & eſt neceſſe in novo poſſeſſore, capit. 387. num. 2. fol. 193.

Inueſtitura præſumitur conceſſa ex poſſeſſione per triginta annos cum ſervitio præſtito ſuper feudo, ibid n. 3 fol. 194.

Inueſtitura in ſit neceſſe, ut expiatur in ſucceſſore filio fundatarij, cap. 390. num. 3. & ſeq. fol. 198.

Inueſtitura, ideſt inueſtitio, & an ſit neceſſaria, vel præſtatio homagij cap. 452. num. 1. cum ſeqq fol. 263.

Inueſtitura eſt neceſſaria in feudis, ibid. nu. 2. fol eodem.

Inueſtitura nil aliud eſt, quã poſſeſſio, non quòd tranſferat poſſeſſionem ſed quòd det licentiam intrandi in eam ibid. n. 3 fol. eod.

Inueſtitura conſtituitur feudum, ibid. & nu 7. fol. 264.

Inueſtitura debet peti infra annum, & diem ab hærede, & ſucceſſore defuncti, ibidem, num. 6.

olim

INDEX.

olim erat infra annum, mensem, & diem, nec tempora debent diminui ista hæc tempora, nu. 13. & quando n. 14 cum ſ. qq. fol eod.

Inueſtitura habet vim Regiæ confirmationis, & de fidelitate, & effectus veteris inueſtituræ cõfirmatur, ibid num. 8 fol eod.

Inueſtituram non petens infra tempora, beneficium amittit & feudum redit ad dominum, ibid. vbi an dupplicetur ſolutio relevij, & n. 10. & 41. fol. eod.

Inueſtituram petitam ſi non cõceſſerit dominus infra tempora quid fiet, ibid. n. 11. fol 265.

Inueſtitura poteſt peti infra minora tempora per ſtatutum decreta, ſi pars conſentit, ibidem, num. 11. fol 265.

Inueſtitura de Regno Neapolis petenda per Reget Siciliæ à S. Pontif. peti debet ex pacto infra ſex menſes computandos à die mortis Regis prædefuncti ibid n 16 fol. eod.

Inueſtitura peti poteſt etiam per Procuratorem ibid n 17, cum ſeqq fol. eod.

Inueſtituram fuiſſe conceſſam, vaſſallumque inueſtitum, poſſet probari Sacramento ipſius reũ deciſum ſacramentalibus, vel per teſtes, & quas ibid num 29. vel per iuramentum domini cum ſeqq fallit, n. 24 fol 266.

Inueſtitura peti debet per vaſſallum, eſto nõ init infra legitima tempora ſtatim, ac habuit ſcientiam de morte domini ſui, ibid n. 28 fol. 267.

Inueſtitura ſi non eſt petita ſtatim infra tota tempora, an poſſit purgari mora, ibid. nu. 29. & ſeq. fol eod.

Inueſtituram petere infra tẽpora non ſolum ſufficit, ſed petere cum inſtantia, & proſequi, & adimplere ex parte ſua ibid n. 37 fol. 268

Inueſtitura videtur conceſſa, & præſtita, ſi dominus dixerit vade, & accipe talem rem, habeaſque in feudum & hoc durante vita iſtius, ibid num 38. & quid in Regno Siciliæ, num. 60 fol eodem.

Inueſtituram petendi practica, & dicitur cauſa ſummariſſima, nec datur terminus miſis omnium ad diſputandum, ibid n. 43, fol. 269.

Inueſtitura prima originalis attendenda eſt, caſu quo plures diuerſo tempore facta reperirentur, ibid n. 44. cum ſeqq. fallit n. 49. fol. eod.

Inueſtitura recognitiua, ſua renouatio aliter facta, quam in prima inueſtitura, non præiudicat, ibid n 45 fol eod.

Inueſtitura ſecunda facta per errorem differens à prima non præiudicat, ibid n. 47. fol. eod.

Inueſtitura nouæ facta per dominum virtute antiquæ nõ tollit vigorem venientem ex prima antiqua, ibid n. 48 fol eod.

Inueſtitura ſecunda poteſt aliter fieri quàm prima de communi conſenſu ſuperſtitum, non autem in præiudicium tertij, ibid. numero 49. fol. eodem.

Inueſtitura in veteri feudo eſt petita confirmatio, ibidem, num. 50. fol. 270.

Inueſtitura ſi non eſt petita infra tempora per abſentem excuſatur, nec perditur feudum, ibid n 51. fol. eod.

Inueſtitura an poſſit peti de nocte, ibidem, n. 54. fol. eodem.

Inueſtituræ renouatio cõcedi debet poſſeſſori feudi, non Baronis ſucceſſori, ibidem, num. 56. & ſeq fol. eodem.

Inueſtitura ſi non eſt petita per ſucceſſorem Baronis non poſſidentem nihil obeſt, ibid. fol eod.

Inueſtitura renouatio poteſt per Regem remitti in conceſſione feudi, ibid n. 58. fol. 271.

Inueſtitura poteſt per pactum remitti, ne teneatur vaſſallus illam capere, ibid. n. 59. fol eod.

Inueſtitura quomodo capiatur in hoc Regno Siciliæ ibid. n. 60, fol. eod.

Inueſtitura in hoc Regno fit per priuilegium, & expediuntur litera executoria de ponendo in poſſeſſionem, & aſſecuratur ab hominib. feudi, ibid fol. eod.

Inueſtituram non petens infra tempora minor, infans excuſatur, & habet reſtitutionem in integrum, ibid num. 51. fol eod.

Inueſtitura, quæ competebat vaſſallo mortuo, quam petere incœperat, poteſt ex reſiduo ipſius concedi ſucceſſori eius, ibidem, numero 63. fol. 272.

Inueſtitura ſi non eſt petita ob capitales inimicitias, quas vaſſallus habebat, non ex hoc perditur feudum ibid. n. 64 quibus ceſſantibus eſt petenda, cum ſeqq. fol. eod.

Inueſtituram non petenti ob impedimentũ debet fieri proceſſus, & citari ad dicendum cauſas, quare non petijt, ibid. n. 66. 78. fol. eod.

Inueſtituram non petens infra tempora, ex quo dominus erat excommunicatus, excuſatur, ibid num. 67. fol. eod.

Inueſtituram non petens infra tempora licet incidat pœnas tamen in hoc Regno Siciliæ remiſſi ſolent, ibid n. 68 fol. eod.

Inueſtituram ob non petitam infra tempora ob impedimenta Officialium non nocet vaſſallis, ibid n. 70. fol. eod.

Inueſtituram non petens infra tempora minorata non amittit feudum, ibid. num. 71. niſi aliter vaſſalli ſe obligauerint, n. 72. fol. eod.

Inueſtituram petens infra tempora an teneatur vaſſallus ratione cognitionis formæ, & collationis faciendæ oſtendere primam conceſſionẽ cum capibreuio, ibid n. 73. fol. 273.

Inueſtituræ renouatio debet fieri ſecundum primam naturam feudi cum ſua cauſa, ſaiſque vitijs, ibid. n. 74. fol. eod.

Inueſtitura non petitur ex eo accremento, quod accreuit feudo, ibid. n. 75. fol. eod.

Inueſtitura nouæ eſto petatur de feudo demolito non propterea feudum efficitur nouum, ibidem. num 76. fol. eodem.

INDEX.

Inueſtitura erronea non nocet, ibidem, numero 77. & ſeq. fol. eod

Inueſtitura facta de vnare non extenditur ad aliam, ibid. fol. eod.

Inueſtituram petere non tenetur tnuiti feudatarij, & Barones poſſidentes, ibidem, numero 80. fol. 274.

Inueſtitura præſumitur conceſſa, ſi vaſſallus poſſedit feudum per annum ſciente, & patiente domino, ibid. n 81. fol. eod.

Inueſtituram non petens abſque dolo non amiſit feudum, ibid. n. 82 fol. eod.

Inueſtituram non tenentur capere Eccleſiaſtice perſonæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, &c. ibid. num. 83. & cedula Realis loco inueſtituræ habetur, n 84 fol. eod.

Inueſtitura ſi non eſt petita infra tempora ſtante ignorantia, excuſat, ibidem, numero 85. fol. eodem.

Inueſtitura conceſſa videtur, ſi dominus ex poſt recipit cenſum, vel ſeruitium, ibidem, num. 86. fol. eod.

Inueſtituram ſi non petant ſemina infra tempora, an excuſentur ibid num 87. fol. eod.

Inueſtitura ſi non eſt petita infra tempora, & conſtat de læſione, datur reſtitutio in integrũ, ibid. n. 88 fol. 275.

Inueſtitura ſi non eſt petita infra tempora, poteſt mora purgari celeriter, ibidem, numero 89. fol. eodem.

Inueſtiture ſufficit, quòd ſit petita pro die annotata, ibid. n 90. fol. eod.

Inueſtitura renouatæ intelligitur ſecundum naturam prioris renouatæ, ibid. num. 43. & ſeq fol. 269.

Inueſtitura ſecunda ſi non appret, ſtandum eſt pactis, & conditionibus prime, cap. 456 num. 5. cum ſeqq. fol. 281.

Inueſtitura fratris ſocij prodeſt alijs fratribus, cap 474. n. 19. fol 309

Inueſtitura ſolent fieri ſub conditione, non pure, videlicet ſi ſine diſcendente maſculo, vel aliter, cap 452. n. 5. fol. 264.

Inueſtituræ duæ ſunt petendæ, ſi feudum eſſet datum duobus fratribus, ibid. numero 18 vel ſi plura feuda diſtincta confinibus poſſiderentur, num 40. fol. 40. fol. 266.

Inueſtiture ſequentes ſi diſcordant à prima, ſtandum eſt prime, tanquam radici, ibidem, num. 45. fol. 269.

Inuito creditore aliquando poteſt ſolui, poſt cap. 333. num 124 & ſeq fol. 104.

Ioannes Aloyſius de Septimo Doctor conſumatiſſimus cap. 456. n. 26. fol. 284.

Iudæis eſt permiſſa vſura taxata, vt accipiant, quid pro capitale, & quomodo, poſt cap. 355. n. 109. & cum licentia, n. 5 10. fol. 154.

Iudicandi poteſtas in vltimis appellationibus dicitur eſſe de regalijs, cap. 456. n. 73. fol. 290.

Iudicare bonor eſt. cap 356. n. 15. fol. 180.

Iudex criminalis poteſt incidenter condemnare ciuiliter ad reſtitutionem bonorum ſi eſt petitum, & percipere ius prouiſionis, cap. 205. num. 11 fol 3

Iudex maior ſuperueniens debet reuerentiam minori Iudici ordinario ibi regenti, cap. 257. num. 8. fol 41.

Iudex ſubrogatus debet habere eaſdẽ qualitates, prout ille, ad quem eſt ſubrogatus, cap 366. n. 21. fol 181.

Iudici exiſtenti extra territorium non obeditur cap. 442. n. 5 cum ſeqq fol. 241.

Iudicis claues ſunt duæ, vna poteſtatis, altera veritatis, cap. 443. n. 7. fol. 247.

Iudex laicus requiſitus de remiſſione non poteſt ſtatuere terminum petenti remiſſionem, vt probet cauſam coram Eccleſiaſtico, cap. 511. n. 9 fol. 344.

Iudex laicus non poteſt ſe intromittere nec principaliter, nec incidenter de cauſis Eccleſiaſticis, ſiue quæſtio eſſet iuris, vel facti mixti, ibidem, num. 10. fallit in cauſis non merè ſpiritualibus, nec merè Eccleſiaſticis, num. 11. & in alijs caſibus pluribus, n 12. cũ ſeqq fol. 345

Iudex Eccleſiaſticus priuatiuè cognoſcit in laicis in caſu hæreſis, ibid. num. 15. & in cauſa contrahentis binas nuptias, num ſeqq. in cauſa ſimoniæ, num. 18 in caſu iuramenti num. 19. in cauſa matrimonij, num. 20 fol. eod.

Iudex non poteſt remoueri a cauſa principali, nec recuſari, eſto eius interlocutoria eſſent reuocata, cap. 534 n 2 fol. 371.

Iudex laicus, eſto non poſſit eſſe iudex veritatis, nec autem poſſit, vt arbiter, compoſitor, & amicabilis perſona, 540. n. 24 fol 378

Iudice mortuo, vel mutato, durat Magiſtratus, & per ſucceſſorem in officio omnia exercentur data notitia partibus & ſequi debet votum prædeceſſoris, ibid. n. 100 fol. 387.

Iudices M. R. C. olim erant quatuor, hodie ſex cap. 366. n. 1. & 2. & ſi eſſent plures, generaretur confuſio, n 4 & 5 fol 179.

Iudices M. R. C. olim omnes exercebant criminale, & ciuile, mox diuiſi, tres in criminales reliqui in ciuiles, ibid. n. 2. & præferuntur in præſidentijs, & an per totum biennium, num. 3. fol. eodem.

Iudicum Regiorum, maximè M. R. C. authoritas magna eſt, & dicuntur Clariſſimi, habent cognitionem cauſarum Secretariorum, eorũ officium eſt ſupremum, ibid. num. 15. habent honores, & onera, n. 16. cum ſeqq. fol. 180.

Iudices M. R. C. debent eſſe Siculi, vel habere vxores Siculas, ibid. num. 20. & quid ſit mortuis, & de ſubrogatis, n. 21. fol. 181.

Iudices M. R. C. antequam exerceant officium, debent iurare in manibus D. Proregis, de obſeruando Capitula Regni, ibidem, num. 22.

& de

INDEX.

& de iudicando bene, & iuste, esto Rex praeciperet contrarium, num. 23. & seq. & quid si exercent officium non praestito iuramento, nu. seq. & notatur hora, quando capitur possessio, num. 25. fol. eod.

Iudices M. R. C. duo, vel unus debent creari de Regno. ibid. n. 26. fol. 182.

Iudices M. R. C si aliqui sunt absentes, non possunt de nouo alij creari, sed illi, qui remanent, debent expedire causas, nisi in casu mortes, & absentia omnium, quibus redeuntibus, cessant, cap 418 n. 1: fol. 222.

Iudices M. R. C. non debent interuenire in consilio, quando agitur de reuocatione, siue confirmatione suarum interlocutoriarum, cap. 453. num. 1. fol. 371.

Iudices M. R. C. in causis feudalibus debent esse quatuor, tres ciuiles, & unus senior aetate criminalis, & dicuntur pares Curiae, cap. 540 n. 4. fol. 377.

Iudices M. R. C. tres criminales, & tres ciuiles diuidunt sibi emolumenta prouisionum, & datij. ibid. fol. eod.

Iudices, & Delegati non capiant candelas, nec prouisiones, nisi sibi taxatas per Magistrum Notarium, cap. 205. n 5. fol. 3.

Iudices olim percipiebant tricesimam pro sententijs ferendis, hodie prouisiones taxatas, ibid. num. 12. fol eod.

Iudices absentes à Curia pro negotijs propriis, & non pro seruitio Curiae non participant cum alijs Collegis in emolumentis, ibidem, num. 13 fol. eod.

Iudicibus duobus sufficit mitti processus, & scripturas maximè in minimis, nisi partes velint ad alios mittere, ibid. num 14. fallit in scripturis inter partem, & Fiscum, nam debent omnibus iudicibus mitti, num. 15 & an illi, qui viderint, & non viderint scripturas teneantur omnes insimul conferre, num. 17. & seq. fol. eod.

Iudices tenebantur decidere, & sententiare infra decem dies post conclusum in causa, nisi in casibus, ibid. num. 16. fol. eod.

Iudices omnes tenentur insimul conferre negotia etiam illi, qui non viderint scripturas, nec processus, ibid. num. 17. & seq fol. 4

Iudices plures ordinarij, siue delegati si sint, an unus solus possit exercere iurisdictionem sine alijs, & quomodo, & ex actu generali, ibidem num. 18 fol. eod.

Iudices Regiae Curiae Praetoris Panhormi erant olim duo ciuiles, & unus criminalis Capitanei, & postponebatur in precedentijs, capit. 366. n. 3. fol. 179.

Iudices plures ubi sunt in aliquo negotio, omnes debent sententiare, & dare eorum votum, ibidem num. 6. cum seqq. fallit, num. 8. 9. cum seqq. & num. 13. 14. fol eod.

Iudices duo vel tres quoties interuenire debent, si duo solum proferant sententiam, altero contradicente, vel non vocato, & non vocato, est nulla. cap. 366. num. 7. fol 179.

Iudices si sunt plures in causa, & unus est absens, seu plures, an possint alij decidere, & quomodo ibid. num. 8. cum seqq. fol. 180.

Iudices plures si in causa sunt, & unus est impeditus, quomodo possint alij sententiare, ibidem fol. eodem.

Iudices plures in causa si adsunt possunt decidere esto omnes non possunt adesse, si ita commissum esset, ibid num 9 & seq. fol. eod.

Iudicum si unus est impeditus, vel absens, vel recusatus an totius iurisdictionis exercitium deuoluatur ad alios, ibid. fol. eod.

Iudices si non omnes possunt interuenire, esto sub nomine dignitatis sint vel nomine collectiuo, non potest unus sine alio iurisdictionem exercere, ibid num. 10 cum seqq. fol. eod.

Iudices si habent iurisdictionem concessam de idoneitate, & sufficientia alicuius, vt eum prouideant de beneficio, remittendo eorum conscientijs, an, & quando, esto aliqui noluerint, vel nõ potuerint interuenire, possint alij prouidere ibid. n. 13. fol. eod.

Iudices possunt in beneficialibus, esto non essent omnes interuenientes, prouidere super negotio sibi commisso, ibid. n. 14. fol. eod.

Iudices debent iudicare iustè, esto Rex praeciperet eis quid, ibid. n. 23. fol. 181.

Iudices in locis debent eligi de cappa, & Iustitiarij ensis. cap. 412. num. 2: fol. 215.

Iudicum si unus moriatur, vel sit absens, vel recusatus in causis feudalibus, nil potest fieri, nec os aperiri, nisi sit sedes plena, cap. 540. nu. 9: fol. 377.

Iudicia publica sic dicta, quia cuilibet de populo competit ius, cap. 359. n. 9. fol. 165.

Iuramentum transit ad haeredes, post 355. num. 67. fol. 98.

Iuramentum praecisè obligat ad factum, ibidem, num. 66. & seq. fol. eod.

Iuramentum praestitum per alterum alteri postea adinuicem remitti, capit. 418. num. 11. fol. 219.

Iuramentum deferendum est possessori, & quando, cap. 452 num 20. & seqq. fol. 266.

Iuramentum non est statim deferendum per iudicem partibus in materia immissiua, sed quod aliquid eum moueat, ibidem numero 22. & quibus casibus non sit deferendum, nu. 24 25. & 26. fol. eod.

Iuramentis causa spiritualis est, & de ea primatiuè iudex Ecclesiasticus cognoscit, cap. 511. num. 19. fol. 346.

Iuramentum suppletorium non defertur in causis feudalibus, capitul. 540. numero 17. fol 378.

Iura-

INDEX.

Matrimonia duo, siue binas nuptias, qui cõtraxit dicitur incurrere hæresim, nisi ex concupiscentia carnis factum esset, cap 511. nu. 16. & seq. fol. 345.

Matrimonia duo si quis insimul contrahit, dicitur delictũ mixti fori, & quando, ib. fol. eod.

Mediani Latine, Proxeneta, quasi ac moneret vbi, qua lege, & quanti res venalis sit, capit. 524. n. 1 cum seqq fol 358.
¶ *Supple in verbo, Proxeneta.*

Medico euntí extra manus, & foras ad curandum infirmum debent etiam dari æquitatur a cap. 205 num. 19. fol. 4.

Medici relatio dicentis aliquem esse infirmum, vel ex vulnere remansisse cicatricem nil operatur, nisi præcedat inquisitio diligens iudicis cap. 523 n. 5 fol 357.

Medicorum relationes circa carceratos solent fieri cum inquisitione Iudicis, vel partium electione, si concordent, ibidem, numero 4. & seq. fol. eod.

Memoriale si continet plures petitiones, & Rex ad vnam respondet censetur respondisse etiam ad alias similes cap. 445 n 2. fol. 253.

Memorialia quando referuntur, & est lapsus terminus, solent decretari, pro die annotata, cap. 452. n. 90 fol. 275.

Mercatorum, siue bancheriorum libri originales in casu decoctionis per vim auferuntur ab eis, cap 496. n. 5. fol. 334.

Merum, & mixtum imperium de regalijs est, cap. 456. num. 82 fol. 291.

Merum, & mixtum imperium habens non ex hoc intelligitur concessa appellatio, nisi specificè fit dictum, cap. 457 n 2. fol. 294.

Meta impositæ, possunt exigi pecunia date ad ipsam ex ea frumenta, cap. 443. n. 13. fol. 247.

Mete si sint scripte in libris, credendũ est, post cap 355. n. 225 fol. 117.

Metu si quis coactus est ad aliquid prometiendũ per instrumentum, si soluit postea, potest repetere, post cap. 355. n. 278. fol. 123.

Meus, mea, meum, possessiuum est, post cap 355. num. 353 fol. 132.

Militibus si est facta iniuria in exercitio respectu Principis dicitur collata ipsi principi, cap. 359. num. 52. fol. 170.

Millesimum debet apponi per Notarios in instrumentis cap. 258 n. 15. fol. 26.

Minere argenti, aluminum sulphuris, &c. sunt de regalijs, cap 456 num. 112. fol. 192.

Minima quandoque sunt in consideratione, cap. 355. num. 5. fol. 69.

Minima non curat Prator, ex quo non sunt ita magni præiudicij cap. 540 n. 19. fol. 379.

Minor si mecum contraxit, & timeam, ne in posterum contractus rescindatur, non possum petere, quòd aut rescindatur, aut ratificetur, post cap. 355. num. 283. secus è contra, num. seq. fol 123.

Minor absque solemnitate statuti conseabens potest eligere suum aduersarium, vt fetur contractui, nonè conuerso, ibid. n. 284 fol. eod.

Minoris contractus absque decreto factus valet si minor voluerit & esset vtilis sibi, ibidem num. 286 fol eod.

Minor decem, & octo annorum subiugare non potest absque decreto, post cap. 355 num. 455. & si eum causa, num. 456. esto esset facta ad fauorem alicuius minoris, vel priuilegiati, n. 457 esto lapsum est quinquennium, & factus maior, num. 458. fol. 145.

Minor qui contraxit absque solemnitatibus an factus maior sit obligatus, ibid. n 457. esto contraxerit cum præsentia, & consensu patris, n. 459. 460 & quid si sit locupletior. n. 461. f. eod.

Minor absque decreto Iudicis si imposuit censum an eius contractus valeat, si esset factus locupletior cum alienis pecunijs, vel pro extinguendo sibi alium censum, ibid. n 461 fol. eod.

Minori, vel infanti cõceditur restitutio in integrum aduersus omissionem petendi inuestituram cap 452 n 61. fol. 271.

Minoribus datur restitutio in integrum emintibus centum pro decem pro centum viginti, post cap. 355 n. 312 fol. 126.

Modus procedendi desumitur ex assertione actoris, cap. 540. n. 89. fol. 386.

Modus procedendi ex abrupto, & dispensatiuo est de regalijs, cap 456. n. 94 fol. 291.

Moyses onam tantum habuit vxorem quicquid dixerit Menoceh. cap 511. nu. 17 fol. 346.

Monachus dicitur a solitudine, & vnitate, cap. 398. n. 8 fol. 204.

Monarcha à monos & archos quasi vnus Princeps cap. 398. n. 7. cum seqq. fol. 204.

Monarchia Regia ideo inter alia concessa Regibus per SS. PP. ne causæ Siculorum extrahantur hinc, cap. 442. n. 2 fol. 241.

Monarchiæ causæ appellatę solent committi per Proreges, Prælatis & Doctoribus Ecclesiasticis, vel Canonicis cum voto Consistorij, vel M. R. C. cap. 511. num. 2 40 & seq. & an tunc sit Rex simpliciter legatus, n. 4. fol. 344.

Monarchia Regia, & Iudices Ecclesiastici cum voto sunt Iudices exemptorum, ibidem, num. 6. fol eod.

Moneta argentea cuneata non potest de nouo infundi, nisi pro conflanda meliori moneta, etiam si infunderetur pro faciendis paruulis, cap. 399. n 1. & seqq. fol. 205.

Moneta paruulorum non potest diminui in liga, ibid n 2. fol. eod.

Moneta argentea habet suam ligam æris, ibid. fol. eodem.

Monetam cudere, & facere spectat ad Principem cap 456. n. 76. fol 290.

Monetarũ in materia circa cuditionẽ, cõflationẽ expen

expᵗnſionem, abraſionem, conſicnem, valorem, & alia Princeps certiorandus eſt, cap. 398. n. 2. fol 203.

Mora modici temporis non nocet, maximè ſi res eſt integra, cap. 452. n. 3. & de equitate admittitur, ſi non adeſt intereſſe partis, cõtemptus, nec perfidia. n. 69 fol. 267.

Mori omnia ſoluit regulariter, & quibus caſibus non, cap. 416. n. 31 fol. 229.

Mulier quæ ſine ſollemnitate ſtatutorum ſe obligauit, poteſt cogere aduerſarium, vt ſtet contractui, non è contra, poſt cap 355. num. 284. cum ſeqq. fol. 123.

Mulieres non tenentur comparere regulariter in criminalibus, niſi per Procuratorem, nec teſtificari, cap 359. n. 23. fol. 167.

Mulieres non poſſunt earcerari, eſſo reuiſionem peterint non ſoluentes debitum, nec expenſas cap. 518 num. 38 fol. 367.

Multitudo non ſeruat modum, & ſpernitur, capite 366 n. 4 & ſeq fol. 179.

Mutuum dantes nihil in deſperantes, fallit ſi ſpantè & liberè datur, poſt cap. 355. numero 270 fol. 121.

Mutui ſubſtantialia, & naturalia, quæ ſint, poſt cap. 355 n. 92. fol. 100.

N

NAuigium ſi vi tempeſtatis, aut incurſu latronum applicat ad aliquem portum an ibi teneatur ſolutre dobanam, cap. 355. nu. 7. & quid quando eſt de tranſitu, & quomodo, n. 8. fol. 69.

Neceſſitas non habet legem, poſt capit. 355. num. 447. fol. 144 & cap 474. n. 14 fol. 308.

Nefandis in crimine etiam agit Fiſcus principaliter, cap. 359. n. 58 fol. 170.

Nefandis in crimine proceditur etiam per viam inquiſitionis, & denunciationis, cap. 430. nu. 1. fol 233.

Nefandi crimen ſolet producere peſtilentias, & tempeſtates, ibid. n. 2. fol. eod.

Nefandi crimen peruerſa libido, ibid. fol. eod.

Nefandatus puer poteſt circumſpici in pudendis per Chyrurgicos, ib. n. 6. & ſeq. fol. 234.

Nefandati pueri dictum an, & quomodo faciat indicium, etiam abſque eo, quòd dictum ſit cõfirmatum cum tortura, ibid n. 8 fol. eod.

Nefandati pueri dictum, probatis oſculis, amplexibus, aliis adminiculis, an, & quomodo faciat indicium ad torturam, ibid. nu. 9. fol. eod.

Nefandarij Chriſti priuantur omni dignitate, degradantur, & intricantur brachio ſeculari puniendi, & excommunicantur, ibid. num. 10. & 11 fol. eod.

Nefandum crimen eſt coitus beſtialis, ibid. num. 13. 14. fol. 235.

Nefandi de crimine, qui accuſat, vel denunciat debet ſe ſubſcribere ad pœnam talionis, ibidem num. 15. fol eod.

¶ *Supple in verbo Sodomia.*

Negatiua præpoſita verbo, poteſt, priuat potentiam, & reddit actum nullum, & importat impoſſibilitatem, cap. 359 n. 1. fol 165.

Nemora ſunt de regalij, cap. 456. n. 79 fol. 291.

Nobilitatem conferre ad Principem ſpectat, cap. 456. n. 105. fol. 292.

Nomē debitoris poteſt cedi & fieri delegatio etiã ad cautelam cum poteſtate variandi, poſt cap. 355. n. 17 cum plurib. ſeqq fol 103.

Nomen debitoris quando eſt datum inſolutum, vel in cauſam iudicati, debitor dicitur liberatus, ibid. n. 118. & ſeq fol eod

Nomen debitoris poteſt adiudicari, ibid. nu. 119. cum ſeq. fol. eod.

Nomina debitorum iura, et actiones ſunt tertiæ ſpeciei & veniunt appellatione bonorũ mobilium & immobilium cap. 443. nu. 49 fol. 251.

Notarius apponens apoſtillam in margine contractus, an, & quando reddat ſuſpectũ inſtrumentum cap. 259. num. 8. & quid de baſtardello eius, num. 10. fol. 30.

Notario mortuo, poteſt conſeruator eius actorũ dare copias de illius actis, & quomodo, capit. 268 num. 1. fol. 35.

Notarius ſi non reliquit in ſuo teſtamento conſeruatorem ſuorum actorum, Collegium Notariorum curam habet ibid. num. 2. fol eod.

Notarius & Iudex non poteſt quis eſſe cap. 271. num. 1. fol. 36.

Notarij mortui acta, & nihil de eis diſponentis, penes quem conſeruentur, cap. 274. num. 1. & ſeq. fol 40.

Notarius ſi fuit accuſatus de falſo, an poſſit perficere inſtrumenta, de quibus antea fuit regatus cap. 54. n. 8. & honeſtius eſſet, vt interim ſe abſtineat n. 9. fol. 21.

Notarius hæreticus ſi fuit poſtea, vel excommunicatus, an inſtrumenta antea facta valeant dum catholicè viuebat, ibid nu. 7 fol. eod.

Notario accuſato de falſo ſolet aliquando fieri iniunctio, vt interim ſe abſtineat à confectione actorum, & poſtquam eſt condemnatus, non poteſt exercere officium, ibid n. 9 fol. eod.

Notarij falſitas in vno inſtrumento facit reſultare eandem ſuſpectionem reſpectu aliorum inſtrumentorum, ibid n. 3 fol. 20.

Notarius non debet eſſe naturalis, ſed legitimus cap. 255 n. 1. fol. 21.

Notarius non dicitur ignobilis nec vilis, n. 2.

Notarius nõ poteſt exercere officium, nec facere acta, niſi habeat priuilegium expeditum ſub pœna, cap. 256 n. 1. fol. 22.

Notario nil poteſt impingi, & præſumptio ſemper eſt pro eo, cap 258. n. 32. et ſeq. & n. 38. fol 27

Notarius vt excuſetur à falſo, ſufficit pro ſe habere conſuetudinem, ibid fol eod.

Notarij fides eſt validior, quã dictum vnici teſtis

I. N. D. E. X.

Fiſci debitor poteſt conuenirí de perſona etiam ab initio, vide ſuper clauſula, vt banchus, nu. 44 fol. 401.

Flumina ſunt Principis, & de regalÿs, & quãdo, cap. 456. n. 106 fol. 292.

Forenſis etiam alterius populi admittitur in publicis delictis ad accuſandum, nedum ciuis illius populi, vbi eſt commiſſum delictum, cap. 359. n. 34 fol. 168.

Forenſes, ſiue exteri à Regno an gaudeant priuilegÿs Bullæ, poſt cap. 355. n. 433 fol. 143.

Foriudicatio, ſiue bannum factum ad inſtantiã accuſatoris, cuius non intereſt, eſt nullum, ca. pit 359 n. 24 fol. 167.

Fortuito de caſu pactum, an, & quomodo valeat, poſt cap. 355. n. 331 fol. 129.

Foriudicatio poteſt etiam fieri, & ad eam procedi ad inſtantiam Fiſci, partibus deſiſtentib. cap. 359 n. 40. 41. fol. 169.

Fori declinatoria non competit Clericis in feudalibus, cap 540 n 41. fol. 380.

Fori ſui omni priuilegio renuntians, dicitur renuntiaſſe ſpecialiter, poſt cap. 355. n. 30. fol 94

Fori declinatoria non eſt excluſa in bullariis contractibus, non obſtante quouis ſtatuto, & inſtrumento guarentigiato, ibid. num. 476. fol. 147.

Foro eccleſiaſtico an poſſit ſe ſubmittere laicus, & renuntiari ſuo foro, cap. 511. num. 13. & ſeq. fol. 345.

Forus ceſſat ſtante inſtrumento camerali, vide ſuper clauſula, vt banchus, n. 21. fol. 399.

Fori priuilegio poteſt renuntiari, & intelligitur ſub clauſula, vt banchus, ibidem, num. 41. & ſeq fol. 401.

Foro omni, & loco ſe ſubmittens non poteſt conuentiri in loco qui pluſ diſtet expreſſit ibidem num 42 fol. eod.

Forma antiquæ inueſtiturę non poteſt mutari in agnatorum præiudicium, cap. 452. nu. 76. fol. 273.

Forma prima in feudis ſemper præſumitur ineſſe, cap. 456. nu. 4 fol. 281

Forma & origo feudi quæ à radice ducitur in quolibet deriuato reperitur, nec mutari poteſt ibid. num. 7. cum ſeqq. fol eod.

Forma feudi eſt tenor inueſtiturę, & ſeruari debet, & recipit legem a conuentionibus, & pactis, ibid. n. 8 cum ſeq fol. eod.

Forma feudi eſt incerta, & vaga propter diuerſitatem pactorum ab initio, poſtea vero dicitur perſiſtens & durans, natura vero certa, ibid. num. 9 fol. eod.

Forma dat eſſe rei ibid. n. 10. fol. eod.

Forma eſt verbum latiſſimum, ibidem, num. 14. fol. 282.

Forma feudi ſi non apparet, intelligitur facta conceſſio cum clauſula iuris franchorum, ibidem, num. 15. cum ſeqq. fol. eod.

Forma feudi pro te, & heredibus quibuſcumque an faciat præſumi feudum hereditarium, ibid. n. 21, vel quibus volueris, vel cui dederis, n. 23. cum ſeq fol. 283.

Forma poteſt mutari in feudis hereditarÿs ſimpliciter ibid n 24. fol. eod.

Forma feudorum dupplex erat in Regno hoc Sicilię, vna antiqua non apparente forma, alia ſecundum tempora iſtius pro te, & heredibus ex tuo corpore, & ſic in forma ſtricta, ibid. num. 29. fol. 284.

Formam feudi ad Principem ſpectat dare, ibidẽ, nu. 32. cum ſeqq fol. 285.

Forma in feudis non poteſt dari per contrabentes, ibid. n. 34 fol 286

Forma in feudis pacti, & prouidentia non poteſt mutari, ibid n. 35. ſecus circa feuda hereditaria, n. 37. fol. eod.

Forma feudi poteſt cũ conſenſu vaſſalli, & agnatorum reſtringi per Principem, ibid. num. 37. 44. 50. 57. fol. eod.

Forma feudi prima inſpici debet, & originalis. à qua ipſum feudum ſtipitem accepit, etiam ſi plures forma ſint, ibid. n 45. fol. 287.

Forma feudi poteſt mutari, quoties eſt contradictio legis, ibid. n. 47. & ſeq fol. eod.

Forma feudi non poteſt mutari, ſi fieret præiudicium iam natis, & naſcituris, quibus erat ius quæſitum, ibid. n. 48 fol. eod.

Forma feudi poteſt mutari per Principem, ſi eſſet ad ſe deuolutum, & apertum, ibid. nu. 49. fol. 288.

Forma feudi poteſt mutari per Principem facit do meliorem conditionem vaſſallorum expectantium, ibid. nu. 50. 51. 52. 53 & 54 fol. eod.

Forma feudi poteſt mutari per Regem, quando enormiter ledaret Regem concedentem, ibid. num. 55 fol eod.

Forma Regni ſui poteſt per ipſum Regem alterari, ibid. n. 56 fol 289.

Forma feudi poteſt mutari cum conſenſu feudatarÿ expreſſo, ſiue tacito, nec fit per metum interpoſitus, ibid. n. 57. cum ſeqq fol. eod.

Forma feudi poteſt mutari in feudo ad franchũ allodium, cap. 456. n. 59. vel quando reperitur mutata, & alterata per conſuetudinem, et quando, n. 60. fol. eod.

Forma nulla ſi non apparet in feudis dignitatũ, an poſſint alienari, cap. 457. nu. 17. fol. 296.

Fructus decurſi poſſunt in ſortem dedući, & de eis fieri noua ſubiugatio poſt cap. 355. n. 137. & n. 147. fol. 105.

Fructus fructuum non dantur, ibid. num. 138. & ſeq. fol. 106.

Fructus pendentes intelliguntur etiam venditi vendito fundo, ibid. n. 169. cum ſeqq fol. 110.

Fructus prębenda, officium, doctoratus, militia, &c. an poſſint ſubiugari, adiudicari, ſequeſtrari, ibid, n. 241. fol. 118.

INDEX.

Fructus non exacti per vsufructuarium, ad quē transmittantur, ibidem nu. 168 fol. 121.

Fructus bonorum Ecclesiæ relicti per Prælatos regulariter sunt successoris in prælatura, & beneficio, cap. 478. n. 26. cum seqq fol. 316.

Fructus beneficiorum recollecti, vel alijs locati, an debeant, & quomodo reseruari successori, ibid. n. 30. cum seqq fol eod.

Fructus promictens intelligitur de illis, qui nascentur, ibid. n. 50. fol. 318.

Frumentum consignari debet tempore recollectionis, & an proprijs sumptibus, post capit. 355. num. 22. fol. 110.

Frumenta ad renouandum possunt dari, & valent contractus, cap 443. n. 28. fol. 249.

Frumenta olim lapso anno non poterant retineri, sed vendi, ibid.

Furatarum rerum dominus si ripiriatur, non tenetur restituere pretium talium rerum, cap. 471. n. 10 fol. 303.

Furatarum rerum an amittatur possessio per dominum, ibid. n 20. & seq fol. 304.

Fur dicitur continuare possessionem, & eadem est possessio furis, & domini, ibid fol. eod.

Fur dicitur spoliare, & fur, & latro manutenendus est in sua possessione, ibidem, numero 21. fol. eod.

Fur si fuerit fustigatus, & punitus, non debet de carceribus relaxari, nisi rem furatam restituit, ibid. num. 24. & seq fol. eod.

Fur potest puniri criminaliter, & incidenter condemnari ad rei furatæ restitutionem, ibid. num 25. fol. eod.

Fur si occisus est in Ecclesia absque confessione eum furto, non potest ibi sepelliri, capit. 471. num. 3. fol. 302.

Furari pessima res est, & potius quis debet mori, nisi tempore necessitatis, cap 471. numero 2. fol 302.

Furari solitus potest etiam pœna mortis puniri, ibid. n. 6. fol 303.

Furtum si quis fecit de frumento, de hordeo communi, potest deportari, ibidem, numero 11. fol. eodem.

Furtum esto esset restitutum per furem domino, potest adhuc fur puniri, ibid. num. 12. si res non fuit deteriorata, num. 13. vel fuerit ablata rei animo restituendi, numero 14. vel si statim restituit, n. 15. fol. eod.

Furtum attentatum, & non perfectum, an, & quando sic puniatur, vt perfectum, ibid. num. 16 fol 303.

Furtum inceptum fier. in domo quomodo puniatur, ibid. num 16. cum seqq. fol. eod.

Furtum faciens in domo alterius, & repertus dicitur manifestus fur, ibid. num. 17. maximè si fuit visus fugere, & contra eum acclamatum esto non apprehensus fit, numero 18. fol 304.

Furtum faciens in domibus cum fractura parietum, vel quid similis, aggrauatur, & quomodo puniatur, ibid. n 19. fol. eod.

Furtum passus debet restitui, ibidem, numero 21. fol eodem.

Furtum faciens. & confessus si moriatur ante sententiam an eius hæres teneatur, ibidem, num. 22. fol. eod.

Furtum si constat esse factum, & non de persona furata, puniri cum toto hoc debet, ibidem, num. 23. fol. eod

Furtum faciens potest inearricari ciuiliter, & criminaliter, , ibidem, num 25 fol. eod.

Furtum si est factum. & sequuta remissio, potest Fiscus subintrare, nec cadit compositio, capit. 471. num 1. fol. 302.

Furtum qui fecit non seruatur fides, si demonstrabit v.g. tale, & tale, ibidem, numero 3. fol. eodem.

Furtum magnum est vltra viginti Augustalia, ibid num. 4. fol. eod.

Furtum magnum, minus, & minimum quomodo dicatur, ibid.

Furtum vnum si est magnum, potest quandoque procedi ad pœnam furtarum, cap. 471. num 5. cum seq. fol 302.

Furtum factum cum scalis grauius punitur, ibidem num. 26. fol. 305.

Furtum factum fortuito absque culpa punitur, & quando ibid nu. 27. fol. eod.

Furtum si est factum, debet in accusatione exprimi quantitas rei furatæ, ibidem, numero 29 fol 305.

Furtum factum bestijs nostris, v. g. Turcis, Mauris, &c. licitum est, ibidem, num. 30. fol eodem.

Furtum an dicatur si quis inuenerit quid inuratæ & non restituit, ibidem, num. 31. & 32. fol. eod.

Furtis protribus si quis est conuictus, potest furtis suspendi, capitul. 471. num. 5. cum seq. fol. 302.

Furtorum pluralitas quomodo consideretur, ibidem, numero 6. & an fiat coaceruatio, n. 8. fol. 303.

Furta tria confitenti non est credendum ex sola sua confessione, ibidem, num. 7 fol. eod.

Furta duo si quis fecit, & fuit punitus, & commiserit tertium, an possit puniri pœna mortis, ibid. n. 9 fol. eod.

G

Gabella potest quandoque tolli per Regem ob publicam vtilitatem, ne mercimonia aliò tendant, capitul. 355. numero 1. & seq. fol. 69.

INDEX.

Gabella debet ſolui ex contractibus ſubiugatorÿs, & à quibus, poſt cap. 355. numero 243. fol. 118.

Gabella noua non poteſt imponi, neque à Rege, nec à Principe in odiũ Ciuitatis Imperio ſubiectæ, cap. 358. n. 2. fol. 160.

Gabella noua ſi exigitur vltra iuris formam —, debet reſtitui, ibid. n. 8. fol. 161.

Gabella nouæ ſi tareni an ſit de regalÿs, cap. 456. num. 65. fol. 289.

Gabellam fraudans ſi reſtituit fraudata, non debet puniri, cap. 471. n. 12. fol. 303.

Gabellæ ſi ſunt venditæ, & alienatæ per vniuerſitates pretÿs vilioribus excedentibus decem pro centenario, illud plus computatur in ſortẽ cap. 443 n. 26 fol 248.

Gabellas imponere de regalÿs eſt, cap. 456 num. 98. fol. 291.

Gabellæ ius, ſiue dohana poteſt fraudari licitè, quando à dohanerÿ petitur ius, quod non eſt ſoluendum, cap. 355. num. 17. fol. 70.

Gabellæ nouæ, ſiue collectæ non poſſunt imponi Siculis niſi ex cauſis contentis in Capitulis Regis Iacobi, cap. 358. num. 1. & ſeq. & num. 10. 11 fol. 160.

Gabellarum exactio odioſa eſt, ibidem, numero 7. fol. eod.

Gabellæ nouæ impoſitæ ex ſola lucri cupiditate ſine iuſta, & idonea cauſa non ſunt à Principibus tollerandæ, ſed abolendæ, ibidem, num. 9. fol. 261.

Gabellas nouas primus, qui impoſuit pro rebus diurnis fuit Caius Caligula IIII. Imperator, ibid. n. 10. fol. eod.

Gabellas nouas non tenetur ſoluere habens duodecim filios, ibid. nu. 16. fol. eod

Gabellæ nouæ, impoſitiones, & datia, & collectæ poſſunt recipi per Regem pro pace, defenſione, & quiete Regnorum, capitul. 401. numero 10. fol. 208.

Gabellationum contractus territoriorum, & redituum, fructuum domorum poſſunt licitè fieri, cap. 443. num. 21. & ſeq. & quid ſi non redderent fructus, an teneatur ingabellator ad penſionem, n. 25. fol. 248.

Gabellator prædiorum an teneatur ad penſionem, ſi prædia non redderent fructus, ibidem, num. 23 fol. eod.

Generalis obligatio non comprehendit bona — vinculata, poſt cap. 355. numero 24. & ſeq. fol. 93.

Generali ſub obligatione veniunt pecuniæ, & bona de nouo quæſita, ibidem, num. 362. fol. 133.

Genua eſt libera Republica non recognoſcens ſuperiorem, capit. 474. numero 11. ſtat ſemen ſub protectione Regia, numero ſeq. fol. 308.

Grauamen non admittitur bullaribus cenſualibus contractibus, poſt capitul. 355. numero 264. fol. 120.

Grauamen non ſuſpendit, niſi cum litteris per menſem, cap. 528. n. 34. fol. 367.

Guarentigia nil aliud eſt, niſi præceptum Notarÿ factum partibus volentibus, & acceptantibus, vt obſeruent inſtrumenta, vide ſuper clauſula vt banebus. n. 19. fol. 399.

Guidagia ſunt de regalÿs, capit. 456. numero 65. fol. 289.

H

Hæreditas feudatarÿ mortui poteſt adiri per hæredem legitimum, eiuſque ſucceſſorem infra annum, cap. 452. n. 39. fol. 268.

Hæres tertius poſſeſſor non poteſt ſe tueri inuentarÿ exceptione, poſt cap. 355 num. 22. fol. 93.

Hæres poſſit accuſare de iniuria facta defuncto cap 359 n. 18. fol. 166.

Hæredes tertÿ poſſeſſores poſſidentes bona ſubiugata tenentur pro cenſibus bullaribus de perſona, etiam ſi confecerint inuentarium, & qnomodo, poſt cap 355. num. 19 & quid ſi inſolutum dederint prædium vni ſubiugatario, an ſint liberati, tenendo alia, & quid ſi ſint obligati ex contractu, ſed non inſolidum —, quomodo conuenientur, num. 21. 22. fol. 93.

Hæredes plures ſi conueniuntur, tenentur regulariter pro hæreditarÿi portionibus, ibidem — num. 21. fol. eod.

Hæredes plures in communi poſſidendo an ſi aliquis ex eis deſinat poſſidere portionem ſuam, teneatur in bulla, ibidem, num. 428. & ſeq. fol. 142.

Hæreſi in crimine Fiſcus principaliter agit cap 359. num. 59. fol. 170.

Hæreſis in caſu Iudex Eccleſiaſticus tantum cognoſcit in laicos priuatiuè, capit. 511. num. 15. fol. 345.

Homicidium appoſitatum, & ex propoſito poteſt proſequi etiam principaliter per Fiſcum, cap. 359. num 59 & ſeq. fol. 171.

Homicidium, ſiue appoſitatum, ſiue caſualiter in exterum commiſſum poteſt proſequi etiam per Fiſcum, ibidem num. 60 fol eod.

Homicidium committens in ſeruum ſuum proprium, vel alienum, poteſt inquiri etiam per Fiſcum, ibid. n. 69. fol. eod.

Honor antiquioribus præſtandus eſt, & honorabilibus deferri, cap. 273. n. 4. fol 41.

Honores conferre ſpectat ad Principem, capit. 456. n. 95 fol. 291.

Hoſpitali, vel Eccleſiæ ſi relinquitur aliquid ſoluendum infra quinquennium, & dum non ſoluitur, de dando tot ſingulo anno, valet, nec eſt vſura, poſt cap. 353. n. 100. fol. 101.

Hypothecam anteriorem habens, an admittatur in bulla, & quando, poſt cap. 355. num. 45. 46. 47. fol. 95.

INDEX.

Hypotecam anteriorem habens similem priuilegiatam bullarem præfertur censuario similiter bullari posteriori. esto posterior staret in iure agendi, ibid num.419. cum seqq pluribus, extende, numero 425. limita 426. fol. 140.

Hypotecam anteriorem habens in censu bullari præfertur etiam in eius interusurijs, qui excarrerũt, post contractum subiugatorium, ibid num.425. fol. 141.

Hypoteam anteriorem habens super censibus bullaribus, si sibi in adiudicatione accollat onus posterius, dicitur possidere partim ex causa anteriori, & partim posteriori, ibidem, num.426 & quid quando protestatus fuit se velle possidere ex suo credito anteriori, num. 427 fol eodem.

Hypoteca, & pignus an confirmetur ex superuenientia bonorum ibid n.440 fol. 143

Hypotecaria actio facit possessorem teneri insolidum post cap 335 n.383. fol. 136.

I

Iarretta sunt de regalijs, capit. 456. numero 106. fol 292.

Impedimento uno sublato cetera remaneãt, cap. 418. num. 29 & seq fol 221.

Imperator, Rex, vel Princeps condens legem censetur excepisse authoritatem Pontif sui superioris cap. 258. n. 29. fol 27.

Incertus author supir ritu est Franciscus de Neapoli cap 540 n 89. fol 389.

Inclusio unius est exclusio alterius, cap. 443. nu. 1. fol. 246.

Incontinenter etbimologia est quasi in actu simul tenenti, post cap 135. n 102 fol. 109.

Indictio debet necessario apponi per Notarios in instrumentis, cap. 258. num 13. & est iurisdictio quindecim annorum, nec ultra extenditur, & qua de causa fuit inuenta, numero 14. fol. 26.

Indulta consedere est de regalijs, cap 456. num. 85 fol. 291.

Ingratitudo liquidè est probanda, & per quot testes, nec defertur iuramentum, cap. 258. nu. 10 fol. 25.

Inhibitio an possit fieri Iudici seculari per Episcopum in materia contractus vsurarij, & quomodo, cap. 443. n. 54 fol. 252.

Inimicitia vt probetur causa remouendi legatum inter testatorem, & legatarium, quot testes requirantur, cap 258 n 6. fol 25.

Inimicitijs cessantibus petenda est inuestitura, cap. 452 n. 65. fol. 272.

Iniuria sibi, vel suis facta, qui possint vindicare, cap. 359 n. 19. fol. 166.

Iniuria illata officiali intuitu officij, vel ex prauata maleuolentia quomodo puniatur, ibidem num 43. cum seqq præsertim si illis essent cõmissa negotia, n. 48. cum seq. fol 169.

Iniuria creseit ex persona eius, cui irrogatur, & atrox reputatur, quando habetur respectus ad personam, cui infertur, ibidem, numero 49. fol. 170.

Iniuria facta vassallo in contemptum domini, ipsi domino facta videtur ibidem, n. 51. fol. eod.

Inquisitio est reseruata Regi cap 359. num. 29. fol. 167.

Inquisitionis per viam, vel denunciationis non potest agi praterquam in casibus bic notatis, nisi ex cõmissione Principis in specie per acta appareret, capitul. 359. numero 1. cum seqq. fol. 165.

Insolutum datio potest admitti in bulla, post capit. 355. num 323. fol. 127.

Instantia inchoata transit contra alium etiam priuilegiatum, ibique sequi debet iudicium, cap 511. n. 24 & seq fol 346.

Instantia transit in Fiscum successorẽ, si est heres ibid. n. 25. fol. eod.

Instantia non datur in executiuis; nec fit litis contestatio; nec strepitus iudicij, vide super clausula, vt banchus n. 39. fol. 407.

Instantiam insufflare, instaurare & prorogare est de regalijs cap. 456. n 87. fol. 291.

Instrumentum non redditur suspectum, quoties vnus ex testibus contradicat & numerum excederet cap. 258. n. 11. & seq. fol 25.

Instrumentum minus solemne si producitur, si tamen secundum eius tenorem fuerit obseruatum, probat ibidem, n. 19. fol 26.

Instrumentum si non potest consistere in vna membrana vel folio de papiro, fiat in pluribus, capit. 264. n. 4. & seq. fol 33

Instrumenti copia producta de prothocollo Notarij plenam fidem facit, ibidem, numero 6. & seq. fol. 34.

Instrumentum publicum valet, etiam si in tabulis de ligno scribatur, aut alterius materiæ, cap. 273. n. 3. fol. 39.

Instrumentum regulariter intelligitur apprehendere nominatum in eo & eius hæredem, nisi tertium post cap. 355 n. 17 fol. 92.

Instrumentum clarum dicitur cuius legit, ibid. num. 486. fol. 149.

Instrumenta debent continere legitimum numerum testium cap 258 num. 1. & quot, & subscriptionem, & alias sollemnitates, & quando, num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. limita num. 23. 24. 25. fol. 25.

Instrumenta venientia de longinquis partibus, & vltra mare debent continere etiam omnes suas solemnitates, testes, subscriptionem, millesimum, indictionem, &c. ibidem, num. 20. & 22. fol. 26.

INDEX.

Inſtrumenta non confecta in Regno, an, & quæ da habeant hic executionem paratam, ibidem num. 22 fol. eod.

Inſtrumenta, in quibus non eſt expreſſa quantitas, an debeant continere omnes ſolemnitates, prout alia, ibid. n. 23. fol. eod.

Inſtrumenta aliqua an ſint, quæ non requirant ſubſcriptionem. ibid. n. 24 fol. 27.

Inſtrumenta facta in vno loco, an, & quando ſervari debeant in omni loco ibidem num. 25. fol. eodem.

Inſtrumenta facta de nocte valent, non obſtantibus tribus luminoribus, et ſufficit vnum, ibid. num. 35. nec aſtringitur Notarius facere tali tempore, n. 36 fol. 28.

Inſtrumenta in quibus cartis ſcribantur, & an in qualibet materia, puta papyro, pergameno, carta bombicina, &c. cap. 264. num. 5. cum ſeqq. non in vili carta, n. 7. & 8, fol. 33.

Inſtrumenta omnia, & acta regiſtrari debent, ibid. num. 9. fol. 34.

Inſtrumenta publica, quæ dicantur, poſt capit. 355. num. 188. fol. 112.

Inſtrumenta in forma Camera habent executionem paratam, vide ſuper clauſula, vt banchus, num. 17. & ſeqq. fol. 398.

Inſtrumenta in forma Camera habentur, ac ſi in confeſſum eſſent. Iuta ſententiæ, & vbique locorum exequi poſſunt, nullamque requirũt examinationem, nihilque ſupereſt, niſi præcipiat Iudex, vt ſoluat, ibidem num. 19. & de aliis effectibus, n. 20 fol. 398.

Inſtrumenta in forma Camerali aliud nã ſunt, niſi confeſſionalia æquiparata inſtrumentis cum guarentigia, ibid. n. 24. & ſeq. fol. 399.

Inſtrumenta cum obligationi in forma Camere, licet ſint priuilegiata, impediuntur tamen ex nonnullis exceptionibus, ibid. num. 27. cum ſeqq fol. 400.

Inſtrumenta in forma Camera impediuntur exiquo ob cauſe defectum, quę tollit robur tacitæ obligationis ibid. n. 33. fol. eodem.

Inſtrumenta in forma Camera cum clauſula, vt banchus, faciunt, vt poſſit inchoari etiam à captura perſonæ, ibidem, numero 43. cum ſeqq. fol. 401.

Inſtrumenta in forma Camera facta operantur, vt creditor ad libitum poſſit illam viam eligere, quam vult ibid. n. 45. fol. eod.

Inſtrumenta in forma Camera facta cum clauſula, vt banchus, &c. non requirunt diſcuſſionem de primo, & principali conueniendo, ibidem, n. 52. fol. 402.

Inſtrumenta in forma Camera facta non requirunt libellum, nec proceſſum. ſed exequutiuè agitur, ibid. n. 58. & ſeq. fol. 403.

Inſula confiantes per milliaria 60. vel 100. cuius iuriſdictionis ſint, cap. 491. numero 7. & ſeq. fol. 330.

Intereſſe lucri ceſſantis, & emergentis an, & quomodo poſſit peti in hulluri contractu poſt cap. 355. n. 8. cum ſeqq fol. 100

Intereſſe de intereſſe non datur, ibid. num. 139. fol. 106

Intereſſe peti poteſt, eſto capitale ſit ſolutum, quoties adeſt pactum, tũ promiſſionis dãnorũ, intereſſe, & expenſarum, ibidem, numero 388. fol. 137.

Interlocutoria iudicis ſi eſt reuocata, non ob id tamen remouetur iudex à cauſa principali, cap. 534. n. 2. fol. 371.

Interuſurij pro decurſis ſi eſt facta ſubingatio, an ſit anterior alteri creditori ſubingatario contrahentis ante ſuam ſubingationem, poſt cap. 355. n. 134. fol. 105.

Interuſurij pro decurſis poteſt fieri nona ſubingatio, præſertim à tertia, ibid. num. 147. & & ſeq fol. 107.

Interuſuria decurſa poſt contractum ſubingatorium cenſuum bullarium habent eadem priuilegium, prout cenſus ipſi, ibidem, numero 415. fol. 141.

Intimatio de reditibus ſi eſt facta per creditori ceſſionarium, non poteſt in eius præiudicium fieri reluitio. poſt cap. 355 n. 128. fol. 104.

Inuentare res in ſtrata an poſſit ſine peccato retineri, vel dari pauperibus, & quid ſi habet animum reſtituendi domino, quandocumque apparuerit, vel inuentor eſt pauper, vel inuenit in lictore maris & an poſſit petere mangiam, cap 421. n. 31. & ſeq fol 305.

Inuentarium non prodeſt in cenſualibus reditibus & quando poſt cap. 355. num. 22. fol. 93.

Inuentarij in confectione, quando citantur creditores, poteſt etiam cum his citari Clericus, quatenus ſua putauerit intereſſe, cap. 511. num. 47. fol. 349.

Inueſtitura dicitur confirmatio feudorum, & eſt neceſſe in nouo poſſeſſore, capit. 387. num. 2. fol. 193.

Inueſtitura præſumitur conceſſa ex poſſeſſione per triginta annos cum ſerbitio præſtito ſuper feudo, ibid n. 3 fol. 194.

Inueſtitura an ſit neceſſe, vt capiatur in ſucceſſore filio fundatarij, cap. 190. num. 3. & ſeq. fol. 198.

Inueſtitura, ideſt inueſtitio, & an ſit neceſſaria, vel præſtatio homagij cap 452. num. 1. cum ſeqq. fol. 263.

Inueſtitura eſt neceſſaria in feudis, ibid. nu. 2. fol eodem.

Inueſtitura nil aliud eſt, quã poſſeſſio, non quòd transferat poſſeſſionem ſed quòd det licentiam intrandi in eam ibid. n. 3. fol. eod.

Inueſtitura conſtituitur feudum, ibid. & nu 7. fol. 264.

Inueſtitura debet peti infra annum, & diem ab herede, & ſucceſſore defuncti, ibidem, num. 6.

olim

INDEX.

olim erat infra annum, mensem, & diem, nu. 7. nec debent diminui istæ tempora, nu. 13. & quando n. 14. cum seq. fol eod.

Inuestitura habet vim Regiæ confirmationis, & de fidelitate, & effectus veteris inuestituræ cõfirmatur, ibid num. 8. fol eod.

Inuestituram non petens infra tempora, beneficium amittit & feudum redit ad dominum, ibid. vbi an dupplicetur solutio relevij, & n. 10. & 41. fol. eod.

Inuestituram petitam si non cõcesserit dominus infra tempora, quid fiet, ibid. n. 11. fol. 265.

Inuestitura potest peti infra minora tempora per statutum decreta, si pars consentit, ibidem, num. 11. fol 265.

Inuestitura de Regno Neapolis petenda per Reges Siciliæ à S. Pontif. peti debet ex pacto infra sex menses computandos à die mortis Regis prædefuncti ibid. n. 16 fol. eod.

Inuestitura peti potest etiam per Procuratorem ibid n. 17. cum seqq fol. eod.

Inuestituram fuisse concessam, vassallumque investitum, posset probari Sacramento ipsius cũ duodecim sacramentalibus, vel per testes, & quas, ibid num. 29. vel per iuramentum domini cum seqq fallit, n. 24 fol 266.

Inuestitura peti debet per vassallum, esto nõ iuit infra legitima tempora statim ac habuit scientiam de morte domini sui, ibid n. 28 fol. 267.

Inuestitura si non est petita statim infra tota tempora. an possit purgari mora, ibid. nu. 29. & seq. fol eod.

Inuestituram petere infra tẽpora non solum sufficit, sed petere cum effectu, & prosequi, & adimplere ex parte sua ibid n. 37 fol. 268

Inuestitura videtur concessa, & præstita, si dominus dixerit vade & accipe talem rem, habeasque in feudum & hoc durante vita ipsius, ibid num 38. & quid in Regno Siciliæ, num. 60 fol eodem.

Inuestituram petendi practica, & dicitur causa summarissima, nec datur terminus mẽsis vnius ad disputandum, ibid. n. 43. fol. 269.

Inuestitura prima originalis attendenda est, casu quo plures diuersis tempore facta reperirentur, ibid. n. 44. cum seqq fallu n. 49. fol. eod.

Inuestitura recognitiua, seu renouatio aliter facta, quam in prima inuestitura, non præiudicat, ibid. n. 46 fol eod.

Inuestitura secunda facta per errorem differens à prima non præiudicat, ibid. n. 47. fol. eod.

Inuestitura noua facta per dominum virtute antiquæ nõ tollit vigorem venientem ex prima antiqua, ibid n. 48 fol eod.

Inuestitura secunda potest aliter fieri quam prima de communi consensu superstitum, non autem in præiudicium tertij, ibid. numero 49. fol. eodem.

Inuestitura in veteri feudo est potius confirmatio, ibidem, num. 50. fol. 270.

Inuestitura si non est petita infra tempora per absentem excusatur, nec perditur feudum, ibid n 51. fol. eod.

Inuestitura an possit peti de nocte, ibidem, n. 54. fol. eodem.

Inuestituræ renouatio cõcedi debet possessori feudi, non Baronis successori, ibidem, num. 56. & seq fol. eodem.

Inuestitura si non est petita per successorem Baronis non possidentem, nihil obest, ibid. fol eod.

Inuestitura renouatio potest per Regem remitti in concessione feudi, ibid. n. 58. fol. 271.

Inuestitura potest per pactum remitti, ne teneatur vassallus illam capere, ibid. n. 59. fol eod.

Inuestitura quomodo capiatur in hoc Regno Siciliæ, ibid. n. 60, fol. eod.

Inuestitura in hoc Regno fit per privilegium, & expediuntur litteræ executoriæ de ponendo in possessionem, & assecuratur ab homin. feudi, ibid fol. eod.

Inuestituram non petens infra tempora minor, infans excusatur, & habet restitutionem in integrum, ibid num. 51. fol eod.

Inuestitura, quæ competebat vassallo mortuo, quam petere inceperat, potest ex residuo ipsius concedi successori eius, ibidem, numero 63. fol. 272.

Inuestitura si non est petita ob capitales inimicitias, quas vassallus habebat non ex hoc perditur feudum ibid. n. 64 quibus cessantibus est petenda, cum seqq. fol. eod.

Inuestituram non petenti ob impedimentũ debet fieri processus, & citari ad dicendum causas, quare non petiit, ibid. n. 66. 78. fol. eod.

Inuestituram non petens infra tempora, ex quo dominus erat excommunicatus, excusatur, ibid num. 67. fol. eod.

Inuestituram non petens infra tempora licet incidat pœnas tamen in hoc Regno Siciliæ remissas solent, ibid n 68. fol eod.

Inuestituram ob non petitam infra tempora ob impedimenta Officialium non nocet vassallis, ibid. n. 70 fol. eod.

Inuestituram non petens infra tempora minorata non amittit feudum, ibid. num. 71. nisi aliter vassalli se obligauerint, n. 72. fol. eod.

Inuestituram petens infra tempora an teneatur vassallus ratione cognitionis forma, & collationis faciendæ ostendere primam concessionẽ cum capibreuio, ibid n. 73. fol. 273.

Inuestituræ renouatio debet fieri secundum primam naturam feudi cum sua causa, salisque vitijs, ibid. n. 74. fol eod.

Inuestitura non petitur ex eo accremento, quod accreuit feudo, ibid. n. 75. fol. eod.

Inuestitura nouæ esto petatur de feudo demolito non propterea feudum efficitur nouum, ibidem, num. 76. fol. eodem.

INDEX.

Inueſtitura erronea non nocet, ibidem, numero 77. & ſeq. fol. eod.

Inueſtitura facta de vna re non extenditur ad aliam, ibid. fol. eod.

Inueſtituram petere non teneatur inuiti feudatarij, & Barones poſſidentes, ibidem, numero 80. fol. 274.

Inueſtitura præſumitur conceſſa, ſi vaſſallus poſſedit feudum per annum ſciente, & patiente domino, ibid. n. 81. fol. eod.

Inueſtituram non petens abſque dolo non amittit feudum, ibid. n. 82. fol. eod.

Inueſtituram non tenentur capere Eccleſiaſtice perſonæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, &c. ibid. num. 83. & cedula Realis loco inueſtituræ habetur, n. 84 fol. eod.

Inueſtitura ſi non eſt petita infra tempora ſtanze ignorantia, excuſat, ibidem, numero 85. fol. eodem.

Inueſtitura conceſſa videtur, ſi dominus ex poſt recipit cenſum, vel ſeruitium, ibidem, num. 86. fol. eod.

Inueſtituram ſi non petant femine infra tempora, an excuſentur ibid num 87. fol. eod.

Inueſtitura ſi non eſt petita infra tempora, & conſtat de leſione, datur reſtitutio in integrũ, ibid. n. 88 fol. 275.

Inueſtitura ſi non eſt petita infra tempora, poteſt mora purgari celeriter, ibidem, numero 89. fol. eodem.

Inueſtiture ſufficit, quòd ſit petita pro die annotata, ibid. n. 90. fol. eod.

Inueſtitura renouatis intelligitur ſecundum naturam prioris renouatæ, ibid. num. 45. & ſeq. fol. 269.

Inueſtitura ſecunda ſi non apparet, ſtandum eſt pactis, & conditionibus prime, cap. 436 num. 5. cum ſeqq. fol. 281.

Inueſtitura fratris ſocij prodeſt alijs fratribus, cap 474. n. 19. fol 309.

Inueſtitura ſolent fieri ſub conditione, non pure, videlicet ſi ſine deſcendente maſculo, vel aliter, cap 452. n. 5. fol. 264.

Inueſtituræ due ſunt petende, ſi feudum eſſet datum duobus fratribus, ibid. numero 18 vel ſi plura feuda diſtincta confinibus poſſiderentur, num 40. fol. 40. fol. 366.

Inueſtiture ſequentes ſi diſcordant à prima, ſtandum eſt prime, tanquam radici, ibidem, num. 85. fol. 269.

Inuito creditore aliquando poteſt ſolui, poſt cap. 333. num. 124 & ſeq. fol. 104.

Ioannes Aloyſius de Septimo Doctor conſumatiſſimus cap. 456. n. 26. fol. 284.

Iudæi eſt permiſſa vſura taxata, vt accipiant, quid pro capitale, & quomodo, poſt cap. 355. n. 509. & cum licentia, n. 510. fol. 154.

Iudicandi poteſtas in vltimis appellationibus dicitur eſſe de regalijs, cap. 456. n. 73. fol. 290.

Iudicare honor eſt. cap 356. n. 15. fol. 180.

Iudex criminalis poteſt incidenter condemnare ciuiliter ad reſtitutionem bonorum ſi eſt petitum, & percipere ius prouiſionis, cap. 205. num. 11 fol 3

Iudex maior ſuperueniens debet reuerentiam minori Iudici ordinario ibi regenti, cap. 257. num. 8. fol 41.

Iudex ſubrogatus debet habere eaſdẽ qualitates, prout ille, ad quem eſt ſubrogatus, cap 366. n. 21. fol 181.

Iudici exiſtenti extra territorium non obeditur cap. 442. n. 5. cum ſeqq. fol. 241.

Iudicis claues ſunt due, vna poteſtatis, altera veritatis cap. 443. n. 7. fol. 247.

Iudex laicus requiſitus de remiſſione non poteſt ſtatuere terminum petenti remiſſionem, vt probet cauſam coram Eccleſiaſtico, cap. 511. n. 9 fol. 344.

Iudex laicus non poteſt ſe intromittere nec principaliter, nec incidenter de cauſis Eccleſiaſticis, ſine quæſtio eſſet iuris, vel facti mixti, ibidem, num. 10. fallit in cauſis non meræ ſpiritualibus, nec meræ Eccleſiaſticis, num. 11. & in alijs caſibus pluribus, n. 12. cũ ſeqq fol. 345

Iudex Eccleſiaſticus priuatiuè cognoſcit in laicos in caſu hæreſis, ibid. num. 15. & in caſu contrahentis binas nuptias, num ſeqq. in caſu ſimonie num 18 in caſu iuramenti num. 19. in cauſa matrimonij, num. 20 fol. eod.

Iudex non poteſt remoueri a cauſa principali, nec recuſari, eſto eius interlocutoria eſſent reuocata, cap. 534 n. 2 fol. 371.

Iudex laicus, eſto non poſſit eſſe iudex clerici, an autem poſſit, vt arbiter, compoſitor, & amicabilis perſona, 540. n. 24 fol 378

Iudice mortuo, vel mutato, durat Magiſtratus, & per ſucceſſorem in officio omnia exequuntur data notitia partibus & ſequi debet votum prædeceſſoris, ibid. n. 100 fol. 387.

Iudices M. R. C. olim erant quatuor, hodie ſex cap. 366. n. 1. & 2. & ſi eſſent plures, generaretur confuſio, n. 4 & 5 fol 179.

Iudices M. R. C. olim omnes exercebant criminale, & ciuile, nouiſſimi, tres in criminales reliqui in ciuiles, ibid. n. 2. & præferantur in præſidentijs, & an per totum biennium, num. 3. fol. eodem.

Iudicum Regiorum, maximè M. R. C. authoritas magna eſt, & dicuntur Clariſſimi, habent cognitionem cauſarum Secretariorum, eorũ officium eſt ſupremum, ibid. num. 15. habent honores, & onera, n. 16. cum ſeqq. fol. 180.

Iudices M. R. C. debent eſſe Siculi, vel habere vxores Siculas, ibid. num. 20. & quid ei mortuis, & de ſubrogatis, n. 21. fol. 181.

Iudices M. R. C. antequam exerceant officium, debent iurare in manibus D. Proregis, de obſeruando Capitula Regni, ibidem, num. 22.

& de iudicando benè, & iustè, esto Rex preciperet contrarium, num. 23. & seq. & quid si exercent officium non præstito iuramento, nu. seq. & notatur hora, quando capitur possessio, num. 25. fol. eod.

Iudices M. R. C. duo, vel vnus debent creari de Regno. ibid. n. 26. fol. 182.

Iudicus M. R. C si aliqui sunt absentes, non possunt de nouo alÿ creari, sed illi, qui remanent, debent expedire causas, nisi in casu mortis, & absentiæ omnium, quibus redeuntibus, cessant, cap 418 n. 1: fol. 222.

Iudices M. R. C. non debent interuenire in consilio, quando agitur de reuocatione, siue cõfirmatione suarum interlocutoriarum, cap. 453. num. 1. fol. 371.

Iudices M. R. C. in causis feudalibus debent esse quatuor, tres ciuiles, & vnus senior ætate criminalis, & dicuntur pares Curiæ, cap. 540 n. 4. fol. 377.

Iudices M. R. C. tres criminales, & tres ciuiles diuidunt sibi emolumenta prouisionum, & datę, ibid. fol. eod.

Iudices, & Delegati non capiant candelas, nec prouisiones, nisi sibi taxatas per Magistrum Notarium, cap. 205. n. 5. fol. 3.

Iudeis olim percipiebant triceſimam pro sententÿs ferendis, hodie prouisiones taxatas, ibid. num. 12: fol. eod.

Iudices absentes à Curia pro negotÿs proprÿs, & non pro seruitio Curiæ non participant cum alÿs Collegis in emolumentis, ibidem, num. 13. fol. eod.

Iudicibus duobus sufficit mittę processus, & scripturas maximè in minimis, nisi partes velint ad alios mittere, ibid. num 14. fallit in scripturis inter partem, & Fiscum, nam debent omnibus iudicibus mitti, num. 15 & an illi, qui viderint, & non viderint scripturas teneantur omnes insimul conferre, num. 17. & seq. fol. eod.

Iudices tenebantur decidere, & sententiare infra decem dies post conclusum in causa; nisi in casibus, ibid. num. 16. fol. eod.

Iudices omnes tenentur insimul conferre negotia etiam illi, qui non viderint scripturas, nec processus, ibid. num. 17. & seq. fol. 4.

Iudices plures ordinarÿ, siue delegati si sint, an vnus solus possit exercere iurisdictionem sine alÿs, & quomodo, & ex actu generali, ibidem num. 18. fol. eod.

Iudices Regię Curiæ Prætoris Panhormi erant olim duo ciuiles, & vnus criminalis Capitanei, & postponebatur in præcedentÿs, capit. 366. n. 3. fol. 179.

Iudices plures vbi sunt in aliquo negotio, omnes debent sententiare, & dare eorum votum, ibidem num. 6. cum seqq. fallit, num. 8. 9. cum seqq. & num. 13. 14. fol eod.

Iudices duo vel tres quoties interuenire debent, si duo solum proferant sententiam, altero contradicente, vel non vocato, & non vocato, est nulla, cap. 366. num. 7. fol 179.

Iudices si sunt plures in causa, & vnus est absẽs, seu plures, an possint alÿ desidere, & quomodo ibid. num. 8. cum seqq. fol. 180.

Iudices plures si in causa sunt, & vnus est impeditus, quomodo possint alÿ sententiare, ibidem fol. eadem.

Iudices plures in causa si adsunt possunt desidere esto omnes non possent adesse, si ita commissum esset, ibid num 9. & seq. fol. eod.

Iudicum si vnus est impeditus, vel absens, vel recusatus an totius iurisdictionis exercitium deuoluatur ad alios, ibid. fol. eod.

Iudices si non omnes possum interuenire, esto sub nomine dignitatis sint vel nomine collectiuo, non potest vnus sine alio iurisdictionem exercere, ibid num. 10 cum seqq. fol. eod.

Iudices si habent iurisdictionem concessam de idoneitate, & sufficientia alicuius, vt eum prouideant de beneficio, remittendo eorum conscientÿs, an, & quando, esto aliqui noluerint, vel nõ potuerint interuenire, possint alÿ prouidere ibid. n. 13. fol. eod.

Iudices possunt in beneficialibus, esto non essent omnes interuenientes, prouidere super negotio sibi commisso, ibid. n. 14. fol. eod.

Iudices debent iudicare iustè, esto Rex præciperet eis quid, ibid. n. 23. fol. 181.

Iudices in locis debent eligi de cappa, & Iustitiarÿ ense, cap. 412. num. 2: fol. 215.

Iudicum si vnus moriatur, vel sit absens, vel recusatus in causis feudalibus, nil potest fieri, nec os aperiri, nisi sit sedes plena, cap. 540. nu. 7. fol. 377.

Iudicia publica sic dicta, quia cuilibet de populo competit ius, cap. 359. n. 9. fol. 165.

Iuramentum transit ad haredes, post 355. num. 67. fol. 98.

Iuramentum præcisè obligat ad factum, ibidem, num. 66. & seq. fol. eod.

Iuramentum præstitum per alterum alteri potest adinuicem remitti, capit. 418. num. 11. fol. 219.

Iuramentum deferendum est possessori, & quando, cap. 452. num 20. & seqq. fol. 266.

Iuramentum non est statim deferendum per iudicem partibus in materia inuestiturę, sed quod aliquid eum moueat, ibidem numero 22. & quibus casibus non sit deferendum, nu. 24. 25. & 26. fol. eod.

Iuramentis causa spiritualis est, & de ea priuatiuè iudex Ecclesiasticus cognoscit, cap. 511. num. 19. fol. 346.

Iuramentum suppletorium non defertur in causis feudalibus, capitul. 540. numero 17. fol. 378.

Iura-

INDEX.

Iuramentum tribuit executionem inſtrumentis, vide ſuper clauſula, vt banchus, n. 18. fol. 398.

Iuriſdictio poteſt ſubiugari, vendi, & pignorari, poſt cap. 355. num. 235. 236. 237. ingabellari, efficiari, n. 238. 239 fol. 118.

Iuriſdictio incumbit ſuper terram, ſicut nebula ſuper paludem, ibid. n. 237 fol. eod.

Iuriſdictio venit appellatione bonorum mobilium & immobilium, ibid. fol. eod.

Iuriſdictio non poteſt exerceri per Iudices ſine alijs, quotiès eſt complexiuè data ſub nomine dignitatis, &c. cap. 366. n. 10. fol. 180.

Iuriſdictio alterius poteſt per laicos prorogari, non per Clericos, cap. 511. num. 35. fol. 347.

Iuriſdictio poteſt prorogari in omnes Iudices, ſtante inſtrumento Camerali, & quomodo, vide ſuper clauſula, vt banchus, nu. 22 fol. 399.

Ius offerendi ſi offertur in rebus feudalibus, non dicitur cauſa feudalis, cap. 540. n. 86 fol. 385.

Iuſtitia denegata, & retardata facit vt cauſa extrahi poſſint, cap 442. n. 26. fol. 243.

L

LAici non poſſunt renuntiare foris ſuis, & ſe ſubmittere etiam foro Eccleſiaſtico in præiudicium Regiæ dignitatis nec Notarij poſſūt confiere tales contractus, cap. 511. numero 14. fol. 345.

Lateranenſis Eccleſia ſic dicta, quaſi quòd ibi erat latens rana, quã euomit Nero, ideſt, Diabolum poſt cap. 355 n. 13 fol. 92.

Legatum poteſt relinqui in teſtamento iuxta formam bullæ, poſt cap 355. n. 58 fol. 97.

Legatum ſi eſt relictum, v.g. hoſpitali de mille ſoluendis infra quinquennium, & dum non ſoluitur de ſoluendis quinquaginta annuis, non eſt vſura, ibid. n. 100. fol. 101.

Legatum relictum filiæ pro maritagio, an conſequi poſſet, ſi ipſa filia tempore legati reperitur monacha profeſſa, cap. 478. num. 44 fol. 318.

Legatum librorum non comprehendit libros emptos poſt teſtamentum, ibi n 51. fol. eod.

Legatum relictum propuellæ incertæ maritandæ, vel pro incerto matrimonio, an debeatur in iam maritata, ibid. n. 52. fol. 319.

Legatarius poteſt agere contra heredem, vt agat poſt cap 355. n. 282. fol. 123.

Legitimatio perſonæ ſemper peti poteſt in iudicijs, etiam in bulla, poſt cap 355. numero 366. cum ſeqq. fol 134.

Legitimatio perſonæ admittitur contra quæcumque inſtrumenta executiua in forma Camera, vide ſuper clauſula, vt banchus, nu. 30. fol. 400.

Legitimandi poteſtas eſt de regalijs, cap 456. nu. 74 fol. 290.

Leſæ Maieſtatis in crimine agere poteſt Fiſcus & comprehendit occidentem officialem, capit. 359. n. 42. cum ſeqq. maximè quando habet exercitium iuriſdictionis actualiter, & quomodo puniatur, numero 44. cum ſeqq. fol. 169.

Leſæ Maieſtatis crimen commictitur in quolibet officiali, ibid. 47 fol. 170.

Leſæ Maieſtatis de crimine cognoſcere eſt de regalijs, cap. 456. n 96. fol. 291.

Leſio conſideratur tempore contractus, poſt cap. 355. n. 224. fol. 116.

Leſio enormis an poſſit per Regem allegari, cap. 456. num. 55. fol. 288.

Lex poteſt per eum tolli qui potuit eam concedere, cap 418. n. 9. fol. 219.

Lex habet vim veræ iuſtitiæ, ibid. n. 23 fol. 221.

Lege quandoque durius aliquando mitius agitur, quàm cum homine, cap. 452. num. 31. & 34. fol. 267.

L. fin. C. de edict. diu. Adr. tollend. procedit etiam in feudalibus, cap. 390 n 7. fol. 198.

L. vnica, C. quand imper. int. pupill. fallit cõtra Siculos, qui extrahi non poſſunt, cap 442. nu. 18. fol. 243. item fallit in feudalibus, capit. 540. nu. 64. fol. 383.

L. Bonis, §. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignif. fallit in ſtatuto, vel lege, ibid. num. 113. vel quãdo primo actui non benè, nec ſufficienter eſt adimpletum, num. 114. & in caſibus reiterabilibus, num. 115. vel vbi verba ſunt prolata negatiuè, n. 117. fol. 389.

L. à diuo Pio, § in venditione, ff de re iudicat. ordo ille non eſt datus proforma, ſed ad inſtructionem Iudicis, vide ſuper clauſula, vt banchus, num 45 fol. 401.

Leges tendere eſt de regalijs, cap. 456. num. 86. fol. 291.

Libri mercatorum, banchierorum, &c. originales, an, & quando poſſint per vim ab eis capi, cap. 496. num 5 fol 334.

Libra importat vncias decem, & quid de iure Romanorum, & quomodo diſtribuatur, cap. 258. n. 30 fol. 27.

Licentiatus an veniat appellatione Doctoris, capit. 412. n. 3 fol. 215.

Lictores ſunt de regalijs, cap. 456. n 81. fol. 291.

Lignaminum iura ſunt de regalijs, ibidem, fol. eodem.

Linea inueſtitutorum finita, remanet tempus certificatum, cap. 443. n. 18. fol. 248.

Liquidum ſi non eſt inſtrumentum, nec clarum debet liquidari, & poteſt de hoc excipi, poſt capit. 355. n. 486. fol. 149.

Litigantes non debent eorum aduerſarios extra Regnum expenſis, & laboribus fatigare, cap. 442. n. 3. fol. 241.

Litis conteſtatio non dicitur facta ſtatim ac fuit appoſitum reſpondent in contumacia, cap. 373. n. 5 fol. 185.

Litis conteſtatio ſi prætenditur fieri in feudalibus

INDEX.

bus, an causa sit feudalis, cap. 340. num. 88. fol. 386.

Litis pendentia non datur in executiuis, vide super clausula vt hanc bui, n. 49 fol. 402.

Litis contestatio cessat in executiuis, ibid. num. 59 fol. 403.

Litera de audientia testium exorata vltra locũ & vltra marina quando petuntur, quid seruari debeat, cap. 258. n. 21 fol. 26.

Litera citatoriales possunt sigillari cum propriis sigillis priuatis cuiuslibet facientium gratis, cap. 376. num 4 fol. 186.

Literæ de audientia testium solent dirigi Commissarijs, & officialibus locorum, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, & feudalibus, et quomodo, cap. 540 n. 66. 67. fol. 383.

Litera, prouisiones, & gratia Regia debent habere sigillum, & expediri per litteras patentes, & registra ordinaria, cap. 378. n 5 fol. 189

Litera dimissoria apportata per Clericum sigillata Episcopi sui sigillo fidem faciunt, ibid. num. 7. nec expirant morte Episcopi concedentis n. 8. fol eod.

Litera emanata cum clausula, iuribus alterius semper saluis, esto sint desiua, tamen intelliguntur de iustitia, cap. 393 num. 3 fol. 201.

Literæ priuilegia & prouisiones concessa cum clausula, iuribus alterius semper salui, intelliguntur concessa ad supplicantium importunitatem ibid. fol. eod

Litera de iustitia Regia, si sunt signata sigillo Regis, valent, & iustæ dicuntur, esto nõ adisset data Cancellary, ibid. n. 5.

Locator potest authoritate propria claudere hostium conductori, vel aperire, etiam eo reluctante, cap. 443. n. 20. fol. 248.

Lotium animalis locati per annum an tantum possit percipi quantum v. g fuit emptum, post cap. 355. n. 511. fol. 154.

Lucrum cessans, & damnum emergens licitè exigitur in foro poli, & post cap. 355. numero 144. fol. 107.

Luminaria tria an & quando de nocte requirãtur, cap. 258. n. 35 fol 28.

Luna distat à terra stadijs centum viginti quinque, cap. 456. num. 69. fol. 290.

M

Magister Notarius taxat iura prouisionũ, & tabulas expensarum, & quomodo, cap. 245. n. 2. & seq. fol. 12.

Magister Notarius debet tenere quinternionem prouisionum, ibid fol. eod.

Magister Notarius an creare possit Porterios cap. 248. n. 1 fol. 15.

Magistri Notarij non debent detinere processus penes se, sed penes Curiã in Archiuio & acta delegatorum, & Armorum Capitaneorum, cap. 245. num. 1. fol. 12.

Magistros Notarios facere spectat ad Principẽ, cap. 456 n 72. fol 290.

Magistratum offendens olim sacrificabatur Iup pueri apud gentiles. & de iure capite punitur cap. 359. n. 44. 45. fol. 169.

Magna Regia Curia sede plena est competens in feudalibus, aliter sententia nulla est ipso iure cap. 540 n 3 & seq fol 376.

Maioratui suo potest quisquis instituere, quem vult etiam absque licentia Regia, cap. 456. n. 61. fol. 289.

Malignandi occasio tollenda est, cap. 452. numero 25. fol. 266.

Mandatarius habens mandatum ad capienda cambia, non astringitur demonstrare quibus dedit, cap 443 n. 8. fol. 247.

Manus iniectio reseruata potest exerceri contra quemcumque singularem successorem talis rei post cap. 355 n 18. fol. 92.

Marchionatus sunt de regalijs cap. 456. nu. 66. fol. 289.

Mare potest esse etiam particularium habentiũ per tactum balistæ territorium in littore ipsius, cap 491 num. 1 cum seqq. fol 330

Mare est etiam de iurisdictione eiusdem, cuius est territorium adiacens & ripa ac littora ibidem, num. 2. & 6. & quid in insulis adiacentibus, num. 7. & seq itaquòd non fiat præiudicium partibus gabellis, extractionibus, naufragationib. & alijs iuribus Regijs n. 10. f. eod.

Mare si est commissum crimen debet puniri per Principem. & Officiales territorij, ibidem, num. 4 & seq fol eod.

Mare debet purgari à malis hominibus, ibid.

Mare portus, & insulæ regulantur secundum statuta populi cui adhærẽt, ibid. n. 8 fol. 331.

Maritus habet dominium rerum dotalium post cap. 355. num 438. 44. cum seq. fol. 143.

Maritus non tenetur ad debita contracta per eius vxorem constante matrimonio, nisi ante, ibid. n. 441 fol. eod.

Maritus dicitur possidere dotes ciuiliter, & vxor naturaliter, ibid n 444 fol. 144.

Maritus potest subingare bona dotalia, si ea habuit æstimata, ibid. num. 451 452. & quibus non, n. 453 454. fol. 145.

Maritus præsumitur possidere bona vxoris suæ ex titulo præambulo dotis, cap. 387. numero 11. fol 194.

Marmorum vena sunt de regalijs, cap. 456. nu. 75. fol. 290.

Materia non potest aliam materiam producere diuersam à se, cap 399 n. 4 fol. 205.

Matrimonij causa est spiritualis & priuatiuè cognoscitur per Ecclesiasticum Iudicem tantum cap. 511. n 20 fol 346.

Matrimonia quandoque in feudalibus non contrahuntur absque licentia Regis, capitul. 388. n. 9. fol. 196.

I N D E X. I

Matrimonia duo, siue binas nuptias, qui cõtraxit dicitur incurrere hæresim, nisi ex concupiscentia carnis factum esset, cap 511. nu. 16. & seq. fol 345.

Matrimonia duo si quis insimul contrahit, dicitur delictũ mixti fori, & quando, ib. fol. eod.

Medicani Latine, Proxeneta, quasi ac monerent vbi, qua lege, & quanti res venalis sit, capit, 524. n. 1. cum seqq fol 358.

¶ *Supple in verbo, Proxeneta.*

Medico euntí extra mœnia, & foras ad curandum infirmum debent etiam dari equitaturæ cap. 205 num. 19. fol. 4.

Medici relatio dicentis aliquem esse infirmum, vel ex vulnere remansisse cicatricem nil operatur, nisi præcedat inquisitio diligens iudicis cap. 523 n. 5 fol 357.

Medicorum relationes circa carceratos solent fieri cum inquisitione Iudicis, vel partium electione, si concordant, ibidem, numero 4. & seq. fol. eod.

Memoriale si continet plures petitiones, & Rex ad vnam respondet censetur respondisse etiam ad alias similes, cap. 445 n 2. fol. 253.

Memorialia quando referuntur, & est lapsus terminus, solent decretari, pro die annotata, cap. 452. n. 90 fol. 275.

Mercatorum, siue bancheriorum libri originales in casu decoctionis per vim auferuntur ab eis, cap 496. n. 3. fol. 334.

Merum, & mixtum imperium de regalijs est, cap. 456. num. 82 fol. 291.

Merum, & mixtum imperium habens non ex hoc intelligitur concessa appellatio, nisi specifice sit dictum, cap. 437 n 2. fol. 294.

Meta imposita, possunt exigi pecunia data ad ipsam vel ea frumenta, cap. 443. n. 13. fol. 247.

Mete si sint scripta in libris, credendũ est, post cap. 355. n. 225 fol. 117.

Metu si quis coactus est ad aliquid præstandũ per instrumentum, si soluit postea, potest repetere, post cap. 355 n 278. fol. 123.

Meus, mea, meum, possessiuum est, post cap 355. num. 353 fol. 132.

Militibus si est facta iniuria in exercitio respectu Principis dicitur collata ipsi principi. cap. 359. num. 52. fol. 170.

Millesimum debet apponi per Notarios in instrumentis cap. 258 n. 15. fol. 26.

Minere argenti, aluminum sulphuris, &c. sunt de regalijs, cap 456 num. 112. fol. 192.

Minima quandoque sunt in consideratione, cap. 355. num. 5. fol. 69.

Minima non curat Prator, ex quo non sunt ita magni præiudicij. cap. 540 n. 19. fol. 379.

Minor si mecum contraxit, & timeam, ne in posterum contractus rescindatur, non possum petere, quòd aut rescindatur, aut ratificetur, post cap. 355. num. 283. secus è contra, num. seq. fol 123.

Minor absque solemnitate statuti conseabens potest agere suum aduersarium, vt stetur contractui, num è conuerso, ibid. n. 284 fol. eod.

Minoris contractus absque decreto factus valet si minor voluerit & esset vtilis sibi, ibidem num. 286 fol eod.

Minor decem, & octo annorum subrogare non potest absque decreto, post cap. 355 num. 455: & si tum causa, num. 456. etto esset facta ad fauorem alicuius minoris, vel priuilegiati, n. 457. esto lapsum est quinquennium, & factus maior, num. 458. fol. 145.

Minor qui contraxit absque solemnitatibus an factus maior sit obligatus. ibid. n 457. esto contraxerit cum præsentia. & consensu patris, n. 459. 460 & quid si sit locupletior, n. 461. f. eod.

Minor absque decreto Iudicis si imposuit censum an eius contractus valeat, si esset factus locupletior cum alienis pecunijs, vel pro extinguendo sibi alium censum, ibid. n 461 fol. eod.

Minori, vel infanti cõceditur restitutio in integrum aduersus omissionem petendi insinuationem cap 452 n. 61. fol. 271.

Minoribus datur restitutio in integrum emintibus centum pro decem pro centum viginti, post cap. 355 n. 312 fol. 126.

Modus procedendi desumitur ex assertione actoris, cap. 540. n. 89. fol. 386.

Modus procedendi ex abrupto, & dispensatiuo est de regalijs, cap. 456. n. 94 fol. 291.

Moyses vnam tantum habuit vxorem quicquid dixerit Menoch. cap 511. nu. 17 fol. 346.

Monachus dicitur a solitudine, & vnitate, cap. 398. n. 8 fol. 204.

Monarcha à monos & archos quasi vnus Princeps cap. 398. n. 7. cum seqq. fol. 204.

Monarchia Regia ideo inter alia concessa Regibus per SS. PP. ne causa Siculorum extrabantur hinc, cap. 442. n. 2 fol. 241.

Monarchiæ causa appellatę solent committi per Proreges, Prælatis & Doctoribus Ecclesiasticis, vel Canonicis cum voto Corsistorij, vel M. R. C. cap. 511. num. 2 40 & seq. & an tunc sit Rex simpliciter legatus, n. 4. fol. 344.

Monarchia Regia, & Iudices Ecclesiastici cum voto sunt Iudices exemptorum, ibidem, num. 6. fol eod.

Moneta argentea cuneata non potest de nouo infundi, nisi pro conflanda meliori moneta, etiam si infunderetur pro faciendis paruulis, cap. 399 n 1. & seqq. fol. 205.

Monsta paruulorum non potest diminui in liga, ibid n 2 fol. eod.

Moneta argentea habet suam ligam æris, ibid. fol. eodem.

Monetam cudere, & facere spectat ad Principem cap 456. n. 76. fol 290.

Monetarũ in materia circa cuditionẽ, cõflationẽ

expen

expensionem, abrasionem, tonsionem, valorem, & alia Princeps certiorandus est, cap. 398. n. 2. fol 203.
Mora modici temporis non nocet, maximè si res est integra, cap. 452. n. 3. & de equitate admittitur, si non adest interesse partis, cõtemptus, nec perfidia. n. 69. fol. 267.
Mors omnia soluit regulariter, & quibus casibus non, cap. 416. n. 31 fol. 229.
Mulier quæ sine sollemnitate Statutorum se obligauit, potest cogere aduersarium, vt stet contractui, non è contra. post cap 355. num. 284. cum seqq. fol. 123.
Mulieres non tenentur comparere regulariter in criminalibus, nisi per Procuratorem, nec testificari, cap 359. n. 23. fol. 167.
Mulieres non possunt carcerari, etto reuisionem peterent non soluentes debitum, nec expensas cap. 518 num. 38 fol. 367.
Multitudo non seruat modum, & spernitur, capite 366 n. 4 & seq fol. 179.
Mutuum dantes nihil in desperantes, fallit si sperantè & liberè detur, post cap. 355. num. 270 fol. 121.
Mutui substantialia, & naturalia, quæ sint. post cap. 355. n. 92. fol. 100.

N

NAuigium si vi tempestatis, aut impetu latronum applicat ad aliquem portum, an ibi teneatur soluere dohanam, cap. 355. nu. 7. & quid quando est de transitu, & quomodo, n. 8. fol. 69.
Necessitas non habet legem, post capit. 355. num. 447. fol. 144 & cap. 474. n. 4 fol 303.
Nefandi in crimine etiam agit Fiscus principaliter, cap. 359. n. 58 fol. 170.
Nefandi in crimine proceditur etiam per viam inquisitionis, & denunciationis, cap. 430. nu. 1. fol 233.
Nefandi crimen solet producere pestilentias, & tempestates, ibid. n. 2. fol. eod.
Nefandi crimen pernersa libido, ibid. fol. eod.
Nefandatus puer potest circumspici in pudendis per Chyrurgicos, ib. n. 6. & seq. fol. 234.
Nefandati pueri dictum an, & quomodo faciat indicium, etiam absque eo, quòd dictum sit cõfirmatum cum tortura, ibid n. 8 fol. eod.
Nefandati pueri dictum, probatis osculis, amplexibus, aliis adminiculis, an, & quomodo faciat indicium ad torturam, ibid. nu. 9. fol. eod.
Nefandarij Clerici priuantur omni dignitate, degradantur, & intricantur brachio seculari puniendi, & excommunicantur, ibid. num. 10, & 11 fol. eod.
Nefandum crimen est coitus bestialis, ibid. num. 13. 14 fol. 235.
Nefandi de crimine, qui accusat, vel denunciat debet se subscribere ad pœnam talionis, ibidem num. 15. fol eod.
¶ *Supple in verbo Sodomia.*
Negatiua præposita verbo, potest, priuat potentiam, & reddit actum nullum, & importat impossibilitatem, cap. 359 n. 1 fol 165.
Nemora sunt de regalijs, cap. 456. n. 79 fol. 291.
Nobilitatem conferre ad Principem spectat, cap. 456. n. 105. fol. 292.
Nomē debitoris potest cedi & fieri delegatio etiã ad tautelam cum potestate variandi, post cap. 355. n. 17. cum plurib. seqq. fol 103.
Nomen debitoris quando est datum insolutum, vel in causam iudicati, debitor dicitur liberatus, ibid. n. 118. & seq fol eod
Nomen debitoris potest adiudicari, ibid. nu. 119. cum seq. fol. eod.
Nomina debitorum iura, et actiones sunt tertiæ speciei & veniunt appellatione bonorũ mobilium & immobilium cap. 443. nu. 49 fol. 251.
Notarius apponens apostillam in margine contractus, an, & quando reddat suspectũ instrumentum cap. 259. num. 8. & quid de bastardello eius, num. 10. fol. 30.
Notario mortuo, potest conseruator eius actorũ dare copias de illius actis, & quomodo, capit. 268 num 1. fol. 35.
Notarius si non reliquit in suo testamento conseruatorem suorum actorum, Collegium Notariorum curam habet ibid. num. 2. fol eod.
Notarius & Iudex non potest quis esse cap. 271. num. 1. fol. 36.
Notarij mortui acta, & nihil de eis disponentis, penes quem conseruentur, cap. 274. num. 1. & seq. fol 40.
Notarius si fuit accusatus de falso, an possit perficere instrumenta, de quibus antea fuit regatus cap. 54. n. 8. & honestius esset, vt interim se abstineat n. 9. fol. 21.
Notarius hæreticus si fuit postea, vel excommunicatus, an instrumenta antea facta valeant dum catholicè viuebat, ibid nu 7 fol. eod.
Notario accusato de falso solet aliquando fieri iunctio, vt interim se abstineat à confectione actorum, & postquam est condemnatus, non potest exercere officium, ibid n. 9 fol. eod.
Notarij falsitas in vno instrumento facit resultare tandem suspicionem respectu aliorum instrumentorum, ibid n. 3. fol. 20.
Notarius non debet esse naturalis, sed legitimus cap. 255 n. 1 fol. 21.
Notarius non dicitur ignobilis nec vilis. n. 2.
Notarius nõ potest exercere officium, nec facere acta, nisi habeat priuilegium expeditum sub pœna, cap. 256 n. 1. fol. 22.
Notario nil potest impingi, & præsumptio semper est pro eo, cap 258. n. 32. et seq. & n. 38. f. 27
Notarius vt excusetur à falso, sufficit pro se habere consuetudinem, ibid fol eod.
Notarij fides est validior, quã dictum vnici testis duorum

duorum,vel trium,ibid.n.33.fol.eod.
Notarius ſubſcribins aliud quàm probatum ſibi præſumitur potius per errorem, ibid.num.34. fol.28.
Notaris an, & quando teneatur facere inſtrumenta de nocte,maximè in teſtamentis, quia tenetur ſurgere,aliàs puniatur,ibid.num.36. 37.38.fol eod.
Notarius licet dicatur ſerunspublicus,intelligitur quando in loco vnus ſolus adeſſet Notarius,ibid.num.38 fol. eod.
Notarius non excuſatur ob multitudinem negotiorum, & contractuum ſi euidenter appareat commiſiſſe falſitatem, ibid.fol eod.
Notariorum, ſiue tabellionum ars vocatur,quorum magna eſt authoritas,capitul.254.num. 1.fol.20.
Notarÿ ſemel ac de falſitate ſunt damnati,eorũ acta non valent,& ſunt probibita, ibidem, num.2.cum ſeqq.fol. eod.
Notarÿs condemnatis de falſo amputatur dextera ſecundum qualitates falſitatum, & aliquando comburuntur,ibid.num.4.declara ſecus eſſe quoad alias falſitates, præter acta, & eorum officium,n.5.cum ſeqq.fol. eod.
Notarÿ poſiti etiam ad banchum iuris non dicentur ignobiles,cap.255.n.3. fol.22.
Notariorum creatio ſpectat ad Regem, & eſt de regalÿs,cap.256.num.2.fol eod. & reſpicit ſupremam Principis poteſtatem,cap. 456. num. 83. fol. 291.
Notarÿ debent eſſe matriculati,& quæ qualitates requirantur,ibid.fol.eod.
Notarÿ debent ponere acta in protbocollo, & nõ in folio ſeparato,nec excuſat conſuetudo, cap. 257.n.1.fol.23.
Notarÿ non poſſunt inducere conſuetudinem contra ius,ibid.
Notarÿ debẽt apponere in inſtrumentis legitimũ numerum teſtium,cap.258 n.1. fol. 25.
Notarÿ debent apponere omnes clauſulas ſolitas apponi,ibid.num.16. & ſuam ſubſcriptionem num.17 fallit,n.24. fol.26.
Notarÿ debent cognoſcere perſonas contrahentes,& ponere cognitum in inſtrumentis, ibid. num.18.fol. 26.
Notarÿ Clerici,vel Apoſtolici,& Papales ſolent creari,& quomodo,ibid.n.27. & ſeq. & num. 29.fol.27.
Notarÿ publici de Demanio debent conficere inſtrumenta pro Magiſtratibus Regni, & non per vaſiallos Baronum,& quare,cap.264.n.2. fol. 33.
Notarÿ non poſſunt patrocinari in quæſtionibus, quæ oriuntur ex actis publicis, cap.271. num.1. fol. 36.
Notarÿ licet ex præſumptione iuris dicãtur docti et periti,tamen eorum imperitia quãdoquè viget in Regno,cap. 272. nu.1. & ſeq.fol.37.
Notariorum imperitia mundum deſtruit,& bonorum virorum conſcientias ponit in periculo, teſtantium voluntates peruertit, & cauſat difficultatem, ibidem, num. 2. quæ non nouit partibus num.5. fol 38.
Notarÿ debent ſcribere de verbo adverbum vulgariter inſtitutiones,& ſubſtitutiones factas per teſtatores.ibid.num.3.fol.eod.
Notariorũ imperitia non debet partibus nocere, ibid n 5. fol.eod.
Notarÿ debent admonere teſtatores, ne pretereant eorum aſcendentes, & deſcendentes,ibidem,num. 6. ſaltim recognoſcendo in legitima num.7.fol.eod.
Notarÿ deferant ſentinaò pugillare, cap. 273. num.1. fol.39.
Notarÿ poſſunt eorum acta legare, & relinquere in teſtamento,& quid hodie,cap.274. num. 2.fol 40.
Notarÿ diſcendentes à loco,an debeant ibi dimittere acta,vel ſecum ferre poſſint, ibid. num. 4.fol.eodem.
Notarÿ non tenentur confiere inſtrumenta ſine mercede per pandectas taxata, cap.276.n. 1.& ſeq.fol.41.
Notariorũ querela ſi adeſt, recurritur ad Protbonotarium,& eius Locumtenentem, vel ad ordinarios locorum,& quomode, ibid fol.eod.
Notarÿs ſi eſt faciendæ ſolutio pro contractu.an inſpici debeat tenor inſtrumenti, vel effectus, ibidem, n.2. fol.42.
Notarÿ facientes actus exculpatorios,vel inculpatorios poſſunt inquiri etiam per Fiſcum principaliter,cap.359.n. 70 fol.171.
Notarÿ obligantes feminas de perſona, poſſunt inquiri etiam per Fiſcum principaliter, ibid. num.71.fol.eod.
Notarÿ poſſunt eſſe iudices defectu Doctorum, & graduatorum in locis non exiſtentium, cap.412.num.1.& ſeq.fol. 215.
Nouas impoſitiones poteſt Rex imponere pro pace,quiete,& defenſione Regnorum.cap.358 n. 10 maximè ſi cauſa eſſet vrgens,& non haberet vnde prouidere de proprio, num. 11. & ex variatione temporis,num.12.13.fol.161.
Noua omnia placent,ibid. n.14.fol. eod.
Nouas res dicenti incumbit onus probandi,ibid. num.16.fol.eod.
Nouas res homo ſemper reſuſcitat ſui natura, reſpectu ſcientiæ, vt plus ſapiat, ibid num. 4. non autem per malitiam, aut per ſenſualitatem,num.5.niſi ex variatione temporis,num. 12.13.fol.160.
Nouitas non eſt inducenda,ibid. n.6.fol.eod.
Nouitates introducere naturale eſt, & quando, cap. 358.n.4.& ſeq.& n.14. fol.160.
Nox non probibet fieri acta,& inſtrumenta, & quot lumina requirantur,& quando, cap. 258.n.35. & 36. fol.28.

INDEX.

Nolle an teneatur creditor acceptare ſolutiones, & facere commercia, & quando, cap. 452. nu. 55. fol. 270.

Nullitatis exceptio non admittitur in bulla, poſt cap. 355. num. 252. maximè executione plena etiam ſi eſſet prauentum num. ſeq niſi eſſet irreparabilis, num. 254 aut niſi eſſet defectu iuriſdictionis. & poteſtatis, num. 255. vel ſi appareret exactis euidenter, num. 256. aut quando contineret contrarietatem, num. 257. aut quando proueniret ex alio ſtatuto, n. 258. fol. 119.

O

OBligatio generalis ſpecialis, vel indiuidualis quomodo inducatur, poſt cap. 355. nu. 26. 27. 28. 29. 31. fol. 94.

Obligatio in forma Camera eſt ſtrictior, & de conſuetudine ſeruatur per totum orbem, vide ſuper clauſula, vt banchus, num. 23. & ſeq. fol. 399.

Offendens Magiſtratum dicitur offendere Principem, cap. 359 n. 45 fol. 170.

Officialis, qui non adminiſtrauit, non conſequitur ſalarium cap. 236. n. 12. fol 9.

Officialem offendens, vel iniurians, aut occidens habentem merum, & mixtum imperium dicitur crimen laſe Maieſtatis committere, capit. 359. n. 42 fol. 169.

Officialis eſt magis dignus, ſi per Principem ad officium fuit deputatus, ibid num. 50. fol 170.

Officialis nullus poteſt extra Regnum commorari, nec recedere, niſi de licentia Proregis, capit. 523. num. 3. fol 357.

Officiales exiſtentes extra Regnum non poſſunt facere prouiſionem in Regno, niſi eum Vidit, & cum ſigno Regis, cap. 523. n. 1. & 6 fol. 357.

Officiales exiſtentes extra Vrbem Panhormi nō poſſunt facere prouiſiones in Vrbe, niſi eorum Vidit, & ſigno Domini Proregis, ibid. num. 2. & 6 fol. eod.

Officiales ſalutari debent ab omnibus, capit. 366. num. 17. & obediri tamquam patres, & domini, eſto indigni eſſent, num. 18. fol. 181.

Officiales honorantur per Principes, & Reges, et vocantur amici, & committuntur, ibid. num. 19 fol. eodem.

Officiales omnes ſi exercent officium, antequam iurent, ſententiæ eſſent nulle, & obligantur partibus ad intereſſe, committunt crimen, & poſſunt priuari ab officijs, niſi ignoranter hoc fecerint, aut ex neceſſitate eſſet omiſſum, ibid. num. 24. & notatur hic in captura ipſius poſſeſſionis, num. 25 fol. eod.

Officiales in Regno mutantur in primo Septembris, de iure erat, Calendis Ianuarij, cap. 417. num. 1. fol. 217.

Officiales anteceſſores expectare debent ſucceſſores, nec deſiſtere ab officio interim, ibidem nu. 2 fol. eod.

Officiales nil capiant iurium vltraquàm ſit taxatum, cap. 205. num. 4 & ſeq nec ſtat in eorū poteſtate recipere quantmū volunt, ſed quantum eſt taxatum in pandectis, numero 8. fol. 2. & 3.

Officiales ſi offenduntur dicitur etiam crimen quaſi ſacrilegij, cap 359 n. 51 fol. 170.

Officialium vxores, ſine filios offendens, quomodo puniatur, ibidem, n. 54. fol. eod.

Officiales ſi committunt fraudes, ex geſtis in eorū officijs, agit principaliter Fiſcus, ibid. nu. 57. fol. eod.

Officiales poſſunt remoueri ab exercitio ſuorum officialiū propter inſufficientiam, niſi ex certa ſcientia Principis electi eſſent, capit. 474. nu. 16. fol. 309.

Officium iudicis non admittitur in bulla, & Regia Pragmatica, poſt cap 355. num. 206. cum ſeqq limita, n. 212. 213. fol. 114.

Officium iudicis tantum eſt dicere, ac ſi extraordinarium remedium ibid. num. 207. vel actio in factum, vel condictio ex lege, aut ex interpretatione, n. 208. fol. eod.

Officium iudicis implorari non poteſt, quando ex ſtatuto denegatur exceptio, & defenſio, aliàs ſecus ibid. num. 209. fol eod.

Officium iudicis poteſt per Procuratorem implorari etiam in cauſis criminalibus, ibid. num. 210. fol eod.

Officium iudicis intelligitur imploratū ex clauſula. omni meliori modo, ibidem, numero 211. fol. 115.

Officium iudicis poteſt implorari etiam aduerſus executionem cauſatam, quoties exceptio habet ortum ex facto aduerſarij, ibid. num. 212. aut qui cauſauit executionem, fuiſſet in dolo, num. 213 fol. eod.

Officia poſſunt per Regem concedi ad credentiam & emolumenta interim ſoluenda ex guntur per Credenzerium, cap. 355. n. 18. fol. 70.

Officia iudicatus ſunt de regalij, cap. 456. num. 72. fol. 290.

Oleum promictens conſignare creditori tenetur in caſis, & in piſtrino, poſt capit. 355. nu. 222. fol. 116.

Originalis ſcriptura eſt matrix ſcripta in baſtardello, vel aſſumpta ex protbocollo, capit. 496. n. 2. fol. 334.

P

P littera non poteſt apponi, niſi cum notificatione partis, aliter ſit inualida, cap. 540. n. 109 fol. 388.

Pactum factum per ſubingantem, quòd teneatur tempore famis, peſtis, belli, ſterilitatis, & valet, & quomodo, poſt cap. 355. nu. 70. fol. 98.

INDEX.

Pactum quòd si res vendita, aut subingata esset alicui hypotecata, vel seruiret, quòd teneatur subingans redimere, an valeat, ibid num. 71. fol. eodem.

Pactum, quòd casu, quo subingans vellet alienare, teneatur potius subingatario, valet, ibid. nu. 73. & quomodo, n. 74 fol. 99.

Pactum, vt subingans teneatur soluere censum de tertio in tertium valet, & quando, ibidem, num. 77 fol. eodem & n. 273 fol. 113.

Pactum, quòd non soluens censum per tantum tempus per subingatarium, cadat in commissum, valet, ibid. n. 80, 81. fol. eod.

Pactū, vt nō liceat subinganti debitori alienare rem sine consensu subingatarij non valet, ibidem, n. 83. fol eod.

Pactum, vt subingans non soluens in tempore, teneatur ad damnū lucri cessantis, & emergentis, non valet, & quando, ibid. nu. 84. 85. 86. fol. 100.

Pactum quòd census non redimatur, non valet, & vitiatur, ibid num 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. cum seqq vsque ad n. 98 eod.

Pactum an vitietur, si promittitur, vt census bullaris anticipatè soluatur, ibidem, num. 95. fol. 100.

Pactum de soluendo decem pro centenario eorū, quæ virtuntur in alite non valet, ibidem, nu. 96. fol. 101.

Pactum potest fieri, de non probanda solutione nem nisi per instrumentum, ibid. nu. 189. & quando, n. 190. & seq fol. 112.

Pactum, vt subinganti teneatur soluere censum anticipatè, vel de tertio in tertium an valeat ibidem, n. 273 fol 112.

Pactum in contractibus subingatarijs, quòd fors repeti possit, est reprobatum, non obstante iuramento nec pignore, equualentia retiri possunt. ibid n. 302. fallit in casibus, num. 304 cum seqq fol. 125.

Pactum in subingatarijs contractibus quòd fors recipi possit, valet in fauorem fideiussorum ibid. num. 304. vel si subingans non esset soluendo, num 305. vel si adesset concursus creditorum, n. 306. fol. 126.

Pactum quod capitale debeat depositari in tabula ad effectum emendi reditus, seruari debet, ibid. n. 312 fol 127.

Pactum, ne quis teneatur de persona, valet ibid. num 317 fol. 128.

Pactum ad diuersum an sit sublatum, dum non est de expressatis casibus, cap. 443. numero 35. fol. 249.

Pactum de retrouendendo esto non sit appositum in censualibus contractibus, habetur tamen pro expresso. post cap. 355. n. 216. fol. 115.

Pactum de retrouendendo est de forma substantiali in bullaribus contractibus, & non accidentali, ibid fol. eodem.

Pactum de retrouendendo debet adesse in bullaribus contractibus pro consimili pretio, ibid. num. 492. cum seqq. fol. 150.

Pactum de retrouendendo vbi adest, potest quādocumque reluitio fieri, soluendo ratum tempori, ibid. n. 493. fol. eod.

Pactum de retrouendendo habet debitor ven sus, & redimens licet sufficiat soluere capitale, & ratum, fallit quando census soluebatur de tertio in tertium ibid. n. 494 fol. 151.

Pactum de retrouendendo valet, dum non soluitur capitale. soluatur quid annuum, ibidem, num. 495. fol eod.

Pactum de retrouendendo non debet esse limitatum in bullaribus contractibus ad decem annos, ibid n 495. & seq. fol eod.

Pactum de retrouendendo in bullaribus cōtractibus facit, vt quandocumque possint census redim, ibidem, n 496 fol. eod.

Pactum de retrouendendo vbi adest in bonis feudalibus non procedituir sede plena, cap. 540. num 62. fol. 382.

Pacta, & conditiones contractus bullaris appositæ contra Bullam vitiantur, & non vitiant post cap. 355. n. 48. 69 cum seqq fol. 56.

Pacta quæcumque possunt per contrahentes apponi in contractibus subingatorijs, nisi sint expresiè prohibita ibid. n. 69 cum seqq & quæ alia vsque ad n. 79. & quæ non valent à num. 80. vsque ad n 99 fol 98.

Pacta in contractibus titulo lucrativo facta cum constitutione census valent, ibidem nu. 75. fol. 99.

Pacta contra substantialia contractus, vel accidentalia, an, & quando vitientur, ibid. n. 88. vsque ad n 98. fol. 100.

Pacta substantialia, naturalia, vel accidentalia quæ sint, ibid. n. 90. fol. eod.

Pacta tendentia contra Bullas, & Regiam Pragmaticam, earumque substantiam & formā, & in contemptum, non valent, ibid num. 97. & quid de clausula, quòd si essent apposita aliqua pacta tendentia contra Bullā, habentur pro non appositis, n seq fol. 101.

Pactis concessionis feudi semper stādum est, si nō sint contra naturalia ipsius feudi, nec essent insolita, impossibilia, neque inhonesta, capitul. 456. n. 6. fol. 281.

Palatia habere an sit de regalijs, cap. 456. num. 101. fol. 292.

Pandecta dicitur à pan, quod est totum, vel omne & dicta, idest doctrina, vel capio, capit. 205. num. 1. fol. 2.

Pandecta seruari debent sub vinculo iuramenti per officiales, ibid. n. 1. & 6. sub pœna periurij, infamiæ, priuationis officij, ad restitutionem dupli, & ad alias pœnas arbitrarias, & possunt denunciari, ne fiant extorsiones, num. 1. & seq. fol. eod.

INDEX.

Pandectas fieri facere ſpectat ad Principem, ibid fol. eod.

Pandecta aliquando permiſcent, vt nil ſoluatur pro iuribus ibid. n. 10 fol. 3.

Pandecta ſeculares an ligent Eccleſiaſticas perſonas remiſſiuè ibid. num. 10 fol 4.

Panne-ÿ, & alÿ vendentes pannos (à ciuimenti) & cum porris non benè faciunt, cap. 443. num 27. fol. 248.

Panhormi, & Meſſana Vrbes habent ſe tamquam excedentia, & exceſſa, cap. 540. num. 69. & ſeq. fol. 384.

Panormitani Ciues non poſſunt extrahi hinc ab Vrbe ad litigandum alibi pro quauis cauſa ciuili, & criminali, cap. 442. num. 13 & ſeq. tam in primis, quàm in ſecundis cauſis, nu. 15. fol. 242.

Panormitani Ciues an ipſis volentibus poſſint extrahi ab Vrbe litigando, ibidem, numero 23. fol. 243.

Panormitanorum cauſa indeciſa & earum reliquiæ hic debent remanere, ibidem, numero 29. fol. 244.

Panhormitani ſunt exempti à Collectis Genuæ ſicut Genuenſes hic Panhormi, cap. 474. nu. 10. fol 308.

Papa eſt proprietarius in Regno Sicilia, capit. 258 n. 28. fol. 27.

Papa quare mutet ſibi nomen, poſt cap. 355. remiſſiue, num 10 fol 91.

Papa ſeruus ſeruorum Dei dicitur ex cauſa humilitatis, ibid. n. 11. fol. eod.

Papæ nullus debet ſe præponere ibid. fol eod.

Papa ideo Epiſcopum ſe appellat, quia Eccleſia Cathedralis Romæ eſt Epiſcopatus Summi Pontificis, ibid. num 12. & ſeq fol. eod.

Papa poſt coronationem ſolet ad Eccleſiam Lateranenſem accedere perſonaliter. & poſſeſſionem ſolemniter capere, & populum benedicere ibid. fol. eod.

Papæ diſpenſatio, vt ſoluantur decem pro centenario ad effugiendum vſuras, valet, ibidem, num 508 fol. 154.

Papa ſi offenderetur priuato odio eſt crimen læſæ Maieſtatis cap. 359. n 53 fol. 170.

Papa quod approbat, clauis non errante, ſiue clauibus non errantibus, nos approbare debemus. cap 443 n 5. fol. 246.

Papa eſt ſolutus legibus, & an ſit dominus elementorum. cap 445. n. 8. & ſeq. fol. 253.

Papa, & Chriſtus faciunt vnum Conciſtorium, & poteſt omnia facere, quæ poteſt Deus excepto peccato, ibidem num 9 fol. eod.

Papa poteſt. ſi vult dare licentiam beneficiarÿs Epiſcopi & Prælatis teſtandi de rebus Eccleſiæ, licet odioſum ſit hoc & reſtringendum, capit. 478. num 34 codicillari non poſſunt, nu. 35. & quid ſine cauſæ cognitione, num. 36. & quid ſi licentia ſuperuenerit, num. 39 fol. 317.

Papa ſine cauſæ cognitione non poteſt dare prælato licentiam teſtandi de bonis Eccleſiæ, niſi ex diſpenſatione, ibid nu. 36 fol. eod.

Papa ſi dat licentiam Prælatis, Abbatibus, Epiſcopis & teſtandi de rebus Eccleſiæ ſufficit etiam ſi antea præceſſerit teſtamentum, & mox ſequuta licentia, ibid n. 39 fol. eod.

Papa habet poteſtatem rerum temporalium Eccleſiarum pro ſubſtentatione miniſtrorum & alÿs neceſſitatibus; cap 509. num. 1. cum ſeqq fol 340.

Papa poteſt pro neceſſitatibus vniuſ patriæ recipere ſubſidium ab alÿs mundi partibus, etiã remotiſſimis. cap 509 n. 2. fol. 340.

Papa poteſt obligare, & alienare bona Eccleſiarum pro vtilitate, & neceſſitate Romanæ Eccleſiæ, ibid num. 3 fol. eod.

Pares Curiæ ſunt ÿ Genuenſes, qui feudum tenent à domino, cap. 45 n. 20 fol. 266.

Pares Curiæ olim erat domibus feudi, vel vaſſalli qui ab eodem domino recognoſcebant alia feuda hodie eſt M. R. C. ſede plena, cap. 540. n. 30 fol. 379.

Pares Curiæ quando dabantur, ſolebat fieri tabula ad eligendum. ibid n. 31. fol. eod.

Pares Curiæ in cauſa feudali Clerici, vel Eccleſiæ eſt laicus dominus feudi, vel M. R. C. ſede plena, ibid. num. 38 fol. 380.

Pares Curiæ in materia felonia, & culpæ vaſſalli hodie eſt M. R. C. ſede plena, ibid. numero 63 fol 383.

Parlamentum poteſt derogare Capitulis Regni, & quomodo. cap. 418. num. 7. cum ſeqq. non obſtante quòd ſint iurata, n. 10. & ſeq fol. 219.

Parlamentum. & ſic tria bracchia Regni, poteſt ſemeto motu periurÿ tollere, & reuocare ſtatutum, quòd iurauerunt ſeruare, ibid. num. 10 & ſeq fol. eod.

Parlamentum, cùm eſſet collegialiter congregatum non poteſt diſpenſare pragmaticis, ibid. num. 19 fol. 220.

Parlamentum conſtituere ſpectat ad Principem cap. 456. n. 97 fol. 291.

Parum ante, & parum poſt nil obeſt, capit. 452, num. 31. fol. 267.

Patris conſenſus, & præſentia an validet contractum ſui filÿ minoris abſque decreto facilè ſi maximè lucrum vertitur in eius commodum, poſt cap. 355. n 460 fol. 145.

Peccatum eſt ex voluntate animi hoc gerentis, cap. 359. n. 43. fol 169.

Pecunia ſi in conſtitutione cenſus detur de certanti, & poſtea repetitur, non valet contractus, poſt cap. 355 n. 148 cum ſeq. fol. 107.

Pecunia numerata non eſt hodie neceſſaria in cenſuum conſtitutione, vt olim coram Notario, et teſtibus, ſed ſufficit tantumdem habitũ, vel receptum, ibid. num. 150. cum pluribus ſeqq. fol. eod.

INDEX.

Pecunia poteſt dari ad cenſum cum pacto, vt cõmertatur in reluitionem alterius cenſus, ibid. num. 231. & an teneatur emptor probare ſolutionem, num. 232. fol. 117.

Pedagium vtraquè datur officialibus cũtibus extra mania debet dari etiam aquitatura, cap. 205. num. 19 fol. 4.

Pedagia ſunt de regalÿs, cap. 456. n. 64 fol 289.

Pena ſpreta ſi eſt, agit pars nomine Curiæ, & an Fiſcus aget, cap. 359. n. 22. fol. 166.

Pena minuitur ſtãte partis remiſſione, & quibus caſibus, ibid. n. 29. 30. & 40. fol. 168.

Peremptæ res ſubiugata ſi eſt an cenſui debeatur vel de perſona, aut fideiuſſores teneantur, poſt cap. 355 num. 329 fol. 128.

Periurus non eſt qui remittit alteri iuramentũ inuicè inter ſe præſtitũ, cap 418. n. 11. fol. 219

Perſonalis obligatio in bullaribus contractus an ſit acceſſoria ad realem obligationem, poſt capit 355. n 395 fol. 137.

Perſonalis obligatio tenet in bulla, quando eſt induſtriosa vtilis, & commoda, ſecus ſi inutilis etiã ſuper ſerno, ibid. n. 396 & 401 fol. 138.

Perſona obligatio, vel ne poteſt concipi per pactum, ne teneatur quis, ibid n 397. fol. eod.

Perſona obligatio an, & quando intelligatur aſſeſſorie facta. poſt cap. 355 n. 328 fol. 128.

Perſona à captura poteſt inchoari, ſtantibus inſtrumentis factis in forma Camera & in debitoribus Fiſcalibus, vide ſuper clauſula, vt banchus, n. 44. fol 401.

Pignus poteſt poſſideri per creditorem, ſed non æſtimari de licẽtia debitoris. c. 443. n. 14 f. 247.

Pignus poteſt per pactum concipi per creditorem cum debitore, nec dando talia pignora libera tur, vide ſuper clauſula, vt banchus, num. 50. & ſeq. fol. 402.

Pignora æquiualentia non poſſunt retineri in materia bullaris cenſus, poſt cap. 355. num. 303 fol. 126.

Pignora ſi accepit creditor pro ſua cautela à debitore, non prohibetur illum carcerari facere, vide ſuper clauſula, vt banchus. n. 48 fol 402.

Pignorum receptio facta per creditorem tendit in fauorem ipſius, et eius cautelam, nec ex hoc liberatur debitor, ſed poteſt capi de perſona, ibid. num. 51. fol. 402.

Piratas, & Corſarios ejcere eſt de regalÿs, capit. 456 n. 109. fol. 292.

Piſcationes ſunt de regalÿs, cap. 456. n. 111 f. 292.

Pluralitas dominorum circa vnum regimen eſſe non poteſt cap 398 n 10 fol. 204.

Plurium iudicium reputatur melius, quàm paucorum, cap. 540 n. 11. fol. 377.

Porros dantes committunt vſuram, cap. 443. nu. 27 fol. 248.

Porterios, Monterios, ſiue Seruientes ad quem ſpectet creare, cap. 248. n. 1. fol. 15.

Porterÿ, ſiue Seruientes, aut Monterÿ Regiæ Curiæ Prætoris, & aliorum Tribunalium non poſſunt facere relationes in M. R. C. nec Magiſter Notarius eas ſcribit, ibidem, num. fol. eodem.

Porteriorum officium eſt citare, capere de perſona, & mittere in poſſeſſionem, ibidem, num. 3. fol. eodem.

Porteriorum iura ſunt taxata, ſi plus accipiunt de linquunt, ibid n. 4. fol. eod.

Porteriorum numerus olim erat taxatus, ibid.

Porterios creare eſt de regalÿs, cap. 456. num. 71. fol. 290.

Porterÿ an poſſint abſque ordine Iudicis capere debitorem. ſtante inſtrumento in forma Camerę facto, vide ſuper clauſula, vt banchus, n. 26 fol 399.

Portum habere eſt de regalÿs, capit. 456. num. 78. fol. 291.

Poſſeſſio detinetur animo, poſt cap. 355. numero 38. fol 95.

Poſſeſſio defuncti continuatur in heredem, ſiue ſiue deſcendentem collateralem, vel extraneũ, ſiue ex teſtamento quam ab inteſtato. capit. 390. n. 1. etiam in feudalibus, nu. 2. cum ſeqq. etiam quo ad ius meritorum n. 6. 7. cum ſeqq. declara, n. 8. 9. 10 11. 12. & 13 fol 198.

Poſſeſſio ſicut continuatur in heredem & transfertur, ſic & dominium quoad merita, ibidem n. 6. declara. n. 8. fol. eod.

Poſſeſſio defuncti licet continuetur in heredem, non intelligitur de probibito ſuccedere. ſed in eum, cui lex defert, & quatenus inſtitutio fuit facta in proximè ſucceſſurum immediatè, ibidem, n. 8. & 10 fol. eod.

Poſſeſſio defuncti continuatur etiam in heredẽ in maioratibus, & Regnis ibid num 9. fol. eod.

Poſſeſſio in Spoliÿs mortuis Prælatis non vatat, cap. 478. n. 65 fol. 321.

Poſſeſſionis ſuæ titulum nemo tenetur oſtendere, etiam Fiſco petenti, cap. 387. n. 5. niſi in regalÿs & in poſſeſſione caſtri in limitibus Regni, aut quando quis poſſideret terram, vel caſtrũ, quæ ſemper fuerunt de demanio, n 6. & in feudis, num. 7. & alÿs caſibus, n 8 fol. 194.

Poſſeſſionis ratione vnuſquiſque præſumitur dominus rei. ibid. n. 15 fol 195.

Poſſidere vnuſquiſque præſumitur ſuo titulo præambulo. & præcedenti cap. 387 num. 10 cum ſeqq fol. 194.

Poſſidere quiſque præſumitur volente aduerſario, & intraſſe poſſeſſionem de domini voluntate. ſi iuſta cauſa ſuberat, ibid. n 12 fol. eod.

Poſſeſſor ſi deſinit poſſidere, ceſſat ius executiũ, poſt cap 355. n 290. & ſeq. fol. 124

Poſſeſſor volens in poſſeſſione perſiſtere, ex propriatune voluntate creditoribus ſubiugatarÿs tenetur, etiam pro alÿs annis, in quibus non poſſedit, ibid. num. 291. fol. eod.

Poſſidens naturaliter, ſiu ciuiliter tantum non habens.

habens directum, neque vtile dominium. ſubiugare non poteſt poſt cap. 355. n. 359 fol. 133
Poſſidere deſinens non tenetur, niſi ratione ſuæ detemptionis propriæ, non ex communi poſſeſſione, & detentione coheredum, poſt capit. 355. n 428. & ſeq. fol. 142.
Poſſeſſorium an poſſit ſimul cum petitorio finiri de mandato Proregis parte reluctante, capit. 398. n. 4. & ſeq. fol. 204.
Poſthumi etto ſint alieni habentur pro natis, capit. 478. n. 46. & ſeq fol. 318.
Poteſtas ſi non poſſet iudicare, niſi interſint duo Conſules, quid ſi illi nollint intereſſe, cap. 366 num. 14 fol. 180.
Pragmatica circa bullam cenſualem differt in alia inſtantia, non defert probationes, poſt cap. 355. num. 276. & præpoſterat ordinem, num. 279 fol. 122.
Pragmaticas concedere eſt de regalijs, cap. 456. num 86. fol. 291.
Pragmaticis Regni poteſt fieri diſpenſatio, cap. 413 4nu. 16 fol. 220.
Prębẽdæ Canonici an poſſint in ſubſidium adiu dicari, poſt cap. 355. num. 241. fol. 118.
Prælatus præſumitur in vita expendidiſſe de rebus Eccleſiæ & non de ſuo patrimonio, cap. 478. num. 19. fol. 315.
Prælati mortui relinquẽtis ſpolia. præſumuntur acquiſita de beneficijs prælaturæ, & ad hæredẽ eius ſpectabit onus probandi cõtrarium ibid. n. 16. niſi poſſideret, quia non poſſidenti incũbit onus probare, num. 17. vel ſi prælatius ante prælaturam habuerit proprium patrimoniũ pingue, & tenebat res ſuas ſegregatas a rebus Eccleſiæ, num. 18. & quomodo præſumatur expendere, num. 19 & quid indubio, num. 20. & quid quando bona ſunt inuenta intus domũ Prælati num. 21. 22. & quid ſi Prælatus tenebat aliquas res commendatas aliorum, num. 23 fol. eod.
Prælatus moriens ſi reliquit bona intus ſuum palatiũ, præſumitur pro ſpolijs & Fiſco, ibid num. 21 fol. eod.
Prælati hæres, vel ſucceſſor poteſt cum bona conſcientia capere poſſeſſionem, & retinere eas res quas ipſe prælatus tenebat commendatas ab alijs, vel depoſitatas, vel eſſet dubium, an de proprio quęſierit num. 23 fol. eod.
Prælatus non poteſt teſtari de fructibus, ſed reſeruare ſucceſſori, ex quo eſt vſuarius, ibidem n. 27 cum ſeqq. fol. 316.
Prælatus cõſtitutus in extremis mortis non poteſt liberare debitorem ſuum Eccleſiæ à debitor contracto cauſa Eccleſiæ, & Prælatiæ, nec facere quietantiam, ibid n. 37. fol. 317.
Prælato mortuo an ſuper ſpolijs teneatur ſucceſſor ad expenſas pro bullis obtinendis. & obtentis, ibid. num. 53. & ſeq. fol. 319.
Prælato mortuo, & Eccleſia vacante, an, & quãdo ſucceſſor conſequatur in ſpiritualibus ĩmolumenta ſigilli, ibid n 54. fol. eod.
Prælato mortuo relictis ſpolijs debet ſucceſſor ſpoliorum ſoluere debita ipſius neceſſaria, ſiue pro utilitate Eccleſiæ, eſſo non feciſſet inuentarium ibid num. 55. cum ſeqq. fol. 319.
Prælato mortuo relictis ſpolijs olim dabantur Curatores, & deputati, hodie ceſſat in Regno, ibidem.
Prælato mortuo debent ſuper ſpolijs ſolui ſalaria Aduocatorum, & Procuratorum, ibidem, nu. 56 fol. eod.
Prælato mortuo debẽt ſuper ſpolijs ſolui expenſa funebres cõcernentes ſolatium, vel remediũ animæ ipſius, & de quibus expenſis, ibid nu. 57. fol. eod.
Prælato mortuo eius ſpolia ſtatim ponuntur in caſtodia, cap 478. num. 14 cum ſeqq fol. 315.
Prælato mortuo debent ſolui ſuper ſpolijs expenſę in infirmitate facta. ibid n. 58. fol. 320.
Prælato mortuo, an, & quomodo ſint ſuper ſpolijs ſoluenda ſalaria famulorum, ibid. num. 59 fol. eod.
Prælatis mortuis, & relinquentibus ſpolia ſi Secreti faciunt inuentarium, an poſſit aliqua exceptio opponi, ibid. n. 61. & quando, num. 62. fol. 320.
Prælatis mortuis ſolent Secreti in Regno facere eorum partes nunciando Proregi illorum mortem ob ſpolia, & ſucceſſerunt loco Collectorum, deputatorum per Romanum Pontificem, cap. 478. num. 3. cum ſeqq & numero 12. fol 313.
Prælatis mortuis, poſſeſſor ſtatim in foro conſcientiæ tenetur ademnia ſpolia, ibid. num. 13. cum ſeqq fol. 315.
Prælati poſſidentes feuda non præſtant ſeruitiũ, ſed eorum loco ſucceſſerunt ſpolia eis mortuis, ibid. n. 25. fol. 316.
Prælatis mortuis, & relictis ſpolijs, non poſſunt debitores ſoluere hæredibus Prælatorum, & non ſunt liberati, niſi ſoluant Regio Patrimonio, ibid num. 38. fol. 317.
Prælati, vel perſonæ Eccleſiaſtice quando ſunt conuenti, ſolet Prorex, vt Monarcha commictere cauſas perſonæ Eccleſiaſtice cum vote M. R. C. vel Conſiſtorij, cap. 511. num. 3. & 40 fol. 344.
Prælati feudatarij tenentur oſtendere quomodo poſſideant feuda habentia terras, & caſtra, cap. 456. n. 2. fol. 280.
Prælati, & Eccleſiaſtice perſonæ tenentur præſtare iuramentum fidelitatis, & quomodo, ibidem, fol eod.
Prælatio an competat cenſuario in re vendita cenſui ſubnexa, poſt capitul. 355. numero 217. fol. 115.
Prærogatiua eſſet quandoque rationę ſubiecti, cap. 275. num. 6 fol. 41.

INDEX.

Præſcriptio nulla currit in Bulla, poſt cap. 355. num. 159. fol. 120.

Præſcriptio habet locum etiã in feudis, cap. 387. num. 3. fol. 194.

Præſcriptio an admittatur contra ſpolia, capit. 478 num 64 & ſeq. fol. 320.

Præſcriptio iuris, & de iure an, & quando admittat probationem per teſtes, poſt cap. 355. num. 193. fol. 113.

Præſumptio iuris, & de iure, an, & quando admittat probationem per teſtes, poſt cap. 355. num. 193. fol. 113.

Pretium alterius contractus poteſt transfundi in pretium ſubingationis, poſt cap. 355. num. 136 fol. 105.

Pretium cenſus bullaris ſi non fuit conſecutum ſtatim, ſed illinc ad duos tres, vel quatuor dies aut plures, an teneat ſubingatio, ib. n. 160. f. 109

Pretium in ſubingationibus ad decim pro centenario dicitur legitimum taxatum à publico, nec habet latitudinem infimi, medij, & ſupremi, ibid n. 258 fol. 125.

Pretium integrum dum nõ eſt ſolutum per ſubingatarium, reditus exceſſivos, quos interim percepit cogitur reſtituere, vel excomputare in ſortem, ibid. n. 299 fol. 125.

Pretium ſi non eſt receptum, neque ſolutum, eſto habita ſit fides de eo, ſubingatio claudicat, ibidem, fol. eod.

Pretium taxatum debet eſſe in bullaribus contractibus cenſualibus, ibid. n. 517. fol. 156.

Pretium non ſuccedit loco rei in feudalibus rebus venditis, cap. 540. n 83. fol. 385.

Pretij loco hodie ſufficit in cenſibus bullaribus conſtitutis apodixa tabula vel banci & quæ ſint loco pretij. & venit oleum, frumentum, vinum. & alia, eſto aliqui teneant contrariũ, poſt c. 355. n. 152. 153. 154. 155. 156. cum ſeqq. vſque ad nu. 159. dũmodo non dentur pluris pretij, quàm in veritate ſit, num. 151. fol. 108.

Pretij fides ſufficit, quòd hodie in bulla habeatur eſto non interuenerit pecunia numerata, ibidem n 155 cum ſeqq: fol. eod.

Pretia variantur ex varietate temporis, & quãdo non poſt cap. 355. n. 223. & ſeq. fol. 116.

Prælentio in quibus delictis habeat locum inter Eccleſiaſticum, & ſeculare cap 511. n 21. f 146

Prælentionum in cauſis inter Eccleſiaſticos, & ſeculares iudices procedatur iuxta formam iuris communis & decretorum Concilij Tridentini ibid. fol eod.

Primogenitus ex una familia ſi apparet poſſedi ſſe aliqua bona præſumitur poſſedi ſſe ex inueſtitura precedente eos votante, cap. 387. nu. 13 fol. 194.

Principi poteſt ſtatuere, informare, & qualificare feudum nouum in antiquum, & dicitur tamquam influens, & inſpirans vitam, eſſe, & modum, ac ſolemnitatem viuendi, capit. 456. numero 40 fol. 287.

Principi poteſt dare vnum feudum, vel vnum caſtrum in Baroniam, & poteſt dare in feudum quaternatum, vel nobile, eſto non ſit, ibidem, n. 41. & an poſſit inueſtire de nouo feudo, non obſtante, quòd ſit antiquum, num. 42. & ſeq. fol. eodem.

Princeps non poteſt mutare formam certam, & determinatam, ac apparentem, nec nouum grauamen imponere ibid n. 47 & ſeq fol. 287.

Principi poteſt mutare formam feudi & creare nouam dignitatem in fauorem vaſſalli, ibid. num. 54. fol 288.

Principis reſponſio & decretatio facta ſimpliciter intelligitur ſecundum petitionem precedentem cap. 528 n. 28. fol. 366.

Principi quando refertur cauſa debet referri, non factum ſimpliciter, ſed cauſa inſtructa, cap. 540 n. 15 fol. 377.

Principi ſi renocat ad ſe negotium ligantur manus iudicum, & inferiorum, ibid. numero 97. fol. 387.

Princeps dicitur iam, vt quilibet de populo, & accuſat per Procuratorem, cap. 355. numero 39. 46 fol 169.

Princeps dicitur pati, dum eſt officialis eius offen ſus, cui commiſit negotia, ibid. num. 48. cum ſeqq. fol 170.

Princeps debet extimationem facere de officialibus, & honorare eos, capit. 366. numero 19. fol. 181.

Princeps dicitur omnia etiam per ſe facere per eos quibus impertitur authoritatem, cap. 401. num. 4 fol. 207.

Princeps habet poteſtatem dandi vitam, & necem hominibus Regni, poteſt reuocare ſententiam diffinitiuam, remittere penas poſt ſententias declaratas, cap 418. num. 2. derogare authoritati, & poteſtati iudicũ, n 3. fol. 219.

Princeps quæ facit præſumitur facere ex iuſta cauſa, ibid & ſufficit pro cauſa, & ratione voluntas n 4 fol. eod.

Princeps diſpenſando Capitulis Regni præſupponit veritatem eſſe in contrarium, ſi dicitur ſuſtendere ipſam legem, n 5 fol. eod.

Princeps non ligatur ſuis conſtitutionibus, cap. 418. n 13. fol. 226.

Principis eſt ſtatuere ea quæ concernunt, circa carceratos quo ad bonum regimen, cap. 315. num. 2 fol 52.

Principis ab oſſibus ſuprema poteſtas ſeparari non poteſt, cap 359 n. 28 fol. 167.

Principis ad ſalutem ſi quis dum conticuit aliquid & non reuelauit, reuelans poſtea non præſumitur verum, ibid. n 92 & ſeq. fol. 173.

Princeps non poteſt diſpenſare cum bona conſcientia Conſtitutionibus, & Capitulis Regni, quando adeſſet læſio, & præiudicium partis. cap 418. num 20. & ſeq. fol. 220.

Princeps

INDEX.

Princeps non facit gratias cum iniuria tertij., *ibid n 21. fol eod.*

Princeps habeat arbitrium in his quæ iuris positiui sunt, tamen non potest vti tali arbitrio cum præiudicio tertij. ibid. num. 2. cum seqq. fol. 221.

Princeps non potest tollere ius quæsitum parti, faciendo dispensationem contra ius, ibidem, nu. 23. nisi ex causa rationabili, & graui, n. 25. fol. eod.

Princeps potest ex causa rationabili, & graui ius quæsitum tertij tollere ex publica vtilitate, ibid. n. 23. fol eod.

Princeps licet contra ius positiuum sola voluntate possit cũ clausula non obstante illud tollere, attamen semper intelligitur, quòd non debet facere alijs, quod ipse non fecisset pro se, ibid. n. 26 fol eod.

Princeps id videtur concessisse, quòd fuit petitum cap. 445. num. 4. fol. 253.

Principis est moderator, & arbiter in feudorum concessioni, capit. 456. numero 33. cum seqq. fol. 286.

Princeps solus habet in feudis potestatem disponendi, & restringendi formam primam, & priuilegium primum, ibid. n. 36. fol. eod.

Principes quando aliquid faciunt ad partium postulationem, videntur moti quòd fecerint per importunitatem, quàm ex aliqua causa, cap 418. n. 18. fol. 220.

Priuilegium confirmatum ex certa scientia per authoritatem Summi Pontificis, habet vim canonis, cap. 442 n. 14 fol 242.

Priuilegium quandoque reuocari solet per Principem ex causa. cap. 514 num. 9. fol. 350.

Priuilegia, prouisiones, rescripta, & mandata intelliguntur, iuribus alterius semper saluis, cap. 393 num. 1. amplia, n. 2. fol. 201.

Priuilegia locorum stent in viridi obseruantia, cap. 445 num. 1 fol 253.

Priuilegia, immunitates, & capitula Regni cõcessa per Regem terris, & locis, ac personis sint confirmata per successores, nec derogentur, neque præiudicentur, & stent in eorum possessione ibid. num. 6 & seq. sallit, numero 13. fol. eodem.

Priuilegia quæ transierunt in vim contractus, non possunt reuocari, nec derogari, ibid. num. 7 & 10. fol eod.

Priuilegia clausa in corpore iuris, tanto magis non possunt reuocari, ibid n 11. fol. 234.

Priuilegia in quibus casibus est licitum Principi reuocare, ibid. n. 13. fol eod.

Priuilegiorum concessio arguit iurisdictionem, & imperium ostendit ibid n. 12 fol eod.

Priuilegia feudorum si non appurent, neque forma, intelligitur cum clausula iuris franchorum, cap. 456. n 15 cum seqq. fol 282.

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum munitum eodem priuilegio non vtitur suo priuilegio, post cap. 355. n. 424. fol. 141.

Prius dictio, vbi adest inducitur forma, & ordo, post cap 355. n 61. fol 97.

Pro, dictio, denotat loco talis, vide super clausula vt benebus n 4 fol. 397.

Proclama ligat Clericos concurrentes cum creditoribus citatos, saltim quatenus sua putauerint interesse, capit. 511. numero 48. & seq. fol. 349.

Procurator si poterat sibi satisfacere existens creditor, & non sibi soluit, an præsumatur sibi soluisse post capit. 355. numero 430. & seq. fol. 142.

Procurator in criminalibus, quibus casibus cõparere potest, cap. 359. n. 23 fol. 167.

Procurator cum speciali mandato potest interuenire, & defendere prosecutum in materia usurarum, cap. 443. n. 42. fol. 251.

Procurator vassalli potentis inuestituram non admittitur ad iurandum, si esset dubium, an inuestitura fit, vel ne præstita, cap. 452. num. 24. & seq. fol. 266.

Procuratores, factores, gestores possunt imponere, vel emere census, post cap. 355. numero 248 fol. 119.

Prodigus si subiugat, non tenet subiugatio, post cap 355. n. 462 fol. 146

Prodigus alienare non potest, si est sibi interdicta administratio, ibid. fol eod.

Prodigus an sit citandus in dando sibi curatore, ibid. fol. eod.

Prohibẽtur multa ab initio quæ post facta tenẽt & quando, cap 540. n 68 fol. 383.

Propositum principale semper attenditur, cap. 355. n. 5. & seq. fol. 69.

Prorex in Regno dicitur alter ego, cap. 418. nu. 19. fol 220.

¶ *Supple in verbo Vicerex.*

Protestatio nil refert an in fine, vel in principio contractus apponatur antequam sit perfectus cap 259. num 5. fol 29.

Proxeneta obligatus est ad fideiussionem præstãdam, circa exercitium sui officij, vide super clausula, vt banebus, n. 5 fol 397.

Proxeneta nil capiat lucri in ijs, quæ tractat in spiritualibus, sederit simonia, cap. 524. num. 4 fol. 359.

Proxeneta, siue medianus contractuum vsurariorum tenetur ad restitutionem vsurarum in subsidium, ibidem, numero 8 fol. eodem.

Proxeneta expediens negotium, & promittens dare aliquid sponso, non intelligitur de suo, sed de parentibus sponsi, ibid num. 11 fol. eod.

Proxeneta matrimoniorum possunt accipere lucrum quid, ibid, num. 2 & 11. fol. eod.

Proxenetis tunc competit media, & lucrum, siue salarium, quando concludunt negotia, non quando tractant simpliciter, & quo

Iure ibidem. numero 3. fol. eodem.

Proxenetæ licet quandoque virtuosæ, & graues, multoties sunt mendaces, & dolosi, ibid. num. 5 fol. eod

Proxenetis solet adhiberi fides in eorum libris; & quid oretenus. & quid tamquam testibus de communi consensu ambarum partium receptis ibid n 6 fol eod.

Proxenetæ exercentes illicitos contractus priuantur honore, & excommunicantur ibidem n.7 & seq. fol eod.

Proxenetæ tenentur singula hebdomada denuntiare Secreto Vrbis Panhormi omnes contractus per eos factos, & præstare fideiussionem, ibid. num. 10.

¶ *Supple in verbo Medianus.*

Publicationis bonorum pœna non est vltra relegationem. nec est locus tortura, cap. 433. nu. 47 & quando, n. 48 fol. 251.

Publicis pro rebus cuilibet de populo an liceat donum opus denuntiare, cap 359. num 35. 36. fol. 168.

Pugillaria sunt quædam tabellæ, siue membrana in quibus scribitur, cap. 273. num. 2. & 4 fol. 39.

Q

Quandiu possiderit, verbum, importat tempus præteritum, & desinendo, non tenetur, post cap 355 n 288. cum seqq fol. 124.

Quando dicto, accipitur pro quia vel pro quòd, pro causa, & voluntate, cap. 540. num. 119. fol. 389.

Quindena non competit pro quandiu quis possidet, post cap. 355. num. 295. nec dimittendo pro hoc est liberatus, n seq fol. 124.

Quindena non competit fideiussori promittenti præsentare debitorem infra tempora, aliàs de soluendo debitum, maximè stante clausula, vt banchus, vide super clausula, vt banchus, n. 56 cum seqq fol 403.

Quinquennalis dilatio non suspenditur per reuisionem tentatam cap. 528. n. 35. fol. 367.

R

Ratæ corporum possessorum semper deducenda est, post cap. 355. n. 377. & in quibus caburn, num seqq. fol 135.

Ratæ portio est incerta, & in executione sententia declarabitur positis æstimatoribus, ibidem num. 380 fol. eod.

Ratæ corporum nõ deducetur, si debitum ad vnũ spectaret ibid. num. 381. aut quando subingatarius est, qui agit, & nil possidet; num. 381. vel esto possideret, est promptus in soluentẽ trãsferre possessionẽ, & pignora, n. 384 f. 136.

Ratificatio licet trahatur ad præterita, an in præiudicium tertij, post cap. 355. n. 483. f. 149.

Ratificatio solet fieri etiam cum inserto tenore ibid. fol eod.

Ratificatus si est contractus subingatorius, super quo erat promissum de rato, an iterum, facta ratificatione debeat insinuari, ibidem, num 482. fol. 149.

Rati promissionem habens an illã cedere possit, post cap 355. n. 113 fol 103.

Recessisse non dicitur, qui statim reuersus est, cap. 452 num. n 33 fol 267.

Recognoscere non est aliud, nisi approbare, agnoscere, reuidere, cap. 540 n. 130. fol 391.

Redeunda concedere pro debitis ciuilibus spectat ad Principem, cap. 456 n. 95. fol. 291.

Redimens, siue reluens census bullares non tenetur ad vsuras futuri temporis, sed pro rata vsque ad diẽ solutionis, post cap. 355. nu. 493. & quid si solutio erat de tertio in tertium, n. 494. fol 150.

Reditus veniunt appellatione immobilium, post cap 355 n 166 fol. 110.

Reditus emens ad vitam ementis, vel alterius non incurrit vsuram, ibid. n. 185. fol 112.

Reditus si sunt redempti, & de pretio empti alij reditus dicuntur semper obligati primæ obligationi post cap 355. nu. 391. cum seq. fol. 137.

Reditus solent de iure emi, vt prædium valoris centum reddat quinque, & sic reditus 20 annorum æquiualeant rei, ibid. n. 512. fol. 154.

Reditus annui certi possunt emi super feudis, territorijs, gabellis, & alijs bonis stabilibus, cap 443. n. 25. fol. 248.

Reformari potest res, si tolli potest, cap. 456. nu. 48. fol. 287.

Refugio domus vnusquisque regulariter letatur ellio esset conducta, vel locus cohærens, vide super clausula, vt banchus, n. 39 fol. 401.

Refugium domus non operatur in criminalibus ibid num. 40. fol eod.

¶ *Supple in verbo domus.*

Regalia tamquam demanialia alienari non possunt, & seruentur illæsa, & quæ sint, capit. 456 à n 62. cum plurib seqq. fol. 289.

Regalia præscribuntur spacio immemorialis tẽporis, maximè concurrente titulo, vel consuetudine, ibidem. num. 114 & seq. vel concessione, & priuilegio. & quomodo n seqq fol. 292.

Regalia in dubio nunquam veniunt, sed sunt sunt in signum supremæ potestatis, ibidem, num. 117 fol. 293.

Regalium concessio one non videntur concessa alia regalia, ibid n. 116. fol. 292.

Regalij conuenit mutare, & dare formam in feudis, cap 456. n. 32. fol. 286.

Regina vide infra in verbo Rex.

Regium patrimonium, vide infra post litteram Rex.

Registrari debent acta per Notarios, capit. 264. num. 9. fol. 34.

INDEX.

Registrari debent contractus subiugatorij pensi acta & quomodo alias non valent contra tertios, post cap. 355. num. 480. in præiudicium contrahentium sic, num seq. & quid stante promissione de rato, & facta postea ratificatione, n. 482. fol. 148.

Relatio Principi in multis casibus est facienda, cap 540 n 14 cum seqq fol. 377.

Relquum dupplum solvitur, si infra tempora nō est petita investitura, cap 452. n 10. f. 263.

Reluium remitti potest ibid. num. 58. fol. 271.

Relatio census si est facta, resolutus est census post cap. 355 nu. 387. cum seqq. & quibus casibus non, n 389. 390. 391. 392. fol 135.

Reluitio census animo faciendi fructus suos, non extinguit hypotecam, ibid n. 389 fol. 137.

Reluitio si est facta, & de capitale empti alij reditus, illi reditus semper sunt obnoxij primæ obligationi, ibid. n. 391. cum seq. fol. eod.

Reluitio census quando fit, distribuitur rata tēporis, ibid. n 505 fol 153.

Remissio partis si adest, vel pax facta, potest cū toto hoc Fiscus principaliter agere, cap. 350. num. 28 fol 167.

Remissio partis quando adest ex contemnatione faciendæ, minuitur pœna, & quando, ibidem num 29 30. & 40 fol. 168.

Remissiones concedere est de regalijs, cap. 456 nu. 89 fol. 291.

Rescriptum Principis dicitur validum ex sigillo ipsius nato, & vero, nec est necessaria subscriptio aliorum, cap. 393. n. 5 fol. 201.

Rescriptum interpretatur secundum supplicationem, cap 445. n. 4 fol 253.

Rescripta intelliguntur, iuribus alterius semper salvis cap. 393. n. 1. cum seq fol. 201.

Rescripta solent exiqui. præter quo ad clausulā de supersedendo, cap 443 n. 51. fol 251.

Resoluto iure datoris, resolvitur ius acceptoris, post cap. 355. num. 215 fol. 115. & n. 370. 371. 372. declara, n. 374 fol. 131.

Responsio ita præsumitur, prout fuit interrogatio cap. 445 n. 5 fol. 253.

Restitutio non datur actori succumbenti, capit. 299. n. 6 fol. 50.

Restitutionem concedere est de regalijs, capitul. 456 n. 88 fol. 291.

Restitutio in integrum non competit, quoties cōtractus habuerint initium à maiore licet consumationem recipiant à minore, cap 511. nu. 26. fol. 347.

Restitutio in integrum non est sublata, remota appellatione per statutū, cap. 528 n. 2. fol. 363.

Retentio an admittatur in materia contractus bullaris cap 355 nu. 68 fol. 98.

Retrouenditio census quoties fit ex necessitate præcedentis contractus extinguntur hypotecæ secus si ex voluntate, post cap. 355. n. 390 f 137

Ruulari debent delicta, non occultari, & super eis componi, cap 426 n. 16. fol. 235.

Reuerentia debetur tam ab inferioribus, quàm à superioribus cap 275. n 7. & 8 fol. 41.

Reuisio si est petita infra decem dies. debet præstari fideiussio per victorem de restituenda in casu succumbentiæ, esto non esset petita, cap. 528. num 44 cum seq. esto victor esset notoriè locuples, n 46. 47 48. fol. 368.

Reuisio datur maximè sublata appellatione per statutum, cap 528. n. 1. & seq fol. 363

Reuisio etiam competit à sententijs & Curijs inferioribus latis ad M. R. C. ibid n 3. fol. eod.

Reuisio tantum tentatur à sententijs Consistorij S. R. C. ibid fol. eod.

Reuisio causarum competit etiam Baronibus & Prælatis habentibus merum, & mixtum imperium & quando, ibid. n. 4. fol. eod.

Reuisio potest tentari etiam ab interlocutorijs latis per M. R C. ibid. n. 5, fol. 364.

Reuisio idē est quasi de grauamē, ibid n 6. fol. eo.

Reuisio potest peti etiam in casu, quo competijsset appellatio, & non fuit appellatum, vel appellatum, & desertio facta. ibid fol. eod.

Reuisio an posset tentari coram Iudice, qui protulit sententiam, ibid n. 7 cum seqq fol. eod.

Reuisio est propriè semel rem visam iterum revidere. ibid fol. eod.

Reuisio solet committi per Proregem, Iudicibus delegatis. ibid. n. 8. fol. eod.

Reuisio potest tentari à sententia spolij, esto non appelletur, facta tamen restitutione, ibidem num. 10. fol eod.

Reuisio an detur aduersus sententias, ex natura causæ inappellabiles, vel ob contumatiam. fine negligentiam condemnati, vel ad euitandum litium finem ibid. n. 11 fol eod.

Reuisionis in causa non potest non deductum deduci & non probatum probari, ibid. nu. 16. cum seq fol. 365.

Reuisio est de regalibus nō competens Baronibus, nisi à decem unciji infra, cap. 457. n. 6. f. 295.

Reuisio debet tentari per eadem acta. cap. 528. num 12. & an possit extendi, & cetera, num. 13 & authenticatio instrumentorum, num. 14 & quid per instrumenta, num. 18. & testes alibi productos, n. 19 fol 365.

Reuisio largo modo æquiparatur appellationi, ibid n 17. & sub n 27. fol. eod

Reuisio debet tentari infra biennium cursurum à die habitæ notitiæ de sententia, ibid. nu. 20. & postea à quo currat aliud biennium instātia, n. 21. & quid si est commissa causa iudicib. & subsequuta præsentatio parte citata, n. 22. & quid à Curijs inferioribus. nu. 23 f. eod.

Reuisio semel utriquæ parti danda est, ibid. num. 24 fol. 366.

Reuisio an concedatur si est præstitum de parendo sententiæ, ibid. n 25. fol. eod.

Reuisionem concedere

ſpectat ad Principem, cap. 456.n.90 & 108. fol.291. & cap 528.n.9.fol. 364.

Reuiſionis in cauſa poſſunt præſentari etiam inſtrumenta ab extra,cap.528.nu. 18 & teſtes in alio iudicio producti,n. 19. fol. 365.

Reuiſio tentata non ſuſpendit ſententiæ executionem,cap.528.num. 26. niſi ſcienter Princeps informatus aliud præciperet, num.27.vel adeſſet clauſula non obſtante,n 29.vel niſi adeſſet cauſa quòd in meritis poſſet cognoſci, nu. 30.& in dubio Princeps non concedit, num. 31.fol. 366.

Reuiſionem petens debet ſoluere debitum, & expenſas,ibid num. 32. & quid dando pignora, vel faciendo depoſitum,num. 33. non obſtante quinquennale. n. 35. & impeditur proceſſus vlteriùs progredi, num.36 fallit,n.37 38.39 40.41.42.fol 367.

Reuiſionem petens ſtando carceratus non ſoluit debitum,nec expenſas, ibidem, num. 37. niſi eſſet fœmina,num ſ q vel cedendo bonis, num. 38. fol.eod.

Reuiſio ſuſpendit expenſarum ſolutionem & debiti, ſi exequutio ſententiæ eſſet irretractabilis,ibid.n.39.fol. eod.

Reuiſionem petens poteſt opponere de compenſatione aliarum expenſarum ſimiliter verificatarum,& taxatarum,ibid.n. 40.fol eod.

Reuiſionem petens in actione reali ſufficit, vt offerat rem, & conſtituat ſe poſſidere nomine victoris,ibid.num.41 fol eod.

Reuiſio non competit in cauſa oppoſitoria, niſi excedatur ſumma vnciarum quinque, ibid. n.43 fol 368.

Reuiſio non competit in cauſis criminalibus, niſi ex gratia Principis, vel beneficio ſtatis, aut fauore matrimonij, ibidem, numero 4. 2. fol eod.

Regis rogatio eſt mandatum, capit. 401.num. 9. fol. 208.

Rex poteſt eximere vaſſallos à donatiuis, gabellis, datijs,immunitatibus,&c. ſiue per verba ſpecialia dixerit, ſiue generalia, ibidem, num. 12.fol. eod.

Regis arbitrium licet ſit caleſte, tamen illud debet regulari ſecundum laudabiles conſuetudines,cap.418 n.27. fol 221.

Rex Sicilia non eſt ſubditus imperio, & poteſt facere legem poſitiuam in ſuis imperijs, prout vult,cap.258.num. 2 fol 25.

Rex Siciliæ habet iuſtum titulum in Regno Siciliæ,ibid,n.28.fol.27

Rex poteſt eximere à collectis, datijs, nouis impoſitis,& ſimilibus ex priuilegio, vel ex contractu,cap.358. n.3 fol 160.

Rex non poteſt reuocare ſuos contractus, capit. 445.n.10 fallit n.13. fol.253.

Rex magnificus non debet anguſtiare vaſſallos, ex anguſtia temporis iuris ignaros, cap 452. num.68.fol.272.

Rex poteſt dare rem ſuam,prout vult, capitul. 457 num.10 fol 295

Rex Franciæ habet ex priuilegijs Pontificis ſpolia mortuorũ prælatorũ cap.478 n.2 fol.213.

Rex Siciliæ conſequitur ſpolia Prælatorum mortuorum in Regno ex conſuetudine antiquiſſima, priuilegio,& in recompenſationem ibid.num.10. 11. cum ſeqq & num. 24. cum ſeqq.fol.314.

Rex Siciliæ conſequitur ſpolia Prælatorum, donec alius inueſtiatur prælatui ibid. num. 24. cum ſeqq.fol. 316.

Rex poteſt in Regno facere gratiam ſuper ſpolijs prælatorum,cap 478 n.02.fol 320.

Rex Siciliæ vti Monarcha dans iudicem appellationum in cauſis Eccleſiaſticis,an ſit ſimpliciter legatus,cap.511. n.4. fol 344.

Rex veluti Monarcha habet ſibi reſeruatas appellationes Eccleſiaſticas,& quando, ibid.

Rex, ſiue Princeps ſi mandat cauſam recognoſcendam ad ſe reuocat quando vult, cap. 540. num.91.fol.387.

Rex non debet coarctari de prima vice, ibidem, num.118 fol 389.

Rex, qui tantorum eſt Iudex, & tantis iubet, manere ſub alterius poteſtate indignum eſt, ibid num.122.fol. 390.

Reges Siciliæ exiſtentes extra Regnum an habeant in Siculis iuriſdictionem contentioſ. in actu & habitu,cap 442.n 5 cum ſeqq fol.241.

Regum manus ſunt longæ, & habent multos miniſtros, potentialiter vbique exiſtunt,habent oculos & aures,ibid.nu.7.fol eod.

Reges Siciliæ poſſunt vti Papalibus, ſiue Apoſtolicis Notarijs, cap.258.n.29 fol.27.

Regia poteſtas non trahitur ad præterita, capit. 48.n 24 fol.221.

Regia decretata intelligenda eſt ſecundum formam petitionis cap 457 n 7 fol.295.

Regia Curia ſtat in poſſeſſione exigendi ſpolia Prælatorum mortuorum, cap. 478. num. 11. cum plurib ſeqq fol 314.

Regiæ literæ, prouiſiones. & priuilegia tendentes in præiudicium Regni, Capitulorum, & Ritus ſunt nulla,& irrita, cap. 393. num.2. & ſeq. fol 201.

Regia mandata ſi ſunt impetrata tacita veritate ſuperſeditur in executione, & conſulitur Princeps,cap. 540 n.110. fol. 388.

Regio de ſanguine an ſint etiam,qui deſcendunt ex linea feminina, cap. 378. numero 11. & ſeq. fol.189

Regium patrimonium, & eius Secreti habent eorum intentionem fundatam in ſpolijs Prælatorum mortuorum cap.478.num.15.cum ſeqq & ſucceſſit loco Cameræ Apoſtolicæ, nu. 20 21.22. fol. 315.

Rebium patrimonium ſtatim ſequuta morte prælatorum capit poſſeſſionem bonorum mobilium,

lium,& immobilium, non expectatio an potuerint testari,vel ne,ibid.nu.22 fol.eod.
Ritus tamquam factus authoritate Regia, & cum Sacro Concilio potuit dispensare Constitutionibus Regni circa scripturas Curialitas,cap.264.n.8 fol.34.
Ritus non intelligitur derogatus per bullam, & Regiam Pragmaticam,post cap 355.nu.478, & seq fol.148.
Ritibus Regni Sicilia potest fieri dispensatio per Principem.cap.418.num.16 fol. 220.

S

SAcrum Regium Supremum Concilium habet in Regnis superioritatem,& potestatem supremam,cap.540.nu. 118 fol.389.
Salarium Aduocatorum olim erat taxatum ad sexagesimam partem litis quæ erat in iudicio deducta,cap 236. num.7. & ultius ad summã aureorum centum, vel ad 20. libra Turonenses. etiam si causa esset de vno Regno, num.8. fallit secundum facundiam Aduocatorum,& in criminalibus causis,n 9.fol 8.
Salarium debetur Aduocatis, & Procuratoribus. esto perdiderint causas absque dolo, ibid.num. 10.esto non aduocassent, non tamen per eos stetisset,n.11.aut essent infirmi, n.13 fol 9.
Salarium an debeatur, si partes inter se concordant, Aduocato sciente, & nihil dicente, & quando,ibid. num. 14. & quid quando Aduocatus est factus Regius Consiliarius,vel Præsidens,n.15.fol.9.
Salem potest quis vendere de salinis suis prouenientem.cap.456.num.80 fol. 291.
Salina maris spectant ad regalias, ibid. fol. eod.
Saltus,& impetus aquarum sunt de regalijs, & non nisi scienter per Principem transferuntur,cap.456 num.113 fol.292.
Saluas guardias dare spectat ad Principem,ibidem,num.103.fol.eod.
Sanguis an comprehendat descendentes ex linea feminina cap 378.n.12.fol. 189.
Satellites non bene gerentes in officio an possint priuari à Straticoto,aut suspendi,& quomodo cap.321.n 3.fol.53.
Satellitum officium æquipollet porterijs, & seruientibus,ibid. n.4 fol.54.
Scholaris optimus præfertur Doctori insufficienti,cap.275.n.6.fol. 41.
Scholaris,sua studens ysto notorie sit doctissimus debet tamen,vt doctoretur,examinari, capit. 528.num.48.fol.368.
Scriptor potest habere ius retentionis in rebus scriptis cap.236. num.5.fol.8.
Scripturæ,acta,& instrumenta non dantur Aduocatis,& Procuratoribus loco pignoris, sed vt videantur,idem est in Iudice, cap. 236.nu. 4.fallit in scriptore,nu 5.fol.eod.
Scripturæ, acta, & processus originales possunt consignari officialibus existentibus in loco, quibus recedentibus, statim Magistris Notarijs locorum consignentur, capit 496. num.1. cum seqq. fol.333.
Scripturæ si sunt diperditæ,earum copiæ probant cap.264 n.7.fol.34.
Secreta votorum pandens, & reuelans officialis incurrit panam falsitatis, & perditionis officij,& recusationis, cap.540.nu.106 fol. 388.
Secretarij sic dicti à Secreto tenendo, & non reuelando,cap 252.n.2.fol.18.
Secretariorum officium olim erat stipendiatum à Curia,& non erat tantæ authoritatis, est vendibile, & olim erat vnus,ibid.n 1.fol.eod.
Secretarij non possunt moriendo disponere de eorum registris cap.274.n.2.fol.40.
Secretarij si aliqui sunt absentes non potest creari alius Secretarius, nec substitui, nisi in casu mortis,& absentiæ omnũ,& illi, qui sunt creati, rediuntibus Secretarijs reuocantur, cap 418 num,2.fol 222.
Secretiæ sunt de regalijs, cap.456.n.67.fol.289,
Secretus in Regno in quolibet loco capit possessionem de spolijs Prælatorum mortuorum,capit. 478.n.12.& quomodo, n. seq.nec expectatur declaratio, an potuerint testamentum condere,vel ne,nu.22.fol.315.
Secretus in materia spoliorum consequendorum potest exercere suum officium tam ciuiliter, quàm criminaliter, faciendo instantiam, vt procedatur etiam ad excommunicationẽ, ibid.
Secretus quando capit possessionem spoliorum Prælatorum mortuorum agit breuiter sub quali quali petitione absque appellatione, ibidem n.14 fol eod.
Secreti si statim mortuis Prælatis, non faciunt inuentarium de spolijs, tenentur de proprio, ibid.n.63 fol.320.
Securum,qui promisit aliquem seruare, tenetur se obligare per stipulationem,cap.259 nu. 3.& potest statim conueniri,vt soluat,non tenetur tamen fideiussorem, nec pignora dare num.4.fol.29.
Semper, & quandocumque importat omni tempore & omni casu, post cap.355.n.500.fol.152
Sentẽtia lata contra tutorẽ mittitur executioni contra pupillum,post cap.355.n.332.fol.129.
Sententia dicitur nulla, si nõ omnes Iudices sententiant,et quomodo,cap 366.n.7.eũ seq.f.179
Sententia licet tacita intelligatur referri ad acta, fallit quando expressus esset error iuris, cap 457.num.14.fol.296.
Sententia per alios Iudices in feudalibus, quàm per Iudices M.R.C. sede plata, & sic quatuor, est nulla ipso iure,cap.540 n.3.& seq fol 376.
Sentẽtia erit nulla, si Iudices lata pendente auocatione causæ feudalis vlterius procedunt,ib. num.96.fol.387.
Sẽtẽtia lata ad consiliũ sapientis dicitur sentẽtia Iudicis,

INDEX.

Iudicis,& nõ ſapientis cap.540.n.125.f.390

Sententia ad conſilium ſapientis debet realiter legi, nec ſufficit fuiſſe miſſum votum ſigillatũ, cluſum & ſubſcriptum, ibid n.126 nec ſufficit dicere, profero ſententiam ſecundum quod venit votum, & an debeat legi votum, & ſententia prima n 127 fol. eod.

Sententię nullitas ſuper re feudali videnda eſt per Iudices M.R.C. ſede plena, cap.540 num. 28. fol 379.

Sequeſtrum, nec empara non poteſt fieri ſuper cenſibus bullaribus, niſi doceatur de authentico inſtrumẽto poſt cap.355.n.108.109 fol.102.

Seqneſtrum eſt una de ſpecibus executionis, & interim ſequeſtrans habere dicitur quandam tenutam, ſine cuſtodiam, ibid n.109.fol.eod.

Sequeſtrum tollitur data fideiuſſione in quindena, cum ſit medicina eius, ibid.n 110 fol.eod.

Sequeſtro facto, ſolet etiam mitti ad effectum, quòd ſolvatur, ibid.n.111. fol.eod.

Sequeſtro facto per creditores, dicuntur habere aliquam ſubſiſtentem hypotecam, & fit mox adiudicatio, & conſtituitur pignus prætorium, ibid.num.120, & an poſſint alij ſequeſtrati debitores conuentiri via executiua, num.121. niſi in Fiſco, n.122. & in alio caſu, n. 123.f.103

Sequeſtro facto, ſolet per Iudices ordinari, quòd debitor ſequeſtratus ſoluat, vel depoſitet, ibid. num.123. & ſeq & quando preſtitit in quindena quid fiet n.126.fol.104.

Sequeſtrum ſi adeſt ſuper reditibus, non poteſt fieri reluitio in prȩiudicium ſequeſtrantis, ibid.num.392 fol.137.

Seruo ſi reſiſtuantur per dominum inſtrumenta ſeruitutis, faciendo eum liberum, quot teſtes requirantur, cap.258.n.9. fol. 15.

Serui veniunt appellatione bonorum mobilium, poſt cap 355.n.401.fol.138.

Seruitium militare licet præſtare non teneatur Eccleſia fundataria domino feudi, tenetur tamen ad fructus ſpoliorum ſede vacante, capit. 540 num 36 & 40 fol.380.

Seruitium militare non præſtatur extra Regnũ, ſed in Regno, cap.401.n.8.fol.208.

Seruitium militare debet præſtari per poſſeſſorẽ feudi. cap.452.n.56.fol.270.

Seruitium militare poteſt per Regem remitti, vel fieri compoſitio ibid.n.58. fol.271.

Sicilia Regnum eſt iunctum cum Regno Neapolis ſub eodem Rege & dicitur vtrumque Regũ ſub eodem Rege, cap.456.n.30.fol.285.

Siculi ſi extraherentur à Regno, difficile poſſent exhibere eorũ defenſiones, cap 442. n3 fol.241.

Siculorum cauſa a Regno extrahi non poſſunt, et extracta remittantur, ibid.n 1. amplia, num. 9.11.12.16.17.18.19 20.21.22. limita, num. 23.24.26.27.28.29. fol.eod.

Siculi non debent vexari ſumptibus & expenſis litigando extra Regnum, ibid.n.4.fol.eod.

Siculi ideo non poſſunt extrahi à Regno ex incompetentia fori ipſis competentis, ibid. num. 8 fol eodem.

Siculorum cauſæ non poſſunt extrahi à Regno ex quouis iudicio ſiue principali, quàm appellationis reuiſionis nec cuiuſuis remedij etiã motu proprio, & de poteſtate abſoluta, ibid. num 9 fol.eod.

Siculorum cauſæ nec infra Regnum de vno loco ad alium, & de vna terra ad aliam extrahi poſſunt ibid.n 11.fol. 242.

Siculorum cauſæ, maximè à decem vncijs infra, extrahi non poſſunt, ibid.n.12.& ſeq fol.eod.

Siculorum cauſæ extrahi non poſſunt hinc, etiã ſi ageretur cum Fiſco, ſiue actore, quàm conuento tam criminaliter quàm ciuiliter, ſiue ex iure ceſſo, vel proprio, ibid.n.16.fol.eod.

Siculi non poſſunt extrahi à Regno, etiam pro ſeruitio militari ibid.n.17 fol. 243.

Siculi extrahi non poſſunt, etiam ad inſtantiã cuiuſuis perſonæ priuilegiatæ, ibid. numero 18. fol. eod.

Siculi non poſſunt extrahi à Regno tam pro cauſis ciuilibus quam pro criminalibus, ibidem num. 19 fol eod.

Siculi eſto quòd velint petere conſenſum ab ipſo Rege, extra tamen Regnum ire nõ ſequntur, ibid.num.22.fol.eod.

Siculi poſſunt extrahi à Regno ipſis conſentientibus & volentibus, ibid.n.23 fol.eod.

Siculi poſſunt extrahi à Regno per imploratiõ officij ſuperioris per viam querelæ, recurſus, ibid.num.24 25.fol.eod.

Siculorum cauſæ poſſunt extrahi in caſu retardatę vel denegatę iuſtitiæ, & quando, ibidem, num 26.fol.eod.

Siculorum cauſæ feudales extrahi poſſunt à Regno, ibid.n.27.fol.eod.

Siculorum cauſę licet non poſſunt extrahi per viam terminationis, & deciſionis, ſecus eſt tamen per viam conſultationis, ibidem, numero 28 fol eod.

Siculorum cauſę pendentes in Curia Regia ibi inàcciſę, non debent hinc remitti, ibid. numero 29 fol.244.

Siculorum cauſę non poſſunt hinc extrahi quoquomodo, niſi feudales, & quomodo, cap.540 n. 90 fol. 386.

Sicut dictio, importat omnimodam ſimilitudinẽ vide ſuper clauſula, vt banchus, n 9 fol.398.

Sigillari littere citatoriales, & de audientia poſſunt poſſunt per Magiſtros Rationales cõ eorum annulis, cap.376.num.1.3. 4. & quid ſi non ſint proprij, n.5 fol. 186.

Sigillari poſſunt ſcripturæ quandocunque cum annulis ſigillantium, & ſigillis priuatis gratis habentibus characteres, ibid.n.3. fol.eod.

Sigillatio in cartis Principum eſt de eſſentia, cap 378.n.3.fol.188.

Sigillum

INDEX.

Sigillũ Regis dicitur teſtis mutus probãs cõmiſſionem Regiã, etiam ſpecialem, cap. 378. n 2. f. 188.

Sigilli emolumentum, quod ex eo percipitur, valet, ibid. num. 3. fol eod.

Sigillum eſt de ſubſtantia litterarum, prouiſionũ, & priuilegiorum, & præſtat fidem cartis ſigillatis, ibid. num. 3. & 4. maximè quando veniunt de longinquis partibus, n. 5. fol eod.

Sigilla emparato ſi reperiantur, non poſſunt litteræ ſtatim ſigillari ſed opus eſt, vt citetur pars ad diſparandum, ibid. n. 9. fol. 189.

Sigilli pro expeditione an competat ius prouiſionis, & quæ perſonæ ſint exemptæ à iuribus dicti ſigilli, ibid. nu. 9 fol eod.

Sigillum præſumitur eſſe eius, qui dubitat eſſe ſuũ, cap. 376. n 6 fol. 187.

Sigilla nouiter introducta priuata ſunt probibita cum ſolutione iuriam, ſiue diricturum, ibidem—, num. 2. fol. 186.

Sigilla, vel anuli ſi nõ ſunt proprij, ſed alieni, an, et quando cũ eis poſſit fieri ſigillatio, ib. n. 5. fol. eod.

Sigilla Regis non poſſunt ingabillari, ſed ponitur Cancellarius. & Camerlingus, cap. 378. num. 1. & ſeq. fol. 188

Sigillum eſt imago ſubſtantiæ ſigillantis, & ſupplentis eius præſentiam, habet effectum omnis ſollemnitatis, facitque indubitatam ſcripturã, ibid. n. 4 fol. eod.

Sigillum non eſt ita neceſſarium in priuatis ſcripturis, & litteris miſſiuis manu propria ſcriptis, ibid num. 6. fol. 189.

Sigilla authentica habere eſt permiſſum Epiſcopis, & maioribus Iudicibus, ibidem, num. 7. fol. eod.

Sigilli emolumentũ mortuo Prælato, ad quẽ vadat, & per quem ſigillatio fiat, cap. 478. n. 4. fo 319.

Simonia dictum per Iudicem Eccleſiaſticum ſolum cognoſcitur priuatiuè, cap. 511. n. 18. f. 346.

Simulationis exceptio an admictatur contra inſtrumenta in forma Camerę, vide ſuper clauſula vt banchut, n. 32 fol. 400.

Simulatio non admictitur contra contractus ballares, poſt capitulum 355. nu. 261. folio 120.

Sindicatores, Armorum Capitanei, delegati, & alij officiales ſolent, vt plurimum cogere officiales locorum, vt apportent coram ſe inſtrumenta, vel acta originalia cap 496. num. 3. ſalus priuilegijs locorum, num. 4 fol. 334.

Sindicus non poteſt agere de homicidijs, ſiue iniurijs factis per Baronem ſingularibus perſonis de—vniuerſitate, cap. 359. n. 25. fol. 167.

Sindicis eſt permiſſum accuſare, & denuntiationes facere, & quomodo, cap. 359. num. 25. fol. 167.

Societas, in qua vnus ponit pecuniam, alter operas, valet, cap. 443 num. 30. fol. 249.

Societas dicitur vſuraria, quando vnus ſociorum vult in lucro ſolum participare, & non in dãno, ibid. num 31 fol. eod.

Socius an gaudeat immunitatibus cõſocij à muneribus, & alijs, cap. 474. n. 17. 18. 19. fol. 309.

Sodomita an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica—, cap 430 uum. 10 & ſeq. fol. 234.

Sodomitati dictum ſolum, ſiue paſſi an faciat indicij ad torturã. etiam cum iuramento, ibid. n. 3. & ſeq. maximè adiunctis adminiculis, et quibus, n 6. 7 & 9. etiam abſque tortura, n. 8 fol. 233.

¶ Supple in verbo, neſandum—.

Sollemnitas, quæ requiritur in actu conficiendo, debet eadem requiri in ipſo actu reuocando, reſciendo, mutando, adiuuando, non reuocando, cap. 418 n. 8 fol. 219.

Soluere verbum, quandoque verificatur in quotũque, & per quemcumque actum, & quando, poſt cap. 355. n. 63 fol. 97.

Soluens poſt tempus minus ſoluere dicitur, ſicut ſoluens ante diem plus ſoluit, ibid. num. 272. & ſeq. fol. 121.

Solutionis probatio in materia cenſus bullaris nõ poteſt fieri, niſi per inſtrumenta, poſt cap. 355. num. 49 fol. 96.

Solutio in bulla debet apparere per authenticas ſcripturas, & inſtrumenta, ibidem, num. 187. 188 cum ſeqq fol 112.

Solutio realis, quæ dicatur, ibid fol. eod.

Solutio realis vbi debet eſſe excluditur omnis alia concreta exceptio, ibidem, nu 200. folio 114.

Solutio an dicatur realis ex confeſſione facta per creditorem, & quomodo, ibidem, n 199. folio 113.

Solutio anticipata in cẽſibus bullaribus an valeat, & an dicatur mutuum, ibidem, numero 269. cum ſeqq fol. 121.

Solutio in bulla debet poſtpoſitè fieri in fine anni, ibid. num. 271. cum ſeqq. fol. eod

Solutio ſi fit facta per tertium poſſeſſorem alteri, quam cenſuario, an debeat iterum ſolutre ſubiugatario, ibid. num. 296. fol 124.

Solutio præſumptiua an admictatur in bulla, & quomodo. ibid n. 322. fol 127.

Solutio facta filio, ſeruo, Monaco, & falſo administratori, cum quibus eſt contractum, liberat ſoluentem, ibidem, num 368 fol. 134.

Solutio præſumitur facta creditori. ſi babẽdo facultatem exigendi non exigit, ibid. n. 431 folio 142.

Solutio facta minori, & non tutori, non liberat ſoluentem, ibidem, 491. fol. 150

Sors, & capitale in bullaribus contractibus non— debet eſſe repetibilis, poſt cap. 355. num. 302. cum ſeqq. fallit, n. 304. cum ſeqq fol. 125.

Sors, ſiue capitale in omnibus caſibus debet eſſe demortua, non repetibilis, ibid. num. 303. fol. 126.

Sors, & capitale dum non repetitur, ſemper currunt vſuræ, ibid, num. 307 fol eod.

Sors. & capitale poteſt repeti. quando eſt ſubiugata aliena res doloſè, & contractus reſcinditur, ibid. num. 357. fol. 33.

Sors, ſiue capitale, eſto ſit ſolutum, poſſunt tamen etiam peti interuſuria. & intereſſe, ſi adeſt pactum, cum refectione damnorum, intereſſe, & expenſarum, ibid n. 388. fol. 137.

Spetialis obligatio intelligitur eſſe facta, quando eſt dictum ſuper omnibus, & ſingulis bonis, poſt

INDEX.

cap.355.n.27.vel ſuper omnib.bonis mobilibus, ſtabilib.n.29.vel omnib.bonis ſuis, n.31. & quid de rodtuiduali obligatione, num.28. fol. 94.

Specialium multiplicatio non datur, poſt cap. 355. num. 138.cum ſeqq. fol.106.

Species una non poteſt producere ſpeciem aliam à ſe diuerſam,cap 399. n.4.fol.205.

Spolio eſto non audiri quis poſſit, fallit in pari ſpolio, poſt cap 355.n 421 fol.141.

Spolia Prelatorum ex antiquo fuerunt cognita, cap.478.n.1.fol 313.

Spolia Prælatorum mortuorum regulariter ſolent exigi à Collectoribus Romanæ Curiæ, quæ eis ſuccedit,ibid.num 4.& ſeq fol. eod.

Spoliorum Prelatorum Summus Pontifex eſt diſpẽſator tamquam Chriſti Vicarius,ibid.numero 5. f.314.

Spolia Prelatorum in Regno ſede vacante ſpectant ad Regem Sicilie tamquam patronum ex antiquiſſima conſuetudine, priuilegio, & gratia, & in recompenſationem, ibid. nuumero 6. et ſeq.

Spolia Prelatorum mortuorum poteſt S. Pontifex concedere cui velit,ibid.n.7 fol. eod.

Spolia Prelatorum poſſunt ingabellari, nec ingabellator ad aliã gabellã tenetur. ibid n.8.fol eod.

Spolia Prælatorum an ſint acquiſita de rebus Eccleſię, vel de proprio patrimonio, in dubio ſtat pro camera & fiſco,ibid. nu 20. maximè ſi ſunt inuenta intus domum prælati, nu.21 fol.315.

Spoliorum appellationè relictorum per Prælatos mortuos,veniunt etiam calices paramenta ornamenta,& alia deſtinata cultui diuino, ibid. nu. 60.fol.320.

Stadium eſt octaua pars milliaris 125. paſſuum, quod uno ſpiritu confecit Hercules,cap.456. nu. 09.fol.290.

Statum fieri dicitur id quod fit ex interuallo, poſt cap 355.n.161.& ſeq. fol.109.

Statuas,ſiue imagines erigere nemini ſibi liceat ſine licentia,cum hoc ſit de regalijs,cap.456.n.68. cum ſeqq.fol. 290.

Statuę Principum hoc habent priuilegium, ut tutos reddant ad ſe confugientes, eſto eſſent de inimicis,ibid.num 70 fol. eod

Statuæ non niſi Principibus, viriſque famoſis erigantur, ibid. fol.eod.

Statutum ſi diceret, vt victus victori condemnetur in expenſis, an intelligatur etiam inhabente iuſtam cauſam litigandi, cap. 299. numero 9. fol 50.

Statutum correctorium inducens formam non verificatur in caſu ficto, poſt capit. 355. numero 61. fol. 97

Statutum valet,per quod alium pro alio pœna pecuniaria,obligat,& quomodo,ibid.n.170. fol.110.

Statutum obligans colonum pro domino ad fructus gabellarum non valet,ibid. fol. eod.

Statutum valet, vt probatio non aliter fiat, quàm per inſtrumentum ibid.n.191.fol.113.

Statutum denegans exceptionem non tollit actionem in alia inſtantia, ibidem, numero 277. fol 122.

Statutum poteſt facere, quòd poſt lapſum tempus denegetur in totum defenſio, ibid. numero 280. fol. 123.

Statutum reijciens exceptiones intelligitur de diſſimilibus, non autem de ſimilibus, ibidem, num. 373. fol.134.

Statutum unum ab alio diſtinguitur,ibid.numero 479. fol.148.

Statuti forma ſi amittitur, eius omiſſio efficit, vt contractus ſint nulli,ibid.num 481.& idem de ſollemnitate,num.488. fol.eod.

Statuti ſollemnitas ſi non eſt ſeruata, poteſt deboc excipi in bulla, ibid.n.488. fol.149.

Statutum,vel lex permittens ſoluere decem pro centenario validum & iuſtum, ibid. num. 507. & quid de iure, num. 512. vel ad ſeptem, octo, vel nouem pro centenario num.513. fol. 153.

Statutum prohibens inſtitui forenſem non procedit vbi cum forenſi inſtituitur ſubaltus, cap. 474. num.19 fol 309.

Statutum ſi diſponit, vt mortuo teſtatore, hæres teneatur coram Iudice loci citatis creditoribus inſinuari facere teſtamentum poteſt cum discrepari Clericus creditor,capit.511.numero 46. & ſeq. fol.348.

Statuta trahuntur ad futura,cap 456.n.28.f.284.

Sterilitas aliorum annorum an compenſetur cum vbertate aliorum poſt cap. 355.n.53.fol.97.

Sterilitatis tempore an fiat in bulla remiſſio mercedis,ibid n. 219 fol.115.

Stipulatio Notarij facta abſenti valet,præſertim accedente iuramento, poſt cap 355. numero 251. fol.119.

Stipulatio per Notarium concepta in perſonam abſentis habebit executionem paratam in inſtrumentis in forma Camerę factis, vide ſuper clauſula, vt banibus,n.54 fol 402.

Straticotus quando capit poſſeſſionem Meſſanæ adnotatur hora, & quare, capit.366. numero 25. fol 182.

Stuprata virgo an debeat in vxorem duci, aut cõdecenter dotari, capitul 430. numero 5.fol.234.

Stuprata virgo cognoſcitur ex relationibus obſtetricum.ibid.n.7 fol.eod.

Stupratæ dictum an faciat indicium ad torturam, ibid.num. 3 fol.233.

Stupratæ dicto creditur, ſi eſt bonæ famæ, ibidem, num.4.fol.234.

Subitio ſi eſt facta alicui, an carnaliter cognouerit Bertam vxorem Titij, & reſpondet ſimpliciter, quòd ſic,videtur confeſſus illam qualitatem, capit.445 n.3. & 5.fol.252.

Subiugans ſemper ſolet in contractu ſubiugatorio exprimere, & deſignare aliquod prædium in ſpecie, poſt cap.355.n.340.fol.130.

Subiugans

INDEX.

Subiugans non intelligitur vendere rem ſubiugatam, nec transferre dominium ipſius in ſubiugatarium, nec ipſe emere, ibid. nu. 341. fol. eod.

Subiugans ſi non eſſet ſoluendo, an poſſit repeti ſors, poſt cap. 355 n. 305 fol. 126.

Subiugata ſi res perÿt, an cenſus amplius debeatur, ibid. num. 377. fol. 128.

Subiugata res ſi non reddit tot fructus pro concurrenti capitale, an cenſus reddi debeat, ibid. num. 337. cum ſeqq. & an ſuper alÿs rebus ſaltim generaliter obligatis. n. 340. 341. 342. 344. f. 130.

Subiugata res debet eſſe fructifera, ibid. num. 338. cum ſeqq fol. eod.

Subiugata res, eſto non ſit in dominio ſubiugantis, an teneat, ſi poſtea in eum ſuperuenerit, ibidem, num. 348 & 359 fol. 132.

Subiugata res ſufficit eſſe in dominio ſubiugantis, eſto poſtea dominium reſoluatur, ibidem, num. 349 fol. eod.

Subiugatarius, vel cenſuarius poſſidens prædia ſubiugata, deducit ſibi ratam corporum, ibidem num. 377 fol. 135.

Subiugata res tranſit cum ſuo onere penes quemcumque, poſt cap. 355. n. 15. fol 92.

Subiugatarius citatus pro ſuo intereſſe in primo decreto excluditur in prima inſtantia, ibid. nu. 46. fol. 96.

Subiugatarius poteſt facere pactum, vt transferatur poſſeſſio rei ſubiugatæ in ipſum creditorem ſubiugatarum, ibid. num. 54. & 87. fol eod.

Subiugatorÿs in contractibus ſolet opponi clauſula, quòd ſi eſſent appoſita pacta non apponenda, habeantur pro non appoſitis, ibid. n 98 fol. 101.

Subiugatarius creditor, eſto non exigerit cenſum per decem annos, poteſt omnia interuſuria decurſa exigere, eſto excederent ſatis ſortem, ibidem, nu. 104. fol eod.

Subiugatarius an habeat prælationem in re ſubiugata vendita, ibid. n. 217 fol. 115.

Subiugatorius, ſiue cēſualis cōtractus ſi eſt cōfectus cū vſura, non tenet, ibid. n. 297 cum ſeqq. f. 125.

Subiugatio dicitur à iugo, & ſeruili impoſitione facta per debitores, nec eſt merè vocabulum Siculorum, poſt cap. 355. num. 7. fol 91.

Subiugatio intelligitur facta ſpecialiter pluribus modis, ibid. n. 26. 27. 29 fol. 94.

Subiugatio ſi eſt facta ſuper tali fundo, ſi peruenerit in tertium poteſt executiuè conuenire, ibidē, num. 32. fol eod

Subiugatio ſi eſt facta ad ſex, vel ad quatuor pro cēteuario, cum pacto, quòd ſi non ſoluerit in tempore teneatur ad ſeptem, vel octo pro centenario, valet ibid n 8 fol 100.

Subiugatio, ſeu cenſualis bullaris contractus poteſt fieri tam pro pecunia de contenti, quàm pro interuſurÿs decurſis poſt contractum. ibid. n. 134. 135. cum pluribus ſeqq fol 105.

Subiugatio ſuper prędio poteſt etiam imponi alia ſubiugatio, ibid n 135. fol. eod.

Subiugatio poteſt fieri etiam pro pretio tonnitiarum, olei, vini, & aliarum ſpecierum, & animalium, gemmarum, ibid. n. 157. 158. vel pro pretio domus venditæ, num. 159 & ſeq. et num. 152. vbi contrarium olim ſed non verum hodie, nu. 153. 154. 155. 156. cum ſeqq. vſque ad n. 159. fol. 108.

Subiugatio poteſt fieri pro quolibet debito vero, & conuerti in ſolutionē pretÿ, ib. n. 157. 158. f 109.

Subiugatio poteſt imponi etiam ſuper reditibus, ibid. num. 165. 166. 167. fol. eod.

Subiugatio tenet ſuper piſcationibus fluminum, laretarum, tonnarÿs, tonnis, molendinis, ſalinis, minerÿs, aluminū, argenti, etc. poſt cap. 355. nu. 175. fol. 111.

Subiugatio an teneat ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis, ibid. 179. fol. eod.

Subiugatio poteſt fieri etiam ad decem ſalmas frumenti, vegetes vini, cados olei, &c pro centenario, ibid. num. 220. cum ſeqq. fol. 116.

Subiugatio poteſt maximè fieri pro reluenda alia maiori ſubiugatione, ibidem, num. 230. & ſeq. fol. 117.

Subiugatio poteſt etiam imponi ſuper fructibus, & emolumentis iuriſdictionis conſiſtentibus in penis, muletis, confiſcationibus, &c. ibid. nu. 239. fol. 118.

Subiugatio poteſt fieri non ſolum pro ſe, ſed etiā pro perſonis à ſe nominandis, & declarandis, ibidem num. 244. fol. eod.

Subiugationis, vel cenſus obligatio licet ſit perſonalis, & bypotheca bonorum ſit pro maiori ſecuritate, an, & quando fundus bypotecatus cenſeatur principaliter, & perſona acceſſoriè, ibid, num. 328. fol. 128.

Subiugatio ad hoc, vt teneat, debent bona eſſe tempore ſubiugationis in dominio ſubiugantis, ibid. nu. 345. & executio impeditur, n. 346. cum ſeqq. & an ſi poſtea ſuperuenerint, nu. 348 & quot modis dicatur eſſe res in dominio ſubiugantis, num ſeqq. maximè ſi agitur contra tertium & non eſſemus in generali ſubiugatione, nu. 349. & an ſufficiat præſumptiua demonſtratio, num. 350. fol. 131.

Subiugatio impoſita per vxorem abſque conſenſu viri ſuper dotalibus bonis non tenet, ibidem, num. 357. fol. 133.

Subiugatio poteſt imponi etiam per non habentem dominium, ſed v. g. quando tale prædium, vel reditus peruenißet ad ſe, ibid. numero 361. & ſeq. fol. eod.

Subiugatio tenet etiam ſuper bonis futuris, & ſuper rebus de nouo quæſitis, & quomodo, ibidem, num. 362. fol. eod.

Subiugatio ſi eſt impoſita ſuper prædio ſubiecto pacto de retrouendendo, ſi prædium redimitur, redit liberū ad redimentem, ibid. n. 371 fol. 134.

Subiugatio non poteſt imponi tantum ſuper operibus perſonalibus, aut ex laboribus perſonæ, ibidem n. 394. fol. 137.

Subiugatio eſt ſeruitus, quæ debetur à re perſonæ, ibia. n. 395 fol. eod.

Subiugatio cenſus ſolet fieri ſuper aliquo corpo-

INDEX.

re ſpecialiter obligato cum hypoteca generali mox omnium bonorum,ibid nu.398 fol 138.

Subiugatio impoſita tantum & dumtaxat ſuper fructibus abſque ſubmiſſione alterius hypote ce non tenet,ibid.n 402. fol. eod.

Subiugatio, ſiue cenſus impoſitio non poteſt pro. bari per teſtes,ibid.n 484 fol. 149.

Subſtantialia, & accidentalia contractus, qua ſint poſt capit. 355.num.50 vſque ad num. 93. fol. 100.

Subſtitutio pupillaris expreſſa licet excludat matrẽ. ſecus eſt in tacita,cap.457.n.15.f.296.

Succeſſor in allodialibus,licet requiratur, vt ſit natus tempore mortis eius de cuius ſucceſſione agitur, vel ſaltem conceptus, fallit in alijs acquiſitionibus cap 478.n.47 fol. 318.

Sulphuris venę ſunt de regalijs, cap. 456. num. 75 fol. 290.

Super,dictio,importat dominium.poſt cap.355. nu.351.353 hypoteam,actionem perſonalem, & conſtituit ius in re obligationem bonorii, & habet qualitatẽ rei inhęrentem,& eſt conſtituta ſiruitus,n 354 fol.132.

Supplicationis forma attendi debet,cuius verba, ſi ſimpliciter ſunt prolata, ſic intelligenda eſt conceſſio cap.445.n 5.fol.253.

Supplicationem admittere eſt de regalijs, capit. 456 n 90.& 108 fol.291.

Saſpectus ſi eſt Rex,vel Princeps in cauſa feudi, an pares Curiæ ſint ſuſpecti.c 540.n.7 f.377.

Suus,ſua, ſuum, importat dominium, poſt cap. 355.num.342.fol.152.

T

TAbulam, ſiue benchum leuare non eſt modus tollendæ obligationis. vide ſuper clauſula, vt banchus,num.12. fol.398.

Tacitum non cauſat aliud tacitum, poſt capitul. 355 num.138.cum ſeqq fol.106.

Tacitum non ſimper operatur idem, quod expreſſum,præſertim ad finem inualidandi actũ, & quando ſumus contra regulas iuris communis c.ap. 457.nu. 13. & fallit alijs caſibus, num.ſeqq fol.296.

Talionis pœna licet receſſerit ab aula,vigit tamẽ in materia nefandi,& in quibus caſibus,cap. 426.n.15 fol.235.

Tempus vocatur ab Archimede Syracuſano inuentor nouarum rerum, & antiquarũ regiſtrum,cap. 358 n.13. fol.161.

Tempus ſtatuium à lege nõ debet minui,& quãdo ſic,capit.452.n.13.& ſeq fol 265.

Tenor inueſtiturę attendendus eſt,cap.456.num. 11.& derogat omni naturæ feudorum, num. 13 fol 281.

Tenor,& forma, ſiue lex idem ſunt, ibid. num. 14 fol.282.

Terminus ad redimendum bona adiudicata eſt quatuor menſium,quãdoque minor:poſt cap. 355.num.141 fol.106.

Termini ſtatuti à lege,an,et quãdo diminui poſſint, cap.452.n.13.& ſeq fol.265.

Termini dies computatur in termino & quando nõ ibid.num. 30.fol.267.

Termino adhuc elapſo poſſunt ſemper præſentari,et produci inſtrumenta.& proponi exceptiones reintegra,& ſi eius aduerſarij non eſt factum deterius,ibid.n.33 & quid ſi terminus eſt præfixus à ſtatuto.nua 34 fol.eod.

Terminus ſi eſt inutilis perinde habetur, ac ſi non eſſet terminus.ibid n 35 fol eod.

Terminus menſis vnius ad diſputandum non datur in materia petitionis inueſtiturę ib n 43 f.269

Termini duplicantur in cauſis feudalibus, capit. 540 nu.12.fol 377.

Terminus vltra marinus. quando petitur, debent partes iurare, & nominare teſtes. & non petãt animo calumniandi,& malitioſè, cap. 258. nu. 21.fol.26.

Torritorium habens in terra dicitur etiam habere in mare adiacente & ſubiecto illi loco & ciuitati,cap. 491.cum ſeqq dummodo non fiat præiudicium portubus.gabellis,& extractionibus, naufragationibus.& alijs iuribus Regij n 10 f.330.

Territorium vnum,& idem eſt quod eminet ſupir aquas & illis immergitur.ibid n 9 fol 331.

Tertius poſſeſſor, qui adimpleuit in quindena non poteſt dimittere poſſeſſionẽ poſte.355.n 295.f.124

Tertius poſſeſſor ſi ſoluit ſuo locatori,an liberetur à ſubiugatario contra ſe agente,ib n.296 fol eod.

Tertius poſſidens iure familiaritatis nõ tenetur in bulla,ibid n.332.fol.129.

Tertius, & ſingularis poſſeſſor ligatur ex bullari contractu eſto in eo non ſit nominatus, poſt cap. 355.n.14 etiam pro cenſibus præteritis,num. 15. licet regulariter contra.num.16.17.18.ſubamplia.n.19 fol.92.

Tertius ſolet regulariter conueniri via hypotecaria,ibid.n.17.fol.eod.

Tertius poſſeſſor tenetur in cenſibus bullaribus inſolidum,& non pro rata rei poſſeſſe.ib.n.23 f 93

Tertius quando conuenitur pro cenſibus bullarib. debet res per eum poſſeſſa eſſe ſpecialiter, ac nominatim,& non generaliter ſubiugata.ibid.nu. 24 & diſcutiendum eſt ſuper ſpeciali, nu.26.& an, & quando poſſit creditor. ſi velit incipere à rebus generaliter obligatis n.25.& quibus caſibus num.27.cum ſ.qq.& ſque ad n 31 fol eod.

Tertius poſſeſſor,eſto eſſet femina, poteſt in bulla executiuè conueniri.& an carcerari, ibid.num. 33 fol 94.

Tertius emens rem ſubiugatã ab illo,qui nunquam ſoluit, tenetur ſoluere, ibid n.35 fol.95.

Tertius etiam tenetur ſoluere fructus peruentos penes ſe bona fide,ex re ſubiugata, ib n 36 f eod.

Tertius poſſidens etiam minimam partem rei ſubiugatæ tenetur in totum ſoluere, ibidem, num. 37.fol eod.

Tertius poſſeſſor in bulla tenetur,eſto ciuiliter poſſideat. ibid.n 38 fol.eod.

Tertius cum conuenitur in bulla, non eſt neceſſe,

vt ei-

INDEX.

vt citetur, ibid num. 39. fol eod

Tertius comparens pro suo interesse impedit executionem sensus. ibid. n. 40 fol. eod.

Tertius detemptor bonorum fideiussoris non potest conueniri om. ssa speciali obligatione. ib. n. 41 f eod

Tertius potest audiri in Bulla. quando agitur per primum, & secundum decretum realiter, & solet interloqui, stent, dummodo non impediatur executio ibid num. 42 fol. 95.

Tertius possidens alieno nomine auditur, ibid. nu. 43 fol eod.

Tertius non potest conueniri pro censibus, quando satisfieri potest contra principalem ex equitate, ibid. num 44. fol eod.

Tertius possessor redituum emptorum nedum in bulla potest conueniri sed etiã si possideret praedia, super quibus sunt impositi dicti reditus, post cap. 355. nu 167. fol. 110.

Tertius possessor si vult dimittere possidere non tenetur, nisi pro rata temporis, quo possedit, ibidem, num 287. cum seqq. fol. 123.

Tertius possessor desinens possidere non effugit solutionem, quandiu possederit, ibid nu. 293. fol. 124.

Tertius possessor, contra quem est causata executio, esto dimittat possidere, non euadit solutionem iurium praeteritorum censualium, ibidem, num. 294 & seq. fol. eod.

Tertius possessor potest excipere de rata corporum, quoties actor possidet similiter praedia subiugata, ibid. num. 377. cum seqq fallit, n. 381. f. 135.

Tertius possessor super re subiugata tenetur insolidum, siue realiter, siue personaliter, ibidem, nu. 382 & seq. fol. 136.

Tertius possessor agens contra alium tertium possessorem potest absque deductione ratę agere, si est promptus transferre possessionem, quam habet in solaentem, ibid. n. 384. fol eod.

Tertius, qui habet prouisionem ab Excellentia sua quòd deposita tempore suo, non molestetur, nõ est molestandus, ibid. n. 386.

Tertius possidens ex causa pariter priuilegiata anteriori potest excipere etiam in prima instantia contra censuarios bullares, ibid. num. 417 cum seqq. & num. 423. fol. 140.

Tertius possissor potest contra bullares contractus excipere, quãdo g. non sunt registrati, ibidem n. 480 fol 148.

Tertij possessores dimittendo rem, & cedendo, non sunt astricti, sed solet interloqui, stent, post capit. 355 num. 429. fol. 142.

Testamentum si reperitur scriptum in protbocollo Notarij, & in margine sunt aliquæ apostillæ additæ, an debeant reassumi, et quando de eis etiã dari copia, cap. 259 n. 9. fol. 9.

Testamentum nuncupatiuum debet continere septem testes, & quare, cap. 262. n. 1. amplia, n. 2. 3. 4 8. fallit, num. 9. 10. & an debeant esse rogati num. 5. 6. 7. fol. 31.

Testamentum non habens legitimum numerum testium non potest approbari per venientes ab intestato, ibid. num. 2 fol. eod.

Testamentum etiam de 12. vnijs confectum per instrumentum per iudicem Notarium, & duos testes non valet, ibid. n. 3 fol. eod.

Testamento si vnus ex septem testibus vacillat, & contradicit facit vacillare illud, ib. nu 4 fol 32.

Testamẽto si est omissa substitutio ex errore per Notarii, debet probari per 7 testes, ib nu 8 fol eod.

Testamento si est captus error circa qualitatem vel quantitatem, potest probari per minorẽ numerũ septem testiũ secus circa voluntatẽ ib n 9 f eod.

Testamentũ si est conditum in rure, sufficiunt quinque testes & quando, ibid num. 10 fol eodem.

Testamenti verba debent esse certa, c. 272. n. 3. f 38.

Testamenti de verbis si dubitatur, tunc dubium expediri debet secundum scripti iuris rationem, ibid. num. 4 fol. eod.

Testamentum est nullum si sunt praeteriti ascendentes, & descendentes, ibid. n. 6 fol. eod.

Testamentum inter liberos non potest reuocari, nisi ẽx speciali mẽtione post cap. 355. n 26 cũ seq f. 94

Testari qui potest, licet valeat codicillari, intelligitur in eo, qui de iure communi, secus si ex iure speciali habet, cap 478 n. 25. fol. 317.

Testator si vult testari de nocte, debet Notarius vocaoui surgere, aliàs posset priuari non accedens, cap. 258. n. 37. & seq. fol. 28.

Testator si reliquit centum mulieri pro ea maritãda debentur, esto esset maritata tempore legati, cap 478. num. 43. secus propella incerta maritanda, n. 52 fol. 318.

Testator si instituit filios alicuius, & tempore testamenti ille nõ habuerit filios, non vitiatur dispositio sed intelligitur de nascituris, ib. n 45 f. eo.

Testatoris dispositio, & voluntas interpetratur. nõ secundum id, quod est in veritate, sed prout ipse opinabatur, ibid. num. 44 fol. eod.

Testator si legat vestem vidua, intelligitur nedum de prima, sed de secunda, quousque viuat, si prima consumitur cap. 540. n. 116 fol. 389.

Testes in instrumentis, & alijs actis aliquando requiruntur duo quandoque tres, aliquandoque nulli, cap. 258 num. 3. & quid in Fisco, num. 4. fellonia, & quid in alijs casib. n. 6. 7. 8 9. 10 f. 25.

Testes qui interuenerunt in testamento, an debeãt esse rogati per testatorem, vel per alios, cap. 262. num 5 & quo tempore, nam. 6. fallit stante clausula codicillari, n. 7. fol. 32. (fol 41.

Testes seniores iuniorib. proferũtur. cap. 275. nu 5.

Testium probatio an, & quando admittatur in bulla post cap. 355. n. 192. & seq & n. 194 f. 115.

Testes si non probant super extremorũ verificatione, potest excipi de hoc, ibid. n. 325. fol. 127.

Testes in materia bullæ circa verificationem extremorum solent recipi parte incitata, ibidem, nu 326 fol. 128.

Testes si sunt falsi super verificatione extremorum potest de hoc excipi etiã in bulla. ib. n. 336. f. 130.

Testes de auditu probant in materia assassinij, itaut possit deuenire etiam ad torturam, cap. 359 num. 65 fol. 171.

Testes

INDEX.

Teſtes ſingulares probant in materia vſurarum, cap 443 num. 44. licet non ad condemnandũ, ſed ad inquirendum nũ. 45 fol. 250.

Teſtes in facto proprio, & intereſſati deponentes in materia vſurarum licet non ſint integræ fidei, tamen ſi renuntiant eorum intereſſe valent, & concordant cum eis aliquæ coniecturæ, ibidem —, num 46 fol 251.

Teſtes de credulitate probant in materia inueſtiturę, et vocãtur cõpurgatores, cap. 452. n. 21. f. 266

Teſtium receptio in cauſis feudorum an poſſit committi per alium Iudicem, quàm per M. R. C. ſede plena, cap 540 n 65. fol. 383.

Theſaurorum vena ſunt de regalijs, cap. 456. num. 75. fol. 290.

Titulum ſuæ poſſeſſionis quoties quis oſtenderit, & errauit per oſtenſionem non ſibi præiudicat, cap. 387. num 9. & ſeq. fol. 154.

Tractus exigere eſt de regalijs cap. 456. n. 78 f. 291

Tranſmiſſio cauſa ſit in litibus magnis, cap. 540. n. 104. fol. 388.

Tranſumptum ſit de ſcripturis venientibus extra Regnũ & de alijs, & quomodo, cap. 264. n. 3 f. 33

Tranſumptum requirit præſentiam Iudicis & cuius, cap 540 n. 75 fol 384.

Triceſimæ loco ſucceſſerunt iura prouiſionum, cap. 205. num. 12 fol. 3.

Triduum relictum per Proreges ſolitum fuit quãdoque longius relinqui cũ conſenſu Senatus Panhormitani cap. 362 n. 1 fol 175.

Tutela defertur ſecundum ordinem ſucceſſionis, capit. 388. n. 6. & ſeq. fol. 196.

Tutor non remouebitur, vt ſuſpectus, quoties ſuſpectio non concernit tutelam, cap. 254 n. 6. fol. 20.

Tutor tenetur dare pecuniam pupilli ad ſubiugationes, poſt cap. 355 n. 186 fol. 112.

Tutor habitans cum pupillo dicitur poſſidere iure familiaritatis, ibid n 332. & ſeq & quid ſi ſtaret cum tota familia, aut ſeminaret agros pro ſua vtilitate, n. 334 fol. 129.

Tutor dicitur ſtare cum pupillo ad eum inſtruendũ ibid. n. 333 fallit, num ſeq fol. eod.

Tutor, qui ſtat cum pupillo in eius domo cum tota familia. non deducere poteſt ad damnum pupilli penſionẽ domus in racotinio, ibid. n. 334 fol. eod.

Tutori falſo, & putatiuo rectè ſoluitur, quando is fecit contractum, ibid. n. 367 & ſeq fol. 134.

Tutor creditor bonorum pupilli ſi poterat exigere ſuum creditum & non exegit, quid fiet, ibid. n. 430. & ſeq fol. 142.

Tutores, & Curatores ſi vtuntur pecunijs pupillorum, tenentur ad vſuras, & intereſſe ex iſto cõmodo percepto. poſt cap. 355. n. 145 f. 107.

Tutrix mater conuenta a filiio pro debito tutelæ non tenetur, niſi inquantum facere poteſt, cap. 359. n. 72 fol. 171.

Tuus, tua, tuum, eſt poſſeſſiuum, poſt cap. 355. num. 353 fol. 132.

V

Vacc, & eorum alleuia non poſſunt expignorari ob debitum cenſus bullarii, poſt capit. 355. n. 375 fol 135.

Valor communis rerum quomodo conſideretur, poſt cap. 355 num. 274. fol. 116.

Vaſſallus mortuo domino, a quo habet feudum, debet infra annum, & menſem à filio domini, vel ſucceſſore petere inueſtituram, & fidelitatem facere cap. 452. n. 27. & ſeq fol 266.

Vaſſallus non tenetur ſequi terga domini, nec volare. ſi dominus volat ibid n. 52. fol. 270.

Vaſſalli poſſunt probiberi per Regem, & Principẽ, ne de rebus, quas tenent ab eo litigent corã alio Iudice, cap 540. num. 21 & an poſſint probiberi, ne conſentiant in arbitrum, n. ſeqq fol. 378.

Vaſſallorum ſuorum ordinarius quilibet eſt Iudex, ibid num. 22 fol eod.

Vaſſalli præſumuntur poſſediſſe, ex titulo, & cauſa feudi, cap. 387. num 14. fol. 194.

Vaſſalli poſſunt probiberi per Regem, & Baronem, ne adeant alium Iudicem de rebus ſibi ſubditis, cap. 442. num. 10. fol 242.

Vaſſallorum bonor, & ſtatus non poteſt mutari per Principem etiam de plenitudine poteſtatis, cap. 456. num. 48 fol. 287.

Vaſſalli Regij an poſſint renunciare eorum laicali, & ſe ſubmittere foro Eccleſiaſtico, cap. 511 nu. 14. fol. 345.

Vexillum ſi aſſecuratur per mercatores, debẽt pacta ad vnguem ſeruari, cap. 259. n. 2. fol. 29.

Vectigalia imponere eſt de regalijs, cap. 456. num. 98. fol. 291.

Velle eius eſt, cuius eſt nolle cap. 418. n. 9. fol 219.

Venationes de regalijs ſunt, cap 456. n. 77. fol. 291.

Venditio poteſt fieri ſub cõditione reſolutiua, ſi res mihi diſplicuerit poſt cap. 355. n. 71. fol. 98.

Venditio cenſus debet fieri ſine onere emptori, niſi vnus ſpectat ad ipſum, ibid. n. 246 fol. 119.

Venditionis contractus frumentorũ, olei vini, muſti ad metam, & in eorum defectu ad pretium, & maiorem valutam, valet, & an poſſint dari boues, & iuuenci, cap. 443. n. 12. 13. cũ ſeqq. f. 247

Venditio intelligitur eſſe facta, quando conceditur res ſtabilis ad gaudendum, fruendũ &c, pro tanto pretio, ibid. n. 32. declara, n ſeq. fol. 249.

Vendita ſi v. g. eſt domus, poteſt eius pretium conuerti in ſubiugationem ſuper eadem domo, poſt cap. 355. n. 159 fol. 109.

Venditiones gabellarum ante tempus, & maiori pretio valent, cap 443 n. 11 fol. 247.

Venditor cenſus non aſtringi poteſt illum redimere, ſed volens poſt cap 355. n. 308. & ſeq fol. 126.

Venetiarum mare an extendatur vltra Adriaticũ cap 491. n 6 fol. 330.

Veritatem ad inquirendam Iudices multum laborant, cap. 452. n. 23 fol. 266.

Veritas per plures melius inuenitur, cap. 450. nu. 10. & ſeq. fol. 377.

INDEX.

Vetera perquirere, & ad praterita tempora confugere, confusionis potius est, quàm legislationis, cap.359.n.94 fol.173.

Vicarius & Episcopus faciunt vnum, & idem tribunal cap.445.n.9 fol.253.

Vicerex tenetur visitare Regnum cum Curia formata, cap.362.nu.1. saltim semel in anno, vel eorum arbitrio, etiam sine Curia formata, num. 2. fol.175.

Vicerex dicitur Præses Prouinciæ, & idem quòd Rex, cap.398.n.3.fol.203.

Vicregis præeminētia magna est in Regno & præest omnibus officialibus quibuscumque, ibid. nu. 1.& 6. fol. eod.

Vicerex dicendo prouideat de Iustitia, in nihilo derogasse intelligitur cap.528.n 28 fol.366.

Vicereges equiparantur Adelantatis, cap.398 nu. 4.& seq.fol.204.

Viceregis duo olim administrauerunt, & præfuerunt in hoc Regno & quomodo, ibid n 11. f eod.

Vicerigibus sunt omnia cōcessa, quæ specialiter Regi reseruata sunt, & non debent vti potestate generali, nisi subsistente causa, nec possunt corrigere regulas iuris cōmunis, ibi.n.4.& seq f 203.
¶ *Supple in verbo Prorex.*

Vias plures potest intentare creditor in exècutiuis & vna non tollit alteram, vide super clausula, vt banibus n.48.f 402.

Viæ publicæ sunt de regalijs cap.456.n. 63 fol.289.

Viduæ pupilli, & miserabiles personæ non gaudent priuilegio l.vnicæ. C. quand imper.int.pupill.& vid.cap.540.n.64 fol.383.

Villani, & angarij non possunt esse Notarij. capit. 255.num.3 fol.22.

Vinculata bona licet subiugentur, tamen post mortem subiugantis non tenet subiugatio, post cap. 355 num.179 fol.111.

Vinum promittens consignare tenetur vindemiarum tempore, post cap.355.n.222.fol.116.

Virgo præsumitur qualibet, sicut virgo nascitur, cap 430 num 4.fol 234

Visitatori sunt subministranda alimēta, & equitaturæ cap.205 n 19 fol 4.

Vita militiæ an sit causa feudalis, c.540 n.80 f.385

Vlpianus esto erat iuuenis, & humilis, tamen satis honoratus ab Imperatore cap.366 n.19 fol.181.

Vncia qualibet lē octo dragmas, c.258.n 30 f.27.

Vniuersitatis in debito plurium non potest executio contra vnum fieri nisi pro rata sua, post cap. 355 num 378 fol.135.

Vniuersitates possunt subiugare reditus cum sollēnitatibus. & licentia Principis, ac decreto Iudicis post cap 355.num 233 fol.117.

Volenti. & scienti an, & quando fiat, vel ne iniuria cap 456 num.58 fol 289.

Vota judicum quomodo debeant dari, cap.540.num. 94. & quid quando sunt disparia, & discrepantia num 95 fol.387.

Vota causæ feudalis si fuerant transmissa cum iustificationibus ad Sacrum Regium Concilium Supremum tempore vnius sedis, & tempore alterius iterum huc retrotransmissa, debent adhuc legi per sedem nouam ibid.num.99.fol.eod.

Vota causa feudalis, quando transmittuntur ad Sacrum Concilium Supremum habetvim auocationis, & quomodo ib n.103 fol 388.

Vota causæ quando transmittuntur, debent mitti clausa. & sigillata, nec propalari debent, ibidem, num.105. sed secreta teneri, n.106.fol. eod.

Vota causæ feudalis cum iustificationibus, quando transmittuntur, quid seruari debeat, & quomodo, & ad cuius expensas, & per quem transmittantur, ibid.num.107.& seq.fol. eod.

Vota causæ feudalis si sunt transmissa supersedetur in lectura sententiæ per menses sex, & an possit prorogari, ibid.num 108. fol.eod.

Vota iudicum licet regulariter propalari non debēt fallit in causis feudalibus, ibid. fol.eod.

Vota & iustificationes transmissa via recognoscendi ad Regem, si iterum veniant aliter mutata, et correcta per Sacrum Concilium non sunt legenda, vt prius, secus si non sunt mutata, & quomodo, ibid.num.113 cum seqq.fol.390.

Vota causæ feudalis transmissa, & iterum remissa huc si sunt, & lecta, talis sententia dicitur M.R.C. & non Sacri Regij Supremi Concilij, ibidem, num.124.cum seqq.& causa erit appellabilis, nu. 128 fol eod.

Vsufructuarius non potest subiugare, & quare post cap 355.n.468.& seq fol.147.

Vsufructuarius non est dominus, sed tantum administrator, ibid.n.469.fol.eod.

Vsufructuarius ea tantummodo potest facere, quæ commodum, & vtilitatem respiciunt, ib fol. eod.

Vsufructuarius potest facere actum retroventionis, & capere pretium, ibid.num 470 fol.eod.

Vsufructuarius satisdat de vtendo, fruendo arbitrio boni viri, ibid.n.472.fol eod.

Vsufructuario mortuo, expirat vsufructus, ibidem, num.473 fol.eod

Vsufructuarius tenetur dum possidet, soluere subiugationes, ibid.n.475. fol.eod.

Vsufructuarij domorum tenentur ad refectionem expensarum, cap 443 num 23.fol. 248.

Vsufructuarius potest vendere suum vsumfructū, & an possit obligari, & subiugari, vel adiudicari, ibid n.24.fol.eod.

Vsufructuarius census bullaris annui si moritur ante exactionem, ad quos transmittat fructus maturatos non exactos, post cap.355.num.267. & seq.fol.121.

Vsufructus potest durante vita vsufructuarij vendi & subiugari, post cap.355 n.474.fol 147.

Vsura dicitur fructus pecuniæ, & temporis vtilitas, quatenus durat pecuniæ vsus, post cap.355. num 103.fol 101.

Vsura triplici modo consideratur, lucrativa, damni restaurativa, & commodi percepti recompensativa. ibid.n.143.cum seqq fol.107.

Vsura commodi percepti recompensativa licitè per-

eipi poteſt & cenſus conſtitui iſto modo, ibidem nm.144 fol eod

Vſura eſt licita in Hebræis, & quomodo, aut quãdo vnum eſt principale, alterum acceſſorium. vel in materia lucri ceſſantis conſtituti per arbitros pro bono pacis aſſumptos, ibid.n 146. fol.eod.

Vſura an ſit, quando datur pecunia apud Mercatores, vt inde licitus quæſtus percipiatur, ibidem num 84. & quid de emente cenſus ad vitam, nu. 185 fol.112.

Vſura non cadit faciliter in militare nobili mente, ibid n.310 fol.126.

Vſura à Iudæis nullus Rex, vel Princeps poteſt exigere abſque licentia Papæ, ibid.n.510.fol.154.

Vſura non eſt, ſi ex animali locato per annum tantum loherij percipiatur, quantum fuit emptum, ibid n 511 fol eod

Vſura non eſt ſi venditur res valẽs centũ pro quinquaginta ſi cum pacto, quòd ſi tali die non ſolverit 50. ſoluat 100. vel iuſtum pretium, cap 443. num.34 fol. 249.

Vſura poteſt probari per coniecturas. ex quo difficilis eſt probationis, ibid.num.43 & per teſtes ſingulares, n.44. & ſeq fol 250.

Vſuræ vſurarum non ſunt permiſſæ, ſed prohibitæ & inferas ad multa, poſt cap.355.num 138.139. 140 fol 106.

Vſurarum in fraudem contractus facti non valẽt, cap 443 n 37. cum ſeqq. fol.250.

Vſurarum pœna eſt publicationis bonorum, ibid. n 36.47. & 48. fol.249.

Vſurarum in caſu ſi an poſſit procedi tam ad inſtantiam Fiſci quàm alterius, ibid & num.41. etiam cum accuſatore, vel accuſato, n.42. fol eod.

Vſuræ ſunt prohibitæ, ibid num.40 fol eod.

Vſuraria prauitas non incurritur ex contractibus cenſualibus bullaribus, poſt cap.355. num.183. & ſeq. fol.112.

Vſuraria acquiſitio eſt præter naturam, & eſt delictum mixti fori cap.443 num 38. cum ſeq ſiue quæſtio eſſet iuris, ſiue facti. num.39 fol.250.

Vſurarius contractus non eſt, eſto interuſuræ excedant ſortem in bulla, poſt cap.355. numero 104 fol.101.

Vſurarius ſi eſt contractus ſubiugatorius, poteſt admitti hæc exceptio ibid num 281 fol.123.

Vſurarius contractus ſi eſt, & timeam reſcindi, non poßum agere, vt approbetur, ibid fol eod.

Vſurarius erit contractus in materia cenſus bullaris. dum ſubiugatarius debendo ſoluere cenſum ſoluiſſet quartam partem, ibid n.299. fol 125.

Vſurarius eſt contractus, ſi accipiuntur vltra decem pro centenario, ibid.n.300 cum ſeqq. fol eod.

Vſurarius eſt contractus ſubiugatorius, ſi ſors repetibilis eſt, ibid.num.302. cum ſeqq. fol. eod.

Vſurarius licet puniatur pœna publicationis bonorum mobilium & ſtabilium, tamen quando pluribus vicibus accuſatus eſt de hoc, poteſt etiam perſonaliter puniri, cap 443. num.48. & an veniant iura, & actiones, n. 49. fol. 251.

Vſurarius contractus an impediat executionem inſtrumenti guarentigiatæ & quando, ibid. nu. 50. 51. & quid ſi euidenter apparet, & notoriè ex facie contractus, vel eſſet præuentum. & obtempta abſolutio iuramenti, num. 53. 54. fol. eod.

Vſurarius contractus an, & quibus caſibus ſit ipſo iure nullus, ibid. fol eod.

Vt dictio modalis eſt, & importat veritatem, & accipitur pro ſicut, vide ſuper clauſula, vt banchus, n 8. & ſeq fol. 39.

Vxor, & maritus ſi ſubiugant, & ipſa ſe obligat contemplatione viri, an teneat ſubiugatio, poſt cap. 355. n. 364. fol. 133.

Vxor non poteſt de bonis dotalibus eleemoſinam facere, niſi marito conſentiente, ibid. num. 436. cum ſeqq fol. 143.

Vxor dicitur domina rei dotalis imaginariè, & in intellectu, non autẽ verè, & realiter, ibid n. 442. & quando cum ſeqq & poſſidet naturaliter, & maritus ciuiliter, num. 444 & eſt quaſi domina, num. 446 fallit, n 447 fol. 144.

Vxor ſoluto matrimonio dicitur verè domina dotis. ibid num 443 fol eod.

Vxor conſtante matrimonio dicitur quaſi domina dotium, et abuſiua. bid. num. 445. fol. eod.

Vxor non poteſt obligari abſque conſenſu mariti, ibid num 446 fol. eod.

Vxor poteſt alienare res dotales ratione neceſſitatis ibid. n. 447. vel patiẽte viro, n. 448 vel quãdo ſubiugat ſuper bonis nõ dotalibus, n 450 fol. eod.

Vxor poteſt cenſum imponere ſuper ſuis bonis non dotalibus, ibid. num 450. fol 145.

Vxor poteſt per ſuum maritum, vel legitimũ Procuratorem inſtructum comparere, cap. 359. nu. 23. fol. 185.

Vxores duæ prohibentur teneri, cap. 511. n. 17. f. 346.

FINIS.

REGISTRVM

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
AA BB CC DD EE FF GG HH II kk LL MM NN OO PP QQ RR SS TT VV XX YY ZZ.
AAA BBB CCC DDD EEE FFF GGG HHH III Kkk LLL.

Imprimatur dela Rib. V.G.

Imprimatur de Blaſc. P.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google